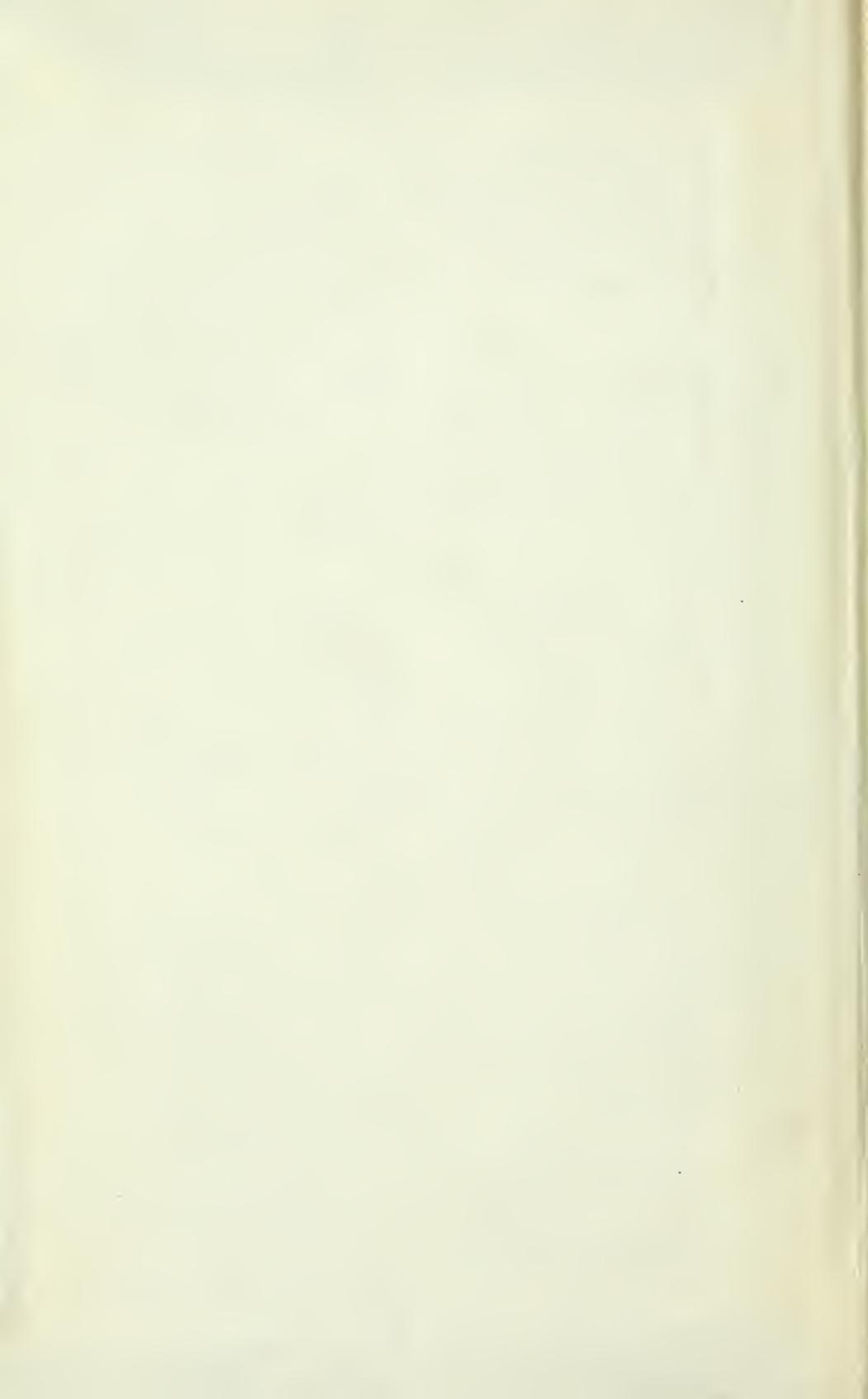


UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY



3 1761 00303925 2











191

12

工

Aristoteles  
COMMENTARIA  
IN ARISTOTELLEM

GRAECA

PA  
3902

A25

1862

V. 19

pars. 1 - 2

EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMNIS XIX

PARS I ASPASIUS IN ETHICA NICOMACHEA.

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI  
MDCCCLXXXIX

A S P A S I I  
IN ETHICA NICOMACHEA  
QUAE SUPERSUNT  
COMMENTARIA

CONSILIO ET AUCTORITATE

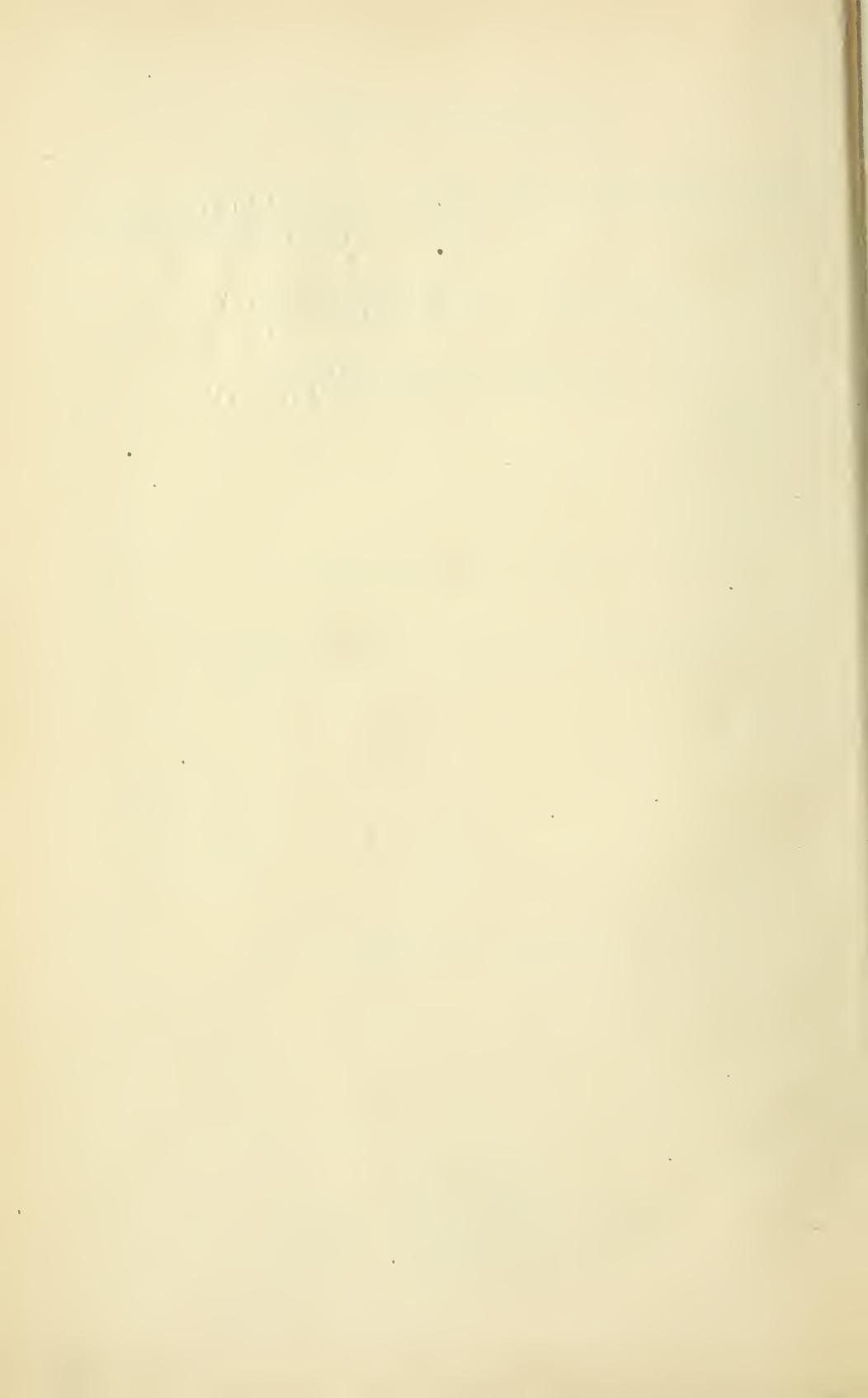
ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICÆ

EDIDIT

199906  
15/1/26

GUSTAVUS HEYLBUT

BEROLINI  
TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI  
MDCCCLXXXIX



## P R A E F A T I O

Postquam et SCHLEIERMACHER (Oper. p. III vol. 2) de commentariis Ethicorum in universum egit et HASE (Classical Journal vol. 28, 29) specimina non pauca ex libris manuscriptis, quibus Aspasii commentaria continentur, publico usui prodidit, VALENTINUS ROSE (Hermae vol. V) codicibus Parisinis et Florentinis adhibitis, unde nonnulla et ipse edidit. ita de re universa egit et varia collectionum genera distinxit, ut certum et solidum fundamentum posuerit, quo nisi ad edendas Aspasii reliquias accessimus. qui cum dubitari nequeat quin deceam Ethicorum libros cunctos explicaverit, quae in libros V VI IX X conscripsit, perierunt, libri VII pars prior deest neque reliqua integra ad nos venerunt.

Eius vero collectionis quae unius Aspasii commentaria complecitur nos adhibuimus eodicem PARISINUM 1903 chart. fol. saeculo XVI conscriptum. singulis libris haec inseribuntur: fol. 1<sup>a</sup> Ἀσπασίου σγόλια εἰς τὰ ἡθικὰ τῶν ἀριστοτελῶν, f. 27<sup>a</sup> εἰς τὸ βῆτα τῶν ἡθικῶν ἀριστοτελῶν, f. 42<sup>a</sup> εἰς τὸ γάμμα τῶν ἡθικῶν ἀριστοτελῶν. f. 73<sup>a</sup> Ἀσπασίου φίλοισθιού ὑπήρηχμα εἰς τὸ τέταρτον τῶν ἡθικῶν ἀριστοτελῶν. f. 100<sup>a</sup> Ἀσπάσιος εἰς τὸ ἥτα τῶν ἀριστοτελῶν ἡθικῶν νικομάρχων οὐ κατ' ἀργής κτλ. (cf. huius editionis p. 127), f. 124<sup>a</sup> Ἀσπασίου εἰς τὸ θῆτα τῶν ἀριστοτελῶν ἡθικῶν. lacunas, quas seriba reliquit, altera manus eaque paullo inferioris aetatis supplevit, modo pleniore exemplo modo suo usa ingenio. extrema libri verba sunt ἦ δι' ἀρετὴν sol. 140 = p. 178,5, quibus adiciuntur Σητητέον εἴ τι λείπεται.

Eiusdem fere aetatis est alter codex PARISINUS numero 1902 insignis, *'qui fuit Joann. Huralti'*. librorum inscriptiones eae sunt quae eodiceis 1903, lacunae suppletiae non sunt. decurrit liber octavus usque ad ἐν τῷ φίλεσθι . . . φίλεσθι sol. 165 = p. 180,7; ubi additur λείπει οὐκ οὐδεὶς δὲ πόσον.

R LAURENTIANUS pl. 81 no. 14 ita cum Parisino 1902 conspirat, ut ex codem exemplari utrumque esse descriptum probabilis sit Rosei conjectura. lacunae vero ex Laurentiano 85.1 suppletæ sunt, indidem quæ post verba ἐν τῷ φύλετῷ τῷ \* \* \* φύλετοι (p. 180,7) usque ad finem libri addantur.

REGINENSES graeci 122 et 178, unius libri volumina duo, Aspasii commentaria continent in libros I II III IV VII; scripti esse videntur exente saeculo XVII. quorum prior inscriptionem habet Λαυρεντίου εἰς τὴν εἰδησην ἀριστοτελῆς πάντα τὰ εὑρισκόμενα; sequuntur commentaria librorum I—IV usque ad τῷ γάρ ὅτι οὐδενὸς ἀναθήματος ἔλεττον (p. 107,7) quae excipiuntur a Reg. 178 verbis στὶ δόρον κακῶς διέρρεον. libro quarto perdueto usque ad τσῶμα μέσον τι fol. 30<sup>v</sup> (p. 126,9) commentarium in librum VII incipit, ubi cum principio inscriptio desideratur. liber octavus deest.

Praeter hanc collectionem, quæ Aspasii commentaria complectitur, in ea quoque volumina, quibus variorum explicaciones colligebantur, haec Aspasia recipiebantur. atque hic primo loco nominandus est ea collectio, cuius celeberrimum exemplum extat codex

N LAURENTIANUS 85,1 saeculi XIV. Oceani nomine antiquitus insignis. Eustratii commentarium in librum primum sequuntur (fol. 360) in eundem Aspasii ὑπομνήματα. nulla inscriptione addita, inde a verbis τῷ διαλεκτῷ τῇ ἔντι ἔργασιν (p. 3,10), in librum II III IV, fol. 395<sup>v</sup> bis in librum VII, fol. 399<sup>v</sup> in librum octavum.

Eadem continent VATICANUS gr. 1622 et MUTINENSIS gr. 197 (II G 4) saeculo XVI uterque ex N ut videtur descriptus. BARBERINUS gr. II 44, LEIDENSIS VOSSIANUS fol. no. 12 saeculi XVII eiusdem collectionis exemplaria supersunt, licet Aspasii explicaciones librorum VII et VIII desint, cum ille ultra librum V a Michaele Ephesio explicatum non progrediatur, hic ne istum quidem librum ad finem perdueat, sed desinat verbis τῷ καθέκαττα τὰ κατ’ αὐτα Aldini. fol. 72,35. — PARISINUS gr. 1927 saec. XVI Aspasii commentaria continent in Ethicorum libros I—IV et VIII, principium hinc quoque a verbis τῷ διαλεκτῷ τῇ ἔντι ἔργασι.

Unus liber octavus ab Aspasio expositus in omnes commentariorum Ethicorum collectiones recipiebatur, de quibus in praefatione ad Eustratium agendum erit. hic codices enumerasse sat erit:

B COISLINIANUS gr. 161 saec. XIV, bombyc. f. 123<sup>v</sup>,  
VATICANUS gr. 269 II saec. XV fol. 265,  
AMBROSIANUS B 95 sup. saec. XIV fol. 123<sup>v</sup>;

OXONIENSIS Collegii Corporis Christi 106 membr. et

OXONIENSIS Collegii Novi 241 vol. II chart., nonnullis insertis foliis membranaceis; interque scriptus ab Johanne Serbopulo Constantino-politano in monasterio Anglico Reading, ille anno MCCCCXCV, hie MCCCCXCVII.

Plane negligendus est PARISINUS gr. 2060 s. XV (et qui inde de scriptus est PARISINUS 1926 saec. XVI), quem ex latina versione rursus in graecum translatum esse Roseus intellexit.

ALDINA continet commentaria in librum octavum quae supersunt a typis edita. titulus est ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΚΑΙ ΑΛΙΖΩΥ ΤΙΒΩΝ ΕΙΗΣΗΜΩΝ ΥΗΟΙΚΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΙΕΚΑ ΤΩΝ ΤΟΥ ΙΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥΣ ΗΘΙΚΩΝ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΥΗΟΚΕΙΜΕΝΟΥ . . . (in fine:) *Venetiis, in aedibus haeredum Aldi Mamutii, et Andreae Asulanii socii, mense Julio, M. D. XXXVI fol. 135<sup>v</sup> sqq.*

Cum vero et in editione Aldina et in codicibus libri octavi ordo turbatus sit, paucis hac de re exponendum esse videtur. atque B quidem fol. 128<sup>v</sup> infima pagina terminatur verbis ἀργητὴ δὲ εἰς τὸ φίλειν

έκάτω γὰρ: ζη (p. 180,8), reliquo huius versiculi spatio vacuo; tunc

εἰπόνω ἐν ἀργητῇ — οὗτοι καὶ τὸ δίκαιον (p. 180,11—182,18)

έκάτω γὰρ — ἐν ταύταις ἔνεστιν (p. 182,22—183,7)

ἐν οἷς γὰρ μηδὲν — φίλια τις καὶ δίκαιον (p. 183,13—28)

ἐν κοινωνίᾳ μὲν οὖν — οὐδὲ οἱ ἑταῖροι (p. 183,29—184,7)

εἰπόνω δικαίων — οὗτοι καὶ οἱ ἑταῖροι (p. 182,19—22)

ἐν μέρει δὲ ἀργητοῖς — γρῆσθαι πρὸς κακίαν (p. 183,7—13)

ἐν κοινωνίᾳ μὲν οὖν usque ad finem (p. 184,7 sqq.)

perierunt igitur quibus explicabantur Aristotelia p. 1159<sup>a</sup>35—<sup>b</sup>19, 1160<sup>a</sup>9—34, 1160<sup>b</sup>21—1161<sup>a</sup>10. non eadem prorsus libri octavi condicio est in codice N (quocum consentiunt Vat. 1622 et Mutin. 197). recte enim procedit commentarius usque ad verba έκάτω γὰρ (p. 180,8), sequuntur

καὶ η̄ φίλια πρὸς τὰ τέχνα — ἐν ταύταις ἔνεστιν (p. 182,22—183,7)

ἐν οἷς γὰρ μηδέν — φίλια τις καὶ δίκαιον (p. 183,13—28)

ἐν κοινωνίᾳ μὲν οὖν — οὐδὲ οἱ ἑταῖροι (p. 183,27—184,7)

εἰπόνω ἐν ἀργητῇ — οὗτοι καὶ οἱ ἑταῖροι (p. 180,11—182,22)

ἐν μέρει δὲ ἀργητοῖς — γρῆσθαι πρὸς κακίαν (p. 183,7—13)

ἐν κοινωνίᾳ μὲν οὖν (p. 184,7) usque ad finem.

Editio denique Aldina quem ordinem teneat ex numeris editionis nostrae paginis adscriptis facile perspicitur.

LATINAE autem versiones librum octavum nullis lacunis ad finem usque perdueunt. et harum quidem cum ingens sit numerus codicium ego inspexi PARISINOS lat. bibliothecae nat. 16582,<sup>1)</sup> bibl. Arsenal. 698, VATICANUM lat. 2171, URBINATEM lat. 222 saeculo XIV exaratos, inter quos Parisinus 16582 primum facile tenet locum. et versio ista latina pleniorum sane praebet librum octavum quam libri Graeci, ita tamen interpolatum, ut nil bonae frugis inde ad Aspasiana recuperanda lucremur. veluti Parisini 16582 fol. 244 col. 2 haec sunt ad Aristotelis verba p. 1159<sup>b</sup>10: *'summe mansuia uidetur eu bonorum amicicia que est equalium secundum omnia ut magni Basillii et Gregorii theologi'* et fol. 249 col. 2 ad Arist. p. 1161<sup>a</sup>11: *'rex autem in quantum rex est ratione solum sequitur et eu sola in omnibus agendis ad populam utitur. plebs vero magis sequitur motus animales et sensuales. unde rex sic se habet ad populum sicut in uno homine ratio recte ordinata ad ipsius animale et sensituum unde primo hominum non datum est dominium super alios homines sed super bestias terre et pisces maris et uolatilia celi.'*

Neque ex Jo. BERNARDI FELICIANI interpretatione latina commen-tariorum in Ethica quae prodiit Venetiis 1541, Basileae s. a [1542], Parisiis 1543, Venetiis 1589. Helmstadii eura Sam. Rachelii 1662 Aspasiae reliquiae suppleri possunt. is enim Aldinae editionis ratione non habita e libris manuscriptis graecis variorum in Ethica commentaria et composuit et vertit, quod ipse in epistola nuncupatoria ad Alexandrum Farnesium aperte indicat: *'cum duplia quaedam commentaria quae partim eadem, partim diversa esse videbantur, in secundum, tertium, quartum huius operis libros, multa illa quidem ac diuisa reperisse: mili opus fuit non tam eorum uertendorum quam compouendorum librorum suscipere.'* multa praeterea de suo addidit.

Restat ut componam fragmenta nonnulla quae feruntur Aspasiae, servata a BARTHOLOMEO DE BRUGIS in codice ms. membr. Parisino 16089 (olim Sorbon. 841) saec. XIV<sup>2)</sup>:

fol. 131<sup>r</sup> col. 2 dicit Aspicius in suo commento supra 8 ethicorum, sicut circa habet ad mulierem sicut forma ad materiam, sed una forma copulatur seu coniungitur pluribus materiis.

<sup>1)</sup> de Paris, lat. 17832 (olim Navarr. 51) et 6458 cf. V. Rose Hermae V 67.

<sup>2)</sup> vide V. Rose Hermae Vol. V 74. eadem continet cod. Paris. lat. 14704 (olim S. Victor. 848) f. 37 sqq.

- f. 131<sup>v</sup> col. 1 *quod raro aut numquam sit superconceptio ut habetur 9. de historiis animalium et idem dicit aspitius in commento supra 8 ethicorum.*
- f. 131<sup>v</sup> col. 2 *oppositionem videtur velle philosophus 8. ethicorum ubi videtur innuere quod solus cum sola debet copulari. idem uult ibi aspitius qui cum commentatur.*
- f. 132<sup>r</sup> col. 2 *si enim vir habeat plures uxores ille contendent adiuvicem. cum enim sint equalis gradus in domo. nulla uoleat alteri obedire in aliquo et sic. q. semper contendent et per consequens causabunt divisionem in dominis et accidet ex hoc malum domini, unde dicit theofrastus ut recitat aspitius supra 8. ethicorum quod plures uxores faciunt ad divisionem domus.*
- f. 132 col. 2 *dicit aspitius supra 8. ethicorum si una mulier copuletur pluribus viris ex nimio motu existente in coitu matris eius exsiccabitur et efficietur sterilis etiam ex nimio renereorum usu matris eius subsiccabitur et non retinebit sed eiciet semen injectum.*
- f. 132<sup>v</sup> col. 1 *quod perfecta amicitia est inter duos et non potest enus esse perfectus amicus plurium, ut uult philosophus 9. ethicorum et idem uult aspitius supra 8. ethicorum; ubi dicit quod non facit ad individualitatem vite quod enus habeat plures uxores uel conuerso.*
- f. 132<sup>v</sup> col. 2 *dicit aspitius supra 8. ethicorum quod antiqui hoc fecerant propter paucitatem populacionis regnorum tunc temporis.*
- f. 133 col. 1 *"sciendum autem est quod Aspitius in suo commento super 8. phisicorum dicit de questione quantum ad primum membrum distinguendo, scilicet quod vir potest considerari dupliciter, vel quantum ad potestatem generativam, vel secundum quod animal domesticum, primo modo enim est contra ejus naturam quod copuletur pluribus mulieribus, potest enim implere plures licet non plurimus, ut dicit, secundo autem modo est contra ejus naturam quod copuletur pluribus mulieribus quia plures faciunt ad divisionem dominis, ut dicit theofrastus et patet ex dictis; et hoc modo videtur solvere questionem quantum ad illud membrum Albertus supra 8. ethicorum in suo commentario. de secundo autem membro dicit Aspasius ut prius diximus".*

ALBERTUS quoque MAGNUS haud raro Aspasia nomen affert in Ethica; et est quidem ubi quae Albertus tribuit Aspasio conspirent quodammodo

cum iis quae in codicibus Aspasii legimus,<sup>1)</sup> tamen ea est in hoc scriptore rerum nominumque confusio, ut eius auctoritas minima sit habenda. indicium igitur de eo quoque cohibendum esse videtur, utrum uere an falso tribuerit Aspasio 'libellum de naturalibus passionibus' in comment. Polit. II, 1 p. 62, quod significasse sat habeo.

Ad historiam librorum Aristotelieorum cognoscendam haud prorsus inutilem fore hanc Aspasii editionem equidem censeo: Arist. I 1 p. 1094<sup>b</sup> 15 recte legisse Aspasium p. 7,12 πολλὴν ἔχει διαφορὰν καὶ πλάνην quod prima codicis K<sup>b</sup> manus exhibeat, idque Aristoteli esse restituendum vere iudeavit H. DIELS (*Archiv f. Gesch. d. Philos.* I 495) addo III 11 p. 1117<sup>a</sup> 13, ubi δὲ τὸ σύστημα κρίτους εἶναι καὶ μηδὲν ἂν παθεῖν quod praebet Aspasius p. 86,2 praestare videtur iis quae in Aristotelis codicibus extant καὶ μηδὲν διπλαζεῖν.

Id quidem singulare est quod cum dubitari nequeat quin ipse Aspasius p. 11,2 Aristotelia I 3 p. 1096<sup>a</sup> 5 legerit (falso nimirum) ἡ δὲ γρηγοριανής βασικός τέσσεριν codices Aspasiani correcti ex Aristotele vulgato praebent τὸν δὲ γρηγοριανήν βίσιον λέγουσι, τουτέστι μικρόν.

In explicando Aristotele medium fere tenet locum Aspasius inter duo genera interpretum praecipua; neque enim ab eorum parte stat qui αὐτὸν ὑποδύντες<sup>2)</sup> Αριστοτέλην novis argumentis et disputationibus spretis sententias philosophi suis verbis reddunt neque inter eos reperitur οἱ πολυστέρους συντάξεις πολλῶν γεμούσας κακῶν εἰς τὰς διαφόρους τῶν Αριστοτέλους κατέλιπτον προγραμματεῖς<sup>2)</sup>.

Quod si reliquias Aspasii, quo antiquior non extat commentator Aristotelis, hic illie minus corruptas edere lieuit quam in libris manuscriptis tradebantur, id HERMANNUS DIELS maxime praestitit, quem longe ultra ea quae in adnotatione significavimus nos adiuvasse grato animo fatemur.

<sup>1)</sup> ut Albert. Opp. IV Eth. p. 32<sup>b</sup> Jammy (cf. p. 134<sup>a</sup>): 'sicut dicit Aspasius, passio est irrationalis animae motus' cum Aspasi nostri p. 44,22: ibid. p. 35<sup>a</sup> (cf. p. 145<sup>a</sup>): 'dicit autem Aspasius quod voluptas nihil aliud est nisi naturae diffusio et effusio super actum et operationem ex proprio et connaturali habitu' cum huius libri p. 43, 18 sqq.

<sup>2)</sup> cf. Sophoniae in de An. prooem. Aspasii exemplar haud scio an fuerit Andronicus cf. Simpl. in categ. p. 41<sup>b</sup> 25, 42<sup>a</sup> 10, 40<sup>b</sup> 16 (Schol. Brandis).

## PRAEFATIONIS SUPPLEMENTUM

### CODICUM IN ADNOTATIONE NON ADHIBITORUM SPECIMINA COMPLECTENS.

Leidensis Vossianus fol. n. 12.

p. 3,10 Aspasia in l. 1 commentarius incipit: τὴν διαλεκτικὴν || 11 τὴν τῶν ὡς ἐπὶ πολὺ || 15 ἐπαγωγὴ τε καὶ || 16 πᾶσιν || δύναμις] ὅδὸς γάρ, ἔστι, τις || 17 ὡς ἀλλαγῆς εἰρηται οιν. || 18 ἀπέδοσαν] ἀπέδειξαν || 19 ἐνέργεια—πρᾶξις (20) οιν. || 21 ὀρχιστικὴ corr. ex ὀρχηστικὴ || 23 πρᾶξεις τὰς—ἐνέργειας || 26 ἐπακολουθήσει || 27 τὸ τοῦτον ἔστιν || 28 πατῶν || p. 4,3 ἀγαθὸν || 5 τούτου] αὐτῷ τὸ τοῦ τελειοτάτου] τούτου τελειότητα || 10 λαμβάνοι

Reginensis 122.

p. 15,1 ἔως τοῦ] ἀν in textu, del. a man 2, quae in mg.: τοῦ ἢ βίβλ. || 4 ἔτι suppl. man. 2 || 5 τοῦ καθόλου suppl. m. 2 || ἔτι] ἔστι πατῶν] πατᾶν τι. 2 corr. ex πλασῶν || ἔγουσα τέλος ὥπερ οὐ τὰ m. 2 || 7 πέφυκεν m. 2 || 10 ἀνθρωπῶν m. 2 corr. ex ἀνθρώπων || 13 εἰ οιν. || τίνα οιν. || 15 ἐν m. 2 || 20 πλάτεται || ἔνθεν m. 2 corr. ex ἔνθα || 21 ἀλλὰ τι. 2 || 22 πρὸς τὸ τέλος τι. 2 pro πρὸς τέλος || 24 αἰλοποιητοῦς ἢ βίβλ. ἢ δὲ ἄλλη βίβλος αἰλοποιητικῆς ἔνεκεν. τῆς ἀλητικῆς γάρ καὶ τοῦ τέλους αὐτῆς ὃ τε πλεῖστος καὶ τὸ γρηγοριανικῆς τέλος αἱρετές ἔστι διὰ τὴν ἐλευθεριότητος γρῆσιν m. 2 in mg.

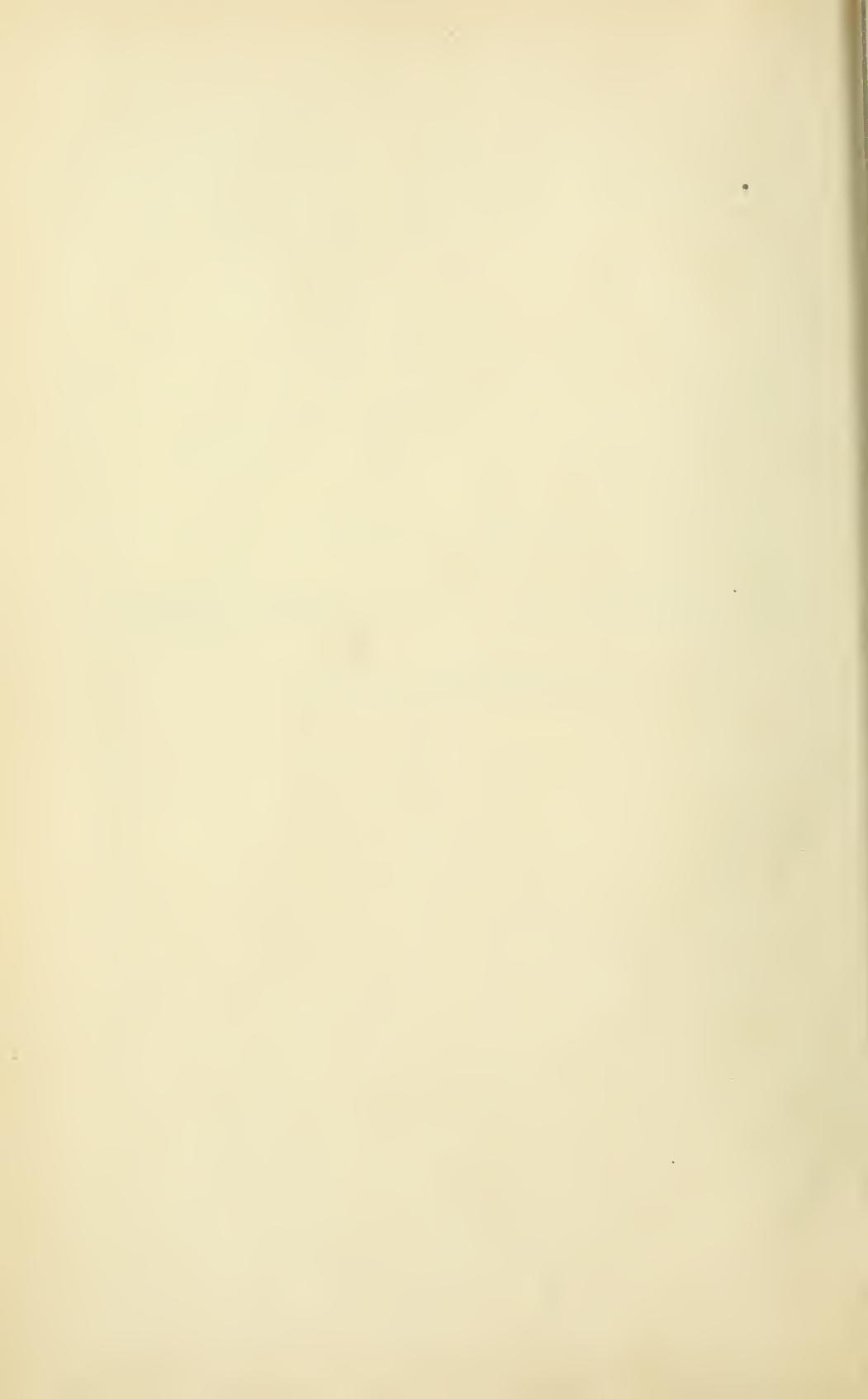
Ambrosianus B 95 sup. (= A) Mutinensis 212 (III G 8) (= M)  
Vatican. 269 (= V) Vatican. 1622 (= W).

p. 158,2 λανθάνοντος V || 4 ἔτιν οιν. AVW || ἢ οιν. V || 7 καὶ (post πᾶθη) οιν. V || 8 ἀπειρόπ] ώς AV || 10 ἀγριτητι MW || περικότως W || 12 μέσος V || 13 δεῖ οιν. AVW || γενόμενος M, γενόμενος corr. ex γενόμενος W || 15 οἷον W || 16 πρᾶς] ὡς A || ὁς καὶ οὐδὲ MW || εἴλατο A || 19 τις] τι A || 20 εἶνα] μέγα A || ὑπάρχει A || 21 δὲ καὶ ρίτα V, δὲ καὶ διά A || προσμεῖνται A || τῇ δίκῃ V || 22 ἢ τε γάρ δικαιούντη οιν. A || ἔστεν οιν. AVW || p. 159,1 ἔως A || γε οιν. AMV || 3 ἀγαθῶν] ἀναγκαῖον V || ἔστιν οιν. AV || ἀναγκαῖα] ἀγαθὰ V || 5 τε οιν. AV || λαμβάνει ἀναγκαῖον οιν. AV || 7 οὐδεὶς γάρ ἀνει αὐτῆς ἔτην ἀν ἔλοιτο AV || 8 δυναστεῖαν μεγάλην AV || 10 μηδὲ AV || 11 πλούτου οιν. M || τῆς οιν. AV || 13 δέξῃ M || 14 εἰ καλοῦ MVW, εἰ καὶ καλοῦ A || 15 ἔστεν οιν. AV || δεῖτι] δῆ M || 17 εἰ] ἢ AV || 18 ὡς A || 20 παρὸδ] περὶ A

Oxon. Coll. Corp. Chr. 106 (= O) Parisin. 1927 (= P).

p. 186,3 ἀνταποδόσεως; P || ή τοῦ] η τοῦ P || 4 ὠφέλειαν P || νομίσματα] ὑπέρ-  
 πιθεα O (idem Oxon. Coll. Nov. 241) || κομισημένου] κομίσασθαι P || 6 ἔκατὸν] ρ' O  
 7 ἡμίση O || 8 μέτρον om. OP || 9 δ' αἰτεῖ δὲ αἰτίαν O || 10 ἐγκατέσται O || 13 πλέον  
 OP ὠφελημώτερον P || 17 δὲ ἐν τῷ P || 18 πλούτῳ P || 19 εὐεργετοῦντες] ἐνεργοῦντες  
 OP || 23 γάρ ἐν seq. lacuna O || 24 γάρ] καὶ O || 26 ἐξουσίαν P || 27 ἀνταπόδοσειν P  
 28 τῷ] τῷ P || ἐπειδὴ φαντάσιον P ||

A S P A S I I  
IN ETHICA NICOMACHEA  
COMMENTARIA



ΑΣΠΑΣΙΟΥ ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΗΘΙΚΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

ο

Η περὶ τὰ ἥθη πραγματεία καὶ μάλιστα ἡ πολιτικὴ [ἡθικὴ] κατὰ μὲν τὸ ἀναγκαῖον προτέρα ἐστὶ τῆς θεωρητικῆς φιλοσοφίας, κατὰ δὲ τὸ τίμιον ὑστέρα. ἢ μὲν γάρ ἀδύνατον καλῶς ζῆν μὴ σώφρονας ὄντας καὶ δικαίους καὶ ὅλως τὸ ἥθος κεκοσμημένους καὶ εἰς συμμετρίαν τινὰ τὰ τῆς ψυχῆς πάθη καταστήσαντας, ταύτη δόξειν εἶναι ἀναγκαία ἡ πολιτικὴ καὶ ἡθικὴ καὶ διὰ τοῦτο προτέρα (οὐδὲν γάρ πλέον ἀνύει οὐδὲ εἴ τις πᾶσαν γνῶσιν καὶ θεωρίαν κτίσειτο μὴ πεπαιδευμένος τὸ ἥθος), ἢ δὲ περὶ τῶν τιμιωτάτων καὶ θεωρίαν ἡ σοφία πραγματεύεται καὶ θεωρεῖ τὰ τῆς φύσεως ἔργα καὶ ἔτι ὅλα 10 πολὺ ἀμείνω καὶ κρείττω τῶν ἐκ φύσεως συνεστάτων. ὃν ἐστιν ἡ πρώτη φιλοσοφία θεωρητική, ταύτη προτέρα καὶ τιμιωτέρα λέγοιτο ἀν τῇ ἡ θεωρητική. ὡς γάρ τὰ ὑποκείμενα ἔχει πρὸς ἄλληλα, οὕτως καὶ αἱ περὶ αὐτὰ ἐπιστῆμαι. ἐστι δὲ τιμιώτερα καὶ κρείττω περὶ ἡ σοφία τῶν ὑπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ ἡθικὴν, ὥστε πολλῷ ἀν εἴη τιμιωτέρα τούτων ἡ σοφία. καὶ γάρ εἰ μὲν ἄνευ 15 σώματος ἦμεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τὴν φύσιν ἡμῶν ἄλλο ἔχειν ἔργον ἢ τὴν θεωρίαν, νῦν δὲ ἡ τοῦ σώματος φύσις ἡδοναῖς καὶ λύπαις συνεζευγμένη σωματικαῖς ἐξ ἀνάγκης ἐποίησεν ἡμᾶς ἐπιμελεῖσθαι καὶ σωφροσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ πολλῶν ἄλλων τοιούτων ἀρετῶν, ὃν οὐκ εἰκὸς μετεῖναι τῷ θεῷ διὰ τὸ μῆτρας ἡδονῶν μῆτρες λυπῶν σωματικῶν μετέχειν. ἐξ ἀνάγκης οὖν τοῦ σώματος φαινόμενα τὴν πλείστην περὶ τὰ ἥθη ἐπιμέλειαν πορίζεσθαι, ἐπεὶ καὶ

Libri RZ

- 1 Ἀσπασίου—καὶ πᾶσα μέθοδος (p. 4,12) ed. Hase, *Classical Journal* XXVIII 307—309;  
 Ἡ περὶ τὰ ἥθη—τέλος τὸ ἄγαλμα (p. 4,19) ed. Rose, *Hermae* V 92—96      unus Z  
 inscriptionem habet      2 ἥθη R: ἡθικὰ Z      πραγματεία Z: πραγματία R  
 ἡ (ante πολιτικὴ) om. R      πολιτικὴ ἡθικὴ ZR: ἡθικὴ del. Rose      3 ἐστὶ corr.  
 ex ἐπὶ Z: ἐπὶ R      5 τὸ ἥθος κεκοσμημένους cf. Polit. Z 1 p. 1323v3      6 γκάια  
 Z<sup>2</sup> in albo      7 ἀνύει Z<sup>2</sup> in marg.: om. R      9 θεωρεῖ τὰ RZ: θεωρεῖται Rose  
 10 ἐστὶν ἡ Z<sup>2</sup> in albo      11 ταύτη—θεωρητικὴ om. Rose      13 δὲ πάντων τι-  
 μωτέρα R      14 πολλῷ Z: πολλῶν R      16 καὶ λύπαις συνε Z<sup>2</sup> in albo  
 17. 18 σωφροσύνης—πολλῶν Z<sup>2</sup> in albo      19 μετέχειν Z: .. τέχειν R      20 ἥθη  
 ἐπιμέλειαν Z<sup>2</sup> in albo: ἡ ... μ... R      πορίζεσθαι] αν ποιεῖσθαι?

ἥ δικαιοσύνη καὶ ἡ φρόνησις, ὡν τὸ θεῖον δικεῖ μετέχειν, πολὺ μὲν λείπονται τοῦ θεοῦ. δεόμενα δὲ αὐτῶν διὰ τὰς ἀδικίας καὶ πλεονεξίας τὰς ὑπὸ ἀλλήλων γινομένας, ἐπεὶ τό γε θεῖον εἰκός ἐστι δικαιοσύνη πρὸς ήμᾶς μόνη γρῆσιμα τῇ θεωρητικῇ καὶ ἐν τούτῳ διατελεῖν. διτὶ μὲν οὖν τιμιωτέρα ἐστὶν ἡ σοφία τῆς πολιτικῆς, ἐκ τούτων καὶ τῶν τοιωτῶν ἀν τις κατανοήσειεν, ἡ δὲ γῆμική, καθάπερ προείρηται, ἀναγκαιοτάτη· ἥμιν δὲ καὶ πρώτως ταύτην ἐπιτηδεύειν προσήκει καὶ λόγων καὶ ἔργων, ὕσπερ καὶ Σωκράτης ἤδην, οὐκ ἀτιμαζῶν τὴν περὶ τὰ θεῖα γνῶσιν καὶ τῶν φύσει συντεινόντων παρεῖς τὴν ἐπιστήμην ὡς περιττήν, ἀλλ᾽ ἀναγκαίαν ἡγρύμενος τὴν τοῦ ἥθους ἐπιμέλειαν.

10 καὶ οἱ Πυθαγόρειοι δὲ πρῶτον ἐπαίδευσον τοὺς συγγενούντας καὶ ἥθεσι καὶ λόγοις, φαίνεται δὲ ὁ Ἀριστοτέλης περὶ πλείστου ταύτην τὴν διδασκαλίαν ποιεῖσθαι· λέγει δὲ αὐτὴν εἶναι περὶ τοῦ ὀντικρωπίνου τέλους. ήτις ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία. ἀ δὲ λέγει ἔχουσιν οὗτως.

p. 1094<sup>a</sup>1 Πᾶσα τέχνη (ἔως τοῦ προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν).

15 Πρῶτον οὖν ὁρτέον περὶ τέχνης καὶ περὶ μεθόδου, ἔτι καὶ περὶ πράξεως καὶ προαιρέσεως. λέγεται δὲ τέχνη παρ' αὐτοῖς τριγῶν· καὶ γάρ τὸ γένος τῶν τεχνῶν ἀπασῶν τέχνη λέγεται· διαιροῦσι γάρ τὰς τέχνας λέγοντες τὰς μὲν ποιητικὰς τὰς δὲ θεωρητικάς, ὥρισαί το δὲ ἀν τις τὴν οὐτω λεγομένην τέχνην σύστημα ἐκ θεωρημάτων εἰς ἐν τέλος φερόντων. ἄλλως δὲ λέγουσι τέχνην τὸ κοινὸν τῆς πρακτικῆς καὶ τῆς ποιητικῆς· διαιροῦσι γάρ τὸ μὲν τέχνην λέγοντες τὸ δὲ ἐπιστήμην, τὴν θεωρητικὴν πᾶσαν ἐπιστήμην ὀνομάζοντες, τὴν δὲ τοιαύτην ὑπογράψειν ἀν τις σύστημα ἐκ θεωρημάτων εἰς πράξεις φερόντων ἡ ποιητική. ίδιως δὲ καλεῖν εἰώμασι τέχνην τὴν ποιητικήν. ἀποδίδωσι δὲ αὐτῷ λόγον ὁ Ἀριστοτέλης λέγων 'τέχνη ἐστὶν ἔξι μετὰ λόγου 25 ποιητική', λόγον δὲ λαμβάνει οὕτε τὸν ἐπαγωγικὸν οὕτε τὸν συλλογιστικὸν ὅλλα τὸν ἀπλοῦν καὶ τεχνικὸν, φέρωνται οἱ δημιουργοὶ τῶν τεχνῶν· ποιήματα μὲν γάρ ἐστι καὶ τὰ τῶν ἀλόγων, οἷον τῶν μελισσῶν τὰ κηρία. ἀραγῶν δὲ τὰ ἀράγνια καλούμενα· ἀλλ᾽ οὐδὲν τούτων μετὰ λόγου ποιεῖ,

1 μετέχειν Z sed ετέχειν Z<sup>2</sup> in albo: μ... R πολὺ Z: πα. ν R 2 καὶ om. R 3 δικαιοσύνη Rose: δικαιοσύνης ZR 3. 4 μόνη γρῆσθαι Z<sup>2</sup> in marg.: προνοήσθαι ZR 5 κατανοήσειν Z: κατανοήσει R 6. 7 ἐπιτηδεύειν Z<sup>2</sup> in albo 7 οὐκ Z<sup>2</sup> in albo 7. 8 ἀτιμάζων Z: ἀ... μάζων R 8 παρεῖς Z: πανεῖς R 9 ὡς περιττὴ Z<sup>2</sup> in albo: lacuna R ἐπιμέλειαν Z, μέλειαν vero a Z<sup>2</sup> add.: ἐπι... R 10 πρῶτον ἐπει Z<sup>2</sup>: πρώ... . . . δευον R τοὺς συγγενούντας Z: τοῖς συγγενούντας R 11 περὶ πλείστου Z<sup>2</sup>: πρά... R ταύτην τὴν Z: om. τὴν R 12 αὐτὴν εἶναι Z<sup>2</sup>: lac. R 12—15 τέλους—πρῶτον οὖν ᾧ Z<sup>2</sup> 12 τέλους ήτις ἐστὶν ᾧ Z<sup>2</sup>: lac. R 13 ἀ δὲ λέγει Z<sup>2</sup>: lac. R οὕτως Z<sup>2</sup>: lac. R 14 ἔως—ἀλήθειαν addidi 15 πρῶτον οὖν Z<sup>2</sup>: ... τὸν R περὶ μεθόδου Z: om. περὶ R ἔτι καὶ Z: om. R 16 προαιρέσεως Z: προει... ρεῖ-ας R 17 γάρ R: γοῦν Z 18 τὰς καὶ R 19 τέχνην Z: om. R δὲ om. R 24 Ἀριστοτέλης] Eth. Nic. Z 4 p. 1140a7 26 ἄλλα—τεχνικὸν om. Rose 27 ἀλόγων] ἀ Z<sup>2</sup> 28 ἀράγνια] νια Z<sup>2</sup>

ἀλλ' ὄρμῃ φυσικῇ χρώμενα τὰ ζῷα· τὰ δὲ τεχνικὰ ποιήματα λογικῶν ἔστι ποιήματα καὶ τῷ λόγῳ χρωμένων. περὶ μὲν οὖν τέχνης ταῦτα εἰρήσθω. τὴν δὲ μέθοδον ἔνιοι μὲν φύμησαν κατὰ ταῦτὸν τῇ τέχνῃ καὶ ἐκ παραλλήλου εἰρῆσθαι, ἔνιοι δὲ δύναμιν ὄμοίων ἔχουσαν πρὸς τὰ ὑφ' αὐτὴν ἀντικείμενα. ἔστι μὲν γάρ καὶ τῶν λογικῶν ἐκάστην τεχνῶν ἐπιστήμην ἀκοῦσαι τῶν ἀντικείμενων, οἷον ἴατρικὴ ὑγεινῶν καὶ νοσερῶν, ἀλλ' οὐ πρὸς ἀμφῷ ὄμοίων ἔχει, ἀλλὰ τὸ μὲν προτιγουμένως αἱρεῖται, τὸ δὲ γιγνώσκει μόνον. ἥγτορικὴ δὲ καὶ διαλεκτικὴ εἰσὶ μὲν ἐπιχειρητικοὶ ἀμφότεροι, ἀλλ' ὄμοίων ἔχουσι πρὸς τὸ ἐπιχειρεῖν εἰς τὰ ἀντικείμενα. ἐπεὶ δὲ φαίνεται καὶ τὴν πολιτικὴν τῇ ἡμίτονος μέθοδον δύναμίζων οὐ μόνον τὴν ἥγτορικὴν καὶ διαλεκτικὴν, ἔνιοι ἔχουσαν μέθοδον δύναμίζεσθαι πᾶσαν δύναμιν τῇ ἔξιν τὴν ὡς ἐπὶ πολύ. ἔοικασι δὲ καὶ οὗτοι ἀπολεστεῖφθαι τῆς τοῦ δύναματος χρήσεως· μέθοδον γάρ ὄμοιά εἰσι καὶ τὴν πρώτην φιλοσοφίαν καὶ τὴν περὶ ἀποδεξίεως ἐπιστήμην· εἶπεν οὖν μέθοδον εἶναι ἔξιν θεωρητικὴν τῶν ὑφ' αὐτὴν μετὰ λόγου ἐπακτικοῦ τῇ συλλογισμῷ.

καλέσθω δέ μιν συλλογισμὸς κοινῶς καὶ τὸ ἐνθύμημα, ἐπαγωγὴ δὲ καὶ τὸ παράδειγμα. εἰκότως δὲ μέθοδος πᾶσα ή τοιαύτη λέγεται δύναμις ή διὰ συλλογισμοῦ καὶ δού ἐπαγωγῆς δεῖξις καὶ μέθοδος ὡς ἀληθῶς, ὡς ἀλλαγοῦ εἰρηται. τὴν δὲ πρᾶξιν ἔνιοι μὲν ἀπέδοσαν ἐνέργειαν λογικήν· κατὰ δὲ τοῦτο λέγοιτ' ἀν καὶ τῇ θεωρίᾳ πρᾶξις· ἐνέργεια γάρ λογική· λέγεται δὲ πρᾶξις καὶ ή κατὰ πρακτικὴν ἐπιστήμην ἐνέργεια. πρακτικαὶ δὲ λέγονται μὲν κοινῶς πᾶσαι, ὅν μὴ ἔστι ποίημά τι ἄλλο παρὰ τὴν πρᾶξιν, οἷον ὄργηστικὴ καὶ αὐλητικὴ, ἵδιας δὲ τῇ τοιαύτῃ λέγονται καὶ ἡμίκη πρακτικαὶ λέγονται καὶ πράξεις αἱ περὶ τὸ καλὸν καὶ αἰσχρὸν ἐνέργειαι. περὶ δὲ προαιρέσεως ἐρεῖ μὲν καὶ αὐτὸς προειδὼν· τοιοῦτον δὲ προληπτέον, θει καὶ ἔστιν ή προαιρέσις ὄρεξις βουλευτική· ἐπειδὸν γάρ βουλευσάμενός τις ἔληται καὶ ή ὄρεξις ἐπακολουθήσῃ τῷ λογισμῷ τῇ ἀνάπολιν δρεχθεῖς καὶ βουλευσάμενος ἔληται. προαιρέσις τὸ τοιοῦτόν ἔστιν. διόπερ αἱ τε ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι προαιρέσεις τινές· τῶν μὲν γάρ ἀρετῶν δὲ τε λογισμὸς καὶ τῇ ὄρεξις ἀγαθή, τῶν δὲ κακῶν τούναντίσιν.

πᾶσα δέ, φησί, τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος καὶ πρᾶξις καὶ προαιρέσις ἀγαθοῦ τινος ἐφίσται. αἱ τε γάρ τέχναι καὶ αἱ μέθοδοι τοῦ διέσοντος τέλους ὡς ἀγαθοῦ ἐφίσται. καὶ μὴν αἱ πρᾶξεις καὶ αἱ προαιρέσεις

3 κατὰ ταῦτὸν Z<sup>2</sup>: ... τὸ R      4 δύναμιν] δὲ μιν R: ὄντας ὄμοίων εἴ Z<sup>2</sup>      6 ή  
ἴατρικὴ Rose      ἀμφῷ Z: ἀ... R      7 γιγνώσκει Z: γιγνώσκει R      8 ὄμοιος Z<sup>2</sup>:  
ὄμως R      9 τὸ Z<sup>2</sup>: lac. R      ἐπὶ Z<sup>2</sup>      πο Z<sup>2</sup>      τῇ Z<sup>2</sup>: om. R      10 τὴν  
διαλεκτικὴν] commentator incipit in N

10 Hin*e libri* ZN

ἔνιοι Z<sup>2</sup>      11 τὴν ὡς ἐπὶ πολὺ Z: τὴν εἰς τῶν ὡς ἐπὶ πολὺ N      14. 15 συλλογιστικοῦ N  
16 πᾶσιν N      δύναμις Z<sup>2</sup>: ὃδος γάρ ἔστιν N(Lb)      17 δεῖξις καὶ δεικτικὴ Rose,  
omittens μέθοδος ἀληθῶς      17. 18 δεῖξις—πρᾶξιν Z<sup>2</sup>      18 ἀπέδοσαν Z: ἀπέδειξαν N  
ώς ἀλλαγοῦ εἰρηται om. N      20 ἐνέργεια δὲ Z: in marg. substituit Z<sup>2</sup> ἐνέργεια γάρ  
21 παρὰ N: περὶ Z, corr. in marg. a Z<sup>2</sup>      22 καὶ τῇθική N: om. Z, add. in marg. Z<sup>2</sup>  
πρακτικαὶ et καὶ (post λέγονται) om. Rose      23 αἱ—ἐνέργειαι scripsi: τὰς—ἐνέργειας  
NZ      27 αἱ τε: αἱ Rose      28. 29 κακῶν Z: κακῶν N      32 ἐξίσται Z: ἐξίσται N

ἀγαθοῦ τινος ὀρέγονται. καὶ γάρ αἱ μοχύηραι πράξεις καὶ αἱ μοχύηραι προαιρέσεις ἐφέσει τοῦ ἀγαθοῦ γίνονται, ἀλλὰ πεπλανημένων τῶν πραττόντων η̄ προαιρουμένων. διὸ καλῶς ἀπεφήναντο τάχαθὸν οὖ πάντα ἐφίεται. τάχαθὸν δὲ εἰ μὲν τὸ πρῶτον αἴτιον καὶ κυριώτατὸν λαμβάνει, ὀρθῶς εἴρηται, 5 οὗτοι πάντα τούτου ἐφίεται καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα ἐκείνου ὀρέγονται καὶ τῆς πρὸς ἐκεῖνο ὄμοιώσεως. οὗτως δὲ δεῖ ἀκούειν τὸ ἐφίεσθαι ὡς παρεσκευασμένου ἑκάστου ὑπὸ τῆς φύσεως εἰς τὴν τοῦ τελειστάτου καὶ πρώτου αἴτίου η̄ δυνατὸν ἐξομοίωσιν. ἔκαστον γάρ ἄργεται ὑπὸ τῆς ἴδιας φύσεως σπουδῇ ἐπὶ τὴν ἴδιαν τελειότητα· ἐπὶ δὲ ταύτην ἄργεται διὰ τὸ πρὸς ἐκεῖνο νενευκέναι, 10 οἵ πάντων ἐστὶ τελειότατον. εἰ δὲ τὸ ἀγαθὸν ἀντὶ τῆς εὐδαιμονίας λαμβάνει, ὀρθῶς ἂν λέγοιτο τὰ λογικὰ ζῷα. τοῦτο μὲν οὖν διὰ μέσου εἴρηται· τὸ δὲ συνεγένεται τῆς φράσεως ἔχει οὗτως· πᾶσα τέχνη καὶ πᾶσα μέθοδος, ὄμοιώς δὲ πρᾶξις τε καὶ προαιρεσις ἀγαθοῦ τινος ἐφίεσθαι δοκεῖ· τουτέστι τοῦ τέλους· τὸ γάρ τέλος ἀγαθὸν ἑκάστη ὁ προτίθεται εἶναι αὐτοῦ.

15 Διαφορὰ δέ τις φαίνεται τῶν τελῶν. τὰ μὲν γάρ αὐταὶ αἱ ἐνέργειαι τέλη εἰσὶ, τῶν τε πρακτικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν θεωρητικῶν· αἱ τε γάρ πρᾶξις ἐνέργειαι η̄ τε θεωρία· τῶν δὲ ποιητικῶν τὰ τέλη ἄλλα τινὰ παρὰ τὰς ἐνέργειας, οἷον τοῦ ἀγαλματοποιοῦ παρὰ τὴν ἐνέργειαν ἄλλο τέλος τὸ ἀγαλμα· διὸ καὶ ποιητικὰ λέγονται, διότι καὶ ποίημα ἄλλο τι αὐτῶν ἐστὶ παρὰ τὰς ἐνέργειας. ἐπεὶ δὲ τιμιώτατόν ἐστιν ἐν ἑκάστῃ τὸ τέλος (αὐτοῦ γάρ ἔνεκα τὰ λοιπὰ γίνεται), ἔνθα μὲν ἔστι τινὰ τέλη παρὰ τὰς πρᾶξεις, οἷον ἐν ταῖς ποιητικαῖς, ἐν ταύταις βελτίω τὰ ἔργα τῶν ἐνεργειῶν, τουτέστι τὰ ποιήματα, ἔνθα δὲ αὐταὶ αἱ ἐνέργειαι, οὐδὲν τῶν ἐνεργειῶν τιμιώτερον.

Πολλῶν δὲ πρᾶξιν οὐδῶν καὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, 25 πολλὰ τὰ τέλη· δοκεῖ δὲ εἰσιν ὑπὸ μίαν δύναμιν, δεὶ ἄλλη ὑπὸ ἄλλην, καθάπερ ὑπὸ μὲν τὴν ἵππικὴν χαλινοποιητικήν, η̄ δὲ ἵππικὴ ὑπὸ τὴν στρατηγικήν, η̄ δὲ στρατηγικὴ ἵσως ὑπὸ τὴν πολιτικήν.

Ἐν δπασι δὲ τὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τέλη αἱρετώτερα τῶν ὑφ' αὐτά· εἰσὶ δὲ τέχναι μὲν ἄλλαι ὑπὸ ἄλλας, ὃν τὰ τέλη ἔνεκεν τῶν 30 ὑπὲρ αὐτάς ἐστι καὶ τῶν τελῶν τῶν ἐκείνων. ἀρχιτεκτονικαὶ δὲ αἱ ἀρχηγοῦσαι καὶ κρατοῦσαι τῶν ὑφ' αὐτάς· διορίζονται δὲ τρισὶ τούτοις τῷ τε χρῆσθαι ταῖς ὑφ' αὐτάς τε καὶ τοῖς τέλεσιν αὐτῶν καὶ τῷ προστάσσειν καὶ τῷ ἀρχιτεκτονεῖν. οὗτοι δὲ τῷ τὰ τέλη τῶν ὑποτεταγμένων ἔνεκεν τοῦ τέλους αὐτῶν γίγνεσθαι ἀρχιτεκτονεῖν λέγονται, δῆλον, οἷον η̄ κυβερνητικὴ ἀρχιτεκτονική

4 κυριώτατον scripsi: κυριώτερον ZN 5 τούτου Z (τούτου ἐφι Z<sup>2</sup>): αὐτοῦ N

6 δὲ N: γάρ Z 10 ἐντὶ N λαμβάνοι Z 11 μέσου Z: μέσον N. 15 αὐταὶ αἱ Z: αὐτὰ N 16 ἐνέργειαι scripsi: ἐνέργεια Z: ἐνέργεια N 17 ἐνέργια N:

18 παρὰ (ante τὰς) N: περὶ Z, quod correxit Z<sup>2</sup> in margine παρὰ (post ποιοῦ) N: περὶ Z, quod corr. Z<sup>2</sup> in marg. 20 παρὰ Z: περὶ N 21 λοιπὰ corr. ex λειπά Z

παρὰ scripsi: περὶ ZN 22 βελτίω N: βελτιον Z 23 αὐταὶ Z: αὐταὶ N 26 η̄ δὲ στρατηγικὴ—πολιτικὴ om. N 29 τέλη N: τε Z: add. λη̄ in marg. Z<sup>2</sup> 30 αὐ-

τὰς Z: αὐτὸ N 32 αὐτάς] αὐταῖς N: αὐταῖς Z .τε καὶ Z: μὲν καὶ N

προπράστειν Z 33 τῷ τὰ τέλη Z<sup>2</sup> in marg.: τὸ τέλει Z: τῷ τέλει N

ἐστι τῆς πηδαλιουργικῆς· καὶ γάρ προστάσσει αὐτῇ, οἷον δὲ ποιεῖν τὸ πηδαλίον καὶ οἷον ἀρχιτεκτονεῖ καὶ γενομένῳ γρῦπται. καὶ δῆλον ὡς τὸ πηδαλίον, ἥπερ ἐστὶ τέλος τῆς πηδαλιουργικῆς, ἔνεκεν τοῦ τέλους ἐστὶ τῆς κυβερνητικῆς. εἰπὼν δὲ διὰ τὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τέλη αἱρετώτερα τῶν ὑφ' αὐτῶν (διὰ γάρ τὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τέλη διώκεται καὶ τὰ τῶν ὑφ' αὐτὰ τέλη), πᾶλιν ὑπομιμήσκει, ἵτι οὐδὲν διαφέρει τὰς ἐνεργείας αὐτὰς εἶναι τὰ τέλη ή ἄλλα τινὰ παρὰ τὰς ἐνεργείας ποιήματα. εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχει τὰ πράγματα, ὡς ἄλλο τέλος ἄλλωρ ἀεὶ γίνεσθαι καὶ πράττεσθαι, ἀθλιώτατον ἀνὴρ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος μηδέποτε δυνάμενον ἐντυχεῖν τῷ δι' αὐτὸν αἱρετῷ μηδὲ 10 παῦλαν ἔχειν τῆς ὑρέεως. ἐπεὶ δὲ ἐστὶ τὸ τέλος πάντων τῶν πρακτῶν, ὃ δούλως αἱρούμεθα, δῆλον ὡς τοῦτο ἀνὴρ τὸ ἀριστον· τούτου γάρ ἔνεκεν καὶ τὰ λοιπὰ τέλη. ἔχει δὲ καὶ πρὸς τὸ βιῶντα καλῶς ή γνῶσις αὐτοῦ μεγάλην ῥοπήν· οἱ μὲν γάρ ἄλλοτες ἄλλας αἱρούμενοι πράξεις καὶ μὴ πρὸς ἓν ἀποβλέποντες πεπλανημένως ζῶσι καὶ οὐδέποτε ἀνὴρ τὸ ἐπιτύχοιεν τοῦ 15 ἀγαθοῦ. εἰ δέ τις διαθρήσας τὴν εὑδαιμονίαν καὶ τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθόν, σκοπὸν τοῦτο θέμενος καθάπερ τοξότης, πάσας αὐτοῦ τὰς πράξεις ἀπευθύνει πρὸς αὐτόν. ἀνάγκη πᾶσα αὐτὸν εὑδαιμονική γενέσθαι καὶ καλῶς διατίθωνται. διὸ πειρατέον τὸ τέλος τοῦτο περιλαβεῖν τί τέ ἐστιν καὶ τίνος τῶν ἐπιστημῶν ή δυνάμεων. οὐκ ἀλόγως δὲ ἀξιοῖ τί τέ ἐστιν ἀμα καὶ τίνος τέλος λαβεῖν. 20 ἄλλῃ ἀνάγκῃ τῶν πρός τι ἀμα εἶναι τὴν γνῶσιν, τὸ δὲ τέλος τινὸς τέχνης ή δυνάμεως. δεῖ οὖν ἀμα καὶ τὸ τέλος τί ἐστι λαβεῖν καὶ τίνος ἐπιστήμης ή δυνάμεως τέλος.

‘Η δὲ δύναμις πολλαχῶς λέγεται παρ' αὐτοῖς· καὶ γάρ τὰς ἔξεις δυνάμεις λέγουσιν, ἐνίστε δὲ τὸ ἀμεινον μέρος τῶν ἔξεων· τὴν μὲν γάρ ὑγίειαν δύναμιν, 25 τὴν δὲ νόσον δῦναμαίαν. ἐστὶ δὲ τὸ τὴν ἐπιτηδειότητα δύναμιν δύναμιν οἷον τὸν παιᾶν ἔχειν δύναμιν πυκτικήν [τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ δύναμιν λέγειν]. δύναμαζει δὲ δυνάμεις καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, οἷς ἐστιν εὗ καὶ μὴ εὗ γρήσασθαι, οἷον πλοῦτον καὶ υγίειαν. λέγουσι δὲ δυνάμεις ἐνίστε τὰς ὄμοιας ἔχοντας πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῶν ὑφ' αὐτάς, οἷον ῥητορικὴν καὶ διαλεκτικὴν. ἔστι τοι 30 δὲ νῦν λαμβάνειν δύναμιν ἀγτὶ τῆς ἔξεως. ἐπειδὴ γάρ ἔνιοι ἥριονται τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην εἶναι καὶ τὴν φρόνησιν, ἔνιοι δὲ οὐκ ἐπιστήμην ἀλλὰ δημοιόν *(τι)* τῇ ἐπιστήμῃ, μέλλων πολιτικῆς τέλος ἐρεῖν τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ζητεῖ, τίνος ἐπιστήμης ἐστὶ τέλος ή δυνάμεως, ὡς ἀνὴρ εἰ ἔλεγε, τίνος ἐπιστήμης η δυνάμεως.

7 παρὰ Z<sup>2</sup> in marg.: περὶ NZ      8 ὡς Z: ὥστε N      αἰεὶ N: om. Z      9 τῷ — αἱρετῷ corr. Z<sup>2</sup> ex τῷ—αἱρετόν: τῷ—αἱρετόν N      10 πρακτῶν scripsi: πρακτέων ZN  
12 καὶ πρὸς] καὶ om. Z      13 ἄλλας Z: ἄλλου N      14 πεπλανημένως Z: πεπλανευ-  
μένως N      15 διαθρήσας scripsi: διατηρήσας Z: δι' ἀργσθ N      16 ἀπευθύνει<sup>οὐ</sup> Z  
17 καλῶς Z: καλιῶν N      18 περιλαβεῖν scripsi: παραλαβεῖν ZN      21 καὶ τῷ] om.  
τὸ Z      λαβεῖν om. N      23 ‘Η δὲ δύναμις — ἀντὶ τῆς ἔξεως (30) *Class. Journal*  
XXVIII 310 λέγεται Z<sup>2</sup> in marg.: γένεται ZN      post δύναμεις ordo turbatus Z: se-  
quuntur verba καλῶς συνηγορῆσαι τῇ ἡδονῇ p. 33,18 usque ad verba οὐ τοσοῦτον μὲν ὅσον  
p. 35,21; restituit ordinem signis notisque marginalibus Z<sup>2</sup>      25 ἐπιτηδειότητα Z: ἐπι-  
τηδιότητα N      26 τὸ δὲ—λέγειν delevi      30 δύναμιν Z: δυνάμην N      32 τι addidi

Δόξειε δ' ἄν, φησί. τῆς κυριωτάτης καὶ μάλιστα ἀρχιτεκτονικῆς τοιαύτη δὲ οὐ πολιτική· ἔγει γάρ τὰ ὑπάρχοντα τῇ ἀρχιτεκτονικῇ· καὶ γάρ προστάττει πάσις ταῖς λοιπαῖς ἐπιστήμαις· ποίας γάρ δεῖ μανθάνειν ἐν τῇ πόλει καὶ ἐπιτηδεύειν καὶ μέχρι τίνος ἀργυτεκτονεῖ, καὶ τὰ δέ τέλη τῶν λοιπῶν ἔνεκεν τοῦ τέλους αὐτῆς. εἰσὶ γοῦν ὅπ' αὐτὴν ὅπασαι καὶ οἱ ἐντιμόταται δυνάμεις, οἷον στρατηγικὴ ἥρτορικὴ οἰκονομική, στρατηγικὴν δὲ καὶ οἰκονομικὴν νῦν λέγει οὐ τάς ἀρετάς, δυνάμεις γάρ αὐτὰς λέγει. αἱ δὲ δυνάμεις εἰσὶν αἵς οἵναν τε εὖ καὶ μὴ εὖ γρῆσθαι· τοιαύτη δὲ η ἥρτορικὴ καὶ τῆς οἰκονομικῆς· η γρηματιστικὴ, ης νῦν μέμνηται, καὶ η στρατηγικὴ δέ 10 τίς ἔστι δύναμις τοῦ ἡγεσθαι στρατεύματος καὶ κρατεῖν δύνασθαι τῶν πολεμικῶν. ὑπάρχει δὲ τῇ πολιτικῇ καὶ τῷ γρῆσθαι ταῖς πρακτικαῖς τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῷ νομοθετεῖν (ἢ) προστάττειν τίνα δεῖ πράττειν καὶ τίνων ἀπέγεισθαι· καὶ τοῦτο τεκμήριον ἔστι τοῦ προστακτικὴν αὐτὴν εἰναι ταῖς ἄλλαις καὶ ἀρχιτεκτονικήν, ὡστε τὸ ταύτης τέλος περιέχει καὶ τὰ τῶν ἄλλων. εἰ δὲ 15 οὕτως ἔγει τοῦτ' ἀν εἴη τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν καὶ τέλος.

'Ἐπει δὲ πολιτικῆς τέλος εἰπε τὴν εὐδαιμονίαν. δοκεῖ δὲ τέλος τῆς πολιτικῆς εὐδαιμονία πόλεως εἰναι, η δὲ ἡμική πραγματεύεται περὶ τὸ ἕδιον ἑκάστου τέλους καὶ ἑκάστου εὐδαιμονίαν, πρὸς τοῦτο ἐπιφέρει, διτι ἐν καὶ ταῦτάν ἔστιν ἐνὶ καὶ πόλεις εὐδαιμονία· τῷ γάρ εἶδει η αὐτή ἔστιν· ἐνεργεῖ 20 γάρ κατ' ἀρετὴν τελείαν καὶ πόλεως εὐδαιμονία καὶ ἐνὸς ἑκάστου, ὅλᾳ μείζων γε καὶ τελειοτέρᾳ η τῆς πόλεως διὰ τὸ περὶ μείζω εἰναι τὴν ἐνέργειαν. οὕτω γάρ λέγεται μείζων, ἐπει τῷ γε εἶδει οὐδὲν διαφέρει· ἀπὸ τοῦ μείζονος οὖν κληρέον αὐτὴν καὶ θετέον τὴν εὐδαιμονίαν τέλος τῆς πολιτικῆς. η μὲν οὖν μέθιδος, η νῦν παραδίδωσιν, ἐφίεται ἔρειν καὶ τὸ τέλος εἰπεῖν τί ἔστι τὸ ἀγαθὸν τὸ ἀνθρώπινον καὶ η εὐδαιμονία, ἐπειδὴ η μέθιδος πολιτική τις. εἰδῶν γάρ τῆς πολιτικῆς τὸ μὲν τῷ κοινῷ δύναματι καλεῖται πολιτική, δ ἔστι πόλεως ἐπιμέλεια, τὸ δὲ οἰκονομικὴ περὶ οἴκου ἐπιμέλειαν οὗσα. ὕσπερ δὲ οἴκος μόριον πόλεως. οὕτως καὶ η οἰκονομικὴ μόριον τῆς πολιτικῆς. τρίτον δέ ἔστιν εἶδος καὶ μόριον πολιτικῆς η περὶ ἐνὸς ἑκάστου τῶν πολιτῶν ἐπι- 30 μέλεια, καλεῖται δὲ ἡμική μόριον δὲ ἔκαστος μὲν τῶν πολιτῶν τῆς πόλεως, η δὲ ἡμική τῆς πολιτικῆς.

Μετὰ ταῦτα λέγει, πῶς ἵκανῶς ἀν λέγοιτο ἡμικὰ κατὰ τὴν ἡμικὴν μέθιδον. εἰ γάρ, φησί, κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὅλην διασαφηθείη, λέγοις ἀν ἵκανῶς. τῶν γάρ ὑποκειμένων ὅλῶν ταῖς μεθίδοις καὶ ταῖς ἐπι- 35 στήμαις αἱ μὲν δέχονται τὸ ἀκριβές, λέγει δὲ τὸ ἐξ ἀναγκαίων ἀναγκαῖον

1 κυριωτάτης Z<sup>2</sup> in marg.: κυριότητος NZ

5 ὅ πασαι Z: ἀπια N 6 οἱ ἐντιμόταται Z:

7 ἀτιμόταται N 8 αὐτὰς Z: εἰκονομικῆς N

9 οἰκονομικῆς Z: εἰκονομικῆς N 10. 11 fort.

πολεμίων 12 η add. Diels προστάττειν N: προστάττῃ Z 16 πολιτικὴ N

17 πολιτικῆς Z: πολιτικῆ N 19 ἐν Z: ἐν N

20. τελεία Z μείζων Z: μείζω N 21 τελειοτέρᾳ N: τελειωτέρᾳ Z 22 μείζω

Z: μείζων N 24 ἡγ Z: ἡγ N ἔρειν] αν εύρειν? 25 ἐπειδὴ εχ ἐπειδὴ δὲ

corr. Z: ἐπει δὲ N 26 εἰδῶν scripsi: εἰδεων N: εἰδος Z 27 ἐπιμέλιαν N

35 λέγει -- ἀκριβές (p. 7,2) om. N

4 ἀρχιτεκτονεῖ scripsi: ἀρχιτεκτονεῖZN

5 αὐτὰς Z: εἰκονομικῆς N 6 αὐτὰς Z: εἰκονομικῆς N

7 αὐτὰς Z: εἰκονομικῆς N 8 αὐτὰς Z: εἰκονομικῆς N

9 αὐτὰς Z: εἰκονομικῆς N 10. 11 fort.

πολεμίων 12 η add. Diels προστάττειν N: προστάττῃ Z 16 πολιτικὴ N

17 πολιτικῆς Z: πολιτικῆ N 19 ἐν Z: ἐν N

20. τελεία Z μείζων Z: μείζω N 21 τελειοτέρᾳ N: τελειωτέρᾳ Z 22 μείζω

Z: μείζων N 24 ἡγ Z: ἡγ N ἔρειν] αν εύρειν? 25 ἐπειδὴ εχ ἐπειδὴ δὲ

corr. Z: ἐπει δὲ N 26 εἰδῶν scripsi: εἰδεων N: εἰδος Z 27 ἐπιμέλιαν N

συμπεραίνεσθαι, οἷον γεωμετρία καὶ ἀριθμητικὴ καὶ γυμναστική. διόπερ καὶ τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ ἀναγκαῖον οὐχ ὅμοιως ἐν δύσκολι τοῖς λόγοις ἐπιδημητέον. οὐ γάρ ἐν τοῖς δημιουργοῦμένοις πᾶσιν ἡ αὐτὴ ἀκριβεία γενέσθαι δύναται. ἐν γοῦν τῇ μολιβδῷ οὐχ οὕτω δημιουργήσει ὁ ἀκριβέστατος τεχνίτης ὡς ἡ γαλαχῆ  
 5 μὲν ἡ ἐλέφαντι διὰ τὸ μὴ δέχεσθαι τὴν μόλιβδον τὴν τῆς τέχνης ἀκριβείαν.  
 ταῦτα δὲ λέγει, ἐπεὶ ἡ πολιτικὴ καὶ ὅλως ἡ φρόνησις περὶ ὅλην ἐστὶ τὴν ἀνθρωπίνην καὶ πράξεις τὰς ἀνθρωπίνας καὶ αἱς τὸ μὲν ὡς ἐπὶ πολὺ πάσαις συνιρκείσθαι, τὸ δὲ ἀναγκαῖον ἡ οὐκ ἔστιν ἡ μικρότατον· ἔτι δὲ αἱ αὐταὶ ποάτεις παρὰ τοὺς καιροὺς καὶ τὰ πρόσωπα τὰ τε δρῶντα καὶ τὰ πάσχοντα  
 10 καὶ παρὰ ἄλλας τιναῖς ἀτίας δὲ μὲν καλαὶ ὑπὲρ δὲ αἰσχραὶ γίνονται, οἷον πορακαταμήκης ἀπόδησις οὐκ ἀεὶ καλή, καὶ μὴν δὲ λέγει ἀληθές, ὅτι τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια, περὶ ὧν ἡ πολιτικὴ σκοπεῖται, πολλὴν ἔχει πλάνην διὰ τὸ ἄλλως ἄλλοις περὶ τοῦ δικαίου φέρεσθαι, διὸν καὶ δοκεῖ νόμῳ μάρνον, φύσει δὲ μῆτρα. ἔστι δὲ καὶ περὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ ἂν καλὰ μὲν  
 15 οὖ, καλεῖται ἀγαθὰ δὲ μάρνον, οἷον πλοῦτον ὑγίειαν· προστίθησι δὲ καὶ ἀνδρείαν, ἥτις ἥδη καλόν. ἡ δὲ πλάνη γίνεται, διότι πολλαὶ συμβαίνουσιν ἀπ' αὐτῶν βλάβαι. χρὴ δὲ οὐχ οὕτω κρίνειν αὐτά, ἄλλὰ τὰ μὲν ὅργανα καλούμενα τῆς ἀρετῆς ἀγαθὰ δεῖ νομίζειν, διότι δημοσιεύει τῶν ἀγαθῶν πρὸς τὰς ἐνεργείας, τὴν δὲ ἀνδρείαν διότι καλόν. ἀγαπητὸν οὖν περὶ τούτων καὶ τύπῳ  
 20 εἰπεῖν καὶ ἐκ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμπεράνασθαι. εἴρηται γάρ ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς, διτὶ ἐκ τοὺς μὲν ἀναγκαῖων ἀναγκαῖον συμπεραίνεται,  
 25 ἐκ δὲ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. λέγει δὲ διτὶ οὐ μάρνον χρὴ τὸν λέγοντα κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὅλην λέγειν ἄλλὰ καὶ τὸν ἀκούοντα οὕτως ἀποδέχεσθαι. πεπαιδευμένου γάρ ἔστιν κατὰ τὸ ὑποκείμενον πρᾶγμα ἀπαιτεῖν τοὺς λόγους.

Μνημονεύσας δὲ περὶ τοῦ ἀκροστοῦ, οἷον δεῖ αὐτὸν εῖναι, μικρὰ περὶ αὐτοῦ παρεκβάτις λέγει, διτὶ καθ' ἓν ἔκκαστον ἔστι πρᾶγμα κριτῆς ἀγαθὸς ὁ περὶ ἐκεῖνο πεπαιδευμένος ὥν. λέγει δὲ τοὺς πεπαιδευμένους περὶ ἔκκαστον μὲν τοὺς μετρίως ἐκείνους μετεσχηκότας, οἷον περὶ γεωμετρίας τοὺς μετρίως  
 30 καὶ μέγρι τινὸς γεωμετρήσαντας. περὶ πᾶν δὲ ἔλεγε πεπαιδευμένον τὸν περὶ πάντα τὰ μαθήματα οὕτως ἔχοντα, ὥστε μέγρι τινὸς αὐτῶν μετεσχηκέναι. γίνεται δὲ ὁ πεπαιδευμένος καὶ τῶν αὐτοῦ τελειοτέρων κριτῆς τῷ ἔχειν ἀργάς,

1 post ἀριθμητικὴ defectum in marg. notat Z      2 ἀπαὶ Z: πᾶσι N      3 πᾶσι  
 N: πᾶσι Z      4 δημιουργήσῃ Z; corr. a Z<sup>2</sup> in δημιουργήσει      4. 5 an ἡ γαλαχῆ  
 ἡ ἐν ἐλέφαντι scribendum?      5 τὴν μόλιβδον Z: τὸν μόλιβδον N      τὴν Z: τῇ N  
 6 τὴν om. N      7 καὶ (ante αἱς) scripsi: ἡ N: ἐν Z      πάσαις Z: πάνω N  
 8 αὐταὶ N: πολιτικαὶ Z      9 παρὰ N: περὶ corr. in παρὰ Z      δρῶντα Diels:  
 ὄρωντα NZ      10 παρὰ N: περὶ corr. in παρὰ Z      12 πολλὴν] τοσαύτην Arist.  
 vulg.      13 φέρεται] an φαίνεται?      14 μάρνον Z: μέσον N      15 μάρνον Z:

<sup>i</sup> <sup>η</sup>  
 μέσον N      προστίθησι Z: πρὸς τίθησι N      16 διότι corr. ex διὸ Z<sup>2</sup>: διὸ N  
 18 ὑπουργεῖ Z: ὑπουργῶσι N      τῶν ἀγαθῶν Z: τῷ ἀγαθῷ N      20 ἐκ om. Z      Ανα-  
 λυτικοῖς] Pr. A 12 p. 32a12      28 περὶ transpositum ante πεπαιδευμένους N  
 29 μετρίως Z<sup>2</sup> in rasura; μετρίους N      31 αὐτὸν Z: αὐτὸν N

κριτής δὲ ἐπὶ τοσοῦτον. ὥστε γεωρίζειν τὸν τε γεωμετρικὸν καὶ μῆ, καὶ τῷ μὲν προστίθεσθαι περὶ γεωμετρικῶν τῷ δὲ ἀπειθεῖν. εἰκάζειν δὲ τῷ μὲν ἀπαιδεύτῳ τὸν νέον παντάπασι. λέγει δὲ νέον τὸν παῖδα· ἡγεῖται δὲ τὸν παῖδα μὴ ἐπιτήθειν εἶναι τῶν ηθικῶν ἀκούειν λόγων διὰ τὸ μηδέπω ἔχειν ἢ ἀργάς λογικάς. διὸ φησι μὴ εἶναι οὐκεῖον ἀκροστήν τὸν νέον, τουτέστι τὸν παῖδα, δι᾽ ἣν μὲν δὲ τὸ πειρός ἐστι τῶν κατὰ τὸν βίον πρᾶξιν, δι᾽ ἔτερον δὲ δὲ τὸν πάθος ζῆται ὑσπερ τὰ ἄλλα ζῆται καὶ λόγους ἀμοιρα. πλὴν τοσοῦτον διαφέρει τῶν ἀλήγων ζώων, ὅσον ἀφοριμὴν ἔχει τῇ ψυχῇ τοῦ λόγου. θείζειν μὲν οὖν ἀξιοῖ τοὺς παῖδας, τοὺς δὲ τῆς πολιτικῆς ἢ ηθικῆς λόγους μὴ παρα-  
10 διδόναι. καὶ γάρ καταφρονήσουσιν ὡς ἄλλους τινὰς μαθήματος μὴ ἀναγκαῖον ἀκούοντες καὶ ὀντωφελῶς ἀκούσονται. λογικοῦ γάρ ἡ προαίρεσις, μὴ κτώμενοι δὲ προαιρέσιν ἀγαθὴν οὐδὲ πρᾶξουσι οὐδὲν τῶν κατὰ λόγουν. διαφέρειν δὲ οὐδὲν ἡγεῖται νέον τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ ηθικός νεαρόν. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ κατὰ πάθος ζῶντες, οἰνόπερ οἱ ἀκρατεῖς· τοῖς δὲ κατὰ λόγουν τὸν φύσει παραγνό-  
15 μενον τοῖς ἀνθρώποις ἀπό τινος ζήταις δυναμένοις ποιεῖσθαι τὰς ὀρέξεις, πολλοῦ ἀλλιοῦ εἴη τι περὶ τούτων εἰδέναι.

Πρὸν δὲ εἰπεῖν περὶ ὧν ἔξῆς λέγει, ἀξιοῖ ἀπορῆσαι. πῶς τὴν εὐ-  
δαιμονίαν τέλος τῆς πολιτικῆς εὑρίκεν· ἡ μὲν γάρ πολιτικὴ πρακτικὴ τίς  
ἐστι· πάσης δὲ πρακτικῆς ἐπιστήμης τέλος πρᾶξις, ὥστε ἡ εὐδαιμονία ἐν  
20 πρᾶξει· δοκεῖ δὲ αὕτη εἶναι ἐν θεωρίᾳ καὶ τὸ γε μέγιστον τοῦ τέλους ἐν  
τούτῳ. ἀρ' οὖν κατὰ πρᾶξιν λέγει τὴν ἐνίων τοὺς πρώτους λόγους, διθν καί  
φησι “οὐδέποτε δὲ ἂν τῆς κυριωτάτης” ὡς ἀν τὴν οὐδέποτε ἐκθέμενος τὴν περὶ τῆς  
εὐδαιμονίας; εἴτα προσιὼν ἀκριβοῦ τὸν περὶ αὐτῆς λόγον καὶ φησιν ‘ἐν ἐνερ-  
γείᾳ εἶναι κατ’ ἀρετὴν τελείαν’, ὥστε εἶναι αὐτὴν τέλος τῆς τελείας ἀρετῆς·  
25 αὕτη δέ ἐστιν ἡ ἐκ πασῶν τῶν ἀρετῶν τῶν τε πρακτικῶν καὶ τῶν θεωρη-  
τικῶν. ἡ διττὴν τίθεται τὴν εὐδαιμονίαν τὴν μὲν πρακτικὴν ὡς ἀτελεστέραν,  
τὴν δὲ ἐξ ἀμφοῖν ὡς τελειοτέραν; ἡ ἔστι πῶς εἰπεῖν τὴν μὲν εὐδαιμονίαν  
θεωρητικὴν ἀμα καὶ πρακτικὴν οὖσαν τέλος εἶναι τῆς πολιτικῆς; διὸ προστάττει  
αὐτὴ τοὺς μέλλοντας ἀρίστους τῶν πολιτικῶν ἔσεσθαι μὴ μόνον πρακτικὸν  
30 ἄλλα καὶ θεωρητικὸν εἶναι. δόξεις δὲ ἀν κατά γε τοῦτο ἐλάττων εἶναι ἡ  
σοφία καὶ θλως ἡ θεωρητικὴ ἐπιστήμη τῆς πολιτικῆς, εἴ γε ἡ μὲν πριστάττει,  
ἡ δὲ προστάττεται. ἀλλὰ ταύτην γε λέει τὴν ἀπορίαν προσέων· φησι γάρ τὸ  
μηδὲν καλύζειν τὴν ἐλάττω προστάσσειν περὶ τῶν κρειττόνων, οἷον *(προστάσσει)*  
ἡ πολιτικὴ καὶ ναοὺς θεῶν κατασκευάζεσθαι καὶ σέβειν αὐτοὺς οὐ δήπου κρείτ-

4 ἐπιτήδιον N      6 τὸν βίον corr. ex τῶν βίων N      7 ἄλλα Z: ἀλογα N  
ἀμοιρα corr. ex εῦμοιρα Z      8 διαφέρει corr. ex διαφέρῃ Z      10 μὴ ἀναγκαῖον  
μαθήματος N      12 διαφέρειν — ἐν τοῖς Φυσικός (p. 9, 28) *Classical Journal* XXVIII  
310. 311      22 φησι] p. 1094<sup>a</sup> 26      κυριότητος N: κυριωτίτος Z corr. a Z<sup>2</sup> in  
κυριωτάτης      23 φησι] A 6 p. 1098<sup>a</sup> 16      24 τελείαν scripsi: τέλος NZ'  
27 τελειοτέραν Z: τελειότητα N      29 αὐτὴ N: αὕτη Z      30 καὶ om. N  
31 θλως corr. ex θμως Z<sup>2</sup>: θμως N      32 προστάσσεται Z      γε om. N  
33 μηδὲν scripsi: μηδὲ NZ      προστάσσει addidi      34 ναοὺς] νεοὺς N:  
νεοὺς Z      de sententia cf. Z 13 p. 1145<sup>a</sup> 10

τῶν οὖσα τῶν θεῶν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ τῆς σοφίας ἐπιτάχτειν  
γῆγουν πολὺ θειστέρας καὶ τιμιωτέρας αὐτῆς ἐπιδείκνυσιν.

Ἐπεὶ δὲ περὶ τούτων ἡγόρηται, πᾶσιν ἐπὶ τὸν συνεχῆ τοῖς εἰρη-  
μένοις λόγον ἐπανέλθωμεν. ἀναλαβόν δὲ λέγει τὸν ἔξι ἀρχῆς λόγον, πᾶσαν  
5 γῆσιν καὶ προαιρέσιν ἀγαθὸν ὑρέτεσσι, ἐν μὲν τῇ γη γνώσει τὴν ἐπιστήμην  
καὶ τὴν μέθυσιν περὶλαβών. ἐν δὲ τῇ προαιρέσει τὴν πρᾶξιν, ἐπεὶ αἱ πράξεις  
ώς ἀπὸ προαιρέσεως ἐνεργοῦνται. τί οὖν ἐστιν τὸ τέλος τῆς πολιτικῆς ἢ τὸ  
10 ἀκρότατον τῶν πρακτῶν ἀγαθῶν; οὐκ ἀλλίως δὲ προσέθηκε πρακτῶν.  
ἄλλ’ ἐπειδὴ ἀπλῶς μὲν ἀκρότατον ἀγαθὸν τὸ πρῶτον αἴτιον, τῶν δὲ πρακτῶν  
15 ἡ εὐδαιμονία, περὶ ἣς νῦν ἡ σκέψις. τὸ μὲν οὖν ὄνομα ταῦτὸν ὑπὸ πάντων  
ὅμοιοιεῖται· εὐδαιμονίαν γάρ ὁνομάζουσι τὸ ἀκρότατον τῶν τελῶν. τὸ δὲ  
εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν ταῦτὸν ὑπολαμβάνουσι τῷ εὐδαιμονεῖν.  
ταῦτα δὲ προσέθηκε καταβαλλόμενος ἥδη τὰς ἀρχὰς εἰς τὴν αὐτοῦ περὶ εὐδαι-  
μονίας δόξαν. ἐν πρᾶξιν γάρ αὐτὴν καὶ ἐνεργείᾳ τιμέμενος προσάγεται ἥδη  
15 τὴν πάντων ἀνθρώπων ὅμοιογύνα, ὡς ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἀγομένων ἐπὶ τὸ  
τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὖ πράττειν καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν μηδὲν ἀλλήλων διαφέρειν  
· λέγειν. ἀλλ’ οὖν ὀνόματι μὲν τῷ αὐτῷ πάντες ὁνομάζουσιν, εὐδαιμονίαν  
λέγοντες, περὶ δὲ τῆς εὐδαιμονίας, τί ἐστιν, ἀμφισβητοῦσιν, καὶ οὐ  
μόνον τοῖς σοφῖς οἱ πολλοὶ ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀλλήλοις καὶ αὐτοὶ αὐτοῖς, συμ-  
20 μετατιμέντες κατὰ τὴν αὐτῶν γρείαν τὴν εὐδαιμονίαν. ἔνιοι δὲ φύοντα τὸ γα-  
θὸν ἀλλο τι εἶναι παρὰ τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν ιδέαν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ· τούτῳ  
γάρ εὐδαιμονία οὐκ ἔδοκε εἶναι ἀνθρωπίη, ἡ δὲ γῆσις αὐτοῦ εὐδαιμονία.  
τὸ μὲν οὖν πάσας ἐξετάζειν τὰς δόξας ὡς μάταιον παραιτεῖται, τὰς δὲ ὡς  
μάλιστα ἐπιπολαζούσας ἢ δοκούσας ἔχειν τινὰ λόγον ἐξετάζειν ἐπαγ-  
25 γέλλεται.

Ἄξιοι δὲ μὴ λανθάνειν, ὅτι διαφέρουσιν οἵ τε ἀπὸ τῶν φύσει ἀρχῶν  
λόγοι καὶ οἱ ἐπὶ τὰς φύσει ἀρχάς· ἔσονται γάρ καὶ αἱ ἀρχαὶ αἱ μὲν φύσει αἱ  
δὲ ὡς πρὸς ἡμᾶς. εἰρηται δὲ περὶ τούτων καὶ ἐν τοῖς Φυσικοῖς· ἡγόρει δὲ  
καὶ Πλάτων πάθεν ἀρκτέον ἐν τοῖς λόγοις καὶ ποίας ἀρχαῖς χρηστέον· φησιν  
30 οὖν ἐν τούτοις ἀρκτέον εἶναι ἀπὸ τῶν ἡμεῖν γνωρίμων καὶ γρήσεται προτί-  
όντος τοῦ λόγου φανεροῖς τισι καὶ γνωρίμοις ἡμῖν. διό, φησί, δεῖ τοῖς γῆθε-

2 γῆγουν scripsi: ἰγνομένη NZ      θειστέρας καὶ τιμιωτέρας scripsi: θειστέραν καὶ τι-  
μιωτέραν NZ      3 δὲ N: ὅτι Z      4 ἐπανέλθωμεν N: ἐπανέλθομεν Z      5 γῆσι-  
σιν Z<sup>2</sup> in marg.: πρᾶξιν ZN      6 περὶλαβών scripsi: παραλαβών NZ      ἐπεὶ  
δὲ Z      8 πρακτῶν (prius) scripsi: πρακτικῶν ZN      9 αἴτιον Z: ἀγριον N  
πρακτῶν N: πρακτικῶν Z      10 πάντων NZ<sup>2</sup>: π. cum lacuna Z      11 ὄνομάζουσι corr.  
Z<sup>2</sup>: ὄνομάζει ZN      14 αὐτὴν Z: αὐτῇ N      15 τὴν scripsi: τῶν ZN      ὅμοιογία N  
τὸ addidi      16 καὶ τὸ εὖ N: καὶ ἐπὶ τὸ εὖ Z      17 λέγειν post διαφέρειν Z<sup>2</sup> in-  
seruit: om. ZN      ὀνόματι N: ὀνόματά Z      19 αὐτοῖς scripsi: αὐτοῖς libri  
20 αὐτῶν Diels: αὐτῶν libri      γρίται Z: γρίται N      21 παρὰ scripsi: περὶ NZ  
22 εὐδαιμονίαν Z      23 ὡς Z: δις N      24. 25 ἐπαγγέλλεται N: ἀπαγγέλλε-  
ται Z      28 Φυσικοῖς] A 1      29 Πλάτων] Rep. VI p. 511 B      30 τούτοις  
marg. Z<sup>2</sup>: τοῖς NZ      31 δεῖ] καὶ NZ; ante καὶ in marg. addit δεῖ Z<sup>2</sup>      ἔθεσιν  
Arist. vulg.

σιν ἡγέθαι καλῶς τὸν περὶ καλῶν καὶ πολιτικῶν ἀκουσόμενον. παραγίνεται γάρ αὐτῷ τὸ διτὶ ἔξ οὐδὲν, διὸ σχῆμα, οὐδὲν ἔτι δεῖται τὸ διότι πρός γε τὰς πράξεις. ὅμοιως γάρ πράξει ὡς πεπεισμένος διτὶ τόδε τὴν τὸν καλὸν τῷ καὶ τὴν αἰτίαν εἰδότι, ἐπεὶ πρός γε τὸ βεβαιωτέραν ἔχειν τὴν κατάληψιν διαφέρει ὡς γε τοιοῦτος· καὶ νῆ Δία διτὶ καλὸν μὲν ἡ σωφροσύνη, αἰσχρὸν δὲ ἡ ἀκολασία καὶ διως ἡ μὲν ἀρετὴ καλόν, ἡ δὲ κακία κακόν, λάθοι δὲ ὁρθίως ἀργῆν διὰ τὸ καλῶς ἡγέθαι. λέγει δὲ ἀργάς τὰς τοῦ διτὶ τόδε καλὸν ἡ τόδε αἰσχρὸν ἡ εἴ τινες ταύταις δημοιαί. φῶ δὲ μηδέτερον ὑπάρχει, μήτε τὸ ἔχειν μήτε τὸ λαβεῖν ὁρθίως, ἀκουσάστω τοῦ Ἡσιόδου. εἰκάζει δὲ τῷ μὲν 10 δι’ αὐτοῦ πάντα νοοῦντι τὸν ἔχοντα ταύτας τὰς ἀργάς, τὸν δὲ δυνάμενον ὁρθίως λαβεῖν μηδέποτε δὲ ἔχοντα τῷ πειθαρένῳ τοῖς εὖ λέγουσιν, ἀγρεῖον δὲ τὸν μηδετέρως διακείμενον καὶ ἐοικέντι τῷ μήτε νοοῦντι μήτε ἄλλου ἀκούοντι.

Ἡμεῖς δέ, φησί, λέγωμεν, διθεν παρεξέβημεν. τριῶν γάρ ὄγρων βίων τοῦ τε θεωρητικοῦ καὶ τοῦ ἀπολαυστικοῦ καὶ τοῦ γρηγματικοῦ, οὐδὲ ἄλλογας ἐκ τούτων τῶν βίων ὄρμώμενοι καθ’ ἕκαστον αὐτῶν ἄλλοι σᾶληγοι εὑδαιμονίαν τίθενται διὰ τὸ τὴν εὐδαιμονίαν μηδὲν ἄλλο εἶναι ἡ βίον τέλειον. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ καὶ ἐπιπολαυστατοι τιμῶντες τὸν ἀπολαυστικὸν βίον τέλος τίθενται τὴν ἥδονήν αὐτῇ γάρ οὔτε τὸ ἐπ’ ἄλλοις εἶναι δικεῖται ἔχειν οὔτε τὸ εὐδαιμονίατον. ἡ δὲ τιμὴ ἐπὶ τοῖς τιμῶσιν ἐστιν, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς ἔχουσι, διὸ καὶ 20 εὐδαιμονίεσσι· ἐπ’ ἄλλοις γάρ ἔστι τιμᾶν καὶ ὀτιμᾶσσιν· ἔτι δὲ καὶ ζεῖοι εὖ πεφυκότες ἀσπάζονται τὴν τιμήν, διὰ τοῦτο φαίνονται διώκειν αὐτήν, διπος λαβόντες πολλοὺς μάρτυρας καὶ μάλιστα τοὺς ἀγαθοὺς πιστεύωσιν ἔστιτοις ἀγαθοὺς εἶναι. εἰ δὲ ἡ τιμὴ διὰ τὴν ἀρετήν, δηλον ως τέλος διὸ εἴη μᾶλλον ἡ ἀρετή, τὸ γάρ οὐ ἔνεκα τέλος· ἔστι δὲ αὐτῇ ἀτελεστέρα. τίς γάρ διὸ εἴποι εὐδαιμονία τὸν ἔχοντα τὴν ἀρετήν, ἀπρακτοῦντα δὲ καὶ καθεύδοντα παρ’ οὐλον τὸν βίον, οἷον καὶ τὸν Ἐνδυμίωνα μυθολογοῦσιν; ἡ τίς διὸ εἴποι εὐδαιμονία τὸν τὰ μέριστα τῶν ἀγαθῶν ἔχοντα παρ’ οὐλον τὸν βίον καὶ κακοπαθοῦντα; οὐδεὶς γάρ αὐτὸν εὐδαιμονίσειεν, εἰ καὶ διτὶ μάλιστα τὴν ἀρετὴν ἔχοι, εἰ μὴ θέσιν διαφυλάττει, τουτέστιν παράδοξον λόγον. εἰρῆσθαι δέ φησι 30 περὶ τούτων καὶ ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις εἴστι δὲ αὐτοῖς προβλήματα ἐγκύκλια παντοδαπά· διὸ καὶ ἐγκύκλια ὠνομαζέτο, διὰ τὸ ἐγκυκλίως αὐτοὺς καθημένους ἐπιγειρέν εἰς τὸ προτεθέν· ἡ διὰ τὸ ἐν κύκλῳ περιεστῶτας ἀκροάσθαι. περὶ

- |                                                                           |                                                             |                                            |              |
|---------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|--------------|
| 1 τὸν Z: τῶν N                                                            | 2 παραγίνεται N: περιγίνεται Z                              | τὸ corr. Z <sup>2</sup> : καὶ ZN           | δεῖται om. N |
| 3 γάρ NZ <sup>2</sup> : lacunam 20 fere litterarum reliquit Z             | 5 μὲν om. Z                                                 | 6 λάθοι δὲ Z <sup>2</sup> : λαβόν ZN       |              |
| 7 τοῦ om. Z                                                               | 8. 9 τὸ ἔχειν μήτε add. Z <sup>2</sup> : om. ZN             | 10 εὐδαιμονίατο N                          |              |
| τοῦ (ut Arist. cod. M <sup>b</sup> ) libri: τῶν Arist. [Ἡσιόδου] Opp. 293 | 11 τῷ om. N                                                 |                                            |              |
| 12 τὸν Z <sup>2</sup> : τὸ ZN                                             | 13 λέγωμεν Z: λέγομεν N                                     | 15 ἄλλην Z: ἄλλων N                        |              |
| 16 διὰ τὸ N: διὰ καὶ τὸ Z: διὰ τὸ καὶ Z <sup>2</sup>                      | 17 πολλοὶ τέλειον] <sup>2</sup> τέ Z: τέλος Z <sup>2</sup>  | 17 πολλοὶ                                  |              |
| 18 ἥδονήν —ἔχειν lacuna NZ, quam expletivit Z <sup>2</sup>                | 21 ἀσπάζονται καὶ                                           | om. N                                      |              |
| 22 λαβῶντες N                                                             | 25 εὐδαιμονίαν N                                            | 26 Ἐνδυμίωνα]                              |              |
| μάλιστα N                                                                 | 29 μὴ scripsi Arist. secutus:                               | cf. K 8 p. 1178 <sup>b</sup> 20            |              |
| μὲν NZ                                                                    | μὴ θέσιν — φησι (p. 11, 1) = Cluss. Journal XXVIII 311, 312 | 30 προβλήματα Z <sup>2</sup> : πρόβλημα ZN |              |
| διαφυλάττων Arist.                                                        | 31 παντοδαπά N                                              | 32 ἐν κύκλῳ Z: ἐγκύκλιος N                 |              |

δὲ τοῦ θεωρητικοῦ βίου ὑστερον ἐπισκέψεθαί φησι. τὸν δὲ χρηματιστὴν  
βίαιον λέγουσι, τουτέστι μικρόν, ὡς πρὸς εὐδαιμονίαν βίαιον λέγοντες τοῦτον·  
ὅτι γάρ πλοῦτος οὐ τὸ ζητούμενον ἀγαθὸν ἀλλὰ χρήσιμον καὶ ἄλλου χάριν.  
χρήσιμα δὲ λέγουσιν ἀγαθὰ διὰ τὴν χρείαν· ἔστι δὲ τοισῦτον ὁ πλοῦτος. πᾶς  
δὲ ἄλλου χάριν αἱρετὸν τὸν πλοῦτον εἰρήκεν, ἐν ἄλλοις δὲ ἀντὶν ἀγαθὸν  
λέγων καὶ δὲ αὐτὸν αἱρετόν; ηὔτη τῷ μὲν, τῷ κατὰ φύσιν διακειμένῳ, ἀρμότο-  
τειν λέγεται καὶ τῷ ἀγαθῷ ἀπλῶς ἀγαθὸν ἔστι καὶ δὲ αὐτὸν αἱρετόν. ηὔτη δὲ  
γανόν ἔστι τῷ ἀγαθῷ (πᾶν γάρ ὅργανον δὲ ἔτερον) ταύτῃ ἄλλου χάριν αἱρετόν.

\* \* \* \* \*

10 διὰ τὸ φίλους ἄνδρας εἰσαγαγεῖν τὰ εἴδη οὐχ ὡς ἐκείνων ταύτῃν ἥγουμέ-  
νων τὸ καθόλου καὶ τὴν ἴδεαν, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ αὐτὸς οὐδέν την φησιν εἰναι τὴν ἴδεαν τὸ  
καθόλου, τοῦτο δὲ λαβόντας χωριστὸν ποιεῖσθαι τοὺς τὰς ἴδεας τιθεμένους.

p. 1096 a 17 Οἱ δὲ κομίζοντες τὴν δέξιαν ταύτην ἔως καὶ περὶ μὲν  
τούτων ἐπὶ τοισῦτον εἰρήγσθω.

15 Οἱ ἀναιρετικοὶ λόγοι δόγματος οἱ μὲν ἀπλῶς ἀναιροῦσιν. οἱ δὲ ἐκ τῶν  
δοκούντων τοῖς τιθεμένοις τὸ δόγμα, οἷον οὐ μόνον ἀναιροῦσιν ἀλλὰ καὶ τοὺς  
εἰρηκότας ἐλέγχουσιν οὐχ ὅμολογοῦντας αὐτοῖς. τοισῦτος δέ ἔστι καὶ ὁ πρῶτος  
λόγος πρὸς τοὺς τὴν τὸν ἀγαθὸν ἴδεαν εἶναι λέγοντας. φησὶ γάρ δὲ οἱ κο-  
μίσαντες τὴν δέξιαν ταύτην οὐκ ἐποίουν ἴδεας τούτων ἐν οἷς ἔστι τὸ  
20 πρῶτον καὶ τὸ ὑστερον· ἔστω γάρ, φησί, πρότερον οὐκ μὴ ὅντος οὐκ ἂν εἴη  
τὸ ὑστερον, ὅντος δὲ οὐκ ἀνάγκη τὸ ὑστερον εἶναι. διόπερ, φησίν, οὐδὲ τῶν  
ἀριθμῶν ἐποίουν ἴδεας. οἷον αὐτορχιμονοῦ διὰ τὸ εἶναι προτέραν τὴν δυάδα  
τῶν ἄλλων· ἀναιρουμένης γάρ αὐτῆς ἀναιροῦνται καὶ οἱ λοιποί. τὸ δὲ ἀγα-  
θὸν λέγουσι καὶ ἐν τῷ τί ἐστιν, τουτέστιν οὐσίᾳ, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις κατηγο-  
ρίαις· καὶ ἔστι τὸ καθ' αὐτό. ὅπερ ἔστιν η οὐσία, πρότερον τῇ φύσει τῶν  
ἄλλων κατηγοριῶν. ὃ δὲ τοῦ πρός τι μόνον ἐμνημόνευσεν, ἐπειδὴ γνωριμω-  
τέρως τούτου προτέρα η οὐσία. σχέσις γάρ ἔστι τῆς οὐσίας πρὸς ἄλλο τι,  
οὐδὲ παραφυάδι εἰκάζει τὸ πρός τι. πᾶσα γάρ παραφυάς ὑστέρα ἐκείνου ὡρ  
παραπέψυκεν· ὥστε οὐκ ἀντιτίθεται τούτων ἴδεα. ὃ δὲ λόγος ὡς  
30 περιλαβόντι εἰπεῖν ἔχει οὗτως· ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ τὸ ὑστερον οὐκ ἔστιν.

1 ἐπισκέψεθαι Ν 2 μικρόν] explicare voluisse videtur Aspasius βιαὸν non βίαιον: add.  
Ζ<sup>2</sup> ἔως οὗτως· τουτέστι μικρὸν πρὸς εὐδαιμονίαν συμβάλλον καὶ διὰ τοῦτο βίαιοι οἱ λέγοντες  
τοῦτον εὐδαιμόνα ὡς οἱ. Z 5 ἐν ἄλλοις] Δ 1 p. 1120 a 6? 6 τῷ μὲν Z: τῶν μὲν Ν  
διακειμένων N 7 λέγεται scripsi: λέγω ZN ἀπλῶν Z: ἀπλοῦν N δὲ αὐτὸς scripsi: δὲ  
αὐτὸς τὸ Z: διὰ τοῦτο N 8 χάριν scripsi: ταύτη ZN 9 unius versus lacunam praebent  
ZN 10 διὰ—εἰδη οἱ. ZN: add. Z<sup>2</sup> εἰδη Arist.: εἴη Z<sup>2</sup> 11 ἦ inseruit Z<sup>2</sup>: om. ZN  
12 λαβόντας Z: λαβόντως N 13 κομίσαντες Arist.: τὴν οἱ. NZ: add. Z<sup>2</sup> 15 post  
δόγματος NZ πῶς quod expunxit Z<sup>2</sup> 17 οὐχ ὡς ὅμολογοῦντας Z αὐτοῖς libri 18 πρὸς  
τοὺς τὴν Z<sup>2</sup>: πρὸς τὴν ZN 19 ἐν Z<sup>2</sup>: η ZN 20 φησι Z: φύσει N. cf. Phys. Θ 7 p. 260 b 18  
21 τὸ ὑστερον (post ἀνάγκη) Z<sup>2</sup>: τοῦ ὑστερον Z: τοῦ ὑστέρου N 23 ἀναιρουμένης γάρ αὐτῆς  
Z: ἀναιρουμένοις γάρ αὐτοῖς N 24 ἐν Z: η N τουτέστιν οἱ. N 25 καθ' αὐτὸς N:  
καθ' αὐτὸν Z, expuncta v littera a Z<sup>2</sup> 26 μόνον Z: μέσον N 29 ἐπὶ τούτων Arist. vulg.:  
ἐπὶ τούτοις Κ Μ<sup>b</sup> 30 περιλαβόντι Diels: περιλαβόντα libri πρότερον Z: πρῶτον N

οὐδεμία ίδεα τούτων. εἰς παραμυθίαν δὲ τοῦ τὸ πρότερον καὶ τὸ διστέρον εἶναι ἐν τάχαθι, διείλετο ποσαχῶς λέγεται τὸ ἀγαθόν· οὗτοι καὶ ἐν ταῖς δέκα κατηγορίαις ή μὲν οὐσίᾳ καὶ<sup>7</sup> αὐτήν ἔστι καὶ ὅν, τὰ δὲ ἄλλα συμβεβηκότα, πρότερον δὲ τὸ καὶ<sup>8</sup> αὐτὸ τῶν συμβεβηκότων. τὴν μὲν οὖν πρώτην πρότασιν 5 ἐκ τῆς δέξιης ἔλαβε τῶν τὰς ίδεας εἰσηγουμένων, τὴν δὲ ἑξῆς αὐτὸς τίτησιν. οὐ γάρ ἀν συγγωροῖς τὸ πρότερον καὶ τὸ διστέρον εἶναι ἐν τοῖς ἀιδίοις, ἀλλ’ ἀμα τῇ φύσει ταῦτα. τὸ τοῦ ἀγαθοῦ δὲ ποσαχῶς ἔχουσα τὸ ἀγαθόν. οὐ δὲ ἑξῆς λόγος ἔγκειται ὑποθετικῶς οὕτως· εἰ τὸ ἀγαθὸν ἴσαχῶς λέγεται τῷ οὔτι, δῆλον οὗτοι οὐκ ἀν εἴη καθήλου καὶ ἐν τὸ ἀγαθόν. τούτῳ δὲ ἐπει 10 ται τὸ μηδεμίαν ίδεαν εἶναι ἀγαθοῦ. κατηγορικῶς δὲ οὕτως ἀν λεγθείη· τῶν πολλαχῶς λεγμένων οὐκ ἔστι μίνι ίδεα· τὰ ἀγαθὰ λέγεται πολλαχῶς· οὐκ ἄρα οἱόν τε μίαν αὐτῶν ίδεαν εἶναι. δοκεῖ δὲ καὶ οὕτως ὁ λόγος καὶ ὁ πρότερος οἱ αὐτοὶ εἶναι· ἐκ γάρ τῆς διαιρέσεως τῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ τοῦ πολλαχῶς ταῦτα λέγεσθαι τὴν διπόδειξην ποιεῖσθαι δοκοῦσιν. οὐ μήν εἰσιν οἱ 15 αὐτοί, ἀλλ’ οὐ μὲν πρότερος ἐκ τοῦ μὴ εἶναι κοινὴν ίδεαν τούτων, ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ τὸ διστέρον, εἴγαι δὲ τὸ πρότερον καὶ τὸ διστέρον ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, οὐ δὲ διστέρος παντελῶς ἄλλας ἔχει τὰς προτάσεις· ἐκ γάρ τούτων πολλαχῶς λεγομένων μὴ εἶναι ίδεαν, τὸ δὲ ἀγαθὸν πολλαχῶς λέγεσθαι ἐπιφέρει τὸ συμπέρασμα. ἔκατέρᾳ δὲ αὐτῶν ἡ δευτέρα πρότασις τὴν παραμυθίαν ἔχει 20 ἐκ τῆς διαιρέσεως τῶν ἀγαθῶν· οὐ δὲ τρίτος λόγος κεῖται μὲν καὶ αὐτὸς ὑποθετικῶς. ίσοδύναμει δὲ τούτῳ τῶν κατὰ μίαν ίδεαν μία καὶ ἐπιστήμη· τῶν δὲ ἀγαθῶν οὐκ ἔστι μία ἐπιστήμη. τούτῳ δὲ ὑπομιμνήσκει· πολλαὶ γάρ ἐπιστήμαι καὶ τῶν ὑπὸ μίαν τῶν κατηγοριῶν, οἵον καιρός εἶστι τῆς τοῦ ποτὲ κατηγορίας· ἐν πολέμῳ γάρ στρατηγικὴ ἐπιστήμη τοῦ καιροῦ, ἐν νόσῳ δὲ 25 ἰατρικὴ καὶ τὸ μετρίον δέ ἔστι τῆς τοῦ ποσοῦ η μᾶλλον τῆς τοῦ πρός τι, ἀλλ’ ἐν τροφῇ μὲν ἰατρικὴ ἐπιστήμη, ἐν πόνοις δὲ γυμναστική. οὗτοι δὲ τῶν ὑπὸ μίαν ίδεαν μία καὶ ἐπιστήμη ῥάδιον μαθεῖν. καὶ γάρ ἀνθρώπου μία ἐπιστήμη καὶ ἵππου μία. εἰ δέ τις λέγει οὗτοι ὑγείεις οὐ μία, καίτοι κατὰ μίαν ὑγείειν λέγεται, καὶ ἔστιν ἄλλη μὲν ἐπιστήμη ἀνθρώπων ὑγείας, ἄλλη δὲ 30 ἵππων, ἥτετον οὗτοι μία ἔστιν ἐπιστήμη ἰατρική, τῆς δύο μέρη· καὶ γάρ ὑγεία μία τῆς δύο εἰδῶν καὶ εἰσὶ δύο ἀρ' ὡς ἐπ' ἄλλων ἔχει. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα κοινῶς ἀπορεῖ πρὸς τὴν τὰς ίδεας λέγοντα, καὶ οἵον οὐ τοῦ αὐτοκανθρώπου καὶ ἀνθρώπου λόγος, η ἀνθρωπος, οὐδὲν ταύτῃ διοίσουσιν, ὥστε οὐδὲ τὸ αὐτο-

1 δὲ τοῦ Z<sup>2</sup>: δὲ om. Z: δὲ τοῦ N 2 εἶναι ἐν τάχαθι om. NZ: add. Z<sup>2</sup>

3 ἡ Z: ei corr. in ἡ N τὰ συμβεβηκότα ZN: delevit τὰ Z<sup>2</sup> 6 πρότερον Z: πρῶτον N 7 τοῦ Z: τὸ N 8 ὑποθετικῶς Z: ὑποθετικῆς N 9 ισαχῶς Z corr. ex ὀσαχῶς: ὀσαχῶς N 10 ισαχῶν δὲ καὶ Z, deleto δὲ a Z<sup>2</sup> 10 ίδεαν om. N λεγθείη N: λεγθῆ Z 13 γάρ τῆς Z: γάρ τοῖς N 15 πρότερος scripsi: πρότερον N: πρῶτος Z 19 δευτέρα N: προτέρα Z 22 οὐκ ἔστι μία Z: οὐδεμία N τούτῳ δὲ om. NZ: add. Z<sup>2</sup> 25 τὸ μετρίον corr. ex τοῦ μετρίου Z<sup>2</sup>: τοῦ μετρίου ZN 26 ἀλλ' ἐν τροφῇ Z<sup>2</sup>: ἀναστροφῇ ZN δὲ prius Z: καὶ N 27 εἰδέαν N 32. 33 καὶ ἀνθρώπου om. Z: add. Z<sup>2</sup> 33 λόγος om. NZ: addit Z<sup>2</sup> ἀνθρωπος Diels: ἀνθρώπου libri ταύτῃ Z: ταύτη N διοίσωσιν N

αγαθὸν τοῦ ἐν μέρει ἀγαθὸν, η̄ ἀγαθὸν· οὐδὲ ἔτι μίδισι τὴν αὐτοπραθὴν καὶ  
ὁ αὐτοάνθρωπος· ταύτη μὲν γὰρ διοίσει, η̄ *{δ}* ἀγαθὸν η̄ η̄ ἄνθρωπος, οὐ-  
δὲν διοίσει· μᾶς περ οὐδὲ τὸ πολυχρόνιον λευκότερον τοῦ ἐφημέρου. πιθα-  
νώτερον ἔσικασιν οἱ Πυθαγόρειοι λέγειν, ἐπειδὴ τοὺς ἀριθμοὺς ἀπὸ  
5 τῶν ἰδεῶν εἶναι λέγουσιν, ώς ἔστι λαβεῖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὑπὸ ἀντῶν· ἀκο-  
λουθεῖ γὰρ αὐτοῖς λέγειν καὶ τῶν ἰδεῶν εἶναι ὥρους, ἐπειδὴ φαίνονται οἱ τὰς  
ἰδέας εἰστηγησάμενοι διὰ τὸ σφόδρα σεμνύνειν τὸ ἐν εἰς τὴν τῶν ἰδεῶν ἐπί-  
νοιαν ἐλθεῖν. τὰ μὲν γὰρ πολλὰ καὶ κατὰ μέρος αἰσθητὰ βευστὰ φύοντα καὶ  
φθαρτὰ οὐδὲ τῷ ὅντι ὅντα, τὰ δέ, τὰ παρὰ τὰ καθ' ἔκαστα νοητὰ οὐκ αἰ-  
10 σιθητὰ ἀλλ' ὅντας ὅντα· διὰ ταῦτα δὲ ἐποίησαν τὰς ἰδέας. ὁ δὲ Ἀριστοτέ-  
λης φησίν, εἴπερ ἄρα δεῖ σεμνύνειν τὸ ἐν, πιθανώτερον τοὺς Πυθαγόρειούς  
τοῦτο πεποιηκέναι· δύο γὰρ συστοιχίας θέμεναι, τὴν μὲν ἀγαθῶν, τὴν δὲ κα-  
κῶν δεκάδα, ἐν τῇ ἑτέρᾳ, τῇ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ, τὸ ἐν ἐτέμεταν. εἰσὶ  
15 δὲ αὐτοῖς αἱ συστοιχίαι αἱδὲ· ἀγαθὸν κακόν, πέρκας ἀπειρον, περιττὸν ἄρτιον,  
16 ἐν οὐχ ἐν, δεξιὸν ἀριστερόν, ἄρρεν θῆλυ, ηρεμοῦν κινούμενον, εὐθὺν καμπύλον,  
φῶς σκότος, τέτραγωνον ἑτερόμηκες. ἀμα γάρ ἐσέμενον τὸ ἐν, ἀμα δὲ οὐκ  
ἐποίησαν οὐσίας τινάς, ἐν μὲν τῷ αὐτῷ λόγῳ οὕτας ταῖς αἰσθηταῖς οὐσίας·  
νοητὰς δὲ

\* \* \*

20

\* \*

Τοῖς δὲ λεγθεῖσιν ἀμφισβήτησίς τις ὑποφαίνεται. εἴποιεν  
γὰρ ἂν οἱ τὰς ἰδέας διηγούμενοι τοὺς μὲν λεγθέντας νῦν ὑπὸ τοῦ Ἀρι-  
στοτέλους λόγους εἰρῆσθαι, ὡς τῆς τάγαθοῦ ἰδέας πάντων οὖσῃς τῶν ἀγαθῶν  
τῆς αὐτῆς, τὸ δὲ οὐχ οὐτῶς ἔχειν. εἴωι τὸ διαφοράς ἐν τοῖς ἀγαθοῖς· τὰ  
25 μὲν γὰρ εἶναι ἀγαθὰ καὶ αὐτά, τὰ δὲ δι' ἔτερα. ταῦτα δὲ λέγεται ἀγαθὰ  
τῷ ποιητικά εἶναι τῶν καὶ αὐτὰ ἀγαθῶν η̄ φυλακτικά η̄ τῶν ἐναντίων  
κακῶν τικά· τὰ δὲ οὐ τῶν καὶ αὐτὰ ἀγαθῶν, ἀλλ' οὐσα δι' αὐτὰ αἱρετά,  
οἷον αἱ τε ἀρεταὶ καὶ τιμαί· ἵατρεία δὲ καὶ οὐσα τοιαῦτα ἀγαθὰ δι' ἔτερα.  
Ἱσως δ' εἴποιεν καὶ ὑγίειαν καὶ πλοῦτον καὶ οὐσα τοιαῦτα δι' ἔτερα ἀγαθὰ  
30 εἶναι, ὅργανα γὰρ τῆς ἀρετῆς, ὃν ποιητικά μὲν ἀγαθά, οὐσα ποιητικά ἔστι  
τῶν καὶ αὐτὰ ἀγαθῶν, οἷον τὸ ήδον μὲν ἡδονῆς ποιητικόν, γυμνάσιον δὲ

2 δ' add. Diels	3 ὡςπερ γὰρ Z <sup>2</sup> : ὡςπερ γὰρ ZN	λευκότερον scripsi ex Arist.: λευκὸν ZN πιθανώτερον—Πυθαγόρειοι (4) Z <sup>2</sup> : η̄ πρότερον ταῦτα NZ	4 δ' ἔσι- κασιν Arist. ἐπειδὴ τοὺς—συστοιχίας θέμενοι (12) = Class. Journal XXVIII 312
ἀριθμοὺς scripsi: θριζοῦν ZN	9 φθαρτὸν N	τῷ ὅντι Z: τὸ ϕ ὅντι N	παρὰ
Z <sup>2</sup> : περὶ ZN	9. 10 αἰσθητὰ Z <sup>2</sup> N: ἐσθητὰ Z	11 Πυθαγορίους ZN	13 δε- κάδα N: δέκα Z, corr. Z <sup>2</sup>
14 .. στοιχίαι Z: corr. Z <sup>2</sup>	18 post δὲ 8 versuum		lacuma N, 20 fere Z
21 τοῖς—Ἀριστοτέλους (23) om. Z, add. Z <sup>2</sup> : τοῖς—εἴποιεν	22. 23 ὑπὸ τοῦ Αριστοτέλους:		om. N
22 γὰρ ἣν] γὰρ ἀμν N μὲν] δὲ N	22. 23 ὑπὸ τοῦ Αριστοτέλους:		δ' ἀν N
24 τῆς αὐτῆς Z <sup>2</sup> : καὶ αὐτῆς αὐτῆς NZ	24 τῆς αὐτῆς NZ	26 αὐτὰ scripsi:	24 τῆς αὐτῆς Z <sup>2</sup> : εἴη NZ εἶναι γὰρ διαφορὰς NZ
27 ἀγαθῶν ἀλλ' Z: ἀγαθὰ N	29 ὑγίεια N		27 ἀγαθῶν ἀλλ' Z: ἀγαθὰ N

νησίας, επειδή ἔστιν οὐγίσια τῶν καὶ ἀντὰ ἀγαθῶν· μάθησις δὲ καὶ ἀσκησις καὶ πόνοι ἀρετῆς ποιητικά. τὰ δὲ φυλακτικά ἔστιν οὓς διατηρητικά ἔστι τῶν καὶ ἀντὰ ἀγαθῶν. οἶνος οὐγίσιας μὲν διατηρητικά ἢ παραδιδόσιν οἱ λατροὶ οὐγίσια λέγοντες· αἰτιθήσεως δὲ καὶ ἀντὴν οὕσης. τὰ διατηρητικὰ τῆς 5 αἰτιθήσεως κωλυτικά δὲ τῶν ἐναντίων εἴη μὲν ἀν πως ταῦτα καὶ φυλακτικὰ τῶν ἀγαθῶν καὶ κωλυτικὰ τῶν ἐναντίων· εἰσὶ δὲ καὶ αἱ λατρεῖαι κωλυτικαὶ πως τῶν ἐναντίων τῇ οὐγίσιᾳ καὶ τῇ αἰτιθήσει. διτεῖς δὴ λεγομένου τοῦ ἀγαθῶν καὶ τοῦ μὲν δὲ αὐτὸς αἰτεῖσθαι ὅντος, τοῦ δὲ δὲ ἔτερον. γιγρίσαντες 10 ἀπὸ τῶν ὠφελίμων τὰ καὶ ἀντὰ ἀγαθὰ σκεψώμεθα, φησίν, εἰ λέπιο γεται κατὰ μίαν ἰδέαν. ὠφέλιμα δὲ ἴδιοις λέγουσι τὰ δὲ ἔτερα ἀγαθά. εἰτα ὑρίζεται καὶ ἀντὰ σύντα εἶναι τὰ οὓς καὶ μονούμενα διώκεται, οἷον τὸ φρονεῖν καὶ τὸ ὥραν καὶ ἀβλαβεῖς ἡδοναὶ καὶ τιμαί· ταῦτα γάρ καὶ καὶ ἀντὰ εὔαυτά, εἰ καὶ δὲ ἄλλο τί ἔστιν αἰρετά, οἷον εὐδαιμονίαν ἀνθρώπων.

Μετὰ ταῦτα δὲ μνημονεύει τοῦ ἐκείνων λόγου· ἡγούμεναι γάρ τὴν 15 γνῶσιν τῆς τάχαθοῦ ἰδέας συλλαβράνειν πρὸς τὰ πρακτέα τῶν ἀγαθῶν. παράδειγμα γάρ ἐκείνην ἔχοντες καὶ τὰ ἡμῖν ἀγαθὰ εἰσήμεσθα, ὥσπερ ὁ τὸν Σωκράτην εἰδὼς γνωριεῖ καὶ τὸν δημοιὸν τῷ Σωκράτει. τὸν δὲ λόγον τοῦτον πιθανὸν μὲν εἶναι φῆσιν. οὐχὶ ὅμολογεν δὲ αὐτῷ τὰς ἐπιστήμας· πάσας μὲν γάρ ἀγαθοῦ τίνος ἔφεσθαι, ἀγαθὸν γάρ ἐκάστη τὸ ἴδιον τέλος, μηδεμίαν δὲ 20 ἐπιζητεῖν τὴν ἰδέαν τάχαθοῦ. καὶ γάρ οὐδὲν ὄφελος εἶναι ὑφάντη καὶ τέκτονι ἦ λατρῷ ἢ στρατηγῷ τεθεαμένῳ τὴν ἰδέαν πρὸς τὸ γνωρίζειν τὸ ἔκατον τέλος· οὐδὲ γάρ οὐγίσιαν λατρῷς τὴν κοινὴν ἀλλὰ τὴν ἀνθρώπου ἐπισκέπτεται. μᾶλλον δὲ ἵσως τὴν τοῦδε τοῦ ἀνθρώπου, οἶνον Σωκράτους· [τὸν] καὶ ἔκαστον γάρ λατεῖ. ἦ δὲ αἱ μὲν σῦλαι τέχναι οὐκ εἰσὶ περὶ ἀγαθά, ἀλλὰ περὶ μέσα 25 τινά. καὶ οὐδὲ τὰ τέλη αὐτῶν ἀγαθά, ἦ δὲ πολιτικὴ καὶ ἡμικὴ περὶ τὰ ἀνθρώπων ἀγαθά, ὥστε δέοις ἂν αὐτῇ τῆς τάχαθοῦ γνώσεως ἦ εἰ μὴ τοῦτο, τῆς γε ἰδέας καὶ ἦ τὸ τέλος ἐκάστης λέγεται, οἶνον λατρικῆς οὐγίσια τέλος καὶ ἔστι γε αὐτοῦγίσια τέλος. ἀλλὰ οὐδὲν, φησί, τῷ λατρῷ δεῖ γνώσεως τῆς αὐτοῦγίσιας πρὸς τὸ λατρικῶτερον γενέσθαι. φαίνεται δὲ οὐδὲ τὴν καθόλου 30 οὐγίσιαν ζητεῖν ἦτις ἔστιν. ἀλλὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου, μᾶλλον δὲ τὴν τοῦδε. καὶ ἔκαστον γάρ ιώμενος τὴν ἐκάστου οὐγίσιαν ἐπισκοπεῖ. τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ τὴν ἰδέαν ζητεῖν τὴν τῆς οὐγίσιας.

1 ἀσκησις corr. Z <sup>2</sup> ex ἀσκεῖς	2 διατηρητικὰ καὶ N	3 οὐγίσια εἰ
μὲν N	4 οὐγίσια Z: οὐγίσια N	5 κωλυτικὸν N
7 οὐγίσιδ N	8 δὲ αὐτὸς mutatum in δὲ αὐτὸν Z	6 καὶ αἱ N: αἱ Z
μικραὶ N	14 Z in marg.: ὑπερεπίδησεν ἐνταῦθα τινὰ τῶν ἀριστοτέλους ἢ παραφράστης	11 διώκει N
ἡμῶν ZN	δὲ ταῦτα N	12 τί
	15 ἀγαθὸν N	13 συλλαβράνειν N
	εἰσόμεθα—αἰρετὸν (p. 16,9) desunt N	16 ἡμῖν scripsi:

Hinc libri ZR

17 γνωρεῖται Z: γνωρεῖται R	δὲ Z: καὶ R	20 ἐπιζητῆται R	21 ἦ λατρῷ
Z: καὶ λατρῷ R	τὸ Z: τέ R	23 τὸν delevi cf. v. 31	24 μέσων R
25 ἦ—ἀγαθά (26) om. Z, add. Z <sup>2</sup>	27 οὐγίσια R	28 αὐτοῦγίσια Z <sup>2</sup> corr.	
ex αὐτῆς οὐγίσια: αὐτῆς οὐγίσια R	δὲλλ' Z <sup>2</sup> : καὶ ZR	29 αὐτοῦγίσια Z: αὐτοῦ οὐγίσια ZR	32 οὐγίσια Z: οὐγίσια R
30 ἔστιν Z: τ' R	31 ιώμενος] οἰώμενος ZR		

p. 1097a 15 Πάλιν δ' ἐπανέλθωμεν ἔως τοῦ οὐδὲ ὀλίγος γρόνος.

Ἐπάνεισιν ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον ζητῶν περὶ τὸν ἀνθρώπουν ἀγαθόν. ἐμμεθόδως δὲς γρῆται τῇ αἰτίᾳ τῶν γνωριμωτέρων (πρὸς) τὰ ζητεῖν γνώριμα. ἔτι δὲ γνωριμάτερον τοῦ ἀνθρωπίνου ἀγαθοῦ τὸ τῶν τεχνῶν. ἔτι δὲ τὸ τῶν κατὰ μέρος τοῦ καθόλου. ἔτι δὲ πασῶν τούτων ἔχοντα τέλος. ὑπὲρ οὖν τὰ λοιπὰ πράττεται πάντα [τὰ ἔμπροσθεν]. ὡστε καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ τέλος οὐ πέφυκεν ἀνθρωπος. τοῦτο δὲ ἀνάγκῃ τῶν πρακτῶν ἀπάντων εἶναι τέλος. εἴρηται γάρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. ἔτι ἄλλο τέλος ἄλλῳ οὐ ἔνεκεν, τοῦ δὲ τῆς πολιτικῆς τέλους οὐ ἀνθρωπος, οὐδὲ παντα τὰ ὅλα γάριν 10 πράττεται. διόπερ τὸ τῶν ἀνθρωπείων πρακτῶν ἀπάντων τέλος τοῦτο ἀν εἴη τάχατόν. τοιοῦτον γάρ τι νῦν ζητεῖται· τὸ γάρ πρακτὸν ἀγαθὸν εἴη ἀν ζητητέον. εἰ δὲ μὴ ἐν τούτῳ μόνῳ ἄλλα καὶ ἐν ἄλλῳ τονὶ η εὐδαιμονία. οἷον εἰ ἐν τῷ θεωρεῖν, ταῦτὸν ἀν εἴη ζητητέον. τίνα τὰ συμπληρούμενα τὸ τέλος.

15 Μεταβαίνων δὲς ὁ λόγος εἰσεκήλυθεν εἰς τὸ δεῖν ζητῆσαι. εἰ ἐν εἴνι ἔστιν η εὐδαιμονία οὐτὸν πλείστην. ὑποτέρως δὲ ἀν ἔχῃ \* \* \* ἐπεται τὰ ἑξῆς. φησὶ γάρ δεῖν διασαφῆσαι περὶ αὐτῶν, μετὰ δὲ διαιρεῖ τὸ διαιρέσει τέλος καὶ τελείτατον τέλος, οὐα δεῖξῃ, ητι η εὐδαιμονία τέλος ἔστι καὶ κυρίως τέλος καὶ τελείτατον τέλος. καλεῖ μὲν γάρ κοινῶς τέλος ἐν πάσῃ τέχνῃ 20 καὶ πρόξει, οὐ διένεκεν τὸ λοιπὰ πράττεται. ἔνθεν μὲν οὖν οὐκ ἔστι τέλος δι' αὐτὸν αἱρεσόν. ἄλλα πάντως δι' ἔτερον. οὐκ ἔστι τέλοιν τέλος τὸ τοιοῦτον. ἄλλων γάρ γάριν πράττεται. ὑπερ οὐ λέγει οἰκεῖον ἄλλα τῶν πρὸς τὸ τέλος. τοιοῦτα δὲ τὰ ὄργανα πάντα, οἷον πλοῦτος ἀλλοί· οὐ τε γάρ αὐλοὶ τέλος διητες αὐλοποιητικῆς ἔνεκεν τῆς αὐλητικῆς εἰσι καὶ τοῦ τέλους αὐτῆς. ή τε πλοῦτος, 25 γρηγαματικῆς τέλος. αἱρετός ἔστι διὰ τὴν ἐλευθερίατητος γρηγορίου. τελείτερον δὲ τὸ τῆς αὐλητικῆς τέλος τοῦ τῆς αὐλοποιητικῆς· οὐ μόνον δὲ τελείτερον ἄλλα καὶ τέλος ἀν εἴη πᾶν τὸ καθ' αὐτὸν αἱρετὸν καν δι' ἔτερον οὐ, οἷον αἱρετὴ καὶ η ἀβλαβῆς ἥδονὴ καὶ τιμή· τούτων γάρ ἔκαστον καὶ δι' αὐτὸν αἱρετὸν καὶ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν. τὰ μὲν καθ' αὐτὰ αἱρετὰ πάντα τελείτερα

1 ἔως τοῦ corr. Z<sup>2</sup>: ἔως ἣν ZR      διάγος R: ὁ λόγος Z      3 πρὸς addidi  
post γνώριμα lacuna trium litterarum R      4 ἔτι Z<sup>2</sup>: ἔστι ZR      5 τοῦ καθόλου  
Z<sup>2</sup>: lacuna 11 fere litterarum ZR      ἔτι Diels: ἔστι libri      ἔχοντα τέλος ὑπὲρ οὐ  
τὰ Z<sup>2</sup>: lac. ZR      6 τὰ ἔμπροσθεν delevi      7 πέφυκεν Z<sup>2</sup>: lacun. ZR  
8 ἔμπροσθεν] A 1 p. 1094a 15      ἄλλο Z: ἄλλω R      10 ἀνθρωπείων Z<sup>2</sup>: ἀνθρώ-  
πων ZR      12 μωνω R      ἄλλα R: om. Z: add. Z<sup>2</sup>      η om. R      13 τοῦ  
post θεωρεῖν add. Z<sup>2</sup>      ζητατέον R      τίνα τὰ add. Z<sup>2</sup>: om. ZR      15 δὲ] δη  
Arist.      εἰς om. R      15. 16 εἰ ἐν RZ<sup>2</sup>: εἰ ἐν Z      16 ἔχη Z: ἔχει R  
lacunam indicavi      20 πλάττεται Z: πράττεται R      21 αὐτὸν scripsi: αὐτὸν Z:  
αὐτὸν R      22 τῶν πρὸς τὸ τέλος Z<sup>2</sup>: πρὸς τέλος Z: πρὸς τέλος R      24 αὐλοποιη-  
τικοῦ R      πλοῦτος R: πλοῦτος καὶ Z: πλοῦτος καὶ τὸ Z<sup>2</sup>      25 ἐλευθερίατητα R  
26 τῆς ante αὐλητικῆς om. R      27 ἄλλα—η] lac. Z: add. Z<sup>2</sup>

τῶν δὲ ἔπειρον αἱρετῶν μόνουν. αὐτῶν δὲ αὖ τῶν τελειότερον τὸ μηδέποτε  
δι' ἄλλο αἱρετῶν τῶν καὶ καθ' αὐτὰ αἱρετῶν καὶ δι' αὐτό, δι' καὶ τελειότατον  
φαίη ἄν τις τοιαύτη γάρ ή εὐδαιμονία. αἱρετωτέρα γάρ ἐστι τῶν δι' αὐτὰ  
αἱρετῶν καὶ δι' αὐτήν, θεμεν καὶ τελειότατον τέλος καὶ ἀπλῶς καὶ κυρίως,  
5 ἐπειδὴ πάντα τὰ ἄλλα ἔνεκεν ταύτης γίνεται. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῆς αὐταρ-  
κείας δείκνυσιν ὅτι ἐστὶν ή εὐδαιμονία τελειότατον τέλος· τὸ γάρ αὐταρκεῖς  
τέλειον. ή δὲ εὐδαιμονία αὐταρκεῖς τέλειον ἄρα ή εὐδαιμονία. ὅτι δὲ τὸ αὐ-  
ταρκεῖς τέλειον, φαερόν· ἐστι γάρ αὐταρκεῖς δι μονούμενον καὶ γωριζόμενον τὸν  
ἄλλων αἱρετὸν ποιεῖ τὸν βίον· τὸ δὲ τοιοῦτον ἀνάγκη όμολογεῖν τέλειον. εἰπών  
10 δὲ αὐτάρκη τὴν εὐδαιμονίαν διαρμόσι, πῶς μάτην λέγει αὐτάρκη καὶ τίνι· οὐ  
γάρ τῷ ζῶντι μονάρχῃ τὸν βίον οὐδὲ ὥστε περὶ αὐτὸν ἔχειν τὴν εὐδαι-  
μονίαν μηδὲν φροντίζοντι εἰ ἐν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς εἰτε γονεῖς καὶ  
τέκνα καὶ πόλις καὶ φύλοι. εἰ μὲν γάρ μοναδικὸν ἦν ζῆν καθάπερ λόγος  
ἢ λέσχη. ίσως ἀν τοιαύτη τις ἦν αὐτοῦ ή εὐδαιμονία. ἐπεὶ δὲ πολιτικὸν ζῆν  
15 ὁ ἄνθρωπος καὶ κοινωνικόν, πρῶτον μὲν εἰ μόνος ζώῃ καὶ καθ' αὐτὸν ἐν  
ἡρεμίᾳ, πάντων αὐτῷ ὑπαρχόντων ἀρχόντως, οὐκ ἐστιν ὅπως εὐδαιμῶν ἔσται.  
ἔπειτα δὲ εἰ καὶ ἐν πόλει εἴη, ἐφορῷ δὲ ὑπερβιβλούσας κακοπραγίας γυναι-  
κὸς καὶ τέκνων καὶ γονέων καὶ πατρίδος, οὐκέτι [γάρ] ἐν αὐταρκείᾳ ἔσται  
αὐτοῦ ἡ βίος· η γάρ αὐτάρκεια τοῦ πολιτικοῦ ζόμου περιγέραπται περὶ τὸ  
20 σῶμα αὐτοῦ καὶ τὴν ψυχήν. ἀλλὰ μετέχειν πως αὐτὸν ἀνάγκη τῆς τῶν φιλ-  
τάτων δυστυχίας. κακοδαιμονίας μὲν γάρ ίσως οὐ μεθέξει δι' ἄλλους, εὐδαι-  
μονῶν δὲ οὐκ ἔσται μὴ ἔχων τὴν τοῦ πολιτικοῦ εὐδαιμονίαν. ίσως δὲ ἀμ-  
φισβήτησειν ἄν τις πρὸς ταῦτα ζητῶν τίς ὅρος τῶν εἰρημένων, οἷον εἰ γο-  
νεῖς μόνον εὐπραγοῦν, η εἰ καὶ γονέων γονεῖς καὶ οἱ ἐπὶ τὸ ἄνω πάντες καὶ  
25 τέκνα μόνον οὐκ εὐπραγοῦσιν οὐκ ἐμποδισθήσεται αὐτοῦ ή εὐδαιμονία· εἰ δὲ  
μὴ ἐμποδισθήσεται καὶ τέκνα τέκνων καὶ ὄλως οἱ ἔκγονοι καὶ εἰ τείνεως  
ποιλλάκις μεταβῆλει ὅτε μὲν εἰς εὐδαιμονίαν. ὅτε δὲ εἰς κακοδαιμονίαν ἐπὶ<sup>1ε</sup>  
ταῖς τῶν ἐκγόνων εὐημερίαις η δυσπραγίαις καὶ πότερον τούς φίλους αὐτοῦ  
μόνον δεῖ εὐπραγεῖν η καὶ τοὺς τῶν φίλων φίλους η μᾶλλον εἶναι πάντων τού-  
30 των ὅρων. ἐν πλάτει δέ, ὥστε φέρει εἰπεῖν μέχρι γονέων καὶ τῶν ἔγγιστα φί-  
λων καὶ τέκνων εὔκταίαν εἶναι τὴν εὐπραγίαν καὶ συλλαχθάνειν τῷ εὐδαιμονί-  
μηδὲ ταῦτα εἰς ἀπειρον προτίθενται. περὶ μὲν οὖν τούτων εἰσαῦθις ἐπισκεπ-  
τέον εἶναι φασι· προστίθησι δὲ ὅτι η εὐδαιμονία πάντων ἐστὶν αἱρετωτάτη  
μὴ συναριθμουμένη. δὲ λέγει τοιοῦτον ἐστιν· παραδέδοται τόπος ὁ αὐτοῦ

1 αὐ scripsi: οὐ ZR      1. 2 τὸ δὲ μήποτε δι' ἄλλω R      5 ἐτι δὲ καὶ ἐκ Z: ἐτι  
δὲ ἐκ R      6 η R: om. Z      7 ὅτι δὲ Z: ὅτι καὶ R

9 Hinc libri ZN

11 μονάρχης NZ<sup>2</sup>: μόνω τὸν Z      ὥστε Z: ὡς τι N      αὐτὸν] αὐτὸν ZN      13 καὶ  
πλεις η φίλοι N      16 ἀρχόντων Z      17 ἐφορῷ scripsi: φορῶ NZ, sed delecta  
φ in Z      18 γάρ delevi      ἔσται scripsi: ἐστὶν ZN      19 περιγέραπται Z: corr. Z<sup>2</sup>  
21 οὐ—πολιτικοῦ (22) om. Z: add. Z<sup>2</sup>      23. 24 εἰ γονεῖς Z: οἱ γονεῖς N      24 τὸ  
Z: τῷ N      26 εἰ om. ZN: add. Z<sup>2</sup>      29 η μᾶλλον Z<sup>2</sup>: om. Z: η καὶ N  
30 πλάτει corr. ex πλάτει Z      31 τέκνων καὶ φίλων N      32 μηδὲ om. N  
εἰσαῦθις Z<sup>2</sup>: εἰσαῦθις NZ

ὅτι τὰ πλείω ἀγαθὰ αἱρετώτερά ἔσται τῶν ἐν τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ· αἱρετώτερα  
δὲ ἑνὸς οὐ δυοῖν. οἷον πλουτος καὶ ὑγίεια καὶ ἀρετὴ, αἱρετώτερα ἑνὸς αὐτῶν  
ὑποιουσιν. διαβάλλεται δὲ οὔτος ὁ τόπος· ἐὰν γάρ η τῶν ἀγαθῶν τὸ τέλος,  
τὸ δὲ ἔνεκεν αὐτοῦ προσγίγνεται. τὸ πάντα αἱρετώτερα ἑνὸς η δυοῖν τῷ τέ-  
το λους τὰ αἱρετώτερα. οἷον τὰ ὑγιεία μετὰ ὑγίειας οὐκ ἔστιν αἱρετώτερα τῆς  
ὑγίειας· οὕτω δή καὶ πλουτος καὶ ὑγίεια καὶ τὰλλα μετὰ εὐδαιμονίας οὐκ  
ἔστιν αἱρετώτερα μόνης εὐδαιμονίας. ἔχοντες γάρ τὴν εὐδαιμονίαν πάντα  
ἔχομεν. τούτῳ δηγὸν νῦν συγγράφω τῷ τόπῳ· συναριθμεῖσθαι γάρ λέγεται  
ἀγαθὰ ἀλλήλοις. ἢ τοιαῦτα ἔστιν διατάξεις ἀριθμούμενα πάντα αἱρετώτερα εἶναι  
10 τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν ἐλαττόνων· μὴ συναριθμεῖσθαι δέ, ἢ μὴ ἔστι μετὰ τῶν  
ἄλλων ἀριθμούμενα. αἱρετώτερα δὲ εἰ καὶ καὶ μέτα λαμβάνοντο. τοιαῦτα  
δὲ τὰ τέλη πάντα ὡς πρὸς τὰ ποιητικὰ αὐτῶν. φησὶ γοῦν τὴν εὐδαι-  
μονίαν αἱρετωτάτην εἶναι μὴ συναριθμούμενην, τοιαῦται μὴ πεφυ-  
κοῖαν συναριθμεῖσθαι τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς. ὡς εἴρηται· συναριθμούμενην  
15 δέ, τοιαῦταιν ἐν εἰδῇ τῶν ἀριθμούμενων αἱρετωτέραν εἶναι ἀν μετὰ τοῦ ἐλαχίστου τῶν ἀγαθῶν.

Ἄλλος ἵστως τέλειον μὲν ἀγαθὸν ὄμοιογήσασιν τὴν εὐδαιμονίαν  
καὶ ἀριστον. δεῖ δὲ ληροῦσαι ἐναργῶς τί ποτέ ἔσται. εἴτα τρίτῃ τινὶ<sup>20</sup>  
παραδίδωσι μέθοδον, δι' οὗ δὲ τὸ ζητούμενον τέλος εὑρήσομεν διοισῶν, τί  
ποτέ ἔσται. παντὸς γάρ τὸ τέλος ἐν τῷ ἔργῳ δοκεῖ εἶναι τὸ εὖ προσλαμβάνον.  
οἷον σκυτικῆς τέλος ἐν τῷ ἔργῳ τῷ τῆς σκυτικῆς. εἰ οὖν ἔργον σκυτικῆς  
ὑπόδημα, ἀνθρώπου δὲ ζητούμεν τὸ τέλος τί ποτέ ἔσται. ληπτέον ἀν εἴη τὸ  
ἔργον τὸ τοῦ ἀνθρώπου η ἀνθρωπον. διτὶ δέ ἔσται ἔργον ἀνθρώπου η ἀν-  
25 θρωπος. προσβρίζει πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ ἄλογον εἶναι τέκτονος μὲν καὶ σκυ-  
τέως ὄμοιογενεῖ τι ἔργον εἶναι καὶ ἀνθρώπου τῶν μορίων εἶναι ἔργα. οἷον  
διφιλικοῦ μὲν τὸ δρᾶν. ποδὸς δὲ τὸ βαδίζειν, χειρὸς δὲ τὸ λαμβάνειν καὶ  
διδέναι καὶ ἄλλο τι τῶν προστηκότων τῇ γειρῇ· εἰ οὖν τῶν μορίων ἐκάστου  
ἔστιν ἔργον, εἴη ἀν καὶ ἀνθρώπου. τί οὖν ἔσται αὐτοῦ η ἀνθρωπος; ἀρά γε  
30 τὸ ζῆν; ἀλλὰ καὶ τοῦτο κοινὸν καὶ τοῖς φυτοῖς καὶ θλως οὐδὲ ἔργον  
αὐτοῦ ἔσται τὸ μετέγειν ζωῆς ἀλλὰ ὑπάρχον ἐκ φύσεως. εἰ οὖν τὸ μὲν ζῆν  
κοινὸν οὐ μόνον τοῖς ζόμοις ἀλλὰ καὶ τοῖς φυτοῖς, τὸ δὲ ἔργον ἐκάστου διοισῶν,  
γωριατέσσον ἂν εἴη τὴν θρεπτικὴν ζωήν, ὡς οὖν ἐν ταύτῃ διοισῶν ἀνθρω-  
πίνου ἔργου. δημοίως οὐδὲ ἐν τῇ αἱρετωτάτῃ εἴη ἔν· καὶ γάρ αὕτη κοινὴ φυ-  
35 τοῖς· ἀλλὰ οὐδὲ ἐν τῇ αἱρετωτάτῃ ζωή· κοινὴ γάρ αὕτη καὶ τοῖς ἀλόγοις ζῷοις.

3 ἑνὸς N: ἐν Z. ὑγίεια Z: ὑγία Z 4 προσγίγνεται seripsi: γίνεται ZN: προσγί-  
γνεται Z<sup>2</sup> 5 tale quid conabar οὐ πάντα αἱρετώτερα ἑνὸς η δυοῖν οὐδὲ πάντα μετὰ τοῦ  
τέλους τοῦ τέλους αἱρετώτερα 11 δὲ η εἰ Z: δὲ οἱ N καὶ οἱ om. N 12 τέ-  
λει N 13 αἱρετωτέραν N 20 διοισῶν NZ 21 προσλαμβάνων N 22 σκυτι-  
κῶν (post ἔργον) N 23 ὑπόδημα N 24 alterum ἔργον om. N 24. 25 η  
ἀνθρωπος om. Z 28 προσήκοντι Z: corr. Z<sup>2</sup> 29 αὐτοῦ Z: αὐτὸ N

31 ὑπάρχων N 34 an καὶ γάρ καὶ αὕτη κοινὴ τοῖς φυτοῖς? 35 αἱρετω-  
τάτην N γάρ Z: γάρ καὶ N ἀλόγοις Z: ἄλλοις N

λείπεται δὲ [τὸν] ἔργον [εἰναι] τοῦ ἀνθρώπου η̄ πρακτικὴ καὶ λογικὴ ζωὴ. τουτέστι τὸ ζῆν ὡς λογικόν. ἐν γάρ τούτῳ τὸ θέμαν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ λογικὸν τῆς ψυχῆς. λέγει δὲ λογικὸν ἀντιδιαιρῶν πρός τε τὸ θερεπικὸν καὶ τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὰς ἀλλας δυνάμεις. δύσι καὶνοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ζῷοις. τούτου δὴ 5 οὖν τοῦ λογικοῦ τὸ μὲν οὗτον λέγεται ὅσει πεφυκὸς πείθεσθαι τῷ λόγῳ. τὸ δὲ ὡς πεφυκὸς ἔχειν ἐν αὐτῷ λόγον. ἐν ἄλλοις δὲ τὸ ὡς πεφυκὸς πείθεσθαι ἀλογον καλεῖ διὰ τὸ μὴ ἔχειν θέμαν λόγον. δίτεν καὶ διῆλον δὲ διαφέρει τούτο τὸ ἀλογον καὶ παιτητικὸν τοῦ τῶν ζώων. τὸ μὲν γάρ ἐπιπειθὲς λόγῳ. τὸ δὲ τῶν ἀλόγων ζώων οὐκ ἐπιπειθές. διγόρδες δὲ λεγομένης τῆς λογικῆς ζωῆς 10 τῆς μὲν κατὰ δύναμιν. ἦν καὶ καθεύδοντες ἔχομεν καὶ ἐγρηγορήτες μηδὲν δὲ πράττοντες ὡς λογικοί, τῆς δὲ κατ' ἐνέργειαν, ἦν πράττοντες τοῖς λογικοῖς ἀρμοζόντως ζῆν λεγόμενα λογικοῦς. ἔργον ἀνθρώπου φησί θετέον εἶναι τὴν κατ' ἐνέργειαν λογικὴν ζωὴν. εὔρομν δὲ τὸ ἔργον τοῦ ἀνθρώπου μέτεισι λοιπὸν ἐπὶ τὸ τέλος καὶ τὴν εὐδαιμονίαν.

15 Εἰ γάρ ἔστιν ἔργον ψυχῆς ἐνέργεια κατὰ λόγου η̄ μὴ ἄγειν λόγου (τούτῳ δὲ προσέθηκε διὰ τὸ παιτητικὸν τῆς ψυχῆς. οὐ εἰ καὶ μὴ θέμαν ἔχει λόγου ἀλλ' ἐνέργει γε οὖν λόγου τοῦ ἐν τῷ λογικῷ μορίῳ τῆς ψυχῆς), τὸ δὲ αὐτό τῷ φαμεν ἔργον εἴναι τῷ γένει τοῦδε καὶ τοῦδε σπουδαῖον. τῷ γάρ γένει ἔστι ταῦτα, οὗτε δὲ ἀριθμῷ οὗτε εἰδῇ τὸ τοῦ σπουδαίου ἔργον καὶ τὸ τοῦ τυχόντος ἐν φύσιν ἔργῳ. οἷον ὑπόδημα ἔργον καὶ σπουδαῖον σκυτέως καὶ οὐ σπουδαῖον· τὸ αὐτὸν οὐν τῷ γένει· τὸ γάρ ὑπόδημα γένος· τὸ δὲ σπουδαῖον ὑπόδημα καὶ τὸ φαῦλον εἰδῆ. ἀπλῶς δὲ ἐπὶ πάντων τοῦ αὐτοῦ προτιθεμένου καὶ τῆς κατὰ τοῦτο ὑπερογῆς τὸ σπουδαῖον ἔστιν. εἰ οὖν ἔργον ἔστιν ἀνθρώπου ζωὴ λογική. αὕτη δὲ ψυχῆς ἐνέργεια μετὰ λόγου. 20 25 σπουδαῖον (δὲ) ἀνθρὸς (εὗ) ταῦτα καὶ καλῶς ἐνέργειν. ἔκαστον δὲ ἐνέργει κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετήν. εἴη δὲ τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετήν. περιλαβόντες δὲ ἔστιν εἰπεῖν οὕτως τὸ ὑποθετικόν. εἰ ἔστι ταῦτα ἔργον ἀνθρώπου καὶ σπουδαίου ἀνθρώπου μετὰ τῆς τοῦ εἰδὸς προσθέσεως, ἀνθρώπου δὲ ἔργον ζωὴ λογικὴ η̄ κατ' ἐνέργειαν. σπουδαῖον δὲ ἀν- 30 δρὸς εῦ ταῦτα καὶ καλῶς ἐνέργειν. ἔκαστον δὲ εἰ διποτελεῖται κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετήν, εἴη δὲ τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ψυχῆς λογικῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετήν.

• 1 τὸ εἰεῖ εἰναι εἰεῖ 3 τὸ ante θερεπικὸν om. Z: add. Z<sup>2</sup> 4 τούτου  
δὴ οὖν τοῦ λογικοῦ Z (τούτου ex τοῦτο Z<sup>2</sup>): τούτῳ δὴ οὖν τῷ λογικῷ N 6 λόγον  
seripsi: λογικὸν libri ἐν ἀλλοις] A 13 p. 1102<sup>b</sup> 29 8 παιτητικὸν Z<sup>2</sup> corr. ex  
παιτητικοῦ 9 ἀλόγων N: ἀλλων Z 10 δυνάμην N 12 ἀρμοζόντως Z<sup>2</sup>:  
ἀρμοζόντα ZN 13 μέτεισι Z: μέτριον N 14 τέλος N: τέλειον Z 16 δὲ  
om. N 17 ἐνεργεῖ γε Z<sup>2</sup> in rasura: ἐνεργεῖται N 18 τοῦδε prius om. N  
19 τῷ γάρ—σπουδαῖον (20) omissum a Z supplevit Z<sup>2</sup> ἀριθμῷ Z<sup>2</sup>: ἀριθμὸν ZN  
εἰδῇ Z<sup>2</sup>: εἰδῇ ZN 19. 20 τὸ τὸ σπουδαῖον N 21 τῷ Z: τὸ N 22 inter  
σπουδαῖον et ὑπόδημα add. καὶ τὸ statim deleta Z: τὸ N εἰδῇ Z: ζῆται N 23 δὲ  
et εἰ addidi Arist. secutus ἐνεργεῖται Z<sup>2</sup> in ras.: ἐναργοῦς N 24 ἐνεργεῖ Z<sup>2</sup>: ἐνέργει-  
ται ZN 27 τὸ ὑποθετικόν corr. Z<sup>2</sup>: τοῦτον θετικὸν ZN 28 alterum ἀγθρώ-  
που om. N 28. 29 προσθέσεως] προσθέσεως N: προσθήκης Z 29 ζωὴ om.  
NZ: add. Z<sup>2</sup> δὲ om. NZ: add. Z<sup>2</sup> 30 ἐνεργεῖ Z: ἐνεργοῦς N

εἰ δὲ πλείους αἱ ἀρέται, κατὰ τὴν ἀρίστην καὶ τελειοτάτην, οἵτοι  
θεωρητικήν, περὶ ἡς ὅστερον ἔρει, προῦπαρχούσης δηλονότι τῆς καλοκαργαλίας.  
ἔστι δὲ ἐν βίῳ τελείῳ· καὶ τοῦτο εἰκότως. εἰ γάρ εὐδαιμονία βίος. οἱ δὲ  
βίοις ἐνέργεια μακρὸν καὶ ἐκ πολλῶν ἐνεργεῖῶν σύνθετος. ὥστε οὐκ οὖν τε  
5 τὴν εὐδαιμονίαν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ μόνον εἶναι ἢ ἐν ὅλῃ χρόνῳ ἀλλὰ ἐν τελείῳ  
βίῳ, οὗτος δὲ οὐκ ἀκριβῆς δύναται ληφθῆναι [ἢ ἐν ὅλῃ χρόνῳ] ἀλλὰ τύπῳ,  
ὅτις δὲν εἴη ἡ ἀνθρώπος, προσέτι δὲν εἰ κατὰ πάσας δει τὰς ἀρετὰς ἐνερ-  
γησαι τὸν εὐδαιμονα, δέσι ἀν βίον τελείου· εἰ δὲ καὶ ἐν τῷ εὗ ποιεῖν [κατ]  
τὸν καινωνίας πολιτικὸν ζῆσθαι ἀνθρώπος, δέσι ἀν καὶ πρὸς τοῦτο τελείου  
10 βίον, ἵνα τὸ πλεῖστον εὗ ποιήσειν. ἐν καραλαίῳ δὲ εἰπεῖν, ἔστιν ή εὐδαι-  
μονία ψυχῆς λογικῆς ἐνέργεια κατ’ ἀρέτην τελείων ἐν βίῳ τελείῳ.

p. 1098<sup>a</sup> 20 Περιγεγράφθι μὲν οὖν τὰ γαθὸν ταύτη ἔως ἀρίστην εἰναί  
φαμεν τὴν εὐδαιμονίαν.

“Ωσπερ γάρ οἱ γραφεῖς πρῶτον μὲν περιγεγράφουσι ὄλοσχερῶς, εἰτα [τότε]  
15 ἔκαστον ἀναγράψουσιν ἀκριβῶς, οὕτω φησὶ πρῶτον τύπῳ περιγεγράφθαι τὸν  
τῆς εὐδαιμονίας ὄρισμὸν μεταφορικῶς χρησάμενος τῷ λόγῳ, εἰτα ὅστερον  
ἐπαγγέλλεται ἀκριβώσειν αὐτόν. ἔστι δὲ τὸ μὲν εὑρεῖν. ὡς φασι, γαλεπόν,  
τὸ δὲ περιαριθμῶσαι καὶ περιγραφεῖν τὰ ἔδη καλῶς πεπραγμένα παντός, οὐχ  
διτι τοῦ τυχόντος καὶ ιδιώτου παντάπατιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ πάνυ ἕκανον.  
20 προσθετή γάρ ἀν τι τοῖς εὑρημένοις καὶ ὁ μὴ τέλειος ἐν ὄτῳδιν ἐπιτηδεύματι  
καὶ λόγῳ, καὶ γάρ δι γρόνος αὐτὸς συνεργὸς εἰς ταῦτα· ή γάρ ἐν τῷ χρόνῳ  
πείρα τῶν πραγμάτων τὰ παραλειψαμένα ἔξεμοίσκει. οὐδεν καὶ τὸν τεγμόν αἱ  
ἐπιδόσεις γεγόνασι, τῶν μὲν πρῶτον εὑρόντων θαυμαστῇ τινι φύσει χρησα-  
μένων, τοῦ δὲ χρόνου καὶ τῆς ἐν αὐτῷ πείρας πρὸς τὴν ἐπίδοσιν συμπράτ-  
25 τοντος. δεῖ δὲ. ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηκε, μὴ ἐν πᾶσι τὰκριθὲς δημοίως  
ἐπιζητεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὥλην. ἵνα μὴ τὰ πάρεργα τῶν  
ἔργων πλείω γένηται. ἐὰν γάρ ἀφέμενός τις τοῦ οἰκείου τῇ ὑποκειμένῃ  
αὐτῷ ὥλη ἀκριβέστερόν τι ἢ καθ’ αὐτὸν ζητῇ. ἐν τοῖς παρέργοις ἐπὶ πλεῖστον  
διατρέψει, οἷον ἐὰν ὁ τέκτων, ἀφέμενος τοῦ κεχρῆσθαι τῇ ὥρῃ ἐφ’ οὗ  
30 χρησίμη πρὸς τὰ ἔργον αὐτοῦ, ζητῇ τὸ τι ἐστιν ἢ ὅριόν. ὥσπερ ἀριθμέει τῷ  
γεωμέτρῃ, θεατῇ οὗτοι τὰληθίοις· τῷ δὲ τέκτονι οὐδὲν διαφέρει, καλὸν μικρῷ  
τινι μᾶλλον κατεξευγμένη *(ἥ)* ή εὐθεῖα γωνία, καὶ πλεῖστον τι ἔχῃ. ὡς γάρ πρὸς

2 θεωρητικήν scripsi: θεωρητικόν ZN      5 τελίω N      6 ἢ ἐν ὅλῃ χρόνῳ εἰεῖ  
7 αν ὁ ἀνθρώπος?      εἰ Z: ἡ N      ἀρετάς Z: ἀργάς N      8 τελίω N      καὶ  
delevi      9 τελείου Z: τέλος N      10 ἔστιν ἡ—ἀκριβώσειν αὐτόν (17) = Class. Journal  
XXVIII 312      ἡ om. Z      12 ἔως ἀρίστην scripsi: ταύτην δὲ ἡμέν ZN      12. 13 εἰναί  
φαμεν (p. 1099<sup>a</sup> 30) Arist. libri Ha M<sup>b</sup>: φαμὲν εἶναι Arist. vulg.      14 μὲν om. N  
τότε εἰεῖ      20 ἀν τι N: ἀν τις Z      εὐρημένοις scripsi: εἰρημένοις ZN      τελείως  
NZ<sup>2</sup>: τέλος Z      ὅλω οὖν N      23 θαυμαστῇ scripsi: θαυμαστῶς ZN      25 εἰρηκε  
scripsi: εἰρηκα ZN; cf. e. 1 p. 1094<sup>b</sup> 13      27 γένηται libri (et Arist. M<sup>b</sup>): γένηται  
Arist.      30 ζητῇ Z: ζητεῖ N      τὸ τι ἐστιν ἢ ὅριόν om. NZ: add. Z<sup>2</sup>      32 ἢ  
addidi      πλεῖστον scripsi: πλεῖστον ZN      ἔχῃ Z: ἔχει N

τὴν αἰσθητικὴν οὐδὲν διαφέρει· ἵκανὴ δὲ ή πρὸς αἰσθητικὴν τῷ τέκτονι. ταῦτα δὲ λέγει, ἐπειδὴ οὐδὲ τῶν περὶ τοῦ τέλους οὐδόν τε ἀκριβῆς λαβεῖν λόγου εὐθέως, τοῦ γάρ ἐνέργειαν κατ' ἀρετὴν τελείαν οὐκ ἔσται λόγῳ ἀκριβῶς λαβεῖν. τές ἐστιν ή ἐνέργεια αὕτη, εἰ γάρ τις λέγοι τὴν μεσότητα τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐνδείας, οὐδὲ ή μεσότητης ἐπὶ πόσου ἔσται καὶ πῶς οὗτη εἰ ἐνδεία ἔστιν οὗτη εἰ ὑπερβολὴ οὐχ οὐδόν τε ἀκριβῶς λόγῳ διορίσαι. ἀλλὰ δὲ εἰ τὴν φρόνητιν κατ' ἔκάστηγα πρᾶξιν ὅριζειν τὸ σύμμετρον καὶ μέσον. ὕμοιώς δὲ καὶ ἐν βίᾳ τελείῳ ἐν πλάστει λαβεῖν ἔστιν, ἀκριβῶς δὲ οὐχ οὐδόν τε εἰπεῖν.

Φησὶ δὲ ἔχεις θτὶ οὐδὲ τὴν αἰτίαν ἐν ἀπασι δεῖ ἀπαιτεῖν. τουτοῦ ἔστιν οὐ δεῖ ὕμοιώς διανοεῖσθαι περὶ τῶν πραγμάτων, ὥστε περὶ πάντων τὰς αἰτίας ἀπαιτεῖν. δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν μαθημάτων· καὶ γάρ ή γεωμετρίας διὰ τί μὲν τὸ τρίγωνον ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἔσται. διὰ τί δὲ σημεῖον ἔστιν. οὖν μέρος οὐδέν ἔστι. τὸ αἴτιον οὐ ἔσται. ἀρχὴ δὲ θτὶ καλὸν ή σωφροσύνη καὶ ή δικαιοσύνη. θτὶ δεῖ γονεῖς τιμᾶν, καὶ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς δὲ ὕμοιώς θτὶ τρίγωνον, διὰ τί δὲ οὐκ ἐπιγνοῦμεν. πῶς οὖν δεικνύει θτὶ ἵκανὸν ἐν τισι τὸ θτὶ δειχθῆναι καλῶς (ἔστι γάρ ἀρχὴ τὸ θτὶ οὐ δὴ δεῖ αὐτὸν δείκνυσθαι); πότερον θτὶ ἐνίστεται τὸ θτὶ συλλογισμῷ δεικνύται. ὥσπερ ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς εἰρηκεν: οἷον ή ἔκλειψις τῆς σελήνης, θτῶν γῇ παιῆσι καὶ τοῖς ὅπ' αὐτήργη· τοῦτο δὲ τὸ νῦν τῇ σελήνῃ ἔκλειψις ἄρα τῆς σελήνης τὸ νῦν· τοῦτο γάρ οὐ τὸ διὰ τί ή ἔκλειψις, ἀλλὰ τὸ θτὶ καὶ γίνεται τοῦτο πως ἀρχή, καίπερ συλλογισμῷ ληφθεῖν, πρὸς τὸ τὴν αἰτίαν εὑρεῖν τῆς ἔκλειψεως. η̄ θτὶ ἔστι πως δεικνύναι τὰς ἀρχὰς οὐ μέντοι συλλογισμῷ ἀλλ' ἐπαγωγῇ η̄ θλως ὑπομνήσει τινί· τὸ δὲ μὴ δεῖν ἐν πᾶσιν ἀπαιτεῖν τὴν αἰτίαν. οἷον ἐν ταῖς ἀργαλεῖς. οὐκ ἀλόγως εἰρηκει, ἀλλ' ἐπεὶ ἐν τοῖς πρακτοῖς καὶ ποιητοῖς τέλος ή εὐδαιμονία. ὥσπερ οὖν ή ἰστρὸς οὐκ ἀποδείκνυσι τὴν ὑγίειαν τί ποτέ ἔστιν, ἀλλ' ὁρισάμενος αὐτὸν τί ποτέ ἔστιν ή ὑγίεια οὕτω τὰ πρὸς ταῦτην πάντα ποιεῖν. οὕτω τάχ' ἂν εἴη εὐλογὸν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν θέμενον η̄τις ποτέ ἔστιν ἀναποδείκτως, οὕτω τὰ πρὸς αὐτὴν ἀπαντα πράττειν. δεῖ δὲ τοῦτο ποιεῖν, θτῶν ἀναμφισβήτητον εἴη τὸ τέλος τί ποτέ ἔστιν, ἐὰν δὲ ἀμφισβητησίμου ὄντος τὴν εὐδαιμονίαν τί ποτέ ἔστιν ἐπειρθῆται οὐκ περὶ τῶν ἀρχῶν ἀπαστὸν λέγει, θτὶ ποριστέον ταῦτα θπως ἀν η̄ δυνατὸν ἔκάστηγν θεωροῦντα. διὰ μὲν ἐπαγωγῆς, οἷον θτὶ πᾶς ἄνθρωπος λογικὸς η̄ θτὶ πᾶς ἄν-

1 τέκτονι N 3 γάρ om. ZN: add. Z<sup>2</sup> τελέσαι seripsi: τέλους Z: τελείως N 4 λέγει Z: λέγει N τὴν μεσότητα Z<sup>2</sup>: καὶ τὴν μεσότητα ZN

5 ἐπὶ N: ἐπεὶ Z οὗτος εἰ N: οὗτε η̄ Z 6 ἔστιν seripsi: ἔσται libri οὗτος εἰ] οὗτε Z<sup>2</sup> in rasura 7 ὄριζεν om. N δὲ om. N 8 τελφ N 10 διανοεῖσθαι corr. ex διανοηθῆται Z 12 διὰ τί N: διὰ in ras. Z (man. 1) 13 οὐ

om. N 14 καὶ η̄ δικαιοσύνη om. N 16 δεικνύει dubitanter seripsi: διό Z: διό N 18 Ἀναλυτικοῖς] Anal. post. passim v. Bonitz Ind. p. 229a46 γη̄ Diels: μὴ Z: μὲν N 19 ποιεῖ N δὲ συμβέβηκε τῇ σελήνῃ· ἔκλ. ἄρα τ. σ. τὸ συμβέβηκός Diels 20 τὸ θτὶ seripsi: τοῦ θτὶ libri 21 τὸ addidit Diels 23 μὴ δεῖν seripsi: μηδὲν libri 25 οὐ om. N ὑγείαν N 26 αὐτὸν Diels: αὐτῷ libri 27 πάντα N: ταῦτα Z εἴη Z: εἰ N 28 αὐτὴν Z: αὐτὸν N 32 η̄ Z in ras.: εἰ N

μρωπος ἀναπνεῖ ἐξ ἀπαγωγῆς λανθανόστης θεωροῦνται. ἐκ τῆς καὶ ἔκαστου ἄνθρωπου ἐντεῦξεως. σχεδὸν μὲν πᾶσαι δι' ἐπαγωγῆς η̄ δι' αἰσθήσεως γίνονται· τῷ γάρ καὶ ἔκαστου αἰσθητά· μάλιστα δὲ αἱ τοιαῦται ἀρχαὶ πορέζονται διὰ τῆς αἰσθήσεως οἵσαι δι' αὐτῆς λαμβάνονται. οἷον οἵτι μέλλει τὸ  
5 συγγενικόν· ἀλλαὶ δὲ ἀρχαὶ θεωροῦνται ἐπιτιμῆ· ἐκ γάρ τοῦ ἐθίζεσθαι καλοῖς  
ἔθεσι καλάς τινας λαμβάνουσιν ἀρχάς, οἷον οἵτι η̄ μὲν τιμάδε δίαιτα καλή. η̄  
δὲ τοιαύτη αἰσγρά· καὶ νὴ Δία οἵτι η̄ μὲν σωφροσύνη καλόν, η̄ δὲ ἀκολασία  
αἰσγράν· ἔνιαι δὲ ἐκ νοῦ λαμβάνονται ἀρχαί. οἷον οἵτι σημεῖον ἔστιν οὐ μέρος  
οὐδέν· αὐτοῦ γάρ τοῦτο εὑρημα τῇ τιμάτῃ ἀρχή· ἔνιαι δὲ ἐξ ἐμπειρίας. οἷαι  
10 πολλάκις ὑπὸ τῶν ιατρῶν εὑρηγηται. οἷον οἵτι τὸ τοιόνδε φάρμακον εἰς τόδε  
τὸ νόσημα ἀρκάττει. πειρατέον δὲ ἔκαστας πορέζεσθαι η̄ πεφύκασιν. τὰς  
μὲν αἰσθήσεις δι' αἰσθήσεως, τὰς δὲ ἐπαγωγῆς δι' ἐπαγωγῆς τοὺς δὲ ἀλλω  
τινὶ τῶν εἰρημένων ποιησαμένους αὐτῶν τὸν πορισμὸν καὶ ποιησαμένους δεῖ  
σπουδάζειν οἵπως καλῶς ὅρισθωται. συντείνει δὲ καὶ ταῦτα αὐτῷ εἰς τὸ σπου-  
15 δάσαι καλῶς ὅρισασθαι τὸ τέλος. ἀρχὴ μὲν γάρ ἔστιν, η̄ δὲ ἀρχὴ πλεῖστη η̄  
τὸ η̄μισυ.

Σκεπτέον δέ φησι περὶ αὐτῆς λέγων, η̄τοι τῆς ἀρχῆς τῆς ως τοῦ  
τέλους η̄ τῆς εὐδαιμονίας· ἐπὶ ταύτην γάρ φέρομεν ὑποτέρως ἀν λάβω-  
μεν. πλὴν σκεπτέον εἰναὶ φησι περὶ τῆς εὐδαιμονίας τί ποτέ ἔστιν οὐ  
20 μάνον ἐκ τοῦ τερψινημένου συμπεράσματος καὶ ἐξ ὧν ὁ λόγος· τουτ-  
έστιν ἐξ ὧν προτάσσων γεγένηται ὁ λόγος, δι' οὐ ἀπέδειξε τί ποτέ ἔστιν η̄  
εὐδαιμονία. ἦν δὲ ὑποθετικὸς καὶ ἐν αὐτῷ ⟨η̄⟩ πρότασις καὶ τὸ συμπέρασμα·  
οὐ μόνον οὖν ἐξ ἔκεινου τοῦ συμπεράσματος ληπτέον τί ἔστιν η̄ εὐδαιμονία  
ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν εἰρήκασιν οἱ παλαιοὶ περὶ αὐτῆς. χρῆται δὲ ὥσπερ εἴωθε  
25 καὶ ἐνδέξοις πίστεσιν· ἔνδεξα δὲ τὰ τοῖς πολλοῖς φαινόμενα καὶ τὰ τοῖς συφοῖς.  
τὴν μὲν οὖν τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσοφησάντων δόξαν τοιαύτην τινὰ λαμβάνει·  
τριγῆ γάρ διοριζομένων τῶν ἀγαθῶν, τῶν μὲν περὶ ψυχῆς, τῶν δὲ περὶ σῶμα,  
τῶν δὲ ἑκτές, τὰ περὶ ψυχῆν μάλιστα ἀγαθά καὶ κυριώτατα ἀγαθὰ πάντες  
ὅμολογῆσουσιν. αἱ δέ γε πράξεις καὶ ἐνέργειαι οὐδενὸς ἀλλου η̄ ψυχῆς· ψυχή-  
30 καὶ οὐν. οὐ γάρ εἰ δργάνῳ χρώμεθα τῷ σώματι πρὸς τὰς πράξεις, αὐτοῦ  
τριγέντεον εἶναι αὐτὰς ἀλλὰ τῆς ψυχῆς τῆς χρωμάντης αὐτῷ· εὕλογον δη̄ τὸ  
μέριστον τῶν ἀγαθῶν τὴν εὐδαιμονίαν ἐν ψυχῇ θεῖναι, ἐν η̄ τὰ κυριώτατα καὶ  
μάλιστα ἀγαθά· δρθῶς οὖν τὰς πράξεις καὶ ἐνέργειας λέγει τὸ τέλος καὶ τὴν

1 τῆς Z <sup>2</sup> corr. ex ταύτης: ταύτης ZN	2 πᾶσαι Z <sup>2</sup> corr. ex πᾶσι: πᾶσι ZN
3 μάλιστα N	8 ἔστιν Z: η̄ N
4 μάλιστα ZN	9 τοιαύτη N: τοιαῦδε Z
5 αἰσγράς ZN	10 11 τόδε τὸ Z: τὸ τόδε N
6 στας Z extremis litteris in rasura: ἔκαστου N	11 ἔκά-
7 ἀλλω Z: ἀλλο N	12 δὲ alterum om. a Z add. Z <sup>2</sup>
8 14 δὲ om. NZ: add. Z <sup>2</sup>	13 η̄ δὲ ἀρχὴ—τοῖς σοφοῖς
9 πλείων Z: πλείων N	18 ταύτη
10 = Class. Journal XXVIII 312. 313	
11 πλείων N	
12 πλείων N	
13 πλείων N	
14 πλείων N	
15 πλείων N	
16 πλείων N	
17 πλείων N	
18 πλείων N	
19 πλείων N	
20 πλείων N	
21 πλείων N	
22 πλείων N	
23 πλείων N	
24 πλείων N	
25 πλείων N	
26 πλείων N	
27 πλείων N	
28 πλείων N	
29 πλείων N	
30 πλείων N	
31 πλείων N	
32 πλείων N	
33 πλείων N	

εὐδαιμονίαν. οὗτοι γάρ τῶν περὶ ψυχῆν σύγκλιτοι γίνεται. τὴν μὲν οὖν τῶν πάλαι φύλωσι φρεσάντων δόξαν παρείληφεν αὐτῷ μαρτυροῦσαν τὸν εἰρημένον τρόπον, τὴν δὲ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, μᾶλλον δὲ πάντων, ὅτι φαίνονται πάντες οἱ ἀνθρώποι ταῦτα λέγειν τὸ εὖ ἔην καὶ τὸ εὖ πράττειν τιῷ δεῖ εὐδαιμονεῖν· ἐν γάρ πράξει φαίνονται τιμέμενοι τὴν εὐδαιμονίαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα πειρᾶται συναρμήσειν τὴν ἑαυτοῦ δόξαν καὶ τὰς πρὸ αὐτοῦ, ὅσαι περὶ εὐδαιμονίας ἀπεργήναντο. τοῖς μὲν γάρ ἀρετὴν ἡ φρόνησιν εἰποῦσιν ἡ σοφίαν τὴν εὐδαιμονίαν συνῳδὸς ἡ (\* \* \*) ἐνέργειαν κατ' ἀρετὴν· αὐτῆς γάρ δηλουντί ἔστιν ἡ κατ' αὐτὴν ἐνέργεια. πλὴν τὸ ἐνέργεια ἐπηρώμαται· τελειώτερον γάρ τὸ ἐν γρήσει θεῖναι τὴν εὐδαιμονίαν μᾶλλον ἡπερ ἐν κτήσει. καὶ μάκρε πέρ δὲ Ὁλομυπίασιν οὐκ οἱ καλλιστοι καὶ ισχυρότατοι στεφανοῦσινται. ἀλλὰ οἱ ἀπλῶς ἀγωνισάμενοι καὶ νικήσαντες, οὗτοι καὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ [τῶν] καλῶν καὶ ἀγαθῶν, τουτέστι τῆς εὐδαιμονίας, μέτοχοι γίνονται οἱ ἐνεργήσαντες καλῶς· ἐνίκασι γάρ τοῖς ἀγωνισαμένοις καὶ νενικηκόσι. καὶ τὸ 15 παράδειγμα δ' ἔστι τὸ συνῳδὸν εἶναι τῇ κατ' ἀρετὴν ἐνεργείᾳ. κατὰ μὲν οὖν τὰ εἰρημένα συνφεύγωσε τὸν αὐτοῦ λόγον τοῖς μόνην τὴν ἀρετὴν εἰποῦσι τὴν εὐδαιμονίαν· τοῖς δὲ ταῦτα. τουτέστι πάσας τὰς ἀρετὰς ἡ τούτων τινά, φύλωσοφίαν ἡ φρόνησιν. εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν μεῖντον ἡ δόσις ἡ οὐκ ἄνευ ἡδονῆς συναρμῆσε τὴν ἑαυτοῦ δόξαν διὰ τῶν ἔτης. τὸ δὲ μεῖντον ἡδονῆς ἡ οὐκ ἄνευ 20 ἡδονῆς διαφέρει τι. μεῖντον ἡδονῆς μὲν οἱ λέγοντες μέρος τῆς εὐδαιμονίας ποιοῦσι τὴν ἡδονήν, οἱ δὲ οὐκ ἄνευ ἡδονῆς, οὐ μέρος ἀλλὰ ὅν οὐκ ἄνευ ἡ εὐδαιμονία λέγουσι τὴν ἡδονήν. τούτοις δὴ προταρμόσει ὁ λόγος· εἰ γάρ καὶ μὴ πρόκειται διτι ἔστιν ἡ εὐδαιμονία ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν τελείαν μεῖντον ἡδονῆς ἡ οὐκ ἄνευ ἡδονῆς, ἀλλὰ δηλόν γέ ἔστι διτι διτι πάντως συνέπεται ταῖς καλαῖς 25 ἐνεργείαις ἡ ἡδονή· διό φριτοι τὸν βίον τῶν ἐνεργειῶν κατ' ἀρετὴν ἐν προηγουμένοις εἶναι καθ' αὐτὸν ἡδονήν. τὸ μὲν γάρ ἡδεσθαι ψυχικόν· καὶ γάρ αἱ καλλιύψεναι σωματικαὶ ἡδοναὶ ψυχῆς εἰσὶ διὰ σώματος, ἐκάστῳ δὲ τῷ φύλοδικαί τὰ δέκατα καὶ δῆλως τῷ φύλαρέτῳ τὰ κατ' ἀρετὴν ἀνάγκη λέγοντα καλά δηλούντα τὰ δέκατα. εἰ μὲν οὖν μὴ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐνεργείαις ἐπῆν [ἄν] τὸ 30 ἡδὺ ἀλλ' ἔξωθεν ἔδει αὐτὸν τὸν μέλλοντα εὐδαιμονήσειν πορίζεσθαι, ἐγρῆν ἐν τῷ ὀριτιμῷ προστιθέναι διτι ἔστιν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν μεῖντον ἡδονῆς ἡ οὐκ ἄνευ ἡδονῆς προσθέτου αὐταῖς οὕτης τῆς ἐνεργείας. ἐπειδὴ δὲ ἐν αὐταῖς ἔστι ταῖς καλαῖς ἐνεργείαις τὸ ἡδὺ ἀπογράψωτας, δεδήλωκεν διτι ἡδονήστος ἔστιν βίος ἡ εὐδαιμονία, εἰπὼν ἐνέργειαν αὐτὴν κατ' ἀρετὴν· δεῖται δὲ πανταγοῦ προσυπακούειν ἐν προηγουμένοις. καὶ γάρ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώ-

.4 τὸ εὖ (alterum) scripsi: τὸ εὖ ΖΝ ante prātētein repetiverat ζῆν Ζ quod delevit Ζ<sup>2</sup>, praeēunte ut videtur ipsa Ζ<sup>1</sup> 8 συνῳδὸς ἡ add. Ζ<sup>2</sup>: om. ΖΝ lacunam indicavi 9 κατ' αὐτὴν Ν (et Arist.): καθ' αὐτὴν Ζ πλὴν τὸ ἐν... ΖΝ, supplevit ἐργεῖα Ζ<sup>2</sup> 10 οὐκαὶ ΖΝ 13 τῶν εἰεῖ 14 ἀγωνισαμένοις Ζ 15 δ' ἔστι τὸ συνῳδὸν om. ΖΝ: add. Ζ<sup>2</sup> ἐνεργείζ om. ΖΝ: add. Ζ<sup>2</sup> οὖν om. ΖΝ: add. Ζ<sup>2</sup> 16 αὐτοῦ scripsi: αὐτοῦ libri 18 οὖν om. Ζ 25 ή om. Ζ ἐνεργειῶν Ζ: ἐνέργειαν Ν 17 28 ἀνάγκη λέγοντα Ζ<sup>2</sup>: ἀντιλέγοντα ΖΝ 29 αὐταῖς scripsi: αὐτῆν ΖΝ ἐνῆν Ζ<sup>2</sup>: ἐν ἡ ΖΝ ἀν τὸ Ζ: αὐτὸ Ν: ἀν delevi 30 αὐτὸ Ζ<sup>2</sup>: αὐτὰς ΖΝ 31 προστιθέναι Ζ<sup>2</sup>: προτιθέναι ΖΝ 32 οὖν om. Ν 33 δεδήλωσα Ν 34 ἡ βίος Ν 35 γάρ om. Ζ

ποιεις ως ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ ἡδέα μάχεται διὰ τὸ μὴ φύσει εἶναι ἡδέα· οὐδι-  
στον μὲν αὐτοῖς τὸ πλέον η̄ δεῖ πάνειν καὶ σιτεῖσθαι καὶ η̄ ἐπὶ πλέον τῶν  
ἀξροδιστῶν χρῆσις. ταῦτα δὲ πάντα ἀληγόδονος αἵτια γίνεται αὐτοῖς καὶ μήν  
ἐν τῇ μεταμελείᾳ γενόμενοι λυποῦνται κατ’ ἀμφορ γοῦν ἐν μάχῃ ἐστὶν αὐτοῖς  
ὅ τὰ ἡδέα. εἰ ταῦτα φάνεται καὶ λυπηρὰ καὶ ἀληγόδονος αἵτια· τῷ γάρ ἡδεῖ  
μάχεται τὸ ἀληγόδον καὶ τὸ λυπηρόν. τοῖς δὲ φιλοκάλους ἐστὶν ἡδέα.  
φύσει γάρ ἡδεῖσιν αἱ κατ’ ἀρετὴν πράξεις. πολιτικὸν γάρ ζῷον ὁ ἀνθρωπός  
καὶ κοινωνικὸν καὶ φιλοκάλουν. ὥστε ἐάν τε τοὺς κοινωνοὺς εὖ ποιῇ ἡδεῖσιν.  
ἐάν τε ὅλως συνεῖδῃ ἑαυτῷ καλόν τι ἐργαζομένῳ. οὐ δὴ ἔχει μάχην η̄ τοι-  
10 αὕτη ἡδονή· αὐδέποτε γάρ αὐτῇ ἐπακοιλουθήσει λύπη. ὥστε καὶ τούτοις.  
φρέσκῃ. εἰσὶν ἡδεῖσιν τε καὶ καὶ<sup>1</sup> αὐτάς. αἱ μὲν γάρ τῶν φαύλων ἡδοναὶ  
αὐτοῖς μόνον εἰσὶ καὶ ἀλλού καὶ<sup>2</sup> αὐτὰς οὐδενός· φύσει δὲ μάχην ἔχουσιν ἐν  
αὐταῖς καὶ αἱ παρὰ φύσιν· αἱ γάρ ὑπὲρ τὸ δέον πληγμοναὶ ἀκόλαστοι παρὰ  
φύσιν. αἱ δὲ τῶν σπουδαίων ἡδοναί. οἷς φησι παρακοιλουθεῖν ταῖς καλαῖς ἐνερ-  
15 γείσαις, οὐ μόνον τούτοις εἰσὶν ἡδεῖσιν, τουτέστι τοῖς σπουδαίοις. ἀλλὰ καὶ καὶ<sup>3</sup>  
αὐτὰς φυσικῶν εἰσὶν ἡδεῖσιν. ὅμεν ὁ τῶν εὐδαιμόνων βίος οὐ δεῖται τῇς ἔξω-  
θεν ἡδονῆς. ἀλλὰ ἔχει ἐν αὐτῷ. ἐπεὶ οὐδὲ<sup>4</sup> ὅλως ἀγαθός ἐστιν ἡ μὴ γαίρων  
ταῖς καλαῖς ἐνεργείαις, τάς καλὰς πράξεις καὶ τοῖς κατ’ ἀρετὴν ἡδεῖσθαι. ἡδεῖσιν  
οὖν αἱ κατ’ ἀρετὴν πράξεις. ἀλλὰ καὶ ἀγαθαὶ καὶ καλαὶ καὶ μάλιστα τούτων  
20 ἔκαστον, τουτέστιν ἡδοναὶ καλλισται αὐται. οὗτοι δὲ τοιαῦται ὅγλον ἐκ τοῦ τὸν  
σπουδαῖον τοιαύτας αὐτὰς κρίνειν. δεῖ δὲ οὐδενὶ οὐτως πιστεύειν ὡς τῇ τοῦ  
σπουδαίου κρίσει. ἀριστὸν ἄρα ἔχει καὶ καλλιστὸν καὶ ἡδεῖστον η̄  
εὐδαιμονία καὶ οὐκ ὀρθῶς ὁ ἐν Δῆλῳ ἐπιγράψας “καλλιστὸν τὸ δικαιότα-  
τον” καὶ τὰ ἔξης. ἐκεῖνος γάρ φάνεται μὴ πάντα ἐνι νείμας, ὑπάρχει δὲ  
25 πάντα ταῖς ἀρισταῖς ἐνεργείαις. η̄ πάτας θετέον εὐδαιμονίαν η̄ τὴν ἀριστὴν  
αὐτῶν· ἐνταῦθα δὲ παραδηροῦ οὗτοι ζως εὐδαιμονία μάλιστά ἐστιν η̄ κατὰ<sup>5</sup>  
τοφίαν ἐνέργεια. ἀλλὰ νῦν μὲν ώς τὸ πρακτὸν τέλος ζητῶν ποιεῖται τοὺς λό-  
γους. ὅμεν οὐ διαρθροῦ περὶ τῆς κατὰ θεωρίαν εὐδαιμονίας. οὐτεροῦ δὲ ἀκρι-  
βώσει περὶ αὐτῆς.

30 p. 1099a31 Φαίνεται δὲ ὅμως τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν ἔισι τοῦ καὶ πρακτι-  
κούς τῶν καλῶν.

Τίθεται τὴν εὐδαιμονίαν δεῖσθαι καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν· ἐκτὸς δὲ ἀγα-  
θῶν τὴν τῶν περὶ τὸ σῶμα· ἐκτὸς αὐτὰς λέγει ώς πρὸς τὴν ψυχὴν πάντα

2 πινεῖν Z mut. in πίνειν a Z<sup>2</sup>: πεινῆν N      σιτεῖσθαι Z      4 μεταμελείᾳ N  
5 καὶ (ante λυπηρά) om. N      6 τὸ ἀληγόδον scripsi: τὸ ἀληγόδον Z: ἀπλῶς N  
8 κοινωνοὺς N      ποιεῖ N      9 ὅλους N      συνεῖδη libri      11 τε scripsi: δὲ  
ZN: om. Arist.      καὶ om. N      13 αὐταῖς libri      παρὰ N: περὶ Z  
ὑπὲρ N: ὑπὸ Z: corr. Z<sup>2</sup>      πληγμ... Z: οὐαὶ add. Z<sup>2</sup>      16. 17 ἔξερθεν N  
18 τὸ addidi      ἀρετὴν Z: ἀργῆν N      20 ἔκαστοι ZN      22 ἄρα Z<sup>2</sup>:  
om. ZN      23 οὐκ Z<sup>2</sup>: om. ZN      25 εὐδαιμονίαν scripsi Arist. secutus: εὐδαι-  
μονίας libri      30 ὅμως corr. Z<sup>2</sup>: ὅμοιος NZ      τοῦ om. ZN: add. Z<sup>2</sup>      33 αὐ-  
τὰ Diels: αὐτοῦ ZN

ἐκτὸς τὸ ὅπως ἔσται τὸν λόγον. περὶ τούτων γάρ ἐνίσις ἡ ἀμφισβήτησις μᾶλλον ὡς οὐδὲν συμπραττόντων εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἢ περὶ τῶν σωματικῶν. δεῖται δὲ τὸν ἐκτὸς ἀγαθὸν ἡ εὐδαιμονία οὐχ ὡς μερῶν οὐδὲ ὡς ἀναπληρωτικῶν αὐτῆς ἀλλὰ ὡς ὀργάνων, καθάπερ γάρ ἡ αὐλητικὴ πρὸς τὸ αὐτῆς τέλος 5 δεῖται ὀργάνων, ἵνα τοῦ ἴδιου τέλους τύχῃ. ἀδύνατον γάρ. φησί. καλὰ πράττειν ἀγορήγητον ὄντα οὐχ οἶν τὸ τὰ ιατρικὰ πράττειν ἀγορήγητον ὄντα τὸν ιατρικὸν ὀργάνων τε καὶ φαρμάκων. εἴτα καταριμμέναι τὰ ἐκτὸς ἀγαθὸν ἔμα δεικνὺς πῶς αὐτοῖς γρῆται ἡ ἀρετὴ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ὡς ὀργάνωις. πολλὰ μὲν γάρ πράττεται. ὕσπερ δὲ ὀργάνων, διὰ φίλων. 10 οἵνοι τυραννῶν καταλύσεις διὰ φίλων ἐγένοντο καὶ εἰ ἐδέξεν ἀναλογώτων, συνήνεκαν οἱ φίλοι, καὶ ἂν οὐ δυνατοὶ προσορᾶν δι᾽ αὐτῶν οἱ φίλοι προσορᾶσι καὶ προσηγμούνται καὶ συμπράττουσι, καὶ οἱς φίλοι εἰσίν, ὡς ὁ Ξενοφῶν φησιν, ἀντὶ δυοῖν ὀρθολυμῶν τέσσαρες διφτυλούσι εἰσὶ καὶ ἀντὶ δυοῖν ὥτων τέσσαρα, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μορίων ὡς αὐτὸς λόγος· καὶ μὴν διὰ πλούτου καὶ ἐν 15 λυμοῖς τινες ἔσωσαν πατρίδας. [διὰ πλούτου] καὶ πολεμίων ἐρύταντο καὶ φίλων βίνοις ἐπηγωρθύσαντο. τί δὲ πολιτικὴ δύναμις; πῶς οὐ μεγάλα πράττει πρὸς τὰς καλὰς πράξεις; ἀμήγανον γάρ τὰ πολιτικὰ πράττειν καλῶς μηδεμίαν ἔχοντα δύναμιν ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ ἀγαπητὸν τῷ μὴ ἔχοντι δύναμιν πολιτικὴν τὸ ὑδιωτεύειν καὶ ἡσυχάζειν. εἰ δὲ μή, ἀνάργητος αὐτὸν προελθόντα σφάλλεσθαι· 20 καὶ δοσοὶ δὲ μεγάλας τινὲς πράξεις διεπράτταντο ἐν τῇ πόλει, οὐκ ἄνευ δυνάμεως. οἵνοι Λυκοῦργος ἐγχειρισθεὶς τὴν ἐπιτροπὴν τῶν πραγμάτων διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐνομοθέτησε καὶ Σόλων καὶ Ζάλευκος, ἐκάτερος μέγα δυνάμενοι ἐν τοις ἔμυτῶν πατρίσιοι.

Τὰ δὲ ἐφεξῆς δοκεῖ τις μακαρωτέρως εἰρῆσθαι. φησὶ γάρ ἐνίων στε-  
25 ρουμένους ῥυπαίνειν τὸ μακάριον. οἵνοι εὐγενείας εὐτεκνίας καλλίους. φαῖεν γάρ σὺν τινες καὶ δυσγενῆ ὄντα καὶ μὴ καλὸν καὶ ἀτεκνον ἐνεργεῖν ἐν προγ-  
γουμένοις ἐνδέξεσθαι, ἐνεργοῦντα δὲ εὐδαιμονεῖν ἀνάγκη. πρὸς δὲ τούτους λεκτέοντας καὶ Ἀριστοτέλης ἐπαινεῖ τοὺς τοιούτους, ὡς ἐπανορθίουντας τὸ  
30 ἔλλειμμα τοῦ γένους ἢ τὸ τοῦ εἰδούς ἢ τινων ἄλλων ὧν εἰσιν ἐνδεεῖς. ἀλλὰ δῆμοις ῥύποιν τινὰ ἐγγίνεσθαι ὑπὸ τῆς ὑπερβαλλούσης δυσγενείας. οἵνοι εἰ τις ηταιρηκότος σύδες εἴη· πῶς γάρ οὐ ῥύποις τοῦτο, διὸ ἀπονίκαιτο μὲν ἵσως καὶ

1 ἐκτὸς om. N      ὅπως Z: ἵσως ὅπερ ἔστι Z<sup>2</sup>: ὅποι N      τὸν λόγον Z: τῶν λό-  
γων N      3 δεῖται δὲ—ἐνεργειας ἐντοτε (p. 25,1, 2) = *Class. Journal* XXVIII 313, 314

4 αὐτῆς Z: om. N      5 ίδιον NZ<sup>2</sup> in rasura      τὰ καλὰ Arist.      6 ἀπογορή-  
γητον N: μὴ γορήγητον Z      οὐγ οἶν τε Z<sup>2</sup>: πάντα δὲ ZN      7 εἴτα Z<sup>2</sup>: εἴπερ ZN

8 ἔμα Diels: ἀλλὰ libri      11 δυνατοὶ scripsi: δυνατὸν libri      αὐτῶν libri

12 οἱς scripsi: δοσοὶ ZN      εἰσὶν bis Z, delevit alterum Z<sup>2</sup>      Ξενοφῶν] Inst. Cyri  
VIII, 2, 10      14 καὶ—πλούτου (15) om. Z      15 διὰ πλούτου εἰεῖ      ἐρρό-  
σαντο Z      16 πολιτικὴ Arist.: πολεμικὴ ZN      17 καλὰς (post τὰς) N: με-  
γάλας Z      18 πόλη Z: corr. Z<sup>2</sup>      19 αὐτὸν scripsi: οὐ Z: ras, duarum littera-  
rum N      22 ἐνεμοθέτησε N      Ζέλαυκος N      24 τὰ δὲ—μόνῳ ζῆν (p. 25,7) =

<sup>εν</sup> *Hermae* V 96, 97      26 γάρ om. N      ἐνεργειαν Diels: ἐνέργειαν libri      29 ἔλλειμμα  
Z: corr. Z<sup>2</sup>      31 σύδες Z: ἐνδεῖς N      ὦν Z (ν addita a Z<sup>2</sup>): δοι N: ὦν Rose  
μὲν in rasura Z: λέγεται N

ἀπορρύψειν ὁ γενναῖος, ἀλλ' ὅμως ἐμποδὼν ἔστι πρὸς τὰς καλὰς ἐνεργείας ἐνίστε. οὐ γάρ ἐπιτρέπουσιν αἱ πόλεις τὰ μέγιστα τοῖς τοιούτοις πράττειν. αἰσχρὸν δὲ λέγει οὐ τὸν μετρίων ἐστερημένον καλλους ἀλλ'. ὡς φησι, τὸν παναιτηγη καὶ τερατώδη τὴν μορφήν. ὃν τοσοῦ οὐδὲ οὕτον τε φρόνιμον γενέσθαι· ὃς ἀπίπαν γάρ οἱ τοιοῦτοι καὶ τερατώδεις γίνονται. ἀλλ' οὐδὲ μονάρτης καὶ ἄτεκνος ἀν εἴη εὐδαιμόνων: τοσοῦ δὲ οὐδὲ σπουδαῖος ὁ μονάρτης, οὐ μόνον οὐκ εὐδαιμόνων· παρὰ φύσιν γάρ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ μόνον φίγη. ἔτι δὲ τῆτον εὐδαιμονεῖ, εἰ τῷ πάγκακοι παῖδες εἰσίν. οἷον ἑταροῦντες, η ἀγαθοὶ σύντες τεθυγάσιν. δεῖ δὲ ἐννοεῖν περὶ τῶν εἰρημένων ἀπάντων. δτι ὑπεράρχει μὲν 10 αὐτὰ τὸ τῆς ἀρετῆς μέγεθος ὥστε μὴ εἶναι δυσδαιμόνων τὸν ἐνάρετον. ἐλὺ δὲ πάντα παρῇ τὰ εἰρήμενα δυστυχήματα, ἐμποδὼν γίνεται τῇ εὐδαιμονίᾳ. προσδέεται οὖν τῆς τοιαύτης εὐηγερίας, τούτεστιν εὐτυχίας. ὁ εὐδαιμόνων διὸ οἱ μὲν ταῦτα λέγουσιν εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ καὶ ἀρετὴν ταῦτα· οἱ μὲν ἡγούμενοι εὐδαιμονίαν τὴν ἀρετὴν ταῦτα τὴν εὐδαιμονίαν καὶ 15 ἀρετὴν λέγουσιν, οἱ δὲ ὄρθωτες διὰ τῶν ἔκτος πολλὰ πραττόμενα ως δι' ὀργάνων τῶν εἰς εὐδαιμονίαν φερόντων ταῦτα τῇ εὐτυχίᾳ τὴν εὐδαιμονίαν τίθενται.

Διὸ καὶ ἀπορεῖται πότερον. φησίν. ἔστι μαθητὸν η εὐδαιμονία καὶ ἄλλως πως ἀσκητὸν η κατά τινα θείαν μοῖραν η τύχην 20 παραγίνεται. δτι δὲ οὐκεῖται ταῦτα τοῖς προειρημένοις δηλον. οἱ μὲν γάρ λέγοντες ταῦτα τὴν ἀρετὴν τῇ εὐδαιμονίᾳ μαθητὸν τὴν ἀρετὴν *(καὶ)* τὴν εὐδαιμονίαν η ἀσκητὸν ὑπολαμβάνουσιν. η μὲν γάρ φρόνησις πάντως μαθητὸν καὶ η σοφία, η δὲ γηιτικὴ ἀρετὴ τὸ μὲν πλεῖστον ἔθιστη, δεῖται δὲ καὶ μαθήσεως. η δὲ ἀσκητὸς ἔστι μὲν καὶ αὐτὴ ἔθισ οὐκ ἀπαστα, ἀλλ' η 25 ἐν μελέτῃ πόνων καὶ ἀλγηδόνων ὑπομονή. τούτο γάρ ἔνοι τὴν ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσι καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. οἱ δὲ οὐκ ἐν ἀρετῇ εἰναι λέγοντες τὴν εὐδαιμονίαν αὐτὴν ητοι κατὰ θείαν μοῖραν παραγίνεσθαι φασιν η διὰ τύχην. εἰ μὲν οὖν καὶ ἄλλο τι θεοδώρητον ἔστιν, εἴη ἀν καὶ η εὐδαιμονία δῶρον θεῶν, ως ἀν εἴποι τις τῶν τιμερένων τοὺς στῦπους τὰ ἐπαθλα ως τοὺς στε- 30 φάνους· τεθείκασι γάρ ἐν μέσῳ τοῖς δύναμένοις καλῶς ἀγωνίζεσθαι· οὗτοι δὲ καὶ η εὐδαιμονία ἐπαθλον ἐν μέσῳ κεῖται τοῖς δύναμένοις [καλῶς ἀγωνίζεσθαι] ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι καὶ κατὰ ταῦτην ἐνεργεῖν. ἀλλ' εἰ μὲν θεῶν ἔστι δῶρον, ἄλλης ἀν εἴη σκέψεως φυσικωτέρας· φαίνεται δὲ εἰ καὶ μὴ θεοδώρητον, ἄλλα θείον γέ τι η εὐδαιμονία· θεῖον γάρ τι πρᾶγμα η ἀρετή, ὅστε

1 ἀπορρύψειν NZ; alterum p. add. Z<sup>2</sup>      ἐκποδῶν Ζ: εκπηδῶν N      3 τὸν N:  
τὸ Ζ      4 προνῆμον N      8 εἰπω N      η εἰ N      9 δὲ ἐννοεῖν scripsi: δὲ νοεῖν  
ZN      14 τὴν corr. Z<sup>2</sup> ex καὶ: καὶ N      15 λέγουσιν (R): λέγει ΖN      ὄρθωτες  
Ζ: ἐρωτῶντες N      18 διὸ καὶ — φυσικωτέρας (33) = Class. Journal XXVIII 314  
19 η καὶ διὰ τύχην Arist.      τύχειν N      20 οὐκεῖται Z<sup>2</sup>: μετὰ ΖN: αἱ ἀκολουθεῖ  
scribendum?      21 καὶ addidi      24 αὐτὴ scripsi: αὕτη libri      25 ὑπομονὴ N  
28 τι καὶ ἄλλο, erasa litterula una ante τι, quae fuisse videtur δ Z      29 θεῶν om.  
NZ: add. Z<sup>2</sup>      ως τοὺς Diels: εἰς τοὺς libri      30 post ἀγωνίζεσθαι verba ἀρετῆς  
ἐπιμελ Z, statim deleta      τοῖς Ζ: τῆς N      31. 32 καλῶς ἀγωνίζεσθαι delevi  
33 ἄλλης Z<sup>2</sup>: ἄλλως ΖN      καὶ μὴ scripsi: μὴν καὶ ΖN

καὶ τὸ ταύτης ἀθλὸν καὶ τέλος θεῖνον· τὸ τοιωτον δὲ ἂν εἴη /ἢ/ εὐδαιμονία.  
εἴη δὲ ἂν ἀρετῆς ἀθλὸν οὐσια πολύκοπινον. τουτέστι πολλοῖς ἐν μέσῳ κει-  
μένη καὶ δυνατὴ ὑπόργειν τοῖς μὴ πεπηρωμένοις πρὸς ἀρετὴν διὰ μα-  
θήσεως καὶ ἐπιμελείας. πεπηρωμένοι δὲ πρὸς ἀρετὴν οἱ μὲν γεννῶνται,  
οἱ οὖν οἱ ἀφρονες ἐκ γενετῆς. οἱ δὲ ἐκ κακῶν ἐπιτηδευμάτων πηροῦνται καὶ  
ἀνίστοι γίνονται. εἰ οὖν βέβαιον εὐδαιμονίαν γίνεσθαι δι? ἀρετὴν μᾶλλον τῇ  
διὰ τύχην. εὔλογον οὖτας ἔχειν· καὶ γάρ τὰ κατὰ φύσιν καὶ τὰ κατὰ τέχνην  
ὅμοιας δὲ καὶ τὰ κατὰ ἀνάγκην. οἷον τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, πάντα οὖτας ἔχειν.  
ώς μάλιστα ἀριστὰ ἀντίστηται τῶν ἔχοι. εἰ οὖν ἐπὶ τῶν ἀριστῶν αἰτιῶν καὶ φύσεων οὖ-  
10 τως ἔχειν, ἔχοι ἀντίστηται τῶν οὗτως ὥστε δι? ἀρετὴν μᾶλλον εὐδαιμονεῖν τῇ διὰ τύχην.  
ἀμεινον γάρ αὐτοι προσοικεῖν ἐν τοῖς ἔξης τὸν αὐτοῦ λόγον τούτοις.

Δῆλον γάρ εἰναι φησιν ἐκ τοῦ ἀποδοθέντος ὄρισμοῦ τὸ ζητού-  
μενον· τὸ ζητούμενον δέ ἐστι πότερον διὰ τύχην τῇ εὐδαιμονίᾳ παραχίνεται  
ἢ δι? ἀρετὴν· οἱ δὲ λόγοι τῇ δι? ἐστὶ τῇ εὐδαιμονίᾳ ψυχῆς ἐνέργεια  
15 κατ' ἀρετὴν ποιά τις. τουτέστιν ἐν προηγουμένοις. τῶν δὲ λοιπῶν  
ἀγαθῶν τὰ μὲν ὑπάρχειν ἀναγκαῖον τῷ εὐδαίμονι. οἷον ὑγείαν εὐαίσθη-  
σίαν. ἀναγκαῖα γάρ ἐστιν ὡν ἀνευ οὐγὶ οἰόν τε τῇ. νοσηλευόμενος δὲ τῇ ἐν  
πικραῖς μάχαις καὶ ἀνίστοις ὡν οὐκ ἀν ἔλοιτο τῇ δὲ ἐνάρετος (ἔμοι μὲν δοκεῖ  
τῶν ἀναγκαίων εἶναι ἀγαθῶν καὶ οἱ φύλοι· οὐ γάρ ἀν ἔλοιτο ἀνευ φύλων τῇ  
20 δὲ σπουδαῖος). συνεργάτης δὲ καὶ γρήσιμα ὡς ὅσαν πλεούτος. καὶ ισχὺς  
καὶ δέξια· πλεούτος μὲν γάρ πρὸς τὰς κατ' ἐλευθερίτητας ἐνέργειας, ισχὺς δὲ  
πρὸς τὰς κατ' ἀνδρείαν. καὶ διὰ δέξιαν δὲ τῶν συλλαμβανόντων πολλοὶ ἡδουνή-  
θησαν πολλὰ κατεργάσασθαι. οὐκ ἀναγκαῖα δὲ ὄμοιας ἐστὶ ταῦτα τοῖς προ-  
ειργμένοις· ἐγγωρεῖ γάρ καὶ ἀνευ αὐτῶν τῇ. ἐπὶ δέ φησι τὸν ἀποδοθέντα  
25 ὑπ' αὐτοῦ ὄρισμὸν διμολιγούμενον εἶναι τοῖς ἐν ἀρχῇ δηθεῖσιν. ἔκειτο γάρ  
τέλος εἰναι τῆς πολιτικῆς τὸ ἀριστον, τουτέστι τὴν εὐδαιμονίαν. τῇ δὲ πολιτικὴ  
πλείστην ἐπιμέλειαν ποιεῖται τοῦ ἀγαθοῦς εἶναι τοὺς πολίτας καὶ πρακτι-  
κοὺς τῶν καλῶν. ἔστι δὲ τοῦτο συμφανὲς ἐκ τῶν ἀριστῶν πολιτειῶν· τῆς

1 ταύ N δὲ om. N ἢ addidi 3. 4 διά τινος μαθήσεως Arist.

6 εὐδαιμονίαν γίνεσθαι Z<sup>2</sup>: εὐδαιμονίας γίνεται ZN 7 ἔχειν N: μᾶλλον Z Z<sup>2</sup> in  
marginē: τοῦτο φησιν δὲτ εὐδέχεται τὴν εὐδαιμονίαν δι? ἀρετῆς καὶ ἀσκήσεως καὶ μαθή-  
σεως λέγειν παραχίνεται μᾶλλον τῇ κατὰ τύχην· καὶ γάρ καὶ τὰ κατὰ φύσιν μᾶλιστα καὶ  
κυρίως ἦτοι τὰ φυσικὰ οὕτω πέφυκεν ἔχειν· ἦτοι ἐκ μαθήσεως καὶ ἀσκήσεως πέφυκε παρα-  
γίνεσθαι· καὶ οὐκ ἀπὸ τύχης· ὄμοιας δὲ καὶ τὰ τεχνητὰ καὶ τὰ οὐράνια. τοῦτο γάρ λέγει

νῦν ὁ Ἀσπάσιος τὰ κατ' ἀνάγκην 8 τὰ ante κατὰ ἀνάγκην addidi ἔχει N  
9 ἐπὶ Z<sup>2</sup>: om. NZ 9. 10 οὗτας ἔχει om. NZ; add. Z<sup>2</sup> 11 γάρ ἂν οὗτα N  
αὐτοῦ libri 17 τῇ Z<sup>2</sup> in rasura: ὁ N 18 ἀντοῖς N 19 cf. Arist. Eth.  
Nic. Θ 1 p. 1155a5 20 καὶ ante ισχὺς om. Z 21 τὰς inseruit Z<sup>2</sup>: om.

ZN ἐνέργειας Z<sup>2</sup>: ἐνέργεια N 22 τὰς scripsi; τὰ libri κατὰ  
bis Z; del. alterum Z<sup>2</sup> δέξιαν δὲ Z<sup>2</sup>: δέξιαν μὲν ZN 24 τῇ αὐτῶν Z  
26 ἀριστον scripsi ex Arist.: αἱρετὸν ZN ἢ δὲ πολιτικὴ — θεραπευθήσεται (p. 27,6)  
= Class. Journal XXVIII 314 27 ἐπιμέλειαν N τοῦ Ζ: τοὺς N πολίτας  
Z: πάντας N 28 συμφανὲς Z<sup>2</sup>: om. NZ

γάρ παιδείας τῶν νέων μάλιστα ἐπιμελοῦνται. ὡς οὖτε Λυκούργου, ὁμοίως δὲ καὶ οὗτος Μένωνος καὶ οὗτος Πλάτωνος· αἱ δὲ τῶν πολιτειῶν νομοθετῶν νομοθεσίαι ιατρικαῖς μᾶλλον ἔσικασιν ηὔ πολιτικαῖς· καὶ λόγους γάρ ωρίκασι κατὰ τῶν ἀμφατανόντων, αἱ δὲ κολάσεις οὐτοῦ ιατρεῖαι τινες. βέβαιον δὲ καὶ ἐν ιατρικοῖς σκοποῖν ὅπως ὑγιεινὴ ἔσται (τὰ) σώματα ηὔ πολιτειῶν νοσήσαντα θεραπευθῆσεται. πῶς οὖν ταῦτα οὐκεῖται αὐτοῦ τῷ λόγῳ; θτι εἰ οὗτος πολιτικὴ ἐπιμελεῖται τοῦ ἀγαθοῦ εἰναι τοὺς πολίτας καὶ πρακτικοὺς τῶν καλῶν, τέλος δὲ αὐτῆς ηὔ δαιμονία. δηλον ως τέλος ἄλλος ηὕτης ἀρετὴν ἐνέργεια εἴη· πρακτικοὺς γάρ αὐτοὺς ποιεῖ τῶν καλῶν διὰ τοῦ τέλους.

10 p. 1099b32 Εἰκότως οὖν ἔως καὶ περὶ μὲν τούτων διηριστέον.

Ἐπειδὴ τῆς εὐδαιμονίας ηὔσια καὶ οἱ λόγοι ἀποδέδοσται ψυχῆς λογικῆς ἐνέργεια κατ’ ἀρετὴν, εἰκότως οὖν οὔτε βίον οὔτε ἄλλο τι ζῆντον εὐδαιμονία λέγομεν· οὐδὲ γάρ οὐδέν τε αὐτὰ κοινωνῆσαι λογικῆς ἐνέργειας. διὰ τοῦτο δὲ οὐδὲ παῖς εὐδαιμων ἔστι· οὔπω γάρ ἀκροαματικῆς τῶν τοιούτων, 15 φησί. διὰ τὴν ἡλικίαν, ἐπειδὴ φύσει μὲν καὶ ὁ παῖς πρακτικός, ὥν λογικὸν ζῷον. διὰ δὲ τὴν ἡλικίαν οὔπω πρακτικός· ἀλλογον μὲν γάρ πώς ἔστι καὶ οἱ παῖς, διαφέρει δὲ τῶν ἀλόγων ζῷων θτι φύσει λογικός ἔστιν· οἱ δὲ λέγομενοι εὐδαιμονες εἰναι παῖδες διὰ τὴν ἐλπίδα μακαρίζονται, διότι ἐλπίζονται ἐνέργεισιν κατ’ ἀρετὴν· θτι δὲ καὶ οἱ παῖδες εὐδόγιως οὐ λέγονται εὐδαιμονες, 20 καὶ διὰ τῶν ἔξτης δείκνυσι. δεῖ γάρ, φησίν, ὥσπερ εἴπομεν καὶ ἀρετῆς τελείας καὶ βίου τελείου ἐν ᾧ πάντῃ εὐδαιμονήσει, ἐπὶ δὲ τοῦ παιδός οὐκ ἔστιν· οὐ γάρ ἔχει πω τελείου βίον· οἱ γάρ ἐλπίζομενοι οὔπω δηλούς ὑποίος ἔσται· πολλαὶ γάρ μεταβολαὶ καὶ παντοῖαι κατὰ τὸν βίον γίνονται· καὶ ἐνδέχεται τὸν μάλιστα εὐθυγράμμητα μεγάλαις συμφοραῖς περι- 25 πεσεῖν ἐπὶ γήρως, τὸ δὲ δεῖ γάρ ως εἴπομεν καὶ ἀρετῆς τελείας καὶ τὰ ἔξτης συνήπεται τοῖς πρότερον εἰρημένοις περὶ τῆς εὐδαιμονίας. εἴρηται γάρ θτι ἔστιν ηὔ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργεια κατ’ ἀρετὴν ποιάν, τῶν δὲ λοιπῶν ἀγαθῶν τὰ μὲν ὑπάρχειν ἀναγκαῖα, τὰ δὲ συνεργά καὶ γρήγορα. είτα συνηγράρησε τῷ δημιουρῷ διὰ τῶν ἔξτης εἰπών· δημολογούμενα οὖτα ταῦτα· καὶ τὰ 30 ἄλλα προσθεῖται ἐπέκιτα ἐπάνεισιν ἐπὶ τὸν ἔξτης ἀργῆς λόγον λέγων θτι δεῖ καὶ ἀρετῆς τελείας καὶ βίου τελείου, ἔστις ἐμφαίνων ἐν τῷ ἀρετὴν τελείαν

- 1 παῖδες N      ως οὗτος Diels: ηὕτης NZ: del. ηὕτης Z<sup>2</sup>      2 Μένωνος N      4. 5 ιατροῖς· Z: ιατρικῆς N      5 τὰ addidi      5. 6 θεραπευθῆσεται Z<sup>2</sup>: θεραπευθῆς NZ  
 6 αὐτοῦ Z: αὐτὸς N      εἰς NZ<sup>2</sup>: om. Z      7 πρακτικούς scripsi ex Arist.: πραγματικούς ZN      •10 καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοτούτων διωρίσθω Arist. p. 1101a21  
 11 οἱ λόγοι NZ<sup>2</sup>: οἵτος Z      ἀποδέδοσται Z      ψυχικῆς Z      12 οὖν om. N  
 13 λογικῆς κοινωνῆς N: κοινωνεῖν λογικῆς Z      15 φησί (φύσεις Z: corr. Z<sup>2</sup>)] A 1  
 p. 1099a2      6 παῖς Z<sup>2</sup>: οὔπως NZ      17. 18 παῖδες εὐδαιμονες εἰναι Z  
 19 παῖδες—γάρ (20) om. Z: add. Z<sup>2</sup>      οὐ Z<sup>2</sup>: om. NZ      22 πάντελειν N  
 23 αὐτοῖς addendum post παντοῖαι?      24 εὐθυγράμμητα ZN et Arist. H<sup>a</sup>      24. 25 περιπατεῖν N      25 τὸ δὲ Z<sup>2</sup>: om. NZ      ως Z et Arist. M<sup>b</sup>: ὥσπερ N et Arist.  
 vulg.      27 οὗτος om. Z      ποιάν N

εἰπεῖν καὶ βίον τέλειον καὶ τὸ ἀνεμποδίστως γένεσθαι. οὐ γάρ ἔστιν εἰπεῖν κατ' ἀρετὴν τελείαν ἐνεργοῦντα· λέγω δὲ τελείαν τὴν ἐκ πασῶν τῶν ἀρετῶν ἥ τὴν θεωρητικὴν τὸ μέν, ὃς εὐδαιμόνια κέχρηνται ἐν τῷ δριτισμῷ· παρεμφάνεται οὖν τὸ μὴ (τέλειον) εἶναι· [μὴ δὲ] ἐμποδιστικὴν τῆς εὐδαιμονίας· τοῦτο δέ 5 φησι λέγειν διὰ τὸ πολλὰς μεταβολὰς γένεσθαι καὶ παντούς τύχας κατὰ τὸν βίον. βελτίων δὲ ἡ προτέρα ἐκδογή.

Τοῖς δὲ προτέροις ἐπομένην ἀπορίαν ἐπιφέρει· εἰ μηδένα δεῖ ἄνθρωπον εὐδαιμονίζειν (εἰ μὴ) μετὰ τὸν θάνατον. δρ' οὖν εὐδαιμόνια οἱνόν τε εἰναί τινα ἐπειδὴν ἀποιτύνῃ; ἢ τούτῳ ἀποπον τὸν μηδὲ δικιας ὅντα λέγειν εὐδαιμόνια καὶ μᾶλιστα ἡμῖν τοῖς λέγουσιν ἐνέργειαν εἰνάι τινα τὴν εὐδαιμονίαν, ἥ οὐ λέγομεν τὸν τεθνεῖτα εὐδαιμόνια εἶναι; οὐδὲ ὁ Σόλων τοῦτο βούλεται, ἀλλὰ τοῦτο βούλεται ὁ λόγος, διτι τηγνικαῦτ' ἀν τις ἀτυχαλῶς μακαρίσειν ἄνθρωπον· καὶ τὸ λεγόμενόν ἐστιν, οὐχ διτι νῦν εὐδαιμόνιον ἀλλ' διτι ἥν ποτε εὐδαιμόνιον μακαρίζουμεν δὲ αὐτὸν ἦτοι θαρροῦντες καὶ λέγομεν εὐδαιμόνια, ὡς ἔκτης ὅντα κακῶν καὶ δυστυχημάτων. ἔχει μὲν οὖν φησι καὶ τοῦτο τινα ἀμφισβήτησιν καὶ παρεισάγει δευτέρων τινὰ ἀπορίαν, πότερόν ἐστι τῷ τεθνεῖται ἀγαθόν καὶ κακὸν ὕσπερ τῷ ζῶντι μὴ αἰσθανομένῳ δέ. ἢ οὐ δοκεῖ αὐτῷ εἰναί τι καὶ κακὸν καὶ ἀγαθὸν ἐκ τῶν εὐπραξῶν καὶ τῶν δυσπραξῶν τέκνων τε καὶ δικιας ἀπογόνων; εἴτα ἐπὶ πλεῖστον διέξειτι τὴν ἀπορίαν 20 ταύτην· ἐνδέχεται γάρ μακαρίως βιώσαντι καὶ ἀποικιανότι πολλὰς μεταβολὰς συμβαίνειν περὶ τοὺς ἐκγόνους καὶ τοὺς μὲν εὗ βιώσαντι τοὺς δὲ κακῶς, καὶ τοῖς ἀποστήμασι διαφερόντως ἔχειν καὶ τοὺς μὲν ἔγγιστα ὅντας τοῖς προσγόνοις, τοὺς δὲ πόρρω καὶ ἦτοι τοὺς ἔγγις ἥ τοὺς πόρρω κρείττους ἥ γείρους εἶναι. ἀποπον δὴ ἐκάτερον, καὶ τὸ μὴ συνικνεῖσθαι τὰ τῶν 25 ἐκγόνων τοῖς γονεῦσι καὶ τὸ συμμεταβλήτων πυκνῶς τὸν εὐδαιμόνιος βιώσαντα ταῖς τῶν ἐκγόνων τύχαις καὶ προσιρέσει. τοῦτο μὲν οὖν τὸ δεύτερον ἀπόρημα ὑπερτίθεται· ἐπανιτέον δέ φησιν ἐπὶ τὸ πρότερον ἀπορηθέν· ἵστως γάρ ἐκεῖνον θεωρηθέντος φανεῖται καὶ τοῦτο. ἐλέγετο δὲ ἐν τούτῳ δεῖν εὐδαιμονίζειν μετὰ τὸν θάνατον (ἢ τὸν εὐδαιμόνιος βιώσαντα ἄνθρωπον). ὡς οὐδὲν οὖν ὅντα μακάριον ἀλλὰ καὶ πρότερον· καὶ τοῦτο δὲ ἀποπον εἰ διτι μέντις εὐδαιμόνιον. οὐκ ἀληθὲς ἔσται τὸ ὑπάρχον αὐτὸν κατηγορῆσαι διτι ἐστὶν εὐδαιμόνιον, διτι δὲ μὴ ἔστιν ἀλλὰ τέθνηκεν. τότε ἀληθές ἔστι λέγειν διτι ἥν εὐδαιμόνιον. δοκεῖ δὲ ἀληθέσειν ὁ τὸ μὲν ὑπάρχον κατηγορῶν ὡς ὑπάρχον· ἔστι γάρ αὐτὸν εὐδαιμόνια μετὰ τὸν θάνατον εἰπεῖν διτι ἥν εὐδαιμόνιον ἀληθῶς καὶ

4 τέλειον inserui μὴ δὲ ex βίον nata putabam: exclusit Diels

νεσθε N τύχας] v Z<sup>2</sup> in ras. τὸν om. Z 6 βελτίων N 7 ἐπιφέ-

ρει Z<sup>2</sup>: om. NZ 8 εἰ μὴ addidi τὸν om. Z 12 τηγνικαῦτ'] καντ supple-

vit Z<sup>2</sup> 17 τῷ ζῶντι Z: τὸ ζῶντι N 18 καὶ (post τι) om. N 19 ἀπό-

ρων N 22 διαφέροντες. Z 21 συνικνεῖσθαι scripsi ex Arist.: συγκινεῖσθαι libri

(συγκινεῖσθαι Z, corr. Z<sup>2</sup>) τὰ Z<sup>2</sup>: μετὰ NZ 25 συμβλήτων N 26 τύχαις

NZ<sup>2</sup>: τύχες Z 28 ἐκεῖνον N θεωρηθέντος Z<sup>2</sup>: ἥθετος NZ 29 τὸν

addidi 30 διτι Z: διτι N 31 ὑπάρχον scripsi ex Arist.: ὑπάρχειν libri

33 ὁ Z<sup>2</sup>: om. NZ μὲν Z: μὴ N 34 εὐδαιμόνιον Z: εὐδαιμόνιον N

ἥτε ἔξη εἰπεῖν ἡτι τὴν εὐδαίμονα. γελοῖν δὲ τὸ φυλαττομένους ήματς διὰ τὰς μεταβολὰς τῆς τύχης καὶ διὰ τὸ μόνιμόν τι ἡγεῖσθαι τὴν εὐδαιμονίαν μὴ λέγειν εὐδαιμονα τὸν ὅντα εὐδαιμονα. ὅμοιον γάρ, ὃς εἰ τις τὸν καλὸν τὴν πλούσιον ἥτε πλούσιός ἐστιν τῇ κακῷ. ὄντοι λέγειν ἡτι πλούσιός ἐστι διὰ τὰς διὰ μεταβολάς ταῦτα εἰπὼν τρέπεται ἐπὶ τὸ λύειν τὴν ἀπορίαν, λέγων τὸ μὲν ταῖς τύχαις ἐπανοιούθειν καὶ σὺν ταῖς τούτων μεταβολαῖς εὐδαιμονα τῇ κακοδαίμονα λέγειν σὺν ἀληθείᾳ· οὐ γάρ ἐστιν ἐν ταῦταις τὸ εὖ τῇ κακῶς, διπερ ἐκ τοῦ ὄντος δηλοῦ τῇ εὐδαιμονίᾳ καὶ τῇ κακοδαιμονίᾳ· περιειληπτεῖν γάρ ἐν τῷ δινόματι ἑκάτερα τῆς μὲν τὸ εὖ τῆς δὲ τὸ κακῶς. κύριαι δέ 10 εἰς τὴν εὐδαιμονίας αἱ κατ' ἀρετὴν ἐνέργειαι [καὶ μὴ κακίαν], τὸ δὲ κυριώτατον ἐν κακοδαιμονίᾳ αἱ κατὰ κακίαν ἐνέργειαι. μαρτυρεῖ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ τῷ λέγοντι τὸ κυριώτατον εἶναι τῆς εὐδαιμονίας [καὶ τὴν οὐσίαν] τὰς κατ' ἀρετὴν ἐνέργειας τὸ νῦν ἀπορηθεῖν. τὴν πορήθητη γάρ εἰ δεῖ μακαρίζειν τῇ εὐδαιμονίᾳειν τοὺς τεμνεῖταις διὰ τὸ βέβαιον προστίκειν εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν, 15 τοὺς δὲ ζῶντας πολλάκις μεταβολεῖν ταῖς τύχαις. τοῦτο τὸ ἀπόρημα γέγονεν ἐκ τοῦ βέβαιου δεῖν εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν· ἔστι δὲ περὶ οὐδὲν οὕτω βεβαιότερης τῶν ἀνθρωπίνων ὡς περὶ τὰς κατ' ἀρετὴν πράξεις. αἱ μονιμώτεραι εἰσὶν καὶ τῶν ἐπιστημόνων. ἐπιστήμης μὲν γάρ σὸν τις καὶ ἐκλάθητο. τοῦ δὲ ὡς δεῖ ἐνέργειν οὐδέποτε ἀν διαγένθης ἐκλάθητο διὰ τὸ ἐν ταῦταις καταζῆν, 20 καὶ γάρ σιτούμενος καὶ ἀλλοτέροις οὐγούμενος καὶ βαδίζων καὶ ὄτιον πράττων ἁ ἀγαθὸς κατ' ἀρετὴν ἐνέργει. μαλιστα δὲ οἱ μακάριοι ἐν ταῖς τυμωτάταις διάφοροις ἐνέργειαις· αὗται δέ εἰσιν αἱ θεωρητικαί, διὸ καὶ μονιμώτεραι εἰσὶ τοῖς ἐναρέτοις. ὑπάρχει δη τὸ ζητούμενον τῷ εὐδαιμονίᾳ. τουτέστι τὸ μόνιμον καὶ βέβαιον. διὸ τὸ βέβαιον αὐτὸν εἶναι ἐν ταῖς καλαῖς ἐνέργειαις· 25 καὶ ἔσται διὰ βίου τοιοῦτος ἀεί. τῇ εἰ καὶ μὴ δεῖ διὰ τὸ διαλείπειν ἐν τοῖς βίηνοις καὶ ἐν ἀλλοις τισὶ καρδίαις, ἀλλὰ ἀπάντων γε ἀνθρώπων μάλιστα καὶ πράξει καὶ θεωρήσει τὰ κατ' ἀρετὴν. τὸν διαφορὰς ἐν τούτοις καὶ ἐν πράξεις καὶ θεωρίᾳ τὸ τέλος τίθεται. οἵσει δὲ καὶ τὰς τύχας καλλιστα ὁ γε ως ἀληθιῶς ἀγαθὸς καὶ τέτραγωνος ἄνευ φύγον· οἱ μὲν γάρ τε 30 τράγωνοι λέγονται οἱ συμμετατιθέμενοι τοῖς ηθεσι τῶν συγγενούμενων, οἱ μετὰ ἀκολάτων μὲν λέγονται ἀκόλατοι, μετὰ σωφρόνων δὲ σωφρονες δοκοῦσιν (οὐ γάρ ἀν εἰσιν οἱ αὐτοὶ σωφρονές τε καὶ ἀκόλατοι) καὶ μετὰ μὲν ἀδίκων ἀδίκοι, μετὰ δὲ δικαίων δίκαιοι δοκοῦσι καὶ δικαίως τὰ ηθη συναρμόζουσι τούτοις οἵσι ἀν ἐθέλωσιν. οὔτοι μὲν δὴ ἐπιψήφοι· ἄνευ δὲ φύγον τέτραγωνοι οἱ τὰς τύχας

1 γελοῖον N φυλαττομένους Z: corr. Z<sup>2</sup> διὰ Z<sup>2</sup>N: δι Z . 6 σὺν ταῖς Z: σὺν αὐταῖς N 7 λέγειν Z<sup>2</sup>: om. NZ 10 καὶ μὴ κακίαν Z<sup>2</sup>: καὶ κακίαν Z: καὶ κακίαι N: delevi 12 τὸ om. N τῆς εὐδαιμονίας scripsi: τὴν εὐδαιμονίαν libri καὶ τὴν οὐσίαν delevi 13 ὑπερήθη N 16, 17 βεβαιότερης Z: βεβαιότατον N 17 πράξεις αἱ Z<sup>2</sup>: om. NZ 18 ἐπιστήμης N: ἐπιστήμην Z 23 δη Z: δὲ N (et Arist. M<sup>b</sup>) 24 βέβαιον καὶ μόνιμον N εἴσαι Z: τῆς N 26 ἀπάντων γε Diels: διὰ πάντας γε Z<sup>2</sup>: διὰ πάντων τε ZN 27 τὸ δὲ N καὶ (post τούτοις) om. N 28 τίθεται corr. ex γίνεται N 30 οἱ.... μετατιθέμενοι (laen-nam 4 litterarum) N τοῖς συγγενούμενοι N 34 θέλωσιν N

έμμελῶς φέροντες καὶ μήτε ὑπὸ δυστυχίας καταπίποντες μήτε ὑπὸ εὐτυχίας ἐπιαιρόμενοι, ἀλλ᾽ ὡς περ οἱ τετράγυνοι λέμοι ἔφ᾽ ὅ ἂν πέσωσι μέρος ἑστᾶσιν, οὗτοις καὶ οὗτοι κατὰ πᾶσαν τύχην ἑστήκασιν ὑρθοί. γαλεπὸν γάρ οὐ μόνον δυστυχίαν ἐνεγκεῖν ἀλλὰ καὶ εὐτυχίαν καὶ μεγάλα συμπτώματα δυμβάνει τοῖς 5 μὴ δυναμένοις φέρειν εὐημερίαν. πολλῶν δὲ συμβανθντων ἀπὸ τῆς τύχης τὰ μὲν μεγάλα τῶν εὐτυχημάτων ποιεῖ ῥοπήν. ὥστε ἐνίστει ἐκτείνει τὸν εὐδαιμονα τῆς εὐδαιμονίας, τὰ δὲ μικρὰ οὐκέτι· πολλὰ γάρ δεῖ γενέσθαι δυστυχήματα καὶ ὑπερμεγέθη, ἵνα ἀποστήσῃ τῆς εὐδαιμονίας, οὕτω δὲ ὥστε κακοδαιμονα μὲν μηδέποτε εἶναι, μὴ μέντοι εὐδαιμονα. πῶς γάρ οἶδόν τε εὐδαιμονα εἶναι ἐν λύπαις ὅντα μεγάλας καὶ ἐμποδίζομενον ἐπὶ τὰς προηγουμένας ἐνεργείας; δῆμος δὲ καὶ ἐν τούτοις διαλάμπει ἡ ἀρετή, ἐπειδὴν φέρη τις πρώτας τὰς δυστυχίας οὐ δὲ ἀναληγόταν ἀλλὰ διὰ μεγαλοψυχίαν· τούτουντίν δὲ τὰ μεγάλα εὐτυχήματα προσγενόμενα τῷ ἀγαθῷ μακαριώτερον, φησί, ποιήσει τὸν βίον· μακαριώτερον δὲ οὕτως εἰπεῖν ὥστε φαίνεται μακαριώτερον διὰ τὸ ἐπικοσμεῖν. ὡς φησι. καθάπερ γάρ τὰ καλά σώματα οὐ καλὰ ποιεῖ ὁ περιτεθειμένος κόσμος. ἔστι γάρ ἡδη, ἀλλὰ συνεπικοσμεῖ, οὕτω καὶ τὰ ἔξωθεν ἀγαθά. προστιθέμενα τῷ καλῷ καὶ εὐδαιμονίᾳ, συνεπικοσμεῖ αὐτὸν τὸν βίον, καὶ τὴν γρῆσιν δὲ παρέχει καλήν. εἰ δὲν εἰσιν αἱ καλαὶ ἐνέργειαι κύριαι τῆς εὐδαιμονίας, τῆς δὲ κακοδαιμονίας αἱ ἐναντίαι, 15 οὐδὲτε ἀντίτοι μακάριος ὃν [καὶ] κακοδαιμόνων καὶ ἄθλιος· οὐδέποτε γάρ πράξει τὰ φαῦλα ἕραι ἀγαθά, ἀλλὰ καὶ τὰς τύχας εὐτυχημάτων οὔσει· οὐ μὴν μακάριος γε, οὐ μὴν οὐδὲ εὐδετάβηλος· οὔτε γάρ ἐκ τῆς εὐδαιμονίας κινηθήσεται ῥᾳδίως (ὑπὸ μεγάλων γάρ καὶ πολλῶν ἀτυχημάτων ὡς ἔφαμεν ἐκταίνει ἀντῆς) οὔτε ἐκτὰς ῥᾳδίως ἐπάνεισιν εἰς τὴν 20 εὐδαιμονίαν, μὴ πολλὰ καὶ μεγάλα κατ’ ἀρετὴν ἐνεργήσας· οὐδὲν οὖν κωλύει λέγειν εὐδαιμονα τὸν κατ’ ἀρετὴν τελείαν ἐνεργοῦντα καὶ ἔχοντα ἴκανῶς τὴν ἐκτὸς γοργίαν ἐν τελείῳ βίῳ. ἔστι μὲν οὖν καὶ τοῦτο θαρρούντως εἰπεῖν· εἰ δὲ δεῖ μὴ μόνον τὸν ὅντα εὐδαιμονα ἀπλῶς (ἢ \* \* \*) οὐ μόνον τὸν οὕτως βιούντα ὡς εἴρηται, ἀλλὰ καὶ βιωσόμενον οὕτως καὶ 25 τελευτήσοντα κατὰ λόγον, τουτέστιν ὄμοιώς καὶ ἀναλόγως τῷ βεβιωμένῳ βίῳ· εἰ δὲ οὕτως, μακαρίους ἀπλῶς λέγοιμεν ἀντίτοις, οἵτις ὑπάρχει καὶ οὐδέρξει τὰ λεχθέντα ἀγαθά, τουτέστιν αἱ κατ’ ἀρετὴν ἐνέργειαι τέλειοι καὶ ἀνεμπόδιστοι οὐ πό τῶν ἐκτὸς ἐν βίῳ τελείῳ. μακαρίους δὲ οὕτω, φησίν, ἐροῦμεν ὡς ἀνθρώπους· τοῦτο δὲ προσέθηκεν ἐπεὶ ἄλλην ἥγεται 30 εὐδαιμονίαν θεοῦ ἀλλαγὴν δὲ ἀνθρώπου, ὄμοιώς δὲ καὶ ἀρετὴν.

7 οὐκ ἔστι NZ<sup>2</sup>: οὐκ ἔστι Z  
όμοιώς ZN καὶ om. Z

14 εἰπεν scripsi: εἰπεν libri  
ώς ἐπικοσμεῖν N

20 καὶ delevi  
om. N

31 λέγειμεν<sup>οὐ</sup> N

8 ἀποστήσει<sup>η</sup> τινὰ τῆς N  
12 φέρη corr. ex φέρει Z

15 ἐπικοσμεῖν] συνεπικοσμεῖν Arist.

17 περιτεθειμένος Z<sup>2</sup>: περιτεθειμένος Z: περιτιθέμενος N

21 ὁ addidi  
27 ίκανῶς om. Z  
29 οὕτως Z<sup>2</sup>: οὕτος Z: οὕτω N

11 δῆμος Arist.:  
13 προσγινόμενα N

16, 17 ἀλλ  
lacunam

22 οὐ μὴν  
indicavi  
30 τελευτήσοντα Z: τελευτήσαντα N .

32, 33 τέκιοι N

p. 1101a 22 Τὰς δὲ τῶν ἀπογόνων τύχας ἔως τῶν δὲ ἔξεων τὰς ἐπαινετὰς ἀρετὰς λέγομεν.

Μέτεισιν ἐπὶ τὴν ἑτέραν ἀπορίαν. οὐδὲ εἰ συμβάλλονται τι τοῖς εὐδαιμόνιος ζήσασι καὶ τελευτήσασιν εὐδαιμόνιος αἱ τῶν ἐκγόνων τύχαι πρὸς τὸ διαιρένειν τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν η̄ μὴ διαιρένειν. φησὶ δὲ τὸ μὲν μηδὲν συμβάλλεσθαι λέγειν τὰς τῶν ἐκγόνων τύχας καὶ τῶν φίλων τοῖς τελευτήσασι λίαν ἀφίλον καὶ ταῖς δόξαις ἐναντίον. γρῆται δὲ τῇ κοινῇ πάντων ἀνθρώπων δόξῃ τὸν φίλον τύχας. πάντων δὲ ἀνθρώπων σχεδὸν ἀκούειν ἔστι μεταδιδόντων τοῖς τεθνεῶσι τῆς τῶν ἀπογόνων τύχης καὶ προαιρέσεως. καὶ 10 γάρ τῶν ⟨οὐκ⟩ εὑρίσκεται τοὺς φίλους τοὺς πατέρας, καὶ τύχας τεθνεῶτες· καὶ τοῖς μὲν καὶ πράττουσιν εἰώθασι λέγειν. οὕτι δημοῦσι τοὺς γονεῖς, τοῖς δὲ κακῶς πράττουσιν, οὕτι οὐδεὶς προγόνοις. αὗται δὲ αἱ δόξαις ἐμφαίνουσιν οὕτι μέτεστί πως τοῖς τεθνεῶσι τῆς τῶν ζώντων εὐηγερίας καὶ δυσηγερίας. ἐπὶ πάσον οὖν μέτεστι, τοῦτο βούλεται διοικίας τίσασθαι καὶ φησι· πολλὸν δὴ καὶ παντοδιαπάλις ἐχόντων διαφορὰς τῶν συμβιανόντων, καθόλου φησὶν εἶναι διορίστεον, τίνα δικνεῖται πρὸς τοὺς τεθνεῶτας ἐξ ὧν πράττουσιν οἱ ζῶντες, τίνα δὲ οὐ δικνεῖται· εἰ δὴ ἡ σπερ περὶ τῶν περὶ ἔκαστον ἀτυχημάτων τὰ μὲν ἔχει τοσαύτην δύναμιν. ὅτε μετατηταὶ ἀν αὐτὸν τῆς εὐδαιμονίας. τὰ δὲ οὐ τοιαῦτα, οὕτω καὶ τὰ περὶ τοὺς φίλους, καὶ γάρ τῶν συμβιανόντων τοῖς φίλοις μετέχομεν· καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἐστιν ὅστε ἐμποδίσαι ήμπον τῇ εὐδαιμονίᾳ, τὰ δὲ οὐ τοιαῦτα· ἐν δὲ τούτοις διαφέρει τῶν παθῶν ἔκαστον περὶ ζῶντας τῇ τελευτήσαντας συμβαίνειν πολὺ [γάρ] μᾶλλον ⟨η̄⟩ παράνομα καὶ δεινὰ προσπάργειν ἐν ταῖς τραγῳδίαις τοῦ ⟨πράττεσθαι⟩· προσπάργειν ⟨γάρ⟩ ἐστιν. οὕτων 25 ὡς γεγονότα ποτὲ οἱ ἄγρειοι ἀπαγγέλλωσιν. οἷον “ἡ Οἰδίπους τὸ πρῶτον εὐτυχῆς ἀνήρ” καὶ εἴ τινα τοιαῦτα· τὰ δὲ πράττομενά ἐστιν, οὕτων ἐπὶ τῆς σκηνῆς πράττηται τὰ δεινά. οἷον καὶ οἱ Σοφοκλῆς εἰσάγει εἰς τὴν σκηνὴν τὸν Οἰδίπουν πεπηρωμένον, τὸν Λέαντα ἔστι τὸν σφάττοντα. τὰ μὲν γάρ προσπάργοντα οὐκ ἀνιδῆ τοὺς θεατάς, τὰ δὲ πράττομενα ἐπὶ τῆς σκηνῆς συνταράττονται καὶ λυπεῖν εἰωθεν· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν περὶ τοὺς τεθνεῶτας ἀτυχήματα ἔστι τοῖς πρὸ τῆς σκηνῆς, τὰ δὲ ἐν τῷ βίῳ τοῖς ἐν τῇ σκηνῇ. εἰ δὴ ταῦτα οὕτως ἔχει, συλλογιστέον καὶ ταύτην τὴν διαφοράν, οὐδιαφέρει τὰ περὶ τοὺς ζῶντας συμβιανόντα καὶ περὶ τοὺς τεθνεῶτας. μᾶλλον δὲ ἵσως

1 δὲ [ἔξεων] ἔξεων δὲ Arist. p. 1103a 9      6 ἐκγόνων Z<sup>1</sup> corr. ex προγόνων: προγόνων N  
 8 ἐν τῷ τέως ἐλέγχει Diels      τῶν πάντων Z      9 μεταδιδόντων om. N      10 οὐκ addidi      η̄ κακῶς Z: καὶ κακῶς N      12 προγόνους N: γονέας Z, οὐ positis supra a  
 14 καὶ δυσηγερίας om. Z      14. 15 διορίσασθαι om. Z      18 δυνάμην τοσαύτην N  
 20 καὶ γάρ—ἐν τῇ σκηνῇ (31) = Class. Journal XXVIII 315      21 τῇ εὐδαιμονίᾳ corr. ex τὴν εὐδαιμονίαν Z      23 πολὺ μᾶλλον η̄ scripsi ex Arist.: πολὺ γάρ μᾶλλον ZN προσπάργειν Diels: τὸ ἐπάργειν ZN      24 πράττεσθαι et γάρ add. Diels post ἐστιν add. προσπάργειν μὲν γάρ ἐστιν Z<sup>2</sup>: expulit Diels      25 Eurip. fr. 157 N.  
 28 τὰ μὲν γάρ—συμβιανόντα καὶ (33) om. N      29 ἀνιδῆ (R): ἀνιδῆται Z      31 τοῖς πρὸ τῆς scripsi: τῆς πρὸ τῆς Z<sup>2</sup>: τῆς ἐπὶ τοῖς Z

συλλογιστέον τὴν ἀπορίαν τὴν προκειμένην, εἰ οἱ τείνεοτες μετέχουσί τινος ἀγαθοῦ τῇ κακοῖ· ἂμα γάρ ταῦτα ἀμφότερα συνάγεται ἐκ τῶν κειμένων καὶ διαφορὰ τῶν συμβαινόντων περὶ ζῶντας καὶ τείνεοτες ἐκ τῶν ἑκατόντων τῆς εὐπραγίας καὶ τοιναντίν δυσπραγίας. ἔστικε γάρ ἐκ τῶν εἰρημένων εἰ καὶ 5 διικνεῖται τι πρὸς αὐτοὺς ὅγαθὸν τῇ κακῷ, ἀτίθεντες καὶ φαύλον, τῇ ἀπλῶς τῇτο κυρίως ἐστὶ μικρὸν τῇ ἐκείνοις ἐστὶ μικρόν, κανὸν μέγιστον τῇ, ὡς τείνεοτες καὶ μὴ αἰσθανομένοις, εἰ δὲ μή, τοσοῦτον ῥῖστε μὴ τοὺς μὴ ὄντας ποιεῖν εὐδαίμονας τῇ τοὺς ὄντας ἀφαιρεῖσθαι (\* \* \*).

Μετὰ ταῦτα ἐπισκεπτέον εἶναι φῆσι περὶ τῆς εὐδαιμονίας πότερον 10 τῶν ἐπαινετῶν ἐστιν τῇ τῶν τιμών· ἔστι δὲ τὰ μὲν τίμια θσα ἀργῆς ἔχεται, οἷον ἀργοντες καὶ θεοί, τὰ δὲ καλά· δρίζονται δὲ τὸ καλὸν ἀγαθὸν καὶ ἐπαινετῶν· τοιαῦτα δέ εἰσιν αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κατ’ ἀρετὴν ἐνέργειαι· τὰ δέ εἰσι δυνάμεις· τοιαῦτα δὲ τῶν ἀγαθῶν ἐστιν, οἵτις ἔστιν εὗ καὶ μὴ εὑρῆσθαι, οἷον πλοῦτος καὶ ὑγείας καὶ ὄλως τὰ περὶ τὸ σῆμα καὶ ἔκδος ἢ 15 λέγεται ἀγαθά· δέτο ὅργανά ἐστι τῷ ἐναρέτῳ πρὸς τὰς καλὰς ἐνεργείας. ἀριθμοῦσι δὲ καὶ τέταρτον εἰδὸς τῶν ὅγαθῶν, ἀκαλοῦσιν ὠφέλιμα λόιως· τοιαῦτα δέ ἐστιν ἀ μηδέποτε δι’ αὐτὰ δίρετὰ ἀλλ’ δέτο δι’ ἔτερα οἷον θεραπεῖαι τομαὶ καύσεις, ἀπερὶ ἀπανταὶ διὰ τὴν ὑγείαν ἐστιν αἱρετά· τούτων μὲν δὴ ἐν τῷ παρόντι οὐ μέμνηται, τῶν δὲ δυνάμεων μνημονεύει μέν, ἀλλὰ φανερὸν νενό- 20 μικεῖ τὸ μὴ τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι τῶν τοιούτων ἀγαθῶν· ἀμφισβήτεται δὲ πότερον τῶν τιμών ἀγαθῶν ἐστιν τῇ τῶν ἐπαινετῶν· δείκνυσι δὲ δέτο οὐκ ἔστι τῶν ἐπαινετῶν· πᾶν γάρ τὸ ἐπαινετὸν τῷ ποιὸν εἶναι καὶ πρὸς τί πως ἔχειν ἐπαινεῖται· λέγει δὲ πᾶν οὐγά δέτο τῇ ἐπαινετῶν τῶν πρός τί ἐστιν (οὐ γάρ δίκαιος καὶ οὐ ἀνδρεῖος ἐπαινεῖται μέν, οὐ λέγονται δὲ οὕτως ὡς τὰ πρός τι), 25 ἀλλ’ δέτο πᾶν τὸ ἐπαινετὸν ἐπαινεῖται τῷ πρός τί πως ἔχειν· κατὰ γάρ τὴν ἀναφορὰν τὴν ἐπὶ τὰ ἔργα καὶ τῇ πράξεις ἐπαινοῦνται· οἷον οὐ ἀνδρεῖος καὶ οὐ δίκαιος τῷ ποιὸν εἶναι ἐπαινεῖται· ἐπαινεῖται γάρ ἐκάτερος τούτων τῷ ἔχειν τὴν ἀρετὴν· οὐ μὲν γάρ ποιός ἐστιν ἀπὸ τῆς ἀνδρείας, οὐ δὲ ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῷ πρακτικῇ εἶναι οὐ μὲν τῶν ἀνδρείων. οὐ δὲ τῶν δικαίων. 30 καὶ τὸν ἴσχυρὸν δὲ καὶ τὸν δρομικὸν ἐπαινοῦμεν καίπερ οὐδὲ ὄντας ἐναρέτους ἵστις διν τῷ συμπράττειν τῇ φύσει, πλὴν δὲ καὶ ὡς ποιούσι τινας καὶ τῷ ἔχειν πως πρὸς τὰς ἐνεργείας, τὸν μὲν τὰς δρομικάς, τὸν δὲ τὰς ἴσχυράς. δῆλον δὲ ἐκ τῶν περὶ τοὺς θεοὺς ἐπαίνων, οὓς ποιοῦνται τινες, δέτο δι’ ἀναφορὰν τὴν ἐπὶ τινας ἐνεργείας καὶ πράξεις οἱ ἐπαινοῦσι· ἐπαινοῦσι 35 γάρ αὐτοὺς ἔντοι ἀναφέροντες πρὸς ἡμᾶς. οἷον τὸν μὲν Διόνυσον διέτε οἶνον

5 τῇ ἀπλῶς — αἰσθανομένοις (7) add. Z<sup>2</sup>: om. ZN      7 δὲ scripsi ex Arist.: καὶ libri      ὥστε μὴ scripsi: ὥστε τῇ libri      8 lacunam indicavi      9 μετὰ τῶντα — ἀλλὰ μακαρίζει (p. 33, 47) = Class. Journal XXVIII 315—317      πότερον libri et Arist. Lib (πότερον οὖν M<sup>b</sup>): πότερα Arist. vulg.      10 τὰ μὲν τίμια Z<sup>2</sup>, τὰ corr. ex τῶν: τῶν μὲν τιμών N      12 αἱ (post καὶ) om. N      13 ἔστιν om. N      17 ante δι’ ἔτερα add. αἱρούμεθα Z<sup>2</sup>: lac. Z: om. N      18 μὲν om. Z      22 τι Z: ἔστι N      23 τὸ add. Diels      24 τι bis N      ὡς Z: εἰ N      25 τι πως scripsi: τι οὕτως ZN      26 τὰς addidi      31 τῷ prius Z: τὸ N      τῷ alterum Z: τὸ N      36 οἶνον NZ<sup>2</sup>: οἶνον Z

ἔδωκε. τὴν δὲ Δήμητραν διέτι πυρόν. γελοῖς μὲν οὖν οὕτως ὁ ἔπαινος τῶν θεῶν· οὐ γάρ ἐν τούτῳ αὐτῷν τὸ σεμνὸν καὶ καῖόν, ἐν τῷ πρὸς ἡμᾶς ἀναφέρεσθαι, ἀλλ᾽ ἐν τῇ ἴδιᾳ αὐτῶν φύσει. ξοκε δὲ ὁ τοιωτος ἔπαινος, ὃς ἂν εἰ τις ἔπαινῶν τὸν ἄνθρωπον μὴ λέγοι αὐτοῦ τάχαθά. διτὶ ἐστὶ λογικὸς καὶ ὁ φύσιμος φύσει καὶ πολιτικὸς καὶ κοινωνητικός. ἀλλ᾽ διτὶ καλῶς αἴγας νέμει καὶ πρόβατα καὶ πορφύρει ταῖς ἀγέλαις αὐτῶν τροφὴν ἵκανήν. γελοῖς μὲν ὁ τοιωτος ἔπαινος, δισπερ ἔφαμεν, τῶν θεῶν. ἀλλ᾽ ὅμως δῆλον διτὶ βιώλεται ὁ ἔπαινος δι' ἀναφορᾶς γίνεσθαι ἐπί τινα ἔργα. ἐπεὶ δὲ γε οἰκεῖος αὐτῶν ἔπαινος καὶ ὅμως ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν καὶ τῶν ἔργων λέγοιτ' ἄν, οἷον διτὶ φύσει καλὸν καὶ ὀγαθὸν τὸ θεῖον καὶ ἐνεργεῖται τὰς καλλίστας καὶ θεωροῦσι τὰ δύτα ως ἔχει καὶ τὴν τοῦ παρόντος συνέχουσι σύστασιν. τοιωτοις γάρ λόγοις γράμμενος ἀν τις κατὰ τὸ δέον αὐτοὺς ὑμνοῖ. ἐπεὶ δὲ ἐστὶν ὁ ἔπαινος τῶν τοιωτῶν, λέγω δὲ τῶν ποιῶν καὶ δι' ἀναφορᾶς τῆς πρὸς ἔτερα, δῆλον διτὶ τῶν ἀρίστων οὐκ ἔστιν ὁ ἔπαινος ἀλλὰ μετέξόν τι. 10 τοὺς γάρ θεοὺς οὐκ ἔπαινον μεν ἀλλὰ μακαρίζομεν, μακαρίζομεν δὲ καὶ τοὺς θειοτάτους τῶν ἀνθρῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν τὰ θειότατα. τοιωτον δὲ καὶ ἡ εὐδαιμονία, διύπερ οὐδεὶς αὐτὴν ἔπαινει ἀλλὰ μακαρίζει. λέγει δὲ καὶ Εὔδοξον καλῶς συνηγορηῆσαι τῇ ἡδονῇ. λέγει γάρ διὰ τοῦτο ἀρίστην εἶναι τῶν ἀγαθῶν αὐτὴν ἀπάντων, διτὶ ὀγαθὸν οὖσα οὐκ ἔπαινεται. οὐδεὶς γάρ 20 ἔπαινει τοὺς ἡδομένους ἀλλὰ μακαρίζει· μακαριστὸν δέ τι ἥγεται τὴν ἡδονὴν ἀλλ οὐκ ἔπαινετόν, καὶ διὰ τοῦτο προέχειν τῶν ἀλλων ἀγαθῶν. καὶ τὸν θεὸν δὲ καὶ τάχαθόν διὰ τοῦτο εἴποι ἄν τις μακαριστὸν ἀλλ οὐκ ἔπαινετόν, διτὶ οὐ ταῦτα πρὸς ἄλλο τι ἀναφέρεται, ἀλλὰ πρὸς αὐτὰ πάντα· καὶ γάρ πρὸς τάχαθόν, λέγω δὴ τὴν εὐδαιμονίαν, τάλλα ἀναφέρεται ὀγαθά· τὰ γάρ εἰς αὐτὸν τὴν φέροντα ὀγαθὰ λέγονται καὶ πρὸς τὸν θεὸν μάλιστα· διτα γάρ *{ἄν}* γή δυνατὸν ἔξομοιωθῆναι, ἀγαθοῦ τινος τυγχάνειν δοκεῖ.

Μετὰ δὲ ταῦτα διαιρεῖ δὲ Ἀριστοτέλης ἔπαινον καὶ ἔγκωμιν, διτῷ διαφέροντα τότε ἐλέγετο· νῦν μὲν γάρ συγκέχυται τὰ δυνάματα καὶ ἐπὶ ταῦτον λαμψάνεται, τότε δὲ ὁ μὲν ἔπαινος ἐλέγετο τῆς ἀρετῆς εἶναι καὶ διλως τῆς 30 ἔξεως. τὸ δὲ ἔγκωμιν ἐκάστου ἔργου καὶ σωματικοῦ καὶ ψυχικοῦ. λέγει δὲ τὸ σωματικὸν ἔργον, διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀρετὴν γίνεται, οἷον ὀρόμος ή πάλη, ψυχῆς δὲ διστα διὰ φρόνησιν η ἀλλην τινὰ ψυχικὴν ἀρετὴν πράττεται. εἰς ἐκάστον γάρ ἔργον ἔγκωμιν ἐγράψετο καὶ ἐλέγετο. ἀλλὰ τὸ ταῦτα μὲν 40 ἐξακριβοῦν ῥήτορικῆς οἰκείότερον καὶ τοῖς περὶ τοὺς ἔπαινους διατρίβουσιν ἀρ-  
35 μόντει, ημῖν δέ φησιν ὀλλον εἶναι διτὶ ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τῶν τιμών

1 πυρόν N οὗτος Z: οὗτος N 2 ἀναφέρεσθαι (R): διαφέρεσθαι ZN

4 λέγει Z<sup>2</sup>: λέγει ZN αὐτοῦ N 8 ἀναφοράς N 9 post τῶν ἔργων add.

τῶν ἀλλων N οἷον om. N 10 καλίστας Z 12 ὅμνοι scripsi: ὅμνει

libri 13 ἀναφορᾶς N ὁ ἔπαινος ZN et Arist. Ha: ἔπαινος Arist. K<sup>b</sup>

16 τὰ NZ<sup>2</sup>: om. Z 17 cf. notam ad p. 5, 23 19 πάντων N οὗτα

bis N 25 ἀν η scripsi: η ZN 26 απ τῷ θεῷ addendum post ἔξομοιωθῆναι?

27 μετὰ δὲ ταῦτα — ἀρμόττει (34, 35) = Class. Journal XXVIII 317 29 ἔπαινος

bis N 31 σωματικῶν N ὀρόμος Z: τρόμος N 33 γάρ Z: οὖν N τότε

post ἐλέγετο add. N

ἀγαθῶν καὶ τελείων· τὸ δ' ὡς ἀληθῆς ἀγαθόν τε καὶ τέλειον ἀπαν τίμιον.  
ἔστικε δέ, φησί, παντελῶς οὕτως ἔχειν καὶ διὰ τὴν εἰναι ἀργή· πάσα γάρ  
ἀργὴ τίμιον. δοκεῖ δὲ ἐνταῦθα τῷ ὄντι ματι παραλογίζεσθαι τίμιον γάρ δοκεῖ  
ἡ ἀργή· καθ' ἣν ἅρχουσί τινες, οἷον θεοί γονεῖς καὶ οἱ ἐν ταῖς πόλεσι βα-  
σιλεῖς λέγω δὲ βασιλεῖς, ἀλλ οὐ τοὺς νόμῳ. η δὲ εὐδαιμονία λέγεται πολι-  
τικὴ ἀργὴ ὡς αἴτιον· εἰ μὴ ἄρα ἡτὶ τῶν μεγίστων ἀγαθῶν αἰτία ήμιν ἐστιν,  
ὧσπερ καὶ ὁ ἄρχων καὶ ὁ βασιλεύων διὰ τοῦτο τίμιον λέγεται.

Ἐπεὶ δέ ἐστιν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν τε-  
λείων, ἵσως ἀν τις ἀπορήσει πῶς οὐκ ἔστι τῶν ἐπαινετῶν, ὥσπερ η τε  
10 ἀρετὴ ἐπαινετὸν καὶ αἱ κατὰ ταύτην ἐνέργειαι. η οὐκ ἔστιν ἀπλῶς η εὐδαι-  
μονία ἀρετὴ οὐδὲ ἐνέργεια τις μία κατ' ἀρετὴν; ἐνεργεῖ *(δε)* ἐν βίῳ τελείῳ  
· συμπραττούστης τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἀνεμποδίστως τὸ ἀγαθὸν ἐνεργεῖν κατὰ  
τὴν ἀρετὴν· μεῖζων ἄρα η εὐδαιμονία· τοῦτο γάρ ἤδη μεῖζον η κατὰ τὸ  
ἐπαινετόν· μακάριον γάρ καὶ η εὐδαιμονία καὶ ὡς ἀληθῆς τίμιον. οὕστις δὲ  
15 τῆς εὐδαιμονίας, καθάπερ εἴρηται, ἐνεργείας κατ' ἀρετὴν τελείων,  
ἐπισκεπτέον ἀν εἴη περὶ ἀρετῆς· καὶ ὁ κατ' ἀλήθειαν δὲ πολιτικὸς περὶ ἀρετὴν  
μάλιστα γεγένηται· βιούλεται γάρ τοὺς πολίτας ἀγαθοὺς εἶναι. ὥστε εἰ  
τῆς πολιτικῆς τέλος ἐστὶν η εὐδαιμονία, η δὲ πολιτικὴ τῶν πολιτῶν τὴν ἐπι-  
μέλειαν ποιεῖται ὅπως ἐνάρετοι ὕσιν, ὡς διὰ τῆς ἀρετῆς περιεσφράγεον τοῦ  
20 τέλους καὶ τῆς εὐδαιμονίας, ἀρμόσαι ἀν τῇ παρούσῃ μεθόδῳ η περὶ ἀρετῆς  
μεωρίᾳ· καὶ γάρ η ἡμική πολιτική τις ἐστιν. σκεπτέον δὲ περὶ ἀρετῆς ἀν-  
θρωπίνης, οὐχὶ τῆς θείας· καὶ γάρ εὐδαιμονίαν ζητοῦμεν τὴν ἀνθρωπίνην.  
δῆλον δὲ ἐκ τούτων ὅτι ἡγεῖται οἱ Ἀριστοτέλης καὶ ἀρετὴν καὶ εὐδαιμονίαν  
ἄλλην θεοῦ εἶναι. ἀλληγορία δὲ ἀνθρώπου. ἀρετὴν δὲ λέγομεν ἀνθρώπου οὐ  
25 τὴν τοῦ σώματος ἀλλὰ τῆς ψυχῆς· η μὲν γάρ σωματικὴ ἀρετὴ ἵσως  
τις ἀλόγιος οἰκειοτέρα· πολὺ γάρ ἐρρωμενεστέρα καὶ κορείτων ἐστὶ· τῶν  
ἀνθρωπίνων· ἀνθρώπου δὲ λίτιος η περὶ τὸν λόγον η τὰ ἐν τῇ ψυχῇ, διό-  
περ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ἀνθρωπίνην ψυχῆς ἐνέργειαν λέγομεν ἀλλ'. οὐ  
30 σώματος. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει καὶ ἔστιν ἀνθρώπου ἀρετὴ ἐν ψυχῇ,  
οὔτε δὲ εἰδέναι πως τὸν πολιτικὸν περὶ ψυχῆς ὧσπερ καὶ τὸν ὀφελακμὸν ἴσασ-  
μενον η καὶ δηλον σῶμα εἰδέναι δεῖ περὶ τοῦ σώματος· οὕτω καὶ τὴν  
ἀρετὴν περιποιήσεται τὴν τοῦ σώματος τὴν οἰκείαν καὶ εὐαισθη-  
σίαν. καὶ τὸν πολιτικὸν οὖν εἰδέναι δεῖ περὶ ψυχῆς, μέλλοντα τὴν ἀρετὴν  
αὐτῇ περιποιεῖν. διόπερ οὐδὲ τῶν αὐτῶν ἔνεκεν τῷ πολιτικῷ περὶ ψυχῆς

1 τελείων Z: τιμών N      4 θεοὶ η γονεῖς N

5 ad οὐ τοὺς νόμῳ Z<sup>2</sup> in marg.: τοὺς οἰκοθεν ὡς δεῖ βασιλεύσαντας καὶ μὴ διὰ  
τὸν νόμον η δὲ Z: η N      8 ἐνέργεια libri et Arist. M<sup>b</sup>: ἐνέργεια τις Arist.  
vulg.

9 ἀπορήση N: an ἀπορήσεις ut p. 42,13?      10 αἱ Z: η N

11 δὲ addidi: ἀρετὴν ἐνεργεῖ libri      τελέω N      13 η εὐδαι-  
μον N      15 τελείων scripsi: τελεῖς Z: τέλος N      16 καθ' N      18 πο-

λιτῶν N: πολιτικῶν Z      25 τῆς ψυχῆς libri et Arist. H<sup>a</sup>: τὴν τῆς ψυχῆς Arist.  
vulg.

27 ἀνθρώπου δὲ Z: ἀλλ οὐδὲ N      τὰ scripsi: τὰς ZN      31 δηλον

scripsi: οὖν libri      32. 33 ἀναισθησίαν N      34 ἔνεκα N      πολιτικῷ Z<sup>2</sup>:  
ψυσικῷ ZN

Θεωρήσει οὕτε ὁ σοφὸς οὕτε ὁ φυσικός· ὁ μὲν γάρ φυσικὸς ἔνεκεν αὐτῆς τῆς θεωρίας γινώσκει τὰ περὶ ψυχῆν ἀπαντα καὶ ἀκριβῶς τὰ περὶ αὐτὴν ζητεῖ. ὁ δὲ πολιτικὸς οὐ τῆς θεωρίας ἔνεκεν ἀλλὰ κατ' ἀναγνώραν τὴν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν καὶ γάρ της ἀρετῆς καὶ οὐδὲ ἐπὶ πλέον ἀκριβοῦ ἀλλ' ἐφ' οὗτον αὐτῷ ἵκανὸν τὴν τῆς ψυχῆς γνῶσιν ποιεῖσθαι. εἰρῆσθαι δέ φησιν ὡς πολιτικῷ ἵκανῷ ἐν ἔξωτεροις λόγοις περὶ ψυχῆς, οἷον ὅτι τὸ μὲν ἀλογον αὐτῆς, τὸ δὲ λόγον ἔχον. τὸ δὲ ἀλογον διτόνον· τὸ μὲν γάρ ἐστι φυσικόν, οἷον τὸ αἴτιον του ἀνέσθαι καὶ τρέφεσθαι, ὃ ἐν τοῖς φυτοῖς ἐστι καὶ ἐμβρύους καὶ τελείους. τῆς δὲ τοιαύτης δυνάμεως, λέγω δὲ τῆς θρεπτικῆς, ἡ 10 ἀρετὴ οὐκ ἰδίᾳ ἀνθρώπου διὰ τὸ καὶ ἐν ἀλογῷ αὐτὴν εἶναι καὶ ὅτι ἐν τοῖς ὅπνοις ἐνεργεῖ μᾶλλον ἢ τοιαύτῃ δύναμις, οὗτος ἄκινθος καὶ ἡ κακὸς διάδηλος (οὐ γάρ ὅπνος ἀργία), πλὴν εἰ μὴ κατὰ μικρὸν ἡ σπουδαῖος καὶ ἡ εὐδαίμων διαφέρει τοῦ ἐναντίου, λέγω δὴ κατὰ τὰς φαντασίας. τὸ μὲν οὖν τοιοῦτον ἀλογον ἀφεῖσθαι. ἐστι δέ τις καὶ ἄλλη ὀνταὶ τῆς ψυχῆς ἀλογος 15 καλούμενη, μετέχουσα μέντοι πῃ λόγου διὰ τὸ πεφυκέναι πείθεσθαι τῷ λόγῳ. ἔστικε δὲ ὁμώνυμον εἶναι τὸ ἀλογον· οὐ γάρ ταῦτὸν τῇ θρεπτικῇ καὶ παθητικῇ δύναμει τῆς ψυχῆς τὸ ἀλογον, ἀλλὰ τῇ μὲν θρεπτικῇ τὸ κατὰ μηδένα τρόπον μετέχειν τοῦ λόγου, τῇ δὲ παθητικῇ τὸ μὴ ἰδίου λόγου μετέχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐν τῷ λογικῷ μορίῳ τῆς ψυχῆς, οὗτον αὐτῷ πείθηται. ἴσως 20 δὲ καὶ τοῦ τῶν ζῴων ἀλόγου καὶ παθητικοῦ διαφέρει τὸ τῶν ἀνθρώπων, οὐ τοιοῦτον μὲν ὅσον τοῦ θρεπτικοῦ διαφέρειν ἔστι (χωνιανεῖ γάρ καὶ τὸ ἐκείνων παθητικὸν τῷ ήμετέρῳ, διότι θυμοῦ καὶ ἐπιθυμίας μετέχει καὶ ὅλως ἡδονῆς καὶ λύπης), διαφέρει δὲ ἡ οὐκ ἔστιν ἐπιπειθεῖ τῷ λόγῳ. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης βουλήμενος δεῖξαι, οἷα τίς ἔστιν ἡ τοῦ παθητικοῦ δύναμις, λεγομένου δὲ ἀλόγου, καὶ πῶς ἐπιπειθής εἶναι λέγεται τῷ λόγῳ, ἐκ τοῦ ἐγκρατοῦς καὶ ἀκρατοῦς δείκνυται· τοῦ γάρ ἐγκρατοῦς καὶ ἀκρατοῦς φησιν ἐπαινοῦμεν τῆς ψυχῆς τὸ λόγον ἔχον· ἔστι δέ τι ἐν αὐτοῖς ἄλλο παρὰ τὸν λόγον, ὃ μάγεται καὶ ἀντιτείνει τῷ λόγῳ· προδηλώσαντον δέ ἔστιν ἐν τῷ ἐγκρατεῖ· καίπερ γάρ νοσοῦν καὶ ἀντιτείνον ὅμως ἀκολουθεῖ καὶ πειθαρχεῖ τῷ λόγῳ· 25 ταῦτὸν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀκρατοῦς· τὸ γάρ ἀντιτείνειν καὶ ἀπειθεῖν ὅλοις ὅτι ἔτερόν ἔστιν. καὶ μὴν ὅτι πέφυκε πείθεσθαι φανερόν· αἵτινες μεθα γάρ αὐτὸν τὸ παθητικόν, διότι μὴ πείθεται καὶ ἀγέται ὑπὸ τοῦ λόγου τρόπον τινὰ ἀκον καὶ ἀναγκαζόμενον· τὸ δὲ τοῦ σωφρονος καὶ τοῦ ἀνδρέου καὶ ὅλως τοῦ ἐναρέτου πλὴν τοῦ ἐγκρατοῦς ὁμοφωνεῖ τῷ λόγῳ. καὶ δῆλη ἐντεῦθεν ἡ δια-

I οὕτε ὁ corr. ex ἦ Z: ἦ N αὐτῆς N 4 πλεῖστον N 5 πολιτικῷ Z corr. ex πολιτικοῖς: πολιτικοῖ N 7 ἔχον corr. ex ἔχων N 9 τελεῖσις N δὲ (ante τῆς) N: δὴ Z 10 ὅτι om. Z 11 ἐνεργεῖν Z 12 μὴ libri et Arist. Mb: πῃ Arist. vulg. 13 οὖν om. Z 15 πῃ ex corr. Z<sup>1</sup> 16 καὶ—θρεπτικῇ (16) NZ<sup>2</sup>: om. Z 18 τὸ μὴ Z: τοῦ μὲν N 20 ἀλόγων N παθητικοῖς Z: παθητικῶν οὐ N 22 παθητικὸν Z<sup>2</sup> in marg.: θρεπτικόν NZ 23 ἥ Z: ζτι N τῷ om. Z 26 ἐνδείκνυται N 27 ἔχων N τι Z: lac. N 28 μάγεται καὶ libri et Arist. LbO: μάγεται τε καὶ Arist. vulg. ἐγκρατῆ Z 30 ἀλόγων N

φυρὰ καὶ τοῦ ἐγχρωτοῦ καὶ τοῦ σώδειον· πᾶν γάρ ἄλιγον διτέτον. ὡς  
εἴρηται· τὸ δὴ ἐπιπειθὲς τῷ λόγῳ, οἷον τὸ ὀρεκτικὸν καὶ παθητικόν, ταύτῃ  
λέγεται μετέχειν λόγου, ἢ κατήκοόν ἐστιν αὐτοῦ. ὡς καὶ τοῦ πατρός  
φαμεν ἔχειν τινὰ λόγον οὐ τῷ πείθεσθαι τοῖς μαθηματικοῖς ἀλλὰ τῷ ἔχειν  
ἢ ἀπόδειξιν καὶ λόγον μαθηματικοῦ τινος θεωρήματος. οὕτω δὲ τὸ λογικὸν  
μετέχει λόγου ὡς ἔχειν ἐν αὐτῷ λόγον. δτι δὲ πείθεται πως ὑπὸ τοῦ  
λόγου τὸ ἄλιγον, μηγέτε καὶ ἡ νουθέτησις καὶ πᾶσα ἐπιτίμησις  
καὶ παράκλησις. ἐπιτίμησις μὲν ἐπίπληξις σφοδρά τις φόβιν ἐμβαλλουσα  
πρὸς ἐκοπῆν τῆς ἀλόγου ὄρυχη, νουθέτησις δὲ μετὰ παρακλήσεως ἐπίπληξις  
10 πραΐτα ἐφ' ἀμαρτήμασι γινομένη, παράκλησις δὲ προτροπή, κυρίως μὲν ἡ ἐπ'  
ἀγαθός, κοινότερον δὲ καὶ ἡ ἐφ' ὄτιον προτροπή, ὥστε εἰκότως φαμὲν ἐπιτί-  
μησιν εἶναι μετὰ παρακλήσεως τὴν νουθέτησιν, πλὴν ἡ γε νουθέτησις καὶ ἡ  
παράκλησις πᾶσα τὸ ὀρεκτικὸν καὶ ὄρυγτικὸν τῆς ψυχῆς, δταν ἐφ' ἂ μὴ δεῖ  
ὄρυζη, τρέπειν ἐπὶ τὸ δέον βούλεται οὐκ ἀν εἰ μὴ πεφυκές ἦν πείθεσθαι τῷ  
15 λόγῳ. διορίζονται δὲ καὶ αἱ ἀρεταὶ κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν μορίων τούτων  
τῆς ψυχῆς· ἀς μὲν γάρ λέγουμεν διανοητικὰς καὶ ἐν τῷ λογικῷ μορίῳ, οἷον  
σοφίαν καὶ φρόνησιν, τὰς δὲ ἡθικάς, δσαι ἐν τῷ ὀρεκτικῷ καὶ ὄρυγτικῷ,  
οὖν σωφροσύνην καὶ ἐλευθεριότητα. οὐδέποτε γάρ τὸ ἡθος ἐπαινοῦντες  
λέγουμεν σοφὸς ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ δτι πρᾶος ἡ σώφρων· πλὴν καὶ ὁ σοφὸς ἐπαι-  
20 νετός, οὐ κατὰ τὸ ἡθος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιστήμην· πᾶσαι γάρ αἱ ἀρεταὶ  
ἐπαινεται, ἡ δὲ σοφία ἀρετή.

2 οἷον τῷ N      5 δὲ καὶ τῷ N      6 ἑαυτῷ N: αὐτῷ Z      δτι δὲ—ἢ δὲ σοφία  
ἀρετή (21) = Hermae V 97      7. 8 ἐπιτίμησις καὶ παράκλησις libri et Arist. Mv:  
ἐπιτίμησις τε καὶ παράκλησις Arist. vulg.      8 ἐπίπληξις—δὲ (9) om. N      9 ἐπί-  
πληξις Z      10 ἐφ'] ἐπὶ libri      ἀμαρτήματι Rose      11 ὄτο οὖν ZN      14 βού-  
λεται Z: βάλεται N      post ἀν excidisse πειθαρχοῦν comi. Diels      19 σώφρων N

## ΕΙΣ ΤΟ Β ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ρ. 1103<sup>a</sup>14 Διεττής δὲ τῆς ἀρετῆς οὕσης (ἔως) καθάπερ εἰρήκαμεν.

Ἐπειδὴ τῆς ψυχῆς δύο μέρη εἰσί, τὸ μὲν λόγου ἔγγρον, τὸ δὲ οὐ, διετή  
καὶ ἡ ἀρετή, ἡ μὲν τοῦ λόγου ἔχοντος, ἡ δὲ τοῦ ἀλόγου. καλεῖται δὲ ἡ μὲν  
5 τοῦ λόγου ἔχοντος διανοητική· διάνοια γάρ καὶ νοῦς καλεῖται τὸ λόγου ἔγγον  
τῆς ψυχῆς· ἡ δὲ τοῦ ἀλόγου ἡθική, ἐπειδὴ τὸ ἥθος ἐν ἐκείνῳ γίγνεται τῷ  
μορίῳ, ὅσπερ εἴρηται πρότερον. δῆλον δὲ καὶ ἐξ ἣν ὅλην διτερον ἔρεται·  
τὸ γάρ ἔθος μικρὸν παρατρέψαντες ἥθος λέγομεν. σχεδὸν δὲ πᾶσαι αἱ ἐν  
τούτῳ τῷ μορίῳ λεγάμεναι ἀρεταὶ δι’ ἔθους παραγίνονται. ἡ μὲν οὖν δια-  
10 νοητικὴ τὸ πλεῖστον ἐκ διδασκαλίας ἔχει τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξη-  
σιν, ἡ δὲ ἡθικὴ ἐξ ἔθους παραγίνεται. δῆλον δὲ τοῦτο τοῖς ἐκάστην σκο-  
ποῦσι τῶν ἀρετῶν τῶν τε διανοητικῶν καὶ τῶν ἡθικῶν. διανοητικαὶ δέ εἰσι  
σοφία καὶ φρόνησις· ἡ μὲν οὖν σοφία ἐπιστήμη ἐστίν, πᾶσα δὲ ἐπιστήμη ἐκ  
διδασκαλίας. καὶ μήν οὐδὲ τὰ φύσει συνεστῶτα, περὶ ὧν ἡ σοφία ἐπισκοπεῖ,  
15 ἐξ ἔθους ἄν τις γνοίη, ἀλλὰ δεῖ πάντως διδασκαλίας ἡ εὑρέσεως, διμοίως δὲ  
καὶ τὰ κατὰ τὴν πρώτην φιλοσοφίαν. εἰ δὲ ἄρα μελέτης τινὸς δεῖ ἐν τῷ  
μαθήσανεν, τοῦτο δὲ εἰ βούλεται τις καλεῖν ἔθος, καλείτω. ἀλλὰ τό γε κυρίως  
ἔθος ἐστὶ τὸ ἐθίζεσθαι καλοῦς ἐπιτηδεύμασι. καὶ μήν ἡ φρόνησις διὰ πολλῆς  
ἐμπειρίας παραγίνεται καὶ διδασκαλίας· λόγος γάρ ἐστιν ὅρθιὸς καὶ ἡτοι ἀπό-  
20 δειξίς τις ἡ ἀποδεῖξει διμοίων. ἡ μὲν οὖν πρώτη φιλοσοφία πάντως ἀποδεῖξει  
γρῆται. ἡ δὲ φρόνησις συλλογισμῷ διμοίως τῇ ἀποδεῖξει. πᾶσα δὲ ἀπόδειξις  
καὶ πᾶς συλλογισμὸς ἀποδεικτικὸς ἡ ἔγγὺς ἀποδεῖξει διδασκαλία πώς ἐστιν.  
ὅτι μὲν οὖν αἱ διανοητικαὶ διὰ μαθήσεως γίνονται δῆλον· αἱ δὲ ἡθικαὶ τὸ  
πλεῖστον ἀπὸ τοῦ ἔθους ἔχουσι τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὔξησιν· ἐθίζομενοι γάρ

1 εἰς τὸ βῆτα τῶν ἡθικῶν Ἀριστοτέλους Z: τὸ δεύτερον τῶν ἡθικῶν Ἀριστοτέλους N  
rubro 1 καὶ ἡ ἀρετή (4) = Classical Journal XXIX 104 2 ἔως addidi  
4 ἀλογον N 8 ἥθος Z<sup>2</sup>: τὸ ἥθος ZN 9 μορίῳ N: λόγῳ Z 11 τοῖς  
ἐκάστην corr. Z<sup>2</sup>: ταῦτα μὲν οὖν ZN 14 οὐδὲ scripsi: οὗτα libri 16 τὰ  
om. N

ἄνθρωποι τοῖς ἀκολάστοις ἀκόλαστοι γένουνται. ἐθίζουμενοι δὲ τοῖς δικαίοις δίκαιοι καὶ τοῖς ἀνδρείοις ἀνδρεῖοι. ταῦτας δὲ ὑμιλογουμένων τελειοὶ τὰς ἀρετὰς ή φράνγης καὶ ή κατ' αὐτὴν λόγος. οὗτοι δὲ ἐξ ἔθους τὸ πλεῖστον αὐτῶν ἔστι, μαρτύριον τὸ πολλοὺς εἰδότας τὴν ὅρθινην λόγον μὴ δύνασθαι πράττειν ἢ τὰ καλά. ηττωμένους ὑπὸ τῶν ἡδονῶν καὶ λυπῶν. τοῦτο δ' αὐτοῖς συμβαίνει οὐκέτι τὸ μὴ εἰδίσθαι καλῶς.

Τίποτε δὲ ώραλόγηται ἐξ ἔθους παραγίνεσθαι τὴν ἀρετήν, ἐκ τούτων φησὶν δῆλον εἶναι, οὗτοι οὐδεμίᾳ τῶν ἡθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται. Μηδέ δὲ δῆλον γένηται, πῶς λέγει μὴ παραγίνεσθαι φύσει, διαιρετέον ποσαχῶς 10 τὸ φύσει. φύσει γάρ λέγεται ὑπάρχειν δοσαὶ δὲ συνυπάρχει, οἷον φύσει πᾶν τὸ βαρὺ κάτω πέφυκε φέρεσθαι καὶ τὸ κοῦφον ἄνω· καθ' ἔτερον δὲ τρόπον λέγεται φύσει καὶ διὰ μὴ ἐξ ἀργῆς μὲν συνυπάρχει, ἀπὸ δέ τινος χρόνου παραγίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μηδὲν ἡμῶν πολυπραγμονούντων μήτε δι' ἔθους μήτε διὰ διδασκαλίας, οἷον οὐδέντων φύσεις καὶ γενείων. ἄλλως δὲ λέγεται 15 φύσει, οὐ ἐπιδεικτικοί ἐσμεν· οὕτως καὶ τὰ ἐναντία τῷ αὐτῷ γίνεται φύσει, οἷον νόσος καὶ ὑγεία τῷ δεκτικῷ σώματι. ἔτι δὲ λέγεται φύσει. πρὸς δι μᾶλλον τὸ δεκτικὸν πέφυκε καὶ πρὸς δὲ ἔχει ἀπὸ τῆς φύσεως ἀφορμὰς μᾶλλον. οὕτως δὲ καὶ ἡ ὑγεία μὲν φύσει. ή δὲ νόσος παρὰ φύσιν γίνεται. στέρησίς τις οὖσα τῆς ὑγείας καὶ διὰ τὸ τὴν φύσιν συστῆσαι τὸ σῶμα μᾶλλον πρὸς 20 ὑγίειν τὴν πρὸς νόσον. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἀρετὴν μᾶλλον κατὰ φύσιν ἔστιν. παρὰ φύσιν δὲ ή κακία, καὶ διλος τὸ μὲν εὖ κατὰ φύσιν μᾶλλον, τὸ δὲ κακὸν παρὰ φύσιν. τισαυταχῶς δηλογομένου τοῦ φύσει, ἔστιν εἰληφέναι τὸ φύσει ὡς μὲν ἐκ τοῦ παραδείγματος κατὰ τὸ πρῶτον σημανόμενον. φῆσι γάρ καὶ τὸν λίθον κάτω φύσει φέρεσθαι καὶ διὰ τοῦτο μὴ εἰδίσθαι ἄλλως. 25 ἔστι δέ πως καὶ κατὰ τὸ δεύτερον οὐδὲν γάρ οὕτως ή ἀρετὴ ἡμῖν παραγίνεται ὡς γένειον καὶ οὐδόντες, μηδὲν ἡμῶν πολυπραγμονούντων, ἀλλ' ἐξ ἔθους καὶ διδασκαλίας. οὕτως μὲν οὖν ἔστι φύσει ή ἀρετὴ, εἴη δὲ ἄν φύσει κατὰ τὸ τρίτον καὶ μαλιστα κατὰ τὸ τέταρτον τῶν ἡρημένων. καὶ γάρτοι ἐπιδεικτικοί ἐσμεν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας καὶ μᾶλλον ἀφορμὰς ἔχομεν πρὸς 30 τὴν ἀρετήν· διό φῆσι πέφυκε μὲν ἡμῖν παραγίνεσθαι ή ἀρετή· οὕτως δὲ φύσει οὔτε παρὰ φύσιν, τὸ πεφυκός ἐκλαβόν ὁντὶ τοῦ τετάρτου σημανούμενου τοῦ φύσει. Μηδέ τοι δηλομάτι αὐτὴ διαστήσῃ. οὗτοι δὲ οὐ παραγίνεται ἡμῖν φύσει ή ἀρετὴ οὕτως ἐκ γενετῆς συνυπάρχουσα καὶ ἀμετάστατος, δῆλον. οὐδὲν γάρ

2 ταύτας Z:	τὰς N	τελειοὶ N	3 δὲ om. N	6 ιθεῖσθαι N	7 ἐκ τούτων—διαστήσῃ (32) = Hermae V 86—88
Classical Journal XXIX 104		διαιρετὸν N	9 οὐδὲ δῆλον—τῆς ὑγείας (19) =		
Z: ἡ συνυπάρχειν N	14 διὰ om. Z	10 ὑπάρχειν—ἐξ ἀργῆς μὲν συν-			
ZN: capaces Felicianus	16 ὑγείας Z	15 ἐπιδεικτικοὶ] ἐπιδεικτικοί			
17 δεκτὸν N	πρὸς ἡ Rose	18 ὑγία Z	19 ὑγείαν N	20 τὸν δὲ	
αὐτὸν δὲ N	21 παρὰ φύσιν δὲ om. N	22 δὴ Z: δὲ N	24 κάτω om. N		
25 καὶ om. N	26 μηδὲ N	27 φύσει (prius) corr. ex φύσις Z: φύσις N	29 ἐπιδεικτικὸν N	30 παραγίνεσθαι	
φύσει (alterum) corr. ex φύσις Z: φύσει N					
ἡμῖν N	φύσει corr. ex φύσις Z: φύσει N	32 αὐτῷ N	διαστήσῃ N		
33 οὕτως ὡς N					

τὸν οὖτων φύσει ὑπαρχόντων ἄλλως ἀν ἐθισθείη, οἷον ὁ λίθος κατάρροπος  
ῶν οὐκ ἀν ἐθισθείη ἄνω φέρεσθαι, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω· οἱ δὲ ἀνθρώ-  
ποι μοχληροὶ ἔθεσι γράμψει φαῦλοι γίνονται καὶ τὴν ἀρετὴν οὐ κτῶνται. ἔτι  
ὅσα φύσει παραγίνεται, τούτων φησὶ κομιζόμεθα τὰς δυνάμεις πρότερον,  
ὅστερον δὲ τὰς ἐνεργείας δῆλον δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων. τὰς  
δὲ ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον ὥσπερ καὶ ἐπὶ  
τῶν ἄλλων τεγχνῶν, οἱ μὴ φύσει οὐκ ἄρα τῶν φύσει παραγνωμένου  
αἱ ἀρεταί.

Χρῆται δὲ καὶ ἄλλῃ τινὶ πίστει ἐνδόξῳ πρὸς τὸ προκείμενον, γράμψεις  
10 μάρτυσι τοῖς ἀρίστοις νομοθέταις· ἕργον γάρ οὐτῶν ἵνα ἀγαθοὶ γένονται οἱ  
πολίται· οὐδὲν δὲ ἔδει ἐθίζειν. εἰ τῶν φύσει παραγνωμένων ἦν ἡ ἀρετὴ.

Τὸ δὲ ἔξης ἐπιγέιρημα τὴν μὲν ἀργῆν ἔχει εἰς τὸ προκείμενον, ὅτι οὐ  
φύσει αἱ ἡθικαὶ ἀρεταί· κατὰ βραχὺ δὲ ἄγει εἰς ἔπειρον πρόβλημα· ζητεῖ γάρ  
ἔξης, τίνες αἱ ἀρεταί εἰσι καὶ αἱ καλαὶ πράξεις. ὅτι δὲ οὖτως ἔχει, ἐξ αὐ-  
τῶν εἰσόμεθα τῶν λεγομένων. πρῶτον δὲ τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν  
αὐτῶν τίνα ἔχει διαφορὰν θεατῶμεθα· γητοι γάρ ὡς ταῦτάν τι δυναμένους  
χρῆται, ἡ Ἱωνὶς τὸ μὲν ἐκ τῶν αὐτῶν οὐ μόνον σημαίνει τὸ διὰ τῶν αὐτῶν  
ἐνεργειῶν ἐγγίνεται· τὴν ἀρετὴν καὶ φύείρεσθαι, ἀλλὰ τὰς αὐτὰς μὲν ἀργάς  
ἔχειν, μὴ μέντοι διὰ τῶν αὐτῶν γίνεσθαι. ἵνα δὲ σαφέστερον γένηται, πῶς  
20 χρῆται τῷ ἐκ τῶν αὐτῶν, προσέθηκε καὶ διὰ τῶν αὐτῶν. λέγει δέ, ὅτι  
καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἐνεργειῶν γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φύείρεται· τῶν αὐ-  
τῶν δὲ ἐνεργειῶν τῷ γένει· αἱ γάρ περὶ ἡδονᾶς ἐνέργειαι αἱ τε καλαὶ καὶ αἱ  
μοχληραὶ τῷ μὲν γένει εἰσὶν αἱ αὐταί. τῷ δὲ εἴδει διαφέρουσι. γίνεται δὲ  
ἐκ μὲν τῶν καλῶν ἐνεργειῶν τῶν περὶ ἡδονᾶς ἡ σωφροσύνη, ἐκ δὲ τῶν φαύ-  
25 λων ἡ ἀκολασία· δμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν. προβιβάζει δὲ καὶ ἐκ  
τῶν τεγχνῶν· ἐκ γάρ τοῦ αὐτοῦ ἐνεργήματος ὅντος τῷ γένει, οἱ τε ἀγαθοὶ γί-  
νονται κιθαρισταὶ καὶ οἱ φαῦλοι, καλῶς μὲν ἐθιζόμενοι ἐνεργεῖν ἀγαθοὶ κιθα-  
ρισταί, κακῶς δὲ κακοί· δμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεγχνῶν τὸ αὐτὸν συμ-  
βαίνει. ταῦτα δέ, ὥσπερ εἶπον, φέρει μὲν καὶ εἰς τὸ προκείμενον· εἰ γάρ ἐκ  
30 τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν ἐθιῶν οἱ μὲν ἐνάρετοι γίνονται, οἱ δὲ φαῦλοι. φανερὸν  
ῶς οὐκ ἔστι φύσει οὔτε ἡ ἀρετὴ οὔτε ἡ κακία. ὁ δὲ τοῦτο μὲν οὐκέτι ἐπι-  
φέρει λαβῶν δὲ κακόλου τὰς ἐνεργείας ποιὰς ἀποδιδόνται καὶ ποιεῖσθαι  
δεῖ, τουτέστι καλὰς ἀλλὰ μὴ φαύλας διὰ τὸ ἀκολουθεῖν ταῖς ἐνεργείαις τὰς  
ἔξεις, ἐπήγεγκε τὸ ἐπεὶ οὖν ἡ παρούσα πραγματεία οὐ θεωρίας ἐνεκά  
35 ἐστιν ὥσπερ αἱ ἄλλαι (σχεδὸν γάρ πᾶσαι αἱ κατὰ φιλοσοφίαν πλὴν τῆς  
ἡθικῆς καὶ πολιτικῆς θεωρίας ἔχονται· τὴν δὲ ἡθικὴν μανθάνομεν, οὐγὰ ἵνα  
εἰδῶμεν τοὺς λόγους, ἀλλ’ ἵνα ἀγαθοὶ γενώμεθα), ἀναγκαῖον εἶναι φησι

4 τούτων φησὶ: φύσει ἐκ τούτων ZN πρότερον ante κομιζόμεθα N

7 φύσεων N 10. 11 οἱ πόλεῖται addidi ex Arist. et Felic.: om. libri 11 δὲ Z:  
γάρ N εἰ NZ<sup>2</sup>: ἡ Z: ἡ N 12 ἄγει εἰς NZ<sup>2</sup>: εἰσάγει εἰς Z

16 τι om. N 18 τὰς αὐτὰς serip̄si: τοσαῦτας ZN 23 γίγνεται N 26 ὅν-  
τος corr. ex ὄντως Z 27 οἱ φαῦλοι Vossianus: om. οἱ ZN 30 οἱ δὲ Z: αἱ  
δὲ N 34 ἐπήγεγκε τὸ Z, m. 2, ut videtur: om. N

σκέψασθαι τὰς ἔξεις. ἔξεις δὲ λέγει τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας. καὶ οὗτω προσάργιον τὸν λόγον εἰσθῆλλει εἰς τὸ ἔπειρον πρόβλημα. Κητεῖ δὲ ποίας πράξεις δεῖ προσαρεῖσθαι λέγει δὲ οὗτως.

p. 1103b31 Τὸ μὲν οὖν κατὰ τὸν ὄρθιὸν λόγον ἔως μάλιστα δυνησό-  
5 μεθα ὑπομένειν τὰ φοιτερά.

Καθόλου δὴ λαμβάνει ἐκείνας τὰς πράξεις προσαρεῖσθαι δεῖν, ἂς κατὰ τὸν ὄρθιὸν λόγον πράττομεν. τίς δέ ἐστιν ὁ ὄρθιὸς λόγος. Οὐτερον ὥριτήσεται καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὰς ἀλλας ἀρετάς· δεῖξει δὲ δῆτι ὁ ὄρθιὸς λόγος ἐστιν ἡ φρόνησις. ἔχει δὲ πρὸς τὰς ἀλλας ἀρετὰς ἡ φρόνησις ὡς ἡγεμονική τις.  
10 δηλωθήσεται δὲ περὶ τούτου. θταν καὶ αὐτὸς λέγη. ἐκεῖνο δὲ ὑπομητέον, δῆτι τὸ κατὰ τὸν ὄρθιὸν λόγον πράττειν οὐ μόνον τοῖς ἔχοντι τὰς τελείας ἀρετὰς προσνέμει, ἀλλὰ καὶ τοῖς μὴ ἔχοντι τὰς τελείας. πράττουσι γάρ οὐτοι, ως ἂν δὲ ὄρθιὸς λόγος ὑπαγορεύεται. οὐ μὴ ἔχοντες τὸν λόγον ἀποδικτεικὸν ἀλλὰ τὸν δικαιστικὸν, δῆτι τοῦτο μὲν πρακτέον, τοῦτο δὲ οὐ πρακτέον. καὶ ώς  
15 εἰπεῖν τὸ μὲν δῆτι παρειληφθεῖς, τὸ δὲ οὐτότι ἀγνοοῦντες. ὥριτήσεται δὲ περὶ τούτων ὅπτερον· εἰπάντων δέ, δῆτι δεῖ πράττειν πάντα κατὰ τὸν ὄρθιὸν λόγον, ἐνενόησεν δῆτι καθόλου μὲν τοῦτο εἰρηται, οὐν ἀκριβῶς δέ· οὐ γάρ οὗτω γνώριμον τίς ἐστιν ὁ ὄρθιὸς λόγος ὡς δῆτι τὰ δις δύο τέσσαρα, ἀλλὰ τύπῳ μὲν λέγεται τὸ δεῖν κατὰ τὸν ὄρθιὸν λόγον πράττειν. τίς δέ ἐστιν ὁ ὄρθιὸς  
20 λόγος οὐχ ὅτιν τε ἀκριβῶς διηρίσαι· διὸ πάλιν ἀναμιμνήσκει, οἶν καὶ πρότερον εἰπεν, δῆτι δεῖ κατὰ τὴν ὅλην ἀποδέχεσθαι τοὺς λόγους. τὰ δὲ ἐν ταῖς πράξεσι καὶ τὰ συμφέροντα οὐδὲν ἔστηκας ἔχει, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ποτὲ συμφέροντα ποτὲ δ' οὐ. οἶν τοῖςδε πολεμεῖν νῦν συμφέρει. ἀλλοτε δ' οὐ, καὶ ποτὲ μὲν εἰρήνην ἄγειν ἀλλοτε δ' οὐ· καὶ κατὰ τὰ καλὰ ὁ αὐτὸς λόγος.  
25 δὲτο μὲν ἀποδιδόνται τὴν παρακαταθήκην καλόν, δὲτο δ' οὐ. ἐξαλλάσσουσι δὲ ταῦτα οἱ καιροὶ καὶ τὰ πρόσωπα. πρὸς δὲ αἴ τε ἐνέργειαι καὶ οἱ τόποι καὶ αἱ χρεῖαι καὶ δια τοιαύται ἐστιν. ὕσπερ οὖν οὐ τὰ ὑγεινὰ οἶν τε δρίζει ἀκριβῶς διὰ τὸ ταῦτα ποτὲ μὲν ὑγείαν ποιεῖν, ποτὲ δ' οὐ, οὕτω δὴ οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὰς πράξεις, ἀλλὰ δητος καὶ τοῦ καθόλου λόγου τοιούτου καὶ οἶνο  
30 ψὴ ἔχειν τὸ ἀκριβές, ἔτι μᾶλλον δὲ περὶ τῶν καθὶ ἔκαστα λόγος οὐκ ἔχει τὸ ἀκριβές. οὔτε γάρ τέγη τινι οὔτε παραγγελίᾳ δυνατὸν εἰπεῖν περὶ τῶν καθὶ ἔκαστα, ἀλλὰ δεῖ τοὺς πράττοντας παρακολουθοῦντας τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς συμβαίνουσιν ως ἂν διπατῇ τὰ πράγματα οὗτως πράττειν, καθάπερ ἐπὶ ιατρικῆς ἔχει καὶ κυβερνητικῆς. καὶ γάρ αὐτοὶ οὔτε τοὺς καθόλου λόγους ἔχουσιν

1 λέγει] λέγουσι ZN: *appellat* Felic.

4 ἔως scripsi: φ ZN μάλιστα N  
6 δὴ Z<sup>2</sup>: δεῖ ZN δεῖν Z<sup>2</sup>: om. ZN 7 πράττομεν scripsi: πράττε-

σθαι ZN 9 ἡγεμονική Z: ἡ γεωμετρική N 14 ἀλλὰ Z<sup>2</sup>: ἀλλὰ καὶ ZN

17 δὲ Z: δὲ corr. ex μὲν N 20 πρότερον] A 1 p. 1094b12 22 συμφέ-  
ροντα Z<sup>2</sup>: συμφέρονται ZN 23 τοῖςδε insitivum mibi videtur 27 οἶν τε

NZ<sup>2</sup>: οἶντω Z 28 ὑγείαν Z ποιεῖ N οὕτω δὴ Z: οὔτε δὲ N  
οὐδὲ Z<sup>2</sup>: οὐ NZ

ἀκριβεῖς οὕτε τοὺς καὶ ἔκαστα, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὸν ἴατρὸν καὶ τὸν κυβερνήτην τοῖς κακοῖς παρακολουθοῦντα τὸν μὲν ἴατρον, τὸν δὲ κυβερνᾶν.

Ταῦτα δὲ εἰπὼν τὰ ἔξῆς ἄμα μὲν περὶ τῶν πράξεων λέγει τύπῳ, οἷς δεῖ προαιρεῖσθαι, ἄμα δὲ λανθάνων εἰσβάλλει εἰς τὸν περὶ ἀρετῶν καὶ κακῶν ἃ λόγον. πρῶτον οὖν, φησί, θεωρητέον. ὅτι τὰ τοιαῦτα πέφυκεν ὑπὸ ἐνδείσας καὶ ὑπερβολῆς φιλείρεσθαι. τίνα δέ ἔστι τὰ τοιαῦτα, ὕστερον δηλοῦ λέγων ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἴσχύος καὶ τῆς ὑγείας: διὰ μέσου δὲ εἰργῆσθαι γάρ ὑπὲρ τῶν ἀφανῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις γρῆσθαι. εἰσὶ δὲ φανερώτεραι τῶν ψυχικῶν ἀρετῶν αἱ σωματικαί, οἷον ἴσχυς καὶ ὑγεία, 10 ἐφ' ὧν πιεῖται τὸν λόγον. τὰ ὑπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἐλλείποντα λέγων φιλείρειν τὴν ἴσχυν· ὅμοιος δὲ καὶ τὴν ὑγείαν τὰ ἐλάττω καὶ πλειόν τῶν ἴκανῶν στένα φιλείρει, τὰ δὲ σύμμετρα σώζει καὶ ποιεῖ καὶ αὔξει. τὸν αὐτὸν οὖν τρόπον καὶ ἐπὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας ἔχειν φησί καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν. ὁ μὲν γάρ δέ τοι ἐνεργῶν οὗτος ἀεὶ 15 φιλείρεται καὶ μηδὲν ὑπομένειν δειλὸς γίνεται, ὁ δὲ ἐθιζόμενος μηδὲν φιλείρεται ἀλλὰ πρὸς πάντα βαδίζειν ἵταμῶς θριστός, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ὅμοια παρέθηκε. φιλείρεται γάρ η ἀνδρεία καὶ η σωφροσύνη, φησίν. ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως. φιλείρεται δὲ λέγει, οὐχ ὅτι ἡρῷος φιλείρεται, ἀλλὰ κατὰ τὸ κωλύεσθαι τὴν σύστασιν αὐτῶν καὶ ὑπὸ τῆς 20 ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως φιλοράνων κωλύασσεν. οὐ μόνον δέ φησιν ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἱ γενέσεις καὶ αὐδῆσεις τῶν ἀρετῶν καὶ αἱ φιλοράναι ἀλλὰ καὶ *(αἱ)* ἐνέργειαι ἐν τοῖς αὐτοῖς γίνονται. δῆλον δὲ τοῦτο πρότερον ἐπὶ τῶν σωματικῶν ἀρετῶν· ἐξ ὧν γάρ γίνεται η ἴσχυς. περὶ ταῦτα καὶ ἐνεργεῖ μάλιστα· καὶ γάρ γίνεται ἐκ τοῦ πολλὴν τροφὴν λαμβάνειν καὶ πολλοὺς κόπους ὑπομένειν. ὅμοιος δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ψυχικῶν ἀρετῶν· ἐξ ὧν γάρ γίνεται η ἐνέργεια καὶ η ἔξις, περὶ ταῦτα καὶ ἐνεργεῖν δύναται μάλιστα. ὡς δὲ τοῦτο ἔχει φανερῶς, αὐτὸς ἐπέξεισιν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις λέγει σημεῖον δεῖν ποιεῖσθαι τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν κακῶν τὴν ἐπιγνομένην ταῖς ἐνέργειαις ἡδονὴν η λύπην· ὁ μὲν γάρ 30 ἀπεγόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ χαίρων σωφρων, ὁ δὲ ἀπεγόμενος μὲν λυπούμενος δὲ ἀκόλαστός ἐστι, καὶ δῆτι μάλιστα ἀπέχεται. δῆλος γάρ ἐστιν δι’ ἀνάγκην ἀπεγόμενος, οὐ διὰ προαιρεσιν. τὸ αὐτὸν καὶ ἐπ’ ἐλευθερίστητην ἐστιν· ὁ μὲν γάρ ἐλευθέριος πολὺ καὶ μᾶλλον χαίρει διδοὺς τοῦ

3 ἔξης NZ<sup>2</sup>; ἔξεις Z μὲν οι. N 4 λανθάνον N 5 λόγων N  
ὑπὸ Arist. ἀπὸ ZN 7 et 11 ὑγείας ZN 10 ὑπερβάλλοντα Z 15 ἐθιζόμενος NZ<sup>2</sup>; ἐριζόμενος Z post ἐθιζόμενος addit ὁ δὲ αἰσχυνόμενος N μηδὲν scripsi ex Arist. et Feliciano: μηδένα ZN 16 πάντα Z: πάντας N ἵταμῶς NZ: ἵταμός Z<sup>2</sup> 17 ἀνδρεία N ὑπὸ corr. ex ὑπὲρ Z (man. 1) 18 ἡδεῖ N 20 ἐλλείψεως ex ἐλείψεως corr. Z<sup>2</sup> ὠνόμασσαν N 21 αἱ αὐδῆσεις N v. libros Arist. αἱ φιλοράναι libri et Arist. vulg.: οι. αἱ Arist. Lib. Nob. Ob. 22 αἱ addidi ex Arist.: οι. libri et Arist. K<sup>b</sup> 26 περὶ NZ: περὶ Z<sup>2</sup> 28 hinc huius libri intercederunt lemmata 29 ἐπιγνομένην Z: ἐπιγνομένων N 31 ἔστι scripsi: ἔσται NZ<sup>2</sup>: δὲ ἔσται Z καὶ N: καὶ Z 31, 32 δῆλος scripsi: δῆλον ZN 33 ἐλευθερίστητη seripi: ἐλευθερίστητα ZN ἐλευθέριος scripsi: ἐλεύθερος ZN

λαμβάνοντας. ὁ δὲ διδούς μέν, ἀνιώμενος δὲ ἐπὶ τῇ δόσει οὐκ ἔλευθέριας ἀλλ' ἀνελεύθερος· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀνδρείου εἰπεν, ὅτι ὑπομένων τὰ δεινὰ *(χαίρων)* η̄ μὴ λυπούμενός γε ἀνδρεῖος, εἰκότως προσθεῖς η̄ μὴ λυπούμενος· ἀγαπητὸν γάρ ὑπομένοντας τὰ δεινὰ μὴ λυπεῖσθαι· καθόλου δέ, σ. ὡς εἴπε, συνέχευται ταῖς τῶν ἀρετῶν ἐνεργείαις η̄ ἐπ' αὐταῖς ἥδονή· εἰτά φησι περὶ ἥδονάς γάρ καὶ λύπας ἐστὶν η̄ ἡθικὴ ἀρετή, οὐ τοῦτο λέγων. ὅτι διὰ τοῦτο ἐστι περὶ ἥδονάς καὶ λύπας, ἐπειδὴ ἀκολουθοῦσι ταῖς καλοῖς ἐνεργείαις αἱ ἐπ' αὐταῖς ἥδοναι· ἀλλὰ τοῦτο μὲν σημεῖον ἔμετο τῶν ἀρετῶν. εἰκότως δὲ ἀκολουθεῖν λέγεται ταῖς καλοῖς ἐνεργείαις τὰς ἐπ' αὐταῖς 10 ἥδονάς, ἐπειδὴ περὶ ἥδονάς καὶ λύπας ἐστὶν η̄ ἡθικὴ ἀρετή· τῆς γάρ αὐτῆς ἐστι καὶ περὶ ἥδονάς καὶ λύπας εἶναι τὸ προσῆκον μέτρον αἵρουμένων τῶν ἥδονῶν καὶ τῶν πόνων, καὶ ἀκολουθεῖν ταῖς ἐνεργείαις αὐταῖς τὴν ἥδονήν.

'Απορήσεις δ' ἄν τις πῶς ἐστι περὶ ἥδονάς καὶ λύπας η̄ ἡθικὴ ἀρετή· οὐ γάρ δὴ η̄ διανοητική· αὕτη γάρ φανερὸν ως οὐκ ἐστι περὶ ἥδονάς καὶ 15 λύπας· η̄ δὲ ἡθικὴ πῶς ἀν εἴη περὶ ἥδονάς καὶ λύπας; ἀρά γε ὥσπερ ὄργανα, καθάπερ ἀν εἴποι τις τὴν αὐλητικὴν εἶναι περὶ οὐλούς, τὴν δὲ τεκτονικὴν περὶ πέλεκυν η̄ πρίνα καὶ τὸ ἄλλα ὄργανα, η̄ μᾶλλον ὥσπερ ὑποκείμενον καὶ ὄλην. διὸ τρόπον η̄ μὲν μουσικὴ περὶ μέλος ἐστίν, η̄ δὲ γεωμετρία περὶ μέγεθος; ὄργανον μὲν οὖν τῆς ἀρετῆς φάναι τὴν ἥδονὴν καὶ τὴν λύπην 20 οὐκ εὐλογον· ἐπ' οὐδὲν γάρ γρῆται αὐτοῖς ως ὀργάνοις· μᾶλλον δὲ ἔσικεν εἶναι τῆς ἀρετῆς ὑποκείμενα οὕτως ως τῇ μουσικῇ τὰ μέλη· τὴν γάρ ἐνέργειαν ποιεῖται περὶ τε πάθη καὶ πράξεις καὶ τὴν τούτων συμμετρίαν, καθάπερ μουσικὴ περὶ τὰ μέλη. τῶν οὖν ὑποκειμένων ἐστι καὶ ὄλης λόγου ἐχόντων τὰ πάθη, οὐ μόνον δὲ τὰ πάθη, ὥσπερ ἔφαμεν, ἀλλὰ καὶ αἱ πράξεις· ἐπεὶ 25 γάρ παντὶ πάθει εἴπεται ἥδονὴ καὶ λύπη, ὥσπερ προειδὼν ἔρει, εἰκότως περὶ ἥδονάς καὶ λύπας ἐστὶν η̄ ἡθικὴ ἀρετὴ ὥσπερ ὑποκείμενα.

"Ἄξιον δὲ καὶ τοῦτο ζητῆσαι, πῶς λέγεται παντὶ πάθει ἔπεισθαι ἥδονὴν η̄ λύπην. ἔνιοι μὲν γάρ ηγρήσαντο γενικώτατα εἶναι δύο ταῦτα πάθη κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, οὕτως δὲ γενικά ὡστε διαιρεῖσθαι τὸ μὲν πάθος εἰς δύο 30 πάθη, ἥδονὴν καὶ λύπην. τὰ δὲ ἄλλα πάντα πάθη εἰς ἥδονὴν ἀνάγεσθαι καὶ λύπην. οἷον ὀργὴν μὲν καὶ φύσιν εἰς λύπην, θάρσος δὲ εἰς ἥδονήν, τὴν δὲ ἐπιθυμίαν κοινόν τι εἶναι ἐκ λύπης καὶ ἥδονῆς. κατὰ μὲν γάρ τὴν ἔνδεικν λύπην πάρεστι τῷ ἐπιθυμοδύτῃ, κατὰ δὲ τὴν ἐλπιδὰ ἥδονή. ἀν δὲ η̄ παντε-

1 δόσει corr. ex δώσει N

2 ἐπὶ corr. ex ἐπεὶ N

3 γαίρων addidi ex Aristotele

5 ως εἴπε] A 9 p. 1099a16 εἴτα corr. ex η̄τα Z<sup>2</sup>

6 περὶ ἥδο-

νάς—ἐλπιδὰ ἥδονή (33) = *Classical Journal* XXIX 104, 105

11 εἶναι ante καὶ

λύπας N; verba 7 ἐπειδὴ—λύπας εἶναι (11) bis praebet N, posteriore loco 7.8 καλλαῖς,

9 ἐναρέτων, 8 ὥπ·, 10 om. περὶ ἥδονάς, 11 εἶναι post λύπας

12 αὐταῖς Z: αὐ-

τῆς N 16 αὐλιτικὴν N 18 μὲν om. N 24 ἔφαμεν Z: ἔφη-

μεν N 27 ἀξιον δὲ — μιμεῖσθαι (p. 47, 2) = *Hermae* V 97—103

28 η̄

Z: καὶ N ad verbum λύπην in marg. λείπει τινά adnotat Z; desunt quae sub-

sequuntur ἔνιοι usque ad καὶ λύπην (30) δόσο scripsi ex Feliciano: πέντε N

πάθη] πάθει N 29 διαιρεῖσθαι scripsi (ex R): διαιρεῖσθαι N 33 δὲ η̄ Z:

δησεῖς N

λοὺς ἀπηγλπικῶς τεύξεσθαι οὐ ἐπιθυμεῖ ὁ ἄνθρωπος. λύπη τῇ ἐπιθυμᾷ ἔπειται ὡς γένος. οὖνος δὲ ὁ λόγος ἔχει μέν τινα πιθανότητα, ἔστι δὲ ἀμφισβῆτησμα· ἐπεὶ γάρ ὑμολογεῖται τις ἡδονὴ ἐν εἴδει τοῦ πάθους καὶ λύπῃ οἷον ἐπειδὸν γαλράψαν ἦ τοπ' αὐτοῖς εὗ πράττουσιν ἥ ἐπὶ τοῖς φύλοις, ἡδονὴ 5 λέγεται τῇ τοιοῦτον, καὶ λύπη δὲ ἥ ἐπὶ τοῖς λόγοις ἥ τοῖς τῶν φύλων κακοῖς, τίνι διαιρήσουμεν τὴν γενικὴν ἡδονὴν καὶ λύπην τῶν εἰρημένων; εἰ γάρ ὁ αὐτὸς λόγος ἔστι πάσης ἡδονῆς, θεῖ ἔστιν ἡδονὴ ἐνέργεια τοῦ κατὰ φύσιν ἀνεμπόδιστος, οὐχ οἶνον τε εἰπεῖν δύο εἶναι ἡδονάς, τὴν μὲν γένος τὴν δὲ εἶδος, εἰπερ ταῦτὸν ὄνομα αὐτῶν καὶ ὁ αὐτὸς λόγος καὶ οὐκ ἔστιν ἕδις τις ἡρισμὸς 10 παρὰ τὸν εἰρημένον τῆς ἐν μέρει ἡδονῆς, εἰ μή τις ἐρεῖ κοινῶς μὲν πάσης ἡδονῆς, εἶναι τὸν λόγον τὸν εἰρημένον, ὅμοίως δὲ καὶ λύπης τὸν ἐναντίον, τὴν δὲ ἐν εἴδει ἐνέργειαν τοῦ κατὰ φύσιν ἐπὶ ταῖς ἡμετέραις καὶ ταῖς τῶν φύλων εὑποραγίαις παρούσαις καὶ τὴν διαιρεσίν γε ποιήσεται, ἐκτιθέμενος τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν λύπην γενικώτατα πάθη. τοῦ πάθους δύο εἶδη· τὸ μὲν ἡδονὴ, τὸ 15 δὲ λύπη. τῶν δὲ ἡδονῶν οἱ μὲν ψυχικαὶ, οἱ δὲ σωματικαὶ καὶ ὄμοίως τῶν λυπῶν· οἱ μὲν οὖν ψυχικαὶ τῇ ψυχῇ ἔχουσαι ἐνέργειαν τοῦ κατὰ φύσιν, οἱ δὲ σωματικαὶ διὰ τοῦ σώματος γνόμεναι τῆς ψυχῆς ἡδοναί· τῶν δὲ ψυχικῶν τὴν μὲν εἶναι ἔρει ὅμωνόμως τῷ γένει καλούμενην ἡδονήν, διάγυστή τινα οὖσαν ἐπὶ ταῖς ἡμετέραις καὶ ταῖς τῶν φύλων εὑποραγίαις ὡς παρόντων ἡμῖν 20 ἥ τοῖς φύλοις τῶν ἀγαθῶν· αὕτη δὲ συνωνυμεῖ μὲν καὶ δέγεται τὸν λόγον τοῦ γένοντος· ἐνέργεια γάρ ἔστι καὶ αὕτη τοῦ κατὰ φύσιν ἀνεμπόδιστος· ὅμωνυμεῖ δέ, ἥ ταῦτὸν ὄνομα ἔχει τῷ γένει. ἄλλο δὲ εἶδος τῆς ψυχικῆς ἡδονῆς θεῖρος, ἡδονή τις οὖσα καὶ διάγυστις δι' ἐλπίδα τοῦ ἐν μηδενὶ δεινῷ ἔσεσθαι, ἥ καν γένηται κρατήσειν· καὶ τὰ ἄλλα δὲ δσα καθ' ἡδονὴν ψυχικὴν λέγεται 25 πάθη ἡδοναὶ ψυχικαὶ ἀν εἰεν, ὃν τὰ μὲν ἀντικρους ἡμαρτημένα ἔστι, τὰ δέ, ἀν μὲν ἥ μεμετρημένα, οἰκεῖα ἔστι τῇ ἀρετῇ, ὑπερβάλλοντα δὲ οἰκεῖα τῇ κακίᾳ, ὅμοίως δὲ ἔχει καὶ ἐπὶ ψυχικῆς λύπης. τὸ μὲν οὖν δίλον ἐνέργεια τοῦ κατὰ φύσιν· ταῦτης δὲ εἶδη ἥ τε ἔνδεια λεγομένη, λύπη οὖσα ἐπὶ ταῖς ἡμετέραις ἥ ταῖς τῶν φύλων δισποραγίαις ὡς παρόντων ἡδη τῶν κακῶν· ἔτι 30 δὲ καὶ ἥ δργὴ λύπη οὖσα ἐπὶ τῷ νομίζειν τι παρ' ἀξίαν πεπονθέναι μετ' ὀρέξεως τοῦ ἀντικοπῆται· καὶ ὁ φύρως δὲ εἶδος λύπης διὰ προσδοκώμενον κακὸν γενομένης.

Ταῦτα μὲν ἱκανῶς λέγοιτο πρὸς τὸ εἶναι τὴν πρώτην διαιρέσιν τοῦ πάθους εἰς ἡδονὴν καὶ λύπην· ἀλλ ἐπειδὴ δοκεῖ ἥ ἐπιθυμιά μικτὸν ἐξ ἡδονῆς 35 εἶναι καὶ λύπης, δῆξει μή οἶνον τε γενικωτάτην εἶναι ἡδονὴν καὶ λύπην. δεῖ γάρ θάτερον πᾶν εἶδος πάθους δύο θάτερον αὐτοῦ τάττεσθαι, ἀλλ οὐχὶ μικ-

1 ἀπελπικῶς ZN

6 τένι Rose: *quomodo* Felic.: τίνα ZN: αὐτίνα *(τρόπον)*?

γενηκὴν N 10 παρὰ Z: περὶ N κοινῶς Z: κοινὸς N 13 γε] τε

Rose ἐκτιθέμενος Rose: ὁ τιθέμενος ZN 16 λυπῶν scripsi: λυπῶν ZN

19 ταῖς (ante τῶν φύλων) om. N 22 ἥ Rose: ἥ ZN 23 διάγυστις corr. ex διά-

γυστις Z 24 κράτησιν N λέγεται ψυχικὴν N ψυχικὴν ex ψυχικὸν Z

26 μὲν NZ<sup>2</sup>: om. Z οἰκεῖα (prius) — ὑπερβάλλοντα δὲ om. Rose ὑπερβάλλονταZN: ὑπερβάλλον ZN οἰκεῖα (alterum) ex οἰκεῖον corrigere voluit Z<sup>2</sup>, sed a tantum

mutavit in v: οἰκεῖον ZN

τὸν ἔξ αὐτῶν εἶναι. ὥσπερ γάρ τὸ ζῷον διαιρεῖται εἰς λογικὸν καὶ τὰ λοιπὰ [ζῷα] ἡ λογικά ἐστιν ἡ ἀλογία, ἐκ λογικῶν δὲ καὶ ἀλόγων οὐδέν, οὐτως εὖλογον ἔχειν ἐπὶ ἡδονῆς καὶ λύπης ἀνὴρ πάθη τενικά. διὸ πειρῶνται τινες λέγειν μὴ εἶναι αὐτὰ γένη, μηδὲ τὴν πρώτην διαιρέσιν τῶν πασι 5 θῶν εἰς τούτα εἶναι, ὅλλα τὸν Ἀριστοτέλην λέγειν παρέπεσθαι αὐτὰ τοῖς πάθεσιν οὐτως ὡς τῇ μὲν ὑγείᾳ παρέπεται ἡ εὐχροια, τῇ δὲ νόσῳ ἡ δύσχροια· ἐπισκεπτέον δὲ περὶ τούτων. ἔχει δὲ ἡ ἐπιθυμία, ὥσπερ εἴρηται, μεῖν τινα ἡδονῆς καὶ λύπης καὶ δυμής, καὶ γάρ αὐτὸς δοκεῖ μεθ' ἡδονῆς γίνεσθαι καὶ λύπης· δηλοῦ δὲ καὶ Ὁμηρος λέγων “ἴστε πολὺ γλυκίων μέ-  
10 λιτος καταλειβομένοι ἀνδρῶν ἐν στήθεσσι” καὶ τὰ ἔξην. ὅρα δὲ μὴ οὐτω βέλτινον ἄνωθεν λαβεῖν τί ποτέ ἔστι τὸ πάθος καὶ τίνα ἀν αὐτοῦ γίνεται εἰδη· ἵστως γάρ ἀληθῆς φανεῖται τῶν ἄλλων γενικώτατα ἡδονὴ καὶ λύπη· οἱ μὲν οὖν ἐκ τῆς Στοᾶς φύγησαν πάσιος εἶναι ὄρμὴν σφρόράν ἡ ὄρμὴν ἀλογον, λαμβάνοντες τὸ ὑπεναντίον τῷ ὀρθῷ λόγῳ οὐκ εὐ· οὕτε γάρ πᾶν πάθος σφο-  
15 ρὸν οὔτε πᾶν ὑπεναντίον τῷ λόγῳ, ὅλλα τινα οἰκεῖα ἔστιν ἀγαθῷ. τοὺς γοῦν ἀπειθεῖς καὶ σκληροὺς τὰ ἔθη φέρομεν· καὶ ἄμα τὸ ὀρεκτικὸν μόριον τῆς ψυχῆς ἔξελεῖν μὲν παντελῶς ἀμήγανον [τῆς ψυχῆς]. κοινῆσαι δὲ ὥσπερ καὶ τὸ λόγον ἔχον δυνατόν· εἴη δὲ ἀν κεισμημένον ἐν τῇ τῶν παιδῶν συμμετρίᾳ. ὅτι δὲ ἔστι τὸ ὀρεκτικὸν καὶ παθητικὸν τῆς ψυχῆς, σκεπτέον ἐν  
20 ὅλοις· τῶν δὲ ἐκ τῷ Πειριπάτου τῶν μὲν παλαιῶν παρ' οὐδενὶ·εὑρίσκομεν ὄρισμὸν τοῦ πάθους· τῶν δὲ οὐτερον Ἀνδρόνικος μὲν εἴρηκε πάθος εἶναι τῆς ψυχῆς κίνησιν ἀλογον δι' ὑπόληγψιν κακοῦ ἡ ἀγαθοῦ. ἀλογον λαμβάνων οὐ τὸ ὑπεναντίον τῷ ὀρθῷ λόγῳ ὥσπερ οἱ ἐκ τῆς Στοᾶς, ὅλλα τὸ τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς μορίου κίνημα· Βόγημος δὲ τὸ πάθος τῆς ψυχῆς κίνησιν ἀλογον ἔχου-  
25 σάν τι μέγεθος, ἀλογον μὲν λαμβάνων καὶ αὐτὸς τὴν τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς μορίου κίνησιν, τὸ δὲ μέγεθος προστιθείς, ἐπειδὴ γίνονται τινες καὶ ὅλαι κινήσεις τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς μετ' οἰκειώσεως τῆς πρὸς τινας καὶ ὅλοτριώσεως βραχείας· τὰς οὖν μετὰ βραχείας οὐκ ἄξιον ἡγεῖτο ὄνομαζειν πάθη. οὐκ οὐδα δὲ ὅπως τοῦτο εἴπε· πᾶσα γάρ κίνησις τῷ παθητικῷ μορίῳ τῆς  
30 ψυχῆς, ἀν μὴ λανθάνῃ, πάθος δὲ εἴη τοῦ σώματος, οὐ μόνον δὲ ἡ σὸν μεγέθει· τὸ δὲ κατ' ἀλογίων του ὥσπερ καὶ πᾶσα κίνησις σώματος οὐ κατ' ἀλογίων, ἀν μὴ λανθάνῃ, πάθος δὲ τοῦ σώματος πρόσκειται, ὅτι ταῦτα ἔνικεν ἡ κατὰ τὰ πάθη μεταβολὴ τῆς ψυχῆς. ὁ δὲ Ἀνδρόνικος εἰπών, δι' ὑπό-

2 ζῷα seclusi: *reliqua omnia Felic.*      3 ἐπὶ sic inconstanter libri cf. p. 45,15      πάθη γενικά N: γένη πάθους γενικά Z, γένη inserto a Z<sup>2</sup>      5 Ἀριστοτέλην Z: Ἀριστοτέλη N  
 6 ὑγείᾳ N      7 δὲ (ante περὶ) Z: οὖν N      9 Ὁμηρος] II. Σ 109      9 γλυ-  
 κείων N      9, 10 μέλιτος Z<sup>2</sup>: μέντοι ZN      15 ὅλλα τινα Z<sup>2</sup>: om. ZN  
 οἰκεῖα Z: οἰκεῖ N      ἀγαθῷ corr. ex ἀγαθά Z: ἀγαθά N      16 ὀρεκτὸν N  
 17 ἔξελεῖν libri: ἔξελισθεν Rose      τῆς ψυχῆς inclusi      κοινῆσαι N: corr. ex κοι-  
 σμεῖσαι Z: κοινεῖσθαι Rose      18 λόγον Diels: λεγέθεν ZN      20 οὐδενὶ Z: οὐ-  
 δὲν N      21 δὲ om. N      μὲν om. N      22 ἀλογον Z<sup>2</sup>: ἀλλο γάρ ZN      24 βοη-  
 θὸς corr. ex βοηθεῖ Z<sup>2</sup>: βοηθη N      28 τὰς οὖν μετὰ βραχείας Z<sup>2</sup>: om. NZ  
 πάθη Z: πάθει N      30 πάθος Z: πάθη N      31 τοῦ Rose: τοῦ Z: ἐπὶ  
 τοῦ N      οὐ fort. delendum      32 δὲ Rose: ἀν NZ

ληρήιν ἀγαθῶν η̄ κακῶν γίνεσθαι τὸ πάθος. πρῶτον μὲν ὕστερος η̄ γίνεται τινα πάθη ἐξ αὐτῆς τῆς φαντασίας χωρὶς συγκαταθέσσεως καὶ ὑπολήψεως· καὶ γὰρ κατὰ τὴν αἰσθησιν αὐτήν. θετε δέ δὲ η̄ λυπηρὸν φανῆ. ἐνίστε γίνεται πάθος τῆς φυγῆς· ὥστε οὐδὲ μόνον μετὰ τὰς ὑπολήψεις ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν ὑπολήψεων τὰ πάθη γίνονται. μηδένουσι δὲ τούτο μᾶλιστα αἱ ἐπιθυμίαι. ἰδόμενον γάρ τις πολλάκις ἐν ἐπιθυμίᾳ ἔγενετο καλοῦ η̄ καλοῦ, οὐδέποτε ὑπολήψεως πρότερον γενομένης. ἔτι πολλάκις γίνονται οὐ πάντας ὑπολήψεως γενομένης διτε ἀγαθῶν πάρεστιν, οἷον ἐπειδὴν ὅπῃ εὐτραπέλου λόγου κινηταὶ τῆς φυγῆς τὸ ἀλογον. οὐ γάρ ὑπολαμβάνομεν τότε ἀγαθῶν τι η̄ καίνη παρεῖναι. 10 ἀλλὰ διλας ὡφ' ἡδεῖος κινούμενη. ἔστι δὲ διτε καὶ τῇ ὑπολήψει τοῦ ἀγαθοῦ ἀκολουθεῖ τὸ ἡδεῖον, τῇ δὲ ὑπολήψει τοῦ κακοῦ ἀκολουθεῖ τὸ λυπεῖσθαι, κινούμενης δηλοντά τῆς φυγῆς, ὡς τοῦ μὲν ἀγαθοῦ ἡδεῖος ὄντος. τοῦ δὲ κακοῦ λυπηροῦ. μῆποτε οὖν η̄ τὸ πάθος κίνησις τοῦ ἀλόγου τῆς φυγῆς ὡφ' ἡδεῖος η̄ λυπηροῦ· ἐάν τε γάρ μετὰ φαντασίαν ἀκολουθήσῃ τὸ πάθος. ἐάν τε μετὰ 15 ὑπολήψιν, πάντας ὡς ἐπὶ ἡδεῖ η̄ λυπηρῷ γίνεται, δὲ καὶ μηδένει γενικώτατα πάθη διτα τῇ τε ἡδονὴ καὶ τὴν λύπην. γενικά δὲ πάθη οἱ μὲν ἐκ τῆς Στοᾶς ἔφασκαν εἶναι ἡδονὴν καὶ λύπην φόβον (καὶ) ἐπιθυμίαν· γίνεσθαι μὲν γάρ τὰ πάθη ἔφασαν δι' ὑπόληψιν ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, ἀλλὰ διτα μὲν ὡς ἐπὶ παροῦσι τοῖς ἀγαθοῖς κινηταὶ η̄ φυγῆ, ἡδονὴν εἶναι, διτα δὲ ὡς ἐπὶ παροῦσι τοῖς κα- 20 κοῖς, λύπην· πολλιν δὲ ἐπὶ τοῖς [μέλλουσι] προσδοκωμένοις ἀγαθοῖς ἐπιθυμίαν συμβαίνει, ὅρετε οὖσα ὡς φανομένου ἀγαθοῦ. κακῶν δὲ προσδοκωμένων τὸ συμβαίνον πάθος φόβον ἔλετρον εἶναι.

"Ἄξιον δὲ ἀπορῆσαι. τί δηποτε τὸν μὲν φόβον παρειλήφασιν ὡς πάθος γενικόν, καίπερ εἴδος λύπης ὄντα. ἔστι γάρ ὁ φόβος λύπη ἐπὶ προσδο- 25 κωμένῳ κακῷ, καὶ οὐχ οὐειδήποτε. οὐ γάρ φαμεν φοβεῖσθαι τὸν προσδο- κῶντα πενίαν, ἀλλὰ μάλιστα δοκεῖ φόβος εἶναι καὶ κυρίως, διτα τῶν πρής κίνδυνον τὸν περὶ σωτηρίαν φερόντων κακῶν η̄ προσδοκία η̄. τὸ δὲ ἀντικεί- μενον αὐτῷ πάθος παρῆκαν, λέγω δὲ τὸ θάρσος κατὰ προσδοκίαν γενόμενον τοῦ μηδὲν ἔσεσθαι κακόν, η̄ καὶ γένηται πρατήσειν αὐτοῦ. ὅπῃ γάρ τοιαύ- 30 τοις τινὸς ὑπολήψεως γίνεται τὸ θάρσος, οὐκ αὐτῆς τῆς προσδοκίας ὄντος πά- θους, ἀλλὰ τοῦ ἐπακολουθοῦντος κινήματος ἐν τῷ λόγῳ. τὴν δὲ ἐπιθυμίαν

2 αὐτῆς Z: αὐτοῦ N	3 αὐτὴν Z: αὐτὸ N	4 ὥστε Rose: οὐτι ZN
μόνον Z: μέρος N	6 καλοῦ η̄ καλοῦ Z: καλοῦ η̄ κακοῦ N	7 γίνονται] fort.
κινοῦνται	8 εὐτραπελίας N	κινηταὶ serpsi: κινεῖται ZN
		10 ὡφ' ἡδεῖος
		scripsi: (ὑφ' ἡδεῖος Voss.: <i>a voluptate ac iucunditate Feliciani</i> ) ὡφ' ιδεῖας ZN
12 ἡδεῖος NZ <sup>2</sup> : ἡδεῖον Z	13 ὡφ' ] ὅπῃ ZN	15 μηδένει corr. ex μηδένει N
16 ante οἱ μὲν N praebet αὐτῆς ἐστὶν καὶ περὶ ἡδονᾶς, postea deleta		17 καὶ post
φόβου add. Diels.	19 κινεῖται N	21 φανομένου
η̄ φυγῆ Z <sup>2</sup> : πᾶσα Z: πᾶσι N		Z: φαυρομένου N
		22 πάθος φόβον Z <sup>2</sup> : πάθος λύπην φόβον ZN: <i>dolorem eum subsequi dicebant, qui timor diceretur Felic.</i>
25 φαμὲ N	26 δοκεῖ] δ corr. ex φ N	23 παρειλήφασιν Z <sup>2</sup> : παρειλήφαμεν ZN
		27 τῶν περὶ serpsi: τῶν περὶ NZ:
τῶν παρὰ Z <sup>2</sup>	φέροντων Z: ἀναφερόντων N	28 αὐτῷ corr. ex αὐτὸ N
θάρσος] θράσος ZN		31. p. 46,1 τὴν δὲ ἐπιθυμίαν τιθέντες τὴν δρῆγην Z <sup>2</sup> in marg.:
		τὴν δὲ δργῆν τιθέντες ZN

τιθέντες τὴν δργὴν παρῆκαν· λέγουσι μὲν γάρ αὐτὴν ἐπιθυμίαν εἶναι. ἔστι δὲ οὐκ ἐπιθυμία. ὅλλα ὑπὸ τῷ αὐτῷ γένος· ὀρέξεις γάρ ἄμφω. ὅλλα ἡ μὲν ἐπιθυμία τοῦ ἡδεός ψιλῶς. ἡ δὲ τοῦ ἀντιλυπῆσαι. Τοσοὶ δὲ οὐδὲ δεῖ τοῦ ἀντιλυπῆσαι· οἱ γοῦν πατέρες ὀργιζόμενοι τοῖς σύεσσιν οὐκ ὀρέγονται τοῦ ἀντιλυπῆσαι. μάρποτ' οὖν κοινῆς ἔστι καὶ δργὴ κίνησις τῆς ψυχῆς ὑπὸ τοῦ ἡδείκησαι δοκοῦντος. καὶ ἄλλα δὲ πλείω ἃν τις ἔχοι περὶ τούτων λέγειν. ὁ δὲ Ηλάτων τὰ μὲν πολλὰ φαίνεται δηλῶν τὰ ἀνωτάτω πάθη ἡδονὴν καὶ λύπην ἐν τε ἄλλοις καὶ ἐπειδὴν λέγῃ ‘δύο γάρ αὗται πηγαὶ μεθεῖνται ῥεῖν’. περὶ ἡδονῆς λέγων καὶ λύπης ὡς ἐν τούτοις τοῖς πάθεσι γενικοῖς οὖσι 10 τῶν ἄλλων παθῶν ἀπάντων (ἢ). ἔστι δὲ διε ταταριθμεῖται πάθη ἔς, ἡδονὴν λύπην φόβον θάρσος ἐπιθυμίαν θυμόν, τὰ γνωριμώτατα ὡς ἔμοι γε δοκεῖ καταριθμούμενος. τάχα δὲ οὐκ ἄλλογον γενικώτατα μὲν φάναι ἡδονὴν καὶ λύπην, ἡδονὴν μὲν ἐνέργειαν τοῦ κατὰ φύσιν ἀνεμπόδιστον, λύπην δὲ δια τὸ μεποδίζεται τὸ κατὰ φύσιν ἐνέργειν, εἰς δὲ ταῦτα τὴν τῶν παθῶν ἀναγωγὴν γὰρ ποιεῖσθαι. εἶναι δὲ τούτων εἰδὴ τὴν τε ἐν μέρει λεγομένην ἡδονὴν καὶ τὴν ἐν μέρει λύπην ὄμφανυμον τοῖς γένεσι, τὴν μὲν οὖν διάχυσιν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἡδεῖς, τὴν λύπην δὲ σύγχυσιν ἐπὶ τοῖς παροῦσι λυπηροῖς· πᾶλιν δὲ θάρσος μὲν ἡδονὴν τινα διὰ προσδοκίαν τοῦ μηδὲν ἔσεσθαι δεινὸν γέ, καὶ γεννήται, κρατήσειν τοῦ δεινοῦ· φόβον δὲ λύπην διὰ προσδοκίαν δεινῶν. πρὸς 20 δὲ τούτοις ἀριθμεῖν εἰώθασι τὰ πάθη τὴν φύλαν καὶ τὸ μῆσον, φύλαν λαμβάνοντες οὐ τὴν τῶν ἀντιπεπονθότων εὔνοιαν (αὕτη γάρ ἡδη διάθεσίς τις), ἀλλὰ τὴν κατὰ τὸ φύλεν γνωμένην κίνησιν τῆς ψυχῆς, γέ ἀντίκειται γέ κατὰ τὸ μισεῖν κίνησις. ἀνάγεται δὲ τὸ μὲν φύλεν εἰς τὴν ἡδονὴν· οὐκείσις γάρ τις ἴδια γίνεται πρὸς τὸ φιλούμενον· τούναντίον δὲ ἐν τῷ μισεῖν ἀλλοτρίωσις καὶ λύπη ἐν τῷ ὄραν καὶ ἀκούειν τοῦ μισουμένου γέ ὅλως ἡ πασσοῦν ἐντυγχάνειν τῷ μισουμένῳ. συναριθμοῦνται δὲ ἐν τοῖς πάθεσι καὶ γάρις καὶ δργή, ὡν γέ μὲν γάρις εἰς ἡδονὴν ἀνάγεται, κίνησις οὖσα τῆς ψυχῆς ὀρεκτικὴ τοῦ ἀμείβασθαι τὸν εὑρεγετήσαντα ἀνάγκη δὲ ἀμα τῷ ὀρέγεσθαι τῆς τοιαύτης ἡδονῆς τινα εἶναι· γέ δὲ δργὴ λύπης εἰδος, γῆπερ ἔστι λύπη δὲ’ 30 ὑπόληψιν τοῦ ἡδικηθεῖν νομίζειν. εἴροι δὲ ἀν τις καὶ τὰ ἄλλα πάθη εἰς ταῦτα ἀναγόμενα, οἷον νέμεσιν μὲν καὶ φθόνον καὶ ἔλεον εἰς λύπην· ἔτι δὲ πρὸς

2 αὐτὸν N: αὐτὸν Z      3. 6 ἡδείκησαι NZ<sup>2</sup>: ἡδείκεναι Z  
 6 ἔχοι Rose: ἔχει ZN      7 πολλὰ φαίνεται NZ<sup>2</sup>: φαίνεται πολλὰ Z      8 λέγη] Plat.  
 Legg. I p. 636 D      αὗται om. Z      μεθεῖνται ῥεῖν emendavit ante δύο N: μεθ' ἐπέρου  
 εἰς ἔτερον ἢ post πηγαὶ ZN      ante ῥεῖν quod Platonis vulgata exhibet φύσει ignorat  
 etiam Simplicius Phys. f. 249 v Ald.      9 ἐν Rose: δέον ZN: δὲ ἐν corr. Z<sup>2</sup>      10 lac.  
 indicavi Diels      καταριθμεῖται] καὶ ἀριθμεῖται Rose      11 φόβον θάρσος Z: καὶ  
 θάρσος N      12 οὐκ Z<sup>2</sup>: om. ZN      13 λύπη Z: λύπη N      14 δὲ corr. Z<sup>2</sup>:  
 γάρ NZ      15 εἰδη corr. ex εἰδει N      μέρη N      16 μέρει corr. ex μέρη Z<sup>2</sup>  
 17 σύγχυσιν corr. ex σύγχυσιν N      18 τινα Z<sup>2</sup>: τιμᾶ Z: τιμῶ N      20 συναριθμεῖν  
 εἰώθασι τοῖς πάθεσι Rose ex Feliciani *annumerare his affectibus etiam solent*      21 εἴ-  
 νοιαν Z: ἄνοιαν N      22 τὴν κατὰ τὸ φύλεν NZ<sup>2</sup>: τὴν τὸ κατὰ φύλεν Z      26 τῷ  
 om. a Z addit Z<sup>2</sup>      28 εὑρεγετήσαντα Z: εὑρεγήσαντα N      30 ἡδείκησθαι corr. ex  
 γῆπερεῖσθαι N

τούτοις ζῆλον τὸν κατὰ ζηλοτυπίαν τιθέμενον· ζηλοτυπία γάρ τις καὶ κατὰ τὸ ζηλοῦν καὶ μιμεῖται.

\* \* \*

\*

5 Δείκνυσι δὲ αὐτὸν ἐπὶ παραδείγματος· οὐ γάρ εἴ τῷ δέκα μναῖ πολὺ<sup>1</sup> ἢ δύο ὀλέγον. τούτῳ προστάξει ὁ ἀλείπτης ἕξ μνᾶς κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. ἀλλ᾽ ἐπεὶ τὸ μὲν πολὺ τὸ δὲ ὀλέγον καὶ ἐν πάσῃ δὲ ἐπιστήμῃ τὸ μέσον οὐχ ἔν εἰστιν ἀλλὰ τὸ πρὸς ἔκαστον οἰκεῖον, οἷον ὡς σκυτοτόβμως οὐχ ἔν τι ἥγειται μέσον ὑπόδημα ἀλλὰ πρὸς μὲν ἐμὲ μέσον ἔστι τὸ ἄριθμόν τῷ 10 ποδὶ τῷ ἑμῷ. ὑπερβάλλον δὲ τὸ μεῖζον. ἐλλείπον δὲ τὸ ἐγδέον τοῦ ἐμοῦ ποδὸς, σοὶ δὲ μέσον τὸ σὸν ἄριθμόν καὶ ἐκάστῳ διμοίως· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεγχῶν ὡς αὐτὸς λόγος. εἰ δὴ πάσα τέγχη τὸ αὐτῆς ἔργον πρὸς τὸ ἐκάστῳ οἰκεῖον μέσουν ἀποβλέπουσα ποιεῖ, ἡ δὲ ἀρετὴ πάστης τέγχης ἀκριβεστέρα καὶ ἀμείνων ἔστιν. ὅσπερ καὶ ἡ φύσις (καὶ γάρ ἡ φύσις ἀμείνων τῆς 15 τέγχης, μιμεῖται γάρ ἡ τέγχη τὴν φύσιν, ἡ δὲ ἀρετὴ ἔτι ἀμείνων, ἔστι γάρ ἡ ἀρετὴ τελειότητος φύσεως καὶ κατωρθωμένη φύσις), εἰ ταῦτη οὕτως ἔχει, ἡ ἀρετὴ τοῦ μέσου ἀντὶ τοῦ στοχαστικῆς τοῦ πρὸς ἡμᾶς λέγω δέ, φησί. τὴν ἡθικὴν ἀρετὴν αὐτῇ γάρ ἔστι περὶ πάθη καὶ πράξεις. ἐν οἷς ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἐλλείψις καὶ τὸ μέσον. φανερὸν δὲ ποιεῖ διὰ τού- 20 των, ὅτι ἡ διανοητικὴ ἀρετὴ οὐκ ἔστι μεσότης· οὐ γάρ δεῖ μέσως μὲν εἰδέναι, ὑπερβαλλόντως δὲ μῆ. ἀλλ᾽ ἐφ' οἷσν οἱόν τε εἰδέναι ἀρισταὶ μὲν ἔχου· ἡ δὲ μεσότης περὶ τὰ πάθη καὶ τὰς πράξεις ἔστιν, ἐκλεκτικὴ οὖσα τοῦ ἐν αὐταῖς πρὸς ἡμᾶς μέσουν, οἷον ἐν πάθεσιν ἔσται φορβήθηναι καὶ μᾶλλον καὶ ἡττην. ὃν ἐκάστερον οὐκ εὖ, καὶ μέσον. ὅπερ ἔστι τῆς ἀρετῆς· τὸ δὲ μέσον ἀφορί- 25 ζεται τῷ ὅτε δεῖ ησθῆναι καὶ ἐφ' οἷς ἡ κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς εἰρημένους διορισμούς. διμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἐλλείψις καὶ μέσον, οἷον ἀναλῶναι γρήματα καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἔστιν, ὅταν πλέον τις τοῦ δεσμῶν διπανῇ καὶ κατ' ἐλλείψιν. ὅταν ἐνδεέστερον τοῦ δεσμῶν ἀναλώσῃ, καὶ τὸ μέσον. ὅταν καὶ οὗτον δεῖ καὶ ὄποιον δεῖ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους 30 διορισμούς ἀναλώσῃ, ὅπερ ἤδη ἀρετῆς μεσότης τις ἄρα ἤδη ἔστι καὶ ἡ ἀρετὴ διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ στοχαστική ἔστι τοῦ μέσου. ἔτι τὸ μὲν ἀμαρτάνειν πολλαχῶς ἔστιν. ὅτι ἡ κακία ἐν ὑπερβολῇ ἔστι καὶ ἐλλείψι, ἡ δὲ ἀρετὴ ἐν μεσότητι τῇ πρὸς ἡμᾶς πειράται καὶ δι' ἄλλων διδάσκειν· τὸ μὲν γάρ ἀμαρτάνειν, φησί, πολλαχῶς ἔστι, τὸ δὲ κατορθισθεῖν μοναχῶς. 35 ὅτι δὲ τὸ ἀμαρτάνειν πολλαχῶς, μαρτυροῦσι καὶ οἱ Πιθαγόρειοι, τοῦ μὲν

2 post μιμεῖσθαι spatium 21 fere litterarum N, 15 Z: *(λείπει)* πολὺ καὶ ἐν τῷ ἀντιγράφῳ in marg. Z<sup>2</sup>      9 τὸ ἀριθμὸν Z: τῷ ἀριθμὸν N      11 σοὶ δὲ scripsi: ἡ δὲ ZN      12 τὸ αὐτῆς Z: πρὸς τὸ αὐτῆς N      16 ἔχει corr. ex ἔχῃ Z  
17 δὲ Z: δὴ N      20 μεσότης ex μεσότης Z      22 μεσότης ex μεσότης Z  
27 ἀναλῶναι Z: ἀναλῶσαι N      28 διπανῆ Z<sup>2</sup>: lac. Z: δῶ N      28, 29 ἀναλώση N: ἀναλώη Z<sup>2</sup>      29 καὶ τὸ — ἀναλώσῃ (20) NZ<sup>2</sup>: om. Z      30 ἀναλώσει N: ἀναλώη Z<sup>2</sup>      ἤδη (post ὅπερ) Z<sup>2</sup>: εἰδῆ ZN      μεσότης ex μεσότης Z      ἔστι om. N  
32 ὅτι ἡ Z: ὅτι καὶ ἡ N      34 φησί — ἀμαρτάνειν (35) om. Z

ἀπειρου εἰπόντες τὸ κακόν, τὸ δὲ ἀγαθὸν τοῦ πεπερασμένου. διὸ τὸ μὲν ἀμαρτάνειν ῥάδιον· πολλαχῶς γάρ ἔστιν ἀποτυγχάνειν καὶ ἐπὶ τὰ ἀειτά  
βάλλοντι τοῦ σκοποῦ καὶ ἐπὶ τὰ ἀριστερά καὶ ὑπὲρ αὐτὸν καὶ ἐνδοτέρως· τὸ  
δὲ κατορθοῦν τῷ ἐπιτυγχάνειν τοῦ σκοποῦ· μοναχῶς δὲ ἔστιν ἐπιτυγχάνειν  
οὗ τοῦ σκοποῦ. καὶ ἐκ τούτου οὖν φανερόν, ὅτι τῆς μὲν κακίας ή̄ ὑπερ-  
βολὴ καὶ ή̄ ἔλλειψις, τῆς δὲ ἀρετῆς ή̄ μεσότης. ή̄ μὲν γάρ μεσότης  
μία, ή̄ δὲ ὑπερβολὴ καὶ ή̄ ἔλλειψις δύο τρόποι κακῶν· ἔτι δὲ ἐν ἕκαστῃ  
ὑπερβολῇ πολλαχῶς ἔστιν ὑπερβάλλειν, ἐπιτεινούμενης τῆς ὑπερβολῆς καὶ ἀνει-  
μένης· ὅμοιας καὶ ἐν ἕκαστῃ ἐλλείψει. εἴτε ἔλαττον ή̄ μᾶλλον τῆς ἐλλείψεως  
10 γινομένης· κατὰ δὲ τὴν μεσότητα μοναχῶς ἔστι κατορθοῦν. ἐν γάρ ὥσπερ  
εἴρηται τὸ μέσον.

"Ἔστιν ἄρα ή̄ ἀρετὴ ἔξις προαιρετική, ἐν μεσότητι οὖσα, τῇ  
πρὸς ἡμᾶς. ὡρισμένη λόγῳ. ήτι δὲ οἱ ὄρισμαὶ ὑρύθμοι ἀποδέσσοται, δῆλον.  
καὶ γάρ ἔξις οὖσα δέδειται καὶ προαιρετική, εἴτε προαιρέσεις ἔστιν εἴτε μή·  
15 δέδειται δὲ καὶ ἐν μεσότητι οὖσα οὐ κατὰ τὸ πρᾶγμα ἀλλὰ τῇ πρὸς ἡμᾶς·  
τὸν δὲ δροῦ τῆς μεσότητος ἔχομεν παρὰ τοῦ λόγου, ω̄ δρίζεται μήτε πλεῖον  
εἰναι μητ' ἔλαττον· οὐ γάρ λόγος εὖ ὑπαγορεύει τὰ ἐν ταῖς πράξεις. ταῦτα  
μὲν οὖν ἀπογράφωντας ἔχει εἰς τὸν τῆς ἀρετῆς λόγον. τὰ δὲ ἀλλὰ ὥσπερ  
ἔξιγγητικά ἔστι τῶν ἐν τῷ ὄρισμῷ. εἴπερ γάρ αὐτὴν ἐν μεσότητι εἰναι τῇ  
20 ὡρισμένῃ λόγῳ. καὶ ἐπειδηγεῖται ποίῳ λόγῳ· τῷ τοῦ φρονήμου· καὶ ω̄ ἀν  
ἢ φρόνιμος δρίζεται. πάλιν δὲ ἐπεὶ μεσότητι εἴρηκεν, ὑπομιμηγόσκει δις  
ἐστι μεσότης διὰ τὸ μεταξὺ εἰναι δύο κακῶν τῆς τε καθ' ὑπερβολὴν καὶ  
τῆς κατ' ἔλλειψιν· πῶς δὲ ἔστιν ή̄ μὲν καθ' ὑπερβολὴν, ή̄ δὲ κατ' ἔλλειψιν.  
καὶ τοῦτο ὑπομιμηγόσκει. ὑπερβολαὶ γάρ καὶ ἐλλείψεις αἱ κακίαι τῷ τὰς μὲν  
25 ἐλλείψειν, τὰς δὲ ὑπερβάλλειν ἔν τε τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσιν, η̄  
δὲ ἀρετὴ τὸ μέσον καὶ αἱρεῖται καὶ εὑρίσκει.

"Οἱ δὲ ἔξις ἐπιφέρει ἔχει τινὰ ἀπορίαν· φησὶ γάρ κατὰ μὲν τὴν οὐ-  
σίαν καὶ τὸν λόγον τὸν τὸ τί ή̄ εἰναι λέγοντα μεσότητα εἰναι τὴν  
ἀρετήν· κατὰ δὲ τὸ ἀριστον καὶ τὸ εὖ ἀκρότητα. ή̄ μήποτε τοῦτο μὲν  
30 αὐτῇ ὑπάρχει, τὸ δὲ εἰναι καὶ ή̄ οὐσία αὐτῆς κατὰ τὴν μεσότητα εὑρίσκεται.  
ὥσπερ γάρ καὶ ἐν ταῖς ἀποδείξεις τὸ κυριώτατον ή̄ αἵτια, δις καὶ μέσος δρος  
ἐστίν, οὖσας καὶ ἐν τοῖς ὄρισμοῖς, εἴ τις παραλαμβάνειν δύναιτο, δι' η̄ τοιοῦ-  
τον ἔστι τὸ ὄριστον, τὸ εἰναι αὐτῷ τί ποτέ ἔστιν ἀποδώσει. εἴρηται δὲ

3 αὐτὸν scripsi: αὐτὰ ZN	ένδοτέρω N	4 post σκοποῦ addendum videtur
ὅμοιας ἔχει vel similia	5. 6 ὑπερβολὴ N	6 τῆς δ'- ἐλλειψις (7) om. Z
7 κακῶν N: κακῶν Z	13 ὁρθῶς N: ὁρθός Z	14 εἴτε μη N: ητε μη Z
15 ἀλλὰ τῇ N: ἀλλὰ lac. Z, addit à Z <sup>2</sup>	19. 20 τῆς ὡρισμένοις λόγοις N	20 φρο- νήμου N
21 πάλιν Z: πᾶσι N	έπει Z: ἐπὶ N	μεσότητι corr. ex με- σοτήτει Z
22 μεσότης ex μεσότις Z	23 ἐλλείψην Z: corr. Z <sup>2</sup>	24 ὑπερ- βολὴ γάρ καὶ ἔλλειψις N
25 καὶ ταῖς πράξεσι libri et Arist. Kb: καὶ ἐν ταῖς πράξεσι Arist. vulg.	28 τὸ τὸ τί Z et Arist. Kb: τὸν τί Arist. vulg.	η̄ om. Z
29 τοῦτο μὲν N: τοῦ Z explente laeunam Z <sup>2</sup>	30 αὐτῇ scripsi:	
αὐτῇ ZN	post οὖσια haec addit N ἀν εἴποι γάρ τις τῆς ἀρετῆς εἰναι οὖσιαν καὶ	
τὴν κατὰ τὸ εὖ ἀκρότητα	αὐτῆς om. N	

περὶ τούτων ὥπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς Υἱότεροις ἀναλυτικοῖς. ἔστι δὲ αἰτία τοῦ εἶναι ἀρετὴν ἑκάστην ἡ ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσι μεσότηγε. τὸ δὲ εἶναι ἀκρότητα τὴν κατὰ τὸ εὖ ἔστι τοῖς ὥπ' αὐτοῦ λεγομέναις συμπέρασματικοῖς ὅροις. οἷον τί ἔστι τετραγωνισμός· ὁ μὲν τοιοῦτος ὄρισμὸς 'μέσης εὑρεσις' ἀποδίδωσι τὴν αἰτίαν. καθ' ἣν τετραγωνίζεται, ὁ δὲ εἰπὼν τετραγωνισμὸν εἶναι τὸ ἵστον εὐρεῖν ἐτερομήκει τετράγωνον συμπέρασμα εἰρῆσθε. δεῖται γάρ ὁ γεωμέτρης τῷ ἀπὸ τῆς μέσης τῶν περιεγγυουσῶν τὸ ἐτερομήκεις πλευρῶν ἵστον τὸ ὑπὸ τῶν πλευρῶν περιεγόμενον ἐποίει συμπέρασμα· ἵστον ἄρα εὑρηται τετράγωνον τῷ διοικέντι ἐτερομήκει. τοιοῦτον δὲ καὶ ἐπὶ 10 τῶν τῆς ἀρετῆς ὄρισμὸν ἔστιν· ὁ μὲν γάρ εἰπὼν μεσότητα εἶναι καὶ ἐν πάθεσι καὶ πράξεσι τὴν οὐσίαν αὐτῆς εἰρήκει καὶ δι' ὃ ἔστιν ἀρετή, ὁ δὲ εἰπὼν ἀκρότητα κατὰ τὸ εὖ ὕσπερ συμπέρασμα λέγει. ἐπεὶ γάρ ἔστι μεσότητες ἐν πάθεσι καὶ πράξειν. εἴη ἀλλὰ ἀκρότητες κατὰ τὸ εὖ.

Οὐ πᾶν δέ φησι πάθος οὐδὲ πᾶσαν πρᾶξιν ἐπιδέχεσθαι τὴν μεσότητα. 15 ἔνια μὲν γάρ τῶν παθῶν ἐπιδέχεται μεσότητα, ὅταν ὡρ δεῖ καὶ ἐφ' ὅσου δεῖ καὶ πρὸς οὓς δεῖ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους γίνηται διορισμούς. ἡ γάρ ἔστι καθ' ὑπερβολὴν, ὅταν ἐπὶ πλεῖστον ἥδη γίνηται ἡ πρὸς οὓς οὐ δεῖ ἡ ὥλως κατὰ παράβασίν τινα τῶν διωρισμένων περὶ τῆς μεσότητος· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἡ κατ' ἔλειψιν ὥρην ἡμαρτημένον ἔστι τῷ ἐνδεῖν τοῦ προσήκοντος 20 μέτρου. καὶ μὴν ἐπὶ τῶν πράξεών εἰσὶ τινες ἐπιδέχθμεναι μεσότητα καὶ ὑπερβολὴν καὶ ἔνδειαν. οἷον ἐπὶ δύσει χρημάτων· καὶ γάρ ἐπὶ πλέον δύσουσι 25 ἔστιν, ὕσπερ τῆς καθ' ὑπερβολὴν κακίας ἔργον, καὶ ἐπ' ἔλαττον. ὕσπερ τῆς κατ' ἔλειψιν, καὶ μέσως. ὕσπερ μόνης τῆς ἀρετῆς ἔργον ἔστιν. ἐν μὲν οὖν τοῖς τοιούτοις πάθεσι καὶ ταῖς τοιαύταις πράξεσιν ἔστι καὶ ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ 30 μεσότητες καὶ ἡ ἔνδεια· ἔνια δὲ πάθη καὶ ἔνια πράξεις οὐκ ἐπιδέχονται τὸ μέσον, ἀλλ' εὐθύς, ὡς φησιν. ὠνόμασται τὸ πάθος ἡ ἡ πρᾶξις μετὰ τῆς φαυλότητος συνειλημένα· οἷον ἐν μὲν πάθεσιν ἐπιχαιρεκακίᾳ φθόνος ἀναισχυντίᾳ, ἐν δὲ πράξει μοιχείᾳ αλοπῇ ἀνδροφονίᾳ. οὐ γάρ ἔστιν εἰπεῖν τὸν μὲν τινα εἶναι μέσον φθόνον καὶ ἐπαινετόν, τὸν δὲ τινα ὑπερβάλλοντα καὶ τοῦτον φεκτόν, ἀλλ' ἀπλῶς ὁ φθόνος κακόν· ὅμοιας καὶ ἐπιχαιρεκακίᾳ καὶ ἀναισχυντίᾳ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν εἰρημένων πράξεων ἔχει· οὕτε γάρ ἐν τῇ μοιχείᾳ οὕτε ἐν τῇ ἀνδροφονίᾳ οὕτε ἐν τῇ αλοπῇ κατορθοῦν οὐδέποτε ἔστιν οὕτε δὲ εὖ ἡ τὸ μέσον ἐπαινετὸν ἐν

1 ἐν τοῖς Υἱότεροις ἀναλυτικοῖς] B 10 p. 93b29

2 μεσότητες εκ μεσότις Z

3 ἀκρότητα Z: ἀκρότατον N λεγομένων] superscriptsit Z<sup>2</sup>: ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς intelligens B 2 p. 413a16

5 εὑρεσις Z<sup>2</sup>: εὑρέσεως ZX 6 ἐτερομήκοι N

7 τῷ Z: τὸ N 8 ἐποίει Z: ἐποίησε N 11 καὶ (ante δι') om. Z 12 ὕσπερ

συμπέρασμα Z: ὕσπερ σύμπαν N 15 ἔνια N: τὸ Z 16 καὶ (ante κατὰ) om. N

ἡ γάρ Z<sup>2</sup>: ἡ ZN 17 διορισμούς post γίνηται add. N 21 post δύσου addit χρη-

μάτων N, mox ipsa delevit 23 μέσως scripsi: μέσης ZN 24 τοῖς Z: τῆς N

ἡ (ante ὑπερβολὴ) om. N 26 συνειλημένα μετὰ τῆς φαυλότητος Aristoteles 27 ἐπι-

χαιρεκακίᾳ Aristoteles: ἔστι χαιρεκακίᾳ ZN 28 ἀναισχυντίᾳ φθόνος collocat Arist.

μοιχείᾳ ZN 29 φθόνον ex φθόνῳ N 30 φθόνος Z: φόνος N 31 καὶ (ante

ἀναισχυντίᾳ) om. Z τῶν Z: τὸν N 33 δὲ ZN: an τὸ scribendum?

αύτοῖς ἐν τῷ ἦν δεῖ καὶ δέ τε δεῖ καὶ ὡς δεῖ μοιχεύειν, ἀλλ' ἀπλῶς τὸ ποιεῖν διτιοῦν κακὸν καὶ ἀδίκημα ἔστιν. οὐ δεῖ δὲ ταράττεσθαι ὑπὸ τῶν λεγόντων τινὰς μοιχεύεις ἐπαινετάς, οἷον εἴ τις τυράννου γυναῖκα διαφένει· φας τούτῳ τῷ τρόπῳ προσελθίσῃ καὶ ἀποκτείνας τὸν τύραννον ἐλευθερώσεις 5 τὴν πατρίδα· οὐ γάρ ἔστι μοιχεία τοῦτο, ἀλλὰ νῦν ἐμφαίνει κατὰ τοῦντα καὶ μοιχεία τὴν ἀκολασίαν καὶ τὴν ἡρταν τῶν ἕρων καὶ τὴν παρανομίαν, καθάπερ καὶ ἡ ἀνδροφονία οὐ λέγεται τὸ δύος ἀποκτείναι τινα· ἀποκτείναι γάρ ἂν τις δικαίως καὶ ἐπαινετῶς, οἷον πολέμιον λῃστήν· ἀλλ' ἐν τῷ ὅντει ματι τῆς ἀνδροφονίας παρελήγηται τὸ ἀδίκως καὶ παρανόμως ἀποκτεῖναι.

10 † Λειπόν δὲ εἰς τὸ μὴ εἶναι μεσότητα μηδεμίαν ἐν ταῖς εἰρημέναις πράξεσι, μεταβαίνει ἐπὶ τὰς μογῆγράς ἔξεις, ἐκ τούτων ἐνδεικνύμενος τὸ προκείμενον αὐτῷ. ὥσπερ γάρ περὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀκολασταίνειν οὐκ ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ μεσότητης, ἀλλ' ὅλη ἡ τοιάντη ἔξις ἡμαρτημένη ἔστιν, οὕτως οὐδὲ ἐν ταῖς εἰρημέναις πράξεσιν ἐνεστιν ὑπερβολὴ καὶ 15 μεσότητης καὶ ἔνδεια. ζητεῖται δὲ πῶς εἰπεις περὶ τὸ ἀδικεῖν καὶ δειλαίνειν μὴ εἶναι μεσότητα καὶ ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν. εἰ γάρ εἰσιν ἀνέσεις καὶ ἐπιτάξεις ταῖς κακίαις, εἴη δὲ καὶ ἐπίτασις καὶ ἄνεσις ἐν τῇ δειλίᾳ, ὅμοιας καὶ ἐν τῇ ἀκολασίᾳ, ὥστε οὐδὲν κωλύει ὑπερβολῆς ὑπερβολὴν εἶναι ἀλληγορίης μᾶλλον καὶ ἔλλειψεως ἔλλειψιν. ἡ διγῦπτος λέγεται ή ὑπερβολὴ καὶ ή ἔλλειψις 20 ἡ ἐν ταῖς κακίαις, ή μὲν ἐν αὐτῇ τῇ κακίᾳ ὥστε ἀλληγορίης ὑπερβάλλειν μᾶλλον καὶ ἀλληγορίης μᾶλλον ἐνδεῖν, ἀλλως δὲ λέγεται ή ὑπερβολὴ καὶ ή ἔλλειψις ὡς πρὸς τὴν μεσότητα καὶ ἀρετήν. κατὰ μὲν οὖν τὸ πρότερον τῶν ὥρημέντων ἐνδέχεται ὑπερβάλλεσθαι ἀλληγορίης ὑπερβάλλειν μᾶλλον καὶ ἀνίσθιαι, ὡς δὲ πρὸς τὴν μεσότητα σκοποῦντι οὐκ ἔστι τῆς ὑπερβολῆς τὸ μὲν ὑπερβολὴ τὸ δὲ ἔλλειψις. ἔσται γάρ οὕτως τις, φησί, μεσότητης καὶ ἀρετὴ ἐν αὐτῇ τῇ κακίᾳ· τοῦτο δὲ ὀδύνατον. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον οὔτε ὑπερβολὴ ὑπερβολῆς ἔσται οὔτε ἔλλειψις ἔλλειψεως, ἵνα μὴ μεσότητες ὥστιν ἐν ταῖς κακίαις. ἔστι δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀρετῶν ὅλην· ὥσπερ γάρ τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀνδρείας καὶ ὅλως τῆς ἀρετῆς μεσότητος οὕτης οὐκ 30 ἔστιν ἐν αὐτῇ τῇ μεσότητι τὸ μὲν ὑπερβολὴ τὸ δὲ ἔλλειψις τὸ δὲ μέσον, διὰ τὸ *(τὸ)* μέσον εἶναι ἀκρον κατὰ τὸ εὖ καὶ ὡρίσθιαι· τοῦτο δὲ εἰ ἔχει οὕτως, οὐδὲ τῶν κακῶν ἔστι μεσότητης οὐδὲ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις, ἀλλ' ὡς δὲ πράττεται τὰ κατὰ τὴν κακίαν, ἀμαρτάνεται, καὶ τὸν ἐφ' ἔκατερα μερῶν

1 ὅτε Z: ὅταν N      2 δὲ om. N      4 τὸν om. Z      5 μοιχία Z      6 μοιχία Z  
 7 δύος ZN: ὅλως Z<sup>2</sup>: *quomodo cumque* i. e. ὑπερτοῦν recte Felicianus      ἀποκτείναι Z<sup>2</sup>:  
 ἀποκτείνη ZN      10 an ἐπιχειρῶν?      11 μεταβαίνει ex μεταμετίνει Z      12 ὅληι-  
 νει N: ἀσελγαίνειν Z      13 ἔξις N: ἔξις Z      16 μεσότητης corr. ex μεσότητις Z  
 ζητεῖται corr. in ζητεῖται Z      16, 17 καὶ ἐπιτάξεις Z: ἐπὶ ταύταις N      17 καὶ (ante  
 ἐπιτάσις) om. Z      19 ἔλλειψις ex ἔλλειψις corr. Z<sup>2</sup>      20 ἀλληγορίης Z: ὅλως N  
 ὑπερβάλλειν ex ὑπερβάλλειν corr. Z<sup>2</sup>      21 ἀλληγορίης scripsi: ὅλως ZN      ή om. N ante  
 ὑπερβολὴ et ἔλλειψις      23 ὑπερβάλλεσθαι Z: ὑπερβάλλειν N      ἀλληγορίης Z: ὅλως N  
 καὶ ἐπιτίνεσθαι] καὶ ἐπὶ Z<sup>2</sup> in albo      25 τις Z: τε N      25, 26 μεσότητης ex μεσό-  
 τητις Z      27 μὴ Z<sup>2</sup>: om. NZ      29 ἀνδρίας Z      31 τὸ (ante μέσον) addidi  
 ει ἔχει οὕτως scripsi: ει καὶ ἔτι ει καὶ οὕτως ZN: ει καὶ οὕτως Z<sup>2</sup>

τῆς ἀρετῆς τὸ μὲν ὑπερβολὴ ἔστι πᾶν. τὸ δὲ ἔλλειψις. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔγει,  
οὐδὲν θεματοῦ καὶ τὰς εἰρημένας πράξεις μοιχείαν καὶ αἰσθήην μὴ ἔγει τὸ  
μέσον ἀλλὰ ὅλην εἶναι τὴν πρᾶξιν κακήν. ὅμοίως δὲ καὶ τὰ λεγούμενα πάθη.  
ὅπως ἀντίτιτα. ἡμαρτημένα εἶναι. φθίνουν ἐπιγιγνεσκαί τὸν συνιττυντίν. ἀρ  
5 οὖν πάθη μὲν ἔστιν οὐκ ἐπιδεγόμενα τὸ εὖ. ὅμοίως δὲ καὶ πράξεις. πάθη  
δὲ ἔπειρα οὐκ ἔστιν οὐδὲ πράξεις καὶ τὸ φαῦλον ὅλως οὐκ ἐπιδεγόμεναι; Τι  
οὐκ ἀποροῦν καὶ τοιαῦτα εὑρεῖν οἷον νέμεται μὲν καὶ αἰσθῶ. πάθη ἐπικινεσά,  
ἀριστείας τυραννοκτονίας. πράξεις ἐπικινεσάς συνειλημμένην ἐγρύσας τὸ εὖ ἐν  
τῷ ὄντι ματι;

10 Ἐπειὶ δὲ καθόλου εἴρηται περὶ ἀρετῆς. Ήτι τίς ἔστι μεσότης, ἐν δὲ τοῖς  
περὶ τὰς πράξεις λόγοις οἱ μὲν κοινότεροι καθόλου εἰσίν, ὡς φησιν. οὗτοὶ δὲ  
ἐπὶ μέρους ἀληθινότεροι (περὶ γάρ τὰ καθ' ἔκαστα αἱ πράξεις),  
βούλεται καθ' ἔκάστην ἀρετὴν καὶ κακίαν εἰπών δεῖται μεσότητα μὲν τὴν  
ἀρετὴν, τῶν δὲ κακιῶν τὴν μὲν ὑπερβολὴν τὴν δὲ ἔλλειψιν. διὰ τί δὲ λέγει  
15 κοινοτέρους εἶναι τοὺς λόγους ἐν τοῖς πρακτικοῖς, γένοιτο ἀντὶ τοῦ γνωρίων.  
ἐν μὲν γάρ ταῖς ἐπιστήμαις οἱ καθόλου λόγοι οὐ δείκνυνται διὰ τῶν καθ'  
ἔκαστα οὐδὲ ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους. λέγω δὲ ἐν τοῖς κυρίως ἐπιστήμαις. ἀλλὰ  
διὰ τῶν καθόλου. οἱ γάρ γεωμετρηγοὶ, ήτι αἱ τοῦ τριγώνου τρεῖς γωνίαι δυσὶν  
δριθεῖς ἵσται. οὐ δείκνυνται ἐκ τῶν καθ' ἔκαστα τριγώνων ἐπιγιγνεθῆναι.  
20 οἵον ἐπειὶ τόδε τὸ τρίγωνον δυσὶν ὑρμαῖς ἵσται ἔγει τὰς τρεῖς καὶ τόδε καὶ  
ἔκασταν τῶν ἐν μέρει, διὰ τοῦτο καὶ καθόλου ἀληθινές πᾶν τρίγωνον δυσὶν  
δριθεῖς ἵσται γωνίας· ἀλλὰ ἀποδεῖται κέχρηται καθόλικη καὶ  
δείκνυνται τοῦθι μεσότητα εἶται. ἐν δὲ τοῖς πρακτικοῖς η τοῦ καθόλου πίστις ἐκ  
τῶν ἐν μέρει, ὡς ἔστιν ἰδεῖν καὶ ἐπὶ ἴστροις. Ήτι γάρ τὸ θερμαντικὸν ἀνίστρι  
25 καὶ γαλῆ. ἐκ τῶν ἐν μέρει πιστοῦνται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν  
κατὰ τὰς ἀρετὰς· Ήτι γάρ μεσότης. οὐκ ἐξαρκεῖ καθόλου εἰπεῖν. οὐλάκα καὶ ἐφ'  
ἔκάστης ἀρετῆς ἐπιόντα γρῆ δεικνύνται μεσότητα αὐτήν· εἰ δὲ μή, κενοὶ γί-  
νονται οἱ καθόλου λόγοι. μὴ ἐφαριστοῦντες τοῖς ἐν μέρει καὶ καθ' ἔκαστα·  
καὶ γάρ αἱ ποιάζεις ἐν τῷ καθ' ἔκαστα εἰσί. διὰ δὲ τοῦτο, ἐπὶ κεφαλαῖων  
30 διέγραψε τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἐφ' ἔκάστερα ἐκάστης αὐτῶν κακίας. καὶ δεῖ ὑπο-  
γεγράψθαι τοῦτο γάρ εἰπικε βούλεσθαι. ἂμα δὲ καὶ λόγῳ διὰ βραχέων περὶ  
ἔκάστης αὐτῶν ἐπέξεισι. περὶ μὲν οὖν φύσιοις καὶ θάρρη, πάθη δύτα,  
μεσότης ἀνδρεία ἔστιν. αἱρουμένη τὸ μέσον ἐφ' ἔκάστερων τῶν παθῶν. οἱ δὲ  
κατὰ τὴν ὑπερβολὴν τεταγμένοι τὰ μὲν πολλὰ εἴωθε λέγεται θρασύς, νῦν  
35 δέ τυπας δόσι λέγει τοὺς ὑπερβολικούς, τὰς μὲν τῷ μὴ φριζεῖσθαι ἀγάνωμαν

1 ἔστι N: ἦ Z<sup>1</sup> corr. ἦ Z<sup>2</sup>      2 μονήν Z      6 ἐπιδεγόμεναι scripsi: ἐπιδεγό-  
μενα libri      8 τυραννοκτονίαν N      11 κανότεροι ZN et Arist. K<sup>b</sup>L<sup>b</sup>M<sup>b</sup>N<sup>b</sup>: κε-  
νώτεροι Arist. vulg. et Aspasius fortasse ipse cf. v. 27      οὗδ' Z: οὐδὲ N      12 ἀλη-  
θεινότεροι N      13 βούλεται Z: βούλονται N      μὲν om. Z      15 τοὺς (καθόλου)  
Diels      20 ἐπειὶ Z: ἐπὶ N      ἵσται Z: corr. ἵσται Z<sup>2</sup>      22 ἔγει scripsi: ἔγει ZN  
23 δείκνυται Z: corr. Z<sup>2</sup>      24 ὡς ἔστιν ίδειν Z<sup>2</sup>: lac. Z: ὕσπερ ἔγει N      26 μεσό-  
της — ἐπιόντα (27) om. a Z add. Z<sup>2</sup>      29 τῷ Z: τοῖς N      32 οὖν om. Z et  
Arist. K<sup>b</sup>      33 ἐφ']: ἐπὶ ZN      35 τῷ μὴ Z: τῷ μὴ N

όντα, τὸν δὲ τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλλοντα θρασύν. πῶς δὲ ἀνώνυμον λέγει τὸν τῇ ἀφοβίᾳ ὑπερβάλλοντα; ή μὲν γάρ κακία ἀφοβία, αὐτὸς δὲ ἀφοβίος λέγεται· τῇ δὲ οὐκ ὠνομασμένου πρότερον: διὰ γάρ τὸ μηδὲ εἶναι τινας τοιωτότευς οὐδὲ ὠνόμασται η τοιωτή κακία οὐδὲ ο κατ’ αὐτὴν μοχθηρός. εἴη δ’ ἀν οὐτοις 5 δὲ μηδὲν ὅλως φοβισθεὶς μηδὲ τὰ μέριστα καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον, οἷον σεισμὸν ὑπερβολὴν τὴν κεραυνῶν. τὰ μὲν δὴ πολλὰ καὶ ο ἀνθρεπτὸς ἀφοβίος· ο δὲ κατὰ τὴν κακίαν τεταγμένος μακρόμενός τις ίδις εἰπεῖν καὶ οὐδὲ πρὸς τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἐνδιδούνς. δοκεῖ μὲν οὖν καὶ ο θρασὺς ἀφοβίος εἶναι. πλὴν διαφοράν γέ τινα ἔστιν αὐτῶν εὑρεῖν, δει τὸ μὲν θρασὺς καὶ ἴτητικός τις ἔστιν ἐπὶ τὰ 10 δεινά, ο δὲ ἀφοβίος ἐν αὐτῷ μόνῳ νοεῖται τῷ μὴ φοβεῖσθαι. Τοιοῦ δὲ ο μὲν θρασὺς καὶ ἀφοβίος, ο δὲ ἀφοβίος οὐ πάντως θρασὺς οὐδὲ ἴτητικός. οὐκέτι δὲ κατὰ τὴν ἔλλειψιν δύο ἀντέμηκεν· τὸν μὲν τῷ ἀφόβῳ ἐνδέοντα τῇ ἀφοβίᾳ, τὸν δὲ τῷ θρασεῖ ἐνδέοντα τῷ θαρρεῖν. δὲλλος οὐκανήσει τῶν κατὰ τὴν ἔλλειψιν τὸν δεινόν, ὑπερβάλλοντα μὲν τῷ φοβεῖσθαι, ἔλλειποντα δὲ τῷ θαρρεῖν.

15 καίτοι εἰ καὶ Τοιοῦ δυνατὸν ἦν ἐπινοεῖν, πάντας οἱ ἔλλειπον τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλλει τῷ φοβεῖσθαι καὶ ο ὑπερβάλλον τῷ φοβεῖσθαι ἔλλειπει τῷ θαρρεῖν. Τοιοῦ δὲ καὶ διὰ τοῦτο ἐν ἀντέμηκεν ως δυνατὸν μὲν καὶ μίαν ἔλλειψιν ποιεῖν καὶ μίαν ὑπερβολὴν· δυνατὸν δὲ καὶ δύο ὑπερβάλλος καὶ δύο ἔλλειψεις, εἴ τις ἐπινοεῖν βούλοιτο.

20 Τὴν δὲ σωφροσύνην περὶ ἡδονᾶς καὶ λύπας φησὶν εἶναι μεσότητα. οὐ περὶ πάσας ἀλλὰ τὰς σωματικάς, καὶ οὐ περὶ τὰς σωματικὰς ὑπάσσας ἀλλὰ τὰς οὐδὲ ἀφῆς, οἷον τὰς οὐδὲ βρώσεως καὶ πόσεως καὶ ἀφροδισίων. Ηττον δὲ περὶ λύπας, η γάρ ἐνέργεια τοῦ σωφρονίου περὶ ἡδονᾶς ἔστιν αίρουμένου τὸ ἐν αὐταῖς μέσον. τοσοῦτον δὲ λέγεται περὶ τὰς λύπας [αὐτὸν] εἶναι οὗτον οὐδὲ λυπεῖται ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ τῶν ἡδονῶν· ὑπερβολὴ δὲ η ἀκολασία, η δὲ ἔλλειψις ἀνώνυμος διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι ἔλλειποντάς τινας. λεγέσθω δὲ ἀναισθησία.

Ἐπεὶ δὲ ο ἔλευθέριος περὶ οὗσιν καὶ λῆψιν γρηγοράτων τὸ μέσον αἰρούμενος, ἐν ἑκατέρῳ καὶ τῶν ἀκρων, θάτερος περὶ ἄμφω ἔστιν ἀμαρτητικός. ἐναντίως δέ φησιν ὑπερβάλλοντα καὶ ἔλλειποντα· ο δὲ μὲν γάρ ἀσωτος τοιούτος ἐν μὲν προέστει ὑπερβάλλει. ἐν δὲ λῆψιν ἔλλειπει, ο δὲ ἀνελεύθερος τούδεντίν. ἐνίστε δὲ ἀπλῶς ὑπερβολὴ μὲν λέγεται η ἀσωτία, ἔλλειψις δὲ η ἀνελεύθερία· καὶ οὐκ ἀλλήλως. ἔστι μὲν γάρ περὶ ἀμφοτερα, ὁσπερ εἰρηται, ο ἔλευθέριος, περὶ οὗσιν καὶ λῆψιν, μᾶλλον δὲ περὶ οὗσιν, καὶ περὶ τούτῳ ἔστιν η προτιγγυμένη αὐτοῦ ἐνέργεια, η δὲ λῆψις ἐξ ὑποθέσεως 35 ἔστιν αὐτῷ, εἰ ἐν γρείᾳ εἴη πολλῆ. περὶ δ οὖν ἔστιν η προτιγγυμένη τοῦ ἔλευθερίου ἐνέργεια, ὑπερβάλλει μὲν ο ἀσωτος, ἔλλειπει δ' ο ἀνελεύθερος.

1 τῷ θαρρεῖν Z: τὸ N λέγει] λέως Z: corr. Z<sup>2</sup>  
βίας Z 3 αν ὠνομασμένος?

2 τῇ ἀφοβίᾳ NZ<sup>2</sup>: τῆς ἀφο-

βίας Z 6 δὴ Z<sup>2</sup>: δὲ Z: γάρ N

7 πρὸς τὰ Z: τὰ N ὑπὲρ Z<sup>2</sup>: ὑπὸ ZN 13 τῶν N: τὸν Z 16 ὑπερβάλλον

Z: ὑπερβάλλον N 18 μίαν Z: μὴ N 21 τὰς (post περὶ) (R): τῆς ZN 23 τὸ

scripsi: τοῦ ZN 24 αὐτὸν Z<sup>2</sup>: αὐτὰς ZN: ego seclusi 26 γενέσθαι N

27 ἔλευθερος N 28 ἀμαρτητικός N: ἀμαρτικός Z 30 προέστει εκ προαιρέσει N

35 περὶ δ Z: περὶόν N 36 ο ἀσωτος Z: ως ο ἀσωτος N

Οσα δὲ περὶ ἀρετῶν ἔξης η̄ κακιῶν διαιλέγεται, ἐπεὶ οὐτερον ἐρεῖ  
ἀκριβέστερον, ὑπερκαίσθια εἰς τότε. τοσοῦτον δὲ νῦν ἐπισκεπτέον πῶς περὶ  
ἀργῆν μεσότητα καὶ ὑπερβολὴν καὶ ἔλευψιν ἀνωμάτως εἰναι πρήτερον λέγει.  
καίτοι η̄ πραότης καὶ οὐ πρᾶτος καὶ οὐδὲ Πλάτωνος καὶ οὐτὸν ἄλλουν τότε  
οὐ φιλοσόφων ἀνωμάτετο· καὶ η̄ ὀργὴνότης δὲ καὶ οὐ δργῆλος κατὰ τὴν ὑπερβολὴν  
τεταγμένος παλαιὸν ὄντομα, οὐας δὲ καὶ η̄ ἀργησία παρ' αὐτοῦ ὀνύματα.  
καίτοι ἀόργητοι τινες ἀεὶ ἐλέγοντο οὐδὲ τῶν Ἑλλήνων. εἰ μὴ ἄρα η̄ μὲν  
πραότης ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἡρούντου η̄ ἀργῆτον, ἐπὶ δὲ τοῦ μέσως ἔχοντος πρὸς  
ἀργῆς καὶ οὐτε μὲν δεῖ ὀργῆσθαι μέντος καὶ οὐδὲ τοὺς ἄλλους διορισ-  
10 μούς, πάλιν δὲ μὴ ὀργῆσθαι μέντος, οὔτε μὴ προσήκει. αὐτὸς οὐθετο τὸ τοῦ πράγμα  
ὄντομα καὶ πραότητα ἀνωμάτες τὴν τιμάτην ἀρετήν. πάλιν δὲ ὀργῆλος μὲν ὀνυ-  
μάτετο κατὰ τὴν φυσικὴν ἐπιτηδεύτητα καὶ δύναμιν. αὐτὸς δὲ η̄ γνεγκες τοῦ-  
νομα ἐπὶ τὸν ἔχοντα τὴν ζέιν, καὶ οὐ η̄ ὑπερβαλλόντως κατέγεται οὐδὲ ὀργῆς.  
τὴν δὲ ἔλλειψιν ἀργησίαν ὀνύματε. καὶ γάρ οὐδὲ ἀν εὑροιμεν ἐπὶ τῶν ἄλ-  
15 λων κακιῶν παρωνοματιμένας αὐτὸς ἀπὸ τῶν παθῶν διὰ τὰς ὀνυμάτεις  
παρωνομάσθαι, οἷον ἐπὶ τῆς ἀνδρείας οὐ μὲν ἔλλειψιν θειλὸς καλεῖται, οὐ δὲ  
ὑπερβαλλον θρασύς. οὐτος δὲ δοκεῖ μὲν ἀπὸ τοῦ θάρσους ὀνυμάτεθαι. οὐ  
μὴν ζέγει οὗτος· μεταβεβλήκει τῷρ τοῦνομα καὶ θρασὺς ὀνυμάτεται. οὐδὲ  
τῆς σωφροσύνης οὐχὶ ἀδυνικής λέγεται οὐ διερβάλλων ἀλλ' ἀκόλαστος. οὐ δὲ  
20 ἔλλειπτων ἀναίσθητος. ζέγει δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἡμίων. οὐδὲ τῆς πρα-  
ότητος ἀνωμάτων οὐτῶν τῶν κατὰ τὰς ὑπερβολὰς καὶ ἐνδείας ζέζων, παρω-  
νόμασεν αὐτὸς ἀπὸ τῶν παθῶν.

Μετὰ δὲ ταύτας λέγει τρεῖς εἰναι μεσότητας, ζεγούσας μέν τινα κοινω-  
νίαν πρὸς ἀλλήλας, διαφερούσας δ' ἀλλήλων· λέγει δὲ αὐτὸς πάσας περὶ  
25 λόγων καὶ πρᾶξεων κοινωνίαν εἰναι. διαπορεῖται δὲ τοῦτο εἰ μὴ περὶ  
πάσας τὰς ἀρετὰς ἔστι τὸ περὶ λόγων καὶ πρᾶξεων κοινωνίαν εἰναι. η̄ τῶν  
λοιπῶν ἀρετῶν αἱ ἐνέργειαι πλὴν τῆς δικαιοσύνης γίνονται ἂν καὶ οὐδὲ η̄ ένα-  
τὸν τῷ ἐναρέστῳ, οἷον οὐ σώφρων οὐ μόνον ἐν τῇ πρὸς ἄλλον κοινωνίᾳ γρῆται  
τῷ σωφρονεῖν ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐν διαιτῃ ἐν ἀμπεγένη τοῖς ἄλλοις τοῖς  
30 κατὰ τὸν βίον. έστι δὲ καὶ ἐν πρᾶξεσιν ἀνεύ τοῦ λέγειν δυνατὸν γρῆσθαι τῇ  
σωφροσύνῃ· ἡμίων δὲ καὶ ἐπὶ ἀνδρείας καὶ ἐλευθερίτητος καὶ τῶν ἄλλων  
ἀρετῶν. καὶ γάρ πρὸς αὐτὸν ἔλευθέριος *{h}* οὐδὲ ἀναλίσκων εἰς ἔκατον  
η̄ ἀλδρεῖος οὐ μὴ φοβιόψενος μηδὲ ταρατόμενος ῥαδίως οὐδὲ τῶν προσδοκω-  
μένων δεινῶν η̄ κακῶν. η̄ δὲ δικαιοσύνη έστι μὲν ἐν κοινωνίᾳ πάντως, ἀλλ'

2 τοσοῦτον δὲ—όνυμάτεται (18) = Class. Journal XXIX 109	πῶς περὶ Z: πῶς
δὲ περὶ N 4 τῶν ἄλλων τότε Z: τῶν ἄλλων τῶν τότε N	6 καὶ οὐ. Z
ἀργησία N 7 μὴ N 8 ζεγοντος scripsi: ζεγοντας ZN 9 ὀργη-	
ζομένους Z: ὀργζομένους N 10 πάλιν Z: πᾶσι N τὸ ομ. N 11 πάλι	
scripsi: πάλιν Z: πᾶσι N 12 ἐπιτηδεύτητα N 15 αὐτὸς αὐταῖς ZN: delevit	
αὐταῖς Z <sup>2</sup> 17 θάρσους ZN: θράσους ZN 18 ὀνυμάτεται Z ἐπὶ ex	
ἐπεὶ N 20 ἀναίσθητος corr. ex ἀνέσθητος Z 25 διαπορεῖται N 26 καὶ	
Z: καλεῖ N 28 σώφρων ex σώφρον N 29 αὐτὸν] αὐτὸν libri 30 έστι Z:	
ζετεῖ N καὶ (R): η̄ ZN 31 ἐπὶ Z: περὶ N 32 αὐτὸν] αὐτὸν ZN	
οὐ inserui 24 κακῶν η̄ δεινῶν N ἐν Z: τῇ N	

ἔστι καὶ μὴ λέγοντα γρῆσθαι αὐτῆς. αἱ δὲ λεγόμεναι νῦν τῷεις ἔξεις πάντως ἐν κοινωνίᾳ λόγων εἰσὶ καὶ πράξιων ὅπλον δὲ ἐξ αὐτῶν· ὀνομαστοποιεῖ δὲ τὰ πολλὰ καὶ ἐκ τοῦτος δὲ φανερὸν ἔσται. ὅντος δὲ τοῦ ὅλης θεοφυΐας τιμένος καὶ τῆς ἀληθείας συγγενεσάτης τῇ φιλοσόφῳ φύσει, εἰσὶ τινες περὶ αὐτήν κατορθωτικοὶ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, οἱ δὲ ἀμφορητικοὶ. καὶ τοις δὲ τὴν μὲν ἀρετὴν ἀληθείαν μεσήτηρα οὖσαν καὶ τὸν κατ' αὐτήν ἀληθῆ τινα. τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ ἐν τῇ πρὸς τοὺς πέλας ὄμιλοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐνδεικνύεντα, οἵτινα τυγχάνει ὄντα. οὕτε ἐπὶ τῷ πλέον ἔξαρσοντα οὕτε ἐπὶ τῷ ἔλαττον, διὰ τὸ φιλεῖν καὶ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν ὀληθείαν. τῶν δὲ κακῶν τὴν μὲν ὑπερβολὴν προσποίησιν ἐπὶ τὸ μεῖζον καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ οὕτων. ὀνομάζει δὲ αὐτὴν ἀλαζονεῖαν καὶ τὸν ἔχοντα ἀλαζόνα, πρότερον ὀνομαζόμενων ἀλαζόνων τῶν προσποιουμένων μαντείαν ἢ σοφίαν ὁπερὶ οἱ ταφισταὶ προσεποιοῦντο καὶ ὅλως τῶν γοργῶν τοῦτο ἐγόντων τὸ ὄνομα. οὗτος δὲ [πάντας] τοὺς ἐπὶ τὸ μεῖζον τὰ αὐτῶν λέγοντας ἀλαζόνας ὠνόμασε καὶ τὴν κακίαν ἀλαζονεῖαν, τοὺς δὲ ἐπὶ τὸ ἔλαττον ἡδὲ αὐτῶν κατάγοντας τῷ λόγῳ καὶ προσποιουμένους ἐλάττω ἔχειν τῶν ὑπάρχοντων αὐτοῖς (μογῆμηροὺς μὲν καὶ αὐτούς· πᾶσα γάρ η περὶ τὸ φεῦδος σπουδὴ μογῆμηρά) εἰρωνεις ὠνόμασε καὶ τὴν κακίαν εἰρωνείαν· δοκεῖ δέ τις μὴ εἶναι κακία ἢ εἰρωνεία· τὸν γάρ Σωκράτην εἴρωνά φασι γεγονέναι· μήποτε δὲ οὐκ ἦν εἴρων ὁ Σωκράτης. τεκμηρίουν δὲ τὸ μηδένα τῶν ἑταίρων αὐτοῦ οὕτως αὐτὸν ὀνομάζειν ἀλλὰ τοὺς πολλοὺς διαμαρτύρουντας αὐτοῦ, οἷον Θρασύμαχον ἢ Μένωνα. ἀλλὰ ἔλεγε, ὡς ἔστιν, αὐτὸν μηδὲν εἰδέναι παραβούλων τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ. ταῦτα γάρ καὶ ἐν τῇ τοῦ Ηλάτωνος Ἀπολογίᾳ εἴρηται. ίσως δὲ καὶ τὸ φορετικὸν φυλακτόμενος καὶ ἐπαγγέλτος, οὐδὲ τὴν πρὸς τὸ φεῦδος φιλέν, ἐπ' ἔλαττον ἔλεγε περὶ ἑαυτοῦ, ὅπερ οὐκ ἔστιν εἰρωνεία. ἢ δύο τρόποι εἰρωνείας, ὁ μὲν ἐπίψυχος προσεπειληθότος τινὸς καὶ ψευδομένου τῷ φεῦδει, ὁ δὲ γχριεντιευθῆ δημοσίος, φυλακτομένου τινὸς τὸ ἐπαγγέλτος ἐπὶ τοῖς λόγοις. ταῦτα μὲν ὅπως ἔχει σκεπτέον.

Τῶν δὲ λοιπῶν δυοῖν μεσοτήρων περὶ τὸ ἥδιν ἀμφοτέρων οὕτων, ἡ μὲν 30 ἔστι περὶ τὸ ἐν παιδιᾷ, μέσως τοῦ σπουδαίου παιζοντος καὶ ἀλύπως τοῖς συγγενομέναις, καλεῖται δὲ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ εὐτραπεζίλια καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν εὐτράπελος, ἡ δὲ ὑπερβολὴ βωμολογία. ὑπερβαθύλοντας τινὸς γρωμένου τῷ γελοῖῳ καὶ οὕτε ὡς δεῖ οὕτε πρὸς οὓς δεῖ, ὀλλὰ παραβαίνοντος πάντας τοὺς εἰρημένους διαριζομόύς. τὴν δὲ ἔλειψιν ἀγορειάν ὠνόμασεν, οἷα γένοιτο ἂν

1 ἔστη N      4 φιλοσόφῳ Z      5 καὶ λόγῳ] καὶ om. Z      6 ἀμφορητοὶ N      καὶ τοις  
λόγοις (27) = *Classical Journal* XXIX 109. 110      6 καὶ αὐτὴν ZN      8 ἔξαρσται N  
9 δὲ om. N      10 οὖσαν Z<sup>2</sup>: om. ZN      10. 11 αὐτὴν NZ: mut. in  
αὐτὸς Z<sup>2</sup>      11 ὀνομαζόμενον N      12 σοφίαν Z: κακία N      13 πάντας deleui  
14 αὐτῶν ZN      λέγοντα N      14. 15 ἀλαζονίαν N      15 κατάγοντας Diels: κατα-  
γόντας ZN      19 Σωκράτης ex Σωκράτους N      20 αὐτὸν Z<sup>2</sup>: om. ZN      21 Μένωνα  
N cf. Plat. rep. I p. 377A et Men. p. 98B      22 εἰδέναι Πανε: εἰναι NZ: *nihil esse*  
*nihilque scire* Felic.; vide tamen Apol. p. 41E et Conv. p. 216E      23 Ηλάτωνος Ἀπο-  
λογίᾳ p. 21D      26 προσεπειληθότος Diels: προσεπειληθότος ZN      27 ἐπὶ Z: ἐν N  
29 τῶν — ἀμφοτέρων bis Z, deletis prioribus      34 ὠνόμασεν Z: ὠνόμασεν N

ἀνθρώπου φεύγοντις πᾶσαν παιδιάν. ἄλλη ἐστὶ μεσότητη περὶ τὸ ἡδὺ ἐν παντὶ θίῳ, ηὗτις ἐστὶ φιλία. ἄλλως γραμμένου τοῦ φίλου φίλων κατὰ τὸ ἡδὺ καὶ κατὰ τὴν κακορίαν καὶ ὡς ὑεῖ. ἣ δὲ ἐπὶ πλέον προσποίησις τῆς φιλίας βουλομένου τυνδὸς δεῖ καὶ ἐν παντὶ ἡδέως φαίνεται, εἰ μὲν οὐδενὸς ἔνεκεν, ἀρέσκεια  
5 λέγοιτο ἂν καὶ ὁ κατ' αὐτὴν ἀρέσκος, εἰ δὲ ἔνεκεν κέρδους καὶ φέλεσίας,  
κόλακος καὶ ἡ κακία κολακεῖα· ὅ δὲ ἐλλείπων δύσερις καὶ δύσκολος.

Μετὰ δὲ ταῦτα λέγει μεσότητας εἶναι τινας ἐν φίλοις τοῖς πάθεσιν,  
ἐπαινετᾶς μὲν, ἀρετᾶς δὲ οὐ λέγων εἶναι. ή μὲν γάρ ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ  
πράξεις, οἷον ἀνθρεπία περὶ φίλους καὶ θάρρη, ἄλλα καὶ ἐν τῷ ἀγρωνήσεσθαι  
10 καὶ πράττειν τὰ τοῦ ἀνθρεπίου ἔργα. αἱ δὲ λεγόμεναι νῦν μεσότητες ἐν αὐ-  
τοῖς τοῖς πάθεσι μόνον εἰσίν. οὐκ ἐν ταῖς πράξεσιν, οἷον αἰδὼς καὶ ὁ αἰδή-  
μων μέσος, καταπλήκτης δὲ ὁ ἀπαντα αἰδούμενος ὑπερβολλῶν τις τῷ πάθει,  
ὅ δὲ ἐλλείπων τῷ αἰδεῖσθαι ἀναίσχυντος, καὶ ἡ νέμεσις δὲ παθητικὴ  
μεσότητης, λύπη τις οὖσα ἐπὶ ταῖς παρὸς ἀξίαις εὐπραγίας τῶν μογήηρῶν.  
15 ὑπερβολὴ δὲ φύροντος ἐπὶ πᾶσι λυπουμένου ἐν πράττουσιν, ὥπερ γοῦν τοῦ φίλο-  
νεργοῦ. κατὰ δὲ τὴν ἐλλειψιν τίττει τὸν ἐπιγαιρέκακον, τοσοῦτον φάσκων  
αὐτὸν τοῦ λυπεῖσθαι ἐπ' ἀλλοτρίαις συμφοραῖς ἀπέχειν, ὥστε καὶ γαίρειν.  
μήποτε δὲ κατὰ τὴν ἐλλειψιν ὁ τοιοῦτος ή, ἀλλ' οὐ μὴ λυπουμένος ὅλως ἐπὶ  
20 μηδενὶ τῶν εὐ πραττόντων, μηδ' ἀν τύχῃ ἀνάξιης ὥν, οὐ δὲ ἐπιγαιρέκακος  
τοῦτοι ὁ αὐτὸς τῷ φύροντος τοῦ γάρ αὐτοῦ λυπεῖσθαι ἐπὶ ταῖς εὐπραγίασι τῶν  
πέλας καὶ γαίρειν ἐπὶ τοῖς κακοῖς αὐτῶν. ή μήποτε ἐστιν ἐπινοῆσαι με-  
σότητά τινα τῇ νεμέσει ἀγάλλογον τοῖς κατ' ἀξίαν συμβαίνουσι τῷ μογήηρῷ,  
γαίροντός τινος ἀνιστόμου ὄντος καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἔξεως· τοῦ δὲ ὑπερβολ-  
λοντος, ἐπιγαιρέκακου ὄντος ὡς καὶ ταῖς τῶν μογήηρῶν εὐπραγίασι καὶ ταῖς  
25 τῶν ἀγαλλῶν ὅμοιως γαίρειν· τοῦ δὲ κατὰ τὴν ἐλλειψιν ἐπὶ μηδενὶ γαίροντος,  
μηδ' ἀν τύχαις ὧν τύχῃ τῶν συμβαινόντων αὐτῷ ὅυτοις. περὶ μὲν οὖν  
τούτων ἐπιστήσειν ἄν τις· περὶ δὲ δικαιοσύνης ὕστερον ἐρεῖν ἐπαγγέλλεται  
καὶ περὶ τῶν λογικῶν ἀρετῶν.

Αντικεῖσθαι μὲν οὖν φησι τὰς τρεῖς διαθέσεις ἀλλήλαις, τὴν τε ἀρετὴν  
30 μεσότητα οὖσαν τῇ ὑπερβολῇ καὶ τῇ ἐλλειψίᾳ καὶ ταύτας ἀλλήλαις τε καὶ τῇ  
μέσῃ ἔξει· ὅμως δὲ ὀγκικειμένων τούτων πλείστην εἶναι τοῖς ἄκροις ἐναντι-  
όντα πρὸς ἀλλήλα η̄ πρὸς τὸ μέσον. τοῦτο δὲ ἀπορεῖται, εἰ δρῦμος εἴρηκε.  
δοκεῖ γάρ η̄ ἀρετὴ μάλιστα ἐναντία τῇ κακίᾳ εἶναι· οὕτω μὲν οὖν σκοποῦντι  
πλείστη ἐναντίωσις τῆς ἀρετῆς ἔστι καὶ τῆς κακίας. εἰ δὲ αὐτὴν τις σκο-  
35 ποίη τὴν ἐν τῇ κακίᾳ ὑπερβολὴν καὶ ἐλλειψιν, πλείστη ἄν εὑρεθείη η̄ διά-  
στασις τῶν κακιῶν πρὸς ἀλλήλας η̄ πρὸς τὴν ἀρετήν. τεκμήριον δέ ἐστιν,

2 ηὗτις Z: εἰτις N      4 ἀρετικα N      5 λέγεται ἂν corr. ex λέγεται ἂν N  
καὶ post κέρδους om. N      9 περὶ φίλους Z: καὶ περὶ φίλους N      10 μεσό-  
τητες ex μεσότηταις Z      13 ἀναίσχυντος ex ἀνέσχυντος Z      παθητικὴ N: πα-  
θητὴ Z      15 ὥπερ γοῦν Z: ὄπωτοῦ N      18 η̄ mut. in η̄ν Z      24 εὐπραγίας  
ex εὐπραγίας N      καὶ ante ταῖς om. N: superser. Z      26 οὖν om. Z  
32 ἀλλήλα Arist.: ἀλλήλας ZN      35 πλείστη ZN ut Arist. vulg.      36 κακιῶν N:  
κακῶν Z

δι τὴν ὑπερβολὴν καὶ τὴν ἐνδειαν ποὺς ἐναντιώτερον πρὸς ἀλλήλας  
ἔχουσιν ἡ πρὸς τὸ μέσον, οἷον ἡ ἄστωτος ἐναντιώτερον τὸν ἀνελεύθερον φαν-  
τάζεται· τὸ φαντάζεται μὲν γάρ ἔκατερ τῶν ἄκρων ἡ ἀνελεύθερος ἡ κατὰ τὸ  
ἐναντίον ἄκρον τεταγμένος. ἀλλ ἀνειμένος μᾶλλον. τῷ μὲν γάρ ἀσώτῳ δοκεῖ  
5 ἀνειμένος ἡ ἀνελεύθερος εἶναι, τῷ δὲ ἀνελεύθερῳ ἀνειμένος ἡ ἄστωτος. ὁ δὲ  
Ἀριστοτέλης τριστὸν ἐπιγειρόμασιν εἰς τὸ τοιούτον γρῆται, ἐνὶ μὲν ἐκ παρα-  
βολῆς· ὡς γάρ τὸ μέγα τοῦ μικροῦ σκέλουν ἀφεσάναι φαμὲν ἡ ἄμφω τοῦ  
ἴσου. οὕτως καὶ ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐνδειας πλέον ἀφέστηκε τῆς μεσήτητος. ἔτι  
10 ἐκ τοῦ πρὸς τὸ μέσον τοῖς ἄκροις ὄμοιότητα εἶναι, ἀλλήλοις δὲ πᾶσαν ἀνο-  
μοιότητα. τρίτον ἐκ τοῦ ὄμοισμοῦ τῶν ἐναντίων ἐναντία γάρ ὥρίζεται τὰ πλει-  
στον ἀλλήλων ἀπέχοντα· πλεῖστον δὲ ἀφέστηκεν ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐλλείψεως.  
τὰ δὲ ἕξης ὅηλα.

Σημειωτέον δὲ δι τὴν εὐλόγως εἰπε πρὸς ἡ εὐκατάφοροί ἐσμεν, ταῦτα  
ἐναντιώτερα εἶναι καὶ τῇ ἀρετῇ. ἡ γάρ ἡμῖν ἐναντιώτερά ἐστι, ταῦτα καὶ τῇ  
15 ἀρετῇ. ἐναντιώτερα δὲ ἡμῖν πρὸς ἡ εὐκατάφοροί ἐσμεν κατὰ τὴν ψυχήν,  
ὅσπερ καὶ ἐναντιώτερα τῷ σώματι νοσήματα πρὸς ἡ εὐκατάφορόν ἐστι τὸ  
σῶμα.

Οὐτὶ δὲ τὸ μέσον λαβεῖν δύσκολον, παρέθετο παράδειγμα οὐ τῶν πρὸς  
ἡμᾶς τι μέσων ἀλλὰ τῶν κατ’ αὐτὸν τὸ πρᾶγμα. κύριλλον γάρ τὸ μέσον  
20 λαβεῖν οὐ παντὸς ἀλλὰ τοῦ εἰδότος, εἰς γάρ ἐν τοῖς τοιούτοις λαβεῖν τὸ  
μέσον δύσκολον, ἐν οἷς τὸ μέσον ἐν καὶ ταῦτὸ πᾶσι, ποὺς γαλεπώτερον ἐν  
τοῖς πρακτοῖς, ὅπου μέσον ἐστὶ τὸ ἔκαστη ἀρμότον. ἡ δὲ εἰρήκειν οὕτως δι τι  
μὲν οὖν ἐστιν ἡ ἡμίκη ἀρετὴ μεσότης καὶ πᾶς καὶ τὰλλα. τὰ μὲν  
ἄλλα δῆλα· τὸ πῶς γάρ φέρει ἐπὶ τὸ πρὸς ἡμᾶς μέσον αἱρεῖσθαι, ἀλλὰ μὴ  
25 τὸ κατὰ τὸ πρᾶγμα. ἡ δὲ ἐπὶ τῇ τελευτῇ εἰρήκειν, ὡς οὐκ ἔστι ρόδιον διο-  
ρίσαι ὁ ἐπὶ πόσον καὶ μέχρι τίνος παρεκβαίνων ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἡ ἐπὶ τὸ  
ἡττεον ψεκτός, ἔπειται τοῖς σὺν λεγομένοις ὑπ’ αὐτοῦ. δι τοῦ οὐδὲν τῶν πρακτῶν  
ἀκριβῶς ἔστι διορίσαι, ἀλλὰ τύπῳ· οὐδὲν γάρ ἄλλο οὐδὲν τῶν αἰσθητῶν, διεν  
30 καὶ οἱ σωρεῖται παρεληγόμασι. μέχρι γάρ πόσου ὁ πλεύσιος ἔστιν; εἰ τις  
θείη ὁ μέχρι δέκα ταλάντων, ὀνερωτῶσιν· ‘εἰ δὲ ὀραγμήν τις ἀφέῃ οὐκέτι  
πλούσιος; εἰ δὲ δύο;’ οὐκ ἔστι γάρ τῶν τοιούτων οὐδέν, ἐπειδὴ αἰσθητά ἔστιν.  
ἀκριβῶς διορίσαι καὶ τὸν πένητα καὶ τὸν πλούσιον. καὶ ἐπὶ τοῦ φαλακροῦ δὲ  
35 ἐρωτῶσιν· ‘εἰ παρὰ μίαν τρίχα φαλακρὸς γίνεται, τί δὲ παρὰ δύο, τί δὲ παρὰ  
τρεῖς;’ διεν φαλακροὶ ἐλέγοντο οἱ λόγοι καὶ σωρεῖται. ἐπὶ γάρ σωροῦ τὸ αὐτὸν

2 ἀνελεύθερον ZN

3 φαντάζεται — ἀνελεύθερος corrupta

ἀνελεύθερος Z:

ἀνελεύθερος N

5 ἀνελεύθερος ZN

9 ὄμοιότητα

NZ<sup>2</sup>: ὄμοιότηταν Z

13 ἡ γάρ — τῇ ἀρετῇ (14) om. Z

15 ἐναντιώ-

τερα δὲ N: ἐναντιώτερον δὲ Z

ἡμῖν Z: ὡμῖν N

19 μέσων scripsi: μέ-

σον ZN

τὸ (ante πρᾶγμα) om. N

τὸ μέσον Arist.: τι μέσον ZN

20 οὐ παντός — λαβεῖν Z<sup>2</sup> in marg.

22 πρακτοῖς Z: πρακτικοῖς N

28 διορήσαι N

25. 26 διορήσαι N

26 πόσου Arist.: τόσον ZN

τύπῳ Z:

τόπῳ N

29 πόσου om. Z

33 παρὰ

(ante μίαν) Z: περὶ N

30 οὐκέτι scripsi: οὐκ ἔστι δ ZN

33. 34 παρὰ (ante

τρεῖς) ex περὶ Z: περὶ N

ηρώτων. εἰ παρ’ ἔνα πυρὸν ἐλαττοῦται ὁ σωρός. εἶτα εἰ παρὰ δύο καὶ κατὰ τὰ ἔξηγε· καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν πότε πρώτως οὐκέτι σωρός ἔστι διὰ τὸ μηδὲν τῶν αἰσθητῶν ἀκριβῶς λαμβάνεσθαι. ἀλλὰ πλέοντες καὶ τύπῳ. οὗτοις οὖν καὶ ἐπὶ τῶν πράξεων ἔχει καὶ τῶν παθῶν. οὐ γάρ ἔστιν εἰπεῖν ὁ ἐπὶ πόσον ὅρος γισθεὶς μέσον ὄργίζεται ηὔπερβαλλει ηὲ ἐλλείπει διὰ τὸ τὴν παρὰ τὸ σμικρὸν ἐπὶ πλέον παρέκβασιν ηὲ ἐπὶ τὸ ἐλαττον λαμβάνειν. διὸ δεῖ φρονήσεως γνωρίζούσης ἐν τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς πράξεσι τὸ μέσον.

1 παρὰ δύο Z: περὶ δύο N      2 πότε om. N      3 ηὔπερβαλλει Z: καὶ οὐπερβαλλει N      4 παρὰ τὸ σμικρὸν Z: περὶ τὸ σμικρὸν, τὸ corr. ex τῶν N      6 διὸ δη N      7 ταῖς πάθεσι N

## ΕΙΣ ΤΟ Γ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

p. 1109b30 Τῆς ἀρετῆς δὲ περὶ πάθη ἔως τὸ τιθέναι ἀκούσια.

Ἡ μὲν πρόθεσις περὶ ἀκούσιου καὶ ἔκουσίου εἰπεῖν· πρῶτον δὲ λέγει,  
ὅτι ἀναγκαῖα ἡ περὶ αὐτῶν θεωρία τοῖς περὶ ἀρετῆς ἐπισκοποῦσι καὶ  
δὴλως τῷ πολιτικῷ καὶ νομοθετικῷ. ἐπεὶ γάρ ἡ ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πρά-  
ξεις, ἐν οἷς τὸ μὲν ἔκουσίου ἐπαινεῖται, ἀν καλῶς γένηται, τὸ δὲ ἀκούσιον  
συγγρήματις τυγχάνει, ἐνίστε δὲ καὶ ἐλέου, ἀναγκαῖον τῷ περὶ ἀρετῆς  
ἐπισκοποῦντι περὶ ἔκουσίου καὶ ἀκούσιου διορίσαι. ἐν μὲν οὖν ταῖς πράξεσιν  
ἥμαλογούμενως ἐστὶ τὸ ἔκουσίον καὶ ἀκούσιον, ἐν δὲ τοῖς πάθεσι πᾶς ἀν εἴη;  
10 δοκεῖ γάρ ἀκούσια εἶναι τὰ πάθη· ἥτι διαθεῖναι πως οὗτως ἔαυτὸν καὶ  
ἔθεσι καὶ λόγῳ, ὥστε μὴ πάσχειν κακῶς ἔκουσίον; καὶ ταῦτη λέγοντι<sup>1</sup> ἀν τὰ  
πάθη ἔκουσία ἐνίστε· ἀκούσια δέ πως ἀν εἴη ἡ ἀπλῶς ἥ κατὰ τὴν ἔαυτὸν  
φύσιν. μάρπιτε δὲ οὐ περὶ τῶν παθῶν εἰργάκε τὸ ἔκουσίον καὶ ἀκούσιον,  
ἀλλὰ περὶ τῶν πράξεων. ἔτι τὰ πραττόμενα διὰ θυμὸν ἥ δὴλως διὰ πάθης  
15 ἔκουσία λέγεται, ὅταν εἰδὼς πράττῃ ἀναγκαῖον δὲ καὶ τῷ πολιτικῷ καὶ νομο-  
θετικῷ εἰδέναι περὶ ἔκουσίου καὶ ἀκούσιου· οὐ γάρ μικρὸν μέρος τῆς νομο-  
θεσίας τὸ περὶ τὰς τιμὰς καὶ περὶ τὰς κολάσεις, ἀλλ ἐν ταῖς πόλεσι περὶ  
τοῦτο<sup>2</sup> ἐστι πᾶσα νομοθεσία. τὸ οὖν εἰδέναι τίνας μὲν δεῖ κολάσειν, τίσι δὲ  
νέμειν συγγρήματη καὶ πάλιν τίνας μὲν δεῖ τιμᾶν τὸ εἰ καὶ ὅτι μάλιστ’ ἀν ἥ  
20 ἀγαθοῦ τινος [διὰ τὸ ἀκοντα εἰργάσθαι] τοῦ εἰδότος ἵκανως περὶ ἔκουσίου καὶ  
ἀκούσιου· ὥστε ἀναγκαῖα ἥ γνῶσις τῷ πολιτικῷ καὶ νομοθετικῷ.

1 γάμμα Z: τρίτον N      2 δὲ Z: δὴ N      περὶ om. Z      3 μὲν Z<sup>2</sup>: om. ZN  
5 καὶ (ante νομοθητικῷ) om. N      7 τῷ περὶ Z: τὸ περὶ N      10 πῶς Z:  
πῇ N      11 λόγῳ Z: λέγοις N      τὰ om. Z      12 ἥ (post ἀπλῶς) Z<sup>2</sup>:  
om. NZ      14 τῶν bis Z, deleto altero      πάθος Z: πάθη N      15 πρατ-  
τεῖ N      15. 16 καὶ τῷ νομοθετικῷ N      17 τὰς κολάσεις] τὰς om. Z  
19 συγγρήματη Z      εἰ καὶ Z: καὶ N      ἀν τὸ ἥ N: ἄν ἥ Z      20 εἰργάσθαι  
Z: εἰργεται N      διὰ—εἰργάσθαι delevi, ad νέμειν συγγρήματη explicanda intrusa;  
sic fere redintegranda sententia videtur: καὶ ὅτι μάλιστ’ ἀν εἴη ἀγαθοῦ τινος πολιτι-  
κοῦ εἰδότος

"Αρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ ἀκουσίου ὡς γνωριμωτέρου. δοκεῖ δὲ ἀκουσίου εἶναι τὸ βίᾳ ἡ δι' ἄγνοιαν. οὖτος δὲ οὐ δοκεῖ κυρίως ὑρισμὸς εἶναι, ἀλλὰ εἰδῶν μᾶλλον ἔκθεσις τῶν τοῦ ἀκουσίου. καθίστητο δὲ οὐδὲ ὅροι δοκοῦσιν εἶναι οἱ κατὰ τὰς διακρίσεις ταύτας ἀποδιδόμενοι, οἷον ἡτι ἔστι τὸ διὸ διὸ οἱ οἰδόντες ταύτας ποιῆσαι. τούτῳ γάρ τῷ τρόπῳ καὶ τὰ ὅμοιοι ματαύτην ἔστιν ὑρισμοῖσι. οἷον κλείς ἔστιν ἡτοι ἡ τὰς θύρας ἀνοίγουσα ἡ δι' οἵ περ τὸν αὐχένα· ὅλῃ ἀναγκαῖν ὅμως καὶ τοῖς τοιούτοις ἐνίστε νόρισμοῖς γράψασι. ὅταν τοῦ κοινοῦ τῶν εἰδῶν μὴ δι' ὁράσιν λόγον λαβεῖν. ὕστερον ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ βίᾳν καὶ τοῦ δι' ἄγνοιαν. κοινὸν μὲν γάρ αὐτοῖς τὸ ἀκουσίον καὶ δοκεῖ συνωνύμως αὐτῶν 10 κατηγορεῖσθαι, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐκούσιον ἔνα ἔχει λόγον, ὡς ἔσται δῆλον δῆλον ὅτερον. οὐκ ἔστι δὲ ὅμως ἔνα τοῦ ἀκουσίου λαβεῖν λόγον. εἰπὼν δὲ ἀκουσία εἶναι τὰ βίαια ἡ δι' ἄγνοιαν, πρῶτον ὑριζεται τὸ βίαιον, λέγων αὐτὸν βίαιον εἶναι οὖν ἡ ἀργὴ ἔξωθεν, τοιαύτη οὖσα εἰς διὸ μηδὲν συμβάλλεται δι πράττων ἡ δι πάσχων δοκεῖ δὲ τινας ἴσχυντας ἔχειν δι ὑρισμός, 15 εἰ καὶ μόνον οὗτος ἀποδέσσαι βίαιόν ἔστιν οὖν ἡ ἀργὴ ἔξωθεν τῶν μὲν γάρ ἐφ' ἡμῖν ἐν ἡμῖν εἰσι καὶ αἱ ἀργαί· καὶ γάρ εἰ λαβόν μέ τις μετέωρον φέροι ἐμοῦ προστάθεατος καὶ βουλγήνετος, ἐν ἐμοὶ δι' ἀργῆς. ὅταν δὲ ἔξωθεν ἡ ἀργὴ καὶ βίᾳ μέ τις λαβόντων ἀργη ἀκούσιον τὸ τοιούτον καὶ βίαιον. ἔστι δὲ οὐκ ἀλλογιας καὶ τὰ ἔξης προσκείσθαι ἀμφισβητεῖται γάρ. ὡς προειλιών 20 λέγει, περὶ τῶν διὰ φύσιον μειζόνων κακῶν τυράννους ἡ διλως τοῖς κρατοῦσιν ὑπηρετηράντων τι τῶν αἰτηρῶν. περὶ δὲν δῆλον ὅτερον ἐπισκοπεῖται καὶ δοκεῖ μᾶλλον ἐκούσια εἶναι. τὸ δὴ καθαρῶς βίαιον τοῦτο ἔστιν, ὅταν ἔξωθεν τε ἡ ἀργὴ καὶ μηδὲν συμβάλλεται δι πράττων ἡ δι πάσχων. δοκεῖ δὲ τὸ [καὶ] δι πράττων μὴ εὑ προσκείσθαι. ὅτι γάρ διν βίαιόν τι συμβαίνη, καὶ 25 μηδὲν αὐτὸς εἰς τοῦτο συμβάλλεται, πάσχειν μὲν ἀν λέγοιτο, πράττειν δὲ οὐ. οἷον εἰ, ὡς φησι, πνεῦμα κομίσαι ποιό τινα ἡ ἀνθρωποι κύριοι ὄντες· τὸ γάρ κομίζεται καὶ τύπεσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα πάσχειν διλλούσι ποιεῖν ἔστιν. ἡ καὶ πράττειν βίαιόν ἔστιν; οἷον εἰ ἀθημεῖς τις αὐτὸς ὥστειν δῆλον καὶ καταβάλλοι ἄκων· ἄκων γάρ καὶ βίᾳ ἐπράξειν, οὐδὲν εἰς τοῦτο συμβαλλόμενος. ἔξ- 30 γεται δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀμφύγοις βίαιον, οἷον τὸ πῦρ δοκεῖ κάτω φέρεται καὶ ἡ γῆ ἀνω. τὸ δὲ βίᾳ οὗτος λεγόμενον καὶ ἐπὶ τῶν ἀμφύγων πότερον ὅμοιον ἔστιν ἡ συνώνυμον; δοκεῖ γάρ ἵστας ὅμοιον μεν εἶναι. τὸ μὲν γάρ βίᾳ ἐν τοῖς ἄλλοις ἔστιν ἡ παρὰ φύσιν κάνησις αὐτῶν ἡ μονή. ἐν δὲ τοῖς ἀμφύγοις οὐ

3 δὲ Z: γάρ N. 5 ὑριζεθαι Z: διορίζεσθαι N. 6 κλεῖς ex κλῆς Z. 7 τοι om. Z 7 ὅταν Diels: ὅτε ZN. 8 ἡ Z: εἰ N. 9 αὐτοῖς N: αὐτῆς Z. 11 ἀκούσια N et Arist.: ἀκούσιον N. 12 τὰ Z: τὸ N. 13 εἰς δι Arist. vulg.: βίᾳ (Voss. et) Arist. N<sup>b</sup>. 14 εἰς ἡ libri: εἴναι δι Arist. 15 μόνον Z: δι N. 16 μετέωρον Diels: μετέωρα ZN. 17 φέροι ex φέρει ZN. 18 βίᾳ ex βίαια Z. 24 καὶ seclusi μὴ ante καὶ sed transpositum post πράττων Z συμβαίνει N: συμβαίνει ex συμβαίνει Z. 25 πάσχειν Z: πάσχει N. 28 βίαιόν Z: βίαιος N. ὠσθεῖς] ἀθεῖς ZN. 29 καταβάλλοι N. ἄκων post ἄλλον N. καὶ om. N. συμβαλλόμενος scripsi: συμβαλλομένου ZN. 33. p. 60, 1 οὐ πάντως N<sup>b</sup> Z: om. N<sup>b</sup>.

πάντως τὸ παρὰ φύσιν. Βαδίζοι γάρ ἄν τι ζῆται βιαζόμενον, οὐ παρὰ φύσιν αὐτῷ οὔσης τῆς βιαίτεως. ὅτι τούτων οὗτως ἐγένοντων οὐδὲν ἡττην ὅμοιον μόνον ἔστι πᾶν τὸ βίαιον; ἐφαρμόττει γάρ καὶ τῷ ἐν τοῖς ἀψύχοις βιαίῳ ὁ ἀποδοθεὶς λόγος. ἔστι γάρ βίαιον, οὐ δὲ ἀργὴ ἔξωθεν μηδὲν συμβαλλομένου τοῦ 5 πράττοντος ἢ τοῦ πάσχοντος. τὸ μὲν οὖν ἔξωθεν εἶναι τὴν ἀργὴν τῆς κινήσεως καὶ τοῖς κατὰ φύσιν κινουμένοις ἔστι, καὶ περ μὴ κινουμένοις βίᾳ· οὐδὲ γάρ τι κάτω κινηθήσεται, μὴ τὴν ἀργὴν τῆς κινήσεως παρ’ ἄλλου λαβήν· τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ ὅρισμοῦ μὴ σφόδρα δηλοῦ καὶ τὸ τοῖς βίᾳ κινουμένοις τῶν 10 ἀψύχων ὑπάρχον· οὐδὲν γάρ συμβαλλεται εἰς τὴν ἄνω κίνησιν ὁ λίθος. ὥσπερ εἰς τὸ κάτω φέρεσθαι συμβαλλεται δὲ φύσις αὐτοῦ. περὶ μὲν οὖν τούτων διορίσθω ταῦτα.

Ο δὲ Ἀριστοτέλης ἔξῆς τοῖς προειρημένοις ἀπορεῖ, εἰ δσα διὰ φύσιον μειζόνων κακῶν πράττεται ἢ διὰ καλῶν τι, ἀκούσια ἔστιν. δοκεῖ δὲ τὸ μὲν τι ὅριθις ἡπορῆσθαι τῶν ἐν τῷ λόγῳ, τὸ δὲ εὐήθυνος· τὸ μὲν γάρ 15 ἀπορεῖν εἰ δσα διὰ φύσιον μειζόνων κακῶν πράττεται ἐκούσια ἔστιν ἢ ἀκούσια εὐλογον, τὸ δὲ, εἰ δσα διὰ καλῶν τι πράττεται, ταῦτα ζητεῖν εἰ ἐκούσια ἢ ἀκούσια, ἔστι γελοῖον. καὶ γάρ ἐπαινεῖται καὶ ἐκούσια δοκεῖ τὰ δι’ ἀρετὴν καὶ διὰ καλῶν τι πραττόμενα. ἢ τὸ λεγόμενον τοιοῦτον ἔστιν, εἰ ἐκούσια δσα διὰ φύσιον μειζόνων κακῶν πράττεται μᾶλλον ἢ διὰ καλῶν τι; εἰ γάρ τις προ-20 τιμῇ τὸ μὴ πάσχειν τι φοβερὸν τοῦ καλόν τι πρᾶξαι, ἐπ’ αὐτῷ ὃν ὑπομεῖναι τὸ ἀλγεινὸν ἐπὶ τῷ καλῷ, περὶ τούτου ἀμφισβητήσειν ἀν τις, εἴτε ἀκων εἴτε ἔκών πεποίηκεν, οἷον εἰ τύραννος προστάττοι αἰσχρόν τι πρᾶξαι ἀπειλήσας γονέων καὶ τέκνων θάνατον καὶ πράξαντος μὲν σώζοιντο, μὴ πράξαντος δὲ ἀποθυνήσκοιεν· ὃ δὲ τοῦτο ὑπομένοι ἐπὶ τῷ καλῷ. ἀμφισβητεῖται γάρ περὶ 25 τοῦ τοιούτου, πότερον ἔκών ἢ ἀκων ποιεῖ, δταν ὑπομείνη τὰ αἰσχρὰ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν φιλτάτων ἔκωτῷ παραμελήσας τοῦ καλοῦ. δπερ οὐκ ἐποίησεν ὁ Σωκράτης, ἀλλὰ τῶν τριάκοντα κελευσάντων ἄγειν ἐπὶ θάνατον τινα τῶν πολιτῶν Λέσντα δόνομα, ἵνα δὴ μὴ κοινωνήσῃ αὐτοῖς τῶν προξενῶν. καταφρονήσας 30 τὴν ἔαυτοῦ σωτηρίας καὶ τῶν τέκνων καὶ τῆς γυναικός, οὐδὲ ὑπηρέτησε τὸ προσταχθὲν διὰ τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον. περὶ δὴ τῶν τοιούτων ἀπορεῖται, δταν διὰ τὸν τοιοῦτον φύσιον ἐνδούς τις ὑπομένη, εἰ δεῖ λέγειν αὐτὰ ἀκούσια.

1 βαδίζοι Z: βιαίοι N, βαδίζοι corr. A N <sup>2</sup>	βιαζόμενον om. N	2 οὔσης Z:
οὔσια N	ὅμοιον scipisi: ἀγάνωμον ZN	3 τῷ Z: τὸ N
βιαίον N	6 κατὰ φύσιν Z: ἐν τῇ φύσει N	βιαίῳ Z: λαβόν
	7 λαβόν ex λαβεῖν Z: λαβόν	ex λαβῶν N
	8 βίᾳ ex μίᾳ Z	9 τὴν ex τὸ Z
	10 τὸ Z: τὴν N	10. 11 διωρίσθω N
	τοιοῦτων N	13 ἀκούσια Z: ἀκούσιον N
	14 τι (R): τοι ZN	15 εἰ (R): η ZN
	18 εἰ scipisi: η ZN	18 εἰ scipisi: η ZN
20 πάσχειν τι scipisi: παντὶ ZN	19 οὐ Z: ὁν N	22 ἔκών Z: ἀκων N
οἷον εἰ — δίκαιον (30) = Classical Journal XXIX 110		προστάττεις ex προστάττει
Z: προστάττεις N	23 σώζοιντο ex σώζειντο ZN	26 δπερ οὐκ — δίκαιον (30)
= Hermæ V 103. 104	28 μὴ om. N	= Hermæ V 103. 104
Z: τοῖς ἔαυτοῦ N	αὐτοῖς om. Rose	29 τῆς ἔαυτοῦ
ἔκούσια N	31 ὑπομείνη N	ἀκούσια ex

ἐσικέναι ὃς δοκεῖ ταῖς ἐν τοῖς γειρῶσιν ἐκβολαῖς ἀπλῶς μὲν γάρ οὐδεῖς ἂν ἐκβάλλοι τὰ ἐκ τῆς νεώτερης ἐνίστε ὃς ὑπομένει τοῦτο ἐπὶ σωτηρίᾳ ἔαυτοῦ καὶ τῶν συμπλεόντων· καὶ γάρ οὕτως τὰς αἰτιγράς πράξεις καὶ μοχθηράς ἔκών μὲν οὐδεῖς ἂν ὑπομείνειν ἐπιεικής· ἐνίστε ὃς ὑπομένουσιν ἐπὶ σωτηρίᾳ ἔαυτῶν καὶ τῶν φύλων. μικτάς μὲν οὖν εἰναι φησι τὰς τοιαύτας πράξεις ἐξ ἐκουσίου καὶ ἀκούσιου. ή μὲν γάρ ἔσωθεν ή ἀργή τῆς πράξεως, οἷον τύραννος η ἡ κρατῶν καὶ η ἐκείνου ἀπειλή, ταῦτα ἀκούσια, η δὲ ἐξὸν αὐτοῖς πᾶν ὄτιον παθεῖν πρὸ τοῦ αἰτιγρά τι πρᾶξαι τὰ αἰτιγρά τῷ μὴ παθεῖν τὰ φοβερά ὑπομένουσι. ταῦτη δοκοῦσιν ἐκούσια εἶναι. διμοις δὲ ἐσικέναι μᾶλλον φησιν αὐτὰς ἐκουσίοις. αἵρεται γάρ εἰσιν αἱ τοιαύται πράξεις καὶ τὸ τέλος τῆς τοιαύτης πράξεως κατὰ τὸν καιρὸν κρίνεται. καθ' ὃν πράττεται. περὶ γάρ οὐδεμιᾶς πράξεως καθίλου ἔστι διορίσασθαι, ἀλλὰ κρίνεται τότε ὅτε πράττεται διὸ τί ἐπράχθη καὶ πῶς ἐπράχθη. ἔκών δὲ τότε πράττεται, ὅτε πράττεται, καὶ προτιμᾶς ἀλλοὶ πρὸ ἀλλοὺς καὶ συμβάλλεται εἰς τὸ πραγμήγανον 15 οὐ μικρόν. καὶ γάρ η ἀργή τοῦ κινεῖν τὰ μέρη τὰ αὐτοῦ, ἀπερ ἐστιν ὅργανα τῇ ψυχῇ, ἐν αὐτῷ ἔστι τῷ πράττοντι, ὅτε ἐνεργεῖ τὰς πράξεις. οὐ γάρ ἔοικε τῇ ὑπὸ πνεύματος κομισθέντι ποιητῇ ὅτε τῶν δημάρτων ἀγθίνεται· ἀλλὰ φέρε εἰπεῖν προστάζαντος τοῦ τυράννου ἀποκτεῖναι τινὰ τῶν πολιτῶν καὶ ἀπειλοῦντος αὐτῷ θάνατον ἀν μὴ ἀποκτείνη, ἀποκτίνυσιν αὐτὸν ἐπάγμα τὴν 20 χεῖρα τῷ ἀναιρουμένῳ· ὃν δὲ ἐπ' αὐτοῖς η ἀργή τοῦ πρᾶξαι καὶ μῆ. ἐκούσια δοκεῖ εἶναι τὰ τοιαῦτα· ἀπλῶς δὲ ἵστως λέγοιτο· ἀν ἀκούσια, ὅτι οὐδεῖς ἂν ἐλοιτο αὐτὰ καθ' αὐτά. ἔστι καὶ ἐντεῦθεν δῆλον ὅτι ἐστὶν ἐκούσια· ἐπαινοῦνται γάρ ἐνίστε ὅταν λυπηρόν τι ὑπομένωσι μᾶλλον η τὸν οὐδὲν παρασχεῖν τῷ τυράννῳ εἰς ὅβριον· καὶ ἔστι μᾶλλον ἀν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς πατρίδος. 25 ἐπεὶ δὲ εἴπει καὶ αἰτιγρά ὑπομενητέον εἶναι, ἐνθυμητέον ὅτι μικρὸς αἰτιγρά ὑπομενητέον ἀντὶ μεγάλων καλῶν, οἷον εἰ κελεύσει τύραννος σπουδαῖον ἄνδρα ἐνδυνέντα στολὴν γνωμακίαν φανῆναι τοῖς πολίταις, ἀπειλῶν, εἰ τοῦτο μὴ πράξει ἀναστατώσειν αὐτοῦ τὴν πατρίδα καὶ γονεῖς καὶ τέκνα· ὑπομενεῖ γάρ τὸ προσταχθέν. ἀν δὲ ἀνάπαλιν, φέγονται. ἀν αἰτιγρά ὑπομένωσιν ἐπὶ 30 μηδενὶ καλῶν. εἰ δὲ ἐπαινος καὶ ψύχος ἀκολουθεῖ, δῆλον ὅτι ἐκούσια ἔστι. ἐπὶ γάρ τοῖς ἐκουσίοις ἐπαινος η ψύχος. ἐνίστε δὲ τοῖς πρᾶξαι τι τῶν αἰτιγρῶν συγγνώμη γίνεται, ὅταν ἀ μὴ δεῖ διὰ τοιαύτα ποιήσωσιν ἀ ὑπερβάλλει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, οἷον σφοδράς βασάνους καὶ ἀμηχάνους, καίοντάς τινος καὶ τέμνοντος καὶ στρεβλοῦντος. ἔνια δέ φησιν οὐδὲ ἀναγκασθῆναι 35 προσῆκει ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ὑπομενητέον η πρᾶξαι τὰ αἰτιγρά. μικρὸς μὲν

2 ἐκβάλλοι εκ ἐκβάλλει N: ἐκβάλλει Z σωτηρίαν N 7 η (R): εἰ ZN

9 τὰ εκ ταῦτα Z 12 γάρ (Voss.:) om. Z: duae fere litterae erasae N

14 πράττεται καὶ fortasse delenda 15 οὐ om. N η om. N: supra lineam Z<sup>2</sup>

17 κομισθέντι N: κομιζομένῳ Z<sup>2</sup> (κο Z<sup>1</sup>) ποῖ om. Z 19 ἐπάγων NZ<sup>2</sup>:

ἐπάγει Z 23 τὸν οὐδὲν Z<sup>2</sup>: τὸ νῦν ZN 23. 24 παρασχεῖν Z: πάσχειν N

26 ἄνδραι N 27 μὴ Z: μὲν Z 28 πράξεις N: πρᾶξῃ Z 32 συγνώμη

Z, γ alt. add. Z<sup>2</sup> 33 σφοδράς Diels: σφοδρῶς ZN βασάνους Diels: τὰς ἄγρους

ZN: τυράννος Z<sup>2</sup> in marg. ἀμηχάνους Diels: ἀμηχάνως Z<sup>2</sup>

34 τινος N: τινα Z

γάρ οὐ τοις ἀνάσχυτο τῶν ἀγαθῶν παραβῆναι, μεγάλα δὲ οὐ. ἀλλὰ ἀνέξεται πρότερον στρεψίλογμενος καὶ ἐν τούτοις τείνησται, πρίν τι πρᾶξαι τῶν παντελῆς αἰσχρῶν. ἐνίστεται δὲ γαλεπώτατόν ἐστι τὸ κρῖναι. θεαὶ ὥσπερ ἐν Λυγῷ ἴσθροιπα ἐφ' ἑκάτερα καὶ τοις δοκῇ εἶναι τὸ πακέν πρᾶξαι τι καὶ μή· καὶ δὲ εἴ μεγάλης φρονήσεως ἀντιτίθεται ποιὰ ἀντὶ ποιῶν αἱρετέον. οὐκ ἔστι δὴ ὥσπερ περὶ τῶν ἄλλων πρακτῶν καθόλου περὶ τῶν τοιστῶν διορίσαι, ἀλλὰ δεῖ τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς συμβαίνοντι παρεπάμενον κρίνειν ἵκενδης. ἔτι δὲ γαλεπώτερον τοῦ κρίναι τὸ ἐμμείναι τοῖς γνωσθεῖσιν. ἐνίστεται γάρ τις εἴλετο μὲν ὑπόμεναι τὰ δεινὰ μᾶλλον ἦ πρᾶξαι τὰ αἰσχρά, γενόμενος δὲ ἐν 10 ταῖς βασάνοις μετέθετο· καὶ προείλετο μὲν ἵδεν τὸν οὐδὲν ἀπομνήσκοντα μᾶλλον ἦ ποιῆσαι τι τῶν ἀνοσίων, ἵδων δὲ τὸν οὐδὲν ἀγόμενον οὐκ ἀντέσχειν, ἀλλὰ μετέβαλε τὴν γνώμην. διὸ καὶ ἔπαινος ἐνίστεται περὶ τοὺς μὴ ἀναγκαζόμεντας καὶ ψύχοι περὶ τοὺς ἐνδόντας ταῖς ἀνάγκαις, λεκτέον δὲ βίαια ἀπλῆς μὲν καὶ κυρίως, θεαὶ η αἰτία ἐν τοῖς ἐκπόδησ ἦ, μηδὲν συμβαῖλο- 15 μένου τοῦ πράττοντος· οἷα δὲ ἔφαμεν εἶναι τὰ μικτά, καὶ μὲν ἀκούσια, διότι οὐδεὶς ἀντὶ τῶν ἐπιεικῶν, τότε δὲ δὲ τε πράττεται ἀντὶ τῶνδε· λέγων δὲ περὶ τούτων ἡ καθ' αὐτὰ μὲν ἀκούσια, ἔκούσια δὲ τότε, μᾶλλον ἔκούσια καὶ οὐκ ἀκούσια αὐτά φησιν εὐλόγως. τὸ γάρ καθ' αὐτὰ ἀκούσια αὐτὰ εἶναι τοις τῷ καθόλου· ἐν δὲ τοῖς πρακτοῖς ὁ περὶ τῶν 20 καθόλου λόγος κενός, οἱ γάρ πράξεις ἐν τοῖς καθ' ἔκαστα· γαύτῃ δὲ ἦν ἔκούσια· ὥστε ἐν οἷς τὴν ἴσχυν μᾶλιστα αἱ πράξεις ἔχουσι τοῦ εἶναι ἔκούσιοι ἦ ἀκούσιοι, κατὰ τούτο οὖται ἔκούσιοι μᾶλλον ἀντὶ λόγων ἦ ἀκούσιοι λέγοντο. ἦ τὸ ἀπλῆς οὐ τὸ καθόλου σημανεῖ; ἀλλ' οὐτε αὐταὶ ἐφ' ἔκατῶν ἀνευ περιστάτεως τῆς ἐν τῷ τότε καιρῷ ἀκούσιοι εἰσι, φριξερῶν δὲ 25 ἐπικειμένων μᾶλλον ἔκούσιοι. καὶ γάρ αἱ πράξεις ἐν τοῖς καθ' ἔκαστα ἔκούσιοι, θεαὶ ἕκαντα τότε πράττῃ ὁ πράττων.

Γελοῖοι δὲ εἰσὶν οἱ λέγοντες βίαια εἶναι οσα ὑπὸ τῶν ἡρέων τινὲς ἀγθύνεταις ποιοῦσι. φασὶ γάρ ὑποπίπτειν τῷ ὄρισμῷ τοῦ βιαίου· ἔξωθεν γάρ ἡμῶν ὅντα τὰ ἡρέα ἀναγκάζει ἡμᾶς, οὐτοὶ δὲ ὁ λόγος πάντα ποιεῖ τὰ ἀδι- 30 κήματα βίαια· σχεδὸν γάρ πάντες δι τὸ ἡδονὴν ἀδικοῦσιν οἱ ἀνθρώποι. γελοῖον δὲ τὸ μὴ αὐτὸν μᾶλλον αἰτιᾶσθαι εὐθύγρατον ὅντα ὑπὸ τῶν ἡρέων, ἀλλὰ τὰ ἡρέα· ἐπ' αὐτῷ οὖν καὶ τὸ ἀγεσθαι καὶ τὸ μή. δηλοῦσι δὲ καὶ οἱ σώφρονες καὶ οἱ ἐγκρατεῖς· ἐπεὶ κατά γε τοῦτον τὸν λόγον οὐδὲ τοὺς καλὰ πράττοντας ἔκόντας φαίη τις ἀν πράττειν ἀναγκάζεσθαι γάρ ὑπὸ τῶν καλῶν. 35 εἰ δὲ αὐτόν τις αἰτιᾶται, εὕλογον καὶ τῶν αἰσχρῶν αὐτόν τινα αἰτιᾶσθαι ἀλλὰ μὴ τὰ ἡρέα.

1 ἀν τοις Z: τοις ἀν N      4 δοκῇ] δοκεῖ ZN      5 δὴ Z: δεῖ N . . . 6 περὶ (post ὥσπερ) NZ<sup>2</sup>: om. Z      7 δὲ Z: καὶ N      9 ἕλετο N      10 ταῖς N: τοῖς Z      13 περὶ om. Z: add. Z<sup>2</sup>      λεκτέον δὲ Z: λεκτὸν δὴ N      βίαια NZ<sup>2</sup>: βίαια Z      17 δὲ περὶ Z<sup>2</sup>: δὲ ἐπὶ ZN      19 πρακτοῖς Z: περιπρακτοῖς N      22 post ἀκούσιοι Z λέγοντο, mox deletum      24 τῆς ex τοῖς Z      26 ἕκανων NZ<sup>2</sup>: ἐν τῶν Z      27 βίαια NZ<sup>2</sup>: βίαια Z      31 μὴ Z: μὲν N      αὐτὸν ZN: αὐτὸν Z<sup>2</sup>      32 οὖν καὶ Z: οὖν N      δηλοῦσι — ἐγκρατεῖς (33) om. Z      34 ἀναγκάζεσθαι N: ἀναγκάζεται Z      35 τινα scripsi: τις ZN

Τὸ μὲν οὖν βίαιον τί ἐστιν εἴρηται· τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν φῆσι πάντως εἰναι οὐχ ἔκουσιον· εἰδὴ δὲ τοῦ δι' ἄγνοιαν εἶναι δόσι· τὸ μὲν ὄμμανυμον τῷ ἀνωτάτῳ γένει, καλεῖται δὲ ἀκούσιον. ὅταν γάρ δι' ἄγνοιάν τις ποιήσῃ τι τῶν μὴ δεῖντων καὶ μετὰ ταῦτα μαθίουν μετανοῆται καὶ λυπήται, τότε ἀκούσιον φαίνεται ὡς ἀληθῆς τὸ πραγμάτιον. ὅταν δὲ γνοὺς μὴ μεταμελῆται μηδὲ λυπῆται, ἐνίστεται δὲ καὶ ἀσμενίζῃ, ἀκούσιον μὲν οὐ ρήτεσσιν· εἴσικε γάρ ἐκόντος αὐτοῦ γεγονέναι εἰ καὶ ἦτι μάλιστα ἡγούμενον. ἐπεὶ δὲ ἀγνοήσας ἔπραξε, καὶ δεῖ αὐτῷ ἄλλο ὄνομα τιθεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ τὸ ἀκούσιον (οὐκ εὐποροῦμεν δὲ ἄλλου ὄντος αὐτοῖς, καλεῖσθω οὐχ ἔκουσιον). εἴσικε δὴ τι πᾶσα διαιρέσις τοιαύτη 10 εἰναι· ληπτέον γάρ αὐτήν, ἐπειδὴ καὶ διστιθεώρητός ἐστι, διὰ τὰς ἑνούσας αὐτῷ ὄμμανυμίας τῶν γενῶν πρὸς τὰ εἰδῆ ὧν ἐστιν ἀνωτάτῳ ἀκούσιον, διὰ ταύτων πιὼν ἐστι τῷ οὐχ ἔκουσιῳ· τοῦ δὲ αὐτοῦ σίνον τῇ οὐχ ἔκουσίου τὸ μὲν βίᾳ, τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν. τοῦ δὲ δι' ἄγνοιαν τὸ μὲν ἔκουσιον, τὸ δὲ οὐχ ἔκουσίον, ὃν ἐκάτερον ὄμμανυμον τῷ γένει, τὸ μὲν τῷ οὐχ ἔκουσιῳ, τὸ δὲ 15 τῷ ἀκούσιῳ. εἴποι δὲ οὖν τις καὶ τὰ ὑπὸ τὴν ἄγνοιαν οὐχ ἔκουσια καὶ ἀκούσια κατὰ τὸ ἀνωτάτῳ οὐχ ἔκουσιον καὶ ἀκούσιον, ὃς δὲ πρὸς ἄλληλα συγκρινόμενα τοῦ δι' ἄγνοιαν εἰδῇ, καθ' ἣν εἴπει διαφορὰν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ μὲν ἔσται ἀκούσιον, τὸ δὲ οὐχ ἔκουσιον.

Ἐπειδὴ δέ φησιν εἰναι καὶ τὸ δι' ἄγνοιαν πράττειν, οὐ ἀργὴ τῆς 20 πράξεως καὶ αἰτία ἡ ἄγνοια· οὐ λέγεται δὲ δι' ἄγνοιαν πεποιηκέναι, ἀλλ' ἀγνοῶν ἐνίστεται πράττειν ὁ μεθίνων τι πράξας ἢ ὀργιζόμενος· τῆς γάρ πράξεως τῷ μὲν ἀργῇ ἡ μεθίη, τῷ δὲ ἡ ὀργή. διὰ μεθίην οὖν δὲ λέγοιτο πεποιηκέναι, καὶ ὁ ἔπειρος δι' ὀργήν, δι' ἄγνοιαν δὲ οὐδέπερος· ἀγνοῶν δὲ ὄμμας ποιεῖ δὲ ποιεῖ. εἰ μὲν οὖν τις δι' ἄγνοιάν τι ποιεῖ καὶ ἀγνοῶν ποιεῖ. εἰ δὲ ἀγνοῶν οὐ πάντας δι' ἄγνοιαν. ταχαὶ δὲ οὐ λέγοιτο εὐλόγως ὁ διὰ μεθίην πράξας οὐ δι' ἄγνοιαν πεποιηκέναι, οὐ μάνον διτι αἰτίαν ἔχει τῆς πράξεως τὴν μεθίην, ἀλλὰ διότι οὐκ ἀγνοῶν ἥλιθεν ἐπὶ τὴν μεθίην καὶ ἐξὸν μὴ ἐπὶ τοσοῦτον πιεῖ ὅστε μεθυσθῆναι. ὄμως ἔπειρ· ἔκανεν οὖν ἐμεθύσθη, ὅστε καὶ ἔκανεν ἔπραξε τὰ ἐν τῇ μεθίῃ καὶ οὐ δι' ἄγνοιαν. τὰ δὲ αὐτὰ λεκτέον καὶ ἐπὶ τοῦ δι' 30 ὀργὴν πράξαντος· ἐπ' αὐτῷ γάρ ἦν ἐπιμεληθῆναι ἕαυτοῦ, ὅπως μὴ δι' ὀργὴν προσαγρίμενος ποιῇ τὰ δεινὰ καὶ παράνομα.

Α δὲ ἔξῆς λέγει, δυνατὸν μὲν ὡς ἀκόλουθα λαμβάνειν τοῖς προειρημένοις, δυνατὸν δὲ καὶ ὡς αὐτό τι καθ' αὐτό. φῆσι γάρ πάντα τὸν μοχληρὸν ἀγνοεῖν

1 πάντως Z <sup>2</sup> : παντοῖον NZ	3 γένειν N	ποιῆσει N	4 μετανοεῖ Z
5 ὅταν Z: lac. N	μεταμελεῖται N	6 λυπῆται ZN	ἀσμενίζῃ εἰς ἀσμενίζει N
νίζει N	εἴσικε Z: εἴοι... N	ἐκόντος Z: ἐκόντως εἰς ἐκόντως N	
8 αὐτῷ Z: ..... τῷ N	9 καλεῖσθαι Z: καλλίσθω εἰς καλλεῖσθω N; δὲ fort. add.	10 ἐνούσας NZ <sup>2</sup> : αἰνούσας Z	11 τῶν—ῶν Z <sup>2</sup> in marg.: τῶν ὡν
..... εἰδῆ Z: τῶν ὧν πρὸς τὰ εἰδῆ N		12 δ' αὐτὸς Z <sup>2</sup> : δὴ ZN	14 ἐκάτερον. N: ἐκατέρων Z
Z: τῶν N		15 εἴπει N	15 ὄμμανυμον Z
18 ἔσται] εἰναι Diels	20 post ἄγνοια Z <sup>2</sup> in marg.: τοῦ ἀγνοοῦντος	16 τὸ	26 τὴν om. Z
26 τὴν om. Z	27 τὴν om. N	28 ὄμως om. N	31 προσαγρίμενος Z: πρασσόμενος Z
			ποιῇ ex ποιεῖ Z: ποιεῖ Z
			32 δὲ δ' ἔξῆς—ἔλαθεν
			(p. 65, 24) = Classical Journal XXIX 111. 112

ἡ δεῖ πράττειν καὶ ὡν ἀφεκτέον καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ἄγνοιαν ἀδίκους καὶ κακοὺς γίνεσθαι. πάντες γάρ ἀνθρωποι σχεδὸν ἐφίενται τοῦ ἀγαθοῦ· τὰ δὲ ἀδίκα ἐνίστησαν ὥντες μὲν ἀδίκα σῆτα, ἀπατώμενοι δὲ καὶ ἡγούμενοι ἐκατέτης ἀφέλιμα εἶναι, πράττειν αἴρονται. οὐ μέντοι τὸ δικούσιον κατὰ τοῦτο 5 λέγεται· οὐδέ τοι φαμεν ἀκούτας ποιεῖν διὰ τὸ ἀγνοεῖν τὰ συμφέροντα καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ προαιρέσει ἄγνοιαν καὶ τὴν καθόλου. λέγει δὲ ἐν προαιρέσει ἄγνοιαν. διαν τις προαιρέσιν ἔχει μογῆθηράν δὲ ἄγνοιαν τοῦ συμφέροντος. τὴν δὲ αὐτὴν καὶ καθόλου καλεῖ ἄγνοιαν. διτι μὴ περὶ ἐν τί ἐστι, μηδὲ περὶ μίαν πρᾶξιν ἢ τοιαύτην ἄγνοιαν. ἀλλὰ καθόλου τὸν οὕτως ἀγνοοῦντα λέκηθε τὰ συμφέροντα ἀπαντα. οὐ δὴ διὰ τὴν τοιαύτην ἄγνοιαν ἀκούσια λέγεται τινα ἀμαρτήματα· τεκμήριον δέ· συγγάμης τυγχάνουσιν οἱ ἀκούσια πεποιηκότες καὶ παρὰ τῶν νόμων καὶ παρὰ τῶν δικαίωντων, ἢ δὲ ἐν τῷ θέμει ἄγνοια μισεῖται· καὶ εἰκότως. αὔτιοι γάρ αὐτοὶ αὐτοῖς οἱ ἀνθρωποι τῆς τοιαύτης ἄγνοίας, μὴ ἐπιελέμενοι τοῦ διαγνώσκειν τὰ ὡς ἀληθῶς συμφέροντα τίνα ἐστὶ καὶ διτι 15 ἡ κακία καὶ ἡ ἀδίκια πάντων χρημάτων βλαβερώτατον τῷ ἔχοντι. ταῦτα δέ, ὡς ἔφην, δύναται μὲν καὶ ἐπειθεῖ τοῖς προειρημένοις. ὁ γάρ μογῆθηρ δέ λέγοιτο ἂν ἀγνοεῖν μὲν δὲ ποιεῖ· οὐ μέντοι δὲ ἄγνοιαν πράττει τὴν ἐν ταῖς πρᾶξιν· ἀλλ᾽ εἰπερ ἄρα. δὲ ἄγνοιαν τὴν καθόλου ἢ τὴν ἐν τῇ προαιρέσει, ἤτις ἐστὶ τοῦ συμφέροντος· δύναται δὲ καὶ καθ' αὐτό τι εἶναι θεώρημα 20 πρὸς τοὺς λέγοντας ἀκούσια τὰ ἀμαρτήματα· ἔκαστον γάρ ἀγνοοῦντα. τὸ αὐτῷ συμφέρον ἀμαρτάνειν. πρὸς γάρ τοὺς οὕτως ἀναφαινομένους λέγεται, διτι ἀγνοοῦσι μὲν ὡς ἀληθῶς οἱ μογῆθηροὶ τὸ συμφέρον αὐτοῖς· οὐ μὴν διὰ τὴν τοιαύτην ἄγνοιαν τὸ ἑκούσιον λέγεται, ἀλλὰ διὰ τὴν καθ' ἔκαστα καὶ περὶ δὲ ἡ πρᾶξις· αὕτη γάρ ἐστι τυγχάνουσα ἐλέσυ καὶ συγγάμης καὶ τὰ διὰ τὴν 25 τοιαύτην ἄγνοιαν πραττόμενα.

Διορίζει δὲ καὶ τίνα ἐστίν, ἐν οἷς ἡ ἄγνοια· ἐστι δὲ αὐτὰ ἢ τίς ἐστιν (ἢ τί) ἢ περὶ τί ἢ ἐν τίνι ἢ τίνι πράττει ἢ ἔνεκα τίνος καὶ πῶς. σημαίνει δὲ τὸ τίς. οἷς δὲ πράττων, διπερὶ οὓς ἀν τις ἀγνοήσειε μὴ μανίσμενος· οὐδεὶς γάρ ἀν ἐκατέτην ἀγνοήσεις πράττων μὴ μανίσμενος. τὸ δὲ τί ἐστι τὸ πραττόμενον, διπερ ἐκπεπτωκέναι (λέγουσιν) αὐτούς, ὡς δὲ Αἰσχύλος τὰ μυστικά· ἔλεγε μὲν γάρ αὐχὴν ὡς μυστικά, ἔλαθε δὲ εἰπών μυστικά· καὶ δεῖξαί τις βουλόμενος τὸν καταπέλτην τῷ φύλῳ καὶ τοῦτο πρᾶξαι βουλόμενος ἀφεῖς ἐπάταξεν αὐτόν, ἀλλοὶ οὖν πράττων ἀλλοὶ ἐπραξεῖν. ἡγνόει οὖν δὲ ἐπραξεῖ. τὸ δὲ περὶ τί καὶ ἐν τίνι ἐφ' ἐν ἔσικε φέρειν. διὸ καὶ οὕτως· ἐπεὶ δὲν περὶ τί 35 καὶ ἐν τίνι, οἷον εἰ ἀγνοούντι περὶ τίνα πράττει. εἰ γάρ τὸν οὐδέν οἰηθεὶς πολέμιον εἶναι ἀποκτείνοι, περὶ δὲν ἢ πρᾶξις ἡγνόησε. δυνατὸν μὲν οὖν ἐστι φάναι,

1 τοιαύτην om. Z      3 ὅντα Z: εἶναι N      4 ἀφέλημα N      μέντοι τὸ Z: μέντοι  
κατὰ τὸ N      7 ἔχει] ἔχει ZN      10 δὴ NZ<sup>2</sup>: δεῖ Z      14 ἐπιφελώμενοι N  
τοῦ ὡς ἀληθῶς γινώσκειν τὰ N      15 βλαβερώτερον NZ<sup>2</sup>: βλαβερώτατον Z      16 γάρ  
Z: δὲ N      17 πράττει Z: πράττειν N      18 εἰπερ NZ<sup>2</sup>: ὡςπερ Z      20 αὐτῶν Z<sup>2</sup>:  
αὐτῷ ZN      21 ἀναφαινομένους Z: ἀποφερημένους N      22 αὐτοῖς libri      23 τοι-  
αύτηγ— καὶ τὰ διὰ τὴν (24) om. N      26 αὐτὰ scripsi: αὐτὴ ZN      27 ἢ τί  
addidi      ἢ τινι Z: ἢ τίνη N      30 ἐκπεπτωκέναι N      λέγουσι addidi  
αὐτούς etiam Arist. vulg.      36 ἀποκτείνη N      post πρᾶξιν add. ἐστιν N

τὸ δὲ τίνι τῷ περ ἔπειραξεν ἀγνοεῖν, οἷον ἐν ἵερῷ· οὐκ ἔνικε δὲ ἐπὶ τοῦτο φέρειν· φανερὸν δὲ ἔσται διλέγοντος στερεού. τὸ δὲ τίνι, ὅταν ἀγνοῇ τις τὸ ὄργανον· ἀγνοεῖ γάρ φησι πᾶς εἰχειν· ἔβαλε μὲν γάρ τις τὸ δόρυ ἐπὶ τὸν πλησίον ὡς ἐσφαριωμένον. ἔβαλε δὲ αὐτὸν λελογγωμένον· καὶ ἔβαλε μέν τις ὡς κίστην, ἥη δὲ λίθος. τὸ δὲ ἔνεκα τίνος. εἰ δὲ λίλοι μὲν ἔνεκα πράξειν, λίλοι δὲ ἀποβαίη. ὡς δὲ τὸ φάρμακον δοὺς ἐπὶ σωτηρίᾳ, ἀγνοήσας δὲ θανάτιμον ἥη· καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ μὲν ἔπαισε τὸν ἔξεστηκότα ἑαυτοῦ ἵνα ἀνανήψῃ· ἔβαλε δὲ ἀποκτείνας, οὐκ ἐπὶ τοῦτο παίσας. τὸ δὲ πῶς, εἰ αὐτὴς φέτος ἥρεμα παίσιν, ἔπαισε δὲ σφυριδῶς στερεὸν γυμναζόμενον. περὶ πάντα δὴ ταῦτα  
 10 φησὶ τῆς ἀγνοίας οὐσιὰς. ἐν τοῖς καθεύδοντα πράξεις πάντα μὲν ἔξῆς οὐδεὶς ἀν ἀγνοήσεις, τουτέστιν οὐδεὶς συμβήσεται ποτε ἀγνοῆσαι αὐτὸν καὶ τὶ πράττει καὶ ἐν τίνι πράττει καὶ πῶς καὶ τάλλα. ἔτι δὲ ἑαυτόν, εἰ μή που εἴη μανόμενος, ἐν δέ τι ἀγνοήσαι αὐτόν, οὐδὲν κανούν καὶ διατάσσεις. ἂκων δοκεῖ πεποιηκέναι καὶ μάλιστά φησιν ἐν τοῖς κυριώτατοις· κυριώτατα  
 15 δὲ εἶναι δοκεῖ, ἐν οἷς δὲ πράξεις καὶ τὸ οὖν ἔνεκα. ὅτι δὲ τὸ οὖν ἔνεκα κυριώτατόν ἐστιν ἐν τῇ ἀγνοίᾳ δῆλον. κυριώτατον γάρ ἐν τῷ ἀγνοεῖν δὲ μάλιστα φαίη τις εἶναι δι' ἀγνοιαν· τοῦτο δὲ τὸ οὖν ἔνεκα. ὅταν γάρ φαίνεται τις λίλοι μὲν ἔνεκεν πράξεις, οἷον ἀγαθοῦ καὶ ὠφελίμου, τοῖς τοιούτοις (\*\*\*\*) διὸ καὶ οἱ ἀπολογήμενοι ἐπὶ τοῦτο μάλιστα εἰλίκησι καταφεύγειν τὴν προσάρτησιν αὐτῶν δέξιοντες ἔξεστάς εἰναι καὶ τίνος ἔνεκα ἔπειραξαν. πότερα σῶσαι βουλήμενοι δὲ ἀποκτεῖναι. σχεδὸν γάρ καὶ τάλλα πάντα τὰ δι' ἀγνοιαν εἰς τοῦτο ἀνάγκεται. καὶ γάρ δὲ τὸ τὶ ἔπειραξεν ἀγνοήσας εἰς τοῦτο ἀνάγκει, οἷον δὲτοῦτο ἔξεπεσεν αὐτὸν λέγοντα τίνος ἔνεκεν ἔλεγε· πότερον δι' ἔξαγρησίλη τὸ μαστικά δὲ, ἀλλ' ἄλλο τι λέγων ἔβαλεν ἔξαγρειλας. καὶ δέ τὸ ὄργανον ἀγνοήσας εἰς τοῦτο ἀνάγκει τίνος ἔνεκεν ἔβαλεν, δέτο φέτος ἔπειραξθει τὸ δόρυ, ἥη δὲ λελογγωμένον· καὶ δέ τὸ ἥρεμα μὲν οἰδόμενος πλήρεται, σφύροις δὲ πλήρειαν, τὸ τίνος ἔνεκα ἔπειραξε πρωτεῖναι ἀν, οἷον δὲ τὸ γυμνασίον καὶ ἀκρογειρίζόμενος. κυριώτατον οὖν ἐν τοῖς δι' ἀγνοιαν τῷ οὖν ἔνεκα· ἔτι δὲ ἐν οἷς δὲ πράξεις· τὸ δὲ τοῦτο λαμβάνει τῷ περὶ δι' ἀγνοήσας· καὶ διὰ τοῦτο 30 ἔφαμεν τὸ περὶ τῆς δι' ἀγνοιαν ἐπίρησθαι. κύριον δὲ τοῦτο διὰ τὸ καὶ αὐτὸν μάλιστα ἐμφανίειν τὴν ἀγνοιαν. οἷον δὲτοῦτο διὰ τὸ καὶ αὐτὸν μάλιστα ἐμφανίειν τὴν ἀγνοιαν. οἷον δὲτοῦτο διὰ τὸ καὶ αὐτὸν μάλιστα ἐμφανίειν τὴν ἀγνοιαν.

Εἰπὼν δὲ περὶ τοῦ ἀκούσιου ταῦτα, μέτεισιν ἐπὶ τὸ ἔκσυσιον. οὐχ ὥσπερ δὲ δύο εἴδη εἰσὶ τῷ ἀκούσιῳ τό τε βίσι καὶ τὸ δι' ἀγνοιαν αὐτὸν πεποιηκέναι,  
 35 ἀλλ' ἵνα ἕκανεν δι' εἰργασμένος, τοῦτον καὶ μὴ βιασθέντα καὶ μὴ δι' ἀγνοιαν

2 ὀλίγον NZ<sup>2</sup>: ὀλίγον Z      3 ἔβαλε Z<sup>2</sup>: ἔβαλλε ZN      4 ἔβαλλε  
 ZN      6 ἀποβαίην Z: ποβαίην man. 2      ὡς Z: οἷον ὡς N      7 ἀνανήψῃ N  
 8 φέτο scripsi cf. 25: ὡς τὸ NZ      10 ἔκαστα Z: ἔκαστον N      πάντα—οὐδὲν  
 κανούν καὶ (13) om. N      11 ἀγνοήσας] σαι add. Z<sup>2</sup>      12 ἔτι δὲ scripsi: ἔτι  
 τε Z      15 οἷς scripsi ex Arist.: ὡς ZN      ἔνεκεν N      17 τοῦτο δὲ Z<sup>2</sup>: οὐ δὲ  
 δέ Z: οὐ τόδε N      τὸ om. N      18 ὠφελίμου Z: ὠφελεῖας N      lacunam in-  
 dicavi      19. 20 προαίρεσιν Z<sup>2</sup> in albo      22 ἀνάρη N      23 ἔλεγε Z: ἔλεγον N  
 25 τίνος NZ<sup>2</sup>: om. Z      30 δὲ τοῦτο Z: δὲ καὶ τοῦτο N      35 εἰργασμένος N:  
 ἔργασμένος δὲ Z      τοῦτον Z: τοῦτο N

πεποιηκένται· δι' ὅπερ εἰς λόγος ἐστὶ τοῦ ἔκουσίου, οὐδὲ ἡ ἀρχὴ ἐν αὐτῷ τῷ πράττοντι εἰδότι τὰ καὶ ἔκαστα· ἐν γὰρ τούτῳ τῷ ὄρισμῷ περιεληγοται καὶ τὸ μὴ βίᾳ πράττειν καὶ τὸ μὴ δὲ ἀγνοιαν τὸν ἔκουσίων πράξαντα. ἐπεὶ δὲ τὰ διὰ θυμὸν ἦ τὸ πειθούμαν πραγμάτην τὴν σῆριν ἔχει ἐν αὐτῷ τῷ 5 πράξαντι καὶ εἰδότι τὰ καὶ ἔκαστα, δικεῖ δὲ ἀκούσια εἶναι, οὐκ ὀρθῶς φησιν ὑπολαμβάνειν τοὺς οἰομένους ἀκούσια τὰ διὰ θυμὸν ἥ τὸ πειθούμαν οὐδὲν γὰρ τῶν ἀλλων ζήτων ἔκουσίων πράξει, οὐδὲν οὐ παῖδες· κατὰ γὰρ τὸ πειθούμαν πράττουσι καὶ διὰ θυμὸν, οὐ κατὰ λογισμὸν. ἀλλὰ μὴν ἔκουσίων πράττουσι καὶ τῷλλα ζῆται καὶ οἱ παῖδες· οὐκ ἄρα ἀκούσια τὰ διὰ θυμὸν ἥ 10 ἐπιθυμίαν. Ήτι δὲ ἔκουσίων οἱ παῖδες καὶ τὰ ἄλλα ζῆται πράττουσι, δῆλον· ἀκούσιων γάρ δικεῖ ἔντα ποιεῖν καὶ πάτσιεν, οἷον ἐπειδὴν ἀκούσια ἀγηται δεθέντα· εἰ δὲ ἀκούσιων τινὰ πάτσιεν ἥ ποιεῖ τὰ παρὰ τὴν ὄρισήν αὐτῶν. Ήταν κατὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ὄρισήν καὶ ὄρεξιν ποιεῖ. ἔκουσίων ποιεῖ· ἐπεὶ δὲ ἀτοπον 15 ὅσα μὲν καλὰ πράττουμεν δι' ἐπιθυμίαν ἥ θυμὸν ἔκουσία λέγειν, οἷον εἴ τις θυμοθεῖς τύραννον ἀποκτείνειν καὶ ἐλεύθερώσει τὴν πατρίδα, ἥ εἴ τις ἐπιθυμήσεις καλοῦ τυνος ἐπιτηδεύματος καὶ μαθήματος· τὰ δὲ αἰσχρὰ ὅσα ἂν πράττωμεν δι' ἐπιθυμίαν ἥ θυμὸν ἀκούσια λέγειν, *(ἀτοπον δὲ ἀκούσια λέγειν)* ὧν δεῖ δρέγεσθαι. δεῖ δὲ καὶ δργίζεσθαι ἐπεὶ τισι καὶ ἐπιθυμεῖν τινῶν· ἐπεὶ δέ φησι τὰ μὲν ἀκούσια λυπηρὰ εἶναι. ἀνιταῖ γάρ 20 πᾶς ὁ ἄκων τι παιγνίας· τὰ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν πραττόμενα ἡδέα· οὐκ ἄρα ἀκούσια τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πραττόμενα ἡδέα. δύναται δὲ ἀντί τις καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ θυμὸν πραττούμενων τὸν αὐτὸν λόγον ποιεῖσθαι. δικεῖ γάρ καὶ τὸ κατὰ θυμὸν πραττόμενα ἡδέα εἶναι· ὁ γάρ ἀνών τὰ κατὰ θυμὸν τὰ πολλὰ ἡδεσθαι εἴωθεν· ἐπεὶ δὲ ἀμφισβητήσιεν ἐστι τὸ τοιωτόν, οὐκ ἐπὶ θυμοῦ 25 εἰρηκεν αὐτὸν ὁ Ἀριστοτέλης· ἐπεὶ δὲ τί διαφέρει τὰ διὰ θυμὸν ἥ ἐπιθυμίαν ἀμαρτημένα τῶν κατὰ λογισμόν; ἥ διὰ τοῦ τὰ μὲν κατὰ λογισμὸν ἀμαρτημένα ταῦτα οὐκ ἐροῦμεν ἀκούσια, τὰ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἥ θυμὸν ἐροῦμεν ἀκούσια; Ήτι μὲν γάρ φευκτὰ πάντα δῆλον. ἀλλ' εἰ τὰ κατὰ λογισμὸν ἀμαρτημένα ἔκούσια, Ήτι ψυχῆς λογισμὸς μόριον τι ἀνθρώπου, ὀμοίως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν 30 ἀλλων. καὶ γάρ τὸ θυμοειδὲς καὶ ἐπιθυμητικὸν μόριον τινα ψυχῆς ἀνθρώπου. ἀνθρώπου οὖν ἀμαρτήματα καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς ἀμαρτημένα· καὶ ἀτοπον δὴ τὸ τιθέναι αὐτὰ ἀκούσια.

p. 1111b4 Διωρισμένου δὲ τοῦ ἔκουσίου ἔως ἀλλ' εἰ ταῦτα ἐστι καὶ δέξῃ τινέ.

Τῷ περὶ ἔκουσίου καὶ ἀκούσιου λόγῳ ἐπειται ὁ περὶ προαιρέσεως· εἰδος

1 ἔκουσίου (R): ἀκούσιου ZN 6 ἥ ἐπιθυμίαν ZN et Arist. KbOb: ἥ δι' ἐπιθυμίαν Arist. vulg. 9 οὐκ ἄρα—παῖδες om. Z 11 ἀγηται om. N 13 αὐτοῖς Z: αὐτῷ N καὶ om. N 17 πράττοντες N 17. 18 ἀτοπον δὲ ἀκούσια λέγειν addidi ex Aristotele 18 δὲ καὶ om. N δργίζεσθαι scripsi ex Aristotele: δρέγεσθαι ZN 19 φησι Z<sup>2</sup> in marg: οὐχί ZN 24 θυμοῦ ex θυμεῖ Z 25 τὸ NZ<sup>2</sup>: om. Z 26 λογισμὸν ex λογισμῷ N 27 τὰ δὲ — ἀκούσια om. Z 33 διωρισμένου ZN: διωρισμένων Arist. ἔκουσίου Z: ἔκουσία N 34 δέξῃ τινί scripsi ex Arist. p. 1112a13 cf. p. 70,16: καὶ δέξεται ἄν τιν ZN 35 ἔκουσίων καὶ ἀκούσιων ZN λόγω corr. ex λέγομεν Z

γάρ τι ἔκουσίσιν ή προαιρέσις. αἱρεσις γάρ τις ή ἀρετὴ καὶ η κακία. ἔτι δὲ τὰ ημη μᾶλλον κρίνεται ἐκ τῆς προαιρέσεως η τῆς πράξεως. πράξεις μὲν γάρ ἄν τις τὰ καλὰ καὶ διὰ τύχην καὶ δι' ἄλλο τι οἰκονομούμενος, οἷον ὁ τὴν παρακαταθήκην ἀποδόντ, ἵνα δῆλη αὐθὶς πιστευθῆ η διὰ δέος. ἵνα μὴ 5 ἐλεγχθεῖς δῷρο δέκτην. δὲ δὲ κατὰ προαιρέσιν πράξεις μεγίστην βάσανον δέδωκε τοῦ ημίου<sup>1</sup>. ἔστι δὲ η προαιρέσις ἔκουσίσιν μέν, οὐ ταῦτὸν δὲ τῷ ἔκουσίφ, ἀλλ' ἐπὶ πλέον καὶ γενικώτερον τὸ ἔκουσίσιν· τοῦ μὲν γάρ ἔκουσίσιν καὶ οἱ παιδεῖς καὶ τάλλα ζῷα κοινωνεῖ, προαιρέσεως δ' οὔ· λογικὸν γάρ τι η προαιρέσις καὶ μετὰ λόγου. ἔτι τὰ ἔξαιρηντις ἔκουσίσια, κατὰ 10 προαιρέσιν δ' οὔ, οἷον τὰ διὰ θυμὸν ἄφνω πραγμέντα. τῶν γάρ μὴ κατὰ προαιρέσιν ποιούντων ἀλλ' ἔκουσίσις μόνον τὰ μὲν τῷ μὴ πεφυκέναι οὐ ποιεῖ κατὰ προαιρέσιν, ὥσπερ τὰ ἀλογα ζῷα, τὰ δὲ τῷ πεφυκέναι μέν, μήπω δὲ εἶναι καιρὸν αὐτοῖς τοῦ προαιρέσιν ἔχειν, ὥσπερ τὰ παιδία, τὰ δὲ πέφυκε μὲν καὶ ἔχει καιρὸν προαιρέσει χρῆσθαι, ἀλλὰ τῷ ἄφνῳ πεποιηκέναι οὐ πράττοι 15 ἀν κατὰ προαιρέσιν, ὡς οἱ διὰ θυμὸν πράττοντες ἄφνω πρὶν βουλεύσασθαι καὶ προελέσθαι· λέγουσι γάρ οὗτοι οὐ κατὰ προαιρέσιν ἔπραξαν, ἀλλὰ κατὰ θυμὸν η κατὰ ἄλλην τινὰ αἰτίαν. οὗτοι μὲν δὴ γένος τὸ ἔκουσίσιν τῆς προαιρέσεως δῆλοιν· εἰ μὲν γάρ τι προαιρέσις. καὶ ἔκουσίσιν, εἰ δὲ ἔκουσίσιν, οὐ πάντας προαιρέσις. μετὰ ταῦτα ζητεῖ τί ἔστι προαιρέσις· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν αὐτὴν λέ- 20 γουσιν ὅρεξιν, οἱ δὲ δόξαν, δείκνυσιν οὗτοι οὐδέπερον τούτων, διελόμενος τὴν ὅρεξιν εἰς τὰ εἰδή αὐτῆς ἐπιθυμιάν θυμὸν βούλησιν. καὶ πρῶτον οὗτοι οὕτε ἐπιθυμία οὔτε θυμός· θυμὸς μὲν γάρ καὶ ἐπιθυμία κοινὸν καὶ τοῖς ἀλόγοις ζῷοις καὶ τοῖς παισί, προαιρέσις δ' οὐ κοινόν.

"Ἔτι ἐκ τοῦ ἀκρατοῦς καὶ ἐγκρατοῦς δείκνυσιν· δὲ μὲν γάρ ἀκρατῆς 25 ἐπιθυμῶν πράττει, προαιρούμενος δ' οὔ· οὐκ ἄρα ταῦτὸν ἐπιθυμία καὶ προαιρέσις. ἀξιον δὲ ζητήσαι πῶς λαμβάνει τὴν προαιρέσιν ἐν τῷ ἀκρατεῖ καὶ τῷ ἐγκρατεῖ. δόξει γάρ προαιρέσιν λέγειν τὸν ἄνευ ὅρεξεως λογισμόν, ἐπειδὴ δὲ ἐγκρατῆς κατὰ λογισμὸν μὲν ποιεῖ, καὶ τὸ ἐπιθυμιάν δ' οὔ· καίτοι λέγεται η προαιρέσις ὅρεξις εἶναι βουλευτική, ὡς ὑστερὸν διαταργητισθεῖσται. 30 οὐκ ἀγνοητέον οὖν, οὗτοι δὲ ἐγκρατῆς κατὰ προαιρέσιν ποιεῖ· καὶ γάρ λογισθεῖσος τὸ συμφέρον καὶ τῆς βουλήσεως, ητοις καὶ αὐτὴ ὅρεξις ἐστιν, ἀκολουθούσης τῷ λογισμῷ· δὲ δὲ ἀκρατῆς παρὰ ταύτην ποιεῖ, ἀκολουθοῦσην τῇ ἐπιθυμίᾳ. ἔστι δὲ καὶ ἐπιθυμίας ἐγκρατῆ τινα εὑρεῖν καὶ ἀκρατῆ, τὸν μὲν κατὰ τὴν εἰρημένην προαιρέσιν πράττοντα, τὸν δὲ παρὰ τὴν εἰρημένην· ὥστ' εἶναι

1 τις N: τι Z      2 κρίνεται Z: φαίνεται N      η N: παρὸ η Z, deleto παρὸ

3 οἰκονομούμενος N      4 ἄλλη scripsi: ἄλλη ZN      δέος Z: δέου N      5 βά-

σανον N: βείαν Z: πείραν Z<sup>2</sup>      6 δὲ (ante τῷ) om. N      8 οἱ om. N et Arist.

λογικὸν—οὐ (10) om. Z; add. in marg. Z<sup>2</sup>      9 καὶ om. N      κατὰ om. Z

13 προαιρέσιν — καιρὸν (14) add. in marg. Z<sup>1</sup> vel Z<sup>2</sup>      14 πράττοι Z<sup>2</sup>: πράτ-

τει ZN      21 αὐτῆς Z: αὐτοῖς N      24 ἀκρατοῦς καὶ ἐγκρατοῦς Z: ἐγκρατοῦς

καὶ ἀκρατοῦς N      27 τὸν Z: τὴν N      28 ἐγκρατῆς Z: ἀκρατῆς N      30 ἐγκρα-

τῆς Z: ἀκρατῆς N      31 βουλήσεως Z: βουλεύσεως N      32 δὲ ἀκρατῆς Z: δ'

ἐγκρατῆς N      33 ἐγκρατῆ Z: ἐγκρατοῦς N      εὑρεῖν N: ἐρεῖν Z      ἀκρατῆ Z:

ἀκρατοῦς N

κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὴν προσαίρεσιν ἔτερον οὐ μόνον ἐπιθυμίας ὀλλὰ καὶ θυμοῦ· ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἡρκέσθη δεῖξαι ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐγκρατοῦς καὶ ἀχρατοῦς ὅτι ἔτερον ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ προσαίρεσις.

"Ετι φησὶ προσαίρεσι μὲν ἡ ἐπιθυμία ἐναντιοῦται, οἷον ἐν τῷ ὅ ἐγκρατεῖ. ἐπιθυμία δὲ ἐπιθυμίᾳ οὔ. ἔστι δὲ τοῦτο ἀμφισβητήσιμον· φαίνεται γάρ πολλάκις καὶ ἐπιθυμία ἐπιθυμίᾳ μάχεσθαι, οἷον ἐπειδόν τις γρήματα ἐπιθυμητὴ λαβεῖν παρὰ τινος πολιτοῦ δὲ αἰσχύνης οὕτης ἐν τῷ λαρβάνειν, δόξης ἐπιθυμητῇ· μάχῃ γάρ ἐνταῦθα τῶν ἐπιθυμιῶν φανερός ἔστι καὶ ἀντισπάται δὲ μὲν ὑπὸ ταῦτης, δὲ δὲ ὑπὸ τῆς ἔτερος. ἡ μήποτε ἐναντία ἔστιν οὐ.

10 τὰ ποτὲ ὀλλὰ τὰ δὲ οὗτοις ἔχοντα πρὸς ὄλλητα, ὡς τὸ λειχὸν καὶ τὸ μέλιν καὶ τὸ σῆραθὸν καὶ τὸ κακόν; ταῦτα γάρ οὐ ποτὲ μὲν ἐναντία, ποτὲ δὲ οὔ, ὀλλὰ δεῖ. ὅμως δὴ ἡ μὲν ἀγαθὴ προσαίρεσις πρὸς τὴν μογήραν ἐπιθυμίαν δεῖ ἔστιν ἐναντία· ἡ δὲ ἐπιθυμία τῆς δόξης καὶ ⟨ἡ⟩ τῶν γρηγορίων οὐκ δεῖ εἰσιν ἐναντίαι. ὁ γοῦν σοφιστὴς ἀμφιστέρας ἔχει οὗτοις ἐναντίας. ταῦτα δὲ 15 εὑρεθῆσται καὶ ἐπὶ τῶν ὄλλων ἐπιθυμιῶν. εἰλότως οὖν λέγεται, τὸ μὴ εἶναι ἐπιθυμίαν δεῖ ἐναντίον ἐπιθυμίᾳ. ἐπειδὸν ἡ μὲν ἐπιθυμία ἐπιθυμίᾳ οὐκ ἐναντιοῦται. ἡ δὲ προσαίρεσις τῇ ἐπιθυμίᾳ, οὐκ ἔστι ταῦτα προσαίρεσις καὶ ἐπιθυμία.

"Ετι ἡ μὲν ἐπιθυμία ἡδεῖος ἔστιν ἐπιθυμία καὶ ἐπιλύπου. πᾶν δὲ τὸ ἐνδεές, καθὼς ἐνδεές, ἐπιλυπὸν· ἡ δὲ ἐπιθυμία ἐνδεές· ἡ δὲ προσαίρεσις οὗτε 20 τοῦ ἡδεῖος ἔστι προσαίρεσις ὀλλὰ τοῦ ἀγαθοῦ, οὗτε ἐπιλύπου. ἔστι δὲ ἡττον τὸν θυμὸν εἴποι σὺν τις προσαίρεσιν εἰναι· ἥκιστα γάρ δοκεῖ τὰ κατὰ τὸν θυμὸν πράττεσθαι κατὰ προσαίρεσιν. οἱ γοῦν κατὰ θυμὸν πράξαντες τοῦτο μάλιστα ἀπολογοῦνται δεῖ οὐ κατὰ προσαίρεσιν· τὰ γάρ κατὰ προσαίρεσιν μετὰ βουλεύσεως πράττεται, τὰ δὲ μετὰ θυμοῦ οὐ μετὰ βουλεύσεως.

25 "Οτι μὲν οὖτε ἐπιθυμία οὗτε θυμός ἔστιν ἡ προσαίρεσις δῆλον· ζει δὲ οὐδὲ βούλησις ἔχεις δεῖκνυσι· σύνεγγυς μὲν γάρ τι φαίνεται ἡ βούλησις τῇ προσαίρεσι, οὐκ ἔστι δὲ προσαίρεσις. σύνεγγυς δὲ φαίνεται, ἐπειδὴ πρῶτον μὲν ἐν τῷ λογικῷ ἔστι μορίῳ τῆς ψυχῆς, διπού τὸ κυριωτάτον τῆς προσαίρεσεως, ἐπειδὴ δεῖ μέρος ἔστι τῆς προσαίρεσεως. δεῖται γάρ ὁ νοῦς βούλευσά- 30 μενος συναίνεσθαι καὶ ἔλκεται, ἡ βούλησις. δρεῖται οὖτα, συνεξορμᾷ αὐτῷ. καὶ μὴν συνήθως εἰώθαμεν γρῆσθαι τῷ βούλευσθαι καὶ τῷ προσαίρεσθαι ὡς ταῦτα σημαίνονται. ἀντὶ γάρ τοῦ προσαίροντος γεωργεῖν (\* \* \*) καὶ βούλησιν ἔχει ἀγαθήν·

1 κατὰτὸν αὐτὸν N, correctum tamen, ut videtur, in κατὰ τὸν αὐτὸν 3 ἡ (ante ἐπιθυμία) om. N 4 προσαίρεσις μὲν τῇ ἐπιθυμίᾳ Z 5 ἐπιθυμία δὲ ἐπιθυμίᾳ

Arist. Kb: ἐπιθυμία δὲ ἐπιθύ Z: ἐπιθυμία δὲ ἐπιθυμίας N: ἐπιθυμίᾳ δὲ ἐπιθυμίᾳ Arist. vulg. 7 ἐπιθυμεῖ Z: ἐπιθυμεῖ N 9 μήποτε Z<sup>2</sup>: μήποτε τά τ' Z: μήποτε τὰ N 13 ἡ (post καὶ) addidi 16 ἀεὶ ἐναντίον ἐπιθυμία Z: ἐπιθυμία ἐναντίον N ἡ (R): εἰ ZN 19 ἐνδεές (post τὸ) NZ<sup>2</sup>: ἐνδεῖον Z 20 ἐπιλύπου ex ἐπιλύπος Z: ἐπιλυπὸς N 21 εἴποι Z: εἴπει corr. in εἴπη N κατὰ τὸ Z in marg.

23 ζει οὐ N: οὗτε Z 28 λογικῶ N: λογιστικῷ Z 30 συναίνεσθαι N: συναίνεις Z 31 βούλευσθαι scripsi: βούλευεσθαι ZN 32 post γεωργεῖν laeynam indicavi cf. Felicianum: cum dicimus, eligo seu propono agrum colere, id est volo et voluntatem sane ille habet bonam idest electionem et propositum

ἔλεγχθει δὲ ὡς ἔστι καὶ ἡ γρῆσις τῶν διοικάτων οὐκ ἡ σύνεγρυς ἀλλὰ πολλοῖς εἰναι τὴν βιούλησιν καὶ τὴν προσαίρεσιν. δέτι δὲ οὐκ ἔστι ταῦτα· προσαίρεσις μὲν γάρ οὐδεμία τῶν ἀδυνάτων ἔστιν. οὐδεὶς γάρ λέγεται προσαίρεσθαι θυγατῶν θεὸς εἶναι, εἰ μή παντελῶς ἡλίθιος εἴη. ἡ γάρ προσαίρεσις τῶν δυνατῶν βιούλησις, βιούλησις δέ ἔστι καὶ τῶν ἀδυνάτων· λέγομεν γάρ πολλάκις δέτι βιούλησιν θνατικέσσιν, καὶ ἐβιούλημην ἀπίστατο εἶναι· προσαίρεσθαι δὲ οὐδεὶς θνατικός. διὸ προσαίρεσις μὲν οὐδεμία τῶν οὐκ ἔφ' ήμεν. προσαίρεσθαι γάρ τὰ ἔφ' ήμεν οὐτα· βιούλησις δὲ καὶ περὶ τὰ μηδαμῶς θνατικός.

10     Ἐπι τῇ μὲν βιούλησις τοῦ τέλους ἔστιν· βιούλησθαι γάρ θνατικέσσιν. ἡ δὲ προσαίρεσις τῶν πρὸς τὸ τέλος. οὐ γάρ θνατικός πράττειν.

Μετὰ ταῦτα δεῖκνυται δέτι οὐδὲ δόξῃ ταῦτα ἔστι προσαίρεσις. ἡ μὲν γάρ δόξα περὶ πάντα ἔστι καὶ τὰ ἀδίαιτα καὶ τὰ ἀδύνατα, οὐ μόνον περὶ τὰ ἔφ' ήμεν. οἷον δόξαν ἔγομεν περὶ τῆς διαμέτρου, δέτι ἀσύμμετρος τῇ πλευρῇ· αὕτη μὲν ἀδίαιτη δόξα, ἀδυνάτου δέ, ἐπειδόν τις ἔγκη δόξαν, δέτι ἀπειρός ἔστιν δὲ κόσμος· ἔγομεν δὲ καὶ περὶ τῶν ἔφ' ήμεν. οἷον δέτι ἀγαθόν ἔστι τὸ γεωργεῖν, ἡ καὶ δέτι ἵστα γεωργήσει. ἡ προσαίρεσις δὲ ἔστι περὶ μόνων τῶν ἔφ' ήμεν. οὕτε δὲ περὶ τῶν ἀδίαιτων οὕτε περὶ τῶν ἀδυνάτων. οὐδένα γάρ φαμεν 20 προσαίρεσιν ἔχειν περὶ τοῦ τὴν διάμετρον ἀσύμμετρον εἶναι τῇ πλευρῷ ἡ περὶ τοῦ ἄπειρου εἶναι τὸν κόσμον.

Ἐπι τῇ μὲν δόξᾳ τῷψιδεῖ καὶ τῷψιδεῖ διαιρεῖται· τῇς γάρ δόξης φαμὲν τὴν μὲν εἶναι ἀλληλῆ τὴν δὲ ψευδῆ. ταῦτα δὲν μὲν ἵστας τῇ δόξῃ παντάπασιν οὐδεὶς λέγει τὴν προσαίρεσιν. τινὶ δὲ δόξῃ ταῦτα τάχα ἃν τις ὑπολάβοι, οἷν τῇ περὶ τῶν πρακτῶν. ἀλλὰ οὐδὲ ταῦτη ἔστι ταῦτα· τῷ μὲν γάρ προσαίρεσθαι τὰ γαθὰ ἡ τὰ κακὰ ποιοί ἔσμεν τὸ θῆμος· οἱ μὲν γάρ ἀγαθοὶ λέγονται διστοιχοὶ προσαρισταῖται. κακοὶ δὲ οἱ τὰ κακὰ προσαρισθεῖν· τῷ δὲ δοξάζειν οὕτω ἔσμεν ποιοί πολλοὶ γάρ δόξαν ἔγομεν ἀπειρούς ἔλέχθη καὶ περὶ τῶν ἀδίαιτων καὶ περὶ τῶν ἀδυνάτων, καὶ οὕτω εἰσὶ 30 ποιοί. ἀλλὰ οὐδὲ δὲν περὶ τῶν πρακτῶν ἔχωσι δόξαν ζῆδη ποιοί εἰσι τὸ θῆμος, οἷον δὲ δοξάζων δέτι καλὸν ἡ δικαιοσύνη οὕτω ποιούμενος ἀγαθός ἔστιν· ἐνδέχεται γάρ αὐτὸν μὴ αἵρεσθαι τὴν δικαιοσύνην, ἀλλὰ μετὰ τὸ δοξάσαι δὲν καὶ ζῆται καὶ ἀποκλίνη πρὸς αὐτὴν καὶ ἔτι δορεγθῆ, τότε δίκαιος ἔστιν. ἔτι δὲ καρατῆς δοξάζει μὲν θρησκεία. προσαίρεται δὲ οὐ καλῶς. πρὸς δὲ τούτοις προσαίρεσθαι 45 μὲν λαβεῖν ἡ φυγεῖν, λαβεῖν μὲν τὰ φαινόμενα ήμεν ἀγαθά, φυγεῖν δὲ τὰ φαινόμενα ήμεν κακά· δοξάζει δὲ οὐδεὶς λαβεῖν ἡ φυγεῖν, ἀλλὰ δοξάζομεν τί ἔστιν ἔκαστον, οἷον τί ἀρετή, τί πλοῦτος, ἡ τίνι συμφέρει ἡ πᾶς, οἷον δέτι τοῖς μελαγχολικοῖς ἡ γλυκεῖα τροφὴ ὠφέλιμος καὶ τὸ ηρέμα τρέφεσθαι

3 μὲν οἱ. N     4 παντελῶς N: πάντως Z     6 βιούλησιν Z: βιούλησιν N

10 ἡ (ante μὲν) Z: εἰ N     11 τὸ (R): οἱ. ZN     18 γεωργήσει Z: γεωργήσῃ N     δὲ ἔστι περὶ μόνων Z: δὲ περὶ μόνων ἔστι N     19 ήμεν scripsi: ήμεν ZN     22 ψευδεῖ εξ ψευδῆ N     30 περὶ οἱ. N     32 αἵρεσθαι Z: εἰρησθαι N     37 τίνει N     38 μελαγχολικοῖς N     ώφελεμός Z

ἀλλὰ μὴ ἀθρόως. ὃν οὐδὲν προσαριθμεῖται λεγόμενα ἀλλὰ διεξάχομεν. ἔτι η  
μὲν προσαρίσσεις ἐπαινεῖται τῷ εἶναι οὐ δεῖ, οἷον ἡ τῶν ἀγαθῶν προσαρί-  
σσεις πραγμάτων. ἡ δὲ δόξα τῷ ἀληθῆς εἶναι ἐπαινεῖται. καὶ προσαριθμού-  
μεθα μέν, φησίν, ἢ μάλιστα ἵστην ἀγαθά, διεξάχομεν δὲ ἢ οὐ πάνυ  
5 ἵστην. περὶ δὲ τούτου ἀμφισβήτησεν ἄν τις οὐ γάρ πάντες προσαριθμοῦται,  
ἢ μάλιστα ἵστην ἀγαθά. ἀλλ᾽ ἔνιοι τηπάτηγνται οἱ τοῦ κακοῦ οὐκέτι κακά  
ἢ προσαριθμοῦται· ἀρ' οὖν τὸ λεγόμενόν ἐστιν. θτι οἱ ἄνθρωποι ἢ οὐνται μά-  
λιστα εἰδέναι ἀγαθά ὅντα, ταῦτα προσαριθμοῦται; διεξάχομεν δὲ ἢ οὐ πάνυ ἵστην.  
περὶ πολλῶν τοῦν δόξας ἔχομεν, δμοιλογοῦντες μὴ ἀκριβῶς εἰδέναι καὶ φαμεν  
10 διεξάχειν μέχρι νῦν οὗτως, καὶ ἂν ἀλλως φανῇ μεταθήσειν τὴν δόξαν· ἔτι οὐχ  
οἱ αὐτοὶ προσαριθμοῦται ἀριστα καὶ διεξάχομεν, ἀλλ' ἔνιοι διεξάχομεν μὲν  
ἄμεινον, αἴρομενται δὲ τὸ κείρον διὰ κακίαν, οἷον δόξαν μὲν ἔχει τις, θτι  
καλὸν ἡ δικαιοσύνη, προσαριθμεῖται δὲ τὴν ἀδικίαν. ὠφέλιμον αὐτὴν ὑπολαμβάνων  
καὶ σύμφωνον τῷ τοιωτῷ λογισμῷ ἔχων τὴν ὅρεξην. οὐ δεῖ δὲ ταράττεσθαι  
15 εἰ προγίνεται πάσης προσαρέσσεως πάντως δόξα τῇ παρακολουθεῖ· οὐδὲ  
γάρ τοῦτο ζητοῦμεν, ἀλλ' εἰ ταῦτάν ἐστι τῇ δόξῃ, ἐπεὶ προγίνεται γε η  
δόξα, προγίνεται δὲ οὗτως, τῷ πρώτῳ τὸν λογισμὸν συγχατάθεσθαι ὡς αἰ-  
ρετῷ τινι, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν ὅρεξην παρακολουθεῖ τοῦ αὐτοῦ καὶ οὗτως γίνε-  
σθαι προσαρέσσειν· παρακολουθεῖ δὲ οὗτως ἐπεὶ προσαριθμεῖται τις θτι οὐ πάντως  
20 διεξάχει περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ ἀγαθοῦ.

p. 1112a13 Τί οὖν τῇ ποιῶν τί ἐστιν ἔως ὅρεγόμεθα κατὰ τὴν βού-  
λησιν.

Ἐπειδὴ η προσαρίσσεις μήτε θυμός ἐστι μήτε ἐπιθυμία μήτε βούλησις,  
ἀλλὰ οὐδὲ δόξα, τί ἀν εἴη σκεπτέον. τὸ μὲν δὴ γένος αὐτῆς ἔχομεν· ἔκού-  
25' σιον γάρ φαίνεται, καὶ εἰ ἔστι προσαρίσσεις ἔκούσιον εἶναι προβεβουλευ-  
μένον, καὶ οὐκ ἄν τις ἀπὸ σκοποῦ τοῦτον ἀποδώῃ λόγον τῆς προσαρέσσεως·  
τὰ μὲν γάρ ἀλογα λῆψα ἔκουσιώς ποιεῖ μὴ βούλευσάμενα ἀλλὰ μόνη συνακο-  
λουθοῦντα τῇ ὅρεξει θυμῷ ἐπιθυμίᾳ· δμοίως δὲ καὶ τὰ παιδία· καὶ τῶν  
τελείων δὲ ἀνδρῶν τινες ἀργον πολλὰ πράττουσι μὴ βούλευσάμενοι, ὃν οὐδὲν  
30 προσαριθμεῖται λέγονται. ὁ δὲ βούλευσάμενος περὶ τίνος καὶ συγχαταθέμενος ὡς  
αἴρετῷ συνακολουθούσῃς καὶ τῇς ὅρεξεως, προσαριθμεῖται λέγεται αὐτός. διό  
φησιν εἶναι ἔκούσιον τὸ προβεβουλευμένον, τὴν προσαρέσσειν ἐν τῷ προβεβου-  
λεῦσθαι δηλῶν καὶ τὸ πρότερον δεῖν βεβουλεῦσθαι καὶ συμβαίνειν τὸν λογισ-

1 ἀλλὰ διεξάχομεν Z: δταν διεξάχωμεν N      2 τῷ N: τὸ N      3 ἀληθῆς scripsi  
(cum Arist. M b): ἀληθὲς ZN      6 τηπάτηγνται ex ὑπάτηγνται Z      7 ἵστην N  
8 ταῦτα Z: τοιαῦτα N      10 μετάθησην N      10. 11 οὐχὶ αὐτοὶ N      13 ὑπο-  
λαμβάνω ex ὑπολαμβάνον N      14 τηπάττεσθαι Z      προγίνεται Z: προγί N  
18 παρακολουθεῖ N      19 προσαρέσσειν Z: προσαρέσται Z: προσαρέσει N      25 ἔστι  
Z<sup>2</sup>: μέντι ZN      26 ἀποσκοπῶ Z: ἀνευ σκοποῦ N      ἀποδώῃ sic ZN      30 τίνος  
Z: τίνα N      31 αἴρετῷ ex αἴρετο N: αἴρετο N      32. 33 προβεβουλεῦσθαι Z:  
προβεβουλευμένον N

μόν. εἰτ' ἐπακολουθεῖν τὴν ὅρεξιν· τὸ γάρ πρότερον τινός ἐστι πρότερον καὶ δῆλον ὅτι προβεβούλευται πρὸ τῆς ὑρέξεως· ἀμα δὲ καὶ ἐν τῷ ἔκουσίως συνεμφαίνει τὴν ὅρεξιν· ὃς δὲ γάρ τὸ ἔκουσιον μετὰ τῆς ὑρέξεως. οὐδέ φησιν· τῇ γάρ προαιρέσις μετὰ λόγου καὶ διανοίας. οὐκ ἐκ ψιλῆς τῆς ὑρέξεως, 5 τὸ δὲ ἔκουσιον ἐνίστηται μόνη τῇ ὑρέξει γίνεται. δηλοῖ δὲ καὶ τοῦνομα τὸ τῆς προαιρέσεως· δηλοῖ γάρ τὸ ἄλλο πρὸ ἄλλων αἱρεῖσθαι. ὅταν γάρ τις βουλεύῃται, πότερον τόδε ἢ τόδε αἱρετὸν ἢ καὶ περὶ πλειόνων τὴν σκέψιν ποιησάμενος ἐπ' ἓν τι ἀποκλίνῃ, καὶ συναίνεσθη ὡς αἱρετόν. ἔτι δὲ ἔχει συνέξορμα πανταχοῦ τὴν ὅρεξιν, ἐκεῖνο δοκεῖ πρῶτον τῶν ἄλλων πάντων αἱρεῖσθαι περὶ ὅν ἐθεού-  
10 λεύσατο.

Λειτά ταῦτα ζητεῖ περὶ τίνων βουλεύονται οἱ ἀνθρώποι καὶ ποιῶν τινά ἐστιν τὰ βουλεύτα. οὐ γάρ περὶ πάντων βουλεύονται οὐδὲ πᾶν ἑτιὸν βουλευτόν. πρῶτον δὲ τίθεται βουλευτὸν εἰναι οὐ περὶ οὐδὲν βουλεύσαντο ὑστεροῦν. οἷον δὲ μανόμενος, ἀλλὰ περὶ οὐδὲν κατὰ φύσιν ἔχων· βουλεύσαντο γάρ ἂν τις μανό-  
15 μενος καὶ πῶς ἵνα νοεῖ ποιήσῃ καὶ πῶς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβῇ. ἀλλὰ οὐδὲν τούτων βουλευτόν. ἐπισκεπτέον δὴ τίνα ἐστὶ τὰ βουλευτά. τῶν δὴ πραγμάτων τὰ μὲν ἐστιν ἀΐδια καὶ δεῖ ωσαύτως ἔχοντα, οἷον δὲ κόσμος· ἀγέννητος γάρ καὶ ἀΐδιος, καὶ ἡ διάμετρος ἀσύμμετρος τῇ τούτῳ τετραγώνῳ πλευρᾷ. περὶ δὴ τῶν τοιούτων οὐδεὶς βουλεύεται, οὐδὲ πῶς ἂν γένοιτο ἡ διάμετρος σύμμετρος ἀλλ' 20 εἰπερ ἄρα, ζητεῖ εἰ ἀσύμμετρός ἐστι, βουλεύεται δὲ οὐδαμῶς. ἀλλὰ δὲ ἐστὶν, οὐδὲν δὲ μὲν ἐστι, γίνεται δὲ δεῖ ωσαύτως, οἷον ἀνατολὴ ἀστρων καὶ δύσις καὶ τροπαῖ· τούτων γάρ οὐδὲν μὲν δεῖ ἐστι, γίνεται δὲ ωσαύτως δεῖ· οὐδὲ περὶ τῶν τοιούτων βουλή ἐστιν. ἐξ ἀνάγκης δὲ εἴτε φύσει ἢ διά τινα ἄλλην αἰτίαν τὰ τοιαῦτά φησι γίνεσθαι ωσαύτως, ἀνάγκην λέγων οὐ τὴν βιαστικήν.  
25 οὐδὲν γάρ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ βίᾳ γίνεται· ὅλλα ἀνάγκην ώνόμακε τὴν πρόνοιαν τοῦ δεῖ ωσαύτως κινούντος διὰ τὸ πάντη πάντως κινεῖν καὶ μηδέποτε ἄλλως ἐνδέχεται. ἀναγκαῖν γάρ λέγεται τὸ μὴ ἐνδεχόμενον ἄλλως ἔχειν. τῇ τοιαύτῃ γοῦν ἀνάγκη αἱ κινήσεις τῶν ἀστρων καὶ αἱ ἀνατολαὶ καὶ δύσεις καὶ τροπαὶ ἢ φύσει ἢ κατὰ φύσιν· κατὰ φύσιν γάρ κινεῖται τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ  
30 ἢ καὶ ἀμφοτέροις· τῇ γάρ φύσει τῶν φερομένων συμφωνοτάτη ἐστὶν ἡ τοῦ κινοῦντος πρόνοια. ἔντια δέ ἐστιν οὐδὲν κατὰ φύσιν, ἀτακτοτέραν δέ, οἷον οὐχιμοὶ καὶ ὄμβροι. οὐδὲ περὶ τούτων βουλεύονται ἀνθρώποι. ἀλλὰ δέ ἐστιν οὐδὲν ἔτυχε συμβαίνει, οἷον τὰ ἀπὸ τούχης· δῆλον δὴ ὅτι οὐδὲν περὶ τούτων εἰσὶ βουλαῖ· οὐδεὶς γάρ βουλεύεται περὶ θησαυροῦ εὑρέσεως. ἀλλ'  
35 αἱ βουλαὶ γίνονται περὶ τῶν ἀνθρωπικῶν καὶ οὐ περὶ πάντων. οὐ γάρ βου-

1 καὶ Z<sup>2</sup> in alio: ὥστε N      2 δὲ om. N      3 συμφαίνει N  
 5 ὑρέξι N      6 πρὸ ex πρὸς Z      8 ἀποκλίνει Z      11 περὶ οὐ Z: corr. ex περὶ  
 ὕν N      15 ἵνα νοεῖ N: ἵν' ἢ νοεῖ Z      16 δὴ Z: δεῖ N      17 ὡς αἴτως ZN  
 γάρ ἀγέννητος γάρ, deleto priore γάρ N      18 ἀσύμμετρος Z<sup>2</sup>: om. ZN      τετρα-  
 γώνου Z      19 βουλεύεται Z      γένοιτο Diels: γένοται ZN      22 οὐδὲ Z: ἢ  
 δὲ N      26 κινεῖν ex κινεῖν N      28 αἱ (ante ἀνατολαὶ) om. N      30 συμφω-  
 νοτάτη Z: συμφωνητάτη N      34 εἰσὶ Z: αἱ N      βουλεύεται NZ<sup>2</sup>: βουλε-  
 ται Z

λεύσσωνται Λακεδαιμόνιοι πῶς ἀν Σκύθαι καλῶς πολιτεύσαντο, ὅλλα πάντες  
ἄνθρωποι βουλευόμεθα πρῶτον περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν· ταῦτα δέ φησι καὶ  
ἐπίλοιπα. αἰτίαι γάρ εἰσι τῶν ὄντων πάντων καὶ γνωμένων ἀνάγκη καὶ  
φύσις καὶ τύχη· πρὸς δὲ τούτοις καὶ νοῦς καὶ πᾶν τὸ δι' ἀνθρώπου·  
οἱ τοῦτο δέ ἔστιν ἐπιμυμένα θυμὸς βούλευσις καὶ δῆλος ἡ ὅρεξις· καὶ γάρ ταῦτα  
ἐν ἀνθρώπῳ δύνται πολλῷ γίνονται αἴτια. ἐπειδὴ οὖν πέφηνεν οὐ γνωμένη  
βούλευσις οὕτε ὥν ἡ φύσις οὕτε ὥν ἡ τύχη, λείπεται τὴν βούλην γίνεσθαι ὥν  
νοῦς δὲ ἀνθρώπινος αἴτιος γίνεται καὶ ὅρεξις ἡ ἀνθρωπίνη· ὥν γάρ δυνάμεθα  
αἴτιοι γίνεσθαι περὶ τούτων σκοπούμεν, δύνατος καὶ τῶν τεχνῶν αἱ μὲν ἀκρι-  
10 βεῖς καὶ αὐτάρκεις λέγονται δὲ ἀκριβεῖς μὲν δέσι καὶ δι' ἀναγκαῖων ἀναγ-  
καῖον συμπεράνωνται, αὐτάρκεις δὲ ὥν ἔστιν ὠρισμένα τὰ θεωρήματα καὶ  
μηδὲν δέονται μήτε βούλευσεως περὶ αὐτῶν μήτε τύχης· σχεδὸν δὲ αἱ αὐταὶ  
καὶ ἀκριβεῖς καὶ αὐτάρκεις, οἷον γεωμετρία καὶ ἀριθμητική· τῶν γάρ τοιστῶν  
καὶ φρισταὶ τὰ θεωρήματα· καὶ οὐδεῖς βούλευεται περὶ τοῦ τριγώνου, εἴτε  
15 ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἡ πῶς ἔστι. περὶ ὧν γάρ βούλευό-  
μεθα, ἐφ' ἡμῖν καὶ ποιῆσαι καὶ μὴ ποιῆσαι· οὐκ ἔστι δὲ ἐφ' ἡμῖν ποιῆσαι  
τὰς τοῦ τριγώνου γωνίας μὴ εἶναι δυσὶν ὀρθαῖς ὀλλὰ οὐδὲ τύχης οὐδὲν  
εἰς τοῦτο δεῖ, ἀλλ᾽ ὥρισται τὰ θεωρήματα ἐξ ἀιδίου. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἡ γραμ-  
ματικὴ βούλευεται πῶς γραπτέον. οὐκ ἀκριβεῖς δὲ οὐδὲ αὐτάρκεις τέχναι,  
20 δέσι μὴ ἔχουσι τὰ ἀναγκαῖον ἀλλὰ τὸ ως ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ δέονται τύχης,  
οἷον ἵστρική καὶ γρηγατιστική· οὕτε γάρ ὁ ἵστρος ἔχει ὠρισμένον θεώ-  
ρημα ώς πάντως ἐκ τοῦ τοιούτου ἵστρου, ἀλλ᾽ διεὶς ὑπὸ τῆς τοιαύτης  
διαιτῆς ώς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀφελοῦνται οἱ τοιούτοι, οὕτε ὁ γρηγατιστὴς δια  
πάντως κερδανεῖ, ἀλλ᾽ διεὶς ώς ἐπὶ τὸ πολύ. δέονται δὲ καὶ τῆς τύχης  
25 καὶ ἐν αὐταῖς δὲ ταύταις ἀλλαὶ ἀλλων ἀκριβέστεραι· καὶ αὐταρκέστεραι·  
ἡττον γάρ διηκρίθωται κυθερητικὴ γυμναστικὴς καὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῇ  
τύχῃ ἔστι.

Μᾶλλον δέ φησι καὶ περὶ τὰς δέξιας ἡ τὰς ἐπιστήμας. δὲ  
λέγει τοιούτον ἔστιν· ἔδειξε βούλευσις γνωμένας περὶ ὧν εἰσιν αἱ μὴ ἀκρι-  
30 βεῖς μηδὲ αὐτάρκεις τῶν τεχνῶν· μᾶλλον δέ φησι βούλην εἶναι, περὶ ὧν δέξιας  
μόνον ἔχομεν ἡ περὶ ὧν τέχνας. οἷον δὲ περὶ ἵστρικῶν δέξιῶν μᾶλλον βού-  
λεύεται ἡ ὁ τὴν τέχνην ἔχων διὰ τὸ περὶ τοῦτον ὠρίσθαι μᾶλλόν πως τεχνικὰ  
θεωρήματα· καὶ δῆλος [ἡ] περὶ τῶν πρακτῶν περὶ ὧν δέξιας ἔχομεν μᾶλλον

2 ἀνθρωποι βούλευόμεθα πρῶτον Z: ἐπειτα N      3 ἐπιλοιπα ZN: ἔστιν λοιπά Arist.  
ὄντων om. Z      αἰτίαι ZN et Arist. K<sup>b</sup>M<sup>b</sup>: αἴτια Arist. vulg.      5 βούλη-  
σις N      6 γίνονται Z: γίνεται N      7 βούλησις Z      10, 11 ἀναγκαῖον ἀναγκαῖον N  
14 ὥριστε N      15 γωνίας N: γωνίας ex τριγωνίας Z      17 τοῦ om. N  
20 ἔχουσι seripsi: ἔχουσι ZN      21 δὲ om. N      22 ἵστρους Z: ἵστρεμα N  
23 διαιτης om. Z      24 κερδανεῖ Z corr. ex κερδαίνει: κερδαίνει N      26 κυθερη-  
τικὴ N      27 τύχη ex τύχει N      28 δέξιας ZN et Arist. N<sup>b</sup> et corr. L<sup>b</sup>: τέχνας  
Arist. vulg.      30 βούλη Z<sup>2</sup>: βούλη ZN      31 μόνον δι. Z      δ N<sup>2</sup>:  
om. Z      32 τοῦτον Z<sup>2</sup>: τούτων ZN      ωρίσθαι N      33 ad δῆλος in marg.  
Z<sup>2</sup>: ἕστις οὕτως· καὶ δῆλος ἐπὶ τῶν πρακτῶν περὶ ὧν δέξιας ἔχομεν βούλευόμεθα ἡ περὶ<sup>1</sup>  
ών τὰς τέχνας      ἡ deleui

βουλευόμεθα ἢ περὶ τῶν ὑπὸ τὰς τέχνας πλεῖστον γάρ διστάζουσεν διεξάζοντες ἢ τὰς τέχνας ἔχοντες· γράφεται δὲ καὶ οὗτως· μᾶλλον δὲ καὶ περὶ τὰς τέχνας ἢ τὰς ἐπιστήμας, ὡς τεχνῶν μὲν λεγομένων τῶν ποιητικῶν, ἐπιστημῶν δὲ τῶν θεωρητικῶν. δῆλον δὲ ὅτι αἱ μὲν θεωρητικαὶ οὐ δέονται βουλεύεσσις, 5 αἱ δὲ παιητικαὶ μᾶλλον· βουλευόμεθα δὴ περὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἀδῆλον δὲ πῶς ἀποβῆσεται· περὶ τῶν γνωρίμων πῶς ἀποβῆσεται οὐδεὶς ἔτι βουλεύεσσις αἰλλὰ περὶ τῶν ἀδιορίστων· διόπερ καὶ συμβούλους παρακαλοῦμεν. ὅταν μεγάλα ἢ, δηλαδὴ ἀπιστοῦντες αὐτοῖς ὡς οὐχ ἵκανοις οὖσιν.

"Ετι βουλευόμεθα οὐ περὶ τῶν τελῶν, ἀλλὰ τῶν πρὸς τὰ τέλη. θέμενοι γάρ ἕαυτοῖς τὰ τέλη, πάντες βουλεύονται πῶς ἀν αὐτῶν τύχοιεν, οἷον θέμενος ἕαυτῷ ὁ στρατηγὸς νίκην βουλεύεται πῶς νικήσει, καὶ ὁ ἱατρὸς τὴν ὑγίειαν σκοπεῖ πῶς περιποιήσει, καὶ καὶ ὁλοῦ ὁ βουλευόμενος πῶς τεύξεται τοῦ προκειμένου τέλους ζητεῖ. πλειόνων μὲν οὖν φαινομένων τρόπων διὰ τίνος ῥῆστα καὶ μάλιστα τεύξεται τοῦ τέλους ἐπι- 15 σκοπούσιν, οἷον στρατηγὸς νικᾶν βουλόμενος βουλεύεται· προφαίνεται δὴ δυνατὴν νικῆσαι καὶ πεζικῇ καὶ ἵππικῇ καὶ ναυτικῇ γρηγοράμενος δυνάμει· μετὰ ταῦτα ζητεῖ μετὰ τίνος ῥῆστα καὶ ἀκινδυνότατα περιέσται καὶ διὰ ἄν εὑρη τοιμήτον τῶν τρόπων ἐκεῖνον προτιμᾷ· ἐὰν δὲ εἴτε ἢ τρόπος εἴτε προκριθεὶς πάντων, εἴτε καὶ ἔτι ἀργῆς φανεῖς, πῶς διὰ τούτου ἔσται τὸ τέλος ζητοῦμεν, 20 οἷον πῶς ἔσται διὰ τοὺς ἴππικους ἢ κατόρθωσις ἢ τοῦ πολέμου, κἀκεῖνο διὰ τίνος. οἷον τὸ ἴππικὸν τίνα τρόπουν κτρέσθεται, φέρε δὴ γρηγοράτων δεῖ εἰς τοῦτο· τὰ δὲ γρήματα πόλεν ἔσται; οὐκοῦν συνεισφορᾶς γενομένης παρὰ τῶν πολιτῶν, ἐπειδὴν δὲ δῆῃ τοῦτο, ἐντεῦθεν ἀργεῖνται τῆς πρᾶξεως, ὃ ἔστι μὲν ἔσχατον ἐν τῇ εὑρέσει τῇ κατὰ τὴν σκέψιν, πρῶτον δ' αἰτιον ἐν τῇ 25 πράξει, καὶ ἔσικε τὸ γνώμενον ἀναλύει διαγράμματος, ἢν ποιοῦνται οἱ γεωμέτραι.

Ζητεῖ μὲν οὖν ὁ βουλόμενος καὶ ἀναλύει τὸν εἰρημένον τρόπον. οὐ μὴν ταῦτα ζήτησις καὶ βουλευσίς, ἀλλὰ ἐπὶ πλέον ἢ ζήτησις· ζητοῦμεν γάρ καὶ περὶ τῶν μαθηματικῶν, οἷον εἰς ἣ διάμετρος σύμμετρος, καὶ περὶ τῶν ἀδίων, 30 οἷον εἰς ὁ Κλίτης σφαιρά ἔστι· βουλευόμεθα δὲ περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, ἀνταν ζητῶμεν ὡς εἰρηται ἀναλύμενον καὶ τὸ ἔσχατον ἐν τῇ ἀναλύσει πρῶτον ἐν τῇ γενέσει τῆς πρᾶξεως ποιούμεθα. βουλευόμενοι δέ, ἀν μὲν ἀδυνάτῳ ἐντύχωσιν, ἀφίστανται, ἀν δὲ δυνατῷ ἐγχειρούσι πράττειν. ταῦτα δὲ πρόσκειται εἰς τὸ γνωριμώτατα εἶναι, δητε περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν βουλευόμεθα·

I	βουλευόμεθα ἢ Z <sup>2</sup> : βουλευομένη Z:	βουλευόμενοι N	πλεῖστον—τέχνας (2) N in marg.
	διεξάζοντες οἱ ZN: δέξῃ (sic) ἢ Z <sup>2</sup>	4 βουλεύεσσις] βουλ. Z, ἢς add. in albo Z <sup>2</sup> : βουλευσιν N	βουλεύεσσις] βουλ. Z, ἢς add. in albo Z <sup>2</sup> : βουλευσιν N
5	5 αἱ διαι N	7 συμβούλους (R): συμβούλου ZN	8 αὐτοῖς] αὐτοῖς ZN
	9 post ἀλλὰ exhibit περὶ Arist.	14 μάλιστα ZN: καὶ μάλιστα	Z <sup>2</sup> : om. ZN
12	12 ιγείαν Z	18 τὸν τρόπων N	15 τρόπων N
	βουλευόμενος (R): βουλευσάμενος ZN	ἐκείνη εκείνων N	καὶ οὗτοι N
17	Arist.	19 τρόπων N	20 τρόπων N
18	15 στρατηγὸς Z: στρατηγεῖ N	21 εἰς N	22 εἰς N
19	22 παρὰ Z: περὶ N	23 δὲ om. Z	27 οὐκ om. Z
30	30 εἰ om. N	32 διανάταις N	33 διανά-
	βουλευόμεθα N	δὲ om. Z	ταις N

ἀλλὰ γάρ ἀδύνατα ἡμῖν φαίνηται, οὐκέτι οὕτε βουλευόμεθα οὕτε ἐγγειροῦμεν αὐτοὺς. δυνατὰ δὲ ἐστὶν οὐδὲ ἡμῶν γένοιτο ἄντα συμπεριειληφέναι δέ φησιν ἐν τῷ δι' ἡμῖν καὶ τὰ διὰ τῶν φύλων. οὗτοι δὲ διανυατόν, δι' ἡμῖν, φανερόν· οὐδὲ γάρ ἀρχὴ ἐν ἡμῖν, τουτέστιν ηὔρηται τοῦ πράττειν ἡμᾶς. λαμψάνει γάρ νῦν ἀρχὴν τὴν κινητικὴν ἀρχήν. ζητοῦμεν δὲ βουλευόμενοι διὰ μὲν ὅργανα, διὰ δὲ τὴν χρῆσιν αὐτῶν, οἷον διὰ μὲν ὁ ἴατρὸς ζητεῖ. πῶς ἀλλα τέλος γένοιτο τὰ ὅργανα τὰ ιατρικά, διὰ δὲ πῶς αὐτοὺς χρήσεται. ὅμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς πρακτοῖς διὰ μὲν ζητοῦμεν δι' οὐδὲ ἐσται ὀργάνου, οἷον ὁ στρατηγός, πότερα δι' ἵππουκῆς ηὔρηται τοῦ πεζικῆς δυνάμεως ηὔρηται πῶς ἀλλα τέλος γένοιτο τῆς πεζῆς δυνάμει ζητεῖ. ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων φανερόν, οὗτοι ἀνθρώπων οὐδὲ ἀρχὴ τῶν λίθων πράξεων καὶ οὐκ ἔτι σύντηκτης ὥρισται πάντα οὐδὲ εἴμαρται. εἰ γάρ βουλεύεται καὶ ζητεῖ καὶ αἰρεῖται. δηλον διὰ ἀντῶφ θέστιν. εἰ δὲ μή, ἀναφείται πάσα βουλὴ καὶ σκέψης ηὔρηται τῶν πρακτῶν. ζηκαστος οὖν ἀνθρώπων ἀρχὴ καὶ αἵτιος ὃν τὸ πράττει· ἐπεὶ δὲ βουλεύεται περὶ τῶν ἑαυτοῦ πράξεων, αἱ δὲ πράξεις οὔλων ἔνεκεν. ἔνεκα γάρ τοῦ τέλους καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, δηλον ὡς οὕτε θέστι βουλευτὸν τὸ τέλος ἀλλὰ τὰ πρὸς τὸ τέλη καθόλου· οὐδὲ δὴ περὶ τῶν καθ' ἔκαστα καὶ αἰσθητῶν βουλευόμεθα· οἷον εἰ ἄρτος τοῦτο ηὔρηται τὸ πράττειν, δηλον γάρ ὃν τὴν αἰσθησιν ἔχομεν ἐναργῆ, οὐ βουλευόμεθα εἰ τοιαῦτά θέστιν, ἀλλὰ πρότι τὴν αἰσθησιν· εἰ δὲ βουλευόμεθα περὶ τῶν τοιούτων, εἰς ἀπειρονί την ζητοῦμεν. ἀλλα μή δέ τινες ἀρχαὶ πισταὶ καὶ ἐναργεῖς, σύντηκη ἀλλοι δι' ἄλλου πιστοῦσθαι, καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον. εἰρηται δὲ τούτο καὶ ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς. τὸ δὲ βουλευτὸν καὶ τὸ προαιρετὸν ἀπλῶς μὲν οὖν οὐκ θέστι ταῦτόν· γενικότερον γάρ τι θέστι τὸ βουλευτόν. οὐ μὴν ἀνάπταιν. περὶ πολλῶν γοῦν βουλευόμενοι οὐχ αἴρομεθα πάντα, ἀλλὰ ἐν τι αὐτῶν βουλευτὸν προαιρετὸν δηλον τὴν βουλῆς προεκρίη· διό φησι τὸ προαιρετὸν ἀφωρίσμένον ηὔρηται εἶναι. μέχρι μὲν γάρ βουλευόμεθα περὶ τινος ἀοριστοῦμεν περὶ αὐτοῦ, οὗτοι δὲ προελάχωμεθα, δηλούμεν οὗτοι πρακτέον θέστι καὶ παύσιμα τῆς βουλῆς. παύεται γάρ φησιν ζητῶν πῶς πράξει, οὗτοι εἰς αὐτὸν ἀναγάγῃ τὴν ἀρχήν, τουτέστιν οὗτοι εῦρηται οὐ μόνον εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ αὐτοῦ εἰς τὸ ηγούμενον, τουτέστιν εἰς τὸν νοῦν. οὗτοι γάρ νοήσῃ οὗτοι πρακτέον, διότε οὐ νοῦς ἐβουλεύσατο καὶ εἴλετο, παύεται τῆς σκέψεως συνεξερμάσης τῷ λογισμῷ καὶ τῇ ὀρέξεως. τούτου δὲ παράδειγμά φησιν εἶναι τὰς ἀρχαίς πολιτείας δις <sup>1</sup>Οὐρηρος ἐμιμεῖτο· πεποίηται γάρ αὐτῶφ οἱ βασιλεῖς

1 ἀν — βουλευόμεθα NZ<sup>2</sup>: om. Z φαίνεται N οὕτε (prius) scripsi: οὐδὲ ZN 3 τῷ Z: τοῖς N οὐδὲ om. ZN: add. Z<sup>2</sup> 4 ἡμᾶς Z ex ήμιν: ἡμῖν N 9. 10 διὰ πεζικῆς ηὔρηται N 10 ηὔρηται N 16 ένεκεν Z: ένεκα N οὕτε] αἱ οὐκ scribendum? 18 οἷον — βουλευόμεθα (19) om. N ηὔρηται Arist.: εἰ ἐπέφθη Z 21 ἔξομεν N ἀλλοι Z: ἀλλη N 23 Ἀναλυτικοῖς] post. B 3 p. 90b26 οὖν deleit Z 30 αὐτῶν] αὐτὸν ZN 31 αὐτῶφ Z: αὐτῶν N 32 νοήσῃ (Voss.): οὗτοι ηὔρηται N; εῦρη Z<sup>2</sup> in marg. 33 τῆς Z: εἴλεται N 33. 34 συνεξερμάσαις N

ἀ προείλοντα ἀπαγγέλλοντες τῷ δήμῳ. εἰκάζει δὲ ὡς ἔνικεν ὁ Ἀριστοτέλης τοὺς μὲν βασιλεῖς τῷ λογιστικῷ τῆς ψυχῆς καὶ βουλευτικῷ, τὸν δὲ δῆμον τῇ δρέξει· ἐπειδὴν οὖν οἶνον βουλευτικόν εἶναι νοῦς καὶ συγκαταθέμενος ἀνακοινώσηται οἶνον δήμῳ τῇ δρέξει. ή δ' ἐπιψήφισηται καὶ συνεστρρυγήσῃ,  
5 προαιρέσις τὸ τοιούτον.

'Ἐπειδὴν οὖν ἔστι τὸ προαιρετὸν βουλευτὸν καὶ δρεκτὸν τῶν ἐφ' ἡμῖν  
ὅντων, καὶ ή προαιρέσις ἀν εἴη βουλευτικὴ δρέξεις τῶν ἐφ' ἡμῖν.  
δηλοῖ δὲ πῶς λαμβάνει τὸν λόγον τούτον τῆς προαιρέσεως· οὐ γάρ ὡς ἀκριβῆ  
ὅρισμάν· οὐ γάρ ἔστι γένος τῆς προαιρέσεως ή βουλευτικὸς οὐδὲ ή δρέξεις, ἀλλὰ  
10 τὸ ἔξι ἀμφοῦν ὅσπερ σύνθετον· διό φῆσιν ἐκ τοῦ βουλεύσασθαι γάρ κρί-  
ναντες δρεγόμεθα κατὰ τὴν βιούλησιν· γράφεται δὲ καὶ βιούλευσιν,  
ώς ἀν ἀρχύσης μὲν τῆς βουλεύσεως, ἐπομένης δὲ τῆς δρέξεως, ἐν δὲ τούτῳ  
γενομένης τῆς προαιρέσεως. ἔνικε δὴ τῷ τοιούτῳ λόγῳ ζῷον ἔστι σῶμα  
ἔμψυχον· καὶ γάρ ἔνει οὐκ ἔστι τὸ σῶμα γένος τοῦ ζῷου, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον  
15 τοιούτον ἔστιν, διτι τὸ ζῷον ἔστιν, δὲ ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς συνέστηκεν.

'Η μὲν οὖν προαιρέσις τύπῳ εἴρηται· οὐ γάρ ἀκριβής ἔστιν ὁ ὄρι-  
μός, ὡς ἐδείχθη, ἀλλὰ ὑπογραφὴ ἔνικε μᾶλλον· εἴρηται δὲ καὶ περὶ ποιά  
ἔστιν, διτι περὶ τὸ πρακτά· καὶ διτι τῶν πρὸς τὰ τέλη εἰδὼν αἱ προαιρέσεις  
ἀλλὰ οὐχὶ τῶν τελῶν. ή δὲ βιούλησις διτι μέν ἔστι τοῦ τέλους εἴρηται. ἐπειδὴ  
20 οἱ μὲν τοῦ ἀληθῆς ἀγαθοῦ ἐφίενται, οἱ δὲ τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ, διοκεῖ [δὲ]  
ή βιούλησις ἐνίσις μὲν τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ἀπλῶς, ἐνίσις δὲ τοῦ φαινομένου  
ἀγαθοῦ. συμβαίνει δὲ τοῖς μὲν βιούλητὸν λέγουσι τὸ ἀγαθὸν μὴ φύσει εἶναι  
βιούλητον, δὲ βιούλεται καὶ ὁ φαῦλος, τοῖς δὲ τὸ φαινόμενον ἀγαθὸν βιού-  
λητὸν λέγουσι, μὴ εἶναι φύσει τι βιούλητόν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ ἀρέσκει  
25 τὸ μὴ εἶναι φύσει τι βιούλητόν, ἀρα φατέον ἀπλῶς μὲν εἶναι βιούλητὸν τὸ  
ἀγαθόν, ἔκάστηφ δὲ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν; διὸ τι δὲ οὐκ ἀρέσκει: ίζως  
γάρ εἴποι τις μηδὲ εἶναι φύσει τι βιούλητόν, ἀλλὰ ἀγαθὸν μὲν εἶναι τὸ φύσει  
βιούλητὸν δὲ δὲκαστος βιούλεται, ὅσπερ αὐτὸς λέγει· καθάπερ καὶ ὑγιεινὸν τὸ  
μέν ἔστι δὲ τῷ κατὰ φύσιν διακειμένῳ ἀρμόττει. οἶνον σιτία καὶ ποτά ὑγιεινά  
30 φαμεν τὰ οἰκεῖα τοῖς κατὰ φύσιν διακειμένοις σώμασι· τὸ δὲ ὑγιεινὸν οὐκ  
ἔστι ἀπλῶς, δὲ ἀρμόττει τοῖς νοσοῦσιν· ὁμοίως δὲ καὶ πικρά καὶ γλυκέα  
καὶ θερμὰ καὶ βαρέα τὰ μέν ἔστιν ἀπλῶς καὶ δὲ τοῖς κατὰ φύσιν διακει-  
μένοις φαίνεται τοιαῦτα, τὰ δὲ οὐχ ἀπλῶς δὲ τοῖς νοσοῦσιν, οὗτοι καὶ βιούλη-

1 προείλοντο Arist. Κε Mb: προείλαντο N: προείλοντο Z (έλοιντο suppl. Z<sup>2</sup>) et Arist. vulg.

4 ἀνακοινώσειται N ἐπιψήφιση N 8 λαμβάνει NZ<sup>2</sup>: om. Z τοῦτον om. Z 11 βού-  
λευσιν corr. ex βούλεσιν Z: βούλευσιν N et Arist. vulg.: βούλησιν Arist. Mb 13 δὴ Z:  
δεῖ N 16 leipma interiit ή μὲν Arist.: εἰ μὲν ZN τύπῳ Z: τύπος N

ἀκριβεῖς N δὲ om. Z 17 εἴρεται N 20 ἀληθοῦς corr. ut vid., ex ἀληθῆς Z  
20 δὲ (post δοκεῖ) seclusi 21 δὲ Z: δὴ N 23. 24 ἀγαθὸν βιούλητὸν ZN et Arist.  
Κε Mb Ob: ἀγαθὸν τὸ βιούλητὸν Arist. vulg. 24 βιούλητὸν ex βιούλητον corr. Z:

βιούλησιν N τοῦτο Z: ταῦτα N 25 βιούλητόν (prius) ex βιούλησιν Z: βιούλητον N  
25. 26 τὸν ἀγαθὸν N 30 τοῖς Z: τῆς N σώρασι ex σώματα Z 31 ἀπλῶς

δὲ scripsi: ἀπλῶς δὲ δὲ Z 31 δὲ—ἀπλῶς (32) om. N πικρά ex πικρά Z  
33 φαίνεται N: φαίνεται Z, νον Z<sup>2</sup> 33. p. 76,I βιούλητὸν οὔτως ἀπλῶς N

τὸν ἀπλῶς μὲν ἔστιν. οὐδὲ τὸ σπουδαῖον· τοῦτο δέ ἔστι τὸ ἀγαθόν. ἔκάστω δὲ τὸ φαινόμενον οὐκ ἔστιν ἀπλῶς βούλησθν. οὖταν οὐ φαῦλος βούλησθν. ἐν παντὶ γὰρ πράγματι οὐ σπουδαῖος κρίνεται ἔκαστα δρθῶς καὶ κανόν  
ἔστι τῆς ἔκαστου φύσεως· καὶ ἔκάστην γάρ ζῆται καὶ ψυχικὴν καὶ σωματικὴν τικὴν λόγια φαίνεται καλὰ καὶ ἡδέα, διαφέρει δὲ ἐν ἔκαστοις τὸ δοκοῦν. τῷ μὲν γὰρ σπουδαῖῳ τάληγθες καταφαίνεται, τῷ δὲ φαύλῳ τὸ τυγχόν· ἀπατῶνται δὲ οἱ πολλοί, ὡς φησι, διὰ τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν λύπην. τὴν μὲν γὰρ ἡδονὴν  
ώς ἀγαθὸν διώκουσι, τὴν δὲ λύπην ὡς κακὸν φεύγουσιν.

Ἐπειδὴ δὲ (\* \* \*) προαιρετά ἔστι τὰ [τὰ] πρὸς τὸ τέλος, πᾶσαι γὰρ αἱ 10 περὶ αὐτὰ πράξεις ἄγουσι πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν. ἔκούσιοι ἄρα. ἐκ δὲ τούτου φανερόν, διτὶ ἐφ' ἡμῖν ἡ ἀρετὴ· εἰ δὲ ἡ ἀρετὴ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἡ κακία· ἐν οἷς γάρ ἐφ' ἡμῖν τὸ πράττειν, καὶ τὸ μὴ πράττειν ἐφ' ἡμῖν· εἰ γάρ τὸ μὴ πράττειν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀλλὰ κατηγαγκασμένον, δηλον ὡς καὶ τὸ πράττειν κατηγάγκασται· εἰ γάρ κατηγάγκασται τὸ πράττειν. <οὐδὲ> ἐφ' ἡμῖν 15 ἔσται τὸ μὴ πράττειν· δηλον οὐδὲ διτὶ ἐν οἷς τὸ πράττειν ἐφ' ἡμῖν, καὶ τὸ μὴ πράττειν ἐφ' ἡμῖν· ὥστε εἰ τὸ πράττειν καλὸν ὅτιον ἐφ' ἡμῖν ἔστιν, καὶ τὸ μὴ πράττειν αἰσχρὸν ὅν ἐφ' ἡμῖν. εἰ δὲ ἐφ' ἡμῖν τὰ καλὰ πράττειν καὶ τὰ αἰσχρά, ὅμοιώς δὲ καὶ τὸ μὴ πράττειν. τοῦτο δὲ ἡν τὸ ἀγαθοῦς καὶ κακοῦς εἶναι, ἐφ' ἡμῖν ἀντὶ τὸ ἐπιεικέσιν εἶναι καὶ φαύλοις. ἐφ' 20 ἡμῖν οὖν οὐ μόνον ἡ ἀρετὴ ἀλλὰ καὶ ἡ κακία. τὸ δὲ λέγειν φησὶν οὐδεὶς ἔκῶν πονηρὸς οὐδὲ ἄκων μακάριος, τὸ μὲν δὲλθεῖς ἔσταινειν, τὸ δὲ φεύδος. μακάριος μὲν γάρ οὐδεὶς ἄκων. πονηρὸς δὲ ἔκών· ἡ γὰρ μοχθηρία ἔκούσιον. δοκεῖ δὲ αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ἐνέργεια εἶναι κατ' ἀρετὴν· ἔστι δὲ ἡ ἀρετὴ ἔκούσιον αἵ τε κατ' αὐτὴν ἐνέργειαι. εἰ δέ τις ἄλλως 25 οἰεται, ἀμφισβητεῖν αὐτὸν δεῖ πρὸς τὰ λεγθεῖντα νῦν καὶ οὐχ ὅμοιογέτεον τὸν ἄνθρωπον ἀργὴν εἶναι τῶν ἑαυτοῦ πράξεων. δοκεῖ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ζῆται ἀργαῖ εἶναι γενέσεως ἔκαστον τοῖς ἐξ αὐτῶν γινομένοις, πράξεων δὲ οὐδὲμιῶς· οὐδενὶ γάρ μέτεστιν αὐτῶν πράξεως· οὐ δὲ ἄνθρωπος. ὥσπερ τέκνων γεννητῆς καὶ ἀργὴ τῶν ἐξ αὐτοῦ γεννωμένων. οὗτος καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ 30 πράξεων. ὃν δὲ ἀργαῖ εὖν ἡμῖν. καὶ αὐτὰ ἐφ' ἡμῖν.

Μετὰ δὲ ταῦτα γρῆται σχόδηρα ἐνδόξοις πίστεις· καὶ γάρ λόγια ἔκαστος καὶ οἱ νομοθέται κολάζουσι τοὺς δρῶντας μοχθηρά. ὥστε εἶναι τὸν λόγον τοιωτὸν σχεδόν· εἰ δὲ κακούσιον ἡν τὸ ἀδικεῖν, οὐκ ἀνέκαζον οἱ νομοθέται τοὺς τὰ κακὰ δρῶντας· κολάζουσι δέ, οὐκ ἄρα μακούσιον. εἰπόντων δὲ διτὶ κολάζουσιν οἱ νομοθέται, προσεύθηκεν δισοι μὴ βίᾳ ἢ δι' ἄγνοιαν, ἵνε μὴ αὐτοὶ

2. 3 βούλεται Z      3 ἔκαστα κρίνει Arist.      4 ἔκαστον Z: ἐφ' ἔκαστον N

9 lacunam indicavi      προαιρετὰ corr. ex πρὸς αἴρετὰ Z<sup>2</sup>      τὸ delevi

9. 10 αἱ περὶ αὐτὰ πράξεις sive Z<sup>1</sup> sive Z<sup>2</sup> in marg.: om. N      10 τὴν

om. N      14 κατηγαγκασται ex κατηγαγκασθαι Z      οὐδὲ addidi      15 post ἔσται

add. καὶ N      19 κακοῖς Arist.: καλοῖς ZN      22 μακάριος ZN et libri Aristotelis:

μάκαρ Z<sup>2</sup> et Arist. vulg.      24 ἔκούσιον Arist.: om. ZN      25 αἱ τε] ἢ

τε ZN      ἄλλως Z: ἄλλος N      26 τὸν Z: τῶν N      27 αὐτῶν NZ<sup>2</sup>: αὐ-

τοῖς Z      33 ἔκαλαζων N

αἴτιοι. έπίνοτε γάρ της ἀγνοίας αὐτοὶ ἔσωτοις αἴτιοι γίνονται. οἵνει μεῖνον σθέντες. ἔτι τοὺς μὲν κολάζουσι, τοὺς δὲ τιμῶσιν, ἵνα τοῦ μὲν ἀδικεῖν κολύσωσιν, ἐπὶ δὲ τὸ καλὸν πράττειν προτρέψωσιν. οὐδεὶς δ' οὔτε ἀποτρέπει ἀπὸ τῶν ἀκούσιων οὔτε προτρέπει ἐπὶ τῷ ἀκούσιᾳ· οὐ προτρέπουσι γοῦν μὴ θεραπεῖ μαίνεσθαι πυρὸς ὅντος πλησίου η̄ πεινῆν ἐσθίοντα. εἰ οὖν προτρέπουσι καὶ ἀποτρέπουσι, οὐδὲν οὐδὲ τιμῶσιν οὐδὲν οὐδὲν τιμῶσιν, οὐδὲν τοὺς ἀγνοοῦντας περὶ τῶν ἐν τοῖς νόμοις δὲ οὐδὲν ἐπίστασθαι καὶ μὴ γαλεπά ἐστι κολάζουσιν· οὐδοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις κολάζουσιν, δὲ δὲ ἀμέλειαν δοκοῦσιν ἀγνοεῖν. ταῦτα δὲ λέγει, ἐπειδὴ ἐστι τινὰ νόμιμα ἐν 10 ταῖς πόλεσιν, δὲ πάντας δεῖ ἐπίστασθαι, καὶ οὐδενὶ συγγνώμη ἀγνοήσαντι, οἷον τὸν πατέρα μὴ τύπειν, μὴ ἴεροσυλεῖν, μὴ ἀνδροφονεῖν· τούτων γάρ ἔκαστον ἀπηγγέρειται ὑπὸ τῶν νομοθετῶν καὶ οὐδένα δεῖ ἀγνοεῖν. εἰ δέ τις φαίνεται ἀγνοῶν διτι κολύεται ὑπὸ τῶν νομοθετῶν πεποικέναι, οὐκ ἀλλὰ τύχοι συγγνώμης· εἰ δέ τις ἀγνοοίη περὶ ἀγγιστευτικῶν δικαίων αἰληρονομικῶν συγγενικῶν 15 η̄ περὶ τινος τοιούτου, συγγνωμονεῖται· τῶν γάρ περὶ τοὺς νόμους δικατριβόντων η̄ τῶν τοιούτων γνῶσις. οὐδοίως καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις οὐδεὶς τυγχάνει συγγνώμης οὐδὲ δὲ ἀμέλειαν ἀγνοῆη, οἷον ἐὰν μὲν ἐν πολέμῳ βάλλων τις τὸν πολέμιον τύχην τοῦ φίλου ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ δῆτος, ἀγνῶν διτι ἐκεῖνος, συγγνωμονεῖται· οὐ γάρ δὲ προεσδόκησεν· εἰ δὲ παρεστῶτα τὸν φίλον ῥάμφως 20 τι δρῶν ἔπληξεν, οὐκ ἐξετάσας ὅλῃ ἀμελήσας εἰδέναι, ηδη κολάζουσι τὸν τοιούτον οὐδὲν αὐτῷ γνῶναι διτι ἡρι παρεστώτης, ηδη λέγειν. ἐπειτα καὶ δὲ μὲν γυμναζόμενος τόξῳ ἔνθα μηδένα φέτο βαδιεῖσθαι τυγχών τινος παρὰ προσδοκίαν, τύχοι δὲν συγγνώμης· δὲ δὲν εἰκότες ηδη βαδιεῖσθαι πολλοὺς ῥάμφων βάλλων καὶ ἀποκτείνας τινὰ ζηκίστα δὲν τύχοι συγγνώμης, οὐδὲ ἐπὶ αὐτῷ δὲν ἐπιμελητηρίαν καὶ φυλάξασθαι. ταῦτα δὲ πάντα λέγεται διὰ τὸ εἶναι τινων τὴν ἀρχὴν ἐν ηδη, ἐφ' οἷς οὐδεμία συγγνώμη, δέποτε καὶ τῶν δὲν ἀγνοιαν. η̄ αἴτιοι τινες αὐτοὶ ἔσωτοις οὐ συγγνωμονοῦνται.

'Αλλὰ ίσως φαίη δὲν τις περὶ τῶν δὲν ἀμέλειαν ἀμαρτανόντων οἶσιν ἔφαμεν η̄ τοὺς τὰ ἐν τοῖς νόμοις ἀγνοοῦντας διὰ ῥάμφων καὶ διὰ τοῦτο παραβαίνοντας, η̄ τοὺς δὲν αἰληρονομικῶν δὲν ἀμελεῖαν. δὲν ηδύνανται εἰδέναι μὴ ἀμελήσαντες· τῶν δὲν τοιούτων ίσως λέγοι δὲν τις αἴτιαν τὴν φύσιν τῆς ἀμελείας, φύσει γάρ αὐτοὺς ἀμελεῖς εἶναι καὶ ῥάμφων· δὲ δὲ 'Αριστοτέλης οὐ φησι φύσεως ταῦτα εἶναι δὲν ἐπὶ αὐτοῖς ἐκείνοις τὸ τοιούτους γενέσθαι. ζῶντες γάρ ἀνειμένως καὶ ῥάμφων εἰς τοιαύτην ἔξιν κατέστησαν ὥστε

- |                                         |                                          |                                                                              |                               |
|-----------------------------------------|------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| 1 οἰσιν N                               | 2 τιμῶσιν εκ τιμωροῦσιν Z: τιμωροῦσιν N  | τοὺς μὲν N                                                                   |                               |
| 3 προτρέπωσιν N                         | 5 ἐσθίοντα Diels: ἔτι θέλοντα ZN         | 7 περὶ ZN: τι Arist.                                                         |                               |
| 10 συγγνώμη Z <sup>2</sup>              | similiterque peccatum 16. 18. 23. 26. 27 | 13 τύχοι ex τύχη                                                             |                               |
| Z: τύχη N                               | 14 αἰληρονομικῶν N                       | 15 περὶ scripsi: ἐπὶ NZ                                                      | 17 οὐδὲ                       |
| Diels: οὐτ' ZN                          | ἀγνοῆη ex ἀγνοεῖ N                       | 18 φίλου N                                                                   | 21 δὲ Z: εἰ N                 |
| 22 τυγχών τενος — βαδιεῖσθαι (23) bis N |                                          | παρὰ om. N                                                                   | 23 τύχοι ex                   |
| τύχη Z                                  | 24 post συγγνώμης N                      | δὲ δὲν εἴναι εἰκότες ηδη repetit et delet                                    |                               |
| η̄ς Z: οἰς N                            | 28 ἀμελεῖαν N                            | 30 δὲν αἰληρονομικῶν τοιούτων Z <sup>2</sup> : δὲν αἰληρονομικῶν τοιούτων NZ |                               |
| NZ                                      | ἀμελεῖαν Z                               | 31 post ἀμελήσαντες aīld. δη N                                               | 34 τοιαύτην NZ <sup>2</sup> : |
| τὴν αὐτὴν Z                             |                                          |                                                                              |                               |

μηδὲν δὲ ἐπιμελεῖσθαι ὡν γρὴ ἐπιμέλειαν ἔχειν. καὶ γάρ τοῦ ἀδίκους η̄ ἀκολάστους εἰναι οὐ τὴν φύσιν αἰτιατόν, ἀλλ᾽ ἐμπόνητον· οἱ μὲν γάρ δὲι κακουργοῦντες γίνονται ἀδίκοι ἐκ τῶν ἐνεργειῶν πορισάμενοι τὴν ἔξιν. οἱ δὲι ἐν πότησι καὶ τοῖς τοιαύτοις διατρίβοντες ἀκόλαστοι. καὶ γάρ ἐν ταῖς 5 ἀγωνίαις οἱ περὶ ἔκαστα βούλόμενοι διαφέρειν μελετῶντες διατελοῦσι τὰ τῆς ἀγωνίας ἔργα ὡς ἐκ τῶν ἐνεργειῶν γνωμένων τῶν ἔξιν· τὸ δὴ τοῦτο ἀγνοεῖν παντελῶς ἀναισθήτου. ἀλογον δὲι καὶ τὸ λέγειν τὸν ἀδικοῦντα μὴ βούλεσθαι ἀδίκον εἰναι η̄ τὸν ἀκολασταίνοντα ἀκόλαστον. τοῦτο δὲι οὐχ οὔτως λέγει, οὗτοι δὲι ἀδίκοι τι ποιῶν πάντως ἀδίκος, η̄ δὲι ἀκολαστον ἀκόλαστος· ὑπεναντίον γάρ αὐτῷ λέγοι ἀν. ἐνδέχεται γάρ καὶ ἄκοντα καὶ ἀγνοοῦντα ποιῆσαι τι τούτων, ἀλλὰ ἀδικοῦντα λέγει τὸν ἔκουσίως κακουργοῦντα καὶ ἀκολασταίνοντα τὸν ἔκουσίως τοῦτο δρῶντα ἀλογον δὴ ὡς ἀληθῆς γίνεται τὸν ἔκουσίως ἀδικοῦντα λέγειν μὴ βούλεσθαι ἀδίκειν η̄ τὸν ἔκουσίως ἀκολασταίνοντα λέγειν μὴ βούλεσθαι ἀκολασταίνοντα· ἐπει οὖν οὐδὲι ἀγνοῶν, ἀλλ᾽ ἐκῶν 10 καὶ εἰδῶς ἔπραττε ταῦτα ἐξ ὧν ποριζεῖται τὴν ἔξιν τῆς ἀδίκας καὶ ἔσται ἀδίκος, ἔκῶν δὲι εἴη ἀδίκος.

Εἴποι δὲι ἀν τις, εἰ ἐφ' ἡμῖν τὸ ἀδίκοις εἰναι, ἐφ' ἡμῖν καὶ τὸ παύεσθαι τῆς ἀδίκας. ὑπέτε βούλόμεσθαι· οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲι τὸ παύεσθαι, οὐδὲι ἄρα τὸ γίγνεσθαι ἀδίκοις. ταῦτα δὲι οὐ συγχωρεῖ δὲι Ἀριστοτέλης, ἀλλ᾽ ἐφ' ἡμῖν μέν 20 φῆσιν εἰναι τὴν ἀδίκιαν· ἕκόντες γάρ ἐπιτηδεύσουσιν τὰ ἀδίκα. ἐξ ὧν ἀδίκοι γίνονται· οὐ μὴν ὅταν βούλωνται ἀδίκοι ὅντες παύσονται. καὶ γάρ νοσεῖ μέν τις ἔκών, ὅταν ἀπειθῇ τοῦς ἱατροῖς, οὐκ ἀπαλλάττεται δὲι τῆς νόσου, ὅταν βούληται, ἐπειδὴν ἵκανῶς αὐτοῦ κατακρατήσῃ· καὶ ῥίζαι μὲν ἀν τις ἐστὶν τις ἐκών η̄ λίθον, οὐκ ἐφέξει δὲι αὐτὸν η̄ τὸν λίθον φερόμενον, ὅταν βούληται. 25 οὐ μάρνον δὲι αἱ τῆς ψυχῆς κακίαι ἔκούσιοι ἀλλ᾽ ἐνίστε καὶ αἱ τοῦ σώματος· τοῖς μὲν γάρ διὰ φύσιν αἰσχροῖς οὐδεὶς ἐπιτιμᾷ, τοῖς δὲι διὶ ἀγυμνασίαν. καὶ εἰ μέν τις ἀκρω πηρωθείη τὴν δψιν, ἐλεῖται, ἐὰν δὲι ἐξ οἰνοφλυγίας πάθη τοῦτο, μισεῖται. εἰ οὖν αἱ ἐν τῷ σώματι κακίαι δσαι ἐφ' ἡμῖν ἐπιτιμῶνται, πολὺ μᾶλλον προσήκει τὰς ἐν τῇ ψυχῇ, αἱ πάντας τις ἐφ' ἡμῖν εἰσιν.

'Αμφισβητοῦσι δέ τινες λέγοντες μὴ ἐφ' ἡμῖν εἰναι τὴν κακίαν. πάντας γάρ ἐφίεσθαι τοῦ φαινομένου αὐτοῖς ἀγαθοῦ, τοῦ δὲι φαινεσθαι τοιοῦτον η̄ τοιοῦτον μὴ εἰναι κύριον ἔκαστον, ἀλλ᾽ ὥσπερ η̄ ὅψις τῷ μὲν δέσμωπής ἔστι καὶ οὐα καθηρᾶν ἀκριβῶς, τῷ δὲι δέσμενεστέρα καὶ η̄ττων διακρίνειν, οὐ δυ- 35 νατοι γάρ δρᾶν τὰ οὔτως φέσει δόντα, ὅψιν τινὰς ὡς εἰπεῖν ἐν τῇ ψυχῇ ἔχον-

2 ἔκαστον Z: αὐτὸν N      3 πορισάμενοι Z<sup>2</sup> (cf. v. 15): γενόμενοι ZN      6 ως om. N  
 7 ἀναισθήτον N      7. 8 βούλεσθαι corr. ex βούλεύεσθαι Z      10 ὑπεναντία N      11 λέ-  
 γειν N      11. 12 καὶ ante κακουργοῦντα add. N      14 οὐδὲi Diels: οὐδὲi ZN      18 τῆς  
 ἀδίκας—παύεσθαι om. Z      19 μὲν om. N      21 βούλωνται ex βούλονται N  
 23 ἐνίστε ZN: ἐνίστε Arist.      29 δσαι ἐ Z<sup>2</sup> in albo      τὰς Z: πὰ N      29. 30 αἱ  
 πάντας Z<sup>2</sup> in albo: αἱ τινες πᾶσαι N      33 ὥσπερ Z: εἰπερ N      34 η̄ττω N  
 34. 35 οὐ δυνατοὶ Z: ἀδυνατοὶ N      οὐ δυνατοὶ — τοῦτον (p. 79,1) sententiarum nexus  
 turbatus

τες οἵ μὲν ὄρατικὴν τοῦ ὡς ἀληθῆς φίλαθοῦ. οἱ δὲ παρορατικὴν τούτου. εἰ  
οὖν ἀκούσιοις ἡ τοιαύτη δύναμις ἡμῖν ἔστι τῆς ψυχῆς καὶ φύσει ὑπάρχει.  
δῆλον ὡς οὐχ ἀμαρτάνουσιν οἱ μὲν τὸ τῷ ὅντι ἀγαθὸν μὴ ἡγούμενοι ἀγαθόν.  
οἱ δὲ τὸ κακὸν ὡς ἀγαθὸν ὄρωντες· τούτῳ δέ πεπται τὸ καὶ τὰς πρᾶξεις συγ-  
5 γνώμης εἶναι ἀξίας, καὶ ὅτι μάλιστα φαῦλαι ὡσι. κατὰ γάρ τὴν ἔφεσιν τοῦ  
φαινομένου αὐτοῖς ἀγαθὸν πάντα πράττουσι οἱ ἀνθρωποι. ἔστι δὲ καὶ τὸ ἔξει,  
ὡς τοὺς λέγουσι μὴ κυρίους εἶναι ἡμᾶς τῆς φαντασίας δοκιμῆτα προστιθησιν.  
εἰ γάρ ἔκαστος ἔαυτῷ τῆς ἔξεινος ἔστιν αἴτιος, λέγει δὲ τῆς κακίας ἡ  
τῆς ἀρετῆς, ἔσται καὶ τῆς φαντασίας αἴτιος· κατὰ γάρ τὴν φαντασίαν τοῦ  
10 ἀγαθοῦ πάντα πράττουσιν οἱ ἀνθρωποι, ἐξ ἣν καὶ αἱ ἔξεις γίνονται· οὐχὶ δὲ  
γ' ἐκ τῆς φαντασίας ἀλλὰ κατὰ τὴν φύσιν ἔκαστος τὴν ἔαυτοῦ τὸ τέλος ὄρῳ  
καὶ τὸ ἀγαθόν. συνηγορεῖ δὲ διὰ τῶν ἔξεις τὸν ἔκεινων λόγον λέγων. λέγει  
γάρ ὅτι τότε ἔστι δῆλον καὶ ὅτι εὐφυής, φ' τοῦτο πέφυκε· καὶ αὕτη δ'  
ἀν εἴη τελεία εὐφυΐα. πρὸς δὴ τοὺς οὗτοις λέγοντας τοισιδύτον ἀπαντᾷ τὸ  
15 πρῶτον, ὅτι εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὗτας ἔχει, οὐδὲν μᾶλλον ἡ ἀρετὴ τῆς κα-  
κίας ἀκούσιον· τὸ γάρ φαινομένον τέλος, δημιόως καὶ τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ  
κακῷ φαίνεται ἡ φύση· ἡ ὑπωσδήποτε· καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς τοῦτο πρά-  
ττομεν ὅστε εἰ ἡ ἀρετὴ ἐκούσιος, καὶ ἡ κακία· ἔστι δὲ ἡ κακία ἀκούσιος,  
καὶ ἡ ἀρετὴ ἄρα. εἴτε δὴ μὴ φύει τὸ τέλος ἔκάστι φαίνεται. ἀλλὰ φεύ-  
20 δονται οἱ τοῦτο λέγοντες (πρὸς γάρ τὸ φανῆναι τοισιδύτον ἡ τοισιδύτον τὸ τέλος  
μεγάλη μοῖρα καὶ παρ' αὐτὸν ἔκαστον ἐξ ἀργῆς ἡ ἢ δεῖ ἐπιτηδεύσοντα ἡ ἢ  
μηδὲν, εἴτε τὸ μὲν τέλος φύει φαίνεται ὡς λέγουσι, τὴν δὲ ἀρετὴν τιθέασιν  
ἐκούσιον, ἐπειδὴ τὰ λοιπά. δσα εἰς τὸ τέλος φέρει καὶ τῷ ὅντι ἀγαθὸν  
ἔκοντες πράττουσιν οἱ ἐνάρετοι, καὶ ἔκάστερον τούτων εἴη ἀν καὶ ἡ κακία  
25 δημιούριας ἐκούσιοι. ταῦτα δὲ εἰπόντων ἥδη τὴν ἔσαυτον γνώμην συφεστέραν ποιεῖ.  
δεικνὺς ὡς εἰσιν ἐκούσιοι οἱ ἀρεταῖ οὐ μόνον τῷ ἔκόντας ἡμᾶς διὰ τῶν καθ'  
ἔκάστην ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων κτᾶσθαι αὐτήν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ τῶν ἐπιτη-  
δευμάτων διορατικούς πως ἡμᾶς γίνεσθαι καὶ τούτου. λέγει γάρ, εἰ οὖν,  
30 τισὶ πως αὐτοῖς ἔσμεν καὶ τῷ ποιοὶ εἶναι τὸ τέλος τιθέμεθα τοισιδύτες),  
διὰ τῶντα καὶ αἱ κακίαι ἐκούσιοι ἀν εἰσιν. καὶ γάρ τῶν κακῶν συναί-  
τινοι γνημέθα ἔσατοις καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τῷ ποιοὶ γίνεσθαι τέλος  
ἔσατοις τιθέμεθα. οὐκ εἴπε δὴ πάντας ἀπλῶς αἰτίους ἔσατοις εἶναι τῶν ἔξεων  
ἀλλὰ συναίτιοις, τοσις νέμων τι καὶ τῷ φύει, βραχὺ δὲ καὶ δύναμενον τυγχεῖν

3 οὐχ Z supra lineam: om. N ἀγαθόν (alterum) Z: ἀγαθὸν N 4 τοῦτο corr.  
ex τούτῳ Z: τούτῳ N τὸ (ante καὶ) Z: τῷ N 5 καὶ N: καὶ Z 6 δὲ om. N  
7 τοῖς ex τῆς Z 8 ἔστιν om. Z: ἔστι πως Arist. 10 καὶ om. N γίνονται  
Z: ἐγγίνονται N 11 γ' ἐν Z<sup>2</sup>: γε ZN 12 τὸν (corr. ex τῷ) ἔκεινων λόγον  
Z: τῶν ἔκεινων λόγων N 13 εὐφυεῖς N 16 τῷ ἀγαθῷ ex. τὸ ἀγαθὸν N  
17 κακῷ Z: κακῷ N καὶ τῷ Z: τῷ δὲ N 17. 18 πράττομεν ex πραττό-  
μενα Z 21 δεῖ Z: δὴ N 23 τὸ (alterum) om. Z 26 τῷ Z: τοῦ N  
28 διορατικούς N λέγει γάρ N: λ... ει... Z 30 καὶ Z<sup>2</sup>: om. ZN ποιοὶ<sup>1</sup>  
ZN: ποιοὶ τυεῖς Arist. τιθέμεθα τοισιδύτες ZN: τοισιδύτες τιθέμεθα Arist. 32 τῷ  
Z: τῷ N τέλος scripsi: φαῦλον ZN 33 πάντας Z: πάντως N

έπανορθιώσεως· ἵσως δὲ καὶ τῇ τύχῃ, τῷ δὲ ἀργῆς περιπεσεῖν μοιχυροῖς ἀνθρώποις· ἀλλ᾽ ὅμως ἐν πᾶσι τούτοις τὸ πλεῖστον ἡμέτερόν ἐστι αἱρουμένων ἐπιτηδεύειν τὰ καλὰ ἢ τὰ αἰσχρά.

Κοινῇ μὲν οὖν περὶ τῶν ἀρετῶν εἰρηται, φησί, τὸ γένος ὃ τι με-  
5 σύντητες καὶ ὃ τι ἔξεις. ἐπειδὴ δὲ ἀνάγκη, ἂν ὑπὸ δύο γένη τῇ.  
ἡ ταῦτα ἡ θάτερον τῶν γενῶν ὑπὸ θάτερον εἶναι, ληπτέον ὅτι ἡ μεσότητης ὑπὸ τὴν ἔξιν,  
τῶν ἔξεων δὲ αἱ μὲν μεσότητες. αἱ δὲ οὐ. ἔτι εἰρηται, ὡς ὁφ' ὧν γίνονται  
ἔξεις, τούτων πρακτικαὶ καὶ καθ' αὐτάς. τὸ καθ' αὐτάς πρόσκειται τοῖς  
10 ἐπειδὴ ἐνδέχεται τὸν ἀνδρεῖν τὰ σωφρονικὰ ποιεῖν, ἀλλ' οὐχ ἡ ἀνδρεῖν ἀλλ'  
ἡ σώφρων (πράξει μὲν γάρ πάντα τὴν τελείαν ἀρετὴν ἔχων ἀλλὰ καθ' αὐτὴν  
ἐκάστηγε τὰ αὐτῆς καὶ ἔξι ὧν ἐξένετο ἐνεργειῶν ἀνδρεῖν καὶ κατὰ τὸν τῆς  
ἀνδρείας λόγον. κατὰ συμβεβηκός μὲν γάρ ποτε ἐνεργήσει ὁ ἀνδρεῖν καὶ τὰ  
δίκαια, ἀλλ' οὐχ ἡ ἀνδρεῖν ἀλλ' ἡ συμβεβηκός τῷ ἀνδρεῖῳ καὶ δικαίῳ εἶναι·  
ἀντακολουθοῦσι γάρ ἔναι τῶν ἀρετῶν). ἡ δὲ ἐνδέχεται καὶ τὰ μὴ σίκεῖα  
15 τοῖς ἐξ ἀργῆς ἐπιτηδεύμασι ποιήσαι λόγου αἱρουμένος, ὡς ὁ σώφρων καθ' αὐ-  
τὴν μὲν τὴν σωφροσύνην, αἱρουμένος δὲ λόγου διαφθεῖραι ἂν τοῦ τυράννου τὴν  
γυναικα ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως· τοῦτο δὲ ποιήσει κατὰ συμβεβηκός, καθ'  
αὐτὰ δὲ τὰ σώφρωνα. ἔτι οὐχ ὅμοιως φησὶν ἔκουσίους εἶναι τὰς πράξεις καὶ  
τὰς ἔξεις. τῶν μὲν γάρ πράξεων ἀπ' ἀργῆς μέχρι τέλους πράξεις καὶ παύ-  
20 σεται ἡγίκα ἀν αὐτῷ δοκεῖ, τῶν δὲ ἔξεων τῆς μὲν ἀργῆς κύριοι ἐσμεν, τῆς  
δὲ προσθέσεως οὐκέτι κύριοι. λανθάνει δὲ ἡμᾶς κατὰ βραχὺ ἡ πρόσθεσις  
γινομένη καὶ ἐνίστη περατέρον τινες κακοὶ γίνονται ἡ ἐβούλοντο. πρόσεισι μὲν  
γάρ ἐνίστε τις ἐν μέθαις καὶ ἀκολασίαις, ὡς ἐν αὐτῷ δὲ μὴ κτήσασθαι τὴν  
ἔξιν, λανθάνει δὲ κατὰ βραχὺ κτώμενος τὴν ἔξιν ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρρω-  
25 στιῶν· ποιεῖ γάρ τις τὰ μὴ συμφέροντα οὐκ εἰδὼς ὃσον ἐπιθέσει τὸ ἀρρώ-  
στημα· κατὰ βραχὺ δὲ αὐξεῖται ἐφ' ὃσον οὐκὲ ἀν ἐβούλετο. οὕτως οὖν λε-  
γόμενα κύριοι εἶναι τῶν ἔξεων τῷ τῆς ἀργῆς εἶναι κύριοι. οὐ μόνον δὲ ἡ  
κακία ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρετὴ ἐκ τῶν ἐπιτηδεύμάτων ἀμήκανος ἐν προσθέσει· καὶ  
λάθοι ἄν τις αὐτὸν ἐπιδιδόντος πλεῖστον.

30 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀρετάμενος περὶ τῶν ἀρετῶν ἐκάστης λέγει ἀπὸ τῆς ἀν-  
δρείας ποιούμενος τὸν λόγον· ἡ ἀνδρεία λέγεται μεσότητης περὶ τόπους καὶ  
θάρρη, οὐχ ὅμοιως ἔχουσα πρὸς ἐκάστηρα τῶν παθῶν, ἀλλὰ τῷ μὲν θαρρεῖν  
ἐπὶ πλεῖστον χρωμένη, τῷ δὲ φόβῳ ὡς ἄκιστα· καὶ μᾶλλον τῷ τὰ πολλὰ ἀφο-  
βίος εἶναι γνωρίζεται ὁ ἀνδρεῖος ἡ τῷ φοβεῖσθαι· οὕτως οὖν λέγεται περὶ  
35 θάρρη καὶ φόβους τῷ ἀμφοτέροις ὡς δεῖ γρῆσθαι καὶ τῷ μὴ ὅμοιως ἐφ'

5 ταῦτα Z<sup>2</sup>: ταῦτὸν ZN      6 ληπταίον N      11 ἔξηρ N      8 πρακτικαὶ καὶ Z et Arist. ΚνΟθ: πρακτικαὶ αἱ N: πρακτικαὶ Arist. vulg.      πρόσκειται N . 9 οὐχ  
ἡ Z: οὐχὶ N      12 συμβεβηκός N      14 ἀνταξ sequeente spatio 7 fere littre-  
rarum N      15 λόγου Z: λόγω N      18 φησιν ante et post ἔκουσίους, sed alterum  
deletum N      18. 19 καὶ τὰς ἔξεις NZ<sup>2</sup>: om. Z      20 δοκεῖ N      22 περα-  
τερόν scripsi: ulterius Felicianus: παρ' ἐτέρων ZN      25 ὅσον Z: ὅτι N  
29 λάθοι ἄν Z: λανθάνει N      30 ἐκάστης NZ<sup>2</sup>: om. Z      32 ἐκάστηρον N  
μὲν om. Z

έκατέρῳ τῶν παθῶν διατρίβειν τὸν ἀνδρεῖον. ἐπειδὴ δὲ φοβητά γνῶναι τὰ φοβερά, ἄξιον γνῶναι τὰ φοβερά. ἵν' οὐ δῆλον πρὸς οἷς φοβερὸν ἀδεῆς ἔχων ὁ ἀνδρεῖος ἐπαινεῖται. ἔσται δὲ δῆλον διορισμέντος τοῦ φόβου. ὑρίζονται δὲ τὸν φόβον προσδοκίαν κακοῦ· κακὰ οὖν ἔστιν ὁ φοβητός. περὶ ποιῶν τὸν κακὸν καὶ τὸν τέλον φόβον ὁ ἀνδρεῖος ἀδεῆς καὶ οὐ δειλὸς μᾶλλον καταπίπτει; δῆλον δέ τι οὐ περὶ πάντα· οὔτε γάρ περὶ ἀδεῖαν η̄ πενίαν η̄ νόσον η̄ ἀφίλαν ἀδεῆς οὐ ἀνδρεῖος· ἔνια γάρ δεῖ φοβεῖσθαι τούτων, καὶ αἰσχρὸν τὸ μὴ φοβεῖσθαι ἀδεῖαν. οὐ γάρ ἀναίσχυντος οὐ ἀνδρεῖος ἀλλ' αἰδήμων καὶ τὸ κατ' αὐτὸν φυλάξεται τὴν ἀδεῖαν· οὐ δέ δεῖ καταφρονῶν ἀναίσχυντος λέγεται. εἴποι δέ ἂν τις Ἰσως δέ τι καὶ ἀφίλαν δεῖ φοβεῖσθαι πενίαν δέ οὐ, η̄ οὐλως τὰ ἐφ' ἥμιν οἷον τὴν κακίαν, ἀλλ' ζωμος τοὺς ἀφέβους περὶ πενίαν οὐ λέγομεν ἀνδρείους. πολλοὶ γάρ δειλοὶ ὄντες ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀφοβοῖς εἰσι πρὸς γρηγμάτων δαπάνην καὶ εὐθαρσῶς ἀναλίσκουσιν. ἀλλ' οὐδὲ εἰ τις φοβεῖται δύριν περὶ παῖδας η̄ γυναῖκας η̄ φύλον [μέλλοντα] δειλὸς λέγεται· οὐδὲ εἰ τις θαρρεῖ μέλλων μαστιγοῦσθαι. καθάπερ πολλὰ τῶν ἀνδραπόδων, ἀνδρεῖος ἔστιν. δῆλον οὖν δέ τι περὶ τὰ μέγιστα τῶν κακῶν ἀδεῆς οὐ ἀνδρεῖος· διὰ τοῦτο γάρ δοκεῖ ὑπομενετικάτος (\* \* \*) τῶν κακῶν ἀτε πέρας ὃν τοῦ εἶναι· δεδίσαι δὲ πάντες τὸ μὴ εἶναι. ἀρ' οὖν ἀνδρεῖος ἔστιν οὐ περὶ ὄντινασθιν θάνατον ἀδεῆς. η̄ οὐ; οὐ γάρ πάνυ τι λέγεται ἀνδρεῖος οὐ ἐν τοῖς κακίστοις η̄ οὐ ἐν τοῖς κατὰ θάλατταν κινδύνοις ἀδεῆς η̄ ἐν νόσῳ, ἀλλ' οὐ ἐν τοῖς καλλίστοις θάνατοις· τοιοῦτοι δέ εἰσιν οἱ ἐν πολέμῳ ὑπὲρ πατρίδος καὶ ὑπὲρ τῶν φιλαττῶν. πάσῃ γάρ ἀρετῇ τέλος τὸ καλόν· ὕστε καὶ οὐ ἀνδρεῖος τὸν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ θάνατον αἰρεῖται καὶ πρὸς τοῦτον ἔστιν ἀδεῆς· κυρίως δὲ ἀνδρεῖος οὐ περὶ τὸν καλὸν θάνατον ἀδεῆς· καὶ δέσσα θάνατόν φησιν ἐπιφέρει ὑπόγυα δύντα· οὐ μὲν γάρ ἀφέβως ἔχων πρὸς θάνατον ἐκ πολλοῦ προσδοκώμενον οὐδὲν Ἰσως πράττει μέγα· ἐκλύεται γάρ πρὸς τὸ δέσι τῷ γρόνῳ· οὐ δέ πρὸς τὸν ἐξ ὑπογύου θάνατον ἀδεῶς ἔχων τοῦ καλοῦ γάριν. ἐφ' ἔξεως ἔχει τὴν ἀφοβίαν. προηγουμένως μὲν οὖν οὐδὲρεῖος πρὸς τὸν καλὸν θάνατον ἀδεῶς ἔχει· ἔπειται δέ αὐτῷ τὸ καὶ ἐν θαλάττῃ καὶ νόσοις ἀδεῖει εἶναι διὰ τὴν τῆς ψυχῆς παρασκευὴν· οὐ μὴν κατὰ ταῦτα λέγεται ἀνδρεῖος οὐ ἐν θαλάττῃ ἀδεῆς. οὐ γάρ κατὰ τὴν αὐτὴν αἴτιαν ἀφοβός ἔστι δέ η̄ οἱ θαλάττιοι. οἱ μὲν γάρ ἀνδρεῖοι ἀπειγωκότες τὴν σωτηρίαν, ἐνίστε καὶ τὸν θάνατον δυσχεραίνοντες τὸν τοιοῦτον (οὐ γάρ ἐν βούλοιντο μάτην ἀποθηκεῖν ἀλλά τι καλὸν πράξαντες) δύως φέρουσιν οὐκ ἀγεννῶς· οἱ δέ θαλάττιοι οὐ φοβοῦνται διὰ τὴν ἐμπειρίαν εὐέλπιδες δύτες. εἴται πολλοὶ λέγει περὶ τῶν ἀνδρείων τῶν ἐν θαλάττῃ φερόντων μετρίως τὸν κίνδυνον δέ τι εἰώθασιν ἀνδρίζεσθαι ὅπου ἀλκή, τοιούτεστι γενναία πρᾶξις, η̄ καλὸν τὸ ἀποθηκεῖν· ἐν δέ ταῖς κατὰ θάλατταν φύοραις οὔτε ἀλκή οὔτε καλὸς οὐ

1 τὸν εκ τῶν N      3 διορισθέντα N      5 δειλὸς in ras. N      7 γάρ καὶ δεῖ Arist.  
 10 δέ οὐ Z: δὲ N      14 περὶ Z: παρὰ N      παῖδας καὶ γυναῖκα Arist.      μέλλοντα  
 delevi      15 θαρρεῖ corr. ex βαρρεῖ Z      μαστιγοῦσθαι N      17 lacunam indicavi;  
 intercedisse videtur fere τῶν δεινῶν· φοβερώτατον δέ οὐ θάνατος;      18 πέρα ZN  
 22 καὶ om. Z      23 καλὸς Z: κακός N      26 προσδοκώμενως N      29 τὸ καλὸν N

θάνατος. καὶ ὅμως φέρουσι μετρίως διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ὡς ἔφαμεν παρασκευήν.

Τὸ δὲ φοβερὸν οὐ πᾶσιν εἶναι φησι τὸ αὐτό. δηλον γάρ ὡς οὐ τὸ αὐτὸν φοβερὸν τῷ ἀνδρείῳ καὶ τῷ θρασεῖ, ἀλλ’ ὡς ἣν τύχῃ ἔκαστος ἔχων διατίθεσεως. οὕτως καὶ φοβεῖται. τάχα δὲ καὶ ἄλλως ἔστι λαβεῖν τὸ ἄλλως ἄλλοι εἶναι φοβερόν· τῷ μὲν γάρ ἀδοξίᾳ φοβερόν, τῷ δὲ θάνατος. τῷ δὲ πενίᾳ, ἄλλῳ δὲ ἄλλοι. ἔστι δὲ καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων. ἔφη, τὸ φοβερόν, οἷον σεισμῶν ὑπερβολαῖ, κεράυνῶν πτωσεις καὶ εἴ τινα τοιαῦτα· τὸ μὲν οὖν τοιούτον φοβερὸν παντὶ τῷ νοῦν ἔχοντι, ὥστε καὶ τῷ ἀνδρείῳ. τὰ οὖν ἀνθρώπινα φοβερὰ διαφέρειν φησὶ μεγάθει καὶ τῷ μᾶλλον καὶ τῷ ἡττον· ἔνια μὲν γάρ σφρόδρα φοβερόν ἔστιν. οἷα δὲ ἡττον, οἷον μεγάλη μὲν δύναμις πλευρίων καὶ ἀριστα παρεσκευαζόμενη μέγαν δύναται παρασχεῖν φόβον. ή δὲ ἐλάττων κατὰ μέγεθος καὶ παρεσκευὴν ἡττον’ ἀν παράσχοι φόβον. δημοίως δὲ καὶ ποτὲ μὲν ἔστι σφρόδρα θαρρεῖν. δταν φανερὸν η δτι κρείττους ἔσμεν. ποτὲ δὲ 10 ἡττον· ἀλλ’ ὅμως ἡ ἀνδρείης ἀνέκπληκτος δ’ ὡς ἀνθρώπως. φοβηθήσεται μὲν γάρ ἐπὶ βραχὺ καὶ τὰ μεγέθει ὑπερβάλλοντα τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ’ ὅμως ὑπομενεῖ αὐτὰ τοῦ καλοῦ ἔνεκα. καὶ θαρρήσει δὲ ὡς δεῖ καὶ δτε δεῖ. ἔστι δὲ τὰ φοβερὰ καὶ μᾶλλον φοβεῖσθαι καὶ ἡττον· καὶ γάρ τῶν μὴ ἀνδρείων μηδὲ δειλῶν ἀλλὰ μέσων ἀλλούς ἀλλού ταῦτα η μᾶλλον η 15 ἡττον φοβεῖται. ἔστι δὲ καὶ τὰ μὴ φοβερὰ φοβεῖσθαι ὡς φοβερά, δπερ πάσχει η δειλός. οὐχὶ διπερ δὲ η ἀρετὴ διορίζεται τούτοις τοῖς ἀριθμοῖς οἰς δὲ διορίζουσεν τὸ ίδιον δεῖ πρακτικὴν εἶναι καὶ πρὸς οὓς δεῖ καὶ δτε δεῖ καὶ ἐφ’ ήσον δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ οὖ ἔνεκα δεῖ, οὕτως καὶ η κακία· ἀλλὰ καν δι τούτων παραβαίνη, κατὰ κακίαν γόρη ἔστι τὸ γινόμενον· διό φησι γίνεσθαι 20 τῶν ἀμαρτιῶν τῶν κατὰ τὴν δειλίαν τὴν μὲν δτι οὐ δεῖ, τὴν δὲ δτι οὐδὲ ὡς δεῖ· ἔστι δὲ τοῦ δτε παραβατικὴν εἶναι η τυνος ἀλλού τῶν τοιούτων· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰ θαρραλέα οἱ θαρρεῖς εἰσιν ἀπαντητικοὶ η δτε οὐ δεῖ θρασυνόμενοι η πρὸς οὓς (εὖ) δεῖ η κατὰ τινα ἄλλον τῶν εἰρημένων διορισμῶν. η μὲν οὖν ἀπαντας φυλάττων τοὺς εἰρημένους διορισμοὺς ἀνδρεῖος, 25 μᾶλιστα δὲ τὸ οὖ ἔνεκα· πάσης γάρ ἐνεργείας τέλος τὸ κατὰ τὴν ἔξιν, οἷον τῆς ἐν τῷ οἰκοδομεῖν ἐνεργείας τέλος τὸ κατὰ τὴν οἰκοδομικήν. οὕτως δη καὶ τῶν κατὰ τὴν ἀνδρείαν πράξεων τέλος τὸ κατὰ τὴν ἀνδρείαν· τέλος δὲ τῆς ἀνδρείας τὸ καλόν. ὥστε καὶ ταῖς κατὰ ταύτην πράξεσιν. η οὖν ὑπομένων τὰ δεινὰ ἔνεκεν τοῦ καλοῦ ἀνδρεῖος. ὥριζεται γάρ ἔκαστον τῷ τέλει.

1 καὶ om. N      3 φησὶ corr. ex φασὶ Z: φασὶ N      6 εἶναι scripsi: ἔστι ZN  
 6 ἀδοξίᾳ Z: ἀδοξον N      8 καὶ Z: η N      10 διαφέρει N      μεγάθη N  
 11 ἔστιν NZ<sup>2</sup>: om. Z      12 μέγαν—φόβον scripsi: μέγεθος—φόβον ZN      13 ἡττον'  
 scripsi: ἡττον ZN      15 ἡττον Z: ἡττους N      ἀνέπληκτος N utrūbique  
 18 φοβεῖσθαι corr. ex φοβηθῆσθαι Z      19 ἄλλος corr. ex ἄλλου Z: ἄλλως N  
 20 φοβερὰ (prior) NZ<sup>2</sup>: φοβούμενα Z      φοβεῖσθαι NZ: φοβεῖ suppl. Z<sup>2</sup>      21 ἀρετὴ διορίζεται Z (τη διορίζεται Z<sup>2</sup>): ἀρετὴ ἐν πᾶσσιν ἔστιν N      22 εἶναι N et Z<sup>2</sup>  
 in albo      καὶ δτε δεῖ om. N      23 ἔνεκα δεῖ] δεῖ om. Z      καὶ η] καὶ om. N  
 28 οὖ addidi      32 πράξεων τέλος τὸ κατὰ τὴν ἀνδρείαν om. N      33 οὖ Z:  
 γοῦ N

τουτέστιν ἐκάστη πρᾶξις καλὴ δοκεῖ εἶναι διὰ τὸ τέλος ἡ αἰτία· ἀν μὲν γάρ καλοῦ ἔνεκα γένηται, καλὴν καὶ ἡ πρᾶξις, ἀν δὲ αἰτίαροῦ ἔνεκα γένηται. αἰτίαρος· καὶ γάρ ἡ ἀνδρεία καλόν, ἐπειδὴν τὸ τέλος αὐτῆς καλόν. τοὺς δὲ κατὰ τὴν αὐτῆς ὑπερβολήν, ὡς καὶ πρότερον εἴπει, λαμβάνει πλείστας. τὸν ἐν τῇ ἀφρίδιᾳ ὑπερβάλλοντα. διὸ λέγει ἀνώνυμον· οὐ γάρ εἰώθαμεν ἀφρόβους τιὰς καλεῖν ὥσπερ θρασεῖς. εἴη δὲ ἀν τις ἐν πᾶσι μαινόμενος, εἰ μηδὲ τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον φοβούστο. οὐ δὲ τῷ θαρρεῖν ὑπερβάλλων θρασύς· δοκεῖ δὲ καὶ ἀλαζόνας δὲ καλοῦσι τοὺς προσποιητικοὺς τῶν μη ὑπαρχόντων. τοιούτος δὲ καὶ ὁ θρασύς· προσποιεῖται γάρ ἀνδρεῖος εἶναι οὐκ 10 ὄν. ἐν οἷς οὖν δύναται, μιμεῖται τὸν ἀνδρεῖον, διαμαρτάνων· θρασύνεται γάρ πρὸ τῶν δεινῶν, ἐν δὲ αὐτοῖς γενόμενος οὐχ ὑπομένει. διὸ καὶ εἰσὶν οἱ ποιλλοὶ αὐτῶν θρασύδειλοι. παράδειγμα δὲ τῶν τοιούτων καὶ Ομηρος πεποίηκε τοὺς βαρβάρους εἰπὼν “*αλαγγῆ τ’ ἐνοπῆ τ’ ἵσαν*”. θρασυνομένων γάρ οὐ πρὸ καίρου θρόνῳς· οὐ δὲ ἀνδρεῖοι πρὸ τῶν δεινῶν ἡσύχιοι δύνεται. δεῖται 15 ἐν τοῖς δεινοῖς γένωνται, τὸ θάρρος ἐνδείκνυνται. παράδειγμα δὲ καὶ τούτων οἱ Ἑλληνες, “οὐ δέ ἄρ’ ἵσαν σιγῇ μένεια πνέοντες”. δειλὸς δέ ἐστιν οὐ τῷ μὲν φοβεῖσθαι ὑπερβάλλων, ἐλεσίων δὲ τῷ θαρρεῖν· μᾶλλον δέ φησι καταφανῆς ἐστιν ἐν ταῖς λόπαις ὑπερβάλλων, τουτέστιν ἐν τῷ φόρῳ. λόπη γάρ τις οὐ φόβος· οὐγάρθιον γάρ λέγεται τὸ μὴ θαρρεῖν καὶ τὸ φοβεῖ- 20 σθαι· τὸ μὲν γάρ θαρρεῖν κατὰ τὸ τολμητικὸν εἶναι εἰς τοὺς κινδύνους λέγεται, ἔτι δὲ καταφρονεῖν τῶν ἐχθρῶν· τὸ δὲ λυπεῖσθαι δηλοῖ τὸν τῇ ψυχῇ καταπεπτωκότα καὶ δύσελπιν καὶ προσδοκῶντα μεγάλα κακά.

Καθάπερ οὖν εἴρηται, φησόν, ἡ ἀνδρεία μεσότης ἐστὶ περὶ θαρραλέα καὶ φοβερά, ἐν οἷς εἴρηται· οὐ γάρ οὐ περὶ πάντα τὰ κακὰ ὡς 25 ἐλέγετο θαρραλέως ἔχων καὶ ἀδεῶς ἀνδρεῖος, ἀλλ’ οὐ πρὸς θάνατον ἀδεῆς τὸν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ. διὰ γάρ τὸ καλὸν ὑπομένει τὰ δεινὰ οὐ ἀνδρεῖος· καὶ διὰ αἰτίαρον τὸ μὴ ὑπηρέσιν· ἔνια δὲ φαντασίαν παρέχει ἀνδρείων, ἔτι δὲ δειλῶν καὶ ἀσθενῶν οἷον τὸ ἀποιηνήσκειν φεύγοντα πενίαν ἡ ἔρωτα ἡ ἄλλο τι λυπηρόν· μαλακία γάρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα. ἀντίκειται μὲν οὖν ἡ μα- 30 λακία τῇ καρτερίᾳ, ἀλλ’ ὅμως καὶ τοῦ ἀνδρείου ἐστὶν ἀλλοτρία. λέγει δὲ καὶ ἄλλας πέντε ἀνδρείας ὀνομάζεσθαι ὄμωνύμως τῇ κυρίως λεγομένῃ ἀνδρείᾳ· εἰσὶ δὲ τοῦ εἴδους τῶν ὄμωνύμων τοῦ καὶ οὐ μηδιότητα λεγομένου· ὄμωιαι γάρ δοκοῦντιν εἶναι τῇ ἀνδρείᾳ, ἀλλ’ οὐ μᾶλλον. οὐ δὲ ἡττον.

Πρῶτον δὲ ἐκτίθεται τὴν λεγομένην πολιτικὴν ἀνδρείαν· ὑπομένουσι γάρ 35 οἱ πολίται τοὺς κινδύνους διὰ τὰ ἐκ τῶν νόμων πρόστιμα καὶ διὰ

4 πρότερον εἴπει] B 7 p. 1107a33

5 ἀβράφους Z: corr. Z<sup>2</sup>

7 φοβοῦτο εκ φο-

βεῖτο N 9 προσποιεῖται corr. ex προσποιῆται Z

10 οὖν Z: οὐ N

11 πρὸ

N: πρὸς Z 12 Ομηρος] II. Γ 2

13 αλαγγῆ εκ κλανῆ Z

14 πρὸ NZ<sup>2</sup>:

πρὸς Z οὐ Z: οὐ N

16 οὐ δέ ἄρ] Hom. II. Γ 8

ἄρα N

17 μὲν om. Z 18 τῷ Z: τὸ N

20 τὸ (ante τολμητικὸν) Z add. supra lin.:

om. N 21 ἔτι δὲ] ἔτι add. Z<sup>2</sup>: μηδὲ N

22 δύσελπιν εκ δύσελπην corr. Z<sup>2</sup>

23 ἀνδρία Z 26 ὑπὲρ N: ὑπὸ Z

27 παρέχει scripsi: παρέχειν ZN

ἔτι

NZ: ἔτι Z<sup>2</sup> 28 ἔρωτα Z: θάνατον N

6\*

τὰς προκειμένας τοῖς καλῶς κινδυνεύσασι τιμάς. μάλιστα δὲ αὕτη ὥμοιά ἐστι τῇ δὲ αἰδῶ, ηγετεῖ καὶ μή ἔστιν ἀρετὴ ἄλλη ὥμοιόν τι ἀρετῆ· διάθεσις γάρ ἐστι παθητική. δέτι δέ ἔστιν ἐπαινετή. λεγθήσεται ἐν τοῖς περὶ αὐτῆς λόγοις. οὐ μόνον δὲ δὲ αἰδῶ γίνεται τὰ κατὰ τὴν πολιτικὴν ἀνδρείαν ἀλλὰ καὶ διὰ τιμῆς ὅρεται καὶ φυγὴν ὅνειδους, ὃν ἡ μὲν τιμὴ καλόν τι, τὸ δὲ ὅνειδος αἰσχρόν. σχεδὸν οὖν καὶ ὁ κατὰ τὴν πολιτικὴν ἀνδρείαν πιοῦν διά [τε] τὸ καλὸν ποιεῖ, εἴπερ διὰ τιμὴν πράττει· ηδὲ τιμὴ καλὸν ηδὲ αἰσχρὸν φυγὴν, εἴπερ τὸ ὅνειδος αἰσχρόν. οὐ μὴν ηγετεῖ τῷ διὰ τὴν ἀνδρείας διὰ τὴν τιμὴν ποιήσει ηγετεῖ φεύγων τὸ ὅνειδος, ἀλλὰ καὶ μὴ ἐλπίζῃ τιμῆθεσθαι διὰ τὸ καλὸν αὐτὸν ποιήσει (τὸ δὲ καλόν ἐστι. ὑπερ καὶ ἡ λόγος ὑπαγορεύει) καὶ οὐ φεύγων τὸ ὅνειδος ἀλλὰ τὸ τῷ διὰ τιμὴν αἰσχρόν· αἰσχρὸν δὲ μὴ ποιεῖν τὰ κατὰ τὸν λόγον. πλὴν ἔσικέ γε μάλιστα αὕτη ἡ πολιτικὴ ἀνδρεία, τῷ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀναγκαῖομένους δρᾶν τὰ τῶν ἀνδρείων ἕργα ηδὲ διοι διὰ φύσιον θαυμάσιον τοῦ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀναγκάζονται μέλλοντες κινδυνεύειν.

15 τάξαι μὲν ἄν τις. δις φησιν, ὑπὸ τὴν πολιτικὴν ἀνδρείαν. ἐπειδὴ καὶ οὗτοι προστάται ἀρχόντος διπερ νόμου διντος ὑπηρετοῦσι. γείρους δὲ εἰσὶ τῶν προειρημένων· οἱ μὲν γάρ δὲ αἰδῶ καὶ τιμῆς ὅρεται πράττουσιν, οἱ δὲ διὰ φύσιον. φεύγοντες οὖν τὸ λυπηρόν, οὐκ ἐφίεμενοι τοῦ ἐντίμου. κινδυνεύουσιν.

"Ἄλλο δὲ εἶδος ἀνδρείας, γενημένης ὥμωνύμου τῆς ὡς ἀλληλῶς ἀνδρείας 20 τῇ κατ' ἐμπειρίαν· δοκεῖ γάρ η περὶ ἔκκαστον ἐμπειρίᾳ ἀνδρεία εἶναι. ἐν γοῦν θαλάττῃ οἱ ἐμπειροι τῆς θαλαττῆς ἀλεῖς τοὺς κινδύνους καὶ ἡνιγχυντιν ἀλεῖς οἱ ἐμπειροι ἡνιγχείας, καὶ ἐν ταῖς ἀγωνίαις δὲ ἀγωνίζονται ἀλεῖς οἱ δὲ τογχωτιν ἀγωνίσματος ἐμπειροι διντες. διὸ καὶ Σωκράτης φύγητη. φησι, τὴν ἀνδρείαν ἐπιστήμην εἶναι. ταῦτα δὲ λέγει, ὡς τοῦ Σωκράτους τοὺς ἐμπειροὺς τῶν δεινῶν καὶ ἐπιστήμονας αὐτῶν νομίζοντος. ταξιπέτον δὲ εὶς οὔτως λέγουσιν οἵ τε ἄλλοι Σωκράτους ἑταῖροι περὶ ἀνδρείας καὶ οἱ ἐν τῷ Λάγχητι τῷ Ηλάζωνος Σωκράτης. τοιοῦτοι δέ φησιν ἄλλοι μὲν ἐν ἄλλοις, τοιούτοις ἐμπειροι καὶ διὰ τοῦτο ὑπομενητικοί. ἐν τοῖς πολεμικοῖς δὲ οἱ στρατιῶται· στρατιώτας δὲ λέγει τοὺς δεῖ μισθοφοροῦντας· 30 οὗτοι γάρ διὰ τὴν ἐμπειρίαν μένοντες πολλάκις ἐν τοῖς μάχαις δοκοῦσιν ἀνδρεῖον εἶναι· δὲ ποιεῖ αὐτοὺς μένειν, ἔξηγεται· πρῶτον μὲν ἵσσαι τὰ κενὰ τοῦ πολέμου· ἔστι γάρ τινα ἡ φύσης μὲν δοκεῖ, ἔχει δὲ οὐδέν, ἡ λέγεται κενά· ἐπειτα ἐκ τῆς ἐμπειρίας καὶ φυλάξασθαι καὶ πατάξαι ούνανται ὥσπερ οἱ ἀγαθοὶ πύκται, καὶ τοῖς ὕπλοις γρῆσθαι εἰσιν ἐμπειροι· ἔστι δὲ αὐτοῖς τοῖς 35 ὕπλοις ἀριστά εἰσι παρεσκευασμένοι. ὥσπερ οὖν ἀπῆληται λιτώτας μά-

1 κινδυνεύσασι Z: κινδυνεύουσι N      2 δὲ Diels: δὲ ZN      ηγετεῖ add. Z in marg.: om. N      3 λεγθήσεται Z: δοθήσεται N      4 λόγοις Δ 15 p. 1128b10      6 πολιτικὴ Z: lac. N      7 τε delevi      8 γε Z: τε N      9 ἐλπίζει N      11 ἀλλὰ τὸ N: ἀλλὰ Z      12 αὕτη Z corr. ex αὐτῇ      τῷ Z: τὸ N      15 τάξαι Arist.: τάχα ZN: ἴσως· τάχα μὲν ὥσπερ ἄν τις φαίη οὐπέρ τῆς πολιτικῆς ἀνδρείας Z<sup>2</sup> in marg.      16 πέρ N: ὁ ὑπέρ Z      οὗτοι Z: οὗτος N      19 ἀλλο δὲ εἶδος ἀνδρείας scripsi: ἀλλ' ὁ δειλὸς δὲ ἀνδρεῖος ZN: ἴσως· ἀλλως ὁ δειλὸς δοκεῖ ἀνδρεῖος Z<sup>2</sup> in marg. ὥμωνυμίας N      23 ἀδεῖνς om. Z      Σωκράτης Z: ὁ Σωκράτης N et Arist. Z<sup>2</sup>

27 λαρήτι N v. Plat. Lach. p. 195E, 196D      33 πατάξασθαι Z

χονται· καὶ γάρ ἐν τοῖς τοισύτοις ἀγῶσι, τουτέστι τοῖς γυμνικῆς, οὐχ οἱ ἀνδρείτατοι μαχητώτατοί εἰσιν, ἀλλ᾽ οἱ μάλιστα ἴσχυόντες καὶ τὰ σώματα ἄριστά ἔχοντες· ἥτις περὶ τῶν στρατιωτικῶν εἴρηκε τὸ ἐν τοῖς τοισύτοις ἀγῶνι, τουτέστι τοῖς πολεμικοῖς. οὐχ οἱ ἀνδρείτατοί εἰσι μαχητώτατοι καὶ τὰ ἔξης· οἱ πλεῖστοι γάρ αὐτῶν στρατεύονται καὶ τοῖς σώμασιν ἴσχυόντες καὶ ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας· διὰ ταῦτα οὖν μένουσιν· οὐδεὶς δὲ αὐτῶν διὰ τὸ καλόν. μᾶλιστα δὲ ἐλέγχονται οἱ στρατιῶται. οὗτοι μέγας ὁ κύρους γένηται καὶ λεπτωται πλήθεσιν ἥτις παρατευεῖται. πρῶτοι γάρ φεύγουσι· τὰ δὲ πολειτικὰ μένοντα, φρέσιν. ἀποιθνήσκει. ἐν οἷς ἐνδείκνυσιν. οὗτοι 10 πολὺ ἀμείνων ἡ πολιτικὴ ἀνδρεία τῆς δι’ ἐμπειρίαν· ἔστι δὲ καὶ αὕτη τῇ ἀνδρείᾳ· διὸ καὶ μένουσιν ὅπερ οἱ ἀνδρεῖοι ἐν τοῖς κινδύνοις στρατεύονται καὶ οὔτε φοβοῦνται καὶ θαρροῦσιν ὅπερ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι, οὐ μέντοι διὰ τὸ καλὸν ἀλλὰ διὰ τὴν ἐμπειρίαν.

Τρίτον δὲ εἶδος τῆς κατὰ ὥμανυμάν ἀνδρείας τὴν θυμικόν. καὶ γάρ τὰ 15 θυρία ἀνδρεία καλεῖται. οὗτα θυμοειδῆ καὶ φέρεται ὑπὸ θυμοῦ ἐπὶ τοὺς τρώσαντας· οἱ γάρ ἀνδρεῖοι θυμοειδεῖς καὶ ἔχει μάλιστα πρὸς τοὺς κινδύνους ὁ θυμός· πράττουσι μὲν οὖν οἱ ἀνδρεῖοι διὰ τὸ καλόν, γρῶνται δὲ τῷ θυμῷ συνεργῆται· οἵνα γάρ ἐνθουσιῶν ποιεῖ ὁ θυμός ἐν τοῖς κινδύνοις· ὁ μὲν οὖν ἀνδρεῖος μετὰ θυμοῦ· δραστικὸν γάρ ὁ θυμός· οὐ μὴν ὁ μετὰ θυμοῦ δρῶν 20 πάντως ἀνδρεῖός ἐστι· κατὰ ὥμανυμάν δὲ δεῖ λαβεῖν τὸν τοῦ ἀνδρείου θυμόν, οὐγὰλ ἔκστασίν τινα, ἀλλὰ τοῦ λόγου κελεύοντος συνεξορμῶντα τὸν θυμόν. οὐ γάρ θμοίως πράττουσιν ἀθυμοῖς οὖτες καὶ διεγέροντος ἡμᾶς τοῦ θυμοῦ· τὰ θυρία δὲ οὐ κυρίως ἀνδρεία ἥτις λόγῳ φύσιν ἐπιόντα ἥτις λόγη τὴν ἐκ τῆς πληγῆς. θλωτὸς δὲ οἱ διὰ πάθος μόνον παρακινούντες οὐκ εἰσιν ἀνδρεῖοι· 25 ἐπεὶ οὗτοι γε καὶ οἱ μοιχοὶ ἀνδρεῖοι ἀντίθετοι δι’ ἐπιθυμίαν τολμηρὰ δρῶντες. οὕτε οὖν οἱ δι’ ἐπιθυμίαν οὗτοι οἱ διὰ θυμοῦ ἐπικίνδυνα ὑπομένοντες ἀνδρεῖοι ὡς ἀληθῶς, ἀλλ’ οἱ διὰ τὸ καλόν. ἔστι δὲ· καὶ ἥτις διὰ θυμοῦ ἀνδρεία τῇ ως ἀληθῶς, ἐπεὶ καὶ ἡ αὐτῆς τῷ οὗτοι ἐνέργεια μετὰ θυμοῦ καὶ διὰ οἱ ἀνδρεῖοι θυμοειδεῖς. φυσικωτάτῃ δέ φησιν ἔστιν εἰναι ἥτις διὰ τὸν 30 θυμὸν ἀνδρεία. ιωτας μὲν γάρ πασῶν τῶν ὥμανυμων κρείττων ἡ πολιτικὴ διὰ τὰ εἰρημένα· ἥτις δὲ διὰ θυμὸν φυσική. ἐπειδὴ ὁ θυμός φυσικὸν καὶ δικούμεν φύσει οἱ ἀνθρωποι ἐφίεσθαι τὸν τιμωρεῖσθαι τοὺς ἀδικοῦντας ήματα. οὗτορ τοῦ θυμοῦ ἕργον ἐστί. φησι δὲ διὰ προσλαβθιόνσα ἥτις τοιάστη διαθέσις προσάρτεσιν καὶ τὸ τοῦ καλοῦ ἔνεκα πράττειν, εἴη ἀν ἀνδρεία. ὁ γάρ θυμοὶδες προσλαβὼν προσάρτειν καλὴν ἔξι θεούς καὶ λόγον καὶ τὸ τοῦ καλοῦ ἔνεκα πράττειν τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς εἴη ἀν ἀληθῶς ἀνδρεῖος.

Τέταρτον δὲ εἶδος τῆς καθ’ ὥμανυμάν ἀνδρείας τὸ τῶν εὐελπίδων. οἱ διὰ τὸ πολλοὺς καὶ πολλάκις νενικηκένται, ὡς φησι, θαρροῦσιν· οὗτοι δέ εἰσι καὶ οὗτοι τοῖς ἀνδρεῖοις. ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι θαρροῦσιν ἐν τοῖς

2 ἀνδρείτατοι N      7 οὗτοι om. N      6 om. Z      11 οἱ ἀνδρεῖοι—ὅπερ (12)  
om. Z      6 θυμοειδεῖς—ἀνδρεῖοι (17) om. Z      22 διεγέροντος ex διεγέροντες Z  
37 τετάρτη Z      ὥμανυμάν ex ὥμανύμου Z      38 τὸ add. ex Arist.; om. ZN  
ὅμοιοι ex θμοίως Z: θμοίως N

δεινοῖς. θαρροῦσι: δὲ καὶ οἱ εὐέλπιοις, οὐ μὴν διὰ τὰ αὐτά, ἀλλ᾽ οἱ μὲν εὐέλπιοις διὰ τὸ οἰεσθαι κρείττους εἶναι καὶ μηδὲν ἀν παθεῖν. ἐσκέναι δὲ αὐτοὺς φῆσι τοῖς μεθυσκομένοις· καὶ γάρ οἱ μεθύοντες εὐέλπιοις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται, καὶ οὗτοι μεθύσκονται πως ὑπὸ τῆς εὐέλπιοτικας καὶ 5 διὰ τοῦτο θαρροῦσιν, ἐπει. ἀν γέ τι συμβῇ αὐτοῖς παρὰ τὴν ἀλεπίδα, φεύγουσιν. οἱ δὲ ἀνδρεῖοις τὰ φοβερὰ ἀνθρώπῳ καὶ μᾶλιστα καὶ φαινόμενα ὑπομένει. ὅτι καλὸν τὸ ὑπομεῖναι. οἰστρόν δὲ τὸ μὴ ὑπομεῖναι. διὰ τοῦτο δὲ εἴπε τὰ φοβερὰ ἀνθρώπῳ. ἐπειδὴ τὰ ὑπὲρ ἀνθρώπουν καὶ ἀνδρεῖος φοβεῖται, ὥσπερ εἰρηται πρότερον. εἰπὸν δὲ ὅτι τὸ ὑπομένειν τὰ φοβερὰ ἀνθρώπῳ 10 ἀνδρεῖον ἔστιν, οὕτων διὰ τὸ καλὸν ὑπομένῃ, ἐπιφέρει· διὸ καὶ ἀνδρειστέρουν δοκεῖ εἶναι τὸ ἐν τοῖς αἰχνιδίοις φόβοις ἀτάραχον εἶναι, ἐνδεικνύμενος ὅτι οἱ τῷ ὄντι ἀνδρεῖοις τῷ ἔχειν τὴν ἔξιν τῆς ἀνδρείας τοιοῦτός ἔστιν. ή δὲ ἔξις ἑτοίμους παρέχει πρὸς τὸ πράττειν τὰ κατ' αὐτήν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὅλων πράξεων ἔχει· καὶ γάρ ῥητορεύει προγεέρως ὁ τὴν ῥητορικὴν ἔξιν 15 ἔχων, ἐκ παρασκευῆς ὁ εἴποι ἀν καὶ ὁ μηδέπω ἔχων ἵκανως τὴν ἔξιν. οὐτως δὲ καὶ οἱ τὴν ἀνδρείαν ἔχων ὕδοις ὑπομένει τὰ φοβερά. καὶν αἰχνιδία η, καὶ ταχέως γνωρίζεται ἢ δεῖ αὐτὴν καὶ πράττειν καὶ ὑπομένειν. πῶς δὲ λέγει ἀνδρειστέρους εἶναι τοὺς τοιούτους; ἀρά γε ὡς οὐστῆς ἀνέσσεως καὶ ἐπιτάξεως ἐν τῇ ἀνδρείᾳ καὶ ως ὅντων μὲν ἀνδρείων καὶ τῶν ἐκ παρασκευῆς 20 ὑπομενόντων τοὺς κινδύνους. μᾶλλον δὲ τῶν τοὺς αἰχνιδίους ἀνεγγράψεων; ή διὰ τοῦτο προσεδίθηκε τὸ δοκεῖν; δοκεῖ μὲν γάρ ἵσως ἀνδρείστερος εἶναι οἱ τὴν ἔξιν ἔχων, ἔστι δὲ μόνος οὗτος ως ἀληθῆς ἀνδρεῖος.

'Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀριθμεῖ πέμπτον εἰδὸς ὅμωνύμου ἀνδρείας τὸ τῶν δι' ἄγνοιαν θαρροῦντων, οὕτων οὐλωνται μὲν ἄλλοις συμβάλλειν καὶ ἐλάττοις ἑαυτῶν, θαρροῦσι δὲ δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν. ἐσίκασι δὲ καὶ οὗτοι τοῖς ἀνδρεῖοις. διύπερ θαρροῦσιν ὥσπερ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι, καὶ εἰσιν οἱ πάρρω τῶν εὐέλπιδων, ὡς φῆσι. καὶ γάρ οὗτοι διὰ τὴν ἄγνοιαν εὐέλπιδες γίγνονται, γείρους δὲ αὐτῶν εἰσιν η ἵσων οὐδὲν ἔχουσιν ἀξένωμα. οἱ μὲν γάρ διὰ τὸ πολλάκις καταωριθμακέναι εὐέλπιδες μετὰ φρονήματός τινος ἐπίσασι (διὸ καὶ μένουσι τινα 30 γράνον ἐν τοῖς κινδύνοις), οἱ δὲ δι' ἄγνοιαν ἀπατηθέντες, ἀν γῶσιν ὅτι ἔτεροι εἰσι. πρὸς οὓς η μάχη καὶ κρείττους αὐτῶν, ταχὺ φεύγουσιν, ὥσπερ φῆσι παθεῖν Ἀργείους· γέσαν γάρ ως ἐπὶ Σικυωνίους καταφρονοῦντες αὐτῶν. ησαν δὲ οἱ Σικυώνιοι ἀλλὰ Λακεδαιμόνιοι· ως δὲ περιέπεσον αὐτοῖς καὶ ἔγνωσαν Λακεδαιμονίους, ταχὺ ἔφυγον ἀποστραφέντες.

35 Περὶ θάρρη δὲ καὶ φόβους τὴν ἀνδρείαν οὖσαν, οὐγκ ὅμοιας φῆσι

1 τὰ αὐτὰ N: ταῦτα Z      2 μηδὲν ἀν παθεῖν ZN: μηδὲν ἀντιπαθεῖν Arist.

3 ἐπει—φεύγουσιν (6) om. Z      γέ τοι N      8 εἰπε Z: οἱ περὶ N      ὥσπερ NZ<sup>2</sup>:

ὑπὸ Z      9 πρότερον] c. 10 p. 1115b11      τὸ om. N      ἀνθρώπῳ (Voss.):

ἀνθρώπου ZN      11 ἀταρά suppl. Z<sup>2</sup>      13 κατ' αὐτὴν scripsi: καθ' αὐτήν ZN

14 πράξεων Z: ἔξιν N      16 αἰχνιδία scripsi: αἰχνιδίου ZN

19 ἐν τῇ ἀνδρείᾳ N: ἀντὶ ἀνδρείας Z      23 ὅμωνύμου N: ὅμωνύμως Z      24 ἐλάτ-

τοσιν εκ ἐλάττοις N      25 θαρροῦσι N: θαρροῦσι Z: θαρρῶσι Z<sup>2</sup>      28 η ἵσων]

καθόσον Diels      30 οἱ δὲ Z: οὐδὲ N      32, 33 ησαν δὲ οὐ Z: ησαν δὲ οἱ N

33 καὶ ἔγνωσαν] καὶ om. Z: καὶ ἔ insequente lacuna N

περὶ ἄμφω εἶναι ἀλλὰ μᾶλλον περὶ τὰ φιλία. οὐ τῷ φιλίᾳ πλεονάκις ἡ θαρρεῖν, ώς κατά γε τοῦτο μᾶλλον περὶ τὸ θάρρος ἡ ἀνδρεία ἐστὶν ἢ περὶ τῶν φόβων. ὅπερ προειρήκαμεν. ἀλλὰ τὸ ἐν τοῖς φιλίαις ἄφοβον εἶναι καὶ ὑπάρχον. ὃ ἐστιν μὲν ἀμφότερα τοῦ ἀνδρείου, καὶ τὸ θαρραλέον καὶ τὸ ἄφοβον, ἀλλὰ μᾶλλον εἰδοποιεῖται ὁ ἀνδρεῖος τῷ ἄφοβος εἶναι ἐν τοῖς δεινοῖς· οὐγίη σύντοις δὲ τῷ ιτητικὸς εἶναι ἐπὶ τὰ δεινά, οὐδὲ καὶ ἐπίλυπον δικεῖται εἶναι ἡ ἀνδρεία· ὑπομενητικὴ γάρ δεινῶν καὶ ἐπαινεῖται δικαίως. δικοκλώτερον γάρ τὸ λυπηρὸν ὑπομένειν ἢ τῶν ήδεων ἀπέγεισθαι. ὥστε κατά γε τοῦτον τὸν λόγον ἀξιέπαινος μᾶλλον ἐστιν τῆς σωφροσύνης. τὸ μὲν οὖν τέλος τῆς 10 ἀνδρείας καλὸν καὶ ἡδὺ ἄμφα. δικεῖται δὲ ἀριστερήσθαι, τουτέστιν ἀφανὲς γίνεσθαι τὸ ἡδὺ αὐτῷ ὑπὸ τῶν κύκλων. κύκλους δὲ λέγει τὸς πόνους, οὓς ὑπομένουσιν ἐν τοῖς δεινοῖς οἱ ἀνδρεῖοι. ὁ μὲν οὖν θάνατος, φησί, καὶ τὰ τραύματα λυπηρὰ τῷ ἀνδρείῳ καὶ ἀκοντι ἔσται. λυπηρὸν μὲν λέγει τὰ ἐπίπονα· ἀνάγκη γάρ ἀνθρωπον ὄντα πονεῖν μαχίμενον καὶ τιτρωσκόμενον, εἰ οὕτω τύχοι· ἀκοντι δέ, ὅτι αὐτὰ κατ' αὐτὰ οὐκ ἀν ὑπέμεινεν. οὔτε τὸς πόνους· ὑπομένει δὲ αὐτά, ὅτι καλὸν ἢ ὅτι αἰσχρὸν τὸ μὴ ὑπομένειν· καὶ ὅτι ἀν μᾶλλον, φησί, τὴν ἀρετὴν ἔχη πάσαν καὶ εὐδαιμονέστερος ἢ, λυπητήσθαι ἐπὶ τῷ θανάτῳ, ἀν μάτην γένηται ἀγλαονότι καὶ μηδὲνὸς καλοῦ ἔνεκα, ἀλλ' οὐδὲν ἡττον, φησίν, ἀνδρεῖος ἐστιν ὑπομένων τὸν θάνατον διὰ τὸ καλόν, καὶ μᾶλλον, οὗτοι ἀντὶ τῆς ἐν τῷ ζῆν εὐδαιμονίας αἱρεῖται τὸν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ θάνατον. οὐ δὴ ἐν πάσαις ταῖς ἀρεταῖς τὸ ἡδέως ἐνεργεῖν ὑπάρχει· ἡ μὲν γάρ κατ' ἐλευθερίητα ἐνέργεια ἡδεῖα καὶ ἡ κατὰ σωφροσύνην καὶ ἡ κατὰ τὰς ὅμοιας, ἡ δὲ κατὰ τὴν ἀνδρείαν ἐπίπονος· πλὴν κατὰ τοσοῦτον ἡδεῖα. οὗτον ἡ ἀναφορὰ ἐπὶ τὸ τέλος δὲν καλὸν καὶ ἡδύ. στρατιώτας δὲ οὐδὲν ἔσως κωλύει, φησί, μὴ τὸς τοιούτους κρατίστους εἶναι καὶ τὰ ἔξης, ἐν οἷς ἐνδείκνυται ὅτι ἐγχωρεῖ στρατιώτας γρηγόρους εἶναι, λέγω δὲ ὡς μισθωφόρους, ἀνδρείους μὲν μὴ οὐτας. ἑταίρους δὲ πρὸς θάνατον. τοιούτων γάρ μᾶλλον δέονται οἱ μισθωφόροι στρατιώτας, ἀνδρείους δὲ ἔσως οὐ δέονται μισθωφόρους γενέσθαι, πλὴν 30 εἰ μὴ μεγάλῃ ἀνάγκῃ καὶ τύχῃ τινὶ καταληφθεῖν. οὐ φησὶ δὲ εἶναι γαλεπὸν ἐκ τῶν εἰργμένων λαβεῖν τί ἐστιν ἀνδρεία· εἴη δὲ ἀν δις τόπω λαβεῖν ἔξις ὑπομενετικὸς παρέχουσα κινδύνων καὶ θανάτων ἔνεκα τοῦ καλοῦ.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ σωφροσύνης. τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν ἀλόγων μερῶν ἀρετὰς λέγει. ἡ μὲν γάρ σωφροσύνη τοῦ ἐπιθυ-

1 ἄριστ Z ex corr. 2 ἐστὶν ἡ ἀνδρεία N 3 προειρήκαμεν] p. 80,32 4 τὸ — τὸ Z: τὸ — τὸ N 6 τὸ Z: τὸ N ιτητικὸς ex ιτητικὸς Z 7 ὑπομενητικὴ Z<sup>2</sup> in marg.: ὑπαντικὴ ZN 8 λυπηρὸ N, et Z in marg. pro δεινά 10 ἄμφα suppl. Z<sup>2</sup> 11 ὑπὸ NZ<sup>2</sup>: ὑπὲρ Z κύκλων N et Z, sed expunctum a Z<sup>2</sup>: κύκλω Arist. κύκλους mut. in κύκλῳ Z<sup>2</sup> 12 οἱ Z: ἡ N 13 ἀκοντι NZ<sup>2</sup>: ἀκοντι Z 15 δὲ post αὐτὰ add. Z, idem delevit 16 ὑπομενῆ Arist. 17 καὶ ὅσω Z: ἡ οἷς N 19. 20 ὑπομένων Z<sup>2</sup>: ὑπομένειν Z: ὑπομένον N 20 τὸν ex τὰ Z 21 πάσαις ZN: ἀπάσαις Arist. 22 ἐλευθερίητας N 25 δὲ Z: οὐ N μὴ Arist.: om. ZN 29 δέονται] αν δεῖ? 30 εἰ μὴ Z: εἰρὶ Z 32 ὑπομενητικὸς N 33 Μετὰ—σωφροσύνης prior lemmatis pars esse videtur δὲ ταῦτα Z: ταῦτα δὲ N: δὲ ταῦτην Arist. ἀλόγων Z<sup>2</sup>: λυπῶν ZN 34 λέγει ex λέγει N

μητικοῦ ἐστιν ἀρετῆ, ή δ' ἀνδρεία τοῦ θυμοειδοῦς· μεσότητα δὲ αὐτὴν φησι περὶ ἡδονᾶς· ἐπεὶ δὲ πρότερον αὐτὴν ἀπέδωκε μεσότητα. περὶ ἡδονᾶς μάνιον αὐτὴν εἰπεις μεσότητα· ἡτού γάρ ἐστι περὶ λύπας. κατὰ τοσοῦτον γάρ λέγεται περὶ λύπας εἶναι ὁ σώφρων. οὗτον μὴ λυπεῖται τῇ τῶν ἡδονῶν ἀπουσίᾳ.

5 ἐπεὶ δὲ τὸ ἐνέργεια τῆς σωφροσύνης περὶ ἡδονᾶς ἐστι. περὶ ποίας δὲ ἡδονᾶς ἐστι μεσότητα. δείκνυσι τρόπον τινὰ χρώμενος διαιρέσει τοιαύτη. τῶν ἡδονῶν αἱ μὲν εἰσὶ σωματικαί. αἱ δὲ ψυχικαὶ καὶ ψυχικαὶ μέν, ἐν αἷς αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἥδεται ἡ ψυχή, σωματικαὶ δέ, ἃς ἥδεται διὰ τοῦ σώματος ἡ ψυχή, οἷον φιλομαθία φιλομαθία. ἔκάτερον γάρ τούτων φησὶ τῶν τε φιλοτίμων καὶ 10 τῶν φιλομαθῶν γιγάρειν μαζὶ μεταξὺ πάσχοντος τοῦ σώματος, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς διανοίας. πᾶς δὲ λέγει πασχούσῃς τῆς διανοίας γιγάρειν τοὺς φιλομαθεῖς ἢ τοὺς φιλοτίμους; οὐ γάρ δὴ τὸ γιγάρειν καὶ ἡδοναὶ ἐν τῇ διανοίᾳ, ἀλλὰ ἐν τῷ παθητικῷ μορίῳ τῆς ψυχῆς. πότερον οὖν διάνοιαν εἴπεν ἀντὶ τοῦ ψυχῆς κοινότερον, ἢ τὸ λειόμενον τοιοῦτόν ἐστιν. διτὶ ἔκάτερος τούτων γιγάρειν μὲν 15 τῷ παθητικῷ μορίῳ τῆς ψυχῆς, οὐ τοῦ σώματος πάσχοντός τι, καθάπερ ἐπὶ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ἀλλὰ τῆς διανοίας; ἡ δὲ διάνοια τοιοῦτόν τι πασχούσα ἐννοεῖ. διτὶ ἐπέτυχε οὖν ἐβούλετο· ἡ μὲν διάνοια τοῦ φιλομαθοῦς διτὶ ἐπέτυχε μαθήματος, ἡ δὲ τοῦ φιλοτίμου, διτὶ ἐπέτυχε τιμῆς. ταύτη δὲ τῇ κινήσει τῆς διανοίας, ἣν πάθος προσήγορεν τε, ἐπακολούθει ἡδονὴ ἐν τῷ παθητικῷ οὗτι μορίῳ τῆς ψυχῆς. οἱ δὲ περὶ τὰς ψυχικὰς ἡδονὰς δῆτε οὕτε σώφρονες οὕτε ἀκόλαστοι λέγονται· οὐδὲ γάρ τοὺς φιλομαθοῦσας καὶ διηγητακούς λέγομεν ἀκόλαστους ἀλλὰ ἀδολέσκους· οὐδὲ περὶ λύπας ἐστὶ τὰς ψυχικὰς ἡ σωφροσύνη ἢ ἀκόλαστα· τοὺς γάρ ἐπὶ γρηγορίων ἀποβοκῆ ἢ φίλου λυπομαρτύρους ἢ ἐπὶ τῇ κτήσει γιγάροντας οὕτε σώφρονες οὕτε ἀκόλαστος λέγομεν. φαίνεται οὖν περὶ τὰς σωματικὰς εἶναι ἡ σωφροσύνη ἡδονάς. ἔστι δὲ οὐ περὶ πάσας τὰς σωματικάς. ἵνα οὖν δῆλον γένηται, περὶ τίνας ἔστι, διαιρετέον τὰς σωματικάς. ἔστι δὴ εἰδη τῶν σωματικῶν ἡδονῶν. διτὶ καὶ τῶν αἰσθήσεων. διτὶ γάρ αἱ αἰσθήσεις, τοσαῦται καὶ αἱ σωματικαὶ ἡδοναί, αἱ μὲν δὲ δύψεις, αἱ δὲ δὲ δύσκολες, αἱ δὲ διὰ δύσκολης. αἱ δὲ διὰ τῶν ἀλλων αἰσθήσεων. οὐδὲ ἔστι δὴ περὶ τὰς δύψεις ἡδονάς ἡ σωφροσύνη οὐδὲ ἡ ἀκόλαστα· οἱ γάρ γιγάροντες χρώμασι καὶ σχήμασι καὶ γραφαῖς οὕτε σώφρονες οὕτε ἀκόλαστοι λέγονται, καίτοι ἔστι ἐπὶ τούτων ὡς δεῖ γιγάρειν καὶ καθ' ὑπερβολὴν καὶ κατ' ἔλλειψιν. ἀλλὰ οὕτε εἰς σωφροσύνην ἀναφέρεται τὸ ὡς δεῖ οὕτε εἰς ἀκόλασταν τὸ καθ' ὑπερβολὴν οὕτε τὸ κατ' ἔλλειψιν εἰς τὴν 30 παρακειμένην τῇ σωφροσύνῃ, ἣν ἀναισθήσαν ἐνίστε ὄνομαζει. ἐπειδὴ οὖν ἔστι καὶ ἐν ταῖς περὶ τὴν δύψιν ἡδοναῖς τὸ ὡς δεῖ γιγάρειν. δῆξει τις καὶ ἀρετὴ

2 πρότερον] B 7 p. 1107<sup>b</sup>5      4 σώφρον N      6 τρόπον N: idem corr. ex πρώτον Z διαιρέσει Z: διαιρέσῃ N      9 φιλομαθία ZN et Arist. Kb: φιλομαθεῖα Arist. vulg. φησὶ N: φασὶ Z      13 ψυχὴν N: τὴν ψυχὴν Z      14 κοινότερον ex κοινότερον N      16. 17 πάσχοντα Z: πάσχει N      17 οὖν ἐβούλετο Z: οὖν ... λετο N      20 δὲ Z: δὴ N      24 φίλοι Z: φίλων N      λυπομαρτύρους N  
26 ἡδονάς ante ἡ σωφροσύνη N      29 αἱ δὲ δύψεις—δύψεις (30) NZ<sup>2</sup>: om. Z  
διὰ om. N      32 λέγοντε N      33 post ἔλλειψιν addit εἰς τὴν παρακειμένην τῇ σωφροσύνῃ expuneta statim N      36 ἀρετὴ scripni: ἀρετὴ ZN

είναι. τὸ γάρ ὡς δεῖ ἀρετῆς καὶ τὸ καὶ<sup>4</sup> ὑπερβολὴν καὶ ἔλειψιν κακίας  
τινές· τίς οὖν ἡ περὶ τὰ ὄράματα ἀρετὴ καὶ τίνες αἱ κακίαι εἰπεῖν οὐ δύσιον.  
πότερον οὖν οὐδὲ εἰσὶν ἀρεταὶ ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μέσοις ἀνθρώποις αἱ τοιαῦται  
ἔξεις γίνονται καὶ αἱ μὲν ἔγουσται τὸ μέτρον ἐπανεπειν. αἱ δὲ παρὰ τὸ μέτρον  
ἢ φεκταὶ, ἡ τῇ φρονήσει ἐπακολουθοῦσιν αἱ μεμετρημέναι ἔξεις. τῇ δὲ ἀφρούσῃ  
αἱ διηγαρτημέναι καὶ ἀμετροῦσι; ἡ μᾶλλον τῇ σωφροσύνῃ; καὶ<sup>5</sup> αὐτὴν μὲν  
γάρ, φησίν, ἐστιν, ὡς προειλθόν ἐρει, περὶ τὰς διὰ τὴς ἀφῆς ἥδουνάς. παρα-  
κολουθεῖ δὲ τῷ σωφρονὶ τὸ καὶ ὄρατικῶ εἰναι τῶν ὄρατῶν μέγχρις οὐ δεῖ καὶ  
διὰ δεῖ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους διορισμούς. τῷ δὲ ἀκολάστῳ τὸ ἄπληκτον ἐν  
10 πᾶσι, τῷ δὲ ἀναισθήτῳ τὸ ἐλλείπειν ἐν πᾶσι. περὶ τούτων σκεπτέον· ταῦτα  
γάρ λεκτέον καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἀφῆν καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν ὑσφρογήν.  
αὐτὸς μὲντοι ἐν τοῖς ἔχεις ἐπέξεισιν. ὅτι οὐκ ἔστιν ἡ σωφροσύνη οὐδὲ<sup>6</sup> ἡ ἀκο-  
λασία περὶ τὰς κατὰ τὴν ἀκοήν ἥδουνάς οὐδὲ περὶ τὰς κατὰ τὴν ὑσφρογήν· τοὺς  
γάρ γαίροντας. φησί. Υμετεράτων ὀπτικῆς ἡ ἥδων ἡ μήλων οὐ λέ-  
15 γομεν ἀκολάστους, τοὺς δὲ γαίροντας σφρόδρα ταῖς τῶν ὕψων ὑσμαῖς ἡ  
ταῖς τῶν μάρων. διότι ἀνάμνησις αὐτοῖς γίνεται τῶν ἐπιθυμητηρίων.  
μάρων μὲν γαίρουσιν ἀναμιμητούμενοι τῶν ἑταῖρῶν, ὕψων δὲ ὀδημαῖς ἐννοοῦν-  
τες τὴν κατὰ τὴν βρώσιν ἥδουνάν· ἐπεὶ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας τὰς πρωτερημένας  
αἰσθήσεις ἐνδέέζεται κατὰ συμβεβηκότες γαίρειν τὸν ἀκόλαστον· ἵδιν γάρ τὴν  
20 ἑταῖραν ἡ τὸ ὕψον γαίρει ἐννοῶν τὴν ἀπόλαυσιν καὶ ἀκούσας φεγγοριμένης  
τῆς ἑταῖρας ἡ τῶν περὶ ὕψου διηγημάτων. αὕτη δὲ οὐκ ἔστιν ἀπλῶς κατ’  
ὕψιν ἥδουνή ἡ κατ’ ἀκοήν. ἀλλ’ ὅταν ἐπὶ μηδὲν ἄλλο ἀναφέρων γαίρη ἀλλ’  
ἐπὶ τὸ ὄρατον ἡ τὸ ἀκουστόν, ὅπερ πάσχει κατὰ τὴν ὕψιν, ὁ γαίρων αὐτοῖς  
τοῖς γράμμασιν ἡ τοῖς σχήμασι. κατὰ δὲ τὴν ἀκοήν ὁ γαίρων αὐτοῖς τοῖς  
25 μέλεσι. παραπλησίως δὲ ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς ὑσφρήζεως· καὶ<sup>7</sup> αὐτὰς γάρ εἰσιν  
ἥδεσιν ὑσμαῖ, ὅταν ἐπὶ μηδὲν ἄλλο ἀναφέρων τις ἥδηται ἡ ἐπὶ τὴν ὑσμήν,  
οἵαί εἰσιν αἱ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, κατ’ ἀναφορὰν δὲ τὴν ἐπὶ τὰ βρώματα κατὰ  
συμβεβηκότες εἰσιν ἥδεσι. διὸ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους οἱ μῆτε σωφρονες  
μήτε ἀκόλαστοι λέγονται. Ἰδοι ἂν τις γαίροντας ταῖς τῶν βρωμάτων ὑσμαῖς.  
30 Ὅταν πεινῶσιν, Ὅταν δὲ μὴ πεινῶσι, μηκέτι γαίροντας ὡς οὐκ ἐπομένης καὶ<sup>8</sup>  
αὐτὴν τῇ ὑσμῇ τῆς ἀπὸ τῶν βρωμάτων ἥδουνάς NZ<sup>2</sup>; ἥδουνάς ἀκοήν Z  
φησὶ δὲ μηδὲ τοῖς ἄλλοις ἔφοιτες κατὰ ταύτας εἰναι τὰς αἰσθήσεις  
ἥδουνάν (λέγω δὲ ὕψιν ἀκοήν ὑσφρογην) πλὴν κατὰ συμβεβηκότες· οὐ γάρ  
οὔτω γαίρουσι ταῖς ὑσμαῖς τῶν λαγωδῶν οἱ κύνες ὡς οἱ ἀνθρώποι τῇ τῶν  
35 ἀνθρώπων. ἀλλὰ καὶ ἀνάμνησιν τῆς βρώσεως· οὐδὲ<sup>9</sup> ὁ λέων τῇ φωνῇ τοῦ βιός  
οὗτος γαίρει ὡς ὁ ἀνθρώπος τῷ μέλει. ἀλλὰ γαίρει μὲν ὁ λέων τῇ ἐθωδῇ

4 γίνονται Z: ἐγγίνονται N παρὰ NZ<sup>2</sup>: περὶ Z 7 ἥδουνάς] οὐδὲ suppl. Z<sup>2</sup>

8 σωφρονή N 9 καὶ om. Z 13 ἀκοήν ἥδουνάς NZ<sup>2</sup>: ἥδουνάς ἀκοήν Z

14 μὲν ante γάρ add. Z<sup>2</sup> 16 ἐπιθυμητῶν N et Arist. Kb: ἐπιθυμητῶν Z: ἐπι-  
θυμητῶν Arist. vulg. 17 ἀναμιμητούμενοι εἰς ἀναμεμηνησκόμενοι N 18 βρῶσιν  
ex βρῶσιν Z<sup>2</sup> τὰς post ἄλλας om. N 20 φεγγοριμέντος Z 22 γαίρει Z

23 κατὰ μὲν τὴν ὕψιν N 27 δὲ om. N 29 γαίροντας N 31 ὑσμῇ Z:

οὗτοι N συμβεβηκότες N 34 αἱ κύνες Arist. 35 λέων corr. ex λέγων Z

36 γαίρει om. N 6 om. N ἀλλὰ μέλιτε (p. 90,1) bis N

τοῦ βίου: [οὗτῳ γάρει ὡς ἀνθρωπος τῷ μέλιτι], ὅτι δὲ ἐγγύεσται, οὐδὲ τῆς φωνῆς γέμετο· οὐδὲ εὔρων ἔκαψον οὗτος γάρει ὡς σχήματι ὁ ἀνθρωπος ἢ τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ δὲτοι βορὰν ἔχει. διὸ τοῦτο φησι μὴ εἶναι διὰ τῶν εἰρημένων αἰτιήσεων ἡδονὴν τοῖς ἀκλοῖς ζῷοις, ὅτι οὐ κατὰ ψιλὰ 5 τὰ ὄρατὰ ἢ τὰ ἀκούστα ἢ τὰ ὀταραντὰ ἡδοναὶ αὐτοῖς γίνονται. ἀλλὰ καὶ ἀνάμνησιν ἀφροδισίων ἡδονῶν μόνον μετέχουσι τὰ λοιπὰ ζῷα· περὶ τὰς τοι-  
αύτας δὲ ἡδονάς ἐστι ἡ σωφροσύνη καὶ ἀκολάστα. διὸ καὶ τὰ λοιπὰ  
ζῷα κοινωνεῖ· αὗται δὲ εἰσὶν αἱ δὲ ἀφῆς καὶ γεύσεως. διὸ ἀνδραπο-  
δώδεις καὶ θηριώδεις φαίνονται κοιναὶ οὖσαι καὶ τοῖς ἀλόγοις καὶ τοῖς  
10 ἀνδραπόδοις. φαίνονται δέ, φησί, καὶ τῇ γεύσει ἐπὶ μικρὸν ἢ μηδὲν  
γρῆσθαι· τοῦτο δὲ τῷτο περὶ μόνων λέγει τῶν ἀκολάστων ἢ καὶ περὶ τῶν  
σωφρόνων, ὡς τῶν μὲν σωφρόνων μετρίως γαυρόντων ταῖς ὀσμαῖς, τῶν δὲ  
ἀκολάστων καὶ<sup>1</sup> ὑπερβολήν λέγω δὲ ὀσμαῖς ταῖς ἀπὸ τῶν βρωμάτων ἢ πο-  
τῶν· διὸ καὶ μᾶλλον δοκεῖ περὶ τῶν ἀκολάστων λέγεσθαι· ἐστι μὲν γάρ τῆς  
15 γεύσεως ἡ κρίσις· ξῆρὴ δὲ ἔξιν τοις τοιάσιν πεποίηται. ὥστε διαγνωσκειν  
ἐκ τῶν ὀδυῶν τοὺς οἰνους, τὸν αὐτηρὸν καὶ γλυκύν, καὶ ὅλως τὰς διαφορὰς  
αὐτῶν, καὶ τὰ ὄψα ἀρτύουσιν ὀσμῶμενοι, ὥστε ἐνδέχεται διὰ τὴν ἔξιν  
καὶ αὐταῖς γαύρειν ταῖς ὀδυμαῖς τὸν ἀκολάστον ὑπερβαλλόντως. ἀλλὰ δημος  
φησίν ὅτι οὐκ αὐταῖς καὶ<sup>2</sup> αὐτὰς γαύρουσιν, ἀλλὰ τῇ ἀπολαύσει. Τῆς  
20 πάσα αἱ ἀφῆς ἐστι καὶ ἐν σιτίοις καὶ ἐν ποτῷ καὶ τοῖς ἀφροδισίοις  
λειγομένοις. τὸ δὲ λειγομένοις προσέληγκεν, εὐλαβεῖσιν φύλακάς φη πρέπουσαν  
εὐλαβηθεῖς· οὐ γάρ αὐτὸς ὀνομάζει αὐτά, φησίν, ἀφροδίσια ἀλλὰ ὠνομασμένοις  
γρῆται. εἰπὼν δὲ κοινοτάτην εἶναι πάσι τοῖς ζῷοις αἴτιοις, καὶ<sup>3</sup> ἦν ἡ  
ἀκολασία (κατὰ γάρ τὴν ἀφῆν, Τῆς κοινὴ πάσιν ἐστὶ τοῖς ζῷοις), ἐπιφέρει·  
25 καὶ δύνεταιεν ἀν δικαίως ἐπονεδίστος εἶναι, ὅτι οὐκ ἢ ἀνθρωποί  
ἐσμεν ὑπάρχει, ἀλλὰ ἢ ζῷα. τοῦτο δὲ τῇ γεύσει τινὰ ἀπορέαν· δοκεῖ γάρ  
ἀκολασία καὶ ὅλως πᾶσα κακία τίσις εἶναι τοῦ ἀνθρώπου. τῶν δὲ ἄλλων ζῷων  
οὐδὲν ἀκολαστον, οὐδὲ γάρ σωφρον, ἀλλὰ καὶ οὐσα λέγομεν ἀκολαστα διὰ τὸ  
ἀφροδισιατικὸν μεταφέροντες λέγομεν. εἰσιν οὖν τοῦτο λέγειν, ἐπονεδίστος  
30 ἡ ἀκολασία. Ήτι οὐκ ἢ ἀνθρωποί ἐσμεν γαύρουμεν ταῖς ποιητικαῖς αὐτῆς  
ἡδοναῖς. ἀλλὰ ἢ ζῷα· ποιητικὴ μὲν γάρ αὐτῆς ἡδοναὶ αἱ δὲ ἀφῆς,  
αὗται δὲ κοιναὶ τοῖς ζῷοις. διὸ καὶ ἐπιφέρει· τὸ δὲ τούτωις γαύρειν  
καὶ μᾶλιστα ἀγαπᾶν θηριώδεις, δηλαδή καὶ ἐπιφέρει, εἰλικρινῶς βου-  
λόμενος δεῖξαι περὶ ποίας ἡδονάς ἐστιν ἡ ἀκολασία καὶ ἡ σωφροσύνη· οὐδὲ  
35 γάρ περὶ τὰς δὲ ἀφῆς πάσας· περὶ γάρ τὰς ἐν τοῖς γυμνασίοις διὰ  
τρίψεως καὶ θερμασίας γενομένας ἡδονάς. αἱ δὲ ἐλευθεριώταται εἰσ-

1 οὕτω — μέλιτι delevi duce Feliciano · μέλιτι ZN: μέλει Z<sup>2</sup> · 2 οὐδὲ Z: ὁ  
δὲ N · 3 an γράμμασιν? · ἔξει Arist. · 4 ψηλὰ N · 5 ὄρατὰ Z: ὄργανα N  
7 δὲ Z et Arist. LεM<sup>b</sup>: δὴ N et Arist. vulg. · ἐστι καὶ ἡ N · ἡ ἀκολασία N  
et Arist. · 10 γεύσει N et Arist.: ὀταρήσει Z · μηδὲν ZN: οὐδὲν Arist.  
15 κρίσις corr. ex κρίσῃς N · 19 αὐτὰς Diels: αὐταῖς ZN · ητὶς Z: εἰ τις N  
20 σιτίος Z: σιτῷ N · ποτῷ ZN: ποταῖς Arist. · 22 ὀνομάζειν N · 23 κοινω-  
τάτην N · 25 ἡ Z: οἱ N · 26 ἔγειν N · 28 σωφρον NZ<sup>2</sup>: σωφρον Z · 30 αὐ-  
τῆς Z: αὐταῖς N · 32 μᾶλιστα εκ μᾶλιστα N · 36 ἐλευθεριώταται N

τῶν δι' ἀφῆς καὶ ἡκιστα κοιναὶ τοῖς ἄλλοις ζῷοις, οὐ γίνονται, ἀλλὰ περὶ τινα μέρη.

Ἐξῆς δὲ βουλόμενος τὰς τῶν ἀκολάστων μιαφορὰς φανερὰς ποιῆσαι διατρεψεὶ πρότερον τὰς ἐπιθυμίας αἵς ἀκολουθοῦσιν ἐν καὶ ἡδονᾷ· καὶ ὅταν εἴδῃς ἐπιθυμίας. τοσαῦτα καὶ ἡδονῶν· ὥστ' εἰ φανεῖεν αἱ ἡδοναί. δῆλα ἔσται καὶ τὰ τῶν ἀκολαστῶν εἴδη. ἄλλαι γάρ περὶ ἄλλην ἡδονὴν ἀκολασίαν. τῶν δὲ ἐπιθυμίων αἱ μὲν κοιναὶ. αἱ δὲ ἔδιοι καὶ ἐπιθυμεῖσθαι κοινάς μὲν οὖν λέγει τὰς φυσικάς· αὐταὶ δὲ εἰσίν, ὡς προελθόντων λέγει, ὃν ἐνδεεῖς οὗτες δρεπόμενα ἀναπληρώσεως, οἷον ἡ τῆς ἑρᾶς τροφῆς ἐπιθυμία καὶ τῆς ὑγρᾶς. εἴη δὲ ἐν διὸ σὺν ταύταις καὶ ἡ τῆς εὐνῆς μάλιστα τοῖς ἡβῶσιν· ἕδους δὲ καὶ ἐπιθέτους προεπιμηχανάται τινας ταῖς φυσικαῖς ἡ καὶ ἄλλως παρὰ φύσιν· ἐπιθέτους δὲ αὐτὰς ὀνομάζει, δι' ὁ πρόσκεινται καὶ οὐγῇ ὑπ' αὐτῆς εἰσιν εἰσηγμέναι τῆς φύσεως· εἴη ἐν οὖν ἡ διαίρεσις τοιαύτη τῶν ἐπιθυμῶν· αἱ μὲν φυσικαὶ αἱ δὲ ἔδιοι· τῶν δὲ ἕδων αἱ μὲν ἐν τοῖς φυσικοῖς νοσηρατεικαὶ τινῶν, αἱ δὲ παντελῶς παρὰ φύσιν· τὸ μὲν οὖν κυρίως φυσικόν ἐστιν ἀπλῶς ὀρέγεσθαι πλησιανῆς τὸν ἐνδεῖ· ἐν δὲ τούτῳ ἐφ' ἐν φῆσιν ἀμαρτάνειν, ὅταν ὑπερεμπίπλασθαι τινος ὀρέγωνται οὐ πάντας πολυτελῶν βρωμάτων ἡ πομάτων ἐπιθυμοῦντες ἀλλ' ἐνίσται καὶ τῶν τυχόντων. ὀλέγοι δὲ εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι καὶ ἀνδραποδοδέστατοι· καλοῦνται δὲ γάστριες· τῶν δὲ ἕδων αἱ ἡδονῶν αἱ μὲν εἰσιν, ὡς ἔχουμεν ἐν 20 ταῖς φυσικαῖς, οὐκ ἐπὶ τὸ πλέον οὖσαι ἀπλῶς· αὐταὶ γάρ εἰρηνται ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ὀρέεσι τῆς πλησιανῆς οὐγῇ ὑπερβάλλουσιν, ἄλλα τῷ ἐπιτεταμένως ἔχειν περὶ τι καὶ σφοδρῶς, οἱ δὲ καὶ φιλοτοιοῦτοι λέγονται, οἷον φίλοιντι καὶ φιλογύναιοι καὶ φιλόψυχοι. διὸ φῆσι τὴν μὲν τῆς τροφῆς ἡδεῖν καὶ τῆς εὐνῆς φυσικὴν εἶναι, τὰς δὲ τοιάσδε ἡ τοιάσδε οὐκέται παντὸς οὐδὲ τῶν αὐτῶν. διὸ 25 φαίνεται ἡμέτεροις εἶναι· ὀλέγονται οἱ μὲν ἀπλῶς ὀρέγονται ἀναπληρώσεως, οὐδὲν περιεργαζόμενοι περὶ τὴν τροφήν, οἱ δὲ πάντας πολυτελοῦς γλύκονται καὶ περὶ τὴν πολυτέλειαν ἐπιτόηνται ὅψιν ἡ οὐγῶν. τὸ οὔτινες ἤδη ἡμέτεροιν τὸ ἡ νεονοσηκέναι πρὸς ταῦτα ἡ μήδη ἀλλ' ἔχειν γέ τι φῆσι φυσικὸν τὰς τοιαύτας· ἐτέρα γάρ ἐτέροις ἡδέα καὶ ἐνίσταις γε τὰ τυχόντα 30 ἤδια ἐστὶ τῶν πολυτελῶν. δῆλον δὲ ὅτι καὶ φύσει οἱ μὲν πρὸς τοὺς τοιούσδε ἤδεις ἔχουσι χυμούς, οἷον πρὸς τοὺς γλυκεῖς οὖνος ἡ αὐστηρούς. τοῦτο μὲν οὖν τσιως φυσικόν, τὸ δὲ ἐπιτοηθεῖ περὶ τι καὶ σφοδρῶς ἔχειν ἤδη ἡμέτερον, πρὸς δὲ οὐγῇ ἐφ' ἐν τὸ φυσικὸν ἔχησεν. εἰρημένων καὶ τοιάτων τῶν ἀμαρτιῶν ἐν τοῖς φυσικοῖς· ἡ δὲ τοιάσδε προείπομεν. φυσικὴ ἐπιθυμία ἐστὶ τῆς ἀναπληρώσεως· ἐν δὲ ταύτῃ τὸ ὑπερπληροῦσθαι ἀμάρτημα· αἱ δὲ ἐπιτεταμέναι

3 ποιῆσαι suppl. Z<sup>2</sup>      4 καὶ ὅτα Ζ: ὅτα γάρ Ν      10 ἕδως Ν      11 ἡ om. Ν  
 παρὰ Ν: περὶ Ζ<sup>2</sup>      13. 14 αἱ δὲ ἔδιοι Ζ bis, sed alterum deletum      16 τὸν Ζ:  
 τῶν Ν      ·ἐνδεῖ] ἡ suppletum a Z<sup>2</sup>      18 ἀνδραποδοδέστατοι Ζ<sup>2</sup>: ἀνδραποδοδέστατοι  
 NZ      19 γάστριες ZN et Arist. Ob: γαστρόμαργοι Arist. vulg.      21 οὐχ om. Ν  
 22 δὲ Ν: δὲ Ζ      24 τοιάσδε (post δὲ) NZ<sup>2</sup>: om. Ζ      οὐκ ἐπὶ παντὸς Ζ      26 πάντας Ζ: πάντες Ν      πολυτελοῦς NZ<sup>2</sup>: πολυτελεῖς Ζ      27 ἐπιτόηνται Ν      27. 28 οὔτινες  
 ἤδη ΖΝ: ἡ τινος ἄλλου· διὸ φαίνεται Ζ<sup>2</sup>: φέτο δὲ ἤδη Diels      28 ἡν ἐνισηκέναι Ν  
 οὐ μήν ante ἀλλ' add. Z<sup>2</sup>      29 ἤδεα Diels: ἤδια ΖΝ      33 τῶν om. Ζ      35 ὑπερπληροῦσθαι Ζ<sup>2</sup>: ἀναπληροῦσθαι Ζ: ὑπερπληροῦν Ν      ἐπιτεταμέναι Ν

τὸν γάρ τι καὶ διαμέσεως περὶ δὲ ἡδη̄ ἕδοι εἰς φυσικὰ μὲν, παρεκβαίνουσι δέ πως τὴν φύσιν τῷ ἕδοι τι εῖδος παρέχειν ἐπιθυμιῶν. οὗτοι δὲ σῦτως λέγει, προελθόντων σαφέστερον ποιεῖ· λέγει γάρ περὶ τὰς ἴδιας τῶν ἥδουντων ποιήσοι καὶ πολλαχῷς διαμαρτάνουσι.

5 Τῶν γάρ φιλοτιμούτων λεγομένων ὡς καὶ ὡς οὐχ οἱ πολλοὶ καίρουσιν. ἐν γάρ τούτοις δύο εἴδη ὑπογράφει τῶν ἴδιων ἥδουντων. τὸ μὲν ἔτερον τῶν γυμνότων οἷς μὴ δεῖ, δὲ καὶ παντελῆς παρὰ φύσιν ἔστιν καὶ οὐδὲ ὀνομάζειν ἄξιον· τὸ εἴδη ταῦτα τῶν ἀκόλαστῶν· ποιλλὰ γάρ ἔστιν οὐφ' ἐν τὰ παρὰ φύσιν τῶν ἐπιθυμιῶν εῖδος τεταγμένων· ἄλλο δὲ ἔστι τὸ μᾶλλον ἦ 10 ὡς οἱ πολλοὶ γαύρειν ὡς δεῖ· μέτρον μὲν οἱ πολλοὶ εἰσι· σχέδιον γάρ τι οἱ πολλοὶ φέρουσες ἐπὶ τὸ μὴ ὑπερβάλλειν ἐν ταῖς ἥδουνται, οὐ μὴν ἀχριθοῦσιν. οἱ μὲν οὖν ἀκόλαστοι μᾶλλον ἦ γείρονται μὴν οἱ πολλοὶ γαύρουσιν, οἱ δὲ σώφρονες ἀμεινον τῶν ποιλλῶν· τὸ δὲ μὴ ὡς δεῖ ἦ γάρ ὡς δεῖ τοιούτον ἔστιν, οὗτοι δὲ δεῖ ποιεῖσι τὸ μᾶλλον ἦ γάρ ὡς δεῖ· ὅσπερ οὖν τῶν ἐπιθυμιῶν δύο τὰ 15 ἀνωτάτω εἴδη, τὸ μὲν κοινόν, τὸ δὲ ἕδοιν. τοῦ δὲ ἕδου τὸ μὲν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν, οὕτως καὶ τῶν ἥδουντων τοσαῦτα ἂν εἴη εἴδη ἀκόλαστίας καὶ αὗται παρέγονται διττὸν εἶδος, ἦ γάρ τῶν παρὰ φύσιν ἥδουντων ἐφίενται ἦ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν μᾶλλον ἦ δεῖ καὶ οὐχ ὡς δεῖ αἱ νοσηματικαὶ γίνονται· ὑπὸ δὲ ταῦτα εἴδη πλεύσι, φιλοψύχια, φιλοινία καὶ θρασύτατα.

20 Η μὲν οὖν περὶ τὰς ἥδουντὰς ὑπερβολὴ ὅτι ἀκόλαστία. ὅπλον, περὶ δὲ τὰς λύπας λέγεται εἶναι ή σωφροσύνη καὶ ή ἀκόλαστία οὐ τῷ ὑπομένειν κακίᾳ περ ἀνδρείᾳ, ἄλλ' ὡς ἡδη̄ προείρηται ποιλλάκις, τῷ μὴ λυπεῖσθαι μὲν τῇ δημοσίᾳ τῶν ἥδουντων ή σώφρων λέγεται, τῷ δὲ λυπεῖσθαι ή ἀκόλαστος. λυπεῖται γάρ. ὡς φησιν. ἀποτυγχάνων, καὶ ἐπιθυμιῶν δὲ λυπεῖται· πάσα 25 γάρ ἐπιθυμία μετὰ λύπης. οἱ γάρ ἥδουνται σφόδρα ἐπιθυμιῶν σφόδρα λυπεῖται. θαυμαστῷ δὲ ἔστι τὸ καὶ διὰ τὴν ἥδουντην λυπεῖσθαι· ἔστι δὲ οὐ θαυμαστόν· οὐ γάρ ἔχων τις ἥδουντην ἡδη̄ λυπεῖται ἀλλ' ἐφέμενος αὐτῆς καὶ ἡγούμενος αὐτὸν ἐνδεῖ τῶν ἥδουντων εἶναι. οἱ δὲ περὶ τὰς ἥδουντὰς ἐλλείποντες οὐ πάνυ γίνονται· οὔτε γάρ ἀνθρωπινὴ οὐτε παντὸς ζῷου η τοιαύτη ἀναιτιθησία. καὶ 30 30 γάρ τὰ ἄλλα ζῷα διακρίνει τὸ ἐν τῇ τροφῇ ἡδὸν καὶ λυπηρόν. *(εἰ δέ τῷ μὴ διαφέρει ἔτερον) ἔτέρου πρὸς ἥδουντην. ἀλύγρῳ ἔστικεν.* ἔστι δὲ ἀνώνυμος διὰ τὸ μηδὲ γίνεσθαι. κακεῖ δὲ αὐτὸν ἐνίστε αγαίσθητον. οἱ δὲ σώφρων μέσως εἴχει περὶ πάντα· οὔτε γάρ γαύρει οἷς ή ἀκόλαστος (οἱ μὲν γάρ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἥδουντων ἥδεται, οἱ δὲ ταῖς ὑπερβολαῖς θυγεραῖνει), οὔτε δὲ θλως οἷς μὴ δεῖ παρὰ φύσιν οὐδὲ ἀκούειν ἀνέχεται οὐδὲ ἐπιθυμεῖ· ἄλλ' ἦ μετρίως τῶν ἀναγ-

1 καὶ νοεῖν — εἶναι corrupta: καὶ νοσηματικαὶ (cf. v. 18) διαθέσεις, περὶ οὓς (ἀν) ἡδη̄ ἕδοι εἰν, temptat Diels *νοεῖν γάρ]* ἵσως ἔχουσαι Z<sup>2</sup> in marg. μὲν

πα suppl. Z<sup>2</sup> 2 ὅτι suppl. Z<sup>2</sup> 5 ὡς οὐχ Z et Arist. Nb: οὐχ οὐς N: οὐχ Arist. vulg. 6 εἰδη̄ Z<sup>2</sup>: ἡδη̄ Z: εἰδῶν N 9 ἄλλοι N 12 ἦ (ante ὡς) om. Z 14 τὸ om. N 15 ἀνωτάτα Z 17 τοῖς Z: τῷ N 18 αἱ Z: αἱ καὶ N 23 μὲν τῇ — λυπεῖσθαι om. Z 26 τὸ εἰ τῷ Z 30 τὰ om. Z εἰ — ἔτερον (31) Z<sup>2</sup> praemissis ἵσως λείπεται: om. ZN 31 ἀλύγρῳ Z<sup>2</sup>: ἀλύγρου ZN οὔτε Diels: οὐδὲ ZN 34 θυγεραῖνει N 36. p. 93, 1 τῶν ἀναγκαίων bis N

καίνον καὶ ὅτα πρὸς ὑγείαν ἔστι καὶ εὐεξίαν φέροντα, τούτων ὀρέγεται, με-  
τρίως δὲ καὶ οὐχ ῥιτε παρὰ τὸ καλὸν αὐτῶν τυπος ἐφίεσθαι οὐδὲ ὑπὲρ τὴν  
οὐσίαν· καὶ γάρ τοῦτο οἰκεῖον τῷ σώφρονι μὴ ὑπὲρ τὴν οὐσίαν γρῆσθαι τοῖς  
ἡδοναῖς.

5 Ἐστι μὲν οὖν καὶ ἡ δειλία καὶ ἡ ἀκολασία τῶν ἑκουσίων· τὴν μὲν γάρ  
ἡδονὴν ἑκόντες αἱρούμενται, ἡ δὲ ἀκολασία τῷ μὴ αἱρεῖσθαι ἀς μὴ δεῖ ἡδονάς.  
ὑπὲρ δὲ τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς λύπης ἀκοντες ἐξειλανύμενται καὶ διωκόμενται· τοι-  
οῦτον δὲ καὶ ἡ δειλία, καὶ ἡ μὲν λύπη ἐξιταγεῖ τῶν κατὰ φύσιν καὶ φεύγει  
πως τὴν τοῦ ἔχοντος φύσιν, ἡ δὲ ἡδονὴ οὐδὲν ἔχει τοιωταν, ὡς φησιν. ἐξ-  
10 στανται μὲν οὖν τινες καὶ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀλλὰ οὐχ οὕτως ῥιτε συγγείσθαι  
τὴν φυσικὴν κατάστασιν, ὥπερ δοκεῖ κατὰ τὴν ἀλγηδόνα μᾶλλον εἶναι καὶ τὴν  
πόνουν· διὸ καὶ ἐπονειδιστήτερον τῆδε τοῦ ἔπειτα ἑκουσίου. ἔτι δὲ τὴν  
ἐθισθῆναι πρὸς τὸ κρατεῖν τῶν ἡδονῶν ἥπον· ἀκίνδυνοι γάρ οἱ εἰλιταένοι οὗτες  
15 ἐπονειδιστον εἰκότως μᾶλλον τὸ μὴ ἐθίζει ἐσυτὸν πρὸς τὸ μὴ ἀντέχειν ταῖς  
ἡδοναῖς. Ἡ τὸ μὴ ἐθίζει πρὸς ὑπομονὴν τῶν φύσιων. ἔχει δέ τινα καὶ ἄλλην  
ἐναντίων τὰ κατὰ τὴν δειλίαν πρὸς τὰ κατὰ τὴν ἀκολασίαν. Ἡ μὲν γάρ  
δειλία αὐτὴ ἀλυπος· οὐ γάρ ἀγίθεται ὁ τὴν ἔχειν ἔχων αὐτὴν, τὰ δὲ καὶ  
20 ἔκαστον συμβαίνοντα ἐπ' αὐτῇ λοτηρὰ καὶ δεινά. ἐξιτανται γάρ ἐν τοῖς  
δεινοῖς καὶ φοβητόμενοι ἀνιστῶνται καὶ δεινῶς ἀτρημονοῦσιν· ἀνάπολιν δὲ (τὰ  
κατὰ τὰς ἡδονάς) διὸ καὶ ἐκούσια φαίνονται· ἐπιθυμοῦντες γάρ καὶ ἡδομένῳ  
γίνεται. Ἡ δὲ ἔξις λυπηρά· ἀνιστῶνται γάρ ἐπὶ τῇ ἀκολασίᾳ οἱ ἔχοντες αὐτὴν  
οὐδὲ τὸ ἐπονειδιστον αὐτὴν σφέρονται εἶναι· διό φησιν οὐδὲντος γάρ ἐπιθυμεῖ  
ἀκόλαστος εἶναι.

Τὸ δὲ ὄνομα τῆς ἀκολασίας, ὡς φησι, φέρομεν καὶ ἐπὶ τὰς παι-  
25 δικὰς ἀμαρτίας. λέγομεν γάρ τινας παιδας ἀκολάστους, οἷσιν ἂν ἀπειθεῖς  
ῶσι τοῖς παιδαγωγοῖς καὶ πολλὰ ἀμαρτάνωσι παιδικά ἀμαρτήματα. πότερον δὲ  
ἄπε τῶν παιδῶν ἐπὶ τοὺς ἀκολάστους ἄνδρας τὸ ὄνομα μετενήνεκται Ἡ ἀνάπολιν,  
οὐδὲν φησι διαφέρειν πρὸς τὸν οὐν λόγον. ὅπλοι δὲ διτὶ τὴν οὕτερον ἀπὸ  
30 τοῦ προτέρου ὠνόμασται. ἀπὸ δὲ τούτου, ἔστι μὲν πως εἰπεῖν. ἀπὸ τοῦ  
ἀκολάστου παιδὸς ἐπὶ τὸν ἄνδρα μετενήνεκται· πρότερον γάρ τοῦ ἀνδρός· ἔστι  
δέ πως εἰπεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τὸν παιδα· ἀπλῶς γάρ πρότερον τὸ τελειό-  
τερον τοῦ ἀτελοῦς· τελειότερον δὲ οὐ ἀνήρ. διαφέρει δὲ οὐδὲν οὕτερον οὐν  
ἀφ' ὑποτέρου μετενήνεκται. ἀλλὰ ἔχει πολλὴν διμοιότητα. κεκολάσται μὲν  
γάρ δεῖ πᾶν τὸ τῶν αἰσχρῶν ὀρεγόμενον καὶ πολλὴν ἔχον αὐξῆσιν·  
35 τοιωτον δὲ ἡ ἐπιθυμία· ὀρέγεται γάρ πολλάκις τῶν αἰσχρῶν. κανὸν μὴ κωλύηται

1 ὑγείαν N ὀρέγεται suppl. Z<sup>2</sup> 5 ἔστην N 6 αἱρούμεντα corr. ex ἐρού-  
μεντα N 8 δὲ Z: γάρ N φθείρει Z: φθείρεται N 12 πόνον Z: τόπον N  
τόδε τοῦ Z<sup>2</sup>: τό τε ZN 17 αὐτὴν Diels: αὐτῆς Z<sup>2</sup>: αὐτῶν ZN 19. 20 τὰ κατὰ  
τὰς ἡδονάς Z<sup>2</sup> in marg. praemissis θεως λείπει: om. ZN 21 αὐτὴν Z: αὐτῶν N  
supra lin. 24 καὶ om. N 26 δὲ om. N 27 μετήνεγκται Z 28 ἀν-  
φέρει N 30 μετένεκται N 33 ἀφ' οὕτερου Z: ἀμφοτέρου N 34 γάρ Z<sup>2</sup>: ὡς  
ZN ἔχον N: ἔχον ex ἔχων Z 35 ἔχον αὔξησιν Arist. K<sup>b</sup>: αὔξησιν ἔχον Arist. vulg.  
35 καὶ ἡ Z

καὶ κολάζηται. μεγάλην λαμβάνει τὴν ἐπίδοσιν· τοιοῦτον δὲ καὶ ὁ παῖς· κατ' ἐπιθυμίαν γὰρ ζῶσι καὶ τὰ παιδία καὶ πολλὴν ἐπίδοσιν ἔχουσι πρὸς ἑκάτερα. πρός τε τὸ εὖ. ἀν κολάζηται, καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον. ἀν μένη ἀκόλαστα· καὶ πολλὴ ἐν τοῖς παισὶν ἡ τοῦ ἡδέος ὅρεξις. δεῖ οὖν ἐν τε τῷ παιδὶ εὐπειθῆ εἶναι τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀρχομένων ὑπὸ παιδαργῶν η̄ διδασκάλων· οὐκεῖν τὰρ ἔχει λόγον· ἐν τε τῷ ἀνδρὶ δεῖ τὸ ἐπιθυμητικὸν ὡς ὑπὸ παιδαργῷ λόγουν ἔχοντι τετάχθαι. καὶ ταύτῃ οὖν ἔστιν ἡ κατὰ τοὺς παιδας ἀκολαστήτης τῇ κατὰ τὸν ἄνδρας· ἐν ἀμφοτέροις γὰρ τῷ ἀρχοντι ἀπειθεῖ τὸ ἐπιθυμητικόν· δεῖ δὲ εὐπειθεῖς εἶναι καὶ ὑπὸ τὸ ἀρχοντι τετάχθαι· εἰ δὲ μή, 10 ἐπὶ πολὺ προέρχεται οὕτως ὥστε ἐν τοῖς ἀνδράσι τὸν λογισμὸν ἐκκρινούσι. τοιούτουν ἀγριστῶν ποιῶσιν, αἱ σφραγῖς καὶ πολλαὶ ἐπιθυμίαι· δεῖ δὲ αὐτὰς μετρίας εἶναι καὶ τῷ λόγῳ μὴ ἐναντισθῆται. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ κεκολάσθαι καὶ τὸν μὲν παιδὶα κατὰ τὸ πρόστατα γμα τοῦ παιδαργοῦ ζῆν. τὸν δὲ ἄνδρα κατὰ τὸ πρόστατα τὸν λόγουν. τοῦ δὴ σώφρονος τὸ ἐπιθυμητικὸν τοιούτουν, ἀλλ᾽ οὕτω πεπαίδευται, ὥστε ἐπιθυμεῖν ἥν δεῖ καὶ διὰ κατὰ τοὺς ἄλλους διορισμούς· οὕτω δὲ καὶ ὁ λόγος τάττεται.

1 καὶ NZ<sup>2</sup>: om. Z      τοιοῦτον Z: τοιοῦτος N      4 οὖν om. N      6 γὰρ Z:  
δὲ N      τε scripsi: δὲ ZN      7 καὶ ταύτῃ scripsi: καὶ ταύτῃ N: κατὰ ταύ-

την Z      11 ἀγριστῶν ZN      13 κεκολάσθαι N: κεκολάσθαι Z      14, 15 ἐπι-  
θυμητικὸν Z      16 ἐγκράτους NZ<sup>2</sup>: ἐγκράτου Z      17 τάττεται ZN: τάττεται Arist.

ΑΣΠΑΣΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΓΗΓΟΜΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΟ ΔΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ  
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

p. 1119b22 Λέγομεν δὲ ἔξης περὶ ἐλευθεριάτητος ἵως καὶ ταῖς δόσεσιν ὑπερβάλλειν.

Τὸν θεώρημα τοῦτο ἀριθμήτει εἰς τὴν εὐρίσκειν ἐκάστην ἀρετήν. περὶ ποιῶντος ἔστι μεσήτης. περὶ ἂ γάρ ἐπαινεῖται ἐκάστη, περὶ ταῦτα αὐτῆς αἱ ἐνέργειαι· περὶ ἂ δὲ ἐνέργειαν. περὶ ταῦτα μεσήτης ἔστιν, οἷον ἡ σωφροσύνη ἐπαινεῖται περὶ τὴν γρῆσιν τῶν σωματικῶν ἥδουν· περὶ ταῦτα γάρ αὐτῆς ἡ ἐνέργεια· καὶ μεσήτης οὖν ἔστι περὶ ἥδουν· ὅμοιως δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν 10 ἄλλων ἀρετῶν. καὶ τῆς ἐλευθεριάτητος οὖν ἐπαινουμένης περὶ δόσιν καὶ ληψὶν γρηγορίων. δῆλον ὡς αἱ τε ἐνέργειαι αὐτῆς περὶ γρήματά εἰσι καὶ μεσήτης ἔστι περὶ δόσιν καὶ ληψὶν γρηγορίων. γρήματα δὲ λέγεται μὲν κοινῶς πάντα τὰ πράγματα, οἷον ἐπειδὴν λέγωμέν τι γρῆμα ἔπραξεν ἀντὶ τοῦ τι πράγμα 15 ἔπραξε, καὶ τὸ γρηγορίειν δὲ ἐντεῦθεν λέγεται· λέγεται δὲ γρήματα ἐξαιρέ- τως τῶν ἡ ἀξία νομίσματι μετρεῖται, οἷον σίκια καὶ ἀνδράποδα καὶ ἔπιπλα καὶ σκεύη καὶ βιοσκήματα καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· πέσσου γάρ ἔστι τούτων ἔκαστων ἀξίου ἔστι νομίσματι μετρῆσαι. κατὰ δὲ τοῦτο τὸ σημαντόμενον οὖν ἔστιν ἡ ἀρετὴ γρῆμα. οὐ γάρ ἔστιν εἰπεῖν οὗτων γρηγορίων ἐστὶν ἀξία· ὑπερβάλλει γάρ πᾶν γρῆμα. ὅμοιως οὖδ' ἡ φιλία τιμητὸν γρῆμα. ἀλλ ὑπερβάλλει γρηγορίων τὴν ἀξίαν· ὅμοιως δὲ καὶ γονεῖς καὶ πατρίς καὶ ἀπλῶς οὗτα 20 ὑπερβάλλει τὴν γρηγορίων κτῆσιν. δοκεῖ δὲ μὴ πάντα ἴκανῶς ἀποδεδόθωσι οὗτων οὕτω λεγομένων γρηγορίων ὥρισμάς· τὸ γάρ νόμισμα αὐτὸν καὶ τὸ ἀργύριον οὐ μετρεῖται νομίσματι. σχεδὸν οὖν ἡ ἐντελής ὥρισμας οὐτός

I ὁ N: Δέκτα Z<sup>a</sup>      3 λέγομεν ZN et Arist. Lb Mb et pr Ha: λέγωμεν Arist. vulg.

3. 4 καὶ ταῖς δόσεσιν ὑπερβάλλειν ZN et Arist. Lb Mb (p. 1120b27): καὶ δαπάναις ὑπερβάλλειν Arist. vulg.

9 οὖν ἔστι scripsi: σύνεστι ZN      ἥδονάς—περὶ οὐ. Z: add. Z (vel 1 vel 2) in marg.

11 περὶ γρήματά εἰσιν αὐτῆς Z      14 γρηματίζεσθαι N      17 νομίσματι scripsi: γρήματι ZN      μετρῆσαι — γρῆμα (18) NZ<sup>2</sup>:

om. Z      συμβανόμενον N      19 τιμητὸν γρήμασιν N      21. 22 ἀποδεδόθωσι ex ἀποδεδώτθαι N

έστι· γρῆμα ὃ τῇ νόμιμη μάταιος οὐκίσματι μετερίζει. λέγεται δὲ ἐξαιρέτως γρῆμα πολὺ τὸ νόμιμη μάταιον [γρῆμα], οἷον ἐπειδὴν λέγωμεν γρῆματα ἐδάνεισεν ὁ θεῖνος. τριγύρις οὖν τὸ γρῆμα· ὅμηλον τάνι κέγρηται ὁ Λοριστατέλης· τῷ γάρ δευτέρῳ τῶν λεγούμενών τρίτῳ.

Φησὶ δὲ καὶ τὴν ἀνελευθερίαν καὶ τὴν ἀτωτίαν περὶ γρημάτων εἰναι ὑπερβολής καὶ ἐλλειψίας, οὐκ ἀλλογενοῦς δὲ κοινῆς περὶ ἀμφιτέρων εἰπεν τοις εἰσιν ὑπερβολὴι καὶ ἐλλειψίας. ἀλλ' ἐπειδὴν ἐκατέρα αὐτῶν ἀμφω ὑπάρχει. τῆς γὰρ ἀτωτίαν ὑπερβολὴι μὲν τῇ δύσει, τῇ δὲ λήψει ἐπειδήπει. τῇ δὲ ἀνελευθερίαν ἐλλειψίει μὲν τῇ δύσει, ὑπερβολὴι δὲ τῇ λήψει. καὶ γάρ ἐκατέρας 10 αὐτῶν ὑπερβολὴῖς οὔσης καὶ ἐλλειψίεως ὅμως τὴν μὲν ἀτωτίαν ἐνίστε ὑπερβολὴὶ λέγειν εἰπώθε. τὴν δὲ ἀνελευθερίαν ἐλλειψήν, ἐπειδὴν τῇ ἐλευθερίας εἰδουποιεῖται μᾶλλον κατὰ τὴν μεμετρημένην δύσιν· ἐν δὲ ταύτῃ ὑπερβολὴὶ μὲν 15 ἡ ἀτωτίας. ἐλλειψίει δὲ δὲ ἡ ἀνελευθερίας, ὡς πρὸς τὰς τῆς ἐλευθερίαντας οὐν προτιμουμένας ἐνεργείας ὑπερβολὴ μέντοι τῇ δύσει, ἐλλειψής δὲ τῇ ἀνελευθερίᾳ. ἀπλῶς μὲν οὖν σκοποῦντι καὶ εἰλικρινῶς τὴν ἐκατέρας οὐσίαν, καὶ φύσιν τῆς τε ἀνελευθερίας καὶ τῆς ἀτωτίας, φανέται τῇ μὲν ἀνελευθερίᾳ ἔξις τις εἴναι σπουδαστική μᾶλλον τῇ δεῖ περὶ γρῆματα, τῇ δὲ ἀτωτίᾳ ἔξις φυλαρική τῶν οὐτων γρημάτων· διὸ καὶ ἀτωτίας καλεῖται δὲ ταύτην ἔγων τὴν 20 ἔξιν, οἷον ἀτωτός τις ὃν καὶ δι' αὐτὸν ἀποκλήμενος· δοκεῖ μὲν γάρ τὸ ζῆν διὰ τῶν γρημάτων εἶναι. δὲ ταῦτα καταφεύγειν ἀπόλλησί πως καὶ ἔκατόν, ἀπλῶς μὲν οὖν, καθάπερ εἶπον, εἰδουποιεῖται ἐκατέρα τῶν κακῶν κατὰ τὴν εἰρημένην τρόπον, οἱ δὲ ἄνθρωποι τὰ πολλὰ καλεῖν εἰώθασιν ἀτωτους οὐ τοὺς ὄντας αὐτοὺς τρόπον τὴν οὐσίαν διαφεύγοντας ἀλλὰ τοὺς ἀκρατεῖς καὶ εἰς 25 ἀκολασίαν δαπανηρούς, συμπλέκοντες δύο κακάς, ἀκολασίαν καὶ ἀτωτίαν, διὸ καὶ φανικότατοι δοκοῦνται εἶναι οἱ οὗτοι λεγόμενοι ἀτωτοι· πολλῷς γάρ σῆμα κακίας ἔχουσιν. ἀκρατίαν καὶ ἀτωτίαν μετὰ ἀκολασίας.

Ἐξῆς δὲ λέγειν ὃν ἔστι γρεία, ἔστι τούτοις γρῆματι καὶ εῦ καὶ κακῶς· γρείαν δὲ λέγει τὴν γρῆσιν· οἵτις γάρ ἔστι γρῆματι. τούτοις ἔστι καὶ εῦ καὶ κακῶς γρῆματι, οἷον ἔστι γρῆματι ἀργυρίῳ καὶ ἔστιν εὖ γρῆματι καὶ 30 κακῶς γρῆματι ἀργυρίῳ· ὅμοίως δὲ καὶ ἀνδραπόδῳ οὐκάριτος ἐπίπλω. πᾶσι τοῖς τοιούτοις, τάχα δὲ ἂν τις ἀπορήσει περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας, λεγομένη γάρ καὶ τούτων ἐκατέρᾳ γρῆματι καὶ οὐ δήπου γρῷμεθα τῇ τῇ ἀρετῇ κακῶς τῇ τῇ κακίᾳ καλῶς [ἱέλητης]. λέγομεν δὲ πρὸς τοὺς οὗτοι λέγοντας, διὸ οὐκ ἔστι τούτων οὐδέτερον οἵτις γρῷμεθα ἀλλὰ τὸ γρῷμενον τοῖς ἄλλοις 35 ἔστιν τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ κακίᾳ. προτιμουμένως μὲν γάρ τὸν ἄνθρωπον λέγομεν

<sup>2</sup> γρῆμα alterum del. Diels

<sup>3</sup> τῇ ἐδάνεισεν corr. ex ἐδάνησεν N

<sup>4</sup> Z τῇ δὲ λήψει—δύσει (9) inserui cf. Felicianum: prodigalitas enim dando ex-

cedit, deficit accipiendo: illiberatas vero seu avaritia contra in dandis pecuniis parca ac

deficiens, in accipiendis nimis est

<sup>5</sup> 9 τῇ λήψει Z<sup>2</sup> in albo: N post τῇ lacunam habet

S fere litterarum 12 μεμετρημένην N

<sup>6</sup> ταύτη δὲ Z 13 σκοποῦντι Z: σκα-

ποῦντες N εἰλικρινῶς N

<sup>7</sup> ἐκατέρα N

<sup>8</sup> 17 ἀτωτία N

<sup>9</sup> 20 καὶ ομ. N

<sup>10</sup> 21 κακῶν Z

<sup>11</sup> 22 ἀτωτούς scripsi: ἀτωτία N: τῶν N

<sup>12</sup> 23 φίλεροντας N: φίλεροντας N

<sup>13</sup> 30 κα-

κῶς γρῆματι Z: ομ. γρῆματι N

<sup>14</sup> 33 λέληψις Z: λέληθε N: ego delevi

γρῆσθαι. ἔστι δ' ὡς καὶ τὴν ψυχὴν λέγομεν εἰναι τὴν γρωμένην, ἐπειδὴ ταύτῃ μᾶλιστα ὁ ἀνθρωπὸς γρῆται· καὶ ἔστι μᾶλλον ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία γρῆται τοῖς πράγμασι. διότι καὶ ἡ ψυχὴ διὰ τῆς ἑτέρας τούτων γρῆται τοῖς πράγμασιν, ὥν ἔστι γρῆσις. ἡ μὲν εὖ ἡ δὲ κακῶς. ὁ δὲ λόγος οὗτος ἔχει· ὃ ὅν ἔστι γρῆσις. ἔστι τούτοις εὖ γρῆσθαι καὶ κακῶς, ὁ δὲ πλοῦτος ἐν τούτων ἔστιν, ὃν ἔστιν ἡ γρῆσις. ἔστιν ἄρα καὶ πλούτῳ εὖ καὶ κακῶς γρῆσθαι. ἔκάστηι δὲ καλῶς γρῆται ὁ ἔχων περὶ τοῦτο ἀρετήν, οἷν λόρδον μὲν ἀριστα γρῆσται ὁ ἔχων τὴν περὶ λόρδου ἀρετήν, οὗτος δέ ἔστιν ὁ μουσικός. Ἱππωρ δὲ ὁ τὴν περὶ Ἱππους ἀρετὴν ἔχων. οὗτος δέ ἔστιν ὁ Ἱππικός, καὶ πλού-

10 τῷ δὴ ἀριστα γρῆσται ὁ ἔχων τὴν περὶ τὸν πλοῦτον ἀρετήν, οὗτος δέ ἔστιν ὁ ἐλευθέριος. οὐγὰ οὗτος δὲ εἶπεν, ὥστερη γῆμεις εἴπομεν. ὁ πλοῦτος δέ ἔστιν ἐν, ὃν ἡ γρῆσις ἔστιν, ἀλλὰ ὁ πλοῦτος δὲ τῶν γρησίμων, ὡς δὴ εἰ ἔλεγεν. ὁ πλοῦτος δέ ἔστιν ἐν. ὃν ἡ γρῆσις τὸν αὐτὸν οἷον τε εἶναι τῶν γρησίμων. οὐ γάρ πᾶν οὐ ἔστι γρῆσις καὶ γρῆσιμον. ἔστι γάρ καὶ πενίας 15 γρῆσις καὶ νόσου. ἀλλὰ οὐ γρῆσιμον τούτων οὐδέν. ἀλλὰ τούτων οἵς γρώμενα γρῆσιμα λέγεται, οἵς προηγουμένων γρῆσαιτ' ἀν ὁ σπουδαῖος καὶ κατὰ φύσιν ἔχων. διόπερ καὶ ἀγάθη δοκεῖ εἶναι.

Συμπερανάμενος δὲ διτι ὁ ἐλευθέριος ἀριστα γρῆται πλοῦτῳ καὶ γρήμασι. λέγει τίς ἔστιν ἡ τῶν γρημάτων γρῆσις. διαφέρει γάρ γρῆσις καὶ 20 κτῆσις· ἡ μὲν οὖν διαπάνη καὶ ἡ δόσις γρῆσις ἔστιν. ἡ δὲ λῆψις καὶ ἡ φυλακή κτῆσις. διὸ μᾶλλον ἡ ἐλευθερίτης ἐν τῷ διδόναιι οἵς δεῖ καὶ δέ τε καὶ δέσσον καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους διορισμοὺς ἡ ἐν τῷ λαμβάνειν (δῆθεν δεῖ καὶ μὴ λαμβάνειν) δῆθεν οὐ δεῖ, ἐπειδὴ τὸ μὲν λαμβάνειν κτῆσαι ἔσιε, τὸ δὲ διδόναιι γρῆσαι· ἐν δὲ τῇ γρῆσαι τῶν γρημάτων ὁ ἐλευθέριος. τῇς γάρ ἀρε-

25 τῆς τὸ εὖ ποιεῖν μᾶλλον ἡ τὸ εὖ πάσχειν· ἐν δὲ τῷ διδόναιι τὸ εὖ ποιεῖν, ἐν δὲ τῷ λαμβάνειν τὸ εὖ πάσχειν· τὸ διδόναιι ἄρα οἰκείότερον τῇς ἐλευθερί-  
ότητος. ἔστι τῇς ἀρετῆς τὸ καλὰ πράττειν μᾶλλον ἡ τὸ τὰ αἰσχρὰ μὴ πράττειν. οἰκείότερον γάρ αὐτῇ τὸ ἐπαινεῖσθαι ἡ τὸ μὴ ψέγεσθαι· ἀμφω μὲν γάρ ἔστι τοῦ ἐναρέτου, ἀλλὰ τὸ προηγουμένον ἔργον τὸ τὰ καλὰ πράτ-

30 τειν, ὥστε τὸ προηγουμένον ἔργον τῇς ἐλευθερίτητος ἡ ὡς δεῖ γινομένη πρό-  
εσις· ἐπὶ ταύτῃ γάρ ἐπαινος γίνεται. τὸ δὲ μὴ λαμβάνειν κακῶς οὐκ ἐπαίνου τυγχάνει, ἀλλὰ ἵκανον τὸ μὴ ψέγεσθαι. ἔστι δὲ ἀρετὴ ἐν τοῖς γαλεπωτέροις καὶ δυσκολωτέροις· ἔστι δὲ γαλεπωτέροιν τὸ προϊεσθαι τὸ οἰκεῖον τοῦ (μὴ)

2 μᾶλιστα ex μᾶλιστα Z      4 οὗτος N: οὗτος Z      6 inter γρῆσθαι et ἔκάστηφ  
spatium 6 fere litterarum N      10 δῆ N: δὲ Z      12 δὲ ZN: δ' ἔστι Aristoteles  
13 γρῆσις ἔστι καίτοι N      13. 14 καὶ τοιοῦτον οἷον τι εἶναι τῶν γρησί-  
μων Diels      18 οὖν τε] τε add. Z<sup>2</sup>; om. ZN      14 καὶ πενίας] καὶ om. Z  
18 δὲ Z<sup>1</sup> in marg.      24 ἔστιν om. N      19. 20 κτῆσις καὶ γρῆσις Z      20 ἡ (ante  
μὲν) Z: εἰ N      ἡ (ante δόσις) om. N      22. 23 δῆθεν δεῖ καὶ μὴ λαμβάνειν  
addidi      25 cum verbo πάσχειν finitur fol. 367v N, in cuius calce haec sunt: πρὸ<sup>τ</sup>  
πέντε φύλλων εὑρήσεις τὸ ἐπόμενον      τῶ διδόναιι Z: τὸ διδόναιι N      26 οἰκείωτερον N  
27 ἔστι Z: ἔστι N      ἡ τὰ ZN: ἡ τὰ Aristoteles      30 γενομένη N  
30. 31 πρόεσις scripsi: προαιρέσις ZN      31 κακῶς (R): καλῶς ZN      33 καὶ δυ-  
σκολωτέροις om. Z      δυσκολωτέροις N      μὴ addidi

λαμβάνειν τὸ ἀλλότριον. ὁστε η̄ ἐλευθεριότης φαίνεται μᾶλλον περὶ τὴν δόσιν η̄ περὶ τὸ μὴ λαμβάνειν. ἔτι τὸ μὲν μὴ λαμβάνειν κοινὸν καὶ δικαιοσύνη· ἐπαινοῦνται γοῦν καὶ οἱ δίκαιοι. ὅταν μήτε δῷρα λαμβάνωσι καὶ προτιμῶσι τὸ δίκαιον τῶν χρημάτων, τὸ δὲ διδόναι γρήματα ἔδιον τῶν ἐλευθερίων. ἐν δῷ οὖν τὸ ἔδιον τῆς ἐλευθεριότητος, περὶ τοῦτο η̄ ἐλευθεριότης ἐστίν. οὐ δὴ ὑποληπτέον περὶ τούτου τὸν Ἀριστοτέλη λέγειν μὴ εἶναι τὴν ἐλευθεριότητα καὶ περὶ τὸ μὴ λαμβάνειν διθεν οὐ δεῖ, καὶ περὶ τὸ λαμβάνειν, θάνατον η̄. Θεν δεῖ. ἀλλ’ ὅτι τὸ προτηρόμενον ἔργον τῆς ἐλευθεριότητος καὶ καθ’ ὃ εἰδοποιεῖται ἐστιν η̄ δρῦμὴ δόσις. ο δ’ ἐπὶ πᾶσιν ἐπεῖπε τοῖς ὥρημεσιν 10 ἀλληλές ἐστιν· οἱ μὲν γάρ μὴ λαμβάνοντες ὡς *(οὐ)* δεῖ οὐκ ἐπαινοῦνται, ἀλλ’ οὐ ψέργονται. ἀληθίες δὲ καὶ τὸ ἔξης λεγόμενον, τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐλευθερίους· οἱ μὲν γάρ δίκαιοι ἐνίστε φύονται καὶ οἱ φρόνιμοι καὶ οἱ σοφοί, καὶ τοὺς σώφρονας δὲ ἔνισι φορτικοὺς νομίζουσι καὶ προσποιητικούς, οἱ δ’ ἐλευθέροι διαφερόντως φιλοῦνται· γκάριον δι’ αἴνης 15 θρωποι λαμβάνοντες, οἱ δ’ ἐλευθέροι διδόντες· διὸ καὶ τοὺς ἐπὶ πλέον δαπανηρούς καίπερ οὐκ ὄντας ἐλευθερίους ὅμως φιλοῦσι, διότι ὅμοιόν τι ἔχουσι τοῖς ἐλευθερίοις.

Ἐπειδὴ δὲ πᾶσιν αἱ κατ’ ἀρετὴν πράξεις καλαὶ καὶ τοῦ καλοῦ ἔνεκα, καὶ οἱ ἐλευθέριος τοῦ καλοῦ ἔνεκα δώσει καὶ οὗτος αὐτῷ σκοπὸς 20 ἐσται, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐναρέτους· καὶ δρῦμος δώσει. οἵτις γάρ δεῖ καὶ οἵσα καὶ δέ τε καὶ τὰλλα, ἐν οἷς διορίζεται τὸ δρῦμος, καὶ πρὸς τούτους ἀπατιν ἡδέως η̄ πάντως ἀλύπωας· τὸ γάρ κατ’ ἀρετὴν ἡδὺν ἀπαν η̄ ἄλυπον καὶ ἕκιστα λυπηρόν. Ἱσως δὲ καὶ τὸ ἕκιστα λυπηρὸν προσέμηκε διὰ τὴν ἀληθείαν· παρακαλούμενος γάρ τις τῇ τῶν ἀνδρείων ἐνεργείᾳ δυσχέρεια 25 καὶ ἀληθηδών. ἀλλ’ ὅμως ἔτεσται η̄ ἀληθηδών διὰ τὴν ἐν τοῦ καλοῦ ἡδονήν. ο δὲ διδόντος οἵτις μὴ δεῖ η̄ μὴ τοῦ καλοῦ ἔνεκα (ἐνδέχεται μὲν γάρ οἵτις μὲν δεῖ διδόναι ἀλλ’ οὐ τοῦ καλοῦ ἔνεκα) ἀλλὰ διὰ τινα ἄλλην αἰτίαν, οἷον διὰ δόξαν καὶ τιμὴν η̄ ἵνα λάβῃ πλειώ η̄ διὰ δέος· οὐδεὶς δὴ τούτων ἐλευθέριος δινομάζεται ἀλλ’ η̄ διξοκόπος η̄ φιλότιμος η̄ πανούργος. οὐδὲ διλως 30 δὲ οἱ διδόντος μέν, λυπηρόμενος δέ, ὥσπερ ἐνίστε εἰσφέρουσί τινες ταῖς πατρίσιν η̄ ίδιᾳ ἐπιδιδόσιν, ἀνιώμενος δέ· οὐ γάρ ἐλευθέριος η̄ τοιαύτη πρᾶξις. δεῖ γάρ τὸν ἐλευθέριον πολὺ μᾶλλον φίδεσθαι διδόντα τοῦ λαμβάνοντος.

Τὰ δ’ ἔξης δηλα, ἡ λέγει. ὑπάρχειν τῷ ἐλευθερίῳ δέτι οὐ λήψεται διθεν οὐ γάρ ἐστι τοῦ μὴ τιμῶντος τὸ γρήματα η̄ παρὰ τὸ δέον λῆψις· οὐδὲ αἰτητικός· οὐδὲ γάρ ἐστι τοῦ εὗ ποιοῦντος, φησίν, εὐχερῶς εὐεργετεῖσθαι· καίτοι φασί τινες τοῦ αὐτοῦ εἶναι

2 ἔτι τὸ μὲν μὴ λαμβάνειν N et Z in marg.

5 περὶ τούτου post Ἀριστοτέλη Z  
in textu, deletum, in marg. a man. 2 παρὰ τοῦτο 9 ἐπεῖπε NZ<sup>2</sup>: ἐπεὶ περὶ Z  
10 οὐ addidi 11 καὶ NZ<sup>2</sup>: om. Z φιλεῖσθαι N 18 δὲ Z: καὶ N  
19 οὗτος Z: οὗτος N 20 δέος N δεῖ Z: δοκεῖ N 21 τὰλλα scripsi ex  
Aristotele: ἄλλα ZN 23 ἕκιστα N 26 ἐνδέχεται—ἔνεκα (27) Z (ἔνεκα Z<sup>2</sup>):  
om. N 28 πλειώ η̄ διὰ Z<sup>2</sup> in albo 29 διξοκόπος N 30 δὲ Z<sup>2</sup> in  
albo ταῖς Z: τοῖς N πατρίσιν ex πατράσιν N 34 οὐδὲ γάρ Arist.

καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν καὶ ὀρμόττειν τῷ ἀγαθῷ τὸ εὖ πάσχειν. ὁ Ἀριστοτέλης δὲ λέγει μὲν ἀμφότερα εἶναι τοῦ ἐναρέτου καὶ ἐλευθερίου, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν καὶ λέγεσθαι καὶ νοεῖσθαι κατὰ τὸ εὖ ποιεῖν μᾶλλον ἢ κατὰ τὸ εὖ πάσχειν. διόπερ καὶ δικεῖ θεόν τι εἴναι ἡ ἀρετὴ καὶ ὄμοιωσίς τις τῷ θεῷ· τὸ γάρ θεῖον οὐ κατὰ τὸ εὖ πάσχειν ἀλλὰ κατὰ τὸ εὖ ποιεῖν νοεῖται· λόγισται δέ. φησίν, οὐδεν δεῖ ὁ ἐλευθερίος, οἷον ἀπὸ τῶν ἴδιων κτημάτων, οὐχ ὡς καλὸν ἀλλὰ ὡς ἀναγκαῖον ὅπως ἔχῃ διδύναι· τοῦτο δέ ἔστι τὸ ὅπως ἔχῃ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν ἐλευθερίστητα.

Τὸ δὲ ἔχῆς ἔστι μὲν καὶ αὐτὸς παρατήρημα τῶν ὑπαρχόντων τῷ ἐλευθερῷ καθίστηρε καὶ τὰ πολλὰ τῶν ῥήγιντων. ὠφέλιμον δὲ καὶ εἰς τὴν παρακειμένην φαντασίαν τοῖς ἐλευθερίοις, οἱ γάρ ὀμελοῦντες τῶν ἴδιων κτημάτων φαντασίαν τοῖς μὴ ὀρθοσκοποῦσι παρέχουσιν ἐλευθερίων, οὐκ ἔστι δὲ ἐλευθερίου ἀμελεῖν τῶν ἴδιων ἀλλὰ τούναντίν. πῶς γάρ ἐπαρκέσει οἷς δεῖ μὴ ἐπιμελούμενος; διόπερ καὶ ἡ οὐκονομικὴ ἀρετὴ τίς ἔστιν. ἔκαστος γάρ τῶν ἐνα-

15 ρέτων ἔκεινου ἐπιμελεῖται, φησίν γράμμενος ἐνεργήσει κατὰ τὴν οὐκείαν ἀρετὴν· ὁ γοῦν ἀνδρεῖον ἰσχύος ἐπιμελεῖται. οὐα δύνηται κατ' αὐτὴν ἐνεργεῖν. παραπλήσιον δὲ τόν τε ἀνδρεῖον ἰσχύος ἀμελεῖν καὶ τὸν ἐλευθερίου κτήσεως, εἰπερ διὰ τούτων αἱ ἐνέργειαι τῶν εἰρημένων ἀρετῶν. ἐνιότε δὲ καὶ ἔλαττον καταλείψει ἕαυτῷ ὁ ἐλευθερίος αἱροῦντος τοῦ λόγου· οὐ γάρ πάντως εἰς αὐτὸν

20 σπουδέπει ἀλλ᾽ εἰς τὸ καλόν.

Δῆλον δὲ καὶ τὸ ἔχῆς λεγόμενον. διτι ἡ ἐλευθερίστης κατὰ τὴν οὐσίαν, διτι οὐν ἐν τῷ πολλὰ διδύναι· τὸ γάρ καλόν, διταν ἀπὸ ἔξεως γίνηται, οἷον τὸ κατ' ἀνδρείαν καλόν, διταν ἀπὸ ἀνδρείας γίνηται· καὶ τὸ κατ' ἐλευθερίστητα οὖν καλόν, διταν ἀπὸ ἔξεως γίνηται. τῆς ἔξεως δέ ἔστι τὸ διαφυλάττειν 25 πάντας τοὺς εἰρημένους ὄρισμούς, τὸ διτε, τὸ οἷς δεῖ, τὸ οὖν ἔνεκα, τὸ οὔσον. παραβατίνει δὲ τὸ οὔσον ὁ μὴ κατὰ τὴν οὐσίαν διδύνεις ἀλλ᾽ ἡ ὑπερβάλλων ἡ ἐλλείπων. οὐδὲν δὲ κωλύει ἐλευθεριώτερον εἶναι, φησί, τὸν τὰ ἐλάττω 30 διδόντα. ἐὰν ἀπὸ ἔλαττονων διδῷ, τοῦ ἀπὸ πλειόνων μὲν πλείαν διδόντος μὴ κατὰ τὴν οὐσίαν δέ. ὄμοιώς δὲ οὐδὲν κωλύει καὶ τὸν τὰ ἐλάττω 35 ἔχοντα, πλείω δὲ διδόντα. κατὰ τὴν οὐσίαν ἀσωτὸν εἶναι ἀλλ᾽ οὐκ ἐλευθερίου, τὸν δὲ τὰ ἐλάττω διδόντα ἐλευθερίον. πῶς δὲ εἰπεν ἐλευθεριώτερον εἶναι τὸν τὰ ἐλάττω διδόντα; ἀρά γε ὡς δῆτος τοῦ μὲν ἡττην, τοῦ δὲ μᾶλλον ἐλευθερίου; ἀλλ᾽ εἰ γε παραβατίνει ἀτερος καὶ μὴ διδωσι κατὰ τὴν οὐσίαν μηδὲ φυλάσσει τὸ οὔσον δεῖ προσέσθαι, οὐκ ἔστιν ἐλευθερίος. πάτερον οὖν 40 ἔστιν ἀνεστις καὶ ἐπίτασις ἐν ταῖς ἀτελέσιν ἀρεταῖς (ἔστω δὲ ἐπὶ τῆς ἐλευθερίστητος ὁ λόγος). οἷον ἐὰν τὸ μὲν ἀπαντά τις ἀκριβοῖ διδύνεις μὲν οἷς δεῖ καὶ

1 καὶ εὖ N: εὖ Z	6 δεῖ Z: δὴ N	7 et 8 ἔχει N	14 ἡ om. N
18 δὲ om. N	19 αὐτὸν scripsi: αὐτὸν ZN	24 δέ ἔστι Z <sup>2</sup> in albo	
25 δεῖ τὸ οὖ N: καὶ τὸ οὖ Z <sup>2</sup> in albo		26 κατὰ τὴν οὐσίαν scripsi:	
κατ' οὐσίαν N: κατὰ τὴν αὐτὴν οὐσίαν Z	οὐσίαν δὲ' Z <sup>2</sup> in albo	27 οὐδὲν	
δὲ ZN: οὐθὲν δὲ Arist. IIa: οὐθὲν δὴ Arist. vulg.		εἶναι φησι τὸν Z <sup>2</sup> in	
albo	32 ως δῆτος τοῦ μὲν N: τοῦ μὲν ως δῆτος Z		
35 ἔστω—λόγος Z <sup>2</sup> : quae verba post ἀκριβοῖ praebeunt ZN	36 μὲν supra lineam		
Z: om. N			

ὅτε δεῖ καὶ τοῦ καλοῦ ἔνεκα καὶ τάλλα πάντα, ἐλλείπων δὲ ἐν τῇ ποσότητι· γὰρ οὐχ οὕτως εἰπεν ἐλευθεριώτερον, ἀλλ᾽ εἴωθε συγκρίνων πολλάκις λέγειν. δέταν ὁ μὲν γῆ, ὁ δὲ ὅλως μῆ. οἷον φρονιμώτερον τὸν βουλευτικὸν μᾶλλον. ζῆταν δὲ τὸν μῆ, τοῦ μὲν ὄντος φρονίμου τοῦ δὲ μῆ.

5 Τὸ δὲ ἔξῆς λεγόμενον οὐ καθήλου ἐστίν, ἀλλ᾽ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γάρ ἐλευθεριώτεροι οἱ μὴ κτησάμενοι ἀλλὰ παραλαβόντες τῶν κτησαμένων δι’ αὐτῶν, ἐπεὶ πολλάκις γ’ ἐναντίως ἔχει. καὶ τὸ μετὰ ταῦτα γε οὐκ ἀναγκαῖος συμβαίνει, ἀλλ’ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὸ μὴ ῥᾴδιως πλουτεῖν τὸν ἐλευθερίον δι’ θέλει· τῇ δὲ ἐπιμελείᾳ καὶ τῷ μὴ διθέναι, οἵτε 10 μὴ δεῖ, εὐπορήσει εἰς τὴν δέουσαν χρῆσιν. ἐπεὶ δὲ ὁ ἀναλίσκων ὑπὲρ τὴν οὐσίαν ἀσωτος, διὰ τοῦτο οὐ λέγομεν τοὺς τυράννους ἀσώτους· οὐδεμία γάρ διαπάνη δοκεῖ ὑπερβάλλειν αὐτῶν τὸ πλῆθος τὸ τῆς οὐσίας· τούναντίον δὲ εἰ-ώθημεν ἐνίστε φαύλεσιν τοὺς τυράννους καὶ τοὺς βασιλεῖς. δταν μὴ κατὰ τὴν οὐσίαν ἀναλίσκωσι.

15 p. 1120<sup>b</sup> 27 Τῆς ἐλευθεριώτητος δὴ μεσότητος ἔως τοῦ τοσαῦτα εἰ-ρήσθω.

Ωσπέρ καὶ αἱ τέχναι ὅμοιῶς διαφαίνονται ἐν τοῖς μεγάλοις ἔργοις καὶ τοῖς μικροῖς, οἷον ὁ Πολύκλειτος καὶ μέγα ἐργασάμενος καὶ μικρὸν ἐδήλων τέχνην. οὗτοις καὶ ὁ ἐνάρετος καὶ τοῖς μεγάλοις καὶ τοῖς μικροῖς δηλοὶ 20 τὸ καλόν· καὶ ὁ ἐλευθερίος δὴ καὶ δώσει καὶ δαπανήσει εἰς ἀδεῖ καὶ δσα δεῖ, δμαίως καὶ ἐν μικροῖς καὶ μεγάλοις, καὶ ταῦτα ἡδέως· τοῦτο γάρ κοινὸν ταῖς ἀρεταῖς, τὸ ἐνεργεῖν ἕδεις καὶ λήψεται διθεν δεῖ· καὶ ἐπεισθει γάρ φησι τῇ ἐπιεικεῖ δόσει τὴν ἐπιεικὴν λῆψιν· ἀπλῶς μὲν γάρ δοκεῖ ἐναντία είναι η δόσις τῇ λήψει· η μὲν γάρ δόσις ἐστιν οἷον ἀποβολῆς, η δὲ 25 λήψις οἷον κτῆσις· οὐ μὴν δὲ η ἐπιεικῆς δόσις ἀποβολὴ ἀλλὰ χρῆσις τῶν ὄντων καὶ χρῆσις καλή· δμοίως οὐδὲ η λήψις κτῆσις ἀπλῶς ἀλλ’ εἰς τὴν δέουσαν χρῆσιν γινομένη· οὐκ εἰσὶν οὖν ἐναντίαι ἀλλήλαις ἀλλὰ ἐπόμεναι. εἰ γάρ ἐστιν οἷος καλῶς δοδούτι, καὶ οἷος καλῶς λαβεῖν καὶ ἀνάπολιν. αἱ δὲ ἐναντίαι οὐ γίνονται ἐν τῷ αὐτῷ· ἐναντία δὲ τῇ ἐπιεικεῖ δόσει η φαύλη 30 λήψις, ὥν η μὲν ἐν τῷ ἐπιεικεῖ. η δὲ ἐν τῷ μοχθηρῷ γίνεται.

“Ο δὲ ἔξῆς λέγει. ἀναγκαῖον ἐστιν· εἰ γάρ ήσθησεται καλῶς ἀναλίσκων, ἀναγκαῖόμενος κακῶς ἀναλίσκειν η εἰς οὓς μὴ δεῖ η ὑπὸ τυράννων η ὑπὸ πόλεως, λυπηθῆσεται, μετρίως δὲ τὸ λυποῦν αὐτὸν ἐσται, οὐ τὸ ἀνάλωμα οὐδὲ η διαπάνη ἀλλὰ τὸ μὴ δεύτητως γίνεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἔνιοι ηγοῦνται ἐπὶ

3 η] η Z<sup>2</sup> hue transposuit: η post ὅλως ZN      4 ηττον δὲ τὸν μῆ Z: ητοι μῆ N  
8 τὸ πολὺ Z: τὸ om. N      15 δὴ μεσότητος Z: δὲ η μεσότης N      τοῦ Z<sup>2</sup>: om.  
ZN      15, 16 εἰρήσθω Z, corr. ex εἰρήσθαι: εἰρήσθαι N      19 καὶ ZN  
καὶ ZN      21 καὶ ἐν μεγάλοις N      23 ἐπιεικεῖ λῆψιν N      24 ἐναντία N  
25 δὲ η Z: ἐστιν N      28 καλῶς δοῦναι] καλῶς om. N      31 δ δὲ Z: οὐδὲ N  
32 κακῶς Z: κακῶς N      33 τὸ (post δὲ) Z: τόδε N      λατιποῦν N      οὐ τὸ Z:  
ἀπὸ N      34 μὴ δεύτητως Z: μηδὲ ὄντος N

μηδενὶ λυπηθῆσεσθαι τὸν ἐνάρετον, ἐπισημειοῦται καὶ φησι τῆς ἀρετῆς εἶναι, τουτέστι τοῦ ἔχοντος τὴν ἀρετὴν τὴν ἡδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι ἐφ' οἷς ὅσι καὶ ὡς ὅσι· οὐ γάρ περιμήρηται αὐτοῦ τὸ παθητικὸν μόριον τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ κεκόσμηται. ἀνάγκη οὖν μετρίαν τινὰ λύπην αὐτῷ γίνεσθαι ἐπὶ ταῖς μὴ προσηκούσαις ἐνεργείαις, ἀνθρώπῳ γε ὅντι καὶ φιλοκάλῳ. ὅτι δὲ οὐκ ἐπὶ τῷ ἀναλόγωματι λυπηθῆσεται, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῇ μὴ δεστάτως γνωμένῃ ἐνεργείᾳ, φανερὸν πιεῖ λέγων αὐτὸν μᾶλλον ἄγκισθαι εἰ τι δέσιν μὴ ἀνάλωσεν.

Εἰρησθαι δέ φησι πρότερον. ὅτι ὑπερβολὴ καὶ ἐλλείψεις εἰσὶν ἡ ἀσωτία καὶ ἡ ἀνελευθερία· ἐν ἔκατέρᾳ γάρ αὐτῶν καὶ ὑπερβολὴ καὶ ἔνδεια ὡς εἰρητοι· ἐπεὶ δὲ τὸ ἐν δυσὶν εἶναι λόγεις ἔκατέρῳ. ἐν λόγῳει καὶ δύσει, ἕστι δὲ ἡ δαπάνη κυρίων δόσις καλουμένη, φαίνεται δὲ ἡ ἀσωτία δαπανηρός. ἔστω φησὶ κοινῶς ἡ δαπάνη δόσις. εἰπὼν δὲ τὴν ἀνελευθερίαν ὑπερβάλλειν. τῷ λαμβάνειν προσέμηκε, πλὴν ἐν μικροῖς δηλονότι· οὐγὰ οὕτως ὑπερβάλλειν λέγεται ὁ ἀνελευθέριος τῷ μεγάλᾳ λαμβάνειν ἀλλὰ τούμαντίν τῷ μικρά πολλά λάκις δὲ καὶ πανταχόθεν καὶ δύσιν ἀνδύνηται οὐκ δικῶν ὅτι δὲ δύνηται λαμβάνειν καὶ ὑπωσιοῦν· ἐπεὶ δὲ ἔθετο τὴν ἀσωτίαν ὑπερβάλλειν μὲν τῷ διδόναι. ἐλλείπειν δὲ τῷ λαμβάνειν, κατὰ μὲν τὸν αὐτῆς λόγου ἔγγεται τοιαύτην εἶναι· πλὴν οὐ πάνυ συνδυάζεται ταῦτα· οὐ γάρ ῥάδιον οὐδαμόθεν λαμβάνοντα πᾶσι διδόναι διὸ τὸ ἐπιλείπεσθαι τελέως τὴν οὐσίαν τοὺς ἴδιωτας. 20 οἶπερ καὶ διοιδούσι φησιν ἀσωτοι εἶναι, τοῦτο δὲ ἐπείπεν. ἐπειδὴ οἱ βασικεῖς διοιδοῦσιν ἀσωτοι εἶναι καὶ δύνανται μὴ λαμβάνοντες διδόναι· δὲ τοιοῦτος οἵτις ἔστιν ὁ τῷ ὅντι ἀσωτος μὴ λαμβάνων, διδόναι δὲ πᾶσιν. οὐ μικρῷ βελτίων ἔστι τοῦ ἀνελευθερίου· ἵστος γάρ ἔστι καὶ ὑπὸ τῆς ἡλικίας, ὡς ἐπίπαν γάρ νέοι γίνονται οὕτως ἀσωτοι. καὶ ὑπὸ τῆς ἀπορίας· δεινὴ 25 γάρ καὶ αὗτη ἀναγκάσαι σωφρονεῖν, καὶ ἐπὶ τῷ μέσον ἔλλοι δὲ διὰ τὸ ἔχειν τὰ τοῦ ἐλευθερίου· καὶ γάρ διδώσι καὶ οὐ λαμβάνει, ἡμαρτημένως· εἰ οὖν ὑπὸ ἔθους ἢ ὑπωσιοῦ μεταβάλλοι, ἔλλοι δὲ εἰς ἐλευθερίητηα· ἀλλ᾽ δὲ μὲν τῷ ὅντι ἀσωτος βελτίων τοῦ ἀνελευθέρου πολλῷ· οἱ δὲ πολλοὶ οὐκ ἔχοντις ἀμφώ τὰ εἰργμένα, λέγω δὲ τό τε διδόναι καὶ μὴ λαμβάνειν ἀλλὰ 30 συμφύρουσι καὶ μιγνύουσιν εἰς ταῦτὸν ἀσωτίαν καὶ ἀνελευθερίαν· λαμβάνουσι γάρ δύσιν μὴ δεῖ συνεχῶς, ἵνα ἀναλίσκειν ἔγωσιν εὐχερῶς, ἅμα δὲ καὶ τοῦ καλοῦ μηδὲν φροντίζοντες οὐκ ὀκνοῦσιν αἰσχρῶς πορίζειν. διόπερ οὐδὲ ἐλευθέριοι αὐτῶν αἱ δόσεις· οὔτε γάρ τοῦ καλοῦ ἔνεκα διδόσατιν. ὕσπερ σποπός ἔστι πᾶσι τοῖς ἐναρέτοις, οὔτε οὐδὲ εἴ τοι ποιεῦσιν ἀλλὰ τοὺς κόλα-

2 δεῖ Z: δὴ N      3 περιέργηται N      7 ἄγεσθαι Z      ἀνήλωσεν N: ἀνάλωμα Z

8 πρότερον] c. 1 p. 1119b27      10 ἐν δύσει καὶ λόγῳ Arist. sed cf. Lb Mb      12 κοινὸς N      13 ἐν<sup>◆</sup>ZN et Arist. Lb Mb: ἐπὶ Arist. vulg.      δηλῶ δὲ N      16 ὑπερβάλλει N      δειδόναι N      18 συνδιάζεται N      ante ταῦτα verbum delevit N

οὐδαμόθεν Z: οὐδαμόθεν N: μηδαμόθεν Arist.      19 ἐπειδίπεται ex ὑπολείπεσθαι Z      22 οἵτις ἔστιν N: ὃς ἔστιν Z: τουτέστιν Z<sup>2</sup>      τῷ N: τῷ Z

23 ἵστος scripsi: ἵστρος ZN      24 δεινὴ corr. ἐξ δυνὴ Z      26 εἰ scripsi: ἐὰν ZN      27 οὖν om. N: add. Z in marg.      30 συμφύρουσι (Vossian. man. altera): συμφέρουσι ZN      31 συνεχῆ N      ἔγωσιν om. a Z, add. in marg.

33 ἔνεκεν Z      ὕσπερ - ποιεῦσιν (34) Z marg.

καὶ ἡ τοὺς ἄλλην τινὰ ἥδουνται πορίζονται· διὸ οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἀκόλαστοί εἰσι, τὸ δαπανηρὸν αὐτῶν μετάγοντες εἰς τὰς ἥδουνται· πλὴν ἡ μὲν τιῇ ὅνται ἀσωτία λάσιμός ἐστιν, ὡς εἴρηται, ἡ δὲ ἀνελευθερία ἀνίστοις. ἀνίστοις δὲ εἰπεν ἀντὶ τοῦ δυσίστοις· ὡς ἐπίπαν γάρ δοκεῖ τὸ γῆρας ἀνελευθέρους ποιεῖν 5 καὶ πᾶσα (ἀδύναμία). οἱ γάρ ἀσθενέστεροι τὰ σώματα καὶ ἀδύνατοι τὰ πολλὰ ἀνελεύθεροι γίνονται διὰ τὸ νομίζειν πολλῶν δεῖσθαι· ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ [νομίζειν] συμφύστερον εἶναι τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἀνελευθερίαν δυσιστότερα ἐστίν. ἐλέγχθη γάρ διτὶ ἐφ' ὅτι ἀποκλίνομεν οἱ ἀνθρώποι καὶ πρὸς ἄπερ ἀλώσιμοι ἐσμεν ταῦτα δυσίστα· ἀποκλίνονται δὲ οἱ πλεῖστοι ἐπὶ φιλοχρηματίαν 10 μᾶλλον ἡ (ἐπὶ πρόσειν). φησὶ δὲ πολυειδῆ εἶναι τὴν ἀνελευθερίαν· σχεδὸν μὲν γάρ πᾶσα κακία πολυειδής, ὡς προεῖπεν, οὐδεμιᾶς δὲ ἡττον ἡ ἀνελευθερία· ἐν δυσὶ γάρ οὖσα τῇ τε ὑπερβολῇ τῆς λήψεως καὶ τῇ ἐλλείψει τῆς δύσεως, οὐ πᾶσιν ὀλόκληρος παραγίνεται. ἀλλ' ἔνιοι μὲν εἰσιν ἀνελεύθεροι τῷ λαμβάνειν καὶ τούτῳ ὑπερβάλλουσιν, ἔνιοι δὲ μόνον τῇ δύσει ἐλλείπουσι, λαμ- 15 βάνειν δὲ οὐκ ἀξιοῦσιν· ὥν δύναματα πλειόνες εἰστί, φειδωλοὶ καὶ γλίσχροι καὶ κίμβικες· οὐ λαμβάνονται δὲ οἱ μὲν δὲ ἐπιείκειαν ἡ φαινομένην· τὰ δὲ αὐτῶν φυλάσσειν λέγουσιν ἵνα μή ποτε ἀναγκασθῶσιν αἰσχύρον τι πρᾶξαι· οἱ δὲ διὰ φύσιον σπέχονται τῶν σίλλοτρίων, ἥγειμενοι μὴ εἶναι ῥάδιον τὰ σίλλοτρα λαμβάνοντας μὴ προτίθειαι τι· δηλοῖ δὲ ἔεις καὶ τίνες εἰσίν οἱ κατὰ τὴν λήψιν 20 ὑπερβάλλοντες· εἰσὶ δὲ οἱ πανταχοῦθεν ἀξιοῦντες λαμβάνειν καὶ μηδὲν κέρδος αἰσχύρον νομίζοντες, οἷον πορνοθρασκοί καὶ τελῶναι καὶ οἱ κατὰ μικρὰ δανείζοντες καὶ ἐπὶ πολλῷ τόκῳ· πάντῃ γάρ οὗτοι αἰσχυροκερδεῖς. ἔνεκα γάρ μικροῦ κέρδους πᾶν διτιόν τοῦ ποφέρουσιν, ἐπεὶ τούς γε τὰ μεγάλα κερδαίοντας δύνεν μὴ δεῖ οὐ λέγομεν ἀνελευθέρους ἀλλὰ μοχθηρούς καὶ ἀσεβεῖς καὶ 25 ἀδίκους, οἷον τυράννους πορθοῦντας πόλεις καὶ ἕρα συλλωντας. ἐφίστησι δὲ ἡμᾶς, διτὶ καὶ ὁ λωποδύτης ἀνελεύθερος καὶ ὁ κυβευτής, καίτοι δοκῶν τισι προεικής εἰναι· ὁ μὲν γάρ λωποδύτης ἔνεκα κέρδους διέλει τοὺς μεγίστους κινδύνους κινδυνεύει, οἱ δὲ κυβευταὶ ἀπὸ τῶν φίλων κερδαίοντας, οἵσι συνδιημερέουσι καὶ συζῶσι καὶ ἤδονται, διταν γυμνοὺς ἀποπέμψωσιν αὐτούς. 30 εἰκότως δὲ τῇ ἀλευθεριότητι ἡ ἀνελευθερία ἀντικεῖσθαι λέγεται· καὶ γάρ μετίζον κακόν ἐστι τῆς ἀσωτίας καὶ μᾶλλον ἐπ' αὐτὴν ἀμαρτάνουσιν οἱ ἀνθρώποι.

2 εἰσιν Z: οὖσι N μετάγοντες Z: ἐπάγοντες N ἡ Z: οἱ N 3 ἀσωτία

corr. ex ἀσωτῷ Z: ἀσω N λάσιμος N δὲ πᾶσα ἀδύναμία Aristoteles: πᾶσα ZN ἀδύνατοι N: ἀνίστοι Z 6 καὶ post τὰ πολλὰ add. N 7 νομίζειν delevi 7. 8 δυσιστωτέρα N 8 ἐλέγχη] B S p. 1109a15

10 ἐπὶ πρόσειν addidi: ἐπὶ πρόσειν· φησὶ δὲ om. N: post μᾶλλον lacuna Z et ζ̄, in margine λειπεῖ et φησὶ δὲ ἀλευθερίαν N: αὐτὴν ἀλευθερίαν Z 11 προείπομεν N cf. B 5 p. 1106b29 13 πᾶσα N ἀνελευθέροις Z 16 φαινομένην Z: φυ Z<sup>2</sup> ante lacunam septem litterarum 17 μήποτε Z: μηδέποτε N 19 τι Z man. 2, ut videtur: om. N 23 κερδαίοντας N 27 ἔνεκεν Z 30 ἡ om. Arist. ἀνελευθεριότης N

p. 1122<sup>a</sup>18 Δάξεις δ' ἀν ἀκόλουθον εἶναι καὶ περὶ μεγαλοπρεπείας  
ἔως τοῦ μήτε λίαν ἀσχήμονες.

"Οὐτι ἔπειται τῷ περὶ τῆς ἐλευθεριότητος περὶ μεγαλοπρεπείας εἰπεῖν. Κατοι  
ώς εἰδος γένους η̄ ώς μέρος ὅλου ὅλην· σκεπτέον δὲ πότερον ταῦτα η̄ οὐ.  
οἱ ἔπειδαν φὸν διαφέρει τῆς ἐλευθεριότητος εἰπωμεν. η̄ μὲν γάρ ἐλευθεριότητος  
περὶ δόσιν ἔστι καὶ λῆψιν. η̄ δὲ μεγαλοπρέπεια περὶ τὴν δόσιν. καλεῖται  
γάρ η̄ διαπάνη καὶ μεγαλοπρέπεια κοινῆς δόσις. ὥσπερ γένιασεν, ἔτι δὲ η̄ μὲν  
ἐλευθεριότητος οὐ μόνον περὶ τὰς μεγάλας ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς μικρὰς δόσεις  
ἔστιν. η̄ δὲ μεγαλοπρέπεια. καθάπερ καὶ αὐτὸς σημαίνει τούτομα. ἐν μεγάλῃ  
10 διαπάνῃ πρέπουσά ἔστιν. ὥστε περὶ τὰ μέγεθος ἔχοντα διαπανήματα. τοιαύτη  
δὲ οὐδεις πότερον εἰδός ἔστι τῆς ἐλευθεριότητος η̄ μέρος; εἰ μὲν γάρ εἰδος,  
ἔπει οὐδὲν γένος ἐν εἰδοῖς ἔχει ἀλλὰ πλείω, πᾶς διαιρήσιμεν τὴν ἐλευθεριό-  
τητα; η̄ τὸ μέν τι αὐτῆς εἴδος ἐροῦμεν περὶ δόσιν. τὸ δὲ περὶ λῆψιν, τοῦ δὲ  
περὶ δόσιν τὸ μὲν περὶ μεγάλα, τὸ δὲ περὶ μικρὰ ἀναλόματα, ὃν τὸ μὲν  
15 πολὺ καὶ μέγα ἀνάλογα μεγαλοπρέπεια καλεῖται. τὰ δὲ ἀλλα ἀνώνυμα; δόξεις  
δὲ ἀστοπον εἶναι διαιρεῖν τὴν ἐλευθεριότητα εἰς δύο εἰδῶν. τὸ περὶ τὴν δόσιν  
καὶ τὴν λῆψιν: διαιρεῖ γάρ μὴ εἶναι ἐλευθεριότητος κατὰ ταύτην μόνην τὴν δόσιν.  
ἔαν γάρ η̄ ἀμαρτητικὸς κατὰ τὴν δόσιν. οὐκέτι ἐλευθέριος ἔστιν. ἀλλ' οὐδὲ οὐ  
λαμβάνων δροῦμος ἐλευθέριος, ὃν μὴ καὶ διαιρεῖ καλῶς. θύμα δὲ εἰ καὶ τῆς ἐλευ-  
20 θεριότητος ἔστι λόγιος τὸ εἶναι κατορθωτικὴν περὶ δόσιν καὶ λῆψιν. οὐκ ἀν  
ἐφαρμόζοι ἐκατέρῳ τῶν εἰδῶν· μᾶλλον οὖν μέρει ἔστι τῆς ἐλευθεριότητος.  
καὶ γάρ οὐτως ἐγγυωτεῖ λέγειν. Οὐτὶ εἰ μέν τις ἔστι μεγαλοπρέπεια, ἐλευθεριό-  
τητος ἔστιν, εἰ δέ τις ἐλευθεριότητος, οὐ πάντως μεγαλοπρέπεια. ὥσπερ εἰ τις  
τὴν ἴατρικὴν διελόμενος εἰς μέρη τρία φαρμακευτικὸν διαιτητικὸν καὶ γειρουρ-  
25 γικόν. λέγοι εἰ μέν τι ἔστι φαρμακευτικόν. πάντως καὶ ἴατρικὸν εἶναι, εἰ δέ  
τι ἴατρικόν. οὐ πάντως φαρμακευτικόν. εἰ δὲ καὶ ταῦτα τις εἰδη εἰποι τῆς  
ἴατρικῆς, οὐδὲν καλύει καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν εἰδός εἶναι τῆς ἐλευθεριότη-  
τος. εἰκατότοις δὲ λέγεται τὸ ἐν μέγεθος πρέπον θεωρεῖν διαπάνημα. τὸ γάρ  
μέγεθος πρός τι τινὸς γάρ μέγεθος. εἰ δὲν ἀλλοιος ἔργου ἀλλοιο μέγεθος  
30 τὸ πρέπον ἑκάστῳ διαπάνημα θεωρήσει. οὐ γάρ τὸ αὐτὸ διαπάνημα προ-  
σήκει τριγράφημα καὶ θεωρῷ. σκέψεται δὴ ο μεγαλοπρεπῆς τὸ πρέπον καὶ

2 τοῦ οὐ. N μήτε λίαν ἀσχήμονες scripsi ex Aristotele: μὴ τελεῖν ασχήμονας

ZN 3 μεγαλοπρεπεῖας NZ<sup>2</sup>: μεγαλοπρέπειαν Z 9 σημαίνει Z: συμβαῖνει N

10 μέγεθος N: μεγέθει corr. in μεγέθη Z 12 διαιρήσιμεν Z 13 ἐροῦμεν Z:

αἱροῦμεν N 15 ἀνάλογα N 16 διαιρεῖ . . . τὴν N 17 μὴ οὐ. N

18 ἀμαρτητικὸς N 21 ἐφαρμόζει NZ<sup>2</sup>: ἐφαρμόζῃ Z 25 λέγει N εἶναι

μέρη Z 23 ἐλευθεριότητος—μεγαλοπρέπεια Z in marg. εἰπεῖν N εἶναι

Z: εἴη N ἴατρικὸν corr. ex φαρμακευτικὸν Z φαρμακευτικὸν corr. ex ἴατρ-

τοῖν Z 28 γάρ ZN: δὲ Arist. 29 εἰ Z: εἴη N 30 ἑκάστῳ NZ<sup>2</sup>: οὐ. Z

θεωρήσει scripsi: θεωρῆσαι ZN 31 ἀρχιθεωρῷ Arist. μεγαλοπρεπῆς corr. ex

μεγαλοπρεπὲς ZN τὸ—μεγαλοπρεπὲς (p. 104.3) in marg. Z

πρὸς αὐτὸν *καὶ* ἐν ὧ καὶ περὶ ἀ· ἐν ὧ δὲ καὶ περὶ ἀ ἐκ τοῦ παραλλήλου εἴρηκεν ἐν ὧ πράγματι καὶ περὶ ὃ πρᾶξιν ἔστι τὸ διαπάνημα· ἀλλο μὲν γάρ διαπάνημα οἰκεῖον ἀντίον κατασκευάζῃ μεγαλοπρεπές, ἀλλο δὲ ἀντίον τῇ πατρὶ περιβάλληται, ἀλλο δὲ ἀντίον χωρητική, ἀλλο δὲ ἀντίον γυμνασιαργῆ. καθὶδρα δὲ τούτων πρεπόντων διαπανήσει μεγέθους στοχαζόμενος τοῦ οἰκείου ἔκαστων.

Ο δὲ ἐν μικροῖς ἦ ἐν μετρίοις [*ἥ*] κατ' ἀξίαν διαπανῶν καὶ τὰ λοιπά. σαφῶς διὰ τοῦ μικροῖς ἔδειξε τὴν τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ τοῦ ἐλευθερίου διαφοράν. περὶ γάρ τὰ μικρὰ καὶ τὰ μέτρια ἀναλόγως τὰ διαπάνηματα ἡ ἐλευθερία· 10 ἐπεὶ μηδὲν ἥπτον ὁ ἐλευθέριος καὶ ἐν μικροῖς τοιωτος· οὐ γάρ ἐν τῷ εἰς μεγάλα ἀναλίσκειν τὸ εἶναι αὐτῷ δισπερ τῷ μεγαλοπρεπεῖ, ἀλλ ἐν τῷ καλῶς. δεῖ δὲ εἰδέναι. *ὕτι* ὡς ἡ μὲν μικροπρέπεια τῆς ἀνελευθερίας, ἡ δὲ ἀπειροκαλία τε καὶ βανασία τῆς ἀσωτίας διαφέρει. οὕτως καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς ἐλευθερίστητος διοίσει. λέγονται δὲ βάνασσοι καὶ οἱ ὑπερβάλλοντες ἐν τῷ εἰς ἀ 15 μὴ δεῖ ἀναλίσκειν, οὐ μόνον οἱ περὶ τὰς βαύνους, πουτέστι τὰς καμίνους, ἐργαζόμενοι, καὶ δῆλον ἔξ ὧν λέγει, ὅτι αἱ μὲν ἐλευθερίαι ἐνέργειαι καὶ μὴ ἐν πλουτοῦσιν οἵαί τε γίνεσθαι. οἱ δὲ μεγαλοπρεπεῖς πλούτου δέονται. τῆς τοιαύτης δὲ ἔξεισι. λέγω δὲ τῆς μεγαλοπρεπείας, ἡ μὲν ἔλλειψις μικροπρέπεια καλεῖται, ἡ δὲ ὑπερβάλλη ἔσικε μὲν ἀνώνυμος εἶναι, καλεῖ δὲ 20 αὐτὴν βανασίαν ἡ ἀπειροκαλίαν. καλοῦνται μὲν γάρ βανασσοι καὶ οἱ τὰς γειρουργικὰς τέχνας ἐργαζόμενοι, καλοῦνται δὲ καὶ οἱ σεμνούνόμενοι ἐπ' αὐτοῖς ὡς πλουσίοις ἡ ὡς μεγάλοις ἡ ὡς καλοῖς. ἐκγύμνηται δὲ τὸ σώμα ἀπὸ τῶν πρὸς πύρ ἐργαζομένων· βαύνους γάρ ἐκάλουν τὰς καμίνους, ἐντεῦθεν δὲ καὶ πάντας τοὺς γειροτέχνας βανασσούς ὠνόμασαν. εἰτά μοι δοκεῖ ἀπὸ τῶν παρ' 25 δέξιαν θυρηπομένων τεγχιτῶν καὶ σεμνούνομένων τούνομα μεταγαγεῖν ἐπὶ τοὺς προσποιουμένους μεῖζον. διόπερ καὶ Ἀριστοτέλης βανασίαν καλεῖ τὴν παρακειμένην κακίαν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ, προσποιήσον τινα οὖσαν μεγέθους τοῦ ἐν διαπανήμασιν δέσιον· ἐν οἷς γάρ οὐ δεῖ οὐδὲ ὡς δεῖ λαμπρύνεται· ὅστερον δὲ περὶ αὐτῆς ἔρειν φησι.

30 Λέγει δὲ τὸν μεγαλοπρεπῆ ἐπιστήμονι ἐσικέναι, ὅτοι ἐπειδὴ θεωρητικός ἔστι τοῦ πρέποντος ἔκαστων μεγέθει καὶ ἔργῳ διαπανήματος (τὸ δὲ θεωρεῖν τῆς

1 καὶ (ante ἐν ὧ) Arist.: om. ZN      ἐν ὧ δὲ καὶ περὶ ἀ om. Z      2 εἴρηκεν N: δ'  
 εἴρηκεν Z      3 κατασκευάζῃ Anonym. Ald. f. 52v31: κατασκευάζοι Z: κατασκευάζει N  
 5 ἔκαστου Z      7 ἡ (post μετρίοις) delevi      8 διαφορὰν transpos. post τὴν N  
 9 ἡ om. N      10 μηδὲν Anon. Ald. f. 52v40: μηδὲ ZN      ἐλευθέριος Anon. l. c.: ἐλεύθερος ZN      τοιωτος Anon. l. c.: τοιωτοις ZN      οὐ Z: οὐδὲ N      11 καλῶς N  
 12 ὅτι Anon. f. 52v41: om. ZN      ἡ μεν Z<sup>2</sup>: μὲν ἡ ZN Anon.      ἡ δὲ ἡ ἀπειροκαλία N      13 ἡ βανασία N      διαφέρει corr. ex διαφορὰ Z: διαφορὰ N.      14 οἱ om. Z  
 16 λέγει ὅτι Z<sup>2</sup> in albo      17 αἱ δὲ μεγα Z<sup>2</sup> in albo      19 ὑπερβάλλη] λη suppl. Z<sup>2</sup>  
 22 μεγάλης (supraser. οἱ) N      24 δοκεῖ om. N      25, 26 τοῖς προσποιουμένοις N      26 διόπερ—λαυπούμενον (p. 105,5) edidit Hase *Class. Journal* XXIX 113      27 μεγέθους om. Z  
 28 ὅστερον] vide c. 7 p. 1123a19      29 αὐτοῦ (τις supraser.) Z      αἰρεῖν N

κυρίως καλουμένης ἐπιστήμης· τὰς γάρ θεωρητικὰς κυρίως ἐπιστήμας ὀνόμαζον, ἡ ἐπιστήμηνα λέγει τὸν τεχνίτην· παντὸς γάρ τεχνίτου τὸ πρέπον θεωρῆσαι ἐκάστον ἔργου, οἷον σκυποτόμου (τὸ) τῷ ποδὶ ἀριθμόν ὑπόδημα καὶ γραφέων εἰδέναι, οἷον δεῖ τὸν ἡρωα γεγράψαι ἡ τὸν ἰδιώτην ἡ τὸν 5 ἡδύμενον ἡ τὸν λυπούμενον· οὐτως δὴ καὶ ὁ μεγαλοπρεπῆς τὸ πρέπον ἐκάστῳ τεχνῇ θεωρήσει δαπανήμα καὶ δαπανήσει μεγαλοπρεπῶς. ὥσπερ γάρ, φησίν, ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, ἡ ἔξις ταῖς ἐνεργείαις ὑβρίζεται καὶ τὸν ἐστιν. τοῦτο δὲ λέγει, ἐπειδὴ καὶ πρότερον εἶπεν ἐκ τῶν ἐνεργειῶν εὑρίσκεται καὶ τὰς ἔξις· ὅποιαι γάρ αἱ ἐνέργειαι, τοιαύτη καὶ ἡ ἔξις. ἀς' ἡς αἱ ἐνέργειαι 10 καὶ τὸν ἐστιν ἡ ἔξις θεωρητική, ἡ ποιητική, πρακτική, οἷον αἱ ἐνέργειαι τῆς οἰκοδομικῆς· τοιαῦται δέ τινες αἱ περὶ οἰκοδομίαν. δὴλον οὖν ὡς ἡ οἰκοδομικὴ τεχνῇ τοιούτων ἐνεργειῶν ἐστιν ἐνεργητική, καὶ ἔστι τὸ ὑποκείμενον τῆς οἰκοδομικῆς ἔύλα καὶ λίθοι, οἵς χρωμένη ὡς ὄλη τὴν ἐνέργειαν ποιεῖται, τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν. ἐλέγετο γάρ καὶ ὀλίγῳ πρότερον 15 ἡ ἐλευθερύτης περὶ γρήματα εἶναι. ἐπειδὴ αἱ ἐνέργειαι αὐτῆς περὶ γρήματά εἰσι καὶ τὸ ὑποκείμενον οὖν δηλωνότι τὰ γρήματα. ἐπειδὴ οὖν αἱ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἐνέργειαι δαπάναι εἰσὶ καὶ μεγάλαι καὶ πρέπουσαι, ἡ τε ἔξις φανερά, ἔστι γάρ ἀς' ἡς αἱ τοιαῦται ἐνέργειαι, καὶ διὰ τὸν ὑπόκειται αὐτῇ ἔργα μεγάλα καὶ δαπανήματα μεγάλα. ἡ τοῦτο ἔστι τὸ πρότιθεν λεγούμενόν, ἡ διὰ ἡ ἔξις, 20 τοιτέστιν ἡ θήμική, ὑβρίζεται αὐτὰ ταῖς παραπιπούσαις ἐνεργείαις καὶ τὸν ἐστιν ἀεὶ ἐνεργητική. οὐ γάρ τὸν τὸ μέσον, δὲ ἐλέγετο τῶν ἀρετῶν ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς, καὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς οὖν αἱ δαπάναι μεγάλαι, πρέπουσαι παντὶ μεγάλῳ, καὶ οὐκ ἐν τι ἔχουσαι τὸ μέγα, ὀλλὲ ὅποιον ἀν ἀπαιτῇ ἡ παρούσα γρεία. τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ἔργα μεγάλα· ἔκαστον δὲ ὡς πρὸς ἑαυτόν οὐτω γάρ 25 ἔσται καὶ τὸ δαπάνημα μέγα, καὶ πρέπον τῷ ἔργῳ. ἂν τὸ μὲν ἔργον ἡ τῆς δαπάνης ἄξιον, δὲ δαπάνη τοῦ ἔργου ἡ καὶ ὑπερβάλλον. ἵστως γάρ ἐν τούτῳ μᾶλλον περαιτέρω πρόεισιν ὁ μεγαλοπρεπῆς, ὑπερβάλλων ταῖς δαπάναις, ἵνα τὸ ἔργον μέγα γένηται. ἐπεὶ δὲ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀρεταῖς ὑπάρχει τοῦτο καὶ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ, ἐν μὲν ὁ σκοπὸς τὸ τοῦ καλοῦ ἔνεκα δαπανῶν καὶ 30 μεγάλα ποιεῖν ἔργα, ἐν δὲ τὸ ἡδεώς· ὡρίζεται γάρ ταῖς ἐναρέτοις αἱ κατὰ τὰς ἀρετὰς ἐνέργειαι. ἔτι δὲ προετικῶς δαπανήσει οὐκ ἀκριβολογύμενος· ἡ γάρ ἀκριβολογία μικροπρεπῆς.

1. 2 ὀνομάζων N      3 θεωρεῖσαι N      τὸ addidi      ποδὶ scripsi: παδὶ Z:  
παδίω N      4 δεῖ N: δὴ Z      5 ἡδύμενον NZ<sup>2</sup>: ἡδύμενον Z      6 ἔργω N:  
ἔργον Z      7 ἐν ἀρχῇ] B 1 p. 1103b23      ταῖς Z: ἐν ταῖς N      ἐνεργείαις NZ<sup>2</sup>:  
ἐνεργείας Z      9 τοιαύτη—ἐνέργειαι Z in marg.      αἱ (prius) Z in marg.: καὶ N  
11 οἰκοδομῆς N      14 πρότερον] c. 1 p. 1119b22      17 αἰνέργειαι N      δαπάναι  
corr. ex δαπανηκαὶ, ut videtur, Z      19 ἡ ἔξις N: ἔξις Z      20. 21 ἐστιν δεῖ Z:  
ἀεὶ ἐστῖν N      21 τὸ (post ἦν) N: τοῦτο ex τὸ Z      25 τῷ ἔργῳ scripsi ex

Arist.: τὸ ἔργον ZN      27 ὑπερβάλλων N      31. 32 ἡ γάρ — ἔργον ἀποδεῖται  
(p. 106,5) (ἀποδεῖται ἔργον Hase) edidit Hase *Classical Journal* XXIX 113  
32 μικροπρεπές Arist.

Απὸ δὲ τῆς ἵσης, φησί, δαπάνης τὸν μεγαλοπρεπῆ μέγα πικήσειν τὸ  
ἔργον. οἶνον εἰ δέοι κατασκευάσασθαι τα αὐτὸν τῇ πατρὶν ταλάντων ἑκατὸν οὐχὶ  
ποιήσει (μικρὸν μὲν πολύχυρους δὲ τὴν πολυτελῶν λίθων τινῶν ἔνεστι γάρ  
ποικιλῶς ποιήσαντα σαρδίοις τῇ σμαράγδοις τῇ ἄλλοις τιστοιούτοις λίθοις  
ἢ βραχὺ τι ἔργον ἀποδεῖσαι). ἀλλὰ μᾶλλον βουλήσεται μέγεθός τι ἔχον ἔργον  
ἔργασασθαι οἶνον ὁ Περικλῆς τὸν Ὀλύμπιον τῇ εἴ τι τοιοῦτον. οὐ γάρ ἐστιν τῇ  
αὐτῇ ἀρετῇ κτήματος καὶ ἔργου· κτῆμα μὲν γάρ δεῖ ἔχειν τὸ πλείστου ἀξιον  
καὶ ἐν ὅλῃ φυσικούν τοιούτου πολὺ φυλάττεσθαι. οἶνον γρυπὸν μάργαρον λίθον τίμιον.  
ἔργον δὲ τὸ μέγα καὶ καλὸν τιμιώτατον. τὸ γάρ τοιοῦτον πᾶς ἀνθρακός  
10 ὁ ὄρων, δεῖ δὲ τὸ μεγαλοπρεπὲς θυμαραστὸν εἶναι καὶ ἔστιν ἔργου ἀρετὴ με-  
γαλοπρεπεῖα ἐν μεγέθει, τουτέστιν ἀν μέγα τῇ καὶ εὐκατάστατον. ἔστι δὲ  
τῶν δαπανημάτων φησί, τουτέστι μεγαλοπρεπὴ τὸ τίμια. δεῖν καλῶς γένη-  
ται δηλούνται τίμια δέ ἐστι τὸ περὶ τοὺς θεοὺς καὶ περὶ πᾶν τὸ δαιμόνιον,  
οἶνον εἰ καὶ δαιμόνας δέοι λαταρεύειν καὶ δσα πρὸς τὸ κοινὸν δεῖ καλῶς φι-  
15 λοτιμεῖσθαι· ἐν πᾶσι δέ. ὡς καὶ πρότερον εἴρηται, δύο σκέπτεται ἑαυτόν τε τίς  
ῶν καὶ τίνων ὑπαρχόντων ἀναλίσκειν καὶ τί τὸ ἔργον· λέγει δὲ πέντε μὴ  
εἶναι μεγαλοπρεπῆ, οὐ κατὰ τὴν ἔξιν ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐνέργειαν· τὴν μὲν γάρ  
ἔξιν οὐδὲν κωλύει ἔχειν τὸν πέντα, τὴν δὲ ἐνέργειαν οὐχ οἶνον τε μὴ ὑπαρ-  
χόντων αὐτῷ κτημάτων. δεῖ δὲ περὶ τῆς ἐνέργειας λέγει, φανερόν, δεῖ τῇ  
20 θεῷ ἔσται ἐπιχειρῶν ἀναλίσκειν ὁ πέντης, παρὰ τὴν ἀξίαν γάρ ἀναλίσει  
καὶ τὸ δέον· πᾶν γάρ τὸ κατ’ ἀρετὴν δρθῶς πράττεται. πρέπει δὲ ἀνα-  
λίσκειν καὶ οἷς τάλαντα προσῦπαρχει· δεῖ γάρ αὐτοὺς ἀξίους εἶναι καὶ ὃν οἱ  
πρόγονοι μεγαλοπρεπῶς τινα εἰργάσαντο τῇ ων σφισι μέτεστι· μέτεστι δὲ συγ-  
γενῶν τῇ οἰκείων, ὅστε καὶ τῷ μεγαλοπρεπεῖ ἔχοντι συγγενεῖς τῇ οἰκείους ἀρ-  
25 μόττει μὴ λείπεσθαι αὐτῶν. ὅντος πλούτου καὶ χρηγγίας, μᾶλιστα μὲν οὖν  
ὅ μεγαλοπρεπῆς ἐν τοῖς τοιοῦτοις δαπανήμασιν ἐνεργήσει, λέγω δὲ ἐν  
τοῖς πρὸς τὸ κοινόν, καὶ ἐν τοῖς λίθοις δὲ μεγαλοπρεπῶς ἀναλίσει δσα εἰσά-  
παξ γίνεται, οἶνον γάμος καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ περὶ δὲ πᾶσα ἡ πόλις  
30 σπουδάζει ὑπερβαλλεῖται, οἶνον ἀν περὶ ὅπλα σπουδάζῃ πᾶσα τῇ πόλις τῇ περὶ<sup>1</sup>  
ἴππους, μεγαλοπρεπῶς ταῦτα αὐτὸς παρασκευάσει, καὶ οἱ ἐν ἀξιώματι περὶ τι  
τοιοῦτον σπουδάζωσι τῇ ως ἐλευθέριον τῇ ως τῇ πόλει χρήσιμον μεγαλοπρεπῆ  
αὐτοῦ τὴν γρῆσιν ἔχει. καὶ περὶ ξένων δέ φησιν ὑποδοχὰς τὸν μεγαλο-  
πρεπῆ καλῶς ἀναστρέψεσθαι καὶ ἀντιδωρεάς δέξει δὲ λέγων  
ἀντιδωρεάς ὄμοιογενέν, δεῖ λήψεται ὁ μεγαλοπρεπῆς δωρεάς. ἔστι δὲ οὐδὲν

1 ἵσης N      5 μέγεθός corr. ex μεγέθει Z      6 περικλῆς Z: περὶ κωκλῆς N  
τὸν scripsi: τὸ ZN; τὸν ὄλυμπιον δια Anonym. Ald. f. 53a38      7 πλείστου corr. ex  
πλείστον N      8 πολὺ Z: πολλοῦ N      11 ἀν om. N      εὐκατάστατον scripsi:  
ἀκατάστατον ZN      12 an τουτέστι delendum?      14 δαιμόν Z      15 πρότερον]  
c. 4 p. 1122a25      16 ὑπαρχόντων in marg. add. Z      17 γάρ om. N      20 ἐπι-  
χειρῶν NZ: ν Z<sup>2</sup>, pergit eadem manus pro ἀναλίσκειν scribens μεγαλοπρεπεῖας  
παρὰ Z: περὶ N      21. 22 ante ἀναλίσκειν rasura Z      23 μετέστη N      24 τὸ  
μεγαλοπρεπῆ N      25 λαταρεύει N      27 δὲ om. Z      28 γάμους Z  
29 ὑπερβαλλεῖται N      30 παρασκευάσει Diels: παρασκευάζει NZ      31 ὡς (ante  
ἐλευθερίον) suppl. Z<sup>2</sup>      32 τὸ Z: τοῦ N

θιαυματόν· τὸ μὲν γάρ δύον περὶ μεγάλην διαπάνην καὶ ἐν μεγάλοις ἔργοις ἔστιν ἡ μεγαλοπρέπεια. ἀγαθὸς δὲ ὁν τάχ' ἂν οὐκ ὀκνήσει ποτε λαβεῖν δωρεάν. μέλλων μείζονα ἀντιδωρεῖσθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ εἰς ἑαυτὸν διαπανηρός ἔστιν ὁ μεγαλοπρεπῆς ἀλλ' εἰς τὰ κοινά, ὡς εἴρηται, καὶ τὰ ἀναθήματα ὃ (τὰ δὲ δῶρα ἀναθήματι ἔχει τι δύοισι) ἑταῖρως ἔξει πρὸς τὰς δωρεάς. τῷ γάρ δύτι οὐδενὸς ἀναθήματος ἔκλαττον ἔστι δῶρον καλῶς διέρμενον ἢ Διὸς [δὲ] Φιλέου γάριν ἢ Ξενίου. λέγει δὲ τὸν μεγαλοπρεπῆ περὶ ταῦτα μᾶλλον διαπανῆν, δισα πολυχρόνια τῶν ἔργων. οἷον ναοὺς θεῶν καὶ τειχῶν ἀνασκευᾶς καὶ δισα μόνιμά ἔστι μᾶλλον ἢ περὶ γοργογίας καὶ γυμνασίας καὶ δισα 10 μόνον ἀναλώματά ἔστιν, ἔργον δὲ οὐδὲν μόνιμον ἔχειν φάνεται. καὶ ἐν ἐκάστῳ δὲ τῶν ἔργων τὸ πρέπον σκέπτεται καὶ οὐχ διμόνιον ποιήσεται διαπάνην ἴεραν καὶ τάφου. ἐπὶ δὲ τῶν διαπανημάτων μεγαλοπρεπέστατον μὲν τὸ ἐν μεγάλῳ μέγα. ἐνταῦθα δὲ τὸ ἐν τούτοις, τουτέστιν ἐν ἐκάστῳ δὲ τὸ οἰκεῖον καὶ πρόσφορον. καὶ ἔτι διαφέρει τὸ ἐν τῷ ἔργῳ μέγα τοῦ ἐν 15 τῷ διαπανῆματι οὐδὲν γάρ καλέει τὸ μὲν ἔργον αὐτὸν μέγα εἶναι, τὸ δὲ διαπάνημα μικρόν, οἷον σφαῖρα ἢ λήκυθος ἢ καλλίστη ἔχει μεγαλοπρέπειαν παιδικού δώρου. τοῦτο δὲ διγόνος ἔστι λαβεῖν, ἢ διτι παῖς ἀν παιδὶ γαρίζεται ὡς ἐν παιδὶ μεγαλοπρεπῆς. οὐκ οὕτης μὲν κυρίως μεγαλοπρεπείας ἐν παιδὶ, οὐδὲ στίλης ἀρετῆς οὐδεμιᾶς. δύον δὲ τοῦτο ἀρετῆς παιδικῆς· 20 ἢ οὗτως οὖν ἀκούσομεθα ἢ διτι ὁ μεγαλοπρεπῆς ἀν γαρίζεται παιδὶ καλλίστην σφαῖραν ἢ λήκυθον. τὸ μὲν δῶρον μεγαλοπρεπὲς καὶ παιδικὸν πρὸς παιδα. ἢ δὲ τιμὴ μικρὰ καὶ ἀνελευθέριος, εἰ αὐτὴν κατὶ αὐτήν τις σκοποίη. τοῦτο δὲ δύον παράδειγμα ἔστι τοῦ ἐν ἐκάστῳ εἰναί τι μέγα κατὰ τὸ γένος. ὅπότε καὶ ἐν τοῖς παιδικοῖς δώροις ἔνι τις μεγαλοπρέπεια· ἐν μεγάλοις δὲ μέγα εἴρηκεν, 25 οἷον ἀν τινι τῶν τιμιώτατων μέγεινος προστῇ· τιμάτατα δὲ τὰ πρὸς θεοὺς μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ τὰ πρὸς τὰ κοινά. τὸ δὲ ἔξῆς τῆς φράσεως· ἐπὶ τῶν διαπανημάτων ἔκαστον μέγιστον ἐν τῷ οἰκείῳ γένει καὶ τὰ ἔξῆς, διὰ τοῦτο ἔστι τοῦ μεγαλοπρεποῦς. εἰ ἐν ᾧ ἀν ποιῆ γένει, μεγαλοπρεπῶς οὐερθύσκοιτο, διταν καὶ τὸ διαπάνημα ἄξιον ἢ τοῦ ἔργου καὶ τὸ ἔργον τοῦ 30 διαπανῆματος.

"Α δὲ λέγει περὶ τοῦ βαναύσου καὶ τοῦ μικροπρεποῦς δῆλα ἔστιν· εἶναι μὲν οὖν δῆλον καὶ αὐτός φησι κακίας, οὐ μὴν δινεῖδη ἐπιφέρειν διὰ τὸ μὴ εἶναι βλαβεράς τῶν πέλας ὥσπερ ἡ ἀδικία βλαπτική ἔστι καὶ ἡ ἀκολασία καὶ σχεδὴν αἱ λοιπαὶ κακίαι.

2 δὲ ὁν N: δ' ὁν Z      3 ὁνέτην X      5 τὰ suppl. Z<sup>2</sup>      6 αθήματι scripsi τοῖς ἀναθήματι Arist.: ἢ ἀναθήματι N, idem Z, deleto tamen ἢ      6 ἔστι δῶρον ἔλαττον N      7 διά delevi φίλιον N: φίλω Z      8 θεῶν scripsi: θεοὺς ZN      11 οὐχ διμόνιον corr. ex οὐδεμίᾳ Z      13 μεγάλοις Z      14 τῷ ἔργῳ N: μεγάλῳ ἔργῳ Z      15 τῷ om. Z      16. 17 μεγαλοπρέπεια N: μεγαλοπρέπεια<sup>2</sup> Z      18 οὗτις N      19 ἀλλως N      24 μεγαλοπρέπεια (R): μεγαλοπρεπῆς ZN      25 ἐν τινι Z: ἐν τι N      28 εἰ ante ἐν om. N et Aristoteles      31 μικροπρεποῦς corr. ex μικροῦ πρεποῦς Z      32 δῆλον scripsi: δῆλοι ZN      οὐνεῖδη N

p. 1123a34 Ή μεγαλοψυχία δὲ ἔως τοῦ \* \* \*

Πρὸς μὲν τὸ λαβεῖν τί ἔστιν ἡ μεγαλοψυχία, οὐδὲν διαφέρει. ὡς φησι,  
τὴν ζῆται σπουδὴν ἡ τὸν κατὰ τὴν ζῆται. λέγει δὲ κατὰ τὴν ζῆται τὸν μεγα-  
λόψυχον. πρὸς δὲ τὸ ῥῆμα λαβεῖν ἵστας πρὸς ἔργου ἔστιν ἡ τοῦ μεγαλοψύχου  
ἢ θεωρία· διὸ περὶ τούτου ποιεῖται τὴν σκέψιν· καταφανοῦς γάρ αὐτοῦ γενομένου,  
ἥδισα ἔστιν ἡ μετάβασις ἐπὶ τὴν μεγαλοψυχίαν. διοκεῖ δέ φησι μεγαλό-  
ψυχος εἶναι ὁ μεγάλων αὐτὸν ἀξιῶν. *(Ἀξιος ὄν)* ὁ γάρ μεγάλων *(έαν-*  
*τὸν)* ἀξιῶν, οὐκ ὅν δὲ ἀξιος. γῆθισος· οὐδὲτε δὲ τῶν κατ' ἀρετὴν γῆθισος.  
ὧστε οὐκ ἀξιός ἔστι μικρῶν καὶ μικρῶν ἀξιῶν ἔαυτόν. ὃν φησιν εἶναι σωφρονα·  
10 ἔτερος δὲ ὁ μεγάλων αὐτὸν ἀξιῶν ἀνάξιος ὄν. διὸ διορθίζει χαῦνον καὶ τάττει  
κατὰ τὴν ὑπερβολήν· τρίτον δὲ τὸν μειζόνων ἀξιοῦντα ἔαυτὸν ἡ ἀξιός ἔστιν,  
διὸ οὐ πάντως φησὶ χαῦνον εἶναι· τετάρτον δὲ τὸν ἐλαττόνων ἀξιοῦντα ἔαυτόν,  
ἔάν τε μεγάλων ἔάν τε μετρίων ἔάν τε καὶ μικρῶν ἀξιος ὅν τοι  
ἐλαττόνων ἔαυτόν ἀξιοῖ. περὶ δὲ τούτων πάντων σκέψαιτο ἀν τις εὐλόγως  
15 ἀρετάρενος ὅπ' αὐτοῦ τοῦ μεγαλοψύχου. καὶ γάρ ἐπίνοιά ἔστι τοῦ μεγαλο-  
ψύχου ἀνδρὸς κατὰ τοῦνομα μέγεθος τι ψυχῆς ἔχοντος· καὶ διὰ τοῦτο μῆτε  
ὑπὸ εὐτυχίας ἐξογκουμένου μῆτε ὑπὸ δυστυχίας πίπτοντος. ἀλλ ἐμψελῶς φέ-  
ροντος τὰς τύχας. οὗτοι γάρ λέγονται μάλιστα μεγαλόψυχοι, ὅν τοις εἰσικεν ἡ  
ψυχὴ τοῖς ισχυροῖς καὶ ὑγεινοῖς σώμασιν. δι οὔτε ὑπὸ πνήσους οὔτε ὑπὸ χει-  
20 μῶνος ἡ πνευμάτων μεταβάλλει, ἀλλ ἀσειστα καὶ ἀμετάβλητα μέγει τὸν  
αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ μεγαλόψυχος ὅπ' οὐδεμίᾳς τύχης σείεται οὔτε μεταβάλλει.  
Ἄτε εἰδὼς οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων σπουδῆς διὸ ἀξιον διλλὰ μέριστον μὲν ἀγαθὸν  
τὴν ἀρετὴν, μέριστον δὲ κακὸν τὴν κακίαν, τὰ δ' ἀλλὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ οὐ  
τοιαῦτα εἶναι. διτούς ἀξιον εἶναι πίπτειν ἐπὶ τοῖς κακοῖς ἡ ἐπαιρέσθαι ἐπὶ τοῖς  
25 ἀγαθοῖς· τοιοῦτος δή τις μάλιστα δοκεῖ ὁ μεγαλόψυχος. λέγειν γοῦν εἰώθαμεν  
ἐπὶ τῶν ἐν δυστυχίᾳ μὴ καταπιεύντων. διτούς μεγαλοψύχως ἤνεγκαν καὶ ἐπὶ  
τῶν μὴ ἐπαιρουμένων μῆτε ἐξογκουμένων ὑπὸ εὐτυχίας μεγαλοψύχως ἔχειν.  
ἢ δ' Ἀριστοτέλης λέγει μεγαλόψυχον τὸν μεγάλων ἔαυτὸν ἀξιοῦντα ἀξιον δύτα.  
τίνα δὲ τὰ μεγάλα ταῦτα ἔστιν. ὅν ἔαυτὸν ἀξιοῖ, προσελύθων διασφεῖ.

30 Λέγει γάρ τὰς τιμὰς εἶναι τὰ μέριστα τῶν ἐκτός ἀγαθῶν ὅν ἐφίεσθαι  
τὸν μεγαλόψυχον. τοῦτο δ' αὐτὸν δόξει ἀποτοπον εἶναι· ἀν γάρ σκοπὸς *(ῇ)* ἡ  
παρὰ τῶν ἄλλων τιμῆς. οὕτως εἰσικεν οὐκ ἐφ' ἔαυτῷ εἶναι διλλ' ἐπ' ἄλλοις,

1 ἡ μεγαλοψυχία δὲ Ζ: ἡ δὲ μεγαλοψυχία Arist.: ἡ μεγαλοψυχία N τοῦ om. N:  
add. supra lineam Z 2 πρὸς μὲν Ζ: μὲν πρὸς N 3 τὸν (ante κατὰ) om. N  
6 μετάβασις Z: μετα.... N 7 ἀξιος ὄν addidi ex Aristotele 7. 8 ἔαυτὸν  
addidi 8 ἀξιος scripsi: ἀνάξιος ZN 9 καὶ μικρῶν Ζ 10 γα.... Z  
11 τὸν N: τῶν Z 12 τὸν Z: τῶν N 14 πάντων N: lac. Z  
15 ...νοια Z 17 ἐξογκουμένου N 18 τύχας Z: δίκας N 21 ὅπ' N:  
καὶ ὑπ' Z 22 δι ex ὄν N 27 ἔχειν scripsi: ἐχόντων ZN 28 μεγά-  
λων Z 30 ἀγαθῶν scripsi ex Aristotele: ἡ γάρ ZN ὄν Z: ὁ N  
31 δέξο N ἀν—εἶναι (32) om. Z 7 addidi 32 αὐτῶ (R): ἔαυτῶ N

καλὸν οὕτω πύγη. πυκνὰ μεταβάλλειν ἐκ τοῦ εὖ πράττειν εἰς τὸ κακοπράχειν.  
 ἐὰν ποτὲ μὲν τιμῆσαι ποτὲ δὲ μῆτ, ἀλλὰ τούναντίσιν ἀτιμάζεται· ηὔκιστα δὲ·  
 προσήκει τῷ ἔναρέτῳ ἐπ' ἄλλους εἶναι. ἀλλὰ μῆτ ποτε οὐ τοῦτο λέγει ὁ  
 Ἀριστοτέλης· τούναντίσιν γάρ καὶ ὑπεροπτικὸν αὐτὸν φῆσιν εἶναι τῆς παρὰ τῶν  
 πολλῶν τιμῆς. οὗτε μηδὲν τῶν ἀνθρώπων ἡγούμενον εἶναι πολλῆς τιμῆς  
 ἀξιον. τίς οὖν αὐτῷ σκοπός; οὐ μὰ Δίᾳ τὴν τιμᾶσθαι· εἴη γάρ ἀν οὕτως ἐπ'  
 ἄλλους. ἀλλὰ τὸ παρέχειν ἑαυτὸν ἀξιον ὑπὸ τῶν σπουδαίων τιμᾶσθαι καὶ  
 συνειδέναι ἑαυτῷ ἀρέστῳ καὶ ἀξιῷ τῆς παρὰ τῶν ἀγαθῶν τιμῆς καὶ σπουδῆς.  
 Τῆς τυγχάνων μὲν ὀδυσεῖται. ἐὰν δὲ μῆτ τιμῆσεται τὸ αὐτῷ  
 10 συνειδέναι οὗτος τίς ἐστι. τοιοῦτος γάρ ἐστιν. οἷον ὁ ποιητὴς πεποίηκε τὸν  
 Ἀγαλλέα λέγοντα “φρονέω δὲ τετιμῆσθαι Δίῳ αἴτη”. ἄριστοι μὲν γάρ πάντων  
 οἱ θεοί, παρὰ δὲ τούτων ἡγεῖται τιμὴν αὐτῷ ὑπάρχειν ἀγαθῷ ὅντι καὶ τελείῳ  
 κατ' ἀρετήν· σχεδὸν γάρ πάσας αὐτὸν φῆσιν ἔχειν τὰς ἀρετάς. χαρακτηρί-  
 ζεσθαι δὲ κατὰ τὸ μέγεθος τὸ τῆς ψυχῆς ἐπικαρμημα γάρ τι εἶναι τὴν μεγα-  
 15 λοψυχίων πασῶν τῶν ἀρετῶν. ἐκάστην μὲν γάρ εἰδοποιεῖσθαι κατὰ τὰ ὑπο-  
 κείμενα. οἷον σωφροσύνην μὲν διὰ τὸ περὶ ἡδονᾶς εἶναι καὶ λύπας, ἀνδρείαν  
 δὲ διὰ τὸ περὶ φύσεως εἶναι καὶ θάρρη, ἄλλας δὲ δὲν ἄλλο τι· ἐπανίστειν οὐ  
 αὐταῖς μὲν τὴν μεγαλοψυχίαν, οἷον ἐπιγνομένην τινὰ ἔξιν τῇ πασῶν κτήσει.  
 τὸ δὲ μέγεθος τῆς ψυχῆς ἐντεῦθεν τῷ μεγαλοψύχῳ· τῷ τοιούτῳ δὲ μετέίστει  
 20 ἐπεσθαί φησιν ὁ Ἀριστοτέλης τὰ εἰρημένα ὡρ' ήμδην τὸ φέρειν ἐμμελῶς τὰς  
 δυστυχίας· καὶ ἄλλα δὲ πλείω ἀκολουθεῖ περὶ ὃν αὐτὸς δηλώσει.

‘Ο μὲν οὖν μεγαλοψυχος, ὡς τύπωφ εἰπεῖν, τοιοῦτος ἐστιν, τοὺς δὲ λοιποὺς  
 σκεπτέον. Τὸν δὴν ὁ πρῶτος ὁ μικρῶν ἀξιον καὶ μικρῶν αὐτὸν ἀξιον. δην ἔλεγεν  
 εἶναι σώφρονα. εἰ δὲ μικρῶν ἀξιος, πῶς ἀν εἴη σώφρων; οὐ γάρ σώφρων  
 25 ἐνάρετος· δὲ δὲν ἐνάρετος μεγάλων ἀξιος. ἐπειδὴ σώφρονα λέγει τὸν περὶ ἡδονᾶς  
 κατορθοῦσα· οὗτος δὲ τοιοῦτος. Εἴκοτεν οὖν κοινότερον λαμβάνειν νῦν σώφρο-  
 σύνην ἀντὶ φρονήσεως ὥσπερ εἰώθαμεν πολλάκις· καὶ ταύτης οὐχὶ τῆς ἀρετῆς  
 ἀλλὰ τῆς φυσικῆς συνέσεως, ην ἔχουσι τινες. οἵστε συνορᾶν τίνων ἀξιοι καὶ  
 ἐπὶ πάσουν. εἴη δὲν ἀν τοιοῦτος οὐκ ἀφῆται ἀνθρωποις. οὐδὲν δέν  
 30 οὐδέπω οὐδὲν μέγα οὕτε εἰδότα οὕτε πεποιηκότα οὐχ ἡγεῖται μεγάλων εἶναι  
 πω τιμῶν ἀξιος· οὐδὲν δὲ κωλεῖ παιδευθεῖται γενέσθαι αὐτὸν μεγαλόψυχον.  
 οὐδὲ μεγάλων αὐτὸν ἀξιῶν ἀνάξιος ὥν μορθηρες καὶ γαδνος, ἀντιποιούμενος  
 μῆτ προσηκουσῶν τιμῶν, παντελῶς αὐτῶν ἀνάξιος ὥν. ἀξιοι δὲν αὐτὸν οὐ τῶν  
 ἀπλῶν μεγάλων· οὐδὲν γάρ οὐδὲν ἄλλα τῶν νομιζομένων. λέγω δὲ τῶν πολιτε-  
 35 κῶν τιμῶν. μεγάλη γάρ τιμὴ η μέν ἐστι κατ' ἀλήθειαν (αὗτη δέ ἐστιν ὁ

2 μῆτ Z: μὲν N δὲ (post ηὔκιστα) οὐ. N 6 οὐ μὲν διὰ Z: οὐ μ. διὰ N  
 8 τῶν ἀγαθῶν Z: τῆς ἀγαθῆς N 9 ἀντῷ] αὐτῶ N: αὐτὸ Z 11 λέγοντα]  
 Homer. Il. I 608 φρονέω Z: φρονέα N 13 πάσας αὐτὸν N: πά..... Z  
 14 τὸ τῆς Z: τῆς N 15 γάρ οὐ. N 16 ἀνδρίαν Z 17 εἶναι οὐ. N  
 17. 18 δὲ αὐταῖς scripsi: δὲ ταῖς Z: δὲ τὰς N 19 τῷ Z: τὸ N 23 δὲ Z:  
 δὲ N δὲ (ante μικρῶν) Z: οὐ N καὶ—ἀξιος (24) οὐ. Z αὐτὸν] αὐ-  
 τῶν N 25 δὲ οὐ. N 26. 27 σώφροσύνην scripsi: σώφρονα ZN 32 αὐ-  
 τῶν] αὐτὸν ZN 33 αὐτὸν] αὐτὸν ZN

παρὰ τῶν σπουδαίων καὶ ἀρίστων ἔπαινος), ἡ δέ ἐστι νομιμογένη μεγάλη, ἣν οἱ πολλοὶ παρέχουσι στέφανοι καὶ εἰκόνες καὶ τὰ τοιαῦτα. ὃν δὲ τοῦγάνειν ὁ γαῦνος ἑαυτὸν, οὐδὲ ἀντὸν ἀγάθιος ὄν· ὁ δὲ μειζόνων ἡ ἀξιος οὐ πᾶς γαῦνος, γίνονται γάρ τινες εὐφυεῖς καὶ γαύινες εὐποιητικοὶ τῶν πατρίδων ἃ ἐν καιρῷ, ἐπιδιδόντες καὶ βιηθίουστες τῷ κοινῷ καὶ ἀνατιθέντες ἀναθήματα· οὗτοι δὲ ἀξιοί εἰσι τῆς παρὰ τῶν πόλεων τιμῆς. ἐνίστε δὲ ἀξιοῦσι διὰ τοῦτο καὶ ἀπλῶς ἐνάρετοι εἶναι καὶ τέλειοι οὐ διὰ γαυνότητα ὅλλα δὲ ἄγροισιν, οὓς οὐδὲν κωλύει παιδεύθεντας καὶ τελείως ἀγαθοὺς γενέσθαι. περὶ δὲ τοῦ μικροφύγου καὶ παντελῶς ἀπορήσαι τις ἀν. λέγει γάρ μικρόψυχον εἶναι. ἐάν τε 10 μεγάλων ἐάν τε μικρῶν ἀξιοῖς ὄν, ἔτι ἐλαττόνων αὐτὸν ἀξιοῖ. εἰ μὲν γάρ μεγάλων ὅλως ἐστὸν ἀξιος, πῶς ἀν εἴη μογυμηρός; ἡ μεγάλων οὖτοις ἀν εἴη ἀξιος. οἷον εἰ προγόνων ἐπισήμων ὃν εἰς μικρὰ ἑαυτὸν ἀξιεῖ ἐπιτηδεύματα καὶ βάναυσον τέχνην μεταχειρίζεται, ἐξὸν πολιτειῶν ἀπτεσθαι καὶ εἰ μὴ ἀφοῦς ἡ πρὸς τὸ μαθεῖν ἄν τι ἡ γνῶναι, τούτων μὲν ἀφέστηκε, τὰ δὲ τυχόντα ἐπι- 15 τηδεύει· οὗτος γάρ τῷ ὄντι ἐλαττόνων ἑαυτὸν ἀξιοῖ. ὁ δὲ καὶ μικρῶν ἀξιοῖς καὶ ἔτι ἐλαττόνων ἑαυτὸν ἀξιῶν παντελῶς μικρόψυχος, καίτοι δὲ Ἀριστοτέλης λέγει μάλιστα ἀν δοκεῖν μικρόψυχον τὸν μεγάλων ἀξιοῦ μικρῶν δὲ ἑαυτὸν ἀξιοῦντα, ξωσ εἰς τοιαῦτα ἀποβλέπων οὖτα εἰρήναμεν· ταῦτα μὲν οὖν εἰρήνησθαι περὶ αὐτῶν, ἐξ ὧν ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν εἰληπται διτὶ δὲ μὲν μικρόψυχος 20 ἐστιν ὁ μεγάλων αὐτὸν ἀξιῶν ἀξιοῖς ὄν. ὁ δὲ κατὰ τὴν ὑπερβολὴν τεταγμένος γαῦνος, ὁ μεγάλων αὐτὸν ἀξιῶν ἀνάξιος ὄν, ὁ δὲ κατὰ τὴν ἔλλειψιν ἐλαττόνων αὐτὸν ἀξιῶν ἥτις ἐστὶν ἀξιος (μικρόψυχος). τὰ δὲ ἔξης ἐπειδὴ καὶ καθ' αὐτὰ δηλά ἐστι καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων, οὐδὲ ἀνάγκη πάντα ἐπιεῖν, ἀλλ' εἴ τινα ἔχει 25 ἔντασιν κατὰ τὴν λέξιν ταῦτα θεωρητέον.

λέγει δὲ τὸν μεγαλόψυχον τῷ μεγέθει ἄκρον εἶναι· μέγας γάρ ἐστι τῷ μέγεθος ἔχειν ψυχῆς τὸ ἀκρύτατον, τῷ δὲ ως δεῖ μέτος· οὔτε γάρ ὑπερβάλλει οὔτε ἔλλειπει κατὰ τὸ ἀξιοῦν ἑαυτὸν ὃν ἐστιν ἀξιοῖς. οἱ δὲ ἐν ταῖς παρακειμέναις κακίαις οἱ μὲν ὑπερβάλλουσιν, οἱ δὲ ἔλλειπουσιν, οἱ μὲν γαῦνοις ὑπερβάλλουσιν. οἱ δὲ μέριστον ἐν τῷ ὑπερθετικῷ λεγόμενον ἔν, περὶ ἔν τι ἀν εἴη ὁ μεγαλόψυχος. τί οὖν τοῦτο ἐστιν ἐκ τῆς ἀξίας ληπτέον. ἡ γάρ ἀξία λέγεται [τουτέστι] πρὸς τὰ ἐκτὸς ἀγαθά. ἀξίαν γάρ λέγομεν ἥ πλούτου ἡ δόσης ἥ τιμῆς ἥ ὅλου τινάς. τῶν δὴ ἐκτὸς ἀγαθῶν τοῦ μεγίστου ἀξιοῦται ὁ μεγαλόψυχος· μέριστον δέ ἐστιν δ τοῖς θεοῖς ἀπονέμομεν. τοῦτο δέ ἐστιν ἥ

1 παρὰ Z: περὶ N      3 ἑαυτὸν Z: αὐτὸν N      5 ἀξιοῖς ὄν Diels      4 ἐφυεῖ Z      6 τῆς corr. ex τῶν Z      7 τέλειοι ZN      9 λέγοι N      10 ἔτι scripsi ex Arist.: εἰτα Z: εἰτα καὶ N      10. 11 μὲν γάρ Z: δὴ N      11 οὗτος Z      11. 12 ἀν εἴη N: ἐστὶν Z      12 ἑαυτῶν N      13 εὐφυῆς N      14. 15 ἐπιτηδεύη N  
17 δοκεῖ N      20 αὐτὸν Z: αὐτὸν N      21 αὐτὸν Z: αὐτὸν N      22 ἀνάξιος —  
ἀξιῶν (22) om. Z      22 μικρόψυχος addidi      23 πάντως N.      25 ἀκρών N  
26 μέσος N: μέρος Z      28 οἱ μὲν γαῦνοι — ἔλλειπουσιν (29) om. Z      29 αὐτὸν Z: αὐτὸν N      30 ὑπερθετικῷ scripsi: ὑπερθετικός ZN.      32 τουτέστι delevi  
34 ἀπονεμόμενον N

τιμή. διὰ γάρ τοῦτο τιθησί περὶ τιμᾶς ὅντα καὶ ἀτιμίας τὸν μεγαλόψυχον.  
ῶν μὲν γάρ δεῖ τιμῶν ἐφέται καὶ ἄξιον αὐτὸν ἡγεῖται, ἵνα δὲ οὐ δεῖ ὑπερορῷ·  
ὅμοιώς δὴ καὶ ἀτιμίας· τὰς μὲν παρὰ τῶν ἀγαθῶν ἀλλοτρίας ἔαυτον νενόμικες,  
τὰς δὲ παρὰ τῶν πολλῶν ὑπερορῷ. σχεδὸν δὴ ὁ λόγος τοιοῦτος ἔστιν· εἰ  
5 μεγίστων αὐτὸν ἀξιοῦ ἄξιος ὁν, τὸ δὲ μέγιστον ἔν. λέγεται δὲ ἀξιώματα ὡς πρὸς  
τὸ ἔκτος, τὸ μέγιστον τῶν ἔκτος ἀγαθῶν εἴη ἂν οὖ δέξιον ἔαυτόν. εἰ δὲ μέ-  
γιστον ἡ τιμή, ταύτης ἀξιοῦ ἔαυτήν· καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου μὲν συμφανές· καὶ ἄνευ  
10 δὲ λόγου φαίνονται οἱ μεγαλόψυχοι περὶ τιμῆν εἶναι. ὁ δὲ μικρόψυχος.  
φρονίν, ἐλλείπει καὶ πρὸς ἔαυτὸν καὶ πρὸς τὸ τοῦ μεγαλοψύχου  
15 ἀξιώματα, οὔτε γάρ ὁν αὐτός ἔστιν ἀξιοῦ ἀξιοῦ ἔαυτὸν πολὺ τε ἀπέχει τοῦ  
ἐφεζθαι ὁν ὁ μεγαλόψυχος· ὁ δὲ γαῦνος πρὸς ἔαυτὸν μὲν ὑπερβάλλει  
ἀξιοῦ γάρ αὐτόν, ὁν οὐκ ἔστιν ἀξιοῦ· οὐ μὴν τόν γε μεγαλόψυχον· οὐδὲ  
γάρ ἐπινοῆσαι δύναται ὁν ἔαυτὸν ἀξιοῦ ὁ μεγαλόψυχος.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐνδείκνυται δῆτι ἄριστος ὁ μεγαλόψυχος· εἰ γάρ τῶν με-  
15 γίστων ἀξιοῦ ἀριστος ἀν εἴη, καὶ δόξειεν ὁν εἶναι, φρονί, μεγαλοψύχου  
τὸ ἐν ἑκάστῃ ἀρετῇ μέγα. ὥσπερ γάρ ἐλέγομεν, ἑκάστη μὲν ἀρετῇ εἰδο-  
ποιεῖται τοῖς ὑποκειμένοις αὐτῇ, τὸ δὲ μέρεμος ἑκάστῃ ἐπιθετέον ἐν τῇ μεγα-  
λοψύχᾳ. μέρεμος γάρ τι τῇ ψυχῇ παραγίνεται σὸν τῇ ἔξει ταύτῃ· αὕτη δὲ  
παραγίνεται. τελειωθεῖσῶν τῶν ἀρετῶν πασῶν. καὶ προελθὼν λέγει κάτιμον  
20 τινὰ εἶναι τῶν ἀρετῶν τὴν μεγαλοψύχιαν· μείζους γάρ αὐτὸς ποιεῖ. πῶς δὲ  
μείζους; δύστι μέρεμος τι προστίνεται τῇ ψυχῇ τῶν ἐναρέτων καὶ ἐφ' ἑκάστῃ  
δὲ μεγαλοφρονεῖ ὁ σπουδαῖος. θεωρῶν τὴν ὑγίειαν καὶ τὸ κάλλος αὐτοῦ τῇς  
ψυχῆς. διὰ τοῦτο γαλεπὸν τῇ ἀλλοθείᾳ μεγαλόψυχον εἶναι· δεῖ γάρ τὴν τε-  
λείαν ἔχειν καὶ καλοκαγαθίαν· τοῦτο δὲ γαλεπόν. μάλιστα μὲν οὖν περὶ τιμᾶς  
25 καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχος, καὶ ἡσθίεται τιμώμενος ὑπὸ τῶν σπουδαίων  
κατ' ἀξίαν, ὡς τῶν οἰκείων τυγχάνων ἢ καὶ ἐκατετόνων· ἀρετῆς γάρ  
παντελοῦς οὐκ ὁν γένοιτο ἀξία τιμή. λέγει δὲ παντελῆ ἀρετὴν τὴν  
σύμπασαν, ἣν ἀνάγκη ἔχειν τὸν μεγαλόψυχον· οὐ μὴν ἀλλ' ἀποδέξεται  
30 ὅταν μὴ ἔχωσιν αὐτῷ νέμειν μείζω· τῆς δὲ παρὰ τῶν τυγχάντων ὀλιγω-  
γήσει καὶ τῆς ἐπὶ μικροῖς. ἐὰν γάρ τινα μικρὰ αὐτῷ πραγμῆ, οὐκ ἡγεῖται  
δεῖν ἐπὶ τούτοις τιμᾶσθαι. ὅμοιώς δὲ καὶ ἀτιμίας ὀλιγωρήσει τῆς παρὰ  
τῶν πολλῶν· καὶ γάρ γνηται περὶ αὐτόν. οἷδεν δῆτι οὐ δικαίως ἔσται. τοῦ  
δὲ μὴ δικαίως γνωμένου παντὸς καταφρονεῖ. μάλιστα μὲν οὖν, ὡς εἴρηται,

3 παρὰ scripsi: περὶ ZN 4 παρὰ Z: ὑπὲρ N δὴ Z: δεῖ N 6 εἰ δὲ—ἔαυτόν (7)  
om. Z 8 τημῆν N 9 ἐλλείπει N 10 οὐκ ἀξιοῦ N 11 εὑρέσθαι N

12 αὐτόν] ἔαυτόν Z: αὐτὸν N τὸν Z: τῶν N 14 ἄριστος scripsi: ἄξιος ZN

15 ὁ ἄριστος Z δόξει N μεγαλόψυχον Z 16 ἑκάστη μὲν om. N

<sup>οὐ</sup>

16, 17 εἰδοπειεῖται N 18 γάρ τι Z: γε τι N 19 τελειωθῆσαι N 20 εἶναι  
Z: ἢ N 22 δὲ N: λοιπὸν Z μεγαφρονεῖ N τὴν Z: αὐτὴν N  
αὐτοῦ] αὐτοῦ Z: om. N 24 καὶ om. N 26 καὶ om. N 27 παντελῆ scripsi:  
πανταχῇ ZN 28 μὴν Z: μὲν N 29 αὐτῷ scripsi ex Arist.: αὐτῶν Z: αὐ-  
τὸν, N 29, 30 ὀλιγορήσει N 30 τῆς Z: τοῖς N 31 παρὰ Z: περὶ N

32 αὐτῷ N δῆτι οὐ scripsi: ὅπου ZN

περὶ τιμάς ἔστιν ὁ μεγαλόψυχος. ἀξιῶν ἔαυτὸν τῶν μεγίστων. ἔπειται δὲ τούτῳ μήτε εὐτυχοῦντα περιγραφὴ αὐτὸν γίνεται μήτε δύστυχοῦντα περιθυπον. ὁ γάρ εἰθισμένος τῶν μεγίστων αὐτὸν ἀξιοῦν τῶν ἄλλων σὸγαθὸν καὶ κακῶν κρείτων ἔστιν, οἷον πλούτου πενίας δόξης ἀδοξίας, ἀπλῆς τῶν περὶ τὸ σῶμα σ καὶ ἐκτὸς ἀγαθῶν καὶ κακῶν· μέριστα γάρ ἀγαθὸν ἡγεῖται τὰ περὶ ψυχῆν, ὃν ὑπαρχόντων αὐτῷ ὑπὸ οὐδενὸς αὐτῶν οὔτε ἐπαιρέται οὔτε καταπίπτει· οὐδὲ γάρ πρὸς τὴν τιμὴν οὐτως ἔγει. ὅστε ἔξεπαιρεσθαι ὑπὸ αὐτῆς, ἀλλὰ τῆς μὲν παρὸς τῶν πολλῶν καὶ παντελῶς καταφρονεῖ, τὴν δὲ παρὰ τῶν σπουδαίων ἀποδέγεται μὲν εἰ γένοιτο· γνωμένης δέ. οὐ διὰ τοῦτο λανθάνει μὴ συμ-  
10 βαίνειν.

Δοκεῖ δέ τις τὰ εὐτυχήματα συμβάλλεσθαι πρὸς μεγαλοψυχίαν. μεγαλόψυχος μὲν γάρ ἔστιν ὁ ἀξιῶν ἔαυτὸν τῶν μεγίστων τιμῶν. οἱ δὲ εὐ-  
γενεῖς καὶ πλούσιοι η̄ δυνάσται ἄλλην εὐτυχίαν ἔχοντες ἀξιοῦνται τιμᾶσθαι καὶ  
τιμῶνται ὡς ἐν ὑπεροχῇ ἀγαθῶν ὄντες. οὐ μήν εἰσιν οὐτοι μεγαλόψυχοι.  
15 οὔτε τῷ ἐφίεσθαι τιμῶν οὔτε τῷ τυγχάνειν κατ’ ἀλγήθειαν γάρ μεγαλόψυχος  
γένοιτο· ἂν ὁ ἀγαθός καὶ τιμῆς. ἂν δὲ ἄμφω αὐτῷ ὑπάρχῃ  
ἀρετὴ καὶ τὰ ἐκτὸς εὐτυχήματα, ἵσως μᾶλλον δόξει τιμῆς εἰναι τοῖς πολλοῖς,  
κατ’ ἀλγήθειαν δὲ μᾶλλον αὐτὸς ἔστιν εἰ καὶ διὰ τὴν εὐτυχίαν ἀκωλύτως ἐνερ-  
γούμενος κατὰ τὴν ἀρετὴν ἐν προτηρουμένοις· ταῖς γάρ καλαῖς ἐνεργείαις ἀκολου-  
20 θοῦσιν αἱ τιμαί. ἀνευ δὲ ἀρετῆς τὰ εὐτυχήματα ὡς ἐπίπαν ὑβριστὰς καὶ  
ὑπερόπτες ποιεῖ· μιμοῦνται γάρ ὡς οἴονται τὸν μεγαλόψυχον ἐν οἷς δύνανται·  
δύνανται δὲ ἐν τῷ καταφρονεῖν τῶν πολλῶν, οὐκ ἐν τῷ κατ’ ἀρετὴν πρά-  
τειν· καταφρονεῖ δὲ τῶν πολλῶν οὐκ ὥστε ὑβρίζειν ἀλλ’ ὥστε μὴ θαυμάζειν  
τὰς παρ’ αὐτῶν τιμάς. καὶ δὲ μὲν δικαίως αὐτῶν καταφρονεῖ· διεξάει γάρ  
25 ἀληθῆς δὲτι κρείτων ἔστι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ φευδῶς καὶ ὡς δὲν τύχη περὶ τε  
αὐτῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων διεξάζουσιν· ἐπειδὴ δὲ τὸ αὐτοῦ μέγεθος οὐκ ἀγνοεῖ  
ὁ μεγαλόψυχος καὶ τὰ ἄλλα ἐπίσταται τὰ ἀνθρώπινα οἵτινα ἔστι, εἰκότως οὐκ  
ἔστιν οὔτε πυκνοκίνδυνος οὔτε φιλοκίνδυνος ἔαυτὸν τε οὐκ γένοιμενος δεῖν ὡς  
ἔτυχε καὶ προέσθιει καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὲρ τῶν μηδενὸς ἀξιῶν κινδυνεύειν· ἐν  
30 οἷς δὲ ἀν κρίνη κινδυνευτὰ ἐνεῖναι, μεγαλοκίνδυνός ἔστιν. οὐδὲ γάρ τὸ ζῆν  
μέγα ἡγεῖται ἀλλὰ προτιμᾷ αὐτοῦ τὸ καλῶς καὶ ὑπὲρ κακῶν ἔργων ἀποθα-  
νεῖν. καὶ οἷος, φησίν, εὖ ποιεῖν, εὐεργετούμενος δ’ αἰσχύνεσθαι.

2 περιγραφῆς Z      3 αὐτὸν ἀξιῶν lac. Z      4 αὐτὸν N      5 κακῶν· με] lac. Z  
7 αὐτῆς X: αὐτῶν Z      8 παρὰ N: πέρι Z      9 γένοιτο N      14 εἰσιν  
om. Z      15 εὐφίεσθαι N      16 τιμῆς ZN et Arist. Mv: τιμητέος Arist. vulg.  
18 δ’ αὐτὸς μᾶλλον N      μὴ post εἰ add. Z      19 ἀρετὴν ..... προτηρέων  
Z: ἀρετὴν ἐν προτηρουμένοις N      21 οἴονται Z: οἴον τε N      24 δικαίως τῶν N  
διεξάζῃ Z      25 τύχη ab N postea adiectum      26 αὐτῶν] αὐτῶν ZN      αὐτοῦ  
scripsi: αὐτὸς ZN: suam ipsius magnitudinem Felicianus      27 inter μεγαλόψυχος et  
καὶ N habet lacunam quinque fere litterarum, nullam Z      28 πυκνοκίνδυνος ZN  
et Aristot. HaLB Mv Ob: μικροκίνδυνος Arist. vulg.      post φιλοκίνδυνος laeuna quinque  
fere litterarum N      δεινῶς N      29 τῶν scripsi: τε ZN      ἀξιῶν scripsi:  
ἀξιῶν ZN      30 ἐνεῖναι Diels: μὲν εἰναι ZN      32 καὶ οἷος—πέπονθεν (p. 113, 16)  
edidit Rose *Hermæ* V 104 sq.

τοῦτο δὲ αἰτιῶνται τινες ὡς οὐκ εῦ λεγόμενοι· τῷ γάρ ἀγαθῷ οὐ μόνον τὸ εὖ ποιεῖν ἀλλὰ καὶ τὸ εὖ πάσχειν οἰκεῖν εἰναι φασιν. ἀληθῆ μὲν λέγοντες, οὐ μὴν καθηρῶντες τὸ τοῦ μεγαλοψύχου μέγεθος. πολλὰ γάρ δεῖ γίνεσθαι οὐα ἀναστηγηται η̄ εἰς γρήματα η̄ εἰς δύναμιν η̄ εἰς τὶ τῶν τοιούτων εὑρεγετού-  
σι μενος. τοῦτο οὐκ ἔστιν, διὸ λέγει. διτι αἰσχύνοιτ̄ ἀνη̄ η̄ γρήματα λαμβάνειν η̄  
ἀλληγ̄ τινὰ τοιαύτων εὑρεγετούσιν· τῷ γάρ μεγαλοψύχας ἐν ὑπερογῇ,  
διὸ δὲ εὑρεγετούμενος ἐν ὑπερογῇ μενον δοκεῖ γάρ τε τετάχθαι· διὸ καὶ ἀντευρ-  
γετικὸν αὐτὸν φησι πλειόνιν εἰναι, οὐα δι πάρδες πολιν προσοφειλη.

"Ο δὲ ἐπιφέρει καὶ λίαν τινες μέμφονται. φησι γάρ ὁν μὲν ἀν εὖ ποι-  
10 ήτη ὁ μεγαλοψύχος μεμνησθαι αὐτόν. ὁν δὲ ἀν εὖ πάθη (μὴ) μηγμονεύειν.  
δοκεῖ δὲ τούναντίον ἀρμέττειν τῷ ἀγαθῷ. τούτων μὲν μὴ πάνυ μεμνησθαι,  
ῶν δὲ ἀν εὖ πάθη εὐχαρίστου γάρ θύμους. οὐ μὴν τοῦτο λέγει δι Ἀριστοτέλης.  
διτι [οὐκ] ἐπιλανθάνεται. ὁν δὲ εὖ πάθη. πάντων γάρ ηκιστα τοῦτο ποιήσει  
δι μεγαλοψύχος. δι καὶ πειρᾶται ὡς εἰπεῖν ἀντευργέτης εἰναι πλειόνων. ἀλλ  
15 οὐκ ἔστιν ἐν λόγῳ μηγμονεύεικὸς οὐδὲ ηδέως δεῖ μεμνησται πρὸς ἀλλους ὁν  
εὖ πέπονθειν, οὐδὲ ἀν ἀλλων ηδέως κατακούσειε. μεγαλοψύχου δὲ καὶ τὸ  
μὴ ράζοντας δεῖσθαι τινος μήτε οὐα εἰς γρήματα ὠφεληθῆ μήτε εἰς ἄλλο τι.  
ἀλλὰ μόλις καὶ οὐδὲ μεγαλοψύχης ἀνάγκης. παρέχειν δὲ προθύμως τοῖς δεομένοις.  
ἄν μὴ μοχθηροὶ ὥστε· τὸ γάρ οὐ πηρετεῖν ἀντὶ τοῦ παρέχειν εἰρηκεν. οἶται  
20 δὲ λέγη πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι καὶ εὐτυχίαις δεῖν μέγαν εἰναι τὸν με-  
γαλοψύχον, οὐκ ἀξιοῦ ἐν βασιλευμένην ὅντα πόλει καὶ οὐα οὗτα τῶν ὑπηκόων  
τὸν μεγαλοψύχον ἀντεξάγειν τῷ ἀρχοντι καὶ βασιλεύοντι· ἀφρονος γάρ τὸ τοι-  
οῦτον ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἴδια μὲν μὴ παντάπατιν εἰναι ἀξεμνον μηδὲ ἀγενητη,  
ἀλλως τε καὶ μὴ τύχῃ εἰς τῶν ἐν τῇ βασιλευμένῃ πόλει οὗτων δι μεγαλο-  
25 ψύχος. μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς διὰ πλοῦτον η̄ δι ἀλληγ̄ δύναμιν ἐν ἀξιώματι  
οὗτας μέγας ἔσται. ἡγουμενος ποιὸν μεῖζον ἔχειν αὐτῶν τὴν ἀρετὴν. πρὸς  
δὲ τοὺς μέρσους μέτριος, ἐπιεικὲς γάρ ὥσπερ καὶ αὐτὸς λέγει· τὸ δὲ συμ-  
νύεσθαι πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι οὐ τοῦτο λέγει· φροτικὸς γάρ ἔσται λέγων  
σεμνὰ περὶ αὐτοῦ. ἀλλ διτι τῆς σεμνότητος οὐκ ἀφαρήσει τῆς ἑαυτοῦ ἐντυγ-  
30 γάνων τοῖς ἐν μεγέθει καὶ εἰς τὰ ἔντιμα. φησι, μὴ λέναι. η̄ οὐ πρωτεύ-  
ουσιν ἀλλοι. [ἀλλὰ] φαντασίαι μὲν γάρ ἔχουσιν ὡς μεγαλοψύχου τοῦ πάν-  
τως ἐν τι ποιουμένου, οἷον εἰ βούλοιτο καὶ ρήσόρων πρωτεύειν καὶ τῶν ἐν  
μουσικῇ εὐδοκίμων η̄ ἐν ἀγωνίᾳ τινί. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν μειρακιώδη  
εἰσὶ καὶ ἐπιπολαῖτον ἀνδρῶν, διὸ δὲ μεγαλοψύχος ὄρῶν τινας πρωτεύοντας ἐν

1 αἰτιῶνται καὶ τινες Z	λεγόμενον N: λ..... Z	2 οἰκεῖον εἰναι N:
lac. Z φησι N	ἀληθεῖ N λέγοντα N	3 μεγαλοψύχου N: μεγά-
λου Z 4 δύναμιγ̄ N	8 προσσοφῆ Z	λος
11 δοκεῖ δὲ τούναντίον Z: τούναντίον δὲ δοκεῖ N	10 μὴ add. Rose: om. ZN	13 οὐκ οἰκεῖ
seclusi 16 κατακούσει Diels: κατακούσῃ γε ZN	20 λέγη (Voss): λέγει ZN	
μέγα ZN 23 ἴδια (R): ἴδειa ZN	25 πρὸς τοὺς διὰ scripsi: om.	
N: lac. octo fere litterarum Z 28 γάρ om. N	29 αὐτοῦ] αὐτοῦ ZN	30 με-
γέθη N η̄ N: lac. Z οὐ] οὐ ZN	30, 31 πρωτεύουσιν ZN	31 ἀλλὰ delevi
31, 32 μεγαλοψύχου οὐ πάντων ἀντιποιουμένου Diels.	32 πρωτεύειν Z	33 με-
ρακιώδει N: lac. Z	34 πρωτεύοντας N	

τούτοις οὐ φύλανεικήσει οὐδὲ ἀμφισβητήσει πρὸς αὐτοὺς τῶν πρωτείων· ἐξαρκεῖ γάρ αὐτῷ τὸ τῆς ἀρετῆς μέγεσθις, οὐ καὶ ἀληθῆς ἐν τιμῇ ἔσται. Οταν δὲ λέγῃ ἀργὸν αὐτὸν εἶναι καὶ μελλητήν, τῷ τοῦ ἀργοῦ δινόματι κέχρηται ἀντὶ τοῦ μὴ εὐκίνητου αὐτὸν εἶναι πρὸς τὰς τυγχάνσας πρόσεις, ἀλλ᾽ η̄ ὅπου τιμῇ σε μεγάλη η̄ ἔρωτος ἐρωτικής γάρ οὐ μεγαλόψυχος τῶν εὐφυῶν καὶ καλῶν ὡς ἀληθῆς· ἐφίσται δὲ καὶ τῶν τιμώτων ἔργων. οἷς μεγάλη τιμὴ ἐπακολουθεῖ παρὸν τῶν σπουδαίων. οὐγ̄ οὕτως διὰ τὴν τιμὴν ὡς διὰ τὸ τῶν πράξεων καλόν.

Ἄληθευτικὸν δὲ αὐτὸν εἶναι λέγει. οὗτα μὴ δι' εἰρωνείαν. ἐκ δὲ τούτων φανερόν. οὗτι οὐκ ἀπασσαν εἰρωνείαν φαῦλον ἥγεῖται οὐ λαριστοτέλης· οὐ γάρ ἂν προσετίθει τῷ μεγαλοψύχῳ τὴν εἰρωνείαν. ἀγαθῷ οὗτι διαφερόντως. φεύγων δὲ τὸ ἐπαγγέλτες οὐ πάντα ἔρει τὰ προσόντα ἑαυτῷ πρὸς τοὺς πολλούς γε. ἐπεὶ πρὸς τε τοὺς σπουδαίους καὶ διμοίους αὐτῷ ἔρει μέτε φιλαληθῆτες ὄντας. τὸ δὲ πρὸς ἄλλους αὐτὸν μὴ δύναται ζῆν ἀλλ᾽ η̄ πρὸς φύλανος φανέρον. ὡς ἀληθές· οὐ γάρ ἀνατίθει γε αὐτὸν τῇ ἄλλῳ προσαρέστει. οὐδὲ πρὸς τὰ ἄλλῳ δοκοῦντα ἀρρεύσεται τὸν αὐτοῦ βίον, ἐλλα μὴ ἄρα φύλος η̄. φύλος δὲ τῷ οὗτι οὐ ἀγαθός τῷ ἀγαθῷ. οὗτες καὶ οὕτως πρὸς ἑωτὸν τρόπον τινὰ βιώσεται. οὐκ ἔσται δὲ θαυμαστικός, ὕσπερ οἱ πολλοὶ θαυμαστικοί εἰσιν η̄ ἀναθηματών μεγάλων η̄ σωμάτων τὸ η̄ μέτρους η̄ μουσικῆς ἀγωνίας· οὐδὲν 20 γάρ μέγα φανείη ἀν τῷ τὴν ἀρετὴν ἔχοντι. οὐδὲ ἀνθρωπολόγος δέ ἔσται ἀνθρωπολόγος γάρ οὐ περὶ ἀνθρώπων διεῖδων ὕσπερ ἔνιοι τοὺς ἄλλων βίους διεξῆγάκασι. τι ἀγαθὸν τῷ οὗτοι η̄ τι κακόν ἔσται. τὸν δὲ μεγαλοψύχου καὶ ὡς ἀληθῆς φύλοςορού λέκηθε ταῦτα πολὺ μᾶλλον ὡς οἱ Πλάτων φησὶν ἐν τῷ Θεατήτῳ η̄ οὐ ἐν τῇ θαλάττῃ γέρες. ἀλλ' οὐδὲ περὶ αὐτοῦ λέγει. τίνες οὖν 25 αἱ τοῦ μεγαλοψύχου ὄμοιει καὶ λόγοι, ἐπειδὴ ἀνθρώπων αὐτῷ λόγος οὐκ ἔσται; η̄ οὐκ ἄν τις ἀμαρτάνοι εἰπὼν περὶ τούτου οὗτι τὸ μὲν δόλον θεολόγος ἔστι καὶ περὶ τούτων καὶ πρὸς τοὺς πολλούς καὶ περὶ φύσεως ἐπιστημῶν; εἰ δὲ ἄρα καὶ περὶ ἀνθρωπίνων. περὶ ἄλλης τοῦτος ἀρετῆς καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἐνεργειῶν. οὐδὲ ἐπαινετικὸς δέ ἔσται ὡς ἔτυχεν ἀλλ' οὐδὲ κακολόγος 30 ποτὲ οὐδὲ τῶν ἐγχυρῶν, εἰ μὴ δι' ὅμηρον. τοῦτο δὲ οὐγ̄ οὕτως δεῖ ἀκούειν ὡς οὗτοι ἐξυβρίζων κακολογήσει τοὺς ἐγχυρούς. ἀλλὰ τὸ δόλον τοιοῦτός ἔσται οὐ μεγαλοψύχος *(οἵος)* οὐδὲ περὶ τῶν ἐγχυρῶν ἔρει φαῦλα. εἰ μὴ πέρα τοῦ δεοντος ἐξυβρίζοιεν. καὶ περὶ ἀναγκαίων η̄ μικρῶν η̄ καιτετα διλοφυρτικάς.

1 φύλανεικήσει N τῶν πρω] lac. Z 3 λέγει N: λε<sup>γ̄</sup> Z αὐτὸν ἀργὸν N  
μελητὴν Z: μελητηρὸν N τῶ Z: τὸ N 5 η̄ ἔρωτος Z: postea add. N: η̄ ἔργον  
Arist. εὐφυῶν N 7 παρὸ Z: περὶ N τῶν N postea addidisse videtur  
9 οὗτο N 12 πάντα Z: πάντων N 15 αὐτὸν] αὐτὸν ZN 16 αὐτοῦ] αὐ-  
τοῦ ZN η̄ corr. ex εἰ N 19 μίσθους ZN: corporum pulchritudines Felicianus:  
σωμάτων εὐμεγεθῶν Diels μουσικῆς η̄ ἀγωνίας Z 20 ἀρετὴν N: ἀργὴν Z  
21 οὐ ἀνθρωπολόγος γάρ N 22 τὸν δὲ—ἔσται (26) edidit Hase *Classical Journal*  
XXIX 114 23 ἀληθὸς Z οὐ om. Z Πλάτων] Theactet. p. 173 D  
24 αὐτοῦ] αὐτοῦ ZN 30 ὑπότε ZN 31 τοιεῦτον Z 32 οἴος  
addidi

ἀναγκαῖα δέ ἔστι τὰ εἰς τὰς ἀναγκαῖας γρείας τείνοντα. οὐκ ὀδυρεῖται δὴ τούτων στερούμενος, ἀλλ᾽ οἵτε μετρίων· οὗτοι δὲ ἐγένεται ὁρθίως ὡς τε τυγχάνειν αὐτῶν. τὸ γάρ ὀλοφύρεσθαι περὶ τούτων ἦ δεῖσθαι ὁρθίως τοῦ σπουδᾶζοντος περὶ αὐτὰ καὶ ἥρισμάν του μέρα ἀγαθὸν εἶναι τὴν κτῆσιν αὐτῶν. ὁ δὲ περιποιήσεται μὲν ἑαυτῷ τὰ ἀναγκαῖα, ἀλλ' οὐ μετὰ μεγάλης σπουδῆς, ἀλλ' ἀποικανεῖν μᾶλλον αἴρεσται ἦ αἰσχροῦς ἀπορεῖν αὐτῶν· ἀπόρα μετρίως πολλὰ ἔξι: καὶ ἀκαρπα τῶν κτημάτων δι' ἐλευθερίατης, οἷον εἰς περιπάτους τινὰς ἀνίεις ἀλιση καὶ τεμένη θεῖν. αὐτάρκης γάρ καὶ ὀλιγοδεής, οὗτοι οὐ δεῖ πολλαχόθεν οὐτῷ καρπῶν. λέγει δὲ καὶ τὴν κίνησιν τοῦ μεγαλοψύχου 10 βράδεσταν εἶναι καὶ οὐ σπευστικὴν καὶ φωνὴν βραχεῖαν. οὐ δέκπου πάντως ἀξιοῦ βραχυψήληρος εἶναι τὸν μεγαλοψύχους, ἀλλ' ἡρόγρως φιλεγγομένους καὶ μὴ μέρα βιοῦντας, ἐπειὶ καὶ τὴν λέξιν στάσιμου αὐτῶν λέγει εἶναι, ταυτέστιν οὐκ ἐσπευστικένιος διαλέξονται· ταῦτα γάρ πάντα οἰκεῖα τῷ μεγαλοψύχῳ καὶ εὐσταθῶς τῷ μὴ σπευστικὸν εἶναι μήτε κινήσει μήτε φωνῇ μήτε λέξει, ἀν μήπου 15 παρεπείγῃ· τοῦτο γάρ δεῖ προσυπολαμβάνειν, ἐπειὶ σώσειν μᾶλλων φίλους η πόλειν ἦ τινα ἄλλην, ἣν αὐτῷ διαφέρει· καὶ δραμεῖται καὶ μέγα βιόσει. γωρίς δὲ τοιαύτης ἀνάγκης οὐ σπευστικὴς οὐδὲ σύντονος ὁ μηδὲν μέρα οἰδότενος πλὴρην ὀλίγων· ταῦτα δέ ἔστιν θσα μέρισμας ἔχει τῶν πρακτῶν ἦ τῶν ἐν θεωρίᾳ καὶ γνώσει.

20 'Ο μὲν δὴ μεγαλοψύχος τοιοῦτος, ὁ δὲ ἐλλείπων μικρόψυχος. ἄξιος μὲν ὧν ἀγαθῶν, οὐκ ἀξιῶν δὲ ἑαυτόν. εἰρήκαμεν δὲ περὶ αὐτοῦ πῶς οἱόν τε ἔχειν οὐτῶς. ἔσικε δὲ μέρα κακὸν ἔχειν· οὐκ ἀξιῶν γάρ ἑαυτὸν τῶν τιμῶν οὐδὲ τῶν ἔργων ἐπιμελεῖται, ἐφ' οὓς αἱ τιμαί· οὐ μόνον δὲ τῶν καλῶν ἐπιτηρησθεμάτων ἀφίσταται, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν, ὡς φησιν. ἤκιστα 25 γάρ οἱ τοιοῦτοι ἦ ἴσχυρος ἐπιμελοῦνται ἦ ἀγωνίας. ἀμελοῦσι δὲ οὐ μόνον τῆς παρὰ τοὺς σπουδαίους δέξεις, ἀλλὰ καὶ τῆς παρὰ τοὺς πολλοὺς. ὡς δὲ οὐδενὸς ἕργον μενοντος ἑαυτοῦς ἀξίους, ὑπὸ δὲ ταπεινότητος οὐδὲ πλούτου ἑαυτοῦς ἀξιοῦσιν οὐδὲ ἔχουσι τὰ τῶν πλουσίων ποιεῖν ἀλλὰ μᾶλλον τὰ τῶν πενήτων. οἱ δὲ γκαῦνοι ἀγροῦσι μὲν καὶ αὐτοὺς ἑαυτοὺς δισπερ καὶ οἱ μικρό- 30 ψύχοι. ἀσχημονέστεροι δέ εἰσι τῶν μικροψύχων· οἱ μὲν γάρ συγχρύπτουσιν αὐτῶν τὴν κακίαν· τίνοι γάρ τοιοῦ τῆς μικροψύχίας τὸ βιούλεσθαι λανθάνειν· οἱ δὲ γκαῦνοι εἰς μέσον φέρουσιν αὐτῶν τὴν ἡλιμιάτητα, ἐπιγειροῦντες τοὺς ἐντίμους, ὃν οὐδὲν αὐτοὺς μέτεστι. καὶ γάρ λέγειν βιούλεσθαι καὶ δυνατοὶ φαίνεσθαι καὶ πράττειν οὐδέτερα τούτων ὅντες. καὶ τεμνολογοῦσι περὶ αὐτῶν

1 τὰ Z: τὰς N      τὰς om. Z      δδειρεῖται N      2 οὐ δεῖσται Diels: οὐ δεῖσται Z:  
οὐδὲ οἵτε N      5 οὐ Z: οὐ corr. ex οὐδὲ N      7 ἐλευθερίατης Z      8 αὐτάρκης  
γάρ Diels: αὐτάρκη, καὶ γάρ ZN      καὶ ὀλιγοδεής Z: ὀλιγοδεής corr. ex ὀλιγοδεεῖς, om.  
καὶ N      10 δραδεῖ Z      σπευστικὴν N      11 ἡσυχῆ N      13 εὐσταθεῖς τὸ μὴ  
Diels      14 σπευστικὸν N      15 φίλου corr. ex φίλων N      16 ἄλλον corr. ex  
ἄλλων N      ὃν Z: τῶν N      17 σπευστικὸς N      σύντονος Arist.: σύντονος ZN  
26 παρὰ τοῖς Z: περὶ N      τῆς scripsi: τοῖς Z: τὸ N      παρὰ Z: περὶ N  
τοῖς scripsi: τῆς ZN      οὐδὲν N      27 μεγάλως N      29 ἀγνοοῦσι Z      30 εὐ-  
τιγμονέστεροι N      31 αὐτῶν] ZN      βιούλεσθαι οὐ N      32 αὐτῶν] αὐ-  
τῶν ZN      ἡλιμιάτητα N: ἐλευθερίατης Z      34 αὐτῶν Z: αὐτῶν N

καὶ ἡ οὐ πλουτοδύνεται σκήπτονται πλουτεῖν ἡ πλουτοδύνεται φροτικῆς ἐπιδεί-  
κνυνται τὸν πλουτον. ὀντικεῖσθαι δέ φησι τῇ μεγαλοψυχίᾳ τὴν μικροψυχίαν  
μᾶλλον τῆς γαυνότητος. καὶ γάρ πρότερον ἔλεγεν ὀντικεῖσθαι μᾶλλον τὰς  
κακίας αἰς μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι εἰσιν ἀλώσιμοι· ἀλώσιμοι δὲ μᾶλλον τῇ μι-  
κροψυχίᾳ ἡ τῇ γαυνότηται καὶ γεῖροι δέ ἐστιν ἡ μικροψυχία τῆς γαυνότητος  
δεῖ. σφίστανται γάρ τῶν κακῶν ἐπιτηδευμάτων οἱ μικροψυχοι. οἱ δὲ γαῦνοι  
μιμούνται μὲν τοὺς μεγαλοψυχούς. σφάλλονται δὲ οὐκ ἀφεῖται δέ εἰσι παντά-  
πασιν. ἀλλὰ γένοινται δὲ παιδευτέντες μεγαλόψυχοι.

p. 1125a34 Ή μὲν οὖν μεγαλοψυχία ἔως διὰ τὸ μὴ ώνομάσθαι τὸν  
10 μέσον.

'Ανώνυμόν τινά φησιν ἀρετὴν περὶ τιμῆν οὗσαν καὶ αὐτὴν ἀνάλογον  
ἔχειν ὡς τὴν ἐλευθεριότητα πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν. ὡς γάρ ἡ ἐλευθερό-  
της ἐστὶ καὶ περὶ τὰς μικρὰς δόσεις τοῦ καλοῦ θεωρητική. τῆς μεγαλοπρε-  
πείας περὶ τὰ μεγάλα μόνον οὔσης ἀναλόγωτα. οὗτω τῆς μεγαλοψυχίας οὔσης  
15 περὶ τὰς μεγάλας τιμὰς ἔστι τις ἀρετὴ περὶ τὰς μετρίας καὶ μικρὰς τιμὰς  
διατιμεῖστα ἡμᾶς ὡς δεῖ. οὗτοι δέ ἐστιν ἡ τοιαύτη ἀρετὴ ἐκ τῆς κατὰ τὴν  
ὑπερβολὴν κακίας καὶ τῆς κατὰ τὴν ἔλλειψιν. οἵτεται φανερὸν εἶναι· ἔστι γάρ  
μᾶλλον ἡ δεῖ τιμῆς ὀρέγεται καὶ ἐφ' οἷς οὐ δεῖ καὶ οὗτοι δεῖ καὶ κατὰ  
τοὺς ἄλλους πάντας διηριζομένους· τὸν δὲ τοιωτόν καλεῖν εἰώνιαμεν φιλότιμον.  
20 καὶ<sup>1</sup> ὑπερβολὴν τῶν τιμῶν ὀρεγόμενον. φέρομεν δὲ καὶ τὸν ἐλειπόντα· οὗτος  
δέ ἐστιν ὁ ἐπὶ μηδενὶ προσαιρούμενος τιμᾶσθαι καὶ διὰ τοῦτο ἀπεγόμενος καὶ  
τῶν κακῶν πράξεων. ἐπειδὴ οὖν ἐστιν ἡ κατὰ τὴν ὑπερβολὴν κακία καὶ ἡ  
κατὰ τὴν ἔλλειψιν. εἴη δὲν τις καὶ μεσότης τοῦ οὗτος δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ παρ'  
οὐ δεῖ καὶ ἐφ' οἷς δεῖ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους διηριζομούς ὀρεγόμενους τῆς τιμῆς·  
25 σὸνωνύμου δὲ οὔσης τῆς μεσότητος καὶ τοῦ μέσου τοῖς τῶν ἄκρων ὀνό-  
μασιν εἰώνιαμεν ὀνομάζειν αὐτόν. οὗτε μὲν φιλότιμον ὀνομάζοντες, οὗτε δὲ ἀφι-  
λότιμον. οὗτον μὴ ὀρέγηται μὲν προσήκει τιμῶν. δῆλον δὲ οὗτοι πολλα-  
γῶς τοῦ φιλοτοιούτου λεγομένους, οὐκ ἐπὶ τὸ αὐτὸν φέρομεν δὲν τὸν  
φιλότιμον· εἰ γάρ ὁ φιλοτοιούτος ἐνίστηται μὲν ἐν ἐπανῷ λέγεται, ἐνίστηται δὲ ἐν  
30 φύρῳ. οἷον φιλεποποιὸς ὁ μέν τις λέγεται ὁ μέγερος οὐ δεῖ γαίρων ἴππικῃ καὶ  
τοῖς ἵπποις καὶ οὗτος γροι ἐπαινεῖται ἡ ψεκτής· ὁ δὲ νενοσηκὼς καὶ πρὸς  
τοῦτο τὸν βίον κατατρίβων ἐπίψημος· ὑμοίως καὶ ὁ φιλοκύνων καὶ ὁ φιλοθεάμων

3 ἔλεγεν] B S p. 1109a15      5 γείρων N      6 ἀεὶ N      7 σφάλλονται Z: σφάλ-  
λουσι N      9 μεγαλοψυχία Z: μεγαλόψυχοι N      13 δόσεις N      καλοῦ N:  
καθόλου Z      θεωρητικὸν N      τῆς δὲ N      14 οὔσης (post μόνον) Z:  
ὧς ἀναγκαῖα N      15 μετρίας καὶ μικράς μετρίας οὐ μικράς Z: μικράς καὶ με-  
τρίας N      18 οὗτος Z: οὗτε N      20 ἐλειπόντα Z      21 μηδενὶ Z: μηδενός N  
27 ὀρέγηται corr. ex ὀρέγεται N      ὃν Z: τῶν N      27, 28 πολλαγῶς ZN et  
Aristot. IIa: πλεονακῶς Aristot. vulg.      28 φέρομεν δὲ N et Arist. HaKbNbOb:  
φέρομεν . . . Z: δέτι φέρομεν Arist. vulg.      29 ἐν ἐπανῷ] lac. Z      30 οὐ δεῖγ]  
lac. Z      γαίρων N: . αἴρον Z      31 οὐ δὲ νε] lac. Z      31, 32 πρὸς τοῦτο Z:  
πρὸς τούτου N      32 νόσων] lac. Z

ὅ μέγρι του γαιρων θεάμασι καὶ τισὶ καὶ ποτὲ ἵσως ἐπαινετές. ὁ δὲ πάντα καὶ δεῖ καὶ πρὸς τοῦτο τὸν βίον ἀναλίσκων τῷ πάντα θεάματα ἔχτεν καὶ μηδενὸς ἀπολεῖπεται φεκτός. τὰ δὲ αὐτὰ εἴποι ἂν τις καὶ ἐπὶ τοῦ φιληκόνου· εἰσὶ γάρ τινες οἱ κατατρέψουσι τὸν αὐτῶν βίον ὥσπερ ὁ Πλάτων φησὶ περιόντες πανταχοῦ καὶ ἀκούοντες κωφωδῶν ἡ τραγῳδῶν καὶ πάντων τῶν διησύνης ἀδικεσγρύντων ἡ λεγόντων· οὗτοι μὲν ἐπίθυγοι. ἐπαινετοὶ δὲ οἱ ὡς δεῖ καὶ δεῖ δεῖ καὶ μέγρις δεῖ δεῖ ἀκούοντες ἀσμένως, ἔνιοι δὲ οὐδὲ πολλαχῶς λέγονται οὐδὲ δύο σημαίνουσι τό τε εὖ καὶ τὸ μὴ εὖ τῶν φιλοτιμώτων. ἀλλ' οἱ μὲν τὸ εὖ μόνον, οἱ δὲ τὸ κακῶς, φιλόσοφοι μὲν γάρ καὶ τοι φιλόκακοι πάντες εἰσὶν ἐπαινετοί, φίλοινοι δὲ καὶ φίλοινοι καὶ οἱ τοιούτοι πάντες εἰσὶν ἐπίθυγοι. τὸ δὴ τοῦ φιλοτίμου ὄντος εἴκετος δύο σημαίνουσι τῷ τε εὖ καὶ τῷ μὴ εὖ. ὥσπερ ἔστι καὶ τὸ τοῦ φιληκόνου καὶ τὸ τοῦ φιλοθεάμονος. ἐπειδὴ οὖν πολλαχῶς λέγεται, φησίν. οὐκ ἐπὶ τὸ αὐτὸν ὅτι φέρομεν, ἀλλ' ἐπαινοῦντες μὲν ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἡ οἱ πολλοί. ἔστι τὸ γάρ τις δρος πρὸς τὸ καλὸν ἡ τῶν πολλῶν ἔννοια· πάντες γάρ φύσει ἐφίενται ὡς καλοῦ ὄντος τῆς τιμῆς. οὐ μὴν ἀκριβόστι· καὶ συζήδην οἱ πολλοὶ τιμῆς ἐφίενται ἀλλ' οὐ δύνανται ἀκριβοῦν. οἱ δὲ μᾶλλον ἡ οἱ πολλοὶ ἐφίεμενοι καὶ ἀκριβῶν τὰ περὶ τὰς τιμὰς ἐπαινετός. ὁ δὲ μᾶλλον ἡ δεῖ φεκτός. φιλεντοὶ δέ, φησίν, ἡ ἔξι αὐτῇ πρὸς μὲν τὴν φιλοτιμίαν ἀφιλοτιμία, 20 πρὸς δὲ τὴν ἀφιλοτιμίαν φιλοτιμία. πρὸς ἀμφότερα δὲ ἀμφότερά πως, δηλούντοι καθίστηκεν ἐπὶ τῶν ἀλλιών ἀρετῶν ἡ μεστή ἔξι πρὸς τὴν ἑτέραν ἑτέρα φαίνεται. οὗτοις καὶ ἡ φιλοτιμία πρὸς μὲν τὴν φιλοτιμίαν ἀφιλοτιμία φαίνεται. πρὸς δὲ τὴν ἀφιλοτιμίαν φιλοτιμία, πρὸς ἀμφότερα δὲ ἀμφότερά πως. τοῦτο δὲ οὐδὲν διαφέρει τοῦ προσειργμένου. ἀλλ' οἵονεὶ ἐξήγησίς ἔστιν. 25 οὐ γάρ ἀπλῶς ἔστιν ἀμφότερα ἀλλὰ πώς. τουτέστι κατὰ τὴν φαντασίαν. ἔστι δὲ καὶ εἰπεῖν ἀμφότερα αὐτὴν φαίνεται πρὸς ἀμφότερα ἀμφα ἐξεταζομένην φιλοτιμίαν καὶ ἀφιλοτιμίαν.

Τὰ μὲν οὖν εἰργμένα περὶ τῆς ἀνωνύμου ταύτης μετότητος δῆλα καὶ περὶ τῶν παρακειμένων αὐτῇ κακιῶν. ἀπορήσεις δὲ ἀν τις περὶ αὐτῆς, εἰ 30 ἔστιν ἀρετή. εἰ γάρ πάσα αρετὴ σκοπὸν τίθεται τὸ καλόν. αὐτῇ δὲ τὴν τιμὴν. οὐκ ἔστιν ἐνάρετος. δόξει γάρ δὲ μισθὸν ποιεῖν τὰ καλὰ ὅλη οὐκ αὐτὰ αἰρούμενος δι' αὐτῶν. κρείττων μὲν οὖν ἵσως ἔστι τοῦ δι' ἀργύριον πράττοντος ὁ διὰ τιμὴν ἐνεργῶν τὰ καλά. οὐ μὴν οὐδὲ οὗτος ἐνάρετος. εἰ μὴ τοῦ καλοῦ ἔνεκα ποιεῖ. ὥρησον δὲ καὶ περὶ αὐτοῦ, ἀπερ καὶ περὶ τοῦ μεγαλο-

1 πάντα N: πᾶς Z      2 θεάματα N      4 αὐτῶν] αὐτῶν ZN      Πλάτων]  
 Rep. V p. 475 D      7 μέγρι N      9 κακὸν Z      10 εἰσὶ Z: εἰσὶ<sup>1</sup>  
 καὶ N      φίλοινοι δὲ καὶ φίλοι N: φίλ. .... ψογοι Z      11 ἐπί-  
 ψογοι N: ἐπί. .... Z      φιλοτίμου N: φιλοτιμίας Z      ως εἴσικε N  
 σημαίνουσι Z: σημαίνουσις N      12 τῷ τε εὖ καὶ N: lac. Z      τῷ μὴ Z: τὸ  
 μὴ N      ἐστὶ οὐ. N      13 λέγεται N: lac. Z      14 φέρομεν scripsi ex Arist.:  
 φερόμενα ZN      μὲν Z: δὲ N      μᾶλλον N: lac. Z      οἱ πολλοὶ scripsi ex  
 Arist.: δεῖ ZN      22 ἑτέρα (Voss.): ἑτέρους N: οὐ. Z      26 φαίνεθαι corr. ex  
 φαίνεται N      28 οὖν οὐ. N      29 κακῶν Z      32 κρείττον Z      34 ποιεῖ  
 N: lac. Z

ψύχου εἰλέγημεν, ὅτι σκοπὸς μὲν καὶ τούτῳ καὶ τέλος τὸ καλόν· παρασκευάζει δὲ αὐτὸν τοιοῦτον οἶνον καὶ τῆς παρὰ τῶν πολλῶν τυγχάνειν τιμῆς· ὁ μὲν μεγαλόψυχος ηὔ μεγαλόψυχος μόνης ἐφίσται τῆς παρὰ τῶν σπουδαίων, ὁ δὲ φιλότιμος πράττει μὲν τὸ καλὸν δὲ αὐτόν, βούλοιτο δὲ μὲν καὶ τοὺς πολλοὺς ὃ μὴ λανθάνειν καὶ οὐδὲν κωλύει ἀμφιστέρους τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, ἀλλὰ ηὔ μὲν ὡς πρὸς τοὺς σπουδαίους μόνον ἀποδέξει, μεγαλόψυχος λέγεται, ηὔ δὲ πρὸς τοὺς πολλούς, φιλότιμος, βούλοιτο δὲ μὲν καὶ τὰς παρὰ τούτων τιμὰς ἐπὶ καλαῖς πράξεσιν αὐτῷ γίνεσθαι, καὶ δικαίως· αὐτοὶ δὲ εἰσὶν αἱ μικραὶ τιμαὶ αἱ παρὰ τῶν πολλῶν, μεγάλαι δὲ αἱ παρὰ τῶν σπουδαίων. φαίνονται δέ φησιν 10 οἱ ἄλλοι ἀντικεῖσθαι ἀλλήλοις διὰ τὸ μὴ ὠνομάσθαι τὸ μέσον· ἀντίκεινται μὲν γάρ καὶ αἱ ἄλλαι κακίαι ἀλλήλαις καὶ τῷ μέσῳ καὶ φαίνονται ἀντικεῖσθαι· ἐνταῦθα δὲ ὁ κατὰ τὴν κακίαν φιλότιμος, ὅμοίως δὲ καὶ ἀφιλότιμος ἀντίκεινται μὲν καὶ ἀλλήλοις διὰ τὸ μὴ ὠνομάσθαι τὸ μέσον, ἐπεὶ δὲ οὐκ εἴπει ποτέρᾳ τῶν κακιῶν ἀντίκειται τῇ μέσῃ ἔξει, ὑπομνηστέον ὅτι μᾶλλον ηὕτης ἀφιλότιμα· καὶ γάρ γείρων ἔστι· παρασκευάζει γάρ μᾶλλον τῶν δεσμῶν ποιεῖν καὶ καταφέρνονται πολλάκις καὶ πολλοὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἀμαρτίᾳ.

p. 1125b26 Ηραότης δέ ἔστι μὲν ἔως καὶ περὶ τὴν ὄργην ἔξεις εἰρήνησθαι.

Αἱ ηὔθικαι ἀρεταί, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ἐλέγυη λόγοις, διὰ τὸ 20 μέσαι εἰναι ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως. κακιῶν οὐσῶν, καὶ διὰ τὸ αἱρεῖσθαι τὸ ἐν τοῖς πάθεσι μέσον καὶ ἐν ταῖς ἔξεσιν. ἐνοηστέον δέ, ὅτι οὐ περὶ οὐδον παθῶν εἰσιν. εἰ μὴ τις τὰ ἀνιστάτα λέβοι πάθη, ἡδονὴ καὶ λύπην. πάται γάρ αἱ ηὔθικαι ἀρεταὶ τὸ μέσον αἱροῦνται τούτων· περὶ ίδια δὲ πάθη αἱ μὲν περὶ οὐδον εἰσίν. αἱ δὲ περὶ οὐδὲν πάθος, οἷον ἀνδρεία μὲν περὶ 25 φύσιος καὶ θάρρος παθητικὸς παρασκευάζουσα μέσους, ἐν τούτοις καὶ κατὰ τὸν λόγον· ὅμοίως δὲ καὶ περὶ πάθεις· ἐλευθερίστης δὲ περὶ μὲν πράξεις, περὶ δὲ πάθη οὐκ ἔστιν ηὔ μόνον περὶ τὰ κοινὰ ταῦτα, ἡδονὴν καὶ λύπην. γαίρει γάρ ὡς δεῖ ἐπὶ ταῖς ἔμετοι ἐνεργείαις οἱ ἐλευθερίοις καὶ λυπεῖται, ἐάν παρὰ τὸν λόγον βιαστῇ τι ποιεῖν. ηὔ δὲ πραότης περὶ ἐν πάθος ίδιον ἔστι· 30 περὶ γάρ τὴν ὄργην τὸ μέσον αἱρουμένη καὶ παρασκευάζουσα τὸν ἔχοντα, ἐφ' οἷς μὲν δεῖ ὄργησθαι καὶ δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους διορισμούς·

---

1 τοῦτο Z    2 αὐτὸν] αὐτὸν ZN    3 παρὰ Z: περὶ N    6 μόνον N: μᾶλλον Z    8 δὲ αὐτοὶ Z    δὲ εἰσὶν αἱ μικραὶ N: lac. Z    9 μεγάλαι δὲ N: μεγάλ.... Z    σπουδαίων φαίνονται N: lac. Z    10 τὸ μέσον ZN et Arist. Lb. M: τὸν μέσον Arist. vulg.    11 γάρ καὶ αἱ N: lac. Z    ἄλλαι καὶ κακίαι Z    11. 12 ἀντικεῖσθαι ἐνταῦθι N: ἀντι . . . . .  
 . . . . . θα Z    13 ἀντικεινται N: . . . . . κεινται Z    15 γάρ Z: δὲ N    17 καὶ Z: ηὔ N  
 ὄργην ἔξεις Arist.: θληγ ἔξιν ἔξης ZN    nescio an post ἀρεταὶ addendum sit μέσαι 20 υπερβολῆς corr. ex υπερβολῆς Z    21 τῷ πάθει Z    22 ἡδονὴν Z: καὶ ἡδονὴν N  
 23 αἱ (αἱ ηὔθικαι) om. Z    αἱροῦνται Diels: διαιροῦσι ZN    δὲ Z: καὶ N    24 περὶ (post μὲν) om. Z    25 φύσιος N Anon. Ald. 55v53: φύσιον Z    θάρρον Anon. I. c.: θάρρος ZN    κατασκευάζουσα μέσον N    κατὰ Z: περὶ N    26 post ἐλευθερίστης Z  
 habuerat μὲν, quod delevit    31 post ὄργησθαι repetit τὸν ἔχοντα Z

ἐφ' οἵς δὲ δεῖ μὴ ὀργίζεσθαι ἀόργητον. συεδὸν δὲ καὶ τοὺς ἄκρους αὐτὸς ὀνομάζει τὸν μέσον πρᾶγμα καὶ τὴν μεσότητα πραότητα. δι' ἣν καὶ πρότερον εἴπομεν αἰτίαν. ἡνὶ μὲν γάρ τὸ ὄνομα τῆς πραότητος καὶ τοῦ πρᾶγμα παρὰ τοῖς καὶ πρὸ αὐτοῦ φιλοσόφοις, ἀλλ᾽ ἐπὶ μὲν τὸν ἡσύχιον καὶ ἀόργητον παντάς πασιν ἔφερον τὸ ὄνομα, τὸν δὲ δέ μὲν δεῖ χρώμενον τῇ ὀργῇ δέ τε δὲ μὴ δεῖ μὴ χρώμενον οὐ πάνυ τι πρᾶγμα ἀλλ᾽ ὁ Ηλάτων ἤξιον πρᾶγμα εἶναι καὶ μεγαλόθυμον, ὡς οὕτε τοῦ πρᾶγμα ἵκανος ἐναρέτου ὄντος οὗτε τοῦ μεγαλούματος· ὃ δ' Ἀριστοτέλης τὸν μέσως ἔχοντα ἐν ταῖς ὀργαῖς πρᾶγμα διηγεῖται, μᾶλλον δὲ ἀποκλίνει τὴν πραότητα φησὶ πρᾶγμα τὴν ἔλλειψιν. χρῆται 10 μὲν γάρ τῇ ὀργῇ ὁ πρᾶγμα, ἀλλ᾽ ἥκιστα καὶ ἀλιγάκις· ἀνίστημα δὲ λέγει συεδὸν καὶ τὰ ἄκρα. διὰ τὸ μᾶλλον μὲν τὴν πραότητα τῆς ὀργιλότητος ὀνομάσθαι κατὰ τῶν μὴ δεόντων χρωμάτων τῇ ὀργῇ· οὐ μὴν ἀλλὰ τὴν φυσικὴν διάθεσιν μᾶλλον ἐμφανίνει τὴν ἔξιν, ἥτις ἥδη κακία ἐστίν· η δὲ ἔλλειψις καὶ παντελῶς ἀγάνωμα. ζητεῖ γοῦν καὶ αὐτῆς ἔτι πότερον ἀσργητίαν ἢ ἀλλο τι 15 ὀνομαστέον. διτὶ δέ ἐστιν ἐπανιεῖται ἡ πραότητας ὑπομιμήσασε· τὸ μὲν γάρ πάθος, περὶ δὲ ἡ πραότητας τυγχάνει οὖσα. ὀργὴ ἐστι, τὰ δὲ ἔμποιοι δύντα τὴν ὀργὴν πολλά· ἐκ πολλῶν γάρ οἱ ἀνθρωποι κινοῦνται πρᾶγμα τοὺς θυμούς.

Τὸ δὲ μὴ ἄγεσθαι ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου μηδὲ εὐάλικτον εἰναι ἀλλως τῷ θυμῷ ἐπανιεῖτόν. τούτῳ δέ ἐστιν ἡ λέγει. διτὶ γρὴ τὸ θυμοειδὲς 20 μέρος τῆς ψυχῆς πεπαιδεύσθαι ὡς μηδὲν παρὰ τὸν λόγον πράττειν ἀλλὰ συνεξορμάν τῷ λόγῳ, σύμφωνον αὐτῷ ὄντα. ἀτάραχος δὲ ὁ πρᾶγμας μᾶλλον δοκεῖ ἀμαρτάνειν ἐπὶ τὴν ἔλλειψιν τοῖς μὴ ὀρθῶς σκοποῦσιν. οἷς ἀμαρτάνειν δοκεῖ· ἀμαρτάνει μὲν γάρ οὐδαμῶς. συγγνωμονικὸς δὲ ὁ τὰ πολλὰ καὶ οὐ τιμωρητικός, ἀλλὰ μὴ ὁ λόγος ὑπαρχορεύῃ, αἰτίαν ἔχει τῆς παρὰ καιρὸν ἀσρ- 25 γησίας. καὶ διτὶ μὲν ἀνδραποδῶδες ἡ ἔλλειψις. φανερὸν πεποίηκεν. η δὲ ὑπερβολὴ οὐ μονοειδῆς· ἔστι μὲν γάρ πάσα κακία πολυειδῆς καὶ τοῦ ἀπειρούς, ὡς πρότερον ἔλεγεν· οὐδενὸς δὲ ἡττῶν ἡ κατὰ τὸν θυμὸν ὑπερβολὴ. οὗτοι δὲ ἐστὶ γαλεπά τὰ εἰδη ὡς μὴ δύνασθαι τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν πάντα. τὸ γάρ κακόν, θεὶ φησι, καὶ αὕτη ἀπόλητοι διὰ τὸ ἔχειν ἐναντίητα. καὶ διό 30 κληρον ἦ, καὶ ἀφόρητον γίνεται. δῆλον δὲ ἐστὶ καθ' ἔκαστα σκοποῦσι τῶν κατὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὀργῆς εἰδῶν. διτὶ οὐδὲ δύνατὸν ἅμα πάντα τῷ αὐτῷ παρεῖναι κανὸν καθ' ὑπόθεσιν παρῇ, ἀφόρητος ἔσται ἡ κακία. κακεῖται μὲν δὲν ἡ κακία ὀργιλότητος ἀπορίᾳ ἀλλου ὀνόματος. ἐξαιρέτως μὲν νομίζονται ὀργῆιοι οἱ ταχέως μὲν ὀργίζουσιν καὶ οἵς οὐ δεῖ καὶ ἐφ' οἵς οὐ δεῖ 35 καὶ μᾶλλον ἡ δεῖ, παυόμενοι δὲ ταχέως ἔχουσι τούτο τὸ μέτρον. συμ-

2 πρότερον] p. 53, 12

6 Ηλάτων] Rep. II p. 375C

πρᾶγμα ἥξιον N

7 ὄντος corr. sex ὄντως N

9 ἀποκλίνει Z

10 τῇ ὀργῇ corr. ex τὴν ὀρ-

γὴν Z καὶ om. Z

11 τῆς πραότητος τὴν ὀργιλότητα Z

12 ἀλλὰ τὴν

Z: ἀλλὰ διὰ τὴν N

16 ἐστὶν ὀργὴ Arist.

18 εὐάλικτον N: εὐ. ἀλικτον Z

23 συγγνωμονητικός N

26 ἡπερβολὴ Z

27 πρότερον] B 5 p. 1106b29

Z: ἡττῶν N

30 γίνεται Z: γίνηται N (et Arist. Kb)

33 inter μὲν et οὖν N habuerat γάρ quod delevit

bis N 35 ἔχουσι Z: καὶ ἔχουσι N

ὅργιλότητες N

ἀλλου

βαίνει δὲ τούτοις τοῦτο, οὐτὶ οὐ κρύπτουσι τὴν ὀργήν, ἀλλ᾽ ἀνταποδιδόσαι ταχέως, πουτέστι τιμωροῦνται οὐ γάρ ἀναμένουσι πάντας μεγάλην τιμωρίαν, ἀλλ᾽ ἔξαρκει αὐτοῖς καὶ πλήξαι μόνον καὶ λιθορήσασθαι μόνον· διὸ οὐδὲ λανθάνουσιν ὀργήζομενοι διὰ τὴν δέσύτητα τοῦ θυμοῦ, ἀποπαύονται δὲ δύοις ταῖς γένεσι, οἱ δὲ ἀκρόγολοι ηὶ οἱ αὐτοὶ εἰσὶ τοῖς ὀργῆσι ηὶ ἔτι μᾶλλον ἐπιτεταμένην ἔχουσι τὴν ὀργήλιτηταν. ἄλλο δὲ εἰδός ἔστι τὸ τῶν πικρῶν καλουμένων· ἐπὶ πολὺ γάρ ὀργίζονται καὶ οὐ ταχέως ἀποπαύονται καὶ κρύπτουσι τὴν ὀργήν, διὸ καὶ πικροὶ λέγονται· μόλις δὲ παύονται διτον διὰ πολλοῦ ἀνταποδοῦσι· τότε δὲ ηὶ τιμωρία παύει τὴν ὀργήν. ἡδονὴν παρέχουσα ἀντὶ τῆς 10 πρόσθιεν λύπης· εἰσὶ δὲ ἑαυτοῖς ὄγληρότατοι, οὓς φησι, καὶ τοῖς φύλοις· ἐπὶ πολὺ γάρ ἔχουσι τὸ βάρος τὸ τοῦ θυμοῦ καὶ διὰ τὸ κρύπτειν οὔτε δέ τοις δὲ πολλοῖς ἀσφιροῦνται παῦλαν ἔχειν τῆς ὀργῆς οὔτε αὐτοὶ ἑαυτοὺς παραμυθίουνται, ἀλλὰ διυσφοροῦνται δεὶ λύρεμος, μέγρις ἂν ἐπεξέλθωσιν αὐτούς. οὗτοι δὲ διτι ἐναντίοι τοῖς ιδίως καλουμένοις ὀργῆσι καὶ ἀκρογόλοις, δηλούν, ὥστε οὐ δύσιον 15 δῆμα ἀμφω ἐν τοῖς αὐτοῖς γίνεσθαι. διπερ εἰπεν. οἱ δὲ γαλεποὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐσίκασι τοῖς πικροῖς· ἐπὶ πολὺ γάρ καὶ αὐτοὶ φυλάττουσι τὴν ὀργὴν καὶ τιμωροῦνται γαλεπῶς καὶ δισδιάλλακτοί εἰσι, διαφέρουσι δὲ διτι φανερωτέραν ἔχουσι τὴν ὀργήν.

Πραστῆται δέ φησι μᾶλλον ἀντικεῖσθαι τὴν ὑπερβολὴν· καὶ γάρ μᾶλλον 20 οἱ ἀνθρωποι ἐπὶ τὰς ὀργὰς καταφέρονται καὶ τοῦ τιμωρεῖσθαι τοὺς δοκοῦντας ἀδικεῖν ἐφίενται. ἔτι δὲ γείρον ἔστι καὶ ηὑπερβολὴ τῆς ἐλλείψεως· καὶ γάρ κακοποιὸν ηὑπερβολὴς μᾶλλον τῆς ὀργηστίας. καὶ πρὸς τὸ συμβιοῦν οἱ γαλεποὶ γείρουσι. γαλεπὸν δὲ ηὑπερβολὴ τοῖς μὴ ὡς δεῖ γρωμένοις τῇ ὀργῇ ηὑπερβολὴ τοὺς ιδίως καλουμένους γαλεπόν. οἵτινες τῷ οὗτον τὸ συμβιοῦν ἀγρέστατον. ἔλετε δὲ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις, διτι περὶ τῶν πρακτῶν τύπων μὲν ἔστι λέγειν, κακιόλου δὲ περὶ οὐδενὸς ἔστι διηρίσαι οὕτως ὕσπερ ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν. τοῦτο δὴ καὶ νῦν ὑπομιμήσκει καὶ φησι καὶ ἐκ τῶν νῦν λεγομένων εἴναι φανερόν, διτι οὐ δύσιον διορίσαι τίσιν ὀργιστέον καὶ ἐπὶ τίσι καὶ ἐπὶ πάσον γρόνον καὶ τὰ ἄλλα οὕτως. διόπερ καὶ λανθάνουσιν οἱ μικρόν τι παραβαίνοντες ηὑπερβολὴν ἔτι τὴν ἐλλείψιν ηὑπερβολὴν, 25 πέρα δὲ τοῦ δέοντος τῇ ὀργῇ γρώμενοι ηὑπερβολὴί τότε ἐλέγχονται. ἐπειδὴ οὖν αἱ ἐνέργειαι ἐν τοῖς κακοῖς ἔκαστα εἰσὶ καὶ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς, περὶ ὅν κακιόλου οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἔξεως δέ ἔστι τῆς γρωμένης οἷει τοῖς συμβαίνουσιν

2 οὐ γάρ postea addidit N	3 λιθορήσασθαι Z	7 πολὺ N
8 μόλις δὲ Z: μόλις N πολὺ N	9 παύει ex παύῃ N παρέγουσαν N	
10 ὄγληρότατοι Z: ὄγληρότατοι N	10. 11 ἐπὶ πολὺ post	
ῶς φησι ponit N	12 ἑαυτοῖς Z	14 ιδίως Z: ιδίοις N
ὀργῆσις Z	15 εἰπεν] p. 1126 <sup>a</sup> 11	16 ἐπιπολλοὶ Z
λακτοί Z	φανερωτέραν Z: γαλεπωτέραν N	19 πραστῆται scripsi:
πραστῆτα ZN	22 καὶ πρὸς N: καὶ οἱ πρὸς Z	23 μὴ N:
lac. Z	25 ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις] A 1 p. 1094 <sup>b</sup> 24	26 οὕτως
om. N	29 post γρόνον Z addit: καὶ πῶς ἀλλὰ τύπω μόνον διτι γράμνοις διορίζεσθαι καὶ οἶσον δεῖ γρόνον	
om. N	32 τοῖς Z: ταῖς N	ἐν τοῖς (ante αἰσθητοῖς)

δὸν προσήκει τρόπον, καὶ διὰ τοῦτο ἡ πραότης ἐπαινεῖται γραφένη τῇ ὁρῃ  
κατὰ τὸ προσῆκον.

p. 1126b11 Ἐν δὲ ταῖς ὑμιλίαις ἥως ἀνώνυμον εἶναι τὸ μέσον.

Ἐπειδὴ πολιτικὸς καὶ κοινωνικὸς ἔστιν ὁ ἄνθρωπος φύσει, ἀνάγκῃ καὶ  
5 λόγῳν καὶ πράξεων κοινωνεῖν ὀλλήγοις γίνεται τοὺς ἀνθρώπους. ἐν δὲ τῇ  
κοινωνίᾳ ταῦτη καὶ τῇ πρὸς ἀνθρώπους ὑμίνα ἔστι τις ἀρετή, ἣν ἀνώνυμον  
φρεσιν εἶναι· ἵσως δὲ ἂν κληρείη διαιλητικὴ τῷ τοιστῷ ὄντοςτι τινι, ἢν ὁ  
ἔχων ὑμιλήσει τοῖς ἐντυγχάνουσι καὶ κοινωνοῦσι τῶν λόγων, μᾶλιστα μὲν  
10 ἐστογασμένως τοῦ ἡδὺς αὐτοῖς εἶναι προσφιλῶν. οὐ μὴν ἀλλ’ ἂν ἀσχημονί<sup>1</sup>  
τῇ τὸ σὸν ἡδονὴν καὶ βλαβερὸν αὐτῷ γῇ τοῖς ἀκούοντος πειράζεται λυπεῖν μᾶλλον.  
τοῦ γάρ καλοῦ ἔνεκεν καὶ οὐτος πάντα ἐρεῖ. ὕστετον καὶ λόγῳν γῇ τὸ λυ-  
πεῖν, λυπήσει καὶ μᾶλιστα ὅταν μέλλῃ πρὸς βραχὺν λυπήσεις ἐπὶ πλειόν αὐ-  
τοὺς ὠφελεῖν· εὐποιητικὸς γάρ εἶστι καὶ ὠφελητικὸς ἔτι τῶν ἐντυγχανόντων,  
ἔλαν μὲν δύνηται καὶ μετὰ τὸν ἡδέον. εἰ δὲ μή, καὶ μετὰ τὸν λυπηροῦ. ἔσικε  
15 δὲ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ φιλίᾳ· πρότερον μὲν γάρ ἐν τῇ διαιρετικῇ κοινότερον αὐ-  
τὴν φιλίαν εἶπε. νῦν δὲ διαιρεῖται τῇ φιλίᾳ μὲν οὐκ ἔστιν. ἔσικε δὲ φιλίᾳ,  
καὶ γάρ ὁ φίλος πειράται μὲν ἡδὺς εἶναι τῷ φίλῳ. ἀλλ’ μέντοι βλαβερὸν γῇ γῇ  
ἀσχημονί τὸ σὸν ἡδονὴν. τὸ δὲ λυπεῖν εὐσγχημον καὶ ὠφέλιμον τῷ φίλῳ, τοῦτο  
πειράται μᾶλλον. τοιαύτη ἀντὶ τις καὶ ἀνώνυμος αὕτη ἡ ἔξις γωρίς τοῦ στέρ-  
20 γειν· οὐ γάρ πρὸς τοὺς φίλους γίνεται ἀλλὰ πρὸς πάντας τοὺς ἐντυγχανόντας  
ἡ ἐνέργεια αὕτη, καὶ ἀνευ τοῦ κατὰ τὸ φιλεῖν γῇ μισεῖν πάθους. ὑμοίως γάρ  
τῇ ἔξις γρήγεται πρὸς ἀγνῶτας καὶ γνωρίμους καὶ συνήθεις καὶ ἀσυ-  
νήθεις. πλὴν τὸ ἀρμόττον νέμεται ἔκάστοις. κοινὸν γάρ τὸ ὡς δεῖ ὄμιλεῖν·  
καὶ τοῦ καλοῦ ἔνεκεν πᾶσι τὸ ἀρμόττον ἴδιον πρὸς ἔκάστους· οὐ τὸν αὐτὸν  
25 γάρ τρόπον συνήθεις καὶ ἀσυνήθεις διαιλήσει οὐδὲ ὑμοίως πρεσβυτέροις αὐ-  
τοῦ καὶ γεωτέροις οὐδὲ ἄργουσι· καὶ ἴδιώταις ἀλλὰ τὴν προσήκουσαν ὑμιλίαν  
ποιεῖται πρὸς ἔκάστους, τέλος μὲν ἔχων τὸ καλόν, δυσπὶν δὲ ἐστογασμένος  
ώς προειρήκαμεν τοῦ τὸ εὐσγχημον καὶ ὠφελήμου ἔαυτῷ τε καὶ τοῖς κοινω-  
νοῦσι τῇς ὑμιλίαις. ὁ μὲν οὖν μέσος τοιούτος ὥν ἀνώνυμός ἔστιν, εἰ μή τις  
30 αὐτὸν διαιλητικὸν λέγει καὶ τὴν ἀρετὴν ὑμιλητικήν. ὁ δὲ κατὰ τὴν ὑπερ-  
βολὴν ἔστιν ἀπαντας συνηδόνων καὶ πᾶσιν ἀρέσκειν βουλόμενος. ἔσιν τε δι’  
ὠφελειαν, ὃν μᾶλλοι αὐτοῖς περιποιήσειν ἡδονῶν καὶ εὐσγχημόνων ἔαυτῷ  
καὶ ἐκείνοις, ἔσιν τε διὰ τῶν ἐναντίων· οὐτος δὲ ἀλλ’ μηδενὸς ἔνεκεν τοῦτο

3 ἥως scripsi: πῶς ZN τὸ μέσον Arist.: ἡ μέσοτης ZN τῇ κληρικῇ Z  
ἀνόρατι τινὶ Z: τινὶ ὄνόρατι N 8 τῶν λόγων corr. ex τῷ λόγῳ Z: αὐτῷ λόγῳ N  
μὲν Z: δὲ N 9 ἐστογασμένος N 13 εἰποιητικὴ N ὠφελητικὴ N ἔτι  
N: ἔστι Z 14 ἡδὸς N 15 πρότερον] B 4 p. 1105b22 κοινότερον N  
17 φύλω N 18 εὐσγχημον Z: ἀσχημον N τοῦτο scripsi: τὸ αὐτὸν ZN 19 ἡ  
om. Z 21 γάρ N: δὲ Z 22 συνήθεις καὶ ἀσυνήθεις Arist.: ἀσυνήθεις N:  
συνήθεις Z 25. 26 αὐτὸς scripsi: αὐτῶ ZN 28 ἔαυτῷ] ἔαυτος N: αὐτῷ Z  
29 μή N: μὲν Z 30 ὁ Z: οὐ N 31 ἀπαντας Z: ὁ πάντας N συνηδόνων  
N: συνήδων Z 32 ὁν Z: ὁ N εὐσγχημονῶν N: ἀσχημονῶν Z

ποιη. αλλ' αὐτῷ τούτῳ γαίρων τῇ ἀρέσκειν ἄρετος καλεῖται, ἐὰν δὲ ἵνα κερδαίη, κόκκιν. ὁ δὲ κατὰ τὴν ἔλλειψιν ἔστιν ὁ πᾶσιν ἀντιτείνων καὶ μηδενὶ πρὸς ἡδονὴν βουλόμενος διαιλέγεται, οἷος καὶ οἱ κωμῳδοποιοὶ μιμοῦνται δυσχό-  
λους ἀνομάλους· καὶ ἐνταῦθα δὲ διὰ τὸ ἀνώνυμον εἶναι τὸν μέσον μόνον  
οἱ ὀλλήγοις δοκεῖ ἀντικεῖσθαι τὰ ἄκρα· ἀντίκειται δὲ καὶ ὀλλήγοις καὶ τῷ μέ-  
σῳ. ὅρίσατο δὲ ἄν τις τὴν εἰρημένην ἀρετὴν μετρήτα περὶ ἡδονᾶς καὶ λύ-  
πας καὶ πράξεις εἶναι· πράξεις γάρ τινες καὶ λόγοι. ἔστι δέ τι τοιούτον εἴδος  
ἡδονῆς καὶ λύπης τὸ περὶ τὰς ὄμηλίας. τὸ δὲ γαίρειν αὐτὸν ἐνεργοῦντα κατὰ  
τὴν ἀρετὴν καὶ ἀγθεσθαι κωλύομενον κοινὸν πατῶν τῶν ἀρετῶν. ἀντικεῖσθαι  
10 δὲ μᾶλλον φαίνεται τῇ μέσῃ ἔξει η̄ δυσκολία διὰ τὸ ἀγριωτέρα εἶναι καὶ  
θηριωδεστέρα.

p. 1127a13 Περὶ ταῦτα δὲ σχεδόν ἔστι καὶ η̄ τῆς ἀλαζονείας ἕως ἐν  
ταῖς κατὰ τὸν ἄλλον βίον ὄμιλίαις.

Οὐ μόνην τὴν προκειμένην φησὶν ἀρετὴν καὶ τὰς παρακειμένας αὐτῇ  
15 κακίας ἀλλὰ καὶ ἑτέραν τινὰ μέσην ἔξιν καὶ δύο κακίας· ἀνώνυμον δὲ καὶ  
ταῦτην εἶναι τὴν ἔξιν. καλοῖστο δὲ ἀληθευτική, η̄ ως αὐτὸς δημοπάζει αὐ-  
τὴν ἀληθειαν, ἢν ὁ ἔχων περὶ πλείστου ποιεῖται τὸ ἀληθές, τὸ δὲ ψεῦδος  
παντὶ τρόπῳ μισεῖ. αὐθέκαστον δὲ αὐτὸν λέγει, διότι κατὰ τὸ ὄνομα αὐτὰ  
ἔκαστα ὄποιά ποτέ ἔστι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ καὶ λέγει καὶ ἐνδείκνυται κατὰ  
20 τὸν βίον καὶ οὕτε μείζω οὕτε ἐλάττω προσποιούμενος εἶναι τὸν ὑπαρχόντων.  
λέγεται δὲ ἀληθεια κυριώτατα μὲν η̄ ἐν λόγοις. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς  
πράξειν. ἀληθευτικὸς γάρ δοκεῖ *{δ}* μὴ προσποιούμενος τὰ μὴ ὑπάρχοντα  
αὐτῷ ἐν ταῖς πράξειν, οἷον εἰ μὴ τις πλούσιος προσποιοῖτο μὴ ὥν. μῆτε  
ἰσχυρὸς μὴ ὥν, ἀλλ' ὡς φανερὸς αὐτοῦ προτιμεῖν καὶ τὸν βίον, ὄποιός τις  
25 ἔστι καὶ *[ό]* τὸν λόγον. ὁ δὲ ἐπὶ πλέον προσποιούμενος καὶ τῷ βίῳ καὶ τῷ  
λόγῳ ἀλαζόν. ὁ δὲ ἐπὶ τὸ ἔλαττον καὶ κακιαῖρῶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ εἴρων, ὁ  
δὲ μέσος αὐθέκαστός τις, ἀληθευτικὸς ὥν. διὸ τοῦτο δὲ μετατεθείκαμεν τὴν λέξιν,  
ἵνα καὶ ως γέρωπαι ἀναγνώσκοντες μετὰ τὸ αὐθέκαστός τις οὖτας ἐπιφέρω-  
μεν (*ὂν*) ἀληθευτικός. ἔστι δὲ τούτων, φησίν, ἔκαστα καὶ ἔνεκά τινος  
30 ποιεῖν καὶ μηδενός. ὁ δὲ λέγει τοιούτον ἔστι· τὸ ἀληθεύειν ἐν τῷ λόγῳ

1 ποιεῖ N τούτῳ Z κερδαίη corr. ex κερδαίνει Z 4 τὸν μέ-  
σον N: lac. Z 8 δονῆς καὶ λύπης] lac. Z 9 κοινὸν seripsi: κοινῶν N: κοι-  
νῶν Z 12 ταῦτα ZN et Arist. Mb: τὰ αὐτὰ Arist. vulg. 13 κατὰ τὸν ἄλλον  
βίον Arist.: κοινῶς ZN 15 μέσων Z 16 ως αὐτὸς Z: καὶ αὐτὴ N 18 αὐ-  
τὸν, superser. v N: om. Z 21 λέγεται N: οὐ λέγεται Z ἀλλὰ om. Z  
22 ὁ addidi 23 προσποιεῖτο ex προσποιεῖτο N: προσποιεῖτο Z 23, 24 μῆτε  
ἰσχυρὸς μὴ ὥν] lac. Z 24 προτιμεῖται seripsi: προτιμεῖται N: προτιμῆτη Z βίον  
seripsi: φύσιον ZN 24, 25 ὄποιός τις ἔστι καὶ] lac. Z 25 ὁ delevi ὁ δ'  
ἐπὶ Z: ὅτι τι N βίῳ καὶ τῷ] lac. Z 27 μετατεθείκαμεν Diels: μεθήκαμεν N:  
μεματήκαμεν Z 29 ὥν add. Diels ἔκαστα Arist.: ἔκαστος ZN (et Arist. Kb)  
καὶ Arist.: ὁ ZN 30 ποιεῖν Z: ποιῶν N

καὶ ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσιν, ὑμοίως δὲ καὶ τὸ φεύδεσθαι ἔστιν ἀπὸ ἔξεως ἀπλῶς ποιεῖν, ἔστι δὲ καὶ ἔνεκός τυνος. οἷον ὁ μὲν ἀληθησυτικὸς ἔξιν ἔχει καὶ τὸν ἀληθεύει ἀπαντά καὶ οὐδὲν φεύδεται, ἔστι δὲ τοῦτο καὶ ἔνεκός τυνος ἀναγκαῖον βιασάμενος τὴν ἐν αὐτῷ ἔξιν γρήται τῷ φεύδει. ἐν φαρμάκου μοίρᾳ δὲ πέρι μεγάλων καὶ συμφερόντων αὐτῷ ἡ φίλοις ἡ πατρόδι· ὑμοίως δὲ καὶ οἱ τὰς ἐναντίας ἔξεις ἔχοντες τὸ μὲν ὄλον φεύδεται εἰσιν, οἱ μὲν ἐπὶ τὸ μεῖζον, οἱ δὲ ἐπὶ τὸ ἔλαττον. καρδιοῦς δὲ ἔνεκον ἡ δόξης ἡ ἀληθῆς τινὸς ἔστιν δὲ τοῦ γρήσαντος ἀντὶ τῷ ἀληθεύει· κρίνονται δὲ ἔνεκτοι ὅποιοι εἰσιν ἀπὸ τῶν ἔξεων ἀλλ’ οὐκ ἀφ’ ὧν ποτε καὶ ἔνεκά τυνος ποιοῦσι. ταῦτα δὲ ὁ Ἀριστο-

10 τέλης αὐτῶς ἡρμήνευεν· ἔκαστος δὲ οἵος ἔστι τοιαῦτα λέγει καὶ πράττει καὶ οὗτος ἔτι· ἔστι δὲ ἔκαστος ὅποια ἡ ἔξις ἡ ἐν ἔκαστῳ καὶ κατὰ ταύτην ἔτι· ἀντὶ τυνος ἔνεκα παρεκβάνη τὴν ἔξιν. ἔστι γάρ τὸ μὲν καὶ τὸν φεύδες φεύκόν, τὸ δὲ ἀληθεύεις καθ’ αὐτὸν ἐπαινεστόν· διάπερ δὲ μὲν ἀληθησυτικὸς ὥν τοῦ καθ’ αὐτὸν ἐπαινετοῦ ἐπαινετός ἔστι καὶ αὐτός· οἱ δὲ προ-

15 αιρετικοὶ τοῦ καθ’ αὐτὸν φεύκον, λέγω δὲ τοῦ φεύδους. φεύκοι· φεύκοι δὲ οὗτοι ἀμφοτεροὶ μέν, μᾶλλον δὲ ὁ ἀλαζών.

Εἶτα ἐπαναλαβόν περὶ ἔκάστου λέγει, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ ἀληθησυτικοῦ. ἔστι γάρ τις ἀλλοις ἀληθησυτικὸς ἐν ταῖς ὅμιλίαις καὶ συνθήκαις οὐδὲν παρεκβάνων· καὶ οὗτος μὲν οὖν κατὰ δικαιοσύνην ἐνεργεῖ, καὶ *(ἄ)* μάρια ἔστι τῆς 20 δικαιοσύνης, ὃ δὲ κατὰ τὴν εἰρημένην ἔξιν, ὃ ἐν τῷ συζῆν ἀληθησυτικὸς καὶ λόγῳ καὶ βίῳ· ἀληθεύεις δὲ ἀντὶ καὶ οὗτος ἐν ταῖς ὅμιλοις· ὃ γάρ ἐν οἷς μηδὲν διαφέρει ἀληθησύων. δηλον ὅτι ἐν οἷς διαφέρει μᾶλλον γρήσεται τῇ ἀληθησίᾳ· μᾶλλον δὲ φῆσιν ἀποκλίνειν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔλαττον· οὐ γάρ πάνυ δικώδηη περὶ αὐτοῦ ἔρεται, καὶ τὸ ἀληθῆ γάρ. διὰ τὸ ἐπάγμέος.

25 Ὁ δὲ ἀλλα καὶ μεῖζω προσποιούμενος τῶν ὑπαρχόντων δύο εἰδη περιέχει. ὁ μὲν γάρ προσποιεῖται ἐπὶ τὸ μεῖζον οὐδενὸς ἔνεκα καὶ ἔστι μὲν φαῦλος διὰ τὸ γιγάντειν τῷ φεύδει, μάταιος δὲ καὶ ἀνοήτος μᾶλλον ἡ κακός· ὁ δὲ ἔνεκά τυνος γράμμενος τῇ ἀλαζονείᾳ γόρη μογχθηρότερος· τούτου δὲ αὐτοῦ πάλιν δύο εἰδη· ὁ μὲν γάρ δόξης καὶ τιμῆς ἔνεκα ἀλαζονεύεται, ὁ δὲ ἀργυρίου καὶ ἔστι γέρων οὗτος τοῦ διὰ τιμὴν ἀλαζονεύμενου· ἤτοι γάρ φεύκες ὁ ἀλαζών ὁ διὰ τιμὴν ἀλαζονεύμενος τοῦ δὲ ἀργυρίου. ὁ μὲν γάρ δόξης

2 ἀπλῶν N καὶ Z: καὶ τὸ N 5 δὲ πέρι Z: ἔχων N συμφερόντων αὐτῷ  
ἢ] loco ν αὐτῷ ἡ lacuna Z 6 οἱ μὲν Z: ὁ μὲν N 7 οἱ δὲ Z: ὁ δὲ N  
8 ἀληθεύει N: . . . θεὶ Z 9 ἀφ’ ὧν Z: ἀπὸ τῶν N 10 τοιαῦται] lac. Z  
12 παρεκβάνη corr. ex παρεκβάνει N 12. 13 καθ’ αὐτὸ N: lac. Z 14 τοῦ  
Z: τὸ N 15 φεύκος· φεύκοι Z 17 περὶ N: καθ’ Z 18 συνθήκες  
ZN 18, 19 οὐδὲν παρεκβάνων] lac. Z 19 καὶ οὗτος Z: οὗτος N  
ἢ inserui 21 ἀληθεύει corr. ex ἀληθεύει N ταῖς om. N 23. 24 οὐ  
γάρ πάνυ ὄγκῳ] lac. Z 24 αὐτοῦ] αὐτοῦ ZN 25 ὁ δὲ ἀλλα καὶ μεῖζω]  
lac. Z ἀλλα scripti: ἀλλων N εἰδη περιέχει] lac. Z 25. 26 περιέχει  
scripti: παρέκεται N 26. 27 καὶ ἔστι μὲν φαῦλος διὰ] lac. Z 27 τῷ Z:  
τὸ N 27. 28 μᾶλλον ἡ κακός· ὁ δὲ ἔνεκά τυνος] lac. Z 28 μογχθη-  
ρότερος Z 29 δύο πάλιν εἰδη N ἀλαζονεύεται N 29. 30 ὁ δὲ ἀργυ-  
ρίου καὶ] lac. Z 31 ὁ (ante ἀλαζών)] lac. Z

ἔνεκα ἀλλαζονεύσμενος τὰ τοιαῦτα προσποιεῖται. ἐφ' οἷς εὐδαιμονίζονται οἱ ἄνθρωποι η̄ ἐπαινοῦνται. εὐδαιμονίζονται μὲν οὖν ἐπὶ πλούτῳ ἐπὶ ἰσχύῃ η̄ τινι τῶν τοιούτων. ἐπαινοῦνται δὲ ἐπὶ σοφίᾳ η̄ λόγων δυνάμει η̄ τινι τῶν ἐφ' ἔκυπτοις. πάντων δὴ τούτων προσποιητικοί εἰσιν οἱ διὰ δόξαν ἀλλαζονεύσμενοι· οἱ δὲ διὰ κέρδους ἀλλαζονεύσμενοι τὰ τοιαῦτα προσποιοῦνται. ὅν ἀποκλαύειν ἔστι τοῖς πέλασι καὶ διὰ τοῦτο ἔταιροι εἰσι προσέσθιται ὀργήριον τοῖς δυναμένοις αὐτῷ παρέγειν. ἥψιδοις δὲ καὶ διαλανθίσαντις φῆσθαι δητα τὸ τοὺς πολλοὺς ἀνεπιστήμονας εἶναι περὶ αὐτά· τοιούτου δὲ μαντικὴ ἴατρικὴ σοφία· ἔλκουσι γάρ τὴν συζήτην ἐπ' ἀμφιώ καὶ οἱ δόξης ἐρῶντες καὶ οἱ γρηγορίων καὶ οἱ ἀμφο-  
10 τέρων. κατάπερ οἱ σοφισταί. οὐκ ἐν τῇ δυνάμει δέ φησιν εἶναι τὸν ἀλλαζόνα ἀλλὰ ἐν τῇ προαιρέσει δύναμιν γάρ ἔχει καὶ οἱ σόγιδοις καὶ οἱ σοφίδοις τοῦ ἀλλαζονεύσεθαι. οὐ προαιρεῖται δέ· οἱ δὲ δυνάμενοι ἀμφιώ καὶ προαιρόμενοι ἀλλαζόν. ἔλεγε δὲ καὶ ἐν τοῖς Τοπικοῖς καὶ ἐν ἄλλοις λόγοις οὗτοι οὐκ εἰσιν οἱ δυνάμεις ψεκταί ἀλλ' αἱ προαιρέσεις.

15 (II) δὲ εἰρωνεῖς ἐπὶ τὸ ἔλαττον ἀγονεῖς τὰ αὐτῶν γαριέστεροι φαίνονται· οὔτε γάρ κέρδους οὔτε δόξης γάριν φεύδονται ἀλλὰ φεύγοντες τὸ διγκηρόν. διὸ καὶ τὰ σφόδρα ἔνδοξα ἀπαροῦνται· καὶ τίσις οἱ διὰ τοῦτο καὶ τοιούτου τὸν τρόπον εἰρωνεύσμενοι οὐκ εἰσιν ἐπύκοιοι. ὕστερον δὲ τὸ Σωκράτης· οἱ δὲ καὶ τὰ συμικρὰ καὶ τὰ λίαν φανερὰ ἀπαροῦμενοι καὶ προσποιού-  
20 μενοι μὴ ἔχειν ἐπύκοιοι καὶ ὡς φῆσι βαυκοπανοῦργοι καλοῦνται· πανουργία γάρ μᾶλλον τὸ τοιούτον η̄ γαριέστιαμός, οἶνον εἴ τις πλούτιος ὁν ἱέρηι μὴ ἔχειν μηδὲ εἰς τὰ ἀναγκαῖα η̄ εἴ τις σφόδρα ἵσχυρὸς ὁν φαίη πάντων εἶναι ἀσθενέστατος. ἀλλαζονεία γάρ, ὡς φησιν. ἐνίστε καὶ τὸ τοιούτον ἔστιν ἀρνεῖται γάρ τὰ φανερά, σγέδην ἐνδεικνύμενος, οὗτοι ὑπάρχειν αὐτῷ. φῆστι δὲ καὶ 25 τοὺς Λακεδαιμονίους τῇ σφόδρᾳ εὑτελείᾳ τῆς ἐσθῆτος ἀλλαζονεύσθαι. καὶ γάρ τὸ εἰς τὸ πέρα τοῦ δεόντος εὑτελεῖαν ἄγειν ἀλλαζονικόν· οἱ δὲ περὶ τὰ μὴ λίαν φανερὰ εἰρωνεύσμενοι. ἵνα φύγωσι τὸ ἐπαγγέλτος, γαρίεστες φαί-  
νονται. ἀντίκειται δὲ μᾶλλον οἱ ἀλλαζόν τῷ ἀληθευτικῷ η̄ οἱ εἰρων διὰ τὸ γείρων εἶναι καὶ ἐπαγγέλτερος. οὐδέν αὐτή ἐστιν η̄ μεσάντης περὶ Ἰδιά τυνα  
30 πάλη ἀλλὰ περὶ ἡδονὴν καὶ λύπην. τὰς κοινὰς ταῖς ὀρεταῖς. οἱ γάρ ἔχων τὴν ἔξιν γαίας. κοινούμενοι δὲ δυσχερεῖται.

(Οὕτης δὲ καὶ ἀναπαύσεως ἐν ταῖς ὄμιλοις αἱ μὲν προειρημέναι ὀρεταῖς δύον. η̄ τε ὄμοια τῇ φύλᾳ. η̄ ὄμιλητικὴν ὠνομάσαμεν, καὶ η̄ ἀληθευ-

6 προέσθαι] loco εἰ lac. Z      7 διαλανθάνει N      8 σοφία N: καὶ σοφία Z  
10 οὖν ἐν τῇ — προαιρέσει (14) ed. Hase *Classical Journal* XXIX 113 δυνά-  
μη N      11 δύναμιν Z: δυνάμην μὲν N      13 καὶ ἐν τοῖς Z: ἐν τοῖς N  
ἐν τοῖς Τοπικοῖς] Δ 5 p. 126a30 καὶ ἐν ἄλλοις λόγοις] lac. Z: cf. Ind. Arist. v.  
προαιρέσεις 14 προαιρέσεις] pro αἰρέσει lac. Z      15 αὐτῶν] αὐτῶν ZN  
γαρίεστεροι Z: οὐ γαρίεστεροι N      17 καὶ τίσις οἱ] lac. Z      17. 18 το καὶ  
τοιοῦ] lac. Z      18 τοιούτον serpsi: διὰ τοῦτον N      ἐρωνεύμενοι N  
23 ἀσθενέστερος N      ἀλλαζόνα Z      24 σγέδην N: σγέδην γάρ Z  
26 εὑτελεῖαν Z: τὸ εὑτελεῖς N      27 νευρέμενοι in εἰρωνεύμενοι] lac. Z      γαρί-  
εστάς Z      29 γείρων Z      32 τῇ ὄμιλᾳ N      33 ὄμιλητικὴν Z      ὠνομά-  
σαμεν N

τικὴ περὶ πάντα ὥμιλία ἔν τε βίῳ καὶ λόγῳ· ἡ δὲ μέλλουσα ῥηθήσεται περὶ τί μέρος ἐστὶ τοῦ βίου: ἐπειδὴ γάρ δεῖται ὁ ἀνθρωπος ἀναπαύσεως καὶ ἀνέσεως τινος, ἔστι καὶ ἐνταῦθα ὥμιλία καὶ παιδιά τις ἐμμελής. καλεῖται δὲ εὐτραπελία καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν εὐτράπελος, οἷον εὐτραπέτης τις ὅμης φρεσίν. ἡ εὐτροπία δὲ λέγει διὰ τὸ εὑρύθμους τοῦ ἥμιους αὐτοῦ τὰς κινήσεις εἶναι καὶ τὰς τροπάς· ὅτανερ γάρ τὰ σώματα ἐκ τῶν κινήσεων κρίνεται, οὗτοις καὶ τὰ ἥμιη. διτὶ δὲ κρίνεται τὰ σώματα ἐκ τῶν κινήσεων δῆλον. μέγιο μὲν γάρ τις ἡρεμεῖ, οὐ δῆλον, εἴ τι πεπήρωται τῶν τοῦ σώματος εἰτε ἄρρυθμον ἔστι. κινημάτου δὲ μάλιστα ἐλέγχεται τὸ σῶμα· οὕτως καὶ κατὰ 10 τὴν παιδιάν τοῦ ἥμιους οἱ μὲν εὐρύθμοι εἰτι καὶ ἐμμελεῖς· καλοῦνται δὲ οἱ εὐρύθμοι εὐτράπελοι παῖς· ἐστογαζμένως τοῦ μὴ λυπεῖν ψήτε ὅλον μηδένα μήτε ἐκείνον. πρὸς δὲ γρῦπται τῇ παιδιᾷ, ὅλᾳ τούλαντίν καὶ εἰς ἡρούην ἄγειν. ὁ δὲ αὐτὸς καὶ οὐα δεῖ καὶ ἔρει καὶ ἀκούσεται οὐα δεῖ καὶ παρακούσεται ἐνδόν εἶναι τῶν ἀπαδεύτων γρῦμάν τῷ γελοίῳ καὶ 15 αἰσχρῶς· οὐδέ τὸν πάσι οὐ ἔρει ὅλῃ ἐν οἷς προσήκει. ἔγει δὲ καὶ τοὺς ἄλλους διαρισμοὺς τῶν ἀρετῶν· καὶ γάρ δέ δεῖ καὶ ἔφ’ οἷς δεῖ καὶ ὡς δεῖ γρῦπται τῇ παιδιᾷ.

Οὐ δὲ ὑπερβάλλων βιωμολόγοις καλεῖται, ἐπιπόλαιός τις ὁν καὶ πάντως τοῦ γελοίου στογαζόμενος ἡπερ τοῦ λέγειν εὐσγήμονα καὶ μὴ λυπεῖν τὸν 20 σκωπτόρμενον· ἔνεκεν δὲ τοῦ γέλωτα κινεῖν οὐδενὸς φείδεται, οὔτε φίλου οὔτε ἐγχήρου· ἔνίστε δὲ οὐδὲ τῶν θεῶν, καθάπερ οἱ τὰς παλαιὰς κωμῳδίας ποιήσαντες· ὅποι γάρ βιωμολόγοις οὐδὲ τῶν θεῶν ἀπείχοντο. ἔστι δὲ καὶ ἐνταῦθα ἔλλειψις· οἰστὶ γάρ τινες οἱ τὸ παράπονον οὐκ ἀξιοῦσι γρῦσθαι τῇ παιδιᾷ καὶ οὐτ’ αὐτοὶ ἀλλαγῆσαι τοιςι τοιςι πλέον τι. οὐτ’ ἄλλων ἀκούσατεν ἀν ἡρέως· καλοῦτο 25 δὲ ἣ τοιαύτη κακία ἴσως σφρίστης καὶ σκληρότης. οὐτοι μὲν οὖν οὐδέποτε διοκοῦσιν εἶναι εὐτράπελοι ὅλῃ ἐναντίοις τοῖς εὐτραπέλοις· οἱ δὲ βιωμολόγοι διοκοῦσιν εἶναι ἐνίστε εὐτράπελοι διὰ τὸ γάλρειν τοὺς πολλοὺς τῷ γελοίῳ. ἡ δὲ μέση ἔξις καλεῖται μὲν εὐτραπελία, δινομάζοιτο δὲ ἣ ἴσως καὶ ἐπινειόντης· τοῦ γάρ ἐπιδεξίου τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν, οὐποτα καὶ 30 πρέπει τῷ ἐλευθερίᾳ. διαφέρει γάρ ἡ τοῦ ἐλευθερίου παιδιὰ τῇς τοῦ ἀνδραπιούδιον καὶ ἡ τοῦ πεπαιδευμένου τῇς τοῦ ἀπαιδεύτου. παράδειγμα δὲ ἔκατέρας τίθεται τὰς τε παλαιὰς κωμῳδίας καὶ τὰς νέας· τοῖς μὲν γάρ τὰς παλαιὰς γράφουσι γελοῖον ἐδόκει τὸ αἰσχρολογεῖν, τοῖς δὲ τὰς νέας τὸ μεῖον οὐπονίας σκώπτειν, τουτέστιν μετὰ τοῦ αἰνίττεσθαι. διαφέρει δὲ οὐδὲν πρὸς 35 εὐσγήματούντην ἡ φανερῶς αἰσχρολογεῖν ἡ μάνην ἐμφαίνειν.

1 ῥηθήσεται Z      4 εὐτραπελία] εὐτραπέλεια ZN      8 πεπήρωται N: πεπύρεται Z      5 τῶν om. Z      9 ἐλέγχετο Z      10 πεδίκιν N      εἰσι N:  
οὐχὶ Z      καλοῦνται—ἐστογαζμένως (11) (ἀπογαζμένως Hase) edidit Hase *Classical Journal* XXIX 113      τοῦ scripsi: τῷ ZN      14 γελλοῖο N      19 γελλοῖο N      20 ἔνεκεν δὲ—ἀπείχοντο (22) edidit Hase *Classical Journal* XXIX 113  
γέλωτα scripsi: γέλωτος ZN      21 οὐδὲ Z: οὐ N      22 βιωμολόγοις corr. ex βιωμολογίας N      27, 28 γελλοῖο N      33 γελλοῖον N      34 οὐδὲν] fort. οὐ μικρόν ex Arist.      35 μόνως Z

Μετά ταῦτα ζητεῖ πότερον δεῖ τὸν εὖ σκώπτοντα ὑρίζεσθαι τῷ λέγειν πρέποντα ἐλευθερίῳ καὶ πεπαιδευμένῳ η̄ τῷ μὴ λυπεῖν τὸν ἀκούοντα η̄ καὶ τοὺναντίν τέρπειν. δεῖ μὲν γὰρ ἵσως ἀμφοτέρων ἐστογάσθαι τὸν εὖ σκώπτοντα. ἀλλ' οὐκαντί τοιούτους μᾶλλον· καὶ φῆσιν ἃ ἀριστονταὶ εἰναι τὸ πρὸς τοὺς σκωπτομένους λαμβάνειν τὸ ἄκρον· ἀλλο γὰρ ἀλλω ποιητής τοιούτους μισητάν, καὶ οὐδὲν κολύει αὐτὸν μὲν εὖ σκώπτειν. οὐπο δὲ ἀγριοκίας ἀηδῆ εἰναι τῷ ἀκούοντι· μᾶλλον οὖν ὁ ὥρος τοῦ σκώπτοντος ἐν τῷ ὡς δεῖ σκώπτειν καὶ πρὸς οὓς τῷ ἐλευθερίῳ. ἐν μὲν οὖν τούτῳ φαίνεται τὸ σκῶμμα μέτον τι.

*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

2 πρέποντα] lac. Z μὴ om. Z 3 ἀμφότερον Z 6 σκώπτειν N:  
 σκοπεῖν Z 7 ἀηδῆ scripsi: ἀηδὲς ZN ἀκούοντι N: α..... Z μᾶλλον  
 οὖν ὥρος N 8 τούτῳ Z: τούτοις N

## ΑΣΠΑΣΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΗΘΙΚΩΝ

\* \* \* \* \*

\* καὶ τὴν τῶν ἐπιθυμιῶν· καὶ δείκνυσιν ὅτι αἰσχύλων (ἢ) τῶν ἐπιθυμιῶν ἀκρασία· δὸς καὶ εὐλόγως δέξειν ἂν αὕτη ἀπλῶς ἀκρασία λέγεται· ἢ 5 δὲ τοῦ θυμοῦ μετὰ προθήσεως. τὸν μὲν γάρ θυμόν φησιν ἀκούειν πως τοῦ λόγου. παρακούειν δέ, ὡς τοὺς ταχεῖς τῶν διακόνων, οὐδὲν τὸ τάχος παρακούει τῶν δεσποτῶν, καὶ τοὺς κύνας, οὐδὲν θλακτούσιν. ἐπειδάν τις ψυχήσῃ, οὗτος γάρ καὶ οὐ θυμός. ταχὺς Ὡν φύει καὶ θερμότατος ὡς εἰπεῖν διὰ τὸ θερμότατον εἴναι μέρος τοῦ σώματος, τῷ παρακούει τοῦ λόγου ἄλλο τι λέγοντος 10 ὁσπερ προστάγματος [ἢ] ἀκούεις δρμῷ. οὐ μὲν γάρ λόγος ἢ ἡ φαντασία γίνεται, ὅτι οὐδέποτε ἔστιν. ἢ δλιγωρία γέγονεν ἐκ τοῦ δεῖνος· οὐδὲν δὲ εἰπόντος τοῦ λόγου οὐδὲ τῆς φαντασίας γενομένης, ὅτι δεῖ τιμωρήσασθαι αὐτόν. οὐδὲν δὲ προσταχθεὶς τιμωρήσασθαι, ἥτται ἐπὶ τοῦτο. συλλογίζεται μὲν οὐδέν (λογικῶν γάρ τὸ συλλογίζεται). δομοιον δέ τι πάσχει τῷ συλλογισμῷ. 15 ὅτι δεῖ τούτῳ πολεμεῖν. οὐ μὲν γάρ λόγος, ὡς εἴρηται, μόνον φησίν. οὐ δεῖνα οὐδέποτε. οὐ δὲ θυμός, ὁσπερ καὶ τῆς καθήλου προστάτεως κειμένης, ὅτι δεῖ πολεμεῖν τοῖς οὐδέσασι, καὶ τοῦ συμπεράσματος ‘τούτῳ ἔργα πολεμητέον’, γαλεπαίνει εὐθέως καὶ δρμῷ. οὐ μὲν οὖν θυμὸς τοιοῦτος· ἢ δὲ ἐπιθυμία, ἐὰν μάνιον εἴπῃ λόγος, ὅτι ήδον, ἢ ἡ αἰσθητική, δρμῷ πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν. 20 ταῦτα δὲ λέγων δέξει μηδὲν γείρονα ποιεῖν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ θυμοῦ· καὶ γάρ αὕτη δόσει τῷ λόγῳ ποτὲ ἀκολουθεῖν παρακούουσα. οὐ μὲν γάρ λόγος λέγει ὅτι ήδον, ἢ δὲ ὡς προστάττοντος ἀκολουθεῖν ἐπεται. ἢ οὐχ οὗτοις ἔχει; ἀλλ’ οὐ μὲν θυμὸς τῷ δηντὶ κινεῖται ὑπὸ τοῦ λόγου κελευθερωτός. ἢ δὲ

I. Άσπασιος εἰς τὸ ἃ τα τῶν Ἀριστοτέλους γηγενῶν νικομάχῳ: οὐ κατ’ ἀργῆς ἀλλ’ ἀπὸ τοῦ μέσου, ἀπὸ τοῦ ἥητοῦ τοῦ οὐτωσὶ διεξιντος: ὅτι μὲν οὖν ἀκρασία καὶ ἔγκράτεια ἔστι μόνον περὶ ἀκολασία καὶ σωφροσύνη [Arist. H 7. 1149a21] Z: idem N, ubi Άσπασιον ετ νικομαχείων 3 ἐπιθυμῶν Z ἢ addidi 5 προθήσεως Z φησὶν ἀκούειν Z: ἀκούειν φησὶ N 7 δεσποτῶν corr. ex σπουδαίων Z 9 παρακούειν Diels: ἀκούει ZN 10 ὁ seclusit Diels 14 λογικὸν N 16 καὶ Z: ἐκ N 17 πολεμιτέον Z 19 ὁ λόγος post ἥδη Aristotelis libri 20 δέξει corr. ex δέξῃ Z

ἐπιθυμία τὰ πολλά ἀμαρτάνει, φανεροῦ δύνατος οὐτε κωλύει ὁ λόγος. οὐδέ φησι τὸν μὲν θυμὸν ἀκολουθεῖν πως τῷ λόγῳ. τὴν δὲ ἐπιθυμίαν οὐ. αἰσχύλων οὖν ἡ δὲ ἐπιθυμίαν ἀκρασία τῆς διὰ θυμόν· ὁ μὲν γάρ τοι θυμός ἀκρασίας τοῦ λόγου πως ἡτεστατεῖ. ὁ δὲ τῆς ἐπιθυμίας οὐ τοῦ λόγου ἡτεστατεῖ.

Ἄπορον δέ, πῶς ἀκρατής ἔσται θυμός, εἰ τῷ λόγῳ πως ἀκολουθεῖ. δεῖ γάρ τὸν ὑπωτίον ἀκρατῆ τῷ λόγῳ ἀπειθουσάται τῷ πάθει ἐνδιδόνται. η̄ ἔνεσται τις λόγος ἐν τῷ ἀκρατεῖ τοῦ θυμοῦ. οὐτε οὐ γρὴ ἐπὶ πᾶσι θυμοῦσθαι οὐδὲ ἐφ' οἷς μὴ οὐδεῖ: οὖτος δὲ ὁ λόγος ἔνεσται μὲν ἐν αὐτῷ, οὐκ ἐνεργεῖ δὲ τότε 10 διὰ τὸ πάθος, μανίᾳ γάρ τι θυμοῖσι ἐψποιεῖ ὁ θυμός μᾶλιστα, ἐπειδὴ καὶ ἀλλοις λόγοις ἀκούων παρακούει τοῦ λέγοντος. οὕτως οὐδεῖνα, διὸ οὐκ ἔσται μὲν ἐναντίος τῷ ἑτέρῳ λόγῳ· οὐ γάρ κελεύει τιμωρεῖσθαι· ὁ δὲ θυμός ὡς τοῦτο κελεύσαντος ὅρμος.

Ἐτι δὲ εἰς ταῦτα ἐπιχειρῶν συγγράμμην φησὶν μᾶλλον ταῖς φυσικαῖς 15 ὅρεσσιν ἀκολουθεῖν η̄ ταῖς μὴ φυσικαῖς, καὶ ἐπὶ τοιούτου. ἐφ' οὗτον φυσικαὶ καὶ αὐταῖς. ὁ δὲ θυμός καὶ η̄ γαλεπότης φυσικώτερον τῶν ὑπερβαλλούσων ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν μὴ ἀναγκαίων· οὐκ ἀλόγως δὲ παρέλαβε τὴν γαλεπότητα, ὑπερβολὴν τινα οὔσαν θυμόν. ἀλλὰ οὐδεῖη ταῦτη φυσικωτέραν τῆς ὑπερβολῆς τῶν μὴ ἀναγκαίων ἐπιθυμιῶν. οὐτε δὲ φυσικώτερον καὶ ὁ τοιούτος 20 θυμός τῆς τοιαύτης ἐπιθυμίας, προβιβάζει ἐκ τοῦ συγκατέβαλλεσθαι τοῖς σπέρμασι τὰς τῶν θυμῶν ὄμοιότητας· ως ἐπὶ τὸ πολὺ γάρ ἐκ θυμικῶν θυμακοῖν, ἐκ δὲ ἐπιθυμητικῶν οὐ πάντας ἐπιθυμητικοῖν, καὶ θυμοῖσι γένονται τινες ὑσπερ τὰ εἴδη οὕτως καὶ τοὺς θυμούς. παράδειγμα δὲ φέρει τὸν κρινόμενον ὑπὸ τοῦ πατέρος ἐπὶ τῷ πλάκεσαι αὐτὸν· καὶ οὔτος· ἔφη, ‘οὐδὲν ἔμοι κατηγορῶν’. δεῖξας 25 τὸν πατέρα. ‘ἔπληξε τὸν ἔκυπον πατέρα’, καὶ πᾶλιν δεῖξας τὸν οὗτον ‘καὶ οὔτος’ ἔφη, ‘ἔμε τολμεῖ, οὐταν ἀνήρ γένηται’. μέμνηται δέ, οὐτε καὶ ἐλκόμενός τις ὑπὸ τοῦ οὗτοῦ. ἐπειδὴ πρὸς ταῖς θύραις ἐγένετο. παύεσθαι τὸν οὗτον ἔλεγε· ‘καὶ γάρ ἐγώ’, ἔφη, ‘μέγρις ἐνταῦθα εἶλκυσα τὸν πατέρα’.

Ἐτι ἀδικώτεροι, φησάν. οἱ ἐπιβουλότεροι· ὁ μὲν οὖν διὰ θυμὸν 30 ποιῶν οὐκ ἐπίβουλος (ἀπλοῦν γάρ ὁ θυμός), η̄ δὲ ἐπιθυμία ἐπίβουλος. γρῆται δὲ ἐνδιδόντις πίστεις, παρατηθεῖς τὸ ὑπὸ τῶν ποιητῶν περὶ ἐπιθυμίας λεγούντα. εἰ οὖν ἀδικωτέρα η̄ περὶ ἐπιθυμίαν ἀκρασία τῆς περὶ τὸν θυμόν, καὶ αἰσχύλων ἀν εἴη, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀπλῶς ἀκρασία καὶ κακία πως. οὐκ εἴπε δὲ αὐτὴν ἀπλῶς ὀλλὰ πὼς κακίαν διὰ τὸ μὴ οὐκεὶ εἰναι τῆς ψυχῆς, ὀλλὰ μέρους 35 τινός, ως εἰργητοι ποιλάκις. οὔτε οὐδεῖς λυπούμενος θρήζει, οὐ δὲ δργῇ ποιῶν. οὐ δὲ οὕτως πᾶς μεθ' ήδονῆς, τοῦτο δὲ προσέθηκεν ἐπιρρωνύμῳ τὴν πρώ-

3 ἀκρασία N: ἀκρασίας Z      7 η̄ Z: καὶ N      8 ἀκρατεῖ corr. ex ἀκρατῆ N  
12 ἐναντίως N      18 δεῖη N: δεῖη Z      20 προβιβάζει ZN      22 δὲ ἐπιθυμητικῶν Z, nisi quod pro litteris τινα lacuma: δὲ τῶν θυμητικῶν N      23 παράδειγμα Z: παραδείγματα N      25 ἔπληξει Z      29 ἐπιβουλότεροι]. τεροι lac. Z  
31 περὶ ἐπιθυμίας N: περὶ δια . . . μίας Z      34 ὄλης scripsi: ὄλως ZN  
35 τινός ως] lac. Z      inter δὲ et δργῇ lac. quinque fere litterarum ZN      ποιῶν.  
6 δὲ οὕτωι lac. Z      36. p. 129,1 δις τὴν πρώτην lac. Z

την πρότασιν. πᾶς γάρ οὐ βρίζων μεν δέ γέδονται ποιεῖ, μετὰ λύπης δὲ οὐδέποτε. ἀμα δὲ καὶ εἰς τὸ εἶναι γείρω τὴν δέ? ἐπιθυμίαν τῆς διὰ θυμὸν ἀκρατίας φέρει. εἰ γάρ οὐ μὲν διὰ θυμὸν ἀκρατευόμενος λυπούμενος ἀκρατεῖται, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ οὐδείς οὐδείς. οὐ δὲ δέ? ἐπιθυμίαν ἀκρατευόμενος δέ? ἐπιθυμίαν δέ γέδοντο ποιεῖ καὶ διὰ τοῦτο οὐδείς οὐδείς. γείρων ἀντὶ εἴτη καὶ πλείσιος οὐργῆς αἴτιος· εἰ οὖν οἷς οὐργίζεται μάλιστα δίκαιοι ταῦτα ἀδικώτερα, ἀδικωτέρα ἀντὶ εἴτη η δέ? ἐπιθυμίαν ἀκρατία τῆς διὰ θυμόν.

p. 1149b 23 Ως μὲν τοίνουν αἰσχύνων ἔως παιδιώδης ἐστίν.

"Οτι μὲν αἰσχύνων η περὶ ἐπιθυμίαν ἀκρατία τῆς περὶ θυμόν,  
10 εἴρηται καὶ διτι ἐστὶν η ἐγκράτεια καὶ ἀκρατία περὶ ἐπιθυμίας καὶ  
ἡδονᾶς σωματικάς. αὐτῶν δὲ τούτων τῶν σωματικῶν ἐπιθυμίαν καὶ  
ἡδονῶν τὰς διαφορὰς ληπτέον. ὥσπερ γάρ εἴρηται αἱ μέν εἰσιν ἀν-  
θρώπιναι ἐπιθυμίαι καὶ ἡδοναὶ καὶ φυσικαὶ τῷ γένει· αὗται δέ εἰσιν αἱ  
ἀναγκαῖαι καὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὸ ζῆν γενόμεναι. φησί δὲ αὐτὰς φυσικάς,  
15 καὶ τῷ μέγεθῳ τὰς φυσικαί· αἱ γάρ ὑπερβάλλουσαι τῷ δέσιν ὑπερβάλλουσι  
καὶ τοὺς τῆς φύσεως δρουσαί· ἔναι δέ εἰσι τῶν ἐπιθυμίων καὶ ἡδονῶν θηριώ-  
δεις διαθέσεις ἔχουσαι, αἱ δὲ διὰ πηρώσεις καὶ νοσήματα, αἵς γαίρουσιν οἱ  
πεπηρωμένοι, οὓς ἐλέγετο ἔμπροσθεν, κατὰ τὴν ψυχὴν η κατὰ τὸ σῶμα καὶ  
οἱ νοσηματωδῆς διακείμενοι. τούτων δὲ περὶ μόνον τὰς πρώτας τῶν  
20 εἰρημένων σωφροσύνη καὶ ἀκολασία ἐστίν. περὶ γάρ τὰς ἀνθρωπίνας,  
μετὰ προσαρέσσεις δὲ ἐκατέρα. διόπερ τὰ θηρία οὕτε σώφρονα οὕτε ἀκό-  
λαστα λέγομεν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὰ προσαρέσιν μηδὲ λογισμόν· κατὰ  
μεταφορὰν δὲ ἐνίπτε σώφρονα λέγομεν διὰ τινὰ γένη ζῴων καὶ ἀκόλαστα,  
τὴν διαφορὰν δρῶντες. η ἔχει πρὸς ἀλληλα γένη. οἷον ἔναι μὲν ἀκόλαστα  
25 λέγομεν διὰ τὸ οὐχειτικὰ εἶναι, ἔναι δὲ διὰ σιναμωρίαν καὶ τὸ παμφάγα εἶναι.  
κυρίως δὲ οὐδὲν τῶν θηρίων ἀκόλαστον (οὐ γάρ ἔχει λογισμόν). ἀλλ' ἐξέ-  
στη κε. φησί. τῆς φύσεως. τουτέστιν ἔοικε τοῖς ἐξεστηκόσι τῆς φύσεως καὶ  
μανιομένοις τῶν ἀνθρώπων. ἔλασττον δὲ θηριότητας κακίας τῷ φεκτῇ εἶναι.  
η μὲν γάρ θηριότης μανίᾳ τινὶ ἔοικε, διὸ οὐ φέρεται οὐδὲ οὖσα ἐκούσιος,  
30 η δὲ κακία οὐδὲ έκούσιος φέρεται. ἐπεὶ ἔλασττόν εστι κακὸν η θηριότητας τῆς  
κακίας τῷ φεκτον εἶναι κακοῦργος. ὥσπερ γάρ τὸ θηρίον οὐκ εῖστι κακοῦργον

1. 2 οὐδέποτε· ἀμα δὲ] lac. Z      2 τὴν δέ? ἐπιθυμίαν τῆς διὰ θυμὸν scripsi: τὴν  
ἐπιθυμίαν ZN      3 διὰ θυμὸν ἀκρατ] lac. Z      6 οὐργίζεται Z  
8 ἔως N: lac. Z      9 ἐπιθυμίαν ZN et Arist. Mb: ἐπιθυμίας Arist. vulg.  
10 ἀκρατία ZN et Arist. Mb: η ἀκρατία Arist. vulg.      11 ἐπιθυμίας Arist.: ἐπιθυ-  
μίαν ZN      12 εἰρηται] Γ 13 p. 1118b 8 sqq.      12, 13 ἀνθρώπιναι ZN et Arist.  
Kb: ἀνθρωπικαὶ Arist. vulg.      14 καὶ τῶν ἀ] lac. Z      15 φυσικαὶ] lac. Z  
16 ἔναι] ἔν... Z      17 δι... ρώσεις Z      19 νοσηματο-  
δῶς Z      21 δὲ om. N      22 ἐκατέρα scripsi: ἐκατέρας ZN      23 ἐντότε corr. ex  
ἔνισται N      25 οὐχειτικά N: οὐχειτικά Z      26 σιναμωρίαν] τινα μωρίαν ZN  
φάγα εῖναι] lac. Z      27 ἐξεστηκόσι Z      28 μενομένης N      29 N: τὸ Z  
29 οὖσα ἐκούσιον Z      30 φέρεται N: φεύδεται Z

ώς κακής ἀνθρωποις. οὕτως καὶ ἡ θηρίστης οὐκ ἔστι κακούργον, καθάπερ ἡ κακία. φοβερώτερον δέ· καὶ τὸ θηρίον φοβερώτερον κακοῦ ἀνθρώπου. θήτην δὲ κακούργον. διότι φησίν οὐ διέφθαρται τὸ βέλτιστον ὥσπερ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ἀλλ' ἔφθαρται καὶ οὐκ ἔχει. ἐν μὲν γάρ τῷ κακῷ συντιθέμενον πρᾶπεν διέφθαρται ὁ λογισμὸς ὃ ἐνῶν αὐτῷ. ἐν δὲ τῷ θηρίῳ ἡ τῇ θηριώδεσίᾳ οὐκ ἔνεσται. πανηυρητὴν δὲ καὶ κακούργειν οὐ μὲν ἔχων τὸν λογισμὸν δύναται, οὐ δὲ μῆτραν ἔχων ἀδύνατεν. οὐκινούσιν τὸ συμβάλλειν θηρίον ηὔθηριωδεῖσιν πρᾶπεν ἀνθρωπον κακίαν ἔχοντα δισπερ τὸ συμβάλλειν θηρίον ηὔθηριωδεῖσιν πρᾶπεν ἔμψυχον πάντερον κάκιον καὶ κακούργοτερον. ἀβίλαβεστέρα γάρ ἂν εἴη ἡ φαυλότης τοῦ μῆτραν πρᾶπεν τὴν ψυχικὴν ἀρχὴν. ὡς δὲ ἔχει τὸ ἔμψυχον πρᾶπεν τὰ σύνηγα. οὕτως τὸ λογισμὸν πρᾶπεν τὸ ἀλογον ζῷον. ἔνεστι γάρ ἡ ἀρχὴ ἴσχυρα ἐν τῷ λόγῳ ὃ νοῦς. δέσποιντον οὖν διεφθαρμένη ηὔθηριωδεῖσιν τοιαύτῃ ἀρχῇ, μεγάλοιν κακῶν αἰτία γίνεται. εἴτε φησίν παραπλήσιον εἶναι τὸ συμβάλλειν τούτα. δισπερ εἰ τοις συμβάλλοις ἀδικίαν καὶ ἀδικον ἀνθρωπον. παραβέβληκε δὲ κανθάρον οὐ ταῖσι συγχριτὰ συγχρίνει ὁ συμβάλλων ἀδικίαν καὶ ἀδικον ἀνθρωπον<sup>2</sup> δεῖ γάρ τὰς μὲν ἔξεις πρᾶπες ἀλλήλας συγχρίνειν, οἷον ἀδικίαν πρᾶπες ἀκόλαστίαν, τοὺς δὲ ποιοὺς (πρᾶπες ποιοὺς) οἷον ἀδικον πρᾶπες ἀκόλαστον. οὕτω δὴ καὶ ὁ συγχρίνων θηρίον καὶ θηριώδη τρόπον ἔχοντα τὴν κακίαν οὐ συγχριτὰ συγχρίνει· οὐ μὲν γάρ αὐτῶν ἔχει κακίαν. οὐ δὲ οὐκέτι ἔχει. ἔστι δὲ δισπερ \* \* \* κακούργοτερον, 20 κάκιον οὗτα μοχθηρὸν ἀνθρωπον, μυριοπλάσια γάρ ἂν κακὰ ποιήσειν ἀνθρωποις κακάς θηρίον.

'Εν δὲ τοῖς ἑέτης βούλεται μὲν διορίσαι, φῦ διαφέρει ὁ μὲν ἐγκρατῆς τοῦ καρτερικοῦ, οὐ δὲ ἀκρατῆς τοῦ μαλακοῦ. ἐν δὲ τούτῳ φανερὸν ποιεῖ καὶ τίνα διαφορὰν ἔχει ἡ τῶν πολλῶν ἔξεις πρᾶπες τὴν τῶν ἐγκρατῶν καὶ ἀκρατῶν. περὶ 25 γάρ τὰς δὲ ἀρχῆς καὶ γεύσεως ἡδονᾶς καὶ λύπας καὶ ἐπιθυμίας καὶ φυγῆς φησιν, ἔστι μὲν οὖν οὕτως ἔχειν δισπερ θήτησθαι καὶ ὅν οἱ ποιλοὶ (κρείτους. ἔστι δὲ κρατεῖν καὶ ὅν οἱ ποιλοὶ) θήτους. οὐ μὲν οὖν τῶν ἡδονῶν ἐπὶ πλέον κρατῶν ηὔθηριωδεῖσιν τοιαύτης, δισπερ ἐν μεθορίῳ πως τοὺς πελλοὺς περὶ τὰς 30 ἡδονᾶς τῶν τε ἀκρατῶν καὶ τῶν ἐγκρατῶν (εἶναι, τῶν μὲν ἐγκρατῶν) θήτωμένους, τῶν δέ ἀκρατῶν ἀμείνους οὗτας. θρυλούς δὲ περὶ τὰς λύπας· οὐ μὲν γάρ καρτερικής ὑπομένει πόνους καὶ ἀλγηδόνας, θέσι οἱ ποιλοὶ οὐχ ὑπομένουσιν, οὐ δὲ ἀκρατῆς οὐδὲ ἀτομοὶ ποιλοὶ λύπας ὑπομένουσιν, ἀνέγεται, δισπερ πάλιν περὶ πόνους ἐν

2 τὸ θηρίον] lac. Z      3 οὐ διέφθαρται] lac. Z      4 ἔχει ἐν] lac. Z  
 5 ἐνῶν N: ἐν Z      6ν δὲ τῷ θῃ] lac. Z      7 τῇ θηριώδει Diels: τῇ θηριώδει  
 ZN      16 οὐργεῖν οὐ μὲν ἔχων τὸν] lac. Z      8 δύναται N: δὲ δύναται Z      7 τὸ  
 συμβάλλειν θηρίον ηὔθηριωδεῖσα] lac. Z      9 ἀλλετεν ἔψυχον πρᾶπες ἔμψυχον] lac. Z  
 ἔχει bis Z      10 ψυχικὴν Z: ψυχὴν N      14 συμβάλλοι (R): συμβάλλει ZN  
 17 πρᾶπες ποιοὺς addidi δικον πρᾶπες] lac. Z      18 ἔχοντα] lac. Z      19 ἔστι  
 Z: ἔστι N      19 inter δισπερ et κακούργοτερον 54 fere litterarum spatium ZN  
 22 ἑέτη scirpsi: θηρίοις ZN      23 δούλεται Z: δούλεται N .      οὐ μὲν N: οὐ μὲν  
 γάρ Z      26 μὲν οὖν ZN et Arist. Mv: μὲν Arist. vulg.      27 κρείτους—ποιλοὶ  
 ex Arist. addidi 29 μεθώρια Z      ποιλοὺς corr. ex ποιλούς N      30 εἶναι, τῶν  
 μὲν ἐγκρατῶν inseruit Diels      31. 32 καρτερικός corr. ex καρτερικῶς N

μεθιστίφω εἰσὶν αἱ τῶν πολλῶν ἔξεις τῆς τε τῶν καρτερικῶν καὶ τῆς τῶν μαλακῶν. ἂμα δὲ δῆλη καὶ ἡ διαφορὰ τοῦ ἐγκρατοῦ πρὸς τὸν καρτερικὸν καὶ τοῦ ἀκρατοῦ πρὸς τὸν μαλακόν. ὁ μὲν γάρ ἐγκρατῆς καὶ ἀκρατῆς περὶ τὰς ἥδους εἰσὶ τὰς σωματικάς. ὁ δὲ καρτερικὸς καὶ μαλακὸς περὶ τοὺς πόνους αἱ τὰς λύπας τὰς σωματικάς. τοιούτους γάρ οἱ μαλακοί. οἵος μηδὲ τὴν τυχούσσαν ἐνεγκεῖν δύνανται ηὔ μηδὲ πεῖναν μηδὲ πᾶλην ἀλγηδόνα μηδεμίαν. τοῦ λόγου κελεύοντος ὑπομένειν. Τίς τοι μὲν πάντας τὰς ἥδους καὶ οἱ μαλακοὶ κατὰ συμβεβηκότες ἐπὶ τὰς ἥδους ἔρχεται φεύγων τοὺς πόνους. ἀλλὰ τό γε εἴναι ἐκατέρῳ αὐτῶν ἐστιν. τῷ μὲν γάρ ἀκρατῇ ηὕ τῶν ἥδουν δίωξις. τῷ δὲ μαλακῷ ηὕ τῶν λυπῶν φύγη. ὄμοιός δὲ καὶ τὸ κρατεῖν τῶν ἥδουν ηὕ τῶν ἐγκρατοῦ.

Ἐν μὲν οὖν τοῖς εἰργμένοις τὸν ἐγκρατῆς καὶ ἀκρατῆς τοῦ καρτερικοῦ ἐγχώριοις καὶ τοῦ μαλακοῦ· μετὰ δὲ τούτα βούλεται πάντας ἀλλήλων διαστῆγαι. σύνθρονα καὶ ἀκόλαστον καὶ ἐγκρατῆς καὶ ἀκρατῆς, ἔτι δὲ καρτερικὸν καὶ μαλακόν. δεδήλωνται μὲν οὖν καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθεν αἱ διαφοραὶ αὐτῶν αἱ πρὸς ἀλλήλους. ὅμως δὲ πειρᾶται ἔτι σαφέστερον καὶ γνωριμώτερον διελεῖν περὶ αὐτῶν. ἐπεὶ γάρ ἔνιαι, φησί, τῶν ἥδουν ἀναγκαῖαν εἰσιν. αἱ δὲ οὖς, ἀναγκαῖαι μὲν αἱ φυσικαὶ (καὶ) ἐκ τῶν εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν ἀναγκαῖαν προσγινόμεναι. οὐκ ἀναγκαῖαι δὲ αἱ μὴ τοιαῦται. ὃν αἱ μὲν σπὸς τῶν δὲ αὐτῶν δίφρετον, οἷον τιμῆς νίκης, αἱ δὲ ἀπὸ τῶν παρὸν φύσιν καὶ αἰσχρῶν. εἰσὶ δὲ καὶ (αἱ) ἀναγκαῖαι μέχρι τινὸς ἀναγκαῖαι. Τόπος δὲ καὶ αἱ ἐλλείψεις. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ περὶ ἐπιθυμίας καὶ λύπας· καὶ γάρ τούτων αἱ μὲν ἀναγκαῖαι αἱ δὲ οὖς. ἀκόλαστος μὲν οὖν ἐστιν οἱ τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἥδουν διώκων ηὕ καὶ ὑπερβολήγοντας μὴ ὑπερβάλλουσαν ἥδουν ηὕ διώκῃ. σφοδρῶς δὲ καὶ καυτὸν ὑπερβολήγοντας μὴ ὑπερβάλλουσαν ἥδουν ηὕ διώκῃ, 30 αὐτὸν μοιχεύει, [καὶ] μὴ μέντοι διὰ τὴν τῶν ἀφροδίτιών ἀπόλαυσιν. ἀλλὰ ἵνα ἀργύριον λαμβάνῃ, οὐκ ἀκόλαστός ἐστιν ἀλλὰ μᾶλλον ἀνελεύθερος. ἀκόλαστος οὖν οἱ πάντα ἔχοντα τὰ εἰργμένα. ἀνάγκη δὲ τὸν τοιούτον μὴ εἴναι μεταμελητικὸν διὰ τὸ κατὰ προαιρέσειν ποιεῖν, μῆστε ἀνίστατος· οἱ γάρ ἀμεταμελητος ἀνίστατος· καὶ ταῦτη γείρων τοῦ ἀκρατοῦ. μεταμελητικὸς γάρ οἱ

1 καὶ τῆς Z: καὶ N 6 η μηδὲ N: η μὴ καὶ Z ἀλγηδόνα N μίαν τοῦ λόγου] lac. Z 7 inter μὲν et τὰς ἥδους lac. 24 fere litterarum N: 30 fere Z  
16 διελεῖν N: δῆλειν Z 17. 18 αἱ δὲ οὖς] lac. Z 18 καὶ addidi 18. 19 ων προς] lac. Z 19 μὴ scripsi: μὲν ZN 21 αἱ prius add. Diels  
αἱ alterum om. N fortasse sic sententiam assequamur: οὐκ ἀναγκαῖαι δὲ αἱ ὑπερβολαῖ, ὄμοιός δὲ καὶ αἱ ἐλλείψεις 24 ὑπερβάλλουσαν Z διώκῃ corr.  
ex διώκει N 27 προαιρέσειν Z: προαιρέσεως N ante ἥδους lac. 12 fere litterarum ZN ante τῆς lac. 10 fere litt. Z: 8 N 29 αἰρεταῖται Z: ἔρεται N 30 μηγένη Z καὶ seclnsit Diels 31 λαμβάνει N 34 ταῦτα Z: ταῦτα N

ἀκρατῆς καὶ διὰ τοῦτο θάσιμος. ὁ δὲ ἐλλείπων περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ μὴ ταῖς ἀναγκαῖαις γράμμενος ἡ ἀντικείμενος τῷ ἀκολάτῳ. οὐν ἐν τοῖς κατ' ἄρχας λόγοις ἀναίσθητον ἔλεγε μέτοις δὲ αἰτῶν ὁ σωθρών.

Ταῦτα δὲ εἰπὼν ἐπάνεισι πᾶσιν ἐπὶ τὸν ἀκόλατον. ὅμοιώς γάρ. φησί. 5 καὶ ὁ φεύγων τὰς σωματικὰς λύπας μὴ δὲ ἡτταν ἀλλὰ διὰ προαιρεσιν. καὶ γάρ τοι ἀκολάτου φεύγειν τὰς σωματικὰς λύπας, οἷον τὰς ὅπῃ πεινῆς η̄ ὄμηρος η̄ ὄμηρος τινὸς τοιούτου. μὴ δὲ ἡτταν λυπῶν. τὰ ἐγαντία κελεύοντος τοῦ λόγου. ἀλλὰ διὰ προαιρεσιν. ὁ μὲν γάρ ἡττώμενος τῶν λυπῶν τῶν σωματικῶν, ὑπομένειν κελεύοντος τοῦ λόγου μαλακής. ὁ δὲ οὗτος μὲν ἡτ-10 τῷ φεύγοντι τῶν λυπῶν οὗτος δὲ καὶ τὸν λόγον ἔχοντι διεφθαρμένον καὶ κελεύοντα μηδὲ οἷως λυπηρῶν ἀνέγειται τωματικῶν ἀκόλατος. καὶ διὰ τοῦτο λέγεται ὁ ἀκόλατος περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας \* \* \* οὗτοι ἡδονὰς αἰτηταὶ καὶ λύπας οὐ μόνον (τὰς) κατ' ἐπιθυμίαν καὶ πάνους καλοὺς φεύγει καὶ ἀλγηθόντας προαιρέσει καὶ ἔσικε κατὰ μὲν τὸ διώκειν τὰς αἰτητὰς ἡδονὰς προαιρε-15 τούμενος γωρίζειται τοῦ ἀκρατοῦς. κατὰ δὲ τὸ φεύγειν τὰς καλὰς λύπας προαιρέσει γωρίζειται τοῦ μαλακοῦ· καὶ γάρ ἐκεῖνος φεύγει τὰς τοιαύτας λύπας. ἀλλὰ οὐ προαιρέσει. ὁ μὲν οὖν ἀκόλατος κατὰ προαιρεσιν, ὡς εἴρηται, πάντα ποιεῖ· τῶν δὲ παρὰ τὴν προαιρεσιν ποιούντων ὁ μὲν ἀκρατῆς ἀγεται διὰ τὴν ἡδονήν. ὁ δὲ μαλακὸς διὰ τὸ φεύγειν τὴν λύπην τὴν ἀπὸ τῆς 20 ἐπιθυμίας, τῆς τε. φησίν, διαφέρουσιν ἀλλήλων. τοῦτο δὲ ηὔτοι περὶ τοῦ ἀκρατοῦς καὶ τοῦ μαλακοῦ εἴρηκεν η̄ μηδὲλον περὶ τοῦ ἀκρατοῦς καὶ τοῦ ἀκολάτου. καὶ γάρ ἑξῆς περὶ τούτου λέγει· φησί γάρ. παντὶ γείρων ἀν δέσσειν εἰναι, εἴ τις μὴ ἐπιθυμῶν η̄ ἡρέμα πράττει τι αἰτητὸν η̄ εἰ ταφόδρα ἐπιθυμῶν. ὡς οὐκ τοῦ μὲν ἀκολάτου ἐνίστε καὶ γωρίς ἐπιθυμίας ἀμαρτά-25 νούσος η̄ καὶ μετὰ λλίγης ἐπιθυμίας, τοῦ δὲ ἀκρατοῦς ἡττωμένου οὐδὲ μεγάλου πάθους.

Ἀντικείθειν δὲ λέγει τὸν ἐγκρατῆ τῷ ἀκρατεῖ. τῷ δὲ καρτερικῷ τὸν μαλακόν. μετὰ ταῦτα τὴν διαφορὴν ἔτι γνωριμωτέραν ποιῶν τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς καρτερίας τὸ μὲν καρτερεῖν εἰναὶ φησίν ἐν τῷ ἀντέγειν πρὸς τὰς ἀλγηθόντας, τὸ δὲ ἐγκρατεύειται ἐν τῷ κρατεῖν τῶν ἡδονῶν. ἔτερον δὲ τὸ ἀντέγειν καὶ τὸ κρατεῖν· τὸ μὲν γάρ ἔσικε τῷ μὴ ἡττᾶσθαι. τὸ δὲ κρατεῖν τῷ νικᾶν· διὸ καὶ αἱρετώτερον ἐγκράτεια καρτερίας, ὅσον τὸ νικᾶν τοῦ μὴ ἡττᾶσθαι. πάλιν δὲ τὸν μαλακὸν ἐνδιδόνται λέγει καὶ πρὸς ἂν οἱ πολλοὶ ἀντιτείνουσιν, μαλακὸν αὐτὸν καὶ τρυφῆν ὄντα. η̄ γάρ τρυφῆ μα-

2. 3 ἐν τοῖς κατ' ἄρχας λόγοις] B 2 p. 1104<sup>a</sup>24      12 post λύπας lac. 12 fere litt. N, 28 fere Z      αἱρεῖται scripsi: ἐρεῖται ZN      13 τὰς add. Diels      καλὰς Diels: κα-  
κοῦς ZN      15 τοῦ ἀκρατοῦ] lac. Z      καλὰς N: κακὰς Z      17 οὐ μὲν] lac. Z  
18 παρὰ Z: περὶ N      21 τοῦ (ante ἀκολάτου) om. Z      22 ἑξῆς scripsi: εἴς ων ZN  
τούτου scripsi: τοῦ ZN      γείρων Arist.: γείροντα ZN      23 εἴ τις Z: η̄ τις N  
πράττει ZN et Arist. Lb Mb: πράττει Arist. vulg.      24 δῆ Z: δεῖ N      γωρίς]  
lac. Z      25 ἀκρατοῦς] αἱ̄..... Z      27 ἐγκρατῆ corr. ex ἀκρατῆ N      30 τὸ  
δέ] τῷ δὲ N: τοῦ Z      τῷ] lac. Z      31 τὸ μὲν γάρ ἔσικε] lac. Z      τὸ δὲ Z: τῷ  
τῷ δὲ N      32 τῷ Z: τὸ N      αἱρετώτερον N: αἱ̄..... Z      καρτερείας N  
33 τὸν μαλακὸν] lac. Z      2 Arist.: οἵ ZN

λακία τίς ἔστιν, οἷον εἴ τις ἔλκει τὸ ἱμάτιον. ὑπὲρ τοῦ μὴ πονεῖν κατὰ τὸ ἐπιφύρειν καὶ οὐκ οὔται ἄθλιος εἶναι μιμούμενος τοὺς ἀθλίως ὅπερ νόσου διακειμένους. ὅμοίως δὲ ἔχειν φησίν καὶ περὶ ἐγχρήσεων καὶ ἀκρασίαν ὡς ἔχει καὶ περὶ καρτερίαν καὶ μαλακίαν· πῶς δὲ ὅμοίως ἔχει. αὐτὸς ὅγλοι ἐπὶ τῆς ἀκρασίας μαλιστα καὶ τῆς μαλακίας· οὐ γάρ εἴ τις ὑπερβαλλουσῶν ἀλγηδόνων ἤτταται ἦ λυπῶν θαυμάσιον ἀλλὰ συγγράμμης ἀξίον. οἷον εἴ τις δισπερ ὁ παρὰ τῷ Θεοδέκτῃ Φιλοκτήτῃς ὅπερ τῆς ἔχειν πεπαρμένος κρύπτειν βουλόμενος τοὺς περὶ τὸν Νεοπτόλεμον μέγρι μέν τινος ἀνέχει. Οὗτοι δὲ οὐχ ὑπομένων τὸ μέγεθος τῶν ἀλγηδόνων φανερός γίνεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον εἰσήγαγεν 10 αὐτὸν καὶ Σοφοκλῆς καὶ Λισγύλος. εἴπεις δὲ καὶ ὁ Καρκίνος εἰσάγειν τὸν Κερκίνανα ἤτταμενον ὅπερ μεγάλουν ἀλγηδόνων. οὐτοι μὲν οὖν οὐκ εἰσὶ μαλακοί, ἀλλ᾽ εἴ τις πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ [οὐ] δύνανται λύπας. (μὴ δύναται) ἀντέχειν ἀλλ᾽ ἤτταται. ὅμοίως δὲ ἔχει καὶ ἐπὶ ἥδονῆς· οὐ γάρ εἴ τις ὡς Ηεόφραστος λέγει γευσάμενος τῆς ἀμφιροσίας ἐπιθυμεῖ αὐτῆς μέμφεσθαι ἀξίας, ἀλλ᾽ εἴ τις σφοδρῶς ἤτταται τῶν ἥδωνῶν ὡς οἱ πολλοί· εἴπεις δὲ ὁ Αριστοτέλης τὸ Ξενοφάντι φυμβὸν παράδειγμα τίθεσθαι τῶν ὅπερ ἥδονῆς σφοδρῶς ἤττη-θέντων καὶ συγγράμμης ἀξίων· μέχρι γάρ πολλού κατασκών τὸν γέλωτα τελευτῶν ἔξεκάγγασεν, οὐπερ καὶ ἀλλοις συμβάνει· καθόλου δη \* \* \* οἱ πολλοὶ δύνανται ὑπομένειν \* \* \* ἥδονῶν ἤτταται ὥν κρείττους οἱ πολλοί. ἀμφρ-20 τάνει, ἀν μὴ διὰ φύσιν τοῦ γένους ἦ η διὰ τὴν τοῦ τόπου, ὡς ἐν τοῖς Σκυθῶν βασιλεῦσιν ἡ μαλακία ἔστι διὰ τὸ πᾶν τὸ γένος οὗτω τρέφεσθαι καὶ δοκεῖ βασιλικὴν εἶναι τὸ τρυφᾶν καὶ μηδεμίαν ἀνέχεσθαι λύπην σωματικήν. οὐδεὶς ἀν οὖν εἴποι διὰ μαλακίαν τοῦτο αὐτοὺς ποιεῖν. ἀλλὰ διὰ τὸ ὡς οἰκεῖον τοῦτο τοῖς βασιλεῦσιν νενεμῆσθαι. τῆς δὲ ἴδιας φύσεως λαμβάνει παρά-25 δειγμα, ὡς ἔχει τὸ θηῆλον πρὸς τὸ ἄρρεν· κοινὸν μὲν γάρ ἀμφιστέρως ἔστιν τὸ ἀνθρώποις εἶναι ἀλλ᾽ ἴδιον πως τοῦ θηῆλος μὴ πάντας πόνους ὑπομένειν δύσκολον τὸ ἄρρεν, καὶ οὐκ ἄν τις τοῦτο εἴποι μαλακίαν ἀλλ᾽ ἴδιον καὶ συγγενὲς τῷ θηῆλει.

Οὐ δὲ παιδιώδης ἔστιν ὁ πάγτα παιζων· δοκεῖ δέ τισιν ἀκόλαστος εἶναι. 30 οὐ φησιν ὁ Αριστοτέλης ἀλλὰ μᾶλλον μαλακός· διὰ γάρ τὸ μὴ ἀνέχεσθαι

- |                      |                        |                      |                               |                       |                                                            |                       |             |             |                      |                                 |                      |                              |                   |                                                                          |                 |               |                                 |                                                                                |                      |                            |              |                    |                             |                    |                  |                        |                        |                           |             |
|----------------------|------------------------|----------------------|-------------------------------|-----------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------|-------------|-------------|----------------------|---------------------------------|----------------------|------------------------------|-------------------|--------------------------------------------------------------------------|-----------------|---------------|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|----------------------|----------------------------|--------------|--------------------|-----------------------------|--------------------|------------------|------------------------|------------------------|---------------------------|-------------|
| 1 ἔλκει τὸ ή] lac. Z | 2 ἄθλιος εἶναι] lac. Z | 3 ὅπερ νόσου] lac. Z | 4 τερίαν καὶ μαλακίαν] lac. Z | 5 μάλιστα καὶ] lac. Z | 6 πῶς δὲ—σωματικὴν (22) edidit Rose <i>Hermæ</i> V 105 sq. | 7 μάλιστα καὶ] lac. Z | 8 φανερῶς N | 9 φανερῶς N | 10 αὐτῆς μέμ] lac. Z | 11 ἀλγηδόνων scripsi: ἥδωνῶν ZN | 12 οὐ seclusit Diels | 13 ἄλλοι δύνανται add. Diels | 14 γενεσί] lac. Z | 15 οὐ γάρ — συμβάνει (18) edidit Hase, <i>Classical Journal</i> XXIX 115 | 16 ξενοφάντω] Z | 17 τελευτῶν N | 18 ἔξεκάγγασαν N: ἔξεκάγγασ.. Z | 19 inter καθόλου δη et οἱ πολλοὶ lac. 27 fere litt. N: 40 fere Z, ubi οἱ deest | 20 η serippsi: ηγ ZN | 21 τρέφεσθαι] ... φεσθαι Z | 22 οὖν om. Z | 23 τοῦτο αὐτοὺς N: | 24 τοῦτο τοῖς Z: τοῦ τοῖς N | 25 οὐ πρός] lac. Z | 26 ἴδιον] lac. Z | 27 λεος lac. absurp. Z | 28 26 ηλει· δὲ] lac. Z | 29 παιδιώδεις N: παιδίω Z | 30 οὐ om. N |
|----------------------|------------------------|----------------------|-------------------------------|-----------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------|-------------|-------------|----------------------|---------------------------------|----------------------|------------------------------|-------------------|--------------------------------------------------------------------------|-----------------|---------------|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|----------------------|----------------------------|--------------|--------------------|-----------------------------|--------------------|------------------|------------------------|------------------------|---------------------------|-------------|

τὴν σπουδὴν ὡς ἐπίπονον οὗσαν δὲ παιᾶς καὶ ἔστιν ἀνεστὶς ἡ παιδιά. εἰδέναι δὲ δεῖ οὖτι τῶν πρὸς ταύτην ὑπερβαλλόντων ὁ παιδιώδης ἔστιν· εἰ δὲ ὑπερβάλλει ἐν τῇ ἀνέστι. μαλακὸς ἂν μᾶλλον λέγοιτο ἡ [ἥ] ἀκόλαστος, εἰ γάρ ἐπὶ πλεῖστην ἀνεστὶς μαλακία.

5 p. 1150<sup>b</sup> 19 Ἀκρασίας δὲ τὸ μὲν προπέτεια ἔως πρὸς ἀλλήλας εἴρηται.

Ἀκρασίας δὲ δύο εἰδῆ λέγεται, τὸ μὲν προπέτειαν τὸ δὲ ἀσύνετειαν. δοσοὶ μὲν γάρ βουλευσάμενοι οὐκ ἐμμένουσιν οἷς ἐθίουντεύσαντο διὰ τὸ πάθος τὴν ἀσθενῆ ἀκρασίαν εἰσιν ἀκρατεῖς. ὡς γάρ τὰ ἀσθενῆ σώματα 10 ὅρδινας ἀλίσκεται ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ ἡττάται, οὗτοι καὶ αἱ ἀσθενεῖς ψυχὴν ὁρδίνας ἐνδιδόντων τοῖς πάθεσιν. οὗτοι δοσοὶ φύσει οὔτες ἰσχυροὶ ὑπὸ τῶν ἡττώνων ἡττᾶνται διὰ τὴν ἀσθενείαν. δοκοῦσιν ἡπειρὴ δὲ λογισμὸς φύσει 15 \*\*\* ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἡττᾶται αὐτῆς ἀσθενῆς φαίνεται. δοσοὶ δὲ ἄγονται ὑπὸ τοῦ πάθους διὰ τὸ μὴ δικιάς βουλευσασθαι τὴν προπετῆ ἔχουσιν ἀκρασίαν. 20 ἔντοι μὲν γάρ ὕσπερ οἱ προγαργαλισθέντες διστερον οὐ γαργαλίζονται. οὗτοις προβουλευσάμενοι καὶ διεγέραντες τὸν λογισμὸν οὐγένηται τοῦ πάθους. οἱ δὲ προπέτεις κατὰ τὴν ἀκρασίαν διὰ τὸ μὴ δικιάς προβουλεύσασθαι ἄγονται ὑπὸ τοῦ πάθους. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ οἱ δεξεῖς καὶ μελαγχολικοὶ τὴν προπετῆ ἀκρασίαν ἀκρατεῖς εἰσιν· ἀκόλουθοι δέ γάρ τῇ τοῦ ἥδεος 25 φαντασίᾳ οὐκ ἀναμένοντες τὸν λόγον· ἀμα γάρ ἐφαντάσθησαν διτι ἥδην καὶ διώκουσι. ἀκολουθοῦσι δὲ τῇ φαντασίᾳ τοῦ ἥδεος εὐθέως οἱ μὲν δεξεῖς διὰ τὴν δέσμητα τῆς φύσεως. οἱ δὲ μελαγχολικοὶ διὰ τὴν σφιδρότητα. πῶς οὖν οἱ προπέτεις ἔχουσιν ἐναντίον τὸν λόγον τῇ ἐπιθυμίᾳ, εἰ γε μὴ προβουλεύονται; εἰ ἔνεστιν καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις λόγοις ἀπαγορεύων ταῖς αἰσχραῖς ἐπιθυμίας 30 ἐνδιδόνται διὰ δὲ τὴν σφιδρότητα τῇ ταχυτήτα. οὗτοι προπέτη τὸ πάθος. οἵον ὑπὸ ἀγλύδος τινὸς ἐπισκοπηθέντες τότε οὐγένηται τὸν ἐν αὐτοῖς λόγον οὐδὲ [ἄν] ἀναμένουσι βουλήγη τῇ σκέψῃ.

Πάλιν δὲ συγκρίνων τὸν ἀκρατῆ καὶ ἀκόλαστον, τὸν μὲν ἀκόλαστον οὐ φέρειν εἶναι μεταμελητικόν (καὶ γάρ προελόμενος ποιεῖ καὶ διὰ τοῦτο πράξας 35 ἐμμένει τῇ προαιρέσει). δὲ ἀκρατῆς πᾶς μεταμελητικός, ἐάν τε τὴν προπετῆ

- |                                                               |                                 |                                                                     |
|---------------------------------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
| 1 τὴν σπουδὴν] lac. Z                                         | 1. 2 ναὶ δὲ δεῖ ὅ] lac. Z       | 3 περβάλλει—μαλακία (4)                                             |
| lac. Z                                                        | λέγοιτο corr. ex λέγετο N       | δὲ delevi                                                           |
| 5 ἔως πρὸς ἀλλήλας] lac. Z                                    | ἀλλήλας Arist. ἀλλήλους N       | 4 μαλακία scripsi: μαλακίας N                                       |
| 11 οὗτοι Z: οἱ N                                              | 12 post δοκοῦσαν lac. Z         | 7 προπέτειαν] lac. Z                                                |
| 15 ὕσπερ οἱ] lac. Z                                           | 20 fere litterarum N: 12 fere Z | 12. 13 post                                                         |
| ZN et Arist. LbM <sup>b</sup> : προγαργαλίσαντες Arist. vulg. | 13 ἀσθενεῖς N                   | φύσει lac. 14 προπετεῖ N                                            |
| (17)] lac. Z                                                  | 19 προπετεῖ N                   | 21 ἀκόλουθοι τῷ N                                                   |
| Z: ἐπὶ N, in marg. γρ. ὑπὸ                                    | 22 προπετεῖ N                   | 24 λόγος ἀπαγορεύων scripsi: επισκοπηθέντες scripsi: επισκοπηθὲν ZN |
| scripsi: αὐτῷ ZN                                              | 25 προπέτει N                   | 26 ὑπὸ                                                              |
| (ante διὰ)] lac. Z                                            | 27 σκέψη N                      | 28 συγκρίνον N                                                      |
| 30 μεταβολικός Z                                              | 29 καὶ                          |                                                                     |

ἐάν τε τὴν ἀσθενὴν ἔχῃ ἀκρασίαν. ή μεταμέλεια θὲ διὰ τὸ παρὰ προαιρέσιν πράττειν· διό φησιν ὅτι *(οὐγή)* ἡ σπερ πήπορήκαμεν οὕτως καὶ ἔχει. ἐν μὲν γάρ τῷ ἀπορεῖν ἐπιχειρῶν ἔλεγε χείρω τὸν ἀκρατῆ τοῦ ἀκολάστου. εἰ γε δὲ μὲν τοῦ λόγου ἐναντιουμένου ὄμως ἀπειλεῖ αὐτῷ. ή δὲ ἀκόλαστος οὐ κωδικοῦ λύσιος τοῦ λόγου. νῦν δὲ δείκνυσι πολλῷ χείρω τὸν ἀκόλαστον τῷ τὸν μὲν ἀκρατῆ καὶ ἴασιμον εἶναι. τὸν δὲ ἀκόλαστον ἀνίσταν. τοικε γάρ ή μὲν μοχθηρία τῶν νοσημάτων τοῖς συνεγέσι οὐδέρω καὶ φθίσει καὶ πυρετῷ συνεγέσι· οὐσιογούσι δὲ καὶ περὶ τὰ σώματα οἱ ἴαστοι, χαλεπώτερα καὶ δυσίστα εἶναι τὰ συνεχῆ διὰ τὸ μὴ ἐνδιδόναι μηδὲ παρέγειν καιρὸν βοηθείας· τοιούτον δὲ 10 ή μοχθηρία, εἰ γάρ ἔνεστιν ή φαύλη προαιρέσις οὐσπερ νόσος τις οὐσα δυσίστας η ἀνίστας· ή δὲ ἀκρασία τοῖς διαλεπίσιοι νοσήμασιν ὄμως ἐστίν, οἷον ἐπιληψίᾳ η εἴ τι ἄλλο καιρὸν παρέγει βοηθείας· καὶ γάρ πρὸ τῆς ἐπιθυμίας εὖ ἔχει. ὥστε οὐκ ἀδύνατον δὲ ἐγκεκλευμένου τοῦ λόγου καὶ εἰς μετάνοιαν ἀγοντος ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασι μεταβάλλειν τὸν ἀκρατῆ. καὶ δὲως δὲ ἄλλο τὸ 15 γένος ἀκολασίας καὶ ἀκρασίας· ή μὲν γάρ κακία λανθάνει, ή δὲ ἀκρασία οὐ λανθάνει· ή δὲ κακία τὸ μοχθηρόν, οὐχ ὅτι γε ἀδύκει, εἴπει (τοῦτο γάρ *(οὐκ)* οὐδὲ πολλάκις), διλλ ὅτι βλαβερὰ ἑαυτῷ πράττει ἀοίσται ὠφέλιμα εἶναι· εἰ δὲ ἀκρασία, κατὰ τοῦτο οὐ λανθάνει, ἀλλ ὁὐδὲν ὅτι βλαβερὰ ποιεῖ ἑαυτῷ, ἡττᾶται δὲ ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας.

20 Λύτων δὲ τῶν ἀκρατῶν βελτίους οἱ ἐκστατικοί. οὐτοι δέ εἰσιν οὓς πρόσθεν ἔλεγε προπετεῖς η οἱ τὸν λόγον μὲν ἔχοντες, μὴ ἐμμένοντες δέ. τούτους δὲ λέγει προβεβουλευμένους μὲν καὶ προεσκευμένους, μὴ ἐμμένοντας δὲ τοῖς δόξαις. χείρους δὲ αὐτοὺς λέγει. ἐπειδὴ ὑπὸ ἐλάττονος πάθους ἡττῶνται· τεκμήριον δὲ τοῦ μεῖζον εἶναι τὸ πάθος τῶν τὴν προπετῆ ἀκρασίαν 25 ἀκρατευμένων τὸ μηδὲ τοῦ βιουλεύσασθαι αὐτοὺς τὸ ἀκρασίαν παρέγειν. ἀμφὶ δὲ καὶ διὰ τὸ δέξιον οἱ μελαγχολικοὶ εἶναι σφοδρότερα ἔχουσι τὰ πάθη· τὸ δὲ ὑπὸ μεῖζονος ἡττηθῆναι συγγράψης δοκεῖ μᾶλλον δέξιον. εἴτι οὐκ ἀπροβούλευτοι ἔρχονται ἐπὶ τὰ ἀμαρτήματα οἱ τὴν ἀσθενὴν ἔχοντες ἀκρασίαν. διὰ τοῦτο οὖν χείρους τῶν ἑέρων· συγγράψης γάρ δέξιοι μᾶλλον οἱ μὴ προτιθόντες μήτε τὸ βλαβερὸν μήτε τὸ αἰσχρὸν τοῦ πρακτοῦ πράγματος καὶ διὰ τοῦτο ἀμαρτάνοντες· οἱ προσδόκτες μὲν καὶ βιουλεύσαμενοι οὐδὲν ἡττῶν ἀμαρτάνουσιν. οὐδοὶς γάρ. φησίν, οἱ ἀκρατῆς τοῖς μεθυσκομένοις καὶ ὑπὸ δλίγους οἴγου καὶ ἐλάττονος η οἱ πολλοί. τοῦτο δὲ πρότερον λέγεται περὶ τῶν τὴν

1 ἀσθενῆ] ἀσθε.. Z ἀκρασίαν] ἀκρασία N: ἀκρασ.. Z η] lac. Z 2 οὐχ addidi  
ἡπορήκαμεν ZN: ἡπορήσαμεν Arist. 3 τῶ Z: τὸ N ἔλεγε] c. 3 p. 1146<sup>a</sup>31  
4 τιούμενου ὄμως] lac. Z 5 νῦν δὲ] lac. Z χείρω] lac. Z 6 ἀκρατῆ καὶ ἴασιμον]  
lac. Z η N: οἱ Z 6. 7 μοχθηρία τῶν νοσημάτων] lac. Z 9 τὰ συνεχῆ (R)]  
συνεχῆ Z: καὶ συνεχῆ N 12 ἐπιληψία N 15 ἀκολασία ZN: κακίας Aristoteles  
ἀκρασία scripsi ex Aristotele: ἀκολασία ZN 16. 17 τοῦτο γάρ οὐκ Diels: τοῦτο γε N:  
lac. Z οὐδε N: ..δε N 17 πράττη N δέ οίσται Diels: τε γάρ ZN εἰ]  
lac. Z 18 ἑαυτῆ ZN 21 μὴ] διλλ ZN 25 ἀκρασίαν] fort. εὐκαιρίαν scribendum  
26 ἔχουσι scripsi: ἔχουσα ZN 28 ἔχοντες] lac. Z 29 οὖν scripsi: οὐ ZN  
χείρων N δέξιον Z 30 ακτοῦ] lac. Z 31 ἀμαρτάνοντες η οἱ Diels μὲν  
ομ. Z 32 ἀκρατῆς τοῖς] lac. Z 33 οἱ N: οἱ Z πολλοῖ] lac. Z

προπετὴ ἀκρασίαν ἐγόντων, διότι ταχέως μεθυσκόμενοι ὑπὸ ὀλέρου οἴνου ἡπερ τῶν προβεβουλευμένων καὶ διότι ὑπὸ ὀλέρου πάθους ἀλίσκονται καὶ ἐλάττονος ἦ τοῖς ἔξεταστοι· τοῖς δὲ πολλοῖς περὶ πάντων εἰρηται τῶν ἀκρατῶν· πάντες γάρ ἐσικασι τοῖς ταχὺ μεθυσκομένοις καὶ ὑπὸ ἐλάττονος οἴνου ἥ τοῖς πολλοῖς. ὑπὸ ἥ γάρ τοῦ ὑδέων ἡττῶνται, ωφὲ δὲ οἱ πολλοὶ μὴ ἀλίσκονται. κακία μὲν οὖν ἀπλῆς οὐκ ἔστιν ἡ ἀκρασία. ἀλλά πῃ ἵσως. διὰ τὸ μὴ ὅλην ἐφθάσθαι τὴν τοῦ ἀκρατοῦς ψυχήν, ἀλλά πῃ τὸν λόγον ἐχειν. διόπερ φησὶν Ἀριστοτέλης τὴν μὲν κακίαν κατὰ προσάρεσιν πάντα ποιεῖν. τὴν δὲ ἀκρασίαν παρὰ τὴν προσάρεσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πράξεις ὅμιλον ἔστιν. ταύτα γάρ ποιεῖ 10 τῷ ἀκολάστῳ ὁ ἀκρατής. ἐπεὶ οὖν ἡ μὲν ἀκρατής τοιστοις, οἵος διώκειν τὰς καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἡμαρτημένας παρὰ τὸν λόγον σωματικὰς ἥδονὰς οὐ πεπεισμένος. ὁ δὲ ἀκόλαστος πέπεισται διωκέσθαι εἶναι αὐτάς, δῆλον ὃς ἡ μὲν ἀκρατής εὐμετάπειστος, οὐχ οὕτως δὲ ὕστε μεταβάλλειν τὸν αὐτοῦ λόγον (φαῦλος γάρ ἂν λέγοιτο, εἰ μηδὲ ὁ λόγος ὅρθις ἦν), ἀλλ' ὕστε πει- 15 σθῆναι μηκέτι συνακολουθεῖν τῇ ἐπιθυμίᾳ· ὁ δὲ ἀκόλαστος ἀμετάπειστος. ἡ μὲν γάρ ἀρετὴ τὴν ἀργήν τωζει. ἥ δὲ μογήθια φεύγει τὴν ἀργήν. ἀργὴ δὲ ἐν τοῖς πρακτοῖς τὸ οὐ ἔνεκα καὶ τέλος, καθ' ὃ τὰς ἐνεργείας πειρώμενα τὰς εἰς αὐτὸς φερούσας ἐνεργεῖν. ἀλλ' οὐδὲ γρηγορίαν ὑπομόρμενα τὸ τέλος, ἀνάγκη καὶ τὰς ἐνεργείας εἶναι γρηγορίας. ἀλλ' δὲ φαῦλον, φαύλας. ἡ μὲν οὖν 20 ἥδικη ἀρετὴ τὸ τέλος ὑποτίθεται [κατ] τὴν εὐδαιμονίαν τὴν τῶν ἐνεργούντων τὰς καλὰς ἐνεργείας κατ' ἀρετήν, ἥ δὲ κακία διαφεύγει τὴν ἀργὴν ταύτην καὶ οὐκ ἐᾶ νομίζειν εὐδαιμονίαν τὴν τῶν καλῶν ἐνέργειαν· διό φησιν αὐτὴν φιλαρτικὴν εἶναι τῆς ἀργῆς. ὥσπερ δὲ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς εἰσιν ἀργατίνες. οἷον ἐν γεωμετρίᾳ καὶ ἀριθμητικῇ δέ ὁ μὴ παραδεξάμενος οὐκέτι πρό- 25 εισιν ἐν τοῖς μαθήμασιν. οὕτως ἐν τοῖς πρακτικοῖς ὁ μὴ παραδεξάμενος τὸ τέλος ἀλλὰ διαφεύγεις τὴν τῶν πρακτῶν ἀργὴν οὐδὲ τὰ λοιπὰ συγγωρήσει. ταύτη οὖν ἀμετάπειστον εἴποις ἀν πρὸς τὸ παραδεξάμενον τὰ μαθήματα τὸν διεφθαρκότα τὰς μαθηματικὰς ἀργάς. οὔτε δὴ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς λόγοις διδάσκει τὰς ἀργάς, τουτέστιν ἀποδείκνυσιν. ὀλλ' ἀναποδείκνυται αὐταῖς πιστεύ- 30 ουσιν οἱ μαθηματικοί. οὔτε ἐν τοῖς πρακτικοῖς τὴν ἀργὴν ἀποδεικνύομεν, ἀλλ' ὕστε καὶ πρότερον ἔλεγεν, ἥδικη ἀρετὴ τίθεται ἐνίστε μὲν ἡ φυσική, ἔστι δὲ δῆτε ἡ ἐκ τοῦ ἔθους· αὗται γάρ αἰτίαι τοῦ δριθοδοξεῖν περὶ τῆς ἀργῆς τῆς

- |                          |                                 |                          |                      |
|--------------------------|---------------------------------|--------------------------|----------------------|
| 1 ὑπέτι] lac. Z          | 2 ἡ περ] ἡ ἐλάττονος Diels      | 3 ἡ καθό] lac. Z         |                      |
| lac. Z                   | τῶν ἀκρατῶν] lac. Z             | τῶν ὑδέων ἡττῶν-         |                      |
| τῶν ἀκρατῶν] lac. Z      | 4 τοῖς ταχὺ μεθυσ] lac. Z       | ται] lac. Z              |                      |
| οἱ πολλοὶ] lac. Z        | 5 πλᾶς οὐκ ἔστιν ἡ ἀκρα] lac. Z | πῃ ἵσως] lac.            |                      |
| 7 ψυχὴν] lac. Z          | πῃ τὸν λόγον ἐχειν] lac. Z      | 8 post ποιεῖν lac. 10    |                      |
| περὶ N                   | 10 οἵος διωκεῖν τὰς καθ' lac. Z | fere litt. Z             |                      |
| περὶ N                   | 12 διωκτέας Z: διωκτέας N       | 11 παρὰ Z:               |                      |
|                          | 13 ἀμετάπειστος N               | περὶ N                   |                      |
| 14 φαῦλος γάρ ἂν] lac. Z | 16 γάρ om. Z                    | 13 scripsi: τε ZN        |                      |
| ώστ] lac. Z              | τὴν ἀργὴν] lac.                 | 14 φαῦλος γάρ ἂν] lac. Z |                      |
| Z: πρὸς τὴν ἀργὴν N      | φεύγει] lac. Z                  | 15 ἀργὴ Z: ἀργὴ N        |                      |
| 17 οἵς τὸ] lac. Z        | καθ' δ N: κατὰ Z                | 18 ἐνεργῶν Z             |                      |
|                          |                                 | 20 καὶ delevi            |                      |
| 21 ἡ scripsi: εἰ ZN      | 22 νομίζοι Z                    | 26 συγγ <sup>ω</sup> Z   | 30 πρα-              |
|                          | 31 πρότερον] Z 13 p. 1144b2     | 27 ἀμετάπειστον Z        | κτικοῖς N: πρ..... Z |
|                          |                                 | ἐνισται N                |                      |

οὐ ζητεῖν. ἢ γάρ ἐκ φύσεως ἀγαθὴ, ἢ ἐξ ἑθῶν, καὶ πάντα τοῦτο τὸ  
ὄντα τῆς ψυχῆς ὥστε κατιδεῖν τὸ τέλος καὶ ὡδὲ σπεύδειν τὴν μέλλοντα εὑ-  
δαιμόνια βιώσειν.

Εἶτα ἐπαναλαβόν πᾶλιν τί λέγει; σώφρων μὲν οὖν ἡ τοιεστος· ὅτι λοι-  
5 οὐ καὶ τὸν λόγον ὄριθμον καὶ τὸ πάθος ἔχων περὶ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς· ἀκό-  
λαστος δὲ ὁ ἐναντίος. ὁ δὲ ἐκστατικός παρὰ τὸν ὄριθμον λόγον ἀκρατής·  
εἰ γάρ καὶ ὅτι μάλιστα ἴδιος λέγονται ἐκστατικοὶ οἱ τὴν προπετὴν ἀκρασίαν  
ἀκρατεῖς. Ὡμος ἔστιν ὡς πάντες ἐκστατικοὶ λέγονται ὃν οἱ ἀκρατεῖς τῷ ὑπὲ-  
10 τοῦ πάθους ἐξίστασθαι καὶ διὰ τοῦτο μὴ καθηρᾶν τρόπον τινὰ τὸν ἐν αὐτοῖς  
λόγον. τοῦ δὲ ἀκρατοῦς τοσοῦτον κρατεῖ τὸ πάθος ὃν μὴ πράττειν κατὰ  
τὴν ὄριθμον λόγον, οὐ μὴν ὥστε πεπεισθαι διώκειν τὰς μὴ καλὰς ἡδονάς.  
οὐ γάρ διαφίειται αὐτῷ ὁ λόγος ὑπὲ τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ μόνον κατισχύεται·  
βελτίων δὲ ἔστιν τοῦ ἀκολάστου· σώζεται γάρ τὸ βέλτιστον ἐν αὐτῷ. ἢ  
ἀργήτη λέγει δὲ ἀργήτη τὸν λογισμόν. ἀλλως δὲ ἔστιν ἐναντίος τῷ ἀκρατεῖ  
15 ὁ ἐγκρατής, ὃν λέγει ἐμμενετικὸν εἶναι τῷ λόγῳ διὰ τὸ πάθος, ἐπειδὴ προ-  
ελθόν λέγει τὸν ἰσχυρογνώμονα ἐμμενετικὸν εἶναι τῇ αὐτοῦ δόξῃ οὐ διὰ πά-  
θος ἀλλὰ λόγουν. ὡς εἰπεῖν δὲ συφέστερον, ὁ μὲν ἐγκρατής ἐμμενετικὸς εἶναι  
λέγεται τῇ αὐτοῦ δόξῃ διὰ τὸ μὴ κρατεῖν αὐτοῦ τὸ πάθος. ὁ δὲ ἰσχυρο-  
20 γνώμων καὶ αὐτὴς ἐμμενετικὸς εἶναι λέγεται τῇ αὐτοῦ δόξῃ διὰ τὸ μὴ ἡττᾶ-  
θο σθαι τοῦ ἐναντιούμένου αὐτῷ λόγου. καὶ φανερὸν ὅτι ἡ μὲν ἀκρασία φαύλη  
ζεῖε, ἡ δὲ ἐγκράτεια σπουδαία.

Ζητεῖ δὲ ἔξις. πότερον ἐγκρατής ἔστιν ὁ ὄποιφοιν λόγῳ ἐμμένων ἢ ὁ  
τῷ ἀλγήμει καὶ ὁ προαιρέσει ὄποιφοιν ἐμμένων ἢ ὁ τῇ ὄριθμῇ προαιρέσει.  
προαιρέσιν δὲ ἤτοι ταῦτα νῦν τῷ λόγῳ εἰληφεν ἐκ παραλλήλου ἢ τὴν βού-  
25 λητινὸν ὄντομάζει προαιρέσιν ἢ νὴ Δία προαιρέσιν ὅλως λέγει τὸ ἐκ τοῦ λόγου  
καὶ τῆς βουλήσεως. ἐπειδὴ ἡ προαιρέσις ἐξ ὄρεξεώς ἔστι καὶ λόγου. ἔστι δὲ  
ἡ βούλησις ὄρεξις, ἐμμένει δὲ ὁ ἐγκρατής καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ βούλήσει  
καταγωνιζόμενος ἔτέρων τινὰ ὄρεξιν τὴν ἐπιθυμητικὴν. καὶ περὶ τοῦ ἀκρα-  
τοῦ δὲ ἡ αὐτὴ ἀπορία. εἰ ἀκρατής ἔστιν ὁ ὄποιφοιν προαιρέσει καὶ ὁ ὄποιφ-  
30 οῦ λόγῳ μὴ ἐμμένων ἢ ὁ τῷ ψευδεῖ λόγῳ καὶ τῇ προαιρέσει τῇ μὴ ὄριθμῃ.  
φησὶ δὲ κατὰ συμβεβηκός μὲν εἶναι ἐγκρατῆ τὸν ὄποιφοιν λόγῳ ἐμμένοντα

2 κατ' εἰδεῖν N      4 ὁ N: ὅτι Z      6 τίος verbi ἐναντίος] lac. Z      6 δὲ N: ἡ  
δὲ Z      7 προπετεῖ N      8 ὥμως ἔστιν ως] lac. Z      λέγοντο scripsi: λέγονται ZN  
10 ἀκρατοῦς N      κρατεῖ Z: κατὰ N      τὰ κατὰ Z      11 ὄριθμον] lac. Z  
μὴ Diels: μὲν ZN      12 δια verbi διαφίεται] lac. Z      θυμίας] lac. Z  
μόνον scripsi: μένων ZN      13 βελτίων N      σώζεται] lac. Z      14 ἄλλως δὲ ἔστιν  
ἐναντίος τῷ ἀκρατεῖ] lac. Z      ἀκρατὴ N      15 λόγῳ διὰ τὸ πάθος, ἐπειδὴ] lac. Z  
15, 16 προελθόν] c. 10 p. 1151b12      16 ἐμμενετικὸν εἶναι τῇ αὐτοῦ] lac. Z  
αὐτοῦ N      17 συφέστερον ὁ μὲν ἐγκρατῆς] lac. Z      18 αὐτοῦ] αὐτοῦ  
ZN      19 αὐτοῦ] αὐτοῦ ZN      20 αὐτῷ om. Z      21 εἰ τῇ] lac. Z  
ὅλως scripsi: ὅλον ZN      26 ως: ἐπειδὴ] lac. Z      26 ὄρεξης Z      27 οἴμ-  
μένει N      29 ἀπορεία N      καὶ ὁ ὄποιφοιν — τῇ (30)] om. Z      29, 30 ὄποι-  
φοιν N      30 ψευδὴ N      31 δὲ Z: ἦτι N

καὶ ὑποισθίουν προαιρέσει, καὶ οὐτὸς δὲ τὸν τῷ ἀληθεῖ λόγῳ. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ ἀκρατοῦ· κατὰ συμβεβηκός μὲν γάρ ἀκρατής καὶ οὐ μὴ ἐμμένων τῷ φευδεῖ λόγῳ καὶ τῇ μογῆθρᾳ προαιρέσει, οὐδέμενος ἀληθῆ εἰναι τὸν λόγον καὶ γρηστὴν τὴν προαιρέσιν διώκων δὲ παρὰ τὸν ἐν αὐτῷ λόγον τὰς ἃ ἐπιθυμίας τὸν εἰ δύνται ἔπυγε καλά· καὶ οὐτὸς δὲ οὐ τὸν μὲν ἀληθῆ λόγον παραβαίνων, διώκων δὲ μογῆθράν ἐπιθυμίαν. Ήτι δὲ κατὰ συμβεβηκός δριθῶς λέγονται καὶ ἐγκρατεῖς καὶ ἀκρατεῖς οἱ λεγθέντες προβηθάζει λέγον· εἰ γάρ τις τοῦτο διὰ τοῦτο αἱρεῖται· κατὰ συμβεβηκός δὲ τὸ πρότερον. οὐ λέγει, οὗτος ἀντὶ γένοντο γνώριμον. εἴ τις αἱρεῖται οὐνον καὶ ποιεῖται περὶ πολλοῦ, τουτοῖς 10 ἐστιν περὶ πολλοῦ ποιεῖται δὲ καὶ οὐτὸς αἱρεῖται, οὗτος οὖν ἔσικε καὶ οὐ τῷ φευδεῖ λόγῳ ἐμμένων καὶ τῇ φαύλῃ προαιρέσει οὐδέμενος ἀληθῆ εἰναι τὸν λόγον καὶ γρηστὴν τὴν προαιρέσιν καὶ καὶ οὐτὸς μὲν τιμᾶν τὸ ἀληθές καὶ τὸ καλόν, κατὰ συμβεβηκός δὲ ἐμμενετικός ἐστιν. εἶη ἀντὶ καὶ κατὰ συμβεβηκός [ό] ἀκρατής οὐ μὴ ἐμμένων φευδεῖ λόγῳ, οὐδέμενος δὲ αὐτὸν ἀληθῆ εἰναι 15 καὶ διώκων γρηστὴν ἐπιθυμίαν ὡς φαύλην· ἀπλῶς δὲ καὶ καὶ οὐτὸς ἐγκρατῆς μὲν οὐ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ ἐμμένων καὶ νικῶν τὴν ἐπιθυμίαν, ἀκρατής δὲ ἐναντίος.

Τοὺς δὲ ἵσχυρογνώμονας ἔνιοι μὲν διὰ τὸ ἐμμενετικόν εἰναι τῇ αὐτῶν δόξῃ καὶ δυσπείστους ἐγκρατεῖς νομίζουσιν· οὐ δὲ Ἀριστοτέλης ὅμοιοιν 20 μέν τι φησὶν αὐτὸν ἔχειν κατὰ τὴν φαντασίαν τῷ ἐγκρατεῖ, καθάπερ καὶ τὸν θρασὺν τῷ ἀνδρείῳ καὶ τὸν γαῦνον τῷ ἐλευθερίῳ· διαφέρει δὲ κατὰ πολλά. Ιδίως δὲ νῦν τὸν γαῦνον εἰπεν ἐσικέναι τῷ ἐλευθερίῳ, ἐν ἄλλοις εἰπὼν τὸν ἀσωτὸν αὐτῷ ὅμοιον εἰναι κατὰ τὴν φαντασίαν. πλὴν πῶς διαφέρουσιν δὲ ἐγκρατής καὶ δὲ ἵσχυρογνώμων δείκνυσιν· οὐ μὲν γάρ ἐγκρατής διὰ 25 πάθος καὶ ἐπιθυμίαν οὐ μεταβάλλει, τουτέστιν οὐ μεταβάλλει τὸν λόγον ἡττώμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, ἐπει τετειστός ἐστιν, ἀν τύχῃ λόγος τις δριθός, ἐξιῶν μεταβάλλει δης πρότερον ἔσχε δόξης περὶ ὄντουσιν· καθόλου γάρ τὸν ἀληθῆ λόγον περὶ πλείστου ποιεῖται καὶ οὐ πάντως προθύμενος μὴ γρήσαθαι γέδονη ἐμμένει. διὸλον δὲν καὶ λόγος αἱρῆ γρήσαθαι, προσή- 30 σται τὴν γέδονήν· οὐ δὲ ἵσχυρογνώμων ἐμμενετικός ἐστιν τῇ αὐτοῦ δόξῃ οὐγέ 35 διὸλον λόγον φησί, τουτέστιν οὐγέ ἡττώμενος ύφετέρου λόγου ἀμείνονος, εἰ οὗτος ἔτεχεν, ἐπει ἐνίστε οἱ ἵσχυρογνώμονες ἄγονται ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ γέδονῶν ἐν οὐδενὶ ποιησάμενοι τὸν λόγον. ὡς ἐπίπαν δὲ ἵσχυρογνώμονές εἰσι καὶ ίδιωγνώμονες δι' γέδονήν καὶ λύπην· γαίρουσι γάρ φυλάττοντες τὴν αὐτῶν δόξαν καὶ ὡς εἰπεῖν νικῶντες τοὺς ἐναντίους λόγους τῷ μὴ μεταπείθεσθαι καὶ

3 προαιρέσει, οὐδέμενος] lac. Z ἀληθεῖ ZN 4 διώκων δὲ παρὰ] lac. Z παρὰ scripsi: περὶ N αὐτῷ Diels: αὐτῷ libri τὰς scripsi: τῆς ZN 5 θ' αὐτὸς δὲ] lac. Z αὐτὸς N 7 προβηθάζει N 8 τις om. Z τοῦτο διὰ τοῦτο Z: τὸ διατοῦ N 9 γένητο N ἐρεῖται N 12 αὐτὸς] αὐτὸς ZN 14 οὐ delevi ἀληθεῖ N 16 ἀληθῆ N ἐμμένων] lac. Z 18. 19 τικοὺς εἰναι τῇ αὐτῶν] lac. Z αὐτῶν N 19 ἐγκρατεῖν Z 20 μέντοι N 22 πολλὰ scripsi: πολλὰς ZN ἐν ἄλλοις] B 8 p. 1108v<sup>22</sup> unde hoc translatum in Arist. 26 ἐπει εὑ] lac. Z εὕπιστος N τύχει N 28 πλείστους Z 29 τιν γέδονη N αἱρῆ] ἐρεῖ corr. in αἱρεῖ N: αἱρεῖ Z 30 αὐτοῦ] αὐτοῦ ZN 34 αὐτῶν] αὐτῶν ZN 35 μεταπείθεσθαι N

λυποῦνται. ἂν μεταπειθωνται, ὥστε τῷ ἀκρατεῖ δι' ἡδονὴν μᾶλλον ἐσίκασιν  
ἢ τῷ ἐγκρατεῖ. δι' ἡδονὴν γάρ ἀμαρτάνουσιν ἐνίστε καὶ οὐ μεταπειθωνται  
πρὸς τὸ βέλτιον. ἐπόμενον δ' ἦν λέγειν 'οἱ δὲ ἔγρικοι καὶ ἀμαρτεῖς διὰ  
ἀπαιδεύσιαν καὶ σκληρότητας ἥθους οὐ μεταπειθοῦσι', ἀλλὰ παρατεῖται τοῦτο  
5 ἐν τῷ λόγῳ.

Ἐέῆς δ' ἐπιστημειοῦται ὅτι εἰσὶ τινες φαντασίας ἀκρατεῖς ἔχοντες, οὐκ  
οὗτες δὲ ἀκρατεῖς οὐδὲ ψεκτοὶ ἀλλὰ τούναντίον καὶ ἐπαινετοί, οἷον οἱ τοῖς  
δόξασιν αὐτοῖς οὐκ ἐμμένοντες δι' ἡδονὴν ἀλλὰ καλὴν καὶ ἐπαινετήν, οἷον ὁς  
ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ τῷ Σοφοκλέους διηγείσθη μὲν γάρ ὑπὸ<sup>10</sup>  
τοῦ Ὄδυσσεως τῷ ψευδῇ λέγειν πρὸς τὸν Φιλοκτήτην, οὐκ ἐμμένει δὲ καίρων  
καὶ ἡδονειν τῷ μὴ ψεύδεσθαι. ὥστε οὐ πᾶς ὁ δι' ἡδονὴν μὴ ἐμμένων τοῖς  
δόξασιν ἀκρατής, ἀλλ' ὁ δι' αἰσχράν. βούλεται δὲ δι' Ἀριστοτέλης καὶ τὴν  
ἐγκρατειαν μετότητα εἶναι καθάπερ καὶ τὰς ἀρετάς. εἰ γάρ μή ἐστιν ἀρετὴ<sup>15</sup>  
ἀλλ' ἐπαινετή γε ἔξις, καὶ αἱ παρακείμεναι αὐτῇ καὶ διηγείσιαν  
διατίθεσις, εἴ καὶ μὴ παντελῶς κακά. ψεκταί εἰσιν. καθάπερ οὖν τῇ σωφρο-<sup>20</sup>  
σύνῃ μεσθήτη πᾶσῃ περὶ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ τὸν λόγου ὄρθιον ὅντος  
τοῦ ἐν τῷ σώφρονι καὶ τῆς ὀρέξεως παρέκειντο ὁ μὲν ἀκόλαστος ὑπερβάλλων  
ἐν ταῖς ἡδοναῖς, ὥστε καὶ τὸν λόγου ἐν αὐτῷ διερθύσθαι καὶ τὴν ὄρεξιν, ὁ  
δὲ ἀναίσθητος ἐλλείπων καὶ μηδὲ ταῖς φυσικαῖς γρήμασιν (φρύλος δὲ καὶ<sup>25</sup>  
ἐν αὐτῷ δι' τε λόγος καὶ τῇ ὄρεξις). οὕτως τῷ ἐγκρατεῖ μὴ ἡττωμένῳ τῶν παρὰ<sup>30</sup>  
τὸν λόγου ἐπιθυμιῶν διὰ τὸ ἐμμένειν τῷ λόγῳ παράκεινται ὁ μὲν ἀκρατής,  
ἡττώμενος μὲν ὑπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν αἰσχρῶν ἡδονῶν, παραβαίνων δὲ  
τὸν ἀπαγορεύοντα λόγον αὐταῖς γρήσθαι. καὶ οὐτος μὲν τέτακται κατὰ τὴν  
ὑπερβολήν· ἀλλος δέ τις ἢ εἴη οἶος ἡττεῖν τὴν ἡδοναῖς.<sup>35</sup> πάντερον δὲ  
ἐπιθυμιῶν ὅμως οὐκ ἐνδιώσῃ ταῖς ἐπιθυμίαις ἢ οὐδὲ ἐπιθυμεῖ: ὁ μὲν γάρ Ἀρι-  
στοτέλης ἐμφαίνει μὴ ἐπιθυμεῖν αὐτόν, λέγων ἡττον τὴν ὃν δεῖ γαίρειν αὐτὸν ταῖς  
σωματικαῖς ἡδοναῖς. ἀρά δὲ ἐγγωρεῖ καὶ τὸν ἐπιθυμιοῦντα καὶ τὸν λόγου κε-<sup>40</sup>  
λεύοντος νῦν γρήσθαι ταῖς ἡδοναῖς πάσσος ὅμως λόγου τινὰ ἔχειν ἐναντιού-  
μενον καθόλου, ὅτι οὐ δεῖ γρήσθαι ἡδοναῖς ἢ εἰ μὴ λόγον. ἵνα μὴ ἀμα ἐναν-<sup>45</sup>  
τίοις ὠσιν ἐν αὐτῷ λόγοι ἀλλὰ βούλησι τὴν ἤρηκην ὑπὸ ἀγριότητος

1 μεταπειθωνται Z τῷ aiddidi ἢ δι' ἡδονὴν Z 3 ἔγρικοι N  
6 ἀκρατεῖς scripsi: ἀκρατοῦς Z: ἀκρατοῦς N 9 Φιλοκτήτῳ Z 10 ψεύδη N

Φιλόκτητον N: Φιλόκτητον Z 12 αὐτῆς ἀλλ' ὁ] lac. Z 13 εἰναι] lac. Z 14 καὶ  
αἱ] lac. Z μεναι αὐτῇ] lac. Z αὐτῇ scripsi: αὐτὴν N 15 καὶ μὴ]  
lac. Z ψεκταί N: ψεκταί τε Z 20 αὐτῷ N: τῷ Z 20. 21 παρὰ τὸν  
Z: περὶ τῶν N 22 παραβάνωντα N 23 οὗτος] lac. Z 24 ττον ὃ]  
lac. Z 25 οντι] lac. Z πότερον δὲ ἐπιθυμιῶν — ἡδοναῖς (29) bis ZN: de-  
leavit postea N 26 ἢ om. Z utrubiique ἐπεθύμει ZN utrubiique 27 θυ-  
μεῖν αὐ] lac. Z utrubiique αὐτὸν γαίρειν αὐτὸν N loco secundo: αὐτὸν γαίρειν Z  
loco secundo 28 ἄρα] lac. Z utrubiique ἐγκωρεῖ Z utrubiique 29 γρή-  
σθαι] lac. Z utrubiique 29. 30 ἐναντιούμενον N 31 ἤρηκην ὑπὸ ἀγρι] lac. Z  
ἀγριότητος N: .... στητα Z

ζῆτος, ἐπιστήσειν ἄν τις. οὐτος δὲ οὐν ἔπικε κατὰ τὴν ἔλλειψιν τετάχθαι.  
ἔστι δὲ ἀνώνυμος διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι ῥᾳδίως· ἀγαπητὸν γάρ εὑρεῖν τινας το-  
σαύτας γρωμένους ἡδοναῖς. θσαις προστάσσει ὁ λόγος η̄ μηδὲ τοὺς λόγους ἐν-  
διδόντος ὅμως φεύγοντας τὴν ἡδονήν· διὸ δὲ τὸ μὴ γίνεσθαι τοιωτούς δοκεῖ  
ὅτι ἐγκράτεια μόνη ἀντικεῖσθαι τῇ ἀκρασίᾳ, καθάπερ καὶ η̄ σωφροσύνη μόνη  
δοκεῖ ἀντικεῖσθαι τῇ ἀκρασίᾳ διὰ τὸ τὴν καλουμένην ἀναισθησάν σπανίως  
η̄ ἐν μηδενὶ εὑρίσκεσθαι.

Ὄταν δὲ λέγῃ τὸν μὲν ἀκρατὴν μὴ ἐμμένειν τῷ λόγῳ διὰ τὸ μᾶλλον,  
τὸν δὲ διὰ τὸ ἡπτον, τοῦτο δηλοῖ, θσι ὁ μὲν ἀκρατὴς οὐκ ἐμμένει διὰ τὸ  
μᾶλλον η̄ δεῖ εἰκεῖν ταῖς ἡδοναῖς, ὁ δὲ διὰ τὸ ἡπτον η̄ δεῖ· τοῦτο δέ ἔστι  
διὰ τὸ μὴ δέχεσθαι μηδὲ ἂς δεῖ ἡδονάς. διὰ τί δὲ λέγομεν πολλάκις τὸν  
σωφρονα ἐγκρατὴ καὶ τὸν ἀκόλαστον ἀκρατὴ, διδάσκει· πολλὰ γάρ, φησί, καθὶ<sup>ν</sup>  
ὅμοιότητα λέγεται· ὅμοιος δὲ δοκεῖ ἐγκρατὴς τῷ σωφρονι (ἐκάτερος γάρ  
αὐτῶν οἵς μηδὲν παρὰ τὸν λόγον διὰ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς ποιεῖν).  
15 πλὴν διαφέρουσιν. οὓς πολλάκις εἴρηται, τῷ τὸν μὲν σωφρονα μὴ ἔχειν φαύλας  
ἡδονάς, τὸν δὲ ἐγκρατὴ ἔχειν· καὶ οἱ μὲν σωφρονα οἵς μήτε ἡδεσθαι μήτε  
γαίρειν ἀλλακις η̄ αἰς ὁ λόγος κελεύει ἡδοναῖς, ὁ δὲ ἐγκρατὴς τῷ μὲν νοσεῖν  
αὐτῷ τὸ ἐπιθυμητικὸν οἵς ἡδεσθαι ταῖς φαύλαις ἡδοναῖς, οὐ μέντοι ἀγετεῖ  
ὑπ’ αὐτῷν, νικῶντος τοῦ ἐν αὐτῷ λόγου. δηλοῖ δὲ καὶ θτο ἀκόλαστος  
20 ἀκρατὴς καὶ<sup>ν</sup> ὅμοιότητα λέγεται· ἀμφότεροι γάρ τὰς σωματικὰς ἡδονὰς διώ-  
κουσι, διαφέρει δὲ θτο ὁ μὲν ἀκόλαστος καὶ πέπεισται διωκτέον αὐτὰς εἶναι,  
ὁ δὲ οὐ πέπεισται· λέγει δὲ θτο οὐγ̄ οἰόντες ἀμα φρόνιμον εἶναι καὶ ἀκρατὴ,  
δέδεικται γάρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις οἱ τῷ ὄντι φρόνιμοι θτο σπουδαῖος τὸ  
ζῆτος καὶ πάσας ἔχων τὰς ηθικὰς ἀρετάς. ὕστε καὶ τὴν σωφροσύνην· ἀδέ-  
25 νατον δὲ τὸν αὐτὸν σωφρονα καὶ ἀκρατὴ εἶναι· ἔτι φρόνιμον κυρίως καὶ κατ’  
ἀλήθειαν οὐ τὸν εἰδότα μόνον τὰ δίκαια, ἀλλὰ καὶ τὸν πρακτικὸν ὃν δεῖ,  
καθεύπερ δίκαιου οὐ τὸν εἰδότα μόνον. οἱ δὲ ἀκρατὴς οὐ πρακτικὸς τῶν δι-  
καιῶν, ὕστε οὐ φρόνιμος. τὸν δὲ δεινὸν ἐνδέχεται ἀκρατὴ εἶναι· διὸ καὶ  
δοκεῖ φρόνιμος ἀκρατὴς εἶναι. τὸν γάρ δεινὸν ἔνιοι φρόνιμον ὑπολαμβάνουσιν,  
30 ἔχουσι γάρ τινα ὅμοιότητα κατὰ τὸν λόγον· ἀμφότεροι γάρ συνοροτικοὶ τῶν  
εἰς τὸ προτείλεν τέλος φερόντων· ἦν δὲ ἔχουσι διαφορὰν πρότερον εἴρηκεν·  
ἔτι δὲ οὐγ̄ ως ὁ εἰδὼς τὰ πρακτὰ θεωρήματα παραβήσεται καὶ ἀκρατεύσεται,  
ἀλλὰ πάσχων παραπλήσιόν τι πάθος τῷ οἰνωμένῳ· ἐξίσταται γάρ πως καὶ

- 
- |                        |                                    |                                                  |                                 |                                       |
|------------------------|------------------------------------|--------------------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------------|
| 1 οἰειν ἄν τις] lac. Z | κατὰ τὴν ἔλλειψιν τετάχθαι] lac. Z | 2 ῥᾳδίως] lac. Z                                 |                                 |                                       |
| 3. 4 τοσαύτους N       | 4 δόντος· ὅρως] lac. Z             | 7 η̄ ἐν scripsi: μὲν ZN                          |                                 |                                       |
| 8 λέγει N: λε Z        | ἐμμένει N                          | 10 ἤκειν Z                                       | 11 λέγωμεν N                    | 12 ἐγκρα-<br>τεῖ N                    |
| 16 μηδὲ—μηδὲ ZN        | ἀκρατεῖ N                          | 13 ὅμοιότητας corr. ex ὅμοιότητος, ut videtur, Z | 18 τικὸν]<br>lac. Z             | 17 ante γαίρειν unum verbum erasmus N |
| p. 1145a1              | ταῖς scripsi: αὐταῖς ZN            | 23 ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις] Z 13                |                                 |                                       |
| 33 οἰνομένῳ Z          | 26 οὐ] lac. Z                      | εἰδόντα Z                                        | 28 τὸν—φρόνι-<br>μος (29) om. Z | 30 γάρ om. Z                          |
|                        | 30 ἀκρατεῖ N                       |                                                  | 31 προστεθὲν Z                  | 31 πρό-<br>τερον] Z 13 p. 1144a28     |
|                        | 32 οὐγ̄ ως scripsi: οὐδὲ N: om. Z  |                                                  |                                 | 32 οὐγ̄ ως scripsi: οὐδὲ N: om. Z     |

σκοτειδιαὶ ὑπὸ τοῦ πάθους ὁ ἀκρατῆς. μὴ ἀκριβῶς καθηρῶν τὸν ἐν αὐτῷ λόγον καὶ ἔκὼν μὲν ποιεῖ ὁ ἀκρατῆς τρόπον τινὰ εἰδὼς ὅτι οὐ πρακτέον ποιεῖ· ἔχει γάρ τὸν λόγον τὸν ἀπελθεύσαντα. ταραττόμενον δὲ ὑπὸ τοῦ πάθους, οὐκ ἔστι δὲ πονηρὸς παντελῶς ὀλλή ἡμιψύχημηρος· κακὸς μὲν γάρ παντελῶς, φῆσθαι διέφυσται ἡ ψυχή· καὶ τὸ ἀλογὸν φαῦλόν ἐστιν· τοῦ δὲ ἀκρατοῦς ἡ προσαίρεσις ἐπιεικῆς· προσαίρεσιν δὲ πάλιν ἡ τὸν λόγον εἰρηκεν ἡ σὺν αὐτῷ καὶ τὴν βούλευσιν. οὐ φῆσι δὲ τὸν ἀκρατῆς ἄπικον εἶναι διὰ τὸ μὴ εἶναι ἐπιβούλος· ὁ μὲν γάρ ἐπιβούλος, βούλευσάμενος δηλούντες κακό· ἐνεργεῖει καὶ κακουργεῖ· τῶν δὲ ἀκρατῶν ὁ μὲν βούλευσάμενος καὶ μὴ ἐμπέμνων

10 *(\* \* \*)* γρῆσθαι βούλεται. τίστε οὐδέτερος ἐπιβούλος.  
 Δῆλα δὲ ὅτι καὶ μετὰ ταῦτα προσέμηκεν. ὅτι ἡ ἀκρατία καὶ ἡ ἐγκράτεια περὶ ὑπερβολῆν ἔστι τῆς τῶν πολλῶν ἔξεως· ὁ μὲν γάρ ἐγκρατῆς ὑπερβάλλει αὐτοὺς ἐν τῷ ἐμμένειν μᾶλλον τῷ λόγῳ καὶ μὴ γρῆσθαι αἵς ἐκείνοις γρῶνται ἥδοναῖς, ὁ δὲ ἀκρατῆς ὑπερβάλλει τῷ γέρων αὐτῶν εἶναι καὶ μηδὲ ἐν ἀπέγονται, δύνατὸς εἶναι τούτους ἀφίστασθαι καὶ ταῦτα κελεύοντας τοῦ ἐν αὐτῷ λόγου. εὑιατοτέραν δὲ λέγει τὴν τῶν μελαγχολικῶν καὶ ὅλως τὴν προσπετεστέραν λεγομένην ἀκρατίαν τῆς τῶν βούλευσάμενων μέν. μὴ ἐμμενόντων δέ (δῆλον γάρ ὡς ἀντίτιθει βούλευσάθιοι οἱ προσπετεῖς, ταχὺ μεταβάλλονται)<sup>1</sup>. ἔτι τούτοις δὲ ἔθιμος ἀκρατεῖς εὑιατοτέρους τῶν διὰ φύσεως δυσμετακίνητον 20 γάρ ἡ φύσις· καὶ τὸ ἔθιμος γάρ διὰ τοῦτο δυσμετάθετον, ὅτι φύσει τι δυσισιν ποιεῖ.

Περὶ δὲ ἥδονῆς καὶ λύπης σίκείαν φησίν εἶναι τὴν θεωρίαν τῷ πολιτικῷ φιλοσόφῳ. ἔστι γάρ τοι τέλους ἀρχιτέκτων. διὰ τί δὲ λέγει αὐτὸν ἀρχιτέκτονα τοῦ τέλους; ἡ ὅτι πᾶς λέγεται ἀρχιτέκτων ἐκείνου. οὐ διαγνοτίζει τῆς κατασκευῆς; ὁ δὲ πολιτικὸς ὑφεγγεῖται, διποτὶς ἀντίτιθει εὐδαιμονίᾳ. ἔτι φρόνησις ἀρχιτέκτονικὴ λέγεται. διότι τὸν λόγον παρέγει ταῖς γῆθικαῖς ἀρεταῖς. ἔστι δὲ πολιτικὴ φρόνησις περὶ πόλιν καὶ πόλεως εὐδαιμονίαν. εἰκότως οὖν καὶ αὐτὴ ἀρχιτέκτονικὴ λέγεται τοῦ τέλους καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν ὁ πολιτικός. ἐπεὶ οὖν πρὸς τὸ τέλος βλέποντες τὸ μὲν ἀγαθὸν ἀπόλλως 30 λέγομεν τὸ δὲ κακόν. ἀγαθὸν μὲν τὸ φέρον εἰς τὸ τέλος καὶ τὴν εὐδαιμονίαν,

1 καθηρῶν scripsi: καθηρῶν ZN αὐτῷ ZN 3. 4 πάθους N: ἀγαθοῦ Z 4 ἡμιψύχημηρος N: ὁ μορθηρὸς Z κακὸς μὲν N: καὶ ..... Z 5 ἔστιν οὐ. Z (ἢ τὸν λόγον) lac. Z 7 σὺν N: οὖν Z τῇ ἀδικοῦ] lac. Z 7. 8 διὰ τὸ μὴ] lac. Z 8 εἶναι ἐπιβούλημην Z 9 βούλευσάμενος scripsi: βούλόμενος ZN 10 lacunam indicavi, hisce fere exempladum ὁ δὲ μηδὲ βούλευσάμενος ταῖς ἥδοναῖς 11 ταῦτα] lac. Z ἀκρατία καὶ ἥ] lac. Z 12 περὶ οὐ. Z 13 αὐτοὺς ἐν] lac. Z 14 ἥδονῆς N: lac. Z γείρων] lac. Z 15 καὶ ταῦτα bis Z 16 εὑιατωτέρων N 16. 17 προσπετέρων N 17 ἀκρατίαν λεγομένην Z τῆς Z: τοῖς N τῶν δέ] lac. Z 19 ἔθιμος Z εὑιατωτέρους N φύσει N: φύσις Z 22 σίκείαν φησίν] lac. Z θεωρίαν N 23 τί N: τοῦτο Z 24 ἐκεῖνος Z 24. 25 ὑφεγγητής ἔστι τῆς κατασκευῆς] lac. Z 25 ἥρετ] lac. Z 25. 26 ἡ εὐδαιμονία N: εὐδαιμ. .... Z 26 λέγεται] Z 7 p. 1141b22 28 ἀρχῃ] lac. Z 29 οὖν πρὸς τὸ] lac. Z 30 ἀγαθόν] lac. Z

κακὸν δὲ τὸ ἐμποδιστικὸν ταύτης, δῆλον ὡς τοῦ ἀρχιτεκτονοῦντος τέλος καὶ  
ἡ περὶ ἡδονῆς ἡ λύπης θεωρία, εἴτε φέρει εἰς τὴν εὐδαιμονίαν εἴτε ἐμπαλιν  
ἐμποδίζει. ἔτι δέ, ἐπεῑ ἐστιν ἡ τηλικὴ ἀρετὴ περὶ ἡδονᾶς καὶ λύπας, ὡς δέ-  
δεικται, ἡ δὲ πολιτικὴ περὶ ἐπιψέλειαν τῆς τηλικῆς ἀρετῆς ἐστιν, ἀναγκαῖον  
5 τῷ πολιτικῷ ἐπισκοπεῖν περὶ αὐτῶν. ἔτι τὴν εὐδαιμονίαν οἱ πλεῖστοι  
μεθ' ἡδονῆς εἶναι φασι καὶ τὸν εὐδαιμόνα μακάριον ψηφίσθαι, οἷον ὡς  
ἄν εἴποις μάλιστα γαίροντα, καὶ διὰ τοῦτο οὖν οἰκεία τῷ πολιτικῷ ἡ περὶ ἡδο-  
νῆς καὶ λύπης θεωρία. ἐνίσις μὲν οὖν δοκεῖ μηδεμίᾳ ἡδονῇ εἶναι ἀγαθόν,  
7 ης δέδηξ φασὶ καὶ Ἀντισθένη γεγονέναι λέγουσι γοῦν τὴν ἡδονὴν μήτε καθ'  
10 αὐτὸν μήτε κατὰ συμβεβηκός εἶναι ἀγαθόν. ἔστι γάρ τὸν ἀγαθὸν τὸ μὲν  
καθ' αὐτά, οἷον οἱ ἀρεταὶ καὶ οἱ κακοὶ αὐτὰς ἐνέργειαι, τὰ δὲ κατὰ συμβε-  
βηκός, οἷον λατρεῖαι τομαὶ καύσεις καὶ οἱ πόνοι· οὐδὲν γάρ τούτων αἰρούμενα  
δι' αὐτόν, ἀλλὰ δι' ἑτερον καὶ κατὰ συμβεβηκός· τὴν δὲ ἡδονὴν οὐδετέρως  
εἶναι σίγαθὸν οὔτε ὡς καθ' αὐτὸν οὔτε ὡς κατὰ συμβεβηκός· οὐ γάρ εἰναι  
15 ταύτην ἀγαθὸν καὶ τὴν ἡδονὴν· οὐτως μὲν οὖν ἐχούσης τῆς γραφῆς,  
ρραδία ἡ ἐξήγγυης· οὐ γάρ φασιν οὔτε καθ' αὐτὸν οὔτε κατὰ συμβεβηκός ἀγα-  
θὸν εἶναι τὴν ἡδονὴν, ἐπεὶ μὴ ἔστι τὸ ταύτην τὸν ἀγαθόν. ἐὰν δὲ ἡ σὺν  
τῷ ἀριθμῷ γετραμμένην, οὐ γάρ εἶναι ταύτην τῷ ἀγαθῷ καὶ τὴν ἡδο-  
νὴν, ὀλόγως φανεῖται τοῦτο ἐπενηρέχθαι· εἴτε γάρ τὸ ἀγαθὸν ὡς γένος λαμ-  
20 βράντεται τῶν ἀγαθῶν, εἴτε ὡς εὐδαιμονία πῶς τοῦτο ἐνδείκνυται. Ότι οὔτε τῶν  
καθ' αὐτά τι ἀγαθῶν ἐστιν ἡ ἡδονὴ οὔτε τῶν κατὰ συμβεβηκός· ὥσπερ γάρ  
αιτίαν ταῦτα ἐπιφέρει, οὐκ ἔστι δὲ αιτία τοῦ μὴ εἶναι ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν τῷ  
μήτε γένη εἶναι τῶν ἀγαθῶν μήτε ταύτην τῇ εὐδαιμονίᾳ. καὶ γάρ ὅλα  
ἀγαθὰ μὲν ἐστιν, οὐ ταύτα δὲ τῷ κοινῷ ἀγαθῷ ἡ τῇ εὐδαιμονίᾳ. ἀλλὰ μή-  
25 ποτε ἐπειδὴ ὑμωνύμως ἐδόκει λέγεσθαι τὸ ἀγαθόν, δοκεῖ λέγειν διτι οὐδένει  
τῶν δηλούμενων ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ ταύτων ἐστιν. ἡ οὐτιος εἰρηκεν, ἐπειδὴ  
προελθών μέλλει δεῖξειν τὴν ἡδονὴν μὴ οὖσαν ἀγαθὸν ἐκ τοῦ μὴ εἶναι τῇ  
εὐδαιμονίᾳ ταύτην τῷ γένει· δῆλος δὲ ἔσται διάλογος οὗτος διλόγων οὕτερον.  
ἀλλ οὖν τοῖς μὲν δοκεῖ μηδεμίᾳ ἡδονῇ εἶναι ἀγαθόν, τοῖς δὲ μία μὲν ἀγαθή,  
30 αἱ δὲ πολλαὶ φαῦλαι, τοῖς δὲ εἰ καὶ πᾶσαι ἀγαθὸν ὅμως μὴ εἶναι τὴν ἡδονὴν  
τὸ ἀριστον, τουτέστιν μὴ εἶναι εὐδαιμονίαν, οἵτις ἐναντιοῦνται οἱ λέγοντες τὴν  
εὐδαιμονίαν ἡδονὴν εἶναι. δλως μὲν οὖν οὐκ ἀγαθόν, τοῦτο ἐστι καθόλου  
μὲν οὖν οὐδεμίᾳ ἡδονὴ ἀγαθόν. Ότι πᾶσα ἡδονὴ γένεσις εἰς φύσιν αἰ-  
σιητή· γένεσις μὲν οὖν εἰς φύσιν λέγεται, διότι ἀναπλήρωσίς τις δοκεῖ τῆς  
35 ἐνδείας εἶναι καὶ ἄγειν εἰς τὸ ἀγαθὸν κατὰ φύσιν. ἡ μὲν γάρ πεντα ἐνδεία

1 καὶ ταύτης] lac. Z      2 θεωρεῖα N: lac. Z      εἴτε ἐμ]  
lac. Z      3 εἴτι δὲ ἐπεῑ] lac. Z      4 ἡ δὲ πολιτικὴ] lac. Z      5 σκοπεῖν] lac. Z  
7 εἴποις Z: εἴπης corr. in εἴποις N      καὶ διὰ—ἀγαθὸν (10) edidit Rose *Hermæus*  
V 106      7. 8 ἡδονᾶς καὶ λύπας Rose      8 λύπας Z      11 κατ' αὐτὰς] καθ'  
αὐτὰς ZN      13 αὐτὸν Z: αὐτῶν corr. in αὐτὸν N      14 ὡς post οὔτε om. Z  
οὐ—συμβεβηκός (7) om. Z      15 ἀγαθῷ Aspasium legisse Diels censem      τὴν ante  
ἡδονὴν (item 18, 19) libri Arist. omittunt      19 τοῦτο Z: εἴτε N      γάρ καὶ τὸ N  
20 εἴτε corr. ex εἴται N      πῶς] πῶς ZN      21 ἐστιν om. Z      24, 25 μήπωτε N  
26 τῷ ἀγαθῷ Z      33, 34 αἰσθητήν N      34 διέται—φύσιν (35) om. Z

τῆς φυσικῆς καταστάσεως, ἡ δὲ ἐν τῷ ἐσθίειν ἡδονὴ ἀναπλήρωσις τῆς ἐνδείας καὶ σῆμαγή εἰς τὸ κατὰ φύσιν. ἡ δὲ ἐν τῷ πίνειν ἡδονὴ ἀναπλήρωσις καὶ γένεσις ἄγουσα εἰς τὸ κατὰ φύσιν. οὐδὲ μὲν ταῦτα γένεσις εἰς φύσιν· αἰσιητὴ δὲ δὲτε εἰσὶ καὶ ἄλλαι γενέσεις ἐν ἡμῖν. οἷον καὶ αἱματώσεις καὶ ἀνα-  
 δόσεις τῆς τροφῆς, αἱ οὐκ εἰσὶν ἡδοναὶ διὰ τὸ λεκτηθένται· ἀλλ᾽ ἐὰν ἡ γένεσις καὶ ἀναπλήρωσις αἰσιητὴ ἦ, τότε γίνεται ἡδονή· ἡ δὲ λόγος τοιοῦτος· οὐδεμίᾳ γένεσις συγγενής τῷ τέλει· ἡ δὲ ἡδονὴ γένεσις· οὐκ ἄρα ἐστὶν ἡμογενῆς τῷ τέλει· τὸ δὲ τέλος καὶ ἡ εὑδαικουόντων ἀγαθόν· οὐκ ἄρα σῆματὶν ἡ ἡδονή· εἴ γε μὴ ἔστιν ὑπὸ τὸ αὐτὸν γένος. οὐδὲ τοῦτον μὲν τὸν λόγον ἔφαμεν ἐγ-  
 10 χωρεῖν γειράζειν μετὰ τοῦ ἄρθρου τὸ σῆματίν. διτὶ δὲ οὐδεμίᾳ γένεσις ἡμο-  
 γενῆς τῷ τέλει, ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς πειρῶνται δεικνύναι. ἡ μὲν γάρ σίκοδόμησις γένεσις, ἡ δὲ οἰκιά τέλος καὶ οὐκ εἰσὶν ὡμογενεῖς· ἡ μὲν γάρ οἰκιά οὐσία, ἡ δὲ οἰκοδόμησις καὶ τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πρός τι· ἔτι ἡ ναυπήγησις γένεσις. ἡ δὲ ναῦς τέλος, καὶ οὐχ ἡμογενεῖς, καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄν τις οὗτος λάθοι. ἔτι δὲ  
 15 ψευδῆς οὗτος ὁ λόγος (καὶ γάρ τὸ σῆματὶν γένος λαμβάνει οὐκ ἂν ἀλλὰ κατη-  
 γορούμενον ὡμονύμων), καὶ τὸ μηδεμίαν γένεσιν ὡμογενῆ εἶναι τῷ τέλει ψεῦ-  
 δος· ἵνα γάρ τις διφέρει τὸ σῆματίν. ἡ ἀρετὴ καὶ ἔκαστη τῶν κατ' ἀρετὴν ἐνεργειῶν ποιήσεις οὖσαι τῷ τέλοις. ταῦτα γένεσις ἀν λέγοιτο· ἀλλ᾽ ἔστιν  
 20 αὐτῶν ἔκαστη σῆματὶν· λεγούμενα δὲ καὶ ὑπὸ αὐτοῦ πρός τὸν λόγον. ἔτι πρός τὸ μὴ εἶναι σῆματὶν τὴν ἡδονὴν ἐπιφέρουσι τὸ τόν τε σώφρονα φεύ-  
 γειν τὰς ἡδονὰς καὶ τὸν φρόνιμον τὸ ἀλυπόν οὐώκειν ἀλλὰ μὴ τὴν ἡδονήν.  
 εὔσταθῆς γάρ ἔστι καὶ ἐν καταστήματι ὁ φρόνιμος, ἡ δὲ ἡδονὴ ταραχῶδες.  
 διὸ τὴν ἀλυπίαν, εὔσταθειάν τινα οὖσαν, οὐ τὴν ἡδονήν. ἔτι τὸ τοῦ  
 σῆματος ἐμποδιστικὸν οὐκ σῆματίν, τοιοῦτον δὲ ἡ ἡδονή· οὐκ ἄρα σῆματὶν.  
 25 διτὶ δὲ ἐμποδιστικὸν ἡ ἡδονὴ τοῦ φρονεῖν ὅγλον οὐκέποιτιν· οὐδεὶς γάρ ἀν  
 οὔτε βουλεύσατο οὔτε εὑροι τι περὶ ἡδονᾶς ἀν καὶ ἡδονεῖς. μηρύει δὲ καὶ  
 ὅσῳ ἄν τις ἐν μεζοῖσι μᾶλλον ἡδοναῖς ἦ, μὴ δύναται νοεῖν αὐτὸν· ἐν  
 γοῦν τῇ τῶν ἀφροδιτιών ἡδονῇ ὄντα τι νοεῖν ἡ σκοπεῖν οὐ δύδιον. ἔτι παν-  
 τὸς σῆματὶν ἔστι τέγχη, ἡδονῆς δὲ οὐκ ἔστι τέγχη· οὐκ ἄρα σῆματὶν. ἔτι  
 30 διτὶ οὐώκειται διπλὰ τῶν ἀφροδιτιών, οὐκ σῆματὶν· οὐδὲν δὲ διπλά τῶν  
 πατέων καὶ θηρίων· οὐκ ἄρα σῆματὶν. διὰ μὲν οὖν τούτων πειρῶνται δεικνύειν  
 διτὶ οὐδεμίᾳ ἡδονὴ σῆματὶν. οἱ δὲ λέγοντες μὴ πάσας εἶναι σπουδαῖας τὰς  
 ἡδονάς, δεικνύουσιν ἐκ τοῦ πολλὰς αἰσχρὰς εἶναι. οἷον τὰς τῶν ἀκολάστων

1 ἐσθίην Z      1. 2 ἐνδείας N: ἀνδρείας Z      2 ἀγωγὴ Z: ἀγαγωγὴ N      3 λε-  
 λυθένται N      7 συγγενεῖς N      9 εἰ γε N: εἴτε Z      αὐτὸν Z      [ἔφαμεν]  
 p. 142,18      10 μετὰ τοῦ ἄρθρου] lac. Z      12 οἰκιά N: οἰκεία Z      13 ἔτι ἡ ναῦ]  
 lac. Z      13. 14 ἡ δὲ ναῦς τέλος seriphi: ἡδοναῖς τέλος N: lac. Z      ἄν τις οὕτως]  
 lac. Z      15 βάνει οὐκ δν] lac. Z      16 τέλος N: τε Z      18 οὖ... Z      an  
 ταῦτη γενέσεις ἀν λέγοντο?      20 ἐπιφέρουσι Diels: περιφέρουσι ZN      σώφρονος Z  
 21 ἀλιτόν N      23 οὖσαν] lac. Z      τὸ] lac. Z      24 ἀγαθόν] lac. Z  
 26 οὗτος ἐβούλευσατο Z      ἡδήμενος Z      27 ζω N: δ... Z      28 ὄντα]  
 lac. Z      τι νοεῖν Z      29 ἀγαθόν N      32 οἱ Z: εἰ N      σπουδαῖας τὰς] lac. Z  
 33 ἀκολα] lac. Z

καὶ τὸν κινητὸν, καὶ ἐκ τοῦ πολλὰς βλαβεράς. διὸ γάρ τὰς ὑπερβολὰς αἴτῶν καὶ τὰ σώματα νοσοῦσι καὶ εἰς οὐσίας βλάπτονται καὶ τὸ μέριστον εἰς τὴν ψυχήν. οὐδενὸς γάρ ἐπιμελούμενοι τὸν καλῶν διὰ τὴν περὶ τὰς ἡδονὰς σπουδὴν ἀφρούστατοι καὶ ἀνοητότατοι διατελοῦσιν. οὗτοι δὲ οὐκ ἄριστοι, οἵτινες τέλος ἔχουσι, πάλιν ἐκ τοῦ τέλους δεικνύουσιν. οὐδὲν γάρ τέλος ἐν γενέσει ἀλλὰ μετὰ τὴν γένεσιν.

Μετὰ ταῦτα ἐνίσταται πρὸς τοὺς εἰρημένους λόγους, οἵτινες γάρ οἱ συμβαίνει ἐπὶ τοῖς ἡρθεῖσι μὴ εἶναι ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν μηδὲ τὸ ἄριστον ἐκ τῶνδε διῆλον. τὸ γάρ ἀγαθὸν διττὸς λέγεται· τὸ μὲν ἀπλῶς, τὸ δὲ τινί. ἀπλῶς 10 μὲν γάρ ἀγαθὸν τὸ πᾶσιν ἀγαθόν. οἷον αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κατὰς ἐνέργειαι, τινὶ δὲ τομαὶ καύσεις, ταῦτα γάρ ἀπλῶς μὲν οὐκ ἀγαθά, τινὶ δέ, τῷ δειπνῷ ἵτερείας. λέγοντο δὲ τὸν πως καὶ νόσος, καίπερ ἀπλῶς οὐσια κακόν, τινὶ ἀγαθόν. οἷον τῷ μογῆθρῳ· τούτῳ γάρ λυσιτελεῖν καὶ νοσεῖν καὶ πένεσθαι· ηὗτον γάρ δυνάσται κακουργεῖν. ἐπεὶ οὖν τὸ ἀγαθὸν διγῶς, καὶ αἱ 15 φύσεις καὶ αἱ ἔξεις ἀκολουθήσουσιν. ὕστε εἰναι τὰς μὲν ἀπλῶς ἀγαθός, τὰς δὲ τινί. αἱ γάρ φυσικαὶ διαμέσεις καὶ ἔξεις αἱ μὲν ἀπλῶς ἀγαθοί, οἷον αἱ ἀρεταὶ, αἱ δὲ τινί, οἷον αἱ φυσικαὶ καταστάσεις καὶ σωματικαὶ ἔξεις ὑγίεια εὐδαιμονία. τινὶ γάρ ταῦτα ἀγαθά, τῷ σπουδαίῳ, καὶ διὰ τοῦτο λέγεται καὶ ἀπλῶς ἀγαθά· καὶ ή νοσώδης ἔξεις τινὶ ἀγαθόν, λέγω δὲ τῷ μογῆθρῳ. τῷ δὲ τὰς ἔξεις τὰς μὲν εἶναι ἀπλῶς ἀγαθόν, τὰς δὲ τινί. ἀκολουθεῖν καὶ τὰς κινήσεις καὶ τὰς γενέσεις τὰς ἐπ' αὐτῶν γενομένας τὰς μὲν ἀπλῶς ἀγαθὰς εἰναι, τὰς δὲ τινί· καὶ αἱ δοκοῦσαι ἀπλῶς φαῦλαι τινὶ οὐκ ἔσονται φαῦλαι. ἀλλὰ αἱρεταὶ τῷδε. οἷον αἱ νοσεραὶ κινήσεις, ἀπλῶς οὐσια φαῦλαι, τῷ ἀνιάτως ἔγονται διὰ μογῆθρίαν δὲ λυσιτελοῦσιν. ἵτεροι γάρ αὐτοῦ γίγνονται ταῖς κατὰ τὴν μογῆθρίαν ἐνεργεῖαι· αἱ δὲ οὐδὲ αἱρεταὶ τῷδε, ἀλλὰ ποτέ, οἷον τῷ νοσοῦντι τομαὶ καὶ ἵτερει τότε οἵτε νοσεῖ· ἀπλῶς δὲ οὐκ εἰσὶν αἱρεταὶ· αἱ δὲ δεὶ, αἱ δὲ οὐ· οὕτως οὐδὲ ἡδοναὶ εἰσι, φησί, ἀλλὰ φαίνονται, οἷον οὗται μετὰ λόπης. ὕσπερ αἱ τῶν καμύνητων, αἱ γάρ ἀληθεῖς ἡδοναὶ τοῖς κατὰ φύσιν διακειμένοις· εἰ δὲ αἱ τῶν νοσούντων ἡδοναὶ παρὰ φύσιν, πολλῷ μᾶλλον αἱ τῶν ἀκολάστων· μᾶλλον γάρ παρὰ φύσιν οὐτοι διάκεινται. ταῦτα δὲ λέγεται πρὸς τοὺς φάσκοντας μὴ εἶναι ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν, ἐπειδὴ η γένεσίς ἐστι κίνησις. αἱ μὲν γάρ τῶν ἀγαθῶν ἔξειν κινήσεις καὶ γενέσεις ἀγαθαί, αἱ δὲ τῶν φαῦλων φαῦλαι. ὕστε εἰ καὶ τις διφή κίνησιν η γένεσιν εἶναι τὴν ἡδονὴν, οὐ πᾶσα 30 φαῦλη ἀλλ᾽ η ἀπὸ τῆς φαῦλης) ἔξειν γενομένη φαῦλη, η δὲ ἀπὸ τῆς ἔπιεικοῦς ἐπιεικῆς.

2 οὐσίαν N	5 δειπνούσατν scripserim	7. 8 σαμβέναι Z	8 ἡρμεῖσοι μὴ N:
εἰρημένοις Z	9 διττῶς — ἀγαθὸν (10) om. Z, stella adiecta	10 τὸ πᾶσαν	
ἀγαθόν om. N	13 τῷ γάρ λυσι] lac. Z, hinc τελεῖ	13. 14 πενεσθαι N	
14 ἐπεὶ οὖν] lac. Z	17 φυσικαὶ καὶ N	19 νοσώδεις ἔξεις N	21 ἐπ']
ἀπ' Diels	25 τὴν om. Z	25 τὴν om. Z	ἐνεργεῖαι Z οὐδὲ
γενομένας Z; λεγομένας N	27 αἱρεταὶ Z: ἀρεταὶ N	28 ὕσπερ scripsi: καίπερ ZN	
Diels: οὔτε ZN	31 διάκονται Z	35 τῆς φαῦλης addidi	
29 δὲ αἱ Z: δὲ N			

Μετά ταῦτα δεῖνυσιν οὐτε γένεσιν οὐτε τὴν ἡδονὴν οὐτε κίνησιν. ἐπεὶ  
δὲ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ μὲν ἐνέργεια τὸ δὲ ἔξις, ὡς ἔξις μὲν ἀγαθὸν ἀρετῆ,  
ῶς ἐνέργεια δὲ ἡ κακὴ ἀρετὴν ἐνέργεια, καὶ αἰσθήσις μὲν στραθὸν ὡς ἔξις  
(λέπιο δὲ αἴσθησιν τὴν δύναμιν, ἡ δὲ κακὴ ἐνέργειαν αἰσθήσις ἀγαθὸν ὡς ἐνέρ-  
γεια), ἡ ἡδονὴ ἀγαθὸν ἐστιν οὐγῇ ὡς ἔξις ἀλλὰ ὡς ἐνέργεια τῆς φύσεως.  
κατὰ συμβεβήκοτες δὲ αἱ ἀναπληρώσεις καὶ ἀναπαταστάσεις. αἱ εἰσιν εἰς τὴν  
φύσιν ἡδεῖαι. προηγουμένως μὲν γάρ ἡδονέμεται διὰ τὸ ἐνέργειν τὴν φύσιν  
τρεφομένων ἡμῖν τούτῳ λέγω δὲ φύσιν τὴν ψυχῆν. ἐνεργεῖται γάρ τότε ἡ θρεπτική.  
καὶ διὰ τοῦτο ἡδονέμεται. συμβαίνει δὲ τὸ τριγυκαῦτα καὶ ἀναπλήρωσιν γένε-  
10 σίαι. ἔστι δὲ ἡ ἡδονὴ ἐνέργεια τῆς ὑπολοίπου ἐν ἡμῖν φύσεως καὶ ἔξεως.  
καν γάρ ἐνδεεῖς ὥμεν κατὰ τὸ σῶμα τὴν γε φύσιν ὑπολειπαμένην καὶ δυνα-  
μένην ἐν αὐτῇ ἐνέργειν ἔχομεν αὐτὴν συμπαρόντων αὐτῇ τῶν σιτίων καὶ τῶν  
ποτῶν τὸ ἐνέργειν. καὶ ἡ μὲν ἡδονὴ κακὴ ἐνέργειαν, κατὰ συμβεβήκοτες δέ.  
ὢς φρεσιν. ἀναπλήρωσις γίνεται τοῦ ἐνδέσιν τὸ τῷ σώματι. τεκμήριον δὲ  
15 μάργιστον τοῦ μὴ εἶναι γένεσιν τὴν ἡδονὴν. οἱ λέγει πολλαὶ γάρ ἡδοναὶ ἀλε-  
πηγες καὶ ἐπιθυμίας, οὐδεμιᾶς ἐνούσιης ἐνδείας, οἷον αἱ θεωρητικαί, καὶ αὐταὶ  
μὲν αὐτῆς τῆς ψυχῆς καὶ<sup>1</sup> αὐτὴν ἐνεργούσιτης, ἔνιαι δὲ καὶ διὰ τοῦ σώματος,  
οἷον αἱ διὸ δράσεως καὶ διεργήσεως καὶ ἀσκητικὲς, ὃν οὐδεμίᾳ γίνεται προλογι-  
κεῖται. ἔστι δέ [γε], εἰ γε ἀναπλήρωσις ἡδονὴ καὶ γένεσις ἡδονὴ καὶ γένεσις  
20 εἰς τὸ κατὰ φύσιν. πάσις εἶναι τὰς ἡδονὰς ἀναπληρώσεις. νῦν δὲ φαίνεται  
ἡ μὲν κατὰ θεωρήσιν ἡδονὴ τῆς θεωρητικῆς ψυχῆς ἐνέργεια οὖτα. ἡ δὲ κατὰ  
τὴν ὁρᾶν ἡ διεργασίανεσθιαι τῆς αἰσθήσης<sup>2</sup> εἰλιγοροὶ δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ τρέφε-  
σθαι καὶ ἀναπληροῦσθαι τὸ σῶμα γινομένην ἡδονὴν λέγειν τῆς θρεπ-  
τικῆς φύσεως [τὴν ἡδονὴν], διότι ἀγχώριστός ἐστι τῆς ἐνέργειας. ἐπεὶ καὶ ἡ  
25 ἐνέργεια [τῆς] τῆς ἀρετῆς ἡδονὴ [γάρ] ἐστιν ἀγχώριστος. λεγούσεται δὲ περὶ<sup>3</sup>  
τούτου ἐν τῷ ἔπει ταφέστερον. ἔτι δὲ σημεῖον δεῖ φέρειν τοῦ ἐνέργεικυ εἶναι  
τῆς φύσεως τὴν ἡδονὴν τὸ μὴ τῷ αὐτῷ ἡδεῖται γάρ τον ἀναπληροῦσμένης  
τε τῆς φύσεως καὶ καθίσταται τούτη. λέγει δὲ γῦν ἀναπλήρωσιν τῆς φύ-  
30 σεως οὐγῇ ἀπλῶς τὴν διὰ τῆς τροφῆς γινομένην ἀλλὰ τὴν τοῖς κάμηνοις.  
ἡτας ἀναπλήρωσις ὡς ἀληθῆς βούλεται εἶναι φύσεως διὰ τὸ παντάπατον ἐξ-  
εστάναι τῆς φυσικῆς διαθέσεως<sup>4</sup>. καθίσταται τοῦ διακειμένου δέ φρεσι τὴν τῶν ὑγιαινόντων  
δηνομάζειν. οἱ μὲν οὖν κάμηνοις οὐ γαίρουσι τοῖς ἀπλῶς ἡδέσιν ἀπλῶς δέ  
ἐστιν ἡδέα τὰ τοῖς κατὰ φύσιν διακειμένοις ἡδέα. ὡς καὶ λευκά τὰ τοῖς κατὰ  
φύσιν διακειμένοις τὴν ὅψιν φαίνεται λευκά. οἱ μὲν οὖν κάμηνοις πικροῖς καὶ  
35 λεῖσι γαίρουσιν, ὃν οὐδὲν φύσει ἡδονὴ οὐδὲ δέσποινται, οἱ δὲ ὑγιαινόντες καὶ ἐν

1 οὔτε—οὔτε scripsi: οὐδὲ—οὐδὲ ZN      6 εἰσὶν om. N      7 ἡδεῖαι scripsi ex Arist.: ιδεῖαι  
N: ιδεῖαι Z      11 γε Z: τε N      12 αὐτῷ (post ἐν) αὐτῷ N:  
αὐτῷ Z      ἔχομεν (ῶστε) Diels      οὐρ] lac. Z      17 φύσῃ Z      τεκμήρι lac. Z      15 ἄνει  
Z: καὶ ἄνει N      16 καὶ (ante αὐτοῦ) om. Z      19 γε εἰεῖ αὐταπληρώσεις N      21, 22 κατὰ  
τὸ N: κατὰ Z      25 τῷ et γάρ seclusit Diels      28 τὴν ἡδονὴν εἰεῖ 26 τῷ Z: τῇ N  
ἔτι scripsi: δὲ N: οὔτε Z      27 μὴ scripsi: μὲν ZN      ἡδεῖ] lac. Z      αὐταπληρουμένης  
scripsi ex Arist.: ἀλλὰ πίληρ.ZN      28 καθίστηκεις Z      29 τοῖς corr. ex τῇ N      30 ἡτας  
Z: ἡτας ἀν N      31 καθίστηκεται Z      33 ἡδεῖ Z      34 λευκά] λευκατά ZN

καταστάσει τῆς φύσεως ἡδοναι τοῖς ἀπλῶς ἡδέσι. τίνος οὖν τοῦτο σημεῖον  
ἢ τοῦ ἐνέργειαν εἰναι φύσεις τὴν ἡδονήν; οὐσι γάρ ἂν πλεῖον ἢ μᾶλλον κατὰ  
φύσιν ἔχωμεν καὶ ἀκωλύτως ἡ φύσις ἐνέργη. τοῖς ἀλγήμονις ἡδέσιν ἀσυνίζομεν.  
ἔπειταν δὲ παρὰ φύσιν ἔχωμεν καὶ ποιλῆς ἀναπληρώσεως δεσμόμετα καὶ φυσι-  
κῶν καὶ ἐμποδισμένως τι ἐνέργη ἡ φύσις. οὐ γαίρομεν τοῖς ἀπλῶς ἡδέσιν.  
ὕστε οὗτε ἡδοναι ἀπλῶς οὗτε κυρίως αἱ ἀπ' αὐτῶν. ως γάρ τὰ ἡδέα ἔχει  
πρὸς ἄλληλα, οὗτοι καὶ αἱ ἀπ' αὐτῶν ἡδοναι. τὰ δὲ τῶν καμόντων ἡδέα.  
ὕστεροι καὶ τὰ πρὸς τάττω. οὗται ἡδέα καὶ κατὰ φύσιν ἡδέα ἐναντία ἔχει. ὕστε  
καὶ αἱ ἡδοναι ἐναντίαι ἀν εἰς τῶν καμόντων ταῖς τῶν ὑγιαινόντων, καὶ διὰ  
10 τοῦτο οὐδὲ ἡδοναι, ἀλλὰ φαινόμεναι τοῖς παρὰ φύσιν ἔχουσιν. καθάπερ τὰ  
ἡδέα.

p. 1153a7 "Ετι οὐκ ἀνάγκη ἔως ἐπεὶ εἰσὶν ἡδοναι καὶ σώφρονος.

Οἱ λέροντες μὴ εἶναι τέλος τὴν ἡδονὴν μηδὲ ταῦτα τῇ εὐδαιμονίᾳ  
μᾶλιστα γρῶνται τῷ γένεσιν αὐτὴν εἰναι. πρὸς οὓς ἀποτεινόμενής φησιν  
15 εἶναι μὴ ἀναγκαῖον ἔτερόν τι τῆς ἡδονῆς τίθεσθαι βέλτιον. ὁμολογουμένως  
μὲν γάρ ἄμεινον τὸ οὖν ἔνεκα του καὶ διὰ τοῦτο πάσης γενέσεως  
τὸ τέλος ἄμεινον, οὖν ἔνεκεν ἡ γένεσις. ἀλλ οὐκ εἴστιν ἡδονὴ ἡ γένεσις. ως  
εὑρηται οὐ μόνον δὲ οὐκ εἰς ἐνέργειαν αἱ ἡδοναι, ἀλλ οὐδὲ μετὰ γε-  
20 νέσεως· τοιαῦται δέ εἰσιν αἱ διὰ τῆς τροφῆς ἡδοναι καὶ διὰ τοῦ θάλπεσθαι,  
ὅποτε ἐγδεήσει τοῦ θερμοῦ τὸ σῶμα, καὶ διὰ τοῦ ψύχεσθαι. ὅποτε ἐγδεήσει  
τοῦ ψυχροῦ. οὗτοι δὲ αἱ διὰ τοῦ ὡρᾶν γινόμεναι ἡδοναι οὗτοι αἱ διὰ τοῦ  
ἀκρούειν μετὰ ἀναπληρώσεως· οὐ γάρ προσπαρχούσης ἐνέργειας καὶ λύπης γί-  
νονται. μᾶλιστα δὲ πατῶν αἱ διὰ τοῦ θεωρεῖν ἡδοναι πόρρω εἰσὶ τοῦ μετὰ  
25 ἀναπληρώσεως ἡ γενέσεως τίνος συμβάνειν. ἐπεὶ οὖν γενέσεις μὲν οὐκ εἰσὶν  
αἱ ἡδοναι, ἐνέργειαι δὲ τῆς κατὰ φύσιν ἔξειν, οὐδὲν κωλύει αὐτὰς κατὰ τοῦ-  
τον τὸν λόγον τὸ ἀριστὸν εἶναι καὶ ταῦτα τῇ εὐδαιμονίᾳ. ἐπεὶ γάρ διὰ τὸ  
γένεσιν εἶναι τὴν ἡδονὴν οὐ φησιν ἐγγωρεῖν εἶναι αὐτὴν τέλος. οὐ φαίνεται  
30 δὲ γένεσις οὐδα, τί κωλύει τέλος εἶναι ἡδονὴν; ἀλλὰ τοὺς λόγους οὓς γρῶνται  
οἱ μὴ ἀγαθὸν αὐτὴν λέγοντες ἡ μὴ τέλος ἀνατρέπειν (δεῖ). τάχα δὲ ἀν πως  
εἴη καὶ τέλος. διότι σύν τῷ τέλει καὶ τῇ εὐδαιμονίᾳ πάντως ἔστιν. πᾶσα γάρ  
εὐδαιμονία μεθ' ἡδονῆς· οὐ γινομένων οὖν συμβαίνουσιν αἱ ἡδοναι ἀλλὰ  
γρωμάτων. τῶν γάρ φυσικῶν ἔξειν ἐνέργουσιν καὶ γρωμάτων τισὶ συμ-

1 καταστάσι N      2 ἡ (ante τοῦ) Z: καὶ N      πλείω Z      3 ἐνέργει N      4 δε-  
μεθα N      6 οὗτε (ante κυρίως) scripsi: οὐδὲ ZN      ἡδοναι Z: ἡ ἡδοναι N      αἱ]  
lae. Z      8 ως πέπερι καὶ σῆσος τάττει Diels      ἡδέα καὶ] ἔα καὶ: lae. Z      9 καμό-  
ντων] καὶ lae. Z      10 φανο] lae. Z      καθάπερ ἡ τὰ ZN      12 ἔως] lae. Z  
13 τω: lae. Z      15 ὁμολογοῦμεν ως N      17 ἡ γένεσις (post. οὐ ἔνεκεν) scripsit et  
deleuit N      21 θερμοῦ—ἐγδεήσει τοῦ (22) om. Z      22 αἱ (post. δὲ) om. N  
24 διὰ τοῦ scripsi: διὰ τὸ ZN      29 ἡδονὴ Z: ἡ ἡδονὴ N      οὐς N      30 ἀγαθὴ N  
καταστάση N      δεῖ addidi      32 γινωμένων Z

βαίνουσιν αἱ ἡδοναί· τῆς μὲν οὖν θρεπτικῆς ψυχῆς κρωμένης σιτίαις καὶ πονοῖς αἱ διὰ τῆς τροφῆς ἡδοναὶ γίνονται, τῆς δὲ ὑρατικῆς δυνάμεως κρωμένης τοῖς ὑρατοῖς καὶ ἐνεργούσῃς περὶ αὐτὰ ἡ ἀπὸ τῶν ὑρατῶν ἡδονὴ γίνεται. ἄλλης δὲ φύσεως ἡ ἔξεως ἀλλοφ τῷ κρωμένῃς ἀλλῇ προστίνεται ἡδονή. εἰ δὲ 5 καὶ διφῆ τις παρὰ τὰς ἡδονὰς ἔτερόν τι γίνεται, οὐκ ἐπὶ πασῶν τοῦτο ἔστιν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῶν πρώτων κατὰ τελείωσιν τῆς φύσεως λεγομένων γίνεται, αὗται δέ εἰσιν αἱ κατὰ τὴν ἀναπλήρωσιν. οὐ γάρ διὰ τοῦτο τρεφόμεθα διὰ τὸ τρέφεσσιν οὐδὲ [διὰ] τὴν ἀπὸ τούτου ἡδονὴν αἴροντες δι᾽ αὐτὴν. ἀλλ᾽ ἵνα εἰς κατάστασιν τὴν φυσικὴν ἀγάγωμεν τὸ σῶμα. τέλος οὖν ἡ κατάστασις. ἔτερον 10 οὖσα τῆς ἀναπληρώσεως καὶ τῆς κατὰ ταῦτα τὴν ἡδονὴν. ἐπεὶ οὖν οὐ πᾶσαι ἀποκαταστάσις τινές εἰσιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν (αἱ γοῦν κατὰ τὸ θεωρεῖν ἡδοναὶ οὐδὲν ἔχουσι τοισῦτον οὐδὲ ἔτερον ἔνεκεν γίνονται ἀλλ᾽ εἰσὶν αὐτὸν τὸ τέλος), φανερόν. ὡς οὐδὲν ἂν κωλύσῃ εἰναὶ τινα ἡδονὴν τέλος. διόπερ οὐ καλῶς ἔχει αἰτίητὴν γένεσιν λέγειν τὴν ἡδονὴν, ἀλλὰ μᾶλλον. φησί, λεκτέον ἐνέρ- 15 γειαν τῆς κατὰ φύσιν ἔξεως· τοῦτο γάρ κοινὸν ἀπάσις ταῖς ἡδοναῖς· ἀντὶ δὲ τοῦ αἰτίητὴν ἀνεμπόδιστον ὑπέτον· οἱ μὲν γάρ ἀποδιδόντες γένεσιν αὐτὴν οὐτως ἔλεγον γένεσιν εἰς φύσιν αἰτίητην. αὐτὸς δὲ ἐνέργειαν τῆς κατὰ φύσιν ἔξεως ἀνεμπόδιστον εἶπεν. εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ ἀνεμπόδιστον λέγειν ἐμφαίνεται καὶ τὸ αἰτίητόν. ίκανῶς δὲ ἔχοι οἱ τῆς ἡδονῆς ὄρισμάς· 20 εἰ δὲ μὴ ἐμφαίνεται, δεῖ πάντως τὸ αἰτίητόν προσκειθεῖσαι. ἂν γάρ ἐνέργεια μὲν ἦτορ τῆς φύσεως καὶ ἀνεμπόδιστος, μὴ αἰτίητη δέ, οὐκ ἔσται ἡδονή. οἷον ἡ ὀνόδησις τῆς τροφῆς ἐνέργεια μέντος ἔστι τῆς φύσεως. οὐ μὴν αἰτίητη, διόπερ οὐδὲ ἡδονή. δοκεῖ δέ. φησί, γένεσις εἰναι ἡδονή. [ἢ] ήτι κυρίως ἀγαθόν. τοῦτο δὲ λέγει, ἐπειδὴ τὸ κυρίως λειτουργεῖν ἀγαθὸν ἐνέργειαν νομίζει εἰναι· 25 τὴν γοῦν εὐδαιμονίαν ἐνέργειαν τίθεται. ἐπεὶ οὖν καὶ ἡ ἡδονὴ ἐνέργειά τις κυρίως δὲ εἴη ἀγαθόν. λέγει οὖν τοῦτο ὥσπερ μεμφόμενος τοῖς γένεσιν αὐτὴν λέγουσι καὶ διὰ τοῦτο δεῖ μὴ σπουδαῖον, ὕστανεὶ ἔλεγεν, ἐξ οὐ μᾶλιστα αὐτὴν ἔδει μὴν νομίζειν γένεσιν, ἐκ τούτου νομίζουσιν. ἔστι μὲν γάρ ἐνέργεια καὶ διὰ τοῦτο κυρίως ἀγαθόν· οἱ δὲ διὰ τοῦτο γένεσιν λέγουσιν, ἀπατώμενοι 30 τῷ νομίζειν ταῦτα τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν γένεσιν, ἔστι δὲ ἔτερον. καὶ ἀγαθὸν μὲν πάντες τὴν ἐνέργειαν οὐκ ἴσασιν οὖσαν, συνάγοντες δὲ εἰς ταῦτα τὴν ἐνέργειαν καὶ τὴν γένεσιν, ἡγοῦνται γένεσιν τὴν ἡδονὴν. ίσως μὲν οὖν εἴναι ἐνέργεια γενέσεως αἰτίαι, οὐ μὴν οὐδὲ ἔκειναι γενέσεις· ἡ γάρ οὐκοῦνοικὴ ἐνέργεια αἰτία μὲν γενέσεως. οὐ μὴν αὐτὴ γένεσις. ἔνικαι δὲ ἐνέρ- 35 γειαὶ καὶ ἀπλῶς τέλος. ὅπότε καὶ ἡ εὐδαιμονία ἐνέργειά τις ἔστι κατ᾽ ἀρετήν.

5 καὶ δάνη N: Iac. Z παρὰ Z: περὶ N ὅ τι scripsi: τε ZN 8 διὰ  
delevi 9 ἀγάγωμεν Z: ἀγαπῶμεν N 10 οὐ πᾶσαι] lac. Z 11 δοναὶ]  
lac. Z 12 εἰσὶν N: εἰς Z 13 κωλύει N τέλος—ἡδονὴν (14) om. Z  
14 μᾶλλον N φησὶ scripsi: φύσις ZN 16 δὲ Z: καὶ N 17 γένεσις  
(ante εἰς) N ἐνέργειας Z 18 εἶπεν scripsi: εἰπὼν ZN 21 ἢ  
scripsi: ἔστιν ZN 22 ante τροφῆς Z scripsi et delevit φύσεως αἰτίη-  
την Z 23 ἦ delevi 27 ὅτι scripsi: τὸ N: om. Z ὕστανεὶ N: οἵ  
ἄν ει Z

πρὸς δὲ τοὺς λέγοντας εἰναι φαῦλας τὰς ἡδονάς, ἐπειδὴ ἔνια τῶν ἡδέων νοσώδη ἔστιν. ἀπαντῶν φησι τοῦτο καὶ περὶ ὑγιεινῶν οὐδὲν κωλύει λέγειν. ἔνια γάρ τῶν ὑγιεινῶν πρὸς χρηματισμὸν φαῦλα. γυμναζόμενος γάρ τις καὶ ἐπιμελούμενος ἀεὶ τοῦ σιγματος, ταχὺ ἂν ἀμελήσεις χρηματισμὸν. ἀλλ’ οὐ διὰ τοῦτο ταῦτα φαῦλα εἰναι. θτι ποτὲ καὶ τινι πρὸς χρηματισμὸν ἐναντία ἐγένετο, ἀλλ’ εἰπερ ἄρα κατὰ τοῦτο φαῦλα. κατὰ τὸ ἐμποδίζειν πρὸς χρηματισμὸν καὶ ποτὲ καὶ τινί. ἐπεὶ καὶ τὸ θεωρεῖν ποτε βλάπτει πρὸς ὑγίειν. θταν ἐπὶ πλέον τις πρὸς θεωρίαν διατρίβων οὐκινορῷ τῆς αὐτοῦ ὑγιείας. ἀρ’ οὖν διὰ τοῦτο φαῦλον τὸ θεωρεῖν. τῇ τῷ ἐπὶ πλέον αὐτῷ χρωμένῳ καὶ ἐκείνῳ πρὸς ὑγίειν 10 φαῦλον. οὐγά ἀπλῶς; ταῦτὸν ὅη ἥριτεν. θτι καὶ ἡδέα ἔνια νοσώδη, καὶ ποτὲ καὶ τινὶ τῶν ἐπὶ πλέον ἡ δεῖ χρωμένων καὶ μὴ κατὰ καιρόν. οὐ προσήκει. ἀλλ’ οὐ διὰ τοῦτο ἀπλῶς τὰ ἡδέα φαῦλα οὐδὲ αἱ ἡδοναί.

Ἐλέγετο δὲ καὶ διὰ τοῦτο φαῦλον ἡ ἡδονή. θτι ἐμποδίζει τῷ φρονεῖν καὶ τῷ νοεῖν. οὐδένα γάρ δύνασθαι φρονεῖν οὐδὲ διανοεῖσθαι ἐν ἡδονῇ ὄντα. 15 δηλοῖ δὲ τοῦτο μάλιστα ἡ τῶν ἀφροδιτίσμων ἐνίσταται οὖν καὶ πρὸς ταῦτα οὕτε γάρ φρονήσει, φησίν. ἐμποδίζει οὖθι] ἔξει οὐδεμιᾶς ἡ οἰκεία ἡδονῆς ἀλλ’ ἡ ὄλλοτρία, ἐπεὶ αἱ γε οἰκεῖαι καὶ συναρχουσιν, οἷον εἴ τις διανοούμενος καλὰ ἡ ἀγαθὴ ἡδονή. ἐπίτασις ἐκ τῆς ἡδονῆς πρὸς τὸ διανοεῖσθαι γίνεται αὐτῷ· καὶ ἡ κατὰ τὸ θεωρεῖν ἡδονή αὔξει τὴν τοῦ θεωρεῖν δύναμιν καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ 20 μανθάνειν ἐπιδόσεις τῆς μαθήσεως ποιεῖ καὶ τέλος εἰς ἐπιστήμην καθίστασι καὶ καθόλου πᾶν ἔργον καὶ πᾶσα ἐνέργεια, γνομένη μεθ’ ἡδονῆς, ἀνύεται μᾶλλον καὶ τελειούται. ἔτι τε λέγει, παντὸς ἀγαθοῦ τέχνην εἶναι, ἡδονῆς δὲ μὴ εἶναι τέχνην, οὐκ ἄρα ἀγαθὸν ἡ ἡδονή. καὶ τοῦτον λόγον· τὸ γάρ μὴ εἶναι τέχνης ἔργον μηδεμίαν ἡδονὴν ἐνδέχεται. φησίν. συμβέβηκεν, οὐδὲ 25 γάρ ἀλλης ἐνεργείας οὐδεμιᾶς τέχνης ἔστιν, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως, οἷον ἡ λατρικὴ ἀπεργαστικὴ ἔστιν ὑγιείας δυνάμεως οὖσῃς τινὶς καὶ ἔξεις οὐ μὴν τῶν ὑγιεινῶν ἐνεργειῶν, ἀλλ’ ἡ μὲν ὑγίεια λατρικῆς ἔργον, αἱ δὲ ὑγιειναὶ ἐνέργειαι ἀπὸ τῆς ἔξεις ἐνεργοῦνται. ῥακάτως δὲ καὶ ἡ εὐεξία· αὐτῇ μὲν γυμναστικῆς ἔργον, αἱ δὲ γυμναστικαὶ ἐνέργειαι οὐ γυμναστικῆς ἀλλὰ τοῦ ἔχοντος τὴν 30 εὐεξίαν. ἐνσταίη δ’ οὐ τις ἵσως πρὸς αὐτὸν δειπνὸς τὰς ἀπὸ τῶν τεχνῶν ἐνεργείας· πᾶσαι γάρ οὐδὲ τῶν τεχνῶν ἐνεργοῦνται, αἱ μὲν λατρικαὶ οὐδὲ λατρικῆς, αἱ δὲ τεκτονικαὶ οὐδὲ τεκτονικῆς. ἐννοητέον δὲ θτι ὁ λόγος ἔστιν αὐτῷ περὶ τῶν ἀγαθῶν, δσα ἐκ τέχνης γίνεται. ἀγαθὰ δὲ τὰ μὲν περὶ σῶμα, τὰ

1 ἡδέων Diels:	ἡδονῶν ZN	2 ἀπαντῶν seripsi:	ἀπάντων ZN	3 πρὸς N:
περὶ Z	4 ἀν Z:	ἀν καὶ N	5 ταῦτα φαῦλα Z:	φαῦλα ταῦτ’ N
8 θεωρείαν N	διαγωρεῖ N	αὐτοῦ]	αὐτοῦ ZN	9 πρὸς ὑγίειαν καὶ
ἐκείνων N	10 ἔνια Z:	ἔνια N	νοσώδης N	11 ἡ δεῖ seripsi:
15 τὸ νοεῖν Z	ένα γάρ]	lac. Z	16 ἐμποδίζειν Z	οὖθι] οὕτε N:
οὐτ’ Z	οἰκία Z	18 ἐπιτάσης N	20 ἐπιδόσεις corr. ex	ἐπιδόσις N
21 καθόλως N	μεθ’ ἡδονῆς γνομένη habuerat N	sed correetit	23 ἀγαθὸν	N:
24 μηδεμίαν Diels:	μηδεμιᾶς ZN	φησίν. om. Z	25 τέχ-	
νης Z	ἡ om. N	27 λατρικοῦ N	28 ἐνεργοῦ N	29 αἱ δὲ αἱ N
32 αἱ τεκτονικαὶ N:	ἡ τεκτονικὴ Z:	δὲ addidi	33 τῶν seripsi:	σῶμα
seripsi: σώματα Z:	σώματος Z		ῶν ZN	

ὅτε περὶ ψυχῆν, τὰ δὲ ἔκτος· καὶ μὲν οὖν κατὰ τὰς τέχνας ἐνέργειαι οὐ πάντως ἀγαθά· οἵσαι δὲ ποιητικὰ λέγονται ἀγαθῶν τινῶν εἰσιν, θετρικὴ ὑγίειας καὶ γυμναστικὴ εὐεξίας; ὑπάρχει δὲ ποιητικά, ἀλλ’ οὐκ ἐνεργεῖν. αἱ δὲ κατὰ τὴν σφύραν ἐνέργειαι εἰσὶ μὲν ἀγαθοὶ καὶ κατὰ τὰς ἀρετάς γε οἵσαι οἱ ἐνέργειαι, οὐ γωρίς ἐπιστήμης. ἀλλ’ οὐ περὶ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ὁ λόγος ἀλλὰ περὶ τῶν ὑπὸ τέχνης τινὸς γνομένων. καὶ ταῦτα γάρ ιδίως ἐκάλουν τέχνας. ἐπεὶ οὖν η̄ ἡδονὴ ἐνέργεια, εὐλόγως οὐκ ἔστιν αὐτῆς τέχνη. εἴτα ἐκ περιουσίας δείκνυσιν, ὅπως εἰσὶ τινες τέχναι ἡδονῆν. ἔγγονοι μυρεψικὴ τέχνη καὶ η̄ ὀψοποιητικὴ. τέλος ἔχουσα τὸ ποιῆσαι ἡδονάς. ἀλλὰ πρὸς τὸν λόγον 10 ἐνίσταται τὸν λέγοντα μαρδεμιᾶς ἡδονῆς τέχνην. ἐλέγοντο (ἢ) καὶ ἄλλοι τινὲς τοιούτοις λόγοι κατὰ τῆς ἡδονῆς διατάξεις· διατάξεις δὲ γάρ φεύγει ὁ σώφρων, οὐκ ἀραιός ἔφασαν εἶναι, φεύγει δὲ ὁ σώφρων τὴν ἡδονήν, οὐκ ἀραι ἀγαθόν· καὶ ἐπεὶ ὁ φρόνιμος οὐ τὴν ἡδονὴν διώκει ἀλλὰ τὴν ἀλυπάν, οὐγ̄ η̄ ἡδονὴ ἀγαθόν, ἀλλ’ η̄ ἀλυπάν. ἔτι δὲ διώκει τὰ ἀραιόνεστατα οὐ σπουδαίων ἔστιν· διώκει δὲ τὰ 15 ἀραιόνεστατα τὴν ἡδονήν. τὰ θηρία καὶ τὰ παιδία, ὥστε οὐ σπουδαίων η̄ ἡδονή, τούτων δὴ τῶν λόγων πάντων μίαν κατὰ τὴν φύσιν λύσιν εἶναι· ἐπεὶ γάρ εἰρηται πῶς ἀγαθοὶ ἀπλῶς πάσαι ἡδοναὶ καὶ πῶς οὐκ ἀγαθοί (ἀπλῶς μὲν γάρ ἀγαθοί, ἐπεὶ τῆς κατὰ φύσιν ἔξεως ἐνέργειαί εἰσιν, οὐκ ἀγαθοὶ δὲ πᾶσαι, ἐπεὶ δοκοῦσι καὶ τῶν παρὰ φύσιν διακειμένων ἐνέργειαι 20 ἡδοναὶ εἶναι· ἐκ ταύτης τῆς διαιρέσεως φανερὸν εἶναι τὴν λύσιν νενόμικε), τὰ θηρία καὶ τὰ παιδία τὰς τοιαύτας διώκει ἡδονάς. πότις δέ, ἀξιον ἐννοήσαι· οὐ γάρ πάντως τὰς παρὰ φύσιν οἷς οἱ κάμνοντες, ἀλλὰ τὰς ἐν τούτῳ τῷ γένει· καὶ γάρ τὰ θηρία καὶ τὰ παιδία τὰς κατὰ τὴν ἀναπλήρωσιν ἡδονὰς διώκει· ἐν γάρ τούτῳ τῷ γένει εἰσίν. δεὶ καὶ οἱ κάμνοντες καὶ οἱ παρὰ φύσιν 25 διακείμενοι διώκουσιν ἀναπλήρωσεις γάρ εἰσι πᾶσαι. συναπτέον δὲ οὕτως τὴν λέξιν· τὰς τοιαύτας τὰ θηρία καὶ τὰ παιδία διώκει τὰς μετὰ ἐπιθυμίας καὶ λύπης, καὶ τὴν τούτων ἀλυπάν ὁ φρόνιμος διώκει ἀγλονότι. οὐ γάρ ἡδεσθίαι βούλεται πάντως ταῖς σωματικαῖς ἡδοναῖς. ἀλλ’ ἔξαρκει αὐτῷ τὸ ἀλυπώς ἔχειν ὑπὸ τῶν ἐναντίων. φεύγει δὴ οὐγ̄ ἀπλῶς τὰς σωματικὰς ἡδονὰς 30 ὁ φρόνιμος. ἀλλὰ τὰς ὑπερβολὰς αὐτῶν καὶ δὲ διακλαστοῖς. δὲ καὶ ὁ σώφρων φεύγει τὰς τοιαύτας ὑπερβολάς, ἐπεὶ εἰσὶ γε ἡδοναὶ καὶ σώφρωνος· μέχρι γάρ τονος χρῆται ταῖς σωματικαῖς ἡδοναῖς καὶ οἱ σώφρων καὶ ὑποίσταις τισίν.

1 ἔκτος] lac. Z      οὖν κατὰ τὰς τέχνας] lac. Z      2 τῶς ἀγαθὰ οἵσαι] lac. Z  
 ποιητικὰ λέγονται N: ... θετρικὴ λέγονται Z      3 καὶ γυμναστικὴ]  
 lac. Z      4 τὰς ἀρετάς γε] lac. Z      οὐ] lac. Z      6 οὐς γνομένων] lac. Z  
 σκούν] lac. Z      7 εὐλόγως] lac. Z      9 ὀψοποιητικὴ corr. ex ὀψοποιητικὴ N  
 10 μαρδεμιᾶς Z      δὲ addidi      15 σπουδαῖον N      16 τὴν λύσιν Z      17 εἰ-  
 ρηται Aristoteles: εἰρηται ZN      18 ἐπεὶ Z: ἐπὶ N      19 παρὰ Z: περὶ N  
 22 οἷας οὐν. Z      24. 25 καὶ οἱ παρὰ φύσιν διακείμενοι] lac. Z      25 δὲ N:  
 δὴ Z      25. 26 οὕτως τὴν λέξιν τὰς] lac. Z      26 τοιαύτην Z      τὰ θηρία corr.  
 ex θεωρία Z      27 ἀγλονότι Diels: ὀχλον ZN      28 τὸ Z: τῷ N      29 δὴ Z:  
 δεῖ N      30 ὁ ἀκόλαστος ἀκόλαστος Arist.      διὸ scripsi ex Aristotele: δι' οὓς Z:  
 διάς N      32 χρῆται scripsi: χρῶνται ZN      33 ποιαῖς Diels

p. 1153b1 Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι ἡ λύπη ἔως οὐ γάρ ἀπλὴ οὐδὲ ἐπι-  
στηκέει.

Σπεύσιππον δέ φασιν οὗτοι δεικνύειν ὅτι ἡδονὴ ἀγαθὸν ἐστιν· τὸ ἐναν-  
τίον ἀγαθῆς κακόν· ἐναντίον δὲς ἡ λύπη· κακὸν οὖσα. τῇ ἡδονῇ ἀγαθὸν ἄρα.  
5 ὁ δὲ Ἀριστοτέλης οὐχ οὕτως τὸν λόγον ἀράτηκεν ἀλλὰ ἐπηρωθέσατο εἰπών·  
τὸ ἐναντίον φευκτῷ ἡ φευκτὸν ἀγαθόν. ἡ δὲ ἡδονὴ ἐναντίον τῇ λύπῃ φευκ-  
τῷ οὔσῃ καὶ οὐκ ἔστι κακόν (οὐδεὶς γάρ (ἄν) εἴποι κακὸν τὴν ἡδονήν). ἀγαθὸν  
ἄρα. δύναται δὲ λόγος οὕτως πρὸς τοὺς κακὸν μὲν μὴ λέγοντας εἶναι τὴν  
ἡδονὴν μήτε δὲ ἀγαθὸν μήτε κακόν. ἡ μὲν οὖν ὅλη βούλησι τοῦ λόγου τοι-  
10 αύτη, τὰ δὲ κατὰ τὴν λέξιν οὕτως ἔχει· τὴν λύπην πρῶτον τίθησι κακὸν μετὰ  
παραφυσίας. ἡ μὲν γάρ ἀπλῆς ἔστι κακόν. ἡ τῶν μογήθρων. οἷον ἡ τοῦ  
ἀδέκου ηγη λυπεῖσαι, δέον μὴ δύνηται ἀδίκειν. (καὶ) ἡ τοῦ ἀκολάστου, δέον  
ἀνιᾶται κωλυόμενος τῇ ἀκολασίᾳ γρήγασται· ἡ δὲ ἔστι λύπη οὐχ ἀπλῆς κα-  
κόν. ηγη δὲ ἐπιεικῆς λυπεῖται. διὰ τὸ μὴ ἀρέτης εἶναι μογήθρας, κακὸν δὲ  
15 ὅμως καὶ αὕτη διὰ τὸ ἐμποδίζεται πολλὰ πρὸς τὰς κακὰς ἐνεργείας. θεῖς δὲ διὰ τούτων  
κακὸν εἶναι τὴν λύπην. ἔτητος λέγει τὸν ἥρθεντα πρόσθιεν λόγον εἰς τὸ ἀγαθὸν  
εἶναι τὴν ἡδονήν.

Εἶται ἐπιφέρει· ὡς γάρ Σπεύσιππος ἔλευεν, οὐ συμβαίνει ἡ λύσις.  
20 οἱτοι δὲ λόγους λέγει τὴν δεῖξιν ἡ τιὴν ὅτι ἔλευσε τὸν λόγον τῶν φασκόντων μὴ  
εἶναι ἀγαθὸν τὴν ἡδονήν· οὐ μὴν οὐτάρκως ἔλευσε λέγων· τὸ ἐναντίον κακοῦ  
ἀγαθόν. ἐναντίον δὲ τῇ λύπῃ κακῷ οὗτι ἡδονή· ἀγαθὸν ἄρα· κακῷ γάρ οὐ  
μόνον τὸ ἀγαθὸν ἐναντίον ἀλλὰ καὶ τὸ κακόν ὡς τῇ θρασύτητι οὐ μόνον ἡ  
ἀνδρεία ἐναντίον. ἀγαθὸν οὖσα. ἀλλὰ καὶ κακόν. ἡ δεῖξι· διόπερ ὡς ἐναντία  
25 τὸ λύσαντος ἀνθέν εἶναι. θριμῶς θεῖς μὴ μόνον ἀγαθὸν εἶναι τῷ κακῷ  
ἐναντίον ἀλλὰ καὶ κακόν. είτα προσέλαβε τὴν ἡδονὴν μὴ εἶναι κακόν, ἐξ ὧν  
εὐλόγως συλλογίζεται τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι. ὁ δὲ ἐπὶ πάσιν εἰρητεῖ· οὐ  
γάρ ἀν φαίνη (ὅπερ κακόν) τι εἶναι τὴν ἡδονήν. τῷ λόγῳ τὸν λύσαντον  
30 συναπτέον ἐν ὧν εἰληπταί· ‘οὐκ ἔστι δὲ κακὸν ἡ ἡδονή’· τούτῳ γάρ συνεχέει

‘Ο δὲ μετὰ ταῦτα λόγος ἔστικε λέγεσθαι πρὸς τοὺς μὴ φάσκοντας τέλος  
εἶναι τὴν ἡδονὴν μηδὲ τὸ ἀριστον, διότι εἰσὶ τινες ἡδονοὶ φαῦλαι. οἷον αἱ τῶν  
ἀκολάστων. οἵον γάρ ἐπὶ τούτῳ τῷ λόγῳ ἔστι τινὰ ἡδονὴν \* ἥρεται

1 καὶ ὅτι ZN et Arist. ΚθΜθ: ὅτι καὶ Arist. vulg. 1. 2 οὐ — ἐπιεικῆς Arist. (p. 1154b31); παραπλήσιον δὲ ἐπὶ 31,75 ZN 4 ἀραθῆ serpsi: ἀραθῶν X; ἀραθῶν Z  
6 φευκτῷ ἡ φευκτόν, ἀγαθὸν serpsi: φευκτῷ φευκτόν ἡ ἀγαθὸν ZN 7 ἀν ins. Diels  
εἰπη ZN 10 πρῶτον X: πρώτην Z 12 καὶ addidit 14 ἀρέτη N: ἀρέτη Z 15 αὐτη  
Diels: αὐτὴ ZN ἐνεργῶν Z 19 ὡς γάρ — εἰρηται (p. 151,26) edidit Hase *Classical  
Journal* XXIX 115—117 27 ὁ ZN 28 ὅπερ κακόν addidi ex Arist. τι Arist.:  
τις ZN αὐτὴν ZN: αὐτοῦ Diels 29 οὐκ ἔστι — ἡδονή cf. supra v. 6 ἡ om. Z  
Ἀν] lac. Z. superest tamen spiritus cum accentu 31 ὁ δὲ — τὴν ἡδονὴν (p. 151,29)  
edidit Rose *Hermae* V 106 sq. 33 post ἡδονὴν lac. 8 fere litterarum ZN

τὸ ἄριστον καὶ ταῦτὴν τῇ εὐδαιμονίᾳ. ἀλλὰ πρὸς τοὺς οὗτούς θεικούς ταῖς εὐθυγάρειαῖς εἴναι ταῖς ἡδονὴς τῷ ἄριστον τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν. ὥσπερ καὶ ἐπιστήμη τίς ἔστιν ἡ ἀρίστη τῶν θνητῶν. οἷον ἡ σοφία, καίτοι πολλῷ τεχνῶν φαύλων οὐτῶν. οἷον τῶν βαναζών· ἢ φαύλων δὲ οὐχί τός κακῶν ἀκούστεον, ἀλλὰ τοις εὐτελῶν καὶ μηδεμίᾳς σπουδῆς σχέσιν. οὐδὲ ἑταῖς ἐπικέρει, τάχα ἂν τῷ οὐδετεῖν οὐληῇ ἀποφανήσεν τὴν μέριστον καὶ ἄριστον τὴν ἡδονήν. λέγει γάρ τοις δὲ καὶ ἀναγκαῖον αἱρετῶταν εἶναι. ἀγανάκτη τὴν ἡδονήν. τὸ δὲ αἱρετῶταν τι εἶναι ἐπὶ τέλει ἔστι τοῦ λόγου καὶ συνηγορεῖται τῷ λόγῳ πάντων αἱρετῶταν εἶναι τὴν 10 ἡδονὴν λέγοντι· εἰ γάρ ἐκάστης ἔξειρις εἰτί τινες ἐνέργειαι ἀνεμπόδιστοι, οἷον αἱ τῶν ἀρίστων, οἳταν ἐν προτρηπτικόντως καὶ αἱρετοῖς γίνονται μηδενὸς ἐμποδίζοντος, καὶ ἔστιν ἡ εὐδαιμονία ἡ πατῶν τῶν ἔξεων τοιτέστι τῶν ἀρετῶν ἐνέργεια ἡ τινῆς<sup>1</sup> οὐτῶν ἀνεμπόδιστος οἷον τῆς σοφίας (ταῦτὸν δὲ τούτῳ καὶ ἡδονῇ· ἐνέργεια γάρ ἀποδέσθαι τῆς κατὰ φύσιν ἔξειρις ἀνεμπόδιστος), φανερὸν ὡς ἂν εἴη τις ἡδονὴ τὸ ἄριστον καὶ τελείωταν τῶν ἀγαθῶν, εἰ οὕτως ἔτυγχε φαύλων οὐτῶν ἡδονὴν. ἔστι δέ, ὡς φησι, τὰ ἑταῖς τῆς φράσεως· τοις δὲ ἀναγκαῖον αἱρετωτάτην εἶναι τὴν ἡδονήν. εἴπερ ἐκάστης ἔξειρις καὶ τὰ ἑταῖς· διὰ μὲν οὖν τούτων οὐκεὶ ταῦτὸν ἀποφαίνεσθαι τάχαὶ<sup>2</sup> καὶ τὴν ἡδονήν· οὐ μὴν οὕτως ἔχει, ἀλλὰ πρὸς τοὺς λέγοντας γένεσιν εἶναι 20 τὴν φαύλας τινὰς τῶν ἡδονῶν. οἵτις καὶ δι’ αὐτὸν τὸ μὴ εἶναι αὐτὴν τὸ ἀγαθὸν ἐπιγίνεται [καὶ], ἐπιχειρεῖ ἐνδέξιως ὡς ἐνὸν αὐτὴν τὸ ἄριστον λέγειν, ἐπειδὴ ἔν γε τοῖς Νικημαχείντις, ἐνίκα διεκηρπτει καὶ περὶ ἡδονῆς Ἀριστοτέλης σαφῶς εἴρηκεν αὐτὴν μὴ ταῦτὸν εἶναι τῇ εὐδαιμονίᾳ ὅλῳ παρακαλουθεῖν ‘ὅσπερ τοῖς ἀκριβαῖς τὴν ἄρταν’. σημεῖον δὲ τοῦ μὴ εἶναι τοῦτο<sup>3</sup> Ἀριστοτέλους ἀλλὰ Εὐ-25 δέκμου τὸ ἐν τῷ \* λέγειν περὶ ἡδονῆς ὡς οὐδέπω περὶ αὐτῆς διειλεγμένου· πλὴν εἴτε Εὐδόκημον ταῦτά ἔστιν εἴτε Ἀριστοτέλους, ἐνδέξιως εἴρηται· διὰ τούτο λέγεται τὸ ἄριστον ἡδονή, οὗτοι σὺν τῷ ἀρίστῳ καὶ ἀγάριστον αὐτοῦ. τούτῳ δὲ ὁμολογεῖ καὶ τὰ ἑταῖς· διὰ γάρ τοις αὐτῷ φησι πάντας τὸν εὐδαιμονα βίου νομίζειν ἡδὸν καὶ ἀνεμπόδειν αὐτῷ τὴν ἡδονήν. οὐδὲ εμία τῇ γάρ ἐνέργειστε τέλειος ἐμποδίσιος εἰσιν, οὗτοι εὐπέπλεκτοι τῇ ἡδονῇ ἡ εὐδαιμονία καὶ ἀγάριστος ἔστιν αὐτῆς καὶ διὰ τοῦτο<sup>4</sup> ἀνεμπόδιστος ἡ εὐδαιμονία, διότι μεθ' ἡδονῆς, καὶ ἀντιστρέψαντι δὲ ἀληθεῖς εἰπεῖν· ἐπειδὴ ἀνεμπόδιστός ἔστι, διὰ τοῦτο μεθ' ἡδονῆς·

1 τὸ ἄριστον] lac. Z      2 τὸ γάρ κω] lac. Z      6 τάχα] lac. Z      10 ἀληθεῖ N  
 7 δὲ om. Z      8 ἐπιτελεῖ ZN: corr. Rose      9 συνηγορεῖ τί Z      10 ἔξειρις ἔξειρις Z  
 11 αἱ τῶν] lac. Z      14 ἡ ἡδονή Rose      18 ἀποδέσθαι Z      20 οἵτις Rose: ἀτίς ZN:  
 secl. Spengel      τὸ (ante μὴ) secl. Spengel      αὐτὴν Spengel: αὐτὸν ZN      21 καὶ  
 seclusi      Φύδον N: ἐν Z      22 νικημαχίας Z      ἡδονῆς Rose: ἡδονᾶς ZN      Αρι-  
 στοτέλης post αὐτὴν Z      22, 23 εἴρηκεν] K 4 p. 1171b33      24 τῷ<sup>5</sup> Z  
 σημεῖον Rose: σημειωτέον ZN      25 post τῷ lacuna 6 fere litterarum N: intercidisse  
 videtur δεκάτῳ ἡδονᾶς Z      27 τούτῳ] τούτῳ N: τοῦ Z      29 αὐτῷ N: αὐτῷ Z  
 30 τέλειος N: τέλος Z      τούτῳ N: τοῦτο Z      31 ποιεῖν οὗτοι ἐμ.] lac. Z      καὶ ἀγά-  
 ριστος—εὐδαιμονία (32) om. Z      ἀγάριστος N

τάχα δὲ καὶ διὰ τοῦτο ἐνέργεια ἡ ἡδονή. οὗτοι εἰδότες ἔστι παρακολουθοῦν τὴν εὐδαιμονίαν· διὸ δὲ τοῦτο φησι προσθεῖσθαι τὸν εὐδαιμόνα τῶν ἑκτὸς ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐν σύμματι, οἵποις μηδὲν πρὸς τὰς προτίττουμένας ἐνεργείας ἐμποδίζησον· καὶ ἐνταῦθα ἐμμελῶς ἐπιμέμφεται τοῖς λέγουσιν εὐδαιμόνα τὸν ἀγαθόν, 5 καὶ ἐπὶ τοῦ τροφοῦ κατατείνηται· διὸ δὲ τὸ προσθεῖσθαι τῆς τύχης τὸν εὐδαιμόνα ταῦτα πινες ἡγοῦνται εὐδαιμονίᾳ τὴν εὐτυχίαν. οὐκ οὖσαν ταῦτα ἀλλὰ τὸν οὐκ ἄνευ λόγον ἐπέγρυσαν· οὐ γάρ ἔστιν εὐδαιμονεῖν ἄνευ τῆς εὐτυχίας. φησι δὲ καὶ ὑπερβάλλουσαν τὴν εὐτυχίαν ἐμπόδιον γίνεσθαι τὴν εὐδαιμονίᾳ καὶ ἵσως οὐδὲ εὐτυχίαν ἔτι εἶναι. οὕτως γάρ εὐτυχίας τὸ εὐδαιμονίᾳ 10 παρεῖναι καὶ ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείαις. οὗτοι δὲ ἀληθῆ λέγει, δηλούν· αἱ γάρ ὑπερβάλλουσαι εὐτυχίαι διαφθείρουσι πολλάκις τοὺς λογισμούς, ὑπεργρανίας καὶ μεγαλωγίας ἐμπιπλῶσαι· καὶ εἰ μὴ διαφθείρει γέ τις. ὑπερβάλλοι δὲ αὐτῷ ἡ τῶν χρημάτων κτῆσις, ἀνάγκη ἀσχολίαν αὐτῷ παρέχειν καὶ ἀπάγειν τῆς περὶ τὰ κάλλιστα διατριβῆς καὶ θεωρίας· τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές. οὗτοι δὲ 15 πρὸς τοὺς κατὰ τῆς ἡδονῆς λόγους ἐνιστάμενοι ἐπιχειρεῖ, καὶ ἐκ τῶν ἑτῆς φανερόν. οἱ γάρ ἔκειγόν τινες εἰς ἀπόδειξιν τοῦ φαῦλον εἶναι τὴν ἡδονὴν τὸ τὰ θηρία καὶ τὰ παιδία διώκειν αὐτήν. τοῦτο φησιν ὑπὲρ τῆς ἡδονῆς μᾶλλον λέγεσθαι. σημεῖον γάρ τίθεσθαι τὸ ὑπὲρ πάντων αὐτὴν διώκεσθαι τοῦ εἶναι τὸ ἄριστον τὴν ἡδονήν. καὶ ἐντεῦθεν παρέλαβε τὸ ποιητικόν· φήμη δὲ οὐ- 20 20 τις πάμπαν ἀπόλληλυται· οὐ γάρ ἂν μάτην, ὡς ἔστιν, διώκεται ὑπὲρ πάντων, ἀλλ᾽ εὐλόγως, ἐπει τίνεσται τὴν εὐδαιμονίαν.

Τὸ δὲ μετὰ ταῦτα λεγόμενον γένοιτο ἀν γνώριμον μικρὰ προβάλλουσι. παντὸς πράγματος κανὼν καὶ μέτρον ὁ κατὰ φύσιν διακείμενος, οἷον ὑγείεινα σιτία καὶ ποτὰ τὰ τῷ κατὰ φύσιν διακειμένῳ ἀρμόζοντα· καὶ ἀγαθὸν δὲ τῷ 25 δούτῳ τὰ τῷ σπουδαίῳ ἀγαθῷ, καὶ μὴ τῷ φαύλῳ τύχῃ ἀγαθὸν ὄντα· καὶ ἡδονὴ τούτην ἐστὶ τῷ δούτῳ ἀλλ᾽ οὐ φανιομένη ἡ τῷ κατὰ φύσιν διακειμένῳ καὶ ἡδεῖα τὰ τούτῳ ἡδέα. τὰ δὲ τῷ νοσοῦντι καὶ παρὰ φύσιν ἔχοντι οὐγά ἀπλῶς ἡδέα ἀλλὰ τούτῳ καὶ τότε οὐτε νοσεῖ. ἐπεὶ οὖν αἱ φύσεις διαφέρουσι τῶν ζῴων, διαφέρουν ἀλλὰ τὸ ἄριστα ἔχον καὶ ἔκάστην φύσιν· ἔστι γάρ καὶ ἐν τοῖς 30 ἀλλοις ζῷοις τὸ μὲν νοσωδῶς ἔχον, τὸ δὲ παρὰ φύσιν· κριτήριον τῆς ἀληθείας ἐκάστου ζώου οὐδονῆς ἡ τῷ κατὰ φύσιν διακειμένῳ ἀρμόζεται. ἐπει 31 οὖν οὐγά ἡ αὐτὴ φύσις οὔτε ἔξις ἡ ἀρίστη, ἀλλ᾽ ὡς διαφέρουσιν αἱ νοσώδεις

- 2 μονα] lac. Z 4 ζῆται] lac. Z 5 τὸ προσθεῖσθαι τῆς τύχης] lac. Z  
 6 εὐδαιμονίᾳ τὴν scripsi: εὐδαιμονίαν καὶ ZN οὐκ—διαφθείρουσι (11) lac. Z  
 10 ἀληθεῖ N 11 ὑπεργρανεῖας N 12 γέ τις scripsi: δέ τις ZN ὑπερ-  
 βάλλει N 14 κάλιστα Z θεωρίας N 15 κατὰ N: τατὰ Z ἐπειχειρεῖ N:  
 ἐπει...ρει Z ἔξης om. Z 17 ὑπὲρ τῆς Diels: ὑπὸ τῆς N: lac. Z 18 γάρ  
 τινα τίθεσθαι N τὸ ὑπὸ lac. Z αὐτὴν διώ] lac. Z 19 τὸ ἄριστον] lac. Z  
 ποιη] lac. Z τὸ ποιητικόν] Hes. Opp. 763 19. 20 οὖτις ZN et Arist. Kb:  
 οὐ τί γε Arist. vulg. 22 προβάλλο... Z 23 παντὸς πράγματος N: παντὶ<sup>1</sup>  
 πράγματι Z κανὼν καὶ μέτρον cf. Γ 6 p. 1113a33 24 ἀρμόζοντα N: ἀρμό-  
 ζοντι Z 25 καὶ Z: καὶ N τύχῃ N 27 ἔχοντι N: ἔχοντα Z  
 29 καθ—ἔχον (30) in marg. Z καθ' N: καὶ δι' Z 30 ἔχον Z: ἔχων N  
 31 μάττουσα] lac. Z

οὗτος καὶ αἱ ὄρισται, διὸ τὸ διάφοροι καὶ ἡδονὴ καὶ οὐ τὴν αὐτὴν διώκουσιν, ἡδονὴν μέντοι πάντες διώκουσι. ταῦτα δὲ εἰπὼν ὥσπερ μεταθέμενος λέγει· Ἰσως δὲ καὶ διώκουσιν οὐχ ἣν οἴονται; οὐδὲ ἣν φαῖται ἄν. ἀλλὰ τὴν αὐτήν. τοῦτο δὲ περὶ τῶν ἀνθρώπων εἴρηται· τὸ γάρ 'φαῖται ἄν' καὶ τὸ 'οἴονται' ἀνθρώπους οἰκεῖον, εἰ καὶ περὶ πάντων εἴρηται τὸν ζόμον, κατινίτερον τὴν φαντασίαν οἴγοντας τοῦ νοῦ λέγοντα καὶ φάσιν. πάντα γάρ ἔσικε τὴν ἀνεμπόδιστον τῆς φύσεως ἐνέργειαν διώκειν καὶ πάντα ἔχειν ἀντίθεσιν. ἔστι δὲ θεῖόν τι ἐν τοῖς ζόμοις καὶ μᾶλιστα ἐν τοῖς λογικοῖς, εἰ τις ἐφίεται τῆς οἰκείας ἐνεργείας καὶ ἀνεμπόδιστου καὶ διὰ τούτου καὶ ἡδονῆς. ἔστι μὲν οὖν ἡ 10 ἀρίστη καὶ τελειοτάτη τῶν ἡδονῶν ἡ αὐτὴ καὶ διὰ αὐτῆς τῆς ψυχῆς, ὅταν θεωροῦσα τὰ κάλλιστα καὶ θειότατα τῶν ὄντων γαίρῃ. ὅμως δὲ μόναι εἰλήφασι τὸ τῆς ἡδονῆς ὄντος αἱ σωματικαὶ ἡδοναί· μόναι γάρ καὶ δοκοῦσιν ἡδοναὶ καὶ λέγονται, αἴτιον δὴ διὰ τὸ πλειστάκις αὐταῖς ἐντυγχάνειν τρεφομένους καθι' ἑκάστην ἡμέραν θαλπομένους ψυχομένους. ἔστι δὲ ὅτε καὶ τῇ 15 σφύροδηστάτῃ γρωμένους ἡδονήν, τῇ τῶν ἀξροδιστῶν· ἔτι δὲ τῷ τούτων μὲν πάντας μετέχειν ἀνθρώπους, τῶν δὲ θεωρητικῶν ὅλην· ἐπεὶ οὖν μόναι γνώριμοί εἰσι πάσιν, μόνας οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἡδονὰς ταύτας νομίζουσιν.

'Ο δὲ ἔχης λόγος λέγεται πάλιν πρὸς τοὺς ἡγουμένους τὴν ἡδονὴν μήτε ἀγαθὸν εἶναι μήτε κακόν. εἰ γάρ μὴ ἔστιν ἀγαθὸν ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ τοιύτη 20 ἐνέργεια, οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον ἐγένετο τὸν εὐδαιμόνια, ἀλλ᾽ ἐγγωρεῖ καὶ λυπηρῶς ζῶντα εὐδαιμονεῖν. ἡ γάρ ἡδονὴ οὔτε κακὸν οὔτε ἀγαθὸν καὶ ἡ λύπη ὀὐδέτερον τούτων ἔστιν· οὐδέτερον γάρ τὸ ἐναντιοῦν φεύγει τὴν λύπην, ὁ δὲ εὐδαιμόνιον. ἀλλ᾽ οὐχ ὅμοιως, ἐπ' αὐτὴν ἔρχεται ὥσπερ ἐπὶ τὴν ἡδονήν. ὁ δὲ λόγος ἐν βραχέσιν εἰπεῖν τοιοῦτος· εἰ μὴ ἔστιν ἀγαθὸν ἡ ἡδονὴ, οὐδὲν 25 μᾶλλον δεῖ ἐγένετο τὸν εὐδαιμόνια ἡδέως ἡ λυπηρῶς· δεῖ δὲ μᾶλλον αὐτὸν ἡδέως ἐγένετο ἡ λυπηρῶς· ἀγαθὸν ἄρα ἡ ἡδονὴ· ἔτι δὲ εἰ μὴ ἡδονὴ ἡ τοῦ σπουδαῖον βίου οὐδὲ αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ ἡδεῖσι, ἀλλὰ μήν καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ ἡδεῖσι καὶ ὁ βίος ἄρα. δεῖ δὲ λαβεῖν τὰς ἐνέργειας εἶναι ἡδεῖσις ὅταν ἐν προηγουμένοις ὠσιν.

30 Ἐγένετο δέ τις δόξα τῶν λεγόντων τὰς μὲν σωματικὰς ἡδονὰς μὴ εἶναι ἀγαθὸν ἀλλ᾽ οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν, ἐνίας δὲ εἶναι ἡδονὰς σφύρορα αἱρετάς, οἷον τὰς καλλίστων λογικοῖς Z: λογιστικοῖς N 5 κατινάτερον Z 6 αἱ λέγονται? 8 τι ἐν scripsi: τῶν ZN λογικοῖς Z: λογιστικοῖς N 9 τοῦτο καὶ N: τῆς Z 11 μόν Z 12 αἱ σω] lac. Z μόναι] lac. Z 13 τὸ N: τοῦ Z πλειστάκις αὐταῖς ἐντυγχάνειν] lac. Z 14 θαλπομένους ψυχομένους] lac. Z 17 μόνας N: 15 γρωμένος N τῶν Z: τῷ N 17 μόνας N: μόνον Z 22 τούτων scripsi: τοῦτο ZN 28 ὁ addidi βίος] lac. Z 28, 29 ἐμπροηγουμένοις ZN 31 αἱρετάς Arist.: ἀρετάς ZN 33 καλλίστων Z 34 αἱρεταῖ] ἀρεταῖ ZN

1 διὰ τοῦto Diels: διὰ τοῦ ZN	2 τοι πάντες διώκουσι] lac. Z	3 καὶ
οὐκ. Z	οἴονται Z: οἴονται N	φαῖται ἄν ZN: ἄν φαῖται Arist.
τούτω N	5 κατινάτερον Z	4 τοῦτο Z:
λογικοῖς Z: λογιστικοῖς N	6 αἱ λέγονται?	8 τι ἐν scripsi: τῶν ZN
λογικοῖς Z: λογιστικοῖς N	9 τοῦτο καὶ N: τῆς Z	11 μόν Z 12 αἱ
λογικοῖς Z: λογιστικοῖς N	13 τὸ N: τοῦ Z	πλειστάκις αὐταῖς ἐν-
λογικοῖς Z: λογιστικοῖς N	14 θαλπομένους ψυχομένους] lac. Z	τυγχάνειν] lac. Z
λογικοῖς Z: λογιστικοῖς N	15 γρωμένος N	17 μόνας N:
μόνον Z	τῶν Z: τῷ N	μόνας N:
22 τούτων scripsi: τοῦτο ZN	28 ὁ addidi	βίος] lac. Z
28, 29 ἐμπροηγουμένοις ZN	31 αἱρετάς Arist.: ἀρετάς ZN	33 καλλίστων Z
34 αἱρεταῖ] ἀρεταῖ ZN		

σωματικοὶ καὶ περὶ ἀς ἡ ἀκόλαστος· οὐ γάρ καλῶς, ὡς ἔσικεν, ὑπολαμβάνουσιν αὐτὰς εἶναι διὰ τὸ καὶ ἀκόλασταν ἐπισκεπτέον. διὸ τί οἱ ἐναντίαι λύπαι μογῆθραι· κακῷ γάρ ἀγαθὸν ἐναντίον. φαίνεται δὲ γρηγορίαι πρὸς αὐτοὺς τῷ λόγῳ, οὐ καὶ πρότερον ἡ ἐμνήσιη. ἐπεὶ γάρ τῇ λύπῃ κακῷ οὕτη ἐναντίον ἐστιν ἡ ἤδονή καὶ οὐ κακόν. ὄμολογεῖσθαι ἀνάγκη αὐτὴν ἀγαθὸν εἶναι. ἡ εἰποιεν ἀν οὐτως ἀγαθὸς αὐτὰς εἶναι. ἐπειδὴ καὶ τὸ οὐ κακὸν ἀγαθὸν δοκεῖ· καὶ ταῦτα εἰπόντα ἐπιφέρει τὸ αὐτῷ δοκοῦν. τὰς γάρ σωματικὰς ἤδονάς μέχρι του ἀγαθὸς εἶναι. οἷον τοῦτο μέτρον καὶ δρον. οὗταν δὲ ὑπερβάλλουσι τοῦ δέοντος. φαῦλαι. οὗτων 10 μὲν γάρ ἔξεων οὐκ ἔστιν ὑπερβολὴ, τοῦ βελτίνον. οὐδὲ τῆς ἐξ αὐτῶν ἤδονῆς ἐστιν ὑπερβολὴ. βελτίνον δὲ ὑπερβολὴ ἐστιν ἡ φιλαρτικὴ τοῦ βελτίνον. οἷσι εἰσιν αἱ ταῖς ἀρεταῖς παρακείμεναι ὑπερβολαί· αἱς οὖν ἔξεις μὴ ὑπάρχει τοῦτο. ὥστ' εἶναι τινας αὐταῖς παρακείμενας ὑπερβολάς. οὐδὲ τῆς ἀπὸ αὐτῶν ἤδονῆς ἐστιν ὑπερβολὴ. οἷον τῆς θεωρητικῆς ἔξεως οὐκ ἔστιν ὑπερβολὴ. οὐδὲ δὲ διώσ 15 τῆς συφίας· οὐδὲ γάρ λέγεται περὶ πράξεις εἶναι ἀλλὰ περὶ θεωρίαν καὶ γνῶσιν· οὐδὲ ἡ ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν οὖν ἤδονή ὑπερβολὴν τινα ἔχει ἀλλ᾽ ἐφ' ὅτιον δὲ γνωμένη οὐκ ἀπολείπεται· τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ εἶναι· οὗτων δέ ἐστιν ἔξεων καὶ κινήσεων ὑπερβολὴ· καὶ τῆς ἤδονῆς ἐστιν. οἷον τῇ σωφροσύνῃ παράκειται τις ὑπερβολὴ ἡ ἀκόλαστα, καὶ ἡ ἤδονή τοίνυν ὑπερβάλλουσα περὶ τὰ 20 ἕρεσα τὰ σωματικὰ φαύλη ἐστι καὶ ψεκτή· κατόλου δέ φησιν ὁ Ἀριστοτέλης σωματικῶν ἀγαθῶν πάντων εἶναι ὑπερβολὴν· καὶ γάρ τῆς δημιαίς ὑπερβολὴ τίς ἐστιν ἡ ἀσυμμετρία τῶν ψυχρῶν ἢ τῶν θερμῶν ἢ τῶν άλιων, ἐξ ῥον κέκραται τὸ σῶμα. οὗταν ὑπερβολὴν ἔχει, καὶ ὁ φαῦλος λέγεται (τῷ) διώκειν τὴν ὑπερβολὴν, ἀλλ᾽ οὐχὶ τῷ τὰς ἀναγκαῖας ἤδονάς μετατίθεν. ἐπεὶ πάντες 25 γαίρουσί πως καὶ δύοις καὶ οίνοις καὶ ἀφροδιτίοις, ἀλλ᾽ ὁ ἀκόλαστος οὐδὲ ἀεὶ δὲ. ἐναντίως δὲ ἔχει ἐπὶ τῆς λύπης· οὐ γάρ τὴν ὑπερβολὴν φεύγει. ἀλλ᾽ δὲ διώσ πάσαν λύπην οὐδὲ τὸ μικρότατον ἀνεγράμμενης πονεῖν, εἰ καὶ μέλιτε τι ἀγαθὸν ἐργάσασθαι· οὐ γάρ ἐστι, φησί, τῇ ὑπερβολῇ τῆς ἤδονῆς ἡ λύπη ἐναντία, ἀλλ᾽ ἡ ἐναντία ὑπερβολὴ οὖσα καὶ αὐτὴ. ἦν φεύγει ὁ διώκον 30 τὴν τῆς ὑπερβολῆς ἤδονήν· ἀλλὰ πάσαν φεύγει λύπην· ταῦτα δὲ εἴρηκεν ἐνδεικνύμενης οἵτι εἰσί τινες ἤδοναι σωματικοὶ αἱρεταῖ· καὶ μέχρι του· αἱ δὲ ὑπερ-

1 καὶ περὶ N: καίπερ Z      ὁ ἀκόλαστος· οὐ γάρ] lac. Z      ὡς om. N      1. 2 ὑπολαμβάνειν N      2 ἀκόλαστας Z      3 ἐπισκεπτέον] lac. Z      4 γρεῖσθαι N  
 5 τῇ λύπῃ] lac. Z      6 ὄμολογεῖσθαι Z: ὄμολογεῖσθαι N      7 ἐπειδὴ N: ἐπεις ειμι unius litterae spatio Z      εἰπόντων Z: εἰ...ν Z      8 τὸ αὐτῷ scripsi: τῷ αὐτῷ ZN  
 μέγρη τοῦ] lac. Z      εἶναι] lac. Z      9 ὑπερβάλλωσι Z      φαῦλαι—ὑπερβολὴ (10)] lac. Z  
 10 αὐτῶν scripsi: αὐτοῦ ZN      ἤδονής—ἢ, φύσις (11)] lac. Z  
 11 οἵτι—αἵτις (12)] lac. Z      12 ἔξει] scripsi: ἔξεστι ZN      μὴ—ἔστιν (14)] lac. Z  
 14 δὲ διώσ—θεωρίαν (15)] lac. Z      15 λέγεται Diels: μῆτε N      16 οὖσα—  
 οὖσαν] lac. Z      ἔχει scripsi: ἔχειν N      19 τις] lac. Z      22 ψυχρῶν N  
 ἔχει] ZN      ὁ φαῦλος Arist.: φαῦλη ZN      23 τῷ addidi      24 μεταθεῖν  
 scripsi: μεταθεῖναι ZN      25 καὶ (ante δύοις) om. N      27 πονεῖν scripsi: ποιεῖν  
 ZN      29 διώκτων Z      30 πάσαν φεύγει N: πᾶσι φεύγειν Z      εἴρηκεν]  
 lac. Z      31 τιναῖς N      αἱρεταῖ] αἱρεταῖ ZN

βολαὶ αὐτῇ ἡμέρτηγνται. αἱρετῶταται δὲ ὡς ἀλληλῶς εἰσιν οἱ ἀπὸ τῶν καὶ λίστων ἐνεργειῶν γινόμενοι. περὶ τὰ καθλίστα καὶ ἄριστα ἐνεργούστης τῆς ψυχῆς.

Ἐπεὶ δὲ δοκοῦσι τοῖς πολλοῖς αἱ σωματικαὶ ἥδοναι αἱρετῶταται εἰναι. τὸ αἴτιον τοῦ φεύδοντος τούτου ἥρτεον εἶναι φῆσι. συμβάλλεται δὲ πρὸς τὴν 5 τοῦ ἀληφίοντος πίστιν ἡ αἰτία τῆς ἀπάτης φανερὰ γινομένη. τοῦ δὴ φαίνεται τὰς σωματικὰς ἥδονάς αἱρετωτέρας τῶν ἄλλων πρότον μὲν αἴτιον. οὗτοι ἐκαρούσουσι τὴν λύπην καὶ ἀπωθούσιν. οἱ δὲ ἄνθρωποι γαίρουσι διαφερόντως ἀμφα μὲν ἥρδονται. θῆμα δὲ ἀπατώμενοι τῷ λυπηρῷ. οἱ δὲ θεωρητικαὶ καὶ εἴ τινες εἰσιν αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἄλλαι καθαρὰ εἰλικρινεῖς πάστης λύπης εἰσίν. 10 ἔστιν οὖν ἡ σωματικὴ ἥδονὴ οἷον ἴατρείᾳ τις εἶναι τοῦ λυπηροῦ καὶ ὅτι ἀν ὑπερβάλλωσι τοσούτῳ μᾶλλον δοκοῦσιν ἴατρεῖαι τινες εἶναι. εἰτὶ δὲ καὶ σφοδραὶ σχεδὸν ἀπασκοτοῦσι σωματικαῖς. διὸ καὶ διώκονται. ἔτι δὲ πάντα τὰ παρὰ τὸ ἐναντίον φαινόμενον μᾶλλον τοιωτόν φαίνεται. ὥσπερ τὸ λευκὸν μᾶλλον διαφανεῖται παρακειμένον τῷ μέλανι. διὰ τοῦτο οὖν καὶ ἡ σωματικὴ 15 ἥδονὴ μᾶλλον δοκεῖ ἥδονὴ παρακειμένη τῇ σωματικῇ λύπῃ. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηκε πρὸς τοὺς ἡγούμενους τὴν σωματικὴν ἥδονὴν αἱρετωτάτην εἶναι καὶ προσέχειν τῶν ἥδονῶν πατῶν· εἰτὶ δέ τινες. οἱ τὴν ἐναντίαν δόξαντες περὶ αὐτῆς καὶ δὲ αὐτὴν καθόλου περὶ πάστης ἥδονῆς· οὐ σπουδαῖσι τῷροι νομίζουσι πᾶσαν ἥδονήν. τὸ ἀπὸ αὐτῆς ἔξης λέγει· διὰ γάρ δύο ταῦτα φῆσι 20 δοκεῖ τὴν ἥδονὴν μὴ εἶναι σπουδαῖον. δι’ οὐ μέν, διτὶ εἰσὶ τινες φαύλης φύσεως πράξεις, τουτέστιν ἐνέργειαι ἡ ἐκ γένετῆς. ὥσπερ θηρίοις (αἱ γάρ τῶν ἀγριωτάτων ἥδοναι φανήσαται· ταῦτα δὲ καὶ *(αἱ)* τῶν θηριωδῶν ἀνθρώπων). ἡ ἐξ ἔθους, οἷον αἱ τῶν φαύλων ἀνθρώπων. μία μὲν οὖν αὕτη αἰτία. δι’ ην διαβέβληται καὶ ἡ ἥδονή· ἔτέρα δὲ διτὶ εἰσὶ τινες ἥδοναι ἴατρεῖαι. 25 οἷον αἱ τῶν κακούντων, καὶ καθόλου *(αἱ)* μετὰ ἀναπληρώσεως· ὡς σπουδαῖαι δὲ δοκοῦσαι. διτὶ τοῦ ἐνδειοῦ ἴατρεῖαι καὶ ἀναπληρώσεις [*δοκοῦσι;*], καὶ βέλτινον ἔστι τὸ ἔχειν διτοῦν ἡ γένεσις. οἱ δὲ ἥδοναι γενέσεις φαίνονται αἱ ταῖανται διὰ τὸ μὴ ἀναπληρώσεως γίνεσθαι. διό φῆσι συμβαίνειν τὰς ἥδονάς ταύτας τελειουμένων· οὐ γάρ αὕτη τελειώσεις εἰσίν οὐδὲ γενέσεις ἀλλὰ τῷ ἐνεργεῖν τὴν φύσιν, διταν γένεσις καὶ ἀναπληρωσίς ἡ. κατὰ συμβεβηκός οὖν σπουδαῖαι αἱ σωματικαὶ ἥδοναι. ἐπειδὴ τότε γίνονται αἱ ἐνέργειαι τῆς φύσεως, γνίκα ἡ ἐνέργεια δοκεῖ οὐ σπουδαῖα εἶναι. διότι ἀτελής· φαίνονται οὖν ἐκ τούτων αἱ αἰτίαι, καθ’ ἃς διαβέβληται καθόλου αἱ ἥδοναι.

ἢ ἐνέργων Z καθλίστα Z + τὸ αἴτιον τοῦ φεύδοντος] lac. Z οἱ τοῦ ἀληφίοντος—  
αἰτία] lac. Z πίστην N 6 ὅτι om. Z διαφανεῖται N: ἀπατ..... Z  
9 αὐτῆς Z: αὐτῶν N ἄλλαι scripsi: ἄλλα N: πολλὰ Z 10 οἷον Z: οἷον <sup>ν</sup>Δ  
ζ. Z 11 τοσούτῳ Z: τοσοῦτον N 13 τὸ ἐναντίον] lac. Z 14 διαφανεῖται—  
μέλον] lac. Z 15 ἥδονή—λύπη] lac. Z παρακειμένει N 16 αἱρετωτάτην]  
lac. Z 17 προσχεῖν N οὐ om. Z ἐναντίαν N 17 ἔχουσι N: ἔχοντες Z  
18 αὐτῆς scripsi: τῆς ZN 19 ἀπὸ αὐτῆς corrupta: fortasse τὰς δὲ αἰτίας scriben-  
dum 20 τινὲς corr. ex τινάς Z 21 ἐνέργειαι ἡ Diels: ἐνέργεια ἡ ZN 22 αἱ  
addidi 25 οἱ (ante μετό) add. Diels δὴ N: δὲ Z 26 ἐνδεισι ZN δοκοῦσι  
seclusi 29 τελειουμένων ZN et Arist. MbOb: τελειουμένων Arist. vulg. οὐ] lac. Z  
τῷ scripsi: τὸ ZN 32 ἀτελής N: ἀτελής Z

Ταῦτα δὲ εἰπὸν ἐπάνειται πᾶλιν ἐπὶ τὰς αἰτίας. δὲ μὲν σφύρῳ ποιουδά-  
ζονται αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ· διώκονται γάρ οὐ πὸ τῶν ἄλλας μὴ δυνα-  
μένων γαίρειν· ἔπειροι γάρ καὶ σῆμαστοι ὅντες τῶν ἐκευθερίων ἡδονῶν  
πειρῶνται πορίζειν αὐτοῖς τὰς διὰ τοὺς σώματος· δὸν δίψας τινὰς αὐτοῖς πα-  
ναρασκευάζουσιν. ἵνα πίνοντες ἡδονῶνται. αἱ μὲν οὖν ἀβλαβεῖς ἀνεπιτίμητοι· καὶ  
γάρ οἱ ἐπιεικῆς διὰ τρυματίων καὶ πόνων πειράσσεται παρασκευάζειν αὐτῷ  
ἡδέα καὶ τὰ βρώματα καὶ τὰ ποτά· ἐάν δὲ ἐπὶ βλάβην μηγανῶνται τὰς  
παρασκευάς, φαῦλοι καὶ ἐπίθυμοι. οἷον ὃς οἱ πεπληρωμένοι καὶ ὅμως ἡδονῆς  
ἔνεκα μηγανώμενοι, δηπεις πᾶλιν πίωσιν η̄ φάγωσιν η̄ τὴν δὲ ἀφροδιτίων  
10 ἡδονὴν καρπώσωνται. διὰ γάρ τὸ μὴ ἔχειν ἄλλα ἐφ' οἷς γαίρουσι ταῦτα  
ποιοῦσι. τὸ δὲ μηδέτερον τὸ μήτε ἡδεῖσθαι μήτε λυπεῖσθαι πολλοῖς λυπηρὸν  
τὸ καὶ τὸ δοκεῖν η̄ κρατίστη αὐτῷ εἶναι κατάστασις· δὸν δέ φησι πολλοῖς ἀλγεινὸν  
εἶναι. τοῦτο διὰ τὴν φύσιν. ἀεὶ γάρ πονεῖ τὸ ζῷον, ὥσπερ καὶ οἱ φυσιο-  
λόγοι λέγουσιν. οἱ γάρ Ἀναξαγόρας ἔλεγον ἀεὶ πονεῖν τὸ ζῷον διὰ τῶν αι-  
15 σθῆτας. ταῦτα δὲ οὐγῇ ὃς συγκατατιθέμενος λέγει ἄλλον ιστορῶν· ἐπειὶ οὐκ  
ἐδόκει γε αὐτοῖς ἀεὶ ἐν πόνῳ εἶναι τὸ ζῷον. καὶ τὸν Ἀναξαγόραν αἰτιάτων  
Θεόφραστος ἐν τῷ Πειρίκοις λέγων ὅτι ἐξελαύνει ἡδονὴ λύπην η̄ γε ἐναντία. οἷον  
η̄ σπὸ τὸν πόνον τὴν ἀπὸ τοῦ διψῆν, καὶ η̄ τυγχανόσα, τουτέστιν η̄τις οὖν ἀν  
εἴη ἴσχυρά, ῥιτες ἐνίστε πεῖναν ἐξελαύνει καὶ ἀκοῦῃς ἡδονή. ὅταν ἄσματι η̄  
20 ἄλλοις τιστὸν ἀκούσμασι διαφερόντως γαίρωμεν. καὶ διὰ ταῦτα ἀκιλλαστοι γί-  
νονται ἄνθρωποι. ὥν ὅλως γάρ μὴ λυπῶνται μηδὲ ἀλγῶσι, μεγάλας καὶ σφύ-  
ρος ἡδονὰς ἔαυτοῖς πορίζουσι.

λέγει δὲ ἔξῆς, δὲ καὶ πρόσθεν εἶπεν, ὅτι ἄνευ λυπῶν ἡδοναὶ οὐκ  
ἔχουσιν οὐ περβολήγην· αὗται δέ εἰσιν αἱ τῶν φύσει ἡδέων καὶ μὴ κατὰ  
25 συμβεβηκότες λέγει δὲ καὶ ἀντὰ ἡδέα οὗτα μὴ λατρείας ἔνεκα καὶ ἀναπληγ-  
ρώσεως λαμβάνομεν· τοιαῦτα δέ εστι τὰ θεωρήματα· καὶ δέ αὐτὰ γάρ ἐστιν  
ἡδέα καὶ διὰ τὴν αὐτῶν φύσιν· κατὰ συμβεβηκότες δὲ εἰς τὴν ἀναπληγρώσιν.  
ἐπεὶ γάρ τότε συμβαίνει λατρεύεσθαι, καὶ ἀναπληγρώσθαι, ὅταν τὸ ἐν ἡμῖν  
ὑγιεινὸν ἐνεργῆται, τουτέστιν η̄ φύσις ὑγιεινῶς ἔχουσα· διὰ τοῦτο καὶ αὐτὰ  
30 ἡδέα γίνεται· φύσει δὲ ἡδέα φησίν ἂν ποιεῖ πρᾶξιν τῆς τοιαύτης φύ-  
σεως. πρᾶξιν μὲν οὖν εἰρηκεν ἀντὶ τοῦ ἐνέργειαν· τῆς δὲ τοιαύτης φύσεως

1 δι' αἵς Z	2 πολλῶν ante τῶν add. Z	3 ἄγεντοι Z	4 πειρόνται Z
αὐτοῖς] αὐτοῖς ZN	τινας om. N	αὐτοῖς Z: αὐτοῖς N	5 πίνοντες] πίνων- τες ZN
ἀβλαβεῖς] lac. Z: αἱ βλαβεῖς N		6 περάσσεται N	παρασκευά-
ζεται N	7 ἡδέω N	ἐπιβλαβεῖ N: ἐπιβλαβεῖ Z	8 πεπληρω] lac. Z
9 μηγανώμενοι Z	10 ἄλλα ἐφ' οἷς] lac. Z	11 τὸ μήτε ἡδεῖσθαι μήτε] lac. Z	
12 ἀλγεινὸν — ὥσπερ (13)] lac. Z	ἄλγανὸν corr. ex ἀλγεινῶν N	13 αἰεὶ N	
14 ὁ γάρ — διὰ τῶν] lac. Z	αἰεὶ N	τῶν ζῶν N	15 συγκαταθέμει Z, sequitur
— αὐτοῖς (16)			lac. —
16 ζῶν corr. ex ζῶν N		16. 17 τιτται Θεόφραστος] lac. Z	
17 ὡς Θεόφραστος Diels	ἐξελαύνη N	γε ZN: τε Arist.	ἐναν-
τίον ZN			τίον Arist.
18 ἡ ἀπὸ τοῦ] lac. Z: οἱ ἀπὸ τοῦ N	19 ὥσ] lac. Z,	21 μεγάλα Z	
22 ἔαυτο . . . ρίζουσιν Z	24 οὐ περβολήν Arist.: ἡδονὴ ZN	22 αῦται] αῦται ZN	
φύσεων Z	ἔειναν N: ἔει Z	27 αὐτῶν ZN	29 ὑγιαινὸν N
γεῖται N	ἔχουσι Z	διὰ τοῦτο] lac. Z	ἐνερ-
		30 γίνονται Z	γησίν Z: εἰσὶν N

τῆς ἀρίστης ἔσικε λέγειν οἷά ἐστιν ἡ θεωρητική. ἔσικε δὲ τὸ σημανόμενον ἵδιον λέγειν τῇ φύσει εἴναι μὲν γάρ καὶ εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν. ἂν τὸ μέσον ἔχῃ φύσει ἥδεα λέγειν. διότι τῶν πατὰ φύσιν διακειμένων ἥδεα ἐστί. νῦν δὲ φάνεται φύσει ἥδεα λέγειν τὰ τῇ ἀρίστῃ φύσει ἥδεα μόνα· τοῦ δὲ μηδὲν εἶναι 5 ὃ ἦδον ἀεὶ τὸ αὐτὸν ἥμαντιν λέγει τὸ μὴ ἀπλῆν ἥμαντον εἶναι τὴν φύσιν ἀλλὰ ἐνεῖναι τι καὶ ἔτερον, διὸ φιλαρτοί ἐσψεν· σημαίνει δὲ διὰ τούτων. θεὶ οὐκ ἔστιν ἥμαντον τὸ σῶμα ἐξ ἑνὸς σώματος ἀλλὰ ἐκ πλειόνων συγκείμενον, ὅπετε ἐὰν θάτερον τῶν ἐν ἥμαντον ἐνεργειῶν πράττῃ τῇ ἐπέραφ φύσει παρὰ φύσιν εἶναι, οἷον τὸ θερμὸν σφόδρα ἐνεργῶν τῷ φυγρῷ. τούτῳ ἐναντίον 10 εἶναι· θταν δὲ ἴσαζη πάντα. οὕτε ἦδον δοκεῖ οὕτε λυπηρὸν εἶναι τι γυνόμενον, ἐπεὶ εἰ ἡ φύσις ἀπλῆ, καθόπερ δοκεῖ διαιρούντων τινῶν καὶ τῶν ἀστρων, ἡ αὐτὴ πρᾶξις καὶ ἐνέργεια αὐτοῖς. διὸ καὶ ὁ πρῶτος θεὸς δεῖ μίαν καὶ ἀπλῆν χαίρει ἥδονὴν. ἀπλουστάτης ἡν φύσεως καὶ οὐσίας· ἐπεὶ δὲ εἰρηται ἥδονὴ ἐνέργεια, ὑπολαμβάνουσι δέ τινες τὴν ἐνέργειαν κίνησιν ἡ κινήσεώς 15 τι ἔργου. ὁ δὲ πρῶτος θεὸς ἀξινήτος, φησὶν οὐ μόνον κινήσεως εἶναι ἐνέργειαν ἀλλὰ καὶ ἀκινησίας· εἰδος γάρ τι ἡ ἐνέργεια καὶ τελείτης. διὸ καὶ ἡ ἥδονὴ μᾶλλον ἐν ἡρεμίᾳ ἐστὶν ἡ ἐν κινήσει· ἡ γάρ ἥδεστη καὶ ἀλγθετάτη ἥδονὴ τῷ ὄστρωτῳ ἔχονται καὶ ἀεὶ περὶ τὴν τῶν καλλίστων θεωρίαν ἐνεργοῦνται. ὁ δὲ λέγουσί τινες "μεταβολὴ πάντων γίγνεται" περὶ τῆς πονηρίας καὶ εὑμετα-20 βόλου φύσεως λέγουσι· τοιαύτη δὲ ἡ φιλαρτή.

2 ἀν—φύσει (3)] lac. Z	2 ἔχει N	3 λέγει Z	4 φύσει—τῇ] lac. Z
μόνα scripsi: μόνηZN	5 ἦδον—αἵτιον] lac. Z		6 ἔτερον· διὸ φιλαρτοῖ]
lac. Z	7 συγκειμένων N	8 ὕστε καὶ ἐὰν N	θάτερον N: .. τερον Z
πράττῃ ex Arist. addidi	9 τῷ θερμῷ N	ἐνεργοῦν] ἐνεργεῖ Z: ἐνεργεῖ N	
10 ἴσαζει N	11 εἰ scripsi: ἡ ZN	δοκεῖ om. Z	13 ἀπλ.... Z φύσεως]
φύσεων ZN	14 ἐνέργειαν κίνησιν τῇ] lac. Z	κινήσεως N: φύσεως Z	
15 ὁ δὲ] lac. Z	θεὸς ἀξινήτος] lac. Z	16 εἰδος—καὶ τε] lac. Z	18 ἐν—
καλλίστῃ (18)] lac. Z	ἥδεστη] ἥδεστη N	18 περὶ—καλλίστων] lac. Z	
19 τινες] Eur. Or. 234	γίγνεταιν falso Arist. libri	... καὶ Z	19. 20 εὐ-
μεταβολής N	20 φιλαρτική Z		μεταβολής

p. 1155a3 Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ φιλίας ἔως τοῦ λανθάνοντας ὡς  
ἔχουσιν ἔσυτοῖς.

Περὶ φιλίας οἰκειότατὸν ἐστιν διελθεῖν τῷ περὶ ἥμιν καὶ ἀρετῶν ἐπι- 11  
οῦ σκοπούντι· ἔστι γάρ ἀρετή τις ἡ μετ' ἀρετῆς, ὡς φησι. καὶ γάρ μίαν τῶν ἀρετῶν ἐστιν εἰπεῖν τὴν φιλίαν οὐτως ὡς τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν σωφρο-  
σύνην καὶ τῶν ἥμικων ἀρετῶν ἑκάστην. καὶ γάρ οὕτη περὶ πάθη καὶ  
πράξεις ἐστὶν ὥσπερ αἱ λοιπαί, καὶ γάρ πράξεις εἰσὶ φιλικαὶ καὶ τὸ φιλεῖν πάθος τι. ἔστι δὲ μεσήτης κολακείας λέγοιτο ἄν καὶ ὀντούμων τινὸς διαθέ-  
10 τεσσαρος. οἷον ἀγαθήτηρός τινος οὔσης ἡ δυστοκόλαίς ἀνθερώπου μὴ πεφυκότος πρὸς την ἥδουντην ὑμιλεῖν. καὶ ὁ μὲν κόλας κατὰ τὴν ὑπερβολὴν σφέδρα ἥδυς εἶναι βιολόγμενος, ὁ δὲ φίλος μέσως τούτῳ γρῆται, ὅτε δεῖ ἥδυς γινόμενος. ὅτε δὲ μὴ δεῖ, μὴ γινόμενος, ὁ δὲ ὅλως ἔλλειπτον ἐν τῷ ἥδυς εἶναι κατὰ τὴν ἔλλει-  
ψιν τέτακται. Λίωσις δὲ καὶ ἄλλως ἔστιν ἐπινῆσαι τὸν ὑπερβάλλοντα καὶ τὸν 15 ἐνδέσιντα, τὸν μὲν τινα μακικῆς γράμμενον τῷ φιλεῖν καὶ ὑπερβαλλόντως, οὗτος λέγεται ὁ Σάτυρος πρὸς τὸν πατέρα γεγονέναι. δις οὐδὲ τῇ εἴλετο ἀποθα-  
νόντος τοῦ πατρός, τὸν δὲ ὅλως ἀπαιλῆ καὶ μήτε δυνάμενον φιλεῖν μήτε 20 βιολόγμενον. τὸν δὲ φίλον μέσως γράμμενον τῷ φιλεῖν, εἰς μὲν οὖν ταῦτα σκοπῶν τάχα ἂν τις λέγοι ἀρετὴν τινα τὴν φιλίαν. ηδὲ δουκεῖ τῷ ἐναρέτῳ εἶναι οἰκεῖον ἡ φιλία καὶ μήνις ὑπάρχειν τοῖς τελείως ἀγαθοῖς, μετ' ἀρετῆς 25 ἂν δέξειν ἡ φιλία. ἔστι δὲ μιᾷ τῶν ἀρετῶν προστεῖμαι αὐτὴν, τῇ δικαιο-  
σύνῃ. ηδὲ γάρ δικαιοσύνη ισότητης τις ἐστιν ἀπονεμητική καὶ ἡ φιλία τοῖς

## Libri BNZA

1 Λασπασίου σχῆμα εἰς τὸ δῆδον τῶν τοῦ Ἀριστοτελέους ἥμικων νικομαχείων α			
θῆτα BN	ἡμικῶν νικομαχείων N	2 ἔως—έωντοις (3) om. a	4 ἐστιν
om. Ba	5 ἡ rubro B	8 ὥσπερ ZN: ὡς Ba φιλικαὶ] lac. Z	10 ἀγ-
ριστητι N	δυσκολείας Z	11 εἶναι—ἥδυς (12) om. Z	12 δεῖ om. Ba
γενόμενος N	14 νοῆσαι B	15 οὖν Z	16 Σάτυρος] cf. II 6 p. 1148a34
δις καὶ οὐδὲ ZN	19 οἰκεῖα Z	20 καὶ—φιλία (21) om. Z	21 δὲ καὶ
μιᾷ Ba	22 ισοτεῖς Z	ἐστιν om. ZBa	

φίλοις ισότητα παρέχει. ίσους γάρ ἀνάγκη εἶναι τούς γε τῷ οὐτε φίλους. 135ν  
ὅστε μόριον ἂν τι εἴη δικαιοσύνης. διὰ μὲν οὖν ταῦτα ἀρετὴν τινα εἰπεν<sup>26</sup>  
αὐτὴν ἡ μετ' ἀρετῆς. ἐπεὶ δὲ τῶν ἀγαθῶν τὰ μέν ἔστιν ἀναγκαῖα. τὰ δὲ  
καλά. καθ' ἑκάτερα τούτων τὴν φίλιαν ἀγαθὸν δεῖξαι βούλεται. ἀναγκαῖον  
δὲ εἴωθε μὲν λέγειν οὐ γωρίς οὐδὲ τε ἔτι. νῦν δὲ λαμβάνει ἀναγκαῖον.  
οὐ γωρίς ἔτιν οὐδεὶς δὲ ἔλοιτο τῶν κατὰ φύσιν ἐγόντων· τοιούτον γάρ ἡ  
φίλια. οὐδεὶς γάρ ἂν ζήσοιτο ἄνευ αὐτῆς ἔτιν τῶν μὴ διεφίλημένων τὴν  
φύσιν. φησὶ δὲ αὐτὴν ἀναγκαῖαν εἶναι καὶ πλουτοῦσι καὶ δυνατεῖσις με-<sup>28</sup>  
γάλας κεκτημένοις καὶ πένησι καὶ νέοις καὶ πρεσβυτέροις καὶ ἀκμάζουσι.  
10 τοῖς μὲν οὖν πλουτοῦσι καὶ ἐν δυνατεῖσις οὖσι χρεία φίλων, ἐπεὶ μηδὲν  
ὄφελος τοῦ πλούτου καὶ τῆς δυνάμεως. εἰ μὴ γρῦνται αὐτοῖς· γρῆται δὲ  
πλούτου καὶ δυνάμεως ἐν τῷ εὐεργετεῖν. ἡ δὲ καλλίστη εὐεργεσία καὶ μά-  
λιστα ἀξιόπιστος ἡ πρὸς τοὺς φίλους. δέξει δὲ ἡ ἐγχείρησις αὕτη οὐκ  
ἀναγκαῖον τι δεικνύναι τὴν φίλιαν ἀλλὰ μᾶλλον καλὸν ἡ καλοῦ αἴτιον, εἴ γε  
15 αἵτια ἔστιν εὐεργεσίας. ἡ δὲ εὐεργεσία τῶν καλῶν. ἀλλὰ δεῖ μεμνῆσθαι.<sup>29</sup>  
πῶς λαμβάνει τὴν ἀναγκαῖον. οὐ γωρίς οὐκ ἂν ἔλοιτο ὁ κατὰ φύσιν ἔγων  
πλούτουν. καὶ εἰ πλούσιος ἔσται ἔτιν ἀλλως ἡ εὐεργεσία. τούτου δὲ ἀποστερεῖ-  
ται ἡ ἀξιότης. τὸ δὲ ἔχεις καὶ σφόδρα ἀναγκαῖον δείκνυσι· τὴν φίλιαν τῷ  
πλουτοῦσι· πρὸς γάρ φιλακὴν καὶ σωτηρίαν τῶν ὑπαρχόντων τοῖς πλουτοῦσι  
20 μεγάλη δύναμις ἡ παρὰ τῶν φίλων· καὶ μήν ἐν πενίᾳ καταφυγῇ καὶ ἐπι-  
κουρίᾳ δὲ φίλοι.

Πάλιν δὲ ἦταν λέγη καὶ νέοις πρὸς τὴν ἀναγκάρτητον συνεργεῖν τοὺς μι-  
φίλους ἐπανορθιοῦντας καλὸν τι δέξει λέγειν τὴν φίλιαν μᾶλλον ἡ ἀναγκαῖον. 136r  
Ἴσως μὲν οὖν καὶ καλὸν ἡ ἐπανορθιοῦσις. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον· κω-  
25 λύει γάρ μεγάλοις περιπίπτειν κακοῖς. δηλούν δὲ ἦτι καὶ πρεσβυτέροις συνεργεῖ  
καὶ τοῖς ἐν ἀκμῇ· καὶ μήν ἡ φύσις πρὸς τὰ ἔγγονα φίλιαν μηγανάται  
ἀναγκαῖως, οὐ μόνον ἐν ἀνθρώποις. ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄιλοις ζῷοις. ὅπως  
ἐκτρέψηται. φίλιαν δὲ νῦν λαμβάνει κοινότερον ἀντὶ τῆς φιλήσεως. ητίς δρῦ; ἡ  
μὲν ἴσως φίλιας ἔστι. φίλια δὲ οὐποτ. ἐπειδὴ ἡ φίλια ἐν ἀντιφιλούσιν ἔστιν.  
30 καὶ τοῖς δημοεθνέσι δὲ ἀναγκαῖως ἡ φύσις ἐνεργάσατο πρὸς ἀλλήλους  
φίλιαν. ὅπως τὴν παρ' ἀλλήλων ἐπικουρίαν ἔχωσι· καὶ τοῖς ἀνθρώποις φύται

1 γε Z: τε N: οὐ. Ba      3 μετά ἀρετῶν B      6 ἔστιν οὐ. Ba<sup>\*</sup>      4 ἑκάτερον α  
5 οὖν Ba      λαμβάνει ἀναγκαῖον οὐ. Ba      6 έτιν οὐ. B      7 ἄνευ αὐτῆς έτιν  
ante ἀν ἔλοιτο Ba      8 δυνατεῖσις μεγάλας Ba: δυνατεῖσιν μεγάλην ZN  
10 γρεῖται B      10, 11 μηδὲ ὄφελος πλούτου καὶ δυνάμεως Ba      11 τοῦ πλούτου  
οὐ. N      γρῆται] γρὴ B      12, 13 μᾶλλοιστα N      14 ἡ καλοῦ scripsi: εἰ κα-  
λοῦ Z: εἰ καλοῦ N: εἰ καὶ καλοῦ Ba      15 δεῖ ZBa: δη N      16 καὶ πῶς α  
17 εἰ N: ἡ ZBa      18 ἀναγκαῖαν ZBa      22 λέγει ZN      καὶ οὐ. Z  
23 λέγει α      24, 25 καλεῖται N      25 συνεργῆ N      26 ἔγγονα corr. ex ἐκγο-  
να N      27 ἐν (ante τοῖς) οὐ. a      28 ἐκτρέψηται Ba: corr. ex ἐκτρέψεται Z:  
ἐκτρέψεται N      νῦν οὐ. a      λαμβάνει N      κοινότερον N      29 ἴσως φίλιας]  
lae. Z      ἔστι (prius) οὐ. Ba      ἐπειδὴ Ba      30 ἐν (ante τοῖς) add. ZN  
τοῖς δημοεθνέ] lae. Z      ἐνεργάσατο B: ἐνεργίσατο ZNa      ὅπως — ἔχωσι  
lae. Z

ύπάρχει φιλία πᾶσι πρὸς πάντας· δῆλον δὲ τοῦτο ἐν ταῖς πλάναις μᾶλιστα.<sup>136a</sup> καὶ γὰρ μὴ ἐπισταμένους τὰς ἡδοὺς μηγένουσι καὶ ὑποδέχονται καὶ ἐπικουροῦνται. ἀντὶ γε μὴ ὑπὸ πλεονεξίας διεστραμμένοι ὦσι. πάλιν δὲ φιλίαν ἐπὶ τῶν ὄμοιεινῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων τὴν εἰς φιλίαν ἐπιτιθείητα ληπτέον καὶ τὸ τὴν ἐφέλκυσιν. καὶ τὰς πόλεις δὲ συνέχει ἡ φιλία· ἡ γὰρ ὄμοιοια ὄμοιόν τι τῇ φιλίᾳ· τὸ γὰρ κοινὸν ἀγαθὸν ποιθοῦσιν οἱ ὄμοιοιοντες· τοῦτο δὲ ὄμοιον φιλικῆν ἐνεργεῖται. καὶ φίλων μὲν ὅντων οὐδὲν δεῖ δικαιοισύνης πρὸς ἀλλήλους. δικαιοιοί δὲ ὅντες προσδέονται φιλίας διὰ τὰ εἰρημένα περὶ τε πλουσίων καὶ πενήτων καὶ νέων καὶ ἀκμάσιν καὶ 10 πρεσβυτέρων. καὶ τῶν δικαίων δὲ τὸ μᾶλιστα φιλικὸν εἶναι δοκεῖ. πολλὰ γὰρ εἴδη τοῦ δικαίου. καθίσπερ ἐλέγχῃ ἐν τοῖς περὶ δικαιοισύνης, οἷον 15 τὸ πολιτικὸν καὶ τὸ πατρικὸν καὶ τὸ δεσποτικόν· τούτων δὲ τὸ μᾶλιστα δικαιόν ἐστι τὸ πολιτικόν. ὅπερ ὄμοιόν τι ἐστι τῷ φιλικῷ· κατ' ἴσοτητα γάρ ἐστι τῶν κοινωνῶν. εἴρηται δὲ ὅτι καὶ ἡ φιλία βούλεται τοὺς φίλους ὡς 20 οἵον τε φίλους εἶναι τάχα δ' ἂν τις καὶ οὗτως ἀποδέξαιτο. ὅτι πάντων τῶν δικαίων μᾶλιστα δικαιόν ἐστι τὸ πρὸς τοὺς φίλους. πρὸς γὰρ τούτους μᾶλιστα φιλακτέον ἐστὶ τὰ καλούμενα δικαία φιλικά. ὅτι δὲ οὐ μόνον δικαίων ἐστιν ἡ φιλία ἀλλὰ καὶ καλόν. δεῖται δοκεῖν αὐτός.

Διαμφισθεῖται δὲ περὶ τῆς φιλίας. οἱ μὲν γὰρ ὄμοιότητά τινα<sup>20</sup>  
25 λέγουσιν αὐτήν. ἐπειδὴ κατ'<sup>30</sup> ὄμοιότητα ἔθους δοκεῖ συνίσταμαι, οἱ δὲ τοὺς μὲν ὄμοιούς ἐναντίως ἔχειν πρὸς ἀλλήλους. τοὺς δὲ μὴ ὄμοιούς πως ἀλλ' ἐναντίους εἶναι φίλους. ἔκατερον δὲ τούτων ἐνδόξως ἐπικεχείροτε, τὰ παροιμιῶδης λεγόμενα παρατιθέμενος καὶ ποιητῶν δόξας καὶ φιλοσόφων. ἐπεὶ δέ τινες τῶν φιλοσόφων ἀπορίωτερον ἐπιδίντες καὶ τὸ πᾶν καθ'<sup>35</sup> ὄμοιότητα συνεστάναι λέγουσιν. οἱ δὲ κατ'<sup>40</sup> ἐναντίωσιν. τάντας μὲν τὰς σκέψεις ὡς φυτικὰς ὑπερτίθεται. δια δὲ οἰκεῖά ἐστι τῇ γῆμικῇ πραγματείᾳ, ταῦτα ἀπορεῖ,<sup>45</sup> καὶ προτείνει δύο ἀπορίας· τὴν μὲν, εἰ ἐν πόσιν οἵον τε γενέσθαι τῇ ἀμήχανον ποιῆσθαι δύνται φίλους εἶναι. ἔτι δὲ εἰ πλείω εἴδη φιλίας ἐστὶν ἡ ἔν. οὐκ οἰητέον δὲ αὐτὸν ζητεῖν. εἰ οὗτως ἐστὶ πλείω εἴδη ώς οὐδὲ ἐν γένος τοιαγμένα. ἀλλ' ἐν πλείονι τῆς φιλίας εἴδεσι μάγνην ἐστὶ κοινὸν ὅντος τι καὶ ὄμοιοντον τι ἡ φιλία. δηλώσει δὲ προϊόντι ὅτι τοιαύτην ποιεῖται τὴν ζήτησιν.

Οἱ μὲν γὰρ οἰόμενοι, φησίν, ἐν εἶναι τὴν φιλίαν. ὅτι δέχεται τὸ μᾶλλον<sup>45</sup> καὶ τὸ ἡττον, οὐδὲ ἵκανῳ πεπιστεύκασι σημείῳ· δὲ δὲ λέγει. τοιοῦτον ἐστιν.

1 πᾶσι—δὲ] lac. Z πρὸς πάντας scripsi: ad omnis versio lat.: πρὸς πάντα ZN<sup>a</sup>  
2 τὰς ὁδοὺς μη] lac. Z 2. 3 λοιροῦ] lac. Z 3 μη] μένων N εονεξίας]  
lac. Z 5 ἔγει i.] lac. Z ἡ γὰρ ZBa: καὶ γὰρ N 6 κοινὸν corr. ex κατ-  
νόν N ποιθοῦσιν Z: πορίζουσιν NBa 9 ἀμάλιαν Z 11 εἴδη] ἥδει N  
ἐλέγχη] E 10 13 φιλικῶν corr. ex φυτικῶν Z 14 κοινῶν Z 15 ἀποδέξαιτο Ba:  
ἀποδέξετο N: ἀποδέξεται Z 17 φιλακτέον N 19 τῆς φιλίας] αὐτῆς a, ut Aristoteles  
20 τοῦ θέου a 24 ἐπεὶ—φιλοσόφων om. Z ἀπορρώτερον N 26 τῇ  
γῆμικῃ πραγματίᾳ N: τῇ γῆμικῃ πράγματι a 28 ἐστιν om. Za 30 τῆς φιλίας  
ZN: τοῖς φίλιας B: τοῖς φίλοις a 33 δέχεται libri cum Arist. Ob: ἐπιδέγχεται Arist.  
vulg. 34 τὸ om. Ba, ut Arist. cod. Ob δὲ ZN: ἡ Ba λέγει B: λέγοι ZNa

οὐνταί τινες ἵκανον σημεῖον εἶναι τοῦ μὴ ὄμώνυμον εἶναι τὴν φύλαν τὸ δέ· 136<sup>a</sup> καθίσται αὐτὴν τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἡττον· τὰ δὲ ἐπιδεγχόμενα τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἡττον ὅφ' ἐν γένος εἶναι καὶ συνωνυμεῖν πᾶλλήλους, οἷον τὸ θερμὸν δεγχόμενον τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἡττον οὐκ ἔστιν ὄμώνυμον. ὠσαύτως καὶ τὸ γλυκύ· ἀ ἐπει οὖν καὶ ἡ φύλα καὶ μὲν μᾶλλον ἡ δ' ἡττον ἔστι. μᾶλλον μὲν ἡ τῶν ἀγαθῶν ἡττον δ' ἡ τῶν πονηρῶν. οὐκ ἀν εἴη ὄμώνυμον ἡ φύλα· οἱ δὲ ταῦτα λέγοντες οὐκὶ ἵκανοφ πιστεύουσι τούτου σημεῖον. δέγχεται γάρ τὸ μᾶλλον τὸ καὶ τὸ ἡττον καὶ τὸ ἔτερα μὲν τῷ εἰδεῖ. μὴ κοινωνοῦντα δὲ τοῦ αὐτοῦ γένους. εἰρηται δέ. φησί. περὶ αὐτῶν ἔμπροστιθεν. οὐκεὶ δὲ εἰρῆσθαι ἐν 10 τοῖς ἐκπεπιτυχεῖ τῶν Νικηφαγείων. ἔστι δὲ οὐκ ἄπορον δεῖξαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἡττον ἐν τοῖς πολλαχῶς λεγομένοις· τὸ γάρ δὲ λέγεται εἶναι πολλαχῶς. ἔστι δὲ μᾶλλον μὲν ἡ οὐσία. ἡττον δὲ τὰ συμβεβηκότα· διὰ γάρ τὴν οὐσίαν καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει τὸ εἶναι. τούτο δὲ μᾶλλοντα συμβαίνειν δύναται. έταν τὸ πολλαχῶς λεγόμενα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸ αὐτὸν ἡ. ὥσπερ 136<sup>b</sup> 15 τὸ δέ· τὸ δὲ αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῆς φύλας ἔστι. κατὰ γάρ τὴν ὄμωντα τοῖς τῶν ἀγαθῶν φύλας καὶ αἱ λοιπαὶ λέγονται καὶ ἀπὸ ταῦτης τούτην φύλαντι. δηλον δὲ καὶ περὶ τούτου μετὰ ταῦτα ἔσται. ἐπεὶ δὲ ἡ φύλα ἐν τῷ φιλεῖν ἔστι καὶ τῷ φιλεῖσθαι (φιλεῖται δὲ τὸ φιλητόν), γράψουν ἔσται καὶ περὶ τῆς φύλας. πόσα εἰδόντες αὐτῆς ἔστι διελομένοις ποταχῶς λέγεται τὸ φιλητόν. 20 διαιρεῖσθαι δὲ αὐτὸν τριγῇ· τὸ γάρ φιλητὸν ἡ τὸ ἀγαθόν φησιν εἶναι ἡ τὸ ἥδον ἡ τὸ γρήγορον.

'Απορεῖται δὲ περὶ τῆς διαιρέσεως ταύτης. δοκεῖ γάρ ἀντιδιηρκέναι ἡ 10 τὸ γένος τῷ εἶναι ἡ τὸ κοινὸν ὄντα μαζανόν τῶν δηλουμένων. εἴτε γάρ γένος τὸ ἀγαθὸν τῶν ἀγαθῶν. τὸ δὲ γρήγορον εἴτε τὸ γένος ἀντιδιηρκεῖ τῷ 25 εἶναι εἰπών. τὸ μὲν εἶναι ἀγαθὸν. τὸ δὲ γρήγορον (καὶ ζητούσι πεποίηκεν ως εἴ τις φήσει τὸ μὲν εἶναι ζῆσην, τὸ δὲ ἄνθρωπον), εἴτε τῶν πολλαχῶς λεγομένων τὸ ἀγαθόν. ὥσπερ καὶ δοκεῖ. καὶ οὗτοι παραπληγέα ἡ διαιρέσεις καθίστηρ εἴ τις φαίη τὸ μὲν εἶναι οὐν. τὸ δὲ οὐσίαν. οὐκεὶ δὲ οὐκ ὡς τὸ κοινὸν ἀγαθὸν ἀντιδιαιρεῖν νῦν τῷ γρηγόρῳ, ὅλῃ ιδίως λαμβάνει ἀγαθὸν λέ· 15 30 γειθεῖται τὸ καὶ ἡ αὐτὴ αἵρετόν. εἴτε μάνον τοῦτο αὐτῷ ὑπάρχοντα καθίστηρ τῇ εὐδαιμονίᾳ, εἴτε καὶ διὰ τοῦτο καὶ δι' ἔτερον εἴη αἵρετόν. ὡς ἡ ὑγίεια καὶ ἡ εὐαισθητία καὶ ἡ ἀρετή. ταῦτα γάρ καὶ δι' αὐτῶν αἵρετά καὶ διὰ τὴν εὐ-

1 οὐνταί] οἰοντέ Z      2 τὰ δὲ — ἡττον (4) om. Z      τὰ δὲ — ἡττον (3) om. B  
 2 et 3 τὸ (ante ἡττον) utrubiique om. a, priore loco etiam B      4 τὸ (ante ἡττον)  
 om. a      δ μὲν (post μᾶλλον) corr. ex δὲ N      6 πονηρῶν] κακῶν Z, in marg.  
 vero γρ' τῶν πονηρῶν      ὄμών] Z. iterans verba τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἡττον οὐκ ἔστιν  
 ὄμώνυμον      7 πιστεύοντες corr. ex πιστεύοντες N      8 τὸ om. Ba      9 περὶ]  
 ὕπερ Z, ut Aristoteles      ἐν] ἐν Z      10 πεπτωκότι Z      11 τὸ (ante ἡττον)  
 om. Ba      εἶναι] καὶ Ba      12 ἔστι om. Z      16 λοιπαὶ] λοιπαὶ N      17 τοῦ-  
 τοῦ] τοῦτο N      18 ἔστι om. Ba      20 τριχῶς Ba      23 τῷ] εἶναι N  
 εἴτε] ἔτε Z      24 ἀντιδιηρκεῖ N      26 φήσει Z; φήσει Na: φησί B      28 οὐ-  
 σίας Z      29 λαμβάνει Ba: λαμβάνειν ZN      30 ὑπάρχει a      31 ἡ εὐδαι-  
 μονία Ba      εἴτε καὶ] ἔτε καὶ Z      ώς] ὥσπερ N      32 εὐεπιθετία Z      αὐτὰ  
 ἔστιν αἵρετά N

δημοσίων· ταῦτα δὲ πάντα ἴδιος νῦν ἀγαθὸν κέκληται. γρήσιμα δὲ τὰ δι' 136<sup>v</sup> ἔτερα αἴρετα· ἔστι δὲ καὶ ὁ πλούτος τῶν γρηγόρων, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἀργάς λόγοις ἔλεγε· λέγων γάρ περὶ εὐδαιμονίας εἶπεν 'ό δὲ πλούτος οὐκ ἔστι τὸ ζητούμενον ἀγαθόν· γρήσιμον γάρ καὶ σῆλου γάριν'. οὐ δο-  
5 ιος δεῖ δὲ ταράττεσθαι, εἰ δῆμα μὲν τὸν πλούτον λέγει τὸν ἀπλῶς ἀγαθὸν, δῆμα δὲ τὸν δι' ἔτερον αἴρετον. ἀπλῶς μὲν γάρ ἀγαθὸν λέγεται. διότι τῷ κατὰ φύσιν διακειμένῳ, λέγω δὴ τῷ ἐνεργέστῳ, οὐρανόν ἔστι πρὸς τὰς καλὰς ἐνερ-  
γείας, ὡς καὶ μουσικὸν οὐρανὸν λέγεται τὸ ἀπλῶς τῷ μουσικῷ ἀρμόττον πρὸς τὰς κατὰ μουσικὴν ἐνεργείας· δι' 10 ἔτερον δέ ἔστιν αἴρετόν, διότι αἴροντες τὸν πλούτον διὰ τὴν γρήσιμην τὴν ἀπ' αὐτοῦ· διὸ καὶ γρή-  
ματα λέγεται τὰ τὸν πλούτον μέρη, δηλοῦν δέ καὶ αὐτόν. οὗτοι γρήσιμοι τὸ 25 ἔτερον ἔνεκεν αἴρετόν· φησὶ γάρ γρήσιμον εἶναι, δι' οὐ γίνεται ἀγα-  
θόν τι ἢ ἡ ἡδονή· τριπλῶν οὖν ὄντων φιλητῶν, τὸ μὲν ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδὺ  
ώς τέλος φιλητὸν ἀν εἴη, τὸ δὲ γρήσιμον φιλητὸν ὃς τῶν εἰς τὸ τέλος τι συν-  
15 τεινόντων καὶ φερόντων. ἑξῆς ζητεῖ πότερον τὸ ἀγαθὸν φιλοῦσιν οἱ ἄν-  
θρωποι ἢ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν. ἐλέγουσι γάρ καὶ πρότερον, οὗτοι τὸ μὲν ἔστιν  
ἀπλῶς ἀγαθὸν, τὸ δὲ τινί· ἀπλῶς μὲν ἀγαθὸν τὸ τῷ κατὰ φύσιν διακειμένῳ  
τὸ σῶμα ἀπλῶς ὑγιεινὸν λέγεται. τὸ δὲ τῷ νοσοῦντι σώματι τινὶ ὑγιεινόν, οἱ  
οὖν τοφὴ καὶ καδισὶς καὶ αἱ λοιπαὶ ιατρεῖαι· ἡδὺ δὲ τὸ μὲν ἀπλῶς, τὸ δὲ  
20 τινί· ἀπλῶς μὲν τὸ τῷ κατὰ φύσιν διακειμένῳ, τινὶ δὲ ἐνίστε τὸ τῷ παρὰ φύσιν· τὰ γάρ πικρὰ ἡδέα δουκεῖ τῷ διεζημαρμένῳ τὴν γεῦσιν ἐνίστε· τῷ  
μὲν οὖν ἀγαθῷ, δὲ ἀπλῶς ἔστιν ἀγαθὸν καὶ αὐτῷ ἀγαθὸν καὶ οὐ διαφωνεῖ·  
ἐπὶ δὲ τοῦ μοχθηροῦ διαφωνεῖ· οὐ γάρ ταῦτα ἀπλῶς ἀγαθὸν καὶ αὐτῷ  
ἀγαθόν· ὅλλα ἐνίστε καὶ ἐνίστε τὸ ἀπλῶς κακὸν ἀγαθὸν γίνεται, οἷον, νόσος καὶ 25  
πενία· πολλοῖς γάρ τῶν μοχθηρῶν ἐνίστε γῆρακες ταῦτα.

Τούτων δὲ οὕτως ἐγόντων ζητεῖ πότερον τὸ ἀγαθὸν φιλοῦσιν οἱ ἄν-  
θρωποι τὸ ἀπλῶς ἢ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν. ξουτε δὲ ἔκαστος φιλεῖν τὸ αὐτῷ  
ἀγαθόν, μᾶλλον δὲ τὸ φιλητόνεν αὐτῷ ἀγαθόν· διαμαρτάνουσι γάρ πολλοὶ  
κατὰ τὴν φιλητάν. τὸ οὖν οὕτω φιλητὸν ὃς τὸ ἀγαθόν, πότερον τὸ ἀπλῶς  
30 ἀγαθόν ἔστιν ἢ τὸ τινὶ δὲν ἢ φιλητόνεν. διαιρούμενος δὴ λέγει τὸ μὲν  
ἀπλῶς φιλητὸν οὕτως, ὃς ἀγαθὸν ἀπλῶς εἴναι φιλητὸν ἀγαθὸν (τὸ δὲ σπάνιον), 45  
ἢ φιλητόνεν τινὶ φιλητόν. περὶ δὲ τοῦ ἡδέος, εἰ καὶ μηδὲν εἴρηκε, ταῦτα  
λεκτέον· τὸ γάρ ὃς ἡδὺ φιλητόν. τὸ μὲν ἀπλῶς ἡδὺ ἀπλῶς φιλητόν. τὸ δὲ  
τινὶ ἡδὺ τινὶ φιλητόν. μετὰ ταῦτα διαιρεῖ τὴν φιλητιν, ὃς ἐτέρων οὐσαν τῆς

2 ὥστε] ως Ba	3 κατ' ἀργάς λόγοις] κατ' ἀργὴν Ba	γάρ οι. N
περὶ τῆς εὐδαιμονίας N	εἶπεν] Λ 3 p. 1096a6	6 δὲ τῶν] lac. Z
λέγω] lac. Z	8 λέγει N	7 μένῳ,
	λέγεται τὸ] lac. Z	κατὰ μουσικὴν] μουσι-
	10. 11 γρήματα—οὗτοι οι. Z	κας Ba
	12 γάρ τὸ γρήσιμον α	14 τέλος φιλητὸν Ba: τέλη φιλητὰ ZN
	17 sententiarum nexus turbatus	16 αὐταργαθόν α
	18 τὸ σῶμα] τῷ σῶμα N.	ἐστιν οι. Ba
a: καὶ ἡδονὴ B	21 γεῦσιν] γνῶσιν B	19 ἡδὺ] καὶ ἡδὺ
	21. 22 τῷ μὲν] τὸ μὲν N	24 ἐνίστε]
ἐν οἷς N	26 τὸ ἀγαθὸν] ἀγαθὸν a	28 οἱ πολλοὶ Z
N: ἡδέως ZBa	34 ἐτέρων Ba: ζητεῖν ZN	33 λέγω B
		32 ἡδέος

φιλίας. ἔστι· μὲν οὖν καὶ ἐξ ἀλλων ἐνυργέσται καὶ γάρ αἱ φιλοῦσι τὰ 136v  
ἔκγονα ἔστι νήπια ὅντα· καὶ φίλησις μέν ἔστι, φιλία δὲ οὐδαμῶς· οὐ γάρ  
ἀντιφιλούνται, καὶ οἱ ἑρασταὶ φιλοῦσι μέν. φιλία δὲ οὐκ ἔστιν ἀει· ἐνίστε  
γάρ καὶ μισοῦνται ὑπὸ τῶν ἐρωμένων. ἐνυργεστάτῳ δὲ αὐτὸς κέχρησαι πα- 10  
5 ραδεῖματι· πρὸς γάρ τὰ ἄλυγα φίλησις μέν ἔστι, φιλία δὲ οὐκ ἔστιν. οὖν  
πρὸς τὸν οἶνον, οὐ γάρ ἔστιν ἀντιφίλησις οὐδὲ βιούλησις ἀγαθοῦ  
αὐτοῦ ἐκείνου ἔνεκα, οὐδὲ γάρ βιούλεται τῷ οἴνῳ τάχα!· ἀλλ' εἰπερ ἄρα,  
σώζεσθαι, βιούλεται καὶ μένει τὸν οἶνον ἐσωτῆν ἔνεκα, οὐ γάρ γρῆσθαι.

Ἐπειδὲ ἐκ τῶν εἰρημένων δόξει τις φιλίαν αὐτὸν λέγειν βιούλησιν ἀγα- 137:  
10 θοῦ, ἐκείνου αὐτοῦ ἔνεκεν, φίλησις τάχα!· φησὶ τὸ τοιωτὸν εὔνοιαν εἰναι. οὐ γάρ βιούλησις τῷ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ ἐκείνου ἔνεκα, καὶ μὴ τὸ αὐτὸν παρ' ἐκείνου γίνηται. εὔνοιας ἔστιν· ή δὲ φιλία εὔνοιά ἔστιν ἐν ἀντιπεπονθήσιν.  
ή προσθετέον, φησί, μὴ λανθάνοντας. ἐνδέχεται γάρ εὐνοεῖν τυπαὶ ἀλλή-  
λοις πεπυσμένους. Ήτι εἰσὶν ἐπιεικεῖς ή γρήσματις ἔστιντος. λανθάνειν δὲ ἀλλή-  
15 λοις. Ήτι οὕτως ἔχουσι. τούτους μὲν οὖν οὐκ ἀν τις εἴποι φίλους, τοὺς δὲ εὔνοιούντας μὲν ἀλλήλους, μὴ λανθάνοντας δὲ φίλους φητέον. δόξει δὲ λέγων τοιωτα φιλίαν λέγειν καὶ τῶν μηδέποτε ἀλλήλους ἐντευγχηστῶν, ἀν μόνον εὔνοια ὥστιν ἀλλήλους, πεπιστευκέτες δὲ ἐκάτερος ἐκατέρη ἀγαθοῦ εἰναι. καὶ εἰδῶσιν, Ήτι οὕτως ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους. ή τὸ μὴ λανθάνειν οὐχ οὕτως ἀποδεκτέον, οὐδὲ ἐν τῷ πεπύσθαι μόνον Ήτι εὔνοιούσιν ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐντευγχηστῶν ποιλάκις. δεῖ γάρ καὶ ὑπὸ τῆς συνουσίας καὶ συμβιώσεως συναρμόηντι πιος καὶ συναρμοισθῆναι τὰς ψυχὰς τῶν ὡς ἀλγηθῶς ἐνυργένων φί-  
λων· δεῖ δὲ καὶ πιέρας ποιλάκες. οὐα βεβαίως πιστεύσωσιν ἀλλήλους ἐπιεικεῖς 15  
εἰναι. λέγει δὲ καὶ αὐτὸς τοιωτα περὶ τῶν ὡς ἀλγηθῶς φίλων προεκθύων.

25 p. 1156a3 Δεῖ ἄρα εὐνοεῖν ἀλλήλους ἔως τοῦ οὐ γάρ πάνυ συνδυάζε-  
ται τὰ κατὰ συμβιβηκός.

Καὶ ἐκ τῶν προειρημένων καὶ ἐκ τῶν οὐν λεγομένων λάβοι ἀν τις, Ήτι το-  
τὴν φιλίαν ὑρίζεται ὁ Ἀριστοτέλης εὔνοιαν ἐν ἀντιπεπονθήσι μὴ λανθάνοντας.  
τὸν δὲ εὔνοιαν βιούλησιν ἀγαθοῦ. αὐτοῦ ἐκείνου ἔνεκεν φίλησις τὸ ἀγα-

1 καὶ ὁ ἐξ Z      2 ἔγγονα N      3 ἔστι νήπια his N      4 καὶ φίλησις αἱ καὶ ή φί-  
λησις ZNB      οὐδαμῶς αἱ εὐργεστάται N      5 οὐκ ἔστιν ZN: οὐ Ba  
6 οὐδὲ Ba: ἀλλ' οὐδὲ ZN      7 αὐτῷ αἱ ἔνεκα NBa: ἐνεργειτεκοῦ Z      8 μέ-  
νειν N: μὲν Z      8 οὐα ἔχει γρῆσθαι ZN: om. B: οὐα γρῆσται αὐτῷ αἱ 9 ἐπει-  
ἔνεκα (11) om. B      αὐτὸν] αὐτὴν αἱ 12 εὔνοια om. Z      ἀντιπεπονθέσαι B  
13 λανθάνοντα αἱ 13. 14 ἀλλήλους Za      14 πεπισμένους αἱ 15 οἵου  
om. Z      16 λέγων] λέγον Z      17 μήποτε Ba      18 ὥστιν ἀλλήλους Ba: ἀλλή-  
λους ὥστιν ZN      ἐκάτεροι ἐκατέραις αἱ ἀγαθός B: ἀγαθόν ZNa      19 εἰδῶσιν]  
εἰδῶσιν αἱ 20 εὔνοούσιν Z      21 πεπυγχηστῶν Z  
συμβιβεκός αἱ 22 οὐς N: om. ZBa      24 οὐς N: om. ZBa      25. 26 οὐσιο-  
συμβιβεκός om. αἱ 27 ἐκ alterum om. Ba      λεγομένων] λελεγμένων Z  
28 οἱ om. αἱ 29 ἀγαθοῦ] ἀγαθὴν X      οὐ ἔνεκεν οὐ ἔνεκεν Z

θέν. εἰ δέ ἔστιν ὑρισμὸς εἰς πάσης φύλας, οὐκ ἀν διμόνυμοι εἰν αἱ φύλασι. 137<sup>τ</sup>  
 ὥσπερ δοκεῖ αὐτῷ. η̄ ἔστι καὶ πολλαχῆς τινων λεγομένων ἵνα λαβεῖν λόγουν.  
 οὐκ ἀκριβῆ μὲν ὑρισμόν. ὑπογραφὴν δὲ μᾶλλον. τίνων δὲ πολλαχῆς λεγο-  
 μένων ἔσταιντος λαβεῖν λόγουν. οὐκ ἀδύτον. θεῖ τῶν μὴ πολὺ διε-  
 το τινῶν. ὅλλ θεῖν ἀφ' ἐνὸς τὰ πολλὰ λέγηται. ὥσπερ τὸ ιατρικὸν βίβλον  
 καὶ ὕριαν αἴπερ πρώτου λέγεται τοῦ ιατρικοῦ ἀντιρόπου. ἔστι τύποι λαβεῖν  
 ἵνα πάντων λόγουν ιατρικόν. λέγοντας πᾶν τὸ ἀπὸ ιατρικῆς ὑπωσύνην οὐν· καὶ  
 ἐπὶ τῆς φύλας δὲ ταῦτον πως ἔστι. πρώτη μὲν γάρ ἔστι φύλα καὶ κυρίως.  
 ὡς προειδίθων δηλώσει, η̄ τῶν ἀγαθῶν καὶ κατ' ἀρετὴν ὑμοίων. αἱ δὲ ἄλλαι  
 10 καθ' ὑμοιότητα ταῦτης λέγονται καὶ ἀπὸ ταῦτης ἔχουσι τὴν κλῆσιν. ὥστε<sup>αθ</sup>  
 οὐδὲν κωλύει τύπῳ λόγουν κοινὸν λαβεῖν αὐτῶν. θεῖ δὲ διμόνυμοι εἰσι. φύλα-  
 ρὸν καὶ ἐκ τῶν φύλητῶν. τὸ γάρ ἀγαθὸν καὶ τὸ γρήγοριον καὶ τὸ ἡδὺ οὐ  
 ταῦτὸν ἔχουσι τὸ φύλητόν. τὸ μὲν γάρ ἀγαθὸν καθ' αὐτὸν αἱρετὸν καὶ φύλη-  
 τόν. τὸ δὲ ἡδὺ καὶ τὸ γρήγοριον κατὰ συμβεβηκότες καὶ δὲ<sup>τ</sup> ἔτερον. δέστι γάρ  
 15 τῷ φύλουσι τὸ δέ τοις η̄ γρήγοριον. φύλεσται τὸ δὲ ἀγαθὸν δὲ<sup>τ</sup> αὐτόν. δέξιον  
 δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ψῆλισται. δὲ<sup>τ</sup> οὐδὲν γάρ ἔτερον ὡς ἀγαθὸς  
 ὑπὲ τοῦ ἀγαθοῦ φύλεσται η̄ δὲ<sup>τ</sup> αὐτόν. οἱ δὲ γρήγοριοι οὐ δὲ<sup>τ</sup> αὐτῶν ἄλλα οὐδὲ  
 τὴν γρείαν. καὶ οἱ ἡδοὺς διὰ τὴν ἡδονήν. μετάγει δὲ καὶ αὐτὸς τὰ φύλητὰ εἰς τοὺς  
 20 κατὰ τὴν φύλαν φύλητούς. τῶν οἱ μὲν ἀγαθὸν δὲν τοῦ τῷ ἀγαθὸν ἔστι καὶ  
 δὲ<sup>τ</sup> αὐτὸν μάλιστα αἱρετῶν. οἱ δὲ γρήγοριοι καὶ ἡδοὺς δὲ<sup>τ</sup> ἔτεροι. μήποτε δὲ  
 οἱ ἀποδιδόμενοι τῆς φύλας ὅρος πρώτης ἔστι καὶ κυρίως λεγομένης. ἔστι  
 γάρ οἱ ὅροι εὑνοια ἐν ἀντιπεπονθίαι μὴ λανθάνουσα. η̄ δὲ εὑνοια βούλησις  
 ἀγαθοῦ. αὐτοῦ ἐκείνου ἐνεκεν, ὦ βούλεσται τάγαθοί. τὸ δὲ τῷ τῷ σητὶ ἀγαθὸν  
 βούλεσται τοῦ ἀγαθοῦ ἔσται ἀνδρός. οὖτοι γάρ εἰδώς τάγαθον βούλεσται τῷ  
 25 φύλῳ ὑπάρχειν. οἱ δὲ καθ' ἡδονὴν φύλοι η̄ διὰ τὸ γρήγοριον οὐ τάγαθον πάντα  
 τις τοῦτο τῷ φύλῳ. οὐδὲ γάρ οὐδὲ τάγαθον. θεῖ δὲ τὸ αὐτοῦ ἐνεκεν ἐκείνου  
 βούλεσται τάγαθον τῇ πρώτῃ φύλᾳ ὑπάρχει. κατὰ δὲ τὰς ἄλλας φύλας εἰς  
 αὐτοὺς ἀναψερνετες βούλονται τάγαθον τοῖς φύλοις. οἱ μὲν δὲ<sup>τ</sup> ἡδονὴν φύλοι  
 30 ἔχωσιν ἡδεσθαι. οἱ δὲ διὰ τὸ γρήγοριον διὰ τὴν αὐτῶν γρείαν. ὥστε οὐδὲ  
 κοινὸς ὑρισμὸς. ὅλλ ὥσπερ η̄ μὲν πρώτη φύλα κυρίως. οἱ δὲ λοιπαὶ φάίνον-  
 ται. οὕτως καὶ οἱ ὑρισμὸς τῆς μὲν πρώτης ἔστι. δοκεῖ δὲ<sup>τ</sup> εἶναι καὶ τῶν ἄλ-  
 λον. περὶ μὲν οὖν τοῦ μὴ εἶναι κοινὸν τῶν ὑρισμῶν τῶν φύλων εἰργηται. φησι<sup>τ</sup>  
 δὲ βούλεσθαι τοὺς φύλους ὄλλητοις τὰ ἀγαθὰ μὴ λανθάνοντας δὲ<sup>τ</sup> ἐν τι-  
 τῶν εἰργημένων. η̄ διὰ τὸ ἀγαθὸν η̄ διὰ τὸ ἡδονὴν η̄ διὰ τὸ γρήγοριον. ταῦτα

1 post ὑρισμὸς N inserit ἐνεκο νῦ  
 ὑρισμὸς εἰς ΖΝ πάσης φύλας Ba: πάσης  
 τῆς φύλας ΖΝ 2 ὥσπερ ΖN: οὐ Ba 3 ἀκριβῶς Z ὑπογραφεῖν N  
 5 ὥσπερ ΖN: οὐ Ba 6 λόγου om. Z 7 λέγονται Ba δὲν] ἐν a  
 7. 8 καὶ ἐπὶ—λέγονται (10) om. B 8 ἔστι (ante φύλα) om. a 12 τὸ ante  
 γρήγοριον et ante ἡδονὴν Ba 13 φύλητὸν] λητὸν lac. Z 18 φύλατα Z  
 19 τὴν om. Ba 21 ὅρος ΝBa: ὑρισμὸς Ζ 22 ἐν om. B ἀντιπεπονθί-  
 τος B 23 ὦ βούλεσται τάγαθον Ba 26 οὐδὲ ΖN: οὐ Ba αὐτοὺς ΖN:  
 αὐτὰς Ba 27 ὑπάρχει ΖB: ὑπάρχειν Na 28 οἱ φύλοι] η̄ μὲν Z 30 ὑρι-  
 σμὸς ΖN: ὅρος Ba 31 ὅρος Ba δὲ om. Na 32 μὲν om. Z  
 δρον Ba

δὲ διαφέρει ἀλλήλων. οὗτοὶ δὲ οὐκ εἰστοῦσι διαφέρειν ἀλλήλων. οὐδὲ μὲν τὸ 137<sup>a</sup>  
αὐτὸς γένος ὅντα ἀλλ' οὐκ κοινωνοῦντα ὄντας πατεῖται. ἐλέγειη. ὥστε καὶ αἱ φι-  
λήγονεις αἱ καθ' ἔκπατον καὶ αἱ φιλίαι διοίσουσι τῷ εἶδει. καὶ οὐδὲ γένος  
ἔξουσι κοινὸν αἱ φιλήγονεις ἀλλήλαις οὐδὲ αἱ φιλίαι. διαφερόντων γάρ τῶν φι-  
λήγονων καὶ ταύτας διαφέρειν ἀνάγκη. τίνι δὲ διαφέρει φιλητοῖς καὶ φιλίαις; ἵ 50  
οὗτοὶ ἐν μὲν τῇ φιλήγονει οὐκ ἔστιν ἀντιφίληγοις, ἐν δὲ τῇ φιλίᾳ οὗτοι ἔστιν. οὐκ  
ἀλλήλοις. οἱ δὲ φιλούντες ἀλλήλους βούλονται τὸ ἀγαθὸν ἀλλήλους  
ταῦτη τῇ φιλούσιν. οἱ μὲν ἀγαθοὶ τῇ ἀγαθοῖς εἰσι (οὗτοι γάρ ἀγαθοὶ φιλούσιν  
ἀλλήλους), οἱ δὲ ἡδεῖς τῇ ἡδεῖς. οἱ δὲ χρήσιμοι τῇ γρήσιμοι.

10 Οἱ μὲν οὖν διὰ τὸ γρήσιμον φιλούντες ἀλλήλους οὐ καθ' αὑτοὺς τὸ 137<sup>b</sup>  
τοὺς φιλούσιν. ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκότας οὐ γάρ δι' αὐτούς (καθ' αὐτοὺς οὐ  
γάρ ἂν ἐφέλοιν). ἀλλ' οὐ γένεται τοιςδέ παρ' ἀλλήλων ἀγαθόν. τούτῳ δέ  
ἐστι τὸ γρήσιμον. οἵτεν κατὰ συμβεβηκότας αὐτῶν τῇ φιλίᾳ ἔστιν. οἱότι γάρ τοις  
συμβαίνει τοιςδέ αὐτῶν τίνεται. συνίσταται ἀλλ' οὐ δι' αὐτούς. ὑμοιώσεις δὲ  
15 καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν οἱ διὰ τὴν ἡδονὴν φιλούντες. οὐ καθ' αὐτούς φιλούσιν  
ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκότας οὐ γάρ τῷ ποιητός τινας είναι. φησί. φιλούσι  
τοὺς εὐτράπελους. οἵδει δὲ εὔγηθες διὰ τούτοις λέγειν κατὰ συμβεβηκότας τὴν  
καθ' ἡδονὴν φιλίαν. οὗτοι οὐ διότι ἀγαθοὶ εἰσι φιλούσιν. ὑμοιογείται γάρ οὐ  
τοιςδέ εἰδος είναι. παραπλήσιον γάρ την λέγειν τὴν σῆματὸν φιλίαν κατὰ  
20 συμβεβηκότας. οὐ γάρ διότι εὐτράπελοι φιλούνται ωπὶ ἀλλήλων. ἀλλ' ἔστι τοιςδέ  
οὐδὲ λέγειν τοὺς κατὰ ποιητάς λεγομένους ψύκτην. ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸ πρός τοι  
οἱ μὲν οὖν εὐτράπελοι ποιητές ἔστιν ἀπὸ τῆς εὐτράπελίας παρονομασμένοις, οἱ  
δὲ ἡδονὲς πρός τοι τίνι γάρ ἡδονὲς καὶ εἰ διατίνου μάλιστα τῇ ἡδονῇ γένεται τοῖς  
φιλούσι τοὺς εὐτράπελους ἀπὸ αὐτῶν. ὑμοιώσεις οὐδὲ τῇ εὐτράπελοι φιλούσιν αὐτούς.  
25 ἀλλ' οὐδὲ αὐτοῖς ἡδεῖς. εἰ τούτοις εὐτράπελοι μὲν εἴεν, αὐτοῖς δὲ μὴ ἡδεῖς. οὐδὲ  
φιλήγουσιν αὐτούς. καὶ διὰ τὸ γρήσιμον δὲ φιλούντες διὰ τὸ αὐτοῖς ὀφέλει-  
μον επέργησαν. καὶ διὰ τὴν ἡδονὴν διὰ τὸ αὐτοῖς ἡδονή. καὶ οὐκ οὐδὲ διὰ φιλούμενος τοις  
30 ἔστιν διποτέ ἔστιν. εἴτε εὐτράπελοις εἴτε πλούσιοις. ἀλλ' οὐδὲ οἱ μὲν παρέχει  
ἡδονὴν, οἱ δὲ γρείαν. εὐδιάλυτοι δὴ αἱ τοιαῦται φιλίαι. μὴ μενόντων  
ὑμοιών τῶν πρόσθιτεν φιλούμενον. οὐδὲν γάρ κωλύει ἔτι μέντοι εὐτράπελοι  
τῇ τοι πλούσιοι. ἀλλ' εἰ μὴ ἡδονὴ οἱ εὐτράπελοι τῷ πρόσθιτεν ἡδονμένῳ. δια-  
λύεται τῇ φιλίᾳ. ὑμοιώσεις δὲ καὶ ἀντιτάπειται τῇ γρήσιμοι.

Ἐπιτεγμενούται δέ, οὗτοι οὓς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς πρεσβύτεροις τῇ κατὰ τα-  
τὸ γρήσιμον γένεται φιλία, καὶ ἔτι τῶν ἀκμαίων διοικούσι τὸ συμφέρον.  
35 λαμβάνει δὲ πρεσβύτερος καὶ ἐν ἀκμῇ οὐ τοὺς σπουδαίους ἀλλὰ τοὺς πολλούς.

2 ὄντας α

2. 3 οἱ φιλίαι Ba: φιλίαι ZN

4 ἀλλήλοις α

7 τὸ ἀγαθὸν] τάχαθλά Aristoteles

14 αὐτούς B:

αὐτούς ZNa

οὖν B

26 φιλήγουσαν] φιλούσιν α

31 δὲ δὲ] οὐδὲ α

32 δὲ καὶ ZN: καὶ Ba

δὲ N: οὗτοι Z

πρεσβύτεροις Ba

35 πρεσβύτην Ba

3 διοίσουσι—φιλίαι (4) om. Z

11, 12 αὐτούς (καθ' αὐτούς

13 ἔστιν (post φιλία) om. NBA

15 καθ' αὐτούς] καὶ αὐτὸς α

20 ποιητός] φι-

25 τῇ ZB: οἱ Na γοῦν]

30 μέντοι μὲν Z 31 ἡδονὴ corr. ex

33 οὗτοι οὓς Ba: οὓς

35 πρεσβύτην Ba

οἱ μὲν γάρ πρεσβύτεροι διὰ τὸ ἐν πολλοῖς γεγονέναι γρείαις καὶ μὴ καθεο- 137v ρουέναι τὸ καλὸν περὶ πολλοῦ ποιῶνται τὸ κερδαίνειν καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύ- την τοὺς εἰς τοῦτο γρηγόριμους φίλους κτηπνῶνται. οἱ δὲ ἐν ἀκρῇ μὲν ὄντες. συν- τεταχμένοι δὲ καὶ αὐτῷ πρὸς τὸ κέρδος. οὐκ ὅτισιν ἀλλοιος η̄ τοὺς εἰς τὸ 40 ἡ κέρδος γρηγόριμους κτηπνῶνται οὐδὲ οἱ πάνυ δὲ οἱ τοιοῦτοι συζῆταιν ἀλλήλοις. τὸ μὲν γάρ συζῆγην οὐκ ἔσται ἀνευ τοῦ ἡδεσθαι ἀλλήλοις. οἱ δὲ διὰ τὸ γρηγόριμον ἐνίστε οὐδὲ ἡδονῶνται ἀλλήλοις. η̄ μόνον ἔσται γρηγόριμοι. τὸ δὲ προτιγνὲς καὶ ἡδὺ οὐκ ἔχουσιν, οἱ συναρμόζει τὰς συμβιώσεις. ἀπολείπονται οὖν τότε ἐν ταῖς ἀληθιναῖς φιλίαις μεγίστου καὶ καλλίστου, τοῦ συζῆγην. καὶ τῆς ἐκ τοῦ συμ- 10 βίουν ἀλλήλοις ἀπολαμψεως. η̄ δὲ τῶν νέων φιλία δὲ ἡδονὴν ἔσται ὡς ἐπὶ τὸ ποιὸν· κατὰ πάθος γάρ ζῶσιν. οὐ κατὰ λόγον· η̄ δὲ ἡδονὴ πάθης. οὗτον 15 οὖν ἡδεῖς ἀλλήλοις ὀστε. φιλοῦσιν ἀλλήλους. ἔσται δὲ καὶ η̄ τούτων φιλία εὐ- διάλυτος. μεταβάλλει γάρ ἡμεῖς τὴν ἡρεμίαν καὶ τὸ ἡδέα. σὸν τούτοις δὲ καὶ αἱ διὰ τὸ ἡδέα φιλίαι. πλὴν συζῆταιν ἀλλήλοις ἡδέων οὐτοις. ὡς γάρ μᾶλιστα 15 γίνεται αὐτοῖς τὰ κατὰ τὴν φιλίαν. η̄ τὴν ἔχουσιν. ἔσται μὲν γάρ η̄ δὲ ἡδονὴν. συζῆταις δὲ μᾶλιστα τῆς ἀπὸ ἀλλήλων ἡδονῆς ἀπολαμψουσιν. οὗτον δὲ λέγεται μετα- πιπτούσης δὲ τῆς τοιαύτης ἡδονῆς ταχεῖα η̄ μεταβολή, τῆς τοιαύτης λέγεται τῆς διὰ πάθος φιλοῦν η̄ τῆς διὰ τὴν ἡλικίαν. καὶ ἐρωτικοὶ γάρ οἱ 20 νέοι. φησί. κατὰ πάθος γάρ η̄ δὲ ἡδονὴν τὸ ποιὸν τοῖς ἐρωτικοῖς. 20 διὰ δὲ τούτων δηλοῦται. οὗτοι οἱ νέοι ἐρωτικοὶ γίνονται κατὰ πάθος μόνον, οὐκ ἔστι δὲ καὶ κατὰ λόγον. ὥστε περ οἱ σπουδαῖοι. τοὺς γάρ ἀγαθοῖς γίνεται μὲν καὶ πάθοις τι πρὸς τοὺς εὐφυεῖς τῶν νέων. ὥστε περ τοῖς ἵππικοις πρὸς τοὺς εὐφυεῖς τῶν πώλων. ἔστι δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ λόγοις προστάττων ἐπιμελεῖσθαι τῶν τοι- ούτων. οἱ δὲ τῶν νέων ἐρωτικοὶ γάρ η̄ δὲ ἡδονὴν γάρ τὸ ποιὸν τοῖς 25 τούτων ἐρωτικοῖς. τῆς δὲ τῶν σπουδαίων τὸ ποιὸν δὲ ὠφελεῖσθαι καὶ παίδευσιν 138v τῶν νέων. ταύτης γάρ ἐφιέμενοι μᾶλιστα ἐνδιῆρασι πρὸς τοὺς τῶν εὖ πεφυκό- των ἔρωτας. γράφεται δὲ· καὶ οὕτως ἐρωτικοὶ γάρ οἱ νέοι. κατὰ πάθος γάρ καὶ δὲ ἡδονὴν τὸ ποιὸν τῆς ἐρωτικῆς. αὕτη δὲ η̄ γραφὴ δηλοῦται. οὗτοι εἰκότες οἱ νέοι ἐρωτικοὶ εἰσὶ· τὸ γάρ πλεῖστον τῆς ἐρωτικῆς διὰ πάθος καὶ 30 δι᾽ ἡδονὴν, δηλέων δὲ καὶ ἐν δηλήριος οἱ λόγοι· ἐπει οὖν κατὰ πάθος ζῶσιν 5 οἱ νέοι, εὐλόγως εἰσὶν ἐρωτικοί. αἱ μὲν οὖν εἰρημέναι φιλίαι ὀτελεῖσθαι εἰσίν.

1 γεγονέναι ZN: εἴναι Ba	3 φίλους γρηγόριμους Z	5 οἱ η̄ N	μὲν ὄντες
scripsi: μένοντες libri	4 ἀφιεῖσιν α ἀλλοιος] ἀλλήλους Ba	6 οὐκ συζῆταιν libri	
ut Arist. LibOb; οὐδὲ συζῆταιν Arist. vulg.	7 τὸ δέ] lac. Z	8 οὐκ ἔχουσιν]	
καὶ ἔχουσιν α	9 ἀληθινές Z	καλίστου Z	10, 11 ὡς ἐπιτοποῦ δὲ
τούτοις δὲ ZN:	10 φίλους α	11 μεταβάλλει μὲν γάρ ZN	
οὐδὲ Ba	12 φιλοῦσιν ἀλλήλοις α	13 μεταβάλλει μὲν γάρ ZN	
τούτων δὲ ZN:	13 Ba	14 δὲ λέγει Na	17 τῆς alterum
οὐδὲ om. Ba	15 δὲ om. Ba	16 λέγει Na	
om. B	18 φίλας ante λέγει add. a	17 τῆς γάρ libri: δὲ Arist.	
19 η̄ libri: καὶ Arist.	18 τῆς γάρ libri: καὶ Arist.	19 τῆς ἐρωτικοῖς a. ut Arist. Mb: τῆς ἐρωτικῆς NB et Arist.	
vulg.: τῆς ἐρωτικῆς Z	20 ἐρωτικοὶ γίνονται οἱ νέοι Z	20 τῆς ἐρωτικοῖς a	
21 ὥστε ZN: οὐς Ba	22 τῆς τοῦτοις ZN: οὐς Ba	22 τῆς τοῦτοις ZN: οὐς Ba	
24 νέον] νέον Z	23 εἴρων] εἴρων Ba	24, 25 τοῖς τούτων, ἐρωτικοῖς Ba: τῆς	
τούτων ἐρωτικῆς ZN	25 τῆς—ἐρωτικῆς (28) om. N	25 τοῖς τούτων, ἐρωτικοῖς Ba: τῆς	
ἐρωτικῆς Z	26 τῆς τοῦτοις a	26 τοῖς τούτων, ἐρωτικοῖς Ba: τῆς	
27 ἐρωτικοὶ γάρ Ba: ἐρωτικοὶ δὲ ZN	27 τῆς τοῦτοις a	27 τοῖς τούτων, ἐρωτικοῖς Ba: τῆς	
29 τοῖς τοῦτοις a	28 τοῖς τοῦτοις a	28 τοῖς τοῦτοις a	
δὲ om. a	29 τοῖς τοῦτοις a	29 τοῖς τοῦτοις a	
	30 εὐτελεῖς Z	30 εὐτελεῖς Z	
	εἰσὶν om. Ba	εἰσὶν om. Ba	

Τελεία δέ ἐστιν ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία καὶ κατ' ἀρετὴν ὑμαίνου. Εἶται πάντα γάρ ἔχουσι τὰ κατὰ τὸν ὄρισμὸν τῆς φιλίας· τὰ γάρ ἀγαθὰ βούλονται <sup>16</sup> ἀλλήλους δι' αὐτοὺς ἐκείνους. οἵτις βούλονται τὰ γαθά. ἀπελεῖς δὲ αἱ ἄλλαι· οὐ γάρ ἔχουσι πάντα τὰ ἐν τῷ ὄρισμῷ βούλονται μὲν γάρ ἀλλήλους τὰ ἀγαθά· <sup>20</sup> διὸ δὲ οἴνονται. ἀλλ' οὐ διὸ τοὺς φιλομημένους. ἀλλ' αὐτοὶ αὐτοὺς δι' αὐτοὺς φιλοῦνται. ἔτι οἱ μὲν κατ' αὐτοὺς φιλοῦνται (ἥτις γάρ ἀγαθὸς φιλοῦσιν), οἱ δὲ κατὰ συμβεβηκότας. οὐ γάρ τι εὐτράπελοι. ὡς ἔφαμεν, η̄ τῇ πλούσιοι οἱ φιλοῦ- <sup>25</sup> μενοι, ὅλλα τῇ αὐτοῖς γίνονται ἡδεῖς τῇ γρήγοριοι. τὸ μὲν οὖν κατ' αὐτὸν πᾶν τέλειον. τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκότας ἀπελέεις. τούτο οὐδὲ κατ' αὐτὸν τεκμήριον τοῦ <sup>30</sup> ὄρωνύμους εἶναι τὰς φιλίας. οὐ γάρ οἱόν τε ὑμογενεῖς εἶναι τὸ κατ' αὐτὸν καὶ κατὰ συμβεβηκότας. Ὁστερον γάρ τὸ κατὰ συμβεβηκότας τοῦ κατ' αὐτόν. εἰκότως οὖν διαμένει βέβαιος ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία· διὸ γάρ τὸ ἀγαθὸν εἶναι φιλοῦνται ἀλλήλους καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν. βέβαιον δὲ καὶ μόνιμον ἡ ἀρετή. τοὺς μὲν οὖν ἡδεῖς τινι καὶ διὰ τούτῳ φιλομημένους οὐκ ἀνάγκη ἀπλῆς ἡδεῖς εἶναι οὐδὲ <sup>35</sup> τοὺς γρήγοριους τινι ἀπλῆς γρήγοριους εἶναι· οὐ δὲ ἀγαθὸς καὶ ἀπλῶς ἀγαθὸς καὶ τῷ φίλῳ ἀγαθός. οὐ γάρ μόνον ἀγαθοὶ εἰσὶν ἀλλὰ καὶ ἀλλήλους ὠφελοῦμοι. τούτο μὲν οὖν παρηκολούμενος τὸ ἀλλήλους ὠφελήματος εἶναι φιλοῦνται διὰ ἀλλήλους. διάτοι ἀγαθοὶ εἰσιν. εἰσὶ δὲ οἱ ἀγαθοὶ καὶ ἀπλῶς ἡδεῖς καὶ ἀλλήλοις. ἐκάστῳ γάρ ἡδεῖς αἱ τε οἰκεῖαι αὐτοῦ πρᾶξεις καὶ αἱ ὅμοιαι αὐταῖς. <sup>40</sup> αἱ δὲ τῶν ἀγαθῶν πρᾶξεις τῇ τοιαῦται εἰσιν τῇ πάντων ρᾶλιστα ὄμοιαι· διόπερ καὶ ἡδεῖς εἰσιν ἀλλήλους. καὶ διὰ τούτο οὖν τέλειος τε ἀλλὰ καὶ μόνιμος ἡ τῶν ἀγαθῶν φιλία· πάντα γάρ συνάπτει ἐν αὐτῇ τὰ τὰς φιλίας ὑπάρχοντα. πάτα γάρ φιλία τῇ διὰ τὸ ἀγαθὸν ἡ δὲ ἡδονή. καὶ δὲ ἀγαθὸν ἀπλῶς καὶ ἡδονή ἀπλῶς. ὅπερ ὑπάρχει ἐν τῇ τῶν ἀληθιῶν φιλίᾳ τῇ διὰ τῷ φιλοῦνται ἀγαθὸν ἡ ἡδονή κατ' ὄμοιότητα τινα. οἱ γάρ μὴ διὰ τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν ἡ τὸ ἀπλῶς ἡδονὴ φιλοῦντες ἀλλὰ διὰ τὸ αὐτοῖς τὴν κατ' ὄμοιότητα λεπτομένην φιλίαν ἔχοντες ἄλλα. οὐ τὴν κυρίων· τῇ δὲ τῶν σπουδαϊών πάντα ὑπάρχει. καὶ γάρ κατὰ τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν φιλοῦνται καὶ τὸ αὐτοῖς ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀπλῶς ἡδονὴ καὶ τὸ αὐτοῖς ἡδονὴ. Φαύστη γάρ δημοιοι, φρεσι, καὶ τὰ λοιπά. οὕτω μὲν οὖν ἐγούσης τῆς γραφῆς, ἥτερον ταῦτα. τουτέστι διὰ τούτον λέγει δὲ διὰ τὸ ἀγαθοῦς αὐτοὺς εἶναι καὶ τὰ λοιπά. δια τοιούτοις εἰσιν ἡδεῖς τε ὄμοιως καὶ γρήγοριοι, οὐ μόνον ἀγαθοὶ ὄμοιως. τῇ ταύτῃ δὲ ὄμοια καὶ τὰ λοιπά, ἵνα τῇ ταύτῃ δὲ τῇ φιλίᾳ ὄμοια καὶ τὰ λοιπά εἴδῃ, τῆς φιλίας.

Σπάνιαι δὲ αἱ τοιαῦται φιλίαι. ὀλίγοι γάρ οἱ ἀγαθοί. ἔτι δὲ καὶ δεῖ <sup>45</sup>

I ἔστιν om. Ba      2 πάντες a      3 οἱς βούλεται a      5. 6 φιλοῦντες scripsi: φιλοῦνται ZN: φιλοῦνται Ba      9 τέλιον N      10 ὄρωνύμου Z      οἱόν τε Ba: οἰονται ZN      τὸ om. a      11 Ὁστερον—συμβεβηκότας om. B      τοῦ] καὶ τὸ Z      12 τὸ ἀγαθὸν] lac. Z      16 γάρ om. a      16. 17 ἀλλήλους ὠφελήματος NB      17. 18 δὲ ἀλλήλους NBa      18 δὲ οἱ ἀγαθοὶ ZN: οἱ ἀγαθοὶ a: ἀγαθοὶ B      20 διόπερ] διό Ba      23 πᾶτα Z: πᾶτα Na: πᾶτα corr. ex πᾶτα B      24 ὅπερ] δὲ Ba      ἀληθινῶν Ba      26 φιλοῦντες (R): φιλοῦνται ZNa      τὴν αὐτοῖς Ba      αὐτοῖς Diels: αὐτοῖς libri, ut 28. 29  
27 ἔχειν N      τῇ corr. ex τῇ B      πάντων a      29 ὄμοιοι Ba et Arist. Kb:  
ὄμοια ZN et Arist. vulg.      30. 31 ἀγαθὸν a      32 τῷ τῇ Za: τῷ N      τῷ τῷ —  
λοιπά (33) om. B

γρόνιον πρὸς συνήθειαν καὶ πεῖραν· τῶς μὲν γάρ ἔστιν ὅτε καὶ ἐξ ὀλέγης 135  
ἐντυγχίας γνώῃ ἂν τινα ὁ σπουδαῖος· ὅτιλλος καὶ διαιλάθησι ἂν τις αὐτὸν μέ-  
γιρι τινὸς γρήσιμος προβαλλόμενος λέγουσι. διὸ δεῖ πεῖρας καὶ γρόνιον. διὰ  
δὴ ταῦτα ἐλέγομεν καὶ πρότερον ἐν τῷ τῆς φύλακας θρῷ, ὅτε ἔλεγεν εὑνοιαν  
ἢ ἐν ἀντιπεπονθήσι μὴ λανθάνουσαν. σημαίνειν ἡτοι δεῖ καὶ ἐντευγχρέναι ἀλλήλοις καὶ οὗτοις εἰδέναι τὴν ἀλλήλων εὔνοιαν. πιστεύειαν μὲν γάρ τῶς ἀλλήλοις εὔνοιας είναι καὶ ἀγαθοῖς. ἀλλωρ τοι! πεῖραν λαβήντι καὶ ἀγαθόφ. ἀλλὰ τὸ  
τῆς συνήθειας πῶς ἀν τένοιτο μὴ ἐντυγχνεῖ; δεῖ δὲ ταῦτας πρὸς τὴν ἀληθῆ  
φύλακαν καὶ χωρὶς πάθους ἐσφρένην.

10 Λοιτη μὲν οὖν, ἣ τῶν ἀγαθῶν φύλακα, καὶ κατὰ τὸν γρόνιον τελεία  
ἔστιν (ἐν πολλῷ γάρ γρόνιον κρίνεται) καὶ (κατὰ) τὰ λοιπά. καὶ γάρ καθ'  
αὐτὴν ἔστι φύλακα οὐ κατὰ συμβεβηκός καὶ πάντα ἔχει τὸ ἀγαθὸν τὸ ἡδὺ τὸ 138v  
γρήσιμον· τὸ δὲ πάντων τελείωταν ἐν αὐτῇ ἡ ἀρετή, ἡ ὄμοιογρυμένως τε-  
λείωταν τῶν ὄντων ἀγαθὸν πλὴν τῆς εὐδαιμονίας. ἔτι δὲ ὄμοιά ἔστιν ἑκα-  
15 τέρῳ παρ' ἔκατέρου. οὐ περ δεῖ τοῖς φύλαις ὑπάρχειν· ισότητος γάρ ἡ  
φύλακα. αὐτῇ δὲ οὐκ ἀν γένοιτο μὴ διαιρέσθων φύλαιντων. ἡ δὲ διὰ τοῦ  
τὸ ἡδὺ φύλακα καὶ τὸ γρήσιμον καθ' ὄμοιοτητας ταύτης λέγονται· οἵ  
τε γάρ οἱ ἡδονὴν ἀλλήλους ἡδεῖς καὶ οἱ διὰ τὸ γρήσιμον ἀλλήλους γρήσιμοι.  
Οἱ δὲ ἔξης λέγει, δῆλον δεῖ καὶ ἐν τούτοις αἱ φύλαι οὐδαιμόνουσιν. ἀν ισότητος 15  
20 ως διαιρατόν ἔστιν ἀπτωνται. τὸ αὐτὴν καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἡ τὸ ἡδὺ ἀντι-  
παρέγοντες ἀλλήλους ἡ τὸ γρήσιμον, καὶ μὴ ως ἐραστὴς καὶ ἐρώμενος. λαμ-  
βάνει δὲ ἐραστὴν καὶ ἐρώμενον οὐ σπουδαῖον, οἱ δὲ μὴ τὸ ἡδὺ ἀντικαταλ-  
λαττόμενοι ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς ἀλλὰ τὸ γρήσιμον, ως οἱ ἐπ' ἀργυρίῳ συνόντες  
τοῖς ἐρασταῖς. οὐτε κυρίως φύλαιντι καὶ ἥδιοις διαιρέονται. οὐδέτερον δὲ λέ-  
25 γει τὸν μέσον, οἱ οὗτε φαῦλοις οὗτε ἀγαθοῖς ἔστιν. τούτοις δέ φησι καὶ τῷ  
φαύλῳ ἔσεσθαι φύλον· καὶ διὰ τὸ γρήσιμον συγγρωγέον· ἔτι  
δὲ τὸν μέσον καὶ τῷ σπουδαῖῳ καὶ τῷ φαύλῳ· τὸ δὲ τῷ φαύλῳ τὸν σπου-  
δαῖον ἔσεσθαι φύλον ἡ διὰ τὸ ἡδὺ ἡ διὰ τὸ γρήσιμον οὐ ἥδιον πιστεύσαι.  
οὗτος γάρ ἀν ἡθελείη τῷ φαύλῳ ὁ σπουδαῖος οὗτε θελήσας ἀν γρήσιμος αὐ-  
30 τῷ γενέσθαι, οὐδὲ ἐκεῖνος αὐτῷ. εἰ μὴ ἄρα φαῦλον λέγει τὸν μὴ ἀνιάτως  
ἔχοντα. δην οὐ σπουδαῖος οὐκ ἀγανῆ μὲν φύσιν ἔχοντα διεφθημένον δέ,

1 πρὸς Ba: πρὸς γε ZN	καὶ οὐ. Z	2 εἴτεγχίας NBa	διαιλάθητι α	3 προ-
βαλλόμενος Z	4 εἴτεγχειν]	c. 2 p. 1155b34	5 ὅτι]	βαλλόμενος] εἴτεγχειν
Ba	τὸ ἀγαθὸν Ba	λαβῶνται Z	11 γάρ]	δεῖ Z
τὸ ἀγαθὸν Ba	λαβῶνται Z	11 γάρ]	δεῖ N	κατὰ ex Aristotele addidi
δεῖ post λοιπά add. ZN	13 πάν]	Iac. Z	14 ἀγαθῶν]	N
δεῖ post λοιπά add. ZN:	δὲ Ba	16 οὐτη—φύλαιντων οὐ.	14. 15 ἔκα-	Z
B	15 ὅπερ ZN:	16 οὐτη—φύλαιντων οὐ.	τέρα παρ'	ἀλλήλων Ba
16. 17 ἡ δὲ διὰ τὸ ἡδὺ φύλακα om. Z	17 ἡ addidi ex Arist.: om. libri	ταύ-		
τηγαντη Ba	19 δῆλον ZBa:	δῆλα N	τηγαντη Ba	
20 ἔστιν om. a	ἀπτονται Na	ἡ τὸ σερίpsi: ηται libri	20. 21 ἀντιπαρέ-	
γοντες seripsi: ἀντιπαρέγονται Z:	ἀντιπαρέγονται NBa	22 καὶ post ἐραστὴς om. a		
σπουδαῖον Ba	22. 23 ἀντικαταλαττόμενοι Z	23 ἐπ' ἀργυρίῳ] παρ' ἀργύριον a		
24 κυρίως] ἥδιοις Ba	φύλαι N: φύλοι Z	25 ἔστιν om. Ba	26 διὰ τὸ	
γρήσιμον N: τὸ γρήσιμον ZBa	29 θελεῖτη a	γρήσιμον et ἔκεινον libri:		
corr. a *	30 λέγει] φησι Ba	31 ἀγενῆ a	διεφθημένην γα	

βιουλόμενος ἐπανορθώσας θυ. ὑπομένει καὶ γρήγορος αὐτῷ καὶ ἡδὺς γίνεσθαι. 138<sup>v</sup>  
 ἦν διὰ τούτων προστρέμενος ἐπανορθώσῃ. διὸ δὲ ταῦτα δέξεται παρ' ἐκείνῳ  
 καὶ ἡδονὴν τινα καὶ γρείαν· ἢ δὲ δι' αὐτῶν τὸς φιλομητέοντος γινομένη. ἐν  
 μόνοις συνίσταται τοῖς σπουδαίοις καὶ ἀγαθοῖς· καὶ μόνη δὲ ἀδιάβλητος ἡ  
 5 τῶν ἀγαθῶν φιλία. διὰ γάρ τὸ πεῖραν εἰληφέναι ἀλλήλων ἴκανὴν οὐ πιστεύ-  
 ουσι τοῖς πειρωμένοις διαβάλλειν οὐδὲ ἀνέχονται λεγόντων, ἀλλήλοις δὲ συζήρησι 10  
 πιστεύουσι καὶ οὐδέποτε ἀν ἀδικήσειν ἀλλήλους. ταῦτα δὲ πάντα ὑπάρχειν  
 μὲν δεῖ τῇ φιλίᾳ. ἐν μόνῃ δέ ἔστι τῇ τῶν ἀγαθῶν. ἐπεὶ οὐ γε μογῆτροι καὶ  
 πιστεύουσιν ἐνίστε τοῖς φιλίοις κατὰ τῶν φιλῶν λέγουσι καὶ ὀπιστοῦσι τοῖς  
 10 φίλοις. ἔνιοι δὲ καὶ ἀδικοῦσιν. οὗτοι οὐ κυρίως εἰσὶ φίλοι· ἀλλ ἐπεὶ λέγουσιν  
 οἱ ἄνθρωποι· καὶ τὰς τοιαύτας φιλίας ἐγίμενοι τινος ὄμοιότητος τῆς πρὸς τὴν  
 ἀληθίδις φιλίαν. ἡγένοντο μὲν καὶ τοὺς τοιούτους φίλους γνωστέον δὲ καὶ τὴν  
 διαφορὰν καὶ οὗτοι καθ' ἓν γένος λέγονται αἱ φιλίαι. ἀλλὰ κυρίως μὲν αἱ τῶν 15  
 ἀγαθῶν. αἱ δὲ ἀλλαὶ καὶ οἱ ὄμοιότητα. οὐ πάνυ δὲ αὗται συνάπτουσιν ἀλλή-  
 15 λαὶ διὰ ἡδονὴν τῇ διὰ τὸ γρήγορον οὐ τοῦτο γάρ κατὰ συμβεβηκότες. οὐ πάνυ  
 συνδυάζεται. δόξει δὲ τούτῳ οὐκ ἀληθές· οὐ γάρ αὐτὸς εἴη ἀν καὶ λευκὸς καὶ  
 μουσικός, καὶ ἀμφότερα κατὰ συμβεβηκότες. ἀλλ ἔστιν οὐ τὰ τοιαύτα λέγειν.  
 ἀλλ ἵταν πρώτως μὲν τι λέγοται καὶ κυρίως, ἀπ' ἔκεινου δὲ ἀλλα. πρώτως  
 20 μὲν οἱ ἄνθρωποι λατρικός. κατὰ συμβεβηκότες δὲ τὸ ὅργανον καὶ τὸ φάρμακον.  
 οὐ γάρ συνδυάζεται τὰ τοιαύτα τῶν συμβεβηκότων. καὶ ἐνταῦθα φίλοι μὲν 25  
 κυρίως οἱ ἀγαθοί, κατὰ συμβεβηκότες δὲ καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης φιλίας αἱ λοιπαί·  
 οὗτοι οὐ διαδίκτιοι συνάπτονται.

p. 1157b1 Εἰς ταῦτα δὲ τὰ εἰδη τῆς φιλίας νενεμημένης ἔως τοῦ 139<sup>r</sup>  
 φάίνονται φιλίαι δι' ἀνομοιότητα ἐκείνης.

25 Τῆς φιλίας εἰς εἰδη τρία νεμεμημένης ὄμοιομοι ἀλλήλοις οἱ φίλοι· κατὰ  
 μὲν οὖν τὸ πρῶτον εἰδὸς οὐκ ἔσονται φίλοι ἀλλήλοις οἱ φιλίοι. δι' ἀρετὴν α  
 γάρ οἱ μὲν ἐπιεικεῖς φιλοῦσιν ἀλλήλους. τοῖς δὲ φιλίοις οὔτε ἀρετῆς μέτε-  
 στιν οὔτε τῆς δι' αὐτήν φιλίας· δι' ἡδονὴν δὲ γένονται ἀν φίλοι καὶ οἱ φιλίοι. 30  
 ἐνδέχεται γάρ τινας μογῆτρούς ἡδονὴν ἀλλήλοις παρέξειν καὶ διὰ τούτο  
 συνάπτειν ἀλλήλοις τὴν διὰ ἡδονὴν φιλίαν. γίνονται δὲ ἀν καὶ διὰ τὸ γρή-  
 σιμον. ἔνιοι γάρ φιλοί μὲν εἰσι. γίνονται δὲ ἀλλήλοις γρήγοροι, καὶ σγεδὸν  
 ταύτην μᾶλιστα οἱ φιλίοι μετίσται τὴν φιλίαν. ἦν γάρ τύχωσιν ὃν δέονται  
 παρὰ τινων. ἀνθυπουργοῦσιν αὐτοῖς. ὃν ἀν ἔκεινοι ἐν γρείᾳ ὥστι. καὶ λέγεται 35  
 παρατείνων αὐτοῖς.

3 δὲ post ἡ om. a

4 καὶ ἀγαθοῖς— φίλαι (5) om. Z

5 εἰληφάναι ZN

5, 6 πιστεύεσθαι N

7 ἀπικέσαιεν ZB

8 δεῖ]

8 ἡ Z

9 τῶν om. B

φίλοι] φίλαι Z

10 εἰσ corr. ex λέγουσι Z

11, 12 ἀληθῆ a

11, 12 ἀληθῆ a

11 τοιαύτας] αὐτάς N

12 ἐγίμενοι— φίλαι (12) om. Z

11, 12 ἀληθῆ a

18 μέν τι] μέντοι N

18 λέγοται corr. ex λέγεται N

18 πρῶτος Ba

λοιπαὶ Z

23 εἰς—ἐκείνης (24) om. a

23 παρατείνων N

Elēs εἰδη τρία τῆς φιλίας a

26 οὖν om. a

27 ἀλλήλοις a

Ba: γένοντι' ZN

32 ταύτην] ταῦτα N

μετίσται N

33 παρατείνων N

ἡ τοιαύτη σύνταπόδοσις καὶ ποιητικά ὑπὸ τῶν ἀλθρώπων φύλα. καὶ γάρ συγ- 139<sup>a</sup>  
γόνονται ἀλλήλους, μέχρις οὐ γράμματοι εἰσὶ καὶ ἀνίστημον γράμματα. ταῦτη φρεσὶ<sup>b</sup>  
δημοιοῖς ὅντες, τουτέστι κατὰ τοῦτο δημοιοῖς ὅντες καθὼν ἡ γράμματοι ἀλλήλ-  
λοις καὶ ἡ παρέγκυσιν ἀλλήλοις ἡδονὴν, καὶ οἱ ἡδονὴν φύλα εἰσὶν. ἀπόπε-  
ται δὲ οὐκ εἰσὶν δημοιοῖς οὔτε γάρ αὐτοῖς ἀλλα οἱ φάσιοι δημοιοῖς οὔτε ἀλλήλοις· ἀλλ'  
οὐδὲν καὶ λέγονται ἡ σύντηρωποι εἰσὶν. ἀνημονίους ὅντας τῷ παριστακούσῃ ἡδονῆς ἀλλή-  
λοις εἶναι δημοιονται· ἡ δὲ ἄνηληρωποι εἰσὶν ἐπίκαταιν. ἀν τὰ τοῦτη παραπλήσια 15  
ἔγωσι. διὰ δὲ τὴν αὐτὴν αἰτίαν καὶ οἱ διὰ τὸ γράμματον φύλα ταῦτη εἰσὶν  
δημοιοῖς γράμματοι, οἱ δὲ ἀγαθοὶ δὲ αὐτοῖς φύλαοι. ἡ γάρ ἀγαθοὶ διέπερ  
10 οὗτοι μὲν ἀπλῶς καὶ καθ' αὐτοὺς φύλαοι. ἐκεῖνοι δὲ κατὰ συμβεβηκότα πῆσ-  
δε κατὰ συμβεβηκότα εἰσὶ φύλαοι οἱ δὲ ἡδονὴν καὶ τὸ γράμματον. εἴρηται. διὰ δὲ  
φύλαοι λέγονται οἱ τοιοῦται καθ' ὁμοιότητα τὴν πρὸς τοὺς δὲ ἀρετὴν φύλαοι.  
ἐπεὶ γάρ ἐκεῖνοι πρὸς τῷ καθ' αὐτοὺς εἶναι φύλαοι εἴτε καὶ ἡδεῖς εἰσὶ καὶ γράμματοι ἀλλήλοις. ταῦτη ἔποικαι δημοιονται αὐτοῖς. πλὴν οἱ μὲν ἀγαθοὶ οὔτε 20  
τὸ γράμματον οὔτε τὸ ἡδονὸν σκοπὸν ἔγουσι τῆς φύλας. ἀλλὰ ταῦτα παραγκυλού-  
μεναι αὐτοῖς, φύλαοι δὲ ἀλλήλοις δὲ αὐτοῖς· οἱ δὲ δὲ ἡδονὴν ἡ τὸ γρά-  
μματον φύλαοι ταῦτη ἔγουσι τέλη τῆς φύλας. ὥσπερ δὲ ἐπὶ τῶν σφετῶν οἱ μὲν  
καὶ τοῦτο εἴτεν ἀγαθοὶ λέγονται. οἱ δὲ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, κατὰ μὲν τὴν εἴτεν ως  
οἱ καθεύδοντες, κατὰ δὲ τὴν ἐνέργειαν. ὅταν πράττωσι τὰ κατὰ τὴν ἀρετὴν.  
25 οὕτω φρεσὶ αὐτοῖς καὶ ἐπὶ τῆς φύλας. οἱ μὲν καθεύδοντες καὶ τοῦτο εἴτε  
φύλαοι ἡ οἱ κεχωρισμένοι τοῖς τόποις. οἱ δὲ συζῶντες καὶ γάλρωντες τῇ 25  
συνουσίᾳ καὶ πορθεοντες τὰ ἀγαθὰ ἀλλήλοις κατ' ἐνέργειαν φύλαοι. ἐνεργοῦσι  
γάρ τὰ κατὰ τὴν φύλαν, καὶ μάλιστα. ὥστι αγαθοὶ φύλαοι τελείαν φύλαν  
ἔγωσι. καὶ γάρ πορθεοντες τὰ σφετὰ αὐτῶν ἔνεκα τῶν φύλων, καὶ ἡρμήσονται  
μὲν ἀκριβοντες εὖ πράττονταις. ἀνάτονται δὲ ἣν τοις διστρεψει πύθωνται περι-  
πεπτωκόταις τοὺς φύλαους. ταῦτα δὲ πάντα ἐνέργειαι φύλακαί. τὸ δὲ μέριστον  
ἐνεργήσουσιν αὐτῷ τῷ φύλαιν. ἐπεὶ γάρ φύλαοι εἰσὶ. δὲ αὐτοὺς καὶ οὐδὲν α-  
πλοιονται ἵκανως ἐνεργήσουσι τὰ φύλακά φύλασσοντες ἀλλήλοις.

'Ο δέ' Ἀριστοτέλης τὴν μὲν φύλαν οὐ φρεσὶ διατίθεται ὑπὸ τῶν τόπων,  
30 ἀν διατομένοις. τὴν δὲ φύλακήν ἐνέργειαν· ἵσως οὐκ ἀλλήλως· τὴν γάρ  
μετίστηγην ἐνέργειαν διατίθεται· ἡ σπουστία. οὐδὲν γάρ οὕτω φύλακὸν ὡς τὸ συζῆν  
τοὺς φύλαους καὶ καρπούσονται τὴν ἐκ τῆς συνουσίας καὶ δημιάς ἀπόκλαυσιν καὶ  
ἀντιπαρέγειν ταῦτην. ἵσως οὖν καὶ ἀσφαλέστατον τὴν οὕτως εἰπεῖν. διε τοι

4 καὶ ἡ—καὶ δι' om. B καὶ δὲ ἡδονὴν om. Z ἡ αὐτοῖς] αὐτοῖς libri ἀει]  
αἰοὶ N φεύγοις Z φύλαοι Nba 6 οὐδὲν scripsi: οὐδὲ libri 7 τοῦτη αὐτῶν παρα-  
πλήσια a 8 post ἔγωσι αὐτοῖς ἀλλήλοις Z 9 αὐτοῖς] αὐτοῖς libri διέπερ ZN:  
διοὶ Ba 11 γράμματοι: εἴρηται διε δη Diels 13 ἐπεὶ γάρ] lac. Z τὸ ZB: τὸ Na  
ἡδονὲς Z 15 post ἔγωσι add. τέλη Z τῆς φύλας—ἔγωσι (17) om. Z 16 αὐτοῖς]  
αὐτοῖς; libri 16, 17 δια τὸ γράμματον N 17 τέλος N ὠνταρ] διοὶ Ba 19 ταῦτα  
δὲ—οἱ μὲν καθεύδοντες (20), οὐδὲ τὸ γράμματον N 25 αὐτοῖς N τοι om. Ba πάθονται a  
25, 26 περιπεπτωκότες a 26 τοὺς φύλαους om. ZBa 27 αὐτῷ B: αὐτῶν ZNa: in  
amando ipsos versio lat. αὐτοῖς Diels: αὐτοῖς libri 28 ἀλλοὶ] ἀλλό τι Ba 29 οἱ  
φρεσὶ τὴν μὲν φύλαν a 32 ἐκ τῆς συνουσίας καὶ δημιάς ZN: ἐνεργεῖν Ba

ἐνεργήσουσι τὴν φιλικωτάτην ἐνέργειαν οἱ διεσπάντες τοὺς τόπους. ἀν δὲ γράφεται 139r  
 νιού. φῆσθν. ἡ ἀπομνησία γίνηται. καὶ τῆς φιλίας λήψην δοκεῖ ποιεῖν.  
 εὐ δὲ προσέμηχεν ἐνταῦθα τὸ δοκεῖν ἐπειδὴ οὐ διὰ ἔδοντὴν φίλοι ηδὲ τὸ  
 γρήγορον λήψην λαμβάνουσι τῆς φιλίας. ἀν γρόνιος ηδὲ ἀπομνησία γίνηται. δοκεῖ δι  
 5 τοῖς πόλλοις ταιριῶν ηδὲ φιλία εἰναι. εὐδιάλυτον καὶ ἀμυναόμενον ὑπὲ τῆς  
 ἀπομνησίας. ὅταν γρόνιος ηδὲ οὐ μὴν ηδὲ γε τὸν ἀγαθὸν ταιριάντη ἀλλὰ βέβαιος  
 καὶ μόνιμος καὶ οὐδὲν κρείττον αὐτῆς οὔτε γρόνιος οὔτε διάστασις ηδὲ κατὰ  
 τόπουν. τὸ δὲ ἐπὶ τῶν πρεσβυτέρων εἰργμένον καὶ τῶν στρυφῶν ὡς ἐπὶ τὸ  
 πολὺ συμβαίνει. ὅταν μὴ σπουδαῖον ὥστι οἱ πρεσβύτεροι. ηδὲ στατικά γάρ φιλοι  
 10 γίνονται μετὶ ἔδοντὶς γάρ πᾶσα φιλία. οἱ δὲ στρυφοὶ καὶ οἱ πρεσβύτεροι. ὡς  
 ἐπὶ τὸ πολὺ οὔτε μᾶλλοντος οὔτε μᾶλλοντος ηδεῖται. ἀν μὴ ηδὲ ἀρετὴ αὐτοῦς ηδεῖται  
 ποιεῖται. διὸ ηδὲ φιλοι οἱ μὴ ἐνάρεται μέν. ὑπὲ γάρως δὲ σκυθρωπότεροι  
 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ηδὲ διὰ τὸ φύσει στρυφοὶ εἰναι. οἱ δὲ ἀποδεγμένοι ἀλλή-  
 λους καὶ ἐπαινοῦντες. μὴ συζητεῖτε δὲ εὔνοιας ἐσίνασι μᾶλλον ηδὲ φίλοις.  
 15 βούλονται μὲν γάρ ἀλλήλους τὰ ἀγαθά. τὸ δὲ μέριστον καὶ τῆς φιλίᾳ οἰκεῖον  
 παραλείπουσι. τὸ συζῆν. οὐδὲν δὲ ἐνταῦθα διὰ τὸ καὶ μικρῷ πρόσθιτον ἔφη-  
 μὴ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν φιλίαν τοὺς μὴ συζητεῖται. λέγει γάρ οὐδὲν γάρ οὐ-  
 τως ἐστὶ φίλων ὡς τὸ συζῆν. τὸ γάρ οὐτως δηλοῖ μὲν οὗτοι καὶ μᾶλλα τινά  
 ἐστι φίλειά, μέγιστον δὲ τὸ συζῆν. τούτου δὲ σημεῖον μέν ἐστι καὶ τὸ ἐν 139v  
 20 τῷ αὐτῷ τόπῳ οὐτας τοὺς τῷ οὗτοι φίλους μὴ σύρεισθαι μᾶντις μᾶλλοντος ζῆν.  
 ὡς ταῦτης οὐσῆς ἐνεργείας φιλικωτάτης. φέρει δὲ καὶ αὐτῆς τεκμήριον τὸ  
 τοὺς εὐδαίμονας ὀρέγεται τοὺς συνδιημερεύειν τοῖς φίλοις. οἱ μὲν γάρ ἐν-  
 δεῖται καὶ κατὰ τὴν γρείαν φίλοι ὠφελεῖας μόνης δέονται καὶ ἀπόγρηγροι αὐτοῖς  
 ἀν αὐτῇ γένηται. καὶ μὴ συζητεῖν μᾶλλοντος. οὐτοὶ δὲ εἰσιν  
 25 οἱ ἀγαθοί, ἄμφα καὶ κατ' ἀρετὴν ἐνεργοῦντες δέονται τοὺς συνδιημερεύειν τοῖς φίλοις,  
 μᾶλιστα μὲν τοὺς ὥμοιοις κατ' ἀρετήν. εἰ δὲ μὴ τοὺς εὖ πεφυκέσται καὶ  
 μέσοις. ἀπλῶς μὲν γάρ οὐκ ἔστιν ὁ σκυθρωπὸς μοναδικὸν ζῷον ὡς οἱ λέων ηδὲ  
 οἱ λύκος ηδὲ τὸ μᾶλλον ζῷον οὐδέναται καὶ μάντις ζῆν. ἀλλὰ πολιτικὸν καὶ κοι-  
 νωνικόν. οἱ δὲ ἐνάρετοι καὶ εὐδαίμονων ἀκριβεῖται τὸ φύσει ὑπάρχον τῷ αὐτῷ  
 30 πορῷ καὶ δεῖται τοὺς συνδιημερεύοντες καὶ συζητεῖν εἰς τοῦτο δὲ μᾶλιστα οἱ  
 φίλοις ἐπιτίθενται. γίνεται καὶ οἱ σπουδαῖοι καὶ οἱ εὐδαίμονες φίλοι δεῖται καὶ  
 οὐκ ἀλλοιτο ζῆν καθ' αὐτὸν, οὐδὲ εἰ μέλλοι πάντα τὰ μᾶλλα σῆμαντα εἶται. 10

2 ηδὲ om. Ba γίνηται corr. ex γένηται N δοκεῖ a λήψην δοκεῖ ποιεῖν  
 libri ut Arist. cod. Kb: δοκεῖ λήψην ποιεῖ Arist. vulg. 4 γίνηται corr. ex γένη-  
 ται N 6 ηδὲ γε Z: ηδὲ NBa βέβαιος] βαθύτερος Z 7. 8 γρόνιος οὔτε διάστασις ηδὲ  
 κατὰ τόπου ZN: κατὰ τόπου διάστασις οὔτε γρόνιος Ba. nisi quod γρόνιος a 8 εἰρη-  
 μένων N 10 πρεσβύτεροι Ba 11 ἐπὶ τὸ πολὺ] ἐπιπόλλοι N ἀλλήλους  
 . . . λοις Z ηδεῖται οὐτοὺς Ba: αὐτοὺς om. N 12 ηδὲ om. Z οὐπότις ἀπό a  
 ηδὲ om. Z 14 καὶ ἐπαινοῦντες om. Ba 16 οὐτὸς τοῦ] διέστι Ba 18 γάρ  
 om. Z τινα om. Ba 21 φιλικώτατον N 22 οὐ om. Ba 24 ἀν αὐτῇ  
 γένηται om. Ba δὲ (post οὐτοῖς) om. a 26 ὥμοιοις] σπουδαῖοις Ba 7 μέ-  
 σοις ZB: μένουσιν Na μοναδικὸν a οὐς] καθάπερ Z 28 εἰ τοῦ] εἴτοι N  
 ζῆν καθ' αὐτὸν Ba 29 ἀκριβεῖ N ὑπάρχον N 30 τοῦτο δὲ] δὲ Ba 31 φίλοις]  
 φιλίας Ba 32 οὐδὲ εἰ] εἰ καὶ Ba ἄλλα om. Ba εἴτε] εἴτε N

συνδιάσειν γάρ μετ' ἄλληλων μὴ ἡδεῖς θυντας. οὐγὶς οὖν τε. ηὔτετος δὲ ὁ 139<sup>ο</sup> φίλος τῷ φίλῳ. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἑταιρικὴ φιλία. αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ τῶν νέων καὶ μὴ κατὰ τὴν γρείαν συνάθει τοὺς ἑταίρους, οὗτη καὶ ἄλλήλους γάρ  
ρουσι καὶ τοῖς αὐτοῖς πράγμασι.

5 Μάλιστα μέν ἐστι φιλία. ως καὶ πρότερον εἴρηται. ἡ τῶν ἀγαθῶν. 25 φιλητῶν μὲν γάρ ἀπλῶς καὶ αἱρετὸν τὸ ἀπλῶς ἀγαθόν· καὶ ἡδὲ τὸ ἀπλῶς ἡδὲ. ἔκάστω τῷ τὸ ἔκάστω. τῷ δὲ ἀγαθῷ καὶ ἀγαθὸν καὶ ἡδὲ ἡ ἀγαθός. ἐνικέναι δέ φιλοι τὴν μὲν φίλησιν πάθει, τὴν δὲ φιλίαν ἔχει. καίτοι διοικούσει τινες φιλήσεις καὶ ἔξεις εἰναι οὐ μόνον πάθη. πάθη δὲ εἰσὶν αἱ πρόσκαιροι 10 κινήσεις αἱ κατὰ σῶμα τῇ ψυχῇ. ἔξεις δὲ ποιήσητες τινες ἔμμονι. ἀφ' ὧν διὰ ἐνέργειαν. καλούμενον γάρ τινας φίλοινος καὶ φίλοψίους τῆς φιλήσεως τὴν εὐστηρίαν. λέγω δὲ ἐν αὐτοῖς ἔξιν τὴν τινας φίλοιν καὶ τὴν φίλησιν. μήποτε οὖν πάθης καλεῖ οὐ μόνον τὴν πρόσκαιρον κίνησιν. ἀλλὰ καὶ τὴν παιθητικὴν διάθεσιν. λέγω δὲ παιθητικὴν διάθεσιν τὴν ἐν τῷ παιθητικῷ 15 μόνῳ, μηκέτι δὲ καὶ ἐν τῷ λογιστικῷ. ἡ ρὲν γάρ φιλία (ἐν) τῷ λόγῳ ἔχοντι τὴς ψυχῆς ἐστι καὶ ἐν τῷ ἀλλόγῳ. καὶ γάρ κρίνας κτεται τὸν φίλον καὶ παιθητὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἡ ἔξεις ἐν ἀμφοτέροις γίνεται τοῖς μορίοις. ἡ δὲ κατὰ πάθος φίλησις κατὰ ψιλὸν τὸ πάθος ἐγγίνεται καὶ κατὰ τὸ πάθος ἐνεργεῖ. διὰ τοῦτο τὴν μὲν φίλησιν πάθης. τὴν δὲ φιλίαν ἔχει εἰρηκεν. ἔστι δὲ καὶ ἡ 20 φιλία ἡ μέν τις ἔξεις. ἡ δὲ ἐνέργεια. νῦν δὲ τὴν ἔχειν παραβέβληκε τῇ φιλίᾳ. διὰ δὲ ἡ μὲν φιλία ἔξεις. οἷον εἰρήκαμεν. ἡ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μορίοις τῆς ψυχῆς. ἡ δὲ φίλησις πάθης εἴρηται παιθητικὴ τις ἔξεις οὐσα ἀφ' ἡς αἱ ἐνέργειαι κατὰ πάθης μόνον γίνονται. δηλον ποιεῖ λέγων. τὴν μὲν φίλησιν οὐχ ἡττον πρὸς τὰ ἄλλυγα εἶναι. ἀντιφίλετη δὲ μετὰ προαιρέσεως τὴν δὲ προαιρέσιν 25 ἀφ' ἔξεως. διὰ γάρ τούτων φανερόν. διὰ γίνεται ἡ φίλησις παιθητικὴ τις διάθεσις καὶ πρὸς ἄλλυγα. οἷον ἡ μὲν φίλοινά πρὸς τὸν οἶνον. ἡ δὲ φίλοψία τῷ πρὸς τὸ οἶνον. ἀφ' ἡς ἔξεως κατὰ πάθης μόνον. ἡ ἐνέργεια ἡττωμένων κατὰ τὸ πάθος τῶν μὲν τοῦ οἴνου. τοῦ δὲ τοῦ οἴνου. ἡ δὲ φιλία. ἐπειδὴ μετὰ προαιρέσεως. ἡ δὲ προαιρέσις ὅρεξις βιουλευτικὴ. εἴη δὲ ἔξεις ἡ φιλία ἐν τε 30 τῷ λόγῳ ἔχοντι καὶ ἐν τῷ παιθητικῷ. ἀφ' ἡς βιούλεται τάγαθόν τοῖς φίλοις αὐτῶν ἐκείνοις ἔγεκα. οὐ κατὰ πάθης ψιλὸν ἀλλὰ κατὰ τινα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς μορίοις τῆς ψυχῆς ἔχειν. φίλοιντες δὲ τὸν φίλον ἄμφα μὲν τὸν φίλον φίλοινται. ἄμφα δὲ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν. ὁ γάρ φίλος σῆμαί τῷ φίλῳ καὶ ἀνταποδιδόσαις τὸ ἵστον ἀλλήλους. καὶ γάρ βιούλεται ἐκάτερος ἐκατέρῳ τῷγαθῷ αὐτοῦ ἐκείνου

4 καὶ om. Z      5 ρὲν οὖν Arist.      6 ἔκάστω τῷ ἔκάστου α      7 οὖν φίλοι α  
πάθει ZNa: ἔξει B      8 οὖν φίλοι α      9 οὖν φίλοψίγρως α      10 τε  
om. Ba      φίλοψίται NB: φίλοψήγρως Ζ: φίλοψήγρως α      τὴν (post καὶ) om. Ba  
11 πάθη B      12 πάθη — διάθεσιν om. a      13 πηκέται N      τὴν ἐν τῷ λο-  
γιστικῷ α      ἐν (post φίλα) addidi      14 λέγωτα N      15 μηκέται N      τὴν ἐν τῷ λο-  
γιστικῷ α      16 γάρ om. Z      17 πα-  
θῶν corr. ex παθῶν N      ἀμφοτέροις Z      18 εἰρήκαμεν] εἰπομεν Ba  
τοῖς Ζ: τῆς N: om. Ba      19 δηλοι δὲ ποιεῖ α      20 φίλοψία] φίλοψήγρως Ζ  
21 τοῦ ante οἴνου et ante οἴνου om. Ba      22 εἰρήκαμεν] εἰπομεν Ba  
τοῖς Ζ: τῆς N: om. Ba      23 δηλοι δὲ ποιεῖ α      24 φίλοψία] φίλοψήγρως Ζ  
25 τὸ αὐτοῖς πάθης] om. Ba      26 τοῦ ante οἴνου et ante οἴνου om. Ba      27 ἐπειδὴ]  
ἐπειδὴ Ba      28 καὶ ἐν τῷ Ζ: καὶ τῷ NBa      29 τοῦ] τε Ba      30 τῆς ψυχῆς  
om. a      31 τοῦ] τε Ba      32 τῆς ψυχῆς  
om. a      33 αὐτοῖς libri

ζενεκα. καὶ ἡδὺς ἔστιν ἐκάτερος ἐκατέρῳ. διὸ καὶ λέγεται φύλα σάνταπόδους<sup>139v</sup> τις οὖσα τοῦ φίλου. μᾶλιστα δὲ ταῦτα τῇ τῶν ἀγαθῶν φύλαξ ὑπάρχει. αἱ δὲ ἄλλαι καὶ<sup>140</sup> ὁμοίωτητα αὐτῆς λέγονται, διὸ δὲ εἰπομένης αἰτίας. οὐ δὲ λέγει περὶ τῶν πρεσβυτῶν καὶ στρατιῶν. ὅτα τοις τίνονται φίλοι. καὶ περὶ τῶν τέ νέων. οὗτοι μᾶλλον φίλοι γίνονται. καὶ σαφὴ ἔστι καὶ εἰρηγμένη πρότερον.

Πολλοῖς δὲ εἰναι φίλοιν. οὐ φίλοιν εἶναι ἥδιον. κατὰ τὴν τελείαν 140<sup>v</sup> φιλίαν. ὥσπερ οὐδὲ ἐρᾶν πολλῶν. ὑπερβολὴ γάρ τις ἔστιν ἐν τῷ φιλεῖν. τούτῳ δὲ οὐ ἥδιον πρὸς πολλούς· αἱ γάρ ὑπερβολαὶ πρὸς ὀλίγους. λεκτέον δὲ ὑπερβολὴν τὴν κατὰ τὸ εὖ. διὰ τοῦτο οὐκ ἂν εἴη πρὸς πολλούς. ἀπορήσαι ἄν τις. εἰ γάρ καὶ<sup>141</sup> ὑπόθεσιν εἰσεν πολλοὶ σῆμαῖοι. τί κωλύει τὸν ἀγαθὸν ἔμπειρον αὐτῶν γνόμενον πάσιν ὅμοιοις εἶναι φίλοι; ηγούμενόν διὸ ἐπι-<sup>10</sup> φέρει αἰτίας τοῦ μὴ πολλούς ἀρέσκειν τῷ ἀγαθῷ. οὔτε γάρ σῆμαῖοι εἶναι οἵνα τε πολλοῖς. ὅλλα ἀγαπητὸν ἐνὶ ηγούμενοι εἴναι. οὔτε πεῖραν οἵνα τε πολλῶν ἀμφι λαβεῖν. δεῖ δὲ πάντως πεῖρας πρὸς τὸ ἀδιεξίλητον εἶναι. εἴτι δὲ<sup>15</sup> καὶ συνηθίεται αὐτῇ γάρ ἔστι πρὸς τὴν ἀρετὴν συνάπτουσα καὶ προστοκειμένα αἱλάγησι τὰς τῶν ἀγαθῶν ψυχάς. διὰ τὸ γρήγοριμον δὲ καὶ τὸ ἡδὺ ἐνδέχεται πολλοῖς εἶναι φίλοιν. καὶ γάρ πολὺ τὸ τῶν τοιούτων γένος. εἴτι δὲ οὐδὲ πολλοῦ γρήγοροι δεῖ οὐδὲ<sup>16</sup> ἐξετάσσειν. ἐν διλήψῃ γάρ γρήγοροι εὐθέως φανεροί οἱ γίνονται αἱ περὶ τῶν γρηγορίων καὶ τῶν ἡδέων ὑπογρετέαι. καὶ καταμάθῃσι ἄν τις ταχέως τὸν αὐτῷ ἡδὺν ηγούμενον. οἷσαν δὲ μηκέτι γένηται τούτων ὑποτερούν. λύεται ηγούμενοι φίλοια· ἐν διλήψῃ γάρ γρήγοροι συστάσαι καὶ τὴν ὑπαρξίαν ἔχει διτυγορόντων. ἀμφιστέρων δὲ καὶ<sup>17</sup> ὁμοίωτηται τὴν πρὸς τὴν πρώτην λεγομένων φίλιαν. τῆς τε διὸ<sup>18</sup> ἡδονὴν καὶ τῆς διὰ τὸ γρήγοριμον. μᾶλλον ἔπικε τῇ πρώτῃ φίλᾳ διὸ<sup>19</sup> ἡδονὴν. οἷσαν ἐκατέρῳ παρ' ἐκατέρου γένηται τὸ ἡδύ. δεῖ γάρ<sup>20</sup> τοὺς τῷ οἵνα φίλους ἡδέως συνεῖναι καὶ χαίρειν αἱλάγησι. ὅπερ ὑπάρχει τοῖς<sup>21</sup> διὸ<sup>22</sup> ἡδονὴν φίλοισιν. εἴτι δὲ ἐλευθεριωτέρα ἔστι τῆς διὰ τὸ γρήγοριμον οὐ γάρ διὰ κέρδος οὐδὲ διὸ<sup>23</sup> ὀφέλειαν τὴν ἐκ γρηγορίων ηγούμενης γρείας φίλοι εἰσίν. ὅλλα προσπάτγοντες ἔνικτε αἱλάγησι ηγούμενες. οἵνα γρηγορίωντες. οἵνα μηδίμασι πανδαιτες. ηγούμενοι δὲ διὰ τὸ γρήγοριμον φίλα συνεῖναι μᾶλλον τῇ ἀληθινῇ. οἷτι καὶ οἱ μακάριοι καὶ εὐδαίμονες (οὕτοι δέ εἰσιν οἱ καὶ<sup>24</sup> ἀρετὴν ἐνεργοῦντες ἐν προτηρουμένοις) γρηγορίων μὲν οὐ δέονται φίλων. ἡδέων δέ. μᾶλιστα μὲν γάρ διὰ βούλοντο τελειοτέρους κατ' ἀρετὴν ἔχειν τοὺς φίλους. καὶ πάντη<sup>25</sup> ἔστιν οἱ μηδίμασι. μὲν δὲ μὴ εὐπορηστιν. ἀπόγρη-

1 ἐκατέρῳ οἱ. αἱ φίλα αἱ φίλου ZNB: Z in mare. γρ. η φίλα  
ηττον] οὐ Ba 5 γίνονται Ba: γίνεται ZN 6 φίλοις N φασι α εἶναι  
Ζ: ἔστιν N: οἱ. Ba 7 ἔστιν οἱ. Ba 9 διὰ τῇ διότε α 11 ἔμπορον α  
αὐτὸν N 12 πολλὰ α οὗτε] lac. Z 13 πολλοῖς] πολλοῖς B πεῖραν] πεῖ N  
15 αὖτη] ὅτο Z τῇ ἀρετῇ] ἀρετῇ N 16 δὲ] η α 17 φίλοις Ba πολὺ Ζ:  
πολλοὶ N δὲ οἱ. α 18 οὐδὲ οἱ. Z εὐθὺς B 20 τῷ] τῷ Z μηκέτι]  
μὴ B 22 δὲ] γάρ Ba λεγομένων corr. exemplum Spanheimii Berolinense: λεγο-  
μένην libri 25 οἱ Ba τοῖς] τῆς Z 27 ὠφέλιμην N ἀλητης] ἀλλοις Z  
28 προσπάτγοντες Ba: προσπάτγοντες ZN 29 πανδαιτες Ba: πανδία N: πανδειτα Ζ  
οἱ. Ba 31 καὶ οἱ εὐδαίμονες Na εἰσιν οἱ. Ba 34 πάντη Ba: πάντα ZN

αὐτοῖς. ἂν μέσοι μὲν τύχωσιν, ήδεῖς δὲ αὐτοῖς. συζῆγη μὲν γάρ βούλουνται·<sup>140</sup> τινι, ἐπειδὴ ἀδύνατον μονάτας εἶναι. ὡς εἴρηται πρότερον. τὸ δὲ λυπηρὸν ἀδύνατον ἐπὶ πολὺ φέρειν. οὐδὲ τῷτο τὸ ἀγαθὸν, εἰ λυπηρὸν εἴη, ὑπομεῖναι ἄν τις. τοῦτο δὲ πῶς εἴρηκεν: αὐτὸν γάρ τὸ ἀγαθὸν τί ἄλλο ἔστεν ἢ 30 εὐδαιμονία. ἦν ἀδύνατον λυπηρὸν εἶναι: ἂμφα γάρ λυπηρὸν καὶ οὐκέτι εὐδαιμονία. ἀλλ’ ὅμως ἔτι ὑποθέσεως ἡ Ἀριστοτελῆς εἴρηκεν, εἰ λυπηρὸν ἢ εὐδαιμονία ποιεῖ τὸν βίον. μηδένα ἂν εὐδαιμονεῖν ἔμελεται. οὐκίσιον οὖν ὡς διά τε ἄλλα ἔστιν αἱρετὸν ἢ εὐδαιμονία καὶ οὕτι μεθ’ ἡδονῆς ἔστιν ἢ κατ’ αὐτὴν βίος. διό, φησι. οἱ ἄνθρωποι ζητοῦσιν ἡδεῖς εἶναι τοὺς φίλους, ὡς τῆς φιλίας 10 μὴ δυναμένης ἄνευ τούτων συστῆναι. θεῖ δὲ μὴ μόνον ἡδεῖς ζητεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθούς. ἢ δὲ ἐπιφέρει λέγων, καὶ ἔτι αὐτοῖς ἀγαθούς. μήποτε οὐκ οὐκεῖνον ἢ τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ τοῖς τελείσιν αἰτωμένοις φίλιαν. οὐ γάρ εἰς αὐτὸν τοὺς ἀναφέροντες φιλοῦνται τοὺς φίλους καὶ εἰς τὰ αὐτοῖς γίνεται ἀγαθὸν τοὺς φιλοῦνται παρὰ τῶν φίλουμένων. ἀλλὰ οὐκέτι ἀγαθοῖς εἰσιν οἱ φίλοι μόνοι. ἢ συνήρητον ἀλλήλους καὶ οὐ διέξευκται ταῦτα. ὁ μὲν γάρ ἀγαθὸς καὶ τῷ φίλῳ ἀγαθός. ζητεῖν δὲ κελεύει τοὺς τῷ ὅντι ἀγαθοῖς φίλους αἰτᾶσθαι. εἰσεν δὲ ἂν οὐτοι οἱ ἂμφα ἀγαθοὶ καὶ τοῖς φίλοις ἀγαθοί.

(Ι) δὲ ἐν ταῖς ἐξουσίαις (λέγει δὲ ἐν ταῖς ἐξουσίαις τοὺς τυράννους<sup>44</sup> καὶ τοὺς καλουμένους βασιλεῖς, οὓς ὅντας δέ, ἀτε τρυφῶντας) διηρημένους<sup>45</sup> γρῦνται τοῖς δημοκρατούμένοις αὐτῶν φίλους. οἱ μὲν γάρ εἰσιν αὐτοῖς ἡδεῖς, οἱ δὲ γρήγοροι· αἵτινον δέ, οὕτι οὗτοις ἡδεῖς ζητοῦσι μετ’ ἀρετῆς (οἱ αὐτοὶ γάρ ἀν ἥσαν καὶ γρήγοροι) οὗτοις γρηγόριμοις εἰς τὰ καλά (οἱ αὐτοὶ γάρ ἀν ἥσαν καὶ ἡδεῖς). γρήγοροι γάρ εἰς τὰ καλά οἱ ἐνάρετοι. εἴρηται δὲ οὕτι οἱ ἐνάρετοι καὶ ἡδεῖς εἰσιν. οἱ δὲ δυνάσται ἐφέρεμενοι μὲν τοῦ ἡδέος, τοὺς εὐτραπέλους αἰτῶνται φίλους, εἰς δὲ τὰς γρείας τοὺς δεινοὺς τὰ προσταχθέντα πρᾶττοι. οὐ συνδιάζεται δὲ ταῦτα ἐν τοῖς πολλοῖς· οὐ τε γάρ καλούμενοι εὐτραπέλοι, ὅντες δὲ βιωμολόγοι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰς πράξεις ἀγρεῖσι, οὐ τε<sup>50</sup> δεινοὶ καὶ παρακλητοὶ τῶν προστατούμενων πάσῃς γάριτοι καὶ εὐτραπεζεῖς ἐπεργάται. ἡδὲς δὲ καὶ γρήγοροι ἂμφα μόνοις δὲ σπουδαῖοι. πρακτικής μὲν γάρ τῶν κατὸν οὐδὲ ἀρετὴν ἡδὲς δὲ τῷ ἀγαθῷ διά τε τὴν τοῦ ἤδους δημοτικὰ καὶ τὰς καλὰς πρᾶττοις. ἀλλὰ οὐπερέχονται οὐ γίνεται φίλος δὲ ταῦτα

1 μέσοι] μέσοι Z      2 ἐπειδὴ Ba      μονάτας NB: μονάτας Z: μονάτερον αἰτῶντας τρύπανον] c. 6 p. 1157b21      3 ἄλλοι] ἄλλον Z      4 εὐδαιμονία alterum] εὐδαιμονία a      5. 6 εὐδαιμονία alterum] εὐδαιμονήν Z      7 μηδένα ZN: οὐδένα B: οὐδέντις a      εὐδαιμονήν Z      8 οὐδέντις a      9 οὐδέντις B: οὐδέντις a      10 οὐδέντις a      11 οὐδέντις a      12 τελείαν] τελείαν Z      13 ἀναφέροντες B: ἀναφέρονται ZNa      14 παρὰ] περὶ N      15 οὐδέν N      16 οὐδέν N      17 οὐδέν N      18 λέγω B      ταῖς om. Nba      19 οὔτε Z: οὔτε Nba      τρυφῶντας Z      20. 21. 22 γάρ αὐτοὶ ἥσαν ἀν Ba      22 δι in versiculi fine om; N      23 γρήγοροι—εἰσιν (24) N in marg.      οὕτι καὶ οἱ Z      24 ἐφέρεμενοι Z      25 αἰτῶντες Z: γρῦνται a      26 ἐν τοῖς om. a      27. 28 οἱ δὲ τε δεινοὶ a      30 τε om. Ba      31 ἄλλα καὶ a      οὐπερέχοντος] οὐπερέχονται a

δαῖος, ἂν μὴ καὶ τῷ ἀρετῇ ὑπερέχηται ὁ ὑπερέχων κατὰ τὴν δύναμιν. 140τ  
δεῖ δὲ οὕτως ἀκούειν, τὸν ὑπερέχειν τὸν δυνάστην, ὥστε καὶ εἰδέναι καὶ  
ἔχειν πρὸς τὸν σπουδαῖον ὡς πρὸς ἀρετήν. οὕτω γάρ ἔσται ἡ κατὰ ἄνα-  
λογίαν ισότης, ἂν αἴτηται μὲν πλούτῳ καὶ δυνάμει ὑπερέχειν. θαυμάζῃ δὲ τὸν  
5 ἀρετὴν ὡς κατ' ἀρετὴν αὐτὸν διαφέροντα. εἴη δὲ ἐν ταῖς τοιωτοῖς δυνάσταις  
εὐφύης, ἡ τῶν καλῶν ἔγραψε· ὅγιον δὲ καὶ ὡς ἐγγειριεῖ τὴν αὐτὸν ἐπιμέ-  
λειαν τῷ σπουδαῖῳ· τοιούτῳ δὴ τοιοῦτον ἀνάγγειον ἀντίονος φύλος (ἢ) ἀρετῆς.  
ἄλλῳ δὲ οὐκ ἀν ὑπερέχειν, ὑπερηφανίαν γάρ πυραννικὴν καὶ θεραπείαν ἀνε-  
λεύθερον ἤκινται φέρειν ὁ γενναῖος. οὐ πάντοι δὲ εἰώθασι τοιωτοῖς 5  
10 ἕρινεσθαι οἱ ἐν ταῖς ἔξουσίαις, οἷσιν ὡς πρὸς ὑπερέχοντας ἔχειν τοὺς σπουδαῖους·  
διὸ οὐ γίνονται φύλοι αὐτοῖς οἱ ἀρετῆς.

Ἐπειδὲ εἶπε μὴ ἀν ἄλλως ἔσεσθαι τὸν σπουδαῖον δυνάστη φύλον, εἰ μὴ 13  
ἔχοι οὕτως ὁ δυνάστης πρὸς αὐτὸν ὡς κατ' ἀρετὴν ὑπερέχοντα, ἔγραψε τινες.  
εἰ δὲ ἐν τῷ ἔξουσίᾳ εἴη σπουδαῖος, ἀρά γε οὖν ἔσται φύλος αὐτῷ ὁ σπουδαῖος. 15  
15 ἐπειδὲ μὴ ὑπερέχει αὐτὸν κατὰ τὴν ἀρετήν· εὐήθυς δὲ ἡ ἀπορία. τοῦτο μὲν  
γάρ ἔργη ὄμοιοι γεῖται τὸν ἀρετὴν τῷ ἀρετῇ ἀτέμνως φύλον γίνεται· καὶ ἐν  
δυνάμει οὖν ἡ ἀπερίσ, οὐδὲν διακωλύεται ἡ δύναμις τὴν φύλιαν αὐτῶν. ἄλλα  
δῆλον ὅτι συνέσονται τὰ μὲν ἄλλα πάντα τοιοῦτα. οὗτοι δὲ νόμιμα ἔσται κατὰ τὴν  
πολιτικὴν κοινωνίαν ἀτεμένως ἀτερος συγγράψεται τῷ ἐν ἀρετῇ. δῆλον γάρ  
20 ὡς νομίμως ἄρεται ὁ σπουδαῖος, καὶ ὁ φύλος οὖν ἀρχιμήτεται νομίμως. παντὸς  
γάρ μαλάκιον, φύλακες ὁ σπουδαῖος τῆς πολιτικῆς κοινωνίας. ἡ μὲν οὖν τῶν ἀγα-  
θῶν φύλακα πάντως κατ' ισότητα· εἰσὶ δέ πως καὶ αἱ λοιποὶ ἐν ισότητι. καὶ  
γάρ οἱ δι' ἡδονὴν ἀνταποδιδόσαντις ἀλλήλοις ἡδονὴν καὶ οἱ διὰ τὴν γρείαν ἀν-  
θυπονοργοῦσι τὰ γρήσμα. ἔνιοι δὲ ἔτερον ἀντί ἔτέρου καταλάττονται. οἵνοι  
25 ἡδονὴν παρέχοντες λαμβάνουσι τὴν κατὰ γρήσμαν ὠφέλειαν, ὡς οἱ διὰ τὴν  
εὐτραπεζίαν ἀξιούντες τυγχάνειν γρηγοράτων. ὅτι δὲ καὶ ἡττον φύλοι εἰσὶν οἱ  
τοιωτοί καὶ ἡττον μένουσιν, εἴρηται. δῆλον δὲ καὶ δὲ ἔξῆς λέγεται. ὅτι καὶ οἱ  
30 διμοιρίστητα τοῦ αὐτοῦ καὶ διορμούστητα διοκούσι φύλακες καὶ οὐ διοκοῦσιν. ἡ  
μὲν γάρ ὑπάρχει τῷ κατ' ἀρετὴν φύλῳ καὶ τῷ ἔργῳ καὶ τῷ γρήσμαν. ταύτη  
35 ἔπειταν καὶ αὐτοί φύλακες νομίμουνται· ἡ δὲ διὰ μὲν τῶν ἀγαθῶν ἀνταρθητος καὶ  
μόνιμος, αὐτοί δὲ καὶ διαβολὴν δέχονται καὶ μεταπίπτουσι. ἕρθονται οὖν ἔσται.  
διαφέρουσι δὲ καὶ ἄλλως τῷ τῷ γάρ μὲν τῶν ἀγαθῶν καθ' αὐτὴν εἰναι· δι' αὐ-

1 ὑπερέχειται ὑπερέχειται N      4 οἴηται] εἴη τε Z      πλούτῳ καὶ δυνάμει Ba:  
πλούτου καὶ δυνάμεως ZN      8 θαυμάζῃ scriptis: θαυμάζει NBa: θαυμάζει Z  
5 διαφέροντα Ba: διαφέροντος ZN      6 ὡς καὶ a      16 τὸν ZB: τὸ N: τὸ a      ἀτέμνως]  
ἀυτοῦ ZNa: αὐτὴν B      7 ὁ inserui      8 ὑπερηφανίαν Za      θεραπείαν  
corr. ex θεωρίᾳ, sed ut evaserit θεραπείαν Z      10 πρὸς ὑπερέχοντας Z: πρὸς ὑπερέ-  
χοντα N: πρὸς τῷ ὑπερέχοντα Ba      12 τῷ δυνάστῃ BNa      13 ἔγει a  
οὕτως om. Ba      14 γε om. Ba      15 εὐήθυς a  
ἀπορία] ἀπόκρισις Ba      μὲν om. Ba      16 τῷ ZB: τῷ N: τὸ a      ἀτέμνως]  
ἀμέσως a      17 διακωλύει a      19 τῷ]  
ἀλτῷ a      20 παντὸς ZB: πάντως Na      21 ὁ σπουδαῖος om. a      23 οἱ δι' ἡδονὴν]  
ἡ δι' ἡδονὴν Z      ἀνταποδιδόσαν N      25 παρέχοντα N      28 φύλακες] φύλοι a  
31 διαβολὴ Z      δέχονται om. om. N      29 ἔργοις] ἔργον Ba      32 post ἄλλως  
add. οἴον N      εἰναι om. N

τοὺς γάρ φιλοῦσιν ἀλλήλους· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ συμβεβηκός, καὶ οἱ μὲν ἀγα- 140<sup>α</sup>  
θοὶ πάρρων εἰσὶ τοῦ ἀδικῆσαι ἀλλήλους. οἱ γε οὐδὲ τοὺς μηδὲν προσή-<sup>β</sup>  
κοντας ἀδικοῦσιν, οἱ δὲ τὰς ἄλλας φιλίας ἔχοντες καὶ ἀδικήσαντες ἀλλήλους.  
εὗροι δὲ ἀν τις καὶ ἄλλας πολλὰς αὐτῶν διαφέρονται. ταῦτη δὲ ἀνάμοιαι οὖσαι  
5 τὴν πρώτην φιλίαν οὐ φαίνονται φιλίαν.

p. 1158b11 Ἐπερον δέ ἐστι φιλίας εἰδος. τὸ καὶ<sup>β</sup> ὑπερογήγην ἔως ταῦτα  
μὲν οὖν ἀφείσθιο.

Καὶ γάρ ἐστιν ἀλλοτριώτερον ὥσπερ καὶ δέκατον τὸ μὲν κατ' ἴσοντα<sup>α</sup> 43  
ἐστι. τὸ δὲ καὶ<sup>β</sup> ὑπερογήγην, οἷον πατρὸς πρὸς οὐτὸν καὶ δεσπότου πρὸς δούλουν  
10 καὶ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα καὶ ὅλως ἀρχοντος πρὸς ἀρχόμενον. οὕτω καὶ φιλία, 45  
ἡ μὲν κατ' ἴσοντα. ἡ δὲ καὶ<sup>β</sup> ὑπερογήγην. ἔνικε γάρ πως τῇ δικαιοισθνῃ,  
ἔστι δὲ καὶ ἡ καὶ<sup>β</sup> ὑπερογήγην φιλία ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐν οἷς καὶ τὸ καὶ<sup>β</sup> ὑπερ-  
ογήγην δίκαιον. ἡ γάρ πατρὸς πρὸς οὐτὸν φιλία καὶ ὅλως πρεσβύτερου πρὸς  
γενέτερον (ἔστι δὲ φρονιμώτερος ὁ πρεσβύτερος ἵνα ἀργητος) καὶ ἡ ἀνδρὸς πρὸς  
15 γυναῖκα καὶ ὅλως ἀρχοντος φιλία πρὸς ἀρχόμενον καὶ<sup>β</sup> ὑπερογήγην ἐστι. ὅτι-  
λον γάρ ὡς τὸ μὲν ἀργεῖον ὑπερέχει, τὸ δὲ ἀργύμενον ὑπερέχεται. σὺν τούτῳ<sup>α</sup> 20  
οὖν καὶ ἡ φιλία. σὺν τῷ τὸν μὲν ἀργεῖν τὸν δὲ ἀργεσθαι. διαφέρουσι δὲ  
καὶ αὐταις αἱ καὶ<sup>β</sup> ὑπερογήγην ἀλλήλων. οὐ γάρ ταῦτα ὑπάρχει γονεῦσι παρὰ  
τέκνων καὶ ἀργουσι· παρὰ ἀρχομένων οὐδὲ οὐτοῖς παρὰ γονέων καὶ ἀρχομένοις  
25 παρὰ ἀργοτων. ἀλλ ἐισὶ τινες φυσικαὶ οἰκεῖαι γονεῦσι παρὰ τέκνων ὑπουρ-  
γίαι. καὶ τέκνοις παρὰ γονέων προστάξεις καὶ ἐπιμέλειαι. ὃν οὐδὲν μέτεστι  
τοῖς ἀργουσι καὶ ἀρχομένοις· καὶ αἱ φιλίαι οὖν ταῦτη διαισθανουσιν. ὅτι δὲ  
πατρὸς πρὸς οὐτὸν καὶ οὐτῷ πρὸς πατέρα οὐ τὰ αὐτὰ ὑπάρχει, οὐδὲ<sup>β</sup> 141<sup>α</sup>  
ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα καὶ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα. γονεῦσι μὲν γάρ καὶ ἀν-  
25 δράσι προσήκει ἀργεῖν. οἵτις δὲ καὶ γοναιξὶ οὐ. καὶ τοῦτο ποιεῖ τὴν φιλίαν  
αὐτῶν οὐ κατ' ἴσοντα ἀλλὰ καὶ<sup>β</sup> ὑπερογήγην. ταῦτα μὲν οὖν πᾶς ἂν συγ-  
χωρήσειεν. ἦν δὲ ἐπιφέρει αἰτίαν τὸ μὴ τὴν αὐτὴν εἶναι φιλίαν πατρὸς πρὸς  
οὐτὸν καὶ οὐτῷ πρὸς πατέρα καὶ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα καὶ γυναικὸς πρὸς ἄνδρα, 5  
σφέδρα ἐστὸν ἀμειβεβηγέναις. λέγει δὲ οὗτος· ἔτέρα γάρ ἐκάστω τούτων  
30 ἀρετὴ καὶ ἔργον. οὐ φασι δέ τινες ἀλληγορεῖσθαι τοῦτην εἶναι πατρὸς καὶ ἄλλην

2 ἢ ante εἰσὶ Ba      2. 3 προσήκοντα N      3 ἀδικῆσαι Z      4 τις om. Ba  
πολλὰς superscriptum N      αὐτῶν πολλὰς Z      6 φιλίας εἴδος Z: εἴδος φιλίας N  
8 ἀλλοτριώτερά NB      10 ἀρχοντος Ba: ἀρχοντα N: ἀρχον Z      12 ἐν τοῖς αὐ-  
τοῖς—φιλία (13) Z in marg., sed habet ἐν τοῖς τοσαύτοις 14 φρονιμότερον N  
15 φιλία om. Ba      καθ' ὑπερογήγην δὲ ἔστι N      16 ἀργεῖν] ἀργεῖν Z      τούτῳ  
B ex τούτοις Za: τοῦτο N      17 ἡ φιλία] ὡ φιλίας B      σὺν τῷ NB: ... τῷ Z  
18 γονεῦσι N      18. 19 παρὰ τέκνων] περὶ τέκνων N      20 οἰκεῖς N      περὶ<sup>α</sup>  
τέκνων N      21 τέκνοις] τέκνων Za      μέτεστη] μετέστη N      22 δὲ om. Z  
23 οὐ τὰ αὐτὰ ὑπάρχει οὐδὲ] καὶ N      24 γονεῦσι—ἄνδρα (28) om. N      γάρ  
om. Z      25 γυναιξὶ δὲ καὶ οἵτινι Ba      26 αὐτῶν Z: αὐτοῖς Ba      καθ' ὑπε-  
ρογήγην] μετὰ ὑπερογήγης Z      πᾶς] πᾶς B      ἣν om. a      29 ἐκάστω Na: ἐκάστη<sup>α</sup>  
ZB      30 καὶ τὸ ἔργον Arist.

υίος οὐδὲ ἀλληγράνδρος γυναικὸς δὲ ἔτεραν. ἐξαρχεῖ δὲ ἐπ' ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐξετάσαι τὸν λόγον· τὰ γάρ αὐτὰ καὶ περὶ πατρὸς ἥρησον καὶ υἱοῦ.  
 ἔρωτῶν δὲ τὸν τρόπον τοῦτον καὶ μᾶλιστα σι Σωκρατικού. ὅρα τὸν μὲν ἄνδρα  
 χρήδικασιν εἶγαι, τὴν δὲ γυναικαν ἀδικον; οὐδὲ τούτου. τί δέ; τὸν μὲν ἄνδρα  
 5 σώφρονα, τὴν δὲ γυναικαν ἀκόλαστον; οὐδὲ τοῦτο. οὗτοι δὴ καθ' ἑκάστην 10  
 ἐπιόντες ἀρετὴν καὶ λαβήσατε, οἵτι δεῖ καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναικαν πάσας  
 ἔχειν τὰς ἀρετὰς συμπεραίνονται, οἵτι δὲ αὐτὴ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἀρετῆ. τί  
 οὖν ἥρησον πρὸς τὰ τοιοῦτα; η ἀρκτέον ἀπὸ τοῦ ἀρχοντος καὶ ἀρχομένου.  
 εἰ γάρ τοῦ μὲν ἀρχοντος ἀρετὴ ἐν τῷ ἀρχεῖν καλῶς, τοῦ δὲ ἀρχομένου ἐν  
 10 τῷ ἀρχεῖσθαι καλῶς, οὐκ ἀν εἴη δὲ αὐτὴ ἀρχοντος καὶ ἀρχομένου ἀρετῆ. καὶ  
 γάρ κακία μὲν ἀρχομένου. ἀν τὰ τοῦ ἀρχοντος πράττῃ, κακία δὲ ἀρχοντος,  
 ἀν τὰ τοῦ ἀρχομένου ποιῇ, ὥσπερ καὶ κυβερνήτου μὲν ἀρετῆ, ἀν τὰ τοῦ 15  
 κυβερνήτου ποιῇ καὶ ἀρχῆ τῶν ναυτῶν, τῶν δέ γε ναυτῶν ἀρετῆ, ἀν ἀρχονταί  
 15 ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου. εἰ δὲ τῆς αὐτῆς ἐπιστήμης ἐστι τὸ ἀρχεῖν καὶ τὸ  
 ἀρχεῖσθαι, οὐδὲν τοῦτο ἐμποδὼν τῷ λόγῳ. τάχα μὲν γάρ καὶ πρὸς τοῦτο ἐν-  
 στάτη ἄν τις, ὡς ἵκανοῦ τινος ἐσομένου ἀρχεῖσθαι, μὴ πάντως δὲ ἀρχεῖν. οἱ  
 γάρ εἰλιτιμένοι ὑπακούειν τῶν ἀρχόντων, ἀρχεῖσθαι μὲν ἀν δύναντο κατ' εἴδος.  
 ἀρχεῖν δὲ οὐκ ἴσασιν. εἰ δὲ καὶ διηθή τὸν αὐτὸν ἐπιστασθαι ἀμφω, ἀλλ' η  
 μὲν ἀρχεῖ ἀλλη ἀρετῆ, η δὲ ἀρχεῖται ἑτέρᾳ. εἰ δὲ ἀλλη μὲν ἀρετὴ ἀρχον-  
 20 τος, ἔτερα δὲ ἀρχομένου (εἰσὶ δὲ ἐν ταῖς εἰρημέναις πάσαις κοινωνίαις ἀρχον-  
 τες καὶ ἀρχόμενοι· πατέρων μὲν γάρ ἀρχεῖ, νίσι δὲ ἀρχονταί καὶ ἀνὴρ μὲν  
 ἀρχεῖ, γυνὴ δὲ ἀρχεῖται), ἀλλη ἀν εἴη τούτων ἑκάστου ἀρετῆ. ταῦτα μὲν οὖν  
 μᾶλλον, ἐπισκεπτέον.

Ἐν πάσαις δὲ ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς καθ' ὑπερβολὴν φιλίαις οὐ μόνον  
 25 τὴν φιλίαν δεῖ εἶναι ἀνάλογον ἀλλὰ καὶ τὴν φιλησίν. καὶ σχεδὸν διὸ τὴν  
 φιλησίν καὶ η φιλία ἔξει ἀνάλογον. ἀν γάρ οἱ κρείττων καὶ ὠφελιμώτερος  
 μᾶλλον φιληται τοῦ ηττον τοιούτου, ἀνάλογον ἔξει καὶ η φιλησίς καὶ η φιλία. 25  
 ὡς γάρ ἐν ταῖς πολιτικαῖς διανομαῖς κατ' ἀξίαν δεῖ τὴν τιμὴν νέμεσθαι, οὐ-  
 τῶς καὶ ἐν ταῖς φιλίαις ταῖς καθ' ὑπεροχὴν τὸ φιλεῖσθαι κατ' ἀξίαν νέμε-  
 30 σθαι. ἔσται γάρ ισότητα, ἀν τὸ φιλεῖν καὶ τὸ φιλεῖσθαι ἀνάλογον γίγνεται καὶ  
 κατ' ἀξίαν. οὐτοις δ' οἱ λόγοι μηρύει δεῖν τοὺς γονεῖς μᾶλλον φιλεῖσθαι ὑπὸ  
 τοῦ οὗτον η φιλεῖν, εἰ καὶ μὴ συμβαίνει οὕτως. εἰσὶ γάρ καὶ ὠφελιμώτεροι  
 καὶ κρείττους. ο δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν ἀλλων ἀρχόντων. θσω γάρ

- |                             |                                                |                                         |             |
|-----------------------------|------------------------------------------------|-----------------------------------------|-------------|
| 2 ἐξετάσαι N                | 3 cf. Arist. Polit. I, 13 p. 1260a22           | 4 ἀδικον οι. Z                          |             |
| 6 λαρβάνοντες α             | 6. 7 ἔχειν τὰς ἀρετὰς πάσας α                  | 8 τὰς τοῦ ἀρχοντος Ζ                    |             |
| 11 πράττη] πράττει N        | 12 ποιῇ οι. Ba                                 | ώστερ] ως Ba κυβερνήτου α:              |             |
| κυβερνήτης Z: κυβερνίτης N  | 12. 13 τοῦ κυβερνήτου] κυβερνίτου N            | 13 ποιῇ]                                |             |
| ποιεῖ N                     | ἀρχῆ] ἀρχοντος α                               | τῶν δέ γε ναυτῶν ἀρετὴ ΖN: ναυτῶν δέ Ba |             |
| 14 κυβερνήτου] κυβερνίτου N | αὐτῆς οι. Ζ                                    | ἐστι οι. Ba τὸ (post καὶ)               |             |
| οι. Ba                      | 18 τὸν αὐτὸν] τῶν αὐτῶν Ζ                      | 19 ἀρχεῖ] ἀρχεῖν Ζ                      | 20 ἔτερα]   |
| ἄλλη Ba                     | 21 καὶ ἀνὴρ — ἀρχεῖται (22) οι. Ba             | 22 δὲ οι. α                             | 25 εἶναι    |
| corr. ex εἰδέναι Ζ          | 27 φιληται ZB: corr. ex φιλεῖται N: φιλεῖται α |                                         |             |
| ἀναλόγως Ba                 | 28 νέμεσθαι] γίνεσθαι Ba                       | 29 καὶ οι. NBa                          | 31 δ' οι. α |
| 32 καὶ — οὕτως οι. α        |                                                |                                         |             |

ἀμείνους, μᾶλλον αὐτοὺς δεῖ φιλεῖσθαι. Σητῆσαι δὲ ἂν τις περὶ τῶν καθ' 141<sup>a</sup> ὑπερογήγη φιλιῶν πότερον ἐν τοῖς εἰρημένοις εἴδεσι γίνονται ἢ ἄλλα τινὰ φιλίας εἴδη ταῦτα ἔστι. λέγει δὲ καὶ Εὔδημος καὶ Ηερόφραστος, ὅτι καὶ αἱ καθ' ὑπερογήγη φιλίαι ἐν τοῖς αὐτοῖς γίνονται, ἢ δὲ ἡδονὴν ἢ διὰ τὸ γρήσιμον ἢ δὲ ἀρετὴν. γένονται τῷδε φίλοι ἢ μὲν ἄρχων ἢ δὲ ἀρχόμενος καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔσονται φίλοι, τὰ δὲ νόμιμα φιλάσσουσιν ἐν τῷ εἶναι τῷ φίλῳ. ὃ μὲν ὑπερεγγύμενος θεῖα προστάττει ὁ νόμος, ὃ δὲ ὑπερέγγων, καὶ πατήρ καὶ υἱὸς σπουδαῖοι· καὶ παντὸς μὲν μᾶλλον τὴν πατρικὴν ὑπερογήγη συγγωρήσει τῷ πατρὶ ὁ υἱός. ὑμοίως δὲ καὶ γυνὴ σπουδαῖα ἀνδρὶ σπουδαῖο· 10 ἑκάτερος γάρ αὐτῶν ἀκολουθῶν τῇ φύσει ὃ μὲν ἄρεσται ἢ δὲ ἀργήθεται, ἐν δὲ τοῖς μὴ σπουδαῖοις, μέσοις δὲ ὅπλοιν ὡς ἐγγωρεῖ καὶ δὲ ἡδονὴν φίλους εἶναι καὶ διὰ τὸ γρήσιμον, τὸν μὲν ὑπερέγγοντα τὸν δὲ ὑπερεγγύμενον, οἷον ἄρχοντα καὶ ἀρχόμενον, καὶ γυναικαὶ δὲ *(καὶ)* ἀνδραὶ ἀμφιτέρους ἔστι φίλους εἶναι. περὶ δὲ μίσου καὶ πατρὸς ἀπορήσαι ἀν τις, εἰ οἵνι τε κατὰ τὸ γρήσιμον φίλειν 15 ἀλλήλους ἢ δὲ ἄλλο τι βιώνεται τάχαθι τῷ σιεῖ τὸν πατέρα, ἢ δὲ αὐτὸν τὸν υἱόν, ἀν γε κατὰ φύσιν φίλη· ὥστ' εἴκας φυσική τις φιλία αὕτη εἶναι μᾶλλον, παρακολουθεῖν δὲ τὸν πατέρα, διαν φυσικῶς γίνηται, καὶ τὸ ἄδικον καὶ τὸ γρήσιμον. ταῦτα μὲν οὖν ἐπιτικεπτέον ὡς ἔχει.

Φησὶ δὲ μὴ ὑμοίως ἔχειν τὸ ίσον ἐν τοῖς δικαίοις καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ· 20 ἐν μὲν γάρ τοῖς δικαίοις πρῶτον μὲν ίσον τὸ κατ' ἀξίαν καὶ τὸ μὴ τῶν αὐτῶν τυγχάνειν τὸν κρίτην τῷ ἐλάττονι, δευτέρως δὲ τὸ κατὰ τὸ ποσόν. λέγει δὲ ἐν ὅλοις ίσον τὸ κατ' ἀριθμόν. γίνεται δὲ ἐπειδὴν ίσων τυγχάνωσιν οἱ ἐλεύθεροι πάντες, μάλιστα δὲ ἀξιούσι ταύτη γρήσθει τῇ ισότητι οἱ δημοκρατούμενοι. ἀντὶ γάρ τὸν ἐλεύθεροι εἶναι πάντες τῶν σιτῶν καὶ ὕμοιων 25 τυγχάνειν ἀξιούσιν. ἐν δὲ τῇ φιλίᾳ τὸ μὲν κατὰ ποσὸν ίσον πρῶτον | (δεῖ 141<sup>b</sup>) γάρ τοὺς τῷ ὅντι φίλους είναι ἀλλήλοις (Ισούς), τὸ δὲ κατ' ἀξίαν δευτέρως. οὐ βιώλεται γάρ η κυρίως φιλία ἐν ὑπερογῇ εἴναι τοῦ ἑτέρου. ὅπλον δὲ ἐν οἷς πολὺ τὸ διάτητον των πρὸς ἀλλήλους. οὐ γάρ γίνεται φίλος ὁ μηδενὸς ἀξιος τῷ ἐναρέτῳ καὶ σπουδαῖος οὐδὲ τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πολὺ καταδέεστεροι· 30 οὐδὲ τοῖς θεοῖς δὲ τὴν κυρίως φιλίαν εἰσὶ φίλοι οἱ σπουδαῖοι καὶ οἱ καλού-

2 γίνονται NB: γίνεται Ζα 3 καὶ αἱ (αἱ om. a) καθ' ὑπερογήγη φιλίαι post γίνονται (4) ZN 4 ἢ δὲ ἀρετήν] finis Ζ

5 Hinc libri RNBa

7 προστάττει] πράττει τὸ 8 μὲν ὁμ. R 9 γυνὴ B: ἡ γυνὴ NRa 10 κολουθίων R 13 post ἀρχόμενον repetunt καὶ διὰ τὸ γρήσιμον Na γυναικες R δὲ καὶ ἀνδρας Diels: δὲ ἀνδρί libri ἀνδρία R φίλους Ba: φιλίαν NR 14 ἀπορήσειν Ba 15 τάχαθον Ba νίστη] νύφη Ba 16 φίλη] φιλη R 14 παρακολουθη R 19 ἐν τοῖς libri, ut Arist. codd. MbOb: ἐν τε τοῖς Arist. vulg. 20 πρῶτον libri cum Arist. cod. Mb: πρώτως Arist. vulg. τὸ κατ'] τῷ κατ' N 22 ἐν ἀλλοις] Ethi. Nicom. E 10 p. 1134a28 τὸ κατ' N: κατ' RBA 23 ἐλευθέρου Na ἀξιοῦσι corr. ex ἀξιοῦσθαι N cf. Polit. E 1 p. 1301b29; Z 2 p. 1317b4 24 ἐλευθέρους αἱ 25 μὲν om. R κατὰ τὸ ποσόν Ba 29 καὶ οὐδὲ N: οὐ καὶ R πολὺ] πολὺ N 30 δὲ τὴν] ἔστι τις αἱ φιλίαν] φίλος αἱ εἰπὲ δὲ φίλοι αἱ

μενοι θεοφιλεῖς. λέγω δὲ τὴν κατ' ισότητα· πολὺ γάρ τὸ μεταξὺ διάστημα. 14<sup>v</sup>  
ἀλλὰ ἀγαπητόν, ἃν εὐμενεῖς καὶ θεως αὐτοὺς ἔχωμεν, ήμεν δέ ὡςι σεβάσμιοι. 6  
φανερὸν οὖν, ὡς καὶ τὰ δικρίτερα διαφέρει ταῦτα τῶν πραγμάτων διαφερόν-  
των. οὐ γάρ λέγωμεν, ὅτι σέβεται ὁ φύλος τὸν φύλον οὐδὲ ὡς θεός ἐστι καὶ  
5 ἐπήκουος αὐτοῦ ταῖς εὐχαῖς· ἀλλὰ τὸ μὲν σέβεσθαι πολὺ καταδεεστέρου, τὸ δὲ  
θεῶς εἶναι πολὺ ὑπερέχοντος.

Ἄκριτῶς μὲν οὖν οὐκ ἔστι λόγῳ διορίσαι μέγρι πότισμα τῆς ὑπερηφάνειας· εἰ  
οὕσης ἔχωμεν φύλαν εἶναι. οὐδὲ γάρ τὰ ἄλλα τὰ πρακτὰ δυνατὰν ἀκριτῶς  
διορίσαι. Ήμως δὲ ὅταν πολὺ γάρ τὸ μεταξὺ διάστημα, οὐ γίνεται φύλον. διὸ 25  
10 καὶ ἀπορεῖται εἰ βουλήσεται ὁ φύλος τῷ φύλῳ τὰ μέριστα ἀγαθός. οὖν θεὸν  
γενέσθαι. φανερὸν μὲν οὖν ὅτι τὰ διόνυσα τοῦ βουλήσεται ὁ φρόνιμος· τοι-  
οῦτον δὲ τὸ ἐξ ἀνθρώπου θεὸν γενέσθαι· ἀλλὰ ἐξ ὑπομέτεως. εἰ δυνατὸν εἴη  
θεὸν γενέσθαι, ὅρα γε βουλήσεται; σχεδὸν γάρ θελήσει τὸν φύλον μὴ εἶναι  
φύλον. ὕστε οὐδὲ ἀγαθὸν αὐτῷ. ὁ γάρ φύλος ἀγαθός. εἰ τῷ φύλῳ βούλεται  
15 ὁ φύλος αὐτοῦ ἐκείνου ἔνεκεν τὸ ἀγαθόν, ἐθελήσει πάτεραν αὐτὸν ὑπερηφάνην ἔχειν  
ἀγαθοῦ. ταῦτα μὲν οὖν ἀπορείσθω. ἀ δὲ ἐξῆς λέγει φύτευσιν τὸν φύλον αὐτῷ  
τῷ μάλιστα βούλεσθαι τάχαθλόν, οὐ περὶ τῶν πρώτην σιτίαν ἔχόντων εἴ-  
ρησαι ἀλλὰ περὶ τῶν διμονύμων λεγομένων φύλων. λέγει δὲ ἐξῆς τὴν αἰτίαν.  
δι’ ἣν οἱ ποιλοὶ βούλονται φύλετοι μᾶλλον γάρ φύλον. διὸ γάρ τὴν φύλοι-  
20 μίαν τοῦτο πάσχουσιν, ἥγιον μενοι ταῦτον εἶναι τὸ φύλετον τῷ τιμάσθαι· ἔστι  
δὲ ἔτερον. τὸ μὲν γάρ τιμάσθαι οὐ δι’ αὐτὸν αἴρονται ἀλλὰ κατὰ συμ-  
βεβήκος, ὑπὸ μὲν γάρ τῶν ἐν ταῖς ἔξωστίσις χαίρουσι τιμώμενοι δι’ ἐλέ-  
πιδα τοῦ τεύχεσθαι τινῶν καὶ σῆμα δυνάμεως ἐφίεμενοι· ὑπὸ δὲ τῶν οὐδὲν.  
ἥγιον μενοι μάρτυρας ἔχειν. ὅτι εἰσὶν ἀγαθοί. ἀπεινέσσουσιν οὖν βεβαιοῦντες ἦν  
25 ἔχοντες περὶ αὐτῶν δόξαν. τῷ φύλετον δὲ καθ’ αὐτὸν γαίρουσι. κρείτ-  
τον οὖν τὸ φύλετον τοῦ τιμάσθαι καὶ ἡ φύλα τῆς τιμῆς. τὸ γάρ καθ’  
αὐτὸν αἴρετὸν βέλτιον τοῦ δι’ ἔτερον.

Ἔστι μὲν οὖν ἡ φύλα καὶ φύλετον εἶναι τῷ φύλετον μᾶλλον δὲ δοκεῖ ἐν τοῖς  
τῷ φύλετον εἶναι γάρ ἐν τῷ φύλετον. γάρ ἐνέργεια ἔκατέρων τῶν φύλων ἐν  
30 τῷ φύλετον· τὸ δὲ φύλετον οὐκ ἔστιν αὐτῶν ἐνέργεια. ἔκαστον δὲ περὶ ἔκεινός  
ἔστι περὶ δέξιοι τὴν ἐνέργειαν. σημεῖον δὲ φέρει τούτου τὸ καὶ τὰς μητέρας  
τῷ φύλετον χαίρειν, καὶ μὴ φύλονται. ὑπὸ γοῦν τῶν εἰς τροφὴν διθέντων ἀλ-

1 τὴν] τοῦ Ba 2 αὐτοὺς ἔχωμεν] ἔνυτοις ἔχομεν α ὁτι Diels: εἰσι libri 4 οὐδὲ ὡς]  
οὐδὲ a 5 εὐχαῖς NRa: ψυχαῖς B; cf. Plat. Phileb. p. 25 B σέβεσθαι superseriptio  
ἐν R πολὺ R: πολὺ corr. ex πολὺ N καταδεεστέρου πολὺ a 7 λόγῳ R<sup>2</sup> πά-  
σου] πόσης R 8 δυνατὰ a 9 διωρίσαι R 10 εἰ] ἡ N 11 γενέσθαι] γεγένεσθαι R<sup>2</sup>  
6 οιν. R 12 γενέσθαι NR: ὑπάρχειν Ba 14 ἀγαθὸς εἴη τῷ φύλῳ NRB: 6 γάρ  
φύλος ἀγαθὸς εἴη εἰ γοῦν τῷ φύλῳ a 15 ὁ φύλος a: φύλος NRB 16 ἀπορήσθω R:  
ἥπορετον N: ἥπορήσθω B 2 N: ἡ R 16. 17 αὐτῷ libri 17 τάχαθλός δὲ, οὐ  
Na φύλαν post ἔχόντων add. B 18 περὶ R<sup>2</sup> τὴν αἰτίαν om. NR 20 εἶναι  
om. Ba 21 αὐτῷ libri 22 ταῖς om. B 23 τεύχεσθαι] φεύχεσθαι R καὶ  
om. R 25 αὐτῶν libri τῷ—οὖν (26) om. R χαίρουσι καθ’ αὐτό Ba  
29 ἔκατέρων] R 30 αὐτῶν B: αὐτοῦ RN<sup>a</sup> ἔκαστον R: ἔκαστος NBa δὲ (post  
ἔκαστον R<sup>2</sup>) 31 δὲ om. R 32 τροφὴν scripsi: βιλὴν NRB: lac. 16 fere litt. B

λαὶς γρυπαῖς ἀγριοσύνης εἰνίστε οὐ φιλοῦνται μέν. ἵκανὸν δὲ αὐταῖς ἄν 142  
ὅρῶσιν εὖ πράττουντας. εἴληφε δὲ οὐ φιλίαν, ἀλλὰ φίλησιν· ἡ γάρ φιλία  
ἐν τοῖς ἀντιφίλοισιν. ἀλλὰ διμως ἔγνος τι φιλίας ἡ τῶν γονέων πρὸς τὰ τέ-  
κνα. ἔγνος δὲ λέγω, διότι ἐνίστε οὐκ ἀντιφίλοισιν οἱ υἱεῖς· πλὴν σφέδρα τοικε  
5 τῇ φιλίᾳ, διότι βούλονται τῷ γαλλά τοῖς υἱεσιν οἱ γονεῖς αὐτῶν ἐκείνων ἔνεκκ.  
ἐν τούτῳ δέ ἐστι τὸ μᾶλιστα τῆς φιλίας ἔργον. εἰ οὖν μᾶλλον ἡ φιλία ἐν τῷ  
τῷ φιλεῖν ἡ ἀντιφίλεισθαι καὶ ἐπαινοῦνται οἱ φιλοῦντες τοὺς φίλους. ἀρετὴ  
ἄν εἴη φίλων τὸ φιλεῖν. ἐκάστῳ γάρ

\* \* \*

10

\* \*

Εἰπὼν ἐν ἀργῷ ὡς τὸ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου ἐφίσται, οἷον ἐρᾶν δυμβρού 27  
γαῖαν Ἑγρανθεῖσαν', ἐπιφέρει τούτου τὴν λύσιν μαλακῶς· καὶ φῆσιν ὡς οὐ καθ'  
αὐτὸ δὲ λάλα κατὰ συμβεβήκεις τὸ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου ἐφίσται· καθ' αὐτὸ  
γάρ τοῦ μέσου ἐφίσται· ἐστι γάρ τοῦτο τὸ ἀγαθόν. παραδείγματα δὲ τοῦ τὸ  
15 ἐναντίον τοῦ ἐναντίου ἐφίστησθαι μὴ καθ' αὐτὸ δὲ λάλα κατὰ συμβεβήκεις ταῦτα 30  
φῆσιν. οἷον τὸ ὄγρὸν οὐκ ὑπερέγρανθῆναι βούλεται ἀλλὰ πρὸς τὸ μέσον ἐλ-  
θεῖν· εἰ γάρ οἱ ἀλλὰ ὑπερυγρανθεῖν, οὐ διὰ τοῦτο τὸν δυμβρὸν ὀλιθεὶ πρὸς τὸ  
κάτω, ἵν' ὑπερέγρανθῆ, ἀλλ' ἵνα τὴν πολλὴν ἀποβάλλῃ ὑγρότητα· διμοίως δὲ  
καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὰ ἄλλα. |

20 p. 1159b25 ("Εἰσικε δέ, καθάπερ ἐν ἀργῷ εἴρηται, ἕως πολλὰ γάρ τὰ 142  
κοινὰ ἴσοις οὖσιν).

"Εἰσικε δέ. οἱ καὶ ἐν ἀργῷ εἴρηται, ἐν οἷς ἔλεγε "καὶ τῶν δικαίων τὸ μά- 4  
λιστα φιλικὸν εἶναι" τοῖς νῦν εἰρημένοις εἶναι διμοίον. ἡ γάρ φιλία καὶ τὸ 5  
δίκαιον περὶ τὰ αὐτά ἐστι καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς, οἵς φιλία ἐστὶν ἐν τοῖς συστρα-  
25 τιώταις καὶ τοῖς λοιποῖς διμοτέχνοις, ἀλλὰ καὶ τὸ δίκαιον ἐν τούτοις. οὐ γάρ  
αἰρήσεται τις ἐκ τούτων τὸ παρ' οἰδίαν λαβεῖν. ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ αὐτά· περὶ  
τὰ στρατιωτικὰ γάρ ἡ φιλία τοῖς στρατιώταις. κατασκευάζων δὲ τὸ ἐν οἷς

3 τοῖς] ταῖς N 4 πλὴν] πλεῖν R 7 cum verbis φιλεῖν ἡ desinit R, ubi quae  
sequuntur a manu altera transcripta sunt ex N 8 post verba ἐκάστῳ γάρ B

habet ζητ; de librorum turbis exposui in praefatione; hic hiatum significasse sat  
habui: deest enim paraphrasis eorum quae Aristoteles disputat c. 10 p. 1159a35—  
b19 11 ἐν ἀργῷ] Θ 2 p. 1155b3 12 τὴν λύσιν τούτου νῦν ἐπιφέρει N: ἐπι-

φέρει τούτου τὴν λύσιν Ba 13 κατὰ om. N 17 ὑπερυγρανθεῖη N: ὑπερυγρα-  
νθεῖη Ba 18 ἵν' ὑπερέγρανθῆ Ba: ἵνα Ἑγρανθῆ N 18 ἀποβάλλει N δὲ om. Ba

20 lemma intercedit in exemplaribus graecis, servarunt latina: *Videtur autem quem-  
admodum in principio dictum est usque multa enim communia equalibus existentibus*

22 ἔλεγε] Θ 1 p. 1155a28 24. 25 συστρατιώταις scripsi ex Arist.: στρατιώταις  
libri 26 τὰ κατὰ N: αὐτὰ Ba 27 κατασκευάζωνται a

ἐστι φιλία ἐν τοῖς αὐτοῖς καὶ τὸ δίκαιον φησι. πάσῃ γὰρ κοινώσει δοκεῖ τι 142v  
δίκαιον εἶναι καὶ φιλία. καθ' ὃσον δὲ κοινωνοῦσι· καὶ ἡς φῆσι τέχνης  
κοινωνοῦσι· κατὰ ταύτας καὶ φίλου εἰσὶν, οἷον εἴ τις τύχοι καὶ στρατιώτης καὶ το  
δικαστὴς ὁν, ἔτερος δὲ στρατιώτης μόνον, καὶ ἡ κοινωνοῦσι καὶ τὴν φιλίαν  
5 κατὰ τοῦτο ἔξουσιν, εἴτι δὲ καὶ τὸ δίκαιον. ἐν ἦ γάρ κοινωνοῦσι τέχνης, τὸ  
κατ' ἀξίαν λαμβάνειν ἐθέλουσιν. ἐστι δὲ ἀδελφοῖς μὲν καὶ ἑταίροις κοινά καὶ  
πλοῦτος καὶ κτήματα καὶ τὰλλα. μόνοις δὲ στρατιώταις τὰ στρατιωτικά·  
ὅμοιος δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. καὶ τοῖς μὲν ἀδελφοῖς πλεῖστον τὰ κοινά, τοῖς  
δὲ ἄλλοις ἐλάττω. καὶ γάρ καὶ φιλία μᾶλλον ἡ τῶν ἀδελφῶν ἢ ἡ τῶν συ-  
10 στρατιωτῶν. ἄλλα καὶ τὸ δίκαιον τοιοῦτον. διαφέρει γάρ τὸ ἐν τοῖς ἀδελ- 15  
φοῖς δίκαιον καὶ τὸ ἐν τοῖς λοιποῖς· αὐξῆσιν δὲ λαμβάνει τὸ δίκαιον τῷ μᾶλ-  
λον πρὸς φίλους γίνεσθαι. βουλήσειν δὲ τοῦτο δεῖξαι. ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐπι-  
γειρεῖ· εἰ γάρ δεινότερόν ἐστιν τὸ χρημάτων ἀποστερῆσαι ἑταῖρον ἢ  
πολίτην, καὶ τὸ πρὸς φίλους γινόμενον δίκαιον κρείττον ἐστιν. εἰ δὲ αὔξεται  
15 ἡ φιλία, αὔξεται καὶ τὸ δίκαιον. ὡς ἐν τοῖς αὐτοῖς δοκεῖ. μόρια δὲ τῆς  
πολιτικῆς αἱ κοινωνίαι τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν λοιπῶν εἰσιν, ἀκολουθοῦσι δὲ  
αἱ φιλίαι τῶν στρατιωτῶν ταῖς ἐκείνων κοινωνίαις.

20

\* \* \*

\*

20 Τρίτον εἶδος πολιτείας φησὶ τὴν τιμοκρατίαν. Ἡ λέγεται διὰ τὸ ἀπὸ τι- 37  
μημάτων γίνεσθαι. διδόντες γάρ γρήματα τὸ ἀρχεῖν ἐλάμβανον· διὰ τοῦτο καὶ  
τιμοκρατία ἐλέγετο. *(# # #)* κακίᾳ δὲ τῶν ἀρχόντων εἰσὶν, δταν ἐξ ἀρι-  
στοκρατίας εἰς ὀλιγαρχίαν μεταβῆ, καὶ ταύτην φαίλην. εἰ γάρ ἡ ὀλιγαρχία  
25 ἀγαθή, οὐδὲν συμβῆσται γείριστον. *(# # #)* ηκιστα δὲ μοχθηρόν ἐστιν 40  
ἡ δημοκρατία. τὴν δημοκρατίαν ἐλάττω φησὶν εἶναι κακίαν τυραννίδος καὶ  
ὀλιγαρχίας διὰ τὸ ἐπὶ μικρὸν παρεκβαίνειν τὴν δημοκρατίαν. ητις ἐστὶ πο-  
λιτεία. εἰ γάρ καθ' αὐτὴν σκοπήσεις, γείρω ἀνεύρησεις τὴν δημοκρατίαν τῶν  
ἔτερων. εἰ γάρ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ πάντες ἀρχουσιν, ἐν τῇ τυραννίδι καὶ

1 τοῖς αὐτοῖς scripsi: αὐτοῖς Ba: τούτοις N 3 τύχοι B: τύχαι N: τύχη a  
3. 4 στρατιώτης ὁν καὶ δικαστὴς N 5 ἔτι B: εἰ N: ἔτεροι a καὶ ἐν ἦ  
γάρ a 7 τοῖς στρατιώταις B τὸ στρατιωτικὸν a δὲ om. Ba 9 καὶ  
φιλία Ba: ἡ φιλία N 10 γάρ om. Ba 11 τῷ Ba: καὶ N 13 ἔτιν  
om. Ba χρημάτων libri et Arist. cod. Mb: γρήματα Arist. vulg. 14 καὶ πρεσ-  
τον Ba 16 καὶ τῶν—στρατιωτῶν (17) om. B εἰτὶν post λοιπῶν om. a  
18. 19 desunt quae explicarint Aristotelia p. 1160a9—33 20 τιμοκρατείαν BNa  
ubique ἡ Ba: ητοι N 22 τιμοκρα ἐλέγετο B hiatum indicavi, pergit  
p. 1160b12 κακίᾳ δὲ τῶν ἀρχόντων scripsi ex Arist.: κακίᾳ δὲ τῶν ἀνθρώπων libri  
22. 23 ἀριστοκρατείας N 24 ἀγαθὸν Ba συρβῆ Ba hiatum indicavi  
25 δημοκρατεία N δημοκρατεία N τε καὶ N 26 ἐπὶ om. Ba δημοκρα-  
τεία N 26. 26 πολιτείας a 27 σκοπήση a εύρηση a: εῦρεις N  
δημοκρατεία N 28 δημοκρατεία N

ἢληρασθήτι τῇ μὲν ὀλέποι τῇ δὲ εἰς, γείρου δέ ἐστι τὸ πολιτεῖας φαύλους ἄρ- 142<sup>9</sup>  
γειν ἢ καὶ ὀλέπους ἢ καὶ ἔνα· γείρων ἄρα καὶ ἡ ὀημοκρατία τῶν λοιπῶν  
παρεκβάσεων.

45

\* \* \*

5

\*

Καὶ<sup>2</sup> ἔκάστην δὲ τῶν πολιτειῶν, τρία εἴδη πολιτείας εἰπών καθ'<sup>143</sup>  
ἔκαστον φησι φιλίαν εἶναι ἐφ' ὅσον καὶ τὸ δίκαιον. εἰ γάρ μεῖζον τὸ δί-  
καιον τὸ τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς ὑπὸ αὐτὸν παρὰ τῶν ἀριστοκρατῶν καὶ τι-<sup>15</sup>  
μοκρατῶν πρὸς τοὺς ὑπὸ γείρων, καὶ ἡ φιλία καλλίων. ἀνδρισμὸς δὲ τῇ βασι-  
λικῇ καὶ ἡ πατρική. διαφέρει δὲ ἡ πατρικὴ τοῖς εὐεργετήμασιν. αἵτιος γάρ  
ἡ πατρικὴ τοῦ εἶναι, δὲ ἐστι μέριστον. ἀλλὰ καὶ τοῖς προγόνοις ταῦτα  
ἀπονέμεται. οἵτοι συγκεχώρηται παρ' ἡμῶν τὸ ἀγαγεῖν εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς καὶ  
τὰ λοιπά. εἰ καὶ μὴ ἀμέσως ἀλλὰ διὰ μέσων τῶν πατέρων. ἢ καὶ τοῖς προ-  
γόνοις ταῦτα ἀπονέμεται παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν τὸ ἀγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸ<sup>20</sup>  
εἶναι. ὑπερέγειρε δὲ ἡ φιλία τῶν πατέρων καὶ βασιλέων καὶ οὐ τὸ αὐτὸν δί-  
καιον πατρὶ πρὸς υἱὸν καὶ βασιλεῖ πρὸς ἀρχομένους· οὐδὲ ἡ φιλία ὄμοια.  
ἢ δὲ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα φιλία ὄμοια τῇ ἀριστοκρατίᾳ· κατὰ τὸ  
πρέπον γάρ· καὶ γάρ ἀνδρὶ πλέον ἀγαθόν· οὗτοι καὶ τὸ δίκαιον.

Εἰπὼν ὄμοιαν εἶναι τὴν τῶν ἀδελφῶν φιλίαν τῇ τιμοκρατίᾳ, νῦν τῇ ἔται-<sup>25</sup>  
ρικῇ φησι διὰ τὸ ὄμοιον εἶναι, εἰ καὶ μικρὸν ἡ ἔταιρικὴ κρείττων. τῇ δὲ  
ἔταιρικῇ ἔστικε καὶ ἡ τιμοκρατική. ὡς γάρ οἱ ἀπὸ τῶν τιμημάτων ἀργοντες  
ἴσοι βούλονται εἶναι. οὗτοι καὶ οἱ ἔταιροι. || [(\* \* \*) ἔκάστῳ γάρ καὶ ἡ φιλία<sup>142</sup>  
πρὸς τὰ τέκνα τῆς φιλίας τοῦ βασιλέως. ἢν ἔχει πρὸς τοὺς βασιλευομένους,  
καὶ τοῦ δικαιού τοῦ πρὸς αὐτοὺς καὶ πάντων δὲ τῶν προγόνων ἡ πρὸς τοὺς  
25 ἐγγόνους φιλία καὶ τὸ δίκαιον ἐν ὑπεροχῇ πάντων, καὶ εἰ ἐστι τῶν ἀνωθέν  
τις ζωή· καὶ τὸ δίκαιον δὲ ἐν τούτοις τὸ κατ' ἀξίαν, οὐ τὸ κατ' ισότητα.  
ἀνδρὸς δὲ πρὸς γυναῖκα ἀριστοκρατικὴ φιλία καὶ δίκαιον ἀριστοκρατικόν, ἡ δὲ<sup>10</sup>  
τῶν ἀδελφῶν φιλία τῇ ἔταιρικῇ ἔστικεν.] ἔταιρικὴ δὲ ἐστιν ἡ τῶν ίσων  
καὶ ἡρικιωτῶν καὶ ὄμοιοῦντων ἀλλήλων καὶ ὄμοιοπαθούντων. τοιωτή δὲ καὶ  
30 ἡ τῶν ἀδελφῶν. Κλίκεις γάρ πως καὶ οὗτοι καὶ συνήθεις καὶ ὄμοιοπαθεῖς,  
ἄν γε μὴ διεφθαρμένοι τύχωσι τὰς ψυχάς· τοιωτή δὲ καὶ ἡ τιμοκρατική·  
καὶ γάρ οἱ ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ ίσοι βούλονται εἶναι καὶ ἐπιεικεῖς, οὐκ ἀκρι-  
βεῖς μὲν κατ' ὀρετήν, ἥγιμενοι δὲ ἐλευθερίως καὶ πεπαιδευμένοι μετρίως κατὰ

2 ὀημοκρατεῖα N λοιπῶν] πολλῶν α post παρεκβάσεων statim affe-  
runt verba Aristotelia καθ' ἔκαστον δὲ τῶν πολιτειῶν libri 6 ἔκάστην scripsi  
ex Aristotele: ἔκαστον libri 7 ἔκάστην in commentario B: ἔκαστον Na  
8 αὐτὸν Ba: αὐτὸν ex αὐτῶν N 11 δ Ba: ὕπερ N 16 πρὸς τοὺς ἀρχο-  
μένους N 17 τὴν om. B 18 τὸ ante πλέον rubro inserit B 19 τιμο-  
κρατεία N 19. 20 ἔταιρικὴ rubro corr. ex ἔταιρικῇ B 22—28 iterum  
explicantur Aristotelis verba p. 1161 a 19—25 22 ἔκάστω B: ἔκάστον N  
24 ἡ N: αἱ Ba 25 φιλία N: φιλίαι Ba 26] ἔστι a 29 δὲ om. N  
31 ἣ γε N: ἔνπερ Ba 32 εἶναι om. N 33 κατὰ N: καὶ Ba

τοὺς νύμους. διὸ καὶ βελτίων ἐστὶ τῆς ὀημοκρατίας. ἐν τῷ καὶ οἱ τυγχόντες 142r  
καὶ μηδέποτε ἐλευθερίου παιδείας μετέχοντες ἄρχειν εἰναιτιον. ἐν δὲ ταῖς 16  
τιμοκρατίαις ἐν μέρει τὸ ἄρχειν καὶ ἐξ ἵσου. οὗτω δὴ καὶ οἱ φιλίαι, ἵσαι  
οὐδελοντί καὶ οὐ μεθ' ὑπερβολῆς. ἐν δὲ ταῖς παρεκβάσεσιν, ὥσπερ καὶ  
5 τὸ δίκαιον μικρόν ἐστιν, οὗτω καὶ ἡ φιλία. ηκίστα δὲ ἐν τῇ χειρίστῃ  
ἔνεστι φιλία, λέγω δὴ τῇ τυραννίδι. καὶ γάρ τὸ δίκαιον ἐν ταύταις {ηκίστα}  
ἔνεστιν. | ἐν μέρει δὲ ἄρχουσιν οἱ τιμοκρατικοί καὶ ἡ φιλία αὐτῶν ἐν μέρει. 143r  
ἐν οἷς γάρ ἄρχουσιν. ὥσπερ δὲ οἱ παρεκβάσεις ἐπὶ μικρὸν ἔχουσι τὸ δί-  
καιον, οὗτω καὶ τὴν φιλίαν, ὃ δὲ τύραννος οὐδὲμιν φιλεῖ. δηργάνοις δὲ πρὸς  
10 κακίαν χρῆται τοῖς ἀργομένοις καὶ ὥσπερ σῶμα τῇ ψυχῇ. ὡς γάρ τὸ σῶμα 40  
ψυχῆς ἀνεύ εἶναι οὐ δύναται, οὗτος οὐδὲ οὗτος ἀνεύ τῶν ποριζόντων αὐτῷ.  
ἐπὶ μικρὸν μὲν οὖν πολλάκις φιλοῦσιν οἱ τύραννοι διὰ τὸ γρῆσθαι πρὸς κα-  
κίαν. ἐν οἷς γάρ μηδέν ἐστι κοινὸν ἄρχοντι καὶ ἀργομένῳ οὔλλα πάντα περι-  
σπᾷ εἰς ἀστὸν καὶ ἀρπάζει ὁ ἄρχοντος. οὕτε φιλία ἐστὶν οὕτε δίκαιον. οὕτε  
15 γάρ τεχνίτῃ πρὸς ὅργανόν ἐστὶ τις φιλία οὕτε δίκαιον οὕτε ψυχῆς πρὸς  
σῶμα οὕτε πρὸς δοῦλον δεσπότῃ. κήδονται μὲν γάρ τούτων οἱ ἄρχοντες  
καὶ ὠφελοῦσιν {ἄλλοι οὐ φιλοῦσιν} αὐτά, τὸ μὲν ὅργανον ὁ τεχνίτης κατασκευ- 45  
άζων ἐπιμελῶς, τὸ δὲ σῶμα ἡ ψυχή, τὸν δὲ δοῦλον ὁ δεσπότης, ἀλλ’ αὐτῶν  
ἔνεκα καὶ ἵνα ὑπουργῷ αὐτοῖς. ὅπως δὲ δοῦλον γένηται πῶς εἰπε μὴ εἴναι  
20 φιλίαν δεσπότῃ πρὸς δούλον, ἐπεξῆγεται λέγων, ἡ μὲν οὖν δοῦλος οὐκ ἔστι  
φιλία πρὸς αὐτόν \* \* \* ισότητα ἀλλὰ πάντα προστάττειν τῷ οἰκέτῃ τὸν  
δεσπότην, εἰς αὐτὸν ἀναφέροντα τὴν γρείαν, ἡ δὲ ὄνυθρωπός ἐστιν. ξεσθιαί  
τινα αὐτοῖς φιλίαν. καὶ γῆρη τινὲς κατανοήσαντες δούλους κρείττονας τῆς ὑπαρ-  
γούστης τύχης αὐτοῖς, ἑταίρους ἀντὶ δούλων αὐτοὺς ἐκτίσαντο. καὶ ἐν ταῖς 50  
25 τυραννίσι δὴ ἐπὶ μικρὸν ἡ οὐδὲ διλῶς εἰσὶ φιλίαι πρὸς τοὺς ἀργομένους τοῖς  
τυράννοις, ἐν δὲ ταῖς ὀημοκρατίαις ἐπὶ πλέον ἐστὶν ἡ φιλία καὶ τὸ δίκαιον  
ἡπερ ἐν ταῖς ἀλλακτικαὶ παρεκβάσεσι. ποιλὰ γάρ τὰ κοινὰ ἵσοις οὖσιν. ὅπου  
δὲ κοινωνία ἔνεστι καὶ φιλία τις καὶ δίκαιον. |

p. 1161b11 Ἐν κοινωνίᾳ μὲν οὖν ἔως περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον 143v  
30 εἰρήσθω.

Ὅτι μὲν οὖν πάσα φιλία ἐν κοινωνίᾳ ἐστίν, εἴρηται. ἀφορίσειε δὲ ἄν  
τις, φησί. τὴν συγγενικὴν καὶ τὴν ἑταιρικὴν φιλίαν, ητοι χωρίσειεν

3 τῇ τιμοκρατίᾳ B      ἵσαι B: οὐ Na      4 ὥσπερ N: ὡς Ba      5 δὴ N: οὐ. Ba  
ηκίστα addidi      7 οὐ Ba: οὐ N      8 ἔχουσι corr. ex ἔχοντες N      10 σῶμα τῇ  
ψυχῇ Ba: σῶμα καὶ τῇ ψυχῇ N      13 μηδὲν Na: οὐδὲν B      ἄρχοντα N      14 φιλία  
ἔστιν Ba: φιλία θεστιν N      15 τεχνίτον α      ψυχῆς α      16 οὕτε δὲ πρὸς N  
δεσπότου α      17 ὠφελοῦσιν ἀλλ' οὐ φιλοῦσιν scripsi: οὐ φιλοῦσιν Ba: ὠφελοῦ-  
σιν N      19 ὑπουργῇ Ba: ὑπουργοῖ N      20 δεσπότου α      20. 21 ἡ μὲν  
οὖν δοῦλος οὐκ ἔστι φιλία πρὸς αὐτόν \* \* \* ισότητα B: ἡ μὲν δοῦλον \* \* \* ισότητα N:  
ἡ μὲν δοῦλον οὐκ ἔχει δεῖ πρὸς δεσπότην ισότητα α      23 αὐτοῖς N: ἀμφοῖν Ba  
δούλων N: φιλία Ba      26 ἐπὶ πλέον α: ἐπὶ πλεῖστον B: ἐπὶ πλεῖστον N      29 lemma  
deest a      30 εἰρήσθω ἐπὶ τοσοῦτον B      32 ητοι Ba: τουτέστι N

ώς ἔχούσας τι διαφέρον τῶν κοινωνικῶν. λεμφάνει δὲ κοινωνικὰς τὰς καθ' 143<sup>v</sup>  
ὅμοιοτάν τινά. καὶ τοῦτο ποιεῖ ὅτιλον λέγων· αἱ δὲ πολιτικαὶ καὶ φυλε-  
τικαὶ καὶ συμπλοκαῖς καὶ δεσμοῖς τοιαῦται κοινωνικαῖς ἐσίκασιν. οἵτιν-  
οὶ γάρ καθ' ὅμοιοτάν τινὰ φαίνονται εἰναι. εἰ δὲ τοιούτον ἔστιν ή κοι-  
νωνικὴ φύλα, εἰκότως οὕτε ή συγγενεικὴ οὕτε ή ἑταρική εἰσι κοινωνίαι. οὐδὲ  
γάρ καθ' ὅμοιοτάν φυλοῦσιν ἀλλήλους οἱ συγγενεῖς ἀλλ' ὑπὸ τῆς φύσεως  
προσαγόμενοι οὐδὲ οἱ ἑταῖροι. ἐν κοινωνίᾳ μὲν οὖν πᾶσαι φύλαν. διὰ τὸ κοι-  
νωνεῖν φησι φύλοντιν οἷς τε συμπλωτῆρες καὶ οἱ συνυπαπηρύντες καὶ οἱ λοι-  
ποί, οἷον πολέται καὶ φύλεται. τὴν γάρ συγγενεικὴν καὶ ἑταρικὴν γωριστέον  
10 τῶν τοιούτων. οὐδὲ γάρ η φύλα τοῖς τοιούτοις διὰ τὴν κοινωνίαν ἀλλὰ δι'  
αὐτὴν τὸ καλόν. φυσικῶς γάρ τοὺς συγγενεῖς στέργουσι πάντες οἱ συγγενεῖς.  
ἀλλὰ καὶ η ἑταρικὴ φύλα δι' αὐτὸν τὸ ἀγαθὸν καὶ διὰ συνήθειαν καὶ τὸ ἔσους εἰ-  
ναντι καθ' ἡλικίαν. εἰς τὰς κοινωνικὰς δὲ τὴν ἑνικήν τις τάξει. πολυει-  
δῆς δὲ καὶ η συγγενεικὴ φύλα, οἷον η τοῦ πατρὸς πρὸς υἱούς, η τῶν οίδην  
15 πρὸς πατέρα, η τῶν ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν. ἐν  
πατέρων δὲ αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν ἔχουσι. καὶ μᾶλλον ὁ πατὴρ οἰκεῖος τῷ τέκνῳ  
η τὸ τέκνον τῷ πατρὶ. τῶν δὲ παιδῶν οὐδὲν τῷ πατρὶ οἰκεῖον. ταῦταν γάρ  
τοὺς ἀδελφῶν ἀλλήλους ποιεῖ η πρὸς τοὺς γονεῖς ταυτήτης διὰ τὸ τῷ  
αὐτῷ ταῦτα καὶ ἀλλήλους εἶναι ταῦτα. ἀνάλογον δὲ ἔχει αἴμα καὶ ῥίζα. ὡς 20  
20 γάρ οἱ ἀπὸ τῆς ῥίζης φύντες κλάδοι καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὴν ῥίζαν  
τὴν ὄμοιότητα ἔχουσιν [ἀλλὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὄμοιότητα] διὰ τὸ ἀπὸ τῆς  
αὐτῆς εἶναι ῥίζης, οὗτοι καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ τῶν γονέων αἱμάτος ἔχουσι πρὸς  
ἀλλήλους τὴν ὄμοιότητα διὰ τὸ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἶναι αἱμάτος. ἔχουσι δὲ καὶ  
πρὸς τὸ αἴμα τὴν ὄμοιότητα. οἱ αὐτοὶ τέ εἰσι τῷ πατρὶ διηρημένοι κατὰ τὰ  
25 σώματα.

'Αγεψιοὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς οἵτινες ἔχοντος καὶ δισέκγονοι πρὸς 5  
ἀλλήλους ἔχουσιν οἰκειότητα διὰ τὸ ἀπὸ τῶν αὐτῶν γεννηθῆναι ἀδελφῶν. 144<sup>v</sup>  
μᾶλλον δὲ εἰσὶν οἰκεῖοι, δισοὶ τῷ τοῦ γένους ἀρχηγῷ πλησιάζουσιν. δισφ,  
φησίν, ἀναγκαιότερον οἰκία πάλεως καὶ πρότερον, τοσοῦτον καὶ τεκνοποιά  
30 τοῖς ζώοις καὶ μᾶλλον ἀνθρώποις. ὡς γάρ οὐκ ἀν πόλις συσταΐη μὴ γινο-  
μένης οἰκίας, οὗτως οὐδὲ βίος ἀνθρώπινος οὐδὲ φύλα γένηται μὴ γεννηθέντων  
τῶν φύλατάων παιδῶν. ὁ δὲ ζητῶν βίον ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα καὶ φύλου πρὸς 5  
φύλον οὐδὲν ζητεῖ η εἰ δημοιον τὸ δέκατον ἔχουσιν· ἐπεὶ δὲ οὐχ δημοιον τὸ δέ-  
κατον, οὐδὲ ὄμοιος βιώσουσι.

35 Γριττῶν δὴ οὐσῶν τῶν φιλιῶν. τριττὴν εἰπὼν εἶναι τὴν φύλαν, διά 21  
τε τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ χρήσιμον, καθ' ἐκάστην φύλαν εἰσὶ καὶ

I διαφέρον corr. ex διαφέρων N κοινωνικὰς Ba: κοινωνίας N 2. 3 φιλετι-  
καὶ N 3 σύμπλων B 4 ὄμοιότητα N εἰ δὲ] ηδη a 5 ἑταρική N  
6 ἀλλήλους a 8 συμπλοτῆρες B: συμπληρωτικοὶ N 11 τοὺς] οἱ a πάντες]  
πάλιν BN: πάντες a οἱ] τοὺς a 14 καὶ om. a 15 πρὸς πατέρας B  
18 ποιεῖ B: ποιησαὶ Na 21 διὰ τὸ — ὄμοιότητα (23) om. B 24 αἴμα] εἶναι a  
26 δισέκγονοι a: corr. ex δισέκγονοι B: δισέκγονοι N 28 ἀρχηγῷ N 33 ζητεῖ  
scripsi: ζητεῖ BNa 33 τριτῶν Ba: τριῶν N δὴ Ba: δὲ N τῶν  
om. a 36 ἐκάστην γε τε φύλαν Na 36 ἐκάστην γε τὴν φύλαν Na

ἴσοι καὶ ὑπερέγοντες· οἵσοι μὲν ὡς ὅταν ἀμφότεροι ἀγαθοί, καθ' ὑπερογήὴν δὲ 144r  
ὅταν δὲ μὲν ἀγαθός, δὲ τῷ πλούσιος, προσθέτον δὲ καὶ τὸ εἰδέναι τὸν πλού-  
σιον, ὡς ὅτον ὑπερέχει τῷ πλούσιῳ, τοιοῦτον τῇ ἀρετῇ ὑπερέγεται. Υἱὸς τὸ  
καθ' ὑπερογήὴν ὡς ὅταν δὲ μὲν ἀγαθός, δὲ φαῦλος, τοιοῦτος δὲ ὡς μὴ 25  
πάντῃ διεφθαρμένος. ἄλλα δυνάμενος ἐπαναγγῆγναι πρὸς τὸ βέλτιον. Ίσοι δὲ  
πᾶθεν καὶ ὅταν οἱ δύο εὐτράπελοι, καθ' ὑπερογήὴν δὲ ὅταν δὲ μὲν ὑπερέχῃ  
τῇ εὐτραπελίᾳ, δὲ τῷ πλούσιῳ. ὅμοιώς δὲ καὶ οἵσοι μὲν ὅταν ὅμοιῶς γρη-  
σμενωσιν, ὑπερογήὴ δὲ γίνεται ὅταν δὲ μὲν πλέον, δὲ τὸ ἔλαττον· τοὺς ίσους  
κατ' ισότητα τὴν διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἡδὸν καὶ γρήσμαν δεῖ καὶ κατὰ τὸ φι-  
λοτελεῖον. εἰ γάρ οἵσοι ἀγαθοί εἰσι, φιλήσουσιν, ὅμοιως καὶ πᾶν ἄλλων.  
εἰ δὲ ἄνθισοι εἰσιν, δεῖ ἀναλόγως ἀποδιδόναι τὸν μὲν πλούσιον τιμῆσθαι ὡς 30  
πλούσιον, τὸν δὲ ὡς ἐνόρετον. οὐδεὶς δὲ τὸν εὖ ποιοῦντα διυγχεραίνει. ἄλλ  
ἄν τις γαρίεις ὁ πάσχων, ἀμύνεται, ἤγουν βοηθεῖ. τῷ εὑεργέτῃ εὖ δρῶν.

Ωςπερ δέ φησι τὸ δίκαιον τὸ μὲν ἔγγραφον. τὸ δὲ ἄγραφον (ἄγραφον 46  
15 μὲν ὅταν ἀπὸ ζήλους τις δικαιωθῇ. ἔγγραφον δὲ ὅταν ἀπὸ νόμου), οὕτω καὶ  
ἡ διὰ τὸ γρήσμαν φιλία ἡθικὴ καὶ νομική. ἐγκαλοῦσιν οὖν ὅταν μὴ διαλυ-  
θῶσιν ὡς καὶ συνήλλαξαν. εἰ γάρ τις ὡς φίλῳ δύψῃ τινὶ πεντήκοντα νομί-  
σματα, μηδὲν περὶ τόκου εἰπὼν ἄλλῃ σήραφως συναλλάξει, εἰθ' οὔτερον ἀπαι-  
τεῖ τόκον. ἄλλως μὲν συνήλλαξεν. ἄλλως δὲ σπεῦδει διαλυθῆναι. ἡ νομικὴ 50  
20 μὲν οὖν ἡ ἀγραία τοιαύτη, ὡς τόδε μὲν λαβεῖν, τόδε δὲ δοῦναι, ἡ δὲ εἰς  
χρόνον, οἷον εἰ δύψῃ μέχρι τοῦ μέλλοντος ἐνικαυτοῦ δέκα νομίσματα, ἵνα μοι  
δύψῃς ταῦτα καὶ ἔτερα πέντε. δῆλον οὖν ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ νομικῇ τὸ ὄφελον.  
εἰ δέ τις ἀναβάλλεται ἢ λαβὼν καὶ μὴ ἀποδῷ, φιλικὸν τὸ μὴ ἀπαιτῆσαι.  
ώς φίλῳ μὲν οὖν ἡ ἡθικὴ δίδωσιν. ἀπαιτεῖ δὲ τὸ ίσον τῇ πλέον ὡς μὴ  
25 δεδωκός γάριν ὠφελεῖται τοῦ λαβόντος, ἄλλ' ὡς γρήσμας ἵν' ἐκ τούτων κερ-  
δάνῃ. γωρίες μὲν οὖν τόκου συναλλάξεις, μετὰ δὲ τόκου διαλυθῆναι σπεῦδων 144v  
ἔγκαλέσαι, τὸ δὲ ἐγκαλέσαι καὶ ἄλλως μὲν συναλλάττεσθαι καὶ ἄλλως διαλύ-  
σιται συμβαίνει διὰ τὸ θέλειν τινὰς καλοὺς φαίνεσθαι. διδόσαι μὲν οὖν πρῶτον  
μηδὲν ἐπερωτήσαντες, ἵν' ἀγαθοὶ δόξωσιν. οὔτερον δὲ ὠφελεῖσθαι βούλονται  
30 καὶ διὰ τοῦτο ἐγκαλοῦσι. δυναμένων δὲ τῷ λαβόντι δεῖ ἀποδιδόναι τὴν ἀξίαν  
ἢν εἴπαθεν. ἀκοντα γάρ οὐ ποιητέον φίλον τὸν δέοντα· ὡς δὴ ἀμαρτόντα 5  
σὲ τὸν λαβόντα ἐν τῇ ἀρχῇ, διὰ τὸ παθεῖν εὖ ὑφ' οὐ οὐκ ἔδει, ἐπεὶ οὖν  
μετὰ κακοῦ συνήλλαξες ἀπόδος, ὡς ἐπὶ ῥητοῖς συμφωνήσεις, εἰ καὶ μὴ συνε-  
φώνησεις. μὴ ἐποροῦντας δὲ δοῦναι, οὐδὲ ὁ δοὺς λαβεῖν ἡξιώσει. ἐν ἀρχῇ  
35 δὲ ἐπισκεπτέον· δεῖ φῆσι σκοπεῖν, εἰ ὑπὸ ἀγαθοῦ εὑεργετεῖται καὶ ἐπὶ τίνι  
συμφωνίᾳ, ἵν' ἐμμετίη τούτοις ἡ μῆτρα.

1 ίσον N      3 τοιοῦτον καὶ τῇ Na      5 διηρθραμένη N      7 εὐτραπελεία N      10 εἰσι  
N: ίσως B      13 ἡ add. a ut Aristoteles: om. BN      ἀμύνεται B et Arist.: ἀμείβεται  
Na      17 πεντίκοντα N      18 τόκου Na: τόκων B      22 νομικὴ libri      23 δὲ ins.  
Diels      ἀναβάλλεται Diels: ἀναβάλλεται libri      24, 25 μὴ δεδωκός Ba: μηδὲ δοκεῖ N  
27 ἐγκαλέσαι B: ἐγκαλεῖσθαι Na      29 ὠφελεῖσθαι B: ὄφελεῖσθαι N      31 δὴ N: δὲ Ba  
32 σε N: δὲ B      33 ῥητῆς a      συμφωνήσεις B: συμφωνίας Na      34 εὐποροῦντα  
B: εὐποροῦντας N: εὐποροῦντες a      35 εὑεργετῆται a

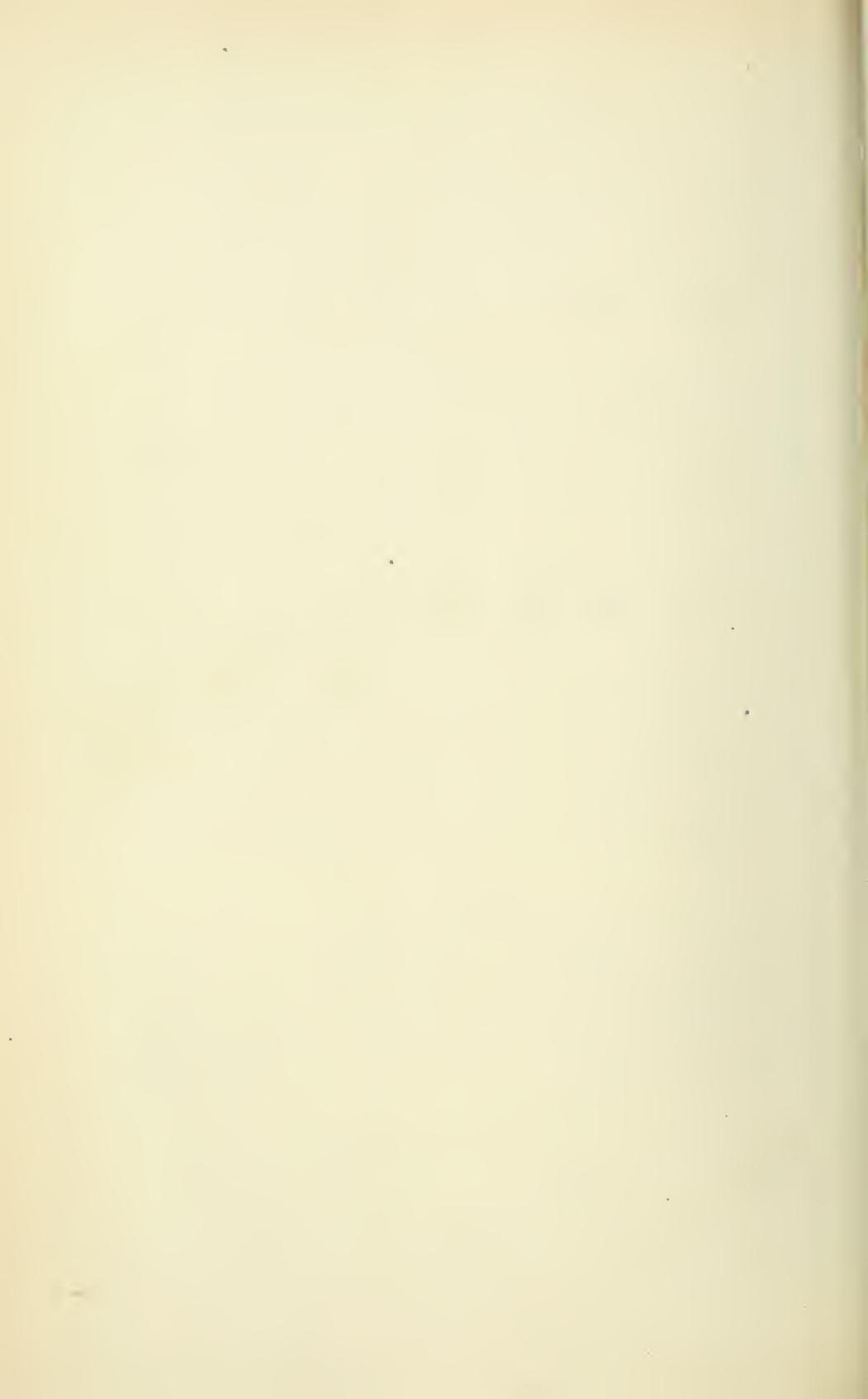
Αλματισθήτησιν δὲ ἔχει πότερον δεῖ πιστεύειν τῇ τοῦ παθήντου ώφει· 144v λείᾳ καὶ οὐτως ἀνταποδιδόναι τῇ τοῦ δόντος εὐεργεσίᾳ. λύων οὖν φῆσιν, 17 ἐπεὶ ἡ φύλια διὰ τὸ γρήσιμον, μέτρον ἔστι τῆς ἀνταποδίσεως ἡ τοῦ παθήντους ὠφέλεια. εἰ γάρ τις δέδωκε τινι δέκα νομίσματα, οὐ δὲ ἐκέρδανεν ἕκαστον, δεῖ τὰ δημιση διδόναι τῷ εὐεργέτῃ. οὗτῳ γάρ δέδωκεν ὡς τὰ ἵσα τοῦ κέρδους κομισούμενον. οἱ λαβόντες δέ ἔστιν οἱ δεσμενοί. εἰ οὖν οἱ λαβόντες ἔκαπον 20 ώφελήθη, τοιοῦτον οὐ διὺς ἐθισθήσεται. καὶ ἀποδιστέον τὸ ζημισυ τοῦ κέρδους ἡ καὶ τὸ πλέον. ἐπὶ δὲ τῶν κατ’ ἀρετὴν οὐκ ἔστιν ἐγκαλεῖν. εἰ γάρ μέτρον 25 ἔστιν ἡ τοῦ δράσαντος τὸ δραμὸν προαιρεσίες, οὐδὲν δὲ αἴτει οἱ δρῶν, οὐδὲ 10 ἐγκαλέσει ποτέ.

Ἐπεὶ τοις εἰσιν αἱ φύλιαι. ἔχουσι δὲ καὶ ὑπερογάζεις. διαφορὰ γίνεται καὶ ἐν ταῖς ὑπερογαζίαις. δέξιοι γάρ οἱ βελτίων, γρίουν οἱ ἀγαθοί. 25 ἔχειν τὰ πλεῖστα, πᾶλιν δὲ οἱ πλούσιοι· οὗτῳ γάρ ώφελιμώτερος. φῆσι γάρ οἱ μὲν πλούσιοις, ὡς ἀγρεῖν σε ἐν πλούσιῳ ὅντα οὐ γρή τίσον ἔχειν ἐμοί. ὑπηρεσία 15 γάρ ἔστι τὸ ἐψὲ μὲν μόνον κομίζειν, λαμβάνειν δὲ καὶ σὲ ἐξ τίσου ἐμοί· δημοίως δὲ πᾶλιν καὶ οἱ ἔτεροι. δεῖ οὖν φῆσι τῷ μὲν ὑπερέγοντι κατὰ πλούσιον τῇ ἀρετῇ διδόναι τιμὴν. γρήματα δὲ τῷ ἐνδεξεῖ.

Φαίνονται δὲ καὶ ἐν ταῖς πολιτείαις τιμώμενοι οἱ ὑπερέγοντες πλούσιοι 145v καὶ τὸ κοινὸν εὐεργετοῦντες. οὐκ ἔστιν οὖν θαυμαστὸν καὶ λαμβάνειν γρή· 20 ματα καὶ τιμάσιμαι; οὐδεὶς γάρ αἱρεῖται τὸ ἔλαττον. ὅστε καὶ διδόναι γρήματα καὶ τιμᾶσθαι. τῷ γάρ διδόντι γρήματα τιμὴν νέμειν δεῖ καὶ τῷ ώφελοῦντι καὶ λαμβάνοντι τῇ εἰς ἀρετὴν ὀδηγούμενῷ τιμὴν δεῖ ἀνταποδιδόναι καθ’ οὗτον ἐνδέχεται καὶ δυνατόν. οὐ γάρ πᾶσι τῷ κατ’ αἵτιαν. διὰ τοῦτο φῆσι διδέξει μὴ ἐξεῖναι οὐδὲ τὸν πατέρα ἀρνήσασθαι· διεῖλοντα γάρ τὸν 25 οὐδὲν δεῖ ἀποδιδόναι. οὐδὲν δὲ ποιήσας οἱ υἱὸς δέξιον δέδρακε τῶν πεπραγμένων παρὰ τοῦ πατρὸς πρὸς αὐτόν. ἔξουσία οὖν τῷ πατρὶ ἀφεῖναι, φῆ καὶ γρεωστεῖ οὐδές. οὐδεὶς δέ ποτε ἀποστήσεται τοῦ οὐδέν. εἰ μὴ μοργήθηδεν οὗτοι αὐτὸν ὅντα. βιούλονται γάρ πάντες τὸ βιογένεσθαι, τῷ δὲ οὐδὲ ἐπίσχευτον τὸ ἐπαρκεῖν τῇ οὐ σπουδαστόν. καὶ περὶ μὲν τούτων τάδε μοι εἴρηται.

1 πότερα Arist. 2 ἀνταποδιδόναι Na: ἀποδιδόναι B 5 ήμίσυ a 8 μέτρον  
N: om. Ba 9 δὲ αἴτει] δι’ αἴτιαν a 10 ἐγκαλέσας Na 11 δὲ om. B  
12 γίνονται B 14 ἀγρεῖται a 17 τίσων a 19 τῷ κοινῷ a 21 τιμᾶσθαι rubro corr. in τι-  
μᾶν B, recte ut videtur 22 ώφελοῦνται N 23 οὐδὲ οὐδυντὸν B<sup>2</sup>  
20 καὶ οὐ τιμᾶσθαι a 24 λαμβάνονται γρήματα τῇ a 25 οὐ  
γάρ ἔτει φύλια πᾶσι a 26 ἀνταστήσεται N 28 ἐπεὶ φευκτὸν a 29 βιογένεση  
B: ἐπαρκεῖν Na

I N D I C E S



## I INDEX VERBORUM

- ἀβλαβής ἡδονή 15,28 ἀβλαβεῖς ἡδοναι 14,  
 12 156,5 ἀβλαβεστέρα φυλότης 130,9  
 ἀγαθός τάχαθὸν καὶ τὸ ἄριστον ἀ, 11  
 ἀκρότατον ἀ, 9,9 τὸ ζητώμενον ἀ, 11,3  
 τὸ ἀνθρώπινον ἀ, 15,2 expl. 18, 31  
 (eoni. ἡ εὐδαιμονία) 5,15 6,25 τοῦ ἀνθρωπίνου ἀγαθοῦ (opp. τὸ τῶν τεγχῶν)  
 15,4 ποσαχῶς λέγεται τὸ ἀ, 12,2 διτετῶς λεγομένου τοῦ ἀγαθοῦ 14,7 μηδεμίαν  
 ιδέαν εἶναι ἀγαθοῦ 12,10 τὸ ἀ. ἐν τῷ τί  
 ἔστιν 11,24 τὸ πρότερον καὶ βατέρον εἶναι  
 ἐν τάχαθῷ 12,1 τρυχῆ διοριζόμενον τῶν  
 ἀγαθῶν 21,27 τὰ ἑκτὸς ἀγαθά 23,32  
 τὰ ἔξωθεν ἀ, 30,17 τὰ ἀνθρώπων ἀ.  
 (opp. μέσα τινά) 14,25 τὰ ἱμάτια 14,16  
 τῶν καθ' αὐτὰ ἀγαθῶν 13,26,31 τὰ ἀ.  
 ἐκεῖνα, οἵς ἔστιν εὖ καὶ μὴ εὖ χρήσασθαι  
 5,27 τῶν δὲ ἀγαθῶν οὐκ ἔστι μία ἐπιστήμη 12,22 — τὸ ἀμενον μέρος τῶν ἔξων  
 5,24 ἀμενών καὶ κρείττω 1,10 τοὺς ἀριστούς τῶν πολιτικῶν 8,29 ὡς μάλιστα  
 ἀριστα ἀν ἔχοι 26,9 ἀριστα παρεστενα-  
 σμένη 82,12 cf. 84,35 ἀρίστην τῶν ἀγαθῶν  
 αὐτήν (scil. τὴν ἡδονήν) ἀπάντων  
 33,18  
 ἀγαλματοποιός 4,18  
 ἀγαν. μηδὲν ἀ. διώκειν μηδὲ σφοδρῶς 131,  
 26  
 ἀγαπᾶν. ἀγαπητόν 7,19 24,18 42,4 140,2  
 173,13 179,2  
 ἀγγελος 31,25  
 ἀγειν ἐπὶ θάνατον 60,27 εἰς τὸ πέρα τοῦ  
 θέοντος εὐτέλειαν ἀ, 124,26 ἐπὶ τὸ ἔλατ-  
 τον ἀγοντες τὰ αὐτῶν 121,15 τὸ ἀγαγεῖν  
 εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς 182,12 sqq. εἰρήνην ἀ.
- 40,24 ἐπειδὴν ἀγηται δεθέντα 66,11 —  
 ἀγεθαι 62,32 ἡγμένοι ἐλευθερίως 182,  
 33 καλῶς ἡγθαι 10,7 ὡς ὑπὸ τῆς ἀλη-  
 θείας ἀγριμένων 9,15 ὑπὸ τῶν ἥξεων  
 ἀγθέντες 62,28 ἀγεθαι ὑπὸ τοῦ πάθους  
 134,13 ἔκαστον ἀγεται ὑπὸ τῆς θέλειας φύ-  
 σεως ἐπὶ τὴν θέλειαν τελειότητα 4,8 ἀγουσι  
 πρός τὴν εὐδαιμονίαν 76,10  
 ἀγέλη 33,6  
 ἀγεννής 168,31 (eoni. ἀσεμνος) 113,23  
 φέρουσιν οὐκ ἀγεννῶς 81,34  
 ἀγέννητος (eoni. ἀθίος) 71,17  
 ἀγευστος. ἀπειροι καὶ ἀγευστοι τῶν ἐλευ-  
 θερῶν ἡδονῶν 156,3  
 ἀγνοεῖν 45,1 ἀν δι' ἀμέλειαν ἀγνοη 77,17  
 ἀγνοοῦντες (opp. παρειληφότες) 40,15 —  
 οὐκ ἀγνοησέον 67,30  
 ἀγνοια. τὸ δι' ἀγνοιαν (dist. τὸ βίαιον) 59,9  
 οἱ δι' ἀγνοιαν ἀπατηθέντες 86,30 ἡ ἐν  
 τῷ ἦθει ἀ, 64,12  
 ἀγοραῖος. ἀγοραία φύλα 185,20  
 ἀγραφος. δίκαιον τὸ μὲν ἔγγραφον, τὸ δὲ  
 ἀγραφον 185,14 ἀγράφως συναλλάξις 185,  
 18  
 ἀγριος (eoni. θηριώδης) 122,10 αἱ τῶν ἀγριω-  
 τάτων ἡδοναι 155,22  
 ἀγριότης. ὑπὸ ἀγριότητος ἡθοις 139,31  
 (eoni. σκληρότης) 125,25  
 ἀγροικία 54,34 ὑπὸ ἀγροικίας ἀγρῆ εἶναι  
 126,7  
 ἀγροικος (eoni. ἀμαθής) 139,3  
 ἀγριστευτικός. περὶ ἀγριστευτικῶν δικαίων  
 77,14  
 ἀγωγή εἰς τὸ κατὰ φύσιν 143,2  
 ἀγάν γυμνικός 85,1 πολεμικός 85,4

- άγωνία 78,5 μουσική 114,19 τὰ τῆς ἀγωνίας ἔργα 78,6 ἐν ταῖς ἀγωνίαις ἀγωνίζονται 84,22  
 ἀγωνίζεσθαι 55,9 ἀγωνίζονται ἀδεῶς 84,22 οἱ ἀπλῶς ἀγωνισάμενοι καὶ νικήσαντες 22,12 τοῖς ἀγωνιστημένοις καὶ νενικηκόσι 22,14  
 ἀγωνισμα 84,23  
 ἀδεῆς, ὁ ἀδρεῖος ἡ, 81,5,7 ὁ πρὸς θάνατον ἡ, 83,25 ὁ περὶ ὄντων αὐτοῦ θάνατον ἡ, 81,19 ἀδεῶς ἔργων 81,2 ὁ θαρραλέως ἔργων καὶ ἀδεῶς 83,25  
 ἀδηλος, οὐκ ἀδηλον 164,4 165,6  
 ἀδιάβλητος 173,14 (coni. μόνιμος) 175,30  
 ἀδικεῖν 50,12 al.  
 ἀδίκημα, τὰ ἀδικήματα 62,29  
 ἀδίκος (opp. δίκαιος) 29,32 ἀδίκως καὶ παρανόμως 50,9  
 ἀδίκεσθαιν. πάντων τῶν ὅτισθν ἀδίκεσθαινούντων ἡ λεγόντων 117,6  
 ἀδίκεσθγος (dist. ἀκληστος) 88,22  
 ἀδοξία 81,6,8  
 ἀδύναμις (opp. δύναμις) 5,25  
 ἀδύνατεῖν 130,7  
 ἀδύνατος, ἀδύνατοι (coni. ἀδύνατεσθεροι τὰ σώματα) 102,5 ἀδύνατον sequ. infin. 1,4 all.  
 ἀγρής, ὁ πόλις ἀγροίκας ἀγρῆ εἶναι τῷ ἀκούονται 126,7 ἀγρεστατον 120,25  
 ἀγρο. εἰ ὁ ἡ. ὑπερυγρανθεῖν 180,17  
 ἀθάνατος 69,6  
 ἀθλίος 133,2 ἀθλιώτατον 5,8 τοὺς ἀθλίως ὑπὸ νόσου διακειμένους 133,2  
 ἀθλον. ἀρετῆς 26,2  
 ἀθρόως (opp. ἀρέμω) 70,1  
 ἀθυμος 85,22  
 αἰδεῖσθαι 55,12,13  
 αἰδήμων 55,11 (opp. ἀναίσχυντος) 81,8  
 αἴδιος 69,16,19 περὶ τῶν ἀιδίων 73,29 οὐ γάρ ἂν συγχωρεῖν τὸ πρότερον καὶ τὸ βεβερόν εἶναι ἐν τοῖς ἀιδίοις, ἀλλ᾽ ἂμα τῇ φύσει τάῦτα 12,6  
 αἰδὼς 55,11 (coni. νέμετις) 51,7 δι' αἰδὼς 84,2,4,17  
 αἷμα 184,19  
 αἷμάτωσις, αἱ αἷματώσεις καὶ ἀναδόσεις τῆς τροφῆς 143,4  
 αἰνίττεσθαι 125,34  
 αἵ. κακῶς αἴγας νέμει καὶ πρόβατα 33,5  
 αἴρειν. ἀν λόγος αἴρῃ 138,29 αἴρουντος δὲ λόγου 80,15,16 αἴρουντος τοῦ λόγου 99,19 τὸ προσῆκον μέτρον αἴρουμένου 42,11 (opp. γενήσκειν) 3,7 (dist. δοξάζειν) 70,12 αἴρεσθαι τι 70,17 τοῦ μὲν δι' αὐτὸν αἴρετον ὄντος, τοῦ δὲ δὲ τὴς τοῦ 14,8 σὸλου γάριν αἴρετόν (opp. δὲ αὐτὸν ἀγαθὸν καὶ δι' αὐτὸν ἀγαθόν) 11,5 ἐντυγχεῖν τῷ δὲ αὐτῷ αἴρετῷ 5,9 δὲ αὐτὰ αἴρετά 13,27 τὰ τῶν ἀργυτεκτονιῶν τέλη αἴρετάτερα τῶν ὧδε αὐτά 5,4 αἴρετάταν 151,7 sqq.  
 αἴρεται 67,1  
 αἰσθάνεσθαι. ὡς τεμνεῖσι καὶ μὴ αἰσθανομένοις 32,7 τοῖς αἰσθηταῖς οὐσίαις 13,17 αἰσθητά (κατὰ μέρος) 13,8 (opp. ὄντας ὄντα) 13,9 περὶ τῶν καθ' ἔκαστα καὶ αἰσθητῶν 74,18  
 αἰσθητις (aut. δύναμις aut. κατ' ἐνέργειαν) 145,4 τὰ διατηρητικά τῆς αἰσθήσεως 14,4 δὲ ἐπαγωγῆς ἡ δὲ αἰσθήσεως 21,2 αἰσθητην ἐναργῆ 74,19  
 αἰσθητικός, αἰσθητική ζωή 17,35 ψυγή (dist. θεωρητική) 145,22  
 αἰσχρολογεῖν 125,33 φανερῶς α. (opp. μόνον ἐμφανίειν) 125,35  
 αἰσχρός (opp. καλός) 3,23 7,10 10,5,8 al.  
 αἰσχύνεσθαι 113,5  
 αἰσχύνη 68,7  
 αἰτία (coni. φύσις) 26,9 ἐν ταῖς ἀποδείξεσι τὸ κυριώτατον ἡ αἰτία 48,31 τὴν αἰτίαν ἀπαιτεῖν 20,9 sqq. ἀποδίδωσι τὴν αἰτίαν 49,5 αἰτίαν δέξει τῆς πράξεως 63,26 τὴν αἰτίαν εὑρεῖν 20,21 γρῆται τῇ αἰτίᾳ 15,3 αἰτιᾶν 35,31 62,35 αἰτιᾶσθαι med. 113,1 αἰτιος. τῆς ἀγνοίας αὐτοὶ ἔσυτοις αἰτιοι γίνονται 77,1 cf. 77,26 (dist. συνατίος) 79,34 τὸ αἰτιον οὐ διγετεῖ 20,13 (coni. ἀργῆ) 74,14 τὸ α. τοῦ αἰτεῖσθαι καὶ τρέψεσθαι 35,8 τὸ πρῶτον α. 9,9 τὸ πρῶτον α. καὶ κυριώτατον 4,4 τοῦ τελειοτάτου καὶ πρώτου αἰτίου 4,7  
 αἰτινίδιος. τὰ φοβερά, κακὰ αἰτινίδια ἡ 86,16  
 αἴκαρπος, αἴκαρπα (coni. ἀπορα) 115,7  
 αἴκινδυνος. ῥάστα καὶ αἴκινδυνάτατα 73,17  
 αἴκινητος. ὁ πρῶτος θεὸς ἡ. 157,15  
 αἴκματος 165,34  
 αἴκμη. τοὺς ἐν ἀκμῇ 159,26 ἐν ἀκμῇ τῆς ἥμιτις 85,6  
 αἴκοη 145,18 τὰς κατὰ τὴν ἀκοὴν ἥδονάς 89,13  
 αἴκολατία. ἡ ἡ. τῶν ἔκουσίων 93,5 (opp.

- σωφροσύνη) 10,6 21,7 39,25 ἐν μέθαις καὶ ἀκολασίαις 80,23  
 ἀκολασταίειν 50,12 78,12,13  
 ἀκόλαστος (opp. σώφρων) 29,31 88,32  
 (opp. ἀνάζητος) 53,19 (dist. ἀδόλεσχος)  
 88,22 (dist. ἀκρατής) 134,28 (dist.  
 ἀνελεύθερος) 131,31 (dist. μαλακός)  
 132,11  
 ἀκολαστότης 94,8  
 ἀκολουθεῖν 42,7,9,12 (coni. πειθαρχεῖν)  
 35,29 συγγνώμην ἀ. 128,14 ἀ. τῇ φαντασίᾳ 134,19,21 ἀκολουθεῖ γάρ αὐτοῖς λέγειν 13,6  
 ἀκόλουθος, ὡς ἀκόλουθος λαμβάνειν τοὺς προαιρημένους 63,32  
 ἀκούειν. οὐδὲ ἀκούειν ἀνέγεται 92,36 intelligere 4,6 8,4 114,30 175,2 ἀκουστέον 151,5  
 ἀκούσμα 156,20  
 ἀκρασία. ἡ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀ. 127,4 αἰσχύλων ἡ δὲ ἐπιθυμίαν ἀ. τῆς διὰ θυμόν 128,3 cf. 129,2,7 ἡ περὶ ἐπιθυμίαν ἀ. (dist. ἡ περὶ τὸν θυμόν) 128,32 τὴν ἀσθενὴν ἀκρασίαν ἀκρατεῖς 134,9 τὴν ἀσθενὴν ἔχοντες ἀκρασίαν 135,28 τὴν προπετῆ ἀκρασίαν 134,14 136,1 οἱ τὴν προπετῆ ἀκρασίαν ἀκρατεῖς 137,7 τὴν προπετεστέραν ἀκρασίαν 141,17  
 ἀκρατής. ἀ. θυμοῦ 128,6,8 (opp. ἀκρατής) 35,25 132,27 (dist. ἀκολαστός) 134,30 (dist. μαλακός) 130,23 132,18 τὴν ἀσθενὴν ἀκρασίαν ἀκρατεῖς 134,9 οἱ τὴν προπετῆ ἀκρασίαν ἀκρατεῖς 137,7 φαντασίας ἀκρατεῖς 139,6  
 ἀκρατεύεσθαι 129,3,4 τῶν τῇ προπετῆ ἀκρασίαν ἀκρατευομένων 135,24  
 ἀκριβής. ἀκριβεῖτες κατ' ἀριεῖν 182,33 ἀκριβής ὄρισμός 75,8,16 τέχναι ἀκριβεῖς 72,10,19 τὸ ἀκριβές (def.) 6,35 (coni. τὸ ἀναγκαῖον) 7,2 ἀκριβῶς εἰδέναι 70,9 καθορῶν 78,34 ζητεῖ 35,2 — ἀκριβῶς (opp. ἐν πλάτει) 20,8 (opp. πλάτει καὶ τύπῳ) 57,3 (opp. τύπῳ) 19,6 56,28 — ἀκριβέστερόν τι ἡ καθ' αὐτό 19,28 ὁ ἀκριβέστατος τεχνίτης 7,4  
 ἀκριβολογεῖσθαι. οὐκ ἀκριβολογούμενος 105,31  
 ἀκριβοῦν 8,23 19,17 23,28 35,4 99,36  
 ἀκροαματικός 27,14  
 ἀκροάσθαι. ἐν κύρῳ περιεστῶτας ἀ. 10,32  
 ἀκροατής 8,5

- ἄκρος. τὸ ἐναντίον ἄκρον 56,4 τῷ μεγάθει ἄκρον 110,25 λαμβάνειν τὸ ἄ. 126,5 οἱ ἄκροι ἀντικείσθαι ἀλλήλοις 118,10 — τὰ ἄκρα 55,31 τοῖς τῶν ἄκρων ὄνόμασιν 116,25 — ἀκρότατον ἀγαθόν 9,9 μέγεθος ψυχῆς τὸ ἀκρότατον 110,26 ἐνδιαμονίαν ὄνομάζουσι τὸ ἀκρότατον τῶν τελῶν 9,11  
 ἀκρότης. ἀκρότητα τὴν κατὰ τὸ εἴ 49,3 cf. 49,12 sq.  
 ἀκρογειρίζεσθαι 65,27  
 ἀκρόγολος 120,14  
 ἀκόλυτος. ἀκολύτως 112,18 146,3  
 ἀκων. ἀκον καὶ ἀναγκαζόμενον 35,32  
 ἀλαζονεῖται 54,11 123,28 124,23 al.  
 ἀλαζονεύεσθαι 123,29 sqq. 124,1,25  
 ἀλαζονικός 124,26  
 ἀλαζών (explie.) 83,8 cf. 54,11 122,26 123,31  
 ἀλγεῖν. τὸ ἀλγοῦν (opp. τὸ ἄδυ) 23,6  
 ἀλγεινός 156,12 τὸ ἀλγεινόν 60,21  
 ἀλγηθών. δυσχέρεια καὶ ἀ. 98,25  
 ἀλείπεται 47,6  
 ἀληθεία (Εὖ) 122,17 ὡς ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἀγομένων 9,15 τῆς ἀληθείας συγγενετάτης τῆς τῇ φιλοσοφῷ φύσει 54,4  
 ἀληθεύεται 28,33 122,30 123,3,21  
 ἀληθεύτικός 114,9 122,16,22,27 123,2,13,17,18 ἀληθευτική ὄμιλος 124,33  
 ἀληθής. ἀληθή λέγοντες 113,2 ὅντος τοῦ ἀληθός τιμόν 54,3 ὡς ἀληθῶς 3,17 34,1,14 64,14,22 75,20 84,19 114,5,23 145,30 163,22,24 — ἡ ἡδονή καὶ ἀληθεστάτη ἡδονή 157,17  
 ἀλίσκεσθαι. ἀλίσκεται (coni. ἡττᾶται) 134,10 ὑπὸ ὀλέην πάθους ἀλίσκονται 136,2  
 ἀλική (def.) 81,37  
 ἀλλά. οὐδὲ ἐπὶ πλέον ἀλλ' ἐφ' ὅσον 35,4 ἀλλὰ μή 66,8 153,27 al.  
 ἀλλαχοῦ 3,17  
 ἀλλος. ἄλλο τι ... παρά 9,21 — εἰ δέ τις ἀλλως οἰτεται 76,24  
 ἀλλοτε (opp. νῦν) 40,23 (opp. ποτέ) 40,24  
 ἀλλοτρίωσις. μετ' οἰκειώσεως καὶ ἀλλοτρίώσεως βραχεῖς 44,27 (opp. οἰκειώσεις) 46,24  
 ἀλογος. δύναμις τῆς ψυχῆς ἡ. καλούμενη 35,14 τὸ ἀλογον τῆς ψυχῆς 66,31 ἡ. πως ἡ παις 27,16 ὄμιλον τοῦ ἄ. 35,16 τὸ ἄ. διττόν 35,7 (coni. παθητικόν) 18,8 35,20 (coni. ἀνδροπόδον) 90,9 — ἀλογον

- εῖναι 17,25 ἀ. δὴ γίνεται 78,12 οὐκ ἀ. 46,12 τὰ ἄλογα ἔπειτα 8,8 17,35 67,12. 22 70,27 — τὰ ἄλογα 34,26 ποιήματά ἔται τῶν ἀλόγων 2,27 ἀλόγως 142,19 οὐκ ἀλόγως 5,19 9,8 10,15 20,24 52,32 59,19 128,17 170,30
- ἄλσος 115,8
- ἄλυπτα (dist. ἕρων) 143,23 al.
- ἄλυποις. ἀλύπως τοῖς συγγνωμένοις 54,30 ἀλώσιμοις. πρὸς ζητερ ἀλώσιμοι ἐσμεν 102,9 μᾶλλον ἀλώσιμοι 116,4
- ἄμβα. ἀ. τῇ φύσει (opp. τὸ πρότερον καὶ τὸ δεύτερον) 12,7 παταριμεῖται ἀ. δεινόνες 24,7 ἀ. δὲ καὶ 71,2 ἀ. — ἀ. δὲ 13,16 ἡ μὲν — ἡ. δὲ 132,9 155,8 162,5 ἀ. — καὶ 134,20
- ἄμβαθής (coni. ἄγριος) 139,3
- ἄμυρτάνειν. ἐφ' ἐν ἀμυρτάνειν 91,16 ἀ. παιδικά ἀμυρτήματα 93,26 περὶ τῶν δι' ἀμέλειαν ἀμυρτενότων 77,28 αἱ ὑπερβολαὶ αὐτῆς ἀμυρτηνται 155,1 ἡ τοιαύτη ἔξις ἀμυρτημένη ἐστεν 50,13 ἀμυρτημένον ἐστεν 49,19 ἀντικρυς ἀμυρτημένα 43,25 ἀμυρτημένων 101,26 τὰ ἀμυρτηθέντα 66,26 sqq.
- ἄμυρτημα. ἀμυρτήματα 64,10. 20 66,31 93,26
- ἄμυρτητικός 52,28 (opp. καταρθωτικός) 54,5 ἀ. κατὰ τὴν δύσιν 103,18
- ἄμυρτία. καταφέρονται ἐπὶ ταύτην τὴν ἀμυρτίαν 118,16
- ἄμαυροιν. ἀμαυρούμενον ὑπὸ τῆς ἀπουσίας 171,5
- ἄμυροσία. γενεσάμενος τῆς ἀμυροσίας 133,14
- ἄμειζεσθαι. ἀμειψίσθαι τὸν εὐεργετήσαντα 46,28
- ἄμειλεια. περὶ τῶν δι' ἀμέλειαν ἀμαρτνότων 77,28 τὸς ὅλως ἀδικοῦντας δι' ἀ. 77,30 ἀν δι' ἀ. ἀγνοη 77,17
- ἄμειλετην τῶν θέων 99,13 οἱ ἀμειλοῦντες τῶν θέων κτηριάτων 99,11 ἀμειλήσας εἰδέναι 77,20
- ἄμειλής. ἀμειλεῖς καὶ ῥαθύμους 77,32
- ἄμεσως 182,13
- ἄμετάβλητος. ἀσειστα καὶ ἀμετάβλητα 108,20
- ἄμετάπειστος 136,15. 27
- ἄμετάστατος 38,33
- ἄμετρία. τὰς ἐν ταῖς φυσικαῖς ἴδονταις ἀμετρίαις 92,55
- ἄμετρος. ἀμετροις ἔξεις (opp. μεμετρημέναι) 89,6
- ἄμηγχανος 61,33 ἀ. ἐν προσθέσει 80,28 ἄμηγχανον 24,17 44,17 (opp. οὐδὲ τε) 160,27
- ἄμοιρος. λόγου ἀμοιρα 8,7
- ἄμπεγόντη 53,29
- ἄμφισβήτητεν 76,25 78,31 ἀ. τῶν πρωτείων 114,1 ἀμφισβητήσειν ἀν τις 16,22 60,21 70,5 ἀμφισβητεῖται 32,20 59,19
- ἄμφισβήτητιμος 20,29. 31 43,2 66,24 68,5 σεβδρα ἀ. 176,29
- ἄμφισβήτησις 24,1 ἔχει καὶ τοῦτο τινα ἀμφισβήτησιν 28,16
- ἄν. εἰ γάρ καθ' αὐτὸν σκοπίσεις, γείρω ἣν εύρησεις τὴν δημοκρατίαν τῶν ἑτέρων 181,27
- ἀναβαίνειν. εἰς τὸν οὐρανὸν ἀ. 71,15
- ἀνάγειν 65,22. 25 74,31 εἰς ἕρωνήν ἀνάγεσθαι 42,30 ἀνάγεται τὸ φύεν εἰς τὴν ἕρωνήν 46,23
- ἀναγκάζειν. τὰ ἡδέα ἀναγκάζει ἡμᾶς 62,29 ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τῶν καλῶν 62,34 ἔπον καὶ ἀναγκάζουμενον 35,33
- ἀναγκαῖος (ἢ πολιτική) 1,6 τὰ εἰς τὰς ἀναγκαῖας γρείας τείνοντα 115,1 τὸ ἀναγκαῖον (defin.) 71,27 (opp. τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολό) 7,8 72,20 κατὰ τὸ ἀναγκαῖον (opp. κατὰ τὸ τίμιον) 1,3 ἀναγκαῖα ἔστιν ὃν ἀνευ οὐχ οἴση τε ζῆν 26,17 τῶν εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν ἀναγκαῖον 131,18 ἀναγκαῖα (dist. συνεργά καὶ χρήσιμα) 27,28 τὸ ἐξ ἀναγκαῖων ἀναγκαῖον συμπεραίνεσθαι 6,35 ἐκ μὲν ἀναγκαῖων ἀναγκαῖον συμπεραίνεσθαι 7,21 δι' ἀναγκαῖων ἀναγκαῖον συμπεραίνεσθαι 72,10 ἀναγκαῖος 139,27. 30 (opp. ὡς ἐπὶ τὸ πολό) 100,8
- ἀνάγκη. βιαστική ἀ. 71,24 εἰ μὴ μεγάλη ἀνάγκη καὶ τύχη τινι καταληφθεῖν 87,30 δι' ἀνάγκην (opp. διὰ προστίθεσιν) 41,32 ἐξ ἀνάγκης 71,23 ἐξ ἀ. τοῦ σώματος 1,19 οὖν ἐξ ἀ. ὥρισται οὖδε εἰμαρται 74,12 ὑπὸ μεγάλης ἀνάγκης (coni. μόλις) 113,18 — ἀνάγκη c. infinitivo 5,17 15,7 16,9. 20 20,30 22,28 24,19. 27 131,32 154,6 159,1 165,5
- ἀναγωγή. τὴν τῶν παθῶν ἀναγωγὴν ποιεῖσθαι 46,14
- ἀναδόσις τῆς τροφῆς 147,22 ἀναδότεις τῆς τροφῆς 143,4

- ἀνάθημα 107, 5 sq. 114, 19 ἀνατιθέντες  
ἀναθήματα 110, 5
- ἀναιρεῖν 11, 15, 16, 23 61, 20 ἀναιρεῖται  
πᾶσα βουλὴ καὶ σκέψις 74, 13
- ἀναισθησία 52, 26 88, 35
- ἀναισθητος 89, 10 92, 32 (opp. ἀκόλαστος)  
53, 20
- ἀναισχυντία 49, 31 51, 4
- ἀναισχυντος 55, 13 81, 9 (opp. αἰδήμων)  
81, 8
- ἀνακοινωνίσθαι. ἐπειδὸν ὁ νοῦς ἀνακοι-  
νώσηται τῇ δρέσῃ 75, 4
- ἀναλαμβάνειν. ἀναλαβὼν δὲ λέγει τὸν ἔξ-  
ἀρχῆς λόγον 9, 4
- ἀναληγτία. δι' ἀναληγτίαν (opp. διὰ μεγα-  
λούσαν) 30, 12
- ἀναλίσκειν 53, 32 ἀ. τὸν βίον 117, 2 εὐ-  
θαρσῶς ἀναλίσκουσιν 81, 13 ὅταν μὴ κατὰ  
τὴν οὐσίαν ἀναλίσκωσιν 100, 14 ἀναλῶναι  
γρήματα 47, 27
- ἀναλογία. ἡ κατὰ ἀναλογίαν ισότης 175, 3  
κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν 47, 7
- ἀναλογος 55, 22 ἀνάλογος ἔχειν 116, 11  
ὅμοιας καὶ ἀναλόγως 30, 30
- ἀναλύειν (resp. ζητεῖν) 73, 27, 31
- ἀνάλύσις. ἔσικε ἀναλύσει διαγράμματος  
73, 25
- ἀνάλωμα. εἰ ἔδέσεν ἀναλωμάτων 24, 10
- ἀναμένειν βουλὴν ἢ σκέψιν 134, 27 οὐκ  
ἀναμένοντες τὸν λόγον 134, 20 ἀ. μεγάλην  
τιμωρίαν 120, 2
- ἀναμιμνήσκειν. πάλιν ἀναμιμνήσκει 40, 20  
ἀναμιμνήσκοντος τῶν ἑταῖρῶν 89, 17
- ἀνάμνησις. κατ' ἀνάμνησιν ἀφροδισίων 90, 6  
κατ' ἀνάμνησιν τῆς βρῶσεως 89, 35
- ἀναμφισβήτητος (opp. ἀμφισβητήσιμος)  
20, 29
- ἀνάπαλιν 3, 26 74, 24 100, 28
- ἀνάπαυσις (coni. ἀνεσις) 125, 2
- ἀναπληροῦν. ἀναπληροῦσθαι (coni. τρέφε-  
σθαι) 145, 23 (coni. θατρεύεσθαι) 156, 28
- ἀναπληρώσις 145, 9 (expl.) 145, 28 αἱ  
(ἥδοναι) μετὰ ἀναπληρώσεως 146, 19 155,  
25 μετὰ ἀναπληρώσεως ἢ γενέσεως τινος  
146, 25 (dist. κατάστασις) 147, 10 αἱ  
ἀναπληρώσεις καὶ ἀποκαταστάσεις 145, 6  
(coni. γένεσις) 143, 2, 6 (coni. θατρεία)  
156, 25 ἀ. τῆς ἐνδείας 142, 34 ἀ. τοῦ  
ἐνδέοντος ἐν τῷ σώματι 145, 14 sqq.  
δρεγμέθα, δρέγονται ἀναπληρώσεως 91,  
9, 25
- ἀναπληρωτικός. ἀναπληρωτικά 24, 3  
ἀναπνεῖν. ἡτο πᾶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ 21, 1
- ἀνανήρειν 65, 7
- ἀναπόδεικτος 136, 29 ἀναποδείκτως 20,  
28
- ἀναπτυγνύειν. τειχῶν ἀναπτυγνύεις 107, 8
- ἀναπτύχεσθαι 106, 33
- ἀνατιθέναι. ἀνατιθέντες ἀναθήματα 110, 5  
οὐδὲ γάρ ἀναθήσεις αὔτον τῷ ἀλλού προσα-  
ρέσται 114, 15
- ἀνατολὴ ἀστρων 71, 21, 28
- ἀναστατών. ἀναστατώσειν 61, 28
- ἀνατρέπειν. τοὺς λόγους ἀ. 146, 30
- ἀναφαίνεσθαι. πρὸς τοὺς οὗτοις ἀναφα-  
νούμενοις 64, 21
- ἀναφέρειν. εἰς αὐτὸν ἀναφέροντα τὴν γρείαν  
183, 22 εἰς αὐτὸὺς ἀναφέροντες 164, 28  
εἰς σωφροσύνην ἀναφέρεται 88, 33 ἀ. πρὸς  
τινα 32, 35 πρὸς τι ἀναφέρεσθαι 33, 2,  
23, 24
- ἀναφορὰ ἐπὶ τι 32, 26, 34 κατ' ἀναφορὰν  
τὴν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν 35, 3 δι' ἀναφορᾶς  
ἐπὶ τινα ἔργα 33, 8 ἡ ἀ. ἐπὶ τὸ τέλος  
87, 24 δι' ἀναφορᾶς τῆς πρὸς ἔπειρα 33, 13
- ἀνδράποδον 81, 15 (coni. ἄλογον) 90, 10  
ἀνδραποδάρης 119, 25 ἀνδραποδάρεστατοι  
91, 18
- ἀνδρεία 7, 19 al. τὴν πολειτικὴν ἀνδρείαν  
83, 34 84, 4, 6
- ἀνδρίζεσθαι 81, 37
- ἀνδροφονεῖν 77, 11
- ἀνδροφονία 49, 32 50, 7
- ἀνέκπληκτος 82, 15
- ἀνελευθερία (def.) 96, 16 (opp. ἀσωτία)  
52, 32 (dist. μικροπρέπεια) 104, 12
- ἀνελευθέριος 101, 14, 23 107, 22
- ἀνελεύθερος (dist. ἀκόλαστος) 131, 31 (opp.  
ἀσωτος) 52, 36 56, 2 (opp. ἐλευθερίας)  
42, 2 θεραπεύον ἀνελεύθερον 175, 9
- ἀνεμπόδιστος 30, 33 147, 18, 21 151, 13,  
14, 32, 33 ἐνέργεια τοῦ κατὰ φύσιν ἀ.  
43, 21 46, 13 ἀνεμπόδιστως 34, 12 τὸ  
ἀνεμπόδιστως γίνεσθαι 28, 1
- ἀνεπιτάχμων 124, 7
- ἀνεπιτίμητος 156, 5
- ἀνερωτῶν 56, 30
- ἀνεσις (coni. ἀνάπαυσις) 125, 2 (coni. ἐπί-  
ταξις) 50, 16, 17 86, 18 99, 35 ἐπὶ πλεῖστον  
ἀ. μαλακία 134, 4 ἀ. ἡ πανιά 134, 1
- ἀνευ. ὅν οὐκ ἀ. 22, 21
- ἀνέγεσθαι 62, 1 ἵνα ἀνασημπται εὑρεγετοῦ-

- μενος 113,4 ἀνέξεται επεβλούμενος 62,1 μυδερίαν ἀ. λύπην σωματικήν 133,22 ἀ. τὴν σπουδὴν 133,30 οὐδὲ ἀκούειν ἀνέχεται 92,36 τὸ μικρότατον ἀνεγκύμενος πονεῖν 154,27 — μηδὲ' δῆλος λυπηρῶν ἀ. σωματικῶν 132,11
- ἄνθισ· αἱ ἀπὸ τῶν ἀνθίσιν (θεματική) 89,27
- ἄνθρωπικός· περὶ τῶν ἀνθρωπικῶν 71,35
- ἄνθρωπικος· τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθόν 15,2
- 18,31 (ορρ. τὸ τῶν τεγχον) 15,4 περὶ ἀρετῆς ἀνθρωπίνης οὐχὶ τῆς θείας 34,21 τοῦ ἀνθρώπινου ἔργου 17,33 εὐδαιμονία ἀνθρωπίνη 9,22 ἀνθρωπίνη τοφία (conī. ἡ τοῦ θεοῦ) 54,22 ὅλην τὴν ἀνθρωπίνην καὶ πράξεις τὰς ἀνθρωπίνης 7,7 ἀνθρώπινον τέλος 2,12 τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν 61,33 βεβαιότης τῶν ἀνθρωπίνων 29,17
- ἀνθρωπολόγος (def.) 114,21
- ἀνθρωπος· πολιτικὸν ζῆν ὁ ἀ. καὶ κοινωνικὸν 16,14 πολιτικὸν ζῆν ὁ ἀ. καὶ κοινωνικὸν καὶ φύλωναλον 23,7 (ορρ. θεός) 34,24 ἀνθρώπου (ορρ. τοῦδε τοῦ ἀνθρώπου) 14,22,30 ὁ τοῦ αὐτοκαθίσθιντος καὶ ἀνθρώπου λόγος 12,32 λατρεῖος ἀ. 164,6 (τὴν) τῶν πάντων ἀνθρώπων ὑμαλογίαν 9,15 ἐν τοῖς μέσοις ἀνθρώποις 89,3 ἀνθρώπου τέλος 17,23 τὰ ὑπὲρ ἀνθρώπων 86,8
- ἀνθρυποργεῖν 169,33 170,2 175,24
- ἀνιάν. ἀντὶ τούς θεατάς 31,29 ἀνιάσθαι 42,1 66,19 150,13
- ἀνίστατος 26,6 (syn. δυσίστατος) 135,11 (ορρ. λέσμωτος) 102,3 135,6 τὸν μὴ ἀνιάτως ἔγοντα 168,30
- ἀνιέναι· ἀνεῖς ἀλητή 115,8 ἀνειμένος 56,4,5 (conī. γαλῆν) 51,24 ἀνιεσθαι (conī. ἐπιεινεσθαι) 48,8 50,24
- ἀνόητος (conī. μάταιος) 123,27 — ἀνοητάτοις (conī. ἀφρονέστατοι) 144,4
- ἀνοίγειν 59,6
- ἀνομοιότητης (ορρ. ὁμοιότητης) 56,9
- ἀνόσιος 62,11
- ἀντακολουθεῖν. ἀντακολουθοῦσι τίνιαι τῶν ἀρετῶν 80,14
- ἀνταποδιδόναι 120,1,8 ἀνταποδιδόσαι τὸ ἕστον ἀλλήλους 172,33 ἀνταποδιδόσαιν ἀλλήλους ἥδουντην 175,23
- ἀνταπόδοσις 173,1 (conī. κοινωνία) 170,1
- ἀντεξάγειν 113,22
- ἀντευεργέτης 113,14
- ἀντευεργετικός 113,7
- ἀντέχειν. οὖν ἀντέτηγεν 62,11 ἀ. ταῖς ἥδουνταις 93,14 ἀ. πρὸς τὰς ἀλληρόντας 132,29
- ἀντιδιατετελεῖν 18,3 161,22,24,29
- ἀντιδωρεῖσθαι. μεθλῶν μετέσον ἀντιδωρεῖσθαι 107,3
- ἀντιδωρεά. ἀντιδωρεάς ὄμοιογεν 106,34
- ἀντιθέτεις 153,7
- ἀντιταταλλάττεσθαι 168,22
- ἀντιτεκεῖσθαι 46,22 55,29 31 83,29 102,30
- 118,10,13,14 120,19 132,27 τὸ ἀντιτεκέμενον πάθος 45,27 ἀντιτεκέμενα 3,5 τὰ νῦν ἀντιτεκέμενα 3,4
- ἀντιτικρυς ἡμαρτημένα 43,25
- ἀντιληπτεῖν 46,3 ἀντιληπταὶ τὸν λελυπητόντα 43,31
- ἀντιπαρέχειν 168,20 170,33
- ἀντιπάσχειν. τὴν τῶν ἀντιπεπονθότων εἴνοιαν 46,21
- ἀντιποιεῖσθαι. ἀντιποιούμενος μὴ προσηκουσῶν τημῶν 109,32
- ἀντιτεπᾶν 68,8
- ἀντιστρέψειν (logice) 151,32
- ἀντιτετείνειν. ὁ πᾶσιν ἀντιτετείνων 122,2 ἀ. καὶ ἀπαθεῖν 25,30 νοσοῦν καὶ ἀντιτετείνον 35,29
- ἀντιτετένειν 52,12,17 62,5
- ἀντιφίλετην 163,3 172,24 ἡ φιλία ἐν ἀντιφίλοσον 159,29
- ἀντιφίληστης 165,6
- ἀντιφειν 1,7 ἡ ἀνόνω τὰ κατὰ θυμόν 66,23 ἀνύεται καὶ τελειοῦται 148,21
- ἄνγω (ορρ. κάτω) 38,11 οἱ ἐπὶ τὸ ἄνω 16,24 ἀνωτάτω ἀκούσιον 63,11 τῷ ἀνωτάτῳ γένει 63,3 τὸ ἀνωτάτῳ οὐχ ἔκούσιον 63,16 τὰ ἀνωτάτω (εἰση) 92,15 (πεζη) 46,7 118,22
- ἄγωθεν 44,11 εἰ ἔτι τῶν ἀνωθέν τις ζωὴ 182,25
- ἄγωνυμος 83,5 140,2 al.
- ἄγνωστελῶς ἀκούσσονται 8,11
- ἄξια. κατ' ἄξιαν 55,22 τὸ κατ' ἀ. λαμβάνειν 181,6 παρ' ἀ. 55,14 τὸ παρ' ἀ. λαμβεῖν 180,26
- ἄξιεπατινος μαλλον 87,9
- ἄξιόπιστος. ἡ καλλίστη εὐεργεσία καὶ μάλιστα ἀ. 159,13
- ἄξιος. ἄξιον ἀπορησαι 45,23 ἄξιον ζητῆσαι 42,27 67,26
- ἄξιον 2,7 5,19 8,9 9,26 65,20 102,15
- 103,7 119,6 al.

- ἀξίωμα *dignitas* 86, 28 111, 5 οἱ ἐν ἀξιώ-  
ματι 106, 30 113, 25, 28
- ἀσφαγησία 53, 6, 14
- ἀσφαγητος 53, 7 (comi. ἡρύχιος) 119, 4  
(comi. ἡσυχες) 53, 8
- ἀσφιστεῖν. ἀσφιστοῦνται 74, 27
- ἀσπαγγέλειν 70, 1 οἱ ἄγγελοι ἀσπα-  
γγέλωσιν 31, 25
- ἀσπάγειν τῆς διατριβῆς 152, 13
- ἀσπαγορεύειν. ἀσπαγγέρευται 77, 12 λόγος  
ἀσπαγορεύων 134, 24 τὸν ἀσπαγορεύοντα  
λόγον 139, 23 141, 3
- ἀσπαγωγή. ἔξι ἀσπαγωγῆς λανθανόμενης 21, 1
- ἀσπαιδευσία (comi. σκληρότης) 139, 4
- ἀσπαιδευσίος 8, 3 — τῶν ἀσπαιδεύτων χρω-  
μένων τῷ γελατῷ καὶ αἰσχρῷς 125, 14
- ἀσπαιτεῖν τὴν αἰτίαν 20, 9, 23 τῆς αἰτίας  
20, 11 τὸν λόγους 7, 24 ὡς ἂν ἀσπαιτῇ  
τὰ πράγματα 40, 33 ὅποιον ἂν ἀσπαιτῇ  
ἡ παροδία χρεῖα 105, 23
- ἀσπαλλάσσειν. οὐκ ἀσπαλλάσσεται τῆς νότου  
78, 22
- ἀσπαντᾶν. τοσοῦτον ἀσπαντᾷ τὸ πρῶτον 79, 14
- πρὸς τὸν λέγοντας ἀσπαντῶν φρεσὶ 148, 2
- ἀσπαντητικός. οἱ θαρσεῖς εἰσιν ἀσπαντητοί  
82, 27
- ἀσπαρνεῖσθαι 124, 17 οἱ ἀσπαρνούμενοι  
124, 19
- ἀσπατᾶν 64, 3 70, 6 76, 6 οἱ δὲ ἄγνοιαν  
ἀσπατηθέντες 86, 30
- ἀπειθεῖν. ἀντιτείνειν καὶ ἀ. 35, 30 οἴταν  
ἀπειθῇ τοῖς ιατροῖς 78, 22 τῷ λόγῳ ἀπει-  
θύνοντα 128, 7
- ἀπειθήσ. ἀπειθεῖς καὶ σκληροὺς τὰ ἥψη  
44, 16 ἀπειθεῖς τοῖς παιδαγωγοῖς 93, 25
- ἀπειλεῖν 61, 19, 27
- ἀπειλή 61, 7
- ἀπειροναλία (comi. βανανούσια. dist. ἀσωτία)  
104, 12, 20
- ἀπειρος *imperitus* ἀ. τῶν κατὰ τὸν βίον  
πράξεων 8, 6 ἀπειροι καὶ ἄγνευστοι ὄντες  
τῶν ἐλευθερίων ἥδηνῶν 156, 3 *infinitus*  
(ὁ κόσμος) 69, 16 τὸ ἀπειρον (opp. πέρας)  
13, 14 τοῦ ἀπειρον τὸ κακόν 48, 1 πᾶσα  
κακά πολυεθῆς καὶ τοῦ ἀπειρον 119, 26  
εἰς ἀπειρον προσέεναι 16, 32 καὶ τοῦτ'  
ἐπ' ἀπειρον 74, 22
- ἀπειλίζω. ἀπειλητικός 43, 1
- ἀπεργαστικός 148, 26
- ἀπευθύνειν 5, 16
- ἀπλοῦς. λόγον ἀπλοῦν 2, 26 — ἀπλῶς 9, 9

- 22, 12 74, 23 ἀπλῶς (comi. δὲ ἀπλῶς αἰ-  
ρετόν) ἀγαθόν 11, 7 τοῦ ἀγαθοῦ (opp.  
τοῦ φαινομένου) ἀπλῶς 75, 21 τὸν ὄντα  
εὑδαιμονα ἀ. 30, 28 μακαρίους ἀ. λέγουμεν  
ἄν 30, 31 (comi. καθ' αὐτό) 138, 15 ἀ.  
καὶ κυρίως 16, 4 62, 14 οἱ μὲν ἀ. ἀναι-  
ροῦσιν, οἱ δὲ ἐκ τῶν δοκούντων 11, 15  
(opp. πάς) 117, 25 128, 34 (opp. τινί)  
144, 9 (comi. εἰλικρινός) 96, 15 — ἀπλου-  
στάτης ὣν φύσεως καὶ σύντας 157, 13
- ἀπέχειν. τοσοῦτον ἀπέχει 14, 31 — ἀπέχε-  
σθαι (opp. πράττειν) 6, 12 ὁ ἀπεχόμενος  
41, 30 ἀπέχονται τῶν ἀλλοτρίων 102, 18  
οὐδὲ τῶν θεῶν ἀπεκρινοτο 125, 22
- ἀπιετεῖν 73, 8
- ἀπληστος. τὸ ἀπληστον 89, 9
- ἀπό. ποὺς ἀπὸ τῆς ἀνδρείας 32, 28 ἀπὸ<sup>τη</sup>  
ἔξις εἶναι μογθηρᾶς 150, 14
- ἀποβαίνειν 65, 6 73, 6
- ἀποβάλλειν. ἵνα τὴν πολλὴν ἀποβάλλῃ  
ὑγρότητα 180, 18
- ἀποβλέπειν 47, 13 πρὸς ἐν ἀποβλέποντες  
5, 14 εἰς τοιαῦτα ἀποβλέπων 110, 18
- ἀποβλέπει εἰς αὐτόν (opp. εἰς τὸ καλόν)  
99, 20
- ἀποβολή 100, 24 τὸν ἐπὶ γρηγορίων ἀπο-  
βολῆς λυπουμένους 88, 23
- ἀπογινώσκειν. ἀπεγνωκότες τὴν ἀνθρείαν  
81, 32
- ἀπόγονοι. τέκνων τε καὶ θλως ἀπογόνων  
28, 19 τῆς τῶν ἀπογόνων τύχης 31, 9
- ἀποδεικνύναι. τὴν ἀρχὴν ἀποδεικνύομεν  
136, 30 τὰς ἀρχὰς ἀποδεικνύσι 136, 29  
ἢ λόγος, δὲ οὐδὲ ἀπεδείξει 21, 21 ὁ ιατρὸς  
οὐκ ἀποδεικνύσι τὴν ὑγίειαν τί ποτέ ἔστει  
20, 25
- ἀποδεικτικός 37, 22 λόγος ἀ. (opp. δοξα-  
στικός) 40, 13
- ἀποδείξεις 36, 5 ἔλεγον εἰς ἀποδείξειν 152, 16
- τὴν ἀ. ποιεῖθαι 12, 14 ἢ περὶ ἀποδείξεως  
ἐπιστήμη 3, 13 ἀποδείξει τέχνηται καθο-  
λικῇ 51, 22 — (opp. ἐπαγωγή) 51, 22
- (dist. σολλογισμός) 37, 21 ἐν ταῖς ἀπο-  
δείξεις τὸ κυριώτατον ἢ αἵτια 48, 31 ἀ.  
τις ἢ ἀποδείξει ὅμοιον 37, 20
- ἀποδέκεσθαι 163, 20 τὸν ἀκούοντα ἀ. 7, 24  
ἀ. τὸν λόγον 40, 21
- ἀποδιδόναι *reddere* ἀ. τὴν παρακαταθήκην  
40, 25 67, 4 *definire* 3, 18 48, 33 70, 26  
88, 2 147, 16 151, 14 ἡρισμόν 26, 12, 24  
48, 13 59, 15 ὅροι ἀποδέκμενοι 59, 4

- ἀποδίδωσι τὴν αἰτίαν (ορρ. συμπέρασμα εὑρηκε) 49,5 — οὐκ ἀν ἀποδώῃ λόγον 70,26 ἡ ἀποδοθεῖς λόγος 60,3  
 ἀπόδοσις. παρακαταθήκης ἡ. 7,11  
 ἀποθηκήσκειν. μάζην ἡ. 81,34  
 ἀποκατάστασις. καὶ ἀναπληρώσεις καὶ ἀποκαταστάσεις 145,6 ἀποκαταστάσεις εἰς τὸ κατὰ φύσιν 147,11  
 ἀποκλίνειν ἐπὶ τὸ ἔκατον 123,23 ἐφ' ἡ ἀποκλίνουσεν οἱ ἄνθρωποι 102,8 sq. ὅταν ἐφ' ἐν τῷ ἀποκλίνῃ 71,8 ἀν καὶ ἔληπται καὶ ἀποκλίνῃ πρὸς ὥστὴν 69,33 ἀποκλίνειν πρὸς τὴν ἔλλειψην 119,9  
 ἀποκτείνειν. ἀποκτεῖναι (ορρ. σῶσαι) 65,21  
 ἀποκτεννύναι 61,19  
 ἀπόλαυσις. ἐννοῦν τὴν ἀπόλαυσιν 89,20  
 διὰ τὴν τῶν ἀρροτίσιων ἀπόλαυσιν 131,30  
 τῆς ἐκ τῶν συμβιοῦν ἀλλήλους ἀπόλαυσιν 166,10  
 ἀπόλαυσινέκδις βίος 10,14,17  
 ἀπολείπεσθαι. πάντα θεάματα ἔχετεν καὶ μηδὲνός ἀπολείπεσθαι 117,3 ἀπολείπεται τοῦ καλοῦ εἶναι 154,17 ἀπολείπονται μεγίστου καὶ καλλίστου 166,9 ἀπολείπεσθαι τῆς τοῦ ὄντος γρήσεως 3,12  
 ἀπολογεῖσθαι 68,23 οἱ ἀπολογούμενοι 65,19  
 ἀπονεμητικός. ισότης ἀπονεμητική 158,22  
 ἀπονίπτεσθαι 24,31  
 ἀποπαύεσθαι. ἀποπαύονται ταχέως 120,4,7  
 ἀποπέμπειν. γρυπός ἡ. 102,29  
 ἀπορεῖν 8,17 9,3,28 29,13,55,32 160,  
 26 al. ἡ. πρὸς τὸν τὰς ιδέας λέγοντα 12,32 ἐν τῷ ἀπορεῖν ἐπιχειρῶν 135,3  
 ἀξιον ἀπορῆσαι 45,23 ἀπορήσεις ὁ' ἂν τις 42,13 117,29  
 ἀπόρημα 28,27 29,15  
 ἀπορία. ἀπορίᾳ ἀλλού ὄντος 119,33  
 ἔχει τινὲς ἀπορίαν 90,26 λένει τὴν ἀπορίαν 29,5 προτείνει δύο ἀπορίας 160,27  
 ἀπορος. ἀπορα (εονι. ἀκαρπα) 115,7 ἔστι δὲ οὐκ ἀπορον 161,10 cf. 128,6 η. οὐκ ἀπορον; 51,7 ἀπορώτερον ἐπινότες 160,24  
 ἀπορρύπτειν 25,1  
 ἀποστείλκεσθαι. τούτου δὲ ἀποστείλται 159,17  
 ἀπόστημα. τοῖς ἀποστήμασι διαφερόντως ἔχειν 28,22  
 ἀποστρέψειν. ἔφυγον ἀποστρέψετες 86,34  
 ἀποτείνεσθαι. πρὸς οὓς ἀποτείνομενος 146,14  
 ἀποτελεῖν. ἔκαπτον εὖ ἀποτελεῖται κατὰ τὴν οἰκεῖαν ἀρετὴν 18,30  
 ἀποτρέπειν (ορρ. προτρέπειν) 77,3,6  
 ἀποτυγχάνειν 48,2  
 ἀπουσία 170,31 τῇ ἀπουσίᾳ τῶν ἡδονῶν 52,25 88,4 92,23  
 ἀποφασίνεσθαι 151,6,18 ὅτοι περὶ εὐδαιμονίας ἀπεφήναντο 22,7  
 ἀπογράψαι. ἀπόγρη 171,23 173,34 οὖς ἀπόγρη 131,28  
 ἀπογράψωνται 22,33 ἡ. ἔχει 48,18  
 ἀπρακτεῖν. ἀπρακτοῦνται (εονι. καθεύδονται) 10,25  
 ἀπτερεῖσθαι. πολιτικῶν ἡ. 110,13  
 ἀπωθεῖν (εονι. ἐκκρούειν) 155,7  
 ἀρα 139,28 ἀρά γε 17,29 99,32 ἀρ' οὖν 8,21 51,4 70,7 ἀρ' οὖν — ἡ 28,8  
 ἀρα 67,25 76,10 εἰ δ' ἀρα 114,28 εἰ μὴ ἀρά 53,7 εἰ μὴ ἀρα ὅτι 34,6 ἐὰν μὴ ἀρά 114,16  
 ἀράγη 2,28  
 ἀράγνιον 2,28  
 ἀργία. ὁ ὅπνος ἀργία 35,12  
 ἀργός (def.) 114,3  
 ἀρέσκεια 55,4  
 ἀρέσκειν accipi 75,26  
 ἀρέσκος 55,5 (dist. κόλαξ) 122,1  
 ἀρετή (def.) τελείωτης φύσεως καὶ κατωρθωμένη φύσις 47,16 (dist. ἐπανετή ἔξις) 139,13 ἡ διανοητική ἡ. 47,20 περὶ ἴρωνται καὶ λύπας ἡ ἡθικὴ ἡ. 42,10,13  
 ἀρετῆς παιδικῆς 107,19 παντελὴ ἀρετὴν 111,27 ἡ. τελεία 8,24 — τὴν περὶ ἵππους ἀρετὴν 97,9 τὴν περὶ λύραν ἡ. 97,8 τὴν περὶ τὸν πλοῦτον ἡ. 97,10 — ἀρετὴν ἀλληρή γίγεται θεοῦς ἀλληρη δὲ ἀνθρώπου 30,35 περὶ ἀρετῆς ἀνθρωπίνης οὐχὶ τῆς θείας 34,22 ἡ συζήτησις ἡ 36,21 θεῖν τι πράγμα η. δ. 25,34 ἡ ἡ κακία γηταὶ τοῖς πράγμασιν 97,2 — δὲ ἀρετὴν (ορρ. διὰ τύχην) 26,10,14 — ἀρεταῖ (dist. δυνάμεις) 32,12 (ορρ. κακίαι) 3,27,28 al. ἐν τοῖς ἀτελέσιν ἀρεταῖς 99,35 τὰς τελείας ἀρετάς 40,11 ἐκάστην τῶν ἀρετῶν τῶν τε διανοητικῶν καὶ τῶν ἡθικῶν 37,12 ἐκ πασῶν τῶν ἀρετῶν τῶν τε πρακτικῶν καὶ τῶν θεωρητικῶν 8,25 ἀρθρον. σὺν τῷ ἀρθρῷ γεγραμμένον 142,18 γεγράψθαι μετά τοῦ ἀρθρου 143,10  
 ἀριθμεῖν 32,15 86,23 ἀριθμούμενα 17,

ἀριθμητικές, κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν 47, 6 — ἀριθμητικὴ 7, 1 72, 13  
136, 24

ἀριθμός (ορp. γένος) 18, 19 τῶν ἀριθμῶν ἐποιουν θέσεις 11, 22 ὡς περ ἢ ἀρετὴ διορίζεται τούτοις τοῖς ἀριθμοῖς οἷς δὲ διορίζομεν 82, 22

ἀριστεία 51, 8

ἀριστερός, ἀριστερόν (ορp. δεξιόν) 13, 15 ἐπὶ τὰ ἀριστερά 48, 3

ἀριστοκράτης 182, 8

ἀριστοκρατία 181, 22 182, 17

ἀριστοκρατικός, ἀριστοκρατικὴ 182,

27 δίκαιον ἀριστοκρατικὸν 182, 27

ἀρκεῖν, ἥρκεσθη *sunt habuit* 68, 2

ἀρμόζειν, ἀρμάττειν τινί, πρός τι 11, 6

21, 11 33, 34 34, 20 56, 22 75, 29, 31 τὰ

ἀρμόζοντα 152, 24 τοῖς λογικοῖς ἀρμο-

ζόντων ἔην 18, 12

ἀρνεῖσθαι 124, 23 186, 24

ἀρπάζειν, περισπᾶ εἰς ἑαυτὸν καὶ ἀρπάζει  
183, 14

ἀρρηγ., ἄρρεν (ορp. θῆλο) 13, 15

ἀρρυθμός 125, 9

ἀρρώστημα 80, 25

ἀρρωστία 80, 24

ἀρτιος, ἀρτιον (ορp. περιττόν) 13, 14

ἀρτύειν, τὰ ὅψα ἀρτύουσιν 90, 17

ἀρχαῖος, τὰς ἀρχαῖας πολιτείας 74, 35

ἀρχεῖν (ονι. κρατεῖν) 4, 30 (ονι. βασι-

λεύειν) 113, 22 ἀρχοντος ὥσπερ νόμου

ὅντος 84, 16 (resp. ἐπειθαί) 75, 12 πόθεν

ἀρκτέον ἐν τοῖς λόγοις 9, 29

ἀργή, ἡ ἀ., καθ' ἧν ἀρχοντι τινες (dist.

ἀργὴ ὡς αἴτιο) 34, 4 πᾶσα ἡ τίμιον

34, 3 (ονι. αἴτιος) 74, 14 (resp. πρό-

σθεσίς) 80, 20 ἡ κινητικὴ ἡ 74, 5 ἀρι-

βάνει ἀρχὴν τὴν κινοῦσαν 74, 5 ὁ ἔχων

τὴν ψυχικὴν ἀρχὴν 130, 10 ἀρχαὶ γενέσεως

76, 27 ἀρχαὶ πισταὶ καὶ ἐναργεῖς 74, 21

διαφέρουσιν οἱ τε ἀπὸ τῶν φύσει ἀρχῶν

λόγοι καὶ οἱ ἐπὶ τὰς φύσει ἀρχαὶ 9, 26

ἀρχαὶ αἱ μὲν φύσει αἱ δὲ ὡς πρὸς ἡμᾶς

9, 27 τὰς μαθηματικὰς ἀρχὰς 136, 28 —

ἡ ἡ πλεῖον ἡ ἐδικησιον 21, 15 ἔστι γάρ

ἀρχὴ τὸ ὅπει 20, 16 τὴν ἀρχὴν ἔχει εἰς

τὸ προκείμενον 39, 12 τῆς ἀρχῆς τῆς ὡς

τοῦ τέλους 21, 17 ἔξι ἀρχῆς (ορp. ἀπό

τινος γρόνου) 58, 12 ὁ ἔξι ἀρχῆς λόγοις

9, 4 15, 2 ἐν τοῖς κατ' ἀρχὰς λόγοις

132, 2 καλάς τινας λαμβάνουσιν ἀρχάς

21, 6 cf. 21, 8 10, 6 ἔστι πως δεινούνοι τὰς ἀρχὰς οὐ μέντοι ταλλογισμῷ ἀλλ ἐπαγγηλῇ 20, 22

ἀρχῆς. ὅτοι τῷ τοῦ γένους ἀρχῆγῳ πλησίασσιν 184, 28

ἀρχιτεκτονεῖν 131 5, 2 (ονι. προστάσσειν)  
4, 32 6, 4 τῷ ἀρχιτεκτονοῦντος τέλος  
142, 1

ἀρχιτεκτονικός (ονι. προστακτικός) 6, 14 ἀρχιτεκτονικὴ τέχναι (def.) 4, 30 φρόνησις ἀρχιτεκτονική 141, 26 τὰ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τέλη αἱρετώτερα τῶν ὡφ' σύτάδι, 4

ἀρχιτεκτονικῶν ἀρχιτέκτονα τοῦ τέλους 141, 24 ἀσειστος. ἀσειστα καὶ ἀμετάβλητα 108, 20 ἀσεμνος (ονι. ἀγενής) 113, 23

ἀσθενεία 134, 7

ἀσθενής, τὴν ἀσθενῆ ἀκρατίαν ἀκρατεῖς 134, 9 τὴν ἀσθενῆ ἔχοντες ἀκρατίαν 135, 28 οἱ ἀσθενέστεροι τὰ σώματα 102, 5 ἀσθενεστέρα καὶ ἄτεων διακρίνειν 78, 34

ἀσκεῖν, μαθητὸν τὴν ἀρετὴν ἢ ἀστητόν 25, 22

ἀσκησίς, μάθησις δὲ καὶ ἡ καὶ πόνοι ἀρετῆς παιανικά 14, 1 ἡ ἡ. ἔθος 25, 24

ἀσμα 156, 19

ἀσμενίειν 63, 6 109, 9 146, 3 179, 24

ἀσμένως 117, 7 175, 16, 19

ἀσπάζεσθαι. ἀσπάζονται τὴν τιμήν (ονι. φανόνται διώσειν) 10, 21

ἀστρον. δαιμονίων τινῶν καὶ τῶν ἀστρων 157, 11 ἀνατολὴν ἀστρων καὶ δύσις καὶ τροπαῖ 71, 21 αἱ κυνήσεις τῶν ἀστρων καὶ αἱ ἀνατολὴ καὶ δύσις καὶ τροπαῖ 71, 28

ἀτομμετρία. ἡ ἡ τῶν ψυχρῶν ἢ τῶν θερμῶν 154, 22

ἀτομμετρος 69, 15, 20 71, 18, 20

ἀτονήθης (ορp. συνήθης) 121, 25

ἀτυχήμων. ἀτυχίαν (ονι. βλαβερόν) 121, 9, 18 ἀτυχίανέτεροι 115, 30

ἀτυχημονεῖν. δεινῶς ἀτυχημονοῦσιν 93, 19

ἀτωτία (def.) 96, 17 (ορp. ἀνελυθερία)  
52, 31 (dist. ἀπειροκαλία et βαναυσία)

104, 13

ἀτωτος (ορp. ἀνελεύθερος) 52, 36 56, 2 κατὰ τὴν οὐσίαν ἀτωτον εἶναι 99, 30

ἀτακτος. κατὰ φύσιν, ἀτακτοτέραν δὲ 71, 31

ἀτάραχος (ονι. ἀφοβος) 87, 4

ἀτε 114, 13

ἀτεκνος. δυσγενῆ καὶ μὴ καὶ ὄν καὶ ἀτεκνον  
24, 26

- ἀτελής (ἐνέργεια) 155, 32 ἐν ταῖς ἀτελέσιν  
ἀρέταις 99, 35 φύλαι ἀτελεῖς 166, 31  
ἀτελεστέρα (τῆς ἀρετῆς ή τιμῆς) 10, 24 ἀτε-  
λεστέρα (opp. τελειοτέρα) 8, 26  
ἀτιμάζειν 2, 7 10, 20  
ἀποποι. ἀποποι 28, 9, 24, 30 66, 13, 32  
103, 16 al.  
ἀπτειν 127, 13  
ἀπόγημα. τῶν περὶ ἔκαστον ἀπογημάτων  
31, 18  
ἀνθέκαστος 122, 18, 27  
ἀνδριτική 3, 22 15, 24, 26 24, 4 τὴν αὐλη-  
τικὴν εἶναι περὶ αὐλούς 42, 16  
αὐλοποιητική 15, 24, 26  
αὐλός. αὐλοί 15, 23 οἱ αὐλοί τέλος δύνεις  
αὐλοποιητικῆς ἔνεκεν τῆς αὐλητικῆς εἰσι  
15, 24 τὴν αὐλητικὴν εἶναι περὶ αὐλούς  
42, 16  
αὔξειν. σώζει καὶ ποιεῖ καὶ αὔξει 41, 13  
αὔξεσθαι (coni. τρέφεσθαι) 35, 8 κατὰ  
βραχὺ δὲ αὔξεσται 80, 26  
αὔξησις (coni. γένεσις) 37, 24  
αὐξητικός. αὐξητικὴ (ζωὴ) 17, 34  
αὐτηρός (οἴνος, οφρ. γλυκύς) 90, 16 91, 31  
αὐτάρκεια. ἡ αὐ. τοῦ πολιτειῶν ζώου (def.)  
16, 19 ἐν αὐταρκείᾳ ἔσται 16, 18  
αὐτάρκης (coni. θλιψοδέής) 115, 8 αὐ. τέχνη  
72, 11, 19 — αὐταρκες (def.) 16, 8 τὸ αὐ.  
τέλειον 16, 6, 8 ἡ δὲ εὐδαιμονία αὐ. 16, 7  
— αὐτάρκως 150, 21  
αὐτοαγαθός 12, 33 οὐδὲ τὸ αὐτοαγαθόν τοῦ  
ἐν μέρει ἀγαθοῦ, ἢ ἀγαθόν 13, 1  
αὐτοάνθρωπος 13, 2 ὁ τοῦ αὐτοανθρώπου  
καὶ ἀνθρώπου λόγος 12, 32  
αὐτοάριθμος 11, 22  
αὐτός Aristoteles 3, 24 11, 11 12, 5 75, 28  
89, 12 107, 32 119, 4 133, 4 147, 17 160,  
18 163, 24 164, 2 171, 21  
αὐτούγιειν 14, 28, 29  
αὐγήν 59, 6  
αὐγμός. αὐγμοὶ καὶ ὅμροι 71, 32  
ἀφαιρεῖν 113, 29 ἀφαιρεῖσθαι 32, 8  
ἀραγής. ἀρανές γίνεσθαι 87, 10  
ἀφή. ὅτα τῆς ἀφῆς ἥδοναί 89, 7 sim. 52, 22  
κατὰ τὴν ἀφήνη ἥδοναί 89, 11  
ἀφθονος. πάντων αὐτῷ ὑπαρχόντων ἀφθονως  
16, 16  
ἀφιέναι. ἀφεῖς 64, 32 ἀφέμενος 19, 27, 29  
ἀφείσθω 35, 14  
ἀφίλος 159, 18  
ἀφιστάναι 56, 7, 8, 11 ἵνα ἀποστήσῃ τῆς
- εὐδαιμονίας 30, 8 ἀφίστασθαι τῶν καλῶν  
ἐπιτηδευμάτων 115, 24 116, 6 οὐδεὶς ἀπο-  
στήσεται τοῦ νίσου 186, 27  
ἀφίλοπτοι 117, 22, 23, 27 118, 15  
ἀφνω 67, 10, 14, 15 70, 29  
ἀφοβία. τὸν τῇ ἀφοβίᾳ ὑπερβασίλλοντα 52, 2  
ἀφοβίος (coni. ἀτάραχος) 87, 3 (opp. δειλός)  
81, 12 — ὁ ἀφοβίως ἔχων πρὸς θάνατον  
81, 25  
ἀφόρητος ἡ κακία 119, 32  
ἀφορίζεσθαι 47, 24  
ἀφορμή. ἀφορμή, ἀφορμάς ἔχειν 8, 8 38,  
17, 29  
ἀφροδιτιαστικός. τὸ ἀφροδιτιαστικόν 90,  
29  
ἀφροδίτιος. ἀφροδίτια 52, 22 κατ' ἀνάμνη-  
σιν ἀφροδιτίων 90, 6 διὰ τὴν τῶν ἀφρο-  
διτίων ἀπόθλασιν 131, 30 ἡ τῶν ἀφρο-  
διτίων (scil. ἥδονή) 143, 28 148, 15 153, 15  
156, 9 ἡ τῶν ἀφροδιτίων γρήσις 23, 3  
ἀφροσύνη (opp. φρόνησις) 89, 5  
ἀφρων. ἀφρονέστατοι 143, 30 (coni. ἀνοη-  
τότατοι) 144, 4  
ἀφυής. οὐκ ἡ ἀνθρωπός 109, 29 ἡ πρὸς  
τὸ μαθεῖν 110, 13  
ἀγλός. ὑπὸ ἀγλός τινὸς ἐπισκοτηθέντες  
134, 26  
ἀγορήγητος 24, 6  
ἀγρεῖς 10, 11 εἰς τὰς πράξεις ἀγρεῖοι 174, 27  
ἀγρώτας 145, 24, 25 151, 27, 31  
ἀψυχος. ἀψύχω ἔστεν 92, 31 τὰ ἀψυχα  
59, 30 60, 3
- βαδίζειν 17, 27 βαδίεσθαι 77, 23 πρὸς  
πάντα βαδίζειν ἰταμῶς 41, 16  
βάντισις 60, 2  
βάλλειν. βάλλων τις τὸν πολέμιον 77, 18  
βάλλων καὶ ἀποκτείνας 77, 23  
βάναυστα (coni. ἀπειροκατία, dist. ἀσωτία)  
104, 13, 20 (quid sec. Arist.) 104, 26  
βάναυσος 151, 4 (coni. μικροπρεπής) 107,  
31 βάναυσοι (quales dicantur) 104, 14,  
20, 24 βάναυσον τέχνην 110, 13  
βάρβαρος. βάρβαροι (opp. οἱ Ἑλληνες) 83, 13  
βάρος. τὸ β. τὸ τοῦ θυμοῦ 120, 11  
βαρύς. τὸ βαρύ (opp. τὸ κούφον) 38, 11  
φωνὴ βαρεῖα 115, 10  
βαρύφθογγος 115, 11  
βάσανος. σφοδρᾶς βασάνους καὶ ἀμηχάνους

- 61,33 γενέμενος ἐν τοῖς βασάνοις 62,10  
βάσανον διδόναι 67,5  
βασιλεύειν 69,6 (comi. ἀρχειν) 113,22  
ἐν βασιλευομένῃ πόλει 113,21,24  
βασιλεύεις τοὺς τυράννους καὶ τοὺς βασιλεῖς 100,13 βασιλεῖς, ἀλλ' οὐ τοὺς νόμφ 34,5  
τοὺς καλούμενους βασιλεῖς 174,19 ὁ βασιλεὺς νοῦς 75,3  
βασιλικός, βασιλικὸν τὸ τρυφὴν 133,22  
βασύνος (expl.) 104,23 οἱ περὶ τὰς βασύνους ἐργαζόμενοι 104,15  
βέβαιος (comi. μόνιμος) 29,24 167,13 171,6  
διαμένει βέβαιος 167,12 βέβαιον τὴν εὑδαικονίαν 29,14,16 ἵνα βεβαιώσῃς πιστεύσωσιν 163,23 πρὸς τὸ βεβαιούστεραν ἔχειν τὴν κατάληψιν 10,4  
βεβαίοτης τῶν ἀνθρωπίνων 29,16  
βεβαιοῦν. βεβαιοῦντες ἦν ἔχουσι περὶ αὐτῶν δόξαν 179,25  
βία 60,6,8 τὸ μή βίᾳ πράττειν 66,3  
βιάζειν 65,35 118,29  
βίαιος. βίαιον (def.) 60,4 τουτέστι μικρόν 11,2 [v. adnot.] (dist. δι' ἄγνοιαν) 59,8  
βιαστικός. βιαστικὴ ἀνάγκη 71,24  
βιβλίον. ἱστρικὸν βιβλίον 164,5  
βίος. τριῶν ὅντων βίων 10,14 περὶ τοῦ θεωρητικοῦ βίου 11,1 μονάρχη τὸν β. 16,11 ἐν τελείῳ βίῳ 19,6 τῶν κατὰ τὸν β. πράξεων 8,6 τῷ βεβιωμένῳ βίῳ 30,31 τὸν β. ἀναλίσκειν 117,2 τὸν β. κατατρίβων 116,32 117,4  
βιοῦν. τῷ βεβιωμένῳ βίῳ 30,30 τοὺς μὲν εὖ βιώσαι, τοὺς δὲ κακῶς 28,21 τὸν εὐδαιμόνως βιώσαντα 28,25,29 βιώνται καλῶς 5,12 τῷ μακαρίῳς βιώσαντι 28,20 al.  
βιλαβερός. βιλαβερόν (comi. ἄσχημον) 121,10,17 βιλαβερώτατον 64,15  
βιλάβη. πολλὰ συμβαλλουσιν ἀπ' αὐτῶν βιλάβαι 7,17  
βιλάπτειν. εἰς οὐσίας βιλάπτονται 144,2  
βιλαπτικός. ἡ ἀδικία βιλαπτικὴ 107,33  
βιλέπειν. πρὸς τὸ τέλος βιλέποντες 141,29  
βοῶν. μέγα βιώντας 115,12 μέγα βοῆσαι 115,16  
βοηθεία. παρέχειν καιρὸν βοηθείας 135,9,12  
βοηθεῖν. ἐπιδιδόντες καὶ βοηθοῦντες 110,5  
βόσκημα. βοσκήματα 95,16  
βούλεσθαι. βούλεται ὁ ἐπαινος γίνεσθαι 33,7  
βούλεται εἶναι 145,30
- βουλεύειν 3,25, 26 70,33 75,3 βουλεύσα-  
σθαι καὶ προελέσθαι 67,15  
βούλευταις 68,23, 24  
βουλευτικός 100,3 ὄρεξις βουλευτική 3,25  
τῷ λογιστικῷ τῆς ψυχῆς καὶ βουλευτικῷ 75,2  
βουλή (comi. σκέψις) 74,13 134,27 βουλαῖ  
71,34, 35  
βούλησις (dist. προαρέσις) 68,26 β. τοῦ λόγου 150,9  
βοῦς 90,1  
βραδύς (comi. οὐ σπευστικός) 115,10  
βραχύς. βραχὺ καὶ δυνάμενον τυγχεῖν ἐπινοη-  
θίστας 79,34 διὰ βραχέων 51,31 ἐν βραχέσιν εἰπεῖν 153,24 ἐπὶ βραχὺ 82,16  
κατὰ βραχὺ 39,13 80,21, 26  
βρωμα. βρώματα (comi. ποτᾶ) 90,13 156,7  
(comi. πόματα) 91,17 τῆς ἀπὸ τῶν βρω-  
μάτων ἥδονής 89,31  
βρωτικός. κατ' ἀνάμνησιν τῆς βρωτεως 89,  
35 τὰς διὰ βρωτεως (ἥδονάς) 52,22 τὴν  
κατὰ τὴν βρωτὸν ἥδονήν 89,18  
βρωμολογία 125,22  
βωμολόχος 125,18 (dist. εὐτράπελος) 174,  
27
- γάρτοι καὶ γάρτοι 38,28  
γε in utraque parte enuntiati 8,30 eius-  
dem partis duobus vocabulis adiectum  
10,5 εἰ καὶ μή resp. ἀλλὰ ... γε 18,  
17  
γάστρις. γάστριες 91,19  
γελοῖος. γελωμένου τῷ γελοῖῳ 54,34 τῶν  
ἀπαιδεύτων γελωμένων τῷ γελοῖῳ καὶ αἰ-  
σχρῷς 125,14 γελοῖος ὁ ἐπικανος 33,1,6  
γελοῖοι οἱ λέγοντες 62,27 γελοῖον 29,1  
60,17 62,30  
γέλων. κατατρέψων τὸν γέλωντα 133,17 γέ-  
λωτα κινεῖν 125,20  
γένετον 38,26 ὀδόντων φύσις καὶ γενείων  
38,14  
γένεσις (comi. αὔξησις) 37,24 (comi. κίνη-  
σις) 144,33 (comi. ἀναπλήρωσις) 143,3. ὁ  
146,25 ἀργαῖ γενέσεως 76,27 γ. εἰς φύσιν  
142,34  
γενετή. ἐκ γενετῆς 26,5 38,33  
γενικός. τὴν γενικὴν ἥδονὴν καὶ λόγην  
43,6 γενικὰ πάθη 45,16 46,9 cf. 42,29  
γενικώτερον 67,7 74,24 γενικώτατα πάθη  
42,28

- γενναῖος 25,1 γεννάλα πρᾶξις 81,37  
 γεννητής, τέκνων γ. 76,29  
 γένος. τὸ τῶν ἀνθρώπων γ. 5,9 (opp. εἰδος) 18,19 39,23 43,8 λύπη τῇ ἐπιθυμίᾳ ἔπειται ὡς γ. 43,2 ὥπο τὸ αὐτὸν γ. 46,2 τι μέγα κατὰ τὸ γ. 107,23  
 γεύεσθαι. γευσάμενος τῆς ἀμβροσίας 133,14  
 γεῦσις. τῷ διεφθαρμένῳ τὴν γεῦσιν 162,21  
 γεωμετρεῖν 7,30  
 γεωμετρησ 20,12 49,7 51,18 73,25 τῷ γεωμέτρῃ θεατῇ ὅντι τάληθος 19,31  
 γεωμετρία 7,1 ἡ γ. περὶ μέγεθος 42,18  
 γεωργεῖν 68,32 69,17,18  
 γιγανθούσαιν (opp. αἱρετούσαι) 3,7  
 γίνεσθαι. ἐπειδὴ πρὸς τὰς θύρας ἐγένετο 128,27 γενόμενος ἐν ταῖς βασίνοις 62,9 (eoni. πράττεσθαι) 5,8 ἐξ ὧν γίνεται (resp. περὶ ταῦτα ἐνεργεῖ) 41,23,26 ἐν ἐπιθυμίᾳ ἐγένετο καλοῦ 45,6 περὶ ἀρετὴν μάλιστα γεγένηται 34,16  
 γλαγεσθαι (πολυτελοῦς τροφῆς) 91,27  
 γλυκύκις (σίνος, opp. αὐστηρός) 90,16 91,31 ἡ γλυκεῖα τροφῆ 69,38  
 γνῶμη. μετέβαλε τὴν γνῶμην 62,12  
 γνωρίζειν. γ. τὸν τε γεωμετρικὸν καὶ μή 8,1 γ. τὸ ἑαυτοῦ τέλος 14,21 ἐστὶ φρονήσεως γνωριζούσῃς τὸ μέσον 57,6 ὁ τὸν Σωκράτην εἰδὼς γνωριεῖ καὶ τὸν ὅμιον τῷ Σωκράτει 14,17  
 γνώριμος (eoni. φανερός) 9,31 γένοιτ' ἂν γνώριμον 51,15 οὐδὲ γάρ οὖτε γνώριμον 40,18 τῶν γνωριμωτέρων (opp. τὰ ἡττον γνώριμα) 15,3 γνωριμωτέρως 11,26 εἰς τὸ γνωριμώτατα εἶναι 73,34  
 γνῶσις 5,12,20 9,5,22 14,26 58,21 (eoni. θεωρία) 1,7 115,19 154,15 (eoni. ἐπιστήμη) 2,8 (eoni. προσαίρεται) 9,5 ἐν τῇ γνώσει τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν μέθοδον περιλαβόν 9,5 τὴν γνῶσιν τῆς τάχαθοῦ ιδέας 14,15 τῆς τάχαθοῦ γνώσεως 14,26 γνῶσιν ποιεῖσθαι 35,5  
 γόρης. τῶν γορήτων 54,13  
 γονεῖς 16,23 20,14 γονέων γονεῖς 16,24  
 γοῦν 6,5 7,4 17,12 23,4 44,15 68,22 70,6,9 147,11,25 ὥπερ γοῦν 55,15  
 γραμματική 72,18  
 γράφειν. γράψεται δὲ καὶ (in libris Aristotelicis) 73,2 75,11 166,27  
 γραφεῖς 105,4 γραφεῖς 19,14  
 γραφή. οἱ χαίροντες γραφαῖς 88,31 *lectio* 142,15 166,28 167,30
- γυμνάζεσθαι 118,3 οἱ γυμναζόμενοι 65,9  
 γυμναζόμενος τάξις 77,22  
 γυμνασία. γοργητας καὶ γυμνασίας 107,9  
 γυμνασιαρχεῖν 104,4  
 γυμνάσιον 65,27  
 γυμναστική 148,29 γυμναστική 7,1 12,26 72,26  
 γυμνικός (ἀγών) 85,1  
 γυμνός. οὗτον γυμνούς ἀποπέμψωσιν οὐτούς; 102,29  
 γυγνακείεις. στολὴν γυναικείαν 61,27  
 γυνή. τυράννου γυναῖκα 50,3 80,17  
 γυνία 20,12 72,15,17 εὐθεῖα γ. 19,32 κατεξεγμένη γ. 19,32 ὄρθη γ. 19,29 20,12 αἱ τοῦ τριγώνου τρεῖς γυναῖς 51,18
- δαιρόνιος. δαιρονίων τεινόν καὶ τῶν ἀστρων 157,11  
 δαιμων. εἰ δαιμονας δέοι οἰάσκεσθαι 106,14  
 δανείζω γρήματα ἀδάνειτεν 96,3  
 δαπάνη (eoni. δέσις) 97,20 γρημάτων δ. 81,13  
 δαπανηρός. φαίνεται ὁ ἀστως δ. 101,11 τὸ δαπανηρὸν μετάγοντες εἰς τὰς ἡδονάς 102,2  
 δεικνύναι. δ. τὰς ἀργάς 20,22 ἐκ τοῦ ἐγκρατοῦς καὶ ἀκρατοῦς δείκνυται 35,25  
 δειλιάνειν 50,12,15  
 δειλία 50,17 al. ἡ δ. τῶν ἔκουσίων 93,5  
 δειλός (opp. ἀφοβός) 81,12 al.  
 δεῖν *rincire* ἐπειδὸν ἄγγηται δεθέντα 66,11 ὥπο τῶν δησάντων 61,17 — *debere* δέοι ἂν 34,30 κατὰ τὸ δέον 33,12 παρὰ τὸ δέον 98,35 πέρα τοῦ δέοντος 114,32 πλέον ἡ δεῖ 23,2 ὥπερ τὸ δέον 23,13 τὶ τῶν μὴ δεόντων 63,4  
 δεῖνα. δ. 96,3 127,15 128,11 ἐκ τοῦ δεῖνος 127,11 τῷ δεῖνι 114,22  
 δεινός (def.) 140,28 sqq. (eoni. παρακητικός τῶν προστατομένων) 174,28 τὰ δεινά καὶ παράνυμα 63,31 δεινὴ ἀναγκάσσει σωφρονεῖν 101,24 δεινῶς ἀτζημονοῦσιν 93,19  
 δεῖται. δι' ἐπαγωγῆς δ. 3,17  
 δεκας 13,13  
 δεκτικός. τῷ δεκτικῷ σώματι 38,16 τὸ δεκτικόν 38,17

- δέος 67,4  
 δεσποτικός, δεσποτικόν (εἰδος τοῦ δικαίου) 160,12  
 δέχεσθαι ἡδονάς 140,11 δέξεται καὶ ἡδονήν τινα καὶ γρέπιν 169,3 δ. τὴν τῆς τέχνης ἀκριβειαν 7,5 δέχονται τὸ ἀκριβές 6,35  
 δεξιός, δεξιόν (opp. ἄριστερόν) 13,15 ἐπὶ τὰ δεξιά 48,2  
 δηλασθή 73,8 90,33  
 δηλωνότει 22,9 45,12 101,13 106,13 151,8 170,28 al.  
 δηλος, δηλον ὅτι 12,9 22,24 25,20 33,7 34,23 al. ὅτι δὲ — δηλον ἐκ τοῦ 23,20 δηλον ὡς 5,2 11 10,23 27,8  
 δηλοῦν. ἐδηλον τὴν τέχνην 100,18 δηλοῦ λέγων 41,7 44,9 δεδηλωκεν 22,33 δηλωθήσεται 40,10  
 δημιουργεῖν. ἐν τοῖς δημιουργούμενοις 7,3  
 δημιουργός. οἱ δημιουργοὶ τῶν τεχνῶν 2,26  
 δημοκρατεῖσθαι. οἱ δημοκρατούμενοι 178,24  
 δημοκρατία 181,25  
 δημος 75,1,2  
 δηπον. οὐ δ. 8,34 96,32 115,10  
 δητα. οὐ δ. 177,4  
 διαβάλλειν. αἰτία δι' ἥν διαβέβληται ἢ ἡδονή 155,24 αἰτία καθ' ἡς διαβέβληται αἱ ἡδοναὶ 155,33 διαβάλλεται ὁ τόπος 17,3  
 διαβιοῦν. καλῶς διαβιῶναι (comi. εὐδαιμονα γενέθθα) 5,17  
 διάρχειν. οἱ μακάριοι ἐν τοῖς τιμωτάταις διάρχουσιν ἐνεργεῖται 29,21  
 διαγινώσκειν 64,14 δ. ἐν τῶν ὀδηπῶν τοὺς οἴνους 90,15  
 διάγραμμα. ἀναλύσει διαγράμματος 73,25  
 διαγράψειν. ἐπὶ κεφαλαίων διέγραψε τὰς ἀρέτας 51,30  
 διαγραφή 121,15  
 διάδηλος 35,12  
 διακενγνύναι. συνήρμοσται ἀλλήλοις καὶ οὐ διέκενυται ταῦτα 174,15  
 διάθεσται 46,21 55,29 δ. παθητική 84,2 172,14,25 τὴν φυσικὴν δ. 119,13 ἐξεστάναι τῆς φυσικῆς δ. 145,31 αἱ φυσικαὶ δ. καὶ ἔξεις 144,16  
 διαθρεῖν 5,15  
 διατιρεῖν 2,17 20 15,17 33,27 91,3 πᾶς διατίρσομεν 103,12 τὸν διατίρσομεν 43,6  
 διελεῖν περὶ αὐτῶν 131,16 διαιρεῖσθαι τὸ πάθος εἰς δύο πάθη 42,29  
 διατίρεσται 59,1 63,9 149,20 ἡ δ. τῶν ἐπιθυμῶν 91,13 ἡ πρώτη δ. 43,33 44,4 ἐκ τῆς δ. τῆς τῶν ἀγαθῶν 12,13,20  
 διατίτα 21,6 72,23  
 διατητικός. τὸ διατητικόν pars medicinae 103,24  
 διατετέρως μηδετέρως 10,12 ἀλλιώς ὑπὸ νόσου 133,2 νοσηματωδῶς 129,19 πατάρισταν 11,6 75,29 sqq. 144,29 sqq. 145,33 162,7,17,20  
 διατριβοῦν. ἡττον διατριβῶται 72,26  
 διατρίνειν. ἡττῶν διατρίνειν 78,34  
 διατριβόνειν. οὐδὲν διατριβόνει 175,17  
 διατραπέζανειν. ἔνθα διεύηπται περὶ ἡδονῆς 151,22  
 διαταύθανειν 124,7 διατάθαι ἃν τις αὐτὸν 168,2  
 διατέλεσθαι. διατέλεσται Aristoteles 53,1 ὡς οὐδέποτε περὶ αὐτῆς διεύηγμένοις 151,23  
 διατείπειν 29,25 τοῖς διατείπουσι νοσήμασιν 135,11  
 διατετική καὶ ρήτορική ἐπιγειρτικαὶ 3,8 λέγουσι δὲ δυνάμεις ἐνίστε τὰς ἡμοιῶς ἐργάστας πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῶν ὑπὸ αὐτῶν· οἷον ρήτορικὴν καὶ δ. 5,29  
 διατέταιν (resp. συναλλάσσειν) 185,16,19,26 διατέταιναι ἡ φύλα 165,32  
 διαμαρτάνειν 83,10 διαμαρτάνουσι κατὰ τὴν φαντασίαν 162,28 διαμαρτάνοντας αὐτοῦ 54,21 διαμαρτυρέναι καὶ ἔμετροι (ἔξεις) 89,6  
 διαμένειν τὴν εὐδαιμονίαν 31,5 διαμένει βέβαιος 167,12  
 διάρετρος 69,15,20 71,18,19 εἰ ἡ δ. σύμμετρος 73,29  
 διανοεῖσθαι (comi. φρονεῖν) 148,14 δ. περὶ τῶν πραγμάτων 20,10  
 διανοητικός. ἀρετὴ διανοητική 37,5 42,14 47,20 διανοητικὴ ἀρεταῖ (opp. ἄθετα) 37,12 αἱ δ. διὰ μαθήσεως γίνονται 37,23  
 διάνοια καὶ νοῦς καλεῖται τὸ λόγον ἔχον τῆς ψυχῆς 37,5 (opp. τὸ παθητικὸν μόριον τῆς ψυχῆς) 88,12 ἡ δ. ἐννοεῖ 88,16  
 διανομή. ἐν τοῖς πολιτικαῖς διανομαῖς 177,28  
 διαπορεῖν. διαπορεῖται δὲ τοῦτο 53,25  
 διαπράτειν. ὅσοι μεγάλας πράξεις διεπράτεντο 24,20  
 διαρθροῦν 16,10 23,28

- διασαφεῖν 15, 17 108, 20  
 διασαφηγίζειν. διασαφηγισθήσεται 67, 29  
 διάστασις ἡ κατά τόπον 171, 7 ἡ δ. τῶν  
 κακιῶν πρὸς ἀλλήλας 55, 35  
 διάστημα. ἐν οἷς πολὺ τὸ δ. τινῶν πρὸς  
 ἀλλήλους 178, 28 πολὺ τὸ μεταξύ δ. 179,  
 1, 9  
 διαστρέψειν. ὑπὸ πλεονεξίας διεστραμμένοι  
 160, 3  
 διατελεῖν 2, 4 ἀρχονέστατοι διατελοῦσιν  
 144, 4 μελετῶντες διατελοῦσιν 78, 5  
 -διατηρητικός. διατηρητικὰ αἰσθήσεως 14, 4  
 ὄγκεια 14, 3 (conī. φυλακτικά) 14, 2  
 διατιθέναι. ἀρετὴ διατιθέσαι ἡμᾶς ὡς δεῖ  
 116, 16 διατεῖναι πώς ἔστων 58, 10  
 διατρίβειν. ἐν τοῖς παρέργοις ἐπὶ πλεῖστον  
 διατρύει 19, 29 οἱ ἐν ποτοῖς διατρύζοντες  
 78, 4 ἐφ' ἐκατέρῳ τῶν παθῶν δ. τὸν ἀν-  
 δρεῖον 81, 1 τοῖς περὶ τοὺς ἐπαίνους δια-  
 τρύζονται 33, 34 τῶν περὶ τοὺς νόμους  
 διατρύζοντων 77, 15 πρὸς θεωρίαν δια-  
 τρίζων 148, 8  
 διατριβή (conī. θεωρία) 152, 14  
 διαφαίνεσθαι. τὸ λευκόν διαφαίνεται 155,  
 14 αἱ τέχναι διαφαίνονται 100, 17  
 διαφέρειν (opp. κοινωνεῖν) 35, 23 διαφέρει  
 τὸ δοκοῦν 76, 5 ὅτι διαφέροντα 33, 23  
 οὐδὲν διαφέρει simil. δ. 6, 22 8, 12 9, 16  
 12, 33 13, 3 τῷ τέκτονι οὐδὲν διαφέρει  
 19, 31 ὡς πρὸς τὴν αἰσθησιν οὐδὲν δια-  
 φέρει 20, 1 διαφέρει τι 22, 20 οἱ περὶ  
 ἔκαστα βουλόμενοι διαφέρειν 78, 5 — διαφε-  
 ρόντως 114, 11 τοῖς ἀποστήλαις δ. ἔχειν  
 28, 22 δ. φύλοινται 98, 14 γαίρουσι δ.  
 155, 7  
 διαφύετειν. διαφύεται (opp. κατισχύ-  
 εται) 137, 12 τὸν διεφθαρκέτα τὰς μαθη-  
 ματικάς ἀρχάς 136, 28 τῷ διεφθαρμένῳ  
 τὴν γενοῦν 162, 21 διέφυσται ὁ λογισμός  
 130, 5 τὸν λόγον ἔχων διεφθαρμένον 132,  
 10 τῶν μὴ διεφθαρμένων τὴν φύσιν 159, 7  
 ὅλη ὁ διεφθαρται ἡ ψυχή 141, 5 ἢν γε μὴ  
 διεφθαρμένοι τύχωσι τὰς ψυχάς 182, 31  
 τυράννου γνῶσται διαφέρεις 50, 3 cf. 80, 16  
 διαφορά 63, 17 παντοδαπάς ἔχοντων δια-  
 φοράς 31, 15  
 διαφυλάττειν τοὺς ὄρισμούς 99, 25  
 διαφωνεῖν 162, 22, 23  
 διάγυσις 43, 18 (conī. ἥδονή) 43, 23 δ. ἐπὶ  
 τοῖς παροῦσιν ἥδεσι 46, 16  
 διδασκαλία 2, 11 (conī. ἐμπειρία) 37, 19  
 (conī. εὑρεσίς) 37, 15 ἐγγὺς ἀποδεῖξε δ.  
 37, 22 διὰ διδασκαλίας (dist. δι' ἔθους)  
 38, 14 ἐκ διδασκαλίας (conī. ἐξ ἔθους) 38,  
 27 πᾶσα ἐπιστήμη ἐκ δ. 37, 13  
 διδάσκαλος. ὑπὸ παιδαγωγῶν ἡ διδασκαλία  
 94, 5  
 διδάσκειν. πειρᾶται δ. 47, 33  
 διδόναι εἰς τις διώῃ 185, 17 εἰ δώῃ ... ἵνα  
 μοι διώῃ 185, 21 δ. (δίκαιο) 67, 5 concedere  
 εἰ δὲ καὶ διώῃ τις 147, 5 εἰ καὶ τις διώῃ  
 144, 34 εἰ δὲ καὶ δοθεῖται 177, 18  
 διεγέρειν. διεγέροντος ἡμᾶς τοῦ θυμοῦ  
 85, 22 διεγέραντες τὸν λογισμόν 134, 16  
 διεξετάζειν. ἔνιοι τοὺς ἄλλων βίους διεξη-  
 τάκται 114, 22  
 διεξιέναι. ἐπὶ πλεῖστον διεξιέται τὴν ἀπορίαν  
 28, 19 ὁ περὶ ἀνθρώπων διεξιῶν 114, 21  
 διέρχεσθαι. περὶ φύλακας διελθεῖν 158, 4  
 διηγεῖσθαι. οἱ τὰς ἰδέας διηγούμενοι 13, 22  
 διήγημα. τῶν περὶ ὅλου διηγημάτων 89, 21  
 διικνεῖσθαι. τίνα δικνεῖται πρὸς τοὺς τε-  
 θνεῶτας 31, 16  
 διιστάναι. οἱ διεστῶτες τοῖς τόποις 171, 1  
 τῶν μὴ πολὺ διεστῶτων 164, 4 — (syn.  
 γωρίζειν) 131, 13 ἵνα τῷ ὄντι ματεῖ δια-  
 στήσῃ 38, 32  
 δικάζειν 64, 12  
 δικαῖος (conī. σώφρων) 1, 4 (opp. ἀδίκος)  
 29, 33 δίκαιοις ἀριστοκρατικόν 182, 27 δ. τὸ  
 μὲν ἔγγραφον, τὸ δὲ ἄγγραφον 185, 14 τὸ  
 μάλιστα δ. 160, 12 μάλιστα δ. 160, 16 —  
 περὶ ἀγγιστευτικῶν δίκαιων κληρονομικῶν  
 συγγενεῖκῶν 77, 14 δίκαια φύλακα 160, 17 —  
 δίκαιως καὶ ἐπαινετῶς 50, 8  
 δικαιοσύνη. ἡ δ. ἴστησις τίς ἔστιν ἀπονεμη-  
 τική 158, 22 ἡ δ. ἐν κοινωνίᾳ 53, 34  
 δικαιοῦν. ὅταν ἀπὸ ἔθους τις δικαιωθῇ  
 185, 15  
 δίκη 67, 5  
 διόπερ 3, 27 7, 1 11, 21 15, 10 34, 27, 34  
 72, 9 86, 26 99, 14 101, 32 123, 13 al.  
 διορατικός 79, 28  
 διορίζειν 21, 27 24, 26 82, 21 διορίσαθαι  
 31, 14 61, 12 διοριστέον 31, 16 διορίσθω  
 60, 10  
 διορισμός 47, 26, 30 49, 16 54, 34  
 διότι (dist. διτι) 4, 19 10, 2 11, 7 40, 15 63,  
 27  
 δισέκγονοι (conī. ἔκγονοι) 184, 26  
 διστάζειν 73, 1  
 διττός. διττὴ ἡ ἀρετὴ 37, 3 διττὴν τιθεται

- τὴν εὐδαιμονίαν 8,26 — διετῶς δῆλος λεγομένου τοῦ ἀγαθοῦ 14,7 cf. 14,9  
διεγός. διεγός λεγομένης τῆς λογικῆς φύσης 18,9 cf. 50,19  
διώκειν ἥδονήν 131,24 ἥδονάς 131,28 τὴν τιμήν 10,21 ἐξελαυνόμεθα καὶ διωκόμεθα 93,7  
δόγμα. τοῖς τιθεμένοις τὸ δ. 11,16  
δοκεῖν. ἐπεὶ δέξει τις ε. acc. e. inf. 163,9  
δόξα (dist. προσάρτεις) 70,15 (opp. τέχνη)  
72,30 τὴν δόξαν ἔκθέμενος τὴν περὶ τῆς εὐδαιμονίας 8,22 ἐκ τῆς δόξης τῶν τὰς ιδέας εἰσηγούμενών 12,5 τὴν τῶν πάλαι φιλοσοφησάντων δ. 22,2 τὴν τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσοφησάντων δ. 21,26 κοινὴ πάντων ἀνθρώπων δ. 31,8 καὶ ποιητῶν δόξας καὶ φιλοσόφων 160,23 μεταθέζειν τὴν δ. 70,10 — ὅργανα πλούτος καὶ ἴσχυς καὶ δ. 26,20  
δοξάζειν 69,31,32 72,31 112,24,26 (dist. προσάρτεις) 69,33 70,11 (dist. αἴρεσθαι) 70,11 δοξάζοντες (opp. τὰς τέχνας ἔχοντες) 73,1  
δοξοκόπος 98,29  
δόσις (coni. δαπάνη) 97,20 περὶ δόσιν καὶ λῆψιν 52,33 περὶ τὴν δ. (list. περὶ τὸ μὴ λαμβάνειν) 98,1  
δοξαστικός. λόγος δ. (opp. ἀποδεικτικός) 40,14  
δόρυ 65,3,25  
δρᾶν τὰ τῶν ἀνδρείων ἔργα 84,13 ἡρῷος τοῦ δρῶν 77,20 τὰ τε δρῶντα καὶ τὰ πάτσυντα 7,9 τοὺς τὰ κακὰ δρῶντας 76,34  
δραστικός. δραστικὸν ὁ ψυμάρος 85,19  
δραγμή 56,30  
δρόμος 33,31  
δύας 11,22  
δύναμις (def.) τὸ ἄμεινον μέρος τῶν ἔξεων 5,24 (coni. ἐπιστήμη) 5,19 (coni. ἐπιτηδεύστης) 53,12 cf. 5,25 (opp. ἀδύναμα) 5,25 (dist. ἀρετή) 32,13 (opp. προσάρτεις) 124,14 κατὰ δύναμιν (resp. κατ' ἐνέργειαν) 18,10 ἐνεργεῖ τὴν τοιαύτη δ. 35,11 δ. τῆς ψυχῆς ἀλογος καλούμενη 35,14 δ. θρεπική (opp. παθητική) 35,9,17 τῆς ὀρατικῆς δυνάμεως 147,2 ἡ τοῦ παθητικοῦ δ. 35,24 πολιτική δ. 24,16 δύναμιν πυκτικήν 5,26 — δι' ἵππικῆς ἡ διὰ πεζικῆς δυνάμεως 74,9 τῇ πεζῇ δυνάμει 74,10 πεζικῇ καὶ ἵππικῇ καὶ ναυτικῇ χρησάμενος δυνάμει 73,16  
δύναται significare 39,16 δύναται ὁ λόγος πρὸς τοὺς λέγοντας 150,8  
δύνατεία. δύνατείας μεγάλας κεκτημένοις 159,9 τοῖς ἐν δύνατείαις οὖσι 159,10  
δύναστης 174,24 175,2 (εὐφυῆς) 175,5 οἱ εὐγενεῖς καὶ πλούσιοι ἡ δύνασται 112,13  
δύνατός. ἡ δύνατόν 4,8 ὡς δύνατόν ἔστιν 168,20  
δυσγένεια. ὑπὸ τῆς ὑπερβαλλούσης δυσγενίας 24,30  
δυσγενής. δυσγενῆς καὶ μὴ καὶ λόγον 24,26  
δυσδαίμων. μὴ εἶναι δυσδαίμονα τὸν ἐνάρετον 25,10  
δυσδιάλλακτος 120,17  
δύσελπις. τὸν τῷ ψυχῇ καταπεπτωκότα καὶ δύσελπιν 83,22  
δυσημερία (opp. εὐημερία) 31,14  
δυσθεώρητος 63,10  
δυσιάτος 102,9 (coni. ἀνιάτος) 135,10  
δυσιστοτέρα 102,7  
δύσις ἀστρων 71,21,28  
δύσκολος comicorum 122,3 — δύσκολον 56,18,21 δύσκολωτερον 87,7 ἐν τοῖς γαλεπωτέροις καὶ δύσκολωτέροις 97,33  
δυσμετάθετος 141,20  
δυσμετακίνητος. δυσμετακίνητον ἡ φύσις 141,19  
δύσπειστος (coni. ἐμμενετικός) 138,19  
δυσπραγία (opp. εὐπραγία) 32,4 ἐπὶ ταῖς τῶν ἐκγόνων εὐημερίαις ἡ δυσπραγίαις 16,28  
δυστυχεῖν (opp. εὐτυχεῖν) 112,2  
δυστύχημα 25,11 30,7 ἐκτὸς ὅντα κακῶν καὶ δυστυχημάτων 28,15  
δυστυχία (dist. κακοδαιμονία) 16,21  
δυσφορεῖν. δυσφοροῦσιν ἡρέμως 120,13  
δυσχεραίνειν. τὸν θάνατον δυσχεραίνοντες τὸν τοιούτον 81,33 (opp. ἡδεσθαι) 92,34 (opp. χαίρειν) 124,31  
δυσχέρεια καὶ ἀλγηδών 98,24  
δυσχερής. τινὶ δυσχερεῖ περιπεπτωκότας 170,25 τῶν συμβαίνοντων αὐτῷ δυσχερών 55,26  
δύσγροια (opp. εὔγροια) 44,6  
δωρεά. λαβεῖν δωρεάν 107,3  
δῶρον θεῶν 25,28,33

- έάν τε — έάν τε 23,8 131,30  
 έγγινεται 137,1 (ορp. φίλεσθαι) 39,18  
 έγγονος πρός τοὺς ἔγγονους 182,25 πρός  
 τὰ ἔγγονα 159,26  
 έγγραφος δίκαιον πὸ μὲν ἔγγραφον τὸ δὲ  
 ἄγραφον 185,14  
 έγγύς ε. ὁ ποδεῖται διδασκαλία 37,22 τοὺς  
 ἔγγιστα σῆτας τοῖς προγόνοις (ορp. τοὺς  
 πόρων) 28,22 τῶν ἔγγιστα φῦλον 16,30  
 ἐγείρειν ἐγρηγορότες (ορp. καθεύδοντες) 18,10  
 ἐγκαλεῖν 185,16  
 ἐγκεῖται οἱ λόγοι ἔγκειται ὑποθετικῶς  
 12,8  
 ἐγκελεύεται οἱ λόγοις ἔγκελευομένου τοῦ λόγου  
 135,13  
 ἐγκρατεύεται (ορp. καρτερεῖν) 132,30  
 ἐγκρατής (ορp. ἀκρατής) 35,25 67,24  
 132,27 (dist. καρτερικός) 130,22 (dist.  
 ἴσχυρογάρων) 138,24 (dist. σώφρων)  
 36,1  
 ἐγκύολιος ἔγκυολια προβλήματα 10,30  
 ἐγκυολίως καθηγένους 10,31  
 ἐγκύριον (dist. ἐπανοικός) 33,27 ε. ἐγράφετο  
 καὶ ἐλέγετο 33,33  
 ἐγγειρεῖν οὕτε βούλευομένα οὕτε ἐγγειροῦ-  
 μεν αὐτοῖς 74,1  
 ἐγγέρησται 159,13  
 ἐγγειρίζεται οἱ γειρισθεῖς τὴν ἐπιτροπὴν  
 τῶν πραγμάτων 24,21  
 ἐγγωρεῖν ἐγγωρεῖ seq. acc. c. inf. 26,24  
 87,26 103,22 139,28 146,28 153,20  
 164,4  
 ἐγίζειν τοὺς παῖδας 8,8 ἐθίζει ἐσυτόν 93,  
 14 καλοῖς ἐθίσει 21,5 ἐπιτριβέματα 37,18  
 εἰθίσθαι καλῶς 38,6 εἴωθε 51,34 66,24  
 εἰώθασιν 66,19 συνήθως εἰώθασεν 68,31  
 ή ἐθίσκῃ ἀρετῇ ἐθίσῃ 25,23  
 ἐψος τὸ κυρίως ε. ἐστὶ τὸ ἐθίζεται καλοῖς  
 ἐπιτριβέματα 37,18 ή ἀσκητις ε. 25,24  
 ἐθη (coni. ἐνέργεια) 39,30 ἐθίζεται  
 καλοῖς ἐθει 21,6 μαργυρίσεις ε. γράμμενοι  
 39,3 καὶ ἐθει καὶ λόγῳ 58,11 δὲ ἐθους  
 (dist. διὰ διδασκαλίας) 38,13 ἐξ ἐθους  
 (coni. ἐκ διδασκαλίας) 38,26 cf. 37,15 πα-  
 ραγίνεται αὐτῷ τὸ δὲ εἰς ἐθῶν 10,2 καὶ  
 ἐθος 177,17  
 εἰ c. coni. 185,21,23 εἰ — εἴτε 125,8 εἰ γε  
 8,31 εἰ μὴ ἀρ ὅτι 34,6 εἰ δὲ μὴ el-  
 lipticē 24,19 32,7 74,13  
 εἰδέναι ἀκριβῶς εἰ. 70,9 μηδὲν εἰ. 54,22  
 οὐκ οὖν ὅπως τοῦτο εἴπε 44,29  
 εἰδοποιεῖται 96,11,21 μᾶλλον εἰδοποιεῖται οἱ  
 ἀνδρεῖς τοῦ ἄρρενος εἶναι etc. 87,5 ἐκάστη  
 ἀρετῇ εἰδοποιεῖται τοῖς ὑποκειμένοις αὐτῇ  
 111,16 εἰδοποιεῖται κατὰ τὰ ὑποκειμενα  
 109,15 καθ' ὃ εἰδοποιεῖται 98,9  
 εἰδος τῷ εἶναι η ἀυτῇ 6,19 τῷ γε εἰδεῖ  
 οὐδὲν διαφέρει 6,22 εἰ. καὶ μόριον 6,29  
 (ορp. γένος) 18,19 39,23 εἰδῶν ἔκθετις  
 (ορp. ὄριτμός) 59,2 ή ὑγεία μία ης δύο  
 εἰδη 12,31 εἰδη τῶν δικαίων 160,11 τοῦ  
 πάθους δύο εἰδη 43,14 al.  
 εἰκάσιεν 8,2 10,9 11,28 75,1  
 εἰκασιν τὰς ἡροντας 140,10  
 εἰλικρινής εἰλικρινεῖς πάσης λύπης 155,9 —  
 εἰλικρινῶς (coni. ἀπλῶς) 96,15 εἰ. βου-  
 λόμενος δεῖξαι 90,33  
 εἰναι τὸ ἐπ' ἀλλοις εἰ. 10,18 εἰ. περὶ μετῶ  
 6,21 τὸ ὄν (defin.) 59,4 οὐ (ορp. κατη-  
 γορούμενον) 143,15 τὰ ὄντα 33,11 τῷ  
 ὄντι ὄντα 13,9 τὸ ὄντι ἀγαθόν σιν.  
 79,3 23 84,8 11 86,12 102,2 150,  
 20 152,25 26 159,1 ὄντας ὄντα 13,10  
 εἴπερ 14,1 99,17 ε. ἀρ 13,11 64,18 71,  
 20 148,6 163,7  
 εἰρήνη εἰρήνη τίχειν 40,24  
 εἴρων 54,17 sqq. 122,26  
 εἰρωνεία 54,18 25 114,10 · δύο τρόποι εἰ-  
 ρωνείας 54,25  
 εἰρωνεύεται 124,18,27  
 εἰς εἰν ἐν (opp. εἰ πλεον) 15,16 ἐφ' ἐν  
 ἀμαρτάνειν 91,16 καθ' ἐν ἔκκαστον πρόγυμα  
 7,27 ἐν (opp. οὐκ ἐν) 13,15 ἐν καὶ  
 ταῦτα 6,18 56,21 καθόλου καὶ ἐν 12,9  
 σεμβάνειν τὸ ἐν 13,7 11,16 ἐν μέν —  
 ἐν δὲ 105,29 δι' ἐν μὲν — δι' ἐτερον δὲ  
 8,6  
 εἰσάγειν οὐκ ὥπ' αὐτῆς εἰσίν εἰσαγγέναι τῆς  
 φύσεως 91,12 in seculam 133,9,10  
 εἰσβάλλειν εἰς τὸν λόγον 41,4 εἰς τὸ ἐτερον  
 πρόβλημα 40,2  
 εἰσέργετεσθαι οἱ λόγοι εἰσελήλυθεν εἰς τὸ δεῖν  
 ζητῆσαι 15,15  
 εἰσηγείσθαι τὰς θέας 12,5 13,7  
 εἰσφέρειν ὕστερε εἰσφέρουσί τινες  
 ταῖς πατρότιν 98,30  
 εἰτα 8,23 14,11 27,28 28,19 42,5 ε.  
 πᾶλιν λέγει 81,35 123,17 πρότερον — ε.  
 71,1 πρῶτον — εἰτα 19,14,16  
 εἴτε — εἴτε 73,18 79,19 151,26 161,23,30  
 ε. — ε. ἔμπαλιν 142,2 ε. — η 72,14  
 ἔκαστος καθ' ἔκαστον γάρ iāται 14,23 cf.

- 14,31 καθ' ἔκαστα (parall. ἐπὶ μέρους, opp. καθόλου) 51,17 al.
- ἔκβάλλειν τὰ ἐκ τῆς νεώς 61,2
- ἔκβολή· ταῖς ἐν τοῖς χειρῶν ἔκβολαις 61,1
- ἔκγονος 16,26, 28 31,4, 6 εἰ καὶ διεγόνον 184,26 τὰ ἔγονα 163,2
- ἔκδογή 28,6
- ἔκθεσις. εἰδῶν ἔ. 59,3
- ἔκκαγγλεῖν 133,18
- ἔκκοπή· πρὸς ἔκκοπην τῆς ἀλόγου ὥρης 36,9
- ἔκκροιοις (comi. ἀποθεῖν) 155,6
- ἔκλαμψάνειν 38,31
- ἔκλαυθάνεσθαι 29,18, 19
- ἔκλειψις τῆς σελήνης 20,18 sqq.
- ἔκλειταις 47,22
- ἔκλεύειν. ἔκλευται πρὸς τὸ δέος 81,26
- ἔκοπτοις. γένος τὸ ἔ. τῆς προαιρέσεως 67,17 ἔκουσίως (opp. κατὰ προαιρετὸν) 67,11
- ἔκπτιπτειν. ἔκπεπτωκέναι 64,30 ἐν τοῖς ἔκπεπτωκέσι τῶν Νικομαχείων 161,10 ἔξέπειταιν 65,23
- ἔκσειειν. ἔκσειται τινά τινος 30,6
- ἔκστασις 85,21
- ἔκστατικός 137,6, 8
- ἔκπτιθεσθαι 8,22 43,13 83,34
- ἔκτὸς κακῶν καὶ δυστυχημάτων 28,15 τὰ ἔ. ἀγράφα 23,32 διὰ τῶν ἔ. ὡς δὲ ὥργανων 25,15 ὥπερ τῶν ἔ. 30,32 τὴν ἔ. γοργίαν 30,27
- ἔκτρεψειν 159,28
- ἔκών καὶ εἰδὼς 78,14 ἔ. εἶναι 125,14
- ἔλαττον 57,1
- ἔλέγγειν 11,17 67,5 85,7 120,31
- ἔλεεῖν. ἔλεεῖται (opp. μισεῖται) 78,27
- ἔλεος 46,31 (comi. συγγνώμη) 64,24
- ἔλευθέριος 41,33 (opp. ἀνελεύθερος) 42,1 ἔλευθεριότερον 99,31
- ἔλευθεριότης 41,33 (dist. μεγαλοπρέπεια) 104,13 ἔ. περὶ πράξεις 118,26 ἡ κατ' ἔλευθερότητα ἑνέργεια 87,22 πρὸς τὰς κατ' ἔ. ἑνέργειας 26,21 διὰ τὴν ἔλευθερότητος χρῆσιν 15,25
- ἔλευθεροῦ 50,4 66,15
- ἔλέφας 7,5
- ἔλειπειν. ἔλειπε τὸ ἴματον 133,1 ἔλειπει τὴν σοφίαν ἐπ' ἄκμῳ 124,8
- ἔλεύθειν. μέργρις ἔνταῦθα εἴλευτα τὸν πατέρα 128,28
- ἔλλειμμα τοῦ γένους 24,29
- ἔλλειψις. ἔλλειψιος ἔλλειψιν 50,19, 27
- ἔλπιζειν. καὶ μὴ ἔλπιζε τιμῆθεσθαι 84,9 ἔλπιζοται ἐνεργήσειν 27,18 ὁ ἔλπιζεμος 27,22
- ἔλπις. διὰ τὴν ἔλπιδα μακαρίζοται 27,18 κατὰ τὴν ἔλπιδα (opp. κατὰ τὴν ἔνδειαν) 42,33
- ἔμβάλλειν. ἐπεπληγής φύσιον ἔμβαλλουσα 36,8
- ἔμβρυος. ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ ἔμβρύοις καὶ τελείοις 35,8
- ἔμμεθρος 15,3
- ἔμμελής (comi. ἔμμυθος) 125,10 — οἱ τὰς τύχας ἔμμελῶς φέροντες 30,1 ἐ. φέροντος τὰς τύχας 108,17 τὸ φέρειν ἐ. τὰς δυ- στυχίας 109,20 ἐ. ἐπιφέρεται 152,4
- ἔμμενειν τῇ προαιρέσει 134,30 ὁ ὄποιωρον λόγῳ ἔμμενων 137,22 cf. 30,31 ὁ ὄποιωρον ἐ. προαιρέσει 137,23 cf. 30
- ἔμμεντικός 138,13 (comi. ὄντειστος) 138,18 ἐ. τῷ λόγῳ 137,15 ἐ. τῇ αὐτοῦ δέξῃ 137,16 s. p. 138,30
- ἔμμονος. πούστητες ἔμμονοι 172,10
- ἔμπαλιν 142,2
- ἔμπειρα 84,20 (comi. διδασκαλία) 37,19 διὰ τὴν ἐ. εὐδέπιδες ὄντες 81,35 ἐξ ἐ. 21,9
- ἔμπειρος. οἱ ἔμπειροι ἡνιοχείας 84,22 τῆς θαλάσσης 84,21
- ἔμπιπλάναι. ἔμπιπλάσαι 152,12
- ἔμπλέκειν 151,29, 31
- ἔμποδίζειν 30,10 31,21 46,14 142,3 148,13, 16 οὐκ ἔμποδίζεται ἢ εὐδαιμονία 16, 25 sq. φύλως καὶ ἔμποδίζομένως 146,5
- ἔμποδιος. ἔμποδιον γίνεσθαι 152,8
- ἔμποδιτικός 28,4 142,1 143,24, 25 150,15
- ἔμποδών 25,1, 11 οὐδὲν τοῦτο ἐ. τῷ λόγῳ 177,15
- ἔμποιειν 128,10
- ἔμπροσθειν 129,18 διὰ τῶν ἔ. 131,15 ἐν τοῖς ἔ. λόγοις 140,23 ἐν τοῖς ἔ. 15,8
- ἔμφαίνειν 27,31 31,13 50,5 65,31 139,27 147,19, 20
- ἔμψυχος. σῶμα ἔμψυχον 75,14 τὰ ἔμψυχα 39,31, 33
- ἔναντίος (opp. ἔπομενος) 100,27 τὸναντίον 3,29 30,13 139,7 ἐν τῷ ἔνγρόνων τῆς εὐφραγίας καὶ τούναντίον δισπραγίας 32,4 — ἔναντίος ἔχει 100,7 ἔναντιότερον ἔγουστον 56,1

- έναντιότης 55,31 ἔχειν ἐναντιότητα 119, 29  
 έναντιούσθαι 68,16 142,31 τοῦ λόγου  
 ἐναντιουμένου 135,4  
 έναντίωσις 55,31 ἔχει τινά ἐναντίωσιν 93,  
 16 κατ' ἐναντίωσιν (opp. καθ' ὅμοιότητα)  
 160,25  
 ἐναργής. τὴν αἰσθησιν ἐναργῆ 74,19 ἀργαὶ  
 πισταὶ καὶ ἐναργεῖς 74,21 ἔστιν ἐναργές  
 163,1 δεῖ ληφθῆναι ἐναργῶς 17,19 ἐναρ-  
 γεστάτῳ κέγρηται παραδείγματι 163,4  
 ἐνέρετος 26,18 34,19 53,28 79,24 μὴ εἶναι  
 δυστὰλμονα τὸν ἐνέρετον 25,10  
 ἐνέργης 24,29 68,19 91,8 ἐνδεέπερνον τοῦ  
 δέοντος 47,28  
 ἐνέδεια (syn. ἐλλειψις) 50,15 (opp. ἡ ὑπερ-  
 βολὴ καὶ ἡ μεστης) 49,25 (resp. ὑπερ-  
 βολὴ) 20,5 κατὰ τὴν ἐνέδειαν (opp. κατὰ  
 τὴν ἐλπίδα) 42,32  
 ἐνέδεινύναι 85,9 ἐνέδεινυνθαι med. 50,11  
 54,7 83,15 85,9 86,11 87,26 111,14  
 154,30  
 ἐνέδειν 52,12 ἀναπλήρωσις τοῦ ἐνδέοντος ἐν  
 τῷ σώματι 145,14 ἐ. τοῦ προσήκοντος  
 μέτρου 49,19  
 ἐνδέχεσθαι. καθ' θεον ἐνδέχεται καὶ δυνα-  
 τῶν 186,23 ἐνδέχεται inseq. aee. e. inf.  
 69,31 78,10 80,9,14 98,26 163,13  
 ἐνδιδόναι 60,31 135,9 ταῖς ἀνάγκαις 62,  
 13 ταῖς ἐπιθυμίαις 134,25 139,26 τῷ  
 πάθει 128,7 τοῖς πάθειν 134,11 πρός  
 τι 52,8 132,33 166,26 τοῦ λόγου ἐνδι-  
 δόντος 140,4  
 ἐνδοξος. πίστις ἡ 39,9 γρῆται ἐνδοξοις  
 πίστειν 21,25 76,31 128,31 ἐνδοξα τὰ  
 τοῖς πολλοῖς φανέντα καὶ τὰ τοῖς συφοῖς  
 21,25 τὰ σφόδρα ἐ. ἀπαροῦνται 124,17  
 — ἐνδόξως εἴρηται 151,26 ἐπιχειρεῖ ἐ.  
 151,21 sim. 160,22  
 ἐνδοτέρως 48,3  
 ἐνδύειν. ἄνδρα ἐνδυόλεντα στολὴν 61,27  
 ἐνεδρεύειν (comi. κακουργεῖν) 141,8  
 ἐνείναι. ὁ λογισμὸς ὁ ἐνών αὐτῷ 130,5 τὰς  
 ἐνούσιας αὐτῷ ὄμωνυμίας 163,10 εἰ μὴ  
 ἐνῆργη 22,29 ως ἐνόν αὐτῇ τὸ ἀριστον  
 λέγεται 151,21  
 ἐνεκα. τὸ οὖ ἡ. 65,15,17 65,28 ἀμεινον  
 τὸ οὖ ἐνεκα τοῦ ἐνεκά τοῦ 146,16  
 ἐνεργάζεσθαι 159,30  
 ἐνέργεια (comi. ἔξις) 41,26 (comi. πρᾶξις)  
 9,14 21,29 33 32,34 ἐνέργειαι (comi.
- ἔθη) 39,30 κατ' ἐνέργειαν (resp. κατὰ  
 δύναμιν) 18,11 ἐ. κατ' ἥρετὴν 76,23 ἡ  
 κατ' ἐλευθερίητα ἐ. 87,23 ἐ. λογικὴ  
 3,19 ἐ. κατὰ πρακτικὴν ἐπιστήμην 3,20  
 σίκαδομικὴ ἐ. 147,34 ἡ προηγουμένη ἀύ-  
 τοῦ ἐ. 52,34,36 ὅμοιοι φυλικῆ ἐνέργεια  
 160,7 ἐ. τοῦ κατὰ φύσιν ἀνεμπόδιστος  
 43,7,21 ψυχῆς ἐ. μετὰ λόγου 18,24 ἐ.  
 μαρκὰ καὶ ἐν πολλῶν ἐνέργειῶν τύμθετος  
 19,4 βελτίω τὰ ἔργα τῶν ἐνέργειῶν 4,22  
 ἐνέργειται ἀεὶ ἐνέργειας τὰς καλλίστας 33,10  
 αἱ περὶ ἥδονάς ἐ. 39,22 πρὸς τὰς κατὰ  
 μυστικὴν ἐ. 162,9 ἐπὶ τὰς προηγουμέ-  
 νας ἐ. 30,11 πρὸς τὰς προηγουμένας ἐ.  
 96,14 ἐν τῶν ἐνέργειῶν γινομένων τῶν  
 ἔξεων 78,6
- ἐνεργεῖν. ἐνέργειται ἀεὶ ἐνέργειας τὰς καλλίστας  
 33,10 ἐνέργειται τοιάστη δύναμις 35,11  
 ἐνέργειται τὰς πρᾶξεις 61,16 αἱ πρᾶξεις ὡς  
 ἀπὸ προαιρέσεως ἐνέργοινται 9,6 οἱ ἐνερ-  
 γήσαντες καλῶς 22,14 εἰ ἀκωλύτως ἐνερ-  
 γοίνται 112,18 κατὰ πάσας τὰς ἀρετάς ἐνερ-  
 γησαι 19,7
- ἐνέργημα 39,26
- ἐνεργητικός 105,12,21
- ἐνθα μὲν . . . ἐνθα δέ 4,21
- ἐνθουσιάση 85,18
- ἐνθυμεῖσθαι. ἐνθυμητέον 61,25
- ἐνθύμημα 3,15
- ἐντι. ἐν τοῖς πανδικοῖς δώροις ἔνι τις μεγα-  
 λοπρέπεια 107,24
- ἐνίστοτε (resp. ἔστιν ὅτε) 5,24,28 136,31
- ἐνίσταναι. ἐνίσταται ἀν τις 148,30 177,15  
 — ἐνίσταται πρὸς ταῦτα 148,15 πρὸς  
 τὸν λόγον ἐνίσταται 149,10 πρὸς τοὺς  
 οὕτω λέγοντας ἐνίστανται 151,1 ἐνίστα-  
 ται πρὸς τοὺς εἰρημένους λόγους 144,7  
 πρὸς τοὺς κατὰ τῆς ἥδονῆς λόγους ἐνίστα-  
 μενος 152,15 sim. 153,33
- ἐννοεῖν 25,9 40,17 ἡ διάνοια ἐννοεῖ 88,17  
 ἐννοοῦντες τὴν κατὰ τὴν βραῶν ἥδονήν  
 89,17 sq. ἐννοητέον 118,21
- ἐννοια. ἡ τῶν πολλῶν ἐ. 117,15
- ἐνστασις. εἰ τινα ἔχει ἐνστασιν 110,24
- ἐντελής ὁρισμός 95,23
- ἐντευθεῖν 35,34 61,22 73,23 152,19
- ἐντευχής. ἐκ τῆς καθ' ἐκαστον ἄνθρωπον  
 ἐντεύξεως 21,2
- ἐντιμος. οὐκ ἐφίέμενοι τοῦ ἐντίμου 84,18  
 αἱ ἐντιμόταται δυνάμεις 6,6
- ἐντυγχάνειν τῷ μισουμένῳ 46,26 ἐντυγχά-

- τῷ δὲ αὐτὸς αἰρετῷ 5, 9 ἐντευχημέναι  
ἀλλήλοις 168,5 τῶν μῆποτε ἀλλήλοις ἐν-  
τευχημότων 163, 17
- ἐντευχή (α). ἔξι ὀλίγης ἐντευχίας 168,2
- ἔξιαγγέλλειν 65, 23, 24
- ἔξιαίρειν. οὕτε ἐπὶ τῷ πλέον ἔξιάροντα οὕτε  
ἐπὶ τῷ ἔλαττον 54,8
- ἔξιαιρεῖν. ἔξελεῖν (opp. κοσμήσαι) 44, 17
- ἔξιαιρέτως 95, 14 96, 2 119, 33
- ἔξιακριθοῦν 33, 34
- ἔξιαλδάσσειν 40, 25
- ἔξιαρκεῖν. ἔξιαρκεῖ sufficit 51, 26 114, 1  
120, 3 149, 28 177, 1
- ἔξιεναι. ἔξον 63, 27 77, 21 110, 13
- ἔξιελαύνειν. ἔξιελαύνει τρισηνή λύπην 156, 17  
ἔξιελαύνουμεθα καὶ διωκόμεθα 93, 7
- ἔξιεπαιρεσθαι 112, 7
- ἔξιετάζειν 65, 20 117, 26 πάσας ἔξιετάζειν  
τὰς δέξιας 9, 23, 24 ἔξιετάσαι τὸν λόγον  
177, 2 οὖν ἔξιετάσας ἀλλ' ἀμελήσας εἰδέ-  
ναι 77, 20
- ἔξιέτασις 173, 18
- ἔξιέταστικός 136, 3
- ἔξιευρίσκειν τὰ παραλειπμένα 19, 22
- ἔξιγγεινθαι 84, 31
- ἔξιγγησις 117, 24 142, 16
- ἔξιγγητικός 48, 19
- ἔξιης 8, 17 20, 9 26, 11 27, 20, 29 39, 14 48, 27  
53, 1 63, 32 65, 10 91, 3 99, 9, 21 100,  
53, 1 102, 19 132, 22 139, 6 150, 17 156, 23  
162, 15 ἐ τοῖς προειρημένοις 60, 12 τὸ  
ἐ πιγέιρημα 39, 12 ὁ ἐ λόγος 153, 18  
τὰ ἐ. 23, 24 27, 26 41, 3 44, 10 56, 12  
59, 19 79, 6 87, 26 110, 22 151, 28 τὰ  
ἐ. τῆς φράσεως 151, 16 διὰ τῶν ἐ. 27,  
20, 29 79, 12 ἐν τῷ ἐ. 145, 26 ἐν τοῖς  
ἐ. 130, 22 κατὰ τὰ ἐ. 57, 2 τὴν μὲν  
πρώτην — τὴν δὲ ἐ. 12, 5
- ἔξιέναι 138, 27
- ἔξις (comi. ἐνέργεια) 41, 26 νοτάδης ἐ. 144,  
19 ἐ. προαιρετική 48, 14 ὁ τὴν ἥρτο-  
ρικὴν ἐ. ἔχων 86, 14 ἐ. καὶ ψυχικὴ καὶ  
σωματικὴ 76, 4 ἐ. θεωρητικὴ τῶν ὑψ-  
ῶντήν 3, 14 εἰς τοιάστην ἐ. κατέστησαν  
77, 34 τὴν ἐ. καθ' ἣν κατέχεται ὅποι  
ὑγῆς 53, 13 κτήσασθαι τὴν ἐ. 80, 24  
ἔξι ὃν πορειεῖται τὴν ἐ. 78, 15 ὅπαν ὅποι  
ἔξεις γίνηται 99, 22 τὰς ἐ. δυνάμεις λέ-  
γουσιν 5, 23 τὸ ἀμεινον μέρος τῶν ἐ.  
5, 24 αἱ μεμετρημέναι ἐ. (opp. αἱ διη-  
μαρτημέναι καὶ ἀμετροὶ) 89, 7 σωματικαὶ
- ἔ. 144, 17 ἐκ τῶν ἐνεργειῶν γινομένων  
τῶν ἔξεων 78, 6
- ἔξιετάναι. ἡ λύπη ἔξιετηρι ἐν κατὰ φύσιν  
93, 8 ἔσικε τοῖς ἔξιετηροι τῆς φύσεως  
καὶ μανυψένοις 129, 27 τὸν ἔξιετηρότα  
ἔκυρτον 65, 7 ἔκτατη ἢν αὐτῆς 30, 24  
ἔξιετάναι τῆς φυσικῆς διαθέσεως 145, 30  
ἔξιεταται (comi. σκοτοδινικῆ) 140, 33 ὅποι  
τοῦ παθήσους ἔξιετασθαι 137, 9 ἔξιετανται  
τινες ὅποι τῶν ἡδονῶν 93, 10 ἔξιετανται  
ἐν τοῖς δεινοῖς 93, 18
- ἔξιογκοῦσθαι. μήτε ὅποι εὐτυχίας ἔξιογκου-  
μένου. μήτε ὅποι δυστυχίας πιπτοντος 108,  
17 ἔξιογκουμένων (comi. ἐπαιρομένων)  
108, 27
- ἔξιομοιοῦσθαι 33, 26
- ἔξιουται. ὁ ἐν τῇ ἔξ. 175, 14 cf. 175, 10  
179, 22
- ἔξιβριξειν 114, 33 ἔξιβριξων κακολογήσει  
τοὺς ἐγκρίσας 114, 31
- ἔξιωθεν. τὰ ἐ. ἀγαθά 30, 17
- ἔξιομοιούσιες εἰς τὴν τοῦ πρώτου αἰτίου  
ἔξιομοιωσιν 4, 8
- ἔσικεναι 10, 12 61, 1, 9 73, 25 75, 13, 17  
85, 10 86, 2 104, 30 θυμακτῆρι ὁ ἔσικε  
92, 26 ἔσικε . . . ὡς ἢν εἴ τις μὴ λέγοι  
33, 3 ἔσικε videtur 51, 31 65, 1 ὡς ἔσικεν  
54, 22 69, 1 75, 1 — εἰκός 1, 18 2, 3 77,  
23 — εἰκότας 3, 16 19, 3 42, 3, 9, 25 64,  
13 112, 27 166, 29
- ἔπαγειν τὴν γεῖρα 61, 19
- ἔπαγγέλλεσθαι 9, 24 19, 17 55, 27
- ἔπαγωγή 3, 15 20, 33 21, 12 (opp. ἀπό-  
δειξις) 51, 19 (opp. συλλογισμός) 20, 23  
ἐκ τῆς ἔπαγωγῆς δεικνύναι 143, 11 δὲ  
ἔπαγωγῆς ἡ δι' αἰσθήσεως 21, 2
- ἔπαινειν (dist. μακαρίζειν) 33, 15, 17, 20  
ἔπαινεῖσθαι (opp. μὴ φέγεσθαι) 97, 28
- ἔπαινετός (dist. τίμος) 32, 21 (opp. φεκτός)  
89, 4 ἔπαινετόν (dist. μακαριστόν) 33,  
21, 22 πάλῃ ἔπαινετά 51, 7 — δικαίως  
καὶ ἔπαινετῶς 50, 8
- ἔπαγωγικός. λόγος ἐ. 2, 25
- ἔπαθλον 25, 29, 31
- ἔπαινος (opp. ψόγος) 61, 30, 31 62, 12 (comi.  
ὕμνος) 33, 8 (dist. ἔγκωμιον) 33, 27 ἐ.  
τῶν θεῶν 33, 1, 7 τοῖς περὶ τοὺς ἔπαι-  
νους διατείρουσιν 33, 34
- ἔπαγειν (τὸ ἱμάτιον) 133, 2 ἔπαιρεσθαι  
(opp. πίπτειν) 108, 24 (opp. καταπίπτειν)  
112, 6 ὅποι εὐτυχίας ἔπαιρόμενοι (opp.

- ὑπὸ διαστογίας καταπέπτοντες) 30,2 ἐπαιρομένων (comi. ἔσογκουρμενών) 108,27  
 ἐπανολούμενός 3,26 23,10 71,1 88,19  
 89,5 114,6 τοῦ ἐπαιρολούμεντος κανήρματος ἐν τῷ λόγῳ 45,31  
 ἐπαντικός λόγος 3,14  
 ἐπανάγειν. δυνάμενος ἐπαναγμῆναι πρὸς τὸ βέλτιον 185,5  
 ἐπαναλαμβάνειν 123,17 137,4  
 ἐπανέρχεσθαι 9,4  
 ἐπανθίσειν σὴν μεγαλούμην 109,17  
 ἐπανιέναι 15,2 27,30 30,24 132,4 156,1  
 ἐπανορθοῦν τὸ ἔλλειψα 24,28 καὶ δὲ τὸ 159,23 ἵνα προσαγόμενος ἐπανορθώσῃ 169,2 βουλέμενος ἐπανορθώσασθαι 169,1 ἐπανορθώσθαι 22,9 φύλων βίους ἐπηγνωμοθεατοῦ 24,16 ἐπηγνωμοθεατοῦ (seil. τὸν λόγον) 150,5  
 ἐπανόρθωσις 159,24 τοχεῖν ἐπανορθώσεως 80,1  
 ἐπαρκεῖν 186,29 πῶς γάρ ἐπαρκέσαι 99,13  
 ἐπαγγέλιος. τὸ φορτικὸν καὶ ἐπαγγέλιος 54,24 φέύγων τὸ ἐ. 114,12 ἵνα φύγωσι τὸ ἐ. 124,27 φυλατομένου τοὺς τὸ ἐ. 54,27  
 ἐπεξέρχεσθαι. μέχρις ἂν ἐπεξέλθωσιν αὐτούς 120,13  
 ἐπεξηγεῖσθαι 48,20 183,20  
 ἐπεξιέναι 41,27 51,32 89,12  
 ἐπερωτᾶν 185,29  
 ἐπεσθαι 81,29 (resp. ἄρχειν) 75,12 ἐ. τοῖς προειρημένοις 64,16 τοῖς προτέροις ἐπομένην ἀπορίαν 28,7 ἐπόμενον τὴν λέγειν 130,3  
 ἐπέχειν. σὺν ἐφέξει δὲ αὐτὸν τὴν λόγον φερόμενον 78,24  
 ἐπήκοος ταῖς εὐχαῖς 179,5  
 ἐπί. τὰ ἐφ' ἡμῖν 69,15,17,18 81,11 al. τὰ σὸν ἐφ' ἡμῖν 69,7  
 ἐπίβουλος 141,8,10 ἡ ἐπιθυμία ἐ. 128,30  
 ἐπιγράφειν 23,23  
 ἐπιδιέκυνυσθαι. φρεστιῶς ἐπιδείκυνυται 116,1  
 ἐπιδεκτικός 38,15,29  
 ἐπιδέξιότης 125,29  
 ἐπιδέγεσθαι 154,2 τὰ ἐπιδεγόμενα τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥπτον 161,2 ἐ. τὴν μεσότητα 49,14 sqq.  
 ἐπιδιδόνται (comi. βοηθεῖν) 110,5 ἰδίᾳ ἐπιδιδόνται 98,31 λάθοις ἀν τις αὐτὸν ἐπιδιδόνται πλεῖστον 80,29 ὅσους ἐπιδέσσει τὸ ἀρρώστηρα 80,25  
 ἐπίδοσις. ἐπιδέσσειν ἔχουσι 94,2 μεγάλην λαρβάνει τὴν ἐ. 94,1 τοῦ γρόνου πρὸς τὴν ἐ. συμπράττεται 19,24 ἐπιδέσσεις τῆς μαθήσεως 148,20 τῶν τεχνῶν αἱ ἐ. 19,23  
 ἐπιεικής 61,4 62,16 150,14 (opp. μοχθηρός) 100,30 (opp. φαῦλος) 76,19 144,36 ἐ. δύσις 100,23 ἐ. λημῆς 100,23  
 ἐπιείναι. μετὰ φρονήματός τοιος ἐπέται 86,29 διὰ φύσιον ἐπιστά 85,23 ἀπορέτερον ἐπιλύτες 160,24 ἐφ' ἐκάστης ἀρετῆς ἐπιόντα 51,27 cf. 110,23  
 ἐπιεικεῖν 14,20 19,26 20,15 ἐπιεικεῖτεσσιν 7,2  
 ἐπιεικεῖσθαι (comi. θέτεις) 91,10  
 ἐπιεικηματικός. ὅρεξιν τὴν ἐπιεικηματικήν 137,28 τὸ θυμούδες καὶ ἐπιεικηματικόν 66,30 ἐκ δ' ἐπιεικηματικῶν οὐ πάντας ἐπιεικηματικοί 128,22  
 ἐπιεικυμία (def. Stoica) 45,20 τὴν ἐ. κοινόν τι εἶναι ἐκ λόγης καὶ ἡδονῆς 42,32 ἡ ἐ. μικτὸν ἐξ ἡδονῆς καὶ λόγης 43,34 ἔχει ἡ ἐ. μετὸν τινα ἡδονῆς καὶ λόγης 44,8 πᾶσα ἐ. μετὰ λόγης 92,25 φυσικὴ ἐ. τῆς ἀναπληρωτεως 91,34 (comi. θυμός) 35,22 66,9,25 sqq. χωρὶς ἐπιεικυμίας ἡ καὶ μετὰ διλήγης ἐ. 132,24 ἐπιεικυμίας ἐγκρατής καὶ ἀκρατής 67,33 κατὰ ἐπιεικυμίαν πράττουσι 66,8 τὰ κατ' ἐ. πραττόμενα 66,21 ἡ ἐ. ἐπιβουλοὶς 128,30 μάχη τῶν ἐπιεικυμίῶν 68,8 τῶν ὑπερβαλλούσων ἐ. καὶ τῶν μὴ ἀναγκαῖων 128,17  
 ἐπικείθηται. φοβερῶν ἐπικειμένων 62,25  
 ἐπικινδυνός. ἐπικινδυνα ὑπομένοντες 85,26  
 ἐπικόσμημα 109,14  
 ἐπικουρεῖν 160,2  
 ἐπικουρία (comi. καταψυγή) 159,20 τὴν παρ' ἀλλήλων ἐ. 159,31  
 ἐπιλανθάνεσθαι 113,13  
 ἐπιλέγειν. ἐπεπτε 98,9 101,20  
 ἐπιλείπειν. διὰ τὸ ἐπιλείπεσθαι τὴν οὐσίαν τοὺς ἰδώτας 101,19  
 ἐπιληφία 135,12  
 ἐπίλυπος 68,19,20  
 ἐπιμέλεια 100,9 ἐ. τοῦ ηθούς 2,9 οἷκου ἐ., πόλεως ἐ. 6,27 ἐπιμέλειαν ἔχει 78,1 ἐπιμέλειαι (comi. προστάξεις) 176,21  
 ἐπιμελεῖσθαι 115,23,25 144,3 ἀρετῆς ἐ. 25,32 μηδενὸς ἐ. 78,1 ἐπιμελεῖθηναι ἔσωσι 63,30 ἐπιμελημῆναι καὶ φυλαξεῖσθαι 77,24 ὁ ἀνθρεπῆς λεγόμενος ἐπιμελεῖται 99,16  
 ἐπιμελεῖσθαι 64,14

- ἐπιμελής. ἐπιμελῶς 183, 18  
 ἐπιμέρυματι. ἐμπελῶς ἐπιμέρυσται 152, 4  
 ἐπινοεῖν 52, 15, 19, 55, 21, 111, 13, 158, 14  
 ἐπίνοια 108, 15 εἰς τὴν τῶν θεῶν ἐ.  
 ἐλθεῖν 8, 7  
 ἐπίπαν. ὡς ἐ. 101, 24, 102, 4, 112, 20, 138, 23  
 ἐπιπειθῆς τῷ λόγῳ 35, 25 ἐπιπειθὲς τῷ λόγῳ 18, 9, 35, 23, 36, 2  
 ἐπιπληξίς ταῦθιμος 36, 8 ἐ. πραεῖα 36, 9  
 ἐπιπλούν 95, 15, 96, 30  
 ἐπιπλόκατος 125, 18 ἐπιπλοκάτων ἀνδρῶν  
 (coni. μεριζοπιάνθη) 113, 34 οἱ ἐπιπλοκατίτατοι (coni. πολλοί) 10, 17  
 ἐπίπονος (opp. ἄρρεν) 87, 24 τὰ ἐπίπονα 83, 29  
 ἐπιρρωγονύμια. ἐπιρρωγονύς 128, 36  
 ἐπιρρηματισθαι 101, 1, 139, 6, 165, 33  
 ἐπιρρημος. προγόνων ἐπιρρημῶν τῶν 110, 12  
 ἐπιρρέπεσθαι 11, 1, 14, 22 ἐπιρρεπέσθαι 32, 9, 44, 7, 53, 2, 71, 16, 178, 18  
 ἐπιρροπεῖν 142, 5 τὴν ἐνάστοις ὕγειαν ἐπιρροπεῖν 14, 31 περὶ ὧν ἡ σοφία ἐ. 37, 14  
 τῷ περὶ τῇθν καὶ ἀρετῶν ἐπιρροποῦνται 158, 4  
 ἐπισκοπεῖν. ὑπὸ ἀγίους τεκός ἐπισκοπηθεῖν 134, 26  
 ἐπισταθαι 77, 10 μὴ ἐπισταμένοις τὰς δόσεις 160, 2  
 ἐπιστήμη (coni. γνῶσις) 2, 8 (coni. δύναμις) 5, 18 (opp. ἄθης) 36, 20 (opp. τέχνη) 2, 21 ἡ περὶ ἀποδείξεως ἐ. 3, 13 ἐ. γνηγαντεῖν 12, 26 λατρεῖν 12, 26, 30 προστική 3, 20, 8, 19 ἐ. ὕγειας 12, 29 τῶν οὐδὲ ἀγαθῶν οὐκ ἔστι μία ἐ. 12, 22 ἡ, σοφία ἐ. ἔστιν 37, 13 πᾶσα ἐ. ἐν δικαιολογίαις 37, 13 ἔνοιαι ἥρθονται τὴν πολιτειὴν ἐ. εἶναι καὶ τὴν φρόνησιν, ἔνοιαι δὲ οὐκ ἐ. αἴτιος μοιούσις (τι) τῇ ἐ. 5, 32 ἐπιστήμαι (opp. πρόξεις) 29, 18 ἐ. πρακτικαι, θεωρητικαι (opp. ποιητικαι) 4, 16 ἐ. θεωρητικαι (opp. τέχναι ποιητικαι) 73, 3 περὶ φύσεως ἐπιστημῶν 114, 27 ἐπιστήμαι καὶ τῶν ὑπὸ μίᾳ τῶν κατηγοριῶν 12, 23  
 ἐπιστήμων 104, 30 τὰς ἐμπείρους τῶν δεινῶν καὶ ἐπιστήμονας κώτην νομίζοντος 84, 25  
 ἐπιτασις (coni. ἀνεστις) 50, 16 sq. 86, 18, 99, 35 ἐ. πρὸς τὸ διανοεῖσθαι 148, 18  
 ἐπιτάττειν περὶ τῆς σοφίας 9, 1  
 ἐπιτείνειν. ἐπιτείνομέντης τῆς ὑπερβολῆς καὶ ἀνεμέντης 48, 8 ἐπιτείνεσθαι καὶ ἀνίεσθαι
- 50, 23 ἐπιτεταμένην ἔχουσι τὴν ὁργὴν τητα  
 120, 5 ἐπιτεταμένως ἔγειν καὶ ταῦθιμος 91, 21  
 ἐπιτήδειος. ἐπιτήδειον τῶν ηθικῶν ἀκούειν τέρην 8, 4  
 ἐπιτήδειοτης. ἔστι δὲ ὅτε τὴν ἐ. δύναμιν ὀνομάζουσιν 5, 25 κατὰ τὴν φύσικὴν ἐ. 53, 12 τὴν εἰς φύλακα ἐ. καὶ τὴν ἐφέλκουσιν 160, 4  
 ἐπιτηδεύειν 6, 4, 79, 21 ἐ. λόγῳ καὶ ἔργῳ 2, 6 ἐ. τὰ καλὰ ἢ τὰ αἰσχρά 80, 3 ἐνόντες ἐπιτηδεύουσιν τὰ ἄδικα 78, 20  
 ἐπιτηδεύμα (coni. λόγος) 19, 20 (coni. μαθήμα) 66, 16 διά τῶν καὶ ὅτι ἐκάστην ἥμέραν ἐ. 79, 27 ἀφίστασθαι τῶν καλῶν ἐ. 115, 24, 116, 6 ἐθίζεσθαι καλοῖς ἐ. 37, 18  
 ἐπιτημῆν 78, 29  
 ἐπιτιθέναι. ἐπιθετέον 111, 17  
 ἐπιτίμηται (def.) 36, 8  
 ἐπιτρέπειν 25, 2  
 ἐπιτροπή. ἐγγειρισθεῖς τὴν ἐ. τῶν πραγμάτων 24, 21  
 ἐπιτυγχάνειν τοῦ ἀγαθοῦ 5, 14 μαθήματος 88, 18 τοῦ σκοποῦ 48, 4 τιμῆς 88, 18  
 ἐπιφέρειν afferre 6, 18, 12, 18, 28, 7, 39, 31, 48, 27, 49, 8, 86, 10, 90, 32, 113, 9, 142, 19, 143, 20, 150, 19, 151, 6 ἐπιφέρει τὴν λύσιν μαλακῶς 180, 12  
 ἐπιφευκτος. ἐπιφευκτον τὸ ἐπαρκεῖν 186, 28  
 ἐπιγαιρικανία 49, 31, 51, 4  
 ἐπιγαιρικανος 55, 19, 24 (def.) 55, 16  
 ἐπιγειρεῖν. ἐπιγειρῶν ἀναλίσκειν 106, 20 ἐπιγειροῦντες τοῖς ἐντίμοις 115, 32 ἐπιγειρεῖ ἐνδέσιος 151, 21 sim. 160, 22 ἐντάσμενος ἐπιγειρεῖ 152, 15 εἰς τὰ ἀντικείμενα 3, 9 εἰς τὸ μὴ εἶναι 50, 10 εἰς τὸ προτεθέν 10, 32 εἰς ταῦτάν ἐ. 128, 14 εἰς τοῦ ἐναντίου ἐ. 181, 12 ἐν τῷ ἀπορεῖν ἐ. 135, 3  
 ἐπιγένετημα. τὸ ἔξης ἐ. 39, 12 ἐπιγένετηματιν γράψαι 55, 6  
 ἐπιγένετημα (coni. συνεξορμῶν) 75, 4  
 ἐπιγένος 29, 34, 54, 26, 116, 32, 117, 6, 11 (coni. φαῦλος) 156, 8  
 ἐπεσθαι. τούτῳ δὲ ἐπεσθαι τὸ . . . εἶναι 12, 9  
 ἐπέμενος (opp. ἐναντίος) 100, 27  
 ἐπονεθείστος 90, 29, 93, 22 ἐπονεθείστον μᾶλλον 93, 11  
 ἐρᾶν. οἱ δρεῆς ἐρῶντες 124, 9  
 ἐραστής 163, 3

έργας εσθιατ. έργον έργάτωναι 106, 6 οἱ περὶ τὰς βαύους ἔργαζομενοι 101, 15 ἀπὸ τῶν πρὸς πῦρ ἔργαζομένων 104, 23 οἱ τὰς γειρασοργικὰς τέχνας ἔργαζομενοι 104, 21 έργον. τοῦ ἀνθρώπου ἔ. 17, 34 ἔ. τοῦ ἀνθρώπου ἡ πρατικὴ καὶ λογικὴ ζωῆ 18, 1 ἔ. ἀνθρώπου ζωῆ λογική 18, 24 ἀνθρώπου ἡ ζωῆ λογική ἡ κατ' ἐνέργειαν 18, 29 ἀνθρώπου τῶν μορίων εἶναι ἔργη 17, 26 ἑκάστου ἔ. καὶ σωματικοῦ καὶ ψυχικοῦ 33, 30 βελτίων τὰ ἔ τῶν ἐνέργειων 4, 22 τὸ προτιγόμενοι ἔ. 97, 29, 30 98, 8 λόγῳ καὶ ἔργῳ 51, 5, 7 καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ 51, 10 ἔργον αὐτῶν ήνα 39, 10 πρὸς ἔργον ἑστὸν 108, 4

έργητη εύειν. ἡρμήνευεν 123, 10

έργειν. πολεμίων ἔργειντο 24, 15

έρωτᾶν τὸν λόγον 150, 5

έργεισθαι. εἰς τὴν τῶν θεῶν ἐπίνοιαν ἐξ- θεῖν 13, 7

έρωτος. ὁ τῶν νέων ἔ. 166, 24

έρωτικὸς τῶν εὐφυῶν καὶ καλῶν 111, 5

έσθιειν 77, 5

έταιρα. ἀκούσας φιλογομένης τῆς ἔ. 89, 20 ἀναρμητικόμενοι τῶν ἔ. 89, 17

έταιρειν. ἔταιροῦτες 25, 8 εἴ τις ἱταιρη- νότος οὐδὲ εἴη 24, 31

έταιρικός. ἔταιρικὴ φύλα 172, 2 182, 19, 21

έταιρος 54, 20 οἱ τε ἄλλοι Σωκράτους ἔται- ροι καὶ Σωκράτης 81, 26

έτερομάκης 49, 6 αἱρ. ἔτερόμακης (opp. τετράγυνον) 13, 16

έτερος. θάτερον πᾶν εἶδος πάλιος ὡπὸ θά- τερον αὐτοῦ τάττεισθαι 43, 36

ἔτι. καὶ ἔ. 1, 9 69, 33 ἔ. δέ 65, 12 71, 8 79, 6 ἔ. τε 148, 22

ἔτοιμος πρὸς θάνατον 87, 28

ἔν καὶ μὴ εὖ γρήγασθαι 5, 27 6, 8 εὖ καὶ καλῶς 18, 30

έναιειθηστα (coni. οὐγία) 26, 16 34, 32 144, 18 161, 32

ένάλωτος 119, 18

έναφαίρετος 10, 19, 20

ένγενής. εὐγενεῖς καὶ πλούσιοι ἡ δυνάσται 112, 12

ένδαιμονεῖν (coni. το εὖ τῆν καὶ τὸ εὖ πρά- τειν) 9, 16 ἔτι δὲ τῆτον ενδαιμονεῖ 25, 7 ενδαιμονῶν οὐκ ἔσται 16, 21

ένδαιμονία (def.) 19, 10 76, 23 εὖ μάλιστα ἡ κατὰ σοφίαν ἐνέργεια 23, 26 ἄλλην ἡ

γεῖται εὖ. θεοῦ ἄλλην δὲ ἀνθρώπου 30, 35 εὗ. 34, 23 εὖ. ἀνθρωπίη 9, 22 εὐδαι- μονίας ζητοῦσιν τὴν ἀνθρωπίην 31, 22 οὖν εὐδαιμονίαν ἀνθρώπου 14, 13 ἡ εὖ. οὔταρξ 16, 7 θεῖσι γέ τι ἡ εὖ. 25, 34 μακάριον ἡ εὖ. καὶ ὡς ἀληθῶς τίμιον 34, 14 τέλειον ἡ εὖ. 16, 7 ἡ εὖ. πολιτικὴ ἀργὴ ὡς αἴτιον 34, 5 θετέον τὴν εὖ. τέλος τῆς πολιτικῆς 6, 23 εὖ. θεωρητικὴ ἄμα καὶ πρατικὴν οὖταν 8, 27 ἡ εὖ. ἐν πράξει 8, 19 τῆς κατὰ θεωρίαν εὖ. 23, 28 (coni. τὸ ἀνθρώπων ἀγαθόν) 5, 15 6, 25 (dist. εὐτυχία) 152, 6 (opp. κακοδαιμονία) 16, 27 29, 8

εὐδαιμονίεστιν 10, 28 28, 8 (coni. μακα- ρίεστιν) 29, 13 (coni. ἐπαινεῖν) 124, 1

εὐδαιμων (coni. μακάριος) 173, 31 (coni. σπουδαῖος) 35, 13 εὐδαιμόνως 28, 25, 29 31, 4

εὐδειλίουτος 166, 12 171, 5

εὐδόκιμος. τῶν ἐν μουσικῇ εὐδοκίμων 113, 33

εὐελπίς. εὐέλπιδες 81, 35 86, 29

εὐεξία 93, 1 148, 28 30 149, 3 (coni. οὐγία ✓ εὐεισθῆται) 144, 18

εὐεργεσία 113, 6 ἡ καλλίστη εὖ. καὶ μά- λιστα ἀξιόπιστος 159, 12

εὐεργέτημα 182, 10

εὐεργετεῖν 159, 12

εὐήθης ἡ ἀπόρια 175, 15 δόξαι εὐηθεῖς 165, 17 εὐήθως (opp. ὄρθως) 60, 14

εὐημερία (opp. δυσημερία) 31, 14 (opp. δυστρατία) 16, 28 φέρειν εὐημερίαν 30, 5 εὐημερίης εὐθαρσεῖς ἀναλίτευσιν 81, 13

εὐήθες. εὐθεῖα γνώμα 19, 32 εὐθύ (opp. κακοπόλιον) 13, 15 ἀκριβῶς λαζανὴν λόγον εὐήθως 20, 2

εὐέτατος. εὐέτατοτέρων 141, 16 εὐέτατοτέρους 141, 19

εὐκατάστατος 106, 11

εὐκατάστατος 56, 13, 15, 16

εὐκίνητος 114, 4

εὐκτατός. εὐκτατῶν εἶναι τὴν εὐπραγίαν 16, 31

εὐλάβεια. εὐλάβειαν εὐλαβηθεῖς 90, 21

εὐλαβεῖσθαι 90, 22

εὐλογος. εὐλογον οὕτως ἔχειν 26, 7 cf. 44, 3 εὐλογον (seil. ἔτειν) 60, 16 62, 35 145, 22 οὐκ εὐλογον 42, 20 εὐλόγως 27, 19 56, 13 62, 18, 22 63, 25 68, 15 127, 4 150, 27 166, 31 (opp. μάτην) 152, 21

- εὐμενής, εὐμενεῖς καὶ θεας 179,2  
εὐμετάρθρος, περὶ τῆς εὐμετάρθρου φύσεως 157,19  
εὐμετάπειστος 136,13  
εὐνή, ἡ τῆς εὐ, ἐπίθυμός 91,10 ὅρεξιν τῆς εὐ, 91,23  
εὐνοεῖν ἀλλήλοις 163,13,16  
εὐνοία (dist. φύλα) 163,10 ἢν τῶν ἀντι-  
πεπονθότων εὐ, 46,21  
εὐνούς (def.) 163,12  
εὐπειθής 94,5,9  
εὐποιητικός (eoni. ὠφελητικός) 121,13  
εὐποιητικοί τῶν πατριδῶν 110,4  
εὐπορεῖν 173,34 εὐπορήσει εἰς τὴν δέουσαν  
χρῆσιν 100,10 οὐκ εὐποροῦμεν ἄλλου  
ὄνδρατος 63,8  
εὐπραγεῖν 16,24,25,29  
εὐπραγία (opp. δυσπραγία) 32,4 εὐκταῖαν  
εἰναι τὴν εὐ, 16,31 ἐπὶ ταῖς παρ' ἀξίαιν  
εὐ, 55,14  
εὐπραξία (opp. δυσπραξία) 28,18  
εῦρεται (eoni. διεκτεκτία) 37,15 ἐν τῇ εῳ-  
ρέσει τῇ κατὰ τὴν σκέψιν 73,24 μέσης  
εὕρεταις 49,5  
εὔρημα 21,9  
εὑρίσκειν, τὴν αἰτίαν εὑρεῖν 20,21 τὸ μὲν  
εὑρεῖν γαλεπόν 19,17  
εὑρυθμιος (eoni. ἔμβρεχτ) 125,10 εὑρύθ-  
μοις τοῦ θηρίου αὐτοῦ τὸς κινήσεις καὶ  
τὰς τροπάς 125,5  
εὑστάθεια 143,23  
εὑσταθής (eoni. ἐν καταστήματι) 143,22  
εὑσταθῆς 115,13  
εὐσκήματον, εὐσκήματον (opp. ὠφέλιμον) 121,  
18,28 τὰς τύγας εὐσκήματος οἵτε 30,  
21  
εὐτέλεια 124,26 τῇ σφέδρᾳ εὐτελείᾳ τῆς  
ἐπιτήσιος 124,25  
εὐτραπελία 125,4 165,22 (eoni. γάρις)  
174,28  
εὐτράπελος 54,31 125,4 165,17,20 167,7  
(dist. βιωμολόγος) 174,26 ὥπερ εὐτραπέλου  
λόγου 45,8  
εὐτροπος 125,4,5  
εὐτρυγεῖν (opp. δυστρυγεῖν) 112,2  
εὐτύγημα 30,13 τὰ ἐκτὸς εὐ, 112,17  
εὐτυγία (opp. δυστυγία) 108,17 (dist. εὐ-  
δαιμονία) 152,6 οἱ μὲν ταῦτα λέγουσιν  
εὐτυγίαν καὶ εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ καὶ ἀφε-  
τὴν ταῦτα 25,13  
εὐφύής (eoni. καλός) 114,5 εὐφυεῖς (eoni.  
γαρδεντες) 110,1 πρὸς τοὺς εὐφυεῖς τῶν  
νέων 166,22 τῶν πάλων 166,22  
εὐγάριτσας, εὐγάριτσου ηθος 113,12  
εὐγερής, ἵνα ἀναίσκειν ἔχωσιν εὐγερῶς  
101,31  
εὐγή, ἐπήκοος ταῖς εὐγαῖς 179,5  
εὐγροία (opp. δύσγροια) 44,6  
εὐφαρμόττειν 51,28 60,3  
εὐφέλευσις, τὴν εἰς φύλαν ἐπιτηδεύσηται  
καὶ τὴν ἐφέλκυσιν 160,5  
εὐφεῖται 24,24  
εὐφετις, ἐφέται τοῦ ἀγαθοῦ 4,2 κατὰ τὴν  
εἴ τοῦ ἀγαθοῦ 79,5  
εὐφήμερος, οὐδὲ τὸ πολυχρόνιον λευκότερον  
τοῦ εὐφημέρου 13,3  
εὐφίεσθαι 3,31 sq. 4,5,6 64,2 81,18 166,26  
(dist. τυγχάνειν) 112,15  
εὐφιττάναι, ἐφιττησι ἡμᾶς (scil. Arist.)  
102,25 ἐπιστήσειν ὡν τις 55,27 140,1  
εὐφορᾶν 16,17  
εὐγειν, περὶ ωτῶν εἴ, 16,11 οὐσα ἀργῆς εὐεται  
32,11 θεωρίας ἔχονται 39,36 τούτων  
οὕτως ἐχόντων 162,26 (resp. λαζεῖν)  
10,9  
εὐχεῖς, ὥπερ τῆς ἔχεις πεπαρμένος 133,7
- ζηλος 47,1  
ζηλοτυπία 47,1  
ζηλωτής, ἡ τῶν καλῶν ζ. 175,6 (ubi aec-  
centum corrigas)  
ζῆν ἀνεμένων καὶ ἁβύμως 77,34 τὸ εὖ ζ.  
(syn. τὸ εὖ πράττειν καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν)  
9,16 τοῖς ζήσασιν εὐδαιμόνως καὶ τελευ-  
τήσασιν εὐδαιμόνως 31,4 ζ. καλῶς 1,4  
τοῖς λογικοῖς ὄρμοζόντως ζ. 18,12 τὸ ζ.  
ώς λογικὸν 18,2 λογιρᾶς ζῶντα 153,21  
πεπλανημένως ζ. 5,14 κατὰ πάθος ζ.  
8,7,14 τοῦ ζῶνται μονάδην τὸν βίον  
16,11 εἰ μόνος ζῷη καὶ καθ' αὐτὸν ἐν  
ζηρειδῃ 16,15  
ζητεῖν, ζητεῖ (sc. Arist.) 137,22 al.  
ζυγόν 62,3  
ζωή, μετέχειν ζωῆς 17,31 τὴν θρεπτικὴν  
ζ. (resp. αὐτητική et αἰσθητική) 17,33  
ζ. λογική 18,9 ἔργον ἀνθρώπου ζ. λογική  
18,24 ἔργον τοῦ ἀνθρώπου ἡ πρακτική  
καὶ λογική ζ. 18,1 εἰ ἔτι τῶν ἄνωθέν  
τις ζ. 182,26  
ζῷον (def.) 75,13 τὸ ζ. διαιρεῖται εἰς λογι-  
14\*

καὶ καὶ πλογήν 14,1 μοναδικὸν ἡ 16,15  
171,27 τοῦ πολιτευοῦ ἡ 16,19 πολιτεύοντος ἡ ἡ σύμφωνος καὶ κοινωνεύοντος 16,14  
πολιτευόντος ἡ ἡ σύμφωνος καὶ κοινωνεύοντος 23,7 τὰ ζῷα (conī. τὰ  
ζῷα) 1,5 πλογαὶ ἡ 8,8 17,35 67,12,  
23 70,27

ἡ—ἡ 11,6 92,17 ἡ—ἡτοι 32,5  
ἡ (resp. ταῦτη) 1,4,8 12,33 ἡ μέν—ἡ δὲ  
61,6 118,5

ἡβάν. 91,10

ἡγεῖσθαι στρατεύματος 6,10 — ἡγεῖται  
(sc. Aristoteles) 33,20 34,23 al.

ἡγεμονικός. ἡγεμονική 40,9

ἡγουν 9,2 185,13 186,12

ἡδεσθαι. οὐδεὶς ἐπιποτεῖ τοὺς ἡδομένους ὀλίγα  
μακαρίζει 33,20

ἡδη 7,16 82,24 91,32 92,27 εἰ δὲ — ἡδη  
77,20

ἡδονή (def.) 43,7 46,13 145,10 (dist. ἀλυπή)  
143,23 (opp. ἡδη) 42,10 (opp. πάνος)  
42,12 ἡ ἐν μέρει ἡ. (def.) 46,15 cf.  
43,10 γεθὴ ἡδονῆς ἡ οὐκ ἀνει ἡ. 22,  
19,23 ἡ. ἀβλαβής 15,28 ἀβλαβεῖς ἡ.  
14,12 τῶν ἡ. αἱ μὲν φυχίσαται, αἱ δὲ τω-  
ματικαὶ 43,15 τῆς ἀπὸ τῶν βριωμάτων  
ἡ. 89,31 ἡ ἀπὸ τῶν ὥρατῶν ἡ. 147,3  
ἡ. αἱ δὲ ἀφῆς καὶ γεύσεως 90,8 τὰς διὰ  
τῆς ἀφῆς ἡ. 89,7 ἡ. αἱ δὲ ὥρατῶν καὶ  
δισφρίσεως καὶ ἀποῆς 145,18 αἱ διὰ τῆς  
τροφῆς ἡ. 147,2 αἱ διὰ τῆς τροφῆς ἡ.  
καὶ διὰ τοῦ θάλπεσθαι 146,20 τὰς κατὰ  
τὴν ἀποήη ἡ. 89,13 τῶν κατὰ τὴν ἀφῆν  
ἡ. 89,11 τὴν κατὰ τὴν βριωσιν ἡ. 89,18  
ἡ κατὰ τὸ θεωρεῖν ἡ. 148,19 ἡ κατὰ  
θεωρίαν (opp. ἡ κατὰ τὸ ὅραν ἡ ὑστρα-  
νεσθαι) 145,21 τὰς κατὰ τὴν ὅμηρη ἡ.  
89,13 τῶν κατὰ τὴν ὕστρησιν ἡ. 89,11  
κατ' ὅψιν ἡ. ἡ κατ' ἀποήη 89,22

ἡδονικός 53,19

ἡδός (opp. ἐπίπονος) 87,23 ἡ. καθ' αὐτόν  
22,26 τὸ ἡ. μὲν ἡδονῆς ποιητικόν 13,31  
τῷ ἡ. μάχεται τὸ ἀλγοῦν καὶ τὸ λυπηρόν  
23,5 ἡδέως (opp. λυπηρώς) 153,25 ἡ  
ἡδετη καὶ ἀληθεστάτη ἡδονή 157,17

ἡθικός. τῶν ἡθικῶν ἀκούειν λόγων 8,4  
ἡθική (conī. πολιτική) 1,6 3,22 39,36 ἡ  
ἡ. πολιτική τίς ἔστιν 34,21 εἰδος καὶ

μέρειον πολιτικῆς 6,29 κατὰ τὴν ἡ. μέ-  
ροδον 6,32 σίτεται τῇ ἡ. πραγματείᾳ  
160,26 φύλια ἡ. (dist. νομοτή) 185,16  
ἡθετά 6,32

ἡθος (etymol.) 37,8 ἡ περὶ τὰ ἡ. πραγ-  
ματείᾳ 1,2 (opp. ἐπιστήμη) 36,20 εὑ-  
γαρφίστων ἡθούς 113,12 τὸ ἡ. κενοσμη-  
μένους 1,5 τὸ ἡ. νεαρόν 8,13 πεπα-  
θεμένους τὸ ἡ. 1,8 ποιοι τὸ ἡ. 69,26,30  
ταληροῦς τὰ ἡ. 44,16 ἡ ἐν τῷ ἡ. ἄρνοια  
64,12 ἐγν. τοῦ ἡ. ἐπιμέλειαν 2,9 παι-  
δεύειν ἡθεῖν καὶ λόγιας 2,10 εὐρθύμιον  
τοῦ ἡ. τὰς κινήσεις καὶ τὰς τροπάς 125,5  
κατὰ τὴν παιδιάν τοῦ ἡ. 125,10

ἡθος (91ος) 69,4 (expl.) 108,8 ἡ. ἔσται ἐπε-  
γερῶν ἀναλίσκειν 106,20 οὐδεὶς τῶν  
κατ' ἀρετὴν ἡ. 108,8

ἡλιτιώτης 182,29

ἡλικία 182,30

ἡλικίας. εἰ ὁ ἡ. σφαῖρα ἔστιν 73,30

ἡμέρα. διὰ τῶν καθ' ἐνάστην ἡ. ἐπιτηδευ-  
μάτων 79,27 ἐν μετὶ ἡμέρᾳ (conī. ἐν  
ἡλικῷ γράνῳ) 19,5

ἡμιτρόγθηρος 141,4

ἡμιτούς. ἡ ἀρχή πλείον ἡ τὸ ἡ. 21,16 τὰ  
ἡμίτοι 186,5

ἡγία καὶ αὐτῷ δοκεῖ 80,20

ἡγιογεῖν 84,21

ἡπερ 22,10

ἡρέμα (opp. ἀθρόως) 69,38 (opp. σφόδρα)  
65,26 (opp. τραχόρως) 65,8

ἡρεμεῖν 125,8 ἡρεμοῦν (opp. κινούμενον)  
13,15

ἡρεμία (opp. κίνησις) 157,17 καθ' αὐτὸν  
ἐν ἡρεμίᾳ 16,15

ἡρεμος. δυστροφοῦσιν ἡρέμως 120,13

ἡρως. οἶνον δεῖ τὸν ἡρωα γεγράψθαι 105,4

ἡσυχάζειν. ιδωτεύειν καὶ ἡ. 24,19

ἡσυχίας 83,14 (conī. ἀδρογητος) 119,4

ἡσυχος. ἐπὶ τοῦ ἡ. ἡ ἀσρήτου 53,8 ἡσυχία  
φεγγαρένους 115,11

ἡτοι 19,1 23,33 ἡτοι—ἡ 21,17 25,27  
28,23 37,19 39,16 80,8 90,11 103,3

104,30 137,24 150,20 ἡτοι—ἡ μᾶλλον  
132,20

ἡττα. τὴν ἡ. τῶν ἡδονῶν 50,6 μὴ δι' ἡ.  
λυπῶν 132,7

ἡττᾶν. ἡττᾶται (conī. ἀλίσκεται) 134,10

ἡττωμένους (opp. ἀμείνους δητας) 130,  
30 ἡττᾶται ἡ ἀλγηδῶν διὰ τὴν ἐκ  
τοῦ καλοῦ ἡδονῆς 98,25 ἡττώμενον ὑπὸ

- μεγάλων ἀληφόδων 133,11 ἡττήσκω ὅποι  
τῆς ἐπιθυμίας 135,19 ἡττωμένους ὅποι  
τῶν ἴδοντον καὶ λυπῶν 38,5 ἡττωμένου  
ὅποι μεγάλου πάλιος 132,25 τοῦ λόγου  
ἡττήσκω 128,4 ὁ ἡττόμενος τῶν λυπῶν  
τῶν σωματικῶν 132,9
- ἡττών. ὁ. διακρίνειν 78,34 ἡκιστα (coni.  
ὅληγεις) 119,10 ὡς ἡκιστα (resp. ἐπὶ  
πλεῖν) 80,33
- ἡδίαττα. ἐν τοῖς κατὰ θ. κενδύναις 81,20
- ἡδίαττοις. οἱ θειάττοι 81,32,35
- ἡδίπεσθαι 153,14 αἱ διά τοῦ θ. ἴδονται  
146,20
- ἡανάστημας 65,6
- ἡάνατος. τὸν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ θ. 81,23
- ἡαρράλεος. ὁ θαρραλέως ἔχων καὶ ἀδεστρ  
83,25
- ἡαρρεῖν 85,39 86,1,5 θαρροῦντες 28,14  
θαρρούντως 30,28
- ἡάρρος. περὶ φρόνους καὶ θέρρη παθητικούς  
118,25
- ἡάρρος (def.) 43,23 46,18 (opp. φρόνος)  
45,28
- ἡαυμάττοις. θαυμάτινον (opp. ταυγγάρωμας ὅξινο)  
133,6
- ἡαυμάττικάς 114,18
- ἡαυμάττος. θαυμάτωφ δέσιν 92,26 θαυ-  
ματῆ τοι φύσει 19,23
- ἡέαμα. ὁ γχίρων θέαματι 117,1
- ἡεστήθαι. θεστήμεθα 39,16 τεθεσμένην 14,  
21
- ἡεστής. τῷ γεωμέτρῃ θεστή δητι ταῦληθούς  
19,31 οὖν ἀνὰ τοὺς θεστάς 31,29
- ἡετος. περὶ ἀρετῆς ἀνθρωπίνης οὐχὶ τῆς θ.  
34,21 κατὰ θ. μοῖραν 25,27 θεῖν γέ  
τι 25,34 θεῖν τι πρᾶγμα 25,34 θ. τι  
ἡ ἀρετὴ 99,4 θ. τι ἐτοῖς ζήσις 153,8  
τὸ θεῖν 2,1,3 99,5 φύσει καλὸν καὶ  
ἀγαθὸν τὸ θ. καὶ ἐνεργεῖ δεῖ ἐνεργεῖται τὰς  
καλλίστας καὶ θεωροῦσι τὰ δητὰ ὡς ἔχει  
καὶ τὴν τοῦ παρόντος συνέχουσα σύστασιν  
33,10 — τὰ θεῖα (coni. τὰ φύσει συντεί-  
νοντα) 2,8 — θειοτέρας καὶ τιμιωτέρας  
9,2 τοὺς θειοτάτους τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν  
ἀγαθῶν τὰ θειάττα 33,16 τὰ καλλίστα  
καὶ θειάττα 153,11
- ἡεσθώρητος 25,28,33
- ἡεσθόγος 114,26
- ἡεστήσ 1,18 2,2 69,4 οἱρ. ἔνθημοποιος 31,21  
ὁ πρότος θ. 157,15 παραβάλλων τὴν  
ἀνθρωπίνην τοφίων πρὸς τὴν τοῦ θ. 54,23  
ἡεστήσις τις τῆς θ. 99,4 θεῖν γενέσιν  
179,10,13 εἰς ἀνθρώπου θ. γενέσιν  
179,12 δέρων θεῖν 25,28,32 ναός  
θεῖν 107,8 τίμια τὰ περὶ τοὺς θ. 106,13
- ἡεστήτητε. οἱ καλούμενοι θεοφύλετοι 179,1
- ἡεραπεῖα. θεραπείαν ἀνετεῦθερον 175,8
- ἡερμαντικός. τὸ θερμαντικόν 51,24
- ἡερμάτης (opp. ψυχρός) 154,22 θερμάτατος  
(οἱ θερμόζ) 127,8
- ἡέτις (expl. ἡόρας παράδοσης) 10,29
- ἡεωρεῖν 20,33 21,1 (coni. παραγαπατεύσιται)  
1,9 θεωροῦσι τὰ δητὰ ὡς ἔχει 33,11 ἡ  
κατὰ τὸ θ. ἴδοντει 148,19
- ἡεωρητικά 64,19 95,5 μαθηματικοῦ πενο  
θ. 36,5 θεωρήματα 72,18 156,26 τὰ  
πραττά θ. 140,32 τερψικά θ. 72,33  
σύστημα ἐν θ. εἰς πράξεις φερόντων ἡ  
ποιήσις 2,23 σύστημα ἐν θ. εἰς ἐν τέλος  
φερόντων 2,19
- ἡεωρητικός (opp. πρακτικός) 8,28,30  
ἀρεταὶ θ. (opp. πρακτικαὶ) 8,25 θ. βίος  
10,14 11,1 θ. δικαιοσύνη 2,4 εἴτε 3,11  
τὴν θ. πᾶσαν ἐπιστήμην ὄνομαζοντες 2,21  
θ. ἐπιστῆμα (opp. πρακτικό) 4,16 ἐπι-  
στῆματι θ. (opp. τέχναι ποιητικά) 73,3  
θ. τέχναι (opp. ποιητικά) 2,18 θ. φύ-  
σιστικά 1,3 ψυχή (dist. αἰσθητική) 145,21
- ἡεωρία (def.) ἐνέργεια θερμή 3,19 (coni.  
γνῶσις) 1,7 154,15 (coni. διατρίψη)  
152,14 (opp. πρᾶξις) 3,19 4,17 8,20  
τῶν ἐν θεωρίᾳ καὶ γνώσει (dist. τῶν  
πραττῶν) 115,19 ἡ περὶ ἀρετῆς θ. 34,21  
πρὸς θ. διατρίψων 148,8 τῆς κατὰ θ.  
εὐδαιμονίας 23,28
- ἡεωρός 103,31
- ἡηλιος. θηλο (opp. ἄρρεν) 13,15
- ἡηρίον. τὰ ηηρία οὐ κυρίως ἀνθρεπα 85,23
- ἡηριότητης. ἡ θ. μεντή τοι φύσει 129,29
- ἡηριωδεία 130,5,7
- ἡηριώδης (coni. ἄγριος) 122,11 τῶν θ.  
ἀνθρώπων 155,22
- ἡηήτειν. τεθνεύεις 16,26 τοῖς τεθνεῶσι  
31,13 τεθνήσεται 62,2 — οὐδέποτε θηγτῶν  
69,4
- ἡέρυθρος. ὁ πρὸ καιροῦ θ. 83,14
- ἡηρασύνεθθαι 83,10,13
- ἡηρατός (def.) 83,9 τὸν τῷ θηρρεῖν ὑπερ-  
βάλλοντα θηραῖν 52,1

- Θρασύτης (ορρ. ἀνδρεία ετ ὑειλά) 150, 23  
 Θρεπτικός. ή. δύναμις (ορρ. παθητική ή.)  
 35, 9, 17 τῆς θ. φύσεως 145, 24 τῆς ή.  
 ψυχῆς 147, 1  
 Θρύπετεσθαι. ἀπὸ τῶν παρ' αἰχλαν θρύπτο-  
 μένων τεγνητῶν καὶ σεμνουνομένων 104, 25  
 Θυμιάματα. Θυμιαμάτων ὁρματεῖς 89, 14  
 Θυμικός. ἐκ Θυμικῶν Θυμικοί 128, 21 τὸ  
 Θυμικόν 85, 14  
 Θυμοειδής. τὸ θ. μέρος τῆς ψυχῆς 119, 19  
 τὸ θ. καὶ ἐπιθυμητικόν 66, 30 οἱ ἀνδρεῖοι  
 Θυμοειδεῖς 85, 29 (Θηρία) 85, 15  
 Θυμός (coni. ἐπιθυμία) 35, 22 66, 9, 14  
 διὰ Θυμόν 66, 8, 9 67, 10 κατὰ Θυμόν  
 66, 22, 23 ὑπερβολὴ Θυμοῦ 128, 18 διε-  
 γείροντος ἡμᾶς τοῦ θ. 85, 22 ὁ θ. ὥρμη  
 127, 16 128, 12 κενοῦνται πρὸς τοὺς θ.  
 119, 17  
 Θυμοειδής 128, 8 Θυμωθεῖς 66, 15  
 Θύρα 59, 6
- Ιατραι 14, 24, 31 34, 30 41, 2 Ιατρός 101,  
 23  
 Ιατρικός 132, 1 (ορρ. ἀνάταος) 102, 3 135, 6  
 Ιατρεῖα. (coni. ἀναπλήρωσις) 156, 25 Ιατρεῖαι  
 (coni. τομαῖ) 142, 12 144, 26 οἱ ί. κωνο-  
 τυκαι πως τῶν ἐναντίων τῇ ὄγκει καὶ τῇ  
 αἰσθήσει 14, 6  
 Ιατρεύειν. Ιατρεύεσθαι (coni. ἀναπληροῦ-  
 σθαι) 156, 28  
 Ιατρικὸς ἔνθρωπος 164, 6 πρώτως μὲν ὁ  
 ἔνθρωπος ί., κατὰ συμβεβήκος δὲ τὸ ὅρ-  
 γανον καὶ τὸ φάρμακον 169, 19 Ιατρικόν  
 βιβλίον καὶ ὅργανον 164, 5 — Ιατρική 3, 6  
 12, 25 72, 21 124, 8 (coni. καθερητική)  
 40, 34 (μέρη τρία) 103, 24 — πρὸς τὸ  
 Ιατρικότερον γενέσθαι 14, 29  
 Ιατρός 20, 25 21, 10 135, 8 al. ή παραδιδό-  
 σσιν οἱ Ιατροὶ ὄγκεινά λέγοντες 14, 3  
 Ιδέα τοῦ ἀγάθου 9, 21 11, 18 12, 10 13, 23  
 οὐδένα φρονεῖν εἶναι τὴν ιδέαν η τὸ καθόλου  
 11, 11 τῶν ἀριθμῶν ἐπόσιουν ιδέας 11, 22  
 τοὺς ἀριθμούς ἀπὸ τῶν ιδεῶν εἶναι 13, 4  
 τῶν ιδεῶν εἶναι ὅρους 13, 6 τὸ ἐν δυσιν  
 εἶναι ιδέας ἐπατέρα 101, 10  
 Ιδεογνώμων 138, 34  
 Ιδιαῖς (coni. ἐπιθετος) 91, 10 ὑπὸ τῆς ή. φύ-  
 σεως 4, 8 ἐπὶ τὴν ή. τελειότητα 4, 9 τὸ  
 ή. τέλος 14, 19 τὸ ή. τοῦ ἀνθρώπου 18, 2
- Ιδιον (coni. συγγενές) 133, 27 ιδίως 2, 23  
 3, 22 14, 10  
 Ιδιωτεύειν καὶ ἡσυχάζειν 24, 19  
 Ιδιώτης 101, 19 105, 4 ιδιώτου (coni. τοῦ  
 τυγχόνος) 19, 19  
 Ιεράν (65, 1) 107, 11 ἦν ή. κατασκευάζῃ μεγα-  
 ληφρέπες 104, 3 ιερὰ συλλογαί 102, 25  
 Ιεροσυλεῖν 77, 11  
 Ικανός. ή. σημεῖον 161, 1 τοῦ μὴ πάντα ή.  
 19, 19 τοῦ εἰδότος ικανῶς 58, 20 ἔχοντα  
 ικανῶς τὴν ἐκτὸς γοργῆταν 30, 27 λέγοντ'  
 ἢν ικανῶς 6, 34 cf. 43, 33  
 Ιλάτσκεσθαι. εἰ δάκηνος δέοι ή. 106, 14  
 Ιλεως. εὑμενεῖς καὶ ή. 179, 2 ή. εἶναι (resp.  
 σέξισθαι) 179, 6  
 Ινα. πῶς ή. νοεῖ ποιήσῃ 71, 15 ἔστι φρονι-  
 μώτερος ή πρεσβύτερος ή ἀρχηγός 176, 14  
 ή γάρ τις δῷ γένος τὸ ἀγαθόν 143, 17  
 άλλ' ή. έκών γε εἰργαστρένος 65, 35  
 Ιππικός 73, 20 97, 9 166, 22 — ιππικὴ ὑπὸ  
 τὴν στρατηγικήν 4, 26 ή. δύναμις 73, 16  
 δὲ ιππικῆς η διὰ πεζικῆς δυνάμεως 74, 10  
 — τὸ ιππικόν 73, 21  
 Ισοδύναμηείν 12, 21 .  
 Ισόρροπος 62, 4  
 Ισως 4, 27 16, 21 25, 4 34, 25 al. Ισως ην  
 16, 14, 22 32, 31 34, 9 77, 31 81, 10 Ισως  
 γάρ εἴποι τις 73, 26 ὥρπος τοῦτο, ὃν  
 ἀπονήκαιο μὲν Ισως καὶ ἀπορρύψειν ή  
 γενναῖος 24, 31  
 Ισότης. ή κατὰ ἀναλογίαν ή. 175, 4 ή. ἀπο-  
 νεμητική 158, 22  
 Ιστορεῖν. Ιστορῶν (dist. συγκατατιθέμενος)  
 156, 15  
 Ισχυρογνώμων 137, 16, 18 138, 24, 30 sqq.  
 Ισχυρός. οἱ καλλίστοι καὶ Ισχυρότατοι 22,  
 11  
 Ισχύειν τοῖς σύμμαχοιν 85, 6  
 Ισχύς. τὴν ή. οἱ πράξεις ἔχουσι 62, 21  
 Ιταριῶς. πρὸς πάντα βαδίζειν ή. 41, 16  
 Ιτητικός 52, 11 ή. ἐπὶ τὰ δεινά 52, 9 87, 6  
 Ιγγος τι φύλας 180, 3
- Καθαριεῖν. καθαριρῶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ  
 122, 26  
 Καθάπερ 4, 25 5, 16 16, 13 22, 11 30, 15  
 75, 28 81, 15 99, 10 103, 9 138, 20 157, 11  
 160, 11 η. γάρ 24, 4 η. εἴ τις φατή  
 161, 28

- καθαρός, καθαροί (ἡδύνων) 155, 9 τὸ καθαρόν βέσιον 59, 22
- καθεύδειν, καθεύδοντα (coni. ἀπρακτοῦντα) 10, 25 καὶ καθεύδοντες καὶ ἐγρηγορότες 18, 10
- καθίζειν. ἔγκυκλοις καθημένους 10, 31
- καθιστάναι. εἰς τοιαύτην ἔξιν κατέστησαν 77, 34 εἰς συμμετρίαν καταστήσαντας 1, 6
- καθόλου 39, 32 40, 6 62, 19 64, 9 73, 12 154, 20 (opp. ἀκριβῶς) 40, 17 (opp. κατὰ μέρος) 15, 5 (opp. ὃς ἐπὶ τῷ πλειστονὶ) 100, 5 (opp. τόπῳ) 120, 26 καὶ ἔν 12, 9 οὐδὲν φῆσαι εἶναι τὴν θέαν ἢ τὸ καθόλου 11, 11 καὶ διορίσασθαι 61, 12 ὁ περὶ τῶν καὶ λόγων κένος 62, 19 οἱ καὶ λόγοι 51, 16 ἢ τοῦ καὶ πίστες 51, 23 τὴν καὶ ὑγείαν (opp. τὴν τοῦ ἀνθρώπου) 14, 30
- καθορῶν 78, 34 113, 3 137, 9 141, 1 κατιθὲν 137, 2 καθεωρακέναι 166, 1
- καὶ μὴν 3, 32 7, 11 23, 3 24, 14 49, 20 68, 30 159, 20, 26
- καίτειν 61, 33
- καίνος, οὐδὲν κανόν 65, 13
- καίπερ 32, 30 60, 6 καὶ γάρ... ὅμως 35, 29
- καίρος, καὶ ἐστὶ τῆς τοῦ ποτὲ κατηγορίας 12, 23 ἐν πολέμῳ στρατηγικῇ ἐπιστήμῃ τοῦ καὶ ἐν νόσῳ δὲ ἱατρικῇ 12, 24 ἀν καὶ 138, 29 καιρὸν ἔχειν 67, 14 εἶναι καὶ τοῦ προσάρεσσιν ἔχειν 67, 13 τοῖς καὶ παρακολουθοῦντα 41, 2 παρέχειν καὶ βοηθείας 135, 9, 12 ἐν καιρῷ 110, 5 μὴ κατὰ καιρόν, ὃν προσήκει 148, 11 κατὰ τὸν καὶ 55, 3 παρὰ καὶ 119, 24 ὁ πρὸ καιροῦ θέρμανσις 88, 14 ἐν ἀλλοις τοῖς καὶ 29, 26
- καιροί (coni. συμβάνοντα) 40, 32 62, 7 οἱ καὶ τὰ πρόσωπα 40, 26
- καίτοι 52, 15 53, 4 88, 32 98, 36 102, 26
- κακοδαιμονία (opp. εὐδαιμονία) 16, 27 29, 8 (dist. δυστυχία) 16, 21
- κακολογεῖν. ἔξυβρτῶν κακολογήσει τοὺς ἐγχρούς 114, 31
- κακοποθεῖν 10, 27
- κακοποιεῖς 120, 22
- κακοπραγεῖν (opp. εὖ πράττειν) 109, 1
- κακοπραγία. ὑπερβαλλούσας κακοπραγίας 16, 17
- κακός (opp. καλός) 10, 6 τὸ οὐ κακόν 154, 7
- κακουργεῖν (coni. πανουργεῖν) 130, 6 κακουργεῖν (coni. ἐνεδρεύει) 141, 9 τὸν ἐκουσίων κακουργῶντα 78, 11 κακουργῶντες 78, 3
- κακούργος 129, 31 130, 3 κακουργήσερον 130, 9
- καλεῖν. κλητέον 6, 23
- καλοκαγαθία 19, 2 111, 21
- καλός (opp. αἰτιός) 3, 23 7, 10 10, 5, 7 21, 6 (coni. εὐηγής) 111, 5 (opp. κακός) 10, 6 (opp. ψυχήτηρός) 39, 22 — καλός ζῆν 1, 4 ζῆθαι 10, 7 ὅπως καὶ ὄρισθαι 21, 14 σπουδάσαι καὶ ὀρέσθαι τὸ τέλος 21, 15 τὰ ζῆται καὶ πεπραχμένα 19, 18 — οἱ καλλίσται καὶ ισχυρότατοι 22, 11 τὰ καλλίσται καὶ θείστατα 153, 11
- καμίνος 104, 15
- κάμψιν. οἱ κάμψοντες 144, 28 145, 29 (opp. οἱ ὕγιανοντες) 145, 34
- καμπύλος. καμπόν (opp. εὐθύς) 13, 15
- κανῶν καὶ μέτρον 152, 23
- καρπός 115, 9
- καρποῦσθαι ἀπόλουσιν 170, 32 ὅπως τις δι' ἀρροδίσιων ἡδονὴν καρπώσωνται 156, 9
- καρτερεῖν (opp. ἐγκρατεύειν) 132, 29
- καρτερία (opp. ράλατά) 83, 30
- καρτερικός 130, 31 (dist. ἐγκρατής) 130, 23 (opp. ραλακός) 132, 27
- κατὰ τὸ κατὰ αὐτὸν 81, 9 καθ' αὐτόν (coni. μόνος) 16, 15 τὸ καθ' αὐτόν. ὅπερ ἐστὲν ἢ οὐσία 11, 25 κατὰ ταῦτα (coni. ἐκ παραλλήλου) 3, 3 καθ' αὐτὰς φυσικός 23, 15 καθ' αὐτά (opp. δι' ἐτερα) 13, 25 16, 2 κατὰ τὸν βίον 27, 23 καθ' ἐν γένος λέγονται 169, 13 κατὰ τὸ δέον 33, 12 κατὰ μέρος (opp. καθόλου) 15, 5 κατὰ μηδένα τρόπον 35, 17 κατὰ πάσαν τύχην 30, 3
- καταβάλλειν 59, 28 καταβαλλόμενος τὰς ἀργάς 9, 13
- κατάγειν. ἐπὶ τὸ ἔλαττον τὰ αὐτῶν κατάγοντας 54, 15
- καταγωνίζεσθαι. καταγωνίζομενος ἐπέραν τονά ὅρεξιν τὴν ἐπιθυμητικήν 137, 28
- καταδεής. πολὺ καταδεεστέρον (resp. πολὺ ὑπερέχοντος) 179, 5 οἱ πολὺ καταδεεστέροι 178, 29
- καταδυναστεύειν. καταδυναστευόμενον 91, 15
- καταζευγνύναι (sc. γυνίν) 19, 32
- καταζῆν 29, 19
- κατακούνειν 113, 16
- κατατρίβειν τὸν βίον 117, 4
- καταχρατεῖν. οὐκ ἀπαλλάττεται τῆς γένος, ἐπειδὴν ἵκανος αὐτοῦ καταχρατήσῃ 78, 23

- καταληγμένειν. εἰ μη μεράῃ μερόγη καὶ τόχη τινί καταληγμένειν 87,30
- καταλήψις. πρὸς τὸ βεβαιωτέραν ἔχει τὴν z. 10, 1
- καταλήξτεσθαι. ἔπειρον δὲ οὐ ἐπέρου καταλήξτεσθαι 175, 24
- κατάλυσις. τυραννίων καταλύσεις 24, 10
- καταρανθάνειν. καταραμέθι σὺν τις ταχέως 173, 19
- καταναγκάζειν. κατηγάγασται 76, 14
- κατηγαγασμένοι 76, 13
- κατανοεῖν 2, 5 183, 23
- καταπίπτειν (οφρ. ἐπαίρεσθαι) 30, 1 112, 6  
ἢ δειλὸς μᾶλλον καταπίπτει 81, 6 τῶν ἐν δυστυχίᾳ μὴ καταπιπτώντων 108, 26 τὸν τῇ ψυχῇ καταπεπτωκότα 83, 22
- καταπλήξις 55, 12
- καταριθμεῖσθαι 24, 7 46, 10, 12
- κατάρροπος. ὁ λόγος κ. τὸν 39, 1
- κατασκευάζειν 8, 34 104, 3 (*logice*) 180, 27
- κατάστασις (dist. ἀνατέλλωσις) 147, 9 ἢ πρατίστη κ. 156, 12 ἐνδεικτὴ τῆς φυσικῆς z. 143, 1 οἱ ἐν κ. τῆς φύσεως 146, 1 συγκείθει τὴν φυσικὴν κ. 93, 11 ἵνα εἰς κ. τὴν φυσικὴν ἀγάργωμεν τὸ σῶμα 147, 9 αἱ φυσικαὶ κ. 144, 17
- κατάστημα. ἐν καταστήματι (γονὶ. εὐσταθής) 143, 22
- κατατείνειν. κανὸν ἐπὶ τοῦ τροχοῦ κατατείνησται 152, 5
- κατατρίβειν. τὸν βίον κατατρίβων 116, 32
- καταφανής 108, 5 μᾶλλον κ. ἐστιν 83, 18
- καταφανεῖσθαι 76, 6
- καταφέρειν. καταφέρονται ἐπὶ ταύτην τὴν ἀκροτάναν 118, 16 ἐπὶ τὰς ὥργας καταφέρονται 120, 20
- καταφεύγειν 65, 19
- καταφρονεῖν 8, 10 60, 28 ὁ δὲ σει καταφρονῶν 81, 9 86, 32 111, 33
- καταφύγη (coni. ἐπικουρία) 159, 20
- κατεργάζεσθαι 26, 23
- κατέχειν. καταχών τὸν γέλωτα 133, 17 κατέχεται ὑπὸ ὄργης 53, 13
- κατηγορεῖν 28, 31, 33 συνανθρωπεῖς κατηγορεῖσθαι 59, 9 κατηγορούμενον (οφρ. δέ) 143, 15
- κατηγορία 11, 26 τῆς τοῦ ποτὲ κατηγορίας 12, 24 αἱ δέκα κατηγορίαι 12, 2 τὸ καθ' αὐτὸν πρότερον τῇ φύσει τῶν ἄλλων κατηγοριῶν 11, 26
- κατηγορικῶς 12, 10
- κατισγύζειν. κατισγύζεται (οφρ. διαφθείρεται) 137, 12
- κατορθοῦσιν 48, 4 10 49, 33 τὸν περὶ ἡδονῆς κατορθοῦσα 109, 25 διὰ τὸ πολλάκις κατωρθωμέναι 86, 29 ἢ ἀρετὴ κατωρθωμένη φύσις 47, 16
- κατορθωτικής τοῦ πολέμου 73, 20
- κατορθωτικός 103, 20 (οφρ. ἀμαρτητικός) 54, 5
- κάτω (οφρ. ἄνω) 38, 11 al.
- καύσις 32, 18 142, 12 144, 11 162, 19
- κεῖσθαι. ὁ λόγος κεῖται ὑποθετικῶς 12, 20 τῆς καθόλου προτάσσεως κειμένης 127, 16
- κελεύειν. ὁ λόγος κελεύει 140, 17 cf. 85, 21 139, 28 141, 15
- κενής (λόγος) 51, 27 62, 20
- κεραυνόντα. ἐξ ὅν κέραται τὸ σῶμα 154, 22
- κερδαίνειν 166, 2 τὸν τὰ μεγάλα κερδαίνοντας 102, 23 ὅτι πάντως κερδαίνει 72, 24
- κέρδος 102, 20 ἐνεκεν κέρδους κοινωνείας 55, 5
- κεραυνός. κεραυνῶν πτώσεις 82, 8 σεισμῶν ὑπερβολὴν ἢ κεραυνῶν 52, 6
- κεράκτιον. ἐν κεράκτῳ δὲ εἰπεῖν 19, 10 ὃς ἐν κ. εἰπεῖν 110, 19 ἐπὶ κεράκτῳ διέγραψε τὰς ἀρετάς 51, 29
- κήδεσθαι. κήδονται τούτων οἱ ἄρχοντες 183, 16
- κηρίον 2, 27
- κιθαριστής 39, 27
- κίναιδος. κίναιδοι (coni. ἀκάκιατοι) 144, 1
- κινδυνεύειν. τοὺς μεγίστους κινδύνους κινδυνεύει 102, 28
- κινδύνος 102, 28 ἐν τοῖς κατὰ θάλατταν κινδύνοις 81, 20
- κινεῖν. τοῖς κατὰ φύσιν κινουμένοις 60, 6 μὴ κινουμένοις βίᾳ 60, 6 τοῖς βίᾳ κινουμένοις 60, 8 ἀργὴν τὴν κινουσαν 74, 5 τὴν πρόνοιαν τοῦ ἀεὶ ὥστατως κινοῦντος διὰ τὸ πάντη πάντως κ. 71, 26 κινοῦνται πρὸς τοὺς θυρούς 119, 17 γέλωτα κ. 125, 20 κινούμενον (οφρ. ἡρεροῦν) 13, 15
- κίνημα 45, 31 τὸ τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς μορίου κ. 44, 24
- κίνησις (οφρ. ἡρεμία) 157, 17 (οφρ. μοή) 59, 33 τὴν κ. βραδεῖται καὶ οὐ σπευστικήν 115, 10 ψυχῆς κίνησιν 44, 22 τὴν τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς μορίου κ. 44, 25 κ. τοῦ παθητικοῦ μορίου τῆς ψυχῆς 44, 29 ταύτη τῇ κ. τῆς ψυχῆς, ἣν πάλιος προστη-

γόρευσεν 88,19 τὴν κατὰ τὸ φύλεν γηομένην κ. τῆς ψυχῆς (opp. ἡ κατὰ τὸ μισθοῦντα) 46,22 αἱ κοινῆσαις (stellarum) 71,28 (comi. γενέσεται) 144,21,33 νοσεραι κ. 141,23 εὐρύθμιος τοῦ θήμος τὰς κ. καὶ τὰς προπάτες 125,5 αἱ πρόσκαιραι κ. αἱ κατὰ σῆμα ἡ ψυχήν 172,10 κινητικός ἡ κινητική ἀργή 74,5 κισσηρίς 65,4 κλάδος αἱ ἀπὸ τῆς ὑλῆς φύντες κλάδοι 184,20 κλεῖς (def.) 59,6 κληρονομικός περὶ ἀγγιστευτικῶν δικαίων κ. συγγενικῶν 77,11 κλῆσις 164,10 κλοπή 49,33 κλοιός δρέξεις φυσικαὶ καὶ κ. 128,15 τῷ κ. ὄντυματι 6,26 τὸ κοινόν 106,27 κοινῶς (opp. ἴδιως) 3,21 κοινῶς ἀπορεῖ 12,32 κοινότερον (opp. κυριότερος) 36,11 κοινωνεῖν (opp. διαφέρειν) 35,21 κ. τοῦ ἀντοῦ γένους 161,8 κοινωνοῦντα ὄντυματος 165,2 κοινωνητικός πολιτικὸς καὶ κ. 33,5 κοινωνία (comi. ἀνταπόδοσις) 170,1 ἐν κοινωνῇ λόγων καὶ πράξεων 54,2 περὶ λόγων καὶ πράξεων κοινωνίαν 53,26 κοινωνικός 23,8 πολιτικὸν ἔφοι ὁ ἀνθρώπος καὶ κ. 16,15 (comi. πολιτικός) 121,4 171,28 ἡ κοινωνίη φύλα 184,4 κοινωνός 19,9 160,14 κοινωνίς 181,1 κοιλάζειν 58,18 76,33,34 77,20 (resp. τυμὸν) 77,2 κοκκανεῖται 55,6 κόλαξ 55,6 (dist. ἀρεσκος) 122,1 (dist. φύος) 158,11 κόλασις κολασίς ὠρίκασι κατὰ τῶν ὀμαρτανόντων 27,3 αἱ κ. οἰον ἰατρεῖαι τίνεις 27,4 κομιζεῖν κομιζεῖσθαι 59,27 τῷ ὑπὸ πνεύματος κομιζέντι 61,17 κομιζόμενη τὰς δυνάμεις 39,4 ὡς τὰ ἵσα τοῦ κέρδους κομισθεῖν 186,6 κοσμεῖν κοσμῆσαι (opp. ἔξελεῖν) 44,17 οὐ περιῆργται ἀλλὰ κεκόσμηται 101,3 κεκοσμημένον ἐν τῇ τῶν παθῶν συμμετρίᾳ 44,18 τὸ θήμος κεκοσμημένους 1,5 κόσμος universum 71,17 ἀπειρος ὁ κ. 69,17 — decus ὁ περιτείμενος κ. 30,16

κόσμους τινὰ τῶν ἀρετῶν τὴν μεγαλούσιον 111,19 κοσμοφόρος τὸ κοίνον (opp. τὸ βαρύ) 38,11 κρατεῖν τῶν ἥδουν 132,30 τῶν πόλεμων 6,10 ἡ κρατῶν 61,7 ὁ κρατοῦντας 59,20 ἀργούσαι καὶ κρατοῦσαι 4,30 κρατήσειν 45,29 κρατήσειν τοῦ δεινοῦ 16,19 κρίνειν 7,17 τὸν επουδάσιον κ. 23,21 κρίνεται τὰ σώματα ἐκ τῶν κοινήσιων 125,7 τὸ τέλος κρίνεται 61,11 κρίσις πιστεύειν τῇ τοῦ επουδάσιου κρίσις 23,22 κριτήριον 152,30 κριτής ἀγαθός 7,27 cf. 7,32 κρύπτειν τὴν ὄργην 120,1,7 κτεῖσθαι τὴν ἀρετὴν οὐ κτεντεῖν 39,3 κ. γνῶσιν 1,8 μὴ κτεύμενοι προσάρεσιν ἀγαθὴν 8,11 κτέτασθαι τὴν ἔξιν 80,24 κτεῆσις (def.) 97,21 (opp. γρῆσις) 22,11 97,20 κυβερνᾶν 41,2 κυβερνήτης 41,1 κυβερνητική 72,26 ἡ κ. ὁριτευτοκρητική πτῆς ποδαλιοργικῆς 1,34 (comi. ιατρική) 40,34 κυβερνήτης 102,26,28 κύκλος (def.) 87,11 ἐν κύκλῳ περιεστώτας 10,32 κύριος κυρίως (opp.) κοινότερον 36,10 (opp. κατὰ συμβεβηκός) 169,21 al. τὴν κυρίων λεγομένη ἀνθεῖται 83,31 ἀπλός καὶ κυρίως 16,4 62,14 μάλιστα καὶ κυρίως 45,26 πρώτῃ φύλᾳ καὶ κυρίως 164,8 κυριώτατον ἐν τῷ ἀγνοεῖν quid 65,16,28 τὸ κυριώτατον τῆς προσιρέσεως 68,28 τὸ πρῶτον αἴτιον καὶ κυριώτατον 4,4 μάλιστα ἀγαθὴ καὶ κυριώτατα ἀγαθὴ 21,28 cf. 21,32 κύνος τοὺς κύνας, οἱ ὄλευτοισιν 127,7 κωλύειν τοῦ ἀδικεῖν κ. 77,2 κατὰ τὸ κωλύεσθαι τὴν σύνταξιν κύτων 41,19 τὸ μηδὲν κ. 8,33 οὐδὲν κωλύει 50,18 99,29 103,27 107,15 109,31 110,8 118,5 126,6 146,26 148,2 164,11,30 170,6 οὐδὲν ἂν κωλύει 147,13 τί κωλύει 146,29 151,2 173,10 κωλυτικός κωλυτικά (resp. φυλακτικά) 14,5 κωμῳδία τὰς παλαιὰς κωμῳδίας 125,21 τὰς π. κ. καὶ τὰς νέας 125,32

κωμῳδοποιίς. οἶνος καὶ οἱ κωμῳδοποιοί  
μηρόνται 122,3  
κωμῳδός 117,5

λαμβάνειν. λαβεῖν (τερ. ἔγειν) 10,9 (ορρ.  
φυγεῖν) 69,35 μεγάλην λ. τὴν ἐπέδοσην  
94,1 λόγον λαβεῖν 59,8,11 164,2,4,6,11  
λαβόντες πολλοὺς μάρτυρας 10,22 λ.  
πάραδειγμα 133,24 πειραν λαβόντες 168,7  
λόγω ἀκριβῶς λαβεῖν 20,4 ἐπὶ τῷτοῦ  
λαμβάνεται 33,29 σύλλογισμῷ ληφθέν  
20,21 ως τύπον λαβεῖν 87,31 τύπον  
λαβεῖν 164,6

λαμπρύνεσθαι 104,28

λανιάνειν 57,6 65,4 80,21 ἐλεύθερον 69,1  
τὸν οὖτος ἀγνοοῦντα λέληθε εtc. 64,9  
λάθοι ἂν τις αὐτὸν ἐπιδιδύνει πλειστον  
80,29 ἐλατεῖ ἀποκτείνει 65,7 ἐλαθεῖ εἰ-  
πών 64,31 ἐλαθεῖν ἔξαγημέας 65,24 λαν-  
θάνων εἰσβάλλει εἰς τὸν λόγον 41,4

λέγειν. λέγω οὖς 33,13 34,5 35,9 101,29  
λέγω δῆ 35,13 162,7 — ως εἰπεῖν  
127,8

λείπειν. λείπεται 18,1 οὐταν λείπωνται πλή-  
θειν ἢ παρακενεῖται 85,8 ἀρμάττει μὴ  
λείπεινθαι αὐτῶν 106,25

λέξις. τὴν λ. στάσιμον 115,12 μετατετέλ-  
καρπον τὴν λ. 122,27

λευκός 68,10 λευκότερον 13,3

λέων 89,36 μουσικῶν ζῆσον καθάπερ λέων  
ἢ λ. 16,14

λήγυνθος. καλλιτελην σφαῖραν ἢ λήγυνθον  
107,21

λῆψις (comi. δέσις) 52,33 al. (comi. φύλακή)  
97,20

ληστής 50,8

λιθος. ὁ λ. κατάρροπος ὡν 39,1 πολυτελῶν  
λίθων 106,3 οἱ τετράγωνοι λ. 30,2 τὸν  
λ. κατὼν φύσει φέρεται 38,24

λιπός 24,15

λογικός καὶ φρόνιμος φύσει 33,4 τὸ λ.  
μόριον τῆς φυγῆς 35,19 τὸ λ. τῆς φυγῆς  
18,2 λογικόν τι καὶ μετά λόγου 67,9  
λογικόν (ορρ. τὸ θρεπτικόν καὶ τὸ αἰσθη-  
τικόν) 18,3 λογικοῦ duae partes 18,5  
τὸ ἔχον ως λογικόν 18,2 ἐνέργεια λ. 8,18  
ζωὴ λ. 18,24 λογικῶν ποιήματα 3,1  
λογικῶν τὸ σύλλογονθαι 127,14

λογίζεσθαι. λογισθέντες τὸ συμφέρον 67,30

λογισμός 70,14 κατὰ λογισμόν 66,8,26,28  
τον ἄνευ ὀρέξεως λ. 67,27 ἐπειδάν ἣ  
σόρεξις ἐπανάλογησῃ τῷ λ. 3,26 διεγει-  
ρατεῖς τὸν λ. 134,16 διέφθαρται ὁ λ. ὁ  
ἔνδον αὐτῷ 130,5 τὸν λ. συγκατατίθε-  
σιται ως αἰρετῷ τον 70,17

λογιστικός. τῷ λογιστικῷ τῆς φυγῆς καὶ  
βουλευτικῷ 75,2

λόγος (comi. ἐπιτέλευμα) 19,21 (ορρ. πά-  
θος) 166,11 λ. ἀποδεικτικός (ορρ. λ.  
διξιστικός) 40,13 ἀπλούς 2,26 ἐπαγο-  
γικός 2,25 ἐπαντικός 3,14 ὑπὸ εὐτρα-  
πέντοι λόγων 45,8 ὁ ὄφες λόγος 37,  
19 38,4 40,7 τὸ ὑπεναντίον τῷ ὄφει λόγῳ  
λόγῳ 44,14 λ. παράδοξος (syn. θέσις)  
10,29 συλλογιστικός 2,25 3,14 τεχνικός  
2,26 — λ. ἀπαγορεύων 134,24 τὸν ἀπα-  
γορεύοντα λόγον 139,23 141,3 λόγου  
αἰρούντος 80,15,16 69,19,29 ἀν λόγος αἰρῆ  
138,29 ἐγκελευομένου τοῦ λ. καὶ εἰς  
μετάνιαν ἀγοντος 135,13 τοῦ λ. ἐναν-  
τιουμένου 135,4 τοῦ λ. ἐνδιδόντος 140,5  
ὁ λ. κελεύει 140,17 τοῦ λ. κελεύοντος  
85,21 131,7 132,9 139,29 141,15 οὗτος  
ὁ λ. μηρύει 177,31 προσέντος τοῦ λ. 9,30  
προσαρμόζει ὁ λ. 22,22 προστάσσει ὁ λ.  
140,3 λ. προστάττων 166,23 ὁ λ. εἰ-  
ὑπαγορεύεις 48,17 ἀν μὴ ὁ λ. ὑπαγορεύη  
119,24 ὁ λ. φρέσιν 127,15 λόγῳ ἀκρι-  
βῶς λαβεῖν 20,3 ἀκριβῶς λόγῳ διορίσαι  
20,6 λόγῳ καὶ ἔργῳ 2,7 54,5 7,10 πε-  
θεσθαι τῷ λ. 18,5 κατὰ τὸν λ. 118,25  
τὰ κατὰ λόγου 8,12 παρὰ τὸν λ. 118,29  
119,20 λ. ἀποδιδόνται 70,26 ἐξετάσαι  
τὸν λ. 177,2 ὅλης λ. ἔγραντα 42,23  
μεταβάλλειν τὸν λ. 138,25 καὶ ἔλει καὶ  
λόγους 58,11 ἥθει καὶ λόγους 2,10 ὄρ-  
θλαι καὶ λόγοι 114,25 λόγοι (comi. πράξεις)  
53,26 54,2 οἱ τε ἀπὸ τῶν φύσει ἀργού  
λ. καὶ οἱ ἐπὶ τὰς φύσεις ἀργάς 9,27 ἐν  
τοῖς κατ' ἀργάς λ. 132,2 162,3 ἐν τοῖς  
ἐμπροσθείν λ. 140,23 τὸν ἥθικῶν ἀκούειν  
λ. 8,4 οἱ καθόλου λ. 51,16,28 τοὺς  
καθόλου λ. (ορρ. τοὺς καθ' ἔκαστα) 40,34  
ἐν τοῖς μαθηματικοῖς λ. 136,28 τοὺς τῆς  
πολιτεικῆς ἢ ἥθικῆς λ. 8,9 ἐν τοῖς πρώ-  
τοις λ. 120,25

λογικοῦν 65,4,26

λοιπός. λοιπόν in sequentibus 18,14

λόειν τὴν ἀπορίαν 8,32 29,5 τὸν λόγον  
148,23 150,20

- λόγος. μοναδικὸν ζῆσσον, καθάπερ λ. 16,13  
λυπεῖν 31,30 λυπεῖται ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ τῶν  
ἡδονῶν 52,25
- λόγη (def.) 46,13 (opp. ἡδονή) 42,10 ἢ  
ἐν μέρει λ. (def.) 46,16
- λυπηρός. τὸ ἐν τροφῇ ἥδον καὶ λ. 92,30  
λυπηρῶν ἀνέγεσθαι σωματικῶν 132,11 —  
λυπηρῶς (opp. ἡδεώς) 153,25 λ. ζῶντα  
153,21
- λύρα 97,7 τὴν περὶ λύραν ἀρετήν 97,8
- λυσιτελεῖν 144,13
- λυποδύντης 102,27 ἢ λ. ἀνελένθερος 102,26
- μά. οὐ μὰ Δία 109,6
- μάθημα (comi. ἐπιτίθεμα) 66,16 μαθήμα-  
τος μὴ ἀναγκαῖον 8,10 παραδέξαθαι τὰ  
μαθήματα 136,27 πρόεισιν ἐν τοῖς μα-  
θήμασιν 136,25
- μαθηματικός. μαθηματικοῦ τυπος θεωρή-  
μετος 36,5 οἱ μαθηματικοί 136,30 τὰς  
μ. ἀργάς 136,28 ἐν τοῖς μ. λόγοις 136,28  
τὰ μαθηματικά 73,29 120,27 136,23  
πείθεσθαι τοῖς μ. 36,4
- μάθησις. μ. δὲ καὶ ἀσκησίς καὶ πόνοι ἀρε-  
τῆς ποιητικά 14,1 ἢ ἡθικὴ ἀρετὴ δεῖται  
μαθήσεως 25,24 αἱ διανοητικαὶ διὰ μα-  
θήσεως γένονται 37,23
- μανιεσθαι. μανιόμενος 52,7 64,29 65,12  
71,14
- μαναρίζειν 28,14 μ. ἦν εὐδαιμονίζειν 29,  
13 διὰ τὴν ἐλπίδα μαναρίζονται 27,18 —  
(dist. ἐπαινεῖν) 33,15, 17, 20 — μαναρι-  
στόν (dist. ἐπαινετόν) 33,20, 22
- μανάριος (comi. εὐδαιμών) 173,31 μανά-  
ριον (i. e. μάλια γαρίροντα) 142,6 μανάριον  
ἢ εὐδαιμονία καὶ ὡς ἀληθῶς τύμον 34,  
14 — τῷ μανάριος βιθυνταὶ 28,20
- μάλια. τελεστέρον μᾶλλον ἤπειρ 22,10 —  
μᾶλιστα ἀγαθὰ καὶ κυριώτατα ἀγαθά 21,  
28 cf. 21,33 μᾶλιστα καὶ κυρίως 45,26  
εἰ καὶ τὰ μᾶλιστα οὖτως ἔχει 79,15 εἰ  
καὶ ὅτι μᾶλιστα τὴν ἀρετὴν ἔχει 10,28  
καὶ ὅτι μᾶλιστα ἀπέγγεται 41,31 εἰ γὰρ  
καὶ ὅτι μᾶλιστα 137,7 ὡς μᾶλιστα ἄριστα  
ἴν ἔχοι 26,9 ἀπόντων γε ἀνθρώπων μά-  
λιστα 29,26
- μαλακία (opp. καρτερία) 83,29 μ. τὰ φεύ-  
γαν τὰ ἐπίπονα 83,29 ἐπὶ πλεῖστον ἀνεστις  
μ. 134,4
- μαλακός (comi. τρυφητής) 132,34 — dist.  
ἀκόλαστος 132,9 (dist. ἀκρατής) 130,23  
132,19 (opp. καρτερός) 132,27 — ἐπι-  
φέρει τὴν λύσιν μαλακός 180,12 μαλα-  
κωτέρως 24,24
- μανθάνειν 6,4 63,4 μαθητὸν τὴν ἀρε-  
τὴν ἢ μάνηρόν 25,21 ἢ ερόντης πάντως  
μαθητὸν καὶ ἡ συνία 25,22
- μανία 128,10 ἢ θηρίστης μανίη τοι τοικε  
129,29
- μανικός. μανικός (comi. ὑπερβαλλόντως)  
158,15
- μανιτέα. τῶν προσποιουμένων μανιτέαν  
54,12
- μανιτική 124,8
- μάργαρος 106,8
- μαρτυρεῖν 22,2 47,35
- μαρτύριον 38,4
- μάρτυς. ἡγούμενοι μάρτυρες ἔχειν 179,24  
γραμμένος μάρτυρος 39,9
- μάταιος. ὡς μάταιον παραιτεῖται 9,23
- μάτην (comi. μηδενός καλοῦ ἔνεκα) 87,18  
(opp. εὐλόγως) 152,20 μ. ἀποθνήσκειν  
81,34
- μάγεισθαι 68,6 87,14 al.
- μάγη. μάγην ἔχειν 23,9, 12 μ. τῶν ἐπι-  
θυμῶν 68,8
- μεγαλαυγία (comi. ὑπερηφανία) 152,12
- μεγαλόθυρος (comi. πρόρος) 119,8
- μεγαλοκίνδυνος 112,30
- μεγαλοπρέπεια (def.) 103,9 (dist. ἐλευ-  
θερίης) 104,13
- μεγαλοψυροεῖν 111,22
- μεγαλοψύργια. διὰ μεγαλοψύργιαν (opp. δι-  
ἀναλγήσιαν) 30,12
- μεγαλόψυχος (comi. ὡς ἀληθῶς φύλασσος)  
114,22 τοῦ μεγαλοψύχου ἀνδρός 108,15  
τὸ τοῦ μεγαλοψύχου μέγεθος 113,3 με-  
γαλοψύχως ἔχειν 108,27 ἔγενται 108,26
- μέγεθος. τὸ τοῦ μεγαλοψύχου μ. 113,3
- μέθη 63,22 sqq. ἐν μέθαις καὶ ἀσκήσαις  
80,23
- μεθιστάναι. μετατεῆσαι αὐτὸν τῆς εὐδαι-  
μονίας 31,18
- μέθοδος (def.) 3,3 κατὰ τὴν ἡθικὴν μ.  
6,32 πολιτικὴν τις μ. 6,25 μέθοδοι (comi.  
ἐπιστῆμα) 6,34 (comi. τέχνα) 3,31
- μεθόριον. ἐν μεθόριῳ 130,29 131,1
- μεθέειν. οἱ μεθύοντες 86,3
- μεθύσκεσθαι. μεθύσκονται πιος ὑπό τῆς  
εὐελπιστίας 86,4 μεθυσκόμενοι 86,3 135.

- 32, 136, 1, 4 ἐρεθίσθη, 63, 28 μεθυσθῆ-  
ναι 63, 28 μεθυσθέντες 77, 1  
μετρακιώδης, μετρακιώδης (coni. ἐπιπολήνον  
ἀνθρώπον) 113, 33  
μετλαγγολικός 69, 38 134, 22 141, 16 οὐκεῖς  
οἱ μ. 135, 26  
μέλις 68, 10 μέλον τὸ συγχυτικόν 21, 4  
μελετᾶν, μελετῶντες διατελοῦσι 78, 5  
μελέτη 25, 25 37, 16  
μέλισσα 2, 27  
μέλισσα e. prae. 34, 33 e. futuro 5, 32  
8, 29 22, 30 142, 27  
μέλιος 42, 18, 21 ὁ γαύρων αὐτοῖς τοῖς μέλ-  
ισι 89, 25 cf. 89, 36  
μέμφειν 133, 14 μέμφεσθαι med. 147, 26  
μέν (deficiente δέ in apodosi) 2, 1 cf. 51, 7  
πρῶτον μέν (apodosi non insequente)  
17, 25 οἱ μέν (οἱ δέ non inseq.) 125,  
10  
μέντου ἀν μ. βιλαζερὸν ἢ 121, 17 cf. οὐ  
μέντοι  
μέρος (opp. ὅργανον) 24, 3 τὸ ἄμεινον μ.  
τῶν ἔξιν 5, 24 τῆς ἐν μ. ἡδονῆς 43, 10  
τὸ θυμοειδὲς μ. τῆς ψυχῆς 119, 20 κατὰ  
μέρος (opp. καθόλου) 15, 5 κατὰ μ. αἰ-  
σθητά 13, 8 ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους 51, 17  
μέρη (opp. ἀναπληρωτικά e. ὅργανα) εὐ-  
δαιμονίας 24, 3 τῆς ψυχῆς δύο μ. 37, 3  
τῶν ἐφ' ἐπάτερα μ. 50, 33  
μέσος, μέσον (coni. τὸ σύμμετρον) 20, 7  
διὰ μέσου 11, 11 11, 7 ἐν τοῖς μέσοις ἀν-  
θρώποις 89, 3 μέσα τινά (opp. τὰ ἀν-  
θρώπων ἀγαθά) 14, 24  
μετάτηξις, τὴν μ. τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς  
ἐνδείας 20, 4 ἢ ἐν τοῖς πάθεσι καὶ τοῖς  
πρᾶσσοι μ. 49, 2 παθητική μ. 55, 13 ἐν  
μ. οὗτοι οἱ κατὰ τὸ πρᾶγμα ἀλλὰ τῇ πρὸς  
ἴμας 48, 15  
μεταβαθύνειν, μεταβαθύνει (sc. Aristoteles)  
50, 11 ὅταν ἐξ ἀριστοκρατίας εἰς ὀλιγαρ-  
χίαν μεταβῆ 181, 23  
μεταβάθλειν, μετέβαλε τὴν γνώμην 62, 12  
μ. τὸν λόγον 138, 25 μεταβέβληκε τοῦ-  
νομα 53, 18 ὡπ' οὐδεμιᾶς τύχης σείεται  
οὗτε μεταβάλλει 108, 21 μ. τοῖς τύχαις  
29, 15 μεταβάλλει εἰς τι 16, 27  
μετάβασις, ἐπὶ τὴν μεγαλοψυχίαν 108, 6  
μεταβολή, ἡ κατὰ τὰ πάθη μ. τῆς ψυχῆς  
44, 33  
μετάγειν, τὸ διαπνηρὸν μετάγοντες εἰς τὰς  
ἡδονάς 102, 2 τοῦντα μεταγαγεῖν 104,
- 25 μετάγει τὰ φίλητά εἰς τοὺς κατὰ τὴν  
φύλαν φίλητούς 164, 19  
μεταδιδόνται 31, 9  
μεταθεῖν, τὰς ἀναγκαῖας ἡδονάς μ. 154, 24  
μεταμέτειται 135, 1 ἐν τῷ μ. γενόμενοι 23, 4  
μεταμετεῖσθαι 63, 5  
μεταμετητικός 131, 34 134, 29, 30  
μετανοεῖν 63, 4  
μετάνοια 135, 13  
μετατίθειν, διὸ τὸ μ. εἶναι δύο κακιῶν 48, 22  
τὸ μ. διάστημα 179, 1, 9  
μεταπειθεῖσθαι 138, 35 139, 1, 2, 4  
μεταπίτειν, μεταπιπούσης τῆς ἡδονῆς  
166, 16  
μεταπιθέναι, μεταπιθέσιν τὴν δόξαν 70, 10  
μεταπειθεῖσκαν τὴν λέξιν 122, 27 — μετέ-  
θετο 62, 10 ὥστε μεταθένεις λέγει  
153, 2 μεταθέσθαι ἡς πρότερον ἔσχε δόξα  
138, 27  
μεταφέρειν 90, 29 τὸ ὄνομα μετενήγενται  
93, 27, 30, 33  
μεταφορικός, μεταφορικῶς γρηγόριεν τῷ  
λόγῳ 19, 16  
μεταχειρίζεσθαι, βάναυσογ τέλην μ.  
110, 13  
μετεῖναι τινὸς τινι 1, 18 μέτεστι πιος τοῖς  
τεθνεῖσι 31, 13 ἐπὶ πάσον μέτεστι 31, 14  
μετέχειν 1, 19 2, 1 μ. τῆς τῶν φιλτάτων  
δύστυχίας 16, 20 ἔως 17, 31 λόγου 35,  
18 36, 3, 6 τῶν συμβαινόντων τοῖς φί-  
λοις 31, 20 μετέγουσι τινὸς ἀγαθοῦ ἢ  
κακοῦ 32, 1 κακοδαιμονίας οὐ μεθέσει  
16, 21 τοὺς μετρίως ἐκείνους μετεσχηκότας  
7, 29 μέχρι τινὸς αὐτῶν μετεπιγρέναι  
7, 31  
μετέωρος, εἰ μέ τις μετέωρον φέροι 59, 16  
μετείναι, transire 18, 13 31, 3 65, 33 ὑπε-  
τοιε ταῦτην μεταστι τὴν φύλαν 169, 32  
μέτοχος 22, 13  
μετρεῖν, μετρεῖται νομίσματι 95, 23 νομί-  
σματα μετρήσαι 95, 17 κατὰ τὴν μερε-  
τρημένην δόσιν 96, 12 οἱ μεμετρημέναι  
ἔξεις (opp. αἱ διημαρτυμέναι καὶ ἀμετροι) 89, 5 μεμετρημένα (opp. ὑπερβάλλοντα)  
43, 26  
μέτριος, μετρίαν τινὰ λόγην 101, 4 τὸ  
μέτριον (def.) 12, 25 μετρίως (coni. μέχρι  
τινός) 7, 29 τὸν μετρίως ἐστερημένον  
καλλους 25, 3 μετρίως τὸ λυποῦν αὐτὸν  
ἔσται 100, 33 τοὺς μετρίως ἐκείνους με-  
τεσχηκότας 7, 29 οἵσει μετρίως 115, 2

- φέρουσι μετρίως 82,1 μετρίως γαληνήτων 90,12
- μέτρον (εονι. ὅρος) 154,9 τὸ προσῆκον μ. 12,11 τοῦ προσήκοντος μ. 49,20 κανόνι καὶ μ. 152,23 μ. οἱ πολλοὶ εἰσὶ 92,10 μηδέπιτε 8,4 μηδέτερος, τὸν μηδετέρως διακείμενον 10,12
- μῆλον. θυμαράκτων ὀσμαῖς ἡ ἥδων ἡ μήλων 89,14
- μηγύνειν. μὴ ἐπισταμένοις τὰς ὕδους μηγύνουσι 160,2 μηγύνουσι τοῦτο αἱ ἐπιθυμίαι 45,5 οὖτος ὁ λέγος μηγύνει 177,31 ὁ καὶ μηγύνει 45,15 cf. 143,26
- μήποτε 164,20 μ. ἡ 55,18 μ. οὖν ἡ 45,13 μ. δὲ οὐ 58,13 μ. δὲ οὐκ ἢ 54,19
- μήπω 67,12
- μηγανᾶσθαι. ἡ φύσις φύλαν μηγανᾶται 159,26 ἐὰν ἐπὶ βλάβῃ μηγανῶνται τὰς παρασκευάς 156,7 μηγανάμενοι ὅπως πιῶσι 156,9
- μηγύνειν (εονι. συμφύρειν) 101,30 — ἡ ἐπιθυμία μικτὸν ἔξι ἥδοντας καὶ λύπης 43,34 μικτὰς τὰς τοιαύτας πράξεις ἔξι ἔχουσιν καὶ ἀκουσιού 61,5 — τὰ μικτὰ 62,15
- μικροπρέπεια (dist. ἀνελευθερία) 104,12
- μικροπρεπής (εονι. βάσανος) 107,31
- μικρός. μικρῷ τινι 19,31 ἐπὶ μικρῷ 183,12 ἐπὶ μικρῷ ἡ οὐδὲ ὅλως 183,25 κατὰ μικρὰ διανείζοντες 102,21 τὸ μικρότατον ποιεῖν 154,27 οὐκ ἔστιν ἡ μικρότατον 7,8
- μιμεῖσθαι 112,21 116,7 122,3 133,2
- μιμηήσκειν 32,19
- μίξεις. ἔχει ἡ ἐπιθυμία μ. τινα ἥδοντας καὶ λύπης 44,8
- μισεῖν. μισεῖται (ορρ. ἐλεεῖται) 78,28
- μισθός. διὰ μισθὸν ποιεῖν τὰ καλὰ 117,31
- μισθοῦσθαι στρατώτας 87,28
- μισθοφορεῖν 84,29
- μισθοφόρος 87,27, 29
- μηγμονεύειν 7,26 11,26 14,14 32,19
- μηγμονεύτεκνός. ἐν λόγῳ μ. 113,15
- μοῖρα. κατὰ θεάν μ. 25,27 τὸ τέλος μεγάλη μ. 79,21 ἐν φαρμάκου μοῖρᾳ 123,4
- μοιχεῖται 49,32
- μοιχεύειν 131,30
- μόλις (εονι. ὑπὸ μεγάλης ἀνάγκης) 113,18
- μοναδικός. μ. ζῷον 16,13 171,27
- μονή (ορρ. κάνηται) 59,33
- μοναχός 48,4, 10
- μόνιμος (εονι. ἀδιάβλητος) 175,30 (εονι. ζέβαιος) 29,24 167,13 171,7 — μόνιμον τι ἄγεται τὴν εὐδαιμονίαν 29,2 — μονιμώτεραι 29,17
- μονοειδής (ορρ. πολυειδής) 119,26
- μόνος (εονι. καθ' αὐτόν) 16,15 — τὸ μόνον ἢ 25,7 νόμῳ μόνον. φύεται δὲ μά 7,14
- μονώτης 174,2 (βίος) 16,11 25,5
- μόριον (εονι. εἶδος) 6,29 μ. ἔκαστος τῶν πολιτῶν τῆς πόλεως 6,30 τὸ λογικὸν μ. τῆς ψυχῆς 18,17 35,19 τὸ ὄρεστικόν μ. τῆς ψυχῆς 44,16 τὸ παθητικόν μ. τῆς ψυχῆς 88,13 101,3
- μορφή. τερατώδη τὴν μορφὴν 25,4
- μουσικός 97,8 162,8 μουσικὴ ἀγωνία 114,19 ἡ μ. περὶ μέλος ἐστίν 42,18 cf. 21 τῶν ἐν μουσικῇ εὑδαιμόνων 113,33 πρὸς τὰς κατὰ μουσικὴν ἐνεργείας 162,9 μουσικὸν ὅργανον 162,8
- μοχθηρός (ορρ. ἐπιεικής) 100,30 (ορρ. καλός) 30,23 μ. καὶ γαῖνος 109,32 μοχθηροῖς ἔμεις γράμμενοι 39,3
- μοθολογεῖν. οἷον καὶ τὸν Ἐνδρυμίωνα μοθολογῆσιν 10,26
- μύρον. τῶν δύον ὀσμαῖς ἡ τοῖς τῶν μ. 89,16 μύροις γαλήνωσιν 89,17
- μυτικός. τὰ μυτικά 64,31 65,23
- ναός. ναὸς θεῶν 5,34 107,8
- ναυπλγῆσις 143,13
- ναῦς 61,2
- ναυτικός. ναυτικὴ δύναμις 73,16
- νεαρός. τὸ ἥθος νεαρόν 8,13
- νέμειν. αἴγας νέμει καὶ πρόβατα 33,5 πάντα ἐν νείρας 23,24 ν. συγγνώμην 58,19 κατ' ἀξιῶν δεῖ τὴν τιμὴν νέμεσθαι 177,28 ὡς οἰκεῖον τοῖς βασιλεῦσιν νενεμῆσθαι 133,24
- νέμεταις 46,31 55,22 (def.) 55,13 (εονι. αἰδώς) 51,7
- νεύειν. νενευκέναι 4,9
- νὴ Δία 10,5 21,7 137,25
- νήπιος 163,2
- νικᾶν 73,15
- νίκη 73,11
- νοεῖν. τῷ δὲ αὐτοῦ πάντα νοοῦνται 10,10 τῷ μήτε ν. μήτε ἄλλου ἀποδύνται 10,12

- νομι. σκοπεῖν) 143, 28 (εονι. φρονεῖν)  
148, 13
- νομιμέταιν. φανερὸν νενόμιμον 32, 19
- νομικός. ἐν τῇ ἀλευθερίᾳ νομικῷ 185, 22  
φύλα υ. (dist. θετικῷ) 185, 16
- νόμιμος. τινὰ νόμιμα ἐν ταῖς πόλεσσι 77, 9
- νόμιμος. μετρεῖσθαι νομίσματι 95, 23 cf. 95, 17
- νομοθεσία 58, 16, 18 αἱ τῶν πολιτικῶν  
νομοθεσῶν νομοθεσίᾳ 27, 2
- νομοθετεῖν 24, 22 (εονι. προστάττειν) 6, 12
- νομοθέτης 76, 33, 35 αἱ τῶν πολιτικῶν  
νομοθεσῶν νομοθεσίᾳ 27, 2
- νομοθετικός (εονι. πολιτικός) 58, 5, 16, 21
- νόμος 64, 12 τὰ ἐν τοῖς νόμοις ἀγνοοῦντας  
77, 29 τῶν περὶ τοὺς νόμους διατριβήν-  
των 77, 15
- νοτεῖν καὶ πένεσθαι 144, 13 νοσεῖ τις ἔκῶν  
78, 21 τοῖς νοσοῖσι 75, 31, 33 νοσοῦν  
καὶ ἀντιτεῖνον 35, 29 νονοτηκέναι πρὸς  
ταῦτα 91, 28
- νοτερός. νοτεροὶ πινήσεις 144, 23 νοτερά  
(ορρ. ὑγειαῖ) 3, 6
- νοτηλεύεσθαι 26, 17
- νοτημά 21, 11 νοτημάτα 56, 16 (εονι.  
πιρόντεις) 129, 17 τῶν υ. τοῖς συνεγέσι  
135, 7 τοῖς διατείπουσι υ. 135, 11
- νοτηματικός (dist. παρὰ φύσιν) 91, 14
- νοτηματικός. αἱ νοτηματωδῆς διακειμε-  
νοι 129, 19
- νόσος (def.) 38, 18 (ορρ. ὑγεία) 5, 23 υ.  
τις δύσιστος ἢ ἀνιάτος 135, 10 τοὺς ἀφίλως  
ὑπὸ νόσου διακειμένους 133, 2
- νοσώδης ἔξις 144, 19 νοσώδως (dist. παρὰ  
φύσιν) 152, 30
- νουθέτης (def.) 36, 9
- νοῦς 68; 29 διάνοια καὶ υ. καλεῖται τὸ λόγον  
ἔγον τῆς φύσης 37, 5 ἡ βασιλέας υ. 75, 3
- νῦν (ορρ. ἄλλοτε) 40, 23 (ορρ. τὰ πολλά)  
51, 34 ὅτι νῦν (ορρ. ὅτι ἦν ποτε) 28, 13  
(ορρ. πρότερον) 28, 30 (ορρ. τότε) 33, 28  
(ορρ. τότε) 53, 2 *locus quem explicat* 6, 7, 9  
9, 10 13, 22 23, 27 29, 13 al. *rere* 145, 20
- ξηρός (ορρ. ὑγρός) 91, 9
- δηκνώδης 123, 23
- δηληγεῖσθαι. εἰς ἀρετὴν δηλητορυμένων 186, 22
- δημήτ. ὅμων δημάτες (γαίρουσιν) 89, 17 cf.  
δημήτ.
- διδόνει. διδύνεται 38, 26 διδόντων φύσις 38, 14
- διδύρεσθαι. οὐκ διδύρεται (ορρ. οἵτι με-  
τρόψ) 115, 1
- διην 8, 21 διην καὶ δῆλον ὅτι 18, 7
- διεσθαι. εἰ δέ τις ἀλλως οἴται 76, 25 οὐκ  
οἴτέον 160, 29
- οἴησις. οἴησιν τοῦ νῦν καὶ φάσιν 153, 6
- οίκετος. μὴ εἶναι οἰκετὸν ἀπροστήν τὸν γέον  
8, 5 οὐ λέγει οἰκετὸν ἀλλὰ τὸν πρὸς τὸ  
τέλος 15, 22 τὸ οἰ. καὶ πρότερον 107, 14  
— οἰκειότερον 97, 26, 28 ἡγορεικῆς οἰ-  
κειότερον 33, 34 — οἰκειότερον ἔτιν  
158, 4
- οἰκειότην. φίκειωμένου τῷ φεύδει 54, 26
- οἰκειώσις (ορρ. ἀλλοτρίωσις) 46, 23 μετ'  
οἰκειώσεως τῆς πρὸς τινὰς 44, 27
- οἰκοδόμειν 82, 31
- οἰκοδόμητις 143, 11
- οἰκοδομικός. οἰκοδομικὴ ἐνέργεια 147, 33  
τέλος τὸ κατὰ τὴν οἰ. 82, 31
- οἰκονομεῖσθαι. οἰκονομούμενος 67, 3
- οἰκονομική. ἡ οἰ. ἀρετὴ τῆς ἔστιν 90, 14  
οἱ περὶ οἰκου ἐπιμέλειαν οὖσα 6, 27 τῆς  
οἱ. ἡ γρηματικὴ 6, 9 .
- οἰνος 32, 35 τοὺς οἴνους, τὸν αὐτηρὸν καὶ  
γλυκύν 90, 16
- οἰνοῦσθαι. τῷ οἰνωμένῳ 140, 33
- οίοντι 77, 1 117, 24
- οῖον. *qualis* οῖον καὶ 10, 26 — οῖον *velut*  
35, 6 132, 6 οῖον εἰ τις 133, 1, 6 — οῖον  
ἐνθουσιῶν 85, 18 — οὐχ οἶνον τε 40, 20  
43, 8
- οἰσόηποτε 45, 25
- οἰστηρ. οἰστηρ 8, 14
- οἰνεῖν. ὡς εἰ τις ὀκνοὶ λέγειν 29, 4 οὐκ  
δ. 101, 15, 32 τάχ' ἡ οὐκ οἰνήτεις  
107, 2
- δηιγάζεις (εονι. ἡκιστα) 119, 10
- δηιγαρχία 181, 23
- δηιγοδέής (εονι. αὐτάρκης) 115, 8
- δηιγός. οὐκον ὑπερον 37, 7
- δηιγογρόνιος. τὴν ὕπαρξιν ἔχει δηιγογρό-  
νιον 173, 22
- δηιγωρεῖν 111, 29, 31 148, 8
- δηλος. τὸ δηλον 107, 1 114, 26, 31 — δηλως  
ομνίον 1, 5 7, 6 16, 26 20, 23 22, 28 23, 9  
28, 19 29, 33 49, 17 77, 30 85, 24 al.  
μηδὲ δηλως 28, 9 οὐδὲ δηλως 98, 29
- δηιοτηρής. περιγράφοσιν δηιοτηρῶς 19,  
14
- δηιοφύρεσθαι 115, 3

- δύμαρος τὸν δ. ὀθεῖ πρὸς τὸ κάτω 180, 17  
ἀγγεῖον καὶ δύμαρον 71, 32  
δύμιλειν 121, 8 πρὸς ἡδονὴν δ. 158, 11  
δύμιλητικός 121, 30 — δύμιλητή 121, 7  
124, 33  
δύμιλία, ἐν τῇ πρὸς ἀνθρώπους δ. 121, 6 ἐν  
τῇ πρὸς τοὺς πελεῖς δ. 54, 7 (comi. τον-  
θήηη) 123, 18 (comi. τονθήηη) 170, 32  
δύμιλται (comi. λέγος) 114, 25  
δύμογενής τῷ τελεῖ 143, 7, 10 δύμογενές  
167, 10  
δύμοσθητης, ἐπὶ τῶν δύμοσθητῶν 160, 4  
δύμοιθης 182, 29  
δύμοιος, δύμοιως καὶ ἀναλόγως 30, 30  
δύμοιοπαθεῖν 182, 29  
δύμοιοπαθής 182, 30  
δύμοιούτης (opp. ἀνομοιότης) 56, 9 καθ'  
δύμοιούτης (opp. κατ' ἑναντίωσιν) 160, 24  
καθ' δ. λέγεται 140, 13 cf. 83, 32 τὰς  
τῶν θυμῶν δ. 128, 21  
δύμοιοταῖς τις·τῷ θεῷ 99, 4 δ. πρὸς τι 4, 6  
δύμολογεῖν 154, 6 τούτῳ δύμολογεῖ τὰ ἔξης  
151, 28 οὐχ δύμολογοῦντας αὐτοῖς 11, 17  
πάντες δύμολογήσουσιν 21, 29 τὸ μὲν οὖν  
δύμομα ταῦτὸν ὑπὸ πάντων δύμολογεῖται  
9, 10 δύμολογόμενον εἶναι 26, 25 — δύμο-  
λογουμένων 38, 2 58, 9 146, 15 168, 13  
δύμολογία. *(��ි)* τῶν πάντων ἀνθρώπων  
δύμολογία 9, 15 ἀλγηθεῖν διὰ τὸ ταῖς δύμο-  
λογίαις 123, 21  
δύμονοσθεῖν, οἱ δύμονοσθυτεῖς 160, 6  
δύμοτεγκός 180, 25  
δύμωνυμεῖν, δύμωνυμεῖ διὰ ταῦτα δύμωνα ἔχει  
τῷ γένει 43, 21  
δύμωνυμία 63, 11  
δύμώνυμος 59, 31, 32 δύμώνυμον τὸ ἀλογον  
35, 16 μὴ δύμώνυμον ἔναι τὴν φύλαν  
161, 1 cf. 161, 6 τὰ δύμώνυμα ἔστιν ὁρί-  
ζεσθαι 59, 5 τοῦ εἰδούς τῶν δ. τοῦ καθ'  
δύμοιούτης λεγομένου 83, 32 — δύμωνύμως  
83, 31 143, 16 δ. τῷ γένει 43, 18 περὶ  
τῶν δ. λεγομένων φύλων 179, 18  
δύμως, ἀλλ' δ. 83, 30  
δύνειδος (opp. τιμῆ) 84, 6 ἀνείδη (comi.  
πρόστημα) 83, 35  
δύνομα, ἐκ τοῦ δ. δηλοῦ 29, 8 τῇ τοῦ δ.  
γρήσεως 3, 12 ὀνόματι δύνομάζοντας 9, 17  
τῷ κοινῷ δ. καλεῖται 6, 26 τῷ δ. παρα-  
λογίζεσθαι 34, 3 ἔφερον τὸ δύνομα 119, 5  
ταρχηγούται τὰ δύνοματα 33, 28  
δύνομάζειν 2, 21 δύνοματι δ. 9, 17

- δύνοματιούτειν 54, 2  
δέξεις, οἱ δέξεις 134, 21 δέξεις οἱ μελαγχολι-  
κοί 135, 26 πικροῖς καὶ δέξεις γαλήνους  
145, 34  
δέξτης, διὰ τὴν δ. τῆς φύσεως 134, 22  
δέξιοπάτης, ὅτις δ. 78, 33  
δέποιστασιν 17, 3 137, 22 sqq.  
δέποτε 78, 18 147, 35  
δέποτερος, δέποτερος ἢν λάβωμεν 21, 18  
δέπως, διὰ τοῦτο — δέπως 10, 21 δ. ἢν μ-  
ενηρε 51, 4  
δέπωστασιν 46, 25 101, 16, 27 128, 7 161, 7  
δέραμα, ἡ περὶ τὰ δέραματα ἀρετή 89, 2  
δέραν 17, 27 δέρα δὲ μὴ οὕτω βέλτιον λαβεῖν  
44, 10 — ἡ ἀπὸ τῶν δέρατῶν ἥρων 147, 3  
δέρασις 145, 18  
δέρατικός, τῆς ἡ δυνάμεως 147, 2 τὸ δέρα-  
τικῷ εἶναι τῶν δέρατῶν 89, 8 δύνη δ. τοῦ  
ῷς ἀλγήθως ἀγαθός (resp. παραρρατική  
τούτου) 79, 1  
δέργανον (opp. μέρος) 24, 4 πᾶν δ. διὰ ἔτερον  
11, 8 δ. τῆς ἀρετῆς 42, 19 cf. 7, 18 13, 30  
λατορίκὸν δ. 164, 6 ρουστικὸν δ. 162, 8 —  
εἰ δέργανον γράμμεθα τῷ δέρματι πρὸς τὰς  
πράξεις 21, 30 δέργανον οἷον πλούσιος αἰλού  
15, 23 cf. 26, 20 32, 11 δέργανα τῷ φυγῆ  
61, 16 πρὸς τὰς καλὰς ἐνεργείας 32, 15  
διὰ τῶν ἐπτὸς ὡς δ. δέργάνων 25, 15  
δέργη 42, 31 63, 22, 30 (def.) 43, 30 ἡ κατ'  
ἔλλευσιν δ. 49, 19 κατέγεται ὡπὸ δ. 53, 13  
δέργίζεσθαι 53, 10  
δέργίλος 53, 5  
δέργιλότης 53, 5 119, 33 120, 6  
δέρέγεσθαι 3, 26 4, 1 ἀναπληρώσεως 91,  
8, 25 πληρωμῆς 91, 15  
δέρεκτικός, τὸ δ. μάριον τῆς φυγῆς 44, 16  
τὸ δ. καὶ δέρματικόν 36, 13, 17 τὸ δ. καὶ  
παθητικόν 36, 2  
δέρεξιν 70, 18 τὰ εἰδη αὐτῆς 67, 21 (comi.  
δύμή) 66, 13 ἔστιν ἡ προαίρεσις δ. βού-  
λευτική 3, 25 ἐπειδὴν ἡ δ. ἐπανολομήσει  
τῷ λογισμῷ 3, 25 δὲ λογισμὸς καὶ ἡ δ.  
ἀγαθή 3, 28 παῦλαν ἔχειν τῆς δέρξεως  
δ. 10 δέρεξιν τῇ ἐπιθυμητικήν 137, 28  
ἐκ φύλης τῆς δέρξεως 71, 4 μετ' δ. τοῦ  
ἀντιληπτῆσαι τὸν λελυπηκότα 43, 31 ἐν τῇ  
δ. τῆς πληρωμῆς 91, 21 τῆς προαῆς  
δέρεξιν καὶ τῆς εὐηγῆς 91, 23 — δέρέξις  
μὴ φυσική (opp. φυσική) 128, 15 ποιε-  
σθαι τὰς δέρέξις 8, 15  
δέρησθεσθεῖν περὶ τῆς ἀργῆς 136, 32

- όρθρος. λέγος ὁ. 37, 19, 38, 4 — ὄρθρη (i. e. γηνάχι) 19, 29 αρρ. 20, 12, 51, 19, 22 — έστραγκαστον ὄρθροι 30, 3 — ὄρθρος (opp. εὐήθυμος) 60, 14 — ὁ. λέγει 21, 33 — ὁ. ἀν λέγοιστο 4, 11 — ὁ. εἴρηται 1, 1 — τοῖς μὴ ὁ. σκοποῦσται 119, 22
- όρθροσκοπεῖν. τοῖς μὴ ὁρθροσκοπεῖσθαι 99, 12
- όρθροῦν (opp. ὑβρίσεων) 31, 12
- όρθρειν. δριτεῖσθαι 2, 18, 11, 11, 20, 7, 16, 21, 14, 15, 27, 3, 32, 11, 50, 31, 81, 3
- όρθρούς 26, 12, 25, 56, 10 — τῆς εὐδαιμονίας 6, 19, 16 — τοῦ πάθους 44, 21 — ἀκριβῆς 6, 75, 9, 16 — κροῖνος ὁ. (opp. εἰδῶν ἔπειθεις) 59, 2 — ὁ. ἀποδέδοται 48, 13, 59, 15
- όρμαν 36, 14 — ὁ θυμός ὄρμαξ 127, 16, 128, 12 — ἐκ τούτων τῶν βίων ὄρμώμενοι 10, 15
- όρμη (εοιν. ὅρμης) 66, 13 — παρὰ τὴν ὁ. 66, 12 — ὁ. ἀλογος 44, 13 — τῆς ἀλόρου ὁ. 36, 9 — ὁ. τροφορά 44, 13 — ὁ. φυσική 3, 1
- όρμητικός. τὸ ὄρμητικὸν καὶ ὄρμητικὸν τῆς ψυχῆς 36, 13
- όρος (εοιν. μέρον) 154, 9 — ὄροι ἀποδιδομένοι 59, 3 — τῶν θεῶν εἶναι ὄρους 13, 6 — τοῖς συμπερασματικοῖς ὁ. 49, 4 — τοὺς τῆς φύσεως ὁ. 129, 16
- όργητική 3, 21
- όταν. τὰ ὅπερα ἀρτύουσιν ὄτιμώμενοι 90, 17
- ότική 89, 13 — ὄτιατις ταῖς ἀπὸ τῶν βροιωτῶν ἡ ποτῶν 90, 13 — τοὺς χρήσοντας θυμιαμάτων ὄτιατις ἡ ῥόδων 89, 14 — τοὺς γαίροντας τῶν ὅπερων ὄτιατις ἡ ταῖς τῶν μύρων 89, 15 cf. ὄτική
- ότιος. καθ' ὄτιον 130, 14 — πάντας πόνους — ὄτιοις 133, 27 — ὄτια τοιαῦτα 13, 28, 29
- ότιοτοῦν. ἐξ' ὄτιογοῦν 154, 16
- ότιστοῦν 71, 13 — καὶ εἰ ὄτιον μάλιστα ἡ ἡδονὴ γίνεται εἰτ. 165, 23 — καὶ δὲ ὁ. 76, 16 — πᾶν ὁ. 61, 8, 71, 12, 102, 23
- ότιφραίνεται 145, 22
- ότιφρητεις 145, 18 — περὶ τῶν κατὰ τὴν ὄτιφρητειν (seil. ἡδονῶν) 89, 11
- ότιαν ἀναμφισβήτητον εἴτε 20, 29
- ότιε. τότε ὁ. 61, 12, 13, 62, 16 — ὁ. μέν — ἡ 74, 8 — ὅτε μέν — ὅτε δέ 7, 10, 16, 27, 40, 25 — 68, 9 — 74, 6, 7
- ότι (dist. διάτι) 10, 2, 11, 6, 20, 20, 40, 15, 63, 26 — εἰ καὶ ὅτι μάλιστα 10, 28, 63, 7 — καὶ ὅτι μάλιστα 79, 5
- όνδραμα; 71, 20, 76, 28, 119, 23
- οὐδέποτε 23, 10, 129, 1 — οὐδέποτ' ἀν 29, 19
- οὐδέποτω 151, 25
- οὐδέτερος 63, 23 — οὐδετέρως 142, 13
- οὐκέτι 16, 18, 30, 7, 39, 31, 74, 1 — non 136, 24
- οὐκοῦν 73, 22
- οὐ μέντοι 64, 17 — οὐ μέντοι = διλλά 20, 22 — οὐ μή 12, 14, 53, 17, 64, 22, 73, 27, 74, 24, 78, 21, 81, 30, 84, 8, 85, 19, 92, 11, 112, 14, 113, 3, 12, 117, 16, 137, 11, 147, 22, 34, 148, 26, 150, 21, 151, 19, 171, 6 — οὐ μή — ἀλλά 86, 1, 113, 33, 119, 12, 121, 9, 122, 21, 136, 9 — οὐ μήν ἀλλά καὶ 159, 24 — οὐ μήν δέ 100, 25 — οὐ μήν οὐδέ 147, 33
- οὐν δηλοντά 105, 16
- οὕπω 27, 14, 16, 22 — οὐ γάρ ἔχει πω 27, 22
- οὐρανός. τὰ ἐν τῷ οὐ. 71, 25, 29 — τὰ εἰς τὸν οὐ. ἀναζητεῖ 71, 15
- οὐτία (εοιν. φύσις) 157, 13 — ἐν τῷ τι ἐστιν. τουτέστιν οὐτίκι 11, 24 — τὸ καθ' αὐτό, ὅπερ ἐστιν ἡ οὐ. 11, 25 — σχέσις τῆς οὐ. 11, 27 — ἐποίησαν οὐ. τινάς, ἐν μὲν τῷ αὐτῷ λόγῳ οὐτας ταῖς αἰσθηταῖς οὐ. νοητάς δέ 13, 17 — κατὰ τὴν οὐ. ἀναλιτικωτι 100, 14 — οὐ μή κατὰ τὴν οὐ. διδούς 99, 26 — μή διδωτι κατὰ τὴν οὐ. 99, 33
- οὗτος. οὕτω — ὡς 29, 16 — οὐχ οὕτως — ὡς 114, 7 — οὕτως — ὠστε 30, 14 — οὕτω δὲ ὠστε . . . μὲν μηδέποτε . . . μή μέντοι 30, 8 — ταῦτη 62, 20 — εἰ. ἢ
- οὐφελός. μηδὲν ὁ. τοῦ πλεόνου 159, 11 — οὐδὲν ὁ. εἰναι 14, 20
- οὐφθαλμός. ὀφθαλμοῦ τὸ ὄφεν 17, 27
- οὐφληγμα 185, 22
- οὐεισθαί. ὄγονιμενος 29, 20
- οὐειπικός 129, 25
- οὐγληρός. ἔωντοις οὐγληρότατοι καὶ τοῖς φίλοις 120, 10
- οὐψίς οὐκωπής 78, 33 — εἰ τις πηρωθείη τὴν ὁ. 78, 27 — ὁ. ὄφατικὴν τοῦ μὲν ἀληθῶς ἀγαθοῦ 78, 35
- οὐψον 154, 25 — τῶν περὶ ὁ. διηγημάτων 89, 21 — τὰ ὁ. ἀρτύουσιν 90, 17 — οὐψων οὐδεῖται 89, 17 — ὁ. οὐταῖς 89, 15
- παθητικός. παθητικὴ δύναμις (opp. θρεπτικὴ ὁ.) 35, 17 — διάθεσις π. 84, 3, 172, 14, 25 — π. μεσητης 55, 18 — τὸ π. μάρμαν 101, 3 — τὸ π. τῆς ψυχῆς 18, 16 — παθητικόν (εοιν. ἀλογον) 18, 8, 35, 20 — τὸ ὄφετικόν καὶ π. 36, 2 — τοῦ π. δύναμις 35, 24 — περὶ φέρουσι καὶ θάρροι παθητικός 118, 25

πάθος (def. secundum Andronicum) 44,21  
 (secundum Stoicos) 44,13 ταῦτη τῇ κι-  
 νῆστι τῇς φυχῆς, ἦν π. προσηγόρευσεν  
 88,19 τοῦ π. δύν εἰδη 43,14 — (coni.  
 πρᾶξις) 57,4,7 58,5,13 al. (opp. λέγος)  
 166,11 — π. τι πρὸς τοὺς εὐφυεῖς τῶν  
 νέων 166,22 τὸ φίλειν π. τι 158,9 οἱ  
 διὰ π. μόνον παρακινοῦσσοντες 85,24  
 διὰ π. φίλον 166,18 κατὰ π. τῇς 8,7  
 cf. 8,14 ἄγονται ὑπὸ τοῦ π. 134,14 ὑπὸ<sup>1</sup>  
 τοῦ π. ἐξισταθεὶ 137,9 ἡττωμένου ὑπὸ<sup>1</sup>  
 μεγάλου π. 132,26 πάτρον τι π. 140,33  
 δὲ ταν προσπέσῃ τὸ π. 134,25 — πάθη  
 quae sint 172,9 πάθη ἔσ 46,10 τὰ  
 ἀνωτάτα π. 46,7 118,22 τὰ τῇς φυχῆς  
 π. 1,5 τῶν ὑποκειμένων καὶ ὅλης λόγου  
 ἔχοντων τὰ π. 42,23 ἐν τῇ τῶν π. συμ-  
 μετρίᾳ 44,18 γενικά π. 45,16 γενικό-  
 τατα π. 42,28 43,14 π. ἐπινετεῖ 51,7  
 ἐν φύλοις τοῖς π. 55,7 πάθη (coni. πράξεις)  
 42,22,24 49,2,11,13

παιδαγωγός. τῶν ἀρχομένων ὑπὸ παιδα-  
 γωγῶν ἢ διδασκάλων 94,5 ἀπειθεῖς τοῖς  
 π. 93,26

παιδεία. τῇς π. τῶν νέων ἐπιμέλειῶνται 27,1  
 παιδεύειν 2,10 91,16 χρὴ πεπαιδεῦσθαι  
 119,20 πεπαιδευμένος τὸ ἥδος 1,8 πε-  
 παιδευμένου ἐστὶν κατὰ τὸ ὑποκειμένον  
 πρᾶγμα ἀπαιτεῖν τοὺς λόγους 7,24 πε-  
 παιδευμένοι μετρίως κατὰ τοὺς νόμους  
 182,33

παιδεύστεις 166,25

παιδία 54,30 125,10 ἀνεστὶς ἢ π. 134,1  
 παιδικός. ἀρετῆς παιδικῆς 107,19 τὸ δῶρον  
 π. 107,21 π. ἀμαρτήματα 93,26 ἐν  
 τοῖς π. δώροις 107,21

παίειν 65,7 sqq.

παίζειν 134,1 ὁ πάντα παίζων 133,29  
 μέσως παίζοντος 54,30

παῖς. ἀλογόν πως ὁ π. 27,16 π. ἀν παιδὶ<sup>1</sup>  
 γαρίζεται 107,17

πάλαι 53,11

παλαιός. παλαιὸν ὕστορα 53,6 οἱ παλαιοὶ  
 21,24 τὰς παλαιὰς κωμῳδίας 125,21  
 τὰς π. καὶ τὰς νέας 125,32

πάλη 33,32

πάλιν 81,36 π. ὀναρμψικόντει 40,20 π.  
 ἐπανέλθωμεν 9,3 π. ὀνορμψικόντει 5,6

παμφάγος 129,25

παναιτίγης. τὸν π. καὶ τερατώδῃ τὴν μορ-  
 φὴν 25,4

Comment. Arist. XIX. Aspasius.

πανούργετην (coni. κακούργετην) 130,6  
 πανούργητα (opp. γαριεντισμός) 124,20  
 πανούργος 98,29  
 παντάπατιν 8,3 19,19 69,24 113,23  
 πάντως 22,24 146,31 147,20 (opp. ώς  
 ἐπὶ τὸ παλό) 72,24  
 πάνω 19,19 70,8  
 παραβαίνειν 62,1 82,24 120,30 π. πάν-  
 τας τοὺς διηρισμός 54,33 π. τὸν ἀπα-  
 γόρεωντα λόγον 139,22  
 παραβάλλειν 51,22 130,11 172,20  
 παραβασίς. κατὰ π. τινα 19,18  
 παραβατικός 82,26  
 παραβολή. ἐκ παραβολῆς 56,6  
 παραγγελία (coni. τέκνη) 40,31  
 παραγίνεσθαι φύει 8,14 39,7,11 δι-  
 ἔθους 37,9 διὰ τύχην ἢ δι’ ἀρετήν 26,13  
 ἐξ ἔθους 37,11  
 παράδειγμα 3,16 11,15 38,23 74,34 83,  
 12,15 107,23 — ἐναργεστάτῳ κέχρηται  
 π. 163,4 λαρβάνει π. 133,21 παρέθετο  
 π. 56,18 π. τίθεται 133,16 τὸ π.  
 ἔστι τοις συνῳδόν εἶναι 22,15  
 παραδέχεσθαι. παραδέξασθαι τὰ μαθήματα  
 136,27 ὁ μὴ παραδέξαμενος (seil. ἀργάς  
 τινας) 136,24,25  
 παραδηλοῦν 23,26  
 παραδιδόνται τοὺς τῆς πολιτεικῆς ἢ ἡθικῆς  
 λόγους 8,9 ἢ μέθοδος, ἢν γῦν παραδί-  
 δωσιν 6,24 τρίτην τινὰ π. μέθοδον 17,20  
 ἢ παραδιδόσιν οἱ λατροὶ ὑγιεινὰ λέγοντες  
 14,3 παραδέσσοται τόπος 16,34  
 παράδοξος. λόγος π. (syn. θέσις) 10,29  
 παραιτεῖσθαι 9,23 139,5  
 παρακαλεῖν. συμβούλους π. 73,7  
 παρακαταθήκη. παρακαταθήκης ἀπόδοσις  
 7,11 ἀποδιδόνται τὴν π. 67,4 10,25  
 παρακεῖσθαι. εἰς τὴν παρακειμένην τῇ  
 σωφροσύνῃ, ἢν ἀναιτίησίν τοντοράζει 88,  
 35 τὰς παρακειμένας κακίας 122,14 cf.  
 110,28 117,30 τὴν π. φαντασίαν 99,10  
 παρακινούνειν. οἱ διὰ πάθης μόνον  
 παρακινούνειντες 85,24  
 παράκλησις (def.) 36,10 μετὰ παρακλήσεως  
 36,9,12  
 παρακλητικός τῶν προσταττομένων 174,28  
 παρακολουθεῖν 70,18,19 89,7 98,24 170,  
 15 178,17 π. τοῖς καιροῖς 40,32 41,2  
 — (syn. ἐπακολουθεῖν) 23,14 (opp. ταύ-  
 τον εἶναι) 151,23  
 παρακούσειν 125,11 127,7

- παραλαμβάνειν 22, 2 128, 17 132, 19 τὸν φύσιον παρειλήφειν ὡς πάθος γενικόν 45, 23 παρειληφθεῖς (ορρ. ἀγνοοῦντες) 10, 15 ἐν τῷ ὄντι παρειληπται 50, 9 παρακείπειν. τὰ παρακείμενα ἔξευρέσκει 19, 22 παραλλήλος. ἐν τῷ παραλλήλῳ 104, 1 ἐν παραλλήλῳ 65, 30 137, 21 (comi. κατὰ ταῦτα) 8, 3 παραλογίζεσθαι. τῷ ὄντι παραλλήλῳ 31, 3 παρακείειν τῷ καλῷ 60, 26 παρακυθεῖσθαι 120, 12 παρακυθία 12, 1, 19 μετὰ παρακυθίας 150, 11 παρανομάζειν 165, 22 παράνομος. τὰ δεινὰ καὶ παράνομα 63, 31 ἀδίκως καὶ παράνομος 50, 9 παράπαν. τὸ παράπαν 125, 23 παραπίπειν. ὅρίζεται ταῖς παραπιπούσαις ἐνεργείαις 105, 20 παραπλήσιος. παραπλήσιον 99, 16 παραπλήσιον ἦν λέγειν 165, 19 τὰ ἥπι παραπλήσια 170, 7 παραπλήσιος ἔχει 89, 25 παρατακευάζειν. ἀνδρεῖαν ... παρατακευάζουσα μέσους 118, 25 cf. 30 ὡς παρετακευασθέντον ἑκάστου ὑπὸ τῆς φύσεως 4, 6 παρατακευή. ἐν παρατακευῇς 86, 15, 19 διὰ τὴν τῆς ψυχῆς π. 81, 30 82, 1 παρατίρημα τῶν ὑπαρχόντων 99, 9 παρατίθενται. παρατίθεται 128, 31 — παρέθετο παρατίθεμα 56, 18 παραχώρεις. πᾶσαι π. ὑπέρερχα ἐκείνου ἢ παραπέρχουσαι 11, 28 παρατρέπειν. τὸ ἔθος μικρὸν παρατρέψοντες ἥθος λέγομεν 37, 8 παρεῖναι. λέπι. πάρεστι τῷ ἐπιθυμοῦντι 42, 33 τῷ παρόδῃ ρεθίδηρ 34, 20 τῷ τῷ παρόντος σύστασιν 33, 11 ἐν τῷ παρόντι 32, 19 παρεισάγειν 28, 16 π. τὴν ζεῦ 123, 12 ὃ παρεισβάντων ἐπὶ τῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῷ ἤπειρον 56, 26 μικρὰ περὶ σύντονο παρεισβάτες 7, 27 οἱ παρεισβάντες 183, 8 παρέκβαται 57, 6 182, 3 183, 27 παρεμβαίνεσθαι 28, 3 παρεπείγειν. ἀν μήπου παρεπείγη 115, 15 παρέπεισθαι 41, 5, 6 τοῖς καρποῖς καὶ τοῖς συμβαίνονται παρεπέμψονται 62, 7 πάρεργον 19, 28 παρέγειν καρὸν βοηθείας 155, 9, 12 τὴν γρῆσιν παρέγει καλήν 30, 18 τὸν οὐδὲ παραστεῖν τῷ παράνοιᾳ εἰς ὕδρον 61, 23 παραστεῖν ὕδρον 82, 12, 13 αὔται παρέγονται διετὸν εἶδος 92, 17 παρίειναι 2, 8 45, 28 46, 1 παριστάναι. ὃς ἣν παρεστάθεις 77, 21 παρεπιπτάναι τῷ φύλῳ 77, 19 παραπιειδής. τὰ παραπιωθέας ἱερόφενα 160, 23 παρονούμεσθαι 53, 15, 16, 22 παρορατικός. ὅμιν παρορατικήν (τριπ. ὁρατικήν) 79, 1 πᾶς. παντός (scil. ἔστιν) 19, 18 τὸ πᾶν 160, 24 πᾶν ὑπερούργην 61, 8 71, 12 102, 23 πάσηγειν τὸ πάθος 140, 33 — (comi. δρᾶν) 7, 9 (comi. ποτεῖν) 59, 5 66, 11, 12 (comi. πράττειν) 60, 5 πατάσσειν 61, 32 καὶ φύλαξεσθαι καὶ πατάξαι 84, 33 πατερικός. τὴν π. ὑπερούργην 178, 8 τὸ πατρικὸν (εἴδος τοῦ δικαίου) 160, 12 παύειν. παύεσθαι τῆς ἀδικίας 78, 17 τῆς βούλης 74, 28 τῆς σκέψεως 74, 33 παῦλος. παῦλον ἔχειν τῆς ὑβρίσεως 5, 10 πεζικός. πεζικὴ ὑπαρχαὶς 73, 16 δὲ ἵπποι καὶ ἡ διὰ πεζικῆς δυνάμεως 74, 9 πεζός. τῇ πεζῇ δυνάμει 74, 10 πειθαρχεῖν (comi. ἀπολούθειν) 35, 29 πειθεῖν. πειθεῖθαι τῷ λόγῳ 18, 5 35, 15 ὁ πεπεισμένος 10, 3 πείνα 142, 35 πεινῆν 77, 5 πεῖρα (comi. συνήθεια) 168, 1 (comi. γρόνος) ἢ ἐν τῷ γρόνῳ π. τῶν πραγμάτων 19, 22, 24 πειραν λαβόνται 168, 7 διὰ τὸ πειραν εἰληφένται ἀλλήλων ικανήν 169, 5 πειράσθαι 20, 31 44, 3 47, 33 121, 10, 17, 19 πειρατέον πειραζεῖν 5, 18 πειρεῖν. ὑπὸ τῆς ἔγεως πειραμένος 133, 7 πέλας. οἱ πέλας 54, 7 55, 21 107, 33 πέλεκυς 42, 17 πένεσθαι (comi. νοσεῖν) 144, 13 πενία 159, 20 al. πέπτειν 74, 18 πέρατος δεύτερος 114, 32 120, 31 124, 26 — περαίτερον 80, 22 περαιτέρῳ 105, 27 πέρας (ορρ. ἔπειρον) 13, 14 π. ὃν τοῦ εἶναι 81, 18 περιάγειν (= Arist. προσάγειν) 19, 18 περιαπειν. οἱ γάρ περιηργηται τὸ παθητι-

- καν μάριον τῆς ψυχῆς ἀλλὰ κενόσημοι  
101,3
- περιαρχήροιν (= Arist. διερθρόν) 19,18  
περιβάλλειν. ἢ τέχνη τῆς πατερίδοι περιβάλλειν  
ληται 104,4
- περιγράφειν. οἱ γραφεῖς περιγράφουσι ὄλοι  
σχέδιον 19,14 περιγράφουσι τὸν ὄρισμόν  
19,15
- περιεῖναι. διὰ τῆς ἀρετῆς περιεστομένου τὸν  
τέλους καὶ τῆς εὐδατωνίας 34,19
- περιεργάζεσθαι. οὐδὲν περιεργάζεται περὶ  
τὴν φρεσκήν 91,26
- περιέχειν 6,14 τῶν περιεγουσῶν τὸ ἔτερό-  
μηκες πλευρῶν 49,7
- περιέναι. περιώνετε πανταχοῦ 117,5
- περιέταξαι. ἐν κύκλῳ περιετάτας 10,32
- περιλαμβάνειν τὸ τέλος τὸ ἔστιν 5,18 ἐν  
τῇ γνώσει τὴν ἐπιεπέλαψην καὶ τὴν γένθοδον  
περιλαβόντων 9,5 ἐν τῷ ὑρισμῷ περιεληπται  
66,2 περιλαβόντει εἰπεῖν 11,30 18,27
- περιλύπος (ορρ. περιγαρής) 112,2
- περιουσία. ἐν περιουσίᾳ δεῖνον 149,8
- περίπατος. εἰς περιπάτους καὶ πεμένη θεῶν  
115,7
- περιπίπτειν. υεγάλιος π. πακοῖς 159,25  
ὅς περιπέποντον αὐτοῖς 86,33 περιπεσεῖν  
υογήροις ἀνθρώποις 80,1 τοιν ὑστερεῖ  
περιπεπτωκότας 170,25
- περιποτεῖν. τὴν ἀρετὴν π. 34,34 ὁ λεπρός  
τὴν ὄγκειαν συνεπει πῶς περιποιεῖται 73,12  
— περιποιήσεται ἔαυτῷ τὰ ἀναγκαῖα 115,5  
τὴν ἀρετὴν περιποιήσεται 34,32
- περισπᾶν. περισπᾷ εἰς ἔαυτὸν καὶ ἀρπάζει  
183,14
- περιστάσις 62,24
- περιτιθέναι. ὁ περιτιθεμένος κάρομος 30,16
- περιττός. περιττόν (ορρ. ἄρτιον) 13,14
- περιγαρής (ορρ. περιλύπος) 112,2
- πηδάλιον 5,1 π. τέλος τῆς πηδαλιουργικῆς  
5,3
- πηδαλιουργική. πηδαλιουργική τέχνη 5,  
1,3
- πηροῦν. πηροῦσθαι 26,4 sq. 31,28 129,18  
εἴ τι πεπήρωται τῶν τοῦ σόματος 125,8  
εἴ τις πηρωθεῖται τὴν σῆμαν 78,27
- πήρωσις. πήρωσις (coni. νοσήματα) 129,  
17
- πιθανότης. ἔχει τινὰ πιθανότητα 43,2
- πικρός 120,6,16 162,21 πικρὸς ψέρει  
26,18 πικρότες καὶ δέσπι γχίρουσιν 145,31  
πίνεται 23,2 63,27 sq.
- πίπτειν (ορρ. ἐπιπέσθαι) 108,24 ὁ πὸς δι-  
στογίας πίπτοντος (ορρ. ὁ πὸς εἰστογίας ἐπι-  
πέσθαι) 108,17
- πιττεύειν 10,22 67,4 136,29 — π. τῇ  
τοῦ σπουδαίου κρίσει 23,21 οὐγὴ ἵκανη  
πιττεύουσι σημεῖον 161,7 πεπιττεύοντες  
ἐκάπερος ἔκπατέρω 163,18
- πίστις. ἡ τοῦ καθόλου π. 51,23 γρῆπαι  
πίστεις ἐνδέξῃ 39,9 cf. 21,25 76,31 128,31  
πρὸς τὴν τοῦ ἀληθεῖας π. 155,5
- πιττοῦν. ἐν τῶν ἐν μέρει πιττοῦνται 51,25  
ἄλλο δι' ἀλλού πιττοῦνται 74,22
- πικανᾶν. πεπλανημένοι 4,2 πεπλανημένως  
ζῆσθαι 5,14
- πικάνη 7,16
- πικάτος. ἐν πικάται 16,30 (ορρ. ἀκριβῶς)  
20,8 πικάται καὶ τύπω (ορρ. ἀκριβῶς)  
57,3
- πλειστάκις 153,13
- πλεονάκις 87,1
- πλεονεξία. ὁ πὸς π. διεπεραρχμένοι 160,3 διὰ  
τὰς ἀδικίας καὶ π. 2,2
- πλευρά 69,15,20 71,18 τὸ ὁ πὸς τῶν  
πλευρῶν περιεγέμνον 49,8 τῶν περι-  
εγουσῶν τὸ ἔτερόνηκες πλευρῶν 49,7
- πληγή. διὰ λύπην τὴν ἐν τῇ πληγῇς 85,24
- πλήρης 84,12 87,24 140,15 151,25 166,11  
170,14 π. δὲ καὶ 32,31 π. εἰ μὴ 87,29.
- πληροῦν. οἱ πεπληρωμένοι 156,8
- πληριείας. ὅποι τῷ τοῦ γένους ἀρχηγῷ  
πληριείασιν 184,28
- πληρότος. ἐπὶ τὸν πληρόν 65,3
- πληρωμοή. ὀρέγεσθαι πληρωμῆς 91,15 ἐν  
τῇ ὀρέσει τῆς π. 91,21 αἱ ὑπέρ τὸ δέον  
π. ἀκόλασται 23,13
- πλήρειειν 65,26 77,20 128,24
- πλούτειν 159,8
- πλοῦτος modo ἄλλου γάρον modo δι' κύτων  
αἱρέτων 11,6 ἀμαρ μὲν τῶν ἀπλῶς ἀγα-  
θῶν, ἔμα δὲ τῶν δὲ ἔτερον αἱρέτων 162,5  
τὰ ἀγαθά, οἵς ἔστιν εἴ καὶ μὴ εἴ γρήσα-  
σθαι, οἷον πλούτον καὶ ὄγκειαν 5,27 (ὅρ-  
γανον) 15,23 26,20 32,14 (γρηγοριστι-  
κῆς τέλος) 15,25 πλούτου καὶ γοργῆς  
106,25
- πνεῦμα. τῷ ὁ πὸς πνεύματος κομισθέντι 61,17
- πνεῦμας. οὕτε ὁ πὸς πνέουσις οὕτε ὁ πὸς γειμῶνος  
ἢ πνευμάτων μεταβάλλει 108,20
- ποθεῖν 160,6
- ποιεῖν (coni. πάγγειον) 59,5 66,11 sq. ἐν  
τοῖς πρακτοῖς καὶ ποιητοῖς 20,24 — ποι-

- εἰσιται τὴν ἀπόδειξην 12,14 τὴν γρῦπσιν  
35,5 τὴν ἐνέργειαν 105,13 τὴν ἐπι-  
μέλειαν 31,19 τὸν λόγον 41,10 66,22  
138,33 τὸν λόγων 23,27 τὰς δρέξεις  
8,15 τὸν πομπέων 21,13 τὴν σκέψην  
71,7 περὶ πολέοι 54,9 166,2
- ποιήματά τι ἀλλο παρὰ τὴν πρᾶξην 3,21 ποιή-  
ματά ἔστι καὶ τῶν ἀλλών 2,27 λογικῶν  
ποιήματα 3,2 ποιήματα τεχνικά 3,1
- ποιήσις. ποιήσεις (coni. πρᾶξεις) 2,23
- ποιητής 160,23 — ὁ π. (seil. Homerus)  
109,10 — τὰ ὑπὸ τῶν π. περὶ ἐπιθυμίας  
λεγθέντα 128,31
- ποιητικός. τέγναι π. (opp. θεωρητικό)  
2,18 (opp. ἐπιστῆμα θεωρητικό) 73,3  
τὸ ποιητικόν 152,19 τὸ ἥδον μὲν ἥδουντις  
π., γρυπάσιν δὲ ὡρείας 13,31 ἀρχὰς τῷ  
ποιητικά εἶναι τῶν καθ' αὐτὰ ἀγαθῶν  
13,26
- ποικίλος. ποικίλως 106,4
- ποιέεις ἔστιν ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίας 32,28 τῷ π.  
εἶναι 32,27 ποιεῖ 33,13 69,28,30 ποιεῖ  
τὸ ἥδον 69,30
- ποιέτης. κατὰ ποιέτητα φύλαγν 165,21 ποι-  
έτητες τυνες ἔρμοιον 172,10
- πολικός. ἐν βασιλευομένῃ πόλει 113,21,24
- πολιτεῖα (quid sit) 181,26 τὰς δρυγαίας  
πολιτειῶν 74,35
- πολιτεύειν. med. 72,1
- πολιτεύος 142,5,7 τὴν τοῦ π. εὐδαιμονίαν  
16,22 (coni. κατωνητικός) 33,5 (coni.  
κατωνητικός) 121,4 171,28 (coni. νομο-  
θετικός) 58,5,15,21 (opp. ὁ τοφός et ὁ  
φυσικός) 31,34 (opp. φυσικός) 35,3 π.  
φύλασσος 141,22 — τὴν π. ἀλλοτρίαν 83,  
34 84,4,6 π. δύναμις 24,16 ἡ π. φρό-  
νησις 111,27 ἡ πολιτική (coni. ἡ περὶ  
τὰ ἥδη πραγματεία) 1,2 (coni. ἥδητι)  
1,6 3,22 39,36 π. πρακτική τις 8,18  
ἡ π. περὶ ἐπιφένειαν τῆς ἡθικῆς ἀρετῆς  
ἔστιν 142,4 περὶ ἤδην ἔστι τὴν ἀνθρω-  
πίνην 7,7 species quales πολιτεύος 6,26  
τοῦ δὲ τῆς πολιτεύος τ. ἡ ἀνθρωπος τέ-  
λειος ἢ ἀνθρωπος 15,9 ἔνοι ἥγονται τὴν  
π. ἐπιστήμην εἶναι καὶ τὴν φρόνησιν 5,31  
ἡ π. πραστάτει πασαίς ταῖς λουπαῖς ἐπι-  
στήμαις 6,8 — τοῦ π. ζήτω 16,19 π.  
ζήτω 6 ἀνθρωπος καὶ κατωνικόν 16,14  
— αἱ τῶν π. νομοθετῶν νομοθεσίαι 27,2  
τῶν ἀρίστους τῶν π. 8,29 — τὸ πολιτι-  
κὸν εἶδος τοῦ διεκάθου 160,12 ἐν ταῖς
- π. διανομαῖς 177,28 πολιτειῶν ἄπεισθαι  
110,13
- πολλαχῆς ἔστιν ἀποτυγχάνειν 48,2 π. λέ-  
γεται similia 5,23 12,11,17 161,11,14,  
26 164,2,3
- πολλειτιδής (coni. τοῦ ἀπείρου, opp. μονοει-  
δής) 119,26 πᾶσα πατεῖ π. 102,11 πο-  
λυειδῆς τὴν ἀνελευθερίαν 102,10
- πολλοπραγματεῖν 38,13,26
- πολέας. διὰ πολέοι 120,8 ἐκ πολέοι 81,  
26 ἐπὶ πολέοι 120,16 ὡς ἐπὶ τὸ πολέοι 72,  
20 sqq. 86,4 100,5,8 128,21 134,18  
166,10 171,10,13 174,27 μέχρι πολέοι  
133,17 περὶ πολέοι 166,2 — οἱ πολέοι  
76,7 92,10 101,28 133,15 (coni. ἐπι-  
πολακτότατο) 10,17 (opp. οἱ τοφοί) 9,19  
21,25 (opp. οἱ επανδρίαι) 115,26 — τὰ  
πολέοι 46,7 51,34 66,23 102,5 119,23  
— πλέον ἀνθειν 1,7 τὸ πλέον ἡ δει 23,2  
ἐπὶ πλεῖστον διατρέψει 19,28 ἐπὶ πλεῖστον  
διέξεισι 28,19 ἐπὶ πλεῖστον 80,33 134,4 —  
τὸ πλεῖστον 25,23 37,24 38,3 ὡς ἐπὶ  
τὸ πλεῖστον 38,13 100,5 ὡς πλεῖστον  
19,10
- πολυτελής. πολυτελῶν βρωμάτων ἡ πο-  
μάτων (opp. τῶν τυχόντων) 91,17 πο-  
λυτελῶν λέθων 106,3
- πολυγράφος. οὐδὲ τὸ π. λευκότερον τοῦ  
ἐπημέρου 13,3
- πολύχρονος 106,3
- πόδια. βρωμάτων ἡ πομάτων 91,17
- πονεῖν 87,14
- πόνος. μάθηται δὲ καὶ ἀσκητις καὶ πόνοι  
ἀρετῆς ποιητικά 14,1
- πορθεῖν. ταράνους πορθοῦντας πόλεις 102,  
25
- πορίζειν τὰς ἀργάς 20,32 21,3 ἥδονήν 102,1  
τροφήν 33,6 — ἐκ τῶν ἐνέργειῶν πορι-  
τάρμενοι τὴν ζέην 78,3 cf. 78,15 ἔξωθεν  
πορίζεισθαι 22,30
- ποριτικός. ποιημένους τὸν π. 21,13
- ποριτεικός. τῷ ποριτεικῷ ἥδονής ἀλλή-  
λοις εἶναι 170,6
- πορνοβισκός. πορνοβισκοί καὶ τελῶναι 102,  
21
- ποταγῶς 12,2,7 38,9 161,19
- πόσις 59,22
- πόσος. ἐπὶ πόσον 31,14
- πόσος. τῆς τοῦ πόσοῦ, ἡ μᾶλλον τῆς τοῦ  
πόσος τι (κατηγορίας) 12,25
- ποστέτης. ἔλλειπων ἐν τῇ ποστέτῃ 100,1

- ποτέ (opp. δεῖ 68, 10 (opp. ἀλλοτε) 40, 24 — π. μέν — π. δεῖ 40, 28 οὐ π. μέν, π. δεῖ οὐ. ἀλλα δεῖ 68, 11)
- πότερα — ἣ 65, 20 74, 9
- πότερον — ἣ 28, 16 32, 21 65, 23 139, 25 π. — ἣ — ἣ μάλλον 16, 28
- ποτάνι. τὰ ποτά (comi. τὰ βρύματα) 90, 13 150, 7 (comi. στίχα) 75, 29
- ποῦς ποδὸς τὸ βαθύτερον 17, 27 τὸ τοῦ π. ἀρμάτου ὑπόδημα 105, 3
- πρᾶγμα. μεσότερος κατὰ τὸ π. (opp. τὴν πρᾶς ἥρας) 48, 15 κατὰ τὸ ὑποκείμενον π. 7, 24 εἰ μὲν οὖν αὕτως ἔχει τὰ π. 5, 7
- πραγματεία. ἡ περὶ τὰ ἥπη π. 1, 2 σικεῖ τὴν ἥπατην π. 160, 26
- πραγματεύεσθαι περὶ τυνος 1, 9 περὶ τι 6, 17
- πρακτικός (opp. θεωρητικός) 4, 16 8, 25 αἱρ. πρακτική ἐπιστήμη 3, 20 (τέχνη) πρακτική (comi. πονητική) 2, 20
- πρᾶξις (comi. ἐνέργεια) 9, 14 32, 31 (opp. θεωρία) 3, 19 8, 20 (opp. πάθος) 55, 11 (comi. πάθος) 57, 4, 7 58, 5, 14 (opp. προσάρεσις) 67, 2 (comi. τέγη) 15, 20 — πρᾶξις (comi. ἐνέργεια) 21, 29, 33 (opp. ἐπιστῆμα) 29, 17 (comi. ἔργα) 32, 26 (comi. λόγοι) 53, 26 54, 2 (comi. πάθη) 42, 22, 24 49, 2, 11, 13 (comi. ποιήσεις) 2, 23 — π. τὰς ἀνθρωπίνας 7, 7 τῶν κατὰ τὸν θεόν π. 8, 6 πράξις φύλακαι 158, 8 — τὰς π. ἀπειθήναι 5, 16 εἰ π. ὡς ἀπὸ προαιρέσεως ἐνεργοῦνται 9, 6
- πρᾶσις 53, 4, 10 (comi. μεγαλόθυμος) 119, 6 (comi. σώφρων) 36, 19 ἐπιπλήξις πραεῖα (opp. σφόδρα) 36, 10 — πράσις 30, 12
- πρακτηρίς 53, 4, 8, 11, 20 ἡ π. περὶ ἐν πάθεος θεών ἐστι 118, 29 τὸ ὄντα τῆς π. 119, 3
- πράττειν (opp. ἀπέκειθαι) 6, 12 (comi. πάργειν) 60, 5 (comi. προαιρεῖσθαι) 4, 2 — πράττεσθαι (comi. γίνεσθαι) 5, 8 — τὸ εὖ πράττειν (comi. τὸ εὖ ζῆν καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν) 9, 16 (opp. κακοπράτειν) 109, 1 — μηδὲν πράττωντες ὡς λογικοί 18, 11 τὰ πρακτέα τῶν ἀγαθῶν 14, 15 τῶν πρακτῶν (list. τῶν ἐν θεωρίᾳ καὶ γνώσει) 115, 18.
- πρέπειν. κατὰ τὸ πρέπον 182, 17
- πρεσβύτης (comi. στρυφός) 171, 10 173, 4
- πρέπην. πρότερον — πρέπην 62, 2
- πρέπων 42, 17
- προάγειν. προάγων τὸν λόγον 40, 2 δι’ ὅρ-
- γῆν προσχρήσεις 63, 30 ὅποι τὰς φύσεις προσχρήσειν 184, 7
- προσαίρεσιν. προσαίρεσθαι 40, 3, 6 68, 32 74, 28 (comi. πρότερον) 4, 2 (list. δοξάζειν 69, 31 70, 11 βούλεύεσθαι καὶ προελέγειν 67, 15 τὸ προσαίρετον 71, 26
- προσαίρεσις 75, 5 172, 29 (comi. γρῦπσις) 9, 5 (list. δέξαιον 70, 15 (opp. δύναμις) 124, 14 (opp. πρᾶξις) 67, 2 (comi. τέγη) 31, 9 — διὰ προσαίρεσιν (opp. ἐκπονίσις) 67, 11 — λογικοῦ ἡ π. 8, 11 π. ἀγαθῆ 8, 12 ἡ φαβῆ π. 135, 10 ἐν προσαίρεσι ἄριστα 64, 6 προσαίρεται (comi. πράξεις) 3, 32 4, 1 τόχεις καὶ προσαίρεσιν 28, 26 αἱ τε ἀρεταῖς καὶ σικεῖς προσαίρεσις 3, 27
- προσαίρεταιν 123, 11 ἔξις προσαίρεταιν 48, 14
- προβάλλειν. μικρὰ προβάλλουσι 152, 22 γηρασόδις προβαλλόμενος λόγοις 168, 3
- πρόβατον. πρόβατα 33, 6
- προβιβάζειν 39, 25 128, 20 138, 7
- προβλήματα 39, 13 προβλήματα ἑγκύλια 10, 30
- προβούλεύειν. προβούλεύεσθαι 70, 32 71, 2 134, 16, 17 προβούλευμάνος καὶ προβούλευμάνοις 135, 22
- προγίνεσθαι 70, 16, 17
- πρόγνωνοι 31, 12 106, 23 182, 13 προγόνων ἐπιστήμων 110, 12
- πρόδηλοις. προδηλώσατον 35, 28
- προέργεισθαι. προειδόντων 3, 24 59, 19 163, 24 προειδόντα 24, 19
- πρόσεις 97, 30
- προετεικός 102, 27
- προέγχειν (comi. αἰρετωτάτην εἶναι) 155, 17 π. τῶν ἄλλων ἀγαθῶν 33, 21
- προέσταις 58, 3
- προηγεῖσθαι. ἡ προηγουμένη ἐνέργεια 52, 34, 35 τὸ προηγούμενον ἔργον 97, 29, 30 98, 8 προηγούμεναι ἐνέργειαι 30, 11 96, 11 152, 3 προηγούμενα 22, 25 35 24, 26 26, 15 ἐν προηγουμένοις καὶ αἰτεῖσι 151, 11 ὅταν ἐν π. ὡσεὶ 153, 28 εἰ ἀποιήσως ἐνεργοῖη ἐν π. 112, 18 — προηγούμενος 3, 7 81, 28 96, 35 97, 16 145, 7
- προΐέναι 8, 23 160, 31 π. ἐν μέθαις καὶ ἀποκαίσαις 80, 22 ἐν τοῖς μαθήμασι 136, 24 προϊόντος τοῦ λόγου 9, 30 εἰς ἀπειρον π. 16, 32
- προΐέναι. προτεσθαι 97, 33 102, 19

- προκειμένων. τὴν ἀπορίαν τὴν προκειμένην  
32,1 πώς τείχεται τοῦ προκειμένου τέ-  
λος; 73,13 διὰ τας προκειμένας ταύτας  
84,1 τὸ προκείμενον 39,9
- προκρίνειν 73,18 74,26
- προκλητάρχανειν. προδημάτεον 3,21
- προκλήγειν. θερ προειδόπανε 87,3
- προκλυπεῖν 145,18
- προκυψίσθαι 24,12
- πρόνοια 71,25
- προνοᾶν 24,11 135,29,31
- προνοήτεια 134,7
- προποτής 134,23 135,21 τὴν π. ἀκρασίαν  
134,14,23 136,1 137,7 τὴν προποτε-  
στέραν ἀκρασίαν 141,17
- πρός. τὸ πρός τι 11,26,28 τὰ π. τι 32,23 sqq.  
πρός ἔκαντον βιώσεται 114,17
- προσάγειν. προσάγεσθαι med. 9,14
- προσαγορεύειν 88,19
- προσαρμόζειν προσαρμόζει ὁ λόγος 22,22
- προσβιβότειν 17,25
- προσγίνεσθαι. ἥδοναι ἡμῖν προσγινόμεναι  
131,19
- προσδεῖσθαι 25,12
- προσδοκάνγ 77,19 ἵπτο τῶν προσδοκωμένων  
δεινῶν ἢ κακῶν 53,35 ἐπὶ τοῖς προσδο-  
κωμένοις ἀγαθοῖς 45,20
- προσδοκία. διὰ προσδοκίαν 46,18,19 παρὰ  
προσδοκίαν 77,22
- προσεπιμηγνάσθαι 91,11
- προσέρχεσθαι 50,4
- προσέπτ. 19,7
- προσήκειν 29,14 τὸ προσῆκον μέτρον 42,  
11 49,19 — προσήκει 61,35 κατὰ καιρόν,  
ὅν π. 148,11 ποὺς μᾶλλον π. 78,29 κατὰ  
τὸ προσῆκον 121,2 τῶν προσηκόντων τὴν  
γεφύρην 17,28
- προσηγόρης. προσηγόρεις (comi. ἡδό) 166,7
- πρόσθετον 105,19 120,10 135,21 156,23  
165,31
- πρόσθετος (resp. ἀργή) 80,21 127,5 μετά  
τῆς τοῦ εὖ προσθέτεως 18,28 ἀργήσας  
ἐν προσθέσει 80,28
- προστίέναι. τὰς ἀμετρίας οὐ προσίεται 92,35  
προσήσεται τὴν ἕδωνήν 138,29
- πρόσκακιρος. αἱ π. κανήσεις αἱ κατὰ τῶν πα-  
τέρων 172,10 sqq.
- προσκειται. 59,19,24 73,34 80,8 147,  
20
- προσκέπτεται. προβεβουλευμένους καὶ  
προετελεμένους 135,22
- προσκαμβάνειν 150,26 τὸ τέλος — τὸ εὖ  
προσκαμβάνου 17,21
- προσένεμειν 40,12 προσενέψαι 158,21
- προστικεύονται 26,11 (comi. συνάπτειν) 173,  
15
- προστομεῖται 113,8
- προστομίειν 121,9
- προσπάγχειν. προσπάγχοντες ἀλλήλοις 173,  
28
- προσπίπτειν. ὅταν προσπέσῃ τὸ πάθος 134,  
25
- προσποιεῖν. προσπεποιηκότος ταύτης 54,26  
— προσποιεῖται ἀνθρώπος εἶναι 83,9 ὅπερ  
οἱ θρησκεῖαι προσποιοῦνται 54,12 προσ-  
ποιούμενοις ἐλάττω ἔχειν τῶν ὑπαρχόντων  
54,15 ἐπὶ τοὺς προσποιούμενους μετέν  
104,26 τῶν προσποιούμενων μαντελάν ἡ  
σοφίαν 54,12
- προσποιίηται ἐπὶ τὸ μεῖζον 54,10 ἡ ἐπὶ  
πλέον π. τῆς φύλαξ 55,3
- προσποιητικός τῶν μηδὲ ὑπαρχόντων 83,8  
φορτικός νομίζουσι καὶ προσποιητικός  
98,14
- πρόσταγμα. προστάγματι ἄρχοντος ὑπηρε-  
τοῦσι 84,16 κατὰ τὸ π. τοῦ λόγου 94,  
14
- προστακτικός (comi. ἀρχιτεκτονικός) 6,13
- πρόσταξις (comi. ἐπιφέλεια) 176,21
- προστάττεται 5,1 8,28,32 47,6 127,13,22  
(comi. ἀρχιτεκτονεῖν) 4,32 (comi. νομο-  
θετεῖν) 6,12 προστάσσει ὁ λόγος 140,3  
166,23 ὁ νόμος 178,7
- προστιθέναι 7,15 9,8 18,16 19,20 27,  
30 39,20 42,3 76,35 128,36 141,11  
171,3 — προστίθεσθαι (opp. ἀπειθεῖν)  
8,2
- πρόστιμος. πρόστιμα (comi. ὄνειδη) 83,35
- προστυποκούειν 22,35
- προσυπολαμβάνειν 115,15
- πρόσφορος. τὸ σίκειον καὶ π. 107,14
- πρόσωπον. τὰ π. τὰ τε δρῶντα καὶ τὰ  
πάτσιοντα 7,9 οἱ καιροὶ καὶ τὰ π. 40,26
- πρότασις 12,17 (opp. συμπέρασμα) 21,22  
127,16 ἡ δευτέρα π. 12,19 ἐξ ὧν προ-  
τάσιον γεγένηται ὁ λόγος 21,21
- προτείνειν 65,27 — προτείνει δύο ἀπορίας  
160,27
- πρότερος (comi. ἀναγκαῖος) 1,7 κατὰ τὸ  
ἀναγκαῖον προτέρα (opp. κατὰ τὸ τίκιον  
ὑπέρα) 1,3 — πρότερόν (opp. νῦν) 28,30  
π. τῇ φύσει 11,25 π. — πρότιν 62,2 π. —

- είτα 70,33 ὁ μὲν πρότερος — ὁ δὲ βατέρος 12,15 π. (ορp. Βατέρον) 11,20 12,1,6 39,4 — ὁ πρώτος θέος 157,15 τὸ πρῶτον αἴτιον 9,9 τὸ πρῶτον αἴτιον καὶ καρδιάτον 4,4 τῶν πρῶτον εὑρόντων 19,23 τόδις πρῶτους λόγους 8,21 ἡ π. φύλασσις 1,10 3,13 37,16 πρῶτον μὲν — δευτέρως δὲ 178,20 πρῶτον — εἶτα 19,14,15 πρῶτον μὲν (resp. ἐπειτα δὲ) 16,15 ἐν οἷς ἔστι τὸ πρῶτον καὶ τὸ Βατέρον 11,20 πρώτως 2,6 (resp. μετὰ δὲ τοῦτα) 70,17
- προστίθενται. ὡς ψυχέρον αὐτοῦ προστίθεται τὸν βίον 122,24 προστίθεσθαι 4,14 18,23 138,28 — ἐπιχειρεῖν εἰς τὸ προτείλεν 10,32
- προστιγμά 60,19 73,18 98,3 προστιγμῆσθαι  
πρὸς οὐλῶν 61,14
- προτερέσπειν (ορp. ὀποτρέπειν, 77,3,5)
- προτροπή 36,10,11
- προσπάρχειν. προσπάργοσθεις ἐνδείξεις καὶ λόγοις 146,23 τῆς καλοκαραθίας 19,2 οἷς τάχατα προσπάρχει 106,22 *in tragedia* 31,24
- προσφατίνεσθαι. προσφάνεται δυνατόν 73,15
- πρόγειορος. ἡγετούμενος προγείρως 86,14
- πρωτεῖον. ἀρχιτεχνῆσθαι τῶν πρωτείων 114,1
- πρωτεύειν 113,32,34
- προσάγων. ἐπειοῦσθαι καὶ σφραρός ἔχειν 31,12 περὶ τὴν πολυτελεῖσαν ἐπέτηνται ὅψιν ἡ οὖσαν 91,27
- προτίτατος. κερδούσιν προτίτατος 82,8
- προκανοκένδυνος (list. φλακένδυνος) 112,28
- προκανός. προκανός 28,25
- προκατακός. δύναμεν προκατακός 5,26
- προμάζεινεσθαι. πεπομένος 163,14 ἐν τῷ πεπομέθαι 163,20
- πρό 59,30
- πυρετός συνεγέρτε 135,7
- πυρός 33,1 πρό ἔντα πυρόν 57,1
- πύλας. πρός τόδις εὐθύνει τῶν πύλων 166,23
- πώς. πρός τὸ πώς ἔχειν 32,25,32 μέτεστί πώς 31,13 μετέγεντι πώς 16,20 πότις (ορp. ἀπλός) 117,25 128,33
- ράκτημα. ὄργετες καὶ ῥάθημας 77,32 — ῥάθημας βάλλων 77,23 τι δρῶν 77,19
- ρευστός. ρευστός (comi. φθαρός) 13,8
- ρητορεύειν. ἡγετούμενος προχειρώς 86,11
- ρητορική 33,34 λέγουσι δὲ δυνάμεις ἐνίστη τὰς δρισίας ἐχόντας πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῶν ὧν αὐτάς. οἷον ἡγετορική καὶ δικηγορική 5,29
- ρητορική καὶ διαλεκτική ἐπιγειρόμεναι 3,8 ὁ τὴν ἡ. ἔξιν ἔχων 86,14 ἡγετορικής σκευέρων *de lundibus doctrina* 33,34
- ρήτορς. ὃς ἐπὶ ῥήτορις συμβονίζεις 185,33
- ρήτωρ 113,32
- ρήτα 181,19 sqq.
- ρίπτειν. ρήπται μὲν ἂν τις ἔκυρον ἦν 1,189ον 78,23
- ρόδον. θυμαριάτων ὄχυρος ἢ ρόδον 89,14
- ρόπη. ἔχει μεγάλην ρόπην 5,13 ἡ. ποιεῖν 30,6
- ρύπανθειν 24,25
- ρύπος 24,30 sq.
- ρωγμόνειται. ἐρρωγενέστερα καὶ κρείττω 31,26
- τάρδειν 106,4
- σαρκίς. σαρκῶς 29,27 — τὴν ἑστοῦ γνώρην σαρκεύειν ποιεῖ 79,25 σαρκέστερον καὶ γνωριμώτερον 131,16
- τεβάστητος 179,2
- τέβειν 8,34 σέβεται med. 179,1 (resp. θέμως εἶνα) 179,5
- τεῖσιν. ὡς οὐδεμιᾶς τύχεις τείσται οὕτε μεταβάλλει 108,21
- τειστός. τεισμῶν ὑπερβολὴν ἢ κερκυνῶν 52,5 sim. 82,7
- τελήνη 20,18
- τεμνοτήτειν 115,31
- τεμνότης. τὸ σ. καὶ καλόν 33,2 λέγουν τεμνά περὶ αὐτοῦ 113,29
- τεμνότητε 113,29
- τεμνόντειν 13,7,11,16 τεμνόντεθαι 104,21 113,27 (comi. θρύππεσθαι) 104,25
- τεμναίνειν 65,32 τεμνάνει τοῦνομα 103,9 κατὰ τὸ πρῶτον τεμνανόμενον 38,23 ἀντὶ τοῦ τετάρτου τεμνανομένον 38,31
- τεμπέσιον *principium* οὐ μέρος οὐδέν εἶστι 20,13 21,8 *indictium* 151,24 171,19 τεκνόν π. 161,1 τένος τεμπέσιον 116,1 σ. τεμπέσιοι 42,8 152,18 σ. φέρειν 115,26 179,31

- σημειώσουν. σηριωτέον 56,13  
 στενακωρία 129,25  
 στετεῖσθαι 23,2 29,20  
 στετίον. στίτια 41,12 75,29  
 στέπτεσθαι. στέψασθαι τάς ζέσις 40,1  
 στεπτέον 54,28  
 στέψης 95,16  
 στέψις 9,10 (coni. βουλή) 74,14 134,27  
     τὴν σ. ποιησάμενος 71,7 ἐν τῇ εὑρέσει  
     τῇ κατὰ τὴν σ. 73,24 ταῦτας τάς σ. ὡς  
     φυσικάς ὑπερτίθεται 160,25  
 στηγῆν 31,27 sqq.  
 στήπτειν. στήπτονται πλουτεῖν 116,1  
 στηληρός τά ἔμη 44,16  
 στηληρότης (coni. ἀγροτης) 125,25 (coni.  
     ἀπαδευσία) 139,4  
 στηπεῖν (coni. νοεῖν) 143,28 οὕτω σκο-  
 ποῦνται 55,33 τοῖς μὴ ὄρθιος σκοποῦνται  
 119,22  
 σκοπός (coni. τέλος) 118,1 ὕσπερ σ. ἐστι  
 101,34 οὗτος αὐτῷ σ. ἔσται 98,19 ἐπι-  
 τυγχάνειν τοῦ σ. 48,5 σκοπὸν ἔχουσι  
 170,15 εἴθεσθαι 5,16 117,30 — ἀπὸ  
 σκοποῦ 70,26  
 σκοτοδινιάν (coni. ἔξιτασθαι) 141,1  
 σκότος (opp. φῶς) 13,16  
 σκυθρωπός. σκυθρωπότεροι 171,12  
 σκυτεῖς 17,25 18,21  
 σκυτική. σκυτικῆς τέλος ἐν τῷ ἔργῳ τῷ  
     τῆς σ. 17,22  
 σκυτοτύμος 47,8 105,3  
 σκύλπτειν. τὸ μεῖν ὑπονοίας σ. 125,34 τὸν  
     εἰς σκύλπτοντα 126,3  
 σμάραγδος 106,4  
 σοφία 54,22 124,8 (coni. φρόνησις) 36,17  
     37,13 ἡ σ. ἀγενή 36,21 ἡ σ. ἐπιστήμη  
     37,13 ἡ σ. μαθήτων 25,22 δόξεις δὲ ἡν  
     ἐλάστικων εἶναι ἡ σ. καὶ ὅλως ἡ θεωρητικὴ  
     ἐπιστήμη τῆς πολιτικῆς 8,31 τιμιωτέρα  
     ἡ σ. τῆς πολιτικῆς 2,4 περὶ τῶν θεο-  
     τάτων ἡ σ. πραγματεύεται 1,9 ἡ κατὰ  
     σοφίαν ἐνέργεια 23,27 αἱ κατὰ τὴν σ.  
     ἐνέργεια 149,4 τῶν προσποιούμενων μαν-  
     τείαν ἡ σ. 54,12  
 σοφιστής 68,14 124,10 τῶν προσποιο-  
     μένων μαντείαν ἡ σοφίαν ὕσπερ οἱ σ.  
     προσποιοῦντος 54,12  
 σοφός. ἡ σοφός (coni. ἡ φυσικός) 35,1 οἱ  
     σοφοί (opp. οἱ πολλοί) 9,19 21,25  
 σπάνιος 167,34 — σπανίως ἡ ἐν μηδενὶ  
     140,6
- σπέρμα. συγκαταβάλλεσθαι τοῖς σπέρμασι  
     τὰς τῶν θυμῶν ὄρισθητας 128,20  
 σπεύδειν 137,2 οὐκ ἐσπεύσμένως διαλέξου-  
     ται 115,13  
 σπευστικός 115,14 οὐ σπ. (coni. βραδός)  
     115,10,17  
 σπουδαῖος 23,21 22 76,6 (coni. εὐδαι-  
     μον) 35,12 τὸ σ. ὑπόδημα (opp. τὸ φᾶντα)  
     18,22 τὸ τοῦ σ. ἔγχον (opp. τὸ τοῦ το-  
     γόντος) 18,20 μέσως τοῦ σ. παίζοντος  
     54,30 σπουδαῖοι (opp. πολλοί) 115,26  
 σπουδάζειν περὶ ὅπλα 106,29 σπουδάζειν  
     καλῶς ὄρισασθαι τὸ τέλος 21,15  
 σπουδαστικός. ζῆς σπουδαστική 96,17  
 σπουδή. ἡ περὶ τὸ ψεῦδος σ. 54,17 ἀγε-  
     ται σπουδῇ 4,8  
 στάσιμος. τὴν λέξιν στάσιμον 115,12  
 στέργειν 165,27  
 στέργησις τῆς ὑγείας 38,18  
 στερίσκειν. τὸν μετρίως ἐστεργμένον καθί-  
     λους 25,3  
 στεφανοῦν 22,11  
 στολὴ. στολὴν γυναικείαν 61,27  
 στογάζεσθαι 121,27 126,3 τοῦ γελοίου  
 125,19 μερεθίους σ. τοῦ οἰκείου ἐκδεστορ  
 104,5 — ἐστογαζεύνως 121,9 125,11  
 στρατεύειν. στρατεύεσθαι 85,5  
 στράτευμα. ἥγετος στρατεύματος 6,10  
 στρατηγική (def.) 6,9 ἐν πολέμῳ σ. ἐπι-  
     στήμῃ τοῦ καιροῦ 12,24 ἡ σ. τσιως ὑπὸ  
     τὴν πολιτική 4,27  
 στρατηγός 73,11,15 74,9  
 στρατιώτης 84,29 85,7 180,27 181,3 sqq.  
     οἱ μισθούμενοι στρατιώτας 87,29  
 στρατιωτικός. στρατιωτικά 85,3 180,27  
     181,7  
 στρεβλοῦν 61,34 62,2  
 στρυφόνικός (coni. πρεσβύτης) 171,10 173,4  
 συγγενικής. ἡ σ. φύλα 184,14 περὶ ἀγ-  
     γιστευτικῶν δικαίων πληρονομικῶν συγγε-  
     νικῶν 77,14  
 συγγίνεσθαι. οἱ συγγνόμενοι 2,10 54,30  
 συγγνώμη (coni. ἔλεως) 64,24 οὐδενὶ σ.  
     ἀγνοήσαντες 77,10 συγγνώμης τυγχάνουσιν  
     64,11 cf. 77,13,16,23,24 συγγνώμην  
     ἀκολουθεῖν 128,14 νέμειν συγγνόμεν 58,  
     19  
 συγγνωμονεῖν 77,15,19,27

συγκαταβάλλειν. συγκαταβάλλεσθαι τοῖς σπέρμασι τὰς τῶν θυγάτων ὑμειότητας 128. 20

συγκαταθίσεις. χωρὶς συγκαταθίσεως καὶ ὑπολήψεως 45, 2

συγκατατιθέναι. συγκατατιθένεσθαι 70, 17 συγκατατιθέμενος (ορρ. ιστορῶν) 156, 15 συγκατατιθέμενος 70, 30 75, 3

συγκρίνειν 100, 2 134, 28 ἡρὸς ἄλληλα συγκρινόμενα 63, 17 — οὐ συγκριτά συγκρίνειν 130, 15, 18

συγκρόπτειν. συγκρόπτουσιν τὴν κακίαν 115, 30

συγκρίνειν. ὥστε συγγείσθαι τὴν φυσικὴν κατάστασιν 93, 11 συγκέχυται τὰ ὀνόματα 33, 28

συγκρῆσθαι. συγκρήσται τῷ τόπῳ 17, 8

σύγχυσις ἐπὶ τοῖς παρόστι λυπηροῖς 46, 17

συγχυτικός. μέλαν τὸ σ. 21, 5

συγχωρεῖν. οὐ συγχωρεῖ ὁ Ἀ. 78, 19 πᾶς ἢ συγχωρήσειν 176, 26 συγχωρητέον 168, 26

συζευγνύναι. συνέευκται ταῖς τῶν ἀρετῶν ἐνεργεῖαι ἡ ἐπ' αὐταῖς ἥδον 42, 5

συζῆν 123, 20 166, 6, 9 (εονι. συγνηπερέειν) 102, 29

συλλαν. ιερὰ συλλογαῖς 102, 25

συλλαμβάνειν 14, 15 16, 31 26, 22 — συνειλημένον ἔχοντας τὸ εὖ ἐν τῷ ὀνόματι 51, 8

συλλογίζεσθαι 127, 13, 14 150, 27

συλλογισμός 3, 15 (dist. ἀπόδειξις) 37, 21 (ορρ. ἐπαγωγή) 20, 22 συλλογισμῷ δεικνυται 20, 17 συλλογισμῷ ἡρῷθὲν 20, 21

συλλογιστικός. λόγος σ. 2, 25 3, 14

συμβαίνειν. πολλὰ συμβαίνουσιν ἡπ' αὐτῶν βλέψαι 7, 16 οὐκ ἀναγκαῖος συμβαίνειν

100, 8 τὸ Ξενοφάντῳ συμβάν 133, 16 ὅν γέ τι συμβῇ ἀντοῖς 86, 5 οὐ συμβήσεται ποτε 65, 11 συμπεπλυκτα συμβαίνειν 30, 4

— τὰ συμβαίνοντα 31, 15, 20 (εονι. οἱ καιροὶ) 62, 7 τὰ περὶ τοὺς ζῶντας σ. καὶ περὶ τοὺς τεθνεῶτας 31, 33 πολλῶν συμ-

βαίνοντων ἀπὸ τῆς τύχης 30, 5 κατὰ συμ-

βεβηκός 80, 12 145, 6 (ορρ. καθ' αὐτό) 80, 17 137, 34 138, 2, 13 142, 10 sqq.

(ορρ. καρίως) 169, 21 συμβάλλειν 86, 24 συμβάλλεσθαι med. 31,

3, 6 59, 23 sqq. 60, 4 sqq. 61, 14 62, 14 155, 4

συμβιοῦν 120, 24 166, 9

συμβίσθαις 166, 8 (εονι. συνουσίᾳ 163, 21 σύμβοσίος. συμβούλους παρακάλοσθεν 73, 7 συμφεταβάλλειν 28, 25

συμμετετατιθέναι. συμμετετατιθέντες κατὰ τὴν ἀντῶν γρείαν τὴν εὐδαιμονίαν 9, 19 οἱ συμμετατιθέμενοι τοῖς ἔθεσι τῶν συγγνωμένων 29, 30

συμφετερία. ἐν τῇ τῶν πατέρων σ. 44, 18 περὶ τε πάθη καὶ πράξεις καὶ τὴν τούτων σ. 42, 22 εἰς σ. τὰ τῆς ψυγῆς πάθη κατατήσαντας 1, 5

σύμμετρος 71, 19 εἰς ἡ διάμετρος σ. 73, 20 τὸ σ. (εονι. μέσον) 20, 7 σύμμετρα (ορρ. ἐλάττων καὶ πλείων τῶν ικανῶν) 41, 12

σύμπασις. σύμπασιν (ἀρετὴν) 111, 28

συμπεῖσθαι. οὐπ' ἄλλων συμπειθονται 120, 12

συμπεραίνειν. passiv. 97, 18 177, 7 ἐξ ἀναγκαῖων ἀναγκαῖον σ. 7, 1 72, 11

συμπέρασμα 12, 19 21, 23 (resp. ἡ πειθόλησος πρότασις) 127, 16 σ. εἴρηκε (ορρ. ἀποδιδώσι τὴν αἰτίαν) 49, 6 ἐποίειται σ. 49, 8

συμπερασματικός. τοῖς συμπερασματικοῖς ὄροις 49, 3

συμπεριλαμβάνειν. συμπεριειληγρέναι 71, 2

συμπλεῖν. οἱ συμπλέοντες 61, 3

συμπλέκειν δύο κακίας 96, 24

συμπληροῦν. τίνα τὰ συμπληροῦντα τὸ τέλος 15, 13

συμπλωτήρ 184, 8

συμπράττειν 24, 12 τῷ σ. τῇ φύσει 32, 31 τῷ γρόνῳ πρός τὴν ἐπίδοσιν συμπράττοντος 19, 24 συμπραττούμενος τῆς ψυγῆς 34, 12

σύμπτωμα. μεγάλα συμπτόματα συμβαίνειν 30, 4

συμφανής 26, 28 ἐκ τοῦ λόγου συμφανές 111, 7

συμφέρειν. τὸ συμφέρον 64, 7, 19 sqq. 67, 31 τὰ συμφέροντα 64, 5, 10, 14 συνήνεκταν οἱ φύλοι 24, 11

συμφύρω. ἐν ταῖς μεγίσταις σ. 16, 12 ἐπ'

ἄλλοτρίαις σ. 55, 17

συμφύή. συμφύέστερον εἶναι 102, 7

συμφύρειν (εονι. μαργάρειν) 101, 30

συμφωνεῖν. ὡς ἐπὶ ἡγούμενος συμφωνήσας 185, 33

συμφωνία 185, 36

σύμφωνος 70, 14 94, 15 119, 21 συμφωνο-

τάτη 71, 30

- συνάργειν 32, 2 147, 31  
 συνασπίνειν 71, 8 (comi. ασπεσίθαι) 68, 30  
 συνασπίνεις τῶν παντὸν συνάσπισις γνόμονεις  
 ἐκποτίσις 79, 32 (dist. αἴτιος) 79, 33  
 συνασπόνθαι 70, 27, 31 136, 15  
 συναλλάσσειν (resp. διαλύειν) 185, 17, 19,  
 26  
 συνάπτειν 169, 14 (comi. προσαπτεῖν)  
 173, 15 πάντα συνάπτει εἰς κατῆ 167, 22  
 συναρθίηνα (comi. συναρθροῦθναι) 163, 22  
 συναπέσιον 149, 25 150, 29 173, 11  
 συναρμόμετον 16, 34 17, 8 16, 26  
 συναρμόζειν 22, 6, 19 29, 33 166, 8 συναρ-  
 μοθήναι (comi. συναρθίηναι) 163, 22 συνάρ-  
 μοσται ἀλλήλοις καὶ οὐ διέσυνται 174, 14  
 συναρθέειν 148, 17  
 συναρτημένειν 171, 22, 25 (comi. συζῆν)  
 102, 9 171, 30  
 συναρθέζειν. οὐ συναρθέεται τὰ ταῦτα τῶν  
 συναρθηκότων 169, 20 οὐ συναρθέεται  
 τρίτα εἰς τοῖς πολλοῖς 174, 26  
 σύνεγγυες 68, 27 69, 1  
 συνειδένειν ἔμωτῷ 23, 9 109, 8, 10  
 συνεισφορά. συνεισφορᾶς γενομένης παρὰ  
 τῶν πολιτῶν 73, 22  
 συνειρράχειν 71, 3  
 συνειρριψάν 68, 30 74, 33 85, 21 (comi.  
 ἐπιψηφίζεινθαι) 75, 4 σ. τῷ λέγον 119, 20  
 δὲν τῷ τῷ συνειρριψάν τῷ δρεῖν 71, 8  
 συνέπειται 22, 24  
 συνεπικοσμεῖν 30, 16, 18  
 συνεργεῖν 159, 22, 25  
 συνεργός. γρῦπναι τῷ θηρῷ συνεργῇ 85,  
 18 συνεργά (dist. ἀναγκαῖα, comi. γρή-  
 ρα) 27, 28  
 σύνεσις. τῆς φυσικῆς συνέσεως 109, 28  
 συνέχειν 160, 5 τὴν τοῦ παρόντος σ. σύ-  
 στασιν 33, 11  
 συνεγένει. ἐπὶ τὸν συνεγένει τοῖς εἰρημένοις  
 λέγον 9, 3 τῶν νοσηράτων τοῖς συνεγένει  
 135, 7 πυρετῷ συνεγένει 135, 7 συνεγένει  
 150, 29 τὸ συνεγένει τῆς φράσεως 4, 12  
 συνηγορεῖν 27, 29 79, 12 συνηγορεῖται τῷ  
 λέγον 151, 9  
 συνηγόνειν 121, 31  
 συνήθεια (comi. πεῖρα) 168, 1  
 συνήθης 182, 30 (opp. ἀσυνήθης) 121, 25  
 συνήθως εἰώθαπεν 68, 31  
 συνήγκητη (comi. ἡγάλτη) 123, 18  
 συνίσταναι. συστῆσαι 38, 19 συνίσταται  
 (scil. ἡ ἡγάλτη) 165, 14 δὲ σύμφατος καὶ
- φυγῆς συνέστηκεν 75, 15 τὸ πᾶν καθ'  
 ὑποτάχτη συνεστάναι 160, 25 τὰ φύσει  
 συνεστάσια 37, 14 τῶν ἐν φύσεις συνεστά-  
 των 1, 10  
 συνηναπηγένειν. οἱ συνηναπηγόντες 184, 8  
 συνητειεῖσθαι 7, 8 22, 16  
 συνηρατικός 140, 30  
 συνηρατία (comi. ἡγάλτη) 170, 32 (comi. συν-  
 βίωσις) 163, 21  
 συνταράττειν 31, 29  
 συντάττειν. συντεταχμένοι πρὸς τὸ κέρδος  
 166, 4  
 συντείνειν. τὰ φύσεις συντείνοντα 2, 8 τῶν  
 εἰς τὸ τέλος συντεινόντων καὶ φερόντων  
 162, 14  
 συντειχέναι. ἐν πολλῶν ἐνεργετῶν σύνθετος  
 19, 4 τὸ ἐξ ἀρχῶν ἄπειρο σύνθετον 75, 10  
 συνυπάρχειν 38, 10  
 συνυφόρος 22, 8, 15  
 συνυπονομεῖν 43, 20 161, 3  
 συνύπνυμος 59, 32 συνωνύμως κατηγορεῖ-  
 σθαι 59, 9  
 σύστασις. τὴν τοῦ παρόντος σ. 33, 11  
 σύστημα 2, 19, 22  
 συστεγία 13, 12 sqq.  
 συστρατιώτης 180, 24 181, 9  
 σφαῖται 107, 21 εἰ δὲ λίαν σφαῖται ἐσται  
 73, 30  
 σφαῖταιον 65, 4, 25  
 σφάλλεσθαι 24, 19 116, 7  
 σφάττειν 31, 28  
 σφόδρα (opp. ἡρέμα) 65, 26 σ. σεμνόνταν  
 13, 7 τῷ σ. εὐτελέτῃ τῆς ἐσθῆτος ὀλο-  
 χονεύεσθαι 124, 25 σ. ἐνδέξοις πίστει  
 76, 31  
 σφόδρες 61, 33 ἐπιπληγῆς σφόδρα (opp.  
 πρεστί) 36, 8 τῷ σφόδρατῇ γραμμένος  
 λέγον 153, 15 — εἰ τις σφόδρως ἥττάται  
 133, 15 sq. μηδὲν ἔχαν διώκειν μηδὲ σ.  
 131, 26 (opp. ἡρέμα) 65, 9 σ. καὶ καὶ  
 ὑπερβολήν 131, 24  
 σφόδρωτης (comi. ταχυτής) 134, 25 (τῆς  
 φύσεως) 134, 22  
 σχεδὸν μάλιστα 169, 32 σχεδὸν πᾶσαι sim.  
 21, 2 31, 8 37, 8 39, 35 62, 30 65, 21  
 σχέσις τῆς οὐσίας πρὸς ἄλλο τι 11, 27  
 σχῆμα. δὲ χάριν ἀντοῖς τοῖς γράμματιν ἢ  
 τοῖς σχήμασιν 89, 24  
 σχέτειν (opp. φθείρειν scil. τὴν ἀρχήν) 136,  
 16 σχετικός (opp. ἀποκτενόντι) 65, 20 τοὺς  
 ἔπειτα πατρίδας 24, 15

- τώρα μέμψοντος 75,13 τοῖς κατα φύσιν δια-  
κειμένοις σώμασι 75,30
- τωματικός, ζῆται σ. (comi. ψυχή) 76,4  
sim. 144,17 ἥδοναι σ. (opp. ψυχή) 43,15
- τωρείτης 56,29,34
- τωρός 56,34 57,1,2
- τωτηρία 60,25 (comi. φυλακή) 159,19
- τωφρονεῖν 53,29
- τωφρονικός, τὰ τωφρονικά ποιεῖν 80,9
- τωφροσύνη 87,33 (opp. ἀκόλαστα) 10,5  
21,7 39,24 γρῆσθαι τῇ σ. 53,30
- τωφρών 108,9 132,3 (opp. ἀκόλαστος)  
29,31 88,31 (comi. δίκαιος) 1,4 (dist.  
ἐγκρατής) 36,1
- τάλαντον 106,2,22
- ταπεινότης 115,27
- ταράττειν 53,33 οὐ δεῖ ταράττεσθαι 50,2  
70,14 162,5 τὸν λόγον ταραττόμενον ὑπὸ<sup>τοῦ</sup>  
πάθους 141,3
- ταραχώδης 143,22
- τάττειν. ὡς ἐν γένος τεταγμένα 160,30 ὁ  
κατὰ τὸ ἔναντίον ἄλλον τεταγμένος 56,4  
κατὰ τὴν ἔλειψιν τέτακται 158,14 140,1  
ὁ κατὰ τὴν κακίαν τεταγμένος 52,7 κατὰ  
τὴν ὑπερβολὴν τεταγμένος 51,34 53,6  
110,20 cf. 139,23 — ὁ λόγος τάττεται  
94,17
- ταύτη (resp. ἡ) 1,6,11 13,2
- ταυτότης. ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς τ. 184,18
- τάφος 107,12
- τάχις 46,12 82,5 τάχ' ἂν εἴη εἰλογῶν 20,  
27 τάχις ἂν τις ὑπὸλθεῖ 69,24
- ταχυτής (comi. σφύδροτης) 134,25
- τείνειν. τὰ εἰς τὰς ἄναγκας γρεῖται τεί-  
νοντα 115,1
- τείχος. ἡ τείχη τῇ πατρὶ περιβάλλεται  
104,3 τειχῶν ἀνατονάς 107,8
- τεκμήριον 6,13 54,19 64,11 145,14 167,9  
171,21
- τέκνον. τέκνων γεννητής 76,29 τέκνα  
τέκνων 16,26
- τεκνοποίη 184,29
- τεκτονική 148,32 τὴν τ. περὶ πέλευν ἡ  
πρόσων 42,17
- τέκτων 19,29,31
- τέλειος. ἡ ρῆ τ. ἐν ὀτωροῦν ἐπιτηρεύματι  
καὶ λόγῳ 19,20 τῶν τ. ἀνδρῶν τινες
- 70,29 τὰς τ. ἀρετὰς 40,11 ἐν τ. βίῳ  
19,5 ἡ τοῖς φυτοῖς καὶ ἐμβόλοις καὶ  
τελείοις 35,9 τὸ αὐταρκεῖ τέλειον 16,6  
— τοῖς τελείοις ἀγαθοῖς 158,20 — μει-  
ζων καὶ τελειοτέρα εὑδαιμονία 6,20
- τελειοτέραν (opp. ἀτελειστέραν εὑδαιμονίαν  
8,27 τῶν τελειοτέρων 7,32 τελειότατον  
4,10 (comi. ἀριστῶν) 151,15 (comi. πρω-  
ταρ) 4,7
- τελειότης 4,9 ἡ ἀρετὴ τ. φύσεως 47,16
- τελειοῦν. τελειοῖ τὰς ἀρετὰς ἡ φρόνησις  
38,2 ὀνύεται μᾶλλον καὶ τελειοῦται 148,  
22 τελειοθετῶν τῶν ἀρετῶν πατῶν  
111,19
- τελειώσις. κατὰ τελείωσιν τῆς φύσεως  
147,6
- τελευτᾶν. τελευτῶν ἐξεκάγγασεν 133,18
- τελέως 101,19 cf. τέλειος
- τέλος (comi. συνόπτει) 118,1 (diff. τελεύτα-  
τον τέλος) 15,18 τὸ σῦ ἔνεκα τ. 10,24
- τῶν πρὸς τὸ τ. 15,22 τ. δι' οὗτοῦ αἱρε-  
τῶν (opp. δι' ἔτερον) 15,20 ἀνθρώπουν  
τ. 2,12 τὸ θέτον τ. 14,19 τὰ συμπλη-  
ροῦντα τὸ τ. 15,14 πάσης πρακτικῆς  
ἐπιστήμης τ. πρᾶξις 8,19 τελείστατον τ.  
καὶ ἀπλῶς καὶ πορίως 16,4 τ. καὶ κυ-  
ρίως τέλος καὶ τελειότατον τ. 15,18 τέλη,  
παρὰ τὰς πρᾶξις 4,21 τὸ ἀκρότατον τῶν  
τ. 9,11
- τελέωνται. πορνοβοσκοί καὶ τελῶναι 102,21
- τέμενος. τεμένη θεῶν 115,8
- τέμνειν 61,34
- τερατώδης. τὸν παντελήν καὶ τερατόντη,  
τὴν μορφὴν 25,4
- τετραγωνίζειν. τετραγωνίζεται 49,5
- τετραγωνισμός 49,4,6
- τετράγωνος. οἱ τετράγωνοι λίθοι 30,2  
ἄνευ δὲ ψύρηος τετράγωνοι 29,34 τετρά-  
γωνοι 49,6,9 71,18 (opp. ἐπερόμηκες)  
13,16
- τέγνη 2,15 sq. (comi. παραγγελτά) 40,31  
(comi. πρᾶξις) 15,19 (opp. δέξα) 72,30  
(opp. ἐπιστήμη) 2,21 βάναυσον τέγνη  
μεταγενετέται 110,13 μεμέται ἡ τέγνη  
τὴν φύσιν 47,15 τέγναι (comi. μέθοδοι)  
3,31 τ. ἀκριβεῖς (dist. τ. αὐτάρκεις) 72,  
11,19 ποιητικάτε θεωρητικά 2,18 κει-  
ρουργικά τέγνας 101,21 τῶν τεγνῶν αἱ  
ἐπιθέσεις 19,22 τ. ποιητικά (opp. ἐπι-  
στήματε θεωρητικά) 73,3 ὅγμουργοι τῶν  
τεγνῶν 2,26 τὰ ὅπε τὰς τέγνας 73,1

- τεγμανός. λόγοι τ. 2, 26 τ. θεωρήσαται 72, 32 τ. ποιήματα 3, 1 τεγμέτης 101, 25 ἡ ἀκριβέστατος τ. 7, 1 τηγνικαράτα 145, 9 τεθένται 66, 32 ἐν γρήσει θεῖνται 22, 10 — τεθεῖσαι τοὺς ἀγῶνας 25, 29 τὸ δέρμα 11, 16 τὴν εὐδαιμονίαν 8, 26 10, 16 22, 5 τέλος τὴν ἥδου ἡ 10, 18 τετράρη τῆς ἥδους βέλτιον 146, 15 τὰς ὕδατας 11, 12 ὄμματα 42, 8 σκοπὸν 5, 16 117, 30 τὰ τέλη 73, 10 — θετέον 6, 23 18, 12 23, 25
- τετράχι (opp. ἀτεμάχια) 10, 20 γονεῖς τ. 20, 14 σὶ πολλοὶ τεμνόντες τὸν ἀπολαυστικὸν φύον 10, 17
- τετράχι 109, 35 (opp. διεπάθεος) 84, 5 ἢ τ. ἐπὶ τοῖς τεμνόσιν ἔστιν 10, 19
- τετρηγάκια 181, 20
- τετρικός (dist. ἑπτακόντες) 32, 21 (comi. θεῖος) 1, 8 τίμιον (opp. ἀναγκάσιον) 1, 3 τίμια (dist. καλά) 32, 10 — ὄντος τοῦ ἀληθινοῦ τιμέον 54, 3 πᾶσα ἀργὴ τίμιον 34, 3 μαζάριον ἡ εὐδαιμονία καὶ ὡς ἀληθῶς τ. 34, 14 τίμια ὅσα ἀργῆς ἔχεται 32, 10 τ. τὰ περὶ τοὺς θεούς 106, 13 τιμωτέρα ἡ σοφία τῆς πολιτικῆς 2, 4 τιμωτάτον τὸ τέλος 4, 20 ἐν ταῖς τιμωτάταις διάγουσιν ἐνεργεῖται 29, 21
- τιμωροράτια 181, 20, 22
- τιμωροράτικός 182, 21 183, 7
- τιμωροράτης 182, 8
- τιμωροτεῖσθαι 120, 2 127, 12, 13 128, 12 τ. τοῦς ἀδικοῦντας ἥμας 85, 32
- τιμωροῖα 120, 2, 9
- τιτερώσκειν 85, 15 87, 14
- τοῖνυν 152, 26 154, 19 al.
- τοιοῦτος. φαίνεται τοιοῦτος ἢ τοιοῦτον 78, 32 sim. 79, 20 τοιοῦτος — σίας 118, 2 131, 5 τοιαῦτα — σία 110, 18 ὅσα τοιαῦτα 13, 28, 29 τοιαῦτα ὡς τ. e. praesente 17, 9 e. Aoristo 31, 21
- τόκος 185, 18, 19, 26 ἐπὶ πολλῷ τόκῳ 102, 22
- τοκηρηρός. τοκηρηρὰ δρῶντες 85, 25
- τοκηρητικός εἰς τοὺς κανδύνους 83, 20
- τορμή 32, 17 (comi. καῦσις) 142, 12 144, 11 162, 19
- τόξον. τρυπανόμενος τόξῳ 77, 22
- τόπος 16, 34 διερχόμενοι ὁ τ. 17, 3 συγ- /ρήται τῷ τόπῳ 17, 8
- τοσαυταγμός 38, 22
- τοσοῦτος. τοσοῦτον ἀπέγει 14, 31 τοσοῦτον — ὅσον 8, 7 35, 21 52, 24 137, 10 ἐπὶ τ. — ἐψ' ὅσον 128, 15 κατὰ τ.— ὅσον 88, 3 τοσοῦτον ὥστε 31, 18 32, 7 ἐπὶ τ. ὥστε 8, 1 63, 27
- τότε (opp. νῦν) 33, 28 53, 2 — τότε ὅτε 61, 12, 13 62, 16
- τοτοτεῖσται 4, 13, 22 8, 5 10, 29 11, 2, 24 17, 13 18, 2 20, 9 21, 20 22, 13, 17 23, 15, 20 25, 12 26, 2, 15, 26 30, 32 39, 33 74, 4, 30, 32 83, 1, 18 84, 28 85, 1, 4 87, 10 101, 2 105, 20 115, 12 117, 25 125, 31 129, 27 138, 9, 25, 31 142, 31 151, 12 167, 30 170, 3
- τραχυθός 117, 5
- τρέπεται ἐπὶ τὸ δεῖν 36, 14 ταῦτα εἰπόντα τρέπεται ἐπὶ 29, 5
- τρέφεται. τρέφεται (comi. αὔξεσθαι) 35, 8 τὸ ἡρέμα τρέφεται 69, 38
- τρέγεται. δραμεῖται 115, 16
- τριάκοντα σὶ τ. 60, 27
- τριγύμνων 20, 12 72, 14, 17 αἱ τοῦ τ. τρεῖς γυμναῖ 51, 18
- τριγύραρχος 103, 31
- τριττέος. τριττὴ τὴν φύλαν 184, 35
- τριγύρη 21, 27 161, 20
- τριγύρης. τριγύρης 2, 16
- τροπή. τροπαῖ (scil. ἀτροφων) 71, 22, 29 εὐρύθμιος τοῦ ὕψους τὰς κυνῆσις καὶ τὰς τροπάς 125, 5
- τρόπος. τρόπον τούτο 88, 6 τὸν αὐτὸν τρόπον 131, 22
- τροφή. ἀνάδοσις τῆς τ. 147, 22 αἱ διὰ τῆς τ. ἡδοναὶ 147, 2 ἡ γκυνεῖα τ. 69, 38 τῆς ἔνηρᾶς τ. ἐπιθετία καὶ τῆς ὥρᾶς 91, 9 ἐν τ. λατρεῇ ἐπιστήμῃ 12, 26 τῶν εἰς τ. διθύρων ἄλλαις γυναιξὶν 179, 32
- τροχός. κανὸν ἐπὶ τοῦ τ. κατατείνεται 152, 5
- τροφητής (comi. μαλακός) 132, 34
- τρυγάνειν (dist. ἑπτεσθαι) 112, 15 ἡγεθοῦ τοὺς τ. 33, 26 συγγάρητος 64, 11 77, 13 sqq. ὁ τοχόν (opp. ὁ σπουδαῖος) 18, 20 τρυγότος (comi. μητών) 19, 19 τὴν τρυγοῦσσαν διέψαν 131, 5 τὸ τοχόν 76, 6 τὰ τρυγότα 110, 14 εἰ σύντοις ἔτυχεν 138, 32 151, 16 κανὸν σύντοις 119, 16 ἐστὶ τρυγάνουσα 64, 24 ὡς ἂν τοχή ἔκαστος ἔχων θια-θέσεως 82, 4
- τύπος. ἀγαπητὸν κανὸν τύπῳ εἰπεῖν 7, 19 ὡς τ. εἰπεῖν 109, 22 τ. λαβεῖν 87, 31 164, 6 τ. λόγον κοινὸν λαβεῖν αὐτὸν 164, 11

- λέγει τ. 41,3 τ. λέγεται 40,18 τ. περιγεράθμα τὸν ὄρισμόν 19,15 (ορρ. ἀκριβῶς) 19,6 56,28 (ορρ. καθόλου) 120,26 πλάτει καὶ τ. 57,3  
τύπτειν 59,27 77,11  
τυραννικός ὑπερηφανίαν τυραννικήν 175,8  
τυραννίς 181,25 τυραννίδων καταλύσεις 24,10  
τυραννοκτονία 51,8  
τύραννος 59,20 61,7 24 80,16 τυράννου γυναικαὶ διαφθείρεις 50,3 προστάξαντος τοῦ τυράννου 61,18 τυράννους προθύνεταις πολεις καὶ ιερὰ συλλογαὶ 102,26 τοὺς τυράννους καὶ τοὺς βασιλεῖς 100,13  
τύχη 80,1 εἰ μὴ μεγάλῃ ἀνάγκῃ καὶ τύχῃ τινὶ καταληφθείεν 87,30 — (εονι. προσάρεσις) 28,26 31,9 (ορρ. φύσις) 72,7 — διὰ τύχην 25,27 67,3 (ορρ. διὰ ἀρετῆν) 26,10,13 αἱ τῶν ἐνγάρων τύχαι 31,4,6  
ὑβρίζειν 127,16,17 128,11 (ορρ. ἀρθροῦν) 31,12  
ὑβρις. τὸν οὐδὲν παρασχεῖν τῷ τυράννῳ εἰς ὕβριν 61,24  
ὑβριστής. ὑβριστὰς καὶ ὑπερόπτας 112,20  
ὑγιαίνειν 69,10 οἱ ὑγιαίνοντες 145,31 (ορρ. οἱ ψάρινοντες) 145,33  
ὑγίεια (ορρ. νόσος) 5,24 al. (εονι. εὐαίσθησία) 34,32 (εονι. εὐεξία εὐαίσθησία) 144,17 οἱ κοινή (ορρ. ἡ ἀνθρώπου) 14,22 τὰ ἀγαθά, οἵς ἔστιν εὖ καὶ μὴ εὖ γρήσασθαι, οἷον πλούτον καὶ ὁ. 5,28 ὑγιείας διατηρητικά 14,3  
ὑγιεινής. ὑγιειά (ορρ. νοτερά) 3,6 ὑγιειά λέγοντες 14,4  
ὑγρός (ορρ. ἔγρος) 91,9 τὸ ὑγρόν 180,16  
ὑγρότης. ὥντα τὴν πολλὴν ἀποβάλλην ὑγρότητα 180,18  
οὐδέ. τὸν οὐδὲν παρασχεῖν τῷ τυράννῳ εἰς ὕβριν 61,23 τοῖς οὐέστιν 180,5 τοῖς οὐεῖσιν 46,4  
ὑλακτεῖν 127,7  
ὑλη (εονι. ὑποκείμενον) 42,17 ὑλῆς λέγον τὴγον (εονι. ὑποκείμενον) 42,23 τῶν ὑποκειμένων ὁ. τοῖς ρειθόδοις καὶ τοῖς ἐπιστήμασι 6,31 κατὰ τὴν ὑποκειμένην ὅ. 7,23 cf. 19,27 περὶ ὑλῆν τὴν ἀνθρω-
- πίνην (εονι. πράξεις τὰς ἀνθρωπίνας) 7,6 οἵς γρωμένη ὡς ὢλη 105,13  
ὑμνεῖν 33,12  
ὕμνος (εονι. ἔπαινος) 33,9  
ὑπαγορεύειν. ὅπερ καὶ ὁ λόγος ὁ. 81,10 ἀν μὴ ὁ λόγος ὁ. 119,24 ὁ λόγος εὖ ὁ. 48,17 ὡς ἀν ὁ δρός λόγος ὑπαγορεύειν 40,13  
ὑπαρχεῖν. τὴν ὅ. ἔχει ὀλιγοχρόνιον 173,21  
ὑπάρχειν. ὑπάρχει πάντα ταῖς ἀρίσταις ἐνεργεῖσις 23,25 ὑπάρχον ἐκ φύσεως 17,31 τὰ ὑπάρχοντα τῇ ἀρχιτεκτονικῇ 6,2 πάντων αὐτῷ ὑπαρχόντων ἀρθρίνος 16,16  
ὑπεναντίος. ὑπεναντίον αὐτῷ λέγοι ἀν 78,10 τὸ ὁ. τῷ ὀρθῷ λόγῳ 44,14,23  
ὑπερατρεῖν 25,9  
ὑπερβάλλειν. ἡ ὑπερβάλλει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν 61,32 ὅταν ὑπερβάλλωσι τοῦ δέοντος 154,9 ὅπερ τῆς ὑπερβάλλοντος δυσγενείας 24,30 τῶν ὑπερβαλλούσων ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν μὴ ἀναγκαίων 128,16 ὑπερβαλλούσας πανοπραγίας 16,17 ὑπερβαλλοντα (ορρ. ρεμετρημένα) 43,26 ὑπερβαλλόντως 53,13 54,32 (εονι. ρυανιώς) 158,15  
ὑπερβολὴ 20,4 al. ὁ. θερμοῦ 128,18 σεισμῶν ὑπερβολὴν ἡ περιωνῶν 52,6 cf. 82,8 ὑπερβολῆς ὑπερβολὴν 50,18,27 ἐπιτεινομένης τῆς ὁ. καὶ ἀνειμένης 48,8  
ὑπερεμπιπλάναι. ὑπερεμπίπλασθαι 91,16  
ὑπερηφανία (εονι. μεγαλαγύλα) 152,11 ὑπερηφανίαν τυραννικήν 175,8  
ὑπερθετικόν. ἐν τῷ ὑπερθετικῷ λεγόμενον 110,30  
ὑπερκείσθαι. ὑπερκείσθω εἰς τότε 53,2  
ὑπερμερεγμένης δυστυχήματα ὁ. 30,8  
ὑπερβεβαρίνειν. ἐν ὑπερβεβανῇ 180,18 οὐχ ὑπερβεβανῆναι βούλεται ἀλλὰ πρὸς τὸ μέσον ἔλθειν 180,16  
ὑπερόπτης. ὑβριστὰς καὶ ὑπερόπτας 112,21  
ὑπεροπτικός τῆς παρὰ τῶν πολλῶν τιμῆς 109,5  
ὑπερορᾶν 111,2,4  
ὑπερογή 18,23 τὴν πατρικὴν ὁ. 178,8  
ὑπερπληροῦν 91,35  
ὑπερτιθέναι 28,27 160,26  
ὑπερυγράνειν. εἰ ὁ ἀληρ ὑπερυγρανθεῖν 180,17  
ὑπηρέτειν 59,20 οὐχ ὑπηρέτητε τὸ προσταγήν 60,29

- Επινος, δ. δ. ἀργία 35, 12 ὑπάλειπεν ἐν τοῖς  
δ. 29, 26
- Επογράφειν 2, 22, 51, 30, 92, 6
- Επογραφή (dist. ἀρθρής ὑπότιμος) 75, 17  
161, 3
- Επογράφεις, τὸν ἔξ δ. θάνατον 81, 27
- Εποδέχεσθαι 100, 2
- Εποδημα 18, 20 sqq. 17, 9, 105, 3 ἔργον των  
τιμῆς δ. 17, 23
- Εποθεσεις, ἔξ δ. 52, 31, 174, 6, 179, 12 καθ'  
119, 32, 173, 10
- Εποιεινταιρίς, τὸ ὑποθετικόν 18, 27 — δ.  
ἰδίος κατὰ ὑποθετικόν 12, 20
- Εποκειμέναι, ὑποκειμένον (comi. 3ης) 42, 17  
(comi. 3ης ἀργον ἔργον) 42, 23 κατὰ τὴν  
ὑποκειμένην 3ηγον 7, 23 cf. 19, 27 τὸν  
ὑποκειμένον ὅλον 6, 34 κατὰ τὸ ὑπο-  
κειμένον πρᾶγμα 7, 24
- Επολαμβάνειν 25, 22, 25, 66, 6, 157, 14 δι-  
καλῶς ὑπολαμβάνοντα 154, 1 τάχα ἡν-  
τὶς ὑπολαβόν 69, 24 δι δι ὑπολαμπέον  
98, 6
- Επολείπειν, τὴν φύσιν ὑπολείπειντην 115,  
11
- Εποληψίας, δι ὑποληψέν κακοῦ ἢ ἀγαθοῦ  
44, 22 μετὰ τὰς ὑποληψίες (dist. πρὸ τῶν  
ὑποληψεων) 45, 4
- Επολιτικας, ἐνέργεια τῆς δ. ἐν ἡμῖν φύσεις  
καὶ ἔξουσι 145, 10
- Επομένειν 60, 21, 130, 32 πηδὲν δ. 41, 15  
δ. τὰ δεινά 42, 4 δ. τὸ δίγενον ἐπὶ τῷ  
καλῷ 60, 20 cf. 60, 25 61, 2, 5, 29 ὑπο-  
μεντέον 61, 25, 26, 35
- Επομενεταιρίς, ζεῖται ὑπομενεταιρίδις παρέγοντα  
87, 32 — ὑπομενεταιρίτας 81, 17
- Επομενητικός 84, 28, 87, 7
- Επομητηρίσκειν 5, 6, 12, 22, 20, 30, 48, 21,  
24, 119, 15, 120, 27 ὑπομητέον 40, 10  
118, 14
- Επομηνησίας, ἐπαγωγῆ ἢ διωσ θ. τοι 20, 23  
Επονοιας, τὸ μετ' ὑπονοίας σκόπτειν 125,  
34
- Εποπέπτειν τῷ ὄρεμῷ 62, 28
- Εποτέσσεταιν, τὸν ὑποτεσσεμένον ἔνεκεν  
1, 33
- Εποτέθεσθαι, ἡ ἥθική ἀρετὴ τὸ τέλος ὑπο-  
τίθεται τὴν εὐδαιμονίαν 136, 20 ἀν χρη-  
τίσθεν ὑποτίθεται τὸ τέλος 136, 18
- Επουργεῖν 7, 18, 183, 19
- Επουργίας φυσικὴ ὑπουργία 176, 20
- Εποφέρεσθαι, πᾶν ὁτιοῦ ὑποφέρουσιν 102, 23
- Επτερος ει. πρότερος
- Εφηγεισθαι 141, 25
- Εφηγειτης τῆς κατασκευῆς 141, 25
- φαλακρός 56, 32 sqq.
- φανερός 16, 8, 32, 19, 35, 31, 65, 2, 130, 23  
(comi. γνώριμος) 9, 31 φανερῶς 11, 27  
φανερώσειν 41, 9
- φαντάσειθαι 56, 3 ἐφαντάσθησαν 131,  
20
- φαντασία 45, 2, 79, 7, 9, 127, 12, 153, 6 ἐκ  
τῆς φ. (opp. κατὰ τὴν φύσιν) 79, 11 ἀκο-  
λουθοῖσι τῇ τοῦ ἡρεύς φ. 134, 20, 21 εἰς  
τὴν παρακειμένην φ. 99, 11 κατὰ τὴν φ.  
79, 9, 117, 25, 138, 20 διαφανέστεροι κατὰ  
τὴν φ. 162, 29 φαντασία ἔγειν 113, 31  
φαντασίαν παρέγειν 83, 27 99, 12 φαν-  
τασίας ἀρρετεῖς 139, 6 διαφέρειν κατὰ τὸν  
φ. 35, 13
- φαρμακευτικός, φαρμακευτικός *pharmacei-  
cicus* 103, 24 sqq.
- φαρμακον, δ. τὸ φ. δούς 65, 6 τὸ τούρνες  
φ. εἰς τόδε τὸ γόνητρα ἀρρώττει 21, 10 ἐν  
φαρμάκου μορίᾳ 123, 4
- φάτις, οἴησιν τοῦ νοῦ καὶ φ. 133, 6
- φάτεταιν 144, 31 δ. δ. ἔξης λέγει φάτησον  
179, 16
- φαυλίζειν 100, 13
- φαῦλος (comi. ἐπιεικής) 76, 19 φαῦλον (opp.  
πονηδάνον) 18, 22 φαῦλοις καὶ ἐμποδοφ-  
μένοις 146, 1
- φειδεσθαι, οὐδενὸς φειδεται 125, 20
- φέρειν, εἰ μέ τις μετέωρον φέρει 59, 17 ἢ  
φέρει τὸν φερομένων (resp. ἡ τοῦ πινοῦ-  
τος πρόνοια) 71, 30 φέρεται ὑπὸ θυμοῦ  
85, 15 — ἐμφελῶς φ. τὰς τύχας 108, 17  
τὰς δυστυχίας 109, 20 οἶσει τὰς τύχας  
καλλιστα 29, 28 εὐτυχηρίων 30, 21 με-  
γάλοικυμας ἡγεκαν 108, 26 — τῶν εἰς  
εὐδαιμονίαν φερόντων 25, 16 cf. 142, 2 εἰς  
μέσον φέρουσιν 115, 32 φέρει εἰς τὸ προ-  
κείμενον 39, 29 τὸ φέρον εἰς τὸ τέλος  
141, 30 τῶν εἰς τὸ τέλος συντεινόντων  
καὶ φερόντων 162, 15 ἡγεκει τοῦντορα  
ἐπὶ 53, 12 φέρειν τὸ δύομα 119, 5 πα-  
ράδειγμα φέρει 128, 23 σημεῖον φ. 145, 26  
179, 31 φ. τεκρήσιν 171, 21 — (i. q.  
συρφέρειν) 162, 25 — φέρει εἰπεῖν 16, 30  
61, 18

- φεύγειν. φυγέν (ορρ. λαζέν) 69,35 φευκτάς  
66,28
- φθαρτείας 136,23
- φθέγγεσθαι. σκόνες τας φθεγγουμένης τῆς  
έπαρχας 89,20
- φθείρειν (ορρ. οὐλέειν) 41,12 φθείρεσθαι  
(ορρ. ἔγγινεσθαι) 39,18 φθαρτός έσημεν  
157,6
- φθαρτός. φθαρτός (εονι. βεντά) 13,9
- φθονεῖν. οἱ δίκαιοι ένιστε φθονοῦσται 98,  
12
- φθονερός 55,15,20
- φθόνος 46,31 51,4 (def.) 55,15 ἀπλός ὁ  
φ. κακόν 49,30
- φθορά. ἐν ταῖς κατὰ θάλατταν φ. 81,38
- φύλακήθης 114,13
- φύλαρτος 22,28
- φύλετην. τὸ φ. πάθος τι 158,8
- φύλητος 117,3,12
- φύλητις 162,34 sqq.
- φύλια 55,2 φ. γῆται καὶ νομική 185,16  
φυσική τις φ. 178,16 ἀλλά τὴν πρᾶς τὸ  
ψεῦδος φύλαν 54,24
- φύλικός. ὅμοιον φ. ἐνέργεια 160,7 οὐδὲν  
οὕτω φύλικὸν ὡς 170,31 πράξις φύλαν  
158,8 τὴν φύλικωτάτην ἐνέργειαν 171,  
1,21
- φύλιππος 116,30
- φύλογνωτος. φύλογνωτος 91,22
- φύλοδικατος 22,27
- φύλοθεάριον 116,32 117,12
- φύλοντα 92,19 172,12,26
- φύλοντας 91,22 117,10 172,11
- φύλόνακος 23,8 101,5 117,10
- φύλονίνδυνος (dist. πουνονίδυνος) 112,28
- φύλονών 116,32
- φύλομαθής (εονι. φύλαττος) 88,10,11,17
- φύλομαθία (εονι. φύλαττία) 88,9
- φύλονικεῖν 114,1
- φύλος. τῶν ἔγγιστα φύλων 16,30 τῶν τῶν  
φύλων φύλος 16,29 οἱ φύλαται 16,20  
60,26
- φύλαττος θεωρητική 1,3 ἢ πρώτη φ.  
1,10 3,13 (ορρ. φρόντης) 37,20 τὰ  
κατὰ τὴν πρώτην φύλαττον 37,16
- φύλάττος 117,9 160,23,24 ὡς ἀληθῶς  
φ. (εονι. μεγαλόβογος) 114,23 πολιτικός  
φ. 141,23 εὐλάβεται φύλαττοφ πρέπουσσων  
εὐλαβηθείς 90,21 τῇ φ. φύται 54,4 παρὸ  
τοῖς πρὸ οὐλῶν φ. 119,4 cf. 53,5
- φύλαττομεταθητική 106,14
- φύλαττομεταθητική 117,22,27 (εονι. φύλαττομεταθητική)  
88,9
- φύλαττομετοχής 98,29 117,11 (εονι. φύλαττομετοχής)  
88,9,12,18
- φύλαττοτοποῦται 91,22 116,29 117,8
- φύλαγροματία (ορρ. πρόστις) 102,9
- φύλαψία 92,19 172,12,26
- φύλαψίς 117,10 172,11
- φύλαψίχος 91,23
- φύλετθατικός τάσθαι 81,8
- φύλος (def.) 43,31 — 45,23 46,19 81,1  
περὶ φύλος καὶ θάρροι παθητικός 118,  
25
- φύραττος 113,28 τὸ φ. καὶ ἐπαγγέλτης 54,24  
φύραττον καὶ προπομπικόν 98,13 φύρα-  
τικός ἐπιδείκνυνται 116,1
- φύραττις. τὸ δὲ ἔπειτας τῆς φ. 107,26 cf. 151,  
16 τὸ τονεγχός τῆς φ. 4,12
- φύρονταν (εονι. διαφορεῖσθαι 148,14 (εονι.  
νοεῖν) 148,13
- φύρόνημα. μετὰ φ. τινος ἐπίσταται 86,29
- φύρόνητις 40,9 (def.) 57,18 ἔντοι ἥγενται  
τὴν πολιτικήν ἐπιστήμην εἶναι καὶ τὴν φ.  
5,31 (ορρ. ἀφρούνη) 89,5 (ορρ. πρώτη  
φύλαττοφ(α) 37,20 (εονι. πορφ(α) 36,17  
37,13 τὴν φ. καὶ τὴν ἐκάστηρην πρᾶξιν ὅριζεν  
20,7 δεῖ μεγάλης φ. 62,5 δεῖ φ. γνω-  
μονίζειν τὸ μέτον 57,6 τελειοῦ τὰς ἀρε-  
τὰς ἡ φ. 38,3 φ. ἀρριτεπονική 141,26  
ἢ πολιτική φ. 141,27 ἢ φ. ραθητόν  
25,22
- φύροντας. λογικός καὶ φ. φύσει 33,5 φύρο-  
νημάτερον τὸν βουλευτικὸν μῆλον 100,3
- φύροντεῖσθαι. τοῦ καλοῦ μηδὲν φύροντεῖσθαι  
101,32 μηδὲν φύροντεῖσθαι εἰ 16,12
- φύειν. οἱ ἀπὸ τῆς ὥρης φύντες κλάδοι  
184,20
- φύλακή (εονι. λῆπτος) 97,20 (εονι. τωτηρία)  
159,19
- φύλαττετην 82,29 120,16 φύλαττομετοχή 54,  
24,27 77,25 81,9 84,33
- φύλαττοκάτικός. φύλαττοκάτικός (resp. κοιλαττοκάτικός)  
14,5
- φύλαττης 184,9
- φύσικός (εονι. ἡ πορφ(α)) 35,1 (ορρ. θειός)  
91,14 (ορρ. πολιτικός) 35,1 φ. διά-  
θετις 119,12 145,31 φ. διαθέτεις καὶ  
ζεῖται 144,16 κατὰ τὴν φ. ἐπιτηδευτήτη  
καὶ δύναμιν 53,12 φ. κατατάσσεις 141,17  
ὅριζεται φ. καὶ κονταὶ 128,15 ὅρμη φ. 3,1  
τακέτεις φ. 160,25 φ. τις φύλια 178,16

καθί αύτάς φυσικώς 23, 16 — ταξέψως συστατικέρας 25, 33 φυσικότερον 128, 16, 18, 19  
 φυσιολόγος, οι φυσιολόγοι 156, 13  
 φύσις (coni. σύσι) 26, 9 (coni. ούσια) 157,  
 13 (opp. τύχη) 72, 7 — τὴν ἀνθρωπόνην φ. 61, 33 ὁδόντων φ. καὶ γενεῶν 38, 14  
 τῇ φυσιστέρῳ φ. 54, 4 — δυνατακτήτον  
 ἡ φ. 141, 20 ἡ φ. φύλαιν μηχανῆται 159,  
 26 ἐνέργειαν τῆς θρεπτικῆς φ. 145, 23  
 τῶν ἐν φ. συνεστάτων 1, 10 ὑπάρχοντον  
 φ. 17, 31 περὶ φύσεως ἐπιστημῶν 114, 27  
 τὰ τῆς φ. ἔργα 1, 9 τῶν τῆς φ. ὅρους  
 129, 16 πρότερον τῇ φ. 11, 25 — φύσει  
 (dist. κατὰ φύσιν) 71, 29 (opp. παρὰ φύσιν)  
 38, 18, 30 ποσαργῆς τὸ φύσει 38, 10 ἀμα  
 τῇ φ. (opp. τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον)  
 12, 6 θαυματεῖ τὸν φ. γρηγορίων 19, 23  
 φύσει ἴδεται αἱ κατὰ ἀρετὴν πράξεις 23, 7  
 τὰ φύσει συνεστῶτα 37, 14 — κατὰ φύσιν  
 (opp. παρὰ φύσιν) 38, 20, 21 (dist. φύσει)  
 71, 29 κατὰ φ. διακεῖσθαι 11, 6 75, 29 sqq.  
 141, 29 sqq. 145, 33 sqq. ἔχειν κατὰ φύσιν  
 116, 3 τοῖς κατὰ φύσιν κανονιζόντοις 60, 6  
 — παρὰ φύσιν 23, 13 25, 7 59, 33 60, 1  
 146, 4 (dist. κατοδῆς) 152, 30  
 φυτόν. τὰ φυτά (coni. τὰ ζῷα) 4, 5 ἐν τοῖς  
 φ. καὶ ἐμβρύοις καὶ τελείοις 35, 8  
 φύω. ἢ πέφυκεν ἀνθρώπος 15, 7 πεφυκένει  
 67, 11 πεφυκένει πεθεσθαι τῷ λόγῳ 18, 5  
 35, 15 36, 14 ἐν πεφυκότες 10, 21  
 φωνή βραχεῖα 115, 10  
 φῶς (opp. σκότος) 13, 16

γαίειν 89, 23 (opp. δυσγερέων) 121, 31  
 γαλάν. ἀνίσιος καὶ γαλᾶ 51, 25  
 γαλεπατίνειν 127, 17  
 γαλεπός. τὸ μὲν εὐρεῖν γαλεπόν 19, 17 οἱ  
 γαλεποί 120, 16, 23, 24 ἐν τοῖς γαλεπο-  
 τέροις καὶ δυσκολιωτέροις 97, 32  
 γαλεπτής 128, 17 ὁ θυρός καὶ ἡ γ. 128, 16  
 γαλινοποιητική ὥπε τὴν ἵππικήν 4, 26  
 γαλικός 7, 4  
 γαραντηρίζειν. γαραντηρίζεσθαι κατὰ τὸ  
 μέγεθος τῆς ψυχῆς 109, 13  
 γαρίεις. εὐθύεις καὶ γαρίεντες 110, 1  
 γαριεντισμός 51, 27 (opp. πανομοργία,  
 124, 21  
 γαρίζεσθαι. παῖς ἢ παιδὶ γαρίζεται 107, 17

γάρις 46, 27 (coni. εὐτραπελεῖα) 174, 28  
 γ. ἐν τοῖς πάθεσι 46, 26 — ἀλλῶν γάριν  
 15, 22 οἱ γάριν 15, 9  
 γαῦνος 108, 10 115, 32 μογθηρός καὶ γ.  
 109, 32  
 γειρ. γειρίς τὸ λαμπάνειν καὶ διδόναι 17, 27  
 τῶν προσηγόρων τῇ γειρῇ 17, 28 τοὺς  
 ὅπλα γειρά 182, 9  
 γειροτέγνης 101, 24  
 γειρουργικός, οἱ τὰς γ. τέχνας ἐργαζό-  
 μενοι 101, 21 γειρουργικὸν pars medicinae  
 103, 24  
 γειρηγεῖν 101, 4  
 γορηγία. τὴν ἐκτὸς γ. 30, 27 γορηγίας  
 καὶ γρυπασίας 107, 9 πλεότου καὶ γ.  
 106, 25  
 γοῦς. οἱ ἐν τῇ θαλάττῃ γόεις 114, 24  
 γρεία οὐλων 159, 10 εἰ ἐν γ. εἴη πολλᾶ  
 52, 35 κατὰ τὴν αὐτῶν γ. 9, 20 γρή-  
 τιμα λέγουσιν ἀγαθὰ διὰ τὴν γ. 11, 4 τὰ  
 εἰς τὰς ἀναγκαῖας γ. τείνοντα 115, 1 διὰ  
 τὸ ἐν πολλότεροι γεγονόνται γ. 166, 1  
 γρεωστεῖν 186, 27  
 γρήμα (def.) 96, 1 γρήματα (def.) 95, 12  
 ἡ τῶν γρηγάτων γρήματις 97, 19, 24  
 γρηγατίζειν 95, 14  
 γρηγατισμός 148, 3, 1, 5  
 γρηγατιστής 72, 23 τὸν γ. βίαιον λέγουσι  
 11, 1  
 γρηγατιστικὸς βίος 10, 14 γρηγατιστική  
 72, 21 τῆς οἰκονομικῆς ἡ γ. 6, 9 ὁ πλού-  
 τος γρηγατιστής τέλος 15, 25  
 γρήσμα. μοχθηροῖς ἔλειπται γρώμενοι 39, 3  
 τῷ λόγῳ γράψενα 3, 2 γρηγάμενος τῷ  
 λόγῳ 19, 16 τοιότεροις λόγοις γρώμενοι  
 33, 12 εἰ ὄργανων γράμεσθα τῷ σώματι  
 21, 30 περιῆρθεν τῷ δρόμῳ 19, 29 θαυ-  
 μαστῇ τοι φύσει γρηγαρένων 19, 23  
 γρηγιμεύειν 185, 7  
 γρήσμα. γρήσμαν (dist. πᾶν οἱ ἔστι  
 γρήσις) 97, 14 γρήσμα λέγουσιν ἀγαθὰ  
 διὰ τὴν γρείαν 11, 4 (coni. ταυρογά, dist.  
 ἀναγκαῖα) 27, 28  
 γρήσις 74, 6 (dist. κτησία) 22, 10 97, 19  
 (def.) 97, 20 τοῖς πράγμασι, ὃν ἔστι γ.  
 97, 4 ἢ ἐπὶ πλεον τῶν ἀφροδιτίων γ.  
 23, 3 διὰ τὴν ἐλευθερίστητος γ. 15, 25  
 γ. τοῦ ἀνθρώπου 3, 12 εἰ. 69, 1 τῶν  
 γρηγάτων γ. 97, 19, 24 — τὴν γ. παρ-  
 ἔχει καλή 30, 18  
 γρόνος (coni. πεῖρα) 168, 3

- γρυπός 106, 8  
 γρῦπα 89, 24  
 γύρων. ἐν ὑπερεγορένω γύρῳ τετάγηται  
   113, 7  
 γύρος 91, 31  
 γωρίζειν 131, 13 γωριστὸν ποιεῖται τὸς  
   τὰς θέσεις τιθεμένους 11, 12 γωριστέον ἂν  
   εἴη 17, 33 γωρίζεται 132, 16 μονογ-  
   μενον καὶ γωρίζοντον 16, 8  
 γωρίς 115, 16
- φέγεται, τὸ μὴ φέγεσθαι (opp. τὸ ἐπανει-  
 σθαι) 97, 28 φέγτός (opp. ἐπανεισθέ) 89, 5  
 (coni. φαῦλος) 154, 20
- φεύδεσθαι 79, 19
- φευστής 123, 6
- φιλέσ. κατὰ φιλὰ τὰ δρατὰ ἢ τὰ ἀκοστὰ  
   ἢ τὰ οἰσθατά 90, 4 ἐν φιλῆς τῆς φιλέ-  
   ζεως 71, 4 πάθος φ. 166, 18 172, 18, 31  
   ἐν φιλοῖς τοῖς πάθειν 55, 7 κατὰ πον-  
   τητα φιλήν 165, 21 — ἐπιθυμία τοῦ ἡδεῖς  
   φιλῶς 46, 3
- φόρησ. ἀνεύ δὲ φ. τετράγονον 29, 34 ἔπαι-  
   νος καὶ φ. 61, 30 sq. 62, 12
- φορεῖν 127, 7
- φύγεσθαι 153, 14
- φογῆς τῆς φογῆς δέος μέρη 37, 3 πάθη  
   τῆς φ. 1, 5 τῆς θεωρητικῆς φ. (opp. τῆς  
   αἰσθητικῆς) 145, 21 τῆς θρεπτικῆς φ.  
   147, 1 δηγη διέξθισται ἣ φ. 141, 5
- φογικός ὁ ἔρων τὴν φ. φογήν 130, 10  
   ἕτερ φ. (coni. φορατική) 76, 4 ἥδοναί φ.  
   (opp. φορατικα) 43, 15
- φογός (opp. θερός) 154, 22
- φοθεῖν 59, 28 180, 17
- φίξ. ὡς πρὸς τὴν αἰσθητικὴν σύδειν διαφέρει  
   19, 32 τῆς φογῆς τῆς ὡς τοῦ τέλους 21,  
   17 ὡγὴ ὡς — ἄλλη ἐπειδή 11, 10 ὡς ἦν  
   8, 22 ὡς ἐν εἰ 5, 34 33, 3 147, 27
- φοταύτως 71, 17 sqq. 148, 28 157, 18 161, 1
- φοστή 18, 5
- φοτεινός 49, 12 75, 10 147, 26 153, 2 — φ.—  
   οῦτος 30, 2
- φοτεία τοσοῦτον φ. 8, 1 31, 8 32, 7 63,  
   27
- φοτέλεια. ἔνεκεν κέρδους καὶ φοτέλειας 55, 5  
 φοτελητικός (coni. φοτητική) 121, 13
- φοτέλιτρος. φοτέλιπων (coni. φοτηπών) 121,  
   18, 28 φοτέλιψα (def.) 32, 16 φοτέλιψα  
   δὲ ιδίως λέγονται τὰ δι' ἔπειρα ἀγαθά 14,  
   10

Verba ἀκολαστότης, διεξήγονοι, φροντισκοπεῖν, τιμοκρατίς desiderantur in lexicis.

## II INDEX NOMINUM

*Αἰας.* τὸν Αἴαντα ἔμυτὸν σφάττοντα Sopheris 31,28

*Αἰσχύλος.* τὸ πραττόμενον ὅπερ ἐκπεπιώνεται <λέγουσιν> ἀντούς, ὡς ἡ Λ. τὰ μωσαῖκά. Θεργ. μὲν γάρ οὐδὲ ὡς μωσαῖκά. Εἰλίθιε δὲ εἰπὼν μωσαῖκά 64,30 — Philoctetae fabulae argumentum 133, 10

*Αιναλυτικά* cf. Αριστοτέλης.

*Αιναλυτήρας.* ὁ Λ. ἔλεγεν δὲ πονεῖν τὸ ζῆν διὰ τῶν αἰσθήσεων 156, 14 sqq.

*Αινδρόνικος* μὲν εἰρηκε πάθος εἶναι τῆς φυγῆς κίνησιν ἀλογον δι' ὑπόθηψιν κακοῦ ἢ ἀγαθοῦ 44,21, 33

*Αιντισθένης.* ἐνθεὶς μὲν οὖν δοκεῖ μηδεμίᾳ ήδονὴ εἶναι ἀγαθόν, ἡς δέδηπτες φασὶ καὶ Αιντισθένης γεγονέναι 142,9

*Αἰργεῖοι.* ὅπερ φησὶ παθεῖν Αἰργείους· γῆσταν γάρ ὡς ἐπὶ Σικουώνιος καταφρονοῦντες ἀντῶν· ησαν δὲ οἱ Σικουώνιοι ἀλλὰ Λακεδαιμόνιοι· ὡς δὲ περιέπεσον αὐτοῖς καὶ ἔγνωσαν Λακεδαιμονίους. ταχὺ δέσμην ἀποστραφέντες 86,31

*Αἰριστοτέλης* 2,11 13,10, 22 24,28 33,27  
35,23 42,29 44,5 56,6 60,12 63,17 66,  
25 68,2 75,1 78,19 96,4 98,6 99,2  
104,26 108,28 109,4, 20 110,16 113,12  
119,8 123,9 133,15, 30 136,7 138,19  
139,12, 26 150,5 151,22 154,20 163,28  
170,29 174,6 — ἤγειται ὁ Λ. καὶ ὀρετὴν καὶ εὐδαιμονίαν ἀλληγον θεοῦ εἶναι, ἀλληγον δὲ ἀνθρώπου 34,23 — τημετὸν δὲ τοῦ μῆτρος τοῦτον Αἰριστοτέλους ἀλλ' Εὔδημου τὸ ἐν τῷ \* λέγειν περὶ ήδονῆς ὡς οὐδέπω

περὶ οὐτῆς διεἰλεγμένου· πλὴν εἴτε Εὔδημος ταῦτά ἔστιν εἴτε Αἰριστοτέλους, ἐνδέξως εἴρηται 151,24

(Aristoteles)

Physica	Ausc.	A 1	p. 1094 <sup>a</sup> 26	9,28
Analyt.	prior.	A 12	p. 32 <sup>a</sup> 12	7,21
				•
	post.			20,18
		B 3	p. 90 <sup>b</sup> 26	74,23
		B 10	p. 93 <sup>b</sup> 29	49,1
Topicorum		Δ 5	p. 126 <sup>a</sup> 30	124,13
Ethica	Nicomachea			
		A 1	p. 1094 <sup>a</sup> 16	8,22
		A 1	p. 1094 <sup>b</sup> 13	19,25
		A 3	p. 1096 <sup>a</sup> 6	162,3
		A 6	p. 1098 <sup>a</sup> 16	8,23
		A 9	p. 1099 <sup>a</sup> 16	42,5
		A 13	p. 1102 <sup>b</sup> 29	18,6
		B 2	p. 1104 <sup>a</sup> 24	132,2
		B 4	p. 1105 <sup>b</sup> 22	121,15
		B 5	p. 1106 <sup>b</sup> 29	119,27
		B 7	p. 1107 <sup>a</sup> 33	83,4
		B 7	p. 1107 <sup>b</sup> 3	88,2
		B 8	p. 1108 <sup>b</sup> 22	138,22
		B 8	p. 1109 <sup>a</sup> 15	116,3
		Γ 10	p. 1115 <sup>b</sup> 11	86,9
		Γ 13	p. 1118 <sup>b</sup> 8	129,12
		Δ 1	p. 1119 <sup>b</sup> 22	105,14
		Δ 1	p. 1119 <sup>b</sup> 27	101,8
		Δ 1	p. 1120 <sup>b</sup> 6	11,5
		Δ 4	p. 1122 <sup>a</sup> 25	106,15
		Δ 15	p. 1128 <sup>b</sup> 10	84,4
		Ε 10		160,11
		Ε 10	p. 1134 <sup>a</sup> 28	178,22
		Z 4	p. 1140 <sup>a</sup> 7	2,24

(Aristoteles)

Ethica Nicomachea

- Z 7 p. 1141b22 141,26  
 Z 13 p. 1144a28 140,31  
 Z 13 p. 1144b2 136,31  
 II 3 p. 1146a31 135,3  
 II 10 p. 1151b12 137,15  
 Θ 2 p. 1155b3 180,11  
 Θ 2 p. 1155b34 168,4  
 Θ 6 p. 1157b21 174,2  
 K 4 p. 1174b33 151,22

Αγιλλεία, οίον ὁ ποιητής πεποίησε τὸν  
 Ἀγιλλέα λέγοντα "φρονέω δὲ τετιμῆσθαι  
 Διός αἰσῃ" 109,11

Βάρχος (εἴρητε) τὸ πάθος τῆς φυγῆς  
 κίνησην ἀλλογον ἔγουσάν τι μέρεθος 44,  
 24

Δηλος. οὐκ ὄρθιῶς ὁ ἐν Δηλῷ ἐπιγράψας  
 "πολλιστὸν τὸ δικαστατὸν" 28,23

Δημητηρ. ἐπανοῦσι τὸν μὲν Διόνυσον διότι  
 οίον δηδοκεῖ, τὴν δὲ Δημητραν διότι παρόν  
 33,1

Διάνυσσος cf. Δημητηρ.

Ἐλληνες. οἱ δὲ ἀνθρώποι πρὸ τῶν δεινῶν  
 ἡρῷγιοι ὄντες, ὅταν ἐν τοῖς δεινοῖς γένονται,  
 τὸ θάρρος ἐνδείκνυνται. παράδειγμα  
 δὲ καὶ τούτων οἱ Ἔ., "οἱ δὲ ἄροι" ταῦ  
 σιγῇ μένεα πνεύντες" 83,14 — ἀρρητοῖς τινες δὲ ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν Ἐλλήρων  
 53,7

Ἐνδυμίων. τίς γάρ δὲ εἴποι εὐδαιμόνα τὸν  
 ἔχοντα τὴν ἀρετήν, ἀπρακτοῦντα δὲ καὶ  
 καθεύδοντα παρ' ὅλον τὸν βίον, οίον καὶ  
 τὸν Ἐνδυμίωνα μυθολογῶσιν; 10,24

Ἐβδημος. σημεῖον δὲ τοῦ μὴ εἶναι τοῦτο  
 Ἀριστοτελούς ἀλλὰ Εβδήμου τὸ ἐν τῷ φιλέγειν περὶ ἡδονῆς ὡς οὐ δήποτε περὶ αὐτῆς  
 διεπεμψένου· πλὴν εἰτε Εβδήμου ταῦτα  
 ἔστιν εἴτε Ἀριστοτελούς, ἐδόξως εἰρηται  
 151,25 — λέγει δὲ καὶ Εβδημος καὶ Θεό-  
 φραστος ὅτι αἱ καθ' ὑπερογήν φυλίαι ἐν  
 τοῖς αὐτοῖς γίνονται, ἥ δὲ ἡδονὴν ἥ διὰ  
 τὸ γρήσμαν ἥ δὲ ἀρετὴν 178,3

Ἐβδόξεις. λέγει δὲ καὶ Εβδόξον καλῶς συνη-  
 γορῆσαι τῇ ἡδονῇ. λέγει γάρ διὰ τοῦτο  
 ἀρίστην εἶναι τὸν ἀγαθῶν αὐτὴν ἀπάντων,  
 ὅτι ἀγαθὸν οὖσα οὐκ ἐπαινεῖται 33,17

Euripides Antigon. fr. 157 N. 31,25  
 Orest. 234 157,19

Ζάλευκος. καὶ διοτ δὲ μεράλας τινάς πράξεις  
 διεπράξαντο ἐν τῇ πόλει, οὐκ ἀνεύ δυνά-

μεως, οίον Λυκούργος . . . καὶ Σόλων καὶ  
 Ζ., ἐκάτερος μέγα δυνάμενοι ἐν ταῖς ἑα-  
 τῶν πατρίσιαι 24,20

Ζεύς. τῷ γάρ ὃντι οὐδενὸς ἀναθήματος ἔκατ-  
 τόν ἔστι δῶρον κακῶς διδόμενον ἥ Διός  
 Φιλίου γάρεν ἥ Ξενίου 107,6 — οὐ  
 μά Διά 109,6 νῆ Διά 10,5 21,7 137,  
 25

Hesiod. Opp. 293 10,9  
 Opp. 763 152,19

Θεαίτητος cf. Ηλάζων.

Θεοδέκτης. ὁ παρὸν τῷ Θεοδέκτῃ Φιλοκτή-  
 της ὑπὸ τῆς ἔγειρας πεπαρθένος πρόπτειν  
 βουλεύμενος τοὺς περὶ τὸν Νεοπτελεμόνον  
 ρέγρη μὲν τυντος ἀνέγει. Ζευσέρον δὲ οὐκ  
 ὑπομένων τὸ μέρεθος τῶν ἀλγηδόνων φα-  
 νερός γίνεται 133,6

Θεόφραστος. οὐ γάρ εἰ τις ὁδὸς θ. λέγει  
 γευταζενος τῆς ἀμβροσίας ἐπιθυμεῖ αὐτῆς  
 μενηφενται ἀξιος 133,13 — λέγει δὲ καὶ  
 Εὔρημος καὶ θ. ὅτι καὶ αἱ κακοὶ ὑπερογήν  
 φύλαι ἐν τοῖς αὐτοῖς γίνονται, ἥ δὲ ἡδονὴν  
 ἥ διὰ τὸ γρήσμαν ἥ δὲ ἀρετὴν 178,3 —  
 τὸν Λαναζάρον αἰτάται θ. ἐν Ηθαῖς  
 λέγων ὅτι ἔξελαύνει ἡδονὴ λάπην κτλ. 156,  
 17

Ηραζύμαχος. μήποτε δὲ οὐκαν γην εἴρων ὁ  
 Σωκράτης τεμαχίριον δὲ τὸ μηρέντα τῶν  
 ἑταίρων αὐτοῦ οὕτως αὐτὸν ὀνομάζειν ἀλλὰ  
 τοὺς πολλοὺς διαμαρτάνοντας αὐτοῦ. οίον  
 Ηραζύμαχον ἥ Μένωνα 54,19

Καρκίνος. οὐκετὲ δὲ καὶ δ. Κ. εἰσάγειν τὸν  
 Κερκύνα ήττωμενον ὑπὸ μεγάλων ἀλγη-  
 δόνων 133, 10

Κερκύνων cf. Καρκίνος.

Λακεδαιμονίου. φῆσι δὲ καὶ τοὺς Λακε-  
 δαιμονίους τῇ σφρόδρᾳ εὐτελεῖται τῆς ἐσθῆτος  
 ἀλαζονεύσθαι 124,24 — οὐ βιολεύονται  
 Λ. πῶς ἂν Σκῦθαι κακῶς πολιτεύσαντο  
 71,35 — cf. Αργεῖοι.

Λάγκης cf. Ηλάζων.

Λέων. τῶν τριάκοντα κελευσάντων ἄγειν ἐπὶ  
 Ηλατάτων τινα τῶν πολιτῶν Λέοντα ὄνομα  
 60,27

Λυκούργος. οὗσοι μεγάλας τινάς πράξεις  
 διεπράξαντο ἐν τῇ πόλει, οὐκ ἀνεύ δυνά-  
 μεως, οίον Λυκούργος . . . καὶ Σόλων καὶ  
 Ζ., ἐκάτερος μέγα δυνάμενοι ἐν ταῖς ἑα-  
 τῶν πατρίσιαι 24,20 — τῆς παιδείας τῶν  
 νέων μάλιστα ἐπιμελοῦνται (οἱ ἀρισταὶ πο-  
 λιτεῖσι), ὡς ἡ Λυκούργου 26,28

- Μενών ε cf. Θρασύμαχος.
- Μίνως, της πατέρες τῶν νεονυ μούλιστα ἐπιμελήσαται (αἱ ἀριστεῖ πολιτεῖαι, ὡς ἡ Λυκεόφρον, ἵμοις δὲ καὶ ἡ Μίνως καὶ ἡ Ηλέτωνος 26, 28)
- Νεόπτολεμος ε cf. Θεοδέκτης, ἐν τῷ Φιλοκτήτῃ τῷ Σοφοκλέους ὁ Ν., ἀνεπείσθη μὲν γάρ ὅπο τοῦ Οὐδαείων τὰ ψευδῆ λέγειν πρὸς τὸν Φιλοκτήτην, οὐδὲ ἐμφένει δὲ γαρίων καὶ ἴδμενος τῷ μὴ φεύγεσθαι 139, 9
- Νικομαχεῖα ε cf. Αριστοτέλης, ἐν τοῖς Νικομαχεῖοις, ἔνθα διειληπται καὶ περὶ ἴδμενῆς Αριστοτέλης σαφῶς εἴρηκεν αὐτὴν μὴ ταῦτα εἶναι τῇ εὐδαιμονίᾳ πτλ. 151, 21 — ἐν τοῖς ἀνεπειπούσι τῶν Νικομαχείων 161, 10
- Ξενόφωντος, τὸ Ξενικάντιο συμβάν... μέροι γάρ πολλοῦ κατατζόν τὸν γέλωτα τελευτῶν ἐξεκάγγιαν 133, 16
- Xenophon Cyri Instit. VIII, 2, 10 24, 12
- Οἰδίποεύς cf. Νεοπτόλεμος
- Οἰδίποεος προύπαρχεν (γάρ) ἔστιν, ὅταν ὁι γεγονότα ποτε οἱ ἄγγειοι διπαργέλλωσιν, οἷον "ἢν Οἰδίποεος τὸ πρῶτον εὐτυχῆς ἀνήρ" τὰ δὲ πρωτότοπελάτην, ὅταν ἐπὶ τῆς σκηνῆς πράττεται τὰ δεινά, οἷον καὶ ὁ Σοφοκλῆς εἰσάγει εἰς τὴν σκηνὴν τὸν Οἰδίποεον πεπηρωμένον 31, 24
- Οἰδημπία. Οἰδημπίαιον οὐγί οἱ καλλιστοὶ καὶ ισχυρότατοι στεφανοῦσινται, ἀλλ' οἱ ἀπλῶς ἀγνοισάρεντο καὶ νικήσαντες 22, 11
- Οἰδημπίος, μᾶλλον βουλήσεται μέγεθός τι ἔχον ἕργον ἐργάσασθαι οἷον ὁ Ηερικλῆς τὸν Οἰδημπίον 106, 5
- Ομηρος. τὰς ἀρχαίας πολιτείας ἀς "Ο. ἐμπείτο 74, 34
- |        |       |         |
|--------|-------|---------|
| Iliad. | Γ 2   | 83, 13  |
|        | Γ 8   | 83, 16  |
|        | 1 608 | 109, 11 |
|        | Σ 109 | 44, 9   |
- Ηερικλῆς cf. Οἰδημπίος.
- Ηεριπάτος, τῶν ἐκ τοῦ Ηεριπάτου τῶν μὲν παλαιῶν παρ' οὐδενὶ εὐρίσκομεν ὥρισμόν τοῦ πάλιου· τῶν δὲ ὕστερον Ἀνδρόνικος μὲν ... Βόρης δέ πτλ. 44, 20
- Ηλέτων. ἡ πράτης καὶ ἡ πρᾶξος καὶ ὅπο Ηλέτωνος καὶ ὅπο τῶν ἀλλοι τότε φύλοιν ὠνομάζεται 53, 4 — cf. Μίνως —
- Platon
- |               |                 |         |
|---------------|-----------------|---------|
| Apolog.       | p. 21 D         | 54, 23  |
| Theaet.       | p. 173 D        | 114, 23 |
| Laches        | p. 195 E, 196 D | 84, 27  |
| De Republ. II | p. 375 C        | 119, 6  |
|               | V p. 475 D      | 117, 4  |
|               | VI p. 511 B     | 9, 29   |
| De Legib.     | I p. 636 D      | 46, 7   |
- Πολέμουλετος καὶ μέρα ἐργασάμενος καὶ μισθόν ἐδίλκω τὴν τέγνην 100, 18
- Ποιηταγόρειοι οἱ Η. πρῶτοι ἐπιμένον τοὺς συγγραμμάτους καὶ ἤθεις καὶ λόγους 2, 10 — οἱ Η. τοὺς ἀριθμοὺς ἀπό τῶν ίδεων εἶναι λέγονται 13, 4 — εἰπερ ἄρα δεῖ σεμνύνειν τὸ ἔν, πειθανώτερον τοὺς Ποιηταγόρειούς τοῦτο πεποιηκέναι: δόσι γάρ συστοιχίας θέμενοι ἐν τῇ ἐπέρηφ. τῇ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ, τὸ ἐν ἐπιθεταν 13, 11 — διτ. δὲ τὸ ὄμαρτάνειν πολλαχός, μαρτυροῦσι καὶ οἱ Η., τοῦ ἀπείρου εἰπόντες τὸ κακόν 47, 35
- Σάτυρος, οἷος λέγεται ὁ Σ. πρὸς τὸν πατέρα γεγονόνται, διτ. οὐδὲ ἔχην εἴηστο ἀποθανόντος τοῦ πατρός 158, 15
- Σικυώνιοι cf. Αργεῖοι.
- Σκύθαι cf. Λακεδαιμονίοι.
- Σόλων cf. Ζάλευνος — ἡ τοῦτο ἀποποιού τὸν μηδὲ δῆλος ὅντα λέγειν εὐδαιμονία, ἡ οὐ λέγομεν τὸν τεθνεῶτα εὐδαιμονία εἴναι; οὐδὲ ὁ Σ. τοῦτο βούλεται 28, 9
- Σοφοκλῆς εἰσάγει εἰς τὴν σκηνὴν τὸν Οἰδίποεον πεπηρωμένον, τὸν Λάντα έπωτὸν σφάττεοντα 31, 27 Philoctetes fabulae argumentum 133, 10 139, 9
- Σπειρότηπος. Σπειρότηπον δέ φασι οὕτῳ δειπνόνειν διτ. ἴδοντες ἀγαθόν ἔστιν. τὸ ἐναντίον ἀγαθῷ πακόν ἐναντίον δὲ ἡ λύπη, πακόν οὖσα, τῇ ἴδοντῇ ἀγαθόν ἄρα 150, 3
- Στοά. οἱ ἐκ τῆς Στοᾶς ὥρηθεσαν πάλιος εἶναι ὀρυτὴν σφοδρὰν ἡ ὄρητὴν ἀλογον, λαμβάνοντες τὸ ὑπεναντίον τῷ ὅρθῳ λόγῳ οὐκ εὑ 44, 13 cf. 44, 23 γενικά δὲ πάλη οἱ ἐκ τῆς Στοᾶς ἔφασαν εἶναι ἴδοντες καὶ λύπην. φάσον (καὶ) ἐπιθυμίαν γίνεσθαι μὲν γάρ δι τὸ πόλητην ἀγαθόν καὶ πακόν πτλ. 45, 16
- Σωκράτης. ὁ Σ., τῶν τριάκοντα κελευσάντων ἄγειν ἐπὶ Ήλένατόν τινα τῶν πολιτειῶν Λέοντα ὄνομα. ἵνα δὴ μὴ ποιωνήσῃ αὐτοῖς τῶν πρόξεων, καταφρονήσας καὶ

τῆς ἑαυτοῦ σιωπηρίας καὶ τῶν τέκνων καὶ τῆς γυναικός, οὐγύ ὑπηρέτησε τὸ προσταγμένον διὰ τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον 60,27 — Σ. οὐκ ἀτεμάτων τὴν προῖ τὰ θεῖα γνῶσιν καὶ τῶν φύσει συντετρίνων παριεῖς τὴν ἐπιστήμην ὡς περιττήν, ἀλλ᾽ ἀναγκαῖαν ἄγούρενος τὴν τοῦ ἥθους ἐπιφέλειαν 2,7 — Σ. φύσην, φύσιν, τὴν ἀνδρείαν ἐπιστήμην εἶναι. ταῦτα δὲ λέγει, ὡς τοῦ Σωκράτους τοὺς ἐρμείρους τῶν δεινῶν καὶ ἐπιστήμωνας αὐτῶν νομίζοντος. σκεπτέοντο δὲ εἰ οὕτως λέγοντον οἵ τε ὅλοι Σωκράτους ἐπείρησι

περὶ ἀνδρείας καὶ ὡς ἐν τῷ Λάζαρῳ τῷ Ηλέτωνος Σωκράτης 84,23 — de ironia Socratis 54,19 sq. 124,18 — Σ. hominis exemplum 14,17, 23

Σωκρατικοί. ἔρωτος δὲ τὸν τρίπον τοῦτον καὶ μάλιστα οἱ Σ. ἀρχαὶ τὸν μὲν ἀνδρα γρὴν δίκαιον εἶναι, τὴν δὲ γυναικαὶ ἀδίκον; οὐ δῆτα . . . οὕτω δηλ . . . συμπεράνονται, διτὴ ἡ πάτη ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἀρετὴ 177,3

ΦΙΛΟΝΤΗΣ cf. Θεοδέκτης, Νεοπτόλεμος, Σοφοκλῆς.

## CORRIGENDA

- p. 46,10 not. scribatur: indicavit
- p. 113,27 σεμνήσθαι
- p. 133,8 ἀντέγει corr. Nauck Fragn. frag.<sup>2</sup> 79
- p. 158 not. δεῖ om. Ba referatur ad vers. 13, non ad versum 12
- p. 175,6 scribatur: ζηλωτίς
- p. 175,31 not. δέχονται om. N



COMMENTARIA  
IN ARISTOTELLEM  
GRAECA

EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAË

VOLUMINIS XIX

PARS II HELIODORI IN ETHICA NICOMACHEA PARAPHRASIS

---

BEROLINI  
TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI  
MDCCCLXXXIX

*Anthonius Praxis*

# HELIODORI

## IN ETHICA NICOMACHEA

### PARAPHRASIS

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

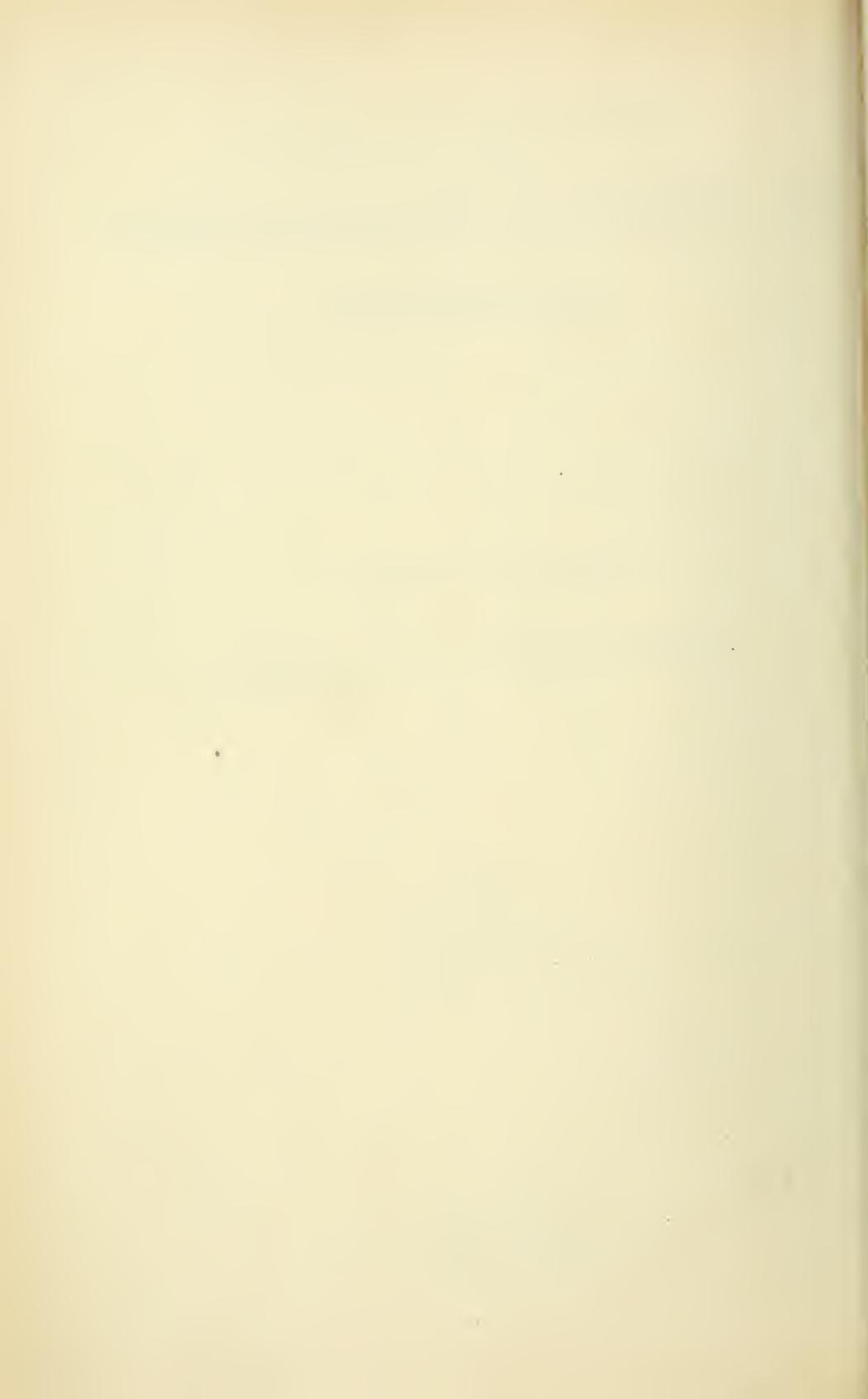
GUSTAVUS HEYLBUT

---

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI

MDCCLXXXIX



## P R A E F A T I O

DANIEL HEINSIUS post primam editionem quam euravit anonymam et sibi persuasit et iis qui eum secuti sunt fidem esse habendam notitiae *indoctissimi hominis*, qui *barbara manu* codici Leidensi adseripsit Ἀνδρονίκου Ροδίου περιπατητικοῦ φύλος σόφου. contra Heliodoro Prusensi in codice Parisiensi 1879 (immo 1870) vere tribui hunc librum primus quantum scio vidit SAINTE-CROIX *examen des hist. d' Alexandre* ed. 2 (Paris. 1804) p. 524, post eum VALENTINUS ROSE Hermae vol. II, 212.

Qui codex PARISINUS 1870 (Colbert. 570) saeculo XVI scriptus a B Constantino Palaeocappa titulum habet Ἡλιοδώρου Ηρωταέως παράφρασις τῶν Ἀριστοτέλους ἡθικῶν νικημαχείων; ad finem vero perductus non est, eum extrema verba sint libri VI cap. 4 ἐπιστήμῃ μὲν οὖν ἐστι γνῶσις τῶν ἀf. 102 (edit. nostrae p. 117, 14). inde ab hoc loco contulimus

PARISINUM 1872 saeculo XVI ab Arsenio Monembasiae archiepiscopo D confectum. cui inscribitur παράφρασις τῶν Ἀριστοτέλους ἡθικῶν νικημαχείων τὸ α'. capitum tituli ultra VIII, 6 non apparent. ad huius codicis similitudinem quam proximo accedit

PARISINUS 1871 eiusdem aetatis male scriptus et correctus ab altera manu. inscribitur παράφρασις τῶν ἡθικῶν νικημαχείων. capitum tituli hic quoque post VIII, 6 desiderantur, est tamen ubi a manu altera adscripta sint.

Affines sunt: codex VINDOBONENSIS gr. phil. 9 Nessel s. XVI folia continens 188, cuius titulus hic est παράφρασις τῶν ἀριστοτέλους ἡθικῶν Νικημαχείων; capitum tituli usque ad VIII, 6 extant;

LAURENTIANUS 80, 3 eadem libri inscriptione et capitum titulis usque ad VIII, 6 insertis, ubi in fine libri VI haec apparet subscriptio: τὸ βιβλίον γέγονε δι' ἔξοδου τοῦ εὐεργεστάτου καὶ φιλογράφου Βασιλέως ἡμῶν.

ιωσίας μοναχοῦ τοῦ καντακουζηνοῦ: ἐν ᾧ τετοῦ γραμμῆς γνωμήριον καὶ ἴνδ. ε: — unde Heliodorum anno 1367 scripsisse discimus. idem libri titulus, eadem subscriptio in codice

MONACENSI gr. LXXVII (*r. cat. Hardtii*) et in

MARCIANO App. Gr. IV, 21. 22. totus liber ad finem usque perduetur, subscriptio aequa ut in Laurent. 80, 3 post librum VI legetur.

AMBROSIANI A 195 inf. et J 95 sup. eandem inscriptionem anonymam, eandem subscriptionem, hi vero in fine libri praebent.

BORBONICUS III E 13 (n. 335 Cyrilli II 443) inscriptionem habet et ille anonymam, in fine: τὸν ιωσάφα μοναχοῦ παραχράσεως εἰς τὰ ἡθικὰ τοῦ ἀριστοτέλους ἡθικὰ νικομαχεῖα τέλος (sic!).

BARBERINUS gr. II 39 nutilus eandem inscriptionem et paraphrasin usque ad VI, 8 praebet, ubi finitur verbis ἔστι γὰρ ἡ μὲν μερικὴ σοφία, ἡ δὲ καθόλου (p. 121, 18);

Sub Olympiodori nomine idem liber traditur in codicibus Vaticani 272 et 273.

Et VATICANI quidem 272 fol. chart. saec. XVI conscripti fol. 1 incipit πάντες τοῦ παρόντος βιβλίου ubi post titulum capitinis VIII, 8 sequitur λείπει ἐνταῦθα ἡ πάντες; inde capita enumerantur tantum, nisi quod in libro decimo capitum α'—δ' ἢ ε' εγγραφαὶ tituli servantur. post indicis finem f. 6: Ὀλυμπιοδώρου φιλοσόφου παράχρασις εἰς τὰ τοῦ ἀριστοτέλους ἡθικά, βιβλία δέκα. de capitum titulis moneo l. VIII cap. 7 inseribi περὶ τοῦ τί ἔστιν ἐν τῇ φιλίᾳ πάθος καὶ ἔπεις (corr. a. mau. 2 ex ἔπεις), cap. 8 δὲτι ἔν τοις στρατηγοῖς καὶ πρεσβυτεροῖς ἡττῶν γίνεται ἡ φιλία, tum tituli desinunt, sed extant libri X c. 1 περὶ ἡδονῆς, c. 2 περὶ ἡδονῆς ἔτι, καὶ τῶν περὶ αὐτῆς δοξῶν, c. 3 τί ἔστι ἡδονὴ, καὶ ποιῶν τί. c. 4 δὲτι ἡ ἡδονὴ ἐπειτα τοῖς ἐνεργείαις τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς διανοίας, c. 7 περὶ εὐδαιμονίας τύπος, c. 12 πόσα τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς αἴτια, c. 13 πῶς ἂν τις ἀνηγγείη νομοθετικὸς γενέσθαι. admodum similis est

VATICANUS gr. 273 fol. chart. saec. XVI. eadem est libri inscriptio, iidem capitum tituli, quorum tamen post VIII, 8 nullus estat. neque capitum tabula praemittitur.

VATICANUM gr. 1902 paraphrasis nostrae fragmentum f. 27 sqq. sub titulo Ολυμπιοδώρου φιλοσόφου παράχρασις εἰς τὰ τοῦ Ἀριστ. ἡθικὰ Νικομ. continere Brandis indicavit *Die aristot. Handschr. im Vatican* p. 30,

CANONICUM 120 fol. chart. XVI saec. totum librum sub titulo Ολυμπιοδώρου φιλοσόφου παράχρασις εἰς τὰ τοῦ ἀριστοτέλους ἡθικὰ βιβλία exhibere dicit Torstrik. —

Andronici denique Rhodii nomine inseripta paraphrasis nostra non legitur nisi in PARISINO lat. 6251 (olim Colbert. 5087) saec. XVI, ubi est Ἀνδρονίκου Ρόδιου περιπατητικοῦ φιλοσόφου ἡ παράφρασις τῶν ἐπαρτιτέλων ἡθικῶν νικομαχείων ἐκ βιβλίου ἐν ὧ παράφρασις τῶν ἡθικῶν νικομ. ἀπάντων. Supra vero scriptum est a manu paullo recentiore: In aliis libris est Ἡλιοδόρου προστάσις παράφρασις τῶν ἀριστοτέλων ἡθικῶν νικομαχείων<sup>1)</sup>. librum enim Leidensem (vide Catalog. libr. bibl. publ. Lugduno-Bat. 1716 p. 334 no. 18), ad eius fidem D. Heinsius editionem suam confeuit, annoymam praebere paraphrasim praefationis nostrae principio diximus.

Praetera nomino codices ESCORIALENSES T-II-18 et Φ-I-8, MATRITENSEM O-37, PARISINOS Supplementi Graeci 181 et 768.

Type editus liber saepius est:

*Aristotelis Ethicorum Nicomacheorum paraphrasis Incerto Auctore antiquo libet exilio peripatetico: ex bibliotheca Lugduno batava nunc primum Graece edita, emendata et Latine redditia a Danièle Heinsio. Lugd. Batav. ex officina Johannis Patij Academiae Typographi. CL. ID. CVII. 4°.*

*ΑΝΤΡΟΝΙΚΟΥ ΡΟΔΙΟΥ περιπατητικοῦ φιλοσόφου παραφράσις τῶν ἡθικῶν νικομαχείων . . . cum interpret. Danielis Heinsii, hac editione plurimis tum descriptoris tum operarum mendis ab auctore vindicata. Lugduni Batavorum. excudit Ioannes Patius. . . Anno 1617. 8°.*

*ΑΝΤΡΟΝΙΚΟΥ ΡΟΔΙΟΥ περιπατητικοῦ φιλοσόφου παραφράσις τῶν ἡθικῶν νικομαχείων . . . cum interpret. Danielis Heinsii . . . Cantabrigiae excud. Johannes Hayes. 1619. 8°.*

*Andronici Rhodii ethicorum Nicomacheorum paraphrasis cum interpr. . . Danielis Heinsii . . . Oxonii 1809. 8°.*

Hic omnes libri ad codicem fidem numquam redierunt. neque vero MULLACHUS, cui novissime librum tamquam Andronicum Fragmentorum philos. graec. volumini III inserere placuit, aliis auxiliis quam editione Heinsiana usus est.

Iam vero ne hunc quidem commentarium sine aliquo fructu ad Ethica Aristotelia cognoscenda adhiberi uno saltem exemplo probabo.

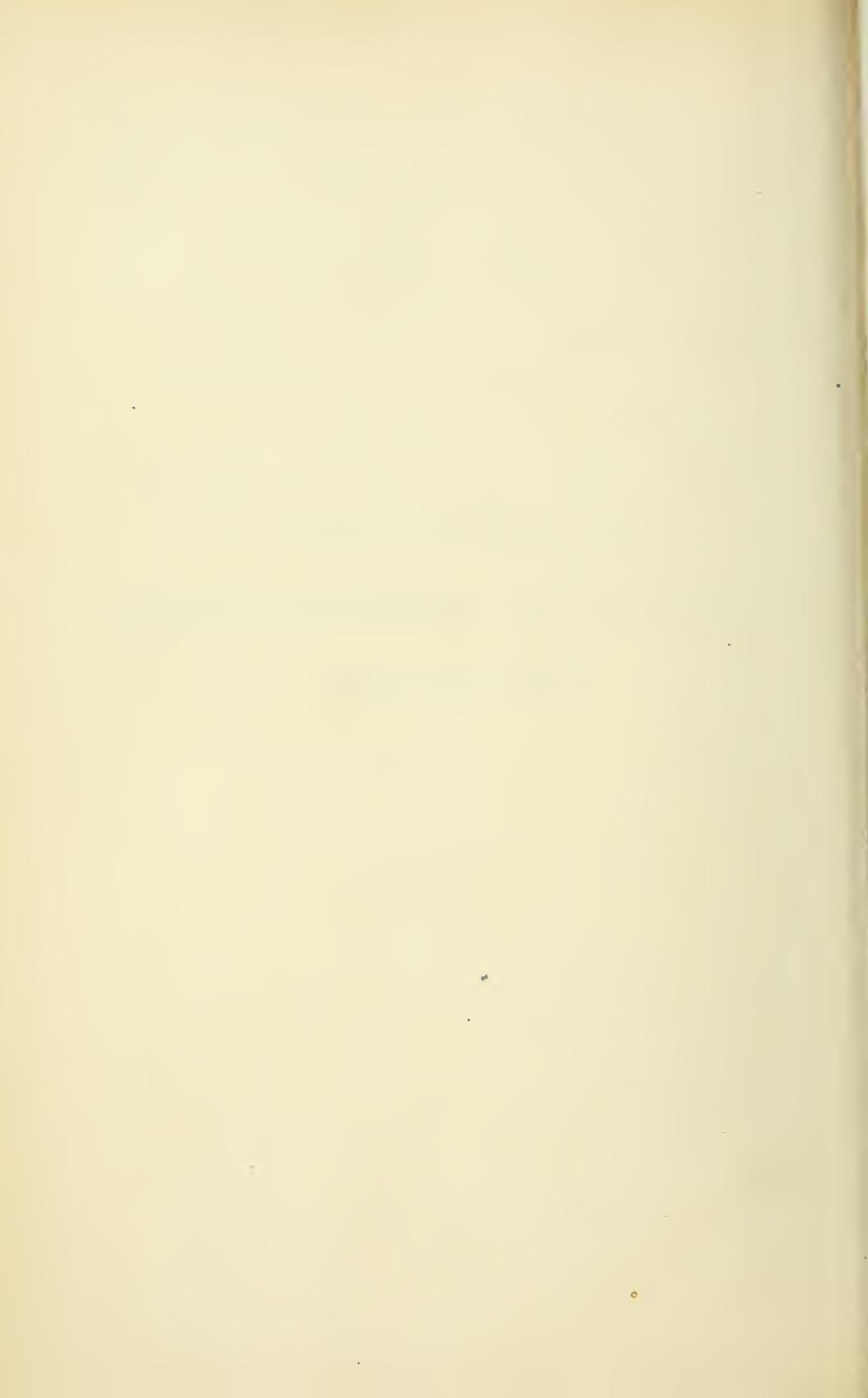
<sup>1)</sup> In eod. OTTOBONIANO lat. 3064 saec. XVI libros empturis commendatur fol. 226v Ἡλιοδόρου προστάσις εἰς τὰ ἡθικὰ ἀριστοτέλων ἐξήγησις (βιβλίον φραύτατον καὶ πολλοῦ σχετικόν).

Aristotelis libro VIII c. 13 p. 1161<sup>a</sup>26 vulgo legitur οἱ τοιωται δ' ὑμο-  
ποθεῖς καὶ ὑμογένεις ad fidem K<sup>b</sup> libri; contra plurimi codices et cum iis  
Heliодорus p. 180,19 non ὑμοποθεῖς sed ὑμομαθεῖς praebent, quod equi-  
dem praetulerim, collato imprimis Aristot. p. 1162<sup>a</sup>9—14 ἔστι δὲ καὶ ἐν  
τῇ ἀδελφεικῇ καὶ μηδὲλον ἐν τοῖς ἐπιεικέσι καὶ ὅλως ἐν τοῖς ὑμοῖς, ὅσῳ πλειό-  
τεροι καὶ ἐκ γενετῆς ὑπάρχουσι στέργοντες ἀλλήλους, καὶ ὅσῳ ὑμογένετεροι οἱ  
ἐκ τῶν σύζυγων καὶ σύντροφοι καὶ παιδευθέντες ὑμοίως.

Hamburgi.

GUSTAVUS HEYLBUT.

HELIODORI  
IN ETHICA NICOMACHEA  
PARAPHRASIS



ΗΛΙΟΔΟΡΟΥ ΠΡΟΓΣΑΕΩΣ ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 1  
ΘΗΙΚΩΝ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΩΝ ΤΟῦ Ἀ

"Οτι ἔστι τι ἔσγατον τέλος. πρὸς δὲ πᾶσαι τάπτονται αἱ ἀνθρώ-  
πιναι πράξεις. καθ. α'.

Ἐν πάσῃ τέχνῃ καὶ μεθίδω πράξιν τι ζητοῦμεν· καὶ προαιρόμεθα  
δὲ καὶ πράττομεν ἐκεῖνα, οἷς ἡγαθόν τι προσδοκῶμεν λαβεῖν. διὰ τοῦτο  
καλῶς ἀπεφήναντο ἐκεῖνο εἶναι τὸ ἀγαθόν. οὐ πάντα ἐφίεται, καὶ γάρ  
οὐ μόνον τὸ λογισμῷ κινούμενα ἔνεκτά τινος ἀγαθοῦ κινεῖται. ἀλλὰ καὶ τὰ  
φύσει κινούμενα πρὸς τι φέρεται τέλος ἀγαθοῦ ἀλλόγιος, καθάπερ τὸ βέλος  
10 εἰς τὸν σκοπόν. ἔστι μὲν οὖν πάσης πράξεως καὶ κινήσεως τέλος. δια-  
φορὰ δέ τις φαίνεται τῶν τελῶν. ἔστι γάρ πράξεως τέλος ἔργον.  
ὅπερ τῆς ναυπηγικῆς τὸ πλοῖον. ἔστι δὲ πάλιν πράξεως τέλος ἄλλη 10  
πράξις, ὅπερ τῆς ἵππικῆς τὸ ἵππεύειν. ἐφ' ὧν δὲ οὐκ ἡ πράξις τέλος  
ἄλλα ἔργον. ἐπ' ἐκείνων τὸ ἔργον τῆς πράξεως. πολλῶν δὲ  
15 πράξεων οὐσῶν ποιῶντας γίνεται καὶ τὰ τέλη. ιατρικῆς μὲν γάρ τέλος 2  
ὑγίεια, ναυπηγικῆς δὲ πλοῖον, στρατηγικῆς δὲ νίκη, οἰκονομικῆς  
δὲ πλοῦτος. συμβαίνει δὲ πολλὰ πράξεις καὶ τέχνας ὑπὸ μίαν δύναμιν  
εἶναι καὶ τέχνην ποιλάκις, ἥνικα διὰ τὸ τέλος ἐκείνης τῆς τέχνης ἐκεῖναι  
ζητοῦνται, οἷον ἡ γαλινοπουτικὴ καὶ ἡ ἵππικὴ καὶ πᾶσα πολεμικὴ πράξις  
20 τὸ τέλος ζητοῦσι τῆς στρατηγικῆς· πᾶσαι γάρ ἔνεκα τῆς νίκης ἐπιτρέπονται.  
καὶ διὰ τοῦτο αἱ μὲν ὑπὸ τὴν στρατηγικὴν λέγονται εἶναι, ἡ δὲ στρατηγικὴ  
ἀρχιτεκτονικὴ πρὸς αὐτὰς καλεῖται· δύναται γάρ ὅπερ ὁ ἀρχιτέκτων ἐν τοῖς 10  
τέκτοσι. καθάπερ γάρ ἐκεῖνος ἀποβλέπων εἰς τὸ εἶδος τῆς οἰκίας ἐκεῖνα  
κελεύει ποιεῖν τοὺς τέκτονας. ὃ πρὸς ἐκεῖνο φέρεται τὸ εἶδος, οὗτοι καὶ ἡ  
25 στρατηγικὴ καὶ εἴ τις ἄλλη τοιωτή ἀπὸ τοῦ ἕδου τέλους ταῖς ἄλλαις διδωσι  
τοὺς κανήγας. καὶ γάρ καὶ τὸν γαλινὸν ὁ γαλινοποιὸς πρὸς τὴν νίκην ὅπερ  
εἰς κανόνα ἀποβλέπων, τοιοῦτον ἐποίησεν. ὅστε ἀρμάττειν καὶ ἐπιτήδειον

1. 2 Ἀνωνύμου παράξεως τῶν Αριστοτελους ἡθικῶν Νικομαχείων h 4 capitum in-  
dices inscriptionibus praeponit h 7 ἐφίεται B: ἐφίενται h 12 ναυπηγικῆς B:  
ναυτικῆς h

εἰναι τῷ ἐπειγομένῳ νικᾶν. καὶ τὴν ἐφεστρίδα ἔτερος καὶ ἄλλοι δυοι τεγ-  
νῖται τὸν ἴππικῶν ὑργάνων εἰς· καὶ ὁ ἴππικὸς οὗτος διέθηκεν ἑαυτόν.  
ὢστε δύνητι γε νικᾶν καὶ ὁ σφραγιώτης καὶ μῆλος πάσας τὰς ὅπει τὴν 20  
σφραγιώτην τὸ τέλος αὐτῆς διατίθεσιν. ἔστι μὲν οὖν ἐκάστη τὸν ὅπει  
αἱ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τέλος. καθάπερ γαλινοποιητικῇ γαλινὸς καὶ ἴππικῇ τὸ  
ἴππειν καὶ ταῖς ἄλλαις ἄλλοι τι. ἔστι δὲ καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τέλος.  
καθάπερ τῇ σφραγιώτῃ ηὔκη· ἀλλὰ τὸ τέλος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς βέλτιον  
καὶ προτιμότερον τὸν ἄλλων τελὸν. διότι καὶ τὰ τὸν ἄλλων τέλη τῶν  
ὑπ' αὐτήν διὰ τὸ ταύτης τέλος ζητεῖται. καθάπερ εἴρηται. εἰ δὲ καὶ μὴ 30  
10 πράξεις εἰλεῖ τὰ τέλη τῶν πράξεων ἄλλα ἔργα. οὐδὲν κωλύει βέλτιον εἰναι  
καὶ αἵρετότερον καὶ αὐτῶν τῶν ἔργων τὸ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τέλος. καὶ  
πράξεις δὲν. ὥσπερ γαλινοποιητικῆς μὲν τέλος ἔργων· γαλινὸς γάρ· σφρα-  
γιώτης δὲ τέλος πράξεις· ηὔκη γάρ. καὶ οὐδὲν κωλύει τὴν ηὔκην βέλτιον  
εἰναι καὶ αἵρετωτέραν τοῦ γαλινοῦ· τὸ γάρ ἔργων βέλτιον τῆς πράξεως. οὐ  
15 πάσης. ἀλλὰ μόνης ἐκείνης, τῇς ἀποτελεσμά ἔστι, διύτι τέλος ἐκείνης ἔστι·  
τὸ δὲ τέλος δεῖ ταμιώτερον τοῦ πρὸς αὐτὴν τεταμένου. ἔστι δὲ πολλαῖς 10  
ἐν τέλοις. τὸ τὸν ἀρχιτεκτονικὸν. ἔστι δὲ καὶ πάσαις ὅμοιο τέλος ἐν ἔσγα-  
τον. δι' ὃ τὰ τὸν ἄλλων τέλη ζητοῦνται. καὶ οὐκέτι ἐκεῖνο δι' ἄλλο. ἀλλὰ  
αὐτὸν δι' ἔστι. καὶ γάρ εἰ μὴ ἐν τι εἴη ἔσγατον τέλος. ἀλλὰ δεῖ τι δι'  
20 ἔτερον αἵρομέσθια καὶ ἐκεῖνο δι' ἄλλο καὶ δεῖ ἐν τῷ παρόντι ἄλλο ζητή-  
σομεν. οὐδέποτε ἐπιτευχήμεσθια. οὐ ἐφείμεσθι· καὶ οὕτω συμβαίνει ματαίν  
καὶ κενήν τὴν ὅρεξιν εἰναι. οὐκ δῆτας ἐψούσθια φερομένη. τοῦτο  
δὲ ἀποποιεῖ οὐδεμία γάρ φυσικὴ ἐφεστι μάτην. ἀνάγκη τούτου ἐν τι ἔσγα-  
τον εἰναι τέλος· τοῦτο δ' ἀν εἴη τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀριστον. ὥστε 25  
25 καὶ ηγωτας αὐτοῦ μεγάλη ἡμῖν πρὸς τὸν βίον ἔσται βούλησια· συμβή-  
σεται γάρ τοῦ δέοντος μᾶλλον ἐπιτυγχάνειν. καθάπερ τοξόταις εἰς τὸν  
σκοπὸν βέλεποντας.

'Οτι τῇς πολιτικῆς ἔστι τέλος τὸ ἔσγατον τέλος. κεφ. β'.

Εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει. πειρατέου ἀρίστασθαι ὡς ἐν τῷ πωφ. τί ποτέ<sup>30</sup>  
ἔστι τοῦτο τὸ ἔσγατον τέλος καὶ τίνος ἔστι προτεχόντ τὸν ἐπιστημόν καὶ 4  
τὸν πράξεων. ἔστι μὲν γάρ ἀπάστης τέγμης καὶ δυνάμεως κοινὸν τέλος.  
ἔστι δὲ καὶ προτεχόντ μας τίνος δυνάμεως· καθάπερ τὸ τέλος τῆς ἀρχι-  
τεκτονικῆς ἔστι μὲν καὶ πασῶν τῶν ὅπει τὴν ἀρχιτεκτονικήν, ἔστι δὲ καὶ  
προτεχόντ αὐτῆς τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. διοκεῖ τούτου εἰναι τέλος τῆς κυριω-  
35 τάτης τῶν τεχνῶν καὶ μᾶλιστα ἀρχιτεκτονικῆς. τοιαύτη δὲ η πολιτική·  
ταῖς γάρ ἄλλαις τέχναις τὰς τάξειν καὶ τὸν καιρὸν αὐτὴν ὀδηγεῖ. τίνος γάρ  
ἐπιστήμας ἐν ταῖς πόλεσιν εἰναι προσήκει, καὶ τίνος ἀνθερώπους ποίας 10  
ἐπιστήμας δέον μανιθάνειν καὶ μέχρι τίνος, μόνης τῆς πολιτικῆς ἔστι σκο-  
πεῖν· μόνη γάρ η πολιτική τὰς μὲν πονηρὰς τῶν τεχνῶν τῆς πόλεως

ἀπελαύνει, τὰς δὲ λυσιτελούσας οὐ συγγραφεῖ πάντας μαθήντας ἀεὶ μεταχειρίζεται. οὐ γάρ εἰ τις δυνάμενος στρατηγεῖν καὶ σῷζειν τὴν πόλιν. τοῦτον ἐξ σκυτοπομεῖν. οὐδὲ στρατιώτην εἶναι δύκαιον ἔτι ὅντα στρατηγὸν ἐποίησε· τῷ δὲ προσήκοντι τῇ τέχνῃ τοὺς καιρούς ἀποδίδωσιν, 10 ὃ μέστε μὴ στρατηγεῖν. διεῖς ἡσυχίαν ἔχειν πορτῆκεν. οὐ γάρ πολιτικὸς πέμψει μὲν τὸν στρατηγὸν ὑπόταν δέητον κελεύει δὲ ἡσυχίαν ἔχειν ὅτε τούτου καιρὸς. εἰ γάρ καὶ οὐ στρατηγὸς πολλάκις ἀστιφρόντος δίδωσι τὸν καιρόν, ἀλλ οὐ τῇ στρατηγικῇ τέχνῃ πάντες γάρ οἱ τῆς τέχνης κανόνες τὸ τέλος τῆς τέχνης ἐκείνης μόνον συκοποῦσιν. διεῖς δὲ πρὸς τούναντίον η̄ πρὸς ἄλλο φέρεται. οὐκ ἔστι τῆς τέχνης ἐκείνης κανόν. μέστε οὐ στρατηγὸς σκοπῶν. 15 ὑπότε δεῖ πολεμεῖν καὶ διὰ τοῦτο ἡσυχίαν πολλάκις καὶ περὶ εἰρήνης διαπρεβεύμενος ὀηλός ἔστιν οὐ τῷ κανόνι τῆς στρατηγικῆς κεχρημένος. ἀλλ ἔτέρας τινὸς τέχνης μείζονος καὶ κυριωτέρας, τῆς ἔστιν η̄ πολιτικῆς, 20 ἐπει τούνον καὶ τὰς τιμωτάτας τῶν τεχνῶν ὡς ἔκατην η̄ πολιτικὴ ποιεῖται, 15 λέγω δὴ στρατηγικὴν οἰκονομικὴν καὶ ἥρητορικὴν, καὶ ταῖς λοιπαῖς τῶν πρακτικῶν γρῆται πρὸς τὸ οἰκεῖον ὀηλαδὴ τέλος (πάσας γάρ τάττει πρὸς τὸν κοινὸν τῆς πόλεως ὀηλόν) καὶ διὰ τοῦτο νομοθετεῖ, τί δεῖ πράττειν καὶ τίνων ἀπέχεσθαι). τὸ ταύτης τέλος περιέχει ἂν τὰ τῶν ἄλλων. ἐπει δὲ πάντα τὰ τῶν ἄλλων τέλη ἔγραται διὰ τὸ εὖ εἶναι τὸν ἄγνητον. τὸ δὲ τέλος ἔστι τῆς πολιτικῆς. δι! οὐ τὰ τῶν ἄλλων τέλη ἔγραπον, φανερὸν ὅτι τοῦτο ἀντίθετο τὸ ἀνθερώπινον ὀηλόν. καὶ 10 δηλούν μέν, ὅτι τὸ αὐτὸν ὀηλαδὸν ἔγραται καὶ παρὰ ἐνὸς ἀνθρώπου καὶ παρὰ πόλεως. ἀλλ ἕμως μεῖζον καὶ τελείωτερον τὸ τῆς πόλεως φαίνεται ὀηλόν καὶ λαβεῖται λαβόντα διατετάσαι. ἔστι μὲν γάρ καὶ τὸ ἐν ἐνὶ 25 ἀνθρώπῳ τὸ ὀηλαδὸν διασθῶσαι ἀγαπητόν, ἀν τε ἐν ἔτέρῳ τις ἀν τε ἐν ἔκατη τοῦτο δυνηθῆ φύλαξαι· κάλλιον δὲ καὶ θειότερον ἔμινει καὶ πόλεστιν. ὅσους η̄ τῶν πολλῶν εὐδαιμονία τῆς ἐνὸς ἀμείνων ἔστεν. μέστε δικαιότερον ἀν εἴη τὸ τῆς πολιτικῆς τέλος ἔσχατον εἶναι τέλος καὶ ἔσχατον ὀηλόν. τῆς οὐχ ἐν μόνον τέλος ἄλλων πασῶν σκοπεῖ ως οἰκεῖα, 30 κοινή τις οὖσα τέχνη καὶ πολιτική.

Ὕπει οὐ δεῖ ἀκριβεστάτην ἀπόδειξιν ἐν τοῖς περὶ τῆς πολιτικῆς λόγοις ἔγρατεν. διεῖς οὐ δίδωσιν η̄ κατ' αὐτὴν ὅλη. κεφ. γ'.

Λέγειν δὲ περὶ τούτου τοῦ τέλους προσθυμουμένοις ἵκανὸς ἀν τέλοις περὶ αὐτοῦ λόγος οὐ τῇ ὑποκειμένῃ ὅλῃ προσάρκων. οὐ γάρ ὅμοίως ἐν πᾶσι 35 λόγοις τὸ ἀκριβέστατην σομεν. οὐ γάρ δυνατὸν ἐπὶ πάσης ὅλης ὅμοίως τῇ ἀκριβεστάτην ἀληθείαν εὑρεῖν. ἀλλ ἐν μὲν τοῖς μαθηματικῆς ἀτε ἀναγκαῖαιν, ἔχουσιν ὅλην καὶ ἀεὶ ὁταύτως ἔχουσαν. ἀμιγῆς η̄ ἀληθεία καὶ οὐδὲν, η̄ ὅλη κωλεῖ τὸ ἀκριβές. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις, ἐν οἷς τὰ ὑποκεί-

5 ὅτε B: ὅτι h πέμπει B: πέμψει h τῶν ἄλλων desideres

6 κελεύει B: κελεύεται h

29 ἄλλα τὰ

μενα οὐκ ἀναγκαῖα οὐδὲ ἀεὶ ὑμοίως ἔχει. ἀρκετός ἐστι λόγος ὁ ἀπὸ τῶν  
ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνάγων. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑγιαινοργικῶν τεγγῦνην  
ἔχει· τὸ γάρ τεγγήθων εἰδος οὐχ ὑμοίως ἐφαρμόζει ταῖς ὅλαις. ἀλλὰ ἐν  
μὲν ταῖς ἐπιτρέπετεραις ἀκριβέστεραιν. ἐν δὲ ταῖς ἑσέρως ἐγούσταις οὐχ  
οἱ ὑμοίως· *(τὸ γάρ ἀνιθρώπινον εἰδος οὐχ ὑμοίως ἐφαρμόζει)* ταῖς ὅλαις ὁ τε 10  
πλάστερ καὶ ὁ ἵωγράρχος· ὁ μὲν γάρ ἵωγράρχος καὶ τὸ γρῦπα παρίστησι  
καὶ ὄγκου τανά δοκεῖ μαμεῖσθαι καὶ διάστασιν (ἡ γάρ ὅλη συγγραφεῖ). ὁ δὲ  
πλάστερ τὸν μὲν ὄγκον ἐφαρμόζει τῇ ὅλῃ, τὸ γρῦπα δὲ ὁπὸ τῆς ὅλης  
οὐκ ἔχει δεῖξαι. ὑμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεγγῦνην. οἷα τοῦτο οὐ τὴν  
10 αὐτὴν ἀκριβεῖαν παρὰ πάσταις τέχνης ἀπαιτεῖν δεῖ. ἀλλὰ ὅσην ἡ ὅλη διδωσει·  
τοιαύτη, δέ ἐστι καὶ ἡ τῆς πολιτικῆς ὅλη πρὸς τὴν ἀλήθειαν. τὰ γάρ καλὰ  
καὶ τὰ δέκαπλα. περὶ μὲν ἡ πολιτικὴ σκοπεῖ καὶ ἀπερ ὅλην ποιεῖται, ταταύ· 20  
τηγαν ἔχει διαφορὰν καὶ πλάγην. ῥῆστε καὶ δοκεῖ μὴ τὸ καλὸν φύσει  
καλὸν εἶναι μηδὲ τὸ δέκαπλον φύσει δέκαπλον. ἀλλὰ μέσει τινὶ καὶ νόμῳ· καὶ  
15 οὐδὲ τοῦτο τὸ κατὰ ἀλήθειαν καλὸν καὶ δέκαπλον δυσχερές ἐστι τοῦ δοκοῦντος  
διελεῖν. οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἀγαθά. ἐξ ῥῶ δοκεῖ συνίστασθαι  
ἡ εὐδαιμονία. ἀνδρείαν λέγω ἡ πλεῖστην ἡ τοιούτην τι, καὶ αὐτὰ πλάγη  
ἔχει πολλὴν οἰά τὸ πολλοῖς συμβαίνειν βλάβης ἀπ' αὐτῷ. Καὶ τη  
γάρ τινες ἀπώλουντο οἰά πλαύτον. ἔτεροι δὲ οἱ ἀνδρείαν. ἀγα· 7  
20 πηδὸν οὖν περὶ τοιούτων λέγοντας καὶ τοῦ ἐκ τούτων τέλους παγκλῶς καὶ  
ώς ἐν τύπῳ τὴν ἀλήθειαν ἐνδείξασθαι· καὶ κακούλου περὶ τῶν ἐνδεχομένων  
ῶς ἐπὶ τὸ πολὺ λέγοντα καὶ τοῦ ἐκ τούτων τέλους ἕκανὴν ἀν εἴη τοιαῦτα  
καὶ συμπεραίνεσθαι. ὕσπερ δὲ ὁ περὶ τῆς πολιτικῆς λέγων οὐ δύναται  
ἀκριβεῖτεραν ἀλήθειαν εὑρεῖν ἡ ὅσην ἡ ὅλη διδωσιν. οὗτοι καὶ ὁ κρίνων  
25 τοὺς τοιούτους λόγους καλῶς δὲν κρίνοι, εἰ κατὰ τὸν ἕστιν τρόπον μὴ ἀκρι-  
βεῖτεραν ἀλήθειαν ἀπαιτεῖ ἡ ὅσην ἡ ὅλη διδωσιν. ἀλλὰ τὴν ἐνδεχομένην 10  
ἀποδέχεται· πεπαιδευμένου γάρ ἐστιν ἐπὶ τοιούτον τὸ ἀκριβὲς  
ἐπιτεχτεῖν καὶ ἔκαστον γένος μειόδου, ἐφ' ὅσιν ἡ τοῦ πράγματος  
φύσις ἐπιδέχεται. ἐν μὲν γάρ τῷ τῶν μαθηματικῶν γένει, κακῶς  
30 εἰρηται, οὐδὲν ἐνδεχόμενον συγγραφῆσαι, ἐν δὲ τοῖς λογικοῖς ἡ τοῖς φυσι-  
κοῖς ἡ τοῖς ἄλλως ἔχομσιν οὐχ ὠταύτως. παραπλήσιον γάρ ἐστι μαθη-  
ματικοῦ πιθανολογοῦντος ἀποδέχεται καὶ ὁ γεωργικὸν ἀποδέ-  
ξεις ἀπαιτεῖν.

"Οτι τὸν ἀκροστὴν τῶν περὶ τῆς πολιτικῆς λόγων ἔμπειρον  
35 εἰναι δεῖ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων. κεφ. δ'.

"Η μὲν οὖν προσήκουσα κρίσις τῶν λόγων τοιαύτη, κρινεῖ δὲ ἐκεῖνα 20  
καλῶς ἔκαστος ἢ καλῶς γνῶσκει καὶ τοιούτων ἐστὶν ἀγαθὸς κριτής.

2 καὶ οὐ. h 3 ἐφαρμόζει h 5 τὸ γάρ — ἐφαρμόζει h: om. B 8 ἐφαρ-  
μόζει h 12 ὅλη h 13 δοκεῖν h (ut Arist.) 14 μηδὲ Mullach: οὐδὲ Bh  
37 ἔκαστος οὐ. h καλῶς (ante γνῶσκει) om. h

θέστε καὶ ἐπὶ τῆς πολιτεικῆς ἐκεῖνης κρινεῖ καλῶς. θεὶ πεπαιδευμένοις ἐστὶ τὰ πολιτικὰ καὶ ἀπὸ τοῦ γρόνου πείραν ἔκαβεν ἀντῶν· καὶ ὁ μὲν ἐν ταῖς μερικοῖς πεπαιδευμένος ἐκεῖνα κρινεῖ καλῶς, ὁ δὲ περὶ πάντων πεπαιδευμένος δὲ φύγρεως ἐσται περὶ πάντων κοιτής. Διὸς τούτῳ τῶν περὶ τῆς πολιτεικῆς αἱ λόγιοι οὐκέτι ἡ νέος οὐκεῖνος ἀκροστάτης. Ἀπειροῦς γάρ τῶν κατὰ τὸν βίον πράξεων, οἱ δὲ τῆς πολιτεικῆς λόγοι, οἱ μὲν περὶ τούτων διαλαμβάνοντος, οἱ δὲ ἐκ τούτων συμπεραίνονται. Στὶ δὲ οὕποι κατὰ λόγου τῶν ἀλλὰ ἔτι πολίτειοι καὶ ἀνέστει καὶ συνηθείᾳ ἀκολουθῶν ματαίως ἀκούσεται καὶ ἀνωφελῶς· οὐ γάρ πρὸς τὸ τέλος ἀφικέσθαι τῶν λόγων 10 καὶ τὸ ἥπιος ἀμεῖψαι καὶ κατὰ λόγου τὴν, ὅπερ τῆς συνηθείας ἔτι κρατούμενος. τὸ γάρ τέλος τῶν τοιούτων λόγων οὐ γνῶσις ἀλλὰ πρᾶξις. οὐ 15 μάνιον δὲ ὁ νέος ἀλλὰ καὶ ὁ νεαρὸς τὸ ἥπιος, εἰ καὶ τὴν ἡλικίαν ὑπερέστη τῶν νέων. ὥμοιώς ἀνωφελῶς ἀκούσεται τῶν περὶ τῆς πολιτεικῆς λόγων, τῶν 20 ἔτι τὴν προτάξουσαν τοῖς νέοις ζωήν. καὶ γάρ καὶ τῷ νέῳ τὴν ἡλικίαν οὐ παρὰ τὸν γρόνον ἡ ἔλευψις ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ λογισμῷ διοικεῖσθαι ἀλλὰ κατὰ πάθος ἔτι τὴν καὶ κατὰ πάθος πάντα τὴν τοιούτων ἡ γνῶσις τῶν λόγων τοιούτων ἀνωφελής. καθάπερ τοῖς πάντῃ ἀκοίστοις καὶ περὶ τὰς ἥδους ἀκρότειοι. τοῖς δὲ κατὰ λόγου τὰς ὄρεζεις ποιουμένοις καὶ πράτουσι πολλὴν ὠφέλειαν φέρει τὸ περὶ τῶν τοιούτων λόγων εἰδέναι. 25 ἐν ἐκείναις γάρ ὁ λογισμός, ἢ νόησει δέοντα παρὰ τούτων τῶν λόγων καὶ διηγήσεται ποιεῖν τῆς τῶν παθῶν διοικείας ἀπηλλαγμένος καὶ διηγάμενος γῆρη τῇ θείᾳ γρήσθαι διηγάμει.

Ὄτι τῆς πολιτεικῆς τέλος ἐστὶν ἡ εὑδαιρούσια καὶ ὅτι ἐπιγνω- 9  
σθεῖται αὐτὴν τίς ἐστιν ἀπὸ τῶν πράξεων τῆς πολιτεικῆς, καφ. ε'.

25 Ὁποῖον μὲν οὖν εἴγει δεῖ τὸν ἀκροστάτην τῶν περὶ τῆς πολιτεικῆς λόγων καὶ πᾶς κρίνειν δεῖ καὶ ἀποδέχεσθαι τοὺς λόγους καὶ τί τὸ προκείμενον ἦμεν ἐν τῷ παρόντι. ἵκανως ἐπροσιμασάμεσθα. ἀναλαβόντες δὲ τὸν λόγον λέγωμεν ἥδη· ἐπειδὴ πᾶσα γνῶσις καὶ πρασίρεσις ἀγαθοῦ τινος ἐφίεται, τί ἐστιν οὐ λέγομεν τὴν πολιτεικὴν ἐφίεσθαι; καὶ πατῶν 30 πράξεων ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν φερομένων, καθὼς εἴρηται, πρὸς τί αὕτη φέρεται; καὶ τί τὸ πάντων ἀκρότατον τῶν πρακτικῶν (ἀγαθῶν), ὁ τέλος ἐστὶ τῆς πολιτεικῆς; τὸ μὲν οὖν δόνημα αὐτὸν ἐν παρὰ τῶν πλείστων καὶ τὸ αὐτὸν λέγεται καὶ ἐν τούτῳ καὶ οἱ πολλοὶ καὶ οἱ βέλτιστοι τῶν ἀνθρώπων συμφωνοῦσιν. εὐδαιμονίαν γάρ αὐτὸν δόνημάζουσι πάντες. τὸ δὲ εὖ τὴν 35 καὶ εὖ πράττειν ταῦταν ὑπολαμβάνουσι τῷ εὐδαιμονεῖν. περὶ δὲ τοὺς τί ἐστιν ἡ εὐδαιμονία ἀμφισβητούσι καὶ οὐγῇ ὥμοιώς τοῖς πολλοῖς οἱ σηφοὶ λέγονται περὶ αὐτῆς. οἱ πολλοὶ γάρ ἐν τι τῶν ἐναργῶν καὶ δι- 40 κούντων ἀγαθῶν τὴν εὐδαιμονίαν φασίν. οἷον ἥδονὴν ἡ πλούτον ἡ τιμήν; ἄλλοι δὲ ἄλλο τοιούτουν. καὶ πολλάκις δὲ ὁ αὐτὸς οὐκ ἀεὶ τὸ αὐτὸν

εὐδαιμονίαν ὀνομάζει. ἀλλὰ νῦν μὲν τοῦτο. νῦν δὲ ἔκεινον· νοσήσας μὲν γάρ τὴν ὑγείαν. πενόμενος δὲ πλούτουν, καὶ πλούτος ἀεὶ νῦν ἐπιθυμεῖ τις, εὐδαιμονίαν ὀνομάζει. οἱ δὲ σοφίας ἐρῶντες. ὁν ἔσυτοις συνίστασιν ἀγνοοῦσιν. ἐφίσταται μανιτάνειν καὶ τοὺς μέχρι τι καὶ ὑπὲρ αὐτοὺς λέγοντας  
 ὁ θεαυμάτιος τιν. ἔνιοι δὲ ἐνόμισαν παρὰ τὰ πολλὰ ταῦτα ἀγαθά ἄλλο τι  
 ἀγαθὸν εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν. καὶ τὸν ὑφεστάτην. δι καὶ τοῖς ἄλλοις αἴτιοι  
 εἶναι τῆς ἀγαθότητος. ἀπάστας μὲν οὖν ἐξετάζειν τὰς περὶ τῆς εὐδαιμονίας  
 δόξας μάτιον ἔσως ἐστιν. ἵκανὸν δέ ἐστιν εἰ ἐξετάζομεν τὰς ἐπὶ τῷ πολὺ<sup>10</sup>  
 καὶ ὑπὲρ πλειόνων νομιζομένας η̄ δοκούσσας ἔχειν τινὰ λόγουν. ἐπεὶ δὲ  
 περὶ ἀργῆς ὁ λόγος (ἀργὴ γάρ καὶ αἵτια ἐστὶ τὸ τέλος τῶν πράξεων· δι'  
 ἔκεινον γάρ τι πράττουμεν), ἔγραπτέον. πῶς δεῖ ποιήσασθαι τὸν περὶ αὐτῆς  
 λόγον. ἔχει γάρ διαφοράν. καὶ πρῶτον περὶ τῶν αἵτιων μικρὸν διαληπό-  
 μεθα. τῶν γάρ αἵτιων τὸ μὲν τελεκόν ἐστι. τὸ δὲ εἰδικόν. τὸ δὲ ὄλικόν.  
 τὸ δὲ ποιητικόν. καὶ ποιητικὸν μὲν η̄ ἐνέργεια τοῦ τεγμάτου. ὄλικὸν δὲ  
 15 τὰ ἕπεικα καὶ οἱ λίθοι ἐξ οἷς η̄ οἰκία. εἰδικὸν δὲ τὸ εἰδος τῆς οἰκίας. τελεκόν  
 δέ. δι' οἱ η̄ οἰκία γέροντεν. ἐπεὶ δὲ ταῦτα αἵτιά εἰσι τοῖς πράξισι τοῦ  
 εἰναι. αἵτιά εἰσι καὶ τῆς γνώσεως αὐτῶν καὶ δι' αὐτῶν δύνανται ἔκεινα  
 γνώσκεσθαι. ἐὰν γάρ τις εἰδῇ τὴν τέχνην τοῦ τεγμάτου, καὶ η̄ τὴν  
 οἰκίαν ἐδημητύργησεν. εἰσεσται τὴν οἰκίαν η̄ ἀγαθὴν η̄ φαύλην. διτον τῇ  
 20 τέχνῃ προσῆκε· καὶ δι τὴν ὥλην εἰδὼς καὶ δι τὸ εἰδος. ὅμοιώς. πάλιν δὲ  
 γνώσκοντες τί δι τέλος αὐτῆς, εἰσόμεθα η̄ ἀγαθὴν η̄ φαύλην. συμβάνει  
 δὲ καὶ τὸ ἀνάπταλον. ἀπὸ τοῦ εἰδέναι τὸ ἀποτέλεσμα τὰς αἵτιας γνώσκειν.  
 οἱ γάρ εἰδὼς τὴν οἰκίαν τὴν τέχνην εἰσεσται τοῦ τεγμάτου, καὶ τὰ ἄλλα  
 ὅμοιώς. ὡστε τοὺς λόγους διγῶς ἀνάγκη γίνεσθαι. η̄ ἀπὸ τῶν ἀποτε-  
 25 λεσμάτων τὰς ἀργὰς ἀποδεικνύναι, η̄ ἀπὸ τῶν ἀργῶν τὰ ἀποτελέσματα. II  
 γηρησόμεθα δὲ ἔκατέρᾳ τῶν μετιόδων κατὰ καρόν. καὶ ἀπὸ μὲν τῶν ἀργῶν  
 ἀποδεῖσθαι, διτον αὐτοῖς δηλαι μάσιν· τὸ δὲ ἀνάπταλον. διτον τὰ ἀποτελέσματα  
 φανερώτερα η̄. διὰ τοῦτο καὶ Πλάτων καλῶς ἐζήτει τοῦτο καὶ η̄ πόρει.  
 ὡς οὐκ ἀδιάφορον δη̄ ἐπὶ παντάς, πότερον ἀπὸ τῶν ἀργῶν η̄ προσήκουσα  
 30 τῆς ἀποτελέσμας δόδος η̄ ἐπὶ τὰς ἀργάς. ὡσπερ ἐν σταδίῳ ἀπὸ τῶν ἀπλο-  
 θετῶν ἐπὶ τὸ πέρας η̄ τὸ ἀνάπταλον. διττῆς οὖν οὔσης τῆς δόδοις, πόλεν  
 η̄ μὲν ἀρκτέον: η̄ δηλον διτον ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων, δηλονότι τῶν πολιτε-  
 35 κῶν πράξεων, οὐν ἀργὴ καὶ αἴτιον τὸ πολιτικὸν τέλος ἐστι. δεῖ γάρ ἀπὸ  
 τῶν γνωρίμων ἀρέσκειν οὐ τῇ φύσει ἀλλ η̄ μὲν γάρ γνώριμα  
 λέγονται αἱ ἀργαὶ καὶ τὰ αἵτια· ἔκεινα γάρ η̄ φύσις πρότερα παρίστησι  
 καὶ πρὸς ἔκεινα πρώτως ὄρθη. η̄ μὲν δὲ τὰ ἀποτελέσματα γνωρίμα, διτον  
 ἀρκτέον. οὕτω γάρ σαφῆς ἐσται δι λόγος ἀπὸ τῶν η̄ μὲν γνωρίμων γνώριμον.

"Οτι τὸν ἀκούσόμενον τῶν περὶ τῆς πολιτειᾶς λόγων ἐν ἔθει  
 δεὶ εἶναι τὸν ἀγαθῶν πράξιν. κεφ. σ'.

40 Διὰ τοῦτο τὸν ἀκούσόμενον τῶν τοιούτων λόγων. εἰ μέλλει καλῶς αὐτὸν πράξειν.

τοὺς γηνώσκειν καὶ κρίνειν ἡρῷως καὶ ἐκ τούτων ὀφελεῖσθαι. προσάγει τὸν  
ἔπειτα εἶναι τὸν καλὸν καὶ δικαίων πράξεων. εἰ μὲν γάρ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν  
πρεδεῖσκον μεν τὰς πολιτικὰς πράξεις ἀγαθές εἰναι. καὶ τὸν μὴ πεποιθεῖ-  
μένον ἐν τοῖς τοιαύταις πράξεσιν ἐπειθόμενον. λόγων ἀνάγκη δέραντες.  
5 ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τῶν ὑστέρων τὴν ἀρχὴν βούλομενα ἀποδεικνύναι. τὸν πολι- 12  
τικῶν πράξεων δηλούντες. καὶ δεῖ ὑποκείσθαι περὶ οὐτῶν κακάπερ ἀρχὴν  
ἀποδεῖσθε τοῦ ἀγαθοῦ. φανερὸν δεῖ τὸ δύνανται πειθόμενον. εἰ μὴ ὁ πειθὼρ  
καλὸς καὶ δικαίας τὰς τοιαύτας πράξεις εἰδόμενος. εἰ γάρ τὸ δεῖ ἀγαθαὶ μὲν  
πράξεις ἀρκούντως δέξαιτο τις. οὐδὲν δειγμόμενα τοῦ διέτειν τὴν δὲ αἰτίαν.  
10 τὸ τέλος δηλουντεῖ. τὸ γηνώσκειν ἡδη τὸ ἀκούσας ἡρῷος γνώσεται. δις δὲ  
οὐδέτερον ἔχει τούτων. καὶ μῆτε αὐτὸς γηνώσκει. μῆτε παρ' ἑτέρῳ δύναται  
μανιθίσειν. ἀκούσατο τὸν Πιστόδου.

οὐτος μὲν πανάριτος, δις αὐτὸς πάντα νοήσῃ,  
ἐστιλλεῖ δ' αὐτὸνες. δις εὖ εἰπόντες πιθήκαι·  
15 δις δέ τε μῆτε αὐτὸς νοέῃ μῆτε ἄλλου ἀκούσων  
ἐν θυμῷ βαλληται. δις αὐτὴ ἀγρήτος ἀνήρ.

“Οὐ τρεῖς εἰσὶ βίοι· ἡ καὶ ἡ ἡδονὴν. ἡ τὴν τιμὴν ἔγειται. ἐν οἷς  
καὶ ἡ γηρηματιστικής θεωρεῖται. καὶ τρίτος ἡ θεωρητικός· καὶ  
διτὶ οὕτε ἡ τὴν ἡδονὴν οὕτε ἡ τὴν τιμὴν οὕτε ἡ τὰ γηρήματα  
20 ἔγειται τὴν εὐδαιμονίαν ἔγειται. (κεφ. 7.)”

“Πρεῖται δὲ λέγωμεν διτεν παραξέβημεν. ἦν δὲ ἡμῖν ὁ λόγος τῷ  
περὶ τοῦ διαφόρους οἱ ἀνθρώποι περὶ τῆς εὐδαιμονίας ἔχουσι δέξας.  
γηαστος τούτων ἀκολούθως τῷ οὐκείᾳ βίῳ τὴν εὐδαιμονίαν ὀρίζεται· ὥστε  
καὶ ἡ πολλοὶ καὶ ἀκόλαστοι τὴν ἡδονὴν φασι τὴν εὐδαιμονίαν εἰναι· διὰ  
25 τοῦτο καὶ τὸν βίον ἀγαπῶσι τὸν ἀπολαυστικόν. οἱ γάρ καθιλικοὶ  
βίοι μαθισταὶ τρεῖς εἰσιν· ἡ τε καὶ ἡ ἡδονὴν καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ τρίτος ἡ  
θεωρητικός. ἡ μὲν οὖν πρώτος βίος οὐδὲν ιερόν· ἀνθραποδόδεις γάρ  
ἐπιεικῶς οἱ τοῦ τον διώκοντες καὶ βοσκημάτων βιοῦσι βίον. λόγων δέ τοις 13  
ἄξιος φαίνεται διὰ τὸ πολλοὺς τῶν ἐξουσίας τοῦτον ἐξουσίας τοῦτον αἴρονταίνουσι τὸν  
30 βίον δημοτικότερον Σαρδαναπαλλήρ. τὸν δὲ δεύτερον οἱ βεττίσιοι τῶν ἀνθρώ-  
πων αἴρονται καὶ οἱ τὰς ἀγαθὰς διώκοντες πράξεις ἔγεινται τὴν τιμὴν.  
τιχεδὸν γάρ καὶ πολιτικοῦ βίου τὸ τέλος (οὐ τὸ δὲ λέγω σίλλακ τὸ παρὰ  
πάντων ἔγειρον) τὸ τιμῆς ἔστι. φαίνεται δέ. διτὶ οὐ τοῦτο ἔστι τὸ ἔγγα-  
τον ἀγαθόν. ἀλλὰ τὸν διώκονταν καὶ αὐτὸν ἔστι καὶ φαινομένων ἀγαθόν.  
35 τὸ γάρ ἀλληλῆς ἀγαθόν, δι' οὐ τις εὐδαιμονεῖ, ἐν αὐτῷ δεῖ εἰναι· ἦν δὲ 19  
τιμὴ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ τιμωρένῳ ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῷ τιμῶντι· οὐκ ἄρα

7 δύναται ἡ 11 ἑτέρων ἡ 12 Hesiod. Oppr. 293 13 post πάντα νοήσῃ  
addit φρασσάρενος τὰ κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἔγειν ἀμείνω ἡ 17 καὶ ὁ τὴν τιμὴν ἡ  
οἰς Β: ὃ h 20 κεφ. 7' h (et Vaticanæ 272, 273): om. B 28. 29 λόγων δέ  
τινος ὅλως ἄξιος h 32 καὶ B: τοῦ h et Arist. 33 τὸ δὲ Β: οὐτος δὲ h  
ἀλλὰ B: καὶ h

ἐν τῇ τιμῇ καὶ εὐδαιμονίᾳ. οὐδὲ γάρ τῷ εὐδαιμονι οἰκεῖν εἶναι τὸ ἀγαθόν  
καὶ δυσαρεστέστον. ἔτι διὰ τοῦτο τις τὴν τιμὴν διώκει. ἵνα πιστεύῃ περὶ  
ἔσωτοῦ οὗτοι ἀγαθοὶ εἰστοι· καὶ διὰ τοῦτο ἡγετεῖ ὑπὸ τῶν φρονήμων τιμάσθαι  
καὶ παρ' οἷς τιμώσκεται. καὶ ἐπ' ἀρετῆ. φαίνεται τοίνυν. οὗτοι διὰ τοῦτο  
ὅτι τὴν τιμὴν διώκει, ἵνα ἀγαθοὶ δοκῇ καὶ σπουδαῖος διὰ τὴν ἀρετήν.  
ὢστε δηλον. οὗτοι οὐ δὲ ἕαυτὴν ή τιμὴν διώκεται ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετήν. καὶ  
διὰ τοῦτο αὐτὴ μὲν οὐκ ἀν εἴη ἐν αὐτῇ τὸ τέλειον ἀγαθὸν ή ἀρετήν. 20  
εἰστι δὲ καὶ αὐτὴ ἀτελής, καὶ οὐκ ἀν εἴη ἐν αὐτῇ τὸ τέλειον ἀγαθὸν ή  
εὐδαιμονία. οὗτοι δὲ ἀτελῆς εἰστοι. δηλον· δυνατὸν γάρ τινα ξένην ἀρετῆς ἔχειν  
10 καὶ μὴ ἐνεργεῖν κατ' αὐτήν. η καθεδόντα τὴν ἀλλού τρόπον ἀπρακτοῦντα  
διὰ βίου η κακοποιοῦντα καὶ δυστυχοῦντα καὶ ἀτυχοῦντα τὰ μέριστα. καὶ  
οὕτως ἀτελῆ τὴν ἀρετὴν ἔχειν. τὸν δὲ οὗτον βιοῦντα οὐδεὶς ἀν εὐδαι-  
μονίσαιεν. εἰ μὴ που αὐτὸν ὑπόστητο καὶ ὀνομάζοι εὐδαιμονίαν τὴν ξένην τῆς  
ἀρετῆς. καὶ περὶ μὲν τοῦ καθ' ἥδουντο βίου καὶ τοῦ πλοιαρικοῦ εἴρηται. 14  
15 ίκανὸς γάρ ἐν τοῖς ἐγκυρώσις περὶ αὐτῶν εἴπομεν. περὶ δὲ τοῦ βίου τοῦ  
θεωρητικοῦ μετὰ ταῦτα ἐπισκεπτέον· οὐν γάρ τὸ προκείμενον ἄλλο. ἔτι  
δὲ καὶ ἄλλος βίος ἐν αὐτοῖς θεωρούμενος τοῖς εἰρημένοις, ο τοῦ γρηγο-  
τιστοῦ. καὶ γάρ καὶ ο τὴν ἥδουντο βίον τιμὴν διώκων γρήγορτα ἔθεται  
συλλέγειν. καὶ διὰ τοῦτο τρεῖς ἔφαμεν τοὺς μᾶλιστα προσέχοντας βίους.  
20 οὗτοις γάρ ἐν αὐτοῖς θεωρεῖται καὶ εἰστι βίαιοις. οὕτε γάρ τὸ ἀγαθὸν διώκει,  
ο τέλειον ἔστιν. οὕτε πάντα διοκεῖ διώκειν. οὐδὲν οὐ πολλοῖς εἰστιν ἔραστος·  
οὐλέροις γάρ εἰλικρινοῦ πάρα τοῖς ἐν βίῳ σπουδῆς τέλους τὰ γρήγορατα ἔχειν.  
οὗτοι δὲ οὐδὲ αὐτὸς τὸ ἔσχατον ἀγαθὸν ἡγετεῖ. πρόδηλον· ο γάρ πλοιότος διὰ  
τὴν γρήγοριν ἔστιν ἀγαθοὶ καὶ ἄλλους γάριν ἡγετεῖται. τιμῆς ἔνεκα η ἥδουντο·  
25 τὸ δὲ ἔσχατον ἀγαθὸν δι' ἔαυτὸν δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. διὸ μᾶλλον τὰ πρό-  
τερον λεγεῖντα τέλη τις ἀν ὑπολάσβοι, ἥδουντο λέγω καὶ τὴν τιμὴν·  
δι' αὐτὰ γάρ ἀγαπᾶται. φαίνεται δὲ οὐδὲ ἔκεινα τὰ τέλεια ἀγαθά·  
καίτοι πολλοὶ λόγοι περὶ αὐτῶν ἐγένοντο πολλοῖς τῶν παλαιῶν, τῶν μὲν  
τὴν ἥδουντο τῶν δὲ τὴν τιμὴν λεγόντων ἔσχατον ἀγαθόν. ταῦτα μὲν 30  
οὖν ἀφείσθω.

Οτι οὐκ ξέστι μία ιδέα τοῦ ἀγαθοῦ. κεφ. η'.

'Ἐπει τὸ περὶ τοῦ ἔσχατου τέλους ο λόγος ἡμῖν, ο δοκεῖ καθόλου τι  
ἀγαθὸν εἶναι. σκεπτέον περὶ τοῦ καθόλου πῶς λέγεται καὶ εἰ ἔστι τις ίδεα  
τοῦ ἀγαθοῦ. καίτοι προσάντης ο λόγος οὐτοις ἡμῖν διὰ τὸ φίλους εἶναι. 15  
35 τοὺς εἰσενεγκόντας τὸν περὶ τῶν ίδεων λόγον. ο δὲ λόγος, εἶναί τινα ίδεαν  
ἔκάστου τῶν διητῶν, καὶ ἔαυτὴν ὑφεστηκύιαν. δέξειτε ο' ἀν λέσως βέλ-  
τιον εἶναι καὶ δεῖν καὶ τὰ οἰκεῖα ἀναιρεῖν. ἐπὶ τῷ σῆσαι τὴν ἀλή-

10 καὶ μὴ ἐνεργεῖν κατ' αὐτήν om. h

13 εἰ om. h

15 γάρ καὶ ἐν h et Arist.

17 θεωρούμενος h: θεωρουμένοις B 27 αὐτὰ Mullach ex Aristotele recte videtur re-  
stituisse: ἔκεινα Bh 31 κεφ. η'] κε. ξ' Bh 37 τῷ Mullach: τὸ B

ἵπιαν, ἄλλως τε καὶ φίλοσοφούς δύναται. ἀμφοῖν γάρ δύνων,  
τῆς τε σιληνίας καὶ τοῦ περὶ τῶν θεῶν εἰπόντος. δύνων προτειμᾶν τὴν  
ἀληθείαν. οἱ δὲ ταύτην εἰσαγαγόντες τὴν δόξαν σὺν ἔλεγον ἐκείνων τῶν  
δύνων μάλισταν εἶναι. ἐν οἷς τὸ πρότερον καὶ δύτερον ἦν. καὶ διὰ τούτο<sup>10</sup>  
οὐδὲ τοῦ ἀριθμοῦ μίκριν ἐπικουρῶν ιδέαν. οὗτοι τὸ πρώτον καὶ δεύτερον ἔχει.  
ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ πρότερον καὶ τὸ δύτερον ἔσται. φανερὸν οὗτον  
ἄντι μίαν αὐτοῦ ιδέαν. οὗτοι δὲ τὸ πρότερον καὶ τὸ δύτερον ἔσται ιδεῖν ἐν  
τῷ ἀγαθῷ. δηλούν. ἔστι γάρ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ. οἷον γοῦς ἢ  
μείς, καὶ ἐν τῷ ποιῷ αἱ οὐρεταί. καὶ ἐν τῷ πρώτῃ τῷ γρήγορῳ. καὶ ἐν  
τῷ ποιῷ τῷ σύμμετρον. καὶ ἐν τῷ ποιῷ οὐσίᾳ (ἥ γάρ δύαιτα τάπος ἔστιν.  
ἐν ψῷ εὖ διάτημεν), καὶ ἐν τῷ πότε καιρός (ἔστι γάρ οἱ καιρὸι οἱ ἐπιτή-<sup>20</sup>  
θεῖσις ἑκάστῳ γρήγορος), καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις θυμοῖς. ἐν τούτοις δὲ τὸ πρότερον καὶ τὸ δύτερον ἔσται· ή γάρ οὐσία προτέρα ἔσται τοῦ πρώτης τι, καὶ  
οὗτοι ή μὲν καθ' αὐτόν ἔσται. τὸ δὲ ἐν ἑτέρῳ ἔχει τὸ εἶναι, καὶ οὗτοι ή μὲν  
15 ἀρχετος, τὸ δὲ ἐν σχέσει ἔστιν. παραπομόνοι γάρ εἴπουσε καὶ συμβεβη-  
κότι τοῦ σητοῦ. ἔστι ἐπεὶ τὸ ὅγαθὸν ἵσαγμος λέγεται τῷ σητῷ.  
πολλακῆμος δὲ λέγεται τὸ οὖ. πολλακῆμος δὲν λέγεται καὶ τὸ ἀγαθόν. καὶ  
οὐκ ἄν εἴη κοινόν τι καὶ καθόλου καὶ οὐ. οὐ γάρ ἀν ἐν πάτησι<sup>16</sup>  
ταῖς κατηγορίαις ἐλέγεται. καθόλος εἰρηται. ἀλλὰ ἐν μιᾷ μόνῃ. ἔστι  
20 ἐπεὶ μιᾶς ιδέας μία ἔστιν ἐπιστήμη, ἥν δὲ καὶ μία ἐπιστήμη τοῦ ἀγαθοῦ.  
εἴ γε ἥν μία ιδέα. ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν. οὐκ ἄρα μία ἔστιν ιδέα τοῦ  
ἀγαθοῦ. οὗτοι δὲ πολλαὶ ἐπιστήμαι τοῦ ἀγαθοῦ. φανερόν. οὐ ρόνον γάρ  
τῶν ἐν διαιρόσις σητῶν κατηγορίαις οὐκ ἔσται μία ἐπιστήμη ἀλλὰ καὶ τῶν  
οὐπὸ μάκρων. οἷον ἐν τῷ πότε τὸ ὅγαθὸν οἱ καιροί ἔσταιν. οὐτοις δὴ οἱ καιρὸι  
25 καὶ ἐν πολέμῳ ἔσται καὶ ἐν νόσῳ. οὐ τῆς αὐτῆς δὲ ἐπιστήμης. ἀλλὰ οἱ τοῦ  
μὲν ἱατρικῆς τῶν ἐν τῇ νόσῳ καιροί, οἱ δὲ σφραγίζουσι τὸν ἐν τῷ πολέμῳ  
γινόσκει. καὶ τὸ σύμμετρον, οἱ ἔστι τοῦ ποιοῦ. καὶ ἐν τροφῇ καὶ ἐν  
πόνοις· καὶ τὸ μὲν γρυπαστικῆς. τὸ δὲ ἱατρικῆς εἰδέναι. ἔστι ἐπεὶ ἐν τῷ  
ἀνθρώπῳ καὶ ἐν τῷ αὐτοκαθεδρῷ εἰς καὶ οἱ αὐτὸις θρισμοίς ἔσται. καὶ ἐν  
30 τῷ ἴππῳ καὶ ἐν τῷ αὐτοκαπῷ. τῇ ιδέᾳ ὅγαθούσι (εἰ γάρ διάφορος, ποὺς  
ἄν εἴη αὐτοῦ ιδέα); φανερὸν οὗτοι οὐδὲν διαφέρει οἱ ἀνθρώποις ἢ ἀνθρώποις  
τοῦ αὐτοκαθεδρῶπον· καὶ ἐπὶ πάντων θυμοῖς. ὕστε καὶ τὸ ὅγαθὸν ἢ ἀγα-<sup>20</sup>  
θὸν οὐδὲν διαφέρει τοῦ αὐτοκαθεδροῦ. φανερὸν γάρ, οὗτοι οἱ διαιρούσιν ὡς  
ἀγαθά. οὗτοι τὸ μὲν αὐτοκαθεδρὸν αἰδοῖν, τὸ δὲ οὐ. ὕστερον οὐδὲ τὸ πολυγρό-  
35 νιον λευκὸν τοῦ ἐφημέρου λευκότερον. οὐκ ἄρα οὕτε ἀλλού τινὸς τῶν  
σητῶν ιδέα ἔστιν ὑπὲρ αὐτὴν οὕτε τοῦ ὅγαθοῦ. οἱ δὲ Πυθαγόρειοι πιθα-  
νώτερον ἐσίκασι λέγειν περὶ τοῦ ὅγαθοῦ. οὐ γάρ ἐν ἔλεγον τὸ ὅγαθόν,  
ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν τὸ ἐν τῇ τῶν ὅγαθῶν ἔτελλαν συστοιχίᾳ. οἰς δὴ καὶ  
Σπεύσιππος φυλοκοινήσαι δοκεῖ. ή δὲ συστοιχία τῶν ὅγαθῶν. ἥν ἔλεγον.  
40 αὕτη· τὸ πέρας τὸ περισσὸν τὸ ἐν τῷ οὐδεὶς τὸ ἄρρεν τὸ εὐθὺ τὸ φῶς τὸ

4 καὶ τὸ δύτερον h 18 καὶ καθόλος Bb: καθόλος Aristoteles  
καταθῶν (38; B: τὸ γάρ ἐν ἣ ἔλεγον τοῦ ἀγαθοῦ h

37 οὐ γάρ — τῶν

τετραγωνον τὸ ἡρεμοῦν τὸ ἀγαθόν· ἢ τινι ἐπέραν ἐποίουν ἀντικειμένην τὸ 17  
ἀπειρον τὸ ὄχτιον τὸ πλήθιος τὸ ἀριστερὸν τὸ θήληρον τὸ καμπόλιον τὸ σκό-  
τος τὸ ἑτερόμηδες τὸ κινούμενον τὸ κακόν.

"Οὐτὶ οὖν ἔσται τὸν καθ' ἔαυτὰ ἀγαθῶν. κεφ. II'.

α. Μηλὰ περὶ μὲν τούτων ἀλλοις ἔσται λόγος· ἐρούμεν δὲ ἔτι περὶ<sup>10</sup>  
τοῦ ἀγαθοῦ ἀκριβέστερον. τὰ γάρ εἰρημένα δεῖται τινος ἔξετάσεως καὶ  
ἀκριβείας διὰ τὸ μὴ περὶ παντὸς ἀγαθοῦ κατὰ μέρος εἰρῆσθαι τοὺς ἀρ-  
χούς. γὰν δὲ διελόντες ἀκριβέστερον ποιήσουμεν τὸν λόγον. διπλῶς τοίνυν  
λέγεται τὸ ἀγαθόν· τὰ μὲν γάρ δι' ἔαυτά εἰσιν ἀγαθὰ καὶ δι' ἔαυτὰ τῷ<sup>15</sup>  
τοῦνται καὶ ἀγαθὰ λέγονται καὶ ἀγαπῶνται. τὰ δὲ οὐ δι' ἔαυτὰ ἀλλὰ δι'  
ἐκεῖνα· διώκονται γάρ. ὅτι φυλακτικά εἰσι τὸν δι' ἔαυτὰ ἀγαθῶν τὸ ποιη-  
τικὰ ἢ τὸν ἐναντίων κωλυτικά. καὶ καθ' ἔαυτὰ μὲν ἀγαθὰ ὑγεία  
καὶ ἀρετὴ τὸ φρονεῖν τὸ ὄραν. οὐ δι' ἔαυτὰ δὲ ἀτακτεῖς, ἢ ποὺς ἀρετὴν  
φέρει. γυμνάσια φρονακεῖται, ἢ τῆς ὑγείας ἔνεκα ζητοῦνται. ταῦτα δὲ καὶ<sup>20</sup>  
ῳδέλιμα καλοῦνται. διελόντες οὖν ἀπὸ τῶν ὠφελίμων τὸ ἀγαθά. ἢ καθ'  
ἔαυτά εἰσι, τοκεύματα εἰ μία τὸντων ἔστι· φαίνεται τοίνυν μάταιον  
εἶναι, τὸντα λέγειν τὸν καθ' ἔαυτὰ ἀγαθῶν. τί γάρ δι' τούτων καὶ δια-  
φέροι, εἴπερ καὶ ταῦτα καθ' ἔαυτά εἰσιν ἀγαθὰ κατάπερ ἐκείνη· τὸ γάρ  
φρονεῖν καὶ ὄραν καὶ ἡδονή τινες, αἱ σώφρονες, καὶ τιμαί, εἰ καὶ δι' ἀλλὰ<sup>25</sup>  
τῷτοῦνται. ἀλλ' ὅμως καὶ γωρίς τῆς ἐκείνων πρωτότηκης· αὐτὰ δι' ἔαυτὰ<sup>30</sup>  
καὶ αἱρετά εἰσι καὶ διωκτά· ὥστε κατὰ τοῦτο καθ' ἔαυτὰ ἀγαθά εἰσι, καὶ  
οὐ μόνη τῇ τὸντα λέγει τοῦτο διώσομεν. έτι εἰ ἔστιν τὸντα μία τὸν καθ' ἔαυτὰ  
ἀγαθῶν, αὐτὸς ὁ ὄρισμὸς τοῦ ἀγαθοῦ (ἔφαρμός ει πάτι· κατάπερ ὁ αὐτὸς,  
ἔφαρμός ει λόγος ὁ τῆς λευκότητος ἐν τε γάρι καὶ ψηφισθεῖ· ἀλλ' οὖν  
25 ἔστι. φρονήσεως γάρ καὶ ἡδονῆς, καθ' ὁ ἀγαθά, διάφοροι οἱ ὄρισμοι·  
ἄλλο γάρ τὸ τῆς ἡδονῆς ἀγαθὸν καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως.

Πετι τὰ ἀγαθὰ κατ' ἀναλογίαν ἐνὶ δινόματι λέγονται καὶ ὅτι οὖν<sup>10</sup>  
οὐδὲμία βούλεται τῷ γῆθικῷ ἀπὸ τοῦ τὴν τὸντα λέγειν αὐτὸν εἰδέναι.  
κεφ. I'.

30 Επεὶ δὲ τὰ ἀγαθά, καθὼς εἰρηται, οὐ συνωνύμως λέγονται (οὐ γάρ  
τὸν αὐτὸν ἔχουσιν διμερόν), ζητητέον πῶς λέγονται. ἢ γάρ διωνύμως ἢ  
ώς τὰ ἀρ' ἐνδεῖς ἢ πρὸς ἐν συντελοῦντα τὴν κατὰ ἀναλογίαν· ὥσπερ λέγεται  
οἱ νοῦς ὁ διπλακός, ὅτι τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει πρὸς τὴν φυγήν, οὐ διφλα-  
κός πρὸς τὸ σῶμα. διοκεῖ δὲ τὰ ἀγαθά κατὰ ἀναλογίαν ἐνὶ δινόματι λέ-  
35 γεθεῖται. κατάπερ γάρ φυγὴν ἀγαθὴν λέγομεν. οὕτω καὶ γρόνον καὶ τόπον·

3 post finem capitinis honorum et malorum tabulas repetit B, illis ἵ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ, his ἵ τῶν κακῶν συστοιχίᾳ inscribens 4 κεφ. Η] κε. γ' Bh 5 ἔσται Bh, ut Arist. ΚθΜβ: ἔστω Arist. vulg. 23 ἔφαρμός ει — ὁ αὐτὸς h: om. B 29 κεφ. Η] κε. Η' Bh

ἔχει γάρ ἀνάλογον· καὶ ὅπερ ἐν ψυχῇ ἀφετᾷ· τοῦτο ἐν γρόνῳ καιρὸς καὶ 20  
ἐν τῷ περιφέρεια καὶ ἐν ποσῷ συμμετρίᾳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀφετέον νῦν·  
ἔξακροιδὸν γάρ οὐπέρ αὐτὸν ἀλληλὴ ἐν εἴη φύσισσιά οἰκεῖότερον· οὐ γάρ  
τῇ ηθικῇ ταῦτα προσήκει. ὥμοιώς δὲ καὶ τὸ περὶ τῆς ἴδεας λέγειν καθί-  
σι λου· θεολογικὸν γάρ τινος καὶ τοῦτο καὶ οὐδὲν συντελεῖ τῷ ζητοῦντι τὸ  
πολειτικὸν ἀγαθόν. ἡ γάρ ἴδεα τοῦ ἀγαθοῦ εἰ καὶ ἔστιν. Καὶς κοινῇ τῶν 19  
ἄλλων καὶ καθίσιου κατεργάζεται καὶ γινομένη τὸν ἄλλον καὶ καὶ ἔμπει  
ὑφεστάς, ὅπλον ὡς οὐκ ἂν εἴη δυνατὸν ἀνθρώπῳ πρᾶξιν τοῦτο γε κτή-  
σατο· οὐδὲν δὲ περὶ τοιούτου ἀγαθοῦ οὐ λόγος. ἐν αὐτῷ γάρ καὶ τὴν  
10 εὐδαιμονίαν συστῆγει δυνατόν· εὐδαιμονεῖ γάρ τις ἐν φῷ ἐπράξει η̄ ἐν ᾧ  
ἐκτήσατο. οὗτος οὐκ ἂν εἴη προσήκοντος ήμὸν περὶ τοῦ μὴ τοιούτου λέγειν·  
τάχα δέ τῷ δόξειν ἂν τούτουντίν. Θέλειν εἰναι ράλλον καὶ συμφο-  
ράτερον εἰς τὸ πρᾶξαι καὶ κτήσασιλε τὰ κτητὰ καὶ πρακτὰ ἀγαθά, τὸ 10  
εἰδέναι οὐτὴν τὴν ἴδεαν τοῦ ἀγαθοῦ· καθάπερ γάρ παραδείγματι γράμματοι  
15 ταύτῃ γραφόμενα, ποιὰ τῶν πρακτῶν καὶ κτητῶν εἰσιν ήμὸν ἀγαθά· καὶν  
εἰδῶμεν, ἐπιτευχόμενα αὐτῶν. πιθανότητα μὲν οὖν ἔχει τινὰ οὐτοὺς  
οἱ λόγοι· εἴτε δὲ ταῖς ἐπιστήμασι διαφορεῖν· πᾶσαι γάρ οἱ ἐπι-  
στήματι ἀγαθοῦ τινος ἔχεινται καὶ τὸ ἐνδεές ἀναπληρώσαι ἐπιτηδεύσιν.  
Ὥσπερ ιατρικὴ μὲν τὸ ἐλέξιπον τῆς ὑγείας, γυμναστικὴ δὲ τῆς ἰσχύος  
20 καὶ τῆς ἀνδρίας, οὗτοι δὲ ἔχονται πρὸς τὴν ζήτησιν τοῦ ἀγαθοῦ, τοὺς  
καθίσιους τούτους ἀγαθοῦ τὴν γρῦσιν παραδίημπάνουσιν· οὐκ ἂν δὲ παρελέγο-  
πανον, εἰ βούτησιν τις ἡ μάταιος ἀπ' αὐτοῦ. βούτημα γάρ τηλικούτων  
ἀπαντας σήμοιν τοὺς τεγχίτας καὶ μὴ ἐπιζητεῖν, οὐκ εἴλογον. Ήστε καὶ  
διὰ τοῦτο ματαίων τινὰ τὴν ἴδεαν εἰναι. ἀποροῦν δὲ καὶ τί ὠφεληθή-  
25 σεται ὡφάντης ἡ τέκνων πρὸς τὴν οὐτοῦ τέχνην, εἰ γινόσκει ἀλλὰ  
τὸ ἀγαθὸν τὸ καθίσιον. ἡ ιατρὸς πὼς ιατρικότερος ἔσται ἡ στρατηγὸς πῶς  
ἄν γένοιτο στρατηγικότερος. οἱ τὴν ἴδεαν οὐτὴν τοῦ ἀγαθοῦ τελεαρένοις·  
οὐ γάρ τὸ καθίσιον οἱ τεγχίτης οικοπεῖ. Ὥσπερ οἱ ιατρὸς οὐ τὴν καθίσιον 20  
ὑγίειαν σκοπεῖ ἀλλὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου, ράλλον δὲ οὐδὲ τοὺς καθίσιους ἀν-  
30 θρώπου ἀλλὰ τὴν τοῦ ἀτόμου· καὶ ἔκαστον γάρ ιατρεύει.

"Ἔτι τέκνιον ἔταιν ἀγαθὸν τὸ ζητούμενον τῇ πολειτικῇ τέλος  
καὶ αὐταρκεῖ. καθ. τα'.

Καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοιούτου εἰρήσθω. πάλιν δὲ ἐπα-  
νέλθωμεν ἐπὶ τὸ ζητούμενον, καὶ σκοπωμεν τί ποτ' ἂν εἴη λέγω  
35 ὅτι τὸ ζητούμενον τῇ πολειτικῇ τέλος. ἔστι μὲν γάρ ἄλλο ἐν ἄλλῃ τέχνῃ 10  
ἀγαθοῖ· ἄλλο γάρ ἐν ιατρικῇ καὶ ἄλλο ἐν στρατηγικῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς  
ἥμοις· ἔκαστη δὲ ἀγαθὸν τὸ τέλος ἔστιν. οὐ δινεῖ τὰ ἄλλα ποιεῖ. Ὥσπερ  
ἐν ιατρικῇ μὲν ὑγίεια τὸ ἀγαθὸν καὶ ἐν στρατηγικῇ νίκη καὶ ἐν σίκοδομικῇ

οίκα. ἐπεὶ τούννυ ἐν πάσῃ πράξει καὶ τέγγη ἐκεῖνό ἔστι τὸ ἀγαθόν. οὐ ἔνεκα τὸ ἄκλα γίνεται, τὸ τέλος δηλωνότι, καὶ καθίδου εἰς εὔρησμαν τὸ τέλος πατῶν τῶν πράξεων. οὐ ἔνεκα πάσας ποιοῦμεν. τούτο μὲν εἴη τὸ ἐν πατασις τοῖς πράξεσιν ἀγαθόν· καὶ καθίσπερ ἴστρικὴν ἀγαθόν τὸ τέλος οἱ ἔστι τῆς ἴστρικῆς καὶ στρατηγικὴν τὸ τέλος τῆς στρατηγικῆς. οὕτω καὶ 20 πρακτικόν τι ἔσται ἀγαθόν τὸ τέλος πατῶν τῶν πράξεων. εἰ δὲ καὶ μὴ ἐν ἄκλᾳ πλειόν εἴη, ταῦτα μὲν εἴη τὰ πρωταὶ ἀγαθοί. τούτο δὲ τί ἔστι πειρατέον ἔτι διαταχῆσαι· οὕτω γάρ τι περὶ αὐτοῦ συφέτε εἴπομεν ἄκλαντι· ἔτι ἡγούμεν τί ἔστι· μεταβασίν γάρ ἡ λόγος οὐδὲν γίνεται πλέον ἄκλαντι· 10 εἰς τὸ αὐτὸν ἀφίκετο. οὐ καὶ ἐν τοῖς προσωπίαις ἐλέγομεν. οὗτοι τὸ πάτημα πράξεων τέλοις τούτοις μὲν εἴη τὸ ἀγαθόν τοῦτον. ἐπεὶ τούννυ πολλὰ 21 φυσικέσται τῶν πράξεων τὰ τέλη, τούτοις δὲ τινας οὐδὲν διανούμεθα. ἄκλα δὲ ἔτερα τέλη ἄκλων ἐπιστημόν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν, καθίδους εἴρηται, καὶ εἰσὶ γρήγορα πορῆς ἐκεῖνα. ὥσπερ οὐ πλούτοις, οὐ τοῦ γρηγοριστεοῦ ἔστι τὸ τέλος, γρηγοριεύει τῷ πολιτικῷ εἰς τὸ τύπον τέλος, καὶ οὐ αὐτὸς τέλος μὲν τοῦ αὐλοποιοῦ, γρήγοριοι δὲ τῷ αὐλητῇ διὰ τὸ αὐλεῖν. ὑμοίως δὲ καὶ πάντα τὰ ὅργανα. ἐπεὶ τούννυ εἰσὶ τινα τῶν τελῶν μὴ δι' ἔσωτά ἀγαθοί, οὐκ ἂν εἴη πάντα τὰ τέλη τέλεια. τὸ δὲ ἀγαθόν, οὐ ἔνεκα πάντα πράξεις, τέλειον, τέλειον δεῖ εἶναι· ὥστε οὐκ ἂν εἴη ἐν τῶν τοιούτων τελῶν. ὥσπερ 20 ἀτελῆ εἰσιν. ἄκλα δὲ μὲν πολλά εἰσι τὰ τέλεια. τὸ τελείστατον τούτων· εἰ δὲ ἔν, ἐκεῖνό ἔστι τὸ ἡγούμενον ἐν πάσαις ταῖς ἀνθρωπίναις πράξεσιν ἀγαθόν. καὶ τὸ μὲν δι' ἔσωτά ἡγούμενον τοῦ δι' ἄκλων ἡγούμενου τελείστερον λέγομεν· πολλών δὲ ἐπεὶ τινα τῶν ἀγαθῶν καὶ δι' ἔσωτά καὶ δι' ἄκλα ἡγούμενοι. ὥσπερ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ φρονεῖν. τελείστερον τούτων 25 ἔστιν. ὥσπερ δι' ἔσωτά μόνον ἡγετεῖται, οὐδέποτε δεῖ δι' ἄκλων καὶ οὐ μόνον κατὰ σύγκρισιν τελείστερον ἄκλους ἄκλα καὶ ἀπλῶς τελειον ἀγαθόν τούτο δὲ 30 ἔστι. τοιούτον δὲ οὐ διατητόν, εὐδαιμονία μάλιστα εἰναι δικεῖται ταύτην γάρ αἰρούμεθα ἀεὶ δι' ἔσωτά γηραντήν τιμὴν δὲ καὶ γῆραντην καὶ φρόνησιν καὶ πάσαν ἀρετὴν αἰρούμεθα μὲν δι' ἔσωτά (μηδενὸς γάρ ἀποβαί-35 νοντος ἄκλους ἀπὸ τῆς κτήσεως αὐτῶν ἐλοιμέθα μὲν ἐκαστον αὐτῶν), αἰρούμεθα δὲ καὶ τῆς εὐδαιμονίας γάριν. διὰ τούτων ὑπολαμ-βύσιοντες εὐδαιμονήσειν. τὴν δὲ εὐδαιμονίαν οὐδεὶς αἱρεῖται διὰ ταῦτα η̄ ὅλως δι' ἄκλων, ἄκλα μόνον δι' ἔσωτά γηραντήν. ὥστε η̄ εὐδαιμονία δὲν εἴη τὸ ἡγούμενον παρὰ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ἀγαθόν. ἔτι δὲ καὶ 35 ἐκεῖθεν δῆλον· καὶ γάρ τὸ τελειον ἀγαθόν. οἱ ἡγετεῖται, αὔταρκες εἶναι δικεῖται αὔταρκες δέ. οἱ ἀρκεῖ οὐ μόνον ἐνί τινι ἔργοντι βίον μονιώτην ἄκλα καὶ γηρεύσι καὶ τέκνοις καὶ γυναικί καὶ ὅλως τοῖς φύλοις καὶ πολίταις. ἐπεὶ καὶ τοῦ ἐν τούτοις ἀγαθοῦ οὐ ἀνθρωπος γρήγορος φύσει πολιτικός μὲν καὶ κοινωνικός, καὶ ὅλως αὔταρκες ἔσταιν. οἱ μανούμενοι ἀρκοιν 40 καὶ αἱρετὸν ποιεῖ τὸν βίον καὶ μηδενὸς ἐνδεᾶτο· τοιούτον δὲ τὴν εὐδαιμονίαν οἰσμέθα εἶναι. φαίνεται ἄρα τὸ ἡγούμενον ἀγαθόν τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι. έτι τὴν εὐδαιμονίαν οὐ λέγομεν συναριθμεῖσθαι τοῖς

ἄλλοις ἀγαθοῖς· τῶν γάρ αἱρετῶν ἡγεμόνεσσιν εἶναι τὸ ἄκρον· καὶ εἰ σύ-  
σταγοις αὐτὴν τοῖς ἄλλοις ποιήσουμεν ἀγαθοῖς. φανερὸν δέται. εἰ προσθήσουμέν  
τι τῶν ἄλλων αὐτῆς, αἱρετωτέραν ποιήσουμεν. καὶ οὗτος οὐκ ἂν εἴη αὐτὴν  
τὸ ἄκρον τῶν αἱρετῶν· τὸ γάρ προστιθέμενον τῶν ἀγαθῶν μετὰ τῆς εὐδαι-  
μονίας ἀγαθοῖς τι ἀποτελέσσει τῆς εὐδαιμονίας αἱρετώτερον· τοιωτοῦ δὲ  
καὶ τὸ ζητούμενον ἀγαθοῖς ἔσται. οὐ συναριθμούμενον τοῖς ἄλλοις ἄλλα τῶν  
αἱρετῶν ἄκρον ὑπάρχον· τέλειον γάρ ἔσται· τὸ δὲ τέλειον αἱρετώτατον· ἀλλ' 20  
γάρ τὸ τελειότερον ἀγαθὸν μᾶλλον αἱρούμενα· ἣ ἄρα εὐδαιμονία ἔσται τὸ  
ζητούμενον τέλος. ἔχει δέ τινα ἀπορίαν ὁ περὶ τοῦ αὐτάρκους λόγος. εἰ  
10 γάρ τάτε τὸ ἀγαθὸν αὐτάρκες τινι. δέται αὐτὴν καὶ πᾶσι τοῖς οἰκείοις ἀρ-  
κέσῃ καὶ τοῖς πολεῖταις καὶ τοῖς φύλοις καὶ ἔτι τοῖς οἰκείοις καὶ συγγενέσιν  
ἔκεινον. ἐπεὶ τοῦτο εἰς ἀπειρον προέσται. οὐκ ἂν συσταίη τὸ αὐτάρκες  
ἀγαθόν. ὥστε ἀνάγκη λαβεῖν τινα ὅρον τῶν οἰκείων. ἐφ' οὓς δεῖ προσέναι  
τὸ ἀγαθόν. ἄλλα τοῦτο μὲν εἰσανθήτις ἐπισκεπτέον· λέγωμεν δὲ περὶ τοῦ 23  
15 προκειμένου.

'Οτι ἐν τῷ κατὰ λόγον τοῦ ἀνθρώπου ζωὴ ἡ εὐδαιμονία συνί-  
σταται καὶ ἔστι ψυγῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν ἐν βίῳ τελείῳ.  
κεφ. ιβ'.

Τὸ μὲν οὖν λέγειν τὴν εὐδαιμονίαν αὐτὸν εἶναι τὸ ζητούμενον τῇ πολι-  
20 τικῇ ἀγαθῷν τὸ ἄριστον. ὑμοιογέρμενόν τι φαίνεται. ποθεῖται δὲ λεγθῆναι  
περὶ αὐτῆς ἐναργέστερον, τί ἔστι. τοῦτο δὲ γένοιτο ἄν. εἰ τὸ ἔργον εὑρή-  
σουμεν τοῦ ἀνθρώπου. καθ' ὃ ἔστιν ἀνθρωπος. ὥσπερ γάρ παντὸς τεγγί· 10  
του ἀγαθὸν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ἔσται. καὶ αὐλητοῦ μὲν ἐν τῷ αὐλεῖν. ἀγα-  
ματοποιοῦ δὲ ἐν τῷ ἀγαλματι. καὶ θλως ἐπὶ παντὸς ἔργου καὶ πράξεως  
25 οὗτος ἔχει, οὗτος καὶ τὸ ἀνθρώπινον ἀγαθὸν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ἔστιν.  
εἰπερ τὸ ἔργον ἔστι τοῦ ἀνθρώπου. καθ' ὃ ἔστιν ἀνθρωπος. πότερον  
οὖν τέκνουν μὲν καὶ σκυτέως ἔστιν ἔργα τινὰ καὶ πράξεις. ἀν-  
θρώπου δὲ οὐδέν ἔστιν, ἀλλ' ἀριθμὸν πέφυκεν; ἢ καθάπερ διφταλ-  
μοῦ καὶ κειρὸς καὶ παδὸς καὶ θλως ἐκάστου τῶν μορίων φαί-  
30 νεται τι ἔργον. οὗτος καὶ ἀνθρώπου παρὰ πάντα ταῦτα θείη τις  
(Δν) ἔργον τι. τί οὖν ἔστι τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἔργον; τὸ μὲν οὖν ζῆν 20  
κοινόν ἔστι καὶ τοῖς φυτοῖς, ζμεῖς δὲ τὸ ίδιον τοῦ ἀνθρώπου ζητούμεν,  
ῶστε ἔπειτα τὸν περὶ τούτου λόγον. ἐπεὶ δὲ μετὰ τὴν θρεπτικὴν καὶ  
αὐτητικὴν ζωήν. τὴν φυτικὴν δηλούντα, ἐπομένη ἔστιν ἡ αἰσθητικὴ, ἔγγροι  
35 γάρ τῆς λογικῆς. σκεπτέον καὶ περὶ αὐτῆς. ἄλλα καὶ αὗτη καινὴ καὶ  
ἴππωρ καὶ βοῖ καὶ παντὶ ζῷῳ. ὥστε οὐδὲ αὐτὴν ἔστι τὸ ζητούμενον  
ἔργον τοῦ ἀνθρώπου. λείπεται δέ τοι ἡ ἐν λόγῳ πρακτικὴ ζωή. καὶ αὗτη  
δὲ διπλῆ τις φαίνεται. τὸ μὲν γάρ αὐτῆς ἄλογον μέν. ἐπιπειθὲς δὲ καὶ 24

ὑπείκουν τῷ λόγῳ· τὸ δὲ λόγον ἔχον καὶ διανοούμενον. καὶ τὸ μὲν λόγον  
ἔχον καὶ διανοούμενον τάττει καὶ ὑσθιμέει. τὸ δὲ ἀλογὸν τάττεται καὶ  
ὑσθιμέεται. ῥιτεῖ τὸ λογικὸν κυριωτέρον ἀνθρωπίνη ἐνέργεια ἐστιν, ἐπεὶ  
καὶ τοῦτο ἐστιν ἐνέργεια· θάτερον γάρ ποιητικὸν λέγεται. ἐστιν τοίνυν  
ἡ ἔργον ἀνθρώπου ψυχῆς ἐνέργεια κατὰ λόγον. ὅταν διανοήται, τῇ  
οὐκ ἄνευ λόγου. ὅταν κατὰ τὸ παιδικὴν μέρος κυνῆται μετὰ λόγου. ἐπεὶ  
τούτου ἐνέργεια ἐστιν ἀνθρωπίνη, η̄ κατὰ λόγου. εἰ καὶ εὖ καὶ καλῶς γένοιτο.<sup>10</sup>  
οὐδὲν κινέει ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν πᾶσιν εὖσιν· οὐ γάρ ἐπεργάνει τὸ τοῦ  
κινητιστοῦ ἔργον καὶ τὸ τοῦ ποιουδάίου κινητιστοῦ. κινητιστοῦ μὲν  
10 γάρ τὸ κινητιστεῖν. σπουδάίου δὲ τὸ εὖ κινητιστεῖν· καὶ οὐκ εἰσὶν  
ἐπεργάνει. ῥιτεῖ οὐδὲ ἡ ἵππος τοῦ ἀγαθοῦ ἵππου ἐπεργάνει τῷ γένει. εἰ  
δὲ οὗτο τοῦτο. ἀνθρώπου δὲ τίθεμεν ἔργον ἡστήν τινα. ταῦτην  
δὲ ψυχῆς ἐνέργειαν καὶ πράξεις μετὰ λόγου. σπουδάίου ἀνθρώπου  
ἄν εἴη ἔργον τὸ εὖ καὶ καλῶς κατὰ λόγον ἐνέργειν. εὖ δέ τι καὶ καλῶς  
15 γένεται ἔκαστον κατὰ τὸ προσῆκον αὐτῷ ἀγαθόν. καὶ η̄ ἀνθρωπίνη ἀριστερά<sup>20</sup>  
ἐνέργειαν εὖ καὶ καλῶς ἐσται κατὰ τὸ προσῆκον αὐτῷ ἀγαθόν. τὸ δὲ  
προσῆκον αὐτῷ ἀγαθὸν η̄ ἀρετή ἐστιν, ῥιτεῖ τὸ ἀνθρωπίνον ἀγαθὸν ἐκεῖνο  
ἄν εἴη. ψυχῆς ἐνέργεια καὶ ἀρετή· εἰ δὲ ποιλαὶ αἱ ἀρεταῖ, κατὰ τὴν  
ἀρετὴν αὐτῶν καὶ τελειοτάτην. εὑρηται ἄρα τὸ ἀνθρωπίνον ἀγαθόν. τὸ  
20 δὲ ἐν ἔκαστῳ ἀγαθῷ τὸ τέλος ἐστιν, ῥιτεῖ εὑρηται. εὑρηται ἄρα τὸ  
τέλος τῶν ἀνθρωπίνων προσῆκων. τὸ δὲ τέλος τῶν ἀνθρωπίνων προσῆκων  
ἐδείχηται ταῦτα τῇ εὖ διαιρούσῃ· η̄ εὐδαιμονίᾳ ἀριστερά, ὅπερ ἔστι ποιῆ-<sup>25</sup>  
σαι. εἴτε δὲ προσῆκει τὸ ἀνθρωπίνον ἔργον. εἰ μέλλοι πάντῃ τέλειον εἶναι,  
ἐν βίῳ εἶναι τελείω· μία γάρ γε λιθόν τοῦ ποιεῖ οὐδὲ μία ἡμέρα·  
25 οὗτοι δὲ οὐδὲ μακάριοιν καὶ εὐδαιμονία μία ἡμέρα οὐδὲ οὐδὲ λίγος  
χρόνος. ὠρίσιμω μὲν οὖν τὸ ἀγαθὸν τὸ ἀνθρωπίνον η̄ εὐδαιμονία τοῦτον  
τὸν τρόπον. ψυχῆς ἐνέργεια καὶ ἀρετὴν εὖ βίῳ τελείω. δεῖται γάρ τινας  
ὑποτιτυπῶσαι προτον. εἴτα τελείως γράψαι καθάπερ εἰκόνα τὸν περὶ τοῦ  
ἀγαθοῦ λόγον. τὸ δὲ τὰ καλῶς τυπωθέντα προσαγαγεῖν εἰς τὸ βίλετον καὶ<sup>30</sup>  
30 διαφθερόσαι δέξειν ἄν εὐκολον εἶναι καὶ τοῦ βιουλομένου παντός· συντελεῖ  
γάρ καὶ η̄ γρόνος, εύρετης τὸν καὶ συνεργῆς ἀγαθὸς τῶν τοιούτων. ἀπὸ  
τούτου γάρ καὶ αἱ τῶν τεγχνῶν ἐπιδέσεις γεγόνασι· παντὸς γάρ προσθεῖ-  
ναι τὸ ἐλλεῖπον.

Ὕπει (δεῖ) κατὰ τὸ προσῆκον τῇ οὐλῇ τοὺς περὶ αὐτῆς λόγους  
35 ἀπαιτεῖν. καὶ δεῖ οὐκ ἐν ταῖς ἀργαῖς τὸ διέτι τη̄τη̄τομεν.  
κεφ. ιγ'.

Νορὶ δὲ καὶ τῶν προειρημένων λόγων μεμνήσθαι καὶ τὴν ἀκρίβειαν  
μὴ ὑμοίως ἐν ἀπαστιν ἀπαιτεῖν. οὐλὴ ἐν ἔκάστοις κατὰ τὴν ὑπο-

10 γάρ h et Arist.: om. B  
35 κεφ. ιγ'] κε. (β) Bh

εὐκαλόν B; εὐλογόν h

34 δεῖ h: om. B

κειμένην οὐκέτην καὶ ἐπὶ τοσούσιον, ἐφ' ὅτους οἰκεῖον τῇ μεθίδωρ,  
καὶ τέκτων καὶ γεωμέτρης οὐκ ὁμοίως ἐπιζητοῦσι τὴν ὀρθήν· ἔκατον γάρ  
ἐφ' ὅτους οἰκεῖον τῇ προκειμένῃ μεθίδωρ· ὁ μὲν γάρ τέκτων τοσούσιον  
ἐπιζητεῖ, ὅτους γραμματεῦσαι αὐτῷ πρὸς τὸ ἔργον, ὁ δὲ γεωμέτρης αὐτὴν  
οἱ τὴν ὀρθήν ζητεῖ. τί ἐστι καὶ ποῖον τοῦ οὐ γάρ ἔργον τι κατατεκνάσαι  
βούλεται δι' αὐτῆς ἀλλὰ τὸν ἀληθῆ ζητεῖ περὶ αὐτῆς λόγου. τὸν αὐτὸν 26  
οὐκ τρόπον καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ποιητέον. ὅπως μὴ τὰ πάρεργα  
τῶν ἔργων πλείω γίνηται. εἰ γάρ τὸν τέκτονα ἀπαιτήσουμεν τὸν περὶ  
τῆς ὀρθῆς λόγου, ὅπερ πάρεργόν ἐστιν αὐτῷ πρὸς τὸ ἔργον. πλείονος ζη-  
τήσως αὐτῷ δεήσει τὴν πρὸς τὰ τέγυγης ἔργον. οὐκ ἀπαιτητέον δὲ  
οὐδὲ τὴν αἰτίαν ὑμοίως ἐν ἀπασιν. ίκανον γάρ ἐν τισιν. εἰ δειγμέσιν  
καὶ τὸν οὗτον εἰσὶ καὶ εἰ μὴ προστίθομεν τὸ διάτιον. τοῦτο δὲ συμβαῖνει καὶ  
περὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ἐπιστημόνων ἐν αὐταῖς γάρ οὐ τὸ διάτιον ζητήσουμεν  
ἀλλὰ τὸ οὗτον μόνον. καὶ τοῦτο ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστήμαις ἀρχὴν ἐστιν. εἰ 10  
15 γάρ ζητήσουμεν τῶν ἀρχῶν αἰτίαν. οὐδέποτε ἀρχῆματα ἀλλὰ ἐπ' ἀπειρον  
βαθυτάτης. φανερὸν δὲ γίνεται ἐν ταῖς ἀρχαῖς τὸ διάτιον τῇ ἐπαγωγῇ τῇ αι-  
τήσιμῃ τῇ ἐμισθῳ. ἐπαγωγὴ μέν. ὕπερ τὰ τῷ αὐτῷ ἵστα καὶ ἀλλήλοις  
ἐστὶν ἵστα. δεῖξουμεν γάρ ἀριθμούς τινας καὶ μετένη εἰσαγαγόντες. ἐπαγωγὴ  
γάρ ἐστιν τῇ διπλῇ τῶν μερικῶν δεῖξεις αἰτίαί τοι δέ. οὗτον δεικνύει ὁ φυσικὸς  
20 τὸ πόδι θερμὸν καὶ τὸ θύειρο φυγρόν. θεινα ἀρχαῖς εἰσὶ τῆς ἐπιστήμης. ἐμι-  
σθαὶ δὲ αἱ ἀρχαὶ τὸν θήματον γνωστικούτατα. καὶ γάρ ἀδύνατον εἰς γραμμῶν  
ἔλλιπεν τῶν περὶ ἀρετῆς λόγων μὴ ἐν ἔιτε γενήμενον τῶν σπουδαίων πρά-  
25 ἔτον. ὡς ἐν τῷ τοῦ οὐρανοῦ κεφαλαίῳ. πειρατέον δὲ μετέργεσθαι ἐκάτετρην  
τῶν ἀρχῶν καθὼς πέφυκε δείκνυσθαι καὶ σπουδαστέον. ὅπως δι' ὥρισμού  
29 φανῆσι καλῶς. μεγάλην γάρ παρέχουσι βοήθειαν ταῖς ἀποδείξεσι ταῖς  
ἐπιμέναις αὐταῖς. καὶ διὰ τοῦτο φάνεται πλέον τῇ τὸ θηματικὸν τῆς ἀπο-  
δείξεως δύνασθαι τὴν ἀρχήν. καὶ πολλὰ τῶν ζητουμένων ἐμφανῆ γίνεσθαι  
δι' αὐτῆς. ἐν γάρ τῇ μετένοι προσάσει δεῖ τῇ ἀρχῇ παραδοχήνεται. τῇ δὲ  
μεζίων πρότασις τὸν πάνα δύναται τῆς ἀποδείξιος σχεδόν. καὶ ἵστως εἰ καὶ 27  
30 δι' ἄλλην αἰτίαν. ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο μεζίων καλεῖται.

Τοι τοι πάντης ἀπάρθιμοις οἱ λεγόμενοι περὶ τῆς εὑδαικισμοίας  
παρὰ τῶν παλαιῶν λόγων τῷ λεγέμεντι αὐτῆς ὥρισμῳ. κεφ. ιδ'.

Ταῦτα μὲν οὖν καθόλου περὶ τῶν ἀρχῶν εἴρηται. περὶ δὲ τῆς προ-  
κειμένης ἡμένης ἀρχῆς. τῆς εὐδαιμονίας δηλούσται. σκεπτέον ἔτι. οὐ μόνον τὸν  
35 ὥρισμὸν αὐτῆς ἐξετάσαντες καὶ τοὺς λόγους τοὺς συμπεράναντας αὐτόν. ἀλλὰ το  
καὶ τοὺς λεγομένους περὶ αὐτῆς παρὰ τῶν παλαιῶν ἀληθεῖς λόγους. εἰ  
συνάδουσι τῷ ὥρισμῷ. τῷ μὲν γάρ ἀληθεῖς ὥρισμῷ καὶ πάντα συνάδει  
τὰ προσόντα τῷ ὥριστῳ καὶ διὰ τοῦτο καὶ ταῦτα τὰ λεγόμενα περὶ αὐ-

4 γραμματεῦσαι Mullach  
32 κεφ. ιδ'] κε. τῷ Blh

5 τῇ om. h  
35 ἐξετάσαντες serpsi: ἐξετάσαντας Blh

14 ταῖς om. h  
35 τὸν τῷ om. h

15 ἀρχῶν h: ἀρχαίων B  
38 τὸν τῷ om. h:

τοῦ. τῷ δὲ ψευδεῖ ταχὺ διαφωνεῖ τὸ ἀληθῆς. τῶν ἀγαθῶν τοίνου  
εἰς τρία διαιρούμενων καὶ τῶν μὲν λεγομένων ἔκτος. τῶν δὲ περὶ ψυχήν,  
τῶν δὲ περὶ σῶμα. τὸ περὶ ψυχὴν ἀγαθὰ κυριώτατα καὶ μάλιστα ἀγαθὰ  
καὶ πάντες λέγομεν. περὶ ψυχὴν δὲ λέγομεν ἀγαθὰ τὰς πράξεις καὶ  
οἱ τὰς ἐνεργείας τὰς ψυχικάς. οὐκοῦν αἱ ψυχικαὶ πράξεις καὶ ἐνέργειαι αἱ 20  
ἀγαθαὶ κυριώτατα καὶ μάλιστά εἰσιν ἀγαθά. ἐν τῇ κατὰ ψυχὴν ὅρᾳ ἀγαθῆ  
ἐνεργείᾳ τὸ κυριώτατον καὶ μάλιστα ἀγαθὸν συνίσταται. τοῦτο δέ ἐστιν ἡ  
εὐδαιμονία. ἔστιν ἄρα ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργεια καὶ ἀρετὴν καὶ κατὰ  
ταύτην τὴν δόξαν παλαιάν οὖσαν καὶ δμολογούμενην ὑπὸ τῶν  
10 φιλοσοφούντων. ὅριττος δὲ πράξεις τινὲς λέγονται καὶ ἐνέργειαι ἡ εὐ-  
δαιμονία. οὕτω γάρ ἂν εἴη τῶν περὶ ψυχὴν ἀγαθῶν καὶ οὐ τῶν ἐκ- 28  
τός. διὸ τούτῳ καὶ ἡ εὐδαιμονία εὑρίσκεται καὶ εὖ λόγη, οὐ ἐνέρ-  
γειαν καὶ πρᾶξιν ὀγκοῦσι. φαίνεται δὲ οὗτοι καὶ τὰ ξηρούμενα παρὰ τῶν  
ἀνθρώπων εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἐνυπάρχουσι τῷ λεγούντι. τὰ ἐπιζητού-  
15 μενα δὲ τοῖς μὲν ἀρετῆς, τοῖς δὲ φρόνησις, ἄλλοις δὲ σοφία τις· τοῖς  
δὲ καὶ πάντα ταῦτα εὐδαιμονία εἶναι δοκεῖ. τοῖς δὲ τούτων τοιςδέ 9 δομοῖς,  
ἄλλᾳ τῇς ἀπὸ αὐτῶν τούτων τακτοπένης· τίτεροι δὲ καὶ τὴν ἐκπόδης εὐ- 10  
ετηρίαν συμπαραλαμβάνουσι. τούτων δὲ τὰ μὲν πολλοὶ καὶ πα-  
λαιοὶ λέγουσι, τὰ δὲ ὀλίγοι καὶ ἔνδοξοι ἀνδρες· ὃν οὐδετέρους εὑ-  
20 ληγον τῇς ἀληθείᾳ· ἐν πᾶσι διαμαρτύνειν, ἄλλα καθ' ἓν τι μόνον λέγων,  
ἐν τοῖς πλείστοις δὲ σληψιεύειν. τοῖς μὲν οὖν λέγουσι πᾶσαν ἀρετὴν  
τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι ἡ τῶν ἀρετῶν τὴν ἀρίστην. συνῳδὸς δὲ ἡ ἡμέτερος  
περὶ αὐτῆς λόγος. κατὰ γάρ τὴν τῇς ἀρετῆς ἐνέργειαν ἡ εὐδαιμονία ἐστι.  
διαφέρει δέ. οὗτοι οἱ μὲν ἐν τῇ 25 ἔξει καὶ κτήσει τῆς ἀρετῆς τὴν εὐδαιμονίαν  
εἶναι φασιν. ἡμεῖς δὲ ἐν τῇ γρήσει καὶ τῇ ἐνέργειᾳ. διαφορὰ δέ ἐστιν  
οὐκ διλήγη τοῦ ἐν κτήσει ἡ γρήσει τὸ ἀριστον ὑπολαμβάνειν καὶ  
ἐν ἔξει ἡ ἐνέργεια. τὴν μὲν γάρ ἔξιν ἐνδέχεται οὐ πάρχουσαν μηδὲν  
ἀποτελεῖν. οἷον τῷ καθεύδοντι ἡ ἄλλως πως ἐξηργηκότει τὴν δ'  
25 ἐνέργειαν οὐχ οἶσιν τε. πρᾶξει γάρ ἔξι ἀνάγκης δὲ τὴν ἐνέργειαν  
τίτην· καὶ εἰ τὴν ἀγαθὴν ἐνεργείαν ἔχει, εὖ πρᾶξει. τοῦτο δέ ἐστι τὸ  
εὐδαιμονεῖν. ὕσπερ γάρ Ὁλυμπίασιν οὐχ οἱ καλλιστοι καὶ ισχυροί· 29  
τατοι στεφανοῦνται ἀλλ' οἱ ἀγωνιζόμενοι (τούτων γάρ τινες καὶ  
νικῶνται), οὕτω καὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ καλῶν καὶ ἀγαθῶν οὐχ οἱ δυνάμειν  
πράττειν ὄρισθαι. διλλ' οἱ πράττοντες ὄριθμος ἐπήβολοι γίνονται.

35 Οὐτε γρήστος δι' ἑαυτὸν ἐστιν οὐ κατ' ἀρετὴν βίος καὶ μάλιστα  
ἀγαθὸς καὶ καλός. κεφ. τε'.

"Ἐστι δὲ καὶ ὁ βίος αὐτῶν καὶ ἡ ἑαυτὸν γρήσης. οὐκ ἔξαθεν ἔχων  
τὴν γρήσην. ἐπεὶ γάρ τὸ γρήσθαι τῇς ψυχῆς ἐστιν. οὐδὲν κινύρει τὴν τῇς 10

28 ἡ ἄλλως πως Bh et Arist. Mb; ἡ καὶ ἄλλως πως Arist. vulg.

32. 33 καὶ νικῶσσαν

Bh et Arist. Mb; νικῶσσαν Arist. vulg.

ψυχῆς καὶ ἀρετὴν ἐνέργειαν μεθ' ἡδονῆς εἶναι. οὗτοι δὲ καὶ ἔστι, ὅπλον.  
 ἐπεὶ γάρ ἑκάστη τὸν ἕπεται ἡδονή εἶται ἡδύ, πρὸς δὲ λέγεται φιλοτιμοῦστος, οἷον  
 ὁ ἴππος ἡδὺ τῷ φιλίππῳ καὶ θέαμα τῷ φιλοθεόρῳ, καὶ τῷ φιλαρέτῳ ἄρα  
 ἡδεῖα ἡ ἀρετὴ καὶ αἱ καὶ ἀρετὴν πράξεις. τὸ μὲν οὖν δικαιοῦστα τοῖς  
 πολλοῖς ἡδέα μάχεται. ἄλλος γάρ ἄλλοι νομίζει ἡδὺ καὶ τὸ ἄλλο ἀρέτης.  
 αὐτοις δέ. οὗτοι ἔστι φύσει ἡδέα. τοῖς δὲ φιλοκάλους ἡδέα δοκεῖ τὰ καὶ  
 φύσει ἡδέα· ἀρετῶν γάρ οὐδεὶς τὸ ἀληθῆς ἡδέα διώκειν σκόλουθον. διώ-  
 κουσι δὲ τὰς καὶ ἀρετὴν πράξεις. ὕστε δῆλον. οὗτοι αἱ καὶ ἀρετὴν πρά-  
 κτες ἡδεῖαι εἰσὶ τοῖς φιλαρέτοις καὶ δι' ἑαυτάς τὸ γάρ φύσει ἡδὺ οὐκ ἔστι  
 10 δι' ἑτερον ἡδύ. διὸ τοῦτο οὐ προσδεῖται ὁ βίος αὐτῶν ὄλλης ἔξωθεν  
 ἡδονῆς καθίστερ τινὸς περιέπτου. ἄλλος δὲ γε τὴν ἡδονὴν ἐν ἑαυτῷ. εἰ  
 δέ τις εἴποι μὴ πάντας τοὺς σπουδαῖους ἡδεῖσθαι τὴν ἀρετὴν (εἰσὶ γάρ οἱ  
 οὐ μεθ' ἡδονῆς ταύτην πράττουσι), ἐροῦμεν, οὗτοι οὐκ ἔστιν ἀγαθὸς οὐδὲ  
 σπουδαῖος ὁ μὴ γαίρων ταῖς καλοῖς πράξεσιν. οὕτε γάρ δίκαιοιν 30  
 15 οὐδεὶς ἂν εἴποι τὸν μὴ γαίροντα τῷ δικαιοπραγεῖν οὔτε ἐλευ-  
 θέριον τὸν μὴ γαίροντα ταῖς ἐλευθερίοις πράξεσιν. διμοίως δὲ  
 καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. εἰ δὲ οὐτω, δι' ἑαυτᾶς ἀν εἰεν αἱ καὶ ἀρε-  
 τὴν πράξεις ἡδεῖαι· ἄλλα μὴν καὶ ἀγαθοί γε καὶ καλοί, καὶ μά-  
 λιστα τούτων ἔκαστον. εἴπερ καλῶς κρίνει περὶ αὐτῶν ὁ σπου-  
 20 δαῖος· μὴ καλῶς γάρ κρίνει οὐκ εὑλογον· κρίνει δὲ ἀγαθὰς εἶναι καὶ  
 καλάς. ἀριστῶν ἄρα καὶ καλλιστῶν καὶ ἡδεῖστον ἡ εὐδαιμονία· καὶ  
 οὐκ ἄλλο μὲν καλλιστον. ἄλλο δὲ ἀριστον, ἄλλο δὲ ἡδεῖστον κατὰ τὸ Δη-  
 λιακὸν ἐπίγραμμα

10

καλλιστον τὸ δικαιότατον. ληφτον δὲ ὑγιαίνειν.

25 ἡδεῖστον δὲ πέφυκτον δι τοις ἔργαται τογεῖν.

Ἄπαντα γάρ τοῦτα ταῖς ἀρίσταις ἐνέργειαις ὑπάρχειν. ταῦτας δέ φαμεν εἶναι  
 τὴν εὐδαιμονίαν τῇ μίᾳ τούτων τὴν πατῶν ἀρίστην.

Τοι δεῖται καὶ τῶν ἔξωθεν ὁ μέλλων εὐδαιμονεῖν, εἰ καὶ μὴ ἐν  
 τοῖς ἔξωθεν ἡ εὐδαιμονία. συνίσταται καὶ οὗτοι οὐκ ἔστιν ἀπὸ  
 30 τούχης ἡ ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία. κεφ. ιε'.

Ἐστι μὲν οὖν τὸ εἶναι τῆς εὐδαιμονίας ἐν ταῖς ἀγαθοῖς πράξεσι· φαί-  
 νεται δὲ διμοις καὶ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν προσδεσμένη, καθάπερ εἴ-  
 πομεν. ἀδύνατον γάρ της οὐ διάδιον τὰ καλὰ πράττειν μὴ βοηθού-  
 μενον τοῖς ἔξωθεν. πολλὰ γάρ τῶν ἀρίστων πράττεται διὰ τῶν ἔξωθεν.  
 35 καθάπερ δὲ διάργάνων τῇ διὰ φίλων τῇ διὰ πλούτου τῇ διὰ τῆς ἐν τῷ  
 πόλει τιμῆς καὶ ἀρχῆς καὶ δυνάμεως. ὥσπερ καὶ οἱ τινων τούτων στερ-  
 οκόμενοι ἀκαλλῆ τινα τὴν εὐδαιμονίαν· ποιοῦσιν, οἷον εἰ τις στέροιτο εὐγε-  
 νέος τῇ εὐτενίᾳ τῇ καλλουσι. οὐ πάντα γάρ εὐδαιμονικὸς ὁ τὴν Ήένων πάν-

5 ἄλλο h: ἄλλῳ B 13 οὐ B: μὴ h 25 ἔργαται B: ἔργη τὸ h: cf. lectiones Arist.  
 30 κεφ. ιε' τε Bh 31 πράττεσθαι h 37 ἀκαλλῆ B

πισχρος ηδύστερης ηδύ μονάτης καὶ ἀτεκνος ηδύ κακοὺς ποιῶντας ἔχον ηδύ α-  
θίστης ἀποβαθμίων· διὰ τούτης φαμεν. τὴν εὐδαιμονίαν προσαδεῖσθαι καὶ τῆς  
τακτήτης εὐηγμερίας. καὶ τούτους γάριν ταῦτα τὴν διὰ τὸν ἐξωτερὸν εὐτυχίαν  
τοιούτην εἶναι ἐνήμισσαν τῇ ἔγραιμένῃ εὐδαιμονίᾳ. ἔνιοι δέ φασιν εἶναι τὴν  
αἱρετήν. οὗτοι καὶ ἀμφοτέροιν γρείᾳ τῷ κυρίῳ εὐδαιμόνιον. καὶ διὰ τούτου  
ἀποφείσαι. πότερον μαθητήν ἐστι καὶ διὰ μετέβολον τοὺς παραγένεται ηδύ ἐκ 10  
τοῦ θεῖον εσθίου ταῖς κατ' ἀρετὴν πράξεσιν ηδύ δι' ἄλλης τοὺς ἀσκήσεως ηδύ<sup>1</sup>  
θεότεν διδόσσαι τοῖς ἀνθρώποις ηδύ ἀπὸ τύχης τούτους. δοκεῖ δέ. οὗτοι εἰ καὶ  
ἄλλο τι δώρημα δέστι παρὰ θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις. καὶ τούτο μὲν εἴη δικαίως.  
10 καὶ μᾶλιστα δὲ τῶν ἄλλων εἴη διὸ ηδύ εὐδαιμονία θεότεν. οὕτω καὶ θέλ-  
τασσον τῶν ἀνθρωπίνων ἀπάντων. ἄλλα τὸ μὲν περὶ τούτων λέγειν τῶν  
περὶ προνοίας διὸ εἴη λόγιον καὶ ἄλλης πραγματείας. ἡμῖν δὲ κατὰ τὸ προ-  
σῆκον τῇ προκειμένῃ μεθήδωρ σκεπτέον. φαίνεται τοίνου. εἰ καὶ μὴ θεότ-  
θεότης εἶσται ηδύ εὐδαιμονία. ἄλλα δι' ἀρετὴν ηδύ ἄλλην τινὰ ἀσκήσιν παρα-  
15 γένεται. θεός τῶν θεοτάτων εἶναι. τὸ γάρ τῆς ἀρετῆς ἀθλούν καὶ  
τέλος. οὕτωρ ἐστιν αὐτὴν ηδύ εὐδαιμονία. ἀριστον. εἶναι φαίνεται καὶ  
θεότην τι καὶ μακάριον· γένοιτο δὲ διὸ καὶ πᾶσι κοινόν. δουνατὸν γάρ  
πᾶσι τοῖς μὴ τῷ διάνοιαν βεβλαμμένοις καὶ πάντῃ ἀκινήσοις πρὸς τὴν  
αἰτήσιν τῆς ἀρετῆς διά τον μαθήσεως καὶ ἐπιμελείας ὑπάρχει τὴν εὐ-  
20 δαιμονίαν. εὐλογογνὸν δὲ ἀπὸ ἀσκήσεως μείζονα καὶ τελειωτέρων ὑπάρχει τὴν εὐ-  
δαιμονίαν ηδύ ἀπὸ τύχης· δρμοῖς δὲ καὶ τὰ ἀπὸ πάστης ἄλλης αἰτίας γη-  
νήμενα ηδύ τεγχητῆς ηδύ φυσικῆς θέλτιον τῶν ἀπὸ τύχης γηνόμενων. καὶ  
μάλιστα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς αἰτίας γηνόμενα. ηδύτις ἐστὶν ηδύ ἀρετή. ἄλλως  
τε τὸ μέριστον ἀγαθοῦν καὶ καθίλιστον τὴν εὐδαιμονίαν ἐπιτρέψαι τὴν τύχην  
εἰ λίαν πληγμεζέες διὸ εἴη. τοῦτο δὲ φανερόν ἐστι καὶ ἐκ τοῦ εἰρημένου  
τῆς εὐδαιμονίας ὄρισμα. εἴρηται γάρ ηδύ ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν  
ἐν βίῳ τελείῳ. τὰ δὲ λοιπά ἀγαθά. τὰ τε σωματικὰ αὐτοῦ τοῦ σώματος  
καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα. τὰ μὲν ἀναγκαῖα πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν. τὰ δὲ κα-  
25 θάπερ ὅριανά εἰσι πρὸς αὐτήν· ἀναγκαῖα μὲν. οἷον θεῖα σώματος καὶ  
τοῦτης ἐπίτασις καὶ τάλλα. ὁν γωρίς οὐκ ἔνι τελειωθῆσαι τὴν εὐδαιμονίαν.  
ὅργανα δέ. διαπερ πλούσιοις καὶ φῖσι. εἰ τοίνου οὐτός ἐστιν οὐ δρισμὸς τῆς  
εὐδαιμονίας. πῶς δὲ αἰτίαν ἔχοι τὴν τύχην; ηδύ γάρ ψυχικὴ ἐνέργεια οὐκ  
ἀπὸ τύχης. τούτῳ δηγῇ τῷ δρισμῷ καὶ τὰ εἰρημένα περὶ τοῦ τέλους τῆς  
πολετικῆς ἀκλίσιοισι. τὸ γάρ τῆς πολετικῆς τέλος τὸ ἀριστον ἐλέγομεν  
35 εἶναι καὶ διὰ τούτο ἐν αὐτῇ εἶναι τὴν ἀνθρωπόνην εὐδαιμονίαν. εἰκότιος  
οὖν οὔτε ἵππον οὔτε βροῦν οὔτε ἄλλο τι τῶν ζῷων εὐδαιμονία λέ-  
γομεν· οὐδὲν γάρ αὐτῶν οἵσιν τε κοινωνήσαι τοιαύτης ἐνεργείας.  
διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν οὐδὲ παις εὐδαιμόνων ἐστίν· οὐπω γάρ  
πρακτικὸς τῶν τοιούτων διὰ τὴν ἡλικίαν. οἱ δὲ λεγόμενοι εὐδαι-  
40 μονες παιδεῖς διὰ τὴν ἡλικίαν μακαρίζονται. δεῖ γάρ, ὡς εἴπομεν.

21 ἀπὸ h: om. B

30 ἔντι B: ἔστι h

36 οὔτε βροῦν οὔτε ἵππον Aristoteles

τοιαύτης

Bh, ut Arist. Ηλιοδότης: ἄλλο τῶν Arist. vulg.

ἄλλο

τοιαύτης

Bh, ut Arist. Mb: ὕσπερ

Arist. vulg.

καὶ ἀρετῆς καὶ βίου τελείου. πολλοὶ γάρ μεταβολαὶ γίνονται καὶ παντοῖαι τύχαι κατὰ τὸν βίον καὶ ἐνδέχεται τὸν μάλιστα εὐθυγ-  
ναῦντα μεγάλας συμφοραῖς περιπεσεῖν ἐπὶ γῆρας. καθάπερ ἐν 33  
τοῖς ἡρωϊκοῖς περὶ Ηριάπου μυθεύεται· τὸν δὲ τοιαύτας γηρα-  
τῶν σάμψενον τύχαις καὶ τελευτήσαντα ἀπλίως οὐδὲντις εὑδαιμονίζει.

Ἐπὶ δεξὶ ζῶντας μακαρίζειν. κερ. 1<sup>ο</sup>.

Πότερον οὖν οὐδὲ ἄλλον οὐδένα ἀνθρώπων εὑδαιμονίζειν ἔχειν  
ἔως ὅτι ζῆ. ἀλλὰ γρεμὸν τὸ τέλος ὑράν. κατά τηρι Σόλων· καὶ εἰ τοῦτο  
θήσομεν. ἔσται ἄρα τις εὐδαιμων τότε ἐπειδὴν ἀποθάνῃ· η̄ τοῦτο  
10 γε παντελῆς ἀτοπον ἐν τῷ τείληνάντι τὴν εὐδαιμονίαν λαβεῖν. ἀλλως τε το  
καὶ δει τῇ εὐδαιμονίᾳ ἔν τινι ἐνεργείᾳ ἔστιν. ἐκ τούτου δὲ φαίνεται μᾶλ-  
λον ἐν ἀργήν παντελεῖ εἶναι. λέγουμεν δέ, δει οὔτε τίμεται οὔτε οἱ Σόλων  
τὸν τείληντα μακαρίζει διὰ τὸ τείληνάντι. ἀλλ’ οὐ μέχρι παντὸς οἱ θίσε  
μᾶλλῳ μακάριος ἦν, καὶ δει τηγνικαῦτα ἄν τις ἀσφαλῆς μακαρίζειν  
15 ἀνθρώπον. ὥς ἐκτὸς ζῆται τῶν κακῶν ὄντα καὶ δυστυγχημάτων.  
πάλιν δὲ οὐκ ἀρκούσα τῇ λύσις δοκεῖ. ἀπορίᾳ γάρ ἐστιν ἔτι. εἰ λέγουμεν  
εἰναὶ τι τῷ τείληνται καὶ κακὸν [τι] καὶ ἀγαθόν. μὴ αἰσθανομένῳ δέ.  
ώτεπερ καὶ τῷ ζῶντι. μακαρίζεται γάρ καὶ ταλανίζεται καὶ ἀτιμάζεται 20  
καὶ τιμάται· καὶ τέκνων δὲ καὶ ἀπογόνων εὐπραξίαι εἰς τὴν εὐδαιμονίαν  
25 αὐτοῖς λογίζονται· εὐδαιμονες γάρ καὶ μακάριοι διὰ τὴν τῶν ἀπογόνων εὐ-  
δαιμονίαν. καθάπερ διυστυγχεῖς διὰ τὴν αὐτῶν διυστυγχίαν· ἀπορίαν γάρ  
καὶ τοῦτο παρέχει. τῷ γάρ μακαρίως θεοτυπόκατε καὶ τελευτή-  
σαντι· κατὰ λόγου ἐνδέχεται πολλὰς μέτοχοις ἐκβάνειν περὶ  
τοὺς ἐκγόνους. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τυγχεῖν 34  
30 ζίσου τοῦ κατ’ ἀξίαν. τοὺς δὲ ἐξ ἐγναντίας. ἀτοπον δὲ γένοιτ’ οὐ.  
εἰ συμμεταβάλλοι καὶ οἱ τείληνται καὶ γένοιτο ποτὲ μὲν εὐδαιμων.  
πάλιν δὲ ἀπλιος. ἀτοπον δὲ πάλιν κάκειν δοκεῖ. τὸ μὴ κοινωνεῖν τοὺς  
ζῶντας τοῖς ἀπελθοῦσι τῆς τύχης διὰ τὴν ἐκ τοῦ γένους οἰκεῖότητα. ἀλλ  
ἐπανιτέον ἐπὶ τῷ προτέρῳ ἀπορίᾳν καὶ ζητῶμεν. εἰ οὐ δει ζῶντας ἀλλὰ  
35 μετὰ τελευτὴν μακαρίζειν· τάχα γάρ ἀν ἐξ ἐκείνης θεωρηθεῖη καὶ τὸ  
νῦν ἐπιτεταύμενον. εἰ δὴ τὸ τέλος ὑράν δει καὶ τότε μακα-  
ρίζειν ζηταστον. οὐχ ὡς ὄντα διὰ τὸ τείληνται μακάριον ἀλλ’ δει πρό- 10  
τερον μακάριος ἦν, πῶς οὐκ ἀτοπον. εἰ δει ἐστὶν εὐδαιμων. μὴ  
ἀληθεύεται κατ’ αὐτοῦ τὸ ὑπάρχον αὐτῷ, μηδὲ ἐργάμεν αὐτὸν ἀλη-  
θῶς εὐδαιμονα. διὰ τὸ μὴ τοὺς ζῶντας ἐιέλειν εὐδαιμονίζειν, σκο-  
ποῦντας τὸν βίον μεταβολὰς τῷ μόνῳν τι τὴν εὐδαιμονίαν ὑπολαμ-  
βάνειν καὶ μηδαμῶς εὐμετάβοιον. τὴν δὲ τύχην πᾶν τούτωντίον; δῆ-

6 κερ. 1<sup>ο</sup>] κείτο Bh  
ποτε κακῶν μετατίθεται τοῦτον Arist. HalbOb: καὶ τῶν Arist. vulg.

15 καὶ Bh, ut Arist. HalbOb: καὶ τῶν Arist. vulg. 17 τι  
ποτε κακῶν μετατίθεται τοῦτον πρὸς B: καὶ h 21 γάρ Bh cum Arist. M<sup>b</sup>: δὲ Arist.  
vulg. 26 συμμεταβάλλοι h et Arist.: συμμεταβάλλοι B

λινού γάρ. ὥστε, εἰς συνακολουθούμεν ταῖς τόχαις. τὸν αὐτὸν εὐ-  
δαιμονα καὶ πάλιν ἀθλίον ἐροῦμεν πολλάκις. γαραιλέοντά τινα  
τὴν εὐδαιμονα ἀποφαίνοντες καὶ ταθῆσθαι ἔδρουμένον. λέγομεν τῷ  
τοίνου πρὸς τὴν ἀπορίαν. θεῖ τὸ μὲν ταῖς τόχαις ἐπακολουθεῖν σύ-  
ντονος ἀριθμὸν· οὐ γάρ ἐν ταύταις ἡ εὐδαιμονία συνίσταται τῇ τούλαν-  
τίνῃ. ἀλλὰ προσδεῖται ρὺν τούτων πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ὃ ἀντιρρό-  
πιγμος βίος, καθάπερ εἴπομεν· ἡ δὲ οὐδείς τῆς εὐδαιμονίας οὐκ ἐν αὐ-  
ταῖς ἀλλὰ ἐν τῇ κατ' ἀρετὴν ἐνεργείᾳ συνίσταται. καθίδης εἰρηται, μόνιμον  
γάρ δεῖ εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν· καὶ διὰ τούτο οὐ δυνατὸν αὐτὴν ἐν τοῖς  
10 ἀπὸ τόχης συνίστασθαι. καὶ τούτῳ μαρτυρεῖ ἡ προκειμένη ζήτησις· ἀπὸ τῶν  
τούτου γάρ ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῷ ὑποκειτταῖ τὴν εὐδαιμονίαν μόνιμον εἶναι.  
περὶ οὐδὲν γάρ τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων τοσαύτη θεραιάντης ὑπάρχει. ὡς  
ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείαις, ἐν αἷς ἡ εὐδαιμονία· μόνιμότεραι γάρ καὶ  
τῶν ἐπιτελημάνων αὗται τογάνουσι. τούτων δὲ πάλιν τῶν ἀρετῶν αἱ  
15 τιμιώτεραι μονιμότεραι διὰ τὸ τῆς ἐν αὐταῖς τοὺς μακαρίους μάλιστα καὶ  
συνεχέστατα. μὴ διακοποφένης ποτὲ οὐδὲ ἐν ἔλαγχίστῳ γρόνῳ τῆς περὶ  
τὰς πρᾶξεις τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ἐργασίας διὰ τὸ ἡδεῖαν αὐτοῖς τὴν τοσαύτην 20  
εἶναι ζωῆν. καθίδης εἰρηται. καὶ διὰ τούτο οὐδὲ λέπιται αὐτῶν λαμβάνουσιν.  
ἐπεὶ τοίνου οὐκ ἐν τῇ τόχῃ ἡ εὐδαιμονία συνίσταται ἀλλὰ ἐν ταῖς κατ'  
25 ἀρετὴν πράξεσιν, ὑπάρχει τὸ ζητούμενον τῷ εὐδαιμονίῳ. τὸ μόνιμον  
ἀγκονίται αὐτῷ εἶναι τὸ ἀγαθόν. καὶ ἔσται διὰ βίου εὐδαιμονίαν ἀεὶ γάρ  
ἡ μάλιστα πάντων πράξεις καὶ θεωρήσει τὰς κατ' ἀρετὴν πράξεις  
καὶ θεωρίας· καὶ πρὸς τὰς τόχας στήσεται καὶ ὑπὸ τῶν ἐναντίων οὐδε-  
μίαν πείσεται μεταβολήν. ἀλλὰ οὐσεῖ τὰ ἐπιόντα καθίσταται καὶ ἐμμελέστατα  
30 5 γε ὡς ἀληθῆς ἀγαθῆς καὶ τετράγωνης ἄνευ ψόγου. πολλῶν τούτων  
δὲ ὅντων τῶν ἐπεργυμένων ἀπὸ τῆς τόχης καὶ τῶν μὲν μεγάλων ὅντων,  
τῶν δὲ μικρῶν. τὰ μὲν μικρὰ τῶν ἀτυχημάτων, δημοίως δὲ καὶ τῶν εὐ-  
τυχημάτων οὐ παρέξει πράγματα τῷ σπουδαίῳ οὐδὲ ἐπάξει τῷ βίῳ μετα-  
βολήν. τὰ δὲ μεγάλα καὶ πολλά. εὐτυχήματα μὲν ὄντα. μακαριώ-  
35 τερον τὸν βίον ποιήσει (καὶ γάρ αὐτὰ συνεπικοσμεῖ τὴν εὐδαιμονίαν·  
γρῆται γάρ αὐτοῖς ἡ σπουδαίας ἐπὶ τὰ καθίστατα). ἀτυχήματα δὲ ὄντα  
θηλίζει μὲν καὶ λυμαίνεται τὸ μακάριον καὶ ἐμποδίζει πολλαῖς  
ἐνεργείαις. ὅμως δὲ καὶ ἐν τούτοις διαλαμψει τὸ καλόν. ἐπειδὴν  
φέρη τις εὐκόλως πολλὰς καὶ μεγάλας ἀτυχίας, οὐ δὲ ἀναλ-  
λογησίαν καὶ ἀναισθησίαν. ἀλλὰ γεννάδας ὃν καὶ μεγαλόψυχος. εἰ  
γάρ ἐν ταῖς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείαις ἡ μακαριότης ἔχει τὸ εἶναι καὶ αὗται  
κύριαι εἰσι τῆς τοῦ εὐδαιμονος ζωῆς. οὐδεὶς δὲ γένοιτο τῶν μακαρίων  
ἀθλιος· οὐδέποτε γάρ πράξει τὰ μισητὰ καὶ φαῦλα. τὸν γάρ ως  
ἀληθῆς καὶ ἔμφρονα καὶ ἀγαθὸν πάσας οἰδόμεθα τὰς τόχας εὐ- 10

1 συνακολουθούμεν B: συνακολουθείμεν h 7 εἴπομεν B: eum Arist. HælibMOB: εἴ-  
παμεν Arist. vulg. 27 ἀτυχημάτων B: εὐτυχημάτων h 27, 28 εὐτυχημάτων B:  
ἀτυχημάτων h 39 καὶ ἔμφρονα καὶ ἀγαθὸν B: ἔμφρονα καὶ ἀγαθὸν h cf. lectionem  
libror. Arist.

τυγχανόντως φέρειν· καὶ καθάπερ ἡ ἄριστος τεχνίτης ἀπὸ τῆς τυχούσας  
 ὕπει τὴν ἴδιαν ἐπιδείκνυται τέχνην καὶ σφραγίδας μὲν τῷ παρόντι στρα-  
 τοπέδῳ, καὶ εἰ μὴ ἀξιόλογον εἴη, γράπται πολεμικάτα. καὶ ἡ ταχυτάτης  
 ἡ ἄριστος ἐκ τῶν διδέκτων σκυτῶν καθλίστων ὑπόδρυμα ποιεῖ. τὸν αὐτὸν  
 δὲ τρόπον καὶ οἱ ἄλλοι τεχνίται ἀπαντεῖν· οὗτοι καὶ ὁ μακάριος οὐκ εὑ-  
 ρουσιν ὅτι ξητάζει. ἀλλ᾽ ἐκ τῆς παρούσης τύχης ὃσι τὰ καθλίστα πρᾶξει.  
 καὶ διὰ τοῦτο ἀξιότερος μὲν οὐδέποτε γένοιτο ἂν. ἄλλα μόνον οὐ μα-  
 κάριος τῆς γε τύχης ἔνεκα. ἐάν τριαντάκις περιπέσῃ τύχης, οὐδὲ δὴ <sup>20</sup>  
 ποικίλος γε καὶ εὐμετάβολος ἔσται· οὕτε γάρ ἀπὸ τῆς εὐδαιμονίας  
 τοινηθήσεται ἡρῷος οὔτε ὑπὸ τῶν τυχόντων ἀτυχημάτων ἀλλ᾽  
 ὑπὸ μεγάλων λύσιων καὶ πολιτῶν· καὶ οὐδὲ ὑπὸ τούτων ἡρῷος. ἐπει-  
 καὶ ἀπαλλαγέτες τῶν διυτυχημάτων οὐκ ἐν διέγρῳ γρόνῳ πρὸς τὸ τέλειον  
 ἀγαθῶν μεταπεσεῖται. οὐ μικρὸν παρέκλινε. διὰ τὸ μὴ εὐκίνητος εἶναι· ἀλλ᾽ <sup>37</sup>  
 ἐν πολιτῷ γρόνῳ ἔσται τοιοῦτος, μεγάλων καὶ πολὺν ἐν τούτῳ γενόμενος  
 15 ἐπιτυχής. τί οὖν κωλύει τὸν τοιοῦτον ἀνθρώπουν εὐδαιμονα λέγειν. θε-  
 κατ᾽ ὥρετὴν μὲν τελείαν ἐνεργεῖ. διυτυχήσας δὲ τοῖς ἔξωτεν πάλιν εἰς  
 τὴν εὐτυχίαν ἐπανελεύσεται καὶ ἵκανθες ὑπὸ τῶν ἐκτὸς γηρογηρούμενας  
 ἀγαθῶν οὐ τὸν τυχόντα γρόνον ἀλλὰ τὸν μέχρι τελευτῆς, καὶ βιωσάμενος  
 οὕτω καὶ τελευτήσας κατὰ λόγον. προστίθηται δὲ καὶ τὰ ἔξωτεν ἀγαθά διὰ  
 20 τὸ τὴν εὐδαιμονίαν τέλος εἶναι τῶν ἀνθρώπων πρᾶξεων καὶ διὰ τοῦτο <sup>10</sup>  
 προσάρκειν τέλειον ἀγαθῶν εἶναι καὶ μηδενὸς ἀλλείπειν. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως,  
 οὐ μετὰ τὴν τελευτὴν μακαρίσσην τοὺς εὐδαιμονας ἀλλὰ λύσιας ἔστι,  
 οἷς ὑπάρχει καὶ ὑπάρξει τὰ λεγθέντα· μακαρίους δέ, ὡς ἀνθρώπους  
 τὴν ἀνθρωπίνην μακαρύτητα. ζῆται οὐ πάντῃ τέλειον ἔχει τὸ ἀγαθόν. καὶ  
 25 τὸ μὲν δέ τι λύντας τοὺς εὐδαιμονας μακαρίζειν, ἐπὶ τοσοῦτου εἰρήσθω.

Εἰ κατιγνωσθεὶ τῆς τύχης τῶν ἀπογάνων οἱ μακάριοι μετὰ τε-  
 λευτῆν. καφ. ιη'.

Τητέον δὲ πρὸς τὴν ἄλλην ἀπορίαν, εἰ ἐκ τῶν ἀπογάνων διυτυχούν· <sup>20</sup>  
 τῶν ἡ τῶν φίλων γείρωνα δέξει τοῖς μακαρίοις τὸ πρόσηματα. τὸ μὲν  
 30 οὖν μηδὲ διπολὺ ἐκ τῶν ἀπογάνων ἡ ἄλλως οἰκείων εἰς τοὺς εὐδαιμονας  
 ἔργεσθαι ἡ εὐτυχίας ἡ διυτυχίας ἀκοινώνγρων ἔσται καὶ ἀλλότριον τῶν ἀν-  
 θρωπίνων· κοινωνικὸν γάρ ὁ ἀνθρώπος· καὶ πρός γε ἔστι καὶ ταῖς κοιναῖς  
 δέξαις ἐναντίον· κοινὸν γάρ τὰ τῶν φίλων εἶναι πάσι δικεῖ. πολλῶν δὲ <sup>38</sup>  
 δύτεων τῶν συμβαίνοντων τοῖς οἰκείοις τῶν μακαρίων καὶ παντοίας ἐγόν-  
 35 τῶν διαφοράς. καὶ τῶν μὲν μᾶλλον συντελούντων εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ἡ  
 διυτυχίαν, τῶν δὲ ζῆτον, τὸ μὲν κατὰ μέρος διακεῖν αὐτὰ μακρὸν καὶ  
 ἀπειρον φαίνεται· εἰ δὲ ὀλοσχερῶς καὶ ὡς ἐν τύπῳ εἰπομέν περὶ αὐτῶν.  
 ἵκανθες δὲ εἴη. διαιρήσθων τοίνου καὶ ταῦτα, καθάπερ τὰ συμβαίνοντα

ληστηγήματα τοῖς μακαρίνες. Ήτι τὰ μὲν μεγάλα καὶ ἀξέντια καὶ βάρος  
ἔχει πρὸς τὸν βίον, τὰ δὲ μικρά καὶ ἐλαφρότερα. ἔχει δὲ διαφορὰν ὅταν 10  
ζώντων ἔτι τῶν μακαρίων τοῖς οἰκείοις συμβάνει: τῶν συμβανόντων μετὰ  
τὴν αὐτῶν τελευτὴν. Ήταγῷ ἔχει τὰ ἐν τοῖς εργατιδίαις πλαττόμενα κακά  
α τῶν προύπαρξάντων πραγμάτων. ὃν ταῦτα σκιά. σκεπτέον οὖν περὶ τῆς  
διαφορᾶς. Βέλτιον δέ ἐται σκέψασθαι. εἰ κοινωνοῦσιν οἱ μακάριοι τοῖς οἰ-  
κείοις· μετὰ τελευτὴν τῆς τύχης. φαίνεται τοίνυν. Ήτι εἰ καὶ ἔργεται τι  
πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ τούτων. εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον. ἀσίτεντες μάντοι καὶ  
μικρόν. Υἱοί τοις καὶ τῇ ἑαυτοῦ φύσει μικρόν ἔστιν οὐκέτι μικρόν.  
10 καν μέγια ὑπάρχῃ. οἷά τὸ μὴ τὴν τὴν ἐνταῦθα ζωήν· εἰ δὲ ἔχει τοὺς 20  
δύναμιν. ἀλλ᾽ οὐ τοσαύτην γε καὶ τοισύτην. ὥστε ποιεῖν εὐδαιμονίας τοὺς  
μὴ τοισύτους οὐκ τοὺς δύναται ἀραιεῖσθαι τὴν μακαρίστητα. ὥστε ἔργεται  
μέν τι ὅπό τῶν ζώντων τοῖς τελευταῖς τοικύτα δὲ καὶ τοσαύτα ὡς μηδε-  
μίαν ἐπάγειν μεταβολήν.

15

“Οὐτι τῶν τεμίων οὐ εὐδαιμονία. κεφ. ιη”.

39

Διωρισμένων δὲ τούτων. σκεψάμεθα περὶ τῆς εὐδαιμονίας. πό-  
τερον τῶν δύναμέων ἔστιν οὐ τῶν ἐπαινετῶν οὐ τῶν τιμών οὐ εὐδαιμονία.  
καὶ δύναμεις μὲν εἰσιν αἱ ἔξεις τῶν τεγμάν, οἵτινες κυριεύονται τῆς ἵτερης  
δημοσίεως τὸ δύνασθαι ἵτερειν οὐκ χωρέουν. ἐπαινεῖσθαι δὲ τὰ τῷδε κακοῦ  
20 θεωτέντα καὶ εἰς ἐνέργειαν ἐλλίποντα ἀγαθά. τίμια δὲ τὰ θεῖα καὶ ὑπὲρ  
ταῦτα. τούτων οὕτως ἐγένετον. ζητητέον τι τούτων ἔστιν οὐ εὐδαιμονία. 10  
δύναμις μὲν οὖν οὐκ ἔστιν· τέστι γάρ τελειον ἀγαθόν. οὐ δὲ δύναμις ἀτελές.  
ἄλλως τε οὐ μὲν εὐδαιμονία οὐ συναριθμεῖται πολλοῖς. οὐ δὲ δύναμις τοι-  
αύτη· πολλοῖς γάρ δύναμεις οὐ εὐδαιμονία ἄρα οὐκ ἔστι δύναμις. καὶ μὴν  
25 οὐδὲ τῶν ἐπαινετῶν ἔστιν· ἐπαινεῖται γάρ ἡ μετέγει τινες ἀγαθοῖς. τὸν  
γάρ δίκαιον καὶ τὸν ἀνδρεῖον καὶ οὐλως τὸν ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρε-  
τὴν ἐπαινεοῦμεν διὰ τὸ παιότερόν τινος ἀγαθοῦ μετέγειν καὶ σχέσιν  
ἔχειν πρὸς ἀγαθόν τι καὶ σπουδαῖον. διὰ τούτο καὶ οἱ τοὺς θεοὺς  
30 ἐπαινοῦντες γελοῖον εἰσιν. ήμὲν αὐτοὺς ἐξισουντες. τούτῳ δὲ συμβάνει διὰ 20  
τὸ γένετοι τοὺς ἐπαίνους ἔνεκα τῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀναφορᾶς καὶ σχέ-  
σεως. τὰ μὲν οὖν ἐπαινετὰ τοικύτα· οὐ εὐδαιμονία δὲ οὐ τοικύτων. ἔστι  
γάρ τὸ ἀγαθόν καὶ τὸ ἀρίστων. τοῦ δὲ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ἀρίστου οὐκ ἔστιν  
35 ἐπαινεῖσθαι οὐδὲ γάρ πρός τι ἀναφέρεται ἀγαθόν. διὰ τούτο οὐδὲ τοὺς θεούς  
ἐπαινοῦμεν ἀλλὰ μακαρίζουμεν καὶ εὐδαιμονίζουμεν. θμοίως δὲ καὶ τῶν ἀγ-  
αθῶν τοὺς θεοτάτους καὶ τὰ ἀγαθά. Ήστι δὲ ἑαυτά εἰσιν ἀγαθά. οἷα ἔστιν  
40 οὐδεὶς γάρ τὴν εὐδαιμονίαν ἐπαινεῖ κατάπερ τὸ δίκαιον. άλλως οὐς θειότερόν τι καὶ βέλτιον μακαρίζει. ἐπεὶ τούτου  
τὰ μὲν ἐπαινετὰ διά τι τέλος ἀγαθὸν ἐπαινοῦνται. οὐ δὲ εὐδαιμονία εἰς οὐ-  
δὲν ἀναφέρεται τέλος (ἔστι γάρ αὐτὴ τὸ ἐσχατον τέλος). οὐκ ὅμη τῶν  
45 ἐπαινετῶν λείπεται δὴ τῶν τιμών εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ καὶ δὲ Εῦ-

δοκέεις μαρτυρεῖ: τὴν γάρ οὐδονήν βουλόμενος δεῖξαι ἀριστον εἶναι καὶ τέλειον σῆγμάθην, ἀπὸ τούτου ἔλεγε δείκνυσθαι. οὗτοι οὖν ἔστι τῶν ἐπαινεῖτων ἀλλὰ βέλτιον τούτων, ἀπὸ τοῦ μὴ ἐποιεῖσθαι ἀγαθὸν σύσταν· τοιούτον τοῦ δὲ ἔλεγεν εἶναι τὸν θεὸν καὶ τὸ ἀγαθόν. πρὸς ταῦτα γάρ καὶ 5 τὰλλα σύναφερόμενα ἀγαθὸν λέγεται καὶ ἐπαινεῖται φὲν γάρ η ἀρετή. οὗτοι πρακτικοὶ γίνονται οἱ αὐτιθρώποι τῶν καλῶν ἀπὸ ταύτης· ἐγκριματίζονται δὲ τὰ ἔργα οὐδούσια τὰ ἀγαθά. τὰ τε σωματικά καὶ τὰ ψυχικά. οὗτοι πρός τι τέλος φέρουσιν ἀγαθόν· αὐτὴν δὲ η εὐδαιμονία οὖν ἐπαινεῖται· οὐ γάρ πρός τι τέλος ἀγαθὸν φέρει· αὐτὴν γάρ ἔστι τὸ ἔργον 10 τοῦ τέλους, καθὼς εἴρηται. ἀλλὰ τὸ μὲν περὶ ἐπαίνων καὶ ἐγκριμάτων λέγειν τίσιν ἀρμότεται, οὐκ ἔστιν ὑμῖν προκείμενον· οὐκείτερον γάρ σᾶλις· ὑμῖν 20 δὲ περὶ τοῦ προκειμένου ἥρτεον. φαίνεται μὲν οὖν ἀπὸ τῶν εἰργμάτων, οὗτοι ἔστι τῶν τιμίον καὶ τελείων· φαίνεται δὲ καὶ ἀργῆ καὶ αἰτία τῶν σᾶλλων ἀγαθῶν· ταῦτας γάρ γάριν τὰ ἄλλα πρόσταταν· τὴν δὲ ἀργῆν καὶ 15 τὸ αἴτιον τῶν ἀγαθῶν τιμίον τι καὶ θεῖον τίθεμεν.

Περὶ ἀρετῆς, ἐνῷ περὶ τῶν διναόμεων τῆς ψυχῆς, καθ. α'. 41

Ἐπεὶ δέ ἔστιν η εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργεια κατ' ἀρετὴν τελείαν, σκεψώμενα περὶ τῆς ἀρετῆς· η γάρ περὶ αὐτῆς ταῦτης σαφεστερον ποιήσει τὸν περὶ τῆς εὐδαιμονίας λόγον. φαίνεται δέ. οὗτοι καὶ διατάσσονται πολιτικής περὶ αὐτῆς σκέπτεται· βούλεται γάρ ἀγαθούς ποιεῖν τοὺς πολίτας καὶ τῶν νόμων ὑπαγόνους. καθάπερ οἱ Κρητῶν καὶ Ακεδαιμονίων νομοθετεῖται, καὶ εἴ τινες ἔτεροι τοιούτοις γεγένηνται· 10 ὅτας δὴλον οὗτοι η τέττας αὗτη ἀκάλοντος ἂν εἴη τῷ ἐξ ἀργῆς τοῦ λόγου σκοτιῷ. ην γάρ ἐκεῖνος περὶ τοῦ τέλους τῆς πολιτικῆς. περὶ ἀρετῆς 20 τοίνυν ἐπιτακεπτέον. ἀντιροπόνητε δηλοντάς. ἐπεὶ καὶ ἐξ ἀργῆς τὸν ἀντιροπινον ἀγαθὸν ἐζητοῦμεν. ἐπεὶ τοίνυν η ἀνθρωπότης ἀρετὴ οὐ τὸν σώματος ἔστιν ἀλλὰ τῆς ψυχῆς (καὶ τὴν εὐδαιμονίαν γάρ ψυχῆς ἐνέργειαν λέγομεν), η πολιτική δὲ σκέπτεται περὶ τῆς ἀνθρωποπίνης ἀρετῆς. δηλοντο οὗτοι δεῖ τὸν πολιτικὸν εἰδέναι πῶς ἔχει τὰ περὶ ψυχῆγ, μεταξερ 30 καὶ τὸν μέλλοντα ὀφελαλόμενον τοῦ σώματος παντὸς τὴν γνῶσιν· 20 ἔχειν ἀνάγκην· καὶ τοσούτῳ πλέον η πολιτική δικαιώτες εἰσεται τὰ περὶ ψυχῆγ η διατρόπος τὸ σῶμα. Ήστω βελτίων η πολιτικὴ τῆς ιατρικῆς καὶ τιμωτέρα· καὶ οἱ βελτιστοί δὲ τῶν ιατρῶν πολλὰ πραγματεύονται περὶ τὴν τοῦ σώματος γνῶσιν. ὕστε εἰκὸς ἂν εἴη τὸν πολιτικὸν περὶ τῆς 35 ψυχῆς εἰδέναι. θεωρητέον δὲ περὶ ψυχῆς τοσαῦτα. οὗτα ἀρκέσει ὑμῖν πρὸς τὸν προκείμενον περὶ ἀρετῆς λόγον. τὸ γάρ ἐπὶ πλεῖστον ἐξακριβῶσαι περὶ 40 ψυχῆς καὶ τὸν καθόλου περὶ αὐτῆς ἐκτιθεῖται λόγον μετένον ἔργον ἔστι τὸν προκειμένον. περὶ ψυχῆς τοίνυν οὐ μόνον ἐν συγγράμμασιν ἀλλὰ καὶ ἀπό

15 τι om. h

16 καθ. α' | καὶ θ' Bh

17 ἐνέργεια Bh cum Arist. M<sup>h</sup>: ἐνέργειά τις Arist. vulg.

18 τελείων h: τελεία B

31 τοσούτῳ h: τοσαῦτα B

στόματος πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀρκεύντως εἴπομεν ἔνια· καὶ γηρατέουν  
αὐτοῖς. λέγομεν τούνυν. ὅτι τῆς ψυχῆς τὸ μὲν λογικόν ἔστι. τὸ δὲ ἄλλο-  
γον. ταῦτα δὲ πάντερον κεχωρισμένα εἰσὶν ἀλλήλων. καθάπερ τὰ ταῦ-  
τα σώματος μέρη καὶ τὰ ἄλλα τὰ μεριστά. η̄ πράγματι μὲν ἐν εἰσι, λόγῳ  
οὐδὲ ὅν, καθάπερ ἐν τῇ περιφερείᾳ τὸ κυρτὸν καὶ τὸ κοῖλον (ἐν 10  
μὲν γάρ εἰσι πράγματα καὶ ἀγήριστα πέφυκε. τῷ δριτῷ δὲ διαφέρουσιν·  
ἄλλος γάρ ὁρισμὸς τῆς περιφερείας καὶ τοῦ κοῖλος καὶ ἄλλος καὶ τὸ κυρτός).  
ταῦτα μὲν οὖν ἔχετεν συντείνει πρὸς τὴν προκειμένην μεταβολήν.  
ἔρωμεν δὲ περὶ τοῦ ἀλόγου. ἔστι τούνυν τοῦ ἀλόγου τῆς ψυχῆς τὸ μὲν  
10 φυτικόν. λέγω δὲ τὸ θρεπτικὸν καὶ αὐξητικόν. ὅπερ κοινόν ἔστι καὶ τοῖς  
φυτοῖς καὶ τοῖς ζῷοις πάσιν· αὕτη γάρ η̄ δύναμις ἐν ἀπασι τοῖς τρεφο-  
μένοις ἔστι καὶ ἐν τοῖς ἐμβρύοις. η̄ αὐτὴ δὲ καὶ ἐν τοῖς τελείοις τῶν ἀν-  
θρώπων ἔστιν· οὐ γάρ ἄλλον εὔλογον λέγειν. ἐν ταύτῃ μὲν οὖν τῇ δυ-  
νάμει οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ἡδίως ἀρετὴν ἀνθρωπίνην ἀλλὰ κοινὴν ἀπασιν. 20  
15 η̄ γάρ τοιάτη ἀρετὴ τὸ τρέφεται καὶ αἰξάνεται καὶ διπλάτιον ἐνερ-  
γεῖται καὶ μᾶλιστα τότε, η̄ δὲ ἀνθρωπίνη ἀρετὴ οὐδὲμις· οὐ γάρ ἀγαθὸς  
καὶ κακὸς ζητιστα διάδοκος διπλάτιαν. καὶ διά τοῦτο φασι μηδὲν δια-  
φέρειν τὸ θυμιτον τοῦ βίου. τὸν τοῦ ὄπου καιρὸν δηλούντει. τοὺς εὐ-  
δαιμονίας τῶν ἀνθρώπων καὶ εἰκότιοι· ἀργία γάρ ἔστιν οὐ διπλάσιον καὶ  
20 τῇ σπουδαίᾳ καὶ τῇ φαύλῃ ψυχῇ. πλὴν εἰ μὴ τις ἐκεῖνοι εἴποι, | ὅτι καὶ 43  
οἱ διπλοὶ τῶν σπουδαίων βελτίους. τῶν μεθημεριῶν κινήσεων τρόπου τινὰ  
καὶ ἐπὶ τοὺς διπλοὺς διεργοφυένων καὶ διὰ τοῦτο τῶν καὶ οὐδὲν διπλοὺς φαντα-  
σμάτων ὀμεινόνων τοῖς σπουδαίοις γυνομένων η̄ τοῖς τυγχοῦσιν· ἀλλὰ περὶ  
τούτων ἀλλιεῖ. τὸ γάρ θρεπτικὸν ἀμοιρον τῆς ἀνθρωπίνης ἀρετῆς, περὶ  
25 η̄ θυμοῦ οὐ λόγος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τις φύσις τῆς ψυχῆς οὐ πάντη  
ἄλογος κατὰ τὴν εἰρημένην. ἀλλά πῃ μετέχουσα λόγου καὶ μαχομένη πρὸς  
τὸν λόγον. διὸ καὶ τὸν τοῦ ἐγκρατοῦς λόγον καὶ τὸν τοῦ ἀκρατοῦς δὲ  
ἐνίστε ἐπικοινωμεν, ὅτι ἀντέχουσι πρὸς τὸ ἀντιτεῖνον· οὐ μὲν μέχρις οὐδὲ. 10  
οὐ δὲ ἐνίστε καὶ μέχρι τινός. καὶ διὰ τοῦτο φαίνεται ἄλλο τι δη ἐν αὐτοῖς  
30 παρὰ τὸν λόγον. οὐ μάχεται καὶ ἀντιτείνει τῷ λόγῳ. ἀτεχνῶς γάρ.  
καθάπερ τὰ παραλειψόμενα τὸν σώματος μόρια εἰς τὰ δεξιά προ-  
σιρουμένων κινήσαι. τούναντίσιν καὶ εἰς τὰ ἀριστερὰ παραφέρε-  
ται. οὗτοι καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς. ἐπὶ τάναντίσι γάρ αἱ δρμαὶ τῶν  
ἀκρατῶν φέρονται τῆς τοῦ λόγου κινήσεως. ἀλλὰ ἐν τοῖς σώμασι μὲν  
35 ἀρωμεν τὸ παραφερόμενον, ἐπὶ δὲ τῆς ψυχῆς οὐχ ὀρῶμεν. εἰ  
δὲ καὶ μὴ δρᾶται. ὅμως ἔστι καὶ νομιστέον εἰναι τι παρὰ τὸν λό-  
γον ἐναντιούμενον τούτῳ καὶ ἀντιβαίνον· πῶς δέ. πρὸς τὸ προκεί- 20  
μενον λέγειν οὐδὲν συντελεῖ. φαίνεται δὲ καὶ τοῦτο λόγου μετέχουν, ὥσπερ  
εἴπομεν. καθότου τῷ λόγῳ πειθαρχεῖ. καὶ γάρ τῷ τοῦ ἐγκρατοῦς λόγῳ  
40 τοῦτο τὸ ἄλογον, τὸ θυμιτον λέγω καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. ἄγεται καὶ πε-  
θεται. ἔτι δὲ μᾶλλον πείθεται καὶ εὐηκοώτερόν ἔστι τῷ λόγῳ τοῦ σώ-

φρονος καὶ ἀνδρείου· ἐν αὐτῷ γάρ πάντα τῷ λόγῳ συμφωνεῖ. ὥστε φαί-  
νεται τὸ ἄλιγον τῆς ψυχῆς διετὸν εἶναι. τὸ μὲν πάντῃ ἄλιγον τὸ φυτικόν,  
τὸ | αὐθητικὸν διτλονήτι καὶ θρεπτικόν. τὸ δέ πῃ λόγου μετέγον. τὸ θυμι- 41  
κὸν καὶ ἐπιθυμητικόν· τοῦτο γάρ ποιησεῖ λόγου κατὰ τὸν αὐτόκινον  
ὅτιτιν αὐτοῦ καὶ πειθαργικόν. οὗτοι δὲ πειθεται ποιεῖ οὐπὴ λόγου τὸ  
ἄλιγον, φανερὸν ἀπὸ τῶν νοούσισιν καὶ τῶν παρακλήσεων καὶ ἐπιτημή-  
σεων· ἀπὸ τούτων γάρ πολλαὶ τῶν ἀλόγων κινήσεων ἑνθυμίζονται. διττῶς  
δὲ λέγεται τὸ λόγου μετέγον καθιάπερ καὶ τὸ λόγου ἔχειν. λέγομεν γάρ  
τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων λόγου ἔχειν τὸ ἐπιστρέφεσθαι πρὸς οὐτοὺς καὶ  
10 οὓς κελεύσουσιν ἐξακολουθεῖν, λέγομεν δὲ καὶ τῶν μαθηματικῶν λόγου ἔχειν 10  
τὸ εἰδένειν αὐτὰ καὶ γράδσιν τινας καὶ ἐπιστήμηγ αὐτῶν ἔχειν. κατὰ τοῦτον  
τὸν τρόπον διπλῶς λέγεται καὶ τὸ λόγου μετέγον· τὸ μὲν κορίως καὶ (ἐν)  
έαυτῷ. ὥσπερ αὐτὸν τὸ λογικόν, τὸ δὲ διὰ τὸ ἐκείνῳ πειθαργεῖν λόγου  
μετέγον λέγεται, ὥσπερ τις τῷ πατρὶ πειθεται. διαιρεῖται δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ  
15 κατὰ τὴν διαφορὰν ταύτην· λέγομεν γάρ αὐτὰς τὰς μὲν διανοητικάς,  
αἱ τοῦ λογικοῦ εἰσι, τὰς δὲ ἡθικάς, αἱ τοῦ θυμικοῦ καὶ ἐπιθυμητικοῦ εἰσι.  
καὶ διανοητικαὶ μέν εἰσι σοφία σύνεσις καὶ φρόνησις, ἡθικαὶ δὲ ἐλευθε- 20  
ριότης καὶ σωφροσύνη. οὗται γάρ περὶ τοῦ ἡθους λέγομεν. οὐ λέγομεν  
τὸν ἀνθρωπὸν σοφὸν τὴν συνετὸν ἀλλὰ πρόην καὶ σώφρονα. ἐπανισθμεῖν  
20 δὲ καὶ τὸν σοφὸν διὰ τὴν ἀγαθὴν ἔστιν, τὴν τὸν ἀρετήν τὰς γάρ ἐπι-  
νετὰς ἔξεις ἀρετὰς λέγομεν.

12 ἐν ins. Mullah

18 λέγομεν Mullach: λέγομεν Bh

20 καὶ om. h

Ὅτι οὕτε φύσει οὕτε παρὰ φύσιν ἐν ἡμῖν γίνονται αἱ ἀρεταὶ.  
ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ἔθους. καθ. α'.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀρετὴ τῆς ψυχῆς ἐστὶ τελείωτης, τῆς ψυχῆς δὲ τὸ μὲν  
οὐκέται λογικόν, τὸ δὲ ὀρεκτικόν, διετήν ἀνάγκη καὶ τὴν ἀρετὴν εἶναι, καὶ  
τὴν μὲν τοῦ διανοητικοῦ, ηὗταις ἐστὶν ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις, τὴν δὲ τοῦ 10  
ὄρεκτικοῦ, ηὗταις ἡθικὴ κακεῖται, καὶ ἡ μὲν διανοητικὴ ἔχει μὲν καὶ ἀπὸ  
τῆς φύσεως τὴν ἀρχήν (διετικὸν γάρ ἡ ἀνθρωπος ἐπιστήμης) καὶ ἀπὸ  
ηὗταις αὐξῆσιν λαμβάνει τινά, τὸ δὲ πλέον ἀπὸ τῆς διδασκαλίας· καὶ τὴν  
15 γένεσιν καὶ τὴν αὔξησιν ἔχει. διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ γρόνου,  
ἡ δὲ ἡθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται. ἡ μὲν γάρ φύσις ἐκεῖνον δίδωσι  
μόνην, τὸ δύνατιςι τοιούτων γενέσιται. ἡ δὲ διδασκαλία γνώσκειν ἡτοι 20  
δέον γενέσιται, τὸ δὲ καὶ ἐνεργείᾳ γέρη γενέσιται τοιούτων μόνον τὸ  
ἔθιος παρέχεται. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ τὸ ὄνομα ἐλαβεν· ἡθικὴ γάρ κακεῖται.  
15 μικρὸν παρεγκλῖνον ἀπὸ τοῦ ἔθους, ὥστε δῆλον. οὗτοι οὐδεμία τῶν  
ἡθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν περιγίνεται, εἰ γάρ φύσει τοιούτων διπέρ-  
γονεν. οὐκ ἂν ἐπινούμεθα πρὸς τούτωναν διπὸ τοῦ ἔθους, νοοῦ δὲ κινού- 46  
μεθα. οὐδεμία δρα τῶν ἡθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν περιγίνεται· οὐδὲν  
γάρ τῶν φύσει κινούμενον διπὸ τοῦ ἔθους ἐπὶ τὴν ἐναντίαν μεταβιττίζει  
20 διοπήν. οὕτε γάρ τὸν λίπον ἐλίσσει τις ἀντι φέρεσθαι. κανὸν μυράκις ἄνω  
ἥπατη, οὕτε τὸ πέρι κάτω. οὐδὲ δῆλο τῶν δῆλων πεφυκότων ἄλλως  
ἄν ἐμετατίθεται, οὕτε δρα φύσει οὕτε παρὰ φύσιν ἡμῖν ἐγγίνονται  
αἱ ἀρεταὶ. ἀλλὰ τὸ δύνατιςι μὲν ἀπὸ φύσεως ἔγομεν καὶ πεφύκαμεν  
δέγεταις τὰς ἀρετάς. δειγόμεθα δὲ καὶ τελειούμεθα διὰ τοῦ ἔθους, ἔτι 25  
τῶν φυσικῶν τὰς δυνάμεις πρῶτων τελείας ἔγοντες. είτα γρόμεθα· τὴν  
γάρ διπτικὴν ἡ ἀκοντιστικὴ δύναμιν τελείαν ἔγοντες ἐγγησάμεθα· οὐ γάρ  
ἀπὸ τοῦ πολλάκις λέσσῃ ἡ πολλάκις ἀκοντισται τὰς αἰτιήσεις ἐλάβομεν. ἀλλὰ  
τὸ δύνατιςι τὰς ἔγοντες ἐγρηγόρημεθα· τὰς δὲ ἀρετὰς λαμβάνομεν

1 Λριστοτέλους ἡθικῶν βιβλίου 3 h

15 παρεγκλῖνον Bl. cum Arist. codd. KbNb: πα-  
ρεγκλῖνον Arist. vulg.

ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον ἔχει τεχνῶν· οὐ γάρ δεῖ μαθάντας ποιεῖν, ταῦτα ἀπὸ τοῦ ποιεῖν μανιλάνομεν, οἷον οἰκοδομῶντες μὲν οἰκοδόμοι γυνόμεναι, κιταρίσοντες δὲ κιθαρίσται· οὗτοι δὴ καὶ τὰ δίκαια πράττοντες δίκαιου γυνόμεναι καὶ τὰ σύνθρονα σώφρονες 5 καὶ τὰ ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι· μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γυνόμενον ἐν ταῖς πόλεσι· 10 λέγειν· οὐ γάρ νομοίσται τῷ ἔχει ἀγαθοὺς τοὺς πολίτας ποιεῖσθαι. συνειλαύνοντες γάρ σύμπαντες ἀγαθὸν καὶ τιμωρίαν ἐπὶ τὰς ἀγαθὰς πράξεις καὶ οὕτῳ σπουδαίους ἀποτελοῦσιν. εἰ δὲ καὶ μὴ πάντες τούτοις ποιεῖσθαι, ἀμαρτώνοντες· ἡ γάρ ἐπαγγελία καὶ τὸ βούλημα παντὸς νομούτου τούτη ἔστι.

10 τὸ τοὺς πολίτας ἐπὶ τὰς ἀγαθὰς πράξεις ἐπίτελον. οὐκ ἀριστὸς δὲ πόλεως 15 ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ἔθους αἱ ἀρεταί· ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν οὐδετῶν ἐθίσιν καὶ ἔργον καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φιλείρεται· γίνεται μὲν ἀγαθὸν ὅντων ἐθίσιν, φιλείρεται δὲ ἀπὸ τῶν ἐναντίων. ὑμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γάρ τοῦ κιταρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοὶ 20 15 ἀποτελοῦνται κιταρίσται· ἐκ μὲν τοῦ καλῶς οἱ ἀγαθοί, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κιταρίζειν κακοί· ὑμοίως δὲ καὶ οἱ οἰκοδόμοι καὶ πάντες ἄλλοι τεχνῖται ἀπὸ τῆς κατὰ τέχνην ἐνεργείας ἡ ἀγαθὴ ἡ κακὸι γίνονται· ἐκ μὲν γάρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ γίνονται οἰκοδόμοι, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς 25 κακοί. εἰ γάρ μὴ ἀπὸ τῶν τιμῶνται ἡνὶ ἐνεργείων ἡ τιμὴ τέχνη, ἀλλὰ φύσις ἡνὶ τὸν τεχνίτην ποιεῦσα, οὐκ ἀν ἐδέξεν οὐδὲν διδασκάλου πρὸς τὴν τέχνην, ἀλλὰ πάντες ἀν εὐθὺς ἐγένονται οἱ ἀγαθοὶ η τούμαντέν τοις δὴ τὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τὸν ἀρετῶν ἔχει. πράττοντες γάρ τὰ συναλλάγματα τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γυνόμενα οἱ μὲν δίκαιοι, οἱ δὲ ἀδίκοι, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ πάντα δικαίως πράττειν καὶ κατὰ νόμου, τὸ δὲ 30 35 ἀπὸ τῆς ἐναντίας πολιτείας. πάλιν δὲ ἐπειδὴν δεινοὶς τισι περιέστωμεν. ἐπίτρομενα φοβεῖσθαι η θαρρεῖν καὶ οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοὶ γυνόμενοι. 20 ὑμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰς ὁργάς· ἀπὸ γάρ τῶν ἐθίσιν καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀναστροφῆς οἱ μὲν σώφρονες καὶ πρᾶποι γίνονται, οἱ δὲ ἀκόλαστοι καὶ ὁργίκοι· καὶ ἐν λόγῳ τὸ πᾶν συνελόντα εἰπεῖν, πᾶσα ἔξις ἀπὸ τῆς ὑμοίας ἐνεργείας τίκτεται. ἀγαθὴ μὲν ἀγαθῆς, φαύλη δὲ φαύλης. διὰ τοῦτο οὐ δεῖ τῆς ἀγαθῆς ἔξεως ἐνέργειαν ἀπλῶς αἰτίαν λέγειν ὀλλὰ ἀγαθὴν οὐδὲ τῆς κακῆς ἀπλῶς ἐνέργειαν ὀλλὰ κακήν· ὥσπερ ἐπὶ τῆς οἰκοδομῆς· οὐ γάρ τῆς ἀγαθῆς οἰκοδομῆς ἔξεως 40 τὴν οἰκοδομικὴν ἀπλῶς ἐνέργειαν αἰτίαν ἐροῦμεν ὀλλὰ τὴν ἀγαθὴν οἰκοδομικὴν ἐνέργειαν τῆς ἀγαθῆς καὶ τῆς φαύλης (τὴν) φαύλην αἰτίαν καὶ διως τοιάσδε τινὰς ἀποδιπέτειν ἐκάστη τὸν ἔξεων τὰς ἐνεργείας. κατὰ γάρ τὰς τοιάτινος διαφορὰς ὀκολουθοῦσιν οἱ ἔξεις. διὰ ταῦτα ποιεῖται διαφορὰ πρὸς τὴν ἔξιν ἀπὸ τοῦ καλῶς η κακῶς ἐκ νέων ἐπιτελεῖται· μᾶλλον δὲ πᾶσα η τὸν ἔξεων διαφορὰ ἐκεῖται ἔστιν.

2 μαθόντες B; μαθάντες h 4 δὴ Bh et Arist. lib; δὲ Arist. vulg.; om. Mb τὰ  
γινεταί δέσπαια om. h 7 ἀγαθῶν B; ἀγαθαῖς h 20. 21 πρὸς τὴν τέχνην h; πρὸς  
τέχνην B 27 καὶ περὶ Bh et Arist. codd. libMb; καὶ τὰ περὶ Arist. vulg. 28 ἐθῶν  
h; ἐθῶν B 35 τὴν inserui; καὶ τὴν φαύλην καὶ τῆς φαύλης αἰτίαν h

Ὅτι γί κατ' ἀρετὴν πράξεις μετόπητές εἰσι καὶ οὐπὸ οὐπερβολῆς 10  
καὶ ἐκκείθεως φιλέρουνται. καφ. β'.

Ἔπει οὖν ἡ παρούσα πραγματεία οὐκ ἔστι τὸν θεωρητικὸν τῆς  
φιλοσοφίας μέρους. ὁ τὴν θεωρίαν τῆς ἀληθείας μόνον ἔχει τέλος, (κατα-  
οῦ γίνεται γάρ περὶ τὰ σώta. ἡ μόνη γνωστά εἰσιν, οὐ μέντοι καὶ πρακτά).  
ἄλλα τῷ πρακτικῷ μέρους ἔστιν. ὁ τέλος ἔχει τὸ πικρεῖ τὸ ἀγαθόν.  
οὐ γάρ ἵνα εἰδῶμεν τί ἐστιν ἀρετὴ σκεπτόμενη. ἄλλ' ἐν' ἀγαθοῖ  
γενόμενη. ἐπεὶ εἰ οὐτος εἶγεν. οὐδὲν ἂν τὴν ὅφελος ἦμιν τῆς σπουδῆς,  
μὴ πρὸς τὸ τέλος ἀφικονούμενοις. ἐπεὶ οὖν αἱ πράξεις τὸ τέλος, σκεψήν 20  
τοῦ μείua τὰ περὶ τὰς πράξεις, οὐ κόρυνε εἰσι. καθίσπερ εὑρηται, τοῦ ἀγαθὸς ἡ  
πονηρᾶς τὰς ἔξεις γενέσθαι, οὐπὲρ μὲν ὁ λόγος ἡδονή. τὸ μὲν οὖν οὗτο  
διορίσασθαι τὰς ἀγαθὰς πράξεις τὰς κατὰ τὸν δρόμον γνωμένας λόγουν. καὶ  
τὰς πονηρὰς τούναντίον, ἀληθῆς μὲν. οὐκ ἔστι δὲ ἵκανόν τὰς πράξεις ση-  
μᾶναι. τὸ γάρ κατὰ τὸν δρόμον λόγου γίνεσθαι, κατίλιπον τί ἐστι. τὸ δὲ  
τοιωτῶν ἀποδιδόμενον οὐκ ἵκανον πρᾶγμα ἀγνοούμενον ἀποδεῖξαι. τὸν γάρ 49  
ἔρωτῶντα περὶ τὸν ἀνθρώπου τὸ ἐστι. τὸ ζῆν ἀποδιδόμενον οὐκ ἀρκεῖ  
ἀποδέσαι τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον. διὸ τοῦτο τούτῳ μὲν οὐπερκείσθω, ἥηθύ-  
σεται δὲ οὐτερον περὶ αὐτοῦ. καὶ τί ἐστιν δρόμος λόγος. καὶ  
πῶς ἔχει πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετάς, ἐκείνῳ δὲ προσδιομολογείτω.  
20 οὗτοι πάντα τὸν (περὶ τὸν πρακτῶν λόγον, δηλούστι τὸν) περὶ τῶν πράξεων.  
τίνες αὐτῶν ἀγαθαὶ καὶ τίνες αἱ φαῦλαι. οὐκ ἀκριβῶς ἄλλ' ὡς ἐν τῷ ποιη-  
γίνεσθαι δεῖ. ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχὰς εἴπομεν. οὗτοι ταῖς θλαις ἀκολού-  
θίως τοὺς λόγους τοὺς περὶ αὐτῶν ἀπαιτεῖν προσήκει. ἐπεὶ καὶ αἱ πράξεις 10  
καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς συμβέρνοντα οὐ τὰ αὐτά εἰσιν οὐδεὶς, ὥσπερ οὐδὲ τὰ [νῦν]  
25 οὐγεινά. ἄλλὰ νῦν μὲν τοῦτο νῦν δὲ τούναντίον ὅπον (ταῖς γάρ διατίθεσθαι  
τῶν σωμάτων καὶ ταῖς τοῦ κατηροῦ μεταβολαῖς συμμεταβάλλουσιν), οὕτω δὴ  
καὶ ἐπὶ τὸν πράξεων ἔχειν αἱ αὐτοὶ γάρ νῦν μὲν βιαζεροί, νῦν δὲ ὀφέ-  
λειαι γηγεκναν. καὶ τοῖς αὐτοῖς ἀνιηρώποις πολλάκις. οὗτοι δὲ ἀκριβῶς  
διορίσθαι μὴ δυναμένου τοῦ περὶ τῶν κατίλιπον λόγου, ἔτι μᾶλλον σφαλε-  
30 ρώτεροις δὲ περὶ τῶν κατίλιπον εἴκασται· τὰ γάρ κατίλιπον εἴκασται τῶν κατίλιπον λήπτων  
δυνάμευθα γηγεκναν. ἡ γάρ περὶ ταῦτα σκέψις οὔτε οὐπὸ τέγχην ἐστί τινα 20  
οὔτε μεθιδόνα καὶ παραγγελίαν ὠρισμένην. καὶ διὸ τοῦτο δέοντο ἐστὶ τοὺς  
πράξεωντας πρὸς τὸν κακὸν βλέπειν καὶ ἀπὸ τούτου λήπτειν τὸν περὶ τῶν  
πράξεων λόγον. γνώσονται γάρ εἰ ἀγαθαὶ εἰσιν αἱ πράξεις ἡ φαῦλαι τοῦ-  
35 τον τὸν τὸν τρόπον σκοποῦντες. ὥσπερ καὶ ιστροὶ καὶ κυβερῆται ποιῶσι· τὰς  
γάρ κατὰ τὴν τέγχην πράξεις ἑκάτερος ἀπὸ τοῦ κατηροῦ κρίνουσιν. ἀλλὰ

3 τῆς om. h 7 ἀρετὴ Bh ut Arist. cod. Ob: ἡ ἀρετὴ Arist. vulg. 15 ἀποδεῖξαι  
B: οὐποδεῖξαι h 17 οὐπερκείσθω B et Arist. N: οὐποκείσθω Arist. vulg. 18 δρόμος  
λόγος Bh ut Arist. KbLbOb: ὁ δρόμος λόγος Arist. vulg. 20 περὶ — τὸν h: om. B  
22 κατ' ἀρχάς] p. 1.20 24 νῦν seclusi 23 ἀπαν corruptum videtur 29 τὸν h:  
αὐτῶν B

καί περ ὅντος τοισθανού τοῦ παρόντος λόγου. πειρα τέον θεογονεῖν 50  
 τῇ καὶ αὐτὴν ἀληθείᾳ. καὶ πρῶτον τοῦτο θεωρητέον: οὗτοι καὶ κατ'  
 ἀρετὴν πράξεις ὑπὸ ἐνδείας ἡ ὑπερβολῆς πεφύκασι φιλέρεται· ὥσπερ  
 ἐπὶ τῆς ἴσχυρίας καὶ τῆς διγείας ὁρμήσεν· οὐτὶ γάρ ὑπὲρ τῶν ἀπα-  
 σθνῶν τοῖς φανεροῖς μαρτυρίοις κεγρῆσθαι. τὰ τε γάρ ὑπερβολὴντα  
 γραμμάτια τὴν ἴσχυν τῷ σιρματος διασθίσθαι καὶ τὰ ἐλλείποντα τῷ με-  
 τρίῳ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ τὰ μὲν πλείω ἡ  
 ἐλάττω τῶν δεσμῶν τὴν διγείαν ἀπελαύνει. τὰ μέσα δὲ καὶ ποιεῖ καὶ  
 αὔξει καὶ τῷ τε· οὕτως οὖν καὶ ἐπὶ τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀνδρείας 10  
 10 ἔχει καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν. οὐ τε γάρ πάντα φεύγων καὶ φοβού-  
 μενοις καὶ μηδὲν ὑπομένοντα δειλίδες γίνεται. οὐ τε μηδὲν δικιας φο-  
 βούμενοι ἀλλὰ πρὸς πάντα τραβάζοντα θηρατός. ἀνδρεῖος δὲ ὁ μέσος.  
 δημότος δὲ καὶ ἡ σωφροσύνη ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς καὶ ἐλεύθερος φιλέρεται·  
 καὶ γάρ ὁ μὲν πάστης ἡδονῆς ἀποκαλύπτων καὶ μηδεμιᾶς ἀπεγόμενος  
 15 ἀκόλαστος ἔστιν. οὐ δὲ πάστας φεύγων ὥσπερ οἱ ἄγροικοι ἀναί-  
 στητοις. οὐ δὲ μέσος ὁ σώφροντα ἔστιν. ὑπὸ τῆς μεσότητος γάρ καὶ ἡ  
 σωφροσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία τῷτε· οὐ μάνη δὲ αἱ ἐνέργειαι. οὐδὲ τοις 20  
 γενέτεις καὶ αἱ αὐξήσεις τῶν ἀρετῶν καὶ αἱ φίλοραί, καταλλήλως ἔχονται  
 τοῖς ἀποτελουμένοις. ἀγαθοὶ μέν. εἰ τεννωσι καὶ αὐξησοι. φαῦλοι δέ. εἰ  
 20 φιλεργούσιν, ἀλλὰ καὶ αἱ μετὰ τὰς ἔξεις τῶν ἀρετῶν ἐνέργειαι, ἀν αἴτιαι  
 εἰσιν αἱ ἔξεις ὀπαύστως ἔχουσι· καὶ δηλον ἀπὸ τῶν δημοίων τῶν φανερω-  
 τέρων. ἡ γάρ ἴσχυς γίνεται ἐκ τοῦ πολλὴν τροφὴν λαμβάνειν καὶ  
 πολλοὺς πάντας ὑπομένειν· καὶ πάλιν ἡ ἴσχυς αἵτια γίνεται ταῦταις  
 τῆς ἐνεργείας. οὐ γάρ ἴσχυρος δύναται μάλιστα πολλὴν τροφὴν λαμβάνειν 31  
 25 καὶ πολλοὺς πάντας ὑπομένειν. δημότος δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· καὶ  
 γάρ ἐκ τῶν ἀπέγεισθαι τῶν ἡδονῶν σώφρονες γινόμενα καὶ σώφρονες γε-  
 νόμενοι δυνάμεισθαι τῶν ἡδονῶν ἀπέγεισθαι μάλιλον. δημότος δὲ καὶ ἐπὶ  
 τῆς ἀνδρείας· ἐπὶ τούτῳ δημενοὶ γάρ καταφρονεῖν τῶν δεινῶν καὶ ὑπο-  
 μένειν αὐτὰς γινόμενας ἀνδρεῖοι· γενόμενοι δὲ αὐτὴν τοῦτο πάλιν πλέον  
 30 δυνάμεισθαι τὸ ὑπομένειν τὰ φοβερά.

Ὦτι περὶ ἡδονᾶς καὶ λύπας ἔστιν ἡ ἡθικὴ ἀρετή. κεφ. γ'. 10

Ἐπειδὲ καὶ ποὺν εἰς ἔξιν ἐλλειψῶν ἀρετῆς καὶ μετὰ τὴν ἔξιν τὰς αὐτὰς  
 ἐπιδεικνύμενα ἐνεργείας, τί σημεῖον γένοιτο; διὸ τῶν ἐγκόντων τὰς ἔξεις ἡ  
 τῶν μήπω κτυσμένων; οὐδὲν ἀλλοῦ ἡ ἡ ἐπὶ τοῖς κατ' ἀρετὴν ἔργοις ἡδονῆς  
 35 τε καὶ λύπη. οὐ μὲν γάρ ἀπεγόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ  
 τῷ ἀπέγεισθαι γαίρων οὐτοις σώφρων ἔστιν. οὐ δὲ σύμβολος ἀκόλαστος  
 ἔστι· καὶ οὐ μὲν ὑπομένοντα δεινὰ καὶ γαίρων ἡ μὴ λύπομένος  
 γε ἀνδρεῖος· οὐ δὲ λυπούμενος δειλὸς ἔστι. περὶ ἡδονᾶς γάρ καὶ

5 κεγρῆσθαι Bl: γρῆσθαι Mullach ex Aristotele 15, 16 συναίθηστος Bl ut Arist. L 6 Ob: αναίθητος τις Arist. vulg. 28 δεινῶν B (et Heinsius ex conjectura): ἡδονῶν h: φοβερῶν Mullach 30 τὸ Bl: τῷ fort. scribendum

αύπεις ἐτὰν γίγηται ἀρεστή. διὰ μὲν γάρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα 20  
πράττουσιν, διὸ δὲ τὴν λύπην τῶν καὶ λόγων ὑπεγέμεισα. διὰ τοῦτο  
δεῖ τῶν ἀγαθῶν καὶ πρᾶξιν εὐθὺς ἐκ παιδῶν πολὺν παιγνιστήν  
ιέντων, ὡς ἡ Ήλάτιαν φέρει, καὶ ἀνάγεται παιδεῖς τοῖς τοιούτοις  
οἱ ἔπεισιν. τῆτε δύνητι γίγνεσθαι γαίρειν μὲν οἰς δεῖ. λυπεῖσθαι δὲ οἰς προσῆκεν  
λυπεῖσθαι· γίγαντι καὶ κατὰ λόγου παιδείᾳ αὕτη ἐστίν. ἔτι, ἐπεὶ οἱ  
ἀρεστοὶ περὶ πρᾶξεις εἰσὶν γίγαντες οἱ πάντη, οἵ δέ τις πράττει τὴν πάτσῃ τὴν γαίρειν, 32  
ἔντι βιολόγεινος πράττει τὴν πάτσῃ, γίγαντι, οἱ λυπεῖσθαι. ἔτι διὰλογούσθουσιν, φα-  
νερὸν δὲ τὰ πάτα ἀρεστὴ περὶ ἡδονᾶς καὶ λύπας ἐστίν. ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν  
10 ἐν τοῖς πόλιτείαις κοιλάτεων φανερὸν· τοὺς γάρ τοῖς πονηροῖς ἡδονέντους  
λυπούντες οἱ νομούλεται πείσθουσι τὰ μὲν φαῦλα μισεῖν, γίγεσθαι δὲ τοῖς  
ἀγαθοῖς ἔργοις· καὶ οὗτοις ἐντιλέασιν αὐτοῖς εἴλεντες τὴν ἐπ' ἀρεστῇ  
ἡδονήν. οἷς γάρ τοισθαι κοιλάτεις πρὸς τοὺς νοσοῦντας τὰ πολιτικὰ ια-  
τρεῖσιν ἔχουσι λόγουν, καὶ καθίσπερ ἐκείνοις ἐναντίοι οἱ νόσοι θερα- 19  
20 πεύσουσι, καὶ ἔτι λύματα ἵπτοντα φυγγάραν προσάρναται θεραπείαν. τινάτσορεν  
εὐθὺς τὴν νήσου ἀπὸ θέρμης συτρίψαι, οὗτοι καὶ ἀπὸ τῶν κοιλάτεων διου-  
γρόν τοὺς τρυπάνουμεν, οἵτι θεραπεύουσιν κακίαι ἀπὸ ἡδονῆς γίνονται.  
ἔτι, καθίλως εἰργηται, πάσαι φυγγάρες εἴσιν, οὐχ' ὁν τίκτεται καὶ θελτίσιν τὴν γεί-  
ρων γίνεται. πρὸς ταῦτα καὶ περὶ ταῦτα τὴν φύσιν ἔχει καὶ ἐν αὐ-  
25 τοῖς συνίσταται· ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς λύπης οἱ φαῦλοι γίνονται  
ἔξεις. οὐτιαδή τοῦ διώκειν τὴν ἡδονὴν ἕσπερ οὐ δεῖ, καὶ δέ τοῦ δεῖ, καὶ  
πάλιν φεύγειν τὴν λύπην οὐτε οὐ δεῖ καὶ οὐ δεῖ οὐ δεῖ καὶ ὅπου οὐ δεῖ· καὶ 30  
δέ τοι ἄλλαι περιστάτεις πονηράν ποιεῦνται τὴν ζήτησιν τῆς ἡδονῆς τὴν  
φυγῆν τῆς λύπης· ὥροις δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀρεστῆς ἔχει· συνίσταται γάρ ἀπὸ  
25 τοῦ διώκειν καὶ φεύγειν τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν λύπην οὐ δεῖ καὶ δέ τοῦ δεῖ,  
μῆτρες φανερόν. οἵτι περὶ ταῦτα οἱ ἔξεις τὴν φύσιν ἔχουσι καὶ ἐν αὐτοῖς  
συνίστανται. διὰ τοῦτο καὶ τοις ὥροις ὥριζονται τὰς ἀρεστὰς ἀπαλλείας καὶ ἡρε-  
μίας εἰναι. ἀπὸ τῆς ἡδονῆς τὸν ὥρισμόν λαμβάνοντες· καίτοι οὐ καλῶς  
ἥριζονται. οἵτι ἄπλως ὅντες προστίθηκες ποιεῦνται τὸν ὥρισμόν, μηδ προστι- 35  
30 θεντες τὴν ἡρεμίαν καὶ ἀπαλλείαν τὸ οὐδὲ δεῖ καὶ δέ τοῦ δεῖ καὶ τὰς ἄλλας περι-  
τάσσεις. ὅποικειται ἄρα τὴν ἀρεστήν εἶναι τὴν ἔξεις τὴν οὐρώς ἔχουσα περὶ  
ἡδονᾶς καὶ λύπας, καθὼς προτιθωριστάμεια. τῶν θελτίσιν πρακτική, τὴν  
οὐρώντας τούταντες. γρούγμενον δὲ ὃν ἔτι θελτίσιν περὶ τῶν εἰργμάτων, καὶ  
ἀπὸ τούτων τῶν λόγων. τριῶν γάρ δύντων δὲ ὃ τις αἱρεῖται τι καὶ  
35 τοισθώντων δὲ ὃ τις φεύγει τι, κακοὺς συμφέροντος ἡδέος. αἰσχροὺς ἀσύμ-  
ρούς λυπηρούς. οἱ μὲν ἀγαθοὶ πάσι κατὰ τὸ εἰκῆς ἐπιβάλλει, διώκων μὲν 40  
τὰ ἀρεστά, φεύγων δὲ διώλαρη διώκειν. οἱ δὲ κακοὶ ἀμαρτάνει περὶ κορίτων  
οὐτῶν καὶ μάλιστα τὴν τοῦ ἡδεοῦ· τὴν γάρ ἡδονὴ οὐ μόνον κοινή ἔστι πάσι  
τοῖς ζῷοις. ἀλλὰ καὶ πάσιν ἐπειταί τοῖς εἰργμάτοις αἱρετοῖς. οἱ γάρ αἱρού-  
40 μεθιστατατοι, τούτοις πάσιν ἡδύμεια. καὶ ἔστι τὸ καλὸν καὶ συμφέροντος ἡδὸν τῆς

2 καὶ λόγων B 3 ἔθων h: om. B πολλῶν B 4 Plat. de Legg. II p. 653 B

5 προστίθεται coni. Mullach 7 περὶ om. h 10 καὶ περὶ ταῦτα om. h 27 συν-  
τίθεται ed. 1617: συνίστανται Bl

έσαυτον φύει· καὶ διὰ τοῦτο οἱ κακοὶ ἀπατῶνται. τὸ οὐδὲν καὶ διηγήσθεντο πάν. διῆται ἔπειται νομίζουντες καὶ ὑπειστρέψειν. τὸ δὲ οὐδὲν πεποντες ἔχει· συμβαίνει γάρ πολλὰ τῶν οὐδέων αἰτηγόρων καὶ ὑπεισφύρων εἶναι·

δῆτε φανερόν. ὅτι περὶ οὐδονάς καὶ λύπας αἱ ἀνθρώπιναι καταγίνονται 20  
οἱ πράξεις. ἔτι πᾶσιν οὐδεῖν ἐκ νηπίου τοῦτο τὸ πάθος σύνεσται καὶ συντρέψεται. κακίσπερ ἐγκεχρωτημένον τῷ βίῳ· καὶ τὰς ἀγαθὰς πράξεις καὶ τὰς πονηρὰς τούτην κρίνουσεν τῷ κανόνι. τῷ τὰς μὲν λύπην φέρειν. τὰς δὲ οὐδονήγη. καὶ πάντες οὗτοι κανονίζουσεν τὰς ἐνεργείας. εἰ καὶ μὴ διαισθίεις. ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἡτταν. ὕστε ἀνάγκη περὶ οὐδονάς καὶ λύπας εἶναι τὴν 10 πᾶσαν ταυτὴν πραγματείαν. οὐ γάρ μικρὸν βοηθεῖ τῷ ζητοῦντι τὰ πρακτέα τὸ εἰδέναι, τί ἔστι τὸ κακός γνῶσιν τὸ κακός τὸ κακός διὰ λυπεῖσθαι τὸ κακός· ἐπεὶ μηδὲ μικρὸν μέρος τῶν πράξεων τὸ ζητεῖσθαι κακός τὸ λυπεῖσθαι τὸ τούναντίν. ἀπὸ τούτων γάρ τὰ τῶν ἀνθρώπων τῇη γνώσκομεν εἰς φαῦλα τὸ ἀγαθό. ἔτι δοσα τῶν πρακτέων οὐκ εἰσὶ οὐδὲν περὶ ταῦτα καὶ τέγην καταγίνεται καὶ ἀρετὴ· πρὸς γάρ τὰ οὐδονά οὐδεμία γρεία ποιουγρούσιον ἔθουσι τὸ μετέδον τεγχυκής· ὕστε δέ τοι γκλεπώτερα, τατούτῳ μεζούνοις δεήσονται καὶ τέγηνται καὶ ἀρετῆς· ἐπεὶ καὶ βέλτιον τὸ τὰ γκλεπώτερα διοικεῖσθαι κακόντες τοὺς τῶν ιραδίων πειραγέεσθαι· ἣ ἀρετὴ· 10  
ἄρα μάλιστα ἐν τοῖς γκλεπωτέροις ἔστι καὶ περὶ ταῦτα καταγίνεται. ἔτι δὲ τοιούτου γκλεπώτερον τῷ σπουδαίῳ οὐδονὴ μάγευται τὸ θυμῷ. κακίσπερ τοιούτους· καὶ διὰ τοῦτο ἄρα περὶ οὐδονάς καὶ λύπας εἶναι ἀνάγκη πᾶσαν τὴν πραγματείαν καὶ τῷ ἀρετῇ καὶ τῷ ποικιτικῷ· ἡ μὲν γάρ κακὸς γκλεπώτερος οὐδονὴ καὶ λύπη στραμβός. ὁ δὲ κακὸς κακός.

Οὐτι διαφέρει ἡ δίκαιοις τοῦ ποιοῦντος τὰ δίκαια. καὶ ἐπὶ τῶν 25  
ἄλλων διαισθίεις. καὶ δέ.

Οὐτι μὲν οὖν ἡ ἀρετὴ περὶ οὐδονάς καὶ λύπας ἔστι· καὶ δὲτι ἐξ ὧν γάρ 20  
νεται. ἀπὸ τούτων καὶ αὐξέσται καὶ φθείρεται. καὶ τὸ περιθόνιον καὶ  
ἔτερον τῶν ἐνεργειῶν γνωμένων. καὶ δὲτι ἐξ ὧν ἐγένετο. περὶ ταῦτα  
καὶ ἐνεργεῖ, εἴρηται. ἀπορήσεις δὲ ἂν τις πῶς λέγομεν δὲτι τὸν  
τοιούτου δίκαιου γενέσθαι δεῖ τὰ δίκαια ποιεῖν καὶ τὸν τρώφρονα τὰ τρώ-  
φρονα· οἱ γάρ τὰ δίκαια πράττοντες δίκαιοι πάντως εἰσὶ καὶ οἱ τὰ τρώφρονα  
τρώφρονες. ὥσπερ οἱ πράττοντες τὰ ρουσικά τὸ γραμματικά μουσικά εἰσιν δι-  
καιοί καὶ γραμματικοί. λέγομεν δὲ πρὸς τοῦτο. δὲτι φαίνεται τις οὐστα διαφορὰ  
τοῦ τὰ δίκαια ποιοῦντος καὶ τοῦ δίκαιου. διαισθίεις δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τεγχυνῶν.  
35 ἐνδέχεται γάρ τινα γραμματικόν τι ποιήσαι τὸ ἀπὸ τέχνης τὸ στίλον ὑπο-  
θεμένου καὶ μὴ γραμματικὸν εἶναι· ἔσται δὲ γραμματικός. δὲτι γραμματικόν  
τι ποιήσει καὶ γραμματικῶς τουτέστιν ἀκολουθῶς τῷ κανόνι τῆς ἐν αὐτῷ  
γραμματικῆς· οὗτοι καὶ τὰ δίκαια ἐνδέχεται ποιήσαι τινα καὶ μὴ δίκαια  
εἶναι. μᾶλλον δὲ καὶ μείζων ἔστιν ἐν τούτοις ἡ διαφορὰ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς 10

η̄ ἐπὶ τῶν τεγχινῶν. τὸ μὲν γάρ τῶν τεγχινῶν ἀγαθὸν ἐν αὐταῖς ἐστι τοῖς ἐνεργείαις τῆς τέχνης, ὡστε ἐάν τις μονικὸν ποιῇ μονικὴν εἰδώλον. οὐδὲν κωλύει μονικὸν αὐτὸν ἀνομάλειν· ἔστι γάρ μονικός, καὶ ἐάν μὴ προαιρούμενος αὐτὸς τὰ μονικὰ ποιῇ ἀλλὰ ἑτέρου βιαζομένου· ἐπὶ δὲ τῆς ἀρετῆς αὐτῷ οὐκιστεῖ. καὶ γάρ ἐάν τις δίκαια ποιῇ, οὐκ ἀν εἴη δίκαιος. ἐάν μὴ πρὸς τοὺς θύλαις καὶ πάντα βιολόμενος ποιῇ καὶ οὐφ' ἔμαυτοῦ κινούμενος καὶ οὐγ' ἑτέρου βιαζομένου. τότε γάρ ἔσται δίκαιος. πρῶτον μὲν ἐάν πράττῃ τὰ δίκαια γνώσκων ἢ πράττει, ἔπειτα ἐάν προαιρούμενος οὐδὲν πράττῃ καὶ τρίτον εἰ βεβαίως καὶ ἀμετακινήτως ἔχει πρὸς τὴν πρᾶξιν. 10 καὶ γάρ οὐκ ἀν εἴη δίκαιος ἢ εἰδόλος μὲν τὰ δίκαια καὶ πράττων ἐκάνων, οὐδέμενος δὲ μὴ πάντα γρόνον καιρὸν εἶναι δικαιοσύνης. ταῦτα δὲ πρὸς μὲν τὸ λαθεῖν τὰς ἄλλας τέχνας καὶ τεχνίτας εἶναι κατ' αὐτὰς οὐ ζητοῦνται πλὴν τοῦ εἰδέναι γυρὶς γάρ τοῦ εἰδέναι πῶς ἂν τις εἴη τεχνίτης; εἰ δὲ μήτε προαιρούμενος τὴν τέχνην ποιεῖ μήτε ἀκινήτως ἔχων πρὸς τὴν 15 μεταχείρισιν τῆς τέχνης. οὐ διὰ τοῦτο κωλύεται τεχνίτης εἶναι· πρὸς δὲ τὴν ἀρετὴν τὸ μὲν εἰδέναι περὶ αὐτῆς πάντα ἢ προσῆκεν εἰδέναι μικρὸν η̄ οὐδὲν τυντελεῖ πρὸς τὸ σπουδαῖν τινα γενέσθαι. τὰ δὲ ἄλλα οὐ μικρὸν ἀλλὰ τὸ πᾶν ἀδύναται· καὶ γάρ ἐνδέγεται μηδὲν ἀκριβές περὶ ἀρετῆς εἰπεῖν εἰδῆται σπουδαῖν εἶναι. γυρὶς δὲ τοῦ προαιρετοῦται καὶ ἀκινήτως 20 γένειν πρὸς ἀρετὴν ἀδύνατον εἶναι σπουδαῖν. Άτινα ἐκ τοῦ πολλάκις ποιεῖν τὰς ἐνεργείας περιγράφεται, καθὼς εἴρηται. τὰ μὲν οὖν πράγματα 25 (δίκαια καὶ σώφρονα. Ήταν γὰρ τοιαῦτα). οἷα ἀν δὲ δίκαιοις· η̄ δὲ σώφρων πράσσειε· δίκαιοις δὲ καὶ σώφρων ἔστιν οὐγ' δὲ ταῦτα πράττων πᾶς. άλλὰ δὲ οὗτοι πράττων ὅσπερ οἱ δίκαιοι καὶ οἱ σώφρονες 30 πράττουσιν. Ήστε καλῶς λέγεται. Ήτι ἐκ τοῦ τὰ δίκαια ποιεῖν δὲ δίκαιοις γίνεται καὶ ἐκ τοῦ τὰ σώφρονα δὲ σώφρων· δις δὲ μὴ πράττει ταῦτα. οὐδέποτε γίνεται ἀγαθὸν οὐδὲ μελλήσει ποτὲ γενέσθαι. ἀλλὰ οἱ πλείους τῶν ἀνθρώπων ταῦτα μὲν οὐ πράττουσιν. ἐπὶ δὲ τὴν σημέραν καταφύγοντες καὶ τοὺς λόγους οἰστοι διὰ τοῦτο φιλοσοφεῖν καὶ οἰσται σπου- 35 δαῖσιν εἶναι. Ήτι μόνον περὶ τῆς ἀρετῆς ἀκριβῶς γνῶσκουσιν εἰπεῖν, θμοίσιν τι ποιοῦντες τοῖς καθόμονται, οἱ τῶν ἵστρων ἀκούονται μὲν ἐπιμελῆδες, ποιοῦνται δὲ οὐδὲν τῶν προστατευομένων. Ὅσπερ τοίνυν ἐκείνοις οὐδέποτε ἔξει τὰ σώματα καλῶς οὕτω θεραπευομένους. οὕτως οὐδὲ οἵτινι τὴν ψυχὴν καλλίω ποιήσουσιν οὕτω φιλοσοφοῦντες.

Μετὰ δὲ ταῦτα σκεπτέσθαι τί ἔστιν γάρ ἀρετή. τρία γάρ ἔστι τὰ ἐν τῇ ψυχῇ, πάλιη δυνάμεις ἔξεις. καὶ πάλιη μὲν εἰσιν ἐπιμεμάτια δργῆ φύσιος θράσος φύσιος γαρδία μέσης πάθος ἔηλος ἔκεις. διλοις οἵτινες

1 τὸ μὲν γάρ τῶν τεγχινῶν ἀγαθὸν B: ἀγαθὸν γάρ I:

ἀρετακινήτως Mullach

15 μεταχείρησιν B:

πράττει B: πράσσει I:

14 μήτε (prius) I: μή τι B

ἀρετακινήτως Mullach

19. 20 ἀμετακινήτως Mullach

22 δίκαια—τοιαῦτα I: οἱ. B

23 πράσσει B: πράττει I:

ἡδονὴ ἡ λάπη. δυνάμεις δὲ αἱ πρὸς ταῦτα ἐπιτρέπονται τῆς ψυχῆς,  
καθ' ἀς παθητικοὶ τούτων λεγόμενα. οἷον καὶ ἡ ἐσμεν δυνατοὶ 10  
ὑργισθῆναι ἡ λυπηθῆναι ἡ ἐλεῆσαι. ζῆσις δὲ οἱ τρόποι, καθ' οὓς  
πάσχουμεν τὰ πάθη. δηλούντι τὸ πάσχειν αὐτὰ καλῶς ἡ κακῶς, οἷον  
αἱ πρὸς τὸ ὑργισθῆναι εἰ μὲν σφοδρῶς καὶ ἀσχέτως ἔχουμεν ἡ τούναν-  
τίνον ἀνειμένως καὶ μαλακῶς, κακῶς ἔχουμεν, εἰ δὲ μέσως, καλῶς·  
ἥμοίνος δὲ καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ταῦτα δὲ τῶν τριῶν τί ἐστιν ἡ ἀρετή,  
πάθος ἡ δύναμις ἡ ζῆσις; πάθος μὲν οὖν ἔστιν οὕτε ἡ ἀρετὴ οὕτε ἡ  
κακία. κατὰ μὲν γάρ τὴν ἀρετὴν σπουδαῖοι λεγόμενα καὶ κατὰ τὴν κακίαν  
10 φαῦλοι, κατὰ δὲ τὰ πάθη οὐδαμῶς· οὐδεὶς γάρ φαῦλος ἡ σπουδαῖος διὰ 20  
μόνον τὸ ὑργισθῆναι· ἡ ἀρετὴ ἄρα ἡ κακία οὐκ ἔστι πάθος. ἔτι, κατὰ  
μὲν τὰ πάθη οὕτε ἐπαινούμενα οὕτε ψεγόμενα. κατὰ δὲ τὰς ἀρετὰς ἡ τὰς  
κακίας ἐπαινούμενα ἡ ψεγόμενα. ἔτι ὑργισθῆνα μὲν καὶ φοβού-  
μενα ἀπροαιρέτως καὶ τὰ ἄλλα πάσχουμεν ὥμοίνος, ἐπὶ δὲ τῆς ἀρετῆς  
15 καὶ τῆς κακίας οὐχ οὔτως· οὐκ ἄρα εἰσὶ πάθη. ἔτι πρὸς τὰ πάθη οὐ  
λεγόμενα διακείσθαι ἀλλὰ μᾶλλον καὶ αὐτὰ κινεῖσθαι, πρὸς δὲ τὴν ἀρε-  
τὴν διακείσθαι λεγόμενα καὶ πρὸς τὴν κακίαν· οὐκ ἄρα εἰσὶ πάθη. διὰ 58  
τὰ αὐτὰ δὲ οὐδὲ δυνάμεις εἰσίν. οὕτε γάρ φαῦλοι ἡ ἀραῖοι λεγόμενα τῷ  
δύνατιθαι ὑργισθῆναι ἀπλῶς οὕτε ἐπαινούμενα ἡ ψεγόμενα. οὕτε τῷ  
20 προαιρέσθαι δυνάμειθαι ὑργισθῆναι, καθόπερ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς ἔχει. ἀλλὰ  
μᾶλλον τῷ περιφρέναι· ἀραῖοι γάρ ἡ κακὸι οὐ γνωμένα φύσει. καθὼς ἐν  
τοῖς προαιρημένοις ἐδέξητο. εἰ οὖν μήτε πάθη αἱ ἀρεταὶ μήτε δυνά-  
μεις, λείπεται τῶν ἔζησιν αὐτὰς εἶναι. τί μὲν οὖν ἐστιν ἀρετὴ τῷ γένει, 10  
εἴρητο· ἔστι γάρ ζῆσις. οὐδὲ δὲ μὴ μόνον ζῆσιν αὐτὴν εἶναι λέγειν, ἀλλὰ  
25 προτετίθεναι τὴν τοιάδε τις, τουτέστιν ἀγαθή· ἡ γάρ κακία ζῆσις ἔστι πονηρά.  
ὕητέον οὖν περὶ τῆς ἀρετῆς ἔκεινο. ὅτι πᾶσα ἀρετὴ αὐτὸς τε κομεῖ τὸ  
ἔχον τὴν ἀρετὴν καὶ καλῶς ἔχειν ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ τὸ δι' αὐτῆς  
ἐνεργούμενον εὖ διατίθεσιν. οἶνον ἡ τοῦ ὑψηλακμοῦ ἀρετὴ καὶ αὐτὸν  
τὸν ὑψηλακμὸν τελεῖοι καὶ ποιεῖ ἀραῖοι καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ. δηλούντι τὸ  
30 ὄραν· τῇ γάρ τοῦ ὑψηλακμοῦ ἀρετῇ εὖ διρρήμεν. ὥμοίνος καὶ ἡ τοῦ ἵππου  
ἀρετὴ αὐτὸν τε τὸν ἵππον κομεῖ καὶ ἀραῖοι ποιεῖ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· 20  
καὶ γάρ τῇ τοιαύτῃ ἀρετῇ δύναται ἐνεργεῖν καλῶς ἐπιβάτην καὶ δραμεῖν  
καὶ μεῖναι τὸν πολεμώντα. ἐπεὶ δὲ οὔτως ἐπὶ πάντων ἔχει, καὶ ἡ ἀνθρω-  
πίνη ὥμοίνος δὲν ἔχει, καὶ εἴη δὲν ἡ ἀνθρωπίνη ἀρετὴ ζῆσις ἀφ' ἣς ὁ ἀν-  
35 θρωπὸς ἀγαθὸς γίνεται καὶ ἀφ' ἣς τὸ ἀνθρώπινον ἔργον εὖ καὶ καλῶς  
ἀποτελέσται. πῶς δὲ ἔσται ἡμῖν ἡ τοιαύτη ζῆσις, εἰργοται μὲν καὶ πρὸς ὅλη-  
γον (ἐλέγουμεν γάρ τῆς μεσότητος δὲ στοχάζεσθαι τῶν ἐπὶ τὰ πάθη κινή-  
σεων, καὶ ἔκατον ἐθίζειν | ἐν τοῖς τοιαύτοις τὸν ἐν ἀρετῇ ζῆν προαιρούμενον), 59  
ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν λεγόμενών τοις ζῆσται τὸ φανερόν, ἐάν θεωρήσωμεν  
40 ποίᾳ τίς ἔστιν ἡ φύσις τῆς ἀρετῆς. συνπόμεν δὲ οὔτως. ἐν παντὶ<sup>1</sup>  
συνεγεῖται, οἷον γραμμῆς ἐπιφανείᾳ σώματι ἡ λόγων ἡ γρόνων καὶ θλως ἐν  
παντὶ δυναμένῳ διαιρεῖται λαβεῖν ἔσται τὸ μὲν πλεῖον, τὸ δὲ ἔλαχτον,  
τὸ δὲ ἴσον. οἷον ἐπὶ τοῦ συνεγείους, εἰ τὸ μὲν δεσπάτηρος ποιόν, τὸ δὲ  
δείπηρος ὀλέγον. ίσον ἔσται τὸ ἔξι ἔχον πάγκεις. οἱ καὶ μέσους καλεῖται. ὅτι

ῷ ἐλλείπει τοὺς δεκαπήγητος ὑπερέγει τοῦ διπήγυς. ὥμοιός δὲ καὶ ἐπὶ 10 τοῦ διωρισμένου ποιοῦ εἰ γάρ τὰ εἴκοσι πολύ, τὰ δὲ δέκα διέτρον. οὕτων ἔσται τὰ δεκαπέντε. οὗτοι φῶντες τοῦ μείζονος ὑπερέγει τοῦ ἐλάττονος· τὸ δὲ τοιοῦτον ἵστον μέσου καλεῖται καὶ ἡ τοιαύτη τάξις ἀριθμητικὴ ἀνα-  
5 στηρίξα. καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ διωρισμένου ποιοῦ οὐκ ἀνάγκη ἐπὶ παντὸς λαβεῖν τὴν τοιαύτην ἀναλογίαν (οὐ γάρ ἔτσι ἐπ’ ἄπειρα λαμβανέσθεν). ἐπὶ δὲ τοῦ συνεγγύδετος ἐπὶ παντὸς δυνατόν ἔσται. θετε ἀπειρόντος δυναμένου διαφεύγειν.  
τοῦτο δὴ τὸ μέσον οὐκ ὥμοιός δεῖ κρίνειν. ἀλλὰ ποτὲ μὲν κατ’ αὐτὸν τὸ πρᾶγμα, ποτὲ δὲ πρὸς ἡμᾶς. καὶ κατ’ αὐτὸν μὲν τὸ πρᾶγμα μέσουν 10 ἔσται τὰ δέκα καὶ δύο ἵστον ὑπερέγοντα καὶ ἐλλείποντα (ἀπ’ αὐτῶν γάρ τῶν πραγμάτων λαμβάνεται ἡ διαφορά). πρὸς ἡμᾶς δέ, οὕτων αὐτὸς ἥμαδην ἡ μεσότητας καὶ ἡ ὑπερβολὴ καὶ ἡ ἐλλειψίς λαμβάνηται. οἷον εἴ τινι πολὺ  
15 τὸ δέκα μνᾶς φαγεῖν. δύο δὲ διέγον, οὐκ ἀνάγκη τὰς δέκα μνᾶς τὴν μεσό-  
τητα φυλάττειν καὶ προστηρούσας εἶναι τῷ σώματι δυνατόν γάρ ἡ πλείους  
20 τοῦ ἐλάττους ἀρκεῖν. πρὸς μὲν οὖν αὐτὸν τὸ πρᾶγμα αἱ δέκα μνᾶς τὸ μέσον  
καὶ ἵστον ἔσται πρὸς | ἡμᾶς δὲ ἐπτὰ ἵστας ἡ πέντε. ζητοῦν δισταῖς τὸ σῶμα 60 προστήκει. αἱ δὲ δέκα Μήνων μὲν οὔτε ἴχανδς γεγυμνασμένῳ διέγη ἔσται  
τροφὴ καὶ οὐ ἀλείπεταις πλειόν παρέξει, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνα-  
σίων πολύ. ὥμοιός δὲ καὶ ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης ἔχει καὶ ἐπὶ τού-  
25 των γάρ ἀπὸ τῶν γυμναστιμένων τὸ ἵστον κρίνομεν. έστι δὲ καὶ πλέον τῆς  
ἡστενοτοῦ προστετάμενος ἐπιστήμης τὸ μέσον αἱ δέκαται. τὴν ὑπερβολὴν καὶ  
τὴν ἐλλειψίν φεύγων· μέσον ἐκεῖνον διέλονται διώκων. οἱ πρὸς ἡμᾶς οὐ πρὸς  
τὸ πρᾶγμα μέσον ἔσται. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον πάσα τοιστήμη τὸ ἕδιστον 10  
ἔργον καλῶς ἀποτελεῖ. διὰ τοῦτο καὶ εἰώθαμεν λέγειν ἐν τοῖς εὖ ἔχουσι  
30 τὸν ἔργων. οὗτοι οὖτε ἀφελεῖν ἔσταιν οὖτε προσθεῖναι. δεικνύντες οὗτοι  
καὶ τὴν ὑπερβολὴν ὥμοιός καὶ τὴν ἐλλειψίν φεύγει. ὡς τῶν μὲν διαφεύ-  
ρουσῶν τὸ τῶν ἔργων ὀργανόν. τῆς δὲ μεσότητος μάνης σωζούσης. ἐπει-  
δὲ ἡ ἀρετὴ πάσης τέχνης ἀκριβεστέρα καὶ ἀμείνων ἔσται, καθάπερ  
35 καὶ ἡ φύσις. τὸ μέσον ἀν καὶ αῦτη σκοποίη. ἀρετὴν δὲ λέγων οὐ τὴν διανοητικήν (ἄλλως γάρ τὸ κατ’ αὐτὴν ἔχει) ἀλλὰ τὴν ἡθικήν· αῦτη γάρ  
ἐστι περὶ πάθη καὶ πρᾶξεις, ἀ καὶ πλειόν καὶ μείζω τοῦ δέσποτος καὶ 20  
ἐλάττω δυνατῶν εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ δέον ἔστιν ἐν αὐτοῖς. δικλο-  
νόνται τὸ ἵστον. καὶ γάρ ἔσται καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ἐπι-  
θυμῆσαι καὶ μισῆσαι καὶ δργηθῆναι καὶ ἐλεῖσαι καὶ διλως  
40 διστηναι καὶ λυπηθῆναι μᾶλλον καὶ ἤτον καὶ ἀμφιτερα οὐ καλῶς.  
τὸ δὲ παλιστὸν ταῦτα πάντα οὔτε δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ ἐφ’ οἵς δεῖ καὶ πρὸς  
οὓς δεῖ καὶ οὐ ἔνεκα δεῖ, μέσον ἔσται καὶ ἀριστον, ἐν φῇ δὲ ἀρετὴ γίνεται.  
ὥμοιός δὲ ἔχει καὶ περὶ τὰς ἀποτελουμένας ὑπὸ τῶν παθῶν | πρᾶξεις. 61  
ἔσται γάρ καὶ ἐν αὐταῖς ὑπερβολὴ καὶ ἐλλειψίς καὶ μεσότητας. ἐπειδὴ τούτου  
45 ἡ ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πρᾶξεις καταγίνεται. τῶν δὲ παθῶν καὶ τῶν πρά-

12 ἡ ante ἐλλειψίς B: om. h λαμβάνεται h om. Arist. vulg.: καὶ ἀποτελεσθῆναι Arist. Mb

30 ἡθικήν h 34 καὶ μισῆσαι B: h

ἥξεν τὸ μέσον ἀεὶ καὶ κατόρθωμα δυνομάζεται καὶ ἐπαινεῖται. Ἀπερ ἄμφω προσήκει τῇ ἀρετῇ, φανερὸν ὅτι οὔτε ὑπερβολὴ οὔτε ἔλλειψις ἀλλὰ μεσότης ἔστιν ἡ ἀρετή. τὸ μέσον ἀεὶ σκοποῦσσα. ἔτι τὸ μὲν ἀμαρτάνειν παλαιεῖνέ ἔστιν· ὡς εἰπεῖν· πολλαχῶς γάρ τις δύναται ἀμαρτάνειν. τὸ γάρ 10 κακὸν ἀπειρον. ὡς οἱ Πυθαγόρειοι ἔλεγον, τὸ δὲ ἀγαθὸν ὡρισμένον τι καὶ πεπερασμένον· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ κατορθίσον ἀπλοῦν τί ἔστι καὶ μονομείδες. οἵτινι καὶ τὸ μὲν ἀμαρτάνειν ἥρδιόν ἔστιν. ὕσπερ τοξόταις τὸ ἀποτυγχάνειν τοῦ σκοποῦ. τὸ δὲ κατορθίσον γκλεπόν. ὕσπερ τὸ βάλλειν κατὰ σκοπόν. φαίνεται ἄρα καὶ διὰ τοῦτο τὴν μὲν ὑπερβολὴν καὶ τὴν 10 ἔλλειψιν τῆς κακίας εἶναι (ἀόριστα γάρ ἔκάτερον), τὴν μεσότητα δὲ τῆς ἀρετῆς, ὡρισμένην καὶ μίαν οὖσαν.

Ἐσθλοὶ μὲν γάρ ἀπλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακοί.

"Εστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἔξις προαιρετική, ἐν μεσότητι οὖσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὡρισμένῃ λόγῳ καὶ ὡς ἀν ὁ φράνιμος ὥρισειε. με- 20 15 τότες δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν, τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν· τὴν μὲν γάρ ὑπερβάλλει. τῆς δὲ ἔλλειπτοι διὰ τὸ τὴν μὲν τῶν κακιῶν ὑπερβάλλειν τὸ δέσον. τὴν δὲ ἔλλειπτον τοῦ δέσοντος, τὴν δὲ ἀρετὴν τὸ δέσον μάνην ζητεῖν. θηλούντι τὸ μέσον, καὶ τοῦτο μάνην αἱρεῖται. ὕστε εἰ μὲν ζητούμεναι αὐτὸν τὸ εἶναι τῆς ἀρετῆς, μεσότητης ἔστιν. εἰ δὲ τὸ ἀγα- 20 20 θόν αὐτῆς καὶ τὸ εὗ, ἀκρύτης ἔστιν. |

"Οτι οὐκ ἐν παντὶ πάθει ἡ πάσῃ πρᾶξι μεσότητες, καὶ κατὰ 62 μέρος περὶ τοῦ τίς ἀρετὴ τίνων κακιῶν μέση ἔστι. καφ. ε'.

Προσήκει δὲ καὶ ἐκεῖνο γινώσκειν, ὅτι οὐ πᾶσα πρᾶξις οὐδὲ πᾶν πάθος μεσότητα ἐπιδέχεται τὴν ζητουμένην. τὸ δέσον θηλούντι· ἔνια γάρ 25 ἡμοῦ καὶ ὑπερβάλλοντα καὶ ἔλλειποντα καὶ ἐν μεσότητι τινι ὥντα ἀεὶ πονηρά εἰσιν. οἷον ἐν μὲν πάθεσιν ἀνατιχυντία καὶ φθίνος. ἐν δὲ πράξεσι μοιχεία κλοπὴ ἀνδροφονία· καὶ πάντα ταῦτα οὐ διὰ τὸ ὑπερ- 10 βάλλειν τὴν ἐν αὐτοῖς μεσότητα ἡ ἔλλειπτον αὐτῆς φαῦλα λέγονται, ἀλλὰ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ πονηρά εἰσιν. οὐκ ἔστιν οὖν οὐδὲπότε τὸ δέσον ἐν τοῖς 30 τοιούτοις, οὐδὲ κατορθίσον ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀλλὰ δεὶ ἀμαρτάνειν. οὐδὲ ἔστιν ἐν αὐτοῖς προσδιορίζειν, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἀλλοις πάθεσι. τὸ ὡς δεῖ καὶ ὅτε δεῖ· οὐ γάρ προσδιοριστέον, τοὺς τοιχωρύγους πῶς δεῖ κλέπτειν καὶ πότε καὶ τίνα καὶ παρὰ τίνων. ἀλλὰ ἀπλῶς τὸ τι τούτων ποιεῖν ἀμαρτάνειν ἔστιν. οὐ τοίνυν ἔστιν ἐν τοῖς τοιούτοις μεσότητες οὐδὲ ὑπερβολὴ 35 καὶ ἔλλειψις. ὕσπερ οὐδὲ ἀδικίας ἡ δειλίας ἡ ἀκολασίας τούτων γάρ αἱ 20 μὲν ὑπερβολαὶ εἰσιν, αἱ δὲ ἔλλειψις ἀρετῆς. ὑπερβολῆς δὲ καὶ ἔλλειψεως ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν καὶ μεσότητα ζητεῖν, σφόδρα ἀποπον. ἀλλ' ὕσπερ μεσότητος οὐκ ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ μεσότητες. τῆς ἀρετῆς λέγω.

7 τοξόταις Β: τοξότης ή  
ψεως ή: μεσότητος Β

17 ἔλλειπτον τοῦ δέσοντος Β: ὑπερβάλλεισθαι ή

36 ἔλλει-

ἢντις ἔστι τὸ ἄκρον τῆς μεσότητος. ὡς εἰπεῖν, οὗτως οὐδὲ τῶν ὑπερβολῶν καὶ ἐλειψέων μεσότητος καὶ ὑπερβολῆς καὶ ἔλλειψίς γένοιτο ἄν. ἀλλὰ ἀεὶ καὶ καθ' ὅν ἀν τρόπον ποστιώνται. ἀμαρτάνονται· καὶ καθόλου εἰπεῖν. 63 οὕτε ὑπερβολῆς καὶ ἐλειψέως μεσότητος ἔστιν οὕτε μεσότητος αἱ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις.

Δεῖ δὲ μὴ μόνον καθόλου λέγειν τὴν ἀρετὴν μεσότητα, τὴν δὲ κακίαν τὰ ἄκρα. ἀλλὰ καὶ κατὰ μέρος. τίς ἀρετὴ τύνον κακιῶν μεσότητος ἔστι. τῶν γάρ περὶ τὰς πράξεις λόγων οἱ μὲν καθόλοικοι καυνότεροι καὶ πλειστοιν ἐφαρμόζουσιν. οἱ δὲ μερικοὶ ἀληθινότεροι. ἀτε διὰ τοῦτο προτεχνῶς ταῖς 10 πράξεις ἐφαρμόζοντες. αἰτινες ἀεὶ ἐν τοῖς μερικοῖς γίνονται· οἵδις ἡ μερικοὶ οἱ ἀληθεῖς συμφωνοῦσι λόγῳ· ληψήμεθα δὲ τὰ ζητούμενα ἐκ τῆς 10 ἐκτελεῖστης διαγραφῆς· ἐν ἐκάστῳ μὲν οὖν τῆς ψυχῆς πάθει πλὴν τῶν καθ' αὐτὰ πονηρῶν. καθόλως εἰρηται. ὑπερβολῆς καὶ ἐλειψέως μεταξύ 20 ἔστιν η ἀρετή. καὶ ἐν μὲν τῷ φύσιῳ καὶ τῷ θάρρῳ (πάθη γάρ ταῦτα τῆς ψυχῆς) μέση ἔστιν ἀνδρεία. ἄκρα δὲ ἔλλειψις μὲν δειλίᾳ, ὑπερβολὴ δὲ θρασύτητος. ἀπὸ γάρ τοῦ φύσιου οὐκ ἔστιν ὄνομα τῇ ὑπερβολῇ ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ θάρρους μόνου. πιλλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἀνώνυμα ἔστιν· ἐπεὶ καὶ τῇ ἐλειψίᾳ οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ θάρρους ὄνομα. ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ φύσιου μόνου· δειλίᾳ γάρ. Ήτε τῶν ἄκρων τὸ ἔτερον μὲν ἀπὸ τοῦ φύσιου, θάρρον δὲ 20 ἀπὸ τοῦ θάρρους ὄνομαζεσθαι. καὶ ἐν ταῖς ἥδουσι δὲ καὶ ταῖς λύπαις αἱ ἀκρότητες καὶ μεσότητες ὡς ἐπὶ τῷ πλεῖστον ἀνώνυμοι εἰσί, μᾶλιστα δὲ ἐν ταῖς λύπαις. περὶ δὲ τὰς ἐν σώματι ἥδουσι μεσότητος μὲν σωφροσύνῃ, ὑπερβολῆς δὲ ἀκολασίᾳ. ἔλλειψίς δέ, ἐπεὶ οἱ πάντῃ τῶν ἥδουν ἀπεγγύμενοι ὀλένοι εἰσί. διὰ τοῦτο ἀνώνυμος ἔστι· καλείται δὲ ἀναισθησία. 25 ἐν δὲ τῷ πάθει, οἱ πάσχομεν ἐν τῷ διδόναι καὶ λαμβάνειν τὰ γρήματα, μεσότητος μὲν ἐλευθερίτητος. ἄκρα δὲ ὑπερβολὴ μὲν ἀσωτία, ἔλλειψίς δὲ ἀνελευθερία. συμβαίνει δὲ καὶ τὸ ἀνάπαλιν τὴν μὲν ἀσωτίαν ἔλλειψιν εἶναι, τὴν δὲ ἀνελευθερίαν ὑπερβολήν· ἐν μὲν γάρ τῷ διδόναι γρήματα η μὲν ἀσωτία ὑπερβολή ἔστιν. ἔλλειψίς δὲ η ἀνελευθερία· ἐν δὲ τῷ λαμβάνειν η μὲν ἀνελευθερία ὑπερβολή ἔστιν, η δὲ ἀσωτία ἔλλειψις. νῦν μὲν οὖν κεφαλαιωδῶς περὶ αὐτῶν λέγομεν καὶ ὡς ἐν τύπῳ, ἀρκούμενοι αὐτῷ τούτῳ· μετὰ δὲ ταῦτα ἀκριβέστερον ἐροῦμεν περὶ αὐτῶν. εἰσὶ δὲ περὶ τὴν ὄπιν καὶ τὴν ληψίν τῶν γρηγορίων καὶ ἀλλή μεσότητος καὶ ἄκρα. καὶ ἔστιν ἄλλη μεσότητος μὲν μεγαλοπρέπεια (διαφέρει γάρ τῆς ἐλευθερίτητος. 35 οἷς η μὲν μεγάλα τινὰ προίσται, η δὲ μικρά). ὑπερβολὴ ἀπειροκαλία καὶ βαναυσία. ἔλλειψίς μικροπρέπεια· καὶ αὐται γάρ διαφέρουσι τῶν τῆς ἐλευ-

8 καυνότερος Bb eum Arist. codi. Kb Lib Mib Nb: καυνότεροι Arist. vulg. 24 post ἀναισθησία haec habet B: δειλίᾳ. ἀνδρίᾳ. θρασύτητις. ἀναισθησία. σωφροσύνῃ. ἀκολασίᾳ. ἀνελευθερία. ἐλευθερίτητος ἀσωτία. μεγαλοπρέπεια. μεγαλοπρέπεια. γυνότητος. ἀφίστομία. φιλοτιμία. ἀνώνυμος. ἀρρεγνία. πράστητος. δρηγιότητος. εἰρωνεία. ἀλήθεια. ἀλαζονεία. ἀρρωστία. εὐτραπεδία. βαναυσία. δυστολία. φύλα. κολακεία. ἀρέσκεια. ἀναισχυντία. αἰδώς. κατάπληξις. ἐπιγνωσκακία. νέμεσις. φιλόνος. quae olim ad verba ἐκ τῆς ἐκτελεῖστης διαγραφῆς (11) in margine adscripta fuissent videntur 25 τὰ om. h 31 λέγομεν B: λέγωμεν h

μεριάνης ἄκρων. αἱ δὲ διαφοραὶ μετὰ ταῦτα ὑγιῆσσονται. ἐν δὲ τῷ περὶ τὴν τιμὴν καὶ στιβίαν πάλει μεσότητης μὲν μεγαλοψυχία. ὑπερ-<sup>20</sup> βιστὴ δὲ γαυνάτης τις λεγομένη. ἔλλειψις δὲ μικροψυχία. ὡς δὲ ἐλέγομεν διαφέρειν τὰς περὶ τὰ γρήματα διατίθεσι. τὴν ἐλευθεριάτητα δὲ ηὔλαδη καὶ μεγαλοπρέπειαν. τῷ τὴν μὲν ἐλευθεριάτητα περὶ μικρὰ εἶναι.

περὶ μεγάλα δὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν. οὗτοι καὶ περὶ τὴν τιμὴν ἔστι τις διάτιθεσις διαφέρουσα τῆς μεγαλοψυχίας τῷ τὴν μὲν περὶ μικρὰ εἶναι. τὴν δὲ μεγαλοψυχίαν περὶ μεγάλα. ἔστι γάρ οὐρανοῦ περὶ τιμῆς ὡς δεῖ καὶ 65 ἔστιν οὐρανοῦ περὶ τιμῆς τὸν μὲν ὑπερβασίαν πλέον ἡ πρωτήκει καὶ τίταν τοὺς δέσποτος· λέγεται γάρ ὁ 10 μὲν ὑπερβασίαν ταῖς οὐρανοῖς καὶ ἡ διάτιθεσις φύλακαία. ὁ δὲ ἐλλείπων ἀφικότιμος, ἡ δὲ διάτιθεσις ἀνώνυμος· ἡ δὲ μεσότητης καὶ αὐτὴ ἀνώνυμος. Τίταν διαφέρει τῆς μεγαλοψυχίας τῇ εἰρημένῃ διαφορᾷ. καὶ διότι ἀνώνυμος ὁ μέσος, ἀπὸ τῶν ἄκρων ὑγιημάζεται. διότι καὶ ἀμφοτέρου μετέγει, καὶ ποτὲ μὲν φύλακαίαν αὐτὸν καλοῦμεν, ποτὲ δὲ ἀφικότιμον· καὶ 15 ποτὲ μὲν ἐπαινοῦμεν τὸν φύλακαίαν. ποτὲ δὲ τὸν ἀφικότιμον. τίνος δὲ 20 γάριν τοῦτο ποιοῦμεν, ἐν τοῖς ἔξι τῇ οὐρανοῖς διάτιθεται· νῦν δὲ περὶ τῶν λοιπῶν ποιῶν λέγωμεν. Τητιδύτες ἐν ἑκάστῳ τὴν μεσότηταν καὶ τὰ ἄκρα. ἔστι τούτους ἐν τῇ θρηή μεσότητης μὲν πρωτήτης (οὐ γάρ μέσης πρᾶξης λέγεται), τὰ δὲ ἄκρα ἀνώνυμα. καλεῖσθω δὲ ἡ μὲν ὑπερβασία οὐρανοῦτητας 25 καὶ θρηής ὁ ὑπερβασίας, τὰ δὲ ἐλλειψις ἀποργήσια καὶ ὁ ἐλλείπων ἀφρο-γήσις. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς μεσότητες, αἱ κατά τι μὲν κοινω-νοῦσιν, ἔχουσι δὲ καὶ διαφοράν. τῶν γάρ πρᾶξεων καὶ λόγων, ἡ λέγομεν καὶ πράττομεν ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους κοινωνίᾳ. τὰ μὲν πρὸς ἄλλην 30 ιτειαν λέγομεν καὶ πράττομεν, τὰ δὲ πρὸς ἡδονὴν· καὶ τῶν πρὸς ἡδονὴν τὰ μὲν παιδιάς λέγονται καὶ πράττονται γάριν, τὰ δὲ ἔνεκα τῆς λοιπῆς τῆς ἐν τῷ βίῳ ἡδονῆς· μῆτε τρεῖς εἴναι τὰς μεσότητας ἐξ ἀνάγκης, καὶ τῶν μὲν πρὸς ἄλλητειαν λεγομένων ἡ πραττομένων ἡ μεσότητης καὶ ἀλλήτειαν ὑγιημάζεται. τῶν δὲ πρὸς ἡδονὴν ἡ μὲν περὶ τὴν παιδιάν εὐτραπεζία, ἡ δὲ περὶ τὴν λοιπὴν ἡδονὴν φύλακας. κοινωνοῦσι μὲν οὖν ἄλλήλαις, | διτὶ 66 35 πάσαι εἰσὶ περὶ λόγων καὶ πρᾶξεων κοινωνίαν. διαφέρουσι δέ. διτὶ οὐ περὶ τὰ αὐτά. καθὼς εἰρηται. τὰ δὲ ἄκρα αὐτῶν ἀνώνυμα· ὑγιημάται ποιήσομεν δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς σαφηνείας ἔνεκα καὶ τῷ οὐρανῷ τῷ λόγῳ παρακολουθεῖν τοὺς ἀκροωμένους. καλεῖσθω δὲ τὰ ἄκρα τῆς οὐρανοῦτητας ἡ μὲν ἐπὶ τῇ μετέξον πρωτότοπης ἀλλαζονεία καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν ἀλλαζών, ἡ δὲ ἐπὶ 40 τὸ ἐλλαττον εἰρωνεία καὶ εἰρων. τῆς δὲ εὐτραπεζίας ἡ μὲν ὑπερβασία θωματοψυχία καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν θωματολόγος, ἡ δὲ ἐπὶ τὸ ἐλλαττον ἀγροτεία καὶ ὁ ἔχων ἀγροτης· τῆς δὲ φύλακας ὁ μὲν ὑπερβασίας καὶ οὐδὲ 45 δεῦτες ἔνεκα ἀρεσκος καλεῖσθω, εἰ δὲ ἔνεκα τῆς αὐτοῦ ὀφελείας κόλαξ. ὁ δὲ ἐλλείπων καὶ ἀγραρεὶς ἐν πάσι οὐσερίς τις καὶ οὐσκολος. οὐ μόνον 50 δὲ ἐν τοῖς πάθεσιν αὐτοῖς ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς περὶ τὰ πάθη μεσότητές εἰσι. καθάπερ ἐπὶ τῆς αἰδοῦς φαίνεται. καὶ γάρ ἡ αἰδοῦς ἀρετὴ μὲν οὐκ ἔστιν, ἐπεὶ οὐκ ἔστι πάθους μεσότητης, ἀλλὰ τῶν περὶ τὸ πάθος· τῶν ἐπανού-

μένων δὲ ἐστιν. ὁ γάρ αἰδήμων ἐπαινεῖται καὶ παρ' ἑκάτερα καὶ ὑπερβολὴν ἔχει καὶ ἔλλευσιν· καὶ αὐτὴ μεσότητς ἐστί· καὶ ὁ μὲν ὑπερβολὴν 20 αἰδοῦσι καταπλήξις καλεῖται, ὁ δὲ ἔλλειπον ἦ· ὁ μῆδε ὅλως αἰδούμενος ἀνασχυντος, ὁ δὲ μέσος αἰδήμων. ἐστι δὲ καὶ ἐν τῇ λύπῃ μεσότητς, διτε λογιστοῖς ἐπὶ τοῖς παρὰ τὴν σέξιαν εὐτυχοῦσιν. ητας νέμεσις καλεῖται· καὶ ὑπερβολὴ δὲ ἐστι παρ' ἑκάτερα καὶ ἔλλευσις· ὑπερβολὴ μὲν, διτε τις ἐπὶ πᾶσι τοῖς εὐτυχοῦσι λυπηται· καὶ ἡ τοιαύτη κακία φιλόνος καλεῖται καὶ ὁ ἔχων φιλονερός· ἔλλευσις δέ. διτε τις οὐ μόνον οὐ λυπηται, ἀλλὰ καὶ 67 γαίρη ἐπὶ τοῖς παρὰ τὴν σέξιαν κακῶς πράττουσι· καὶ ὁ τοιαύτος ἐπιγαρέκακος καλεῖται καὶ ἡ ἔλλευσις ἐπιγαρέκακα· τῆς δὲ μεσότητης νεμέσεως καλουμένης, ὁ ἔχων νεμεσητικὸς καλεῖται. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς μεσότητος καὶ τῶν ἄκρων καὶ μετὰ ταῦτα ἀκριβέστερον ἐροῦμεν. καὶ περὶ τῆς δικαιοισθνῆς, ἐπεὶ διπλὴ τις ἐστι, καὶ δεῖ αὐτὴν μακρυτέρων λόγων, νῦν μὲν οὐκ εὔκαιρον λέγειν. ἐν δὲ τοῖς ἑταῖς διελόντες περὶ ἑκατέρας διαληγόμεθα. 15 πῶς μεσότητές εἰσι καὶ τίνων. διμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν λογικῶν ἀρετῶν.

Περὶ τῆς ἐναντιότητος τῶν παρ' ἑκατέρων τῆς ἀρετῆς κακίων,  
ἢν τε πρὸς ἀλλήλας ἔχουσι καὶ πρὸς τὴν ἀρετήν. κεφ. ζ'.

Νῦν δὲ ἐροῦμεν περὶ τῆς ἐναντιότητος τῶν ἄκρων πρὸς ἀλλήλα καὶ 20 πρὸς τὴν μεσότητα. τριῶν γάρ διαιτέσσων οὐσίαν, μιᾶς μὲν ἀρετῆς, ητας μεσότητος ἐστί, δύο δὲ κακῶν, τῆς μὲν ὑπερβολλούσης, τῆς δὲ ἔλλειπούσης, ἐν πάσεις ἐστὶ τις ἀντίθεσις· καὶ αἱ μὲν ἄκραι ἐναντίως ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας, ἡ δὲ μεσητή πρὸς ἑκατέραν τῶν ἄκρων. ὥσπερ γάρ τὸ ίσον καὶ πρὸς τὸ μείζον ἀντικείμενόν ἐστι καὶ πρὸς τὸ ἔλαττον (τοῦ μὲν γάρ μείζονος ἔλαττόν ἐστι, τοῦ δὲ ἔλαττονος μείζον), οὕτως αἱ μέσαι τέσσεις πρὸς μὲν τὰς ἔλλειψεις (ὑπερβολαὶ εἰσι, πρὸς δὲ τὰς ὑπερβολὰς ἔλλειψεις). ὁ καὶ ἐν πάθεσι καὶ ἐν πράξεσιν ὅμοιός ἔχει· ἐν πάθεσι μὲν ἀνδρεία μεσότητος, ἐν πράξει δὲ ἡ κατὰ τὴν ἀνδρείαν πρᾶξις· καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἀνδρεῖος πρὸς μὲν τὸν δειλὸν θρασὺς, φαίνεται, πρὸς δὲ τὸν 25 θρασύν δειλός. διμοίως δὲ καὶ ὁ σωφρων πρὸς μὲν τὸν ἀνασθητὸν ἀκόλαστος, πρὸς δὲ τὸν ἀκόλαστον ἀναίσθητος· ὁ δὲ ἔλευθερος ἀσωτος μὲν πρὸς τὸν ἀνελεύθερον, πρὸς δὲ τὸν ἀσωτον ἀνελεύθερος. καὶ ὅλως ἑκάτερος τῶν ἄκρων τῷ δημόσιῳ θατέρῳ τὸν μέσον καλεῖ· καὶ ὁ μὲν θρασὺς τὸν ἀνδρεῖον δειλὸν καλεῖ, ὁ δὲ δειλὸς θρασύν· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διμοίως. οὕτω δὲ τῶν ἄκρων πρὸς τὸ μέσον ἀντικείμενων, πρὸς ἀλλήλας μείζων ἐστὶν αὐτῶν ἡ ἐναντιότης· πορρωτέρῳ 30 γάρ ἀλλήλων ἐστὶν ἢ τοῦ μέσου, καθάπερ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν πλέον

4 et 7 λυπηται B: λυπεῖται h 9 γαίρη B: γαίρει h κακῶς h: εῦ B  
12 καὶ περὶ τῆς δικαιοισθνῆς δὲ h 17 ἑκατέρων B: ἑκάτερον h 18 ἀλλήλας B:  
ἀλλήλους h 19 ἀλλήλα h: ἀλλήλας B 26 ὑπερβολαὶ—ἔλλειψεις h: om. B  
28 τούτῳ B: τούτων h 33 θατέρου B: έτέρου h 36 καὶ πρὸς ἀλλήλα h

συντίκειται πρὸς ἄλληλα ἢ τὸ μέσον. τὸ οὗτον δηλουμένα. ἔτι πρὸς μὲν τὸ μέσον ἔστι τις ὅμοιότης ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἄκρων. ὥσπερ τῇ θρασύτητι πρὸς τὴν ἀνδρείαν καὶ τῇ ἀσωτίᾳ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν· ἐν δὲ τοῖς ἄκροις οὐδεμία ἔστιν ὅμοιότης. ἀλλὰ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσι· ὃ τὰ δὲ πλεῖστον ἀλλήλων ἀπέγοντα ἐναντία ὡρίζονται. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐναντία τὰ μᾶλλον ἀλλήλων ἀπέγοντα. τὰ ἄκρα ὅπερ πλέον ἀντίκειται πρὸς ἄλληλα ἢ πρὸς τὸ μέσον· οὐκ ἐπ' οὕτης δὲ ἀντίκειται ἄκρων ἑκάτερον. 20 ἀλλ' ἐπὶ τινων μὲν ἡ ἔλλειψις πλέον ἀντίκειται πρὸς τὸ μέσον ἢ ἡ ὑπερβολή, ἐπὶ τινων δὲ ἡ ὑπερβολὴ μᾶλλον ἢ ἡ ἔλλειψις. νεύουσι γάρ κι 10 μεσότητες πρὸς τὸ ἔτερον τῶν ἄκρων πλέον ἢ πρὸς τὸ ἔτερον καὶ ὅμοιότεραι εἰσὶ ποτὲ μὲν ἔλλειψις ποτὲ δὲ ὑπερβολὴ. οἷον ἡ ἀνδρεία μᾶλλον ὅμοιότεραι τῇ θρασύτητι ἢ τῇ δειλίᾳ καὶ διὰ τοῦτο ἐναντιωτέρα ἔστι τῇ δειλίᾳ ἢ τῇ θρασύτητι. ἡ δὲ σωφροσύνη μᾶλλον ὅμοιά ἔστι τῇ ἀναισθησίᾳ 25 ἢ τῇ ἀκολασίᾳ καὶ διὰ τοῦτο ἐναντιωτέρα ἔστι τῇ ἀκολασίᾳ ἢ τῇ ἀναισθησίᾳ. 30 ἔστι δὲ οὐ μόνον ἡ πρὸς τὸ ἔτερον τῶν ἄκρων ὅμοιότης αλιτία τῆς πρὸς τὸ ἔτερον ἐναντίτητος. ἀλλὰ καὶ ἐξ ἡμῶν αὐτῶν τὸ τοποῦντον συμβαίνει. ἐπεὶ γάρ ὁ πόλεμος τῷ σπουδαίῳ πρὸς τὰ ἄκρα γίνεται τὴν μεσότηταν ζητοῦνται, πρὸς δὲ τῶν ἄκρων μείζων ἡ μάχη. ἐκεῖνο ἐναντιωτέρον τῷ μέσῳ δοκεῖ. μείζων δὲ ἡ μάχη. πρὸς δὲ μᾶλλον περίκαμψεν 20 καὶ εἰς δὲ πλέον κινούμενα. (ἥστε εἰς δὲ πλέον αὐτοὶ κινούμενα.) ἐκεῖνο ἐναντιωτέρον ἔστι τῷ μέσῳ. κακήπερ τῶν τῆς σωφροσύνης ἄκρων πλέον 25 εἰς ἀκολασίαν κινούμενα ἢ εἰς ἀναισθησίαν, ὅτι πρὸς ἡδονής περίκαμψεν μᾶλλον ἢ πρὸς τοῦνταν· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἀκολασίαν μείζων ὁ πόλεμος καὶ αὕτη ἐναντιωτέρα ἔστι τῇ σωφροσύνῃ ἢ ἡ ἀναισθησία. ὅμοιος 30 δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλών ἔχει.

Περὶ τοῦ πῦρος ἀν γένοιτο μάλιστα τῇς μεσότητος τυγχάνειν. κεφ. η.

Τιτὶ μὲν οὖν ἡ ἡθικὴ ἀρετὴ μεσότητος ἔστι δύο κακῶν, τῆς μὲν καὶ ὑπερβολῆς, τῆς δὲ κακῆς ἔλλειψιν. διὰ τὸ τὸ μέσον ὀστὶ ζητεῖν τῶν παθῶν 20 καὶ τῶν πράξεων, οἰκανῶς εἴρηται. τὸ δὲ ἐπίσταται λαβεῖν τὸ μέσον καὶ γενέσιται σπουδαῖον ἐργάνδεις ἔστιν. ἐν παντὶ γάρ πράγματι τὸ μέσον εὑρεῖν δύσκολόν ἔστιν. ὥσπερ τὸν κύκλον τὸ μέσον, δηλουμένον τὸ κέντρον, οὐ πᾶς εὑρεῖν δύναται. ἀλλὰ μόνος ὁ γεωμετρεῖν ἐπιστάμενος· οὕτω γάρ καὶ ἐπὶ τῶν παθῶν καὶ τῶν πράξεων ἔχει. τὸ μὲν γάρ ὑρισθῆναι ἥδιον 25 καὶ τὸ δύονται ἀργύριον καὶ δαπανῆσαι, τὸ δὲ ὡς δεῖ καὶ δέτε δεῖ καὶ πρὸς τίνα καὶ ὅστον | καὶ τίνος ἔνεκα, ὥσπερ ἔστι τὸ μέσον, καὶ τὸ εὖ καὶ σπάνιον καὶ ἐπαινεῖσθαι καὶ καλόν. τοῦτο δὲ οὐ ἥδιον οὐδὲ τὸν βουλούμενον παντός. διὰ τοῦτο προσήκει τὸν βουλόμενον σπουδαῖον γενέσιται καὶ ζητοῦντα τὸ μέσον πρώτων φεύγειν πάσῃ δυνάμει τῶν ἄκρων τὸ μᾶλλον ἐν-

1 ἔτι B; καὶ h 6 τὰ ἄκρα ὅπερ B: τὰ δὲ ἄκρα h 7 δὲ transpos. post μέσον B  
20 ὥστε—κινούμενα h: om. B 24 τῇ ἀναισθησίᾳ coni. Mullach 29 ex διὰ τὸ τὸ corr. διὰ τὸ B

αντίον τοῦ μέσου· δηλούσται, πρὸς ἡ μᾶλλον εὐκινητάτερός ἐστι τῶν παρ'  
έκατερα τῆς μεσότητος κακῶν· κατάπερ καὶ ἡ Καλωψύ παρήγει τὸ  
τοῦ μὲν κακοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔσρε.

νῆα·

οὐ καὶ γάρ ἀμαρτάνομεν μέν, πρὸς ὅπερ ἀν πέσοιμεν τῶν ἄκρων· ἀλλὰ οὐχ 10  
ὅμοιώς μείζων γάρ ἔσται ἡ ἀμαρτία ἐν τῷ ἐναντιωτέρῳ τῶν ἄκρων ἥπερ τὴν  
τοῦ ἡττοῦ ἐναντίον, ἐπεὶ οὖν ἄκρως τοῦ μέσου τογεῖν γαλεπόν, κατὰ τὸν  
δεύτερον, φασί, πλοῦν τὰ ἐλάχιστα τῶν κακῶν αἱρεῖσθαι προτίκει.  
τοῦτο δὲ ἔσται, εἰ διακείμεται πρὸς τὰ ἄκρα τοῦτον τὸν τρόπον, οὐδὲ ἔφην.  
10 δεῖ δὲ μὴ μόνον σκοπεῖν πρὸς ποῖον τῶν ἄκρων πεφύκαμεν οἱ ἄνθρωποι,  
ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἔκαστος ἡμῶν πρὸς ποῖον πέρυκες ζητητέον (ἄλλοι γάρ  
πρὸς ἄλλα πεφύκαμεν). γνωσθμεῖται δὲ τοῦτο, ἐξετάσαντες τίσιν ἡδο-  
μεῖται καὶ τίσι λυπούμεθα. εύροντες δὲ πρὸς ποῖον τῶν ἄκρων πεφύκαμεν, 20  
ἐπὶ τὸ ἐναντίον αὐτοῦ διὰ σπουδῆς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀφελκύσωμεν. φεύγοντες  
15 γάρ σφόδρα τοῦτο τὸ ἄκρον εἰς τὸ μέσον ἔσχομεν. ὅπερ ποιοῦσι οἱ τὰ  
διεστραμμένα τῶν ἔβλων ὅρμῶσαι σπουδάζοντες· κλίνουσι γάρ εἰς τοὺ-  
ναντίον, μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων παιῶν ἡ ἡδονὴ καὶ τὸ ἡδὺ βίαιον. καὶ  
διὰ τοῦτο πολλῆς γρείᾳ τῆς ἄκροιβείας καὶ τὴν ἀπάτην πάντα τρόπον φυ-  
λάττεσθαι δεῖ, θετε τὴν ποιηρὰν τῆς ἀγαθῆς ἡδονῆς ἔθελομεν διακρίνειν. 71  
20 γαλεπὸν γάρ ἀδέκαστον εἶναι τῶν τοιούτων κριτήν. ὅπερ οὖν οἱ δημο-  
γέροντες τῶν Τρώων πρὸς τὴν Ἐλένην ἔπαιδον, καλὴν μὲν εἰπόντες αὐ-  
τὴν καὶ τοῦ καθλούς θυμωδίσαντες, ψηφισθμένοι δὲ καὶ οὗτας ἔχουσαν  
ἀποέμψαται πρὸς τοὺς Ἰλληγας, τοῦτο δεῖ παθεῖν καὶ ἡμᾶς πρὸς τὴν  
ἡδονήν. οὕτω γάρ αὐτὴν ἀποπεμπόμενοι ἡττον ἀμαρτησόμεθα. αὕτη  
25 ἔστιν ἡ μέθοδος ὡς ἐν κεφαλαιῷ καὶ τύπῳ, δι' ἣς μάλιστα τογεῖν δυνη-  
σόμεθα τῆς μεσότητος. καὶ οὕτω δὲ ἡμῶς γαλεπόν ἐστιν καὶ μάλιστα ἐν 10  
τοῖς μερικοῖς. οὐ γάρ ωρισμένη τίς ἔστιν ἡ κρίσις τούτων ἀλλὰ ἄλλοτε  
ἄλλη· ἐπεὶ μηδὲ αὐτὰ ωρισμένα, οὖν τὸ δργισθῆναι οὐ γάρ ῥάδιον διο-  
ρίσαι τίσι καὶ πῶς καὶ πότε δργιστέον· καὶ γάρ ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ καιροῦ  
30 κρίνοντες καὶ τῶν ἄλλων περιστάζεσθαι ἄλλοτε ἄλλα ἀποφανόμεθα· καὶ  
ποτὲ μὲν τοὺς ἐλλείποντας ἐπικινοῦμεν καὶ πράσιν φαμέν, ποτὲ δὲ τοὺς  
ὑπερβάλλοντας ὥργη καὶ καλοῦμεν ἀνδρῶδεις. ἀλλὰ οὐ μὲν πικρὸν τῆς με-  
σότητος ἐκκλίνας οὐ ψέγεται· καὶ γάρ οὕτως ὑπερβάλλειν οὔτε ἐλλείπειν δοκεῖ.  
ψέγεται δὲ ὁ τοσούτον τῆς μεσότητος παρακλίνας, οὗτον μὴ καθεῖν. τὸ δὲ 20  
35 μέγρι τίνος καὶ ἐπὶ πόσον τοῦ ὀρθοῦ παρεκβάντες φεγγόμεθα. οὐκ ἔστιν ἐνὶ  
κατηλεικῷ διηρίσασθαι λόγῳ. ἐπεὶ μηδὲ ἄλλο μηδέν, ὅπερ ἐν τοῖς μερικοῖς  
εὐρίσκεται καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἔχει· ἡ γάρ τούτων κρίσις μερικῶς καὶ αἰ-  
σθητεί γίνεται. φαίνεται τούτον. οὗτον ἐπὶ πάσιν ἡ μέση ἔξις ἐπαινετή. οὗτοι  
40 τὴν ἐλλεύσιν. δηλούσται ἐπὶ ταύτην τῶν ἄκροτήτων, ηταῖς ἡμοιοτέρα ἐστι 72  
τῆς μεσότητος. οὕτω γάρ ῥάστα τῆς μεσότητος τευχόμεθα καὶ τοῦ ἀγαθοῦ.

1 εὐκινητάτερός B: εὐαινητάτερός h 3 Homer. Od. p. 219 τοῦ Bl: τούτου Arist.  
14 ἀφελκύσωμεν h 21 Homer. Il. Γ 149

## ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Γ

Περὶ ἔκουσίου καὶ ἀκουσίου. κεφ. α'.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀρετὴ περὶ πολίτη καὶ πράξεις ἐστίν, καὶ ἔστιν ἀρετὴ πρᾶξις  
ἀγαθὴ ἔκουσίου καὶ ἡ κακία τούναντίν, καὶ ἐν τῷ ἡρισμῷ κακίας καὶ 10  
5 ἀρετῆς καὶ τὸ ἔκουσίου παραλαμβάνεται. διὰ τοῦτο τῷ λέγοντι περὶ ἀρετῆς  
καὶ κακίας ἀνάγκη περὶ ἔκουσίου καὶ ἀκουσίου διαλαβεῖν· τῷ γάρ ἔκουσίῳ  
καὶ ἀκουσίῳ τὰς πράξεις κρίνομεν. καὶ τὰς μὲν ἐπαινετὰς λέγομεν, τὰς  
δὲ συγγνωστάς, τὰς δὲ ψόγου ἀξίας. καὶ τὰς μὲν ἔκουσίως γινομένας ἀγα-  
θάς ἐπαινοῦμεν, τὰς δὲ ἔκουσίως πονηράς φέρουμεν. τὰς δὲ ἀκουσίως πο- 20  
10 νηράς οὐ φέρουμεν ἀλλὰ συγγνώμης ὅξιούμεν. τὰς δὲ ἀκουσίως πονηράς καὶ  
ἐπὶ βλάβῃ τῶν ποιούντων γινομένας ἔλεους ἀξίας ηγούμεθα. διὰ τοῦτο,  
ἐπεὶ περὶ τῶν ἐπαινετῶν καὶ τῶν ψόγου ἀξιῶν ὁ λόγος ήμεν, δέονται εἰδέναι  
περὶ ἔκουσίου καὶ ἀκουσίου. ὁ δὲ περὶ τούτων λόγος καὶ τοῖς νομοῖς τοῦτοι 73  
γρήσιμος· ἀπὸ τούτων γάρ εἰσονται τίνας τε κοιλάζειν ὅξιον καὶ τίνας τι-  
15 μάν καὶ τίνας ὅξιον συγγνώμης ἢ ἔλεου· ὁ δὴ τῆς ἐν πολιτείᾳ τέχνης  
κεφαλαῖον ἐστι. διοριστέον δή, τί ἔστιν ἔκουσίου καὶ τί ἀκουσίου. διοκεῖ  
τούνου ἀκουσίου εἰναι τὸ βίασιν ἢ δι’ ἄγνοιαν γινόμενον. βίασιν δέ. οὐ δὲ ἡ  
ἀργῆ οὐκ ἐν τῷ ποιούντι ἀλλὰ ἔξωθεν, ἐν ἣ οὐδὲν συμβάλλεται ὁ  
πράττων ἢ ὁ πάσχων· οἷον εἴ τινα κινήσει τὸ πνεῦμα καὶ ὅπον τόπου  
20 εἰς τόπον ἀγάγοι ἢ ἀνθρωποι κύριοι ὅντες καὶ δυνάμενοι κινεῖν μὴ  
βιουλόμενον. ἔκουσίου δὲ τούναντίν, οὐ δὲ ἡ ἀργῆ ἐν τῷ ποιούντι πάσα. 10  
εἰσὶ δέ τινα μήτε ἀκουσίαι ὅντα κυρίως μήτε ἔκουσια ἀλλὰ μέσα τινά· εἰσὶ  
δὲ δεσμοὶ διὰ φύσιον μειζόνων κακῶν πράττεται ἢ διὰ καλόν τι. οἷον  
εἰ τύραννος προστάττει αἰσχύρον τι παθεῖται κύριος ὥν καὶ αὐτοῦ  
25 καὶ γονέων καὶ τέκνων καὶ δυνάμενος πράττοντα μὲν σφίζειν καὶ αὐτὸν καὶ  
τοὺς αὐτοῦ, μὴ πράττοντα δὲ ἀποκτεῖναι. τοῦτο γάρ ἀμφισβήτησιν ἔχει,  
πότερον ἔκουσίου ἐστιν ἢ ἀκουσίου. τοιούτον δέ ἐστι καὶ τὸ γινόμενον ἐν  
τοῖς κλυδωνάσις ὅποι τῶν ἐπιβατῶν· ῥίπτουσι γάρ τὰ ἀγώματα· ὅπερ οὔτε

1 Ἀριστοτέλους γένεσιν βιβλίου γ' h

24 προστάττει B et Arist. cod. Mb; προστάττει h

et Arist. vulg.

έκονταν εῖποι τις ἂν τελείως οὕτε ἀκούσιαν ἀλλὰ ἔκάτερον παρὰ μέρους. 20  
 τοῦ γάρ τοι ἔγραψεν ἐστὶ μὲν καὶ σύρηται ἔξωθεν. ἡ κλύδων δηλούσσει. ἔστι δὲ καὶ  
 ἐν τοῖς ποιησίαις κρίνοντες γάρ αὐτοὶ καὶ βιούλμενοι τοῦτο παρακούσιον ἐπὶ  
 συντηράσι καὶ αὐτῶν καὶ τῶν συμπλεκόντων οἷς γε νοῦν ἔχοντες· ὥστε τὰς  
 5 τοιαύτας πράξεις μικτάς εἶναι καὶ ἔκονταν καὶ ἀκούσιον μετέχειν. δοκοῦσι  
 δὲ μᾶλλον τοῦ ἔκονταν μετέχειν γε τὸν ἑτέρον· καὶ γάρ κατὰ τὸν καιρὸν  
 τοῦ κλύδωνος οἱ τοιαῦται πράξεις αἴρεται εἰσι· καὶ τὸ τέλος αὐτῶν. εἴ τις  
 κατὰ τὸν καιρὸν ἔκεινον σκοπεῖ. ἀγαθήν | ἔστι καὶ θελητήν. ἐπεὶ καὶ τὸ 74  
 10 ἔκάτετος πράξεως τέλος κατὰ τὸν καιρὸν αὐτῆς ἔστι καὶ ἀπὸ τοῦ καιροῦ γε  
 15 ἀγαθὸν γε πονηρὸν γίνεται, ὥστε καὶ τὸ ἔκονταν κατὰ τὸν  
 καιρὸν δέ τε πράττεται ἡγετέον· κατ' ἔκεινον τούτῳ τὸν καιρὸν ἔκανεν πράττει  
 ἀπὸ πράττει, εἰ καὶ ἐν ἄλλῳ καιρῷ. γαλήνης οὔσης. οὐκ ἀν ποιήσεις  
 βιούλμενος ταῦτα. καὶ γάρ τὸ δργανικά μέρη καὶ γείρες καὶ πόδες οὐκ  
 20 20 ἔξωθεν ὅπ' ἄλλης δργῆς κινοῦνται ἀλλὰ ὅπερ τῆς ἐν αὐτῇ τῷ ποιησάντι·  
 ἀλλὰ ταῦτα δέ τοιαῦτα ποιεῖν. τινὲς δὲ τῶν τοιαύτων πράξεων καὶ ἐπαίνοι  
 25 ἀλλαγὴν τοιαῦτα λέγεται. ἔστι τούτῳ ἔκονταν μὲν αὐτὴν γε πράξεις, ὅη- 10  
 λοντά μετά τῶν περιστατικῶν ἀπλῶς δέ καὶ γυμνίς προσθήκης ἀκούσιον·  
 γυμνίς γάρ τῆς περιστάζεως οὐδεὶς ἢ ἔκποιτο τοιαῦτα ποιεῖν. τινὲς δὲ τῶν  
 τοιαύτων πράξεων καὶ ἐπαίνοι ἀξιούνται. ἔναις δέ καὶ ψήφων· ἐπαίνων μέν.  
 30 ὅταν τις αἰτηγόρον τι γε λυπηρὸν ὑπομένῃ ἀντὶ καλῶν καὶ μεγάλων, ψήφων  
 δέ, ὅταν φαύλων ἔνεκα. φαῦλος γάρ οὐ τὰ αἰτηγίστα ὑπομένων ἐπὶ μηδενὶ  
 καλῷ γε μετρίῳ. ἔστι δέ θις οὕτε ἐπαίνων οὕτε ψήφων ἀξιούμεν,  
 κατίθεται εἰρηται, σύλλαβος συγγριώμης γε ἐλέουν. δέ τις τὰ μὴ δέοντα πράττει,  
 δέοις μεγάλων δειγμῶν καὶ μειζόνων γε δύναται οὐ πομεῖναι φύσιν ἀνθρωπίνην. 20  
 35 ἔντα δέ οὗτως εἰτὸν αἰτηγάρα, ὥστε οὐδεμίᾳ ἔστι τῷ ποιησάντι παραίτησις  
 ἀλλὰ δεῖ φεύγειν τὴν πράξιν τούτων πάσῃ δινάμει. καὶ δέ τοιαῦταιν  
 πάντα παιδίντα τὰ δεινότατα. καὶ γάρ τὸν Εὐριπίδον Ἀλκμαίωνα  
 γελοῖα φαίνεται τὰ ἀναγκάσαντα μητροκτονῆσαι. ἐνίστε δέ γα-  
 λεπόν τοιαῦτα διακρίνειται τίνων δεινῶν φύσιθαι τίνων τῶν αἰτηγόρων ὑπερί- 75  
 σηκον εἰμεῖναι τοῖς δεδογμένοις. καὶ γάρ οὓς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀ μὲν ἀναγ-  
 κάζομενα ποιεῖν. μᾶλλον αἰτηγάρα γε λυπηρά. δέ ποιησάντες ποιημένην,  
 λυπηρά. διὰ τούτην γενναῖον ἀνδρός ἔστι κατατολμῆσαι τῶν λυπηρῶν ὑπὲρ  
 τοῦ μηδὲν αἰτηγόρων ὑπομεῖναι ποιῆσαι. δίτεν ἐν τοῖς τοιαύταις πράξειςι καὶ  
 40 45 ἐπαίνουμέν τινας καὶ ψέγομεν ἐνίσις καὶ οὐδέτερον τούτων. μᾶλλά συγγριώμης  
 ἀξιούμενην. ἔστι τούτῳ ἀπλῶς μὲν ἀκούσια, διπόταν γε αἰτία αὐτῶν ἐν  
 τοῖς ἐκτὸς γε καὶ οἱ πράττων μηδὲν συμβάλληται πρὸς τὴν πράξιν, 10  
 ἔκονταν δέ. διπόταν γε αἰτία τῶν πράξεων πᾶσα γε ἐν τῷ ποιησάντι. ἀ δέ  
 δι' ἔστι τοιαῦτα μὲν οὐκ εἰσὶ θελητά. θέλομεν δέ αὐτὰ κατά τινα καιρὸν καὶ  
 45 50 τινων μᾶλλων ἔνεκα. καθ' ἔστι τὰ μὲν ἀκούσια εἰσι. νῦν δέ καὶ ἀντὶ  
 τῶνδε ἔκονταν. μᾶλλον δέ δικεῖ ἔκονταν εἶναι γε ἀκούσια· καὶ γάρ πρά-

ἔτις ἀεὶ ἐν τοῖς μερικοῖς γίνονται, ἐν οἷς ἀεὶ καὶ ὁ καρδῆς καὶ ὁ τέπος  
καὶ ἡ αἰτία· ταῦτα δὲ ἔκπουσίν τὰς τοιαύτας πράξεις ποιοῦνται. Λιὸν τὴν  
αὐτὴν δὲ αἰτίαν, δηλούνται τὸ περὶ τὸ μερικὰ εἶναι τὰς πράξεις, οὐκ ἔτιν  
εὐγερές ἀποδοῦνται. ποῖα αἰτία ποίουν ἡυπέροχην προκρίνειν σῆμαν· πολλὰς τοι  
ὅ γάρ διαφοραὶ ἐν τοῖς μερικοῖς.

"Ἐτι περὶ ἔκπουσίου καὶ ἀκουσίου καὶ τῶν μεταξύ τούτων αὐτῶν θεω-  
ρουμένων. κεφ. β'.

Δοκεῖ δὲ καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἡδέα βίαιά τινα εἶναι. Ήτι αὐτὰ κινεῖ  
καὶ ἀνηγκάζει ποιεῖν τοὺς παιώντας τῷ καλλεῖ καὶ τῇ ἡδονῇ ἔξωθεν ὄντα·  
10 οὐκ ἔτιν δέ. εἰ γάρ τούτο δύστομεν. πάντα δὲ εἴη βίαια· πάντα γάρ οὐτα  
πράττομεν, ἔνεκα τοῦ νομίζειν. Ήτι καλὰ ἡ ἡδεῖα πράττομεν. καὶ τινὰ 76  
μὲν λυπούμενοι πράττομεν οὐσα ποιοῦμεν ἔξωθεν βιαζόμενοι. τινὰ δὲ μείζην  
ἡδονῆς, οὐσα ἔκπουτες αὐτοὶ ποιοῦμεν τοῦ ἡδείου ἔνεκα. πάντα δὲ ἔνεκα  
τινος καλοῦ ἡ ἡδεῖα ποιοῦμεν· καὶ γάρ καὶ ἡ λυπήρα ποιοῦμεν ἀναγκαῖον.  
15 μενοι. τῆς ἡδονῆς ἔνεκα ποιοῦμεν. ποιοῦμεν γάρ. ἵνα φύγομεν τὰ λυπη-  
ρότερα· τούτῳ δὲ τὴν ἡδονὴν ἔστι διώκειν. διὸ τούτῳ οὐδὲν τὰ καλὰ καὶ  
ἡδέα βίαια λέγειν. ἀλλοις τε καὶ γελοῖσιν ἔστιν. αἵτια νομίζειν τῶν πράξεων  
τὰ ἔξωθεν καλὰ καὶ ἡδέα καὶ μὴ ἔχονταν ὅπῃ τούτων ἥρδιοις ἀλισκάρειν. 20  
ἀλλὰ τῶν μὲν καλῶν πράξεων πολλάκις τις ἔσωτὴν αἰτιάτω, τῶν δὲ αἰ-  
25 σχρῶν οὐγὶ ἔσωτὴν ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν. οὐκ ἔτιν δέ· ἀκούσιον γάρ ἔτιν.  
οὐ δὲ ἀργῆ ἔξωθεν, οὐδὲν πρὸς τὴν πρᾶξιν συντελοῦντας τοῦ πράττοντος.  
τὰ δὲ δὲ δὲ ἄγνοιαν γνόμενα ἔγρηγτέον *(εἰ)* ἔκπουσιά εἰσιν ἡ ἀκούσια. ἔγει  
δὲ οὐ πάντα δημόσιας ἀλλὰ τὰ μὲν ἀκούσια εἰσι, *(τὰ δὲ ἔκπουσια.)* τὰ δὲ  
οὔτε ἔκπουσια οὔτε ἀκριβούσια, ἀλλὰ καλεῖσθω οὐκ ἔκπουσια. καὶ ἀκούσια μέν  
30 οὐσα ποιήσαντες λυπούμενα, γνόντες μετὰ τὸ ποιῆσαι, καὶ μεταμελόμενα,  
οὐγὶ ἔκπουσια δέ, οὐσα ποιοῦντες οὐ λυπούμενα, καὶ μετὰ τὴν πρᾶξιν οὐ 35  
μεταμελόμενα· ὁ γάρ δὲ ἄγνοιαν πράττειν καὶ μετὰ τὸ γνῶναι μὴ δυσγε-  
ραίνων τὴν πρᾶξει οὔτε ἔχονταν ἐπραξεῖν δὲ γε μὴ γῆδει. οὔτε ἀκινον· οὐ γάρ  
γνοὺς ἔχοντα δυσγεραῖνει· διὸ τούτῳ οὐγὶ ἔκπουσια τὰ τοιαῦτα καλεῖσθω.  
40 διαφέρει δὲ τὸ δὲ ἄγνοιαν πράττειν τοῦ ἀγνοοῦντα πράττειν. καὶ διὸ  
τούτῳ τὸ μὲν δὲ ἄγνοιαν πράττειν ἡ ἀκούσια ἔστιν ἡ οὐγὶ ἔκπουσιον, τὸ  
δὲ ἀγνοοῦντα πράττειν ἔκπουσιόν ἔστι. καὶ γάρ τὸ ἀγνοοῦντα πράττειν ἔστιν,  
ἔπειν τις ὑρτίζεται ἡ μεθύη ἡ ἀλκηρὰ τινὰ ποιῆσαι πονηράν· οὐτος γάρ οὐ 45  
δὲ ἄγνοιαν ἀλλὰ διὰ ἡδονὴν ἡ ἀλκηρὰ τι ποιεῖ δὲ ποιεῖ, ἀγνοῶν δέ. πᾶς  
οὖν ποιηθῆρες ἀγνοεῖ, τίνα δεῖ πράττειν, καὶ τίνων ἀπέγεσθαι· καὶ διὸ  
τὴν τοιαύτην ἀμαρτίαν οἱ ἀνθρώποι ἡ μεθύη γίνονται. αἱ δὲ τοιαῦται  
50 πράξεις οὐσα εἰσιν ἀκούσιαι· ἡ γάρ ἐν τῇ προσωρέει ἄγνοια. ἡτοις ἔστιν αἵτια τοῦ ἀκουσίου ἀλλὰ τῆς  
μοιχηρίας. οὐ γάρ τὸ καθόλου περὶ τῆς μέθης ἀγνοεῖν οὐτι πονηρόν,

2 ἔκπουσιον h: ἔκπουσίως B  
23 τὰ δὲ ἔκπουσια h: om. B

11. 12 τινὰ μὲν B: μέν τινα h

22 εἰ h: om. B

οὔτεν γένεται τὸν ἀκούσινον. ἀλλὰ τὸ ὅγνησθαι μερικῶς τήγδε τὴν μέθην· 10 οἶνον. φέρε εἰπεῖν. οὐκ εἰδότα μέχρι πόσου πιώντας ἔνι μείζουειν. τοῦτο γάρ καὶ συγγνώμης ἀξιοῦται καὶ ἐλέουν. ἡ γάρ οὕτως ὅγνησθαι δὲ ὅγνησθαι ποιεῖ· 15 ἡ ποιεῖ καὶ ἀκούσινος πράττει. δεῖ δὲ διορίσαι τίνα καὶ πόσα ἔστιν. οἱ δὲ ὅγνησθαις ἀκούσινος πράττομεν. τὸ αὐτὸν πρόσωπον τοῦ πρὸς ὃν τις ποιεῖ δὲ ποιεῖ. τὸ πρᾶγμα δὲ ποιεῖ. ἐνίστε δὲ καὶ τὸ διὰ τίνος ὀργάνου ποιεῖ. καὶ τὸ οὖν ἔνεκα. οἶνον σωτηρίας. καὶ πῶς. δηλαδὴ τὸν τρόπον. οἶνον ἡρέμα τῇ σφάδρᾳ. ἀπαντα μὲν οὖν ταῦτα οὐδεῖς ἀν ὅγνησθαιειν. εἰ μὴ μαίνοιτο. ἐνδέχεται δέ τινα τούτων ἀγνοεῖν καὶ σωφρονοῦντα. ὕσπερ ἀγ-  
10 νοεῖ τις ποιλάκις αὐτὴν τὸ πρᾶγμα δὲ πράττει. καθόπερ οἱ ἑξεπόντες τὰ μυστήρια. λέγοντας γάρ περὶ ἀλλων συγγενῆσθαι φασι καὶ τι καὶ περὶ τῶν μυστηρίων παραβούσας θυμοῦ. μὴ συνορῶντας δὲ λέγουσιν τὴν ἀγνο-  
15 οῦντας διε τὸ πρᾶγμα γινόμενον ὅγνησθαιν. οὐ γάρ γινώσκουσιν. διε τὰ μυστήρια ἑξάγουσι. καὶ τις τὰς ἀφήκει πρός τινα  
20 καταπέλτην δεῖξαι βουλήμενος αὐτὸν. καὶ τυχόν ἀπέκτεινε. καὶ τις τὸν οὐδὲν τὸν ἔσωτον οἰηθεὶς πολέμου εἶναι. ὕσπερ τῇ Μερόπῃ. τῇ λελογγι-  
25 μένον τὸ δέρον νομίσας ἀνευ λόγγης εἶναι. τῇ κίστηριν τὸν λίθον ὑπολαβών. ἐπὶ σωτηρίᾳ πέμψας. ἀπέκτεινεν. ὁ τούτον τι τούτων ἀγνοῶν. ἐν οἷς τῇ πρᾶξις ὄχων ἐποίησε. κυρίως δὲ ἄκων. διαν τὰ κυριώτατα ἀγνοῇ τῶν  
30 περὶ τὸ πρᾶγμα. κυριώτατα δὲ τὰ πρόσωπα καὶ τὸ ἔργον. ἐν οἷς τῇ πρᾶξις καὶ τὸ οὖν ἔνεκα. ἀτίνα εἰ ἀγνοεῖ καὶ προσέτι μεταμέλει αὐτῷ ἐφ' οἷς ἐποίησε. κυρίως ἄκων ἐποίησε. τοιούτου δὲ οὗτος τοῦ ὄχουσίνος. τὸ ἔκο-  
35 σιόν ἐταν. οὐ δὲ ἀργὴ ἐν αὐτῷ εἰδότι τὰ καθ' ὄχαστα. ἐν οἷς τῇ πρᾶξις. οὐ γάρ καλῶς λέγεται ἀκούσια εἶναι. δὲ παιούμεν ὑπὲν θυμοῦ καὶ  
40 νούμενοι τῇ ἐπιθυμίᾳς. γινώσκοντες πάντα τὰ κατὰ μέρος. δὲ διὸ καὶ ἐν οἷς πράττομεν. εἰ γάρ τοῦτο δούμεν. πρῶτον μὲν οὐδὲν τῶν ἀλλόγυων ζήτων ἔκούσιόν τι πράττειν ἐργάζειν (ἀεὶ γάρ ἐπιθυμίᾳς καὶ θυμῷ πράττει). δημοίως δὲ καὶ τοὺς παιδεῖς. ἐπειτα καὶ ἐφ' ἡμῖν ἀτοπον συμβαίνει. τῇ γάρ οὐδὲν ἔκούσιας πράττομεν τῶν οὐδὲν ἐπιθυμίαν τῇ θυμῷν. τῇ τὰ καλὰ μὲν ἔκο-  
45 ούσιας. τὰ δὲ φαῦλα ἀκούσιας. τῶν γάρ ἀπὸν ἐπιθυμίας τῇ θυμῷν τὰ μὲν ἀγαθά. τὰ δὲ φαῦλα. εἰ μὲν οὖν τὰ καλὰ μόνον ἔκούσιας πράττομεν. τὰ φαῦλα δὲ ἀκούσιας. τελοῖσιν εἰπεῖν. ἐν γάρ τῷ τοῦ αἰτιον. θυμῷς τῇ ἐπι-  
50 θυμίᾳ καὶ τοῦ θυμοῦ. καὶ δεῖ ὅργητεσθαι ἐπὶ τισι καὶ ἐπιθυμεῖν τι-  
νων. οἶνον ὑγιείας τῇ μαθήσεως. ἀπερ ἀκούσια λέγειν οὐκ εὐλογον. τὰ γάρ ἀκούσια λυπηρά. τὰ δὲ κατ' ἐπιθυμίαν ἡδέα. ἔτι. εἰ ἀκούσια τῇ  
55 τὰ κατὰ θυμὸν ἀμαρτηθεύντα. διέφερεν δὲν τῶν ἀπὸ τοῦ λογισμοῦ ἀμαρτα-  
60 νομένων κατὰ τὴν ἔκούσιον καὶ ἀκούσιον διαφοράν. διαφέρει δὲ οὐδέν. καὶ

1 μέθην B: μεθύδον h  
τες h  
21 μεταμέλει h  
δὲ h

11 συγγενῆσθαι B  
23 τὰ B: τὸ h

12 συνορῶντες h  
28 ἡμῖν h: ἡμῶν B  
30 φαῦλα

γάρ ταῦτα διοιώσεις ἐκεῖνοις φεύγει. οὐδὲν οὐκέτι καὶ φύγων ἔξια  
οὐδὲν γίγνεται. δέπερ οὐκέτι οὐκέτι, εἰ διέφερεν τὸς ἐκούσιου ἀκούσιου. ἔτι δὲ  
τὰ ἄλογα πάθη καὶ ἀνθρωπικά εἰσιν. ὥσπερ οὐ λογισμός: σᾶπε τούτων δὲ  
τῶν παθῶν, θυμοῦ δηλούνται καὶ ἐπιθυμίας, πᾶσαι αἱ ἀνθρωπιναὶ γίγνονται  
οἱ πράξεις· ταῦτα τούτου ἀκούσιντα λέγειν ἄποπον.

## Περὶ προαιρέσεως. Αερ. γ'.

10

Ἐπεὶ δὲ περὶ ἐκούσιου καὶ ἀκούσιου διωρισμέθι, μετὰ ταῦτα ἀκό-  
λουθον ἂν εἴη περὶ τῆς προαιρέσεως διαλαβεῖν. οὐ γάρ προαιρέσις οὐκέτις  
ἔχει πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τῷ ταύτῃ κανόνι δινηγόμεθα κρίνειν τὰ γῆται  
καὶ τὰς πράξεις. οὐ προαιρέσις τοίνυν ἐκούσιου μέν ἔστιν, οὐκέτι δὲ αὐ-  
τὸν τὸ ἐκούσιον ἀλλὰ τὸ τῶν τοῦ ἐκούσιου· τὸ γάρ ἐκούσιον ἐπὶ πλέον ἔστιν  
τῆς προαιρέσεως, καὶ δῆλον· τὸ μὲν γάρ ἐκούσιον καὶ ζῷοις ἀλόγοις καὶ  
παισὶ καὶ τεκείσις τὸν νοῦν πρόσεστι (παισὶ διὸ γάρ καὶ οἱ παιδεῖς καὶ τὰλλα 20  
ζῷα ἐκούσιως), οὐ δὲ προαιρέσις μόνοις τοῖς κρίνειν δύναμένοις καὶ βουλεύ-  
ειθαι εἰδῆσι πρόσεστιν. οὐ γάρ μετὰ βουλῆς ὅρεσίς προαιρέσις καλεῖται.  
ἄλλως τε καὶ τὰ ἐξαιρέντες οὐδὲν γνωμένα μὴ προβούλευτα μετέντα  
μὲν λέγονται, προαιρετὰ δὲ οὐδαμός. οὐ γάρ ἔστιν η̄ προαιρέσις θυμὸς  
η̄ ἐπιθυμία η̄ βούλησις η̄ δῆστα. καθὼς τινες ὑπειλήφασιν. οὐ μὲν θυμὸς 80  
καὶ η̄ ἐπιθυμία κοινή ἔστιν καὶ ζῷοις ἀλόγοις, προαιρέσις δὲ οὐδα-  
μός. ἔτι δὲ καὶ οἱ ἀκρατῆς οὐ λέγεται προαιρούμενος πράττειν ἢ πράττειν  
ἀλλὰ ἐπιθυμῶν· οὐ δὲ ἐγκρατῆς λέγεται πράττειν προαιρούμενος. οὐκέτις  
μέντον. ἔτι προαιρέσις μὲν ἐπιθυμίᾳ ἐναντίον ἔστιν καὶ γάρ προαιρούμεθα  
πολλάκις ἐναντία τῷ ἐπιθυμοῦμεν· ἐπιθυμίᾳ δὲ ἐπιθυμίας οὐκέτιν ἐναν-  
τίον. οὐδον προαιρέσις οὐκέτιν ἐπιθυμία. ἔτι η̄ μὲν ἐπιθυμία λυπηρά  
25 ἔστι καὶ τὸ γῆραν δὲ ἀντικείμενον ἔχει (πρὸς αὐτὸν γάρ δὲ οὐ φέρεται). οὐ δὲ 10  
προαιρέσις οὔτε λυπηρά ἔστιν οὔτε τὸ γῆραν ἀντικείμενον ἔχει. ἔτι δὲ οὐδὲ  
οἱ θυμὸς προαιρέσις ἔστι, καὶ πολλῷ μᾶλλον η̄ η̄ ἐπιθυμία· γάρ τοι γάρ  
τὰ διὰ θυμὸν γνωμένα κατὰ προαιρέσιν εἶναι δοκεῖ. ἀλλὰ μὴν  
οὐδὲ βούλησις ἔστιν η̄ προαιρέσις· καίτοι ἔγινεται εἶναι ταῦτα δοκεῖ. οὐ  
30 μὲν γάρ προαιρέσις οὐκέτιν τῶν ἀδυνάτων· οὐ γάρ προαιρούμεθα ἴπ-  
παθμαι η̄ ἀθάνατοι εἶναι ἀλλὰ βουλήμεθα (οὐ γάρ τὰ τοιαῦτα προαιρούμενος  
δοκεῖται ἀν τὴν θάνατον εἶναι). οὐ προαιρέσις ἀρχαὶ οὐκέτι βούλησις. καὶ 20  
βουλήμεθα μὲν πολλάκις δέπερ οὐκέτις αὐτοῖς ἀλλὰ ἔτεροι ποιουμένοι. οἷον  
ὑποκριτήν τινα νικάν των ἐν τῇ σκηνῇ η̄ ἀθλητήν· προαιρεῖται δὲ  
35 ταῦτα οὐδεὶς ἀλλὰ δῆστα οὐεται γενέσθαι ἀν δὲ αὐτοῦ. ἔτι η̄ μὲν  
βούλησις τοῦ τέλους ἔστιν δέστιν. οὐ δὲ προαιρέσις τῶν πρὸς τὸ τέ-  
λον φερόντων· βουλήμεθα μὲν γάρ τὴν οὐρίειαν, προαιρούμεθα δὲ ἢ πρὸς  
αὐτὴν φέρει, καὶ δὲ τῷ ἔστιν οὐρίειαν καὶ τὴν μὲν εὐδαιμονίαν καὶ βου-

3 ἀνθρωπικά B: ἀνθρώποις h      15 μετὰ βουλῆς B (et Heinsius ex coni.): μετα-  
βολῆς h      18 οὐ μὲν γάρ θυμὸς h      20 ἀκρατῆς h: ἀκρατίς B      28 τὰ om. h  
35 αὐτοῦ Mullach ex Arist.: αὐτοῦ Bh

λόγισθα καὶ τῷ μεν βούλεται. προαιρέσιμαι δὲ οὐ λέγομεν. ἐπεὶ μηδὲ 81 ἀριστεῖ. καὶ οὐλως ἔστιν ἡ προαιρέσις τῶν ἐφ' ἡμῖν εἰναι. ἀλλὰ μήν σὺδὲ δόξα ἔστιν. ἡ μὲν γάρ δόξα περὶ πάντα ὑμαίνες ἔστι καὶ τὰ ἀδίκα καὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν καὶ τὰ ἀδύνατα. ἡ δὲ προαιρέσις τῶν ἐφ' ἡμῖν ἔστι μόνον. ἔτι δὲ δόξα τῷ φευδεῖ καὶ τῷ ἀληθινῇ διαιρεῖται· τὴν μὲν γάρ τῶν δοξῶν ἀληθινῇ λέγομεν. τὴν δὲ φευδῆ· ἡ δὲ προαιρέσις τῷ ἀγαθῷ καὶ τῷ κακῷ μᾶλλον διαιρεῖται· τὴν μὲν γάρ του ἀγαθοῦ λέγομεν. τὴν δὲ του κακοῦ. τῇ μὲν οὖν καθήλου δόξῃ ταῦτα εἰναι· τὴν προαιρέσιν οὐδὲν δο- 10 κεῖ· οὐ μόνον δὲ τῇ καθήλου δόξῃ οὐκ εἴστι ταῦτα. ἀλλ’ οὐδέ τινι. ἀπὸ 10 μὲν γάρ τῆς προαιρέσεως ποιοί τινες γινόμεθα· τῷ γάρ προαιρεῖσθαι τὰ κακὰ κακοὶ γινόμεθα. καὶ τῷ προαιρεῖσθαι τὰ ἀγαθὰ ἀγαθοί· ἀπὸ δὲ τῆς δόξης οὐκέτι. ἔτι προαιρούμεθα μὲν πράττειν τι τῇ μὴ πράττειν. λαβεῖν τι τῇ φυγεῖν τῇ τι τῶν τοιούτων· δοξάζομεν δὲ τις ἔστιν δι προαιρούμεθα τῇ ἀληθῇ τι. τῇ τίνι συμφέρει τῇ πῶς· λαβεῖν δὲ τῇ φυγεῖν τι τῇ ἐλέ- 15 σθαι οὐκ εἴστι τῆς δόξης· ἡ ἄριστη προαιρέσις οὐκ εἴστι δόξα. ἔτι δὲ μὲν προαιρέσις ἐπαινεῖται, οὗταν προαιρούμεθα ἀ δεῖ· δὲ δόξα ἐπαινεῖται. 20 οὗταν δοξάζομεν τῇ ἀληθῇ. ἔτι προαιρούμεθα μέν. δι σφόδρα γινώσκομεν ἀγαθὸν εἶναι. δοξάζομεν δὲ ἂν οὐ πάντα γινώσκομεν ἀληθῆ εἶναι. ἔτι δὲ αὐτὸς οὐκ ὅμοιος προαιρεῖται καὶ δοξάζει· δοξάζει μὲν γάρ ποιλάκις καλῶς 25 δοξάζων τὰ ἀληθῆ. προαιρεῖται δὲ τὰ φαῦλα· οὐκ ἄριστα ταῦτα δόξα καὶ προαιρέσις. εἰ δὲ ποιλάκις δὲ δόξα προηγεῖται τῆς προαιρέσεως τῇ παρα- κολουθεῖ. οὐ διὰ τοῦτο ταῦτα ἔσται | δόξα καὶ προαιρέσις· τοῦτο γάρ οὐ- 30 δὲν κωλύει διάφορα εἶναι.

Περὶ προαιρέσεως τί ἔστι καὶ περὶ τίνα, καὶ περὶ βούλευσεως.  
25 κεφ. δ'.

Ἐπεὶ δὲ οὔτε ἐπιθυμία ἔστιν τῇ προαιρέσις οὔτε θυμὸς οὔτε βούλησις οὔτε δόξα. ζητητέον τι ἔστιν τῇ ποιέντι τί ἔστι. φαίνεται μὲν οὖν. δι τοῦτον ἔστιν οὐκέτιν ἔστιν. οὐκ αὐτὴ τὸ ἔκποστον, καθὼς εἴρηται· οὐ γάρ πᾶν ἔκπο- 35 στον προαιρετόν. ἀλλὰ τῶν ἔκποστῶν ἔκεινο μόνον προαιρετὸν καλεῖται. δι προβούλευσμον ποιοῦμεν· τῇ γάρ προαιρέσις μετὰ λόγου καὶ δια- νοίας. φαίνεται δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ δύναμας· τὸ γάρ προαιρετὸν δοκεῖ ση- μαίνειν τὸ πρὸ ἑτέρων αἱρετόν. τούτων δὲ ὑποκειμένων. ζητητέον πάντερον περὶ πάντων δύνατον βούλευσαθαι· τῇ περὶ ἐνίων οὐ δύνατόν. ία γνῶμεν ἔντεθην. τῶν οὐκέτιν τῇ προαιρέσις καὶ τίνων οὐκ εἴστι. τῶν γάρ βούλευ- 45 τῶν καὶ τῇ προαιρέσις ἔστι. βούλευτὸν δὲ λέγω. περὶ οὐ βούλευεται οὐκ τῇδεν τῇ μανίσμενος ἀλλ' οὐ νοῦν ἔχων. τῇ τοίνυν βούλῃ οὔτε περὶ τῶν ἀιδίων ἔστιν. οἷον περὶ τοῦ κόσμου (οὐδὲν γάρ βούλευεται πῶς δεῖ. κινεῖσθαι τὰ οὐράνια τόπων). τῇ περὶ τῶν ἀδύνατων ἀλλως εἶναι, οἷον περὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ τετραγώνου καὶ τῆς διαμέτρου, ποιῆσαι λόγου τινὰ

ἔχειν πρὸς ἀλλήλας. οὐδὲν πρὸς ἀριθμὸν οὔτε περὶ τῶν κινουμένων  
ἢ εἰς ὡσάντως ἢ ἀνάγκη ἢ φύσει ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν. οἷον τροπῶν  
καὶ ἀνατολῶν ἀλλ᾽ οὐδὲ περὶ τῶν ἄλλοτε ἄλλως ἐχόντων βουλευ- 83  
σθμεῖα, οἷον αὐχυμῶν καὶ σμβρων. οὐδὲ *περὶ* τῶν ἀπὸ τῆς  
ἢ τύχης, οἷον θηραυροῦ εὑρέσεως· οὗτοι οὐδὲν τούτων ἐφ' ἥμιν ἔστιν  
οὐδὲ ἀνθρώπων. καὶ μὴν οὐδὲ περὶ τῶν ἀνθρωπικῶν πάντων βου-  
λευσθμεῖα ἀλλὰ μόνον περὶ τῶν ἐφ' ἥμιν καὶ ἀπερ ἀν οὐτοὶ πρᾶξαιμεν  
ἢ δι' ἥμιν αὐτῶν ἢ δι' ἑτέρων· οὐ γάρ λακεδαιμονίοι περὶ τῆς τῶν  
Σκυθῶν πολιτείας βουλεύσονται. πῶς δὲ Σκύθαι οὐδεὶς πολιτεύοντο. οὐδὲν  
10 γάρ τῶν εἰργμένων δι' ἥμιν ἀν γένοιτο. βουλευόμεθα δὲ περὶ τῶν ἐφ'  
ἥμιν πρακτῶν. θεια γνωσθμεῖα οὐτω. τρία εἰσὶ τὰ αἰτία ἐν τοῖς  
οὖσι φύσις ἀνάγκη καὶ τύχη, ἔτι δὲ νοῦς καὶ πᾶν τὸ δι' ἀνθρώπου.  
οἷον τέχνη ἢ ἄλλη τις πρᾶξις, οἱ δὲ ἀνθρώποι βουλεύονται οὔτε περὶ τῶν  
αἰτίας ἢ φύσις οὔτε περὶ τῶν ἢ ἀνάγκης αἰτίας ἢ τῶν ἢ τύχης, ἀλλὰ περὶ  
15 μόνων ἐκείνων. ὁν αἰτία ἔστιν ἢ ἀνθρωπίνη μέθοδος καὶ ἢ πρᾶξις. ἔτι  
δὲ οὐδὲ περὶ πατῶν τῶν ἀνθρωπίνων μείζονων οἱ ἀνθρώποι βουλεύονται.  
περὶ γάρ τὰς ἀκριβεῖς καὶ αὐτάρκεις τῶν ἐπιστηγμῶν οὐκ ἔστι 20  
βουλή, οἷον περὶ τῶν γραμμάτων οὐ γάρ διστάζομεν πῶς γρα-  
πτέον, οἵτι ἐγνωσθμένον ἔστιν ἀκριβῶς καὶ ὠρισμένα εἰσὶ τὰ σημεῖα. ἀλλ  
20 δισα γίνονται ὡφ' ἥμιν δυνάμενα πολλαχῶς γενέσθαι. περὶ τούτων βου-  
λευόμεθα. οἷον περὶ τῶν κατὰ τὴν ἴατρικὴν πράξεων, αἴτιες οὐ πάντα  
εἰσὶν ὠρισμέναι ἢ τὴν χρηματιστικὴν (πολλαχῶς γάρ δυνατὸν χρηματί-  
σασθαι) ἢ τὴν κυβερνητικὴν ἢ τυμναστικὴν καὶ μᾶλλον *περὶ* τῶν κατὰ  
τὴν κυβερνητικὴν βουλευόμεθα ἢ τὴν τυμναστικὴν, ἐπεὶ καὶ ἔλαττόν ἔστιν  
25 ἀκριβής ἢ κυβερνητικής καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ὑψίων. πλέον δὲ περὶ τῶν  
κατὰ τὰς τέχνας βουλευόμεθα ἢ τὰς ἐπιστήμας· πλέον γάρ διστάζομεν  
ἐν ταῖς τέχναις, οἵτι ἔλαττόν εἰσιν ὠρισμέναι τῶν ἐπιστηγμῶν. τὸ δὲ βου-  
λεύεσθαι ἔστι μὲν τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνδέχομένων γίνεσθαι· οἵτιν δὲ  
καὶ ἐπὶ τούτων δι τρόπος ἀδηλος ἢ, πῶς δηλοντί γενήσεται καὶ ἐν οἷς,  
30 οὐκ ἔστι δυνατὸν τὴν βουλευόμεθα ὠρισμένην εἶναι. διὰ τούτα καὶ συμβού- 10  
λους παραλημβάνομεν. οἵτιν δι περὶ μεγάλων ἢ βουλής καὶ γάρ ὀπιστοῦμεν  
ἥμιν αὐτοῖς ὡς οὐχ ἕκανοις περὶ τῶν πράγματος διαγγόντων. βου-  
λευόμεθα δὲ οὐ περὶ τῶν τελῶν ἀλλὰ περὶ τῶν πρᾶς τὰ τέλη.  
οἱ γάρ ἴατρος οὐ βουλεύσεται διονομαὶ τὴν ὑγείαν τῷ κάμνοντι (οὐ γάρ ἐν-  
35 δέχεται πρὸς ἄλλο τι βλέπειν τὸν ἴατρὸν καὶ τούτου γάριν οὐ γρείαν ἔξει  
βουλεύεται), ἀλλὰ περὶ τῶν φερόντων εἰς τὴν ὑγείαν, περὶ τούτων βου-  
λεύεται. θεια πολλαχῶς ἐνδέχεται γενέσθαι· δημοίως δὲ καὶ οἱ ἡγέτωρ οὐ  
βουλεύεται περὶ τῆς πειθοῦς ἀλλὰ περὶ τῶν φερόντων εἰς τὴν πειθώ. καὶ 20  
οἱ πολιτικὸς οὐ καθίσει τὴν βουλήν. ἵνα γνῷ περὶ τῆς εὐνομίας (εἰ δεῖν  
40 καλῶς τὰ πράγματα αὐτὸν διοικῆσαι). ἀλλὰ περὶ τῶν συνιστάντων τὴν εὐνο-

4 περὶ ins. Mullach  
Arist. 23 περὶ h: om. B  
om. h 36. 36 βουλεύεται B: βουλεύεται h

11 ἡ τινα γνωσθμεῖα. οὕτω τρία εἰσὶ h  
32 διαγνῶνται Mullach: διαγνῶσται Bh  
39 εἰ δεῖν B: δεῖ γάρ h

18 τῶν οικ.  
33 τῶν

μίαν βιούλευσεται. και ὅλως πάντες οἱ τοιύδει τὸ μὲν τέλος ὑποτιθέσαι.  
 ζητοῦσι δὲ πῶς καὶ διὰ τίνων ἀφίξενται πρὸς αὐτόν. καὶ πολλῶν ὄντων  
 δι’ ὧν ἔστι τυχεῖν τοὺς σκοπούς. ζητοῦσι διὰ τίνος ῥᾶστα καὶ κόλλαστα  
 τὸ τέλος εὑράσουσιν. ὅταν δὲ δι’ ἑνὸς | ἐνδέχηται μόνου. τότε οὐ τούτῳ 85  
 5 ζητοῦσιν. ἀλλὰ τὸν τρόπον πῶς γρηγόρευθεν αὐτῷ. καὶ τίνι πρᾶξει μετα-  
 γειρισθάμενοι. διὰ τούτου τοῦ τέλους τεθέμενα. καὶ πάλιν ἐκείνην τὴν  
 πρᾶξιν διὰ τίνος ἐργασθάμεθα κάκενο διὰ τίνος. Σως δὲ ἔλιθωμεν ἐπὶ τὸ  
 ἀμέσως γινόμενον καὶ οὐ δι’ ἄλλου. δὲ ἔστι τὸ πρῶτον αἴτιον τοῦ τέλους,  
 ὅπερ τελευταῖον εὑρίσκεται. οὗτοι γάρ οἱ βιούλευσμενοις ἀπὸ τοῦ τέλους  
 10 ἀργόμενοι διὰ τῶν πρὸς τὸ τέλος ὑδεύει, μέχρι τοῦ πρώτου αἰτίου τὴν  
 πρᾶξιν πᾶσαν ἀναλύων, καθίσπερ οἱ μαθηματικοὶ τὰ διαγράμματα. ἔστι 15  
 τοίνου η μὲν βιούλευσις ζήτησίς τις· οὐ πᾶσα δὲ η ζήτησις βιούλευσις. η  
 γάρ μαθηματικὴ ζήτησις οὐκ ἔστι βιούλευσις. καίτοι. καθίδις εἰρηται, τρόπον  
 τινὰ ὄμοιως καὶ οἱ βιούλευσμενοις καὶ οἱ μαθηματικῆς ἀναλύει· καὶ δὲ 20  
 15 τον εὑρίσκεται ἀναλύοντι, τούτῳ ἔργον πρῶτον γίνεται τῷ βιούλευσμένῳ,  
 καθίσπερ οἱ μαθηματικῆς πρὸς δὲ σχετατον ἀναλύων, τούτῳ ὑποτι-  
 θεῖς καὶ ἀπὸ τούτου διὰ τῶν ἄλλων ὑδεύων ἀποδείκνυσι τὸ προκείμενον.  
 καὶ ἀμφι οὐδὲ εἰ ἀναλύοντες ἀλινάτοις ἐντύχοιεν σχετανται τοῦ ζητήματος.  
 οἷον εἰ γρηγορίων δεήσει πρὸς τὸ ζητούμενον τέλος, οἱ τούτων ἀνευ οὐκ 25  
 20 ἔνι γενέσιται, ἀδύνατον δὲ φανέτη ταῦτα πορειηγηναι, περὶ τοῦ τρόπου οὐ-  
 κέτι ζητοῦσιν ἀλλ’ σχετανται εἰ δὲ δυνατόν, ἐγγειροῦσι πράττειν.  
 ἐκεῖνα δὲ δυνατὰ ἀκαλούμεν. ἀ δι’ ήμιδην γένοιτ’ ἄν· τὰ γάρ διὰ τῶν  
 φύλων τρόπον τινὰ δι’ ήμιδην γίνονται· η γάρ αἰτία καὶ τούτων ἐν ήμιδῃ  
 ἔστι· βιούλευσμένα δέ, καθίδις εἰρηται, ποτὲ μὲν περὶ τῶν δργάνων. ποτὲ  
 25 δὲ περὶ τῆς γρήγεως αὐτῶν. καὶ ἀπλῶς. ποτὲ μὲν περὶ τῶν φερόντων εἰς  
*τὸ* τέλος πῶς δὲ ληφθεῖν. ποτὲ δὲ περὶ τοῦ τρόπου πῶς γρηγόρευθεν 86  
 αὐτοῖς η διὰ τίνος. φαίνεται δὴ ἀπὸ τῶν εἰρημένων, μὴ εἰναι τὸ τέλος  
 βιούλευτόν. βιούλευτὰ μὲν γάρ εἰσιν, ὡν κύριος οἱ ἀνθρωπός ἔστι ποιηται  
 η μή· οὐ δὲ οἱ ἀνθρωποι κύριοις ἔστιν, ἐκεῖνα πρᾶξεις ἀνθρώπιναι εἰσιν.  
 30 οἱ δὲ ἀνθρώπιναι πράξεις ἄλλων ἔνεκα γίνονται· ἀ δὲ ἄλλων ἔνεκα γίνον-  
 ται, οὐκ εἰσὶ τέλη· τὸ βιούλευτὸν ἄρα οὐκ ἔστι τέλος. οὔτε τοίνου τὸ τέλος  
 ἔστι βιούλευτόν. οὔτε τῶν πρὸς τὸ τέλος οὐσα καθ’ ἔκαστα. οἷον εἰ ἀρτος 10  
 τούτῳ. εἰ πέπεπται, εἰ πεποίηται οὐς δεῖ· ταῦτα γάρ αἰσθήσει γινώσκομεν,  
 οὐ βιούλη καὶ κρίσει. εἰ δὲ περὶ τούτων δεῖ βιούλευσεται, εἰς ἀπειρον  
 35 η ἔξει. τὸ μὲν οὖν βιούλευτὸν τοῦτο ἔστι· τὸ δὲ προαιρετόν ἔστι βιούλευτὸν  
 ὀρισμένον· τὸ γάρ ἀπὸ τῆς βιούλης προοριθὲν προαιρετὸν καλεῖται· μετὰ  
 γάρ τὸ προορίναι οὐ δέον γενέσιται. οὐκέτι περὶ τοῦ πράγματος βιούλευσ-  
 μένα, ἀλλὰ γινώσκομεν ὀρισμένως οὐς δεῖ ποιεῖν· ἀνάγομεν γάρ τὴν μὲν  
 τοῦ πράγματος τοῦ ζητούμενου ἀρχὴν εἰς τὴν ἡμετέραν βιούλησιν. τὴν δὲ  
 40 ἡμετέραν κρίσιν καὶ βιούλησιν εἰς τὴν προαιρεσιν. ητις ἔστιν ἀργὴ ηδη τῆς 20

4 ἐνδέχεται Mullach: ἐνδέχεται Bl:

5 τίνα πρᾶξιν Mullach: οὐκ ἔστι

βιούλευσις B: πᾶσα δὲ η ζήτησις οὐκ ἔστι βιούλευσις h:

6 η εἰναι h: 33 cf. lectiones librorum Arist.

12 οὐ πᾶσα — οὐκ ἔστι

26 τὸ om. B:

29 ἐκεῖνα B:

εκεῖναι h:

πράξεως. τοῦτο δὲ ὅγιλον καὶ ἀπὸ τῶν ἀργαίων πολιτειῶν. οὐδὲ Ὅμηρος ἐν ταῖς ῥαψῳδίαις ἔμικετο· εἰςάγει γάρ τοὺς βασιλεῖς μετὰ τὴν βουλὴν τὸ προσκριθὲν ἀπαγγέλλοντας τῷ δῆμῳ ὡς περ τῇ προσαρέσει. ὥστε πραγμήτουι. ἐπεὶ τούτου τὸ προσαρέσθεντὸν βιολευτόν ἐστιν. ὑρεκτὸν τῶν ἐφ' ἡμῖν  
οἱ δηλονότι, οἱ μετὰ τὴν βουλὴν ὑρεγήμεθι δυνάμενοι τοῦτο ποιῆσαι, φανερόν.  
ὅτι οἱ προσαίρεσις εἴη ἀν δρεξεις βιολευτικὴ τῶν ἐφ' ἡμῖν. ἐκ | τοῦ βου- 87  
λεύσασθαι γάρ κρίναντες ὑρεγήμεθά | τι | κατὰ τὴν βιολευτιν.  
οὖτος μὲν οὖν οἱ ὄρισμαὶ τῆς προσαρέσεως ὡς ἐν τύπῳ. εὑρηται δὲ καὶ  
περὶ ποιά ἐστιν, ὅτι τὰ πρὸς τὸ τέλος.

## 10 Περὶ βιολήσεως καὶ βιολητοῦ. κεφ. ε'.

Δεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς βιολήσεως εἰπεῖν ἦδη. ὅτι μὲν οὖν η̄ βιολητις  
τοῦ τέλους ἐστιν, ἀπὸ τῶν προειρημένων ἀδεύχηται. ἀμφιεργητεῖται δὲ πό-  
τερον παντὸς τέλους, οὐ τοις ἀν ἐθέλοι τυχεῖν. η̄ βιολητής ἐστιν, η̄ τοῦ  
ἀγαθοῦ μόνου. καὶ τούτου οἱ μὲν λέγουσιν αὐτὴν τοῦ ἀγαθοῦ μόνου, οἱ 10  
15 δὲ τοῦ δοκοῦντος, η̄ οὗτος δὲ η̄ μὴ ὄντος. συμβαίνει δὲ τοῖς μὲν λέγουσι  
τὸ ἀγαθὸν μόνου βιολητὸν εἶναι τὸ κακὸν λέγειν μὴ εἶναι τῷ μοχλῷρῷ  
βιολητόν· κατοι βιολητόν ἐστιν αὐτῷ. τοῖς δὲ λέγουσι τὸ δοκοῦν ἀγαθὸν  
ἐκεῖνο εἶναι τὸ βιολητόν. οὐ δι' ἔσυτό. ὅλλα μόνον τὸ ἐκάστω δοκοῦν,  
ἐπειδὴ ὅλλω ὅλεται ἀγαθόν, καὶ τὸ αὐτὸν τῷ μὲν ἀγαθὸν ὅλεται. τῷ  
20 δὲ κακόν, η̄ οἱ αὐτὸς ἀνθρωπος τὰ ἐναντία ἀγαθὰ νομίζει πολλάκις. καὶ  
οὗτος οὐδὲν ἐσται βιολητὸν φύσει καὶ δι' ἔσυτό. εἰ δὲ ταῦτα οὐ δοκεῖ 20  
εἰκότα εἶναι, ἐκεῖνο ἐροῦμεν· βιολητόν μὲν εἶναι φύσει καὶ ἀληθείᾳ καὶ  
δι' ἔσυτὸν ἀγαθόν· πηδὲ καὶ ἐκάστω τῶν ἀνθρώπων τὸ δοκοῦν ἀγα-  
θὸν βιολητόν ἐστιν. εἰ γάρ καὶ τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἐστιν ἀγαθόν, ὅλλα κατά  
25 τινα περίστασιν ἀγαθόν ἐστιν. οἷον τὸ λιωποῦντεν κακὸν μὲν ἐστι τῇ φύσει.  
τῷ λιωποῦντῃ δὲ καὶ κατά τινα καιρὸν ἀγαθόν· διὰ τοῦτο καὶ δοκεῖ ἀγα- 88  
θὸν ἀπλῶς εἶναι· καθότου δὲ ἀγαθὸν καὶ βιολητόν ἐστιν. ὥστε συμβαίνει  
τὸ δοκοῦν ἀγαθὸν πηδὲ εἶναι βιολητόν· τῷ μὲν οὖν σπουδαίῳ τὸ ὅληθῶς  
ἀγαθὸν βιολητόν ἐστι, τῷ δὲ φαύλῳ τὸ τυγχόν. ὥσπερ ἔχει καὶ ἐπὶ  
30 τῶν σωμάτων· τοῖς μὲν ὄγκισμοις καὶ εὖ ἔχουσι τὰ σώματα ὄγκισμα δοκεῖ  
τὰ κατὰ ἀληθείαν ὄγκισμα, τοῖς δὲ ἐπινόστοις ἔτερα· ὄμοιοις δὲ καὶ  
πικρὰ καὶ γλυκέα τοῖς μὲν ὄγκισμοις τὰ ὄγκα πικρὰ τῇ φύσει καὶ  
γλυκέα τοιαῦτα δοκεῖ· ὄμοιοις καὶ θερμά καὶ βαρέα καὶ τὸν ἀλλων 10  
ἔκαστα· τοῖς δὲ νοσοῦσι τὰς αἰσθήσεις ἔτεροι. οὖτοι τοίνυν καὶ ἐπὶ  
35 τῶν ἀγαθῶν καὶ ἡδῶν καὶ κακῶν οἱ μὲν σπουδαῖος τὰ ὄγκα νομίζει καὶ  
τὰ ὅληθῆ, οἱ δὲ φαύλοις τὰναντία πολλάκις· καθ' ἐκάστην γάρ τῶν ψυχι-  
κῶν διαιτέσσεων ἐστί τι ὕδιον ἀγαθὸν καὶ ἡδόν. καὶ τούτῳ διαφέρει τῶν  
φαύλων οἱ σπουδαῖος, ὅτι διαικρίνει τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἡδέος καὶ τὸ ἀληθῆς  
ἐν πᾶσιν ὄρῃ, καθίσπερ κανόνι καὶ μέτρον αὐτῶν ἰγνώμενος· οἱ δὲ φαῦ-

1 πολιτεῖτον h: πολιτῶν B  
Arist. ὅτι τῶν restituendum

7 τι B: om. h et Arist.

9 aut ὅτι περὶ τὰ aut ex

λοι. μὴ δυνάμενοι τὸ ἀληθὲς συνιδεῖν, ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ἀπατῶνται. νομί-  
ζοντες ἀγαθὰ τὰ ἡδέα, οὐκ ὅντα φύσει ἀγαθά· ὥμοιός δὲ καὶ τὰ λυπηρὰ  
φεύγουσιν. οὐκ ὅντα φύσει πονηρὰ καὶ φευκτά.

20

"Οτι καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία ἔκούσιον. κεφ. σ'.

Ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν τέλη βουλητά, τὰ δὲ πρὸς τὰ τέλη βουλευτά καὶ  
προσαιρετά. φανερὸν γάτι αἱ πρᾶξεις αἱ περὶ τὰ βουλευτά καὶ προσαιρετά κατὰ  
προσαίρετιν εἰναι ἀντίστοι. τοιαῦται δὲ αἱ κατ' ἀρετὴν πρᾶξεις. περὶ  
γάρ τὰ βουλευτά καὶ προσαιρετά γίνονται. ἐφ' ἡμῖν ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετὴ.  
καὶ ἡ κακία: αἱ γάρ πρᾶξεις. δι' ὧν ἐμίζουσεν ἔστιν εἰς τὴν ἀρετὴν.  
10 προσαιρεταὶ καὶ ἐφ' ἡμῖν εἰσιν. εἰ δὲ τὸ πράττειν τὸ ἀγαθὸν ἐφ' ἡμῖν,  
καὶ τὸ μὴ πράττειν ἐφ' ἡμῖν ἐστιν· ἐν οἷς γάρ τὸ μή, καὶ τὸ ναί. καὶ  
εἰ τὸ πράττειν τὸ ἀγαθὸν ἐφ' ἡμῖν ἐστιν. ἀγαθὸν δὲν, καὶ τὸ μὴ πράττειν  
αὐτό, αἰτηρὸν δὲν. ἐφ' ἡμῖν ἐσται καὶ εἰ τὸ μὴ πράττειν τὸ κακόν. ἀγα-  
θὸν δὲν. ἐφ' ἡμῖν ἐστι. καὶ τὸ πράττειν τὸ κακόν. αἰτηρὸν δὲν, ἐφ' ἡμῖν  
15 ἐστι. ταῦτα δὲ ἡμᾶς ἀγαθοὺς ηἱ κακοὺς ποιεῖ. ὥστε ἐφ' ἡμῖν ἐστι τὸ  
ἐπιεικέστιν εἶναι ηἱ πονηροῖς. τὸ δὲ λέγειν ωἱ οὐδεὶς ἔκὼν πονηρὸς  
οὐδὲ ἄκων μακάριος. τὸ μὲν ἀληθὲς δοκεῖ. τὸ δὲ ψεῦδος. τὸ μὲν γάρ.  
οὐδεὶς ἀντίστοι μακάριος ἄκων, ἀληθές, ψεῦδος δὲ τὸ πρῶτον. ἡ γάρ  
μοργηθοία οὐδαμῶς ἀντίστοιν. δέδειται γάρ ἀπὸ τῶν εἰρημένων, τὸν ἄν-  
20 θρωπὸν ἀργήν εἶναι τῶν ἰδίων πρᾶξεων· μὴ δὲ αἱ ἀρχαὶ ἐν ἡμῖν. ταῦτα  
ἐφ' ἡμῖν ἐστι καὶ ἔκούσια. ὥστε διὰ τοῦτο πάταχ ἀνθρωπίνην πρᾶξιν  
ἔκούσιον εἶναι. ὥμοιός τηγαντίς ἀγαθὴν καὶ τὴν πονηράν. τούτῳ δὲ τῷ  
λόγῳ καὶ οἱ θηταὶ καὶ οἱ νομοθεταὶ μαρτυροῦσι, δι' ὧν πράττουσι· καὶ  
γάρ τιμοροῦνται μὲν καὶ κολάζουσι τοὺς ποιῶντας τὰ πονηρά, ἐὰν μὴ  
25 ποιῶσιν ἐτέρωθιν βιασθεῖντες. ηἱ ἀγνοοῦντες ἀγνοιαν ηἱ οὐκ εἰσιν αἴτιοι  
αὐτοῖς· κατέπειρ εἰ τις μετίθων πονηρὸν τι ποιήσειν ἀγνοήσας· οὐδεὶς γάρ  
καὶ τῆς ἀγνοίας αἴτιος ἐγένετο ἔσωτρο· τοὺς δὲ τὰ κακὰ πράττοντας  
τιμῶσιν, ἵνα τοὺς ἄλλους προτρέψουνται μὲν ἐπὶ τὰ ἀγαθά. κολάζωσι δὲ  
ποιεῖν τὰ φαῦλα. Θίλεν δηλοῦν. Οτι νομίζουσιν ἐφ' ἡμῖν εἶναι πονηροῖς τε  
30 εἶναι καὶ γενέσθαι ἀγαθοὺς, καὶ διὰ τοῦτο πεῖται τὸ τοιαῦτα ἐπιχειροῦ-  
σιν. ἡ γάρ μήτε ἐφ' ἡμῖν ἐστιν μήτε ἔκούσια. οὐδεὶς πράττειν  
προτρέπεται νοῦν ἔχων· οὐδεὶς γάρ πεῖται τινὰ μὴ θερμαίνεσθαι ηἱ ἀλ-  
ηθεῖν ηἱ πεινῆν ηἱ ἄλλοι θεισῶν τῶν τοιούτων. μὴν οὐκ ἐσμεν αὐτοὶ κύριοι·  
οὐ γάρ δυνατὸν γενέσθαι τι πλέον ἀπὸ τῆς παρακλήσεως. οὐδὲ δὲν αὐτοὶ  
35 οἱ παρακαλούμενοι σφρόδρα βουλώμεθα· οὐδὲν γάρ ἡττον πεισθεῖμεν  
αὐτά· δημοίως δὲ καὶ εἰ τις ἄκων ἀγνοεῖ μὴ δυνάμενος εἰδέναι. τοῦτον  
οὐδεὶς προτρέψεται δυνηθῆναι εἰδέναι· οὐ γάρ ἐστιν ἐπ' αὐτῷ εἰδέναι καὶ  
ἀγνοεῖν· δι' δὲ αἴτιος ἐστιν ἔσωτρος τῆς ἀγνοίας, δι' ηἱ ἐποίησε τὸ πονηρόν, 40

7 ἔκούσιοι B et Arist. Nū: καὶ ἔκούσιοι h et Arist. vulg.

18 ωἱ οὐδεὶς h

31, 32 προτρέπεται πράττειν h et Aristoteles

34 τι B: τὸ h

καὶ διάδεται· καὶ γάρ ἔκουσίν τοις φαίνεται ἀγροῖν, οὗτοι ἐπ' αὐτῷ ἔστιν εἰδέναι καὶ ἀγροῖν. καθάπερ ὁ μεῖνων τὴν ὑπερβολὴν τὸν νόμον, ὃν ἔδύνατο ὁρδίων παθεῖν· κάκεῖνος γάρ αἵτινες ἔστιν ἔσωτῷ καὶ τῆς ἀγροίας καὶ τῆς μογῆμηρίας καὶ ἔκουν ἔστι μογῆμηρία· ὅμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τοῦ λόγου, ἀλλατῶν παθεῖν, οὐ γνώσκοντες ἀμαρτάνομεν· καὶ τούτων ἔνεκυν διδομενοὶ δέκτην τοῖς νομοθεταῖς. κύριοι γάρ ἔστρεν τοῦ μὴ ἀγροῖν, οὗτοι ἐφ' ἥμιν ἔστι μὴ σμελεῖν ἀλλὰ ἐπιμεληθῆναι παθεῖν. εἰ δέ τις καὶ τοιοῦτος<sup>20</sup> ἔσταιν, οὗτος μὴ δύναται μὴ παθεῖν· εἰ δὲ τοῦτο φεύγεται τὴν δέκτην· καὶ λαταρίζεται μὲν οὖν διὰ τοῦτο. οὗτοι καὶ τοῦ μὴ δύναται μὴ παθεῖν· εἰ δέ τοῦτο ἀνειμένως δικιτώμενος ἀφ' ἧς διαιτῆς καὶ οἱ πλείους μογῆμηροὶ γίνονται καὶ ἀδικοῦνται. καὶ γάρ γίνονται μὲν καὶ ἀπὸ τῶν ἀδίκων καὶ ἀκολάστων πράξεων ἐπιτέλομενοι ἀδικοῦνται καὶ ἀκίλαστοι· γίνονται δὲ καὶ οὗτοι μὲν μὴ προκείμενον ἔχοντες τὸν κακούργετον, ζῶσι δὲ βίον ἀνειμένον καὶ τρυφῇ γαρίωσιν· ἀπὸ ταύτης<sup>91</sup> 15 γάρ τῆς διαιτῆς καὶ ἐπὶ τὸν κακούργετον ἔρχονται. ἀεὶ γάρ ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν ἐπιτέλομενοι καθίδησι προσέργεται. πονηροὶ τὴν ἀγαθὴν γνωμεῖσθαι. τὴν ἀλληγορίαν τοῦτο δέξιν λαμβάνομεν. καθάπερ ὁρδίων καὶ τοὺς ἐπιέλοντας γρυπούς γενέσθαι τὴν ἀλληγορίαν τὴν ἀγωνίαν ἀσκῆσαι ἐνεργοῦντας καὶ γρυπαζομένους ἐν πράξεις, δι' ὧν εἰς ἔκεινα ἀφέσονται. καὶ οὐδεὶς ἀγροῖς τοῦτο,<sup>20</sup> οὗτοι δὲ τῶν ἐνεργειῶν εἰς δέξιν ἐργάζεται κακιῶν τὴν ἀρετῶν, εἰ μὴ λίγην εἴη ἀναίσθητος. εἰ δέ τοῦτο δηλοῦν μέπασι φανερόν ἔστιν οὗτοι πάντες γνώμην<sup>10</sup> την τὰ ἔκατων ἔργα καὶ τὰς πράξεις, εἴτε πρὸς κακίαν φέρουσιν εἴτε πρὸς ἀρετήν· εἰδότες δὲ ἀ ποιοῦσιν, ἔκντες εἰσὶν τὴν ὄγαθον τὴν πονηροῦν. πάντα γάρ ἔστιν ἀλλοιον τὸν ἀδικοῦντα λέγειν οὗτοι οὐ βούλεται ἀδικοῦντα εἶναι<sup>25</sup> τὴν ἀκόλαστον οὗτοι οὐ βούλεται ἀκολασταίνειν· εἰ γάρ καὶ βούλομενοι δίκαιοις καὶ σώφρων γενέσθαι οὐ δύναται τῷ μακρῷ ἔτει κρατούμενος, καὶ οὐτιστις ἔκων ἔστι πονηρός. καὶ γάρ καὶ ὁ διαιτης διεφθαρμένη γρώμενος καὶ ἀπειλῶν τοῖς ἰστροῖς καὶ διὰ τοῦτο νοσήσας ἔκων μὲν νοσεῖ· καὶ γάρ ἐπ' αὐτῷ τὴν διαιτης διαιτης οὐδὲ ἀπαλλαγῆναι, οὐ δύναται· πρὶν μὲν<sup>20</sup> τοῦτο γάρ νοσήσαι, ἐπ' αὐτῷ τὴν ὑγίειαν φυλάσσειν· προεμένω δὲ διὰ τῆς ἀκρατοῦς διαιτῆς οὐκ ἔστιν ἐπ' αὐτῷ τὴν ὑγίειαν ἐπαναγαγεῖν. ὕστερον λίθον μέν τις δύναται κατὰ πελάσγους ἀφεῖναι. ἀφεῖς δὲ οὐ δύναται πάλιν ἐπαναλαβεῖν· ἀλλ' ἡμῶν ἔκων ἐρρψε τὸν λίθον. ἐπ' αὐτῷ γάρ τὴν ῥύψιν καὶ μή. οὕτω τούτους καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδίκου καὶ τοῦ ἀκολάστου· πρὶν μὲν γάρ<sup>25</sup> πονηρούς γενέσθαι καὶ εἰς ταύτην τὴν δέξιν ἐλθεῖν ἐξῆν μὴ | γενέσθαι, γε-<sup>92</sup> νόμενοι δὲ οὐ δύνανται μὴ εἰναι. οὐ μόνον δὲ αἱ ψυχῆις κακίαι ἔκουσιν εἰσιν, ὅλη ἐνίστις τῶν ἀνθρώπων καὶ τινες σωρατικαὶ ἔκουστιν γίνονται, δι' αἱς καὶ ἐπιτιμᾶς νοῦν ἔχων. τοῖς δὲ δι' ἀγυμνασίαν καὶ ἀμέλειαν τὴν μογῆμηρίαν τὰ σώματα διαφθείρεται, τούτωις μεμφόμενα· δεὶς μὲν γάρ ἀπὸ φύσεως τυφλὸς τὴν ὑπερβολὴν τὴν ὑπερβολὴν πληρής. τοῦτον οὐκ ὀνειδίζομεν ἀλλὰ

μηδὲλλον ἐλεπούμεν. οὐδὲ δὲ ἔξι οἰνοφλυγίας ἡ ἀλλήρη τινὸς μοχθηρίας  
διέφελειρε τοὺς ὑφισταμένους. τούτῳ μεμφρύμεθα καὶ ἐπιτιμῶμεν. φαίνεται 10  
τούνου. οὗτοι τῶν σωματικῶν κακιῶν αἱ μὲν ἔκούσιαι καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐπιτι-  
μῶνται, αἱ δὲ ἀκούσιαι οὐδὲμαρτῆς· δῆτε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων οὖτοις ἀλ-  
λα τοῦτοι μὲν *γάρ* κοιλάζομεν καὶ ὑπὲρ ὅν καὶ τιμωρίαι. πᾶσαι εἰσιν ἔκού-  
σιαι καὶ ἐφ' ἡμῖν. αἱ δὲ μὴ τοιαῦται ἀκούσιαι ἡ κακία ἄρα ἔκούσιαν.  
δικεῖται δὲ τῷ λόγῳ ἐκεῖνο ἐναντιοῦσθαι. οὗτοι οὐ μὲν κακία γίνεται ἀπὸ τοῦ  
τιθέναι τοῖς ἔργοις τέλος πονηρόν. τοῦτο δὲ γίνεται ἀπὸ τοῦ νομίζειν, οὗτοι  
ἀγαθίην ἔστι· τὸ δὲ νομίζειν τὸ ἀγαθὸν οὐδὲ τίσται ἐφ' ἡμῖν.

10 πάντες μὲν γάρ ἐψιέμεθα τοῦ φανερούμενοῦ ἀγαθοῦ. τῆς δὲ φαντα- 20  
σίας ταύτης οὐκ ἔσμεν μάτιον κύριον· οὐδὲ τοῦ κακία οὐκ ἔστιν ἔκούσιαν.  
πρὸς δὴ τοῦτο ἐκεῖνο λέγομεν. οὗτοι καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς ταῦτα ὅμοιας ἔχει.  
ἄλλοι ἔκούσιάν ἔστιν οὐδεὶς γάρ ἄκυνθος μακάριος. εἰ μὲν γάρ ἀπὸ τῆς ἔξεως  
τῆς πονηρᾶς ἡ ἀγοραὶα γίνεται τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς ἡ γνῶσις  
15 τοῦ ἀγαθοῦ. φανερὸν οὗτοι ἔκούσιοι καὶ ἀγαθοὶ καὶ πονηροὶ γνώμεθα· τῆς  
γάρ ἔξεως ἡμῖν οὐτοῖς αἴτιοι. εἰ δὲ η γνῶσις τοῦ τέλους οὐκ ἔστιν 93  
ἀπὸ τῆς ἔξεως οὐδὲ ἔστι προσκρετή. ὅλλα ὥσπερ οὐλις ἀγαθὴ η ἀλλοι τι  
τῶν φυτικῶν ἔστιν. οὗτοι μὴν ἔχοντα οὐκ ἔνι λαβεῖν ἐτέρωθιν οὐδὲ αὐτόν  
τινα κτήσασθαι οὐκανοίν. ὅλλα φῦνται ἀνάγκη μετὰ τῆς τοιαύτης κρίσεως εἰ  
20 μέλλειν κρίνειν κακῶς. οὐ δὲ τοῖς η τελείᾳ καὶ ἀληθινῇ εὐφυΐᾳ· εἰ δὴ ταῦτα  
ἔστιν ἀληθῆ, καὶ οὐτοις ὅμοιοις τῇ ἀρετῇ καὶ η κακία ἔκούσιάν ἔστιν. η  
γάρ γνῶσις τοῦ τέλους ὠσαύτως ἔστι καὶ τῷ φύλῳ καὶ τῷ σπουδαίῳ.  
εἴτε ἀπὸ τῆς ἔξεως γνώσκεται η ἀγοραῖται. η φύσει κακίως εὑρηται. εἰ  
δὲ τὴν ἀρετὴν ἔκούσιον λέγομεν. οὗτοι τὸ μὲν τέλος φύσει ἔστι καὶ γνώσκε- 10  
25 ται τῷ σπουδαίῳ. τὸ δὲ πρὸς τὸ τέλος ἐπ' αὐτῷ ἐλέσθαι καὶ μή, τι κω-  
κόει καὶ τὴν κακίαν διὰ ταῦτα ἔκούσιαν εἶναι; καὶ γάρ καὶ τὸ πρὸς τὸ  
τέλος ἀγοραῖα φυλλὸν ἐφ' ἡμῖν ἐλέσθαι καὶ μή. εἰ δὲ πάλιν ἔκούσιάν  
ἔστιν η ἀρετή. οὗτοι καὶ η γνῶσις τοῦ τέλους ἀπὸ τῶν ἔξεων γίνεται τῶν  
ἀγαθῶν. ὅν αὐτοί πως συναίτιοί ἔσμεν. εἴη δὲν κακία διὰ τοῦτο  
30 ἔκούσιαν. οὗτοι ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἔξεων ἀγορεῖται τὸ τέλος.

" Ιτι οὐχ ὅμοιος ἔκούσιά εἰσιν αἱ πράξεις καὶ ἔξεις. καὶ περὶ 20  
ἀνδρείας. καὶ. "

Τί μὲν οὖν ἔστιν η ἀρετή, κακίλου καὶ ὀλοκυρερῆς εὑρηται. οὗτοι με-  
σότης ἔστιν δύο κακιῶν. τῆς μὲν ἐλλείπουσα. τὴν δὲ ὑπερβάλλουσα. *(καὶ)*  
35 οὗτοι ἔξις ἔστιν. έτι δὲ εἰρηται καὶ ὑπὸ τίνων γίνεται. καὶ οὗτοι δέ τοι ἐνερ-  
γειῶν καὶ πράξεων γίνεται. ταύτας πράττουσαν μετὰ τὸ κτήσασθαι τὴν ἀρε-  
τήν. ἐδείχθη δὲ οὗτοι καὶ ἐφ' ἡμῖν ἔστι καὶ ἔκούσιας. οὐν δὲ ἡγεόν. οὗτοι  
οὐχ ὅμοιοις ἔστιν ἔκούσιοι η πράξεις καὶ η ἔξις (καὶ γάρ ἐδείχθη | καὶ  
ἀμφω ἔκούσια εἶναι). τὰς μὲν οὖν πράξεις ποιοῦμεν γνώσκοντες κατὰ μέρους.

καὶ διὰ τὸν τοῦτο κύριον ἐσμεν καθάπειροι αὐτῶν ποιήσαι οὐ μὴ ποιήσαι ἀπὸ ἀργῆς αὐτῶν μέχρι τέλους· καὶ εἰσιν ἔκοπτοι κυρίως· ἡ δὲ ἔξις οὐ γνώσκεται παντελῶς. γνώριμος γάρ η ἔξις οὐδὲ ἐστιν ὅλη ἀλλὰ τὰς πρᾶξεις ἔξις ἢν γίνεται· τὰς μὲν γάρ πράξεις σφόδρα γνώσκομεν οἵτεν τὴν  
 5 οἱ ἔξιν λαμβάνομεν, τὴν δὲ ἔξιν οὐκέτι· καθάπειροι καὶ ἐπὶ τῶν ἀριθμοτάτων γίνεται· τὴν μὲν γάρ διαιτῶν γνώσκοντες αἱρούμεθα. η δὲ ἀρρωτάτια λεληθότως ἐπανολουθεῖ. λέγεται τοῖνυν η ἔξις ἔκοπτοις διὰ τὸ τὰς ἐνεργείας 10 ἔξις ὃν γίνεται ἔκοπτοις εἰναι· ταῦτας γάρ οὐντάν την μὴ ποιήσαι. δεῖ δὲ γῆρη καὶ περὶ τῶν ἔξιν πατὰ μέρους οὐτεξελθεῖν. τίς τέ ἐστιν ἔκάτητη καὶ 15 περὶ ποιὰ πάλιη τῆς ψυχῆς καὶ πᾶς γίνεται· ἀμμα δὲ ἀπὸ τούτων δηλου ἐσται καὶ πόσαι εἰσί· καὶ πρῶτον περὶ τῆς ἀνδρείας οὐαὶκήρυξθεῖται. οὗτοι μὲν οὖν περὶ φύσους καὶ θάρρου ἐστιν καὶ οὐτι μετανήσκεται τούτων ἐστὶν ὑπερβάλλουσα μὲν τὴν δειλίαν. ἐλλείπουσα δὲ τῆς θραυστηροῦ. διὰ τῶν προειρημένων ἐφάνη· ὥραίσον δέ. τίσιν ὀντίκειται. οὐ μὲν οὖν φύσις πρὸς τὰ 20 φυτερά λέγεται καὶ τούτως ὀντίκειται. φυτερά δέ εἰσι κατόλιποι πάντα τὰ δοκοῦντα κακά· διὸ καὶ τὸν φύσιον ὥριζόμενοι φασιν εἰναι προσδοκίαν κακοῦ. φυτούμεθα οὖν πάντα τὰ κακά. οἷον ἀδοξίαν πενίαν νόσουν ἀφιειάν θάνατον· η δὲ ἀνδρεία οὐ τούτως πάσιν ὀντίκειται· οὐ γάρ περὶ πάντα (δοκεῖ) οὐ ἀνδρείας εἰναι. φυτεῖται γάρ οὐ ἀνδρείας. οὐ δεῖ 25 φυτεῖσθαι· οὐ πάντα δὲ ταῦτα δέσιν μὴ φυτεῖσθαι διλλέ ἔντα. οὖν ἀδοξίαν 95 φυτεῖσθαι μὲν καλόν. μὴ φυτεῖσθαι δὲ αἰσχρόν. τὸ μὲν γάρ αἰλημονός ἐστιν ἀνθρώπου, τὸ δὲ ἀναισχύντου· εἰ καὶ ἀνδρείος οὐ τοιοῦτος καλεῖται κατὰ μεταφοράν, οὗτοι ἔχει τι τὸν ἀνδρείου, τὸ μὴ πάντα φυτεῖσθαι δηλούνται· ἄφοβος γάρ τις ἐστι καὶ οὐ ἀνδρείος. πενίαν δὲ καὶ νόσους τῶν 30 φυτεῖσθαι· οὐ πάντα δέσια μὴ ἀφ' ζυμῶν αὐτῶν ζυμβάνουσιν η διὰ κακίαν. ὕσπερ δὲ οὐ μὴ φυτούμενος οὐ δέσιν φυτεῖσθαι οὐκ ἐστιν ἀνδρείος. εἰ μὴ κατὰ μεταφοράν, οὕτως οὐδὲ οὐ μὴ φυτούμενος οὐ μὴ δεῖ φυτεῖσθαι, ἀνδρείος ἐστιν. ἀλλὰ καὶ οὐαὶκήτα μόνον λέγεται ἀνδρείος· καὶ γάρ πολλοὶ ταῦτα μὴ φυτούμενοι ἀλλὰ ἐλευθέροι οὔτες καὶ 35 πρὸς γρηγοράτων ἀποβολὴν εὑθυντες δειλοί εἰσιν ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις. ῥεσπερ δὲ οὐ φυτούμενος οὐ δεῖ μὴ φυτεῖσθαι οὐκ ἐστιν ἀνδρείος. οὕτως οὐδὲ οὐ μὴ φυτούμενος οὐ δεῖ φυτεῖσθαι ἀνδρείος ἐστιν. οἷον τὴν περὶ παῖδας η γυναικαῖσι οὐδεὶς οὐ μὲν φυτούμενος οὐκ ἔστι δειλός, οὐ δὲ μὴ φυτούμενος οὐκ ἔστιν ἀνδρείος· η εὖν τις μέλλων μαστιγοῦσθαι οὐ φυτεῖται 40 ἀλλὰ θαρροῦ· οὐδεὶς γάρ οὐ δεῖ φυτεῖσθαι μὴ φυτούμενοι οὐκ εἰσιν ἀνδρεῖοι. ἐστι τοῖνυν ἀνδρείος· οὐ τὰ μέγιστα μὲν τὸν δεινὸν μὴ φυτούμενος· οὐδεὶς γάρ καρτερικῶτερος τοῦ ἀνδρείου· οὐκ ἀεὶ δὲ ὄμοιος· τινὰ γάρ τῶν δεινῶν διὰ τὸν τρόπον καθέλλει διαφέρονται φυτερά εἰσι καὶ τῷ ἀνδρείῳ. οἷον οὐδάνατος μὲν οὐκεῖ εἰναι τὸ ἔσγατον τῶν κακῶν, οὗτοι πέρας ἐστὶ τοῦ βίου 45 καὶ οὐ δυνατὸν τῷ τελευτῇ η ἀγαθὸν η κακὸν γενέσθαι· καὶ τούτου ἔνεκα δοκεῖ μέριστον εἰναι δεινὸν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς φαύλοις. ἀλλ' οὐ 96

μὲν ἀπὸ αἰσχυρῶν γινόμενος αἰτιῶν φοβερός ἐστι τῷ ἀνδρείῳ, ὁ δὲ ἀπὸ τῶν ἀρίστων, οἵτις ἐστιν ὁ ἐν πολέμῳ συμβαίνων. οὐκέτι. ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀγαπητός ἐστιν· ὁ δὲ ἐν νόσῳ ἢ ἐν θάλαττῃ θάνατος, καθίστων μὲν οὐκ ἐπῆλθε κατὰ σεμνοῦ τινος. φοβερὸς ἐσται τῷ ἀνδρείᾳ, καθίστων δὲ λοιπὸν πηρός ἐστιν, οὐδαμῶς. ὅστε λέγοιτο ἂν ἀνδρεῖος ὁ περὶ τὸν καλὸν θάνατον ἢ τὸν μὴ αἰσχυρὸν ἀδεῖς, καὶ διὰ θάνατον ἐπιφέρει αἰτιοδίως ἐπεργάμενα, οἵτις εἰσὶ τὰ ἐν τῷ πολέμῳ. ὁ γάρ τὰ αἰφνιδίως ἐπεργάμενα δεινὰ καρτερῶν ἀπόδειξιν ἔναργη παρέχεται τοῦ πρὸς ζεῖν ἀνδρείας ἐληγα- 10 κέναι. κυρίως δὲ ἀνδρεῖος ὁ τὸν ἄριστον θάνατον καρτερῶν· ὅσπερ καὶ 10 ἐπὶ τῶν τιμῶν ἔχει· τῶν μὲν γάρ παρὰ τοῖς τυράννοις τιμῶν ὡς οὐδὲν διστονίαν οὐδὲ βέβαιον ὁ ἀνδρεῖος καταφρονήσει, τῶν δὲ ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς εὐνομουμέναις ως ἐννόμιων καὶ δικαιών οὐκέτι. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ θαλάτται πρὸς τὸν θάνατον ἀδεῖς, ἀλλ' οὐχ ὑμοίως τῷ ἀνδρείῳ· οἱ μὲν γάρ διοκοῦσι καρτερεῖν διὰ τὸ καθάπτεις ἀπεγνωκέναι τὴν σωτηρίαν, οἱ δὲ 15 διὰ τὴν ἐμπειρίαν ἐλπίζοντες περιμενέσθαι τῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης κακῶν. ἐπεὶ οὐδὲ δινατὸν κυρίως ἐν τοῖς τοιωτοῖς ἀνδρίζεσθαι ἀνδρίζεται γάρ 20 τις ἐν οἷς χρεία τόνου τινὸς καὶ ὅρμης ἢ ὁ θάνατος σεμνός ἐστιν· ἐν κλι- δωνι δὲ ἢ ἐν νόσῳ τὰ τοιαῦτα γάρων οὐκ ἔχει· οὔτε γάρ ὁ θάνατος ἀγα- θοῦ τινός ἐστιν αἴτιος οὔτε ὄρμη τινὶ γράμμα καὶ ἀλκῇ πρὸς αὐτόν. 20 ἔτι τοίνυν ὁ ἀνδρεῖος περὶ τὰ φοβερὰ οὐχ ὑμοίως ἔχει. εἰσὶ γάρ ἀλλα ἀλλοις φοβερώτερα· οἱ μὲν γάρ τὴν τῶν γρηγμάτων ἀποβολὴν μάλιστα φο- βισύνται, οὗτοι φιλογράφατοι, οἱ δὲ τὴν ἀδοξίαν, οὗτοι δόξης μάλιστα τῶν 97 ἀλλων ἐρῶσιν, καὶ τὰ ἀλλα ὑμοίως (ἄτινα οἱ μὲν σφόδρα φοβισύνται, οἱ δὲ ἔλαττον, οἱ δὲ οὐδαμῶς). εἰσὶ δέ τινα, οἱ οὐδεὶς ἐστιν ἀνθρώπων, οἱ οὐδ φοβεῖται, οἵτις ἐστι τὰ ὑπὲρ ἀνθρωπῶν κακά, οἵτινα σκηπτεῖ καὶ σεισμοὺς καὶ θαλάσσης ἐκδρομαί· ταῦτα γάρ πᾶσι τοῖς οὐν ἔχουσι φοβερά. ταῦτα καὶ ὁ ἀνδρεῖος φοβεῖται μέν, ὡς δεῖ δέ, καὶ καθὼς ὁ λόγος προστάττει, καὶ τοῦ καλοῦ ἔνεκα· τοῦτο γάρ τέλος ὁ σπουδαῖς ποιεῖται τῶν ιδίων παθῶν καὶ τῶν πράξεων καὶ διὰ τοῦτο πᾶσα ἀρετή· καὶ ταῦτα δὲ οὐχ ὑμοίως 10 30 πᾶσιν εἰσὶ φοβερά, ἀλλὰ τοῖς μὲν μᾶλλον, τοῖς δὲ ἡττον. ὅσπερ καὶ τὰ κατὰ ἀνθρώπων, ἀπερ οὐ πᾶσιν εἰσὶ φοβερά, οἵτινα πενία καὶ ἀδοξία καὶ τὰ τοιαῦτα, ἄτινα καὶ ὁ σπουδαῖς, οἵτε δεῖ, φοβηθήσεται, καθὼς εἰρηται, καὶ ὡς δεῖ. ὁ γάρ φαῦλος διὰ τοῦτο ἀμφατάνει, οἵτι οὐ φοβεῖται καθὼς δεῖ ἢ οἵτε δεῖ ἢ ἔνθα δεῖ· ὑμοίως δὲ καὶ θαρρῶν οὐ κατὰ τὸν προσήκοντα 35 τρόπον καὶ γρόνον θαρρεῖ. ὁ μὲν οὖν θαρρῶν ἢ φοβηθύμενος οὐ καὶ οὐ 40 ἔνεκα καὶ οὔτε προσήκει θαρρεῖν καὶ φοβεῖσθαι, ἀνδρεῖος· κατὰ τὸ εἰκὸς γάρ θαρρεῖ καὶ φοβεῖται καὶ ὅσπερ ὁ λόγος τῆς ἀνδρείας ἔχει. τοῦτο γάρ τέλος ἐστὶ πᾶσης ἐνεργείας τῆς κατὰ ἀρετήν, τὸ κατὰ τὸν λόγον τῆς 45 ἔξεως γίνεσθαι. οἵτιναί καὶ κατὰ δικαιοσύνην πράξεις τέλος ἔχουσι τὸ κατὰ τὸν λόγον τῆς ἔξεως τῆς ἀνδρείας. τέλος μὲν γάρ ἀπάσης πράξεως

7 ἐπεργάμενα h: ἐπεργομένῳ  
(ante καὶ) om. h

17 οὐ om. h

19 καὶ ἀλκῇ γράμμεθα h

26 ταῦτα

τὸ καλὸν· καὶ λόγος δὲ τῷ ἀνδρείῳ ὁ τῆς ἀνδρείας λόγος καὶ τῷ δικαίῳ ὁ τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὅμοίως. τοῦτο γάρ ἔστιν ὁ λόγος 98 τῶν πράξεων, τὸ κατὰ τὴν θέσιν γένεσθαι· ἔρος γάρ ἔστιν ἐκάστῳ τὸ τέλος αὐτῶν· ὁ μὲν οὖν ἀνδρεῖος ἐν τῷ δέοντι καὶ τῷ προσήκουντι ἔστηκε· τῶν δὲ δὲ ὑπερβαλλόντων ὁ μὲν τῷ φιλίᾳ στέψασθαι ὑπερβάλλων, ἀνόρθωσις· εἰρηγηται δὲ ἡμῖν ἐν τοῖς πρότερον, οἵτινες πολλά ἔστιν ἀνόρθωσις· καλοῦσθο δὲ ἀν τὸ τοιοῦτο ματινόμενος η̄ ἀνάληγητος. εἰ μηδὲν φιλίατο, μήτε σεισμὸν μήτε κύματα, καθάπερ φασὶ τοὺς Κελτούς· ὁ δὲ τῷ Θαρρεῖν ὑπερβάλλων περὶ τὰ φιλερὰ θρασύς, δοκεῖ δὲ 10 καὶ ἀλαζόνη εἶναι ὁ θρασύς καὶ προσποιητικής εἶναι ἀνδρείας· 10 γρηγοριζεται γάρ ἀνδρεῖος εἶναι· ὡς γάρ ἔκεινος περὶ τὰ φιλερὰ ἔχει. οὕτως ὁ θρασύς βαύλεται φαίνεσθαι· ἐν οἷς οὖν δύναται· μιμεῖται· διὸ καὶ εἰσιν οἱ πολλοὶ αὐτῶν θρασύδειλοι· ἐν τούτοις γάρ θρασυνόμενοι· τὰ φιλερὰ οὐδὲ ὑπομένουσιν. ὁ δὲ τῷ φιλίᾳ στέψαι 15 ὑπερβάλλων δειλός, οἵτινες μηδὲν φιλεῖται καὶ οὐκ ὡς δεῖ· ἐλλείπει δὲ καὶ τῷ Θαρρεῖν. ὑπερβάλλει δὲ ἐν ταῖς λόγοις, καὶ δύσελπίς τίς ἔστιν ὁ δειλός· πάντα γάρ φιλεῖται· ὁ δὲ ἀνδρεῖος ἐναντίος· εἴη πεις γάρ ἔστι· τὸ γάρ θαρρεῖν ἀπὸ τοῦ τὰ γρηγορήλα ἐλπίζειν γίνεται· περὶ τὰ 20 αὐτὰ μὲν οὖν καὶ ὁ δειλός καὶ ὁ θρασύς ἔστι καὶ ὁ ἀνδρεῖος· εἰσὶ γάρ 20 περὶ τὰ φιλερὰ καὶ θαρραλέα, ἀλλὰ οὐδὲ ὅμοιοι· διαφέρουσι γάρ ἔχουσι πρὸς αὐτά· οἱ μὲν γάρ ὑπερβάλλουσι καὶ ἐλλείπουσιν. ὁ δὲ μέσως ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ δέοντος ἵσταται· καὶ οἱ μὲν θρασεῖς προπετεῖς καὶ πρὸ τῶν κινδύνων ὅρμῶντες, καὶ σφόδρα βουλόμενοι τὰ δεινά· ἐν αὐτοῖς δὲ γενόμενοι ἀποπρόσθιν, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι τούτωντίν ἐν αὐτοῖς μὲν τοῖς ἕρ· 99 25 γρις δέξεται, πρότερον δὲ ζησυγένον ἄγεινται· καθάπερ οὖν εἰρηγηται· η̄ ἀνδρεία μεσότης ἔστι περὶ θαρραλέα καὶ φιλερά, καθὼς δεῖ· καὶ οἵτι καλὸν αἴρεται καὶ ὑπομένει καὶ οἵτι μηδὲν αἴρεται καὶ ὑπομένει αἰσχρόν. τὸ δὲ ἀποπληγήσκειν βουλητήρων διὰ πενίαν η̄ διὰ ἔρωτα οὐκ ἔστιν ἀνδρείας ἀλλὰ μᾶλλον δειλίας· τὸ γάρ φεύγειν τὰ ἐπίπονα μαλακά· 30 κίνας καὶ γαυνότητας, οὐ γάρ αἴρεται τις τὸν τοιοῦτον θάνατον οἵτι καλός. ἀλλὰ οἵτι ἀπαλλαγή ἔστι κακοῦ· οὐ φέρειν οὐ δύναται· τὸ δὲ οὕτως ἔχειν δειλίας. η̄ μὲν οὖν ἀνδρεία τοιοῦτον τι.

10

Περὶ ἀνδρείας. κεφ. η̄.

Λέγονται δὲ καὶ ἔτεραι ἀνδρεῖαι κατὰ πέντε τρόπους. πρώτη 35 η̄ πολιτική, καθ' οὓς οἱ πολῖται διὰ τὰ ἐκ τῶν νόμων ἐπιτίμια καὶ τὰ δινείδη καὶ διὰ τὰς τιμάς ὑπομένουσι τοὺς ὑπὲρ τῆς πόλεως κινδύνους. καὶ δοκοῦσιν ἀνδρείητατοι εἶναι, παρ' οἷς οἱ δειλοὶ ἀπικονοῦσι. οἱ

7. 8 φιλίᾳ h: φιλέτῳ B 8 μήτε κύματα B et Arist. cod. K: μήτε τὰ κύματα Arist. vulg. 17 ἐναντίος B et Arist. cod. M̄NbO: ἐναντίως Arist. vulg.  
33 et p. 58, 17 εἴτι περὶ ἀνδρείας h

ὅτε ἀνδρεῖσι τὸν τίτανον, οὗτος καὶ Ὁμηρος ἐν τοῖς ποιήμασι φέρει· οἶνος  
τὸν Διομήδη καὶ τὸν Ἐκτορα·

Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἔλεγχείην ἀναθήσει·

20

καὶ Διομήδης.

5 "Ἐκτορ γάρ ποτε φέρει ἐνὶ Τρώεσσ' ἀγηρεύων,  
Τυδείδης ὥπ' ἔμετο.

ἔστις δὲ αὕτη ἡ ἀνδρεία τῇ πρότερον εἰρημένῃ. ὅτι κατάπερ ἐκείνη τοῦ  
καλοῦ ἔνεκα, οὗτοι καὶ αὕτη διὰ τινα γίνεται ἀρετήν. διὰ τὴν αὐτὸν γάρ  
καὶ τὴν τοῦ καλοῦ ὄρεξιν καὶ διὰ τὴν φυγῆν τοῦ ὀνειδοῦς, αἰσχρόδηντος, 100  
10 οἱ πολιτεῖαι ἀνδρίζονται· αἰδούμενοι γάρ τοὺς νόμους καὶ τιμῆς ὀφεγγόμενοι  
τοὺς κινδύνους ὑπομένουσι. δευτέρᾳ δὲ ἀνδρείᾳ, καὶ δὴ ἀνδρίζονται οἱ  
ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀναγκαζόμενοι τοὺς πόνους καρτερεῖν, καὶ πρὸς τοὺς  
κινδύνους ἀνδρείας ἔχειν. γείρων δὲ αὕτη τῆς πολιτικῆς, διὰ διὰ φόβου  
καὶ οὐ δὲ ἔρωτα ἀγαθοῦ γίνεται καὶ οὐ κατ' αὐτὴν ἀνδρίζόμενοι οὐ τὸ  
15 αἰσχρὸν ἀλλὰ τὸ λυπηρὸν φεύγουσιν. ἀναγκαζόντοι γάρ οἱ κύριοι,  
ῶσπερ ὁ Ἐκτορ

δην δέ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε μάχης πιώσσοντα νοήσω,

10

οὐ οἱ ἄρχοις ἔσσεῖται φυγέειν κύνας.

κανὸν μὴ παρθοῖ δὲ οἱ στρατηγοὶ τῇ παρατάξει καὶ ἀναγκάζωσι τοὺς στρα-  
20 τιώτας τοὺς κινδύνους καρτερεῖν, ἀλλὰ φόβον αὐτοῖς ἐνθέντες, διὸ τὸν πολι-  
τεύσις ἐτύπτησαν λιπόντας τὴν τάξιν, τὸ αὐτὸν ἀρῶσι· καὶ οὗτοι δὲ ἀνάγκην  
ἀνδρεῖον δικοῦσιν εἰναι· δεῖ δὲ οὐ δὲ ανάγκην αἱρεῖσθαι τὴν ἀνδρείαν ἀλλ᾽  
ὅτι καλόν. δοκεῖ δὲ καὶ ἡ περὶ τὰ καθ' ἔκαστα ἐμπειρία ἀνδρεία εἰναι.  
διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σωκράτης τὴν ἀνδρείαν ἐπιστήμην ἐνόμισεν εἰναι. ἀλλοι 25  
μὲν οὖν ἐν ἀλλοις ἐπιστήμονες ὄντες ἀνδρεῖοι ἀν περὶ ταῦτα καλοῦντο· ἐν  
δὲ τοῖς πολεμικοῖς οἱ στρατιῶται. δοκεῖ γάρ εἰναι τινα ἐν τῷ πολέμῳ  
κενά, ἢ μάλιστα συνεωράκασιν οὔτοι, καὶ τῶν ἀλλων μὴ εἰδότων οἵς.  
συμπλέκονται, αὐτοὶ ἀνδρεῖοι δικοῦσιν. ἐκ γὰρ τῆς ἐμπειρίας ταῦτης δύ-  
νανται ποιῆσαι τοὺς ἀντιπάλους κακῶς καὶ μηδὲν παθεῖν ὑπ' ἐκείνων, καὶ  
30 φυλάξασθαι μὲν τὰ βέλη καὶ τὰ δόρατα, πατάξαι δὲ αὐτοὺς εὐχερῶς διὰ  
τὸ | δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς ὅπλοις καλῶς καὶ τοιαῦτα ἔχειν τὰ ὅπλα, 101  
ὅποια ἄν γένοιτο ἐπιτίθεσι καὶ πρὸς τὸ πατάξαι τοὺς ἀντιπάλους καὶ πρὸς  
τὸ μηδὲν παθεῖν δεινὸν ὑπ' ἐκείνων μάχονται γοῦν ὕσπερ ὠπλισμένοι  
ἀνόπλοις. καὶ γάρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀγῶσιν οὐχ οἱ ἀνδρείοτατοι  
35 μαχιμώτατοι εἰσιν ἀλλ᾽ οἱ μάλιστα ἴσχυοντες καὶ τὰ σώματα  
ἄριστα ἔχοντες καὶ τὴν ἐμπειρίαν ἀριστοί. δειλοὶ δὲ γίνονται οἱ τοιοῦτοι,  
ὅταν ὑπερβάλλῃ ὁ κίνδυνος καὶ λείπωνται τοῖς πλήθεσι καὶ ταῖς  
παρασκευαῖς· πρῶτοι γάρ οἱ ἐμπειροὶ φεύγουσιν. οἱ δὲ ἀνδρίζο- 40  
μενοι κατὰ τὰ πολιτικὰ μένοντες ὀπούνησκουσιν, ὕσπερ καπὶ τῷ Ἐρμαίῳ

3 Homer. Il. X 100

5 Homer. Il. Θ 148

τρώεσσ' h: τρώεσιν B

17 z' h:

καν B πειθαρίσσαται h: πιθαρίσσαται B

17 Homer. Il. B 391, 393

18 ἔσσεῖται h:

34 γάρ om. h

37 λείπωνται h: λείπονται B

συνέβη. οἱ μὲν γάρ παρατετάμενοι στρατιώται ἔχουσιν, αἰσθήμενοι τὸν κινδύνου μείζονος, οἱ δὲ πολίται μείναντες ἀπέθανον· οἱ γάρ θάνατος αὐτοῖς αἴρετωτερος ἐδόκει τῆς σωτηρίας ταῦτα· οἱ δὲ στρατιώται ἡγρίζονται μέν, οἰκύεντοι κρείττους εἶναι· καὶ πλείους τῶν ἀντιπάλων· ἐπεὶ δὲ ἔγινον 5 ἑλάττονες οἵτες καὶ γείρονες, ἔφυγον, τὸν θάνατον ράλλον φοβηθείστες ἢ τὸ αἰσχρόν. οἱ δὲ ἀνδρεῖοι οὐ τοιοῦτοι. λέγεται δὲ ἀνδρεία καὶ οἱ θυμὸς παρὰ τισι· καὶ ἀνδρεῖοι καλοῦνται, κατάπερ τὰ θηρία, ἐπὶ τοὺς 20 τρόποσαντας φερόμενοι, ἦτι καὶ οἱ ἀνδρεῖοι θυμοτειδεῖς. οἱ γάρ θυμὸς ὄρμητικὸν ἐστι πρὸς τὰς κινδύνους· ὅτεν καὶ Ὁμηρός φησι·

10 σθένος ἔμβαλε θυμῷ

καὶ

μένος (καὶ) θυμὸν ἔγειρε

καὶ .

ὄριμὸς δὲ ἀνὰ ρῖνας μένος

15 καὶ

ἔξεσεν αἷμα.

πάντα γάρ τὰ τοιαῦτα ἔσικε σημαίνειν τὴν τοῦ θυμοῦ ἔγερσιν 102 καὶ ὄρμήν. οἱ μὲν οὖν ἀνδρεῖοι καλοῦς τινος ἔνεκα πάντα ποιεῖ. λέγεται δὲ ὑπὸ τοῦ θυμοῦ οὐδὲμιν, ἀλλὰ γρῆται τούτῳ συνεργῷ κατάπερ ὄργανον. 20 οἱ δὲ λεγόμενοι ἀνδρεῖοι διὰ τὴν ὄρμην τοῦ θυμοῦ οὐ διὰ τὸ καλὸν πράτησιν ἀλλὰ διὰ λύπην. ὥσπερ τὰ θηρία διὰ τὸ πληγῆναι ἢ διὰ τὸ φοβεῖσθαι, οὐ γρώμενα τῷ θυμῷ ἀλλ᾽ ὑπὸ αὐτοῦ μᾶλλον ἀγόμενα· οὕτως, πρὶν πληγῆναι ἢ φοβηθῆναι, οὐδὲμιν ἐπιεῖσκονται ὄρμήν· ἐπεὶ καὶ τὰ θηρία, ἐὰν ἐν ὅλῃ ἢ ἢ ἐν ἔξει, οὐ προσέργονται οὐδὲς ὄρμασιν. οὐκ ἔστι 25 τοῖν τοῦν ἀνδρεῖος ἢ διὸ ἀλγηδόνα ἢ θυμοῦ κινδύνους ἢ σᾶλου τινὸς πάθους πρὸς τὸν κινδύνον ὄρμην, καὶ μηδὲν τῶν δεινῶν προσφρόμενος, ἐπεὶ οὕτω γε κἄν οἱ οἴνοι ἀνδρεῖοι καλοῦντο δικαίως πεινῶντες· τυπτόμενοι γάρ οὐκ ἀφίστανται τῆς νομῆς· καὶ οἱ μοιχοὶ δὲ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τολμηρὰ ποιεῖσθαι ἀλλ᾽ οὐκ εἰς τὸν ἀνδρεῖον οὔτε οἱ οἴνοι οὔτε ἀν- 30 θρωποι οἱ διὸ ἀλγηδόνος ἢ θυμοῦ ἢ σᾶλου τινὸς πάθους ἐξελαυνόμενοι πρὸς τὸν κινδύνον. η δὲ φυσικωτάτη καὶ η κυρίως ἀνδρεία ἔκεινη ἔστιν. ζταν κινάριθμα μὲν διὰ τοῦ θυμοῦ, μετὰ προαιρέσεως δὲ καὶ ἔνεκα τοῦ 20 ἀγαθοῦ. οἱ δὲ διὰ τὰ προειρημένα ὄργηςμενοι οὐκ ἀνδρεῖοι εἰσιν ἀλλὰ μάχαιροι· οὐ γάρ διὰ τὸ καλὸν ὄρμασι καὶ ὄργησινται ἀλλὰ διὰ τὸ 35 πάθος· καὶ οὐχ ὡς δέοντας διὰ τὸν ἀπαιτεῖ λόγον, ἀλλ᾽ ὡς διὰ κινήσεις τὸ πάθος. δοκοῦσι δὲ καὶ οἱ εὐέλπιδες πάντες ἀνδρεῖοι εἶναι, οὐκ εἰσὶ δὲ πάντες. δυνατὸν γάρ εὐέλπιδας εἶναι οὐ διὰ τὸ μὴ φοβεῖσθαι τὰ λυπηρὰ τὸν ἀγάθον ἔνεκα ἀλλὰ διὰ τὸ πολλάκις καὶ πολλοὺς νενικηκέναι καὶ διὰ τοῦτο | θαρρεῖν, ὡς οὐ περιπεσοῦνται τοῖς κακοῖς· δο- 103

3 ἡγρίζονται h: ἡγρίζονται B 4 ἔγνων B: ἔώρων h 10 ἔμβαλε h de Homericis cf. Bonitz Ind. Arist. p. 507<sup>b</sup>49 sqq.

h: ἀγάθον B 24 προσέργονται B et Arist. Lb: προσέργονται h et Arist. vulg.

37 εὐέλπιδας B: εὐέλπιδες h

κοῦσι οὐκ ἀνδρεῖσι οὐδὲ τὸ ἐπικέναι τοῖς ἀνδρεῖσις κατὰ τὸ θαρρεῖν. ἀλλὰ  
οἱ μὲν ἀνδρεῖσι οἱ θαρροῦσι οὐδὲ τὰ προσιεργμένα. οὐτοὶ δὲ διὰ τὸ οἰεσθαι  
μηδὲν πείσεσθαι λυπηρόν. οὗτοι οὐκ οἱ μεθυσακόμενοι εἰδέποιές εἰσιν,  
οἵτινται πάντα αὐτοῖς καὶ ἡδονὴν ἀπαντήσειν. οὐδὲ τούτοις καὶ ἐπειδὴν  
ἡ ἐναντίαις ἐντύχωσι τῶν προσδοκαμένων, ἀποπῆδοσιν· οὐ δὲ ἀνδρεῖος ἐργάζ-  
μενα καὶ φαινόμενα τὰ λυπηρὰ ὑπομένει. οὗτοι ἀγαθοὶ ἔστιν ὑπομένειν τὴν  
αἰτίαν τὸ μὴ ὑπομένειν. οὐδὲ τούτοις καὶ ἐν τοῖς ἀνδρεῖσις ἐκεῖνος μᾶλλον 10  
ἀνδρεῖος ἔστιν. οἵτις ἐν τοῖς αἰτίαις ἀτέργακος καὶ ἄφοβός ἔστιν τῷ εἰν τοῖς  
σφράγεσ προσδήλωτις καὶ πρὸ διφθαλίου οὐσιν· οὐ μὲν γάρ προτιμώσκων τὰ  
λυπηρὰ λογισμῷ καὶ κρίσει προπαρασκευασάμενος ὑπομείνειν δύναται, οὐ δὲ μὴ  
προτιμώσκων. εἰτα ἐπιόντα ὑπομένων, μᾶλλον ἔστιν εἰς ἔξιν ἀνδρεῖας ἐλιμών.  
λέγονται δὲ ἀνδρεῖοι καὶ οἱ δὲ ἀγρυπνοι τῶν ἀπαντηρόντων κακῶν εἰς τοὺς  
κινδύνους ὑρμῶντες. καὶ σχεδὸν τῶν εὐελπιῶν οὐδὲν διαφέρουσι. πλὴν  
ὅσον οἱ μὲν εὐέλπιες ὑπομένουσι τὰ δεινὰ γρούν τινά. οἱ δὲ ἀγρυπνοί τες,  
15 ἐπειδὴν γνῶσι. φεύγουσιν· ὥσπερ οἱ Ἀργεῖοι ἔπαθον περιπεσόντες  
τοῖς Λάκωσιν ώς Στικυνθίοις.

Περὶ ἀνδρείας, οὗτοι οἱ ἀνδρεῖοι περὶ τὰ φοβερὰ καὶ λυπηρὰ ἔστι  
μᾶλλον τῷ περὶ τὰ θαρραλέα καὶ ἡδέα. κεφ. Η'.

Τίνες μὲν οὖν οἱ ἀληθιῶς ἀνδρεῖοι καὶ τίνες οἱ δοκοῦντες εἴρηνται.  
20 οἱ περὶ θάρροντας καὶ φόβους ἔστιν η̄ ἀνδρεῖα οὐχ ὅμοίως περὶ ἀμφω  
ἔστιν. ἀλλὰ μᾶλλον περὶ τὰ φοβερά. οὐ γάρ περὶ τὰ φοβερά ἀλλά 104  
ραχοὺς μᾶλλον ἀνδρεῖος ἔστιν τῷ οὐ περὶ τὰ θαρραλέα. φεύγοντας γάρ οἱ  
ἀγρύπνοι οὐτοῖς τῷ γάρ ὑπομείναι λύπην γνωσπότερον ἔστιν τῷ τῶν  
ἡδέων ἀπέγεισθαι. διὰ τούτοις καὶ λυπηρὸν τῇ ἀνδρείᾳ, οὗτοι ἀνδρεῖοι εἰσιν  
25 οἱ τὰ λυπηρὰ ὑπομένοντες τούτου δὲ καὶ ἡδονή (τὸ γάρ τέλος ἡδού). ἀλλὰ ὅμως  
ὑπὸ τῶν λυπηρῶν οἱς πολακίει καὶ ταῦτην ἀφανίζειται συμβαίνει. καθάπερ  
καὶ ἐπὶ τῶν γυμνικῶν σχήμων ἔχει· τοῖς γάρ πόνταις τὸ μὲν τέλος 10  
ἡδού (στέφανος γάρ καὶ τιμᾶ). τὸ δὲ τύπτεσθαι ἀλγεινόν (σάρκινοι  
γάρ). τοῖς δὲ τοιούτοις λυπηρῶν πᾶς πόνος. οὗτοι τοινυν τὰ μὲν λυπηρὰ  
μεγάλα, τὸ δὲ ἡδὸν μικρόν, οὐδὲν ἡδὸν δοκοῦσιν ἔχειν· τοιοῦτον δῆτι καὶ  
ἐπὶ τῶν ἀνδρείων συμβαίνει. οὐ μὲν γάρ θάνατος καὶ τὰ τραύματα λυπηρά  
ἔστιν αὐτοῖς καὶ διὰ τούτοις καὶ ἀκούσια· ὑπομένουσι δὲ αὐτά, οὗτοι κακὸν τὸ  
ὑπομένειν τῇ οἵτινοι μηδέν μακρόν, οὐδὲν ἡδονήν τοιοῦτον δοκοῦσιν,  
35 οἵτοντος δὲ εἰς ἀγρυπνοῖς καὶ ἀνδρεῖοι καὶ εὐδαίμονες καὶ πᾶσαν μετελθόντες  
ἀρετήν· τοῖς γάρ τοιούτοις μᾶλιστα οἱ θάνατοι λυπηροί, οὗτοι τὸ ζῆν πολλοῦ  
τινας δέξιν τῷ διὰ τὸ ἀριστεῖται ζῆν καὶ οὐς προστήκεν ἀνθρώπῳ, καὶ οὐ θά- 20  
νατος αὐτοὺς πολλῶν ἀποστερήσει τῶν ἀγαθῶν. διὰ τὸ μέγεθος τοίνυν  
τῶν λυπηρῶν δοκεῖ τὸν ἀνδρεῖον μηδεμίαν ἡδονὴν ἔχειν· τὸ δὲ οὕτως ἀλ-  
40 γεῖν καὶ δάκνεσθαι ὑπὸ τῶν λυπηρῶν οὐδὲν κολεύει ἀνδρεῖον εἶναι. τὸ  
μὲν γάρ ἡττᾶσθαι τῶν λυπηρῶν καὶ ὑποχωρεῖν οὐκ ἀνδρεῖον, τὸ δὲ  
δάκνεσθαι καὶ λυπεῖσθαι οὐκέτι· οἵτον γάρ μᾶλλον λυπεῖται καὶ λυπού-

μενος ὑπομένει διὰ τὸ ἀγαθόν. τοιοῦτον ἀνδρεῖος ἂν εἴη κυρίως. ἐπεὶ 105  
καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀλλαῖς ἀρεταῖς οὐδὲν μία ἐνέργεια μετ' ἡδονῆς ἔστι καὶ  
ἐμαυτήν, ἀλλὰ μόνην. διότι πρὸς τὸ τέλος ἀγαθῶν ἄγει τὸν ἀνδρεῖον  
τῷντα. ἐν δὲ ταῖς στρατιώταις ἵστως οὐκ ἀνάγκη πάσα τὸν ἀκριβῆ τῆς  
ἀνδρείας ὅρον ἵητεν· μᾶλλον δὲ γρηγοριμάτεροι ἂν εἰσιν πρὸς τὸν πόλεμον  
οἱ ἀνδρεῖας μὲν οὐ πάνυ μετέγοντες. τῶν ἀλλων δὲ ἀγαθῶν ἔστερημένοι·  
ἔτουιμάτεροι γάρ οὐτοι πρὸς ταῦς κινδύνους καὶ τὸν βίον μικρῶν ἔνεκα  
κερδῶν προσδιόσασιν. οἱ γάρ κυρίως ἀνδρεῖοι. φρόνιμοι δέντες καὶ τὰ ἄλλα 10  
σπουδαῖοι, γαίρουσι μὲν τῷ βίῳ ἐμαυτῶν ἀγαθῶν ὄντες. προένται δὲ αὐτὸν  
10 οὐ πάνυ ῥάδίως. περὶ μὲν οὖν ἀνδρείας ἴκανῶς εἰρηται· ῥάδιον δὲ ἀπὸ  
τῶν εἰρημένων καὶ ωρισμὸν αὐτῆς ἀποληπνει ὡς ἐν τύπῳ.

### Περὶ σωφροσύνης. κεφ. ι.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ σωφροσύνης λέγομεν· ὅμοιαγῆς γάρ ἔστι  
τρόπον τινὰ τῇ ἀνδρείᾳ, καθίσταν τοῦ ἀλόγου μέρους εἰσὶν ἀμφότεραι. διτ  
15 μὲν οὖν τῇ σωφροσύνῃ μεσότητης ἔστι περὶ ἡδονάς. εἰρηται γάρ·  
περὶ ἡδονᾶς δὲ λέγω. διτ εἰ καὶ περὶ λύπας ἔστιν. ἀλλὰ ἡδονὴν καὶ οὐχ  
ὑμοίως ὡς περὶ τὰς ἡδονᾶς ἔχει· ἐν τούτοις δὲ καὶ τῇ ἀκολαστίᾳ φαί-  
νεται. διτ μὲν οὖν περὶ ἡδονᾶς ἔστιν τῇ σωφροσύνῃ, εἰρηται· γάρ δὲ 20  
ἀφορίσωμεν περὶ ποίας ἔστι τῶν ἡδονῶν. τῶν ἡδονῶν δὲ οὐ μέν εἰσι σω-  
20 ματικαί, αἱ δὲ ψυχικαί. ἐν γάρ φύσιται καὶ φύλομαθείᾳ ἡδοναί εἰσι ψυ-  
χικαί· ἔκάτερος γάρ ὁ τε φύλοτιμος καὶ ὁ φύλομαθῆς ἡδεται ϕ φύλετοι. 106  
μηδὲν πάσχοντος τοῦ σώματος ἀλλὰ μᾶλλον τῆς διανοίας· οἱ δὲ  
περὶ τὰς τοιαύτας ἡδονᾶς οὔτε σωφρονες οὔτε ἀκόλαστοι λέγον-  
ται. ὑμοίως δὲ οὐδὲ οἱ περὶ τὰς ἀλλας δισαι οὐκ εἰσι σωματικαί·  
25 τοὺς γάρ φύλομαθούσι καὶ διηγητικούς καὶ περὶ τὰ τυγχόντα κατα-  
τρίβοντας τὰς ἡμέρας ἀδολέσκους ὀνομάζομεν, ἀκολάστους δὲ οὐδὲν.  
οὐδὲ τοὺς λυπουμένους ἐπὶ γρύμασιν τῇ φύλοις. διτ τῇ τούτους τῇ ἐκείνα  
ζημιωθῶσι. περὶ μὲν οὖν τὰς ψυχικὰς ἡδονὰς οὐκ ἔστιν τῇ σωφροσύνῃ·  
περὶ δὲ τὰς σωματικὰς εἴη ἄν· οὐ περὶ πάσας δὲ οὐδὲ ταύτας. οἱ 10  
30 γάρ γαίρουσι τοῖς ἡδεῖς τῶν ὀρετῶν, οἵοις γρύμασι καὶ σχήμασι  
καὶ γραφῇ. οὔτε σωφρονες οὔτε ἀκόλαστοι λέγονται, οὐδὲ δισαι τοῖς  
ψύχων τινῶν καὶ μελῶν ἐρῶσιν, οὐδὲ δισαι τῶν ἡδέων οὐσιῶν. καίτοι καὶ  
ἐν τούτοις εἰσὶ καὶ μεσότητες καὶ τὸ ὡς δεῖ καὶ οὐπερβολαὶ καὶ ἐλλειψεῖς  
τοῦ δέοντος· ἀλλὰ δισαι οὔτε τοὺς μέσους σωφρονας λέγομεν οὔτε τοὺς  
35 οὐπερβολαῖς τούς μέσους· εἰ δὲ τῶν περὶ τὰς δισας τοὺς μὲν μήλων  
οὐσιῶν ἐρῶντας τῇ ἡδώνῃ τῇ θυματικάτων οὐ λέγομεν ἀκολάστους. ἀλλὰ  
τοὺς μήλων καὶ διψῶν ἀκολάστους κακοῦσιν· ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· 20

13 ταῦτα B ut Arist. cod. Mb: ταῦτην Arist. vulg. λέγομεν B et Arist. codd. Lb N<sup>b</sup>:  
λέγωμεν h et Arist. vulg. 14 ἀμφότεραι B: ἀμφότεροι h 17 ἐν τούτοις Bh ut  
Arist. codd. Lb Mb N<sup>b</sup>: ἐν τοῖς ἀντοῖς Arist. vulg. 26 ἀδολέσκους Bh, ut Arist. cod.  
O<sup>b</sup>: ἀδολέσκας Arist. vulg. 32 καὶ (post καίτοι) om. h

γαίρουσι γάρ τούτοις οἱ ἀκόλαστοι, ὅτι διὰ τούτων ἀνάμνησις γίνεται αὐτοῖς τῶν ἐπιθυμητῶν. ἔδοι δὲ ἂν τις καὶ τοὺς ἀλλούς, ὅταν πεινῶσιν. ἡδομένους τῇ τῶν βρωμάτων ὥσπερ. οἵτε δὲ τοῖς τοιαύταις ὁσμαῖς ἡδομένοι κατὰ συμβεβηκός ἡδονται, ὅτι ἀνάμνησις ἡ αὐτοῖς γίνεται τῶν βρωμάτων καὶ τῆς ἄλλης φλυαρίας, οἵτις ἡδονται οἱ ἀκόλαστοι, οὐκ ἔτι τοίνους μόντε τῷ ἀνθρώπῳ μόντε ἄλλῳ τινὶ ζῷῳ κατὰ τὰς εἰρημένας αἰτιήσεις | ἡδονή, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός. ἡδονᾶς δὲ λέπω. 107 περὶ ἦς ὁ ἀκόλαστος ἔστιν τῇ (ἢ, σάφεων. καὶ γάρ οἱ κύνες, εἰ καὶ γαίρουσι ταῖς ὁσμαῖς τῶν λαγωῶν, ἀλλὰ οὐ διὰ αὐτὰς ἀλλὰ διὰ τὴν βρῶσιν. 10 ἀπὸ γάρ τῆς ὁσμῆς αἰτιήσιν λαμβάνουσες τῆς θήρας διώκουσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ λέων οὐχ ἡδεται τῇ ὁσμῇ τοῦ βιντοῦ τῇ τῇ φωνῇ ἀλλὰ τῇ βρῶσει. ὅτι δὲ ἐγγύς ἔστι, διὰ τῆς φωνῆς γῆσθετο· οὐδὲ γαίρει ὅτι εἰδεῖ τῇ εὑρεν ἔλαχιστον τῇ ἄγριον αἴγα. ἀλλὰ ὅτι βροάν ἔξει. περὶ τὰς ἡδονᾶς τοίνουν, ὃν κοινωνοῦμεν καὶ τοῖς λοιποῖς ζῷοις. τῇ σωφροσύνῃ καὶ τῇ ἀκο- 15 λαστίᾳ ἔστιν· αἱ δέ εἰδον ἀφῆ καὶ γενοῦσι. διὰ τούτοις θηριώδεις τινὲς (καὶ ἀνθραποδώδεις) οἱ ἀκόλαστοι φαίνονται, ὅτι οἵτις ἡδονται τὰ θηρία, περὶ ταῦτα εἰσιν ἀκρατεῖς. τούτων δὲ μᾶλλον τῇ ἀφῇ ἡδονται τῇ τῇ γενοῦσι· μᾶλλον δὲ τῇ γενοῦσι μὲν οὐδὲν μᾶλλον τῇ ἀφῇ μόνον, ὃς γε ἀκόλαστοι οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀλλαῖς ἡδοναῖς ἀλλὰ καὶ ἐν σιτίοις καὶ ἐν ποτοῖς, καὶ 20 τούτοις γάρ οὐχ ως γευστοῖς μόνον γαίρουσι (γεύσεως γάρ ἔστι τὸ κρίναι τοὺς γυμνούς. ὅπερ ποιοῦσι οἱ τοὺς οἰνους δοκιμάζοντες καὶ οἱ τὰ ὄψα ἀρτύοντες) ἀλλὰ μᾶλλον ως ἀπτοῖς. διὰ τούτοις καὶ τις Φιλόξενος ὁ Ἐρό- 25 ἕιος, ὀψοφάγος ὥν, γῆσται τὸν φάρυγγα αὔτους μακρότερον γεράνου γενέσθαι, ως ἡδομένοις τῇ ἀφῇ τῶν ὄψων. κοινοτάτη γάρ ἔστιν τῇ 30 ἀφῇ ἐν πάσαις ταῖς αἰτιήσεσιν· ἐπεὶ καὶ ἀφῇ τινι πάσαι αἱ αἰτιήσεις αἰτιάνονται. περὶ ταύτην δὴ τὴν ἀφήνη τῇ ἀκόλαστία ἔστι· καὶ δέξειν ἀν δικαίως ἐπονείδιστας εἰνοι. ὅτι συμβαίνει ἡμῖν οὐ καθόσιν ἐσμὲν ἀνθρωποι ἀλλὰ καθὸ ξῆφα· τὸ δὲ τοῖς τοιούτοις γαίρειν καὶ τούτων μᾶλιστα ἐφίεσθαι θηριώδεις. καίτοι εἰσὶ καὶ κατὰ τὴν ἀφήνη ἐλευθέρωι ἡδοναί, 108 35 δὲ ὁ ἀκόλαστος ἀφήρηται, οἷον αἱ ἐν τοῖς γυμνασίοις διὰ τρίψεως καὶ θερμασίας γινόμεναι· οὐ γάρ περὶ πάσαν ἀφήνη ὁ ἀκόλαστος· οὐ γάρ περὶ πᾶν τὴν σῶμα, ἀλλὰ περὶ τινα μέρη.

### Περὶ ἐπιθυμίας. κεφ. τα'.

Ἐπεὶ δὲ περὶ ἐπιθυμῶν ἀκόλουθον εἰπεῖν, ῥητέον πυσαχῶς τῇ ἐπιθυμίᾳ. τῇ μὲν οὖν ἔστι κοινὴ καὶ φυσική, τῇ δὲ ίδια καὶ ἐπίθετος. κοινὴ μὲν οὖν ἐπιθυμίᾳ ἔστι τὸ ὀρέγεσθαι τροφῆς ἐγράξῃ τῇ ψηράς, διταν ἐν γρείᾳ τούτων γενώμενα, ίδια δὲ καὶ ἐπίθετος τὸ τοιάδες ὀρέγεσθαι τῇ τοιάδε. 10 τούτοις γάρ οὐκέτι φυσικὴν οὐδὲ κοινόν· οὐ γάρ τῶν αὐτῶν πάντες ὀρέγονται

8 ὁ σάφεων h: σάφεων B  
9 θάτε Mullach  
10 οἱ τὰ B: σίτα h  
11 τοιάδες Arist. libri Ob et corr. Kb  
12 οὐ γάρ — ὁ ἀκόλαστος om. h

15. 16 καὶ ἀνθραποδώδεις h: om. B  
17 ὡστε Bh  
18 ὡστε Bh et Arist. libri Ob et corr. Kb

οὐδὲ ὥμοιός. ἀλλ' οἱ μὲν ταύτης, οἱ δὲ ἐκείνης· καὶ οἱ τῆς αὐτῆς ὅρειγό-  
μενοι οὐχ ὥμοιάς ὑρέονται. ἀλλ' οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δὲ ἡττον. ὕστε τῇ  
τοιαύτῃ ἐπιθυμίᾳ οὐκ ἔστι κοινὴ ὁλὸς φυσική ἀπλῶς. ὀλλὰ ἐπιθετοι. οὐχ'  
ἥμαν ἐπινομίζεται. καίτοι κατά τινα τρόπουν καὶ φυσική ἔσται, διὰ τὸ ἀκο-  
ρτ λούσιος ἔκαστον τῇ ἔκαστοι φύσει καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἔχειν. ἐν μὲν οὖν  
ταῖς φυσικαῖς ἐπιθυμίαις ὀλλίγοι ἀμαρτάνουσι καὶ καθ' ἓνα τρόπον.  
ὅταν γρῶνται ταῖς τοιαύταις ἐπιθυμίαις πλέον ἦ προσήκει. οἷον ὅταν πλείων  
τῶν μετρίων ἐπιθύμουν. ὥσπερ οἱ γαστρίμαργοι. οἵτινες παρὰ τὸ δέσιν πλη-  
ροῦσι τὴν φυσικὴν ἐπιθυμίαν. τοιοῦτοι δὲ γίνονται οἱ λίαν ἀνδρα-  
10 ποδώδεις. ἐν δὲ ταῖς ἐπιθέτοις καὶ ιδίαις ἐπιθυμίαις πολλοὶ ἀμαρτάνουσι  
καὶ κατὰ πολλοὺς τρόπους. ἐπεὶ πολλαὶ θέσαι τῶν τοιαύτων ἐπιθυμιῶν·  
πολλαὶ γάρ θέσαι τροφῶν καὶ πήρεων καὶ ἐνδυμάστων καὶ τῶν ἄλλων φυσι-  
κῶν ἐπιθυμητῶν· καὶ διὰ τοῦτο καὶ πολλαχῶς περὶ τὰς τοιαύτας ἐπιθυ-  
μίας ἀμαρτάνουσιν ἦ γαύροντες οἵτις μὴ δεῖ ἦ πλέον ἦ κατὰ τοὺς πολλούς.  
15 οἱ γάρ ἀκόλαστοι κατὰ πάντα ὑπερβάλλουσι· γαύροντες γάρ οἵτις οὐ δεῖ. ἐάν  
ποτε καὶ τὰς δεσμάσας τῶν ἡδονῶν ἔλθωνται. πλέον ἦ προσήκει καὶ οὐχ  
ώς οἱ πολλοὶ γαύρουσιν αὐταῖς.

Τίνα τρόπουν περὶ λύπας ἔστιν ἢ σωφροσύνη καὶ ἢ ἀκολασία.  
κεφ. ιβ'.

20 Ότι μὲν οὖν ἢ περὶ τὰς ἡδονὰς ὑπερβολὴ, ἢ ἀκολασία, ψεκάν. 10  
οὐδὲν· ἐν δὲ ταῖς λύπαις. οὐ κατιάπερ ἐπὶ τῆς ἀνδρείας ἐλέγετο. οὔτε τὸ  
μὴ ὑπομένειν μηδὲ φέρειν θειλία ἔστιν. οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς σωφροσύνης τὸ  
μὴ ὑπομένειν ἀκολασία ἔστιν ἦ τὸ φέρειν σωφροσύνη· ὀλλὰ ἔσται ἀκολασία  
περὶ τὰς λύπας. ὅταν τις λυπήται τῶν ἡδέων οὐ τυγχάνων πλέον ἦ δεῖ  
25 καὶ ὥργος ὡς δεῖ· καὶ σωφροσύνη ὥμοιός. ὅταν τις θέσαι δεῖ λυπῆται καὶ  
ώς δεῖ καὶ ἔφ' οἵτις δεῖ καὶ μηδεμίᾳν αἰτῷ λύπην ἐπάγῃ ἢ τῶν ἡδέων  
ἀποισία. ὁ γάρ ἀκόλαστος ἐπιθυμεῖ τῶν ἡδέων πάντων ἦ τῶν  
μάλιστα καὶ ἄγεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας. ὥστε ἀντὶ πάντων τὰ ἡδέα 20  
αἴρεσθαι. διὸ καὶ λυπεῖται ἀποισύγχάνων τῶν ἐπιθυμητῶν· μετὰ λύ-  
30 πης γάρ ἢ ἐπιθυμία. ὥστε καὶ ἀποπόν τι δοκεῖ τὸ δι' ἡδονὴν λυπεῖ-  
σθαι καὶ αἰτίαν εἶναι τὴν ἡδονὴν τοῦ ἐναντίου. ἢ μὲν οὖν περὶ τὰς ἡδονὰς  
ὑπερβολὴ ἀκολασία ἔστιν, ὡς εἴρηται. ἢ δὲ ἔλευψις οὐνομα οὐκ ἔχει διὰ  
τὸ μὴ πάνυ εύρισκεσθαι. οἱ γάρ περὶ τὰς ἡδονὰς ἔλευποντες καὶ τοῦ  
δέσιοντος | ἔλατον ἐπιθυμοῦντες αὐτῶν οὐ πάνυ γίνονται· σχεδὸν γάρ 110  
35 ἔξω τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς ἔσται ἢ τοιαύτη ἀναισιθησία. καίτοι καὶ  
τὰ ἄλογα ζῷα διακρίνει τὰ βρώματα καὶ γαίρει μὲν τοῖς ἡδέσι. τοῖς  
δὲ μὴ τοιούτοις οὐδαμῶς. εἰ δέ τις οὐδὲν ἡδὺ νομίζει εἶναι οὐδὲ γινώ-  
σκει διαφορὰν τῶν ἡδέων καὶ τῶν ἐναντίων, πήροι ω̄ν εἴη τοῦ ἀνθρω-  
πος εἶναι. ἢ μὲν οὖν περὶ τὰς ἡδονὰς ἢ λύπας ἔλευψις ἢ ὑπερβολὴ  
40 κακία ἔστιν, ἀρετὴ δὲ τὸ μέσον, ἢ σωφροσύνη. ὁ γάρ σωφρων οὗτε ἡδε-

ταὶ μᾶλιστα οἰς ὁ ἀκόλαστος, ἀλλὰ μᾶλλον δυσχεραῖνει πᾶσιν, οἵτις οὐ δέοντος 10  
ἔχει γραίειν. οὕτως οἵτις γραίει. μᾶλλον γράφει ταῦτα δέοντας οὕτε λυπεῖται  
τῶν ἡδέων ἀπόντων, οὐδὲν ἐπιθυμεῖ τῶν ἡδέων τὸ ἐπιθυμητὸν μετρίως ἐπι-  
θυμεῖ καὶ οὐ πλέον τῷ δεῖ οὐδὲν ὅτε μὴ δεῖ. ὅτα μέντοι πρὸς ὑγίειάν  
οἱ ἔτειν τῷ πρὸς εὐεξίαν συντελοῦντα, ἥρεσα ὄντα. τῷ τὸ ἐλάχιστον οὐκ ἐμποδὼν  
γραφόμενα τῇ διατήρει καὶ τῇ εὐεξίᾳ, τούτων ὑρέχεται μέν, μετρίως δὲ καὶ  
καθίλλει δεῖ. ὁ γάρ ἡδονῆν ἐπιθυμητὸν, αἴτινες αὐτῷ πρὸς τὸ εἶναι ἐμπο-  
δῶν γίνονται τῷ πρὸς τὸ εὖ εἶναι. παρὰ [δὲ] τὸ δέοντον ἐπιθυμεῖ. ὁ δὲ σώ-  
φρων οὐ τοιοῦτος. ἀλλὰ ως ὁ ὑριθής λόγος.

10 Ήτι τῷ ἀκολαστίᾳ μᾶλλον ἔκουσιόν ἔστιν τῷ δειλίᾳ. κεφ. ιγ'. 20

Ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ ἀκολαστίᾳ καὶ τῷ δειλίᾳ ἔκουσια. ζητάσον, εἰ διμοίως  
εἰσὶν ἔκουσια. δοκεῖ δὲ μὴ διμοίως, ἀλλὰ τὴν ἀκολαστίαν μᾶλλον ἔκουσιαν  
εἶναι. τῆς μὲν γάρ δειλίας τῷ λόγῳ αἰτίᾳ· διὰ γάρ τὸ φοβεῖσθαι τὴν λύ-  
πην δειλοὺς γραφόμενα. τὴν δὲ ἀκολαστίαν τῷ ἡδονῇ ποιεῖ· ὃν τῇ μὲν ἡδονῇ  
15 αἱρετόν. τῷ δὲ λύπῃ φευκτόν. ὁ δὲ διὰ τὸ αἱρετὸν ποιοῦμεν, μᾶλλον ἔστιν III  
ἔκουσιαν τοῦ διὰ τὸ φευκτὸν γραφόμενον. καὶ τῇ μὲν λύπῃ ἐξίστησι καὶ  
φθείρει τὴν τοῦ ἔχοντος φύσιν. τῷ δὲ ἡδονῇ οὐδὲν τοιοῦτον ποιεῖ.  
διὰ τοῦτο καὶ ἐπονειδιστέροις τῇ δειλίᾳ. ἐπεὶ γάρ διὰ τὸ  
ἔκουσιαν ἀγαθὸν τῷ κακῷ ἐπαινεῖται τις τῷ φέγγεται, φανερὸν ἦτι τὸ κακὸν  
20 τῷ ἀγαθῷ, καθίσταν ἔστιν ἔκουσιον. κατὰ τοιοῦτον ἐπαινεῖται μᾶλλον τῷ  
φέγγεται, ἐπεὶ καὶ εὔκολότερόν ἔστι τῆς ἀκολαστίας ἀποστῆγαι τῷ τῆς δει-  
λίας· οἱ γάρ ἐπειδούσι. δι' ὃν τὰ τοιαῦτα κατορθοῦνται. ἐπὶ μὲν τῆς δειλίας 10  
ἐπικάνθυνοι εἰσὶν (οἱ γάρ ἐν τῷ πολέμῳ ἐθίσμοι καὶ ἐν ἀλλοις τισὶ φοβε-  
ροῦσις δι' ὃν τὴν δειλίαν ἐκβάλλομεν, οὐ πόρωρ πινδόνων). οἱ δὲ σώφρονες  
25 ἐθίσμοι καθίσπακε εἰσὶν ἀκίνδυνοι· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἔκουσιάν  
ἔστιν τῇ ἀκολαστίᾳ τῆς δειλίας. διδεῖτε δὲ ὃν οὐκ διμοίως ἔκουσιαν εἶναι  
τὴν δειλίαν τοῖς καθ' ἔκαστον. τῷ μὲν γάρ δειλίᾳ, αὐτῇ δηλούντι τῷ δειλίᾳ.  
ἄλυπός ἔστιν· οὐ γάρ ἀναγκαῖόμενα παρ' οὐδὲν δὲ λυπηροῦ δειλοὶ εἰναι·  
30 ὥστε μᾶλλον ἔκουσιάν ἔστιν τὰ δὲ κατὰ τὴν δειλίαν ἔργα, ἂν ποιοῦμεν διὰ τὸ  
λύπην καὶ φέρον. ἀνάγκη τινὶ ποιοῦμεν, ητίς ἐξίστησιν ἡμᾶς καὶ πείθει  
τὰ ὑπαλλαγίαν καὶ τὰ ἀλλα τάσκημανεῖν· καὶ τούτου γάρ τον ζητοῦν  
ἔκουσιαν εἰσὶ τὰ καθ' ἔκαστον. ἐπὶ δὲ τῇ ἀκολαστίᾳ τὸ ἀνάπταν ἔχει.  
αὐτὴν μὲν τὴν ἀκολαστίαν οὐδεὶς ἐπιθυμεῖ οὐδὲν βούλεται τις ἀκόλαστος εἶναι.  
35 τὰ δὲ κατὰ τὴν ἀκολαστίαν ἔργα σφόδρα ὀφεγγόμενοι ποιοῦσιν, ὥστε τὴν  
ἀκολαστίαν ηττοῦ ἔκουσιν εἶναι τῶν καθ' ἔκαστα. | τοῦτο δὲ τὸ δημόρα τῆς 112  
ἀκολαστίας καὶ ἐπὶ τὰς παιδικὰς ἀμαρτίας φέρομεν καὶ τοὺς ἀμαρ-  
τάνοντας τῶν παιδιών ἀκολάστους καλοῦμεν. ἔχουσι τῷ αἱρετοῖς ἀμαρ-  
τίαις πρὸς τὴν εἰργμένην ἀκολαστίαν διμοίστητά τινα· πότερον δὲ ἀπὸ πο-  
τέρου καλεῖται ζητεῖν. οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον τὸν προκείμενον συντελεῖ·  
40 πλὴν ἔκεινον εἰπεῖν εἰκός. θεῖ τὸ διατεροῦν ἀπὸ τοῦ προτεροῦ καλεῖσθαι μᾶλ-

λον προσήκει, καὶ δπὸ τὸν παιδικῶν ἀμαρτιῶν ἐπὶ ταύτην τὴν ἀκολασίαν  
τὸ ὄνομα μετενεγκληγοῦται. ἔσοικε δὲ οὐ κακῶς ὀλίκα καὶ λίγαν προστρέψαντος  
μετενεγκληγοῦται τὸ ὄνομα· ὥσπερ γάρ κολάζειν δεῖ τὸν παιδα τῶν αἰσχρῶν 10  
ὅρεγόμενον, καὶ συστέλλειν εἴσω τοῦ μετρίου τὴν ὅρεξιν αὐτοῦ, οὗτον καὶ  
5 τὴν ἐπιθυμίαν κεκολάσθαι δεῖ. ποιλάκην αὔξησιν ἔχουσταν. ὅτε γάρ παις,  
εἰ μὴ παιδαγωγοῖσα, τὴν ὅρεξιν τοῦ ἡδέος ἀπληγστον ἔχειν καὶ μάλιστα  
διὰ τὴν ἄγλικίαν, ἔξω τοῦ δέσμους πεσεῖται· ἢ τε ἐπιθυμία. εἰ μὴ ὑπὸ λό-  
γου κολάζοιτο, ἐπὶ ποιλὸν ἥξει καὶ ὑπὸ τῶν κατ' ἐπιθυμίαν ἐνεργειῶν  
αὐξανομένη καὶ τὸν λογισμὸν ἐκκρινέει ποιλάκις. διὸ δεῖ μετρίας τὰς ἐπι-  
10 θυμίας καὶ διλέγας εἶναι, καὶ τῷ λόγῳ μηδὲν ἐναντιαῦσθαι. τὰς δὲ  
τοιαύτας εὐπειθεῖς λέγομεν καὶ κεκολασμένας· ὥστε εἰκότεος τοῦνταίνουν ἐπί 20  
τε τῶν παιδῶν καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἀκολασία καλεῖται. ὥσπερ γάρ τὸν  
παιδα δεῖ κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ παιδαγωγοῦ ἤδη, οὗτον καὶ τὸ  
ἐπιθυμητικὸν κατὰ τὸν λόγον· διὸ δεῖ τοῦ σώφρονος τὸ ἐπιθυ-  
15 μητικὸν συμφωνεῖν τῷ λόγῳ· σκοπής γάρ ἀμφοῖν τῷ καλόν. καὶ  
ἐπιθυμεῖ ἡ σώφρων ὣν δεῖ καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε· οὗτον δὲ τάττει  
καὶ ὁ λόγος. ταῦτ' οὖν ἡμῖν εἰρήκαθι ω περὶ σωφροτύνης.

Περὶ ἐλευθεριότητος. κεφ. α'.

Καὶ ἡ ἐλευθεριότητος δὲ τοῦ ἐπιμυητικοῦ ἐστιν ἀρετή· καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τὴν σωφροσύνην περὶ ἐλευθεριότητος λέγομεν. ἔστι δὲ ἐλευθεριότης 5 ἡ περὶ γρήματα μεσότητος. οὗτον οὔτε πλέον τοῦ δέοντος οὔτε ἔλαττον 10 ἀναλίσκουμεν ἀλλὰ τὸς δεῖ καὶ ἐφ’ οὓς προσήκει καὶ τὸν ἔνεκα· ἐπαινεῖται γάρ ὁ ἐλευθέριος οὐκ ἐν τοῖς πολεμικοῖς οὐδὲ ἐν οὓς ἐπαινεῖται ὁ σώφρων οὐδὲ αὖτις κρίσεσιν ἀπειπερ ὁ δίκαιος. ἀλλὰ περὶ οὐδσιν γρηγορίων καὶ ληψίων, μᾶλλον δὲ ἐπαινεῖται ἐν τῇ δέσει. γρήματα δὲ λέγομεν. πάντα, 15 οἵσιν ἡ ἀξία νομίσματι μετρεῖται. ἡ μὲν οὖν περὶ γρήματα μεσότητος ἡ ἐλευθεριότητος ἐστίν. ἡ δὲ ὑπερβολὴ ἡ ἀσωτία. ἔλλειψις δὲ ἡ ἀνελευθεριότητος, ἀσωτίαν δὲ οὐ μόνον τὴν περὶ τὰ γρήματα ὑπερβολὴν καλοῦμεν ἀλλὰ ἐνίστε καὶ τὸν ἀκολάστους ἀσώτους καλοῦμεν, οἵτινες πολλὰ δι’ ἀκολασίαν δαπανῶσι. καὶ ἀσωτίαν τὴν τοιαύτην κακίαν ὀνομάζομεν. διὰ τοῦτο 20 15 καὶ φαντάστατοι εἰσιν οἱ τοιοῦτοι. πολλὰς ἀμφα κακίας ἔχοντες καὶ περὶ γρήματα δὲ καὶ ἡδονὰς διεργίσαρμένοι. διὰ τοῦτο οὐδὲ οἰκείως προσαγγορεύονται ἐνὶ ὅνδροις μίαν κακίαν δηλοῦνται. βούλεται γάρ ἀσωτος εἶναι ὁ 25 ἐν τι κακὸν ἔχων, τὸ φθεῖρον τὴν οὐσίαν. ἀσωτος γάρ ὁ δι’ ἔαυτην ὄλλομενος· δοκεῖ γάρ ἀπόλειά τις αὐτοῦ εἶναι καὶ ἡ τῆς οὐδοτίας φθορά, ὡς τοῦ ζῆν διὰ τῶν γρηγορίων δύντος. ἀσώτους μὲν οὖν καὶ τὸν ἀκρατεῖς καὶ εἰς ἀκολασίαν δαπανηροὺς καλοῦμεν, ἀνελευθερούς δὲ μόνους τὸν πλέον ἡ δεῖ τῶν γρηγορίων ἀντεχομένους καὶ πρὸς τὴν ἐλευθεριότητα ἐλλείποντας. ἐπεὶ τοίνυν πᾶσιν. ὃν γρεία τίς ἐστιν. 10 20 οἷον δέξας ἡ ἡδονῆς ἡ τροφῆς. τούτοις δυνατὸν γρῆσθαι καὶ εὖ καὶ κακῶς (τοιοῦτον δὲ καὶ ὁ πλούτος. καὶ τούτου γάρ γρεία τίς ἐστιν ἐν τῷ βίῳ). δυνατὸν ἄρα γρῆσθαι τῷ πλούτῳ καὶ εὖ καὶ κακῶς· ἐπεὶ δὲ ἔκαστη φράγματι ἐκεῖνος γρῆται κακῶς. ὁ ἔχων τὴν περὶ αὐτὴν ἀρετήν. καὶ τῷ πλούτῳ

1 Ἀριστοτέλους ἡθικῶν βιβλίου Δ b 18 φθεῖρον Bl et Arist. cod. Lb: φθείρειν Arist. vulg. 19 nescio an ex Arist. ἀπολέμενος restitutas γάρ] δὲ Arist. 24 ἡ ἡδονῆς om. h. fortasse recte

ἐκεῖνος γρήσεται ἄλιστα. ὁ ἔχων τὴν περὶ αὐτὸν ἀρετὴν· αὗτος δέ ἐστιν  
ὁ ἐλευθέριος. οὐδὲ γρῆσις τῶν γρημάτων οὐδὲν ἄλλο ἐστίν οὐδὲπάντῃ  
καὶ δόσις. οὐδὲ λῆψις καὶ φυλακή οὐ γρῆσις δοκεῖ ἄλλα μᾶλλον κτῆσις. 20  
διὰ τοῦτο ὁ ἐλευθέριος περὶ τὴν δαπάνην ἐστὶ τῶν γρημάτων μᾶλλον η̄  
ο περὶ τὴν λῆψιν· καὶ μᾶλλον αὐτῷ προσήκει τὸ εἰδέναι. ὅπως δεῖ δαπανᾶν  
καὶ τὸν ἔνεκα καὶ πρὸς οὓς η̄ ὅπως δεῖ λαμβάνειν καὶ τὸν ἔνεκα καὶ παρ'  
τὸν δεῖ. ἐστὶ μὲν γάρ περὶ τὴν γρῆσιν τοῦ πλουτου, κατιώς εὑρηται· γρῆσις  
δέ η̄ δόσις μᾶλλον ἐστιν η̄ η̄ λῆψις. ἐστὶ μᾶλλον δοκεῖ ἀρετὴ εἶναι τὸ εὖ  
ποιεῖν η̄ τὸ εὖ πάγκειν καὶ τὸ τὰ καλὰ πράττειν η̄ τὸ τὰ αἰσχύρὰ μὴ 115  
10 πράττειν· ἐπειταὶ δὲ τὴν μὲν δόσις τὸ εὖ ποιεῖν καὶ τὸ τὰ καλὰ πράττειν.  
η̄ δὲ λῆψις τὸ εὖ πάγκειν καὶ τὸ τὰ αἰσχύρὰ μὴ πράττειν. τὸ γάρ λαβεῖν  
ζητεῖν δεῖ δεῖ εὖ πάγκειν ἐστίν. καὶ τὸ μὴ λαβεῖν δίτεν οὐ δεῖ τὸ μὴ αἰσχύρὰ  
πράττειν ἐστίν. ἐστι. οὐ μᾶλλον ἐπαινεῖται. τοῦτο μᾶλλον ἀρετῇ προσήκει.  
μᾶλλον δὲ ἐπαινεῖται τὸ ὡς δεῖ διδόναι η̄ τὸ ὡς δεῖ λαμβάνειν· η̄ γάρ  
15 γάρις καὶ οἱ ἐπαινοῦσι τῷ διδόναι μᾶλλον η̄ τῷ μὴ λαμβάνοντι. ἐστὶ περὶ 10  
τὸ δυσγερέστερόν ἐστιν η̄ ἀρετὴ· δυσγερέστερον δέ ἐστι διδόναι καλῶς η̄  
λαμβάνειν η̄ μὴ λαμβάνειν καλῶς· τὸ γάρ σκεψίν προσέσθιται πολλῷ δυσγε-  
ρέστερον τοῦ τὸ ἀλλοτέρῳ ἀποπέμψασθαι· μᾶλλον ἄρα προσήκει τῷ ἐλευ-  
θερίῳ διδόναι καλῶς η̄ οὐ λαμβάνειν η̄ λαμβάνειν καλῶς. ἐπει τοὶ καὶ ἐλευ-  
20 θερίῳ διδόναι οὐ τούτους καλοῦμεν. δίσι οὐ λαμβάνουσι δίτεν οὐ δεῖ. ἄλλα δίσι  
διδόσαις οἵς δεῖ· ἐκεῖνοι γάρ μᾶλλον δοκοῦσι δίκαιοι η̄ ἐλευθέροιοι καὶ διὰ  
τοῦτο ἐπαινοῦνται· οἱ δὲ λαμβάνοντες δίτεν δεῖ οὐδὲ ἐπαινοῦνται· ἐπαινεῖται  
γάρ δεὶ δυσγερές τι ποιεῖ διὰ τὸ σκαριόν. οἱ δὲ λαμβάνων δίτεν δεῖ οὐδὲν  
δυσγερές ὑπομένει. ἐστὶ φύλασσαι οἱ ἐλευθέροι μᾶλλοντα τῶν πανομάλιν. 20  
25 δίτει ὀφελιμούς εἰσι· τὸ δὲ ὀφελιμούν οὐκ ἐν τῷ μὴ λαβεῖν κακῷς ἀλλ’ ἐν  
τῷ διδόναι καλῶς. οἱ ἄριστοι ἐλευθέριος περὶ τὴν δόσιν εἶναι δοκεῖ μᾶλλον η̄  
περὶ τὴν λῆψιν· ἐστι τοῖν τοιούτοις ἐλευθέροις οἱδόσις οἵς δεῖ καὶ τοῦ κακοῦ  
ἔνεκα. πάται γάρ σι κατ’ ἀρετὴν πράττεις τοῦ κακοῦ ἔνεκα καὶ οὐ μόνον  
τοῦ κακοῦ ἔνεκα καὶ οἵς δεῖ καὶ δέσι δεῖ καὶ τὰλλα πάντα οἵσα ἐπειταὶ·  
30 τη̄ δριθῆ δέσει ἄλλα καὶ ἥδεις η̄ ἀλλόποις. οἱ γάρ μετὰ λύπης διδόσις  
οὕποτο ἐλευθέριος· ἐλευθερίου· μὲν γάρ ἔργον ποιεῖ, ἐλευθέριος δέ οὕπω 116  
ἐστίν· οὕπω γάρ εἰς τὴν δίτεν· οὐ γάρ ἀν ἐλιπεῖται. τὰ γάρ κατ’ ἀρετὴν  
ἔργα η̄ ἥδεις ἐστίν η̄ ἄλυπα. οἱ δὲ διδόσις οἵς μὴ δεῖ η̄ οὐ τοῦ κακοῦ  
ἔνεκα ἄλλα διά τινα ἄλληγρα αἰτίαν οὐκ ἐλευθέριος ἄλλα ἄλλοις τις  
35 ἡγιήσεται· διμοίως δὲ οὐδὲν οὐ μετὰ λύπης διδόσις. καθὼς εὑρηται· οἱ γάρ  
τοιούτοις προτιμᾶται τὰ γρήματα τῆς καλῆς πράξεως· τοῦτο δὲ οὐκ  
ἐλευθερίου. οἱ γάρ ἐλευθέριος δέσει μέν. ως δριθῆς τάττει λόγος. λῆ-  
ψεται δὲ οὐδαμῶς παρ’ τὸν οὐ δεῖ λαβεῖν. στε μὴ τιμῶν τὰ γρήματα, οὕτε 10  
αἰτήσεται· οὐ γάρ εὐγερῶς εὐεργετεῖται οἱ φύλαν τὸ εὐεργετεῖν· λῆψεται  
40 δὲ ἀφ’ τῶν δεῖται. δηλονότι ἀπὸ τῶν οἰκείων κτημάτων, οὐχ δίτει καλὸν ἥγει-  
ται τὸ γρηματίζειται ἄλλ’ οὐδεὶς ἀγαγκαῖον πρὸς τὸ διδόναι· καὶ διὰ τοῦτο

8 καὶ ἐτι h 11 τὰ om. h 23 δε—ποιεῖ B: δε—ποιῶν h 36 τοῦτο B: διὰ  
τοῦτο h ἐλευθερίου scripsi ex Arist.: ἐλευθέριος Bh 38 δετε B: δετε h

αὐτὸς τῶν θείων ἀμελήσαι γρηγόριον. Θουλόμενος διὰ τούτων τιστὸν ἐπαρκεῖν. οὐδὲ τοῦτο τυγχάνει διώσει. ἵνα ἔγγι διδόνει οἷς δεῖ καὶ δέ τε καὶ οὐ κακόν· ἔτι δὲ σημεῖον τοῦ σφράγος ἑλευθερίου καὶ τὸ ὑπερ-<sup>20</sup> βάλλειν ἐν τῷ διόσει τοισθέν. ὅταν καταλείπειν ἔαυτῷ τὰ ἐλάττω.

οἱ τῷ γάρ μὴ πρὸς τὴν οἰκείαν γρείαν ὄραν τῆς μεγίστης ἑλευθερίτητος τηρούμενον ἔστιν. οὐ γάρ πρὸς τὸ μέγεθος τῷ τὸ πλήθος τῶν διόσημένων τὸ ἑλευθερίτης κρίνεται ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀναλογίαν. τὸν ἔχουσι τὰ διόσημα πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ διόστος (ἀπὸ τούτου γάρ η ἔτις τῆς ἑλευθερίτητος δέκανυται). ὅταν οὐδὲν κοιλύει ἑλευθερίτητορον εἴναι τοῦ τὰ πολλὰ διόστος 10 τὸν ἐλάττω διόστατα. ἐὰν ἀπὸ ἐλάττωνος οὐσίας διδῷ. συμβαίνει δὲ τοὺς μὴ κτηγράμμενους οὐσίαν ιδίους πόνους ἀλλὰ διαδεξαμένους παρ' ἄλλων, 117 ἑλευθεριωτέρους δικεῖν· οἱ γάρ τοισθοι ἀπειροί εἰσι τῆς ἐνδείας καὶ διὰ τούτο οὐ σφράγα ἀγαπῶσι τὸν πλούτον καὶ δι· καθίσπερ οἱ γονεῖς καὶ οἱ ποιηταί, μᾶλλον ἀγαπῶσι τὰ γρήματα οἱ κτηγράμμενοι. οἱ δὲ ἑλευθεροὶ 15 οἱ δέσμωτοι σφράγος πλούτειν οὔτε γάρ εὐχερεῖς εἰς τὸ λαμβάνειν εἰτὸν οὔτε εἰς τὸ φυλάττειν τὴν οὐσίαν προνοητικού· ἀλλὰ μᾶλλον προσετικού τῶν δητῶν καὶ οὐ τιμόντες δι' ἔαυτὰ τὰ γρήματα ἀλλὰ ἔνεκα τῆς δέσμως. διὸ καὶ ἐγκαλοῦμεν τῷ τύχῃ. δι· μὴ πλούτουσι οἱ ἑλευθεροί, πλούτου καὶ γρηγόριον οὔτε αἴσιοι. τοῦτο δὲ οὐ συμβαίνει ἀλλότιστον, 20 τῷ γάρ ἐπιμελούμενον διποτες ἔγγι γρήματα. πῶς οὖν τε πλούτειν; συπερ οὐδὲ ἄλλο τι κτήσασθαι διηγεῖται τὸν μὴ ἐπιμελούμενον δπως κτήσηται. διὰ τοῦτο οὐδὲν ὁ ἑλευθερίος δινήσκεται πλούτειν. μῆτε ἑτέρωθεν γρήματα συλλέγονται καὶ τὰ οἰκοι τακτοποίων. ἔτι καὶ μὴ διδουσιν οἵς οὐ δεῖ καὶ δέ τε μὴ δεῖ. ἵνα μὴ εἰς τὰ μὴ δέσμωτα ἀναλόγως ἐνδεής εἶναι δηλοῦ πρὸς τὰ δέ- 25 στα καὶ μὴ δῷ οἵς δεῖ καὶ δέ τε δεῖ. ἑλευθερίους γάρ ἔστι καθίδις εὐρεῖται. οἱ κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς οὐσίας δαπανῶν εἰς ἀ δεῖ· οἱ δὲ ως ἔτυχε δι· 30 διοὺς στενῶς. διὸ τοῦτο τοὺς τυράννους οὐ λέγομεν στενῶν, καίτοι πολλὰ καὶ ἀμετρητὰ διόστατα· τὸ γάρ πλήθος τῆς κτήσεως τὸ πλήθος τῶν δέσμων ὑπερβούλευτον δικεῖ. καὶ πλείω εἰναι τὴν οὐσίαν τῆς δαπάνης 35 συμβαίνει. ἐπεὶ τούτους η ἑλευθερίτης μεσότης ἔστι περὶ γρηγόριον δέστιν καὶ ληψίου. οἱ ἑλευθερίοις καὶ δέσμοις καὶ δαπανήστιν εἰς ἀ δεῖ καὶ δέσα δεῖ. καὶ ἐν μικροῖς καὶ ἐν μεγάλοις ὕμνοίς, καὶ ἀμφότερα, 40 118 γρήσως ποιήσει. τό τε διδοῦμεν καὶ τὸ λαθεῖν κατὰ τὸν προστίχοντα λόγου· μεσότης γάρ ἔστιν η ἑλευθερίτης περὶ τοὺς ληψίους καὶ δέσμους. ἔπειται (ἢ) 45 τῷ διόστοι ταῦλος καὶ λαμβάνειν ταῦλος. καὶ ἀμφω μεθ' ἡδονῆς. διτετο λαπήσεται. ἐὰν μὴ δῷ η μὴ λαθῇ κατὰ τὸν προστίχοντα λόγου· καὶ τοῦτο δὲ μετρίως καὶ ως δεῖ. ἔστι δὲ η ἑλευθερίος καὶ εὐκογόνητος ἐν τοῖς γρήμασι καὶ ἡδύς ἔστιν ἐν ταῖς περὶ τὰ γρήματα κοινωνίαις. δι· γρηγόριον καταφρονῶν οὐ πάντα σχῆματα σύντονύμενα καὶ ζημιούμενα. μᾶλλον 50 γάρ σχηματικοί εἰς τι προστίχον ἀναλόται οὐκ ἀνάλοιται η εἰς τι προστίχον μὴ ἀναλώσαι ἀνδιλωτε. τὸ μὲν γάρ δαπανήστι ποτε παρὰ τὸ δέσι περὶ γρήματά ἔστιν η ζημία, καὶ οὐ τοισθέντον λαπεῖ τὸν ἑλευθερίον· τὸ δὲ μὴ εἰς

τὸν δέοντα περὶ τὸν δέοντα καὶ τὴν ἀρετὴν ἡ ἔγιμα γίνεται, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον λυπεῖ· ὅτε οὐδὲ τὴν Σιμωνίδου δέοντα παρανέστιν τάνακτία ὑποτιθέμενον. οὐ δὲ ἀστωτος περὶ τὴν ἡδονὴν ἀεὶ καὶ τὴν λύπην διαμαρτύρεται· δέονται γάρ καὶ λυπεῖται ἐφ' οἷς οὐ δεῖ καὶ οὐγῇ ως δεῖ· φανερώς τερον δὲ ἐν τοῖς ἔξης ἥρηθροῖς.

Οὐτε γείρον κακὸν ἡ ἀνελευθεριότητος τῆς ἀστωτίας, καζ. β'. 20

Ἐστιν μὲν οὖν ἡ ἀλευθεριότητος ἡ μετάτης, ὑπερβολὴ δὲ ἡ ἀστωτία, ἔλλειψις δὲ ἡ ὀνελευθεριότητος. ἡ μὲν οὖν ἀστωτία τῷ διδόναι ταὶ μὴ λαμβάνειν ὑπερβάλλεται, τῷ δὲ λαμβάνειν ἐλλείπεται. ἡ δὲ ὀνελευθερία τῷ διδόναι ταὶ λαμβάνειν ὑπερβάλλεται, τῷ δὲ διδόναι ἐλλείπεται. ἀμφοτέρων δὲ οὐδὲν ἔξω τοῦ δέοντος, γείρων ἐτὸν ἡ ὀνελευθεριότητος τῆς ἀστωτίας, οὐδὲν γάρ ἀστωτία προπτῶν μὲν οὐ δύναται παραμένειν ἀλλὰ εὐγερῶς ἀρίσταται, τῆς δὲ διαπανθερίας· οὐ γάρ πλούτος ταχέως ἐπιλείπεται τοὺς διαπανθητας ιδιώτας, διδόντας μὲν ἀμέτρως λαμβάνοντας δὲ οὐδαμόθεν· οὐδὲ ὀνελευθερίας οὐδαμός· οὔτε γάρ αὐτανομένου τοῦ πλούτου βελτίων οὐ ὀνελεύθερος γίνεται, καὶ διαπανωμένου πολλῷ γείρουν, ἔπειτα καὶ ὑπὸ τῆς δηλικίας καὶ ὑπὸ τῆς πείρας τῶν ἀπὸ τῆς ἀπορίας κακῶν ἵστηνται τὸν ἀστωτὸν δυνατὸν καὶ πρὸς τὸ μέσον ἐλίξειν· ἐγγὺς γάρ ἐστι τοῦ μέσου καὶ ἔλευθεροί τοις μᾶλιστα· καὶ γάρ διδώσι καὶ οὐ λαμβάνει, εἰ καὶ μὴ ως δεῖ, 20 καὶ οἷς οὐ δεῖ· ὁτεσ εἰ τοῦτο μόνον ἐλίξειν, διδόναι οἷς δεῖ καὶ ως δεῖ, εἴτη ἂν ἔλευθεροις· καὶ διότε οἷς δεῖ καὶ οὐ λαμβάνει, διτεν οὐ δεῖ, διὸ τοῦτο ἡ ἀστωτος οὐ δικεῖ φαῦλός τις εἶναι τὸ δῆθος· οὐ γάρ ποικιληροῦ καὶ ἀγενοῦς τὸ ὑπερβάλλειν ἐν τῷ διδόναι καὶ μὴ λαμβάνειν, ἡλιμίον δέ, διὸ τοῦτο βελτίων ἡ ἀστωτος τοῦ ὀνελευθερου, καὶ διὸ τὰ εἰρημένα καὶ διτε 30 οὐ μὲν ἀστωτος πολλούς ποτελεῖ, οὐ δὲ ὀνελεύθερος οὐδένα ἀλλὰ οὐδὲν ἔαντον, ἀστωτον δὲ λέγω, δις ὑπερβάλλει μὲν τῷ διδόναι, ἐλλείπεται δὲ τῷ μὴ διδόναι, διγ ὑπειλέμενα ἄκρουν εἰναι πρὸς τὸν ἔλευθερον, πολλοὶ γάρ ἀστωτοι 20 καὶ ὀνελεύθεροι εἰτιν, ὑπερβάλλοντες ὅμοιως καὶ τῷ λαμβάνειν καὶ τῷ διδόναι· ληπτικοὶ γάρ εἰτι διὰ τὸ βούλεται μὲν ἀναλίσκειν, εὐγερῶς δὲ τοῦτο (μὴ) ποιεῖν· ταχέως γάρ ἐπιλείπεται αὐτοὺς τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἀναγκάζονται ἑτέρωθεν πορίζειν· ἀμα δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ φροντίζειν τοῦ δέοντος πανταχόθεν καὶ ως ἔτυχε λαμβάνονται. διδόναι γάρ ἐπιθυμοῦνται μόνον· τὸ δὲ πῶς δεῖ καὶ πότεν λαμβάνονται οὐδέν προσπεριεργόνται· διὰ τοῦτο οὐδὲν ἔλευθεροι εἰτιν αἱ διάτεις συντῶν· οὐ γάρ 30 κακοὶ οὐδὲ τοῦ κακοῦ ἔνεκα οὐδὲ ως δεῖ· ἀλλὰ ἐνίστεται οὕτι δεῖ πένεσθαι, τούτους πλουσίους ποιεῖσθαι, τοῖς δὲ μετρίοις τὰ γέμη οὐδὲν ἀν διεῖν· τοῖς κόκκαις δὲ ἡ σῆλη τινὰ ἡδονὴν αὐτοῖς προξενοῦσι πολλὰ παρέγουσιν. • διὸ καὶ ἀκόλαστοι εἰτιν ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ ἀστωτοι. διὰ γάρ τὸ μὴ τὴν κακὰν λόγον πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀποκλίνουσι, διὰ δὲ τὸ ἔμι-

4 δέονται—οὐ δεῖ B: οὔτε γάρ δέονται ἐφ' οἷς δεῖ h  
om. h 30 μὴ h om. B

18. 19 καὶ ἔλευθερώφ ἔοικε μᾶλιστα

τηλήναι πολλά δαπανῶν καὶ εἰς τὰς ἀκολασίας δαπανῆροι γίνονται,  
ὅτε τε σφόδρα ἀκόλουθοι εἰναι. οὐ μὲν οὖν ἀσωτοῖς ἀπαιδαγώγητοις 10  
γινόμενοι εἰς τοσούτον ἔρχεται πονηρίας. παιδαγώγητοις δὲ καὶ τοιχὸν ἐπι-  
μελείας εἰς τὸ δέον ἀφικέσθαι δύναται. οὐ δὲ ἀνελευθεριώτερης ἀνίσταται·  
οὐ γάρ ἐστιν ἐπὶ πλείονος πειρας η̄ ἡλικίας τινὸς βελτίνων γενέσθαι·  
τὸν ἀνελευθερον. τὸ γάρ πειραν λαβεῖν τὸν ἐν τῷ θίρῳ καὶ τὸ γῆρας καὶ  
τὸ ἐκ τοῦ γῆρας κακά καὶ πάσα ὀδυνημάτα καὶ κακοπάθεια πολλῷ μετέπο-  
ποιεῖ τὴν ἀνελευθεριώτητα, καὶ ἄλλως δὲ μᾶλλον πεφύκαστον οὐ δύνασθαι  
πρὸς τὴν ἀνελευθεριώτητα η̄ πρὸς τὴν ἀσωτίαν. οὐ γάρ πλεῖστον τὸν ἀν- 20

10 θρώπων φύλαξηράματοι καὶ ἀνελευθεροί εἰσι· διδόσαι δὲ οὐ σφόδρα πολλοί·  
ἐλάχιστοι δὲ οἱ ἀσωτοί. διὸ τούτοις τοίνυν πολλῷ βελτίνων η̄ ἀσωτία τῆς  
ἀνελευθεριώτητος φαίνεται γάρ ἀπὸ τούτων ἐγγύτερον οὐσα τοῦ μέρου.  
καὶ χωρὶς δὲ τούτων καὶ πολλούειδές τι κακὸν η̄ ἀνελευθεριώτης· πολλοὶ  
γάρ τρόποι διοκοῦσι τῆς ἀνελευθεριώτητος εἰναι. ἐπεὶ γάρ περὶ ληψίν καὶ  
15 δόσιν ἐστίν. οὐ μὲν τῶν ἀνελευθερῶν περὶ τὴν δόσιν φαύλως ἔχουσιν. οὐ  
δὲ περὶ τὴν ληψίν· οὐ μὲν γάρ οὔτε οὐδὲν διδόσαι οὔτε λαμβάνειν 21  
ζούντας παρ' οὐδενός οὐ μὲν διά τινα ἐπιείκειαν καὶ ἵνα μὴ ἀναγ-  
κασθῶσι πρᾶξαι τι αἰσχρόν. οὐ δὲ φυθούμενοι μάρποτε καὶ διδύναι ποτε  
20 ἀναγκασθῶσι διότι λαμβάνουσι· ἀταπῶσι οὖν τὸ μῆτε λαμβάνειν μήτε  
διδύναι. κακοῦνται δὴ οὗτοι φεύγωλοι γλίσσηροι κίμβικες. δοσοὶ τῇ δόσει  
ἐλλείπουσι· τούτων δὲ καὶ δικυμινοπρέστατος. ἔτεροι δὲ τῇ λήψει ὑπερ-  
βάλλουσιν. δοσοὶ πάντα τὰ αἰσχρά καὶ ποιοῦσι καὶ πάγκουσιν. ἵνα τι λά-  
βθωσιν οὐκ ὡς δεῖ οὐδὲ παρ' ὃν δεῖ. οὗτοι δὲ πάντες αἰσχροκερδεῖς καὶ 10  
λοινῦται, οἵτινες οἱ πορονθοσκοί καὶ οἱ τοκισταί καὶ οἱ κυθευταί καὶ οἱ  
25 λιποδύται καὶ οἱ λησταί· πάντες γάρ ἔνεκα κέρδους καὶ τούτου μικροῦ  
μεγάλα ὑπομένουσιν ὄντεινται. οἱ γάρ μεγάλων ἔνεκα κερδῶν τὰ τοιαῦτα  
ὑπομένοντες καὶ λαμβάνοντες δίλειν οὐ δεῖ οὐδὲν ὡς δεῖ οὐκ αἰσχροκερδεῖς  
ἄλλα πονηροί καὶ ὀστεβεῖς καὶ ἀστεῖοι κακοῦνται, οἵτινες οἱ τύραννοι καὶ  
οἱ τὰς πόλεις πορθυόντες καὶ ιερὰ συλλόγουται. οἱ γάρ κυθευτῆς λαμβάνει  
30 μὲν δίλειν οὐ δεῖ· παρὰ τὸν φίλων γάρ. οἵτις δεῖ διδόναι· μικρὰ δὲ καὶ διὰ  
τούτου αἰσχροκερδῆς· καὶ οἱ ληστῆς μεγάλων μὲν ὑπομένει κυδόνους ἄλλα 20  
μικροῦ λίγματας ἔνεκα· δύσιν καὶ οἱ λιποδύταις καὶ εἴ τις δῆλος τοιοῦται.  
εἰνότως οὖν η̄ ἀνελευθεριώτητας τῇ ἐλευθεριώτητι ἐναντίον λέγεται, διό τι  
μᾶλλον ἀφέστηκεν αὐτῆς η̄ η̄ ἀσωτία (ἐναντίοντερον γάρ ἐστιν αὐτῆς. διότι  
35 μετέντοι κακὸν ἐστιν η̄ η̄ ἀσωτία). καὶ οὗτοι κατὰ πλείονας τρόπους ἀμαρτά-  
νουσιν οἱ ἀνθρώποι περὶ ταῦτην η̄ περὶ τὴν ἀσωτίαν.

Περὶ μεγαλοπρεπείας. κεφ. γ'.

122

Περὶ μὲν οὖν ἐλευθεριώτητος καὶ τῶν ἀντικειμένων κακιῶν  
τοσαῦτα εἰρήσθω· ἀκόλουθον δὲ μὲν εἴη μετὰ ταῦτα περὶ μεγαλοπρεπείας  
40 διεξέλθειν· εἰοικε γάρ η̄ μεγαλοπρέπεια τῇ ἐλευθεριώτητι. καθέστον καὶ οὐ-

τὴν περὶ γρήματά ἐστι καὶ περὶ δαπάνας γρηγοράτων. διαιφέρει δέ. οὐτὶ γὰρ μὲν ἐλευθερότερος καὶ περὶ δύσεις καὶ περὶ λήψεις καὶ δαπάνας ἐστίν. οὐδὲ μεγαλοπρέπεια περὶ δαπάνας μόνον· οὐτὶ γὰρ μὲν ἐλευθερότερης περὶ δα-<sup>10</sup>  
πάνας διάτονος γρηγοράτων καὶ μικρῶν, οὐδὲ μεγαλοπρέπεια περὶ μεγάλων  
5 καὶ πολλῶν· καθάπερ ὅτελοι καὶ αὐτὸς τὸ ὄνυμα τῆς μεγαλοπρεπείας· ἐστι γάρ δαπάνη μεγάλη πρέπουσα. τὸ δὲ μέγειος οὐκ ἐστι τὸ αὐτὸν πάσι τῆς δαπάνης· οὐδὲ γάρ τὸ αὐτὸν μεγάλος πᾶσι προσήκει ἀλλὰ ἀνάλογον. οὐδὲ γάρ τὸ αὐτὸν δαπάνημα προσήκει τριγράφῳ καὶ τῷ ἀρχιμεώρῳ· ἀλλὰ ἔκατέρῳ τὸ πρέπον τῷ μεγάλῃ προσήκει τῆς ἀρχῆς. οὐπερ ἔκάτερος ἀναλόγος ὡς 10 δεῖ καὶ περὶ ἂδει μεγαλοπρεπῆς λέγεται. οὐ γάρ τὰ πρέποντα μὲν δα-  
πανῶν καὶ ἁμαρτῶν καὶ τῷ λαμβάνοντι. μὴ μεγάλα δέ, οὐδὲ λέγεται μεγαλο-<sup>20</sup>  
πρεπῆς ἀλλὰ ἐλευθερίος, οἵτις ἐστιν ὁ λέγων

πολλάκις δάσκον ἀλήτη.

ἀλλ' ὁ μεγάλα δαπανῶν καὶ πρέποντα καὶ ἁμαρτῶν καὶ τῷ λαμβάνοντι. ὥστε 15 τὸν μὲν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἐλευθερίον εἶναι. τὸν δὲ ἐλευθερίον οὐ πάντως μεγαλοπρεπῆ, ταύτης δὲ τῆς ἕξεως η̄ μὲν ἔλλειψις μικροπρέπεια κα-  
λεῖται. η̄ δὲ ὑπερβολὴ βαναսτία καὶ ἀπειροκαλία καὶ ὅσαι τοι-<sup>123</sup>  
ανται, αἰτινες γένονται οὐ διὰ τὸ ὑπερβάλλειν τὴν μεγαλοπρεπειν τῷ μεγάλῃ τῆς δαπάνης τῆς προστρούσης. ἀλλὰ τῷ δαπανῶν ἐν οἷς οὐ δεῖ 20 καὶ οὐγὰ ως δεῖ. καὶ περὶ μὲν τῶν παρ' ἔκάτερα τῆς μεγαλοπρεπείας κακῶν ὕστερον ἀκριβέστερον ἔχοντες· λέγομεν δὲ περὶ τῆς μεγαλοπρεπείας.  
ἔστι τοίνυν ὁ μεγαλοπρεπῆς καθάπερ ἐπιστήμων. θεωρῶν πάντα κατὰ λο-  
γον καὶ τάσσων μετὰ τοῦ πρέποντος κακόνος· δαπανήσει γάρ τὰ μεγάλα 25 ἐμμελῶς καὶ ως προσῆκεν. οἱ γάρ κατὰ τὴν ἔξιν ἐνέργειαι τῇ ἔξι ἀκο-  
λουθοῦσι, καὶ διὰ τούτου η̄ ἔξι ταῖς ἐνεργείαις γνωρίζεται. καθήλως εἴρηται το-  
ἐν ἀργῇ· ὥστε καὶ αὐτῶν τοῦ μεγαλοπρεποῦς δαπάναι μεγάλαι καὶ πρέ-  
πονται τῷ μεγαλοπρεπεῖ καὶ τῷ ἔργῳ. οὐ ἔνεκα δαπανῶνται, μεγάλῳ καὶ 30 αὐτῷ δῆται. καὶ οὕτως ἔτοιται οἱ δαπάναι μὲν τῷ ἔργῳ πρέπονται, τὸ δὲ ἔργον ταῖς δαπάναις προσῆκον. εἰ δὲ δεῖ τὸ ἔτερον ὑπερβάλλειν. τὸ ἔργον·  
τούτο γάρ μᾶλλον προσήκει τῷ μεγαλοπρεπεῖ. ταῦτα οὐδὲ ὁ μεγαλοπρεπῆς δαπανήσει, πρώτον μὲν τοὺς κακῶν ἔνεκα (οὐπερ κοινότερόν ἐστι πάσι τοῖς σπουδαίοις). ἔπειτα ἡδέως καὶ προετικῶς. μηδὲν ἀκριβολογούμενος· η̄ γάρ ἀκριβολογία μικροπρεπές. οὐ δὲ μεγαλοπρεπῆς περὶ μὲν τοῦ ἔργου το-  
σκόψεται, οὐποτες ἀριστούς γένοιτο καὶ πρεπωλέστατον. καὶ τούτου γάριν ο-  
35 πλεύστους λόγους αὐτῷ. περὶ δὲ τῆς δαπάνης. θητη προσῆκει τῷ ἔργῳ. καὶ περὶ τοῦ μηδὲν πλέον ἀνάλλωτον, ἀλλὰ τενέσται δι' οὗτον μᾶλιστα ἐν-  
δέγεται ἐκλαγίστων. οὐ τασσόντων ποτεῖται λόγους μικροπρεπές γάρ τὸ τοιοῦτον. ἀνάγκη δέ, καθὼς εἴρηται, τὸν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἐλευθερίον εἶναι. εἰ καὶ οὐ ἐλευθερίος οὐκ ἐστι μεγαλοπρεπῆς. (δαπανῆ γάρ ὁ μεγαλοπρεπῆς, 124

7 οὐ γάρ h: γάρ B 13 Homer. Od. p. 420 πολλάκις B ἀλήτη B ut Arist.  
eodd. Ha KB 21 λέγωμεν h 25 γνωρίζεται B; ὅριζεται h 26 ἐν ἀργῇ] p. 26  
τοῦ h: om. B 31 κοινότερόν B: κοινόν h, fortasse recte 39 δαπανῆ γάρ ὁ μεγα-  
λοπρεπῆς h: om. B

ὅτε καὶ ὡς ὅτε καὶ ὅτε ὅτε τοῦτο δέ ἔστιν ὁ ἐλευθέριος· μεγάλα  
δὲ καὶ μεγάλων ἔνεκα. ὅπερ ἔστιν ἕδιον τοῦ μεγαλοπρεποῦς. πολλάκις  
γάρ καὶ διὰ τῆς αὐτῆς δαπάνης ἡ μεγαλοπρεπής οὐ τὸ αὐτὸν ἔργον ποιεῖ  
τῷ ἐλευθέρῳ ὄλλα μεγαλοπρεπέστερον. οἶνον. φέρε εἰπεῖν. θεραπεύσαι  
α τὸ Ήσίον ὑσῆσαν. ὁ μὲν ἐλευθέριος γρυποὺν τι σκεύους ποιήσει καὶ λίθους  
τιμίους ἐγκολλήσει τῷ σκεύει. ὁ δὲ μεγαλοπρεπής ναὸν μέραν καὶ καλὸν  
οἰκοδομήσει ἢ ἀνδριάντας ἀναστήσει ἢ γεφύρας οἰκοδομήσει ἢ ἄλλο τι μέρα 10  
καὶ θαυμαστὸν διὰ τῆς ἵσης δαπάνης ἔργαστεται καὶ τὸ μὲν τοῦ μεγαλο-  
πρεποῦς ἔργον κυρίων ἔργον ἔσται. τὸ δὲ τοῦ ἐλευθέρου κτῆμα μᾶλλον ἢ  
10 ἔργον. οὐ γάρ ἡ αὐτὴ ἀρετὴ κτήματος καὶ ἔργου, ὄλλα κτήματος  
μὲν τὸ πλείστου ἀξίων εἶναι καὶ τιμώτατον. οἶνος ἡ γρυποὶ καὶ οἱ τίμιοι  
λίθοι. ἔργον δὲ ἀρετὴ τὸ μέρα εἶναι καὶ καλὸν καὶ θαυμαστόν. δι τῷ με-  
γαλοπρεπεῖ μᾶλιστα προσήκει· ἔστι γάρ ἔργον ἀρετὴ μεγαλοπρέπεια  
ἐν μεγάλῃ. ἔργα δὲ μεγαλοπρεπῆ καὶ τίμα. οἶνος τὰ περὶ τὸ Ήσίον ἀνα-  
15 θήκατα. κατασκευαὶ θυσιῶν καὶ ναῶν. φιλοτιμίαι πρὸς τὸ κοινόν. χορηγίαι 20  
ἢ τριηραρχίαι. ἢ καὶ τὸ ἔστιαν τὴν πόλιν δεῖσαν· οὐ μόνον δὲ τὰ ἔργα  
δεῖ εἶναι μεγαλοπρεπῆ καὶ τὰς δαπάνας προσηκούσας καὶ μεγαλοπρεπεῖς  
ὄλλα καὶ τῷ ποιεῦντι πρεπούσας μᾶλιστα μὲν διὰ τὴν οὐσίαν· πένης γάρ  
οὐκ ἀν εἴη μεγαλοπρεπής· εἰ δὲ ἐπιχειρίη μεγάλοις ἔργοις. ἡγάλικος ἔσται.  
20 παρὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὸ δέον ἐπιγειρῶν. ἔπειτα πρέπειν δοκεῖ καὶ τοῖς  
πολλάκις τοιαῦτα πεποιηκότιν. ἢ ὃν οἱ πρόγονοι μεγαλοπρεπεῖς ἦσαν.  
τῶν δὲ ἔργων τὰ πλείω μὲν εἰς τὸ κοινόν καὶ εἰς τὸ Ήσίον· ταῦτα γάρ 125  
μεγαλοπρεπῆ· τινὰ δὲ καὶ ἕδια. οἷσα εἰσάπακτα γίνονται. οἶνος γάμοι καὶ οἰ-  
κίαι καὶ ἄλλα τοιαῦταν. τῷ γάρ μεγαλοπρεπεῖ μᾶλιστα προσήκει τὸ δα-  
25 πανὸν εἰς τὸ κοινόν ἢ εἰς τὸ Ήσίον. ἐλάχιστα δὲ εἰς ἔκπτόν. ἔσται δὲ  
μεγαλοπρεπὲς ἔργον καὶ τὸ πολυχρόνιον· τὰ γάρ τοιαῦτα ἔργα θαυμαστά  
εἰσι καὶ καλά. δεῖ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔργοις καὶ ἔτερον τρόπον τὸ πρέπει  
ζητεῖν καὶ συνπειν τίνα ἔργα τίσιν ἀρμόδεσι. οὐ γάρ τὸ αὐτὸν πρέπει τῷ 10  
Θεῷ καὶ τῷ κοινῷ· οὐδὲ ταῦτα προσήκει ιερῷ καὶ τάφῳ· μῆτε εἶναι τὰ  
30 ἔργα τοῦ μεγαλοπρεποῦς μεγάλα καὶ θαυμαστά, πρὸς τὰ ὅμοιεν τηνακρινό-  
μενα· τάφων μὲν οἰκοδομήματα πρὸς τάφους. ναῶν δὲ πρὸς ναοὺς καὶ  
γεφύρας πρὸς γεφύρας, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὅμοιών. ὁ γάρ μεγαλοπρεπῆς  
οὐ μόνον σκοπεῖ τὸ μέγεθος. δι προσήκει τῷ γένει τοῦ ἔργου· οὐ γάρ ταῦ-  
την μέρα εἶναι ἀπλῶς διὰ τὴν δαπάνην καὶ μέρα εἶναι πρὸς τὰ ὅμοιεν  
35 συγκρινόμενον. ὄλλα διαφέρει· καὶ γάρ ἡ σφαῖρα καὶ ἡ λήκυθος ἡ καλλίστη  
μικρὰ μὲν εἰσι διὰ τὴν δαπάνην· εἰσὶ δὲ μεγαλοπρεπῆ δῶρα τῶν παιδῶν, 20  
καὶ εἰσι μεγάλα πρὸς τὰ παιδικὰ συγκρινόμενα δῶρα· ἐπεὶ τοίνυν διαφέρει  
τὸ ἐν τῷ γένει μέγεθος τοῦ ἐν ταῖς δαπάναις, ἀνάγκη σκοπεῖν ἀμφότερα  
τὸν μεγαλοπρεπῆ καὶ ποιεῖν μεγαλοπρεπῶς κατὰ τὴν προσήκουσαν ἐκάστηρ  
40 γένει μεγαλοπρέπειαν. οὕτω γάρ γενόμενον τὸ ἔργον μέρα ἔσται καὶ θαυ-  
μαστὸν καὶ καλὸν καὶ οὐδὲ εὐγερῶν ὑπὸ ὅμοιενοῦς ὑπερβληθῆσεται. τοι-  
οῦτος μὲν οὖν ἡ μεγαλοπρεπής. ὁ δὲ ὑπερβάστητον καὶ βά-

ναυτοῖς παρὰ τὸ δέον ἀναλίσκει καὶ ὕσπερ οὐ δεῖ καὶ ἐψ’ οἰς οὐ δεῖ· καὶ διὰ τοῦτο ὑπερβάλλειν λέγεται τὸν μεγαλοπρεπῆ· καὶ γάρ φαύλων ἔνεκα ἔργων, ὃν ἡ δαπάνη πάντι μετρίᾳ. πολλὰ δαπανᾷ καὶ μεγάλα· καὶ μεγαλοπρεπῆς βούλεται δοκεῖν. παρὰ τὸ εἰκὸς καὶ τὸ προστήκων τῇ μεγαλοπρεπῇ πείθει. οἷον ἔρωτας ἔτιδε πολυτελέστατα. ὕσπερ εἰ γάμους ἐποίει· καὶ τοῖς κωμῳδίαις γοργῆδιν παρισθεῖ· καὶ γρήματα φύλαξίριως ἀναλίσκων ἐν αὐτοῖς ὕσπερ εἰς κοινὸν ὅφελος· ἢ ἐν ταῖς κωμῳδίαις ἀντὶ κωδίων. Δ 10 παραπετάσματα ἢπι τῆς σκηγῆς. πορφυρίδας ἔχει. κατηάπερος οἱ Μεγαρεῖς. καὶ ταῦτα ποιεῖ οὐ τῷ καλῷ ἔνεκα ἀλλ’ ἵνα μόνον ἐπιδείχηται τὸν πλοῦτον τοῦ. οὔτεται γάρ ἀπὸ τούτου θαυμαστός τις εἶναι δῆσαι· καὶ ἐν οἷς μὲν ποιῶνται γρεία δαπάνης, οὐτία ἀναλίσκει. ἐν οἷς δὲ δίκτυα, ποιλά. τοιωταῖς μὲν οὖν ὁ ὑπερβάλλων τὸν μεγαλοπρεπῆ, δις καὶ βάναυσος καλεῖται. ὁ δὲ ἐλλείπων, δις καὶ μικροπρεπῆς καλεῖται. περὶ πάντα ἐλλείπης ἔσται. ἀναλίσκων γάρ οὐδὲ τῷ καλῷ ἔνεκα. ἔπειτα σκοπεῖ. πῶς ἂν οὗτον ἐνδέχεται 15 τὰ ἐλάγιστα ἀναλίσαι· καὶ ποιλάντις τὸ πλεύτον τῆς δαπάνης ἀναλίστας. καὶ πρὸς τὴν τελείωσιν ἦδη βλέποντας τοὺς ἔργους, διπλαῖς αριθμοτάταις ἀτέκεστον ἀφένται διὰ μικρῶν δαπάνην. καὶ πάντα δέ, δσα ποιεῖ, δεῖ μέλλων καὶ σκοπῶν ποιεῖ, καὶ οὐδὲνενος καὶ πλεύτον τῷ δέοντος ἀναλίσκειν, καὶ οὐδηρίμενος δὲ ποιλά ἀνδήλωσεν. αὐτοὶ μὲν οὖν αἱ ἔξεις, ἢ τε μικροπρέπεια 20 καὶ βαναυσία, κακία εἰτίν. οὐδεὶς δὲ οὐκ ἐπιφέρουσι· οὐδέτε οὔτε βλαβεραὶ εἰσὶ τῶν πέτης, οὔτε λίνα αἰτηγραὶ καὶ ἀσγήμανες.

## Περὶ μεγαλοψυχίας. κεφ. δ'.

127

Λέγομεν δὲ ἡδη καὶ περὶ μεγαλοψυχίας. ἔστι τοίνυν ἡ μεγαλοψυχία περὶ μεγάλα, ως καὶ τὸ ὄνομα δίδωσιν εἰκάζειν. περὶ ποια δὲ μεγάλα. 25 σκηπτήμεν. φανερὸν δὲ οὗτον ἔστι τὸ περὶ μεγαλοψυχίας καὶ τὸ περὶ μεγαλοψύχου σκοπεῖν· οὐδὲν γάρ διαφέρει τὴν ἔξιν εἰδέναι· ἢ τὸν ἔχοντα τὴν ἔξιν. ἔστι τοίνυν μεγαλοψύχος περὶ μεγάλα· μεγάλα δὲ τὰ αὐτῷ 10 προστήκοντα. οὗτον μεγάλων ἔξιος ὥν καὶ αὐτὸς κρίνῃ ἔσωτὸν μεγάλων ἔξιον είναι. ὁ γάρ μικρῶν ἔξιος ὥν καὶ μικρῶν ἔσωτὸν ἔξιον οὐ λέγεται 15 μεγαλοψύχος ἀλλὰ τώρων· ἢ γάρ μεγαλοψύχα ἐν μεγέλει εἴστι. τοιωταῖς γάρ λίναις ἔχει πρὸς τὸν σώφρονα ὁ μεγαλοψύχος. οὐν οὐ κατέδε πρὸς τὸν ἀστεῖον· οὐ μὲν γάρ καλὸς μετά μεγέλους ἔχει τὸ καλλεῖ. οὐ δὲ ἀστεῖος μετὰ σφικρίτητος. δις καὶ σύμμετρος καλεῖται, καλὸς δὲ οὐδαμῶς· οὐ μὲν οὖν μεγαλοψύχος τοιωταῖς. τῶν δὲ παρ’ ἐκάτερα οὐ μὲν ὑπερβάλλων γρῖνος· γαδύνος γάρ εἰστιν ὁ μεγάλων ἔσωτὸν ἔξιος ὥν· οὐ δὲ ἔξιος μὲν ὥν πολλῶν, πλειόνων δὲ ἔξιον ἔσωτὸν. οὐ πάντῃ γαδύνος. ἐλλείπων 20 δὲ ὁ μικροψύχος· ἔστι γάρ μικροψύχος ὁ ποιλῶν μὲν ἔξιος ἐλαττόνων δὲ κρίνων ἔσωτὸν (ἔξιον, ἢ οὐδέτενον ἔξιος, ἔστι δὲ ἐλαττόνων ἔξιον ἔσωτὸν).

3 πάντα om. h

8 ἔχει B; ἔχειν h: ἔχων Mullach

14 οὐδὲ B: οὐδὲν h

23 λέγομεν h

25 τὸ prius B: τῷ h

27 μεγάλα B: μεγάλων h

Mullach: κρίνει Bl

38 ἔξιον—ἔσωτὸν h: om. B

28 κρίνη

τούτων ὃς μᾶλλον ἔστι μεγαλόψυχος ὁ ποιῶν ἄξιος ὄν. εἰτα τῆς σκέψεως  
ἄξιας μὴ ἐπαισθίουντος· ποταπὸς γάρ ἂν ἦν, εἰ δὲ ὀλέγων καὶ μετρών  
ἄξιος ἔν: εἰσὶ μὲν οὖν οἱ παρ' ἑκάτερα ὁ μὲν ὑπερβαθμῶν ὁ δὲ ἐλλείπων. 128  
ὁ δὲ μεγαλόψυχος, καθίσαντος μὲν περὶ μεγάλα ἔστιν. ἄκρος δοκεῖ καθίσαντος  
οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ δέσμους ἔστηκεν αὐτὸν καὶ οὕτε ὑπέρ τὸ δέσμον ἤγειρε οὕτε παρὰ  
τὸ δέσμον. διὰ τούτο μέσος ἔστιν.

Περὶ μεγαλοψύχιας καὶ περὶ τίνα ὁ μεγαλόψυχος καὶ τίνα λίδια  
ἔστιν αὐτῷ. καθ. ε'.

Ἐπεὶ δὲ περὶ τὰ ἔξιν ἀγαθοῦ ὁ μεγαλόψυχος ἔστιν, ὃν παρὰ τῶν 10  
10 μᾶλλον ἀξιούτων κατὰ τὸ προσῆκον αὐτῷ, εἴη ἀν πάντως ἡ περὶ γρήματα  
ἡ περὶ ἡροϊκὴν ἡ περὶ τιμήν· ἐπεὶ δὲ περὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ἀνθρώποις  
ἀγαθῶν ἔστιν (ἔστι γάρ μεγαλόψυχος ὁ τῶν μεγίστων ἔστιν τὸν ἀξιούς  
όν), εἴη ἀν περὶ τὴν τιμήν. θεῖς δοκεῖ μέγιστον εἶναι τῶν ἀνθρωπῶν  
καὶ τῶν ἔξωθεν ἀγαθῶν· καὶ διὰ τούτο τῷ θείῳ ταύτῃ μάλιστα ἀπονέ-  
15 μιμεν. ὥστε περὶ τιμᾶς καὶ ἀτιμίας ὁ μεγαλόψυχος ἔστιν, ὡς δεῖ· καὶ  
χωρὶς δὲ τούτων ἀπὸ τῆς ἐπαιγνῆς φανερόν ἔστι. ὑρῷμεν γάρ πάντας  
τοὺς μεγαλοψύχους τιμῆς μάλιστα ἐφιεμένους τῆς ἀξίας ἔστιν· ὁ δὲ με-  
γαλόψυχος ἐλλείπει καὶ πρὸς ἔστιν (ἐλλέπτω γάρ τῆς ἀξίας φρονεῖ τῆς  
ἔστιν). ἐλλείπει καὶ πρὸς τὸ τοῦ μεγαλοψύχου ἀξίωμα. ὁ δὲ  
20 γαῦνος πρὸς τούτον μὲν ὑπερβαθμεῖ (μεῖζω γάρ φρονεῖ τῆς ἀξίας  
τῆς ἔστιν). τὸν δὲ μεγαλόψυχον οὐγῇ ὑπερβαθμεῖ τῷ φρονήματι. ὁ γάρ  
μεγαλόψυχος τῶν μεγίστων ἀξιοῦ, τῶν μεγίστων ἀξιοῦς ὄν· ὥστε  
ἀνάργη τὸν μεγαλόψυχον σύριστον εἶναι καὶ σφόδρα ἀγαθὸν τοὺς τρόπους, 129  
καὶ ἀνδρεῖον καὶ δέκατον καὶ τὴν ἀλλήλην ἀρετὴν ἀκρον. ὁ γάρ μικρὰ ἥριού-  
25 μενος πάντα καὶ οὐδαμῆς ἀξια ἔστιν καὶ οὐ ψευδόμενος, σύλλα ἀληθεύων  
ἐν τῇ τοιαύτῃ ψήφῳ. τίνος ἔνεκα αἰσχρόν τι ποιήσει καὶ ἀτιμον: ἡ πῶς  
δύνατον; ἐναντίον γάρ ἔστι τῷ λόγῳ τοῦ μεγαλοψύχου τὸ τοιαῦτον. πῶς  
γάρ ἀν εἴη τιμῆς ἀξίους ὁ φαῦλος; εἰ δὲ τιμῆς ἔστιν ἀξιοῦ φαῦλος μὲν  
καὶ τοῖς αἰσχροῖς ἀλισκάμενος. γελοῖος ἀν δόξειν εἶναι· ἡ γάρ τιμὴ τῆς  
30 ἀρετῆς ἔστιν ἀλλοι καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἀπονέμεται μόνοις δικαίως. ὥστε 10  
ὁ μεγαλόψυχος πάσας συλλαβθὼν ἔχει τὰς ἀρετὰς καὶ ἔστιν ἡ μεγαλοψύχια  
οἰων κόσμος τις τῶν ἀρετῶν. καὶ οὐ γίνεται μὲν ἀνεύ ἐκείνων, μεῖζους  
δὲ καὶ κακλίσους αὐτὰς ποιεῖ· κρίνει γάρ αὐτὰς ἀξίας εἶναι ὅν εἰσὶν ἀξια. διὰ  
τούτο σφόδρα γολεπὸν μεγαλόψυχόν τινα γενέσθαι· οὐ γάρ δύνατον  
35 μεγαλόψυχον εἶναι ἀνεύ πατῶν τῶν ἀρετῶν· τὸ δὲ πάσας αἰτήσασθαι καὶ  
ταύτας εἰς ἄκρον σφόδρα γολεπόν. ἔστι μὲν οὖν ὁ μεγαλόψυχος περὶ τι-  
μᾶς καὶ ἀτιμίας, καθίδης εἰρηται. καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς μεγάλαις καὶ ὑπὸ<sup>20</sup>  
μεγάλων ἥρεται, ὡς τῶν οἰκείων τυγχάνων καὶ ὅν ἀξιοῦς ἡ καὶ ἐλατ-  
τόνων τῆς ἀξίας· τῆς γάρ τελείας ἀρετῆς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο παρὰ τῶν  
40 ἀνθρώπων ἀξια τιμῆς. οὐ μὴν ἀλλ ἐι καὶ ἥρεται. διὰ τούτο ἥρεται.

19 ἐλλείπει insiticism videtur

21 γάρ B: δὲ h

ὅτι τὴν δυνατὴν προσάργουσιν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴς οὐκ ἔχουσι μεῖζων. τῆς δὲ παρὰ τῶν τυγχάνων τιμῆς καθάπεις ὀλιγωρήσει· καὶ μάλιστα ὅταν ἐπὶ μικρῷς αὐτὸν τιμῶσιν. οὖν. εἰ τις ἐτίμα τὸν Ἀχιλλέα ὅτι καλῶς ζῇει καθαρέζειν· ἡμών δὲ καὶ περὶ τὰς ἀτιμίας κατὰ τὸ προσῆκον αὐτῷ. ἔτι διατί τοιόννυν ὁ μεγαλόψυχος μάλιστα μὲν περὶ τιμᾶς καὶ ἀτιμίας. καὶ τὸν εἰ.<sup>130</sup> φηται. ἔστι δὲ ἐπομένως καὶ περὶ πλούτου καὶ δυναστείαν καὶ πάσαν εὐτυχίαν καὶ ἀτυχίαν· καὶ περὶ ταύτας γάρ μετρίως ἔξει καὶ ως προσῆκε· καὶ οὐδὲν αἰσχρὸν πείσεται πρὸς τὴν ἐν τούτοις μεταβολὴν· καὶ οὔτε εὐτυχῶν περιγραφῆς ἔσται οὕτε ἀτυχῶν περιῆμπος· οὐ γάρ μέγιστον ἥγετο<sup>10</sup> εσται τὴν τιμὴν καὶ οὗτῳ περὶ αὐτὴν ἔξει ως μέριστον ὅν. οὗτῳ δὲ ἔχον περὶ τὴν τιμὴν πολλῷ μᾶλλον περὶ τὸν πλούτον ὀλεγόντως ἔξει καὶ τὰς δυναστείας· αἱρετώτερον γάρ η τιμὴ δυναστείας καὶ πλούτου· διὸ γάρ τὴν<sup>10</sup> τιμὴν ἀγαπητά εἰσιν οἱ πλούτος καὶ η δυναστεία· καὶ γάρ οἱ ἔχοντες αὐτὰ τιμάσσουσι ὃι αὐτῶν βιούλονται. οἱ δὲ τὴν τιμὴν μικρὸν ἥγοντας<sup>20</sup> πολλῷ μᾶλλον τὰ ἄλλα. διὰ τοῦτο καὶ οἱ μεγαλόψυχοι ὑπερόπται δικούσιν εἰναι. οὗτοι οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων σφρόδρα τιμῶσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ εὐτυχία ματα τιμῆς ἔξια δικούσιν εἰναι. καὶ ταῦτα συντελοῦν ἀν πρὸς τὴν μεγαλοψύχιαν. τὸ γάρ ὑπερέχον ἐν ἀγαθοῖς ἐντυπωτέρον· ὑπερέχει δὲ ἐν ἀγαθοῖς οἱ εὐτυχῆς· διὸ καὶ τὰ τοιαῦτα τὴν μεγαλοψύχιαν συνιστησιν. οἱ γάρ εὐτυχῆς ἔξιον ἕαυτὸν μεγάλης τιμῆς ἥγεται διὰ τὴν ἀγαθὴν τύχην· τι.<sup>20</sup> μάται γάρ παρ' ἐνίσιν· κατὰ ἀλήθειαν δὲ μόνος οἱ ἀγαθοὶ τοὺς τρόπους ἔξινς ἔστι τιμῆς. ὃ δὲ ἀμφω πρόσεστι καὶ η ἀρετὴ καὶ τὰ ἔξωθεν ἀγαθά. μᾶλλον ἔξιονται τιμῆς τοῦ τὴν ἀρετὴν μόνον ἔχοντος· διὸ δὲ μόνον εὐτυχῆς ἔσται καὶ τοῖς ἔξωθεν ἀγαθοῖς εὐηγνητεῖ. πρὸς δὲ τὴν ἀρετὴν οὐδὲν κοινὸν ἔχει. οἱ τοιαῦτος οὕτε δικαίως τιμάται οὕτε αὐτὸς δικαίως ἕαυτὸν μεγάλης οἵτινι [τῆς] τιμῆς οὕτε κατὰ τὸν ὄριθλον λόγον μεγαλοψύχος<sup>131</sup> λέγεται. ἀνεύ γάρ ἀρετῆς τελείας ἀδύνατόν τινα μεγαλοψύχον εἰναι. κακῶς εἰρηται. διὰ τοῦτο οἱ ἐν εὐτυχίᾳ ὄντες ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπερόπται καὶ οὐδέποτε τίνονται γιωρτές γάρ ἀρετῆς οὐ διάδοιν φέρειν τὰ εὐτυχῆς<sup>20</sup> ματα ἐμμελῶς καὶ μετρίως. οὐ δυνάμενοι δὲ φέρειν τὴν εὐτυχίαν κακῶς. οἴονται μὲν τῶν ἄλλων ὑπερέχειν, καὶ πάντων καταφρονοῦσιν· αὐτοὶ δὲ ἀσυλοφίτως πάντα ποιοῦσιν, ως ἔτυχε. βιούλονται γάρ μιμεῖσθαι τὸν μεγαλοψύχον. καίτοι παντελῶς ἀνόμοιοι ὄντες· οἱ γάρ μεγαλοψύχος καταφρονεῖ<sup>10</sup> μὲν. ἀλλὰ δικαίως (τὰ ἀγαθὴ γάρ περὶ ἕαυτοῦ οὔτεται). καὶ μεγάλοις μὲν ἐπιγειεῖται καὶ μεγάλων κινδύνων καταταλμῷ. ἀλλὰ τὸν ἀγαθοῦ ἔνεκα καὶ πρὸς μεγάλα τινὰς ἀφορῶν· οἱ δὲ τὰ ἔξω μόνον ἀγαθοὶ τὴν μὲν ἀρετὴν οὐ τιμῶσιν οὕτε βιούλονται κατορθοῦσιν, τῶν δὲ ἄλλων καταφρονοῦσι καὶ τὰς ἄλλας [δὲ] πράξεις αὐτῶν βιούλονται ἀφομοιοῦν πρὸς τὰς τοῦ μεγαλοψύχου πράξεις. οὕτη οὐναμία· οὐκ ἀφομοιοῦσι δέ. διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὴν<sup>40</sup> ἀρετὴν. ἔσται δὲ οἱ μεγαλοψύχοις οὐ πονησκόνδυνος μέν· (οὐ γάρ συνεχῶς<sup>20</sup>

3 αὐτὸν h: αὐτὸς B 12 τὴν h: οὐ. B 24 τὴν h: οὐ. B 26 τῆς τιμῆς B:  
τιμῆς h 38 τὰς ἄλλας δὲ B: τὰς ἄλλας h 40 πονησκόνδυνος Bh, ut Arist. codd.,  
Hab. M. O. b: μικροσκόνδυνος Arist. vulg.

εἰς αὐδόντων ἔσυντον ἐμβάλλει· διὸ τὸ μὴ τιμᾶν τὰ τυγχόντα καὶ μικρῶν τινων καὶ ὀλίγων προκινηθεῖσιν), μεγαλοκύνουνος δέ· οὗτον γάρ μεγάλων τινῶν ἀγαθῶν προκινηθεῖση, οὐδὲ τῆς σίκειας φείδεται ξωῆς, καὶ εὐεργετῶν μὲν γαίρει, εὐεργετούμενος δὲ σιγήνεται. τὸ μὲν γάρ εὐεργετοῦ τοῦ οὐπερέχοντος, τὸ δὲ εὐεργετεῖσθαι οὐπερσχομένοι· οὐ δὲ μεγάλα περὶ ἔσυντον φρονῶν ἄγκεται τῇ ἐλάστων μοίρᾳ. εἰ δὲ εὐεργετητεῖς ἀντενεργετεῖν ἐπειλήσει, πλειστα διώσιν. ἵνα διφειλέτηρη ἔσυντο ποιήσῃ τὸν οὐπέρ-<sup>132</sup> ζόντα τῆς εὐεργετίας, διοκεῖ δὲ οὐ μεγαλόκυνος τῶν μὲν εὖ παρ' οὐτοῦ παιθόντων ἐθίζειν οὐδὲ μεμνήσθαι. παρ' ὧν δὲ αὐτῆς εὖ πέπονθεν ἐπιλεκῆ-<sup>10</sup> σθαι· οὐκ ἀγνωματεύῃ τοὺς (πᾶς γάρ, οὐ μετ' οὐδιώσιν η̄ λαρυγγίου). ἄλλη δὲ τοικείστερον αὐτῷ καὶ μᾶλλον προσήκουν τὸ εὖ ποιεῖν η̄ τὸ εὖ πάτησιν· καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὲν εὐεργετεῖν, δὲ τοικείστον καὶ τοιοῦθεν πρέπον λόγου καὶ μνήμης ἀξιούτων, τὸ δὲ εὖ πάτησιν οὐδαμῶς· βούλεται γάρ οὐδὲ οὐπερέχειν, καὶ ὅλου δὲ δικηρουμένου τὸ μὲν ἡδέως ἀκούει. τὸ δὲ ἀγρῶς· διὰ τοῦτο καὶ η̄ Ηέτις παρ' Οὐρίρῳ οὐ λέγει τὰς εὐεργετήσας τῷ Διὶ οὐδὲ μέμνηται πρὸς αὐτὸν ὥν εὖ ἐποίησεν αὐτόν, ἄλλη ὥν εὖ πέπονθεν παρ' αὐτοῦ· ὅμοιος δὲ καὶ οἱ Λάκωνες βούλαρμενοι χαρίζεσθαι τοῖς Ἀθηναῖς τὰς εἰς αὐτοὺς τῶν Ἀθηναίων εὐεργετίας εἰς μέσον ἄγουσι. καὶ τοῦτο δὲ ιδιῶν μετριούσιγουν. τὸ μηδενὸς δεῖσθαι η̄ μάλις. αὐτὸν δὲ τοῖς ἄλλοις δὲ βούλονται οὐπηρετεῖν πρόθυμοιν εἶναι. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἐν ἀξιώμασι μέτραν εἶναι, διὰ τὸ μηδὲν ἡγείσθαι τεμνὸν τῶν τοιούτων ἀγαθῶν. εἴτε ὥν οὐδιούσιν οἱ ἐν ἔξουσίαις φρεστροὶ τινες εἶναι· πρὸς δὲ τοὺς μ.έσους μ.έ-<sup>20</sup> τριῶν διὰ τὸ σωφρονεστέρους καὶ ἐπιεικεστέρους τοὺς τοιούτους εἶναι. ἄλλως τε τὸ μὲν τῶν ἐν ἀξιώμασι οὐπερέχειν καὶ ἐργάνδες ἔσται καὶ σεμ-<sup>25</sup> νόν, καὶ διὰ τοῦτο τῷ μετριούσιγῳ προσήκει· τὸ δὲ τῶν μέσων, καὶ ἥρ-<sup>30</sup> ḥιον καὶ οὐδὲν μέγα· καὶ ἐν ἑκαίνοις μὲν τεμνούνεσθαι οὐκ ἀγεννές. ἐν δὲ τοῖς ταπεινοῖς φορτικόν· ῥιστερὸν εἴ τις ἐπεδείκνυτο τὴν τοῦ σώματος ὁρμὴν ἐν τοῖς ἀσθενέσται καὶ οὐ πόνο νέστου η̄ γήρως διεσθιαριμέ-<sup>133</sup> νοις, ἔστι δὲ οὐ μεγαλόκυνος οὐδὲ περιελεῖσται ζῆτον οὐ τιμητήσεται τοῦ (ψαρὸν γάρ καὶ τοῦτο). οὐδὲ ἐπειλήσει ποτὲ παραχρενέσθαι οὐπον πρωτεύουσιν ἄλλου. ἵνα μὴ τύχῃ τῶν δευτερείων, τῶν πρωτείων ἀξιοῦ ὥν. ἔστι δὲ οὐδὲ ἔποιησις εἰς τὰς πράξεις, δικιά ἀργός τις καὶ μελητής. ζητεῖ γάρ οὐδὲ πράττειν μεγάλα καὶ μεγάλων ἔνεκα καὶ θιθεν μεγάλη γίνεται τιμή· τοῦτα δὲ σπανίως συμπίπτει· καὶ διὰ τοῦτο ὀλίγα μὲν πράττει, μεγάλα δὲ<sup>35</sup> καὶ οὐνομαστά. οὓς δὲ η̄ φύλους γῆραῖς η̄ ἐγκρίσεις, φανερῶς καὶ μισεῖ καὶ φιλεῖ· γρινώσκει γάρ μετραλῶς, δὲ κατὰ τὸ δέον ἀμφοτερα ποιεῖ, καὶ οὐ δέοντας τὴν παρὰ τῶν ποιλῶν ὁδοῖσιν· μᾶλλον γάρ φροντίζει τῆς ἀληθεύσιας καὶ τοῦ δέοντος η̄ τῆς δέξεως. καὶ διὰ τοῦτο φανερόμιστας ἔσται καὶ φανερόφιλος· καὶ πάντα δέ. ἀλέγει καὶ πράττει, φανερῶς καὶ λέγει καὶ<sup>40</sup> πράττει. διὰ τὸ καταφρονεῖν ὡς εὔρηται τῆς παρὰ τῶν ποιλῶν δέξεως. διὰ τοῦτο καὶ παρρησιαστικής ἔσται καὶ οὐδὲ ἀληθεύσι, εἰ μὴ που εἰρωνεύσιτο

1 ἐμβάλλει Β: ἐκβάλλει ή· 7 ἐπειλήσει ή: ἐπειλήσει Β  
μὲν τῶν Β: τῶν μὲν τῶν ή

7 ἐπειλήσει Β: ἐπειλήσει Β

15 Ημ. II. A 503

24 τὸ

πρὸς τοὺς πολικοὺς καὶ τὰ μικρὰ λέγοι περὶ ἔσωτοῦ διὰ τὸ μὴ θύματα  
παρὰ φαύλων ἀνθρώπων τιμάται. συζῆτε καὶ τουδιάγει τὸ τοῦ τυγχόντος  
ἄλλα τῷ φύλῳ τὸ γάρ τῷ μὴ φύλῳ τυγχάνει καὶ τραπέζης καὶ στέγης τῷ  
κοινωνεῖν οὐ μεγαλούγονον ἄλλα δημοκρίτον καὶ κοινωνικὸν καὶ ταπεινόν· τα-  
5 πεινοὶ γάρ οἱ κοινωνεῖς καὶ τὸ ἀνάπολιν οἱ ταπεινοὶ πάντες κόκκινος εἰσιν.  
ἔτι δὲ οὐδὲ Ναυμαστικός τις ὁ μεγαλούγορός ἐστι. τὸ τυγχόντα ὑπερθιαυ-  
μάτων οὐδὲν γάρ αὐτὸς νομίζει μέλισ. οὐδὲ οὐδὲ μηδεπάκαρος· μικρὸν γάρ  
καὶ τὴν παρὰ τὸν ἐγγύτων βλάστην τρέπεται. καὶ μηδὲν αὐτῷ διναμένην  
λυγμάγαται οὐδὲ τὸ μέγειος τῆς ἀρετῆς. ἀλλοιος τε καὶ τὸ ἀπομνημονεύειν 131  
10 καὶ τῶν παρεκτηλιθῶν παιεῖσθαι λόγον. καὶ ταῦτα καὶ κακῶν. μικρούργου  
τινῆς ἐστι· τὸ δὲ παρηρᾶν μεγαλούγονον. οὗτος γάρ ὁν εἰ πέπονθεν οὐδὲν αἴρεις  
θέτοι μεμνήσθαι. ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω λέκεται. διὰ τὸ μὴ μέγα εἶναι καὶ  
ἄξιον αὐτοῦ τὸ εὖ πάσχειν. παλλῷ μᾶλλον ὁν κακῶν πέπονθεν παρά τινων  
οὐ μηδεπάκαρος εἴηται. ἔτι δὲ οὐδὲ πράξεις τινὰς τὴν ἀλλων ἀνθρώπων ἀνέγεται  
15 καταλέγειν τὴν ἔσωτοῦ· οὕτω γάρ τῶν ἐπαίνων αὐτῷ μέλει τὸν ἔσωτοῦ οὐδὲ  
τῶν ἀλλων. οὐδὲ πάλιν σπουδὴν ἔχει. ἵνα οἱ ἀλλοιοι ψέγουνται. οὐ τούτου 10  
οὔτε ἐπαινετικής ἐστιν οὔτε κακολόγης· οὐδὲ τοὺς ἐγγύτων οὐασύρει, εἰ μὲν  
πιον παρόντας· τὸ γάρ ἀπόντας λοιπορεῖσθαι οὐ μεγαλούγονον. περὶ δὲ  
ἀναγκαίων τὴν μικρὸν οὐ σφόδρα ἴκετεῖν τὴν ἀλογόρεται. ἐάν τινος δεηθῇ·  
20 οἱ γάρ μηδὲν μέτα τρισμένος. μηδὲ σπουδαῖων περὶ οὐδὲν τῶν ἀνθρω-  
πίνων, πῶς δύναται οὕτως ἀγενῆς ἔχειν· δεῖ δὲ τὸ καλὸν τοῦ κέρδους  
προτιμῶν βελτίων νομίζει τὰ καλὰ καὶ ἀκαρπά τῶν καρπίμων καὶ ὠφελε-  
μῶν, ἀν μὴ καλὰ ὅστιν. ὁμοίως ἐπὶ τε κτημάτων καὶ δένδρων καὶ οἰκε-  
τῶν· οὐ γάρ γρηγοριστὰς ἄλλὰ τοὺς καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς κτήσεται τῶν 20  
25 οἰκετῶν. καὶ κίνηται δὲ τοῦ μεγαλούγονού βραδεῖσα δικεῖ εἶναι καὶ τὴν φυγὴν  
βαρεῖα καὶ λέξις στάσιμος· οὐ γάρ δυνατὸν τεπύδειν τὸν περὶ ὀλέγων φρον-  
τίζοντα (διλέγα γάρ αὐτῷ δὲ θαυμάζουσιν οἱ πολλοί). οὐδὲ σύντονον εἶναι  
τὸν οὐδὲν μέτρα οἰδημένον· σπεύδουσα γάρ καὶ δένδρωνούσιν οἱ περὶ τι σφό-  
δρα ἐπιτομένοι καὶ ποικιλὴ αὐτοῦ ποιούμενοι φροντίδα. οἱ μὲν οὖν μεγα-  
30 λούγοις τοιούτοις. οἱ δὲ ἐλλείπων μικρούργοις. οἱ δὲ ὑπερβάλλοντα 135  
γαῦνοις· οὐκ εἰσὶ δὲ οὐδὲ οὐδὲν κακοί· οὐ γάρ κακούποιοι εἰσιν ἄλλα  
μόνιμα ἡμικρητημένοι. κακίσσον τοῦ δέοντος ἐκπίπτουσι καὶ τοῦ μέσου. οἱ  
μὲν γάρ μικρούργοις ἀξίοις ὥν ἀγαθῶν. ἀγνοεῖ ἔσωτον καὶ ἀποστερεῖ  
ἔσωτον ὥν ἐστιν ἀξίοις. καὶ τούτῳ τὸ μέρος κακός ἐστιν ἔσωτοφ. μὴ εὖ  
35 πιον ἔσωτον διὰ τὸ ἀγνοεῖν τὰ αὐτῷ προστήκοντα· εἰ γάρ ηδει, ὠρέγετο  
ἄν, ἀγαθῶν ὄντων· οἱ τοιοῦτοι δὲ ἡλίθιοι μὲν οὐκ ἂν λέροιτο ἄλλα μᾶλλον 10  
νωμόρες. οὐ μόνον δὲ τούτῳ τὸ μέρος οἱ μικρούργοις ἔσωτον βλάπτει ἄλλα  
καὶ ἔτερον τρόπον· καὶ γάρ διὰ τὸ ἀγνοεῖν ἔσωτον καὶ γείρων γίνεται τοὺς  
τρόπους· τῶν γάρ ἀγαθῶν καὶ γενναῖων προσέχουν καὶ τῶν καλῶν ἐπιτηδευ-  
40 μάτων ἀξίσσονται, ὡς ἀγάξιοις ὥν αὐτῶν· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐκτῆς  
γαῦνοις ἀπέχεται. νομίζων οὐπέρ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ταῦτα εἶναι. οἱ δὲ  
γαῦνοις, καὶ ἡλίθιοις καὶ ἔσωτον ἀγνοῶν τοῖς οὐπέρ τὴν ἀξίαν ἐπιγειρεῖν.

ἀρετὴν μὲν οὐκ ἔχων κοσμεῖσθαι. κοσμιόμενος δὲ ἐσθῆται καὶ σγήματι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις· καὶ σεμνός τις εἶναι διὰ τούτων νομίμων, εὐ-<sup>20</sup> τυγχάνει τις ἐπέλεκτης δοκεῖν· καὶ πειρᾶται φανερὰ ποιεῖν ἀεὶ τὰ εὐτυχήματα ἔσωτον καὶ περὶ αὐτῶν ἀεὶ λέγει, ὡς διὰ τούτων τιμηθῆσθαι. ἀμφο-<sup>3</sup>τέρουν δὲ ἀντικειμένων τῇ μεγαλοψυχίᾳ. τῆς τε μικροψυχίας καὶ τῆς γαυ-<sup>4</sup>νήτης, ἣ μικροψυχία μᾶλλον ἀντίκειται. οὗτοι μᾶλλον γίνεται. καὶ γείρον  
ἐστι κακόν· τοῦ γάρ ἔχοντος τὸ θῆρος γείρον ποιεῖ καὶ τὴν ἀρετὴν ἐλατ-<sup>136</sup>  
τοι. καθὼς εἴρηται· ἣ δὲ γαυνήτης φαῦλον μέν ἐστι δὲ ἔσωτην, τὸν δὲ  
ἔχοντα οὐ ποιεῖ κατὰ τὰ ἄλλα φαντάτερον· οὐδὲν γάρ ἀγαθόν. ὃν ἔχει,  
10 ὁ γαῦνος ἀπόλλουσι διὰ τὴν γαυνήτην. ἄλλο μᾶλλον ἐνίστε διὰ τοῦτο καὶ  
καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς ἔργοις ἐπιχειρεῖ, ἀξιον ἔσωτον ἥρωύμενος τῶν τοιούτων.  
ἔτι δὲ ἡ μὲν γαυνήτης οὐκ ἀεὶ αἰσθεῖ· ἀπὸ γὰρ τῆς πειρᾶς ὁ γαῦνος ἐπι-<sup>5</sup>  
γνώμων ἔσωτον γίνεται· ἢν γάρ ζητεῖ τιμὴν οὐ λαμβάνων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-  
στον, ἀναγκάζεται σωφρονεῖν. καὶ διὰ τοῦτο ἡ γαυνήτης εὐαπάλλακτον  
15 ἐστι, καὶ οὐ δύναται παραμένειν· ἡ δὲ μικροψυχία ἀεὶ προσγιγραφεῖ. τοῦ γάρ ἡ  
γέλιος, ὥσπερ εἴρηται. γείρον διατείνετος, καὶ τὸ φρόνημα ἐλαττούνται· τοῦ  
φρονήματος δὲ ἐλαττωτείντος, καὶ ὁ τρόπος γίνεται γείρων καὶ τὸ φρόνημα  
διὰ τοῦτον· καὶ οὕτως ἡ μικροψυχία ἀεὶ προσγιγραφεῖ. καὶ ἀπὸ τῆς πειρᾶς  
20 δὲ ὁ μικρόψυχος οὐ γίνεται βελτίων· οἷς γάρ ἔργοις ἐπιχειρεῖ. ῥῷδίως  
ταῦτα περιτίνων (μικρὸν γάρ καὶ τῆς δυνάμεως ἐλάττω) τὴν ἴδιαν ἀρετὴν  
ώσπερ ἀγροεῖ. καὶ τιμὴν δὲ ζητῶν ἐλάττω τῆς ἀξίας οὐδένα λυπεῖ, καὶ  
διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐξελεγχόμενος θεραπεύεται, καθάπερ ὁ γαῦνος. διὰ ταῦτα  
25 τοίνυν ἡ μικροψυχία γείρον ἐστι κακὸν τῆς γαυνήτης καὶ δυσαπαλλα-  
κτότερον· οὗτον μᾶλλον ἀντίκειται τῇ μεγαλοψυχίᾳ.

Ἡ μὲν οὖν μεγαλοψυχία περὶ τιμῆς μεγάλην ἐστί. καθὼς εἴρηται,  
ἐστι δὲ καὶ ἄλλη τις ἀρετὴ περὶ τὴν τιμήν. ζητεῖ λόγον ἔχει πρὸς τὴν  
μεγαλοψυχίαν. ὅν ἡ ἐλευθερία τῆς πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν· ως 137  
γάρ ἡ μεγαλοπρέπεια διαφέρει τῆς ἐλευθερίατης τῷ μεγάλῳ, περὶ τὰ  
30 γρήματα καὶ αὐτῆς οὕτως, οὕτως ἡ μεγαλοψυχία τῆς τιμάτης ἀμετῆς δια-  
φέρει. τῷ περὶ μεγάλας εἶναι τιμάς. αὐτῆς περὶ τὰς μικρὰς οὕτως. ὥσπερ  
γάρ ἐν λήψει καὶ δύσει γρημάτων μεσότης ἐστὶ καὶ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις.  
οὕτω καὶ ἐν τῇ δύρεσσι τῆς τιμῆς ἐνι λαθεῖν μεσότητα καὶ ὑπερβολὴν καὶ  
40 ἔλλειψιν. ἐστι γάρ δυνατὸν ἐφίεσθαι τιμῆς πλέον ἡ δεῖ καὶ ἐλαττον τοῦ  
δέσιντος καὶ πάλιν κατὰ τὸ δέον καὶ οὐς ὁ ὄργιος ἀπαιτεῖ λόγος· ψέγομεν  
γάρ καὶ ἐπαινοῦμεν πολλοὺς ἐπὶ τιμῆς δύρεσσι. οὗτον δῆλον, οὗτοι οἱ μὲν ὡς  
δεῖ ταῦτης ἐφίενται, οἱ δὲ οὐχ ὡς δεῖ· τούτων δὲ οἱ μὲν ὑπερβαίνουσι τὸ  
δέον, οἱ δὲ ἐλλείπουσι. καὶ γάρ ψέγομεν τὸν φιλότιμον ὡς πλέον ἡ δεῖ  
τιμῆς ἐφίεμενον. ψέγομεν δὲ καὶ τὸν ἀφιλότιμον ὡς μηδὲ ἐπὶ τοῖς καλοῖς  
45 ἐπέλεκτον τιμᾶσθαι. ἐνίστε δὲ καὶ τὸν φιλότιμον ἐπαινοῦμεν οὓς ἀν-

ἀρωδη καὶ φιλόκαλον. τὸν δὲ ἀφίλητιμον ὡς μέτριον καὶ σώφρονα. ὡς καὶ ἐν τοῖς πράτοις εἰπομεν· γίνεται γὰρ τοῦτο διὰ τὸ ἐσικέναι τὰ ἄκρα τῇ μεσότητῃ καὶ διὰ τὸ τὴν μεσότητα ἀνόνυμον εἶναι καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζεσθαι ἀπὸ τῶν ἄκρων. καὶ οὐδὲν κωιτεῖ τὴν μεσότητα φιλοτιμίαν ὀνομάζεσθαι η̄ ἀφίλητιμίαν. οἱ γὰρ φιλήτιμοι καὶ οἱ φιλοχρήματος πολλαχῆς δύναται λέγεσθαι. ἐπει καὶ τὸ φιλεῖν κατὰ πολλοὺς τρόπους δύναται εἰναι. ἔστι γὰρ καὶ ὑπὲρ τὸ δέον φιλεῖν τι καὶ παρὰ τὸ δέον καὶ ὡς δεῖ. ὥστε καὶ τὸ ὄνομα σύντοις ἔχοι. καὶ λέγοιτο ἂν φιλοτιμοῦτος εἰκότως καὶ οἱ ὡς δεῖ | καὶ οἱ μὴ ὡς δεῖ φιλοῦν· ὥστε ὅταν τινὰ 138  
10 φιλήτιμον ὀνομάζοντες ἐπαινῶμεν. νομίζομεν ὑπερβάλλειν μὲν ἐν τῇ τῆς τιμῆς ὀρέξει. ὅλῃ οὐ τὸ δέον ἀλλὰ τοὺς πολλούς. ὅταν δὲ φέγγωμεν τὸν φιλήτιμον. τὸν ὑπερβάλλοντα τὸ δέον φιλοτιμίου ὀνομάζομεν. ὅμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀφίλοτιμου ἔχει. ἔστι τοίνου μεσότητης ἐν τῇ τῆς μετρίας τιμῆς ὀρέξει, εἰ καὶ ἀνίσυμος ἐστιν. ἐν οἷς γάρ ἐστιν ὑπερβολὴ καὶ 15 ἔλλειψις. ἀνάγκη καὶ τὸ μέσον εἶναι. ὥστε ἐπεὶ ὀρέγονται τιμῆς καὶ πλέον τοῦ δέοντος καὶ ἔλαττον. ἀνάγκη καὶ τὴν μέσην ὄρεξιν εἶναι τὴν κατὰ τὸ δέον γινομένην, η̄τις ἐπαινεῖται. καὶ ἔστιν ἀρετὴ ἀνόνυμος. φαίνεται δὲ πρὸς μὲν τὴν φιλοτιμίαν τὴν ἀκρότητα συγχρινούμενη, ἀφίλοτιμία, πρὸς δὲ τὴν ἀφίλοτιμίαν φιλοτιμία· πρὸς ἀμφοτέρας δὲ τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν 20 ἀφίλοτιμίαν συγχρινούμενη, ἀμφοτέρα δοκεῖ, καθήστων ἀμφοτέρων μετέχει. ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλων ἀρετῶν γίνεται. ἀεὶ γὰρ η̄ μεσότητης τῶν ἄκρων μετέχουσα τοῖς ὀνόμασιν αὐτῶν ὀνομάζεται· καθήστων γάρ φεύγει τὸ ἔτερον. πρὸς τὸ ἔτερον ἀποκλίνειν δοκεῖ. ἐπὶ ταύτης δὲ μᾶλλον. διάτι ἀνόνυμος ἐστι. διὰ τοῦτο δὲ οὐδὲ ἀντικεῖσθαι δοκοῦσι τὰ ἄκρα μέσῳ τινί. ἀλλὰ 25 μᾶλλον ὀλλάζοιται· η̄ γὰρ ἀφίλοτιμία τῇ φιλοτιμίᾳ φαίνεται ἀντικεῖσθαι.

### Περὶ πραότητος. κεφ. ᷄.

Η δὲ πραότης περὶ τὰς ὄργας ἐστι μεσότης, η̄ η̄ μὲν ὑπερβάλλουσα 30 ἔξις ὄργηλότητης καλεῖται η̄ δὲ ἔλλειπουσα ἀνόνυμος. τὸ μὲν οὖν πάθος, περὶ θητηρίας. ὄργη ἐστι· τὰ δὲ κινοῦντα τὴν ὄργην πολλὰ καὶ 139 διαφέροντα. οἱ μὲν οὖν ὡς δεῖ καὶ δέ τε δεῖ καὶ ἐσφ̄ οἵς δεῖ ὄργιζόμενος ἐπαινεῖται· δις δὴ οἱ πρᾶξες ἐστι. δοκεῖ γάρ πρᾶξος εἶναι οἱ ἀπάραγος καὶ μὴ ἀγόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους ἀλλὰ αὐτῆς ἄγων τὸ πάθος, καθὼς οἱ ὀρθίδες προστάττει λόγος. δοκεῖ δὲ μᾶλλον πρὸς τὴν ἔλλειψιν ἀποκλίνειν. καθήστων οὐ τιμωρητικός ἐστιν ἀλλὰ μᾶλλον συγγενωμονικός. η̄ δὲ ἔλλειψις 35 κακίζεται, εἴτε ὀποργησία καλεῖται εἴτε ὑπιδήποτε· τὸ γὰρ ἐν οἷς δέον μὴ δοργίζεσθαι καὶ περιορᾶν προπηλακίζουσαν καὶ ἔσυπτον καὶ τοὺς οἰκείους 10 ἡλίθιους καὶ ἀνδραποδόδεξ. η̄ δὲ ὑπερβολὴ κατὰ πάντα μὲν γίνεται· καὶ γὰρ δέ τε πορὰ τὸ δέον καὶ τὸ τόπου καὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ πράγματος καὶ τοῦ προσώπου καὶ τῶν ἀλλων περιστάσεων ὄργιζεται τις, ὑπερ-

βάλλει. οὐ μὴν ἀεὶ ὁ ὑπερβάλλον καὶ πάντη ὑπερβάλλει· ταχέδην δὲ καὶ ἀδύνατον τοῦτο τὸ γέρα κακόν. εἰ κατὰ μηδένα τρόπον σῆμαὶ διὸν εἴη, οὐ δύναται τυστῆναι ἀλλὰ καὶ ἔαυτη ἀπόλλησιν καὶ διάλογον τῷ. ἀφόρητον γίνεται. οἱ μὲν οὖν ὀργήλοι ταχέως μὲν ὀργίζονται καὶ αἱ οἱς οὐ δεῖ. παύονται δὲ ταχέως οὐ καὶ βέλτιστον ἔχουσι· τοῦτο οὐ δὲ πάταγοισιν. οὗτοι οὐ κατέχουσι τὴν ὀργὴν οὐδὲ κρύπτουσιν ἀλλὰ ἐξάγονται καὶ ἀμύνονται εὐθὺς δι' ῥητὴν· ἀμυνάμενοι δὲ ταχέως διὰ τὴν δέσποτα παύονται εὐθὺς τῆς ὀργῆς, καὶ οὐ περβολὴν δέ εἰσιν δεῖσι οἱ ἀκρόγολοι καὶ πρὸς πᾶν ὄργηλοι καὶ ἐπὶ παντί οὐδεν καὶ τὸ ὄνομα ἔχουσιν 10 τὸν ἀπὸ τοῦ ἀκροῦ παρηγμένου. οἱ δὲ πικροὶ καὶ δυσδιάλυτοι καὶ πολὺν γρόνον ὀργίζονται· οὐ γάρ εὐθὺς φανεροῦσι τὸν θυμὸν ἀλλὰ κατέ- 140 γοντες κρύπτουσι· παύονται δὲ τοῦ θυμοῦ. ἐπειδὴν ἀνταποδότωσι κακὰ τοῖς λειλυπηκόσιν. η γάρ πικρά ζῶσις ἀποτελεῖ ἐμποιεῖ καὶ διὰ τοῦτο τῆς λύπης σχέστερη· τούτου δὲ μὴ γίνομένου τὸ βάρος ἔχουσι καὶ 15 περιφέρουσι τὴν ὀργὴν. διὰ γάρ τὸ μὴ φανεροῦν τὴν ὀργὴν οὐδὲ παραμυθίας παρὰ τῶν ἀνθρώπων τυγχάνουσιν οὐδὲ παρακαλεῖ τις αὐτούς· οὐδεν καὶ κατέχουσιν αὐτήν. μέχρις δὲν αὐτῇ ὡφ' ἔαυτῆς διαλυθῇ καὶ πεφίῃ· τοῦτο δὲ διὰ γρόνου γίνεται. οἱ τοιοῦτοι δὲ καὶ ἔαυτοις εἰσιν ὀγκιστοί καὶ τοῖς μάλιστα φύλαξι. οὗτοι δὲ καὶ γαλεποὶ καλοῦνται. οἵτινες 20 γαλεπαίνουσιν ἐφ' οἱς οὐ δεῖ καὶ δέ τε μὴ δεῖ καὶ δέσιν οὐ δεῖ καὶ πλεῖστον ὀργίζονται γρόνον καὶ οὐ διαλλάσσονται. εἰ μὴ ἀντιλυπήσουσι τοὺς λειλυπηκότας. οὗτοι δὲ καὶ συνοικήσαντες γαλεποὶ καὶ βαρεῖς τοῖς δημόσιαις. η μὲν οὖν μεσότης η προσότης ἐστίν. ὑπερβολὴ δὲ η ὀργὴνότης. ἔλλειψις δὲ ἀναιτητίσια τις ἀν καλοῖτο καὶ ἡγιεῖται τῇ ὀργὴνότητῃ η ὀργησία· γείρον γάρ κακόν ἐστιν η ὀργὴνότηται τῇ ὀργησίᾳ. οὗτοι μᾶλλον γίνεται· ἐλάγγιστοι γάρ οἱ ἀργητοί· καὶ οὗτοι συνοικήσαντες οὐ μὲν ὀργητοί τούτοις. οὐ δὲ 25 ὀργήλοις γαλεποῖς. καὶ διὰ τοῦτο γείρον τὸ κακόν· τὸ γάρ θυμερον τῶν ἀνθρώπων καὶ φύλακελητῶν συνιστεῖ. οὗτοι μὲν η μεσότης ἐστί τὸ σῆμαίδην 30 καὶ η ἀρετή. αἱ δὲ παρ' ἐκάτερα ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλειψίεις κακά. μᾶλλον· καὶ εἴρηται οὗτοι τὸ ὡς δεῖ ὀργισθῆναι καὶ ἐφ' οἱς δεῖ καὶ δέ τε, τοιότα ἐστιν η μεσότης. μέγρι δὲ τίνος ὀργὴνόμενοι καὶ ἐπὶ τίσι τὰ δέοντα ποιήσομεν καὶ τίς οὐ δέων τῆς ὀργῆς καιρὸς καὶ οὐ τόπος καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὰ 35 τοιαῦτα, οὐ δυνατόν ἐστιν διορίσασθαι· τὰ γάρ κατὰ μέρος καὶ τὰ καθ' ἔκαστα ἀριστα. καθὼς καὶ περὶ τὰς ὀργάς εἴρηται καὶ ἀλλοτε εἰσὶ τὰ προσήκοντα καὶ οὐδὲν τούτων ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἔστηκε. τοῦτο δὲ μόνον δυνατὸν εἰπεῖν. οὗτοι η μὲν μέση ἔξις ἐπαινεστή. αἱ δὲ ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλειψίεις ἐπὶ παντὸς πόσιμους κακίζονται· καὶ αἱ μὲν μικρὸν ἀφιεπάμεναι τοῦ μέσου οὐ πάντα γίνονται φανεροί καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πάντα φέρονται. αἱ 40 δὲ πλεῖστα καὶ πλεῖστα διοκοῦσι καὶ ταῦθεντα κακίζονται· οὐδεν δῆλον. οὗτοι 10 τῆς μέσης ἔξις ἀνθεκτέον.

1 οὐ μὴν—ὑπερβάλλει h: om. B 17 ὡφ' h: ἐφ' B 27 οὐ μὲν h: μὲν δ B 29 η om. h οὔτε B: τις h 30 αἱ B: τὰ h 32 ἡ B: καὶ h 35 εἰρηται] p. 4,1

Περὶ φιλίας καὶ τῶν παρὸν ἔκπτερα κακιῶν δυστακτίας καὶ κοκκι-  
νίας. καφ. γ'.

Ἄλι μὲν οὖν περὶ τὴν ὀργὴν ἔξεις εἰρηγναται. εἰσὶ δὲ καὶ σῆματα ἔξεις  
ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων κοινωνίαις ταῖς πορὸς ἀλλήλους. αἴτινες ἐν λόγοις  
οἱ καὶ ἐν πράγμασι γρίπονται· περὶ ταύτας τούτων τὰς κοινωνίας δυνατῶν ἐπαι-  
νεῖσθαι τίνα καὶ ψέψεισθαι. ἔπειτι δὲ ἡ μὲν μετάτης ἐπαινεῖσθαι. φεκτὸν δὲ  
αἱ ὑπερβολαὶ καὶ ἐλεπίθεις. φανερὸν ὅτι ἐν ταῖς κοινωνίαις ταύταις ὑπερ- 20  
βολὴ καὶ ἔλευψις ἔσται καὶ μετάτης· οἱ μὲν γάρ ἀλλοποιοι παντάπαιοι. βού-  
λονται εἶναι τοῖς ἐντυγχάνοντις καὶ πάντα ἐπαινεῖσθαι καὶ πᾶσιν ἀρέσκεταιναι.  
10 βούλονται δοκεῖν καὶ οὐδὲν περὶ οὐδὲν ἀντιλέγονται· οἱ δὲ ἐν διαμε-  
τρῷ τούτοις σχῆματα καὶ πάντας λυποῦσι καὶ πάντα φέρουσι καὶ οὐδὲν οὐ-  
τοῖς τῶν γρίπομένων ἀρέσκει καὶ πᾶσι περὶ παντὸς ἀντιλέγονται. οὐτοι δὲ  
δημιτροι κακιζονται. ἐπαινεῖσθαι δὲ ὁ κατὰ τὸ δέσιν ταῦτα ποιῶν καὶ ὁ 142  
μὲν δεῖ φέρων. οἱ δὲ δεῖ ἐπαινεῖν. καὶ ἀρέσκεινος οἵς ἀρέσκεταιναι δεῖ.  
15 καλεῖσθαι τούτους ἡ μὲν πάντα ἐπαινῶν ἀρέσκεις τις καὶ καλλαξ. οἱ δὲ πάσιν  
ἐπιτιμῶν δύστακτοι. οἱ δὲ τὸ γρίπομενον σφίζουν περὶ ἀμφω τρίλογος ἢν καλλιτε-  
σούσες γάρ τὸ κατ' αὐτὸν φύλαξ. δηνομα γάρ τοιν τὰς τοιαύτης μετάτητος  
οὐκ ἔστιν ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ὄμοίου καλεῖσθαι. Η γάρ τοιαύτη ἔξις τὸ στέρ-  
γειν προστακτοῦσα φιλία ἔστι· διαφέρει γάρ τῆς φιλίας. οὗτοι δηνει τῆς συν-  
20 τῆς γίνεται. οὐ γάρ διὰ τὸ στέργειν η ἐγκλαδεῖν ἀποδέχεται τὰ λεπράμενα 10  
καὶ πραττάμενα η φέρει. οὐλλ ἀπλῆτος τοῦ ἀγαθοῦ ἔνεκα καὶ οὗτοι τοιαύτην  
ἔλαβεν ἔξιν· ὄμοίως γάρ διάκειται πρός τε τοὺς γριπάμοις καὶ τοὺς ἀγρω-  
τας καὶ πρὸς τοὺς συνήθεις καὶ ἀσυνήθεις κατὰ ταύτην τὴν ἔξιν. ἐπαινεῖ  
γάρ δεῖ καὶ φέρει οὐδεῖ καὶ οὗτον δεῖ. πλὴν οὐγρ ὄμοίως παντάπαιον. ἐν  
25 οἷς γάρ δεῖ λυπεῖν οὐγρ ὄμοίως λυπήσει τοὺς γριπάμοις καὶ τοὺς ἀγρωτας  
καὶ τοὺς συνήθεις καὶ ἀσυνήθεις· ὄμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἤδουης· οὐ γάρ  
τὸ αὐτὰ ἀρμάτει. καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀποβλέποντο δεῖ καὶ τὸ  
συμφέρον ὃ σπουδαῖος καὶ λύπην ποιήσει καὶ ἤδουην τοῖς ἐντυγχάνονται. 20  
ἔσται γάρ η τοιαύτη ἔξις περὶ ἤδουης καὶ λύπας τὰς ἐν τοῖς ὄμοιάσις  
30 γρίπομένας. καὶ οὗται μὲν ἤδουαι οὐ πρὸς τὸ ἀγαθὸν σπουδιέπονται. ταύ-  
τας οὐ συντριβήσεται τοῖς ἐντυγχάνονται ἀλλὰ ράλλον ἄδοιμένους δυστρι-  
χανεῖ· καὶ προσαιρήσεται λυπηρὸς ὄφελος τῇ ἤδουῃ. τοῦ ἀγαθοῦ  
ἔνεκα. μάλιστα ἢν η ἤδουηι αἰσχύνην φέρῃ καὶ θλεῖται τῷ ποιεῖντι με-  
γάλην· τότε γάρ αἰρέσεται ράλλον λυπηρὸν καὶ αἰσχύναι μικρόν. καὶ 143  
35 τῆς μείζονος ἀπολλάξαι λύπης καὶ αἰσχύνης η μικρὸν εὐθράναντα διὰ τοῦ  
συντριβῆναι τῇ μείζονι λύπῃ περιβάλλειν. οὐγρ ὄμοίως δὲ ὄμοιάσει τοῖς  
ἐν ἀξιώμασι καὶ τοῖς τυχοῦσιν. οὐλλ ἔκάστιν ἀποδίνει τὸ πρέπον.  
καὶ κατὰ τὰς ὄμοιας δὲ διαφορὰς τῶν ἐντυγχανόντων καὶ αὐτῆς διαφέρουσαν  
τὴν ὄμοιάν ποιήσεται καὶ ἐπαινέσει οὓς δεῖ ἔκαστον καὶ ἐπιτιμήσει ὄμοίως  
40 ἐξ' οἷς δεῖ καὶ οὗτος δεῖ· τὸ μὲν συνηδόνειν μάλιστα ζητῶν καὶ τοῦτο καὶ 10

καὶ ἔσωτὸς αἰρούμενος. τὸ δὲ λυπεῖν ἐλάχιστα καὶ μετρίως καὶ οὐ δι?  
ἔσωτὸς σίλλα τῷ τομοφέροντος ἔνεκα. καὶ γὰρ ὅτε λυπεῖ ἔνεκα τινος με-  
γάλης ἡδονῆς, μετρίως λυπεῖ. τὸ φορτικὸν δὲ εὐλαβούμενος. οὐ μὲν *(οὗν)*  
περὶ τὰς ἐν ταῖς ὁμιλίαις ἡδονὰς καὶ λύπας μέσους τοιούτων· οὐκ ὀλόμασται  
οὐ δὲ ἴδιαρ ὄντας αἴλλα φύλος καλεῖται διὰ τὴν πρὸς τὴν φιλίαν ὄμοιότητα.  
καθὼς εἰρηται. τῶν δὲ παρ' ἑκάτερα οὐ μὲν ὑπερβάσιλλων. εἰ μὲν οὐδενὸς  
ἔνεκα πάντα ἐπαινῶν καὶ πᾶσιν ἀρεσκόμενος τὸ ἥδος εἰναι μόνον ἔγεται  
ἀρεσκοντος καλεῖται. εἰ δὲ ὅπως ὠφέλειστι τις αὐτῷ γένηται εἰς γρή-  
ματα η̄ ὅσα διὰ γρημάτων. κόλασι. οὐ δὲ ἐλλείποντο οὐδεκαλὸς καὶ  
10 οὐδέσερις. οὐ πᾶσι διαγεράνει καὶ πᾶσιν ἐπιτιμᾷ. ὅτι δὲ καὶ ἐνταῦθα η̄  
μεσότητης δια εἰρηται τρόπον ἀνόνυμός ἔστιν. οὐ δοκεῖ μέσω τινὶ σύντικεται  
τὰ ἄκρα ἄλλα ἀλλήλοις.

Περὶ ἀληθείας καὶ τῶν παρ' ἑκάτερα κακιῶν. κεφ. 8'. 144

Περὶ ταύτας δὲ τὰς πρὸς ὄντιρώπους ὁμιλίας καὶ ἔτεροι γίνονται  
15 ἔξεις. η̄ γὰρ πρὸς ἄλληλοις τῶν ὄντιρώπων ὁμιλία διπλῆ ἔστιν. η̄ γὰρ  
περὶ τῶν λόγων η̄ τῶν ἔργων τοῦ συντυγγάνοντος γίνεται η̄ ἑκάστου περὶ<sup>1</sup>  
τῶν ἔσωτοῦ. καὶ περὶ μὲν τὴν πρώτην αἱ εἰρημέναι γίνονται ἔξεις. περὶ<sup>2</sup>  
δὲ τὴν δευτέρην ἄλλοι. η̄ γὰρ ψεύδεται τις περὶ ἔσωτοῦ λέγων καὶ τῶν  
ἰδίων ἔργων η̄ ἀληθείεις. καὶ εἰ ψεύδεται, η̄ ἐλάττω λέγει τῶν ὄντων η̄  
20 μεῖζων. εἰ μὲν οὖν ἀληθείεις καὶ οὔτε μεῖζων λέγει τῶν ὄντων οὔτε ἐλάττω,  
η̄ τοιαύτη ἔξεις ἀληθεία καλεῖται καὶ οὐ τοιχον ἀληθεύτικός. εἰρημέναι δὲ  
καὶ ἀλαζονεία καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἔκαστα ἐπιτηδεύονται μὲν παρ'  
ἐνίσιν καὶ τινὲς ἔνεκα. οἷον δέξις η̄ πολύτου η̄ ἄλλου τινὲς τῶν τοιούτων.  
εὑρίσκονται δὲ παρά τισι καὶ οὐδενὸς ἔνεκα. καὶ τινὲς ἐλάττω περὶ ἔσωτον  
25 λέγουσιν ὃν εἰσιν ἄξιοι καὶ αὐθίτις ἔτεροι μεῖζων. οὐγὰ ὅτι βούλονται οὐτει  
δοκεῖν ἄλλη δια τέσσαρος ἀγρούσι. τοῦτο δὲ ἐλάχιστα συμβαίνει. ως γὰρ  
ἐπὶ τὸ πολό. έάν τις οὐδενὸς ἔνεκα λέγῃ η̄ πράττῃ. οὗτος ἔστι. τοιαῦτα καὶ ω  
λέγει καὶ πράττει καὶ οὐτως ζητεῖ. ἔπει τοίνου τὸ μὲν ψεύδος ψευτόν ἔστι  
καὶ ἔσωτό. η̄ δὲ ἀληθεία ἐπαινετόν. διὰ τούτο μεσότητης μὲν κάνταῦθα τὸ  
30 ἐπαινετόν. η̄ ἀληθεία. ὑπερβολὴ δὲ καὶ ἐλλειψίς τὸ ψευτά. τὰ ψεύδη δη-  
λούνται. ὃν η̄ μὲν ἀλαζονεία ὑπερβάλλει. η̄ δὲ εἰρημέναι ἐλλείπει. ἐρημέν  
δὲ περὶ ἑκατέρου ἀκριβέστερον. πρότερον δὲ περὶ τοῦ μέσου ἐρημέν. ἔστι  
τοίνου ἀληθεύτικός οὐγὰ οὐληθεύτικόν ἔνεκα. καὶ τοιαύτης περὶ ἔσωτοῦ λέγει  
τοιούτος τοῖς ἄλλοις ἐπιέλει δοκεῖν οἷς κατὰ ἀληθείαν ἔστιν. οὗτος  
35 δὲ καὶ ἐπιεικῆς ἀν εἴη. οὐ γὰρ φιλαληθῆται καὶ ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ἀνάγκη

2 καὶ γὰρ καὶ ὅτε h  
φιλαληθεῖς h

3 οὖν h: om. B

36 ἀγαθοῦ h: om. B

39 οἱ γὰρ

πολλῷ μᾶλλον ἐν οἷς ἀληθεύειν ἀνάγκη διὰ τὸ πολιτεικὸν ἀγριόν· ὃς γάρ· εὐλαβεῖται τὸ φεῦδος καὶ ἔαυτόν, διάτι κακόν. οὗτον καὶ αἰσχρὸν τὸ αὐτὸν 10 γένηται, καὶ οὐ μόνον τῇ κακόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους δοκεῖ τοιούτουν. πῶς οὐ φέύξεται πάσῃ δυνάμει; οὐ μὲν οὖν ἀληθευτικὸς τοιοῦτος, καὶ τίτιν 5 ἐπαινετός, τὸ κακὸν καὶ αἰσχρὸν εὐλαβεῖομενος· ὃς εἰ δεῖται παρεκκλίναι τὸν μέσον, πρὸς τὴν ἔλλειψιν. οὐ πρὸς τὴν ὑπερβολὴν νεύσει· τοῦτο γάρ ἐμμελέστερον δοκεῖ θιατέρου διὰ τὸ τὰς ὑπερβολὰς ἐπαγγεῖται εἶναι. οὐ δὲ ἀλαζόνης οὐ μεῖζω τῶν ὑπαρχόντων προσποιούμενος καὶ λόγιος καὶ ἕργοις. οὐτος δῆταί εἰ μὲν οὐδενὸς ἔνεκα προσποιεῖται, φαῦλος μὲν ἔσικεν εἶναι· οὐ 10 γάρ ἀντίστητο τῷ φεῦδει μάταιος δὲ φαίνεται μᾶλλον τῇ κακός· εἰ 20 δὲ τινὲς ἔνεκα προσποιεῖται, εἰ μὲν δέξῃς τῇ τιμῆς, οὐ λίαν φεκτὸς οὐ ἀλαζόνης· οὐ δὲ ἔνεκα ἀργυρίου τῇ οἵσα εἰς ἀργύρους ἕργεται, ἀσγχυνούστερος. οὐ γάρ ἔστιν ἐν τῇ δυνάμει τοῦ ἀλαζόνης τῇ ἀλαζονείᾳ· εἰ γάρ οὗτος εἴγεν, οὐκ ἀντίστητο τῷ φεῦδει· οὐ γάρ δὲ τῶν ἔκουσιν καὶ ἐφ' ἡμῖν, ἀλλὰ ἐν 15 τῇ προσαρέσσει ἔσται, καὶ διὰ τοῦτο καὶ αἰσχρὸν ἔστι καὶ φέγεται· τίτις γάρ τίς ἔστιν τῇ ἀλαζονείᾳ· καὶ κατά τινα ἔξιν οὐ ἀλαζόνων γίνεται. ὥσπερ 146 καὶ οὐ φεύστηκε. δεῖ οὖν δέξῃς ἔνεκα τῇ γρηγορίῳ προσποιεῖται, ἀλλὰ αὐτοῦ τοῦ φεύδους ἔνεκα μόνου. οἱ μὲν οὖν δέξῃς ἔνεκα ἀλαζονεύμενοι τοιαῦτα προσποιούνται, διηνεκεῖσθαι οὐδαιμονισμός, οἱ δὲ κέρδους 20 ἔνεκα ἀλαζονεύμενοι ἐκεῖνα προσποιούνται οἵσα τοὺς πέλας ὠφελοῦσιν, οἷσιν ἵτερηκή τῇ μαντείαν, προσποιούνται γάρ ιατροί τινες εἶναι τῇ μάντιεις σοφοῖς. ἵνα διέσαντες ὠφελοῦμοι εἶναι τοῖς κεχρημένοις παρακερδαίνωσι τὰ 10 ἐκείνων, τοιοῦτος μὲν οὖν οὐδὲ ἀλαζόνης. εἴρων δέ ἔστιν οὐ τὰ ἐλάττω τῶν δῆτων προσποιούμενος. οὗτος δὴ γρηγορίεστερος τοῦ ἀλαζόνης δοκεῖ· οὐ γάρ 25 κέρδους ἔνεκα προσποιεῖται ἀλλὰ φεύγοντας τὸ ὄγκορον καὶ τὸ μέγας εἶναι δοκεῖν. δεῖ μὲν οὖν εἰρηνεύομενος τὰ ἔνδοξα ἀπαρνεῖται, ὥσπερ καὶ Σωκράτης ἐποίει, γρηγόρεις τις εἶναι δοκεῖ. δεῖ οὖν μόνον τὰ μεγάλα καὶ ἔνδοξα ἀλλὰ καὶ τὰ μικρὰ ἀπαρνεῖται, καὶ δὲ δηλός ἔστι δυνάμενος ταῦτα προσποιεῖται μὴ δύνασθαι, οὐ τοιοῦτος βαυκοπανοῦρης λέγεται καὶ εὐκατα- 30 φρόνητός ἔστιν. ἐννέτε δέ καὶ ἀλαζόνων διὰ ταῦτα καλεῖται. οὐαὶ ἐποίουν ἐν 20 τοῖς ἴματίοις οἱ λάκωνες· καὶ γάρ καὶ τῇ ὑπερβολῇ καὶ τῇ λίαν τίτις εἰ- φίεις ἀλαζονικόν. οἱ δὲ μετρόίως γρηγόρειοι τῇ εἰρηνεύῃ γρηγορεῖτες φαίνονται, οὔτινες οὐ περὶ τὰ λίαν εὐτελῆς καὶ σφόδρα φανερὰ εἰρωνεύονται. οὗτοι δὲ τῷ ἀληθευτικῷ τοῦ τε εἰρηνοῦς καὶ τοῦ ἀλαζόνης ἀντικειμένου, 35 μᾶλλον ἀντίκειται οὐ ἀλαζόνων τῇ οὐ εἴρων· γεῖρον γάρ τῇ ἀλαζονείᾳ. ὡς φα- νερόν ἔστιν ἐκ τῶν εἰρηγμάτων.

Περὶ εὐτραπελίας καὶ τῶν παρ' ἑκάτερα κακιῶν. καφ. t'. 147

'Ἐπειδέ τίτις τίς καὶ ἀνδρευσις ἐν τῷ βίῳ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἀνέσσει ἔστιν τις διαγωγὴ μετὰ παιδίας. δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα εἶναι τις ὅμιλία

ἀγαθὴ καὶ ἐμμελής, καὶ λέγειν οὐα δεῖ καὶ ως δεῖ τὸν ἀναπαύσεως ὑπόμενον· ὅμοίως δὲ καὶ οὐα δεῖ ἀκούειν καὶ ως δεῖ καὶ ὅτε δεῖ. διαφέρει γάρ τὸ τοιαῦτα λέγειν τοῦ τοιούτων ἀκούειν, θέτεν δὲ τοῦ διατάξεως τῆς ἀμειβῆς καὶ ὑπερβολῆς καὶ ἔλειψίς καὶ μεσότης. Ηγένεν δὲ τοῦ διατάξεως τῆς βιωμολογίας καλεῖται καὶ οἱ ἔχοντες βιωμολόγοι καὶ φροντικοί. οἱ τῷ γελοῖῳ ὑπερβολῆιοι καὶ μᾶλλον ἔγραψαν τὸ γέλωτα ποιῆσαι τὴν λέγειν εὐσυγήμονα καὶ μὴ λυπεῖν τὸν σκωπτόμενον. ἔλειψίς δὲ σκληρότητος καὶ ἀγριότητος καὶ οἱ ἔχοντες ἄγριοι καὶ σκληροί. οὗτες οὖτε αὐτοὶ γελοῖον οὐδὲν λέγουσι καὶ τοὺς λέγοντας διηγεράσσουσι καὶ μισοῦσιν. Ηγένεν δὲ μεσότητος 10 εὐτραπελία καὶ οἱ ἔχοντες εὐτράπελοι, οἷον εὐτραπελοί· καὶ γάρ τοῦ γῆθους εἶναι διοκοῦσιν αἱ τοιαῦται κινήσεις· οὗτοι δέ εἰσι οἱ παιζόντες ἐμμελῆς καὶ ως δεῖ καὶ ὅτε. ὕσπερ γάρ αἱ κινήσεις τὰ σώματα χαρακτηρίζουσιν. 20 οἶνον πῦρ μὲν ἡ εἰς τὸ ἄνω κίνησις καὶ πᾶν κοῦφον. βαρὺ δὲ ἡ εἰς τὸ μέσον, καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλων ὥμοιως, οὗτοι καὶ ἀπὸ τῶν ἔστω καὶ φαινομένουν 15 τοῦ ἀνθρώπου κινήσεων αἱ ἔξεις τῆς ψυχῆς φαίνονται καὶ τὰ γῆθη, ἐπειδὴ οἱ μὲν σκληροὶ ἐλάχιστα γίνονται, πλεῖστοι δέ εἰσιν οἱ γαίροντες παιδιά· καὶ σκύμματι, καὶ τὸ γελοῖον ἀγαθὸν δοκεῖ μᾶλλον τὴν σκυμμωπόν, διὰ τοῦτο οἱ βιωμολόγοι εὐτραπελοὶ λέγονται. | ὡς γαίρεντες καὶ ἡδεῖς· διτὶ 25 148 δὲ οἱ βιωμολόγοι τῶν εὐτραπέλων οὐ μικρῷ διαφέρουσι, καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον. οὗτοι δέ οἱ εὐτράπελοι καὶ ἐπιδεξιοί εἰσι καὶ εὐτραπελία ἐπιδεξιότητος ἀνεκτώτως καλοῦτο· τοῦ ἐπιδεξίου γάρ ἔστιν ἐκεῖνα καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν οἷα τῷ ἐπιεικεῖ καὶ ἔλευθέρῳ ἀρμόττει. ἔστι γάρ τοινα πρέποντα τῷ τοιούτῳ λέγειν ἐν παιδιάς μέρει καὶ ἀκούειν· Ηγένεν δὲ ἐλευθερίους παιδιά διαφέρει τῆς τοῦ ἀνδραποδώδους καὶ ἡ τοῦ πεπαιδευμένου τῆς τοῦ ἀπαιδεύτου. τοῦτο δὲ ἀπὸ τῶν κωμῳδίῶν γίνεται δῆλον τῶν τε παιλιών καὶ τῶν νέων· ἐν γάρ ταῖς κωμῳδίαις οἱ μὲν φαύλοις τινὲς καὶ ἀνδραποδώδεις ὑποκρινόμενοι γελοῖα καὶ ἡδέα γῆρανται τὰ αἰσχρά, οἱ δὲ ἔλευθερίους τινὲς καὶ ἐπιδεξίους καὶ ἐπιεικεῖς ὑποκρινόμενοι τὰ μεθ' ὑπονοίας· ταῦτα δὲ οὐ μικρῷ τινι διαφέρει ἀλλήλων πρὸς εὐσυγήμορσύνην. τίνα οὖν ἐροῦμεν εἰναι τὸν μέσον ἐν ταῖς παιδιάς; τὸν εὖ σκώπτοντα καὶ ως δεῖ ἀνθρώπον ἐλεύθερον, ηγένεν δὲ τὸ μὴ λυπηρὸν τοῖς ἀκούοντισιν. Ηγένεν καὶ γαίρετα καὶ ἡδύν, καὶ τοῦτο δρισμὸς ἔσται τοῦ ἐν ταῖς παιδιάς μέσου. ἀλλὰ ἀόριστός τις καὶ οὗτος ὁ δρισμὸς εἶναι δοκεῖ· οὐ γάρ τὸ αὐτὸν πάντες μισοῦσιν οὐδὲ τοῖς αὐτοῖς γαίρουσιν· ἀλλὰ ἄλλοις ἄλλα 30 δοκεῖ ἡδέα καὶ λυπηρό· καὶ οὓς ἔκαστος γαίρει, τοιαῦτα καὶ λέγει καὶ ποιεῖ ἐν ταῖς πρὸς ἀλλούς ἡμιλίαις· καὶ ἡ σκύμματα ἀκούοντα ἀνέγεται, τοῦτα καὶ λέγει· οὐ γάρ πάντα ἐρεῖ· καὶ γάρ καὶ οἱ νομοθέται ἔνια λοιδορεῖν κωλύουσι· λοιδόρημα δέ τι ἔστι καὶ τὸ σκύμμα. διτὶ τοίνου ἀόριστά εἰσιν οὐ μισοῦμεν καὶ οἵ γαίρουμεν, διὰ τοῦτο γαλεπόν ἔστιν ἀκριβῶς ἡρίσασθαι τὸν ἐν ταῖς παιδιάς μέσον· ἀλλὰ αὐτὸς ὁ ἔλευθερος καὶ 149

11 αἱ οἱ. h

17 σκύμματι B ubique

22 ἔλευθερῷ Bh et Arist. codd.

ΠαΙΔΕΙΑ: ἔλευθερῷ Arist. vulg.

29 μεθ' h: καθ' B

33 καὶ οἱ. h

40 ὁ οἱ. h

γαρίεις αῦτως ἔξει. οὗτον νόμοις ὅν ἔαυτῷ. τοισθανεῖς μὲν οὖν ὁ μέσος, εἴτε εὐτράπελος εἴτε ἐπιδέξιος λέγεται. ὁ δὲ βιωμολόγος σφόδρα ἐρῶν τοῦ γελοίου οὐδὲνὸς φείδεται τῶν γέλωτα ποιούντων οὕτε ἔργων οὕτε ἡγμάτων καὶ οὕτε ἔαυτοῦ οὕτε τῶν ἀκούσητων ἀπέχεται. ἀλλ' ἵνα μόνον  
 10 τινήσῃ γέλωτα, καὶ ἔαυτὸν αἰσχύνει καὶ τοὺς ἀκούσοντας. ἐκεῖνα λέγων καὶ πράττων, ὃν οὐδὲν οὔτε εἴποι ἀν οὔτε παιήσειν ὁ γαρίεις. ἔνια δὲ οὐδὲ ἀνάσχοιτο ἀν ἀκοῦσαι. ὁ δὲ ἄγριος εἰς τὰς τοιαύτας ὁμιλίας 10 ἀγρεῖος· οὕτε γάρ αἱτίας ἡδός ἔστι καὶ τοὺς ἀλλούς οὗτος ἔχοντας δυστρεπαίνει· καὶ οὗτος δὲ κακίζεται διὰ τὸ ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς τὸν ἀγρεῖον  
 15 θρόνου πίνον τούτον καὶ τὴν ἀνάπομπον καὶ τὴν παιδιάν. τρεῖς γάρ εἰσι μεσητῆτες ἐν τῷ βίῳ περὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων ὁμιλίας· μία μὲν περὶ τὴν ἀλήθειαν. ηὗται παρ' ἑκάτερα τῷ τε ἀλαζούνειν καὶ τὴν εἰρωνείαν  
 20 ἔχει. δύο δὲ περὶ τὸ ἡδόν. τὸν δὲ μέν ἔστιν ἡ λεπτομένη φύλα. ηὗται παρ'  
 25 ἑκάτερα τὴν τε κολακείαν καὶ τὴν δυσκολίαν ἔχει. ἑτέρα δὲ ἡ εὐτράπελία καὶ  
 30 τὴν ἐπιδέξιότης. ηὗται παρ'  
 35 ἑκάτερα τὸ βιωμολογία καὶ τὴν σκληρότητας καὶ τὴν ἀγριότητας· τῷ βίῳ, ὁ τε φύλος καὶ ὁ εὐτράπελος.

Ἔερι αἰδοῦς, οὗτι οὐκ ἔστιν ἀρετή. κεφ. ια'.

‘Η δὲ αἰδοῦς οὐκ ἔστιν ἀρετή· οὐ γάρ ἔστιν ἔξις ἀλλὰ μᾶλλον πάθος·  
 20 ὁ δῆλος ἀπὸ τοῦ δρισμοῦ· δρῖζεται | γάρ φύσις ἀδοξίας. συμβαίνει γάρ 150  
 τῷ αἰδουμένῳ παραπλήσιον τῷ περὶ τὰ δεινὰ φύσιουμένῳ· ἐρυθράνεται  
 γάρ, ὥστερον ὀγριᾷ· ὁ φοβούμενος τὸν θάνατον. ἀμφοτε γάρ σωματικά ποιει  
 φαίνονται εἶναι, τῇ τε αἰσχύνῃ καὶ ὁ φύσις τῶν δεινῶν· τὰ τοιαῦτα δὲ  
 πάλιη μᾶλλον δικούσιαν, οὐχ ἔξις λέγονται. τοῦτο δὲ τὸ πάθος οὐ πάσῃ  
 25 ἡλικίᾳ ἀρμόζει ἀλλὰ τῷ νέᾳ μόνον· δεῖ γάρ τοὺς νέους αἰδούμενας εἶναι  
 διὰ τὸ πολλὰ ἀμαρτάνειν· πολλὰ γάρ ἀμαρτάνουσιν οἱ νέοι διὰ τὸ πάθος  
 μᾶλλον ἀγείρειν τὴν λόγιαν· συτελεῖται δὲ τὸ πάθος αἰδοῦς ἀμείνους γάρ· 10  
 γονται. διὰ τοῦτο τῶν μὲν νέων διαιταὶ αἰδούμενες ἐπαινεῖσθαι, πρεσβύτεροι  
 δὲ οὐδὲντος δὲν ἐπαινέσσειν διαιταὶ αἰσχυνταὶ· οὐ δεῖ γάρ τὸν πρεσβύτορον  
 30 τερον ἐκεῖνα πράττειν ἐφ' οἷς αἰσχύνῃ ἔστιν· οὐ γάρ ἔστιν ἡ αἰσχύνῃ τοῦ  
 ἐπιεικοῦς, εἴπερ ἔστιν ἐπὶ τοῖς φαύλοις· ἐπεὶ γάρ τὰ μέν εἰσι κατὰ ἀλήθειαν αἰσχρά· τὰ δὲ οὐκ εἰσὶ μέν. διοκοῦσι δέ. δέσιν ἔστι φεύγειν ἀμφότερα  
 τὸν ἐπιεικῆ· φεύγουν δὲ τὰ αἰσχρὰ οὐδέποτε αἰσχυνθήσεται. τὸ γάρ οἰτεθει  
 35 αὐτὸν τοῦτο ἐπιεικὸς εἶναι τὸ αἰσχύνεσθαι, εἰ πράξειε τι τῶν αἰσχρῶν καὶ  
 τὸν οὗτον ἔχοντα ἐπιεικῆ νομίζειν ἀτοπον· ἡ γάρ αἰδοῦς ἐπὶ τῶν ἐκουσίων 20  
 αἰσχρῶν γίνεται, ὁ δὲ ἐπιεικῆς οὐδὲν αἰσχρὸν οὐδέποτε πράξειεν ἀν ἐκουσίως.  
 φαίνεται δηλαδὴ εἶναι τὴν αἰδοῦν ἀρετήν τινα ἀλλὰ μᾶλλον πάθος·  
 οὐ γάρ ἀεὶ ἐπαινεῖσθαι τὸν οὐδὲν ἀπλῶς καὶ καθ' ἔαυτὴν ἐπιεικὲς ἀν λέ-

γοιτο, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως, οἷον εἰ γένοιτο ἀμαρτεῖν τινα, ἐπιεικές ἔστιν  
αἰδεῖσιται· οὐχ οὕτω δὲ ἔχουσιν αἱ ἀρεταί· ἔτεις γάρ εἰσι διὰ παντὸς  
ἔγκειμεναι τῇ ψυχῇ· | εἰ δὲ καὶ μεσότης τις εἶναι δοκεῖ καὶ ἔστι μεταξὺ 151  
τῆς τε καταπλήξεως καὶ τῆς ἀναισχυντίας, καὶ ἐπαινεῖται μὲν ὁ αἰδήμων,  
5 κακίζονται δὲ οἱ τε ἀναισχυντοι περὶ τὰ αἰσχύρα καὶ οἱ πλέον τῶν δέοντος  
αἰδήμονες, οἱ λεγόμενοι καταπλήγες. οὐδὲν μᾶλλον διὰ τοῦτο ἀρετὴ ἔστιν  
ἡ αἰδὼς· ἡ μὲν γάρ ἀρετὴ μεσότης, ἡ δὲ μεσότης οὐ πᾶσα ἀρετὴ· οὐ γάρ  
ἀντιστρέφει. οὐκ ἔστι δὲ οὐδὲ ἡ ἔγκράτεια ἀρετὴ, ἀλλά τις μικτὴ·  
δειγμός σεται δὲ περὶ αὐτῆς ἐν τοῖς ὅστερον. οὐδὲ δὲ περὶ δι-  
10 κακισύνης εἴπωμεν.

## Περὶ δικαιοσύνης. κεφ. α'.

Σκεπτέον δὲ τὴν περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας. περὶ ποίας πράξεις εὑρίσκονται καὶ ποία μεσότης ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη, καὶ τὸ δίκαιον τίνων μέσον καὶ τίνα τὰ περὶ ἔκάτερα τοῦ δικαίου. σκεψόμεθα δὲ 10 κατὰ τὴν αὐτὴν μετίσοδον. μεθ’ τοις καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐπεκψάμεθα. ὁρῶμεν δὴ πάντας δικαιοσύνην ὀνομάζοντας ἔξιν τινά. τὴν ἔχοντας πρακτικὸν τῶν δικαίων ἐσμὲν καὶ δικαιοπραγμάτευν καὶ βούλομεθα τὰ δίκαια. τὸν δὲ αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τῆς ἀδικίας ἀδικίαν γάρ ὀνομάζουσι, καὶ<sup>1</sup> 10 τὴν ἀδικοῦμεν καὶ τὰ ἀδίκα βούλομεθα. ταύτας δὴ τὰς κοινὰς περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας δίδεις ὑποτίθεμεται· καὶ ἔστω δικαιοσύνη καὶ ἀδικία τοῖς ἐν τύπῳ ἔξις ἀφ’ τοις βούλομεθα τὰ δίκαια καὶ ἔξις ἀφ’ τοις βούλομεθα. δεῖ γάρ προσκετεῖται ἀεὶ ταῖς ἀρεταῖς ταῖς ἡθικαῖς τὸ βούλεσθαι. καὶ ἀδόνατον ἄλλως αὐτὸς ὑρισθήσαι· διὰ τὸ βούλεσθαι γάρ σωφρονεῖν καὶ<sup>15</sup> δικαιοπραγεῖν ὃ δίκαιος καὶ ὃ σώφρων γίνεται. ἐπὶ μὲν γάρ τῶν ἐπιστημῶν καὶ δύναμεων τὸ δύνασθαι μὲν ἀναγκαῖον. τὸ βούλεσθαι δὲ οὐκ 153 ἀναγκαῖον· εἰ γάρ τις δύνατο ὑγιάζειν. ἵτρος ἐστι. καὶ μὴ βούληται ὑγιάζειν· τὴν γάρ ἔξιν τῆς ἱατρικῆς οὐδὲν κωλύει τὸ μὴ βούλεσθαι· διμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐπὶ δὲ τῶν ἡθικῶν ἀρετῶν ἀνάπταιν ἔχει. τὸ<sup>20</sup> μὲν γάρ δύνασθαι δίκαια πράττειν δυνατόν ἐστι καὶ τῷ ἀδίκῳ πολλάκις, τὸ δὲ βούλεσθαι μόνον ἐστὶ τὸ δίκαιον. δίθεν δίκαιος ἐστι καὶ ὁ μὴ δυνάμενος μὲν πράττειν τὰ δίκαια. βούλομενος δὲ καὶ ἔξιν ἔγων δικαιοσύνης· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὁ ἀδίκος ἔχει. ἔτι δὲ πᾶσα δύναμις καὶ ἐπιστήμη τῶν ἐναντίων ἐστι· μιᾷ γάρ ἐπιστήμῃ δύνατὸν τὰ ἐναντία εἰδέναι·<sup>10</sup> 25 μία γάρ γνῶσίς ἐστι τοῦ ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους. ἡ ἱατρική, καὶ μιᾷ δύναμει τὰ ἐναντία γίνονται, μία δὲ ἔξις οὐκ ἐστι τῶν ἐναντίων πρακτική· οὐ γάρ ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης τὰ ἀδίκα πράττομεν καὶ δίκαια. ὥσπερ οὐδὲ αἱ νοσήσεις κινήσεις ταῖς ὑγιειναῖς αἱ αὐταί· γινώσκονται μέντοι αἱ ἐναντίαι ἔξις

<sup>1</sup> Ἀριστοτέλους ἡθικῶν βιβλίον ἐ h om. h

3 τὴν δὲ σκεπτέον h

17 ἱατρὸς—ὑγιάζειν (18)

ἀπὸ τῶν ἐναντίων. εἰ γάρ τις γνώσκει τὴν εὐεξίαν εἶναι πυκνότητα σαρκός, εἴσεται τὴν κακεξίαν εἶναι μαγνήτη τα σαρκός, γνώσκονται δὲ αἱ ἔξις καὶ ἀπὸ τῶν ἑκτῶν· ἔξις μὲν γάρ, φέρε εἰπεῖν, ή ὑγρεία· ἑκτὸν δὲ τὸ ὑγρεύον, δι πρὸς ὑγρεύου φέρει· εἰ γάρ γνώσκομεν ὑγρεύον εἶναι τὸ 20 ποιητικὸν πυκνότητος ἐν σαρκὶ, γνώσκομεν εὐεξίαν εἶναι τὴν ἐν σαρκὶ πυκνότητα. ἀκολουθεῖ δὲ κάκενο τοῦτος ἔξεινος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον· καὶ γάρ ἐάν πλεοναχῆς λέγεται ή ἑτέρα τῶν ἐναντίων ἔξεινος, καὶ ή ἑτέρα πλεοναχῆς λέγεται· οἷον εἰ ή σωφροσύνη πολυσήμαντόν ἔστιν, καὶ ή ἀκολασία πολυσήμαντον ἔσται· καὶ εἰ ή δικαιοσύνη διμόνιον ἔσται καὶ ἐπὶ πλείστων 10 λέγεται· καὶ ή ἀδικία τοῦτον ἔξει τὸν ἀρρόπον. ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἴρηται, διτι καὶ ἔστιν ἐν αἷς τῶν ἔξεινος τὸ τοιοῦτον οὐ συμβαίνει, οἷον 154 τὸ φιλεῖν τῷ μισεῖν ἐναντίον ἔστιν, ἀλλὰ τὸ μὲν φιλεῖν οὐχ ἀπλοῦν ἔστι· σημαίνει γάρ τὸ τε ἀγαπᾶν καὶ τὸ τοῖς γελεῖσιν ἀσπαζεῖσθαι· τὸ δὲ μισεῖν ἐν μόνον σημαίνει τὴν ἔχθραν. τοιοῦτο δὲ ἐλάχιστα συμβαίνει· μᾶλιστα 15 δὲ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ πλεοναχῆς λέγεται τὴν ἔξιν, τῆς ἐναντίας πλεοναχῆς λεγομένης. ἐπεὶ τοίνυν καὶ ή δικαιοσύνη τῶν πλεοναχῶν λεγομένων ἔστι, καὶ ή ἀδικία τῶν πλεοναχῶν λεγομένων ἀν εἴη, δοκεῖ δὲ ἐν τι σημαίνει τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀδικίαν διὰ τὸ τὰ σημαίνομενα μὴ 10 σφόδρα διαφέρειν ἀλλήλων· τότε γάρ ή διμονιοί καὶ τὸ πολυσήμαντον γίνεται δηλα. διτε τὰ σημαίνομενα πράγματα πολλὴν ἔχουσι πρὸς ἀλληλα τὴν διαφοράν, οἷον κλείς λέγεται η τε ὑπὸ τὸν αὐχένα τοῦ ζῷου καὶ η τὰς θύρας κλείσμεν· ἐντούθια γάρ διὰ τὸ πολλὴν εἶναι τῶν πραγμάτων τὴν διαφοράν, φανερά ἔστιν η διμονιοί καὶ τὸ πολυσήμαντον. ἐπεὶ τοίνυν πολλαχῆς η δικαιοσύνη λέγεται καὶ ή ἀδικία, εἰληφθω ποσαχῶς λέγεται 25 οἱ ἀδικοὶ· ἐντεῦθιεν γάρ ληψόμεθα καὶ τὰ σημαίνομενα τῆς δικαιοσύνης. λέγεται τοίνυν ἀδικος ο τε παράνομος καὶ ο πλεονέκτης καὶ ο ἀνισος, ἕστε 20 καὶ δίκαιος ἀν εἴη ο τε νόμιμος καὶ ο ἵσος· καὶ δίκαιον μὲν τὸ νόμιμον καὶ τὸ ἵσον. ἀδικον δὲ τὸ παράνομον καὶ τὸ ἀνισον. ἐπεὶ δὲ καὶ πλεονέκτης ἔστιν ο ἀδικος, η δὲ πλεονεξία περὶ τι ἔστιν ἀγαθόν, 30 εἴη ἀν καὶ αὐτὸς περὶ τι πλεονεκτῶν ἀγαθόν. ἀγαθὸν δὲ ζητεῖ οὐ τὸ αὐτῷ ἀγαθὸν καὶ ὅπερ ἀν αὐτὸν ἀμείνω ποιήσειν· οὐ γάρ ζητεῖ τῶν ἀλλων σωφρονέστερος εἰ νοι οὐδὲ τῶν ἱκανῶν ἀτρικότερος οὐδὲ τῶν ἐλευθερίων ἐλευθερώτερος οὐδὲ ἀλλοι οὐδὲν τῶν ἀγαθῶν, δια αὐτά τε ἀπλῶς καὶ καὶ ἔκατά εἰσιν ἀγαθὰ καὶ αὐτὸν ἀγαθὸν ποιεῖ· ἀλλὰ περὶ ἐκεῖνα 35 τῶν ἀγαθῶν ζητεῖ τοὺς ἀλλους ὑπερικάν, δια ἀπλῶς καὶ καθ' αὐτὰ εἰσιν ἀγαθά. αὐτὸν δὲ οὐ ποιεῖ ἀντοῦν βελτίονα διλλὰ καὶ γείρω πολλάκις. οἷον γράμματα καὶ δυναστείαν καὶ σώματος εὐεξίαν· ταῦτα γάρ οὐκτι κακίας τῷ φαύλῳ γίνεται γείρονας· καὶ τὰ διλλα. δια περὶ εὐτυχίαν η ἀτυχίαν ἔστιν, 40 οὐκ οὔτω ποιεῖν. ἀλλ' εὐχεσθαι μὲν ταῦτα τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸν καὶ ὠφελῆσαι καὶ μὴ γείρους ποιησαι, αἱρέσεως δὲ προκει-

7 λέγηται B: λέγεται h      12 ἀπλῶν h: ἀπλῶς B      17 τῶν om. h      λεγομένη h  
41 ἀγαθῶναι h: ἀγαθῆναι B      41 p. 86,1 προσκεψάνης h

μάνης. προσκρίνειν οὐ τὰ ἀπλῶς ἀγαθὰ ἄλλὰ τὰ αὐτοῖς ἀγαθὰ καὶ ὅτα  
αὐτοὺς δυνάσται βελτίους ποιεῖν. ὁ δὲ ἀδικος εὑχεῖται μὲν αὐτῷ τὰ περὶ<sup>20</sup>  
εὐτυχίαν ἀγαθὰ καὶ ἐν τούτοις ἀεὶ ζῆτει τὸ πλέον ἔχειν. αἱρεῖται δὲ καὶ  
τὰ ἐλάττονα τοῦ περὶ δυστυχίαν κακῶν· νομίζει γάρ τὸ ἔλαττον κακὸν  
ἢ ἀγαθὸν εἰναι. καὶ διότι ὁ πλεονέκτης ἀεὶ καὶ ἡ πλεονεξία περὶ τὸ ὅγα-<sup>30</sup>  
θόν εἶστι. διὰ τοῦτο δοκεῖ πλεονέκτης εἶναι. ἔστι δὲ ὁ ἀδικος ἀνι-  
σος· τοῦτο γάρ περιεκτικὸν ὄνομα καὶ κακόν· ἔστι πᾶσι τοῖς εἰδέσι τῆς  
ἀδικίας. ἡ ἀνισότης καὶ γάρ καὶ ἡ παράνομος ἀνισός τις ἔστι καὶ  
πλεονέκτης. ἐπεὶ δὲ ὁ παράνομος ἀδικός τις ἔστι καὶ ὁ νόμιμος δίκαιος.  
10 φανερὸν διτὶ πάντα τὰ νόμιμα δίκαια πώς ἔστι· τὰ γάρ ὠρισμένα ὑπὸ τῆς  
νομιμοτεικῆς νόμιμά τέ ἔστι καὶ δίκαια λέγονται· ἔκαστον γάρ τῶν νομίμων  
καὶ δίκαιων εἶναι φαμεν· ὥστε περὶ ὅσα εἰσὶν οἱ νόμοι. περὶ ταῦτα 156  
καὶ τὴν δικαιοσύνην εἴναι συμβαίνει. ἀλλ᾽ οἱ νόμοι περὶ ἀπάντων ἀγο-  
ρεύουσι, στογαζήμενοι τοῦ συμφέροντος ταῖς ποικιτεῖαις ἀπάσαις. εἴτε δημο-  
15 κρατίαν εἴτε ἀριστοκρατίαν εἴτε ἀλληλην τινὰ τάττουσι ποικιτεῖαν. προστάτ-  
τοντες δὲ πάντα τὰ κατὰ πάταν ἀρετὴν ἔχον. οἷον σύφρονα καὶ δίκαια  
καὶ ἀνδρεῖα. προστάτουσι γάρ μὴ λείπειν τὴν τάξιν μηδὲ φεύγειν. Οπερ  
ἔστι τοῦ ἀνδρείου. καὶ μὴ μοιχεύειν μηδὲ ὑβρίζειν. Οπερ ἔστι τοῦ σο-<sup>10</sup>  
φρονος ἔργον. καὶ μὴ τύπειν μηδὲ κακουργεῖν. Ο πραύτητης ἔστιν· δημόσιος  
20 δὲ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀρετῶν καὶ κακῶν τὰ μὲν κελεύει. τὰ δὲ ἀπαρ-  
ρεύει. καὶ ὁ μὲν ἀκριβῆς νόμος καὶ ὁρίθεις κατὰ τὸν ὄρθιὸν καὶ ἀκριβῆ  
λόγιον. ὁ δὲ σύμπαντος καὶ ἀβασινίστας τιλεῖς οὐ πάντα ἀκριβῶς καὶ ὡς  
προσῆκεν ἄλλη γείρον καὶ κελεύει καὶ ἀποτρέπει κελεύει δὲ οὖν δημος  
καὶ ἀποτρέπει τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ φαῦλα· παντὸς γάρ νόμου τάξις σκοπός  
25 ἔστιν. εἰ τόντινον ὅτα νόμιμα. ταῦτα καὶ δίκαια. καὶ περὶ ὃ ὁ νόμος,  
περὶ ταῦτα καὶ τὴν δικαιοσύνην εἴναι συμβαίνει· πάσαν ἀρετὴν ἡ δικαιο-<sup>20</sup>  
σύνη περιέχει. καὶ ἔστι τις ἀρετὴ τελεία διὰ τὸ πάσας τὰς ἀρετὰς περιέ-  
χειν. καὶ αὐτὴν εἴναι τὴν ὄλην ἀρετὴν. τούτῳ γάρ μόνῳ τῆς καθόλου  
ἀρετῆς ἡ δικαιοσύνη διαφέρει. Ήτι δὲ μὲν ἔξις ἔστι καθ' ἔσωτὴν μόνον, δη-  
30 30 δὲ δικαιοσύνη τελεία ἔστιν ἔξις, οὐγά ἀπλῶς, ἄλλα πρὸς ἔτερον ἀνα-  
φερομένη· τὸ γάρ γρῆσθαι πάσας ἀρεταῖς πρὸς τὸ συμφέρον τῶν πέλας,  
τοῦτο ἔστιν ἡ δικαιοσύνη. καὶ διὰ τοῦτο κρατίστῃ δοκεῖ πατῶν ἀρετῶν,  
καὶ οὐδὲ | ἔσπερος οὐδὲ | ἔφος ἀστὴρ οὐδεω λαμπρής ἔστι καὶ θαυμαστὸς 157  
ὅσπερ ἡ δικαιοσύνη· καὶ παροιμιαὶ ὄμενοί φαμεν

35 ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλληφθῆν πᾶσ' ἀρετὴν ἔνι  
καὶ τελεία μάλιστα ἀρετή, οὗτοι τῆς τελείας ἀρετῆς χρῆσίς ἔστιν.  
ὁ γάρ ἔχων αὐτὴν καὶ πρὸς ἔτερον δύναται τῇ ἀρετῇ γρῆσθαι,  
ἄλλον μόνον καθ' αὐτόν. πολλοὶ γάρ ἔκπους μὲν ταῖς ἀρεταῖς ὠφε-  
λοῦσιν, ἄλλοις δὲ διὰ αἰδῶν οὐδὲνανται βοηθεῖν· καὶ διὰ τοῦτο κακῶς δη-  
40 τοῦ Βίαντος ἔχει λόγος ‘ἀργὰ δεῖξε ἀνδρεῖ’· οὐδὲν γάρ ἄλλο ἔστιν δὲ γρῆ-

1 προσκρίνειν h: προσκρίνειν B      9 ὁ πλεονέκτης h      19 κακούργειν Bh: κακηγορεῖν Arist.  
vulg.: κατηγορεῖν Arist. codd. M b O b      22 τιθεῖς Bh: τεθεῖς Mullach      35 Theogn.  
v. 147      ἔνι B ut Arist. K b L b O b: ἔστι h et reliqui Arist. codd.

η, η πρὸς ἄλλους τῶν ἀρετῶν κοινωνία. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀλλότριον ἀγα- 10  
θήν εἰναι δικαιοσύνη μόνη τῶν ἄλλων ἀρετῶν, οὐχ ἔμετρη τὸ  
συμφέρον ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις ζητεῖ. η τῷ κοινῷ η τῷ ἀρχοντι. ὁ μὲν οὖν  
ἔκυον τε βιάπτων τῇ μογῆθρίᾳ καὶ τοὺς φίλους κάκιστος, ὁ δὲ ταῖς ἀρε-  
ταῖς οὐ πρὸς τὸ οἰκεῖον κεχρημένος συμφέρον ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἄλλους  
ἀριστές ἐστι· τοῦτο γάρ ἔργον γαλεπόν. αὗτη μὲν οὖν η δικαιο-  
σύνη οὐ μέρος ἀρετῆς ἀλλ᾽ ὅλη ἐστὶν η ἀρετή· καὶ η ἀδικία ὑμοίως  
οὐ μέρος ἐστὶν κακίας ἀλλ᾽ ὅλη κακία. τίνι δὲ διαφέρει η καθόλου ἀρετὴ 20  
τῆς δικαιοσύνης ταύτης, εἰρηται.

10

## Περὶ τῆς μερικῆς δικαιοσύνης. κεφ. β'.

"Ἔστι δὲ καὶ ὅλη τις δικαιοσύνη, ητις ἐστὶ μερικὴ ἀρετή. ὥσπερ καὶ  
ἀδικία, ητις ἐστὶ μερικὴ κακία. σημεῖον δὲ τοῦ καὶ μερικὴν εἶναι δικαιο-  
σύνην καὶ ἀδικίαν ἔκεινον ἀντί τοῦ εἴη· ὁ γάρ ἐνεργῶν κατὰ τὰς ἄλλας μογῆ-  
ρίας ἀδικος μὲν λέγοιτο ἄν, πλεονέκτης δὲ οὐδαμῶς· οὗτος ἐστιν ὁ ῥίψας 158  
15 τὴν ἀσπίδα διὰ δειλίαν η ὁ λοιδορησάμενος τὸν πέιλας διὰ γαλεπότητα  
καὶ τὸ μὴ δύνασθαι θυμοῦν κρατεῖν καὶ ὀργῆς, η ὁ μὴ βοηθήσας γρή-  
μασι δι᾽ ἀνελευθερίτητα· οὐτοις γάρ πάντες ἀδικοι εἰσι, πλεονέκται δὲ  
οὐδαμῶς. ὥστε ὁ πλεονέκτης περὶ ὅλην τινά ἐστι πονηρίαν, οὗτοι μήτε  
περὶ μίαν τούτων ἐστὶν οὕτε περὶ πάσας· φέγεται δὲ ὡς ἀδικοι· ἐστιν ἄρα  
20 ὅλη τις ἀδικία μερική, ὡς μέρος οὗσα τῆς ὅλης ἀδικίας, καὶ ἀδικόν τι  
μερικὸν μέρος τοῦ ὅλου ἀδίκου τοῦ παρὰ τὸν νόμον. ἔτι εἰ ὁ μὲν κέρ- 10  
δους ἔνεκα μοιχεύει καὶ προσλαμβάνει. ὁ δὲ ἡδονῆς ἔνεκα, καὶ διὰ τοῦτο  
ζητιώνται καὶ ἀγαλίσκει τὰ ὄντα, ὁ μὲν ἀκόλαστος ἂν λέγοιτο καὶ οὐ  
πλεονέκτης, ὁ δὲ πλεονέκτης καὶ ἀδικος, ἀκόλαστος δὲ οὐδαμῶς· ὥστε  
25 ἀδικία τις ἐστι μὴ περιέχουσα τὴν ἀκόλαστίαν· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐστιν η  
αὐτὴ τῇ καθόλου ἀδικίᾳ ἀλλὰ μερική, ἔτι πᾶσα μὲν πονηρὰ πρᾶξις ἐπὶ  
τινα κακίαν ἀναφέρεται. οὗτοι τὸ μὲν μοιχεύειν εἰς ἀκόλαστίαν ἀνάγεται, τὸ  
δὲ φυγεῖν καὶ βίψαι τὴν ἀσπίδα ἐπὶ δειλίαν, τὸ δὲ λοιδορήσαμεν· καὶ πα-  
τάζαι ἐπὶ ὀργήν, τὸ δὲ κερδάναι τὰ ἑτέρων καὶ οὐδαμόθεν ἔσυτρη προσή- 20  
30 κοντα εἰς οὐδὲν ἔτερον ἀναφέρεται η ἐπὶ τὴν ἀδικίαν. ὥστε φανερόν,  
ὅτι ἐστι τις ἀδικία ὅλη μερικὴ συνώνυμος τῇ καθόλου· καὶ γάρ ὁ  
ὄρισμὸς ἔκατέρας ἐν τῇ αὐτῇ ἐστι γένει· ἀμφω γάρ ἐν τῷ πρὸς ἔτερον  
γρῆσθαι τῷ ἀγαθῷ τὸ εἶναι ἔχουσι· διαφέρει δὲ η μερικὴ τῇς καθόλου,  
ὅτι η μὲν μερικὴ περὶ γρήματα η σωτηρίαν η δι᾽ ἡδονῆν τὴν ἀπὸ τοῦ  
35 κέρδους η εἰ τὸ ἐστιν ὅνομα κοινὸν τούτων ἀπάντων· η δὲ καθόλου 159  
περὶ ἀπαντά ἐστι, περὶ οὗσα δικαιοσύνης καταγίνεται. οὗτοι μὲν οὖν πολ-  
λαχῶς η δικαιοσύνη λέγεται καὶ οὗτοι ἐστι τις ὅλη μερικὴ δικαιοσύνη παρὰ  
τὴν καθόλου ἀρετήν, δηλου ἀπὸ τῶν εἰρημένων· τις δέ ἐστιν αὐτὴ η με-  
ρικὴ δικαιοσύνη, τοῦτο ηδη ἥρτεσιν. διωρισμένα μὲν οὖν, οὗτοι τὸ ἄνισον

καὶ τὸ παράνομόν ἐστι τὸ δῖκαιον, δίκαιον δὲ ἐστι τὸ νόμιμον καὶ τὸ ἔτον· οὐδὲν μὲν καθόλου δικαιοσύνη ἐστὶ περὶ τὸ νόμιμον καὶ οὐδὲν δίκαια περὶ τὸ παράνομον καὶ τὸ ἄνισον. ἐπεὶ δὲ τὸ πλέον οὐ ταῦτα ἐστι τῷ<sup>10</sup> ἀνίσω, ἀλλὰ ἐστὶ τὸ μὲν ἄνισον ὥσπερ ὅλον, τὸ δὲ πλέον ὡς μέρος (τὸ γάρ πλέον καὶ ἄνισον, οὐ πᾶν δὲ τὸ ἄνισον πλέον). ἐστι τις δίκαια περὶ τὸ πλέον, καὶ περὶ τὸ ἄνισον ἄλλη· οὐ οὐκ ἀλλαγὴν αἴσται δίκαια, ἀλλὰ οὐδὲν περὶ τὸ πλέον μερικὴ ἐσται δίκαια. οὐδὲ περὶ τὸ ἄνισον δίκαια καθόλου. οὐδὲν δίκαια μερικὴ δίκαια. ζῆτις ἔχει πρὸς τὴν τελείαν δίκαιαν ὡς μέρος πρὸς ὅλον, περὶ τὸ πλέον ἐστί καὶ αὕτη ἐστὶν οὐδὲν λεπτομένη πλεονεξία.<sup>20</sup>

10 ἀπὸ τούτων δὲ τινῶσκεται καὶ οὐδὲν μερικὴ δικαιοσύνη τί ἐστιν. ὡς ἐν τύπῳ λεκτέον δὲ ἐστὶ περὶ αὐτῶν ἀκριβέστερον.

Περὶ τῶν εἰδῶν τῆς μερικῆς δικαιοσύνης. κεφ. γ'.

Η μὲν οὖν καθόλου δικαιοσύνη, καθόλες εὑρηται, τελεία ἐστὶν ἀρετὴ<sup>1</sup> καὶ χρῆσις τῆς ὅλης ἀρετῆς (ἥσπερ καὶ οὐ δίκαια παντελής κακία ἐστι).<sup>15</sup> καὶ γάρ νόμιμος ἐστιν. ὁ δὲ νόμος οὐ μόνον τὰς πράξεις ἀπάστης ἀρετῆς κελεύει ποιεῖν, ὡς ἐν τοῖς εἰρημένοις ἑδείγμη, ἀλλὰ καὶ πανεύει σπουδαίους | τοὺς πολίτας γενέσθαι καὶ εἰς ἔξιν τῆς ὅλης ἐλλίσειν ἀρετῆς. οὐδὲν γάρ ταῦταν πράξεις ποιεῖν ἀρετῆς καὶ ἀρετῆς ἔξιν ἔχειν· καὶ διὰ τοῦτο ἄλλο ἐστὶ τὸ πολίτην εἰναὶ τινα ἀγαθὸν καὶ ἔτερον ἄνδρα εἰναι ἀγαθόν.<sup>20</sup>

20 ἀνὴρ μὲν γάρ ἀγαθός ἐστιν ὁ ἔξιν ἀρετῆς ἔχων, πολίτης δὲ ἀγαθὸς ὁ πράττων ἀρετῆς ἔργα. διὸ μὲν τοὺς ἑαυτοὺς πολίτας ὀφελήσει κοινῇ, καὶ ὅλως ὁ πρὸς τοὺς πολίτας ὃν ἀγαθός. ὅτεν ἀπαρήσειν ἄν τις, πῶς τῆς πολιτεύκης ἐστιν η παιδεία, καὶ δὴ γένεται τις ἀνὴρ ἀγαθός· περὶ οὐδὲν τετερον ἐροῦμεν. η μὲν οὖν καθόλου δικαιοσύνη καὶ δίκαια τοιαύτη. τῆς<sup>10</sup> δὲ κατὰ μέρος δικαιοσύνης καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν δικαιού θν μέν ἐστιν εἰδὸς τὸ ἐν ταῖς διαινομαῖς, ὅταν διαινέμειν δεήσῃ χρήματα η τιμὴν η ἄλλο τι τῶν οἷσα μερίζονται πρὸς τοὺς ἐν ταῖς πολιτείαις (ἐν τούτοις γάρ ἐστι καὶ τὸ ἔτον καὶ τὸ ἄνισον καὶ τὸ ἔλαττον καὶ τὸ μεῖζον· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὡς δεῖ μερίζειν καὶ διαινέμειν δικαιοσύνης εἰδὸς ἐστιν).<sup>25</sup>

30 ἔτερον δὲ τὸ ἐν ταῖς συναλλάγμασι διορθωτικόν. τούτου δὲ μέρη δύο διὰ τὸ καὶ τὰ συναλλάγματα εἰς δύο διαιρεῖσθαι μέρη. τῶν γάρ συναλλαγμάτων τὰ μέν ἐστιν ἔκουσια, τὰ δὲ ἀκούσια. ἔκουσια μὲν πρᾶσις ὧνη δανεισμὸς ἐγγύη γρῆσις (ὅταν τις ἐπὶ μισθῷ τὴν ιδίαν οἰκίαν η τὸ ξύφον δώσῃ τινι γρῆσασθαι), παρακαταθήκη μίσθωσις η διούλου η τεγνίτου· ἔκουσια δὲ λέγεται ταῦτα, ὅτι λαζῶν μέν τις η γρησάμενος καὶ ἔκουσιας ἀποδώσει, καταργήσεις μέντοι ἔκουσιας ἔλαβε καὶ παρ' ἔκδηντος καὶ βουλημένου τοῦ διδόντος· καὶ διὰ τοῦτο ἔκουσια λέγονται· ἀκούσια δὲ τὰ μὲν λαθραῖα λέγονται. τὰ δὲ βίσια· λαθραῖα μέν. οἶον κλιπη· μοιχεία φαρμακεία προσαγωγεία. τὸ διούλον ἀπατῆσαι τυνος,<sup>161</sup>

5. 6 περὶ τὸ πλέον οὐ. h  
B: εἰσιν h

19 τὸ ἄνδρα h

31 μέρη διαιρεῖσθαι h

32 ἐστιν

διαλογισμία ψευδομαρτυρίαν βίαια δέ. οἶνον πληγῇ δεεταὶς θάνατος ἀρπαγὴ πήρωσις κακηγορία προπηλακισμός. συναλλάγματα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα λέγονται. ὅτι ὁ περὶ ταῦτα ἀδικῶν λαμβάνει μὲν λαθρα καὶ βίαιως ἢ γρήματα ἢ ἡδονήν· ἀποδίδωσι δὲ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἢ ζημίαν ἢ ἡθάνατον ἢ τὸ αἰνισθῆναι ἢ τὸ ἀτιμασθῆναι. εἰσὶ τούτους δικαιοσύνης εἴδη, δύο. τὸ τε περὶ τὴν διανομὴν καὶ τὸ περὶ τὰ συναλλάγματα (τοῦ δὲ περὶ τὰ συναλλάγματα) τὸ μὲν περὶ τὰ ἔκοντες ἔστι συναλλάγματα. τὸ δὲ 10 περὶ τὰ ἀκούσια. ἔροῦμεν δὲ ἀκριβέστερον περὶ ἔκάτην.

10 Περὶ τῆς ἐν δικαιοσύνῃ ἴσοτητος καὶ ἀναλογίας καὶ περὶ τοῦ δικαιομετικοῦ εἴδους τοῦ δικαίου. καθ. δ'.

Ἔστι τούτου τὸ δίκαιον καὶ μέσον καὶ τοῦ καὶ ἀνάλογον καὶ ἡ δικαιοσύνη μεσότητος καὶ ἴσοτητος καὶ ἀναλογίας ποιητική, καὶ μέσον μέν ἔστι τὸ δίκαιον. ὅτι μεταξὺ ἔστι τοῦ τε πλείονος καὶ ἑκάτευον καὶ τοῦ ὑπὲρ τὸ δέον καὶ παρὰ τὸ δέον. δισπερ καὶ πάσαι σὶ ἀρεταῖ. καὶ τοῦτο 20 καὶ τοιοῦν ἔστι τῇ δικαιοσύνῃ πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετάς· τὸ δὲ τοῦ θητοῦ ἔστι τῆς δικαιοσύνης, δια τὸ ἔκάτην τὸ ἀρμόδιον καὶ τὸ προσῆκον ἀποδίδωσι· καὶ δὲ δίδουσι τῷ λαμβάνοντι τοῦτον ἔστι· τὰ γάρ ἐφαρμόζοντα τοῦτο. τὸ δὲ προσῆκον τρόπον τινὰ ἐφαρμόζει. ἄλλως τε ἐπειδὴ ἡ ἀδικία ἀνισότητος ἔστι καὶ τὸ ἀδικον ἀνίσουν. εἰκὸς ἂν εἴη τὴν δικαιοσύνην ἴσοτητα εἶναι καὶ τὸ δί- 20 καίνον τοῦτο· μέσον γάρ ἔστι τοῦ πλείονος καὶ τοῦ ἑκάτευον· ἐχει διπολία 162 γάρ πράξει τὸ πλέον ἔστιν καὶ τὸ ἑκάτευον. ἀνάγκη καὶ τὸ τοῦτο εἶναι· καὶ γωρίς δὲ λόγου τινὸς οὕτω πᾶσι δοκεῖ τὸ δίκαιον τοῦτο εἶναι. ἀνάλογον δὲ ἔστιν. ὅτι κατὰ τὴν διανομὴν ἀνάλογα τίθησι τὰ διανεμόμενα τοῖς λαμβάνοντις. καὶ τοῦτο τὸν λόγον ἔχει τὰ διδόμενα πρὸς ἄλληλα. ὃν οἱ λαμβάνοντες πρὸς ἄλλήλους· εἰ γάρ δὲ Ἀγαλλέες τοῦ Λίαντος διπλασίων, φέρε εἰπεῖν, κατὰ τὴν ἀρετήν. ἡ πρὸς τὸν Ἀγαλλέα τιμὴ τῆς πρὸς τὸν Λίαντα διπλασίων διελήφθεται παρὰ τοῦ δικαίου. καὶ καθίσσον μέν ἔστι μέσον. πολλῶν ἔστι, τὰ γάρ ἔτσι τοῦ μέσου ἐγγὺς δύο τε καὶ πάρω μᾶλλον καὶ 10 τρίτον πολλά, καθίσσον δὲ τοῦτον. δύο τινῶν ἔστι. τοῦ τε λαμβάνοντος καὶ τοῦ διώρου· τὸ γάρ τοῦ τῶν πρὸς τι δὲ δέον τινῶν ἔστι. καθίσσον δὲ ἀναλογόν τοῦ δίκαιον. τὸ ἑλάγγιστον τετραδρων ἔστιν· ἡ γάρ ἀναλογία δὲ τετραδρων· ἡ γάρ ἀναλογία δύο λόγων ἔστιν ἴσοτητος. δὲ δὲ λόγος ἐν δυσιν ἔστιν ὅρις· ὥστε ἀνάγκην εἶναι τὴν ἀναλογίαν τετραδρων εἶναι, οἶνον λόγος ἔστιν δὲ διπλάσιος, φέρε εἰπεῖν. ἡ δὲ τριπλάσιος· δὲ δὲ διπλάσιος δύο τινῶν 20 ἔστι σγέσις τοῦ μὲν δύοτος διπλασίου. τοῦ δὲ ζημίσεως. δισπερ δὲ εἰκοσι τοῦ δέκα· ὥστε δύο ἀνάγκη δροῦσι ἐν τῷ ἐνικει λόγῳ. εἰ δὲ λαβθομέν καὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἐν ἄλλοις δυσιν δροῖσ. οἶνον τῷ ιψὶ καὶ τῷ, ἀναλογίαν ποιήσομεν, καὶ ἔσται ὡς δὲ κ' πρὸς τὸν ι' δὲ ιψ' πρὸς τ'. καὶ οὕτως δεῖ

2 καὶ om. h 3 βίαια post τοιαῦτα add. h 4 ἢ (ante ζημίαν) B; ἢ διὰ h  
6. 7 τοῦ δὲ περὶ τὰ συναλλάγματα h: om. B 34 δὲ διπλάσιος om. h 35 ζημίσεως B 36 ἐν om. h 38 κ' B: κ' h τὸν om. h

ἔσται ή ἀναλογία ἐν τέσσαροι τῷ ἑλάγχιστον· δυνατὸν γάρ καὶ ἐν πλείσιν εἰναι· εἰ δὲ τρεῖς συνβαίνει πολλάκις ὅρους λαβεῖν καὶ ἀναλογίαν ποιῆσαι· ὥσπερ γάρ οὐ καὶ πρὸς ι'. οὐ ι' πρὸς ε'. ἀλλὰ διὰ τὸν δέκα δις λαμβάνομεν· τέσσαρες γίνονται πάλιν. καλεῖται δὲ η̄ μὲν τοιαύτη ἀναλογία συνεχής. η̄ δὲ 163 διὰ τέσσαρων ὅρους, διηγρημένη. ἔκατέραν δὲ γεωμετρικὴν ἀναλογίαν εἰναι· η̄τις ἀριθμητικὴ ἀναλογία καλεῖται. ἔστι δὲ ἀριθμητικὴ ἀναλογία. οὖταν τὸ α' ὑπερέχῃ τοῦ β' τοσοῦτον, οὗτον τὸ γ' ὑπερέχει τοῦ δ'. τὸ δὲ διανυμητικὸν δέκαπον ἀναλογίον ἔστι κατὰ τὴν γεωμετρικὴν ἀναλογίαν· τὸ δὲ αἵτινον ἐροῦ-  
10 μεν. ὑποκείσθω δὴ τὸ μὲν διανεμόμενον τῷη. πρὸς οὓς διανέμεται οὐ 'Αγιλλεὺς καὶ οἱ Αἴας· δεῖ δὴ λόγον ἔχειν τὴν τιμὴν πρὸς τὴν τιμὴν. οὐ δὲ 'Αγιλλεὺς πρὸς τὸν Λίαντα· καὶ ἐναλλάξ, οὐ δὲ τιμὴ τοῦ 'Αγιλλέως πρὸς 10 τὸν 'Αγιλλέα. η̄ τιμὴ τοῦ Λίαντος πρὸς τὸν Λίαντα· καὶ συνιθέντι, οὐ ἔχει λόγον οὐ τετιμημένος 'Αγιλλεὺς πρὸς τὸν 'Αγιλλέα. τοῦτον οὐ τετιμημένος 15 Αἴας πρὸς τὸν Λίαντα· καὶ ἐναλλάξ, διν λόγον ἔχει οὐ τετιμημένος 'Αγιλλεὺς πρὸς τὸν τετιμημένον Λίαντα. τοῦτον ἔχει τὸν λόγον οὐ 'Αγιλλεὺς πρὸς τὸν Λίαντα· αὕτη δὴ πᾶσα η̄ ἀναλογία τῷ διανυμητικῷ δικαίῳ προσάγει. η̄τις εὑρεθῆναι οὐ δύναται ἐν τῇ ἀριθμητικῇ ἀναλογίᾳ. ἀλλὰ ἐν τῇ γεω-  
20 μετρικῇ μόνον. καὶ διτι μὲν ἐν τῇ γεωμετρικῇ ἀναλογίᾳ ταῦτα τὰ εἰδη πάντα τῶν ἀναλογιῶν εὑρίσκονται. δείκνυσιν οὐ γεωμέτραις. δεῖ δὲ ἐν τῇ 20 ἀριθμητικῇ οὐ δύναται εὑρεθῆναι. δηλον ἐκεῖθεν· ἔστιν ταῦτα γάρ ἀριθμοὶ τέσσαρες ἐν ἀριθμητικῇ ἀναλογίᾳ. οὐ δὲ καὶ οὐ γ'. καὶ οὐ οὐ ε'. οὐ περέχει δὴ οὐ δ' τοῦ γ' οὗτον ὑπερέχει οὐ ε' τοῦ ε'. ἀλλὰ συνιθέντι οὐκ 25 ἔσται ἀναλογίον ἀριθμητικῶν· συντεθέντα γάρ οὐ ε' καὶ οὐ ε' ὑπερέχει τοῦ ε' τῷ ε'. οὐ δὲ δ' καὶ γ' συντεθέντα ὑπερέχει τῷ γ' τῷ δ'. καὶ οὕτω διηγρημένα μὲν ἀναλογίον ἔχει ἀριθμητικῶν· η̄ αὐτὴ γάρ ὑπερογή τοῦ δ' 164 πρὸς τὸ γ', η̄τις ἔστι τοῦ ε' πρὸς ε'. συντεθέντα δὲ οὐκέτι ἀναλογίον ἔσται· μᾶλλον γάρ ὑπερέχει οὐ τοῦ ε'. η̄ δὲ ε' τοῦ γ'. διὸ ταῦτα δὴ τὸ δια-  
νυμητικὸν δέκαπον ἀναλογίον ἔστι κατὰ τὴν γεωμετρικὴν ἀναλογίαν καὶ οὐ 30 κατὰ τὴν συνημμένην ἀλλὰ κατὰ τὴν διηγρημένην· τέσσαρας γάρ εἰναι δεῖ τοὺς ὅρους τῷ ἀριθμῷ· οὐ γάρ δυνατὸν τὸ [γάρ] διδόμενον καὶ τὸν λαμ-  
βάνοντα ἐν εἰναι τῷ ἀριθμῷ. καὶ τὸ δέκαπον ἐκεῖνο ἀναλογίον ἔσται. οὗτον 35 ἔστιν ἐν ταῖς διανομαῖς. ὅταν ἔκαστος λαβῇ τὸ κατ' ἀξίαν. η̄ τιμὴ η̄ γρήματα η̄ ἀλλοι τι τῶν μεριζομένων· διτεν εἰρήνη γίνεται καὶ ταξίδια ταῖς πολιτείαις· ἀπὸ γάρ τῶν ἐναντίων οἱ στάσεις καὶ μάχαι καὶ τὰ ἐγκλήματα, 40 οἷα η̄ οὗτοι μὴ ξα λαβώσιν. η̄ μὴ ξα ξα. δεῖ δὲ ἀναλογίαν η̄τει οὐ μετὰ δικαιοσύνης ποιούμενος τὴν διανομήν, καὶ ἀπὸ τούτου δηλον· τὸ γάρ κατ' ἀξίαν ἐκάστου, τούτῳ πάντες νομίζουσι δέκαπον· τὴν οὖταν δέ, οὐ η̄ τις τις παραταῖ, οὐ τὴν αὐτὴν πάντες λέγουσιν· ἀλλὰ οἱ μὲν δημοκρατικοὶ 45 τὴν ἐλευθερίαν λέγουσιν, οἱ δὲ δημαρχικοὶ τὸν πλούτον, οἱ δὲ ἀριστοκρα-  
τικοὶ ἀρετήν. ἐπεὶ τοίνυν διάφοροι εἰσιν αἱ οὖται, εἴ τις μετὰ δικαιοσύνης 50

25 δ' prius h: τέταρτος B  
μενον h 34 ταῖς om. h

27 τὸ om. h  
35 καὶ αἱ μάχαι h

31 τὸ γάρ διδόμενον B: τὸ διδό-

βουληθείγι τιμήν διανείμων κατὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστῳ, οὐκ ἵσην ποιήσεται τὴν διανομὴν ἀλλὰ ἀνάλογον. τὸ μὲν οὖν δίκαιον ἀνάλογον, καθὼς εἰρηται· τὸ ἄδικον δὲ τὸ ἔξω τοῦ ἀνάλογου. διταν ἡ διανομὴ κατὰ τὸ πλεῖον τῆς ἀξίας καὶ τὸ ἔλαττον γίνηται, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων τῶν ἀλλων τῆς ἀδικίας συμβαίνει, καὶ γάρ ὁ ἀδικῶν τοῦ ἀδικουμένου πλείον ἀγαθὸν ἔχειν 165 ζητεῖ, ὁ δὲ ἀδικούμενος ἔλαττον ἔχει· καὶ ἐπὶ τοῦ κακοῦ δὲ τὸ ἀνάπολιν, ὁ μὲν ἀδικῶν ἔλαττον κακὸν ἔχει, ὁ δὲ ἀδικούμενος μεῖζον· διότι τὸ ἔλαττον κακὸν μᾶλλον αἴρεται τοῦ μεῖζονος, καὶ ὡς μεῖζον ἀγαθὸν τὸ ἔλαττον κακὸν ζητεῖται. τὸ μὲν οὖν διανεμητικὸν εἰδος τοῦ δικαίου τοῦτο 10 ἐστι. λέγομεν δὲ ἥδη περὶ θατέρου.

Περὶ τοῦ ὁμοιορθωτικοῦ εἰδούς τῆς δικαιοσύνης καὶ περὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀναλογίας. κεφ. ε'.

Τὸ δὲ δεύτερον εἰδος τοῦ δικαίου τὸ διορθωτικόν, ὁ περὶ τὰ συναλλαγήματα 10 ἔστι, τά τε ἑκούσια καὶ τὰ ἀκούσια καὶ τὰ λαθραῖα καὶ τὰ βίαια. 15 ἔστι μὲν καὶ αὐτὸν κατὰ ἀναλογίαν τινά. ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν γεωμετρικήν, καθ' ἣν ὑπῆρχε τὸ πρῶτον εἰδος, τὸ διανεμητικόν, ἀλλὰ κατὰ ἀριθμητικήν. τὸ μὲν γάρ διανεμητικὸν δίκαιον ἀπὸ τῶν κοινῶν εἰς τοὺς πολίτας ποιούμενον τὴν διανομὴν, ἀναλόγως ἐκάστῳ δίδωσι· κατὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστου καὶ τὴν εἰσφοράν, ἢν εἰς τὸ κοινὸν συνετέλεσεν· ἐπεὶ οὐ πάντες 20 διησιοι οὐδὲ πάντες ὅμοιοις εἰσφέρουσιν· διθνεν οὐ τὰ ἴσα ἀλλὰ τὰ ἀνάλογα δέχονται· τὸ δὲ διορθωτικὸν τῶν συναλλαγμάτων δίκαιον δίδους μὲν ἔχει 25 τὸν ἡδικηρότα καὶ τὸν ἡδικηρόν. διδώσι δὲ ἐκάστῳ οὐ τὸ ἀνάλογον ἀλλὰ τὸ ἴσον· τὴν γάρ ισότητα, ἢν ὁ ἀδικῶν διαχθείῃ. ἀφαιρούμενος ἀγαθὸν τὸ τοῦ ἡδικηρένος καὶ προστιθεὶς ἑαυτῷ. ταύτην ὁ δίκαιος ἀνακαλεῖται ζημιῶν τὸν ἀδικήσαντα τοισιδύτων δῖσιν ἡδίκησε· καὶ οὕτως ἔκατέρῳ τὸ ἴσον δίδωσιν. οὕτω δέ τεσσάρων γινομένων τῶν δρων, τοῦ τε ἀδικηθέντος καὶ τοῦ ἡδικηρότος, καὶ ὁ πέπονθεν ὁ ἀδικηθεὶς παρὰ τοῦ ἀδικήσαντος, καὶ ὁ πέπονθεν ὁ ἀδικήσας παρὰ τοῦ δικαστοῦ, συμβαίνει 165 ἀναλογίαν εἶναι ἀριθμητικήν. ὁ γάρ ὑπερέστηεν ὁ ἀδικήσας τοῦ ἡδικηροῦ μένου, τούτῳ ὑπερέχειν ποιεῖ ὁ δικαστής τοῦ ἀδικήσαντος τὸν ἡδικηρόν. καὶ οὕτω συμβαίνει εἰκόνα τινὰ τῆς τοιαύτης ἀναλογίας τὸ διορθωτικὸν δίδαισιν εἶναι. καὶ γάρ εἰ καὶ ἐπιεικῆς μὲν ὁ ἀποστερῶν, φαῦλος δὲ ὁ ἀποστερηθεὶς, οὐδὲν πρὸς τὸ τοισιδύτων δίκαιον διαφέρει. οὐδὲν εἰ ὁ μὲν μοιγεύσας φαῦλος, ὁ δὲ ἀδικηθεὶς ἐπιεικῆς, ἀλλ ἀεὶ τὴν ισότητα ζητητέον 35 τῷ διορθωτῷ· ὡς ἀδικηθεὶς γάρ μόνον καὶ ὡς ἀδικούμενος ἐκάτερος λαμπράνεται· καὶ δὲ ἐκέρδανεν ὁ ἀδικήσας ἡ ἡδονῆς ἡ χρημάτων ἡ δόκης παρὰ τοῦ ἡδικηρένος, καὶ διὰ τοῦτο ὑπερέστηεν αὐτοῦ, τοῦτο ἀποδίδωσιν ὁ δικαστής τῷ ἡδικηρένῳ, ἡ ζημιώσας τὸν ἡδικηρότα ἡ ἀτιμάσσας ἡ αἰκισάμενος ἡ ἀποκτείνας. δυνατὴν δὲ καὶ ἔτερον τρόπον τὴν ἀναλογίαν ταύτην ἐν

2 τὸ ἀνάλογον h  
om. h

10 λέγομεν B: λέγωμεν h

13 ὁ B: ἡ h

32 ὁ (post δὲ)

ταύτη τῇ δικαιοσύνῃ κατίδειν. συνεγέξεις παιχνάμενον τοὺς ἡγουμ. ἔστι γάρ  
ώς ὁ ἀδικήσας πρὸς τὸν ἡδικημένον. οὗτος ὁ δικαστὴς πρὸς τὸν ἀδική-  
σαντα· οἵς γάρ ἐποίησε πρὸς τὸν ἡδικημένον ὁ ἀδικήσας, τὰ ἵσα πάτζει  
παρὰ τὸν δικαστὸν. ἐπεὶ τούναν ἦτορ μὲν ἀδικία τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον 20  
ἢ εἰσάγει καὶ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐν τοῖς κακοῖς. ἐναντίως μέντοι (ἢ γάρ  
τὸ μεῖζον ἀγαθὸν ἔγειται. τὸ ἔλαττον κακὸν αἴρεται). ἥτις δὲ δικαιοσύνη τὴν  
ἰσότητα, ἥτις δὲ ἰσότητα μέσον ἔστι τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον. φανερὸν  
ὅτι ἡ τοιαύτη δικαιοσύνη μεσότης ἔστι μεταξὺ ζημίας καὶ κέρδους. καλεῖ-  
σθω γάρ ζημία μὲν πᾶν τὸ ἀδικεῖσθαι, κέρδος δὲ πᾶν τὸ ἀδικεῖν καὶ πλε-  
10 ονεκτεῖν, ἀν τε εἰς γρήγορα. ἀν τε εἰς ἄλλο τι ἀδικεῖν 167  
τις ἔθελῃ. ἔστι τούναν τὸ ἐπανορθωτικὸν δίκαιον μέσον ζημίας καὶ κέρ-  
δους· διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἀμφισβῆτωσιν. ἐπὶ τὸν δικαστὴν κατα-  
φεύγουσιν, οὐδέμενοι τοῦτον τὸν τρόπον μηδέτερον τούτων ζημιωθῆναι.  
ὅθεν ἔτι ἀνάγκης μηδὲν κερδῆναι ἀλλὰ τι μέσον λαβεῖν. καὶ γάρ αὐτὸν  
15 εἶναι νομίζειν οὖν ἔμβυχον δίκαιον διορθωτικόν· καὶ καλοῦσι δὲ αὐτὸν  
μέσον, ὡς διὰ τοῦτο τὸν μέσου τευχέμενον. ἔνοι δὲ οὐκ ἔνα μόνον ἀλλὰ  
καὶ δύο καὶ τρεῖς μετιδίους καλοῦσιν ἐν τοῖς ἀμφισβῆτησιν. ὅτεν φαί-  
νονται ὅτι τὸ μέσον ζητοῦσιν. ὡς ταῦτα ὃν τὸ μέσον ζητεῖν καὶ τὸ δί-  
καιον μέσον ἄρα τὸ δίκαιον, ἐπεὶ καὶ ὁ δικαστὴς μέσος. τὴν μεσο-  
20 τητα καὶ τὸ δίκαιον εἰσάγων καὶ ἐπανισῶν τὴν ἀπὸ τῆς ἀδικίας ἀνισότητα.  
καὶ ὕσπερ τὴν αἱ γραμμὴν εἰς ἄντα τηγμεῖσαν κατὰ τὸ δ. εἴ τις ἔθελοι  
εἰς ἵσα διελεῖν, ἀφελῶν ἀπὸ τῆς μείζονος τῆς βδ τὴν ὑπερογκὴν ἢν ὑπερ-  
έγει τῆς ἐλάττωνος τῆς δα. τὴν γδ. καὶ προσθεῖται τῇ δα. τὴν αἵ ζηγη  
ἐποίησε τῇ γῇ καὶ εὑρε τὴν διγυαπωμάν τῆς αἱ. οὗτος καὶ ἐπὶ τῆς ἀνι-  
25 σότητος τῆς ἀδικίας συμβαίνει. τὸ γάρ διορθωτικὸν δίκαιον, ἀφελόμενον  
ἀπὸ τοῦ κέρδους τοῦ ἡδικητοῦ, ὕσπερ οὓς ὑπερογκὴ ἔστιν αὐτῷ πρὸς τὸν  
ἡδικημένον, καὶ προστεθὲν τῷ ἡδικημένῳ. Ισότητα καὶ μεσότητα ἐποίησε.  
καὶ διὰ τοῦτο καὶ δίκαιον καλεῖται. ὅτι δίχα ἔστιν, ὕσπερ ἀν εἴ τις εἴποι  
δίχαιον· καὶ ὁ δικαστὴς διγυαπτής. καὶ ὕσπερ ἐπὶ τῆς γραμμῆς ἔχει. ὅταν  
30 δίχα διαιρεῖται. ὅτι ἡ ἑτέρα τῶν ἵσων εὐθεῶν μέση ἀνάλογον ἔστι κατὰ  
τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν τὸν μείζονος καὶ τὸν ἐλάττωνος, οὗτος καὶ τὸ  
δίκαιον μέσον ἔστι τοῦ κέρδους καὶ τῆς ζημίας, τὸν μεῖζον τῇ ἀγαθῷ 168  
τῇ κακοῦ καὶ τοῦ ἐλάττωνος. ἔλαττον μὲν τὸν μείζονος, μεῖζον δὲ τοῦ  
ἐλάττωνος. ὅτι δὲ ἐπὶ τῆς γραμμῆς οὗτος ἔχει, καθὼς εἴρηται. φανερόν·  
35 ἡ γάρ βδ ὑπερέγει τῆς γα τῇ γδ. ἡ δὲ γα τηγμεῖσαν τῆς αἱ τῇ αὐτῇ  
τῇ γδ. ὕστε αἱ μὲν βδ, γα, αἱ ἀνάλογον ἔχουσι κατὰ ἀριθμητικὴν ἀνα-  
λογίαν· μέση δέ ἔστιν ἡ γα, ἡ ἵση τῇ γῇ, ητοις ἐλάττων μὲν ἔστι τῆς βδ,  
μείζων δὲ τῆς αἱ, τῇ αὐτῇ τῇ γδ ἐλαττουμένη καὶ ὑπερέγουσα. ἔτι δὲ  
40 καὶ ἐκεῖθεν ὅγλον, τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἵσον μέσον ἀνάλογον εἶναι τῆς ζημίας  
καὶ τοῦ κέρδους. κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν· ἔστισαν τρεῖς εὐθεῖαι 10  
ἵσαι ἀλλήλαις. αἱ αἱ, βδ, γγ· τετμήσθω δὲ ἡ αἱ δίγα κατὰ τὸ ε. ἡ τε

14 μηδὲν h: μηδὲ B 19 ἄρα τὸ Bh et Arist. cod. M b: ἄρα τι τὸ Arist. vulg.

27 προστεθὲν Mullach: προσθὲν Bh 35 γδ h: δγ B ἡ δὲ γα h: ἡ γα B

τι κατὰ τὸ ζῆν καὶ σύγχρονον ἀπὸ τῆς αὐτῆς φανερὸν δῆλον. οὗτον δὲ τὴν μείζωνν ἔσται τῆς εἰς τὴν γένη προσκείσθω δὲ τῇ ἀρχαιεστεστάτῃ αὐτῇ γένη, καὶ ἔστω τῇ δήλον φανερὸν δῆλον. οὗτον δὲ μείζωνν ἔσται τῆς εἰς τὴν τοῦτο δῆλον καὶ τῆς γένης, εἰ τούτουν δεῖται τῶν ἄλλων εὐθείεστον τὴν ἴστοτητα ἐπαναγαγεῖν. οὐδὲ τῆς βροτού ποιήσουμεν· ὥσπερ γάρ κανόνα τῇ τρόπῳ ἐφαρμόσαντες τὴν ὑπερογήν τὸν ἀλληλούμενον· ἐφαρμόσαντες δὲ τῇ αὐτῇ τῷ ἐλλείπον προστίθεσμεν· καὶ οὕτως ἔστονται πᾶλιν αἱ ἄλλαι ἀλλήλαις. αὕτη δῆλον δὲ τὴν ἴστοτητα τὴν ἀναγάγουσα βροτὸν μέσην ἀνάλλογόν ἔσται κατὰ ἀριθμητικὴν τῇ δήλον καὶ εἰς τὴν μὲν γάρ δηλούμενον τῆς βροτού ὑπερέχει τῇ δήλον, δὲ δὲ βροτὸν εἰς ὑπερέχει τῇ δήλον τῇ δήλον. οὗτον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ διορθωτικοῦ δικαιίου τὸ αὐτὸν συμβαίνει, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τεγχῶν συμβαίνει. τότε γάρ εὖ ἔχοντις καὶ συνίστανται, οὗται ἐν γρείᾳ τούτων γενώμεθα, καὶ τοσοῦτον τεγχῖτῶν δειγμάτων, οὗτοι αὐτοὶ περὶ τὴν τέχνην ποιοῦσι καὶ τοις· μισθύνται· οὕτω γάρ δυνατὸν συνιστάγμα τοὺς τεχνίτας. τὴν ἔνδειαν παρὰ 10 τῶν δειγμάτων ἀναπληροῦνται. εἰ δὲ οἱ μὲν ποιοῦσι καὶ ποιοῦσι τὰς τέχνας, οἱ πάσχοντες δὲ αὐτάς, οἱ δεῖμενοι αὐτῶν δηλούνται, οὓς οὕτω πάσχοντις ως ἐκεῖνοι ποιοῦσιν, ἀλλὰ πολλῷ ἔλαττον, οὐδὲν κωλύει πάσας ἀπολέσθαι. οὐδὲ τοῦτο κανταῦθα τὸ μέσον καὶ τὸ ίσον ἀναγκαῖον ἔσται, δὲ τοῦτο μεταξὺ ζημίας καὶ κέρδους. ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα, η̄ ζημία καὶ τὸ 20 κέρδος, λέγεται μὲν κυρίως ἐπὶ τῶν ἔκουσίων συναλλαγμάτων. ἐλέγεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀκούσιων. λέγεται γάρ ἀπλῶς κερδάνειν τὸ κτέρασθαι πλείσια δια τοις κέρτησαι· ήμοίνες καὶ ζημιούσθαι τὸ κτέρασθαι ἐλέγεται τὸν εἶγεν ἐξ ἀρχῆς· τὸ δὲ τὰ ὀντα ἔχειν οὔτε ζημία οὔτε κέρδος ὀνομάζεται ἀλλά τι μέσον· ὅστε κέρδους τινὸς καὶ ζημίας μέσον τὸ δικαίον ἔσται· λέγω 25 δὲ τῶν ἐν τοῖς ἀκούσιοις συναλλαγμάτων. οὗται τις τοσαῦτα λαζηγοί. οὗται εἶγε πρὸν ἀδικητήριαι η̄ ἀδικηται, τοῦτον ἔστι κερδάναι η̄ ζημιούσθαι. τὸ γάρ ἐν τοῖς ἔκουσίοις συναλλαγμασι κέρδος οὔτε ἀδικόν ἔστιν οὔτε εὐθύνεται· τούτων γάρ οὐδεὶς ἔδωκεν ὁ νόμος.

Οὐτι τὸ ἀντιπεπονθήσας οὐκ ἔσταιν εἰδος δικαιοσύνης, εἰ μὴ κατὰ 30 ἀναλογίαν η̄ ἀντιπεπόνθησις γένοιτο. κεφ. ε'.

Οἱ δὲ Πυθαγόρειοι ἔλεγον δικαιον εἶναι τὸ ἀντιπεπονθήσας. τὸ τὰ αὐτὰ πάσχειν ἢ ποιεῖ τις καὶ πρὸς τοῦτο φέρειν καὶ τὸ τοῦ Ψαδαράνθιος ἔπος εἴ τε πάθοι τά καὶ ἔρεξε, δίκη καὶ θλεῖα γένοιτο. 35 τοῦτο δὲ τὸ ἀντιπεπονθήσας οὐκ ἐφαρμόττει οὐδὲν εἰδεῖ τοῦ δικαιοῦ. οὔτε γάρ τὸ διανεμητικὸν δικαιον τούτων ἔστιν οὔτε τὸ διορθωτικόν· ἐπὶ μὲν γάρ τῆς διανεμῆς οὐ δυνατὸν δεῖ τὸν πολίτην ἐκεῖνα πάσχειν εὖ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἀπερ ἐποίησεν· εἰ γάρ τύραννον ἀπέκτεινε. πῶς τὸ αὐτὸν πείσεται· ἐπὶ δὲ τοῦ διορθωτικοῦ δικαιοῦ πολλαχοῦ διαφωνεῖ· εἰ γάρ τις ἀρχοντα

8 ἀριθμητικὴν ή: ἀριθμητικῶς B  
34 Hesiod. frg. 212 Mark.

τῆς B: τῆς ή

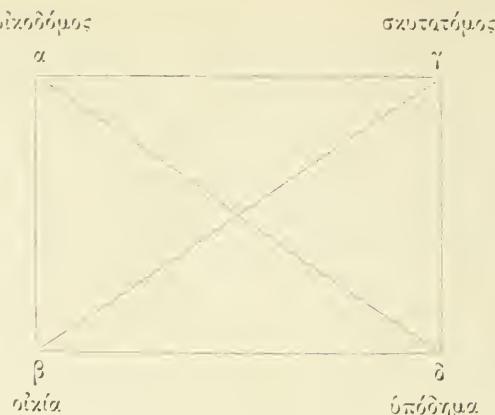
14 συνιστάναι B

ἐπάταξεν. οὐ δίκαιοι πληγήσαι μόνον ἀλλὰ καὶ κακαῖς θήραι· καὶ εἰ τις ἄρχων ὁν τινα τῶν ἀρχομένων ἐπάταξεν. οὐ δίκαιοι τὰ ἵσα παθεῖν· εἰ δέ τις καὶ ἀκούσιως καὶ ἀγοῦσιν ἔβλαψε τὸν πέλας. οὐ δίκαιον ἐστιν ὅμοιόν τις τοις βλαψηναι. δουνατὸν δὲ τὴν τοιαύτην ἀντιπάθειαν δικαίων εἶναι ἐν ταῖς 10 σολιδακτυκαὶς κοινωνίαις. οἷον ἐν τῷ εὗ ποιεῖν σόλιδήσις καὶ κακῶς ποιεῖν καὶ ἐν τοῖς τῶν τεχνῶν πρὸς σόλιδήσις τυναλλάξιας πλὴν τὴν ἀντιπάθειαν οὐ κατὰ τὸ ἵσιν ἐκλαρεῖν δεῖ ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀνάλογον. οὐ γάρ τὸν ἀργοντα τυπεῖσας τὴν τοῖς τῆς πόλιτείας ὑστέλε. καὶ οὐ τυπηθήσεται σόλιδὴ ποιητικήσεται· καὶ οὐ τὸν γάρ μον τοῦ πέλας διαφέλερας πάσισται μὲν καὶ αὐτὸς τὸν κακῶν. οὐ τὰ αὐτὰ δέ. ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀνάλογον· εἴτε γάρ μη πείσεται κακῶς ἢ ὄράσις κακῶς. δουλεία τις ἔσται καὶ τυραννίς ἡ πόλιτεία· εἴτε 20 τὰ αὐτὰ πείσεται περὶ ἔδρασεν. ἀπόπον τοι καὶ αἰτησόν. ὅμοιός δὲ ἔγειρε καὶ ἐπὶ τῶν γαρίσιων καὶ τοῦ εὗ ποιεῖν καὶ εὗ πάσχειν πρὸς μὲν γάρ τὴν ἴστηται τῆς πόλιτείας ἀναγκαῖν· ἐστι τὸν εὗ παιίσια καὶ εὗ ποιησι καὶ 15 τὴν γάριν ἀμείβασιν καὶ ἐτὶ δευτέρων σόλιδαι γαρίσιν· εἰ γάρ μη τοῦτο εἴη. ποιητεῖται ἡ μετάδοσις, ἡ συνέγειρε τὴν πόλιτείαν καὶ τὴν ὄμονοιαν. διὰ τοῦτο καὶ Καρίτων ιερὸν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων ἰδρυται. ἵνα αἱ 171 γάριτες τιμῶνται διὰ τῆς ἀντιγάριτος. οὐ δουνατὸν δὲ τὴν γάριν τὴν αὐτὴν εἶναι τῇ ἀντιγάριτοι σόλιδα ἀνάλογον· δίδωσι γάρ τις τοι οὐ δεῖται οὐ λαμπράνων, καὶ λαμπράνει παρ’ ἐκείνου. οὐπερ αὐτὰς ἐν γρείᾳ κατέστηκε· καὶ οὕτω γαίρει καὶ γαίρειν ποιεῖν· εἰ δὲ τὰ αὐτὰ λήψεται ἢ δέδωκε, τίς η γάρις; ὕστε τὸ εὗ ποιεῖν καὶ εὗ πάσχειν οὐ κατὰ τὸ αὐτὸν ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀνάλογον γίνεται. τοῦτο δὲ καὶ ἐκείνην φανερώτερον γένοιτο· αἱ μεταδόσεις καὶ ἀντιδόσεις κοινωνίαι τινές εἰσιν. αἱ δὲ κοινωνίαι τῶν ἐν 25 γρείᾳ· ἐκείνου γάρ τις ἔχει τοι κοινωνεῖν, οὐ γρείαν ἔγειρε τὸ δὲ ἐν γρείᾳ εἶναι τῶν ἀνημούων ἐτάν· οὐ γάρ δεῖται τις ἔσωτον ἢ τὸν ἔσωτον ἢ τὸν αὐτὸν δύναται ποιεῖν ἀλλ’ ἂν ποὺς ἔγειρε οὐδὲ δύναται ποιεῖν ἐκείνων ἔχει τῷ πλησίον κοινωνεῖν· οὐ γάρ ταυτοτόμος οὐ δεῖται τοῦ ταυτοτόμου οὐδὲ δὲ οὐ λατρὸς τοῦ λατροῦ ἀλλ’ οὐ ταυτοτόμος λατροῦ καὶ οὐ λατρὸς ταυτοτόμου, 30 ὥστε φανερόν. θει αἱ γάριτες τῶν ἀνημούων εἰσιν. αἱ ἄρτα μεταδόσεις καὶ ἀντιδόσεις οὐδὲ αἱ αὐταὶ ἔσονται. ἀλλ’ ἵνα καὶ κατὰ τὸ δίκαιον γίνωνται, κατὰ τὸ ἀνάλογον τὴν ἴστηται ἐκληρόποιον· οὐ γάρ ταυτοτόμος τῷ οἰκοδόμῳ υπόδημα δώσει. λήψεται δὲ δῆσα εἰς οἰκίαν φέρει ἀναλόγως τῇ γάριτι· καὶ αἱ 35 λατρὸς τῷ γεωργῷ ἀλλα μὲν δώσει. ἀλλὰ δὲ παρ’ αὐτοῦ λήψεται κατὰ τὸ ἀναλόγιαν. ἐνδέγειται γάρ τὸ ἐπέρου ἔχον τιμῶντερον εἶναι θατέρου· οὐ γάρ ἀντὶ οἰκίας ὑποδήματα δώσει οὐ ταυτοτόμος τῷ οἰκοδόμῳ, ἀλλὰ τοσοῦτον δεῖ εἰσενεγκεῖν τὸν ταυτοτόμον εἰς τὴν ἀντιδόσιν. δῆσον ἐκείνους εἰς τὴν οἰκίαν ἐζημιώθη· εἰ δὲ μή, ἀνισα τὰς ἀλλαγματα καὶ αἱ γάριτες ἀνώμαλοι, δεῖ τούτους ἐν ταῖς γάριτοι τηρεῖν τῇ ἴστηται· πλὴν κατὰ 40 τὴν ἀναλογίαν. θει ποιεῖται κατὰ διάμετρον σύνεσις· διάμετρος μὲν γάρ ἐστιν η ἀπὸ τῆς γωνίας τοῦ παραλληλογράμμου ἐπὶ τὴν ἀπεγκατίν γωνίαν

6 ἀλλαγματα B: ἀλλαγματα li  
30, 31 καὶ αἱ ἀντιδόσεις li

8 τυπηθήσεται B: τυπήσεται li  
31 αἱ αὐταὶ Mullach: ἔσωται B: αὐταὶ li

22 ὥστε καὶ li



οἰκοδόμος σκυτατόμος  
 α γ  
 β δ  
 οἰκία ὑπόδημα  
 5 ἐπιζευγνυμένη εὐθεῖα. ἔστω δὲ ὥσπερ τετράγωνον οἱ τέσσαρες ὅροι. ὁ 10 οἰκοδόμος ἡ σκυτατόμος τὸ ὑπόδημα ἡ οἰκία ἡ οἰκοδόμος μέν. ἐφ' οὖν τὸ α. σκυτατόμος δέ. ἐφ' οὖν τὸ γ. οἰκία. ἐφ' οὖν τὸ β. ὑπόδημα. ἐφ' οὖν τὸ δ. ἐπεὶ τούτου ὑπὸ τὸν σκυτατόμον τὸ ὑπόδημα τίθεται. ὥσπερ τὸ δ ὑπὸ τὸ γ. καὶ ὑπὸ τὸν οἰκοδόμον ἡ οἰκία. ὥσπερ τὸ β ὑπὸ τὸ α. ἐν ταῖς πρὸς 15 τῷ ἀλλήλους κοινωνίαις συναρμήσεται μὲν ἡ οἰκοδόμος τοῖς ὑποδήμασιν. ὥσπερ συνάπτεται τὸ α τῷ δ. ὁ δὲ σκυτατόμος τῇ οἰκίᾳ. ὥσπερ τὸ γ τῷ β. καὶ οὕτως ἔσονται καὶ κοινωνίαι κατὰ διάμετρον, οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ ἀλλὰ κατὰ τὰ ἄνοικον. διὰ τοῦτο δεῖ τὰ ἀλλασσόμενα λόγοιν ἔχειν καὶ συμμετρίαν 20 πρὸς ἀλλήλα. εἰσὶ γάρ ἔνια. ἂν οὐδὲ δύναται σχεδὸν | ἀλλαγῆναι διὰ τὸ 173 ἀτύμματρα εἶναι. οἷον τὸ τοῦ αὐλητῶν ἔργον καὶ τὸ τοῦ οἰκοδόμου. διὰ τοῦτο παρεκκίσθη τὰ νομίσματα, ἀτινα πρὸς πᾶν ἔργον δύνανται ἀλλαγῆναι καὶ παντὸς ἔργου τὴν δέξιαν μετροῦσιν· ἀπὸ τούτων γάρ γινώσκουσεν πόσων ὑποδημάτων ἡ οἰκία δέξια ἔστιν ἡ πόσης τριφῆς ἡ ἀλλων ἔργων· εἰ γάρ μὴ ἡ δέξια ἐκάστου γινώσκοιτο. οὐ δύναται συστῆναι ἡ ἀλλαγὴ καὶ ἡ κοι- 25 νωνία· τὸ γάρ μὴ διδύναι καὶ λαμβάνειν δέξιας οὐκ ἔστιν ἀλλαγὴ οὐδὲ κοι- νωνία. διὰ τοῦτο ἀνάγκη εἶναι τι ἐν μέτρον κοινὸν ἀπάντιων, ὃ πάντα 10 δυνάμεθα μετρεῖν καὶ δὲ οὖν τὴν δέξιαν ἐκάστου γινώσκουσεν. ἔστι δὲ φύσει μὲν καὶ ἀληθείᾳ ἡ γρεία μέτρον ἀπάντιων· καθίστου γάρ τις δεῖται τινος. κατὰ τοσοῦτον βιούλεται αὐτῷ κοινωνεῖν· εἰ γάρ μὴ δέσιτο τῶν ἐπέρους ἡ 25 μὴ ὥσπερ ἀλλοις τῶν ἐκείνου ἀλλὰ ἔλλαττον, οὐκ ἔσται ποτὲ ἀλλαγὴ· δεή- μενος δὲ τὰ ἑαυτοῦ δίδωσι καὶ λαμβάνει τὰ τῶν ἀλλων. ἡ μὲν οὖν γρεία φύσει καὶ ἀληθείᾳ μέτρον ἔστι τῶν πραγμάτων· αὗτη γάρ πάντας εἰς ἐν συνάρτησι· νόμιμη δὲ καὶ κατὰ συνθήκην τὸ νόμισμα· καὶ διὰ τοῦτο καὶ νό- 30 μισμα καλεῖται. θει οὐκ ἔστι φύσει. ἀλλὰ παρ' ἡμῶν ἐπέιθη, καὶ ἐφ' ἡμῖν 20 ἔστι μεταβαλεῖν αὐτὸν καὶ ποιῆσαι ἀγρηστον. ἔστι τοίνυν καὶ τὸ νό- μισμα μέτρον, ὡς εἰρηται. τῆς τῶν πραγμάτων δέξιας. καὶ αὐτοῦ μὲν οὐκ ἔστι γρεία δι' ἑαυτόν, ἔστι δὲ ὥσπερ ὑπάλλαχμα τῆς γρείας· διὰ τούτων

7 ἐφ' (ante οὖν τὸ γ) h: ὑφ' in rasura B  
 ὕν B 32 ἑαυτόν B: ἑαυτῆς h

20 δέξιος B: δέξιωμα h

21 φ h:

τοίνυν τῶν μέτρων γεωργίεστης ἐκάστου τῆς ἀξίας τῶν ἔργων. ή ἀλλαγὴ  
ἰερόρρηπος ἔσται κατὰ τὸ ἀνθίσιον. ή δὲ ἀναλογία ἔσται ἀντιπεπονθήτως.<sup>174</sup> 174  
οὗτοι γάρ δύνατον ἴσασθηναι τὴν σιλλαχήν. ἀντιπεπονθήται δὲ λέπονται  
παρὰ τοὺς ψαλτηρικοῦς. θταν η̄ ὡς τὸ α πρὸς τὸ β. τὸ γ πρὸς τὸ δ. καὶ  
δ ὡς τὸ α πρὸς τὸ γ. τὸ δ πρὸς τὸ β. εἰ τοῦτον τοίνυν τὸν τρόπον ἀνθίσιον  
ἔσται τὰ ἀλλατσάμενα καὶ οἱ ἀλλατσούντες. δικαία ἔσται ή ἀλλαγή. ἔστω

γεωργίας

σκυτοτόμος

α

γ

β

δ

σίτας

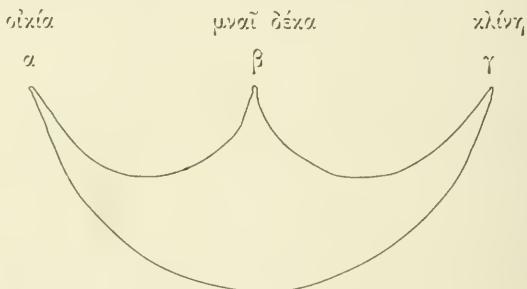
ὑπάρχημα

10

γάρ σκυτοτόμος ἐφ' οὐ γ. γεωργίας. ἐφ' οὐ α. ὑποδήματα. ἐφ' οὐ δ. σίτας.  
ἐφ' οὐ β. κείσθιο δη̄ τὸν γεωργὸν πρὸς τὸν σκυτέα διπλάσιον λέγοντας.  
ἔσται δὲ καὶ οἱ σίτας διπλάσιοι τῇ ἀξίᾳ τῶν ὑποδημάτων. εἰ τοίνυν ἔσται  
ώς οἱ γεωργὸς πρὸς τὸν σκυτέα τὰ ὑποδήματα πρὸς τὴν τροφὴν η̄ τὸν 10  
σίταν, διπλασίονα ἔσται τὰ ὑποδημάτα τοῦ σίτου καὶ οὕτως ἔσονται ἀξία  
τοῦ σίτουν εἰ δὲ μὴ οὕτως ή ἀλλαγὴ γένοιτο. οὐ δεῖ εἰς σγῆμα ἀναλογίας  
ἀγειν αὐτά. οὐ γάρ δύνατον ἴσασθηναι. εἰ γάρ μὴ ἔσται ώς οἱ γεωργὸς  
πρὸς τὸν σκυτέα τὸ ἔργον τοῦ γεωργοῦ. ή λαμβάνει οἱ σκυτέας. πρὸς τὸ  
ἔργον τοῦ σκυτέως. ή λαμβάνει οἱ γεωργίες. οὐκ ἔσται ιερήτης, ἀλλὰ διαν  
20 ἀντιπεπονθήτως ἔχωσι. τότε ἀλλαγὴ κυρίως καὶ κοινωνία γίνεται. θταν δὲ  
ή γειτία συνέχει τὰς πολιτείας καὶ αὐτῇ τὰς κοινωνίας ποιεῖ καὶ τὰς 20  
ἔνιστεις. καθάπερ ἐν τῷ δι. δηλον· καὶ γάρ θταν μὴ γρείαν ἔχωσιν ἀλλή-  
λων. οὐκ ἀλλάζονται οὐδὲ κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις η̄ θταν ή μὲν δέηται  
θιατέρου. θιατέρους δὲ θιατέρου γρείαν οὐκ ἔχῃ. καὶ τότε γάρ ομοίως ἀκοινό-  
25 νητοῖ εἰσιν. ὕπερ τοῦνταντίν. θταν οὐ μὲν ἔχει αὐτὸς δέηται τις, αὐτὸς  
δὲ γρῆται ὣν ἐκείνος δύονται δύνατος. ἐπεὶ δὲ πολλάκις οἱ μὲν γεωργίες  
δεῖται τοῦ ἔργου τοῦ τέκτωνος. οἱ δὲ τέκτων οὐ δεῖται τοῦ γεωργικοῦ. ἵνα  
τὰ ἀλλάζοματα καὶ οἱ κοινωνίαι μηδὲ τότε κωλύωνται. παρελήφθη τὸ νό-  
30 μισμα. καὶ τοῦτο διδοὺς οἱ γεωργὸς τῷ τέκτωνι λαμβάνει παρ'. ἐκείνου τὸ  
ἔργον. ή δη̄ τὸ νόμισμα καθάπερ ἐγρυγτής ἔστι πρὸς τὸν τέκτωνα.  
θτα ἐπειδὴν τῶν τοῦ γεωργοῦ δειηθῆ. οἱ' αὐτοῦ λήψει παρὰ τοῦ γεωρ-

13 δὲ B: δη̄ h 14 οἱ om. h 17 μὴ om. h 23 δέηται Mullach: δεῖται Bl  
24 ἔχει h: ἔχει B 26 γρῆται Mullach: γρῆται B 28 μήδε τότε Bl: μηδέποτε  
Mullach 31 γεωργικοῦ h

γοῦ. ὅν ἐν γρείᾳ κατέστη, καὶ οὗτοι κάλυπται διὰ τὴν μέλλονταν τοῦ τέκτονος γρείαν ἡ ἀλλαγὴ καὶ ἡ κοινωνία γίνεται. καὶ τὸ νόμισμα δυνάμει εἶστι πάντα σχεδόν. ὃν δεῖται ἔκαστος ἑκάστου· καὶ ἡ τούτου γρεία μάλιστα μένει. εἰ καὶ μὴ δὲ ἡμίνως καὶ γὰρ ἐν μὲν ταῖς εὐθηγόναις πολλῇ 10 τὸ τέλος ἐστιν ἡ γρεία τοῦ νομίσματος. ἐν δὲ ταῖς σιτοδεῖαις οὐκέτι οὐ γὰρ ἂν τις ἔλοιπο ὀλίγον προσέτιθει σῖτον πολλῷ μηδισμάτων. ὅμως δὲ δι’ ἓντηται μᾶλλον μένει ἡ τούτου γρεία ἡ ἡ τῶν ἄλλων· διὸ δεῖ πάντα τι μαρτιῖαι· οὕτῳ γὰρ δυνατὸν εἶναι δὲ ἀλλαγὴν καὶ κοινωνίαν. ἀπὸ γὰρ τοῦ πάντα μετρεῖσθαι καὶ τιμῆσθαι· νομίσματι ἡ ἴσχυτης γίνεται· ἀπὸ δὲ τῆς 15 ἴσχυτης ἀλλαγῆς γενέσιται *(δυνατῶν)*. ἴσχυτητα δὲ οὐκ ἀεὶ δυνατὴν γίνεται ἀλλα τοιμαζοτερούς τινὰ γάρ ἔργα τεγγόνην οὕτως ἀλλήλων διαφέρει. ὥστε παντελῆς ἀτύμματρα εἶναι καὶ μηδένα λόγον ἔχειν πρὸς ἄλληλα· ὅθεν οὐ 20 δυνατὴν ἴσχυτητα εὑρεῖν ἐν αὐτοῖς. ὅτι δὲ ἔκατερος ἑκατέρου δεῖται, διὰ ταύτην τὴν γρείαν παρελήφθη ἐν τι κοινὸν μέτρον. ὁ πάντα μετρεῖ, τὸ 15 νόμισμα· ὁ φύσει μὲν καὶ ἀληθεύει ὁ μετρεῖ (*οὐ γάρ ἐστι μέρος τῶν μετρουμένων*), νόμιμο δέ τινι ἡμετέρῳ καὶ συνθήκῃ· καὶ οὕτως ἐν μέτρῳ γενόμενον τῶν ἀσυμμέτρων, σύμμετρα ποιεῖ καὶ ἴσαξει. τοῦτο δὲ ἔσται



20 καὶ ἀπὸ τοῦ διαγράμματος σαφέστερον. ἔστω τὸ α οἰκία, τὸ δὲ β μνᾶς δέκα. τὸ δὲ γ χλένη. ἔστω δὲ ἡ οἰκία πέντε μνῶν, ἡ δὲ χλένη μιᾶς.<sup>176</sup> ὥστε αἱ δέκα μνᾶς τὸ β τῆς μὲν κλίνης δεκαπλάσιον ἐστι, τῆς δὲ οἰκίας διπλάσιον· ἡ ἄρα οἰκία τρισειά ἐστι τῶν δέκα μνῶν. ἐπεὶ τοίνυν ἡ μὲν οἰκία τρισει. ἡ δὲ χλένη δέκατον τοῦ αὐτοῦ, τὸ δὲ τρισει τοῦ δεκάτου 25 πενταπλάσιον. ἡ ἄρα οἰκία τῆς κλίνης πενταπλασίων· σύμμετρος ἄρα ἡ οἰκία γέγονε τῇ κλίνῃ διὰ μέσου τοῦ νομίσματος, ὁ κοινὸν ἔγένετο μέτρον. εἰ δὲ σύμμετρος καὶ ἴση γενέσθαι δυνατόν· εἰ γὰρ πενταπλασιασθῇ, ἴση 30 ἔσται τῇ οἰκίᾳ. τί μὲν οὖν τὸ δέκατον, καὶ τί τὸ δέκατον ἐστιν, τοις διεργίται, κατά τε διανομὴν καὶ διόρθωσιν, γίται τὸ διαγεγητακόν καὶ διορθώσικόν.

"Οτι ἡ δικαιοισύνη μεσότης ἐστὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι. κεφ. 6'.

Τούτων δὲ οὕτω διωρισμένων, φανερόν ἐστιν, ὅτι ἡ δικαιοπραγία με-

10 δυνατόν h: om. B  
B: πενταπλάσιος h

24 δεκάτου Bhi: δεκαπλασίου Mullach

25 πενταπλασίων

σάτης ἐστὶ τὸν ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι· τὸ μὲν γάρ πλέον ἐστί. τὸ δὲ ἔλαττον· τὸ μὲν γάρ ἀδικεῖν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ πλέον ἔχειν. οὐπού τὸ  
ἴσον ἔδει· τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι· τὸ ἔλαττον ἔχειν. καὶ γὰρ δικαιοσύνη μετό-  
της ἐστὶν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ταῖς προτέραις ἀρεταῖς· τῶν μὲν γάρ  
5 ἄλλων ἀρετῶν ἑκάστη μέση ἐστὶ δύο κακίων. τῷρι μὲν ὑπερβάλλουσα τῆς 20  
δὲ ἐλλείπουσα· γάρ μὲν γάρ σωφροσύνη μεταξὺ τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς  
ἀγκαλισίας ἐστίν. γὰρ δὲ ἀνδρεία μεταξὺ τῆς δειλίας καὶ τῆς θραυστητος. καὶ  
αἱ ἄλλαι ὅμοιως· γάρ δὲ δικαιοσύνη οὐκ ἔχει παρ' ἑκάστην δύο κακίας, αἵς  
ἀντίκειται, ἀλλὰ μόνη τῇ ἀδικίᾳ ἀντίκειται· μέση δὲ ἐστιν. οὗτοι τῆς ἀδι-  
10 κίας τὴν ἀνισότητα εἰσαγόντες· τὸ ίσον αὐτὴν ἔγινε, καὶ τούτου ἐστὶ 177  
ποιητική. οὐ δηλαδὴ μέσον ἐστὶ τοῦ μείζονος καὶ τοῦ ἔλαττονος. καὶ διὰ  
τοῦτο αὐτὴ μὲν μετότης ἐστίν, γὰρ δὲ ἀδικία ἀκρότητος. οὗτοι τῶν ἄκρων ἐστί,  
καὶ γὰρ μὲν δικαιοσύνη ἐστὶν ἔξις. καθ' ἥγη δίκαιοις κατὰ προσάρεσμιν πρα-  
κτικής ἐστι τὸ δικαίων καὶ διανυμητικής. ὕστε καὶ ἔαυτῷ νομοθετεῖν  
15 προστηρόντως διανέμειν πρὸς ἄλλους καὶ πρὸς ἑσυχὸν εἰ δεῖσθαι· καὶ τοῖς  
ἄλλοις παρέχειν κανόνα διανομῆς. οὐγάρματῷ μὲν πλέον τὸν στρατιῶν παρ-  
έχων ἐν τῇ διανομῇ, ἔλαττον δὲ τῷ πληρόν, τὴν βλαβεροῦ ἔαυτῷ μὲν  
ἔλαττον, πλέον δὲ τῷ πληρόν, ἀλλὰ τὸ ίσον τοῦ κατά ἀναλογίαν· δημοίως 10  
δὲ καὶ ἄλλῳ νομοθετῶν τὰ ίσα ποιεῖν ἐν ταῖς διανομαῖς. τοιαύτη μὲν γὰρ  
20 δικαιοσύνη, γὰρ δὲ ἀδικία πᾶν τούναντίν· ὑπερβολὴ γάρ καὶ ἔλλειψή ἐστι  
τὸ διαφέλιμον καὶ βλαβεροῦ παρὰ τὸ ἀνάλογον. οὐ γάρ ἀδικοῖς ἐν ταῖς δια-  
νομαῖς ὑπερβάλλει μὲν τὸν πληρόν ἐν τοῖς διαφέλιμοις. ἔλλειπει δὲ αὐτοῦ  
ἐν τοῖς βλαβεροῖς· οὕτω δὲ πρὸς ἄλλους τὴν διανομὴν ποιηταῖς, καὶ τότε  
μὲν παρὰ τὸ ἀνάλογον, πλὴν οὐ τοὺς αὐτοὺς ποιεῖ τῶν αὐτῶν ὑπερβάλλειν  
25 τὴν ἔλλειπτιν, ἀλλὰ ὡς ἔτυχεν. ὕστε εἶναι καὶ ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν ἐν 20  
τοῖς ἀδικήμασι τὸ μείζον καὶ τὸ ἔλαττον· καὶ μείζον μὲν ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν,  
ἔλαττον δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι· τὸ μέσον ἐστὶ τὸ ίσον. γέτοι τὸ δικαίον.

Πτῶς ἔστιν ἀδικεῖν καὶ μὴ ἀδικον εἶναι. κεφ. η'.

Περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας. καὶ τίς ἔκατέρα τού-  
30 των γὰρ φύσις, καὶ περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου. καθόλου εὑρηται. ἔκεινο δὲ  
νῦν ζητητέον· ἐπειδὴ εἰσὶ τινα ἀδικήματα, δι ποιῶν τις ἀδικεῖ μέν, ἀδικοῖς 178  
δὲ οὐκ ἔστι. τίνα ταῦτα. πρῶτον δὲ ἔκεινο δεῖξομεν, οὗτοι δυνατῶν ἀδικεῖν  
τινα καὶ μὴ ἀδικον εἶναι, οἷον κλέπτειν καὶ μὴ κλέπτην εἶναι καὶ μοι-  
γεύειν καὶ μὴ μοιγένον εἶναι. οὐ γάρ κλέψας τὴν μάργαραν τὸν μαίνομένον,  
35 ίνα μὴ ἔαυτὸν δι μαίνομενος ἀποστέλλει, ἔκλεψε μέν. κλέπτης δὲ οὐκ ἔστι·  
καὶ δι μοιγεύον, ίνα δυνηθῇ πλουτεῖν, μοιγεύει μέν, μοιγέδε δὲ οὐκ ἔστιν,  
ἀλλὰ φύλοκρήματος· καὶ εἴ τις ἴστρος ἀπατώῃ τὸν νοσοῦντα ἐφ' ϕύσιν  
ἀπατᾷ μέν. ἀπατεῖν δὲ οὐκ ἔστι. οὗτοι οὖν ἔστι δυνατῶν τινα ἀδικεῖν καὶ

14 ἔαυτῷ h: ἔαυτῶν B 18 τὸ ίσον h: τοῦ ίσου B 19 ἄλλῳ h: ἄλλων B

29 ἔκατέρας scriibe cum Arist. 33 ἀποστέλλῃ h 38 οὗτοι μὲν οὖν h

μὴ ἀδικοῦν εἶναι κατ' ἐκείνην τὴν ἀδικίαν ηὗ τὸ ἔργον ποιεῖ ὅτιλον. τίνα 10  
δέ ἐστι ταῦτα τὰ ἀδικήματα, ἐνὶ καθιλεκτῷ λόγῳ ῥητέον· ὅταν ἀδικεῖ τις  
οὐχ ἔνεκα τοῦ τέλους, ὁ προτίκει τῇ ἀδικίᾳ ἐκείνῃ. ηὗ τὴν πρᾶξιν ποιεῖ,  
ἀλλὰ ἄλλου τέλους ἔνεκα, ηὕταπτον ἡ φαύλου. κατ' ἐκείνην ἀδικεῖ μέν,  
οἱ ἀδικοῦν δὲ οὐκ ἔστιν. ἀπατᾷ μὲν γάρ οἱ ἵταρός. ἀπατεῖν δὲ οὐκ ἔστιν·  
οὐ γάρ τέλος ἔχει τὴν ἀπάτην τοῦ νοτιοῦντος ἀλλὰ τὴν σωτηρίαν. ὑμίνως  
καὶ οἱ αἰλέψας τὸ ἕπειρος τοῦ μανιούμενοι οὐ ζητεῖ τὸ πλέον λαβεῖν ἔσωτρον  
καὶ λαθίρα παρακερδῆναι τοῦ πλησίου ὥσπερ οἱ αἰλέπτης, ἀλλὰ τέλος ἔχει  
τὴν τοῦ μανιούμενου σωτηρίαν. πάσα δὲ πρᾶξις ἀπὸ τοῦ τέλους τὸ εἶδος 20  
τοῦ λαμβάνει καὶ τὸν ὄριτμόν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὄνομα· τὸ γάρ ὄνομα·  
συνεσταλμένος ὄρισμός ἔστιν. οὐδὲ γάρ τὸν στρατηγὸν ἔλεπολεις κατα-  
σκευάζοντα ποιλάσκις καὶ ὄρμητήρια ἐν πολιορκίαις οἰκοδόμους ἐροῦμεν ηὕ-  
τεκτονα· τὰ μὲν γάρ οἰκοδόμους καὶ τοῦ τέκτονος ποιεῖ καὶ οἰκοδομεῖν λέ-  
γεται, οὐ δὲ οἱ πρὸς τὸ τέλος ἀποσκοπεῖ τοῦ οἰκοδόμου ἀλλὰ τὸ τοῦ  
τοῦ στρατηγοῦ, οὐκ οἰκοδόμος ἀλλὰ στρατηγός | ἔστι καὶ καλεῖται· καὶ οἱ τὸν 179  
γάμον μὲν τοῦ πλησίου ἀδικοῦν. μὴ διὸ ἀκολασίαν δὲ αὐτὸ τοῦτο προσα-  
ρούμενος ἀλλὰ διὰ φιλογραφιάν, οὐκ ἀν εἴη μοιχὺς ἀλλὰ φιλογράφος.  
δυνατὸν τοίνου τινὰ ἀδικεῖν, καὶ μὴ ἀδικοῦν εἶναι κατ' ἐκείνην τὴν ἀδικίαν.  
ηὗ τὴν πρᾶξιν ποιεῖ. ἀλλὰ ηὕταπτος ὄριτμός, ηὕταπτον. κατὰ τίνα δὲ τρόπον. εἴρηται.  
δυνατὸν δὲ καὶ ἄλλως ἀδικοῦντα μὴ ἀδικοῦν εἶναι. οὗτοι ἀκούσιως τις ἀδικοῦ-  
οἱ γάρ υπετὸς ἀγνοήσας τὸν αἰλέπτην καὶ τὸν μὴ αἰλέπτην ἀποκτείνας ηὕτ-  
ηργε μέν. ἀδικοῦς δὲ οὐκ ἔστι. 10

Περὶ δικαίου, οἱ κυρίως οὐκ ἔστι δίκαιον. κεφ. θ'.

25 Περὶ μὲν οὖν τοῦ ἀντιπεπονθότος, τίνα τρόπον γινόμενον δίκαιον ἔσται,  
εἴρηται πρότερον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο δίκαιον, οἱ οὐκ ἔστι κυρίως δίκαιον.  
ὥσπερ ηὕταπτον πατρικὸν καὶ δεσποτικόν· ταῦτα γάρ οὐκ εἰσὶ κυρίως δίκαια  
ἄλλα ὅμοιά πως τῷ πολιτικῷ δικαίῳ. λέγω δὲ πατρικὸν δίκαιον, οἱ προ-  
τίκει πατρὶ πρὸς παιδα ποιεῖν, καὶ δεσποτικόν. οἱ δεῖ δεσπότην πρὸς διδ-  
30 λον. κυρίως τοίνου καὶ ἀληθῶς δίκαιον ἔστι τὸ διανεμητικὸν καὶ τὸ διορ-  
θωτικόν. οἵπερ ἔστι τὸ πολιτικόν. οἵπερ ηὕταπτον γεωμετρικὴν ἀναλογίαν  
γίνεται, καθιώς εἴρηται, ηὕταπτον γεωμετρικὴν. ἐν ἐκείνοις γάρ ἔστι δίκαιον,  
ἐν οἷς καὶ νόμος τίθεται· νόμος δὲ τίθεται ἐν ἐκείνοις. οὐς δυνατὸν καὶ  
ἀδικεῖσθαι καὶ ἀδικεῖν· οἱ γάρ νόμος καὶ ηὕταπτον γεωμετρικὴς ἔστι τοῦ δίκαιου  
35 καὶ τοῦ ἀδίκου. ταῦτα δὲ ἀρμόζει τοῖς πολέταις· οὗτοι γάρ ἀλλήλους δύ-  
νανται ἀδικεῖν τῷ βιούλεσθαι ἔκα στον πλέον ἔσωτρον νέμειν τῶν ἀπλῶν 180  
ἀγαθῶν. ἔλαττον δὲ τῷ πλησίον, καὶ τῶν βιοφερῶν τὸ ἀνάπαλιν· διὰ τοῦτο  
οὐκ ἐσμεν ἀργεῖν ἀνθρωπον πόλεως, δηλούντι αὐτὸν ταῖς ἔσωτοῦ ὅρμαις  
ἔπομενον. ἀλλὰ τοὺς νόμους ἀργούντας ποιούμεθα, οὗτα μὴ ἔσωτοῦ ἔνεκα

ἄργη μηδὲ τὸ πλέον ἔσωτῷ παρέγγι ἐν ταῖς διανομαῖς τῶν ἀγαθῶν. ἀλλὰ τὸ ἀνθελητὸν εἰ γάρ μὴ οὐτε ἔχει. τύραννος ἔσται. ὁ γάρ ἄρχων οὐδὲν ἄλλο βούλεται τὴν φυλάκτειν τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀνθελητόν· οὐ γάρ ἔσωτον ἔνεκα ἄργει, καθὼς εἴρηται. ἀλλὰ διὸ τὸ συμφέρον τῶν ἀλλών, 10 τὸ δικαίον καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀλλότριον ἀγαθὸν οὐδομάζουσιν. οὗτον καὶ μισθὸν ποιήσονται τοῖς ἀγαθοῖς ἀρχούσοις· οἱ δὲ εἰσὶ τοιμαὶ δημόσιαι καὶ γέρας· ὃς δὲ οὐκ ἀρκεῖται ταῖς τοιμάσιοις μισθοῖς, τυραννοῦδι ἐπιγειρεῖ. τὸ μὲν οὖν πολιτικὸν δίκαιον διὰ τοῦτο κυρίως δίκαιον λέγεται. τὸ δὲ πατρικὸν *(καὶ δεσποτικὸν)* οὐκέτι· οὐ γάρ δύναται τις πρᾶς ἔσωτὸν καὶ τὸ 10 ὕδωρ μέρος ἀδικίας εἶναι. οὐδὲ τὸ ὕδωρ κτῆμα προσαρτεῖται τις βλάπτειν· ἔστι δὲ ὥσπερ τι μέρος τῷ πατρὶ τὸ τέκνον. οὗτος ὡπ' αὐτῶν ἔστι καὶ τῆς 20 αὐτοῦ προνοίας ἐξηρτημένον ἔστιν· οὐμάρις δὲ καὶ ὁ διούλος ἀφέλεια τις τοῦ δεσπότου ἔστι. καθίσσον ἔστι διούλος καὶ ἔως ἣν γη· οὐδέποτε δὲ τῇ ἔσωτον ωφελείᾳ ἐπιβούλευει. ἐν οἷς δὲ οὐ δυνατὸν ἀδικίαν εἶναι οὐδὲ τὸ 15 κυρίως δίκαιον ἔστιν. ὁ ἔστι τὸ πολιτικόν, ἀλλὰ δημοιον αὐτῷ. τὸ γάρ πολιτικόν, καθὼς εἴρηται, ἐν ἐκείνοις ἔστιν. ἐν οἷς ἔστι νόμος· ἐν πατρὶ δὲ καὶ οὐδὲ καὶ δεσπότῃ καὶ διούλῳ διὰ τὰ εἰρημένα οὐκ ἔστι νόμος. οὗτοι μηδὲ ἀδικία, ἀλλὰ ἐν ἐκείνοις ἔστιν, ἐν οἷς ἴσοτάτης τοῦ ἄρχειν καὶ 181 ἄρχεσθαι· διὸ μᾶλλον δοκεῖ δίκαιον εἶναι τὸ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν γυναῖκα τὴν πρᾶς οὐνού καὶ κτήματα· τοῦτο γάρ ἔστι τὸ οἰκονομικὸν δίκαιον καὶ μᾶλλον ἔστι τῷ πολιτικῷ, ἔστι δὲ δημος καὶ αὐτὸν ἀλλο παρὰ τὸ πολιτικόν.

Περὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ νομικοῦ δίκαιου, τί ἔστιν ἑκάτερον.  
καθ. i'.

Τοῦ δὲ πολιτικοῦ δίκαιου τὸ μὲν φυσικόν ἔστι, τὸ δὲ νομικόν· καὶ φυσικὸν μὲν λέγεται, ὁ πανταχοῦ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν καὶ πᾶσι δίκαιοι δοκεῖ. οἷον τὸ τὸν δανεισάρχενον τὸ δάνειον ἀποδιδόντα (πᾶσι 10 γάρ δοκεῖ δίκαιον εἶναι τὸ ἔκαστον ἔχειν τὰ ἔσωτον), νομικὸν δέ, ὅπερ πρὸν νομιθετηθῆναι διδιάφορος ἦν καὶ οὐτε δίκαιον οὔτε ἀδίκον ἐδόκει, μετὰ δὲ τὸ νομισθῆναι δίκαιον ἔστιν. ὥσπερ τὸ πιπράσκειν τὸν διούλον μιᾶς 30 μηνας, πρὶν μὲν γάρ τειλῆναι τὸν νόμον, διδιάφορος ἦν ἡ πρᾶσις τῶν διούλων καὶ ὡς ἔκαστος τὸν δεσποτῶν ἐθεωράκημη, μετὰ δὲ τὸ τειλῆναι τοῦτον τὸν νόμον, οὐκέτι διδιάφορος, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἔστι τὸ τοσοῦτο πωλεῖν. τοιαῦτα δέ εἰσι καὶ τὰ ἐπὶ τῶν μερικῶν. οἷα τὰ ψηφίσματα, οἷον ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δημοτῷ τὸν Δημοσίενην στεφανῶσαι τὴν Θεμιστοκλέα καλεῖν 20 35 Ὀλύμπιον· ταῦτα γάρ πρὸν ψηφισθῆναι διδιάφορα ἦν, ψηφισθέντα δὲ δίκαια δοκεῖ. τινὲς δὲ νομίζουσι, μηδὲν δίκαιον εἶναι φύσει ἀλλὰ πάντα νομικά. πάντα μὲν γάρ τὰ φυσικὰ ἀμετάβλητα· τὸ γάρ πνρ πανταχοῦ καὶ ἔκαστος θερμανίναι καὶ παρ' ἡμῖν καὶ ἐν Λιγύπτῳ δημόσιας, τὰ δὲ δίκαια πάντα μεταβάλλονται· τὸ γάρ δανείζεσθαι καὶ μὴ ἀποδιδόνται παρά τισι δίκαιοι 182

6 δημόσιαι h: δημόσιοι B  
μοσθένην B

9 καὶ δεσποτικὸν h: om. B

11 τι om. h

34 Δη-

δοκεῖ, καὶ ταῦτα ὄροις ἔχει, καὶ οὐ πᾶσι δίκαια δοκεῖ τὰ αὐτά· ὥστε πάντα τὰ δίκαια νομικὰ εἰναι καὶ οὐδὲν φυσικόν. πρὸς δὴ ταῦτα ἐκεῖνοι λέγομεν. ὅτι οὐ καθάπαξ κυνέται πᾶν δίκαιον καὶ μεταπίπτει· εἰ γάρ καὶ πορῷ ἀνθρώποις πάντα ἦν τὰ δίκαια μεταβλητά. παρά γε τοῖς θεοῖς ἀνάληκη εἰναι δίκαιον ἀμεταβλητον, ὥστε εἶναι τι φυσικὸν δίκαιον· νῦν δὲ καὶ πορῷ ἀνθρώποις, τοῖς τε ὄρθιος καὶ ὑγιῆς ἔγραψιν. ἔστι δίκαιον ἀκίνητον. ὁ φυσικὸν λέγεται. εἰ δὲ τοῖς νοσοῦσι τὰς φρένας καὶ διεστραμμένοις οὐ δοκεῖ 10 δίκαιον. οὐδὲν διαφέρει, οὐδὲ γάρ οἱ λέγων τὸ γέλιον γλυκὺ εἴναι θεύδεται, διήτι τοῖς νοσοῦσιν οὐ τοιοῦτον δοκεῖ· τὸ τόνυν δίκαιον τὸ φυσικὸν δοκεῖ 15 μέν τισι δίκαιον, δοκεῖ δὲ ἀλλοις μὴ δίκαιον εἴναι. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον φυσικόν ἔστι καὶ ὑγιαινόντων ἀνθρώπων. τὸ δὲ δεύτερον παρὰ φύσιν καὶ μαινομένων ἀνθρώπων· ὅτι μὲν οὖν οὐδὲν κακούει φυσικὸν εἴναι δίκαιον, ὅτι ἔνιοι δίκαιοι (οὐ) νομίζουσιν αὐτόν. οὐδένον. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ νομικὸν δίκαιον κινητόν ἔστι καὶ τὸ φυσικὸν διν εἰρηται τρόπον. τόνι διακριτήσονται 20 ταῦτα ἀμφότερα κινούμενα; καὶ ἔστιν ἡ διακρίσις φανερά. αὐτὸν γάρ ἔξετασθήτη· σεται τὸ δίκαιον καὶ οὐδὲν ἔστιν, εἰ συμφέρει πᾶσιν ἀκίνητον οὐν, καὶ εἰ καταλυθὲν βιάζεται ἐπενεγκείν δύναται. καὶ εἰ οὗτοις ἔχει, φυσικὸν δίκαιον ἔστιν, εἰ δὲ μὴ τοιοῦτον, νομικόν· καὶ γάρ ἐνδέχεται μὲν πάντας τῇ ἀριστερᾷ γειτεῖ ὡς δεξιᾷ χρήσασθαι, ἡ μέντοι δεξιὰ φύσει φαίνεται κρείττων εἰναι τῆς ἀριστερᾶς· τὰ δὲ νομικὰ δίκαια κατὰ συνθήκην τηρούμενα δημιά 25 ἔστι τοῖς μέτροις, ὅπερ ἀλλὰ ἀλλαγῆν γένονται· τὰ γάρ οὐντεὶ καὶ σι τηρὰ 183 μέτρα οὐ πανταχοῦ εἰσιν ἔτσι, ἀλλὰ οὐ μὲν ὀνομάνται τὸν οὐγόν τὴν ἔτσιν. μεῖζω τὰ μέτρα ποιοῦσιν, οὐ δὲ πωλοῦσιν, ἐλάττω· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἔχει καὶ τὰ μὴ φυσικὰ ἀλλὰ ἀνθρώπωνα καὶ κατὰ συνθήκην γινόμενα δί- 30 καια. οὐ γάρ τὰ αὐτὰ πανταχοῦ· ἐπεὶ οὐδὲ πολιτεία μία πᾶσιν, ἀλλὰ μία πανταχοῦ πολιτεία, ἡ κατὰ φύσιν, ἀρίστῃ· ὥσπερ καὶ τὸ φυσικὸν δίκαιον ἐν πανταχοῦ ἐν ταῖς εὐνομούμεναις πολιτείαις. καὶ οὗτοις ἔχει πρὸς τὰς ἐν αὐταῖς πράξεις, ὡς τὸ καθόλου πρὸς τὰ καὶ ἔκαστα· τὰ μὲν γάρ πραττόμενα πολλά, τὸ δὲ δίκαιον ἢ τὸ νόμιμον ἔν· καθόλου γάρ ἔστιν· 10 οὐ γάρ τόνδε τὸν ἀριστέα κελεύει τιμῆσθαι καὶ τοιόνδε τιμήν. ἀλλὰ καθόλου πάντα ἀριστέα ἀπλῶς τιμᾶσθαι.

Tί ἔστι δικαίωμα καὶ δικαιοπράγμα καὶ ἀδικοπράγμα.  
κεφ. ια'.

Διαφέρει δὲ τὸ δικαίωμα τοῦ δικαιοῦ καὶ τὸ ἀδικημα τοῦ ἀδίκου· 35 δίκαιοι μὲν γάρ ἔστιν, ὅπερ ἀπλῶς θεωρεῖται καὶ καθόλου, ἢ νομικὸν γε φυσικόν, οἷον τὸν ἀνδροφόνον ἀποιηνήσκειν· ὅταν δὲ τὸ τοιοῦτο δίκαιον ἐν τοῖς καὶ ἔκαστα γένηται καὶ δὲ οὐδὲροφόνος τόνδε τὸν τρόπον ἀποθάνη, τότε δικαίωμα καλεῖται· ὅμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδίκου καὶ ἀδική· 20 ματος ἔχει. καλεῖται δὲ δικαιοπράγμα μὲν πᾶσα πράξις δικαία, καν τε

ἀδικίας ἔκπισις ἦ. καὶ τε ἀρετῆς ἀνταπόδοσις· δικαιώματα δὲ ἴδιως ἡ τῆς ἀδικίας τιμωρία. ὅποια δὲ καὶ πόσα εἰδη δικαιοπραγμάτων καὶ δικαιομάτων εἰσίν, ὅστερον ἐπισκέψομεν. νῦν δὲ ἔκεινον λέγομεν. οὕτως οὖν ἔχόντων τῶν δικαιῶν καὶ τῶν ἀδίκων. ὡς εἴρηται, ἀδικεῖ μὲν ἡ δικαιο- 184  
5 πραγεῖ, ὅταν ἔκπιν τις αὐτὰ πράξει, ὅταν δὲ ἄκυν, οὗτε ἀδικαιοπραγεῖ καὶ ἀύτό. ὅλῃ ἡ κατὰ συμβεβηκός. αἱ γάρ πράξεις καθ' ἔαυτας οὐκ εἰσίν ἀδικοι οὔτε δίκαιοι. οὐ γάρ ἐφαρμόζει αὐταῖς ἡ ὅρισμὸς τοῦ ἀδικοπραγμάτου, θεὶς συνίσταται ἐν τῷ ἔκουστῳ· ἀκούστουν γάρ εἰσιν.  
10 ὅλῃ ὅτι συμβέβηκεν αὐταῖς ἡ ἰσότης τῆς δικαιοσύνης ἡ ἡ ἀνισότης τῆς 10 ἀδικίας, διὰ τοῦτο ἀδικοι (ἡ δίκαιοι) λέγονται κατὰ συμβεβηκός, καὶ οἱ πράξεις αὐτὰς ἀδικοπραγεῖν ἡ δικαιοπραγεῖν. καὶ ὅτη δέ ὅταν ἔκουσιον ἡ τὸ ἔργον, τότε ἀδίκημα ἔσται καὶ ἀδικοπράγματα γωρις δὲ τοῦ 10 ἔκουσίου ἀδικοι μὲν ἔσται πεποιηκός. ἡ πρᾶξις δὲ οὐκ ἔσται ἀδίκημα· αὐτὸς γάρ οὐκ ἔτιν ἀδικοι, εἰ καὶ ἀδίκα ποιεῖ. ὡς ἐν τοῖς προειρημένοις 15 ἐδεύθη δυνατὴν εἶναι ἀδικα μὲν ποιεῖν. ἀδικοι δὲ μὴ εἶναι. τότε γάρ ἀδικός ἔστιν. ὅταν ἡ πρᾶξις ἐπ' αὐτῷ ἡ, καὶ μηδεὶς βιάζεται, καὶ εἰδὼς καὶ μὴ ἀγνοῶν τὰ περιστατικὰ πάντα, οἷον τίνα τύπτει καὶ τίνος ἔνεκα· ταῦτα δὲ ἐν τοῖς περὶ ἔκουσίου καὶ ἀκούσιου διωρισάμεθα. ὅμοιως δὲ 20 καὶ ἐπὶ τῶν δικαιωμάτων ἔστιν· τότε γάρ τις δίκαιος ἔστι καὶ τὸ ἔργον δικαιοπράγματα καθ' αύτό, ὅταν ἔκουσίως γίγνεται· ἡ γάρ τὴν παρακαταθήκην ὀποιοῦντος διὰ φύσιον οὕτε δικαιοπραγεῖ οὕτε δίκαιος ἔστιν, ὅλῃ κατὰ συμβεβηκός λέγεται. ταῦτα δὲ ἔτι διαιρετέον ἀκριβέστερον.

Περὶ ἀδικημάτων καὶ ἀτυχημάτων καὶ συγγνωστῶν καὶ ἀτυχήγνωστων. κεφ. ιβ'.

25 Αἱ γάρ ἐν ταῖς κοινωνίαις βλάψαι αἱ μὲν ἔκουσιοι εἰσιν, αἱ δὲ ἀκούσιοι, καὶ τῶν ἀκούσιων αἱ μὲν ἀμαρτήματα λέγονται, αἱ δὲ ἀτυχήματα. 185 καὶ ἀμάρτημα μὲν ἔστιν. ὅταν τις βλάψῃ τυνά ἀκούσιως μὲν, παρασχόντες δέ τινα τῆς βλάψης αἰτίαν, οἷον εἴ τις ἐν διῃρηταῖς τοῖς ἔνεσέχεται τὸν ἀνθρώπουν παρέιναι. ἐφόνευσέ τινα· οὗτος γάρ ἀκων μὲν ἀπέκτεινε τὸν ἀνθρώπον, παρέσχε δὲ αἰτίαν τοῦ φύσου τὸ ἐν τοιστῷ τόπῳ τοξεύειν. ἀτύχημα δέ ἔστιν, ὅταν παρὰ πάσαν πρασδοκίαν ἡ βλάψη συμβῇ, οἷον εἴ τις τοξεύων ἐπ' ἐργαμίας, οὕτω συμβάν. παριόντα τινά ἀπέκτεινεν· ἐνταῦθα γάρ παραθλητός τις ἡ βλάψη συνέβη, καὶ παραδοξός, καὶ οὐδὲν ἐς αὐτὸν συνετέ- 10 λεσσεν ὁ βλάψας, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός. ὅλῃ ἔσθωμεν ἡ αἰτία πάσα τῷ 25 φύσιον. τῶν δὲ ἔκουσίων τὰ μὲν ἐκ προαιρέσεως λέγονται, τὰ δὲ οὐκ ἐκ προαιρέσεως ἀδικήματα. καὶ ἐκ προαιρέσεως μὲν τὰ προβεβουλευμένα, ὅταν τις σκεψάμενος καὶ βιούκευσάμενος τὴν βλάψην ποιήσῃ δι' αὐτὸν τοῦτο,

3 λέγωμεν h 6 καθ' αὐτὸν Mullach

10 ἡ διατατι inservit Mullach

18 τοῖς B; τῷ h

τίματα B 33 αὐτῇ B

ὅλῃ ἡ B: ἀλλὰ h

12 τότε καὶ ἀδίκημα h

διωρισάμεθα] cf. p. 41 sqq.

27 ἀμάρτημα h: ἀμαρ-

7 ἐφαρμό-

14 ὡς γάρ

27 ἀμάρ-

τήματα B

τὸν βλάψην· οὐκ ἐκ προαιρέσεως δέ, τὰ ἐκ πάθους τινὸς τραύματος καὶ μὴ προβεβηκότευμένα. οἷον δέ ταν τις βλάψη τὸν πέλας ἀπέρον τῷ θυμῷ συγχειτεῖς. η̄ ὑπὸ ἐνδείας τυραννόμενος κλέψῃ. οὐκ αὐτὴ τοῦτο βιούλομενος κακούργειν. ἀλλὰ τὴν ἐνδείαν παραμυθήσασθαι. ταῦτα δὲ ἔκάτερα τὰ τε 20  
 5 ἐκ προαιρέσεως καὶ οὐκ ἐκ προαιρέσεως ἀδικήματα λέγονται. τῶν δὲ πρατήντων αὐτὰ δὲ μὲν ἐκ προνοίας βλάπτων ἀδικής ἔστι καὶ πονηρός. δὲ δέ ὑπὸ πάθους κινηθεὶς η̄ φυσικός, οἷον ὀργῆς η̄ λύπης η̄ ἀναγκαίου, ὥσπερ πενήντης η̄ φόβου, δὲ τοιοῦτος οὐκ ἔστιν ἀδικος οὐδὲ πονηρός. διὰ τοῦτο καὶ διακρίνεται παρὰ τοῖς δικασταῖς δὲ ἀμυνάμενος τοῦ προκατάρ-  
 10 ξαντος. ἀρχεὶ δὲ οὐχ δὲ θυμῷ ποιῶν ἀλλὰ δὲ κινήσας αὐτὸν εἰς ὅριτν. 186  
 δις καὶ ἐγκλεῖται ὡς ἀδικος. οὗτος γάρ ἐγένετο τῆς βλάψης αἴτιος. καὶ τούτου γάριν δὲ μὲν προκατάρξας ἀπαρνεῖται ψήφιστάρξα. δὲ δὲ ἀμυνάμενος τὴν βλάψην μὲν ὄμοιογενὲς η̄ ἔβλαψε τὸν ἀρέσκοντα. ἀμυναν δὲ καὶ ἀνταπόδοσιν διορύσει διὰ τὸ μὴ οἰκονομεῖν ἀλλὰ παρὰ τοῦ βλαβέντος εἰς τὴν  
 15 ὀργὴν κινηθῆναι. οὐ γάρ, ὥσπερ ἐν τοῖς ἔκσυσθνις συναλλάγμασι ἔχει. οὗτοι κάνταῦθια η̄ ἀμφισβήτησις γίνεται. ἐν ἐκείναις μὲν γάρ η̄ πρᾶξις ἀμφισβήτεται, οἷον εἰ ἔλαβε τὴν παρακατατήκην η̄ τὸ δάνειον, καὶ λαβὼν 10  
 οὐκ ἀπέδωκε. καὶ τοῦτο δειγμῆς, πονηρὸς εὐθὺς καὶ ἀδικός ἔστιν, εἰ μὴ ἐπιλαθόμενος ἀρνεῖται. ἐνταῦθια δὲ η̄ μὲν πρᾶξις ὄμοιογείται καὶ φανερά 20  
 20 ἔστιν. δὲ γάρ τις ὀργῇ ποιεῖ. φανερῶς ποιεῖ. ἀμφισβήτεται δέ. εἰ δικαίως ἐπάταξεν η̄ ἀδικος. ὥστε δὲ μὲν προκατάρξας καὶ ἐπιβιούλευσας ἀδικος οὔτεται εἰναι καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ὄμοιογενὲς προκατάρξα, δὲ δὲ ὀργισθεὶς παρ’ ἐκείνου μὴ ἀδικος εἶναι νομίζει καὶ διὰ τοῦτο τὴν βλάψην ὄμοιογενές. φαίνεται δὴ καὶ ἀπὸ τούτου. δὲ δέσα διὰ θυμὸν η̄ ἄλλα πάλιη καὶ οὐ διὰ 25  
 μογῆηρίαν ἀδικεῖ τις. κατ’ ἐκείνα οὐκ ἔστιν ἀδικος, δὲ δὲ ἐκ προνοίας ἀδικος ἔστι καὶ πονηρός, οὐ μόνον ἐν τῷ διορθώσικῷ δικαίῳ. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ διανεμητικῷ, ἐάν τις μὴ κατὰ τὴν ἵσιν καὶ ἀνάλογον διανέμῃ. ὁριών δὲ καὶ δίκαιοις ἔστιν ἐν ἐκατέρῳ τῶν δικαίων δὲ μὴ διὰ πάθος ἀλλὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἔνεκα τὸ δίκαιον ποιῶν. δὲ γάρ ὑπὸ πάθους κινηθεὶς η̄ λύπης η̄ 30  
 30 ἔρωτος. καὶ δικαιοπραγήσας δίκαια μὲν ἐποίησε. δίκαιος δὲ οὐκ ἔστιν. ἐπειδὲ δὲ τῶν ἀκούσιων ἀδικημάτων τὰ μὲν συγγράμματα τυγχάνει, τὰ δὲ οὐ, 187  
 ῥητέον τίνα τὰ συγγρωτὰ καὶ τίνα τὰ ἀτύγγρωτα. δέσα μὲν οὖν τις ἀμαρτάνει καὶ ἀγνοῶν καὶ δὲ ἀγνοιαν. συγγρωτά· δέσα δὲ ἀγνοῶν μὲν, οὐ δὲ ἀγνοιαν δέ, ἀλλὰ διὰ πάθος. δὲ μήτε φυσικόν ἔστι μήτε ἀνθρωπικόν, οἷον  
 35 φόβον η̄ λόπηγη η̄ πεῖναν η̄ ἀλληγορίαν. ἀλλὰ τροφήν τινα, οἷον διὰ τὸ δέργεσθαι πιεῖν ἀνθρομόνιον καὶ φαγεῖν πέρδικας, τὰ τιαῦτα οὐ συγγρωτά ἔστι. ἔστι δὲ τὸ μὲν δὲ ἀγνοιαν καὶ ἀγνοοῦντα ἀμαρτάνειν, οἷον δέ ταν τις ἀγνοῶν, δέ τι κακὸν τὸ τὸν πατέρα ἀπελαύνειν. νυκτὸς ἀγνοήσας 40  
 τὸν πατέρα ἀπελαύνῃ τῆς οἰκίας· δὲ μὲν γάρ μὴ εἰδὼς τὸ κακόλοιν ἀγνοῶν λέγεται ποιεῖν. δὲ μὴ εἰδὼς τὸ φερικόν. δὲ ἀγνοιαν· δὲ δὲ ἀμφισβητών γινώσκων καὶ δὲ ἀγνοῶν λέγεται ἀμαρτάνειν, δὲ καὶ συγγρά-

2 προβεβηκότευμένως h

9 ἀμυνάμενος h  
36 τοιαῦτα οὐ συγγρωτά B: τοιαῦτα ἀτύγγρωτά

14 βλάψαντος Bl: βλαβέντος Mullach

τακται· ἀγροῖν δὲ καὶ οὐ δι' ἄγροιν, ὅταν τις ἀγροῦ μὲν κατέληπτο, ὅτι κακὸν τὸ κλέπτειν, κλέπτῃ δὲ οὐ διέτι ἀγροῖς, ἀλλὰ διὰ μογγηίαν καὶ πάθος, ἢ οὕτε ἀναγκαῖόν ἐστιν οὕτε φυσικόν, κατίδης εἴρηται.

Ὅτι οὐ δυνατὴν ἑκάντα ἀδικεῖσθαι. καζφ. ιγ'.

20

Δέξειτο δὲ ἂν μὴ ἵκανος διωρύζεται περὶ δικαιοῦ καὶ ἀδίκου, ἐπεὶ γάρ τὸ ἀδικεῖν τῷ ἀδικεῖσθαι ἀντίκειται, διεῖλομεν δὲ τὸ ἀδικεῖν εἰς τὸ ἔκρυψιν καὶ ἀκούσιον, διαιρετέον ἂν εἴη καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι εἰς ἔκρυψιν καὶ ἀκούσιον, δὲ καὶ Εὐριπίδης δοκεῖ. φῆσθι γάρ εἶναι τι ἀδικεῖσθαι ἔκρυψιν, λέγων πως

μητέρα κατέκτα τὴν ἐμήν, βραχὺς λόγος,

ἔκθυν ἔκρυψαν, καὶ θέλωσαν οὐχ ἔκάν.

ἥτι γάρ, ἐπεὶ ἀντίκειται ἡ ἄπω τὸ ἀδικεῖν ἔκρυψιν εἶναι καὶ τὸ ἀδικεῖν· 188 σιλαι πάντα ἀκούσιον, ἡ ἐπεὶ διέρρηται τὸ ἀδικεῖν, καὶ τὸ μὲν ἔκρυψιον ἐστι, τὸ δὲ ἀκούσιον, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι οὕτω διηρήσθαι, ἵνα θατέρῳ θάτερον 15 ἀντικέχεται, τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δοκεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ δικαιοῦ καὶ δικαιοῦσιται· ἀλλὰ τὸ μὲν νομίζειν πάντα ἀδικεῖσθαι ἡ δικαιοῦσιται ἔκρυψιν εἶναι, ἀποπον· καὶ γάρ καὶ ἄκων πολλάκις τις δικαιοῦσται, ὅταν ἀδικήσας κολασθῇ· ὥμοιώς δὲ καὶ τὸ εἰνάρι τις ἔκρυψιν ἀδικεῖσθαι, οὐδὲ τοῦτο ἐστιν ἀληθές· δεῖ γάρ ἀκούσιος τις ἀδικεῖται· δικαιοῦσται δὲ ποτὲ μὲν ἀκούσιος, 20 ποτὲ δὲ ἔκρυψιος· ὁ μὲν γάρ ἀδικῶν κολαζόμενος ἀκούσιος δικαιοῦσται, ὁ δὲ ἀδικούμενος ἔκδικούμενος ἔκρυψιος δικαιοῦσται. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ δικαιοῦσιται τὰ εἰρημένα ἀρκεῖτο· περὶ δὲ τοῦ ἀδικεῖσθαι, ὅτι οὐ δυνατὸν ἔκρυψιν εἶναι, ὥρτέον ἔτι σαρέστερον, καὶ πρῶτον ἐροῦμεν τοὺς λόγους, 25 οἵτινες δοκεῖσθαι ἔκρυψιος τινὰ δύνασθαι ἀδικεῖσθαι. ἐπεὶ γάρ ἔκρυψις εἰστὶν ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν αδίκως τινά, εἰδότα καὶ τὴν βλάβην καὶ τὸν βλαπτόμενον, καὶ μηδὲν ἀγνοοῦντα τῶν περὶ τὸ πράγμα, καὶ ἔτι οὐ· 29 κοιτεῖν κινούμενον καὶ οὐκ ἔξωθεν βιαζόμενον, εἴη δὲ τὸ ἔκρυψιος ἀδικεῖσθαι τὸ βλάπτεσθαι παρὰ τὸ δίκαιον, εἰδότα τὴν βλάβην καὶ τὸν βλαπτόντα, καὶ πάντα τὰ περὶ τὸ πράγμα, καὶ ἀνέχεσθαι, δυνάμενον ἀποστειασθαι. 30 τοῦτο δὲ ὅτι γίνεται· φανερόν· ὁ γάρ ἀκρατῆς καὶ οὐδὲ ἔτέρου βλάπτεται, εἰδὼς πάντα, καὶ ἀνέχεται, δυνάμενος ἀποστειασθαι· δυνατὸν ἄρα ἔστιν ἔκρυψιτα τινὰ ἀδικεῖσθαι· 35 ἔτι δὲ καὶ αὐτὸς ἔστιν ὁ ἀκρατῆς βλάπτει καὶ ἔκρυψιος· ἔκρυψιος ἄρα ἔστιν ἀδικεῖται· ἔτι δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι ἔστι τὸ ἀδικα 189 πάσχειν· πάσχει δέ τις ἀδικα ἔκρυψιν· οἱ γάρ ἐπεικεῖστεροι ἐν ταῖς διανοίᾳ μαζὶ ἐλάττω τῆς ἀξίας λαρυθάνουσι βιούλομενοι, ὥπερ ἀδικουν μέν ἔστιν, ἔκρυψιον δέ· ἀδικοῦνται ἄρα ἔκρυψιος· ἔστιν ἄρα τι ἀδικεῖσθαι ἔκρυψιον. ἀλλὰ τούτων τίνοντιν ἔστιν, ἀδύνατον εἶναι ἀδικεῖσθαι τινὰ ἔκρυψιος· τότε γάρ τις ἀδικεῖται, ὅτε τι πάσχει ἀδικον παρὰ τὴν αὐτοῦ βιούλησιν· τὸ γάρ πάσχειν τι παρὰ τὴν ἔστιν τοῦ βιούλησιν τινὰ ἔναντιν ἔστι τῷ λόγῳ τοῦ ἔκρυψιος.

2 κλέπτῃ Mullach: κλέπται Bh  
Aristoteles Arist. frg. 69 Nauck

7 καὶ (ante τὸ) om. h  
33 ἀδικεῖται εἴτι om. h

11 καὶ Bh: ἦ

ἥστε οὐ δυνατὸν βιούκεισθαι τινα ἀδικεῖσθαι. οὐδὲ τὸν ἀρχατὴν· καὶ οὗτος γάρ ἀγαθὸς βιούλεται ἔαυτῷ. καὶ οὐκ ἀνέγεται ἀδικεῖσθαι ἀπλῶς· ταῦτης 10 δὲ τῆς βιάζης ἀνέχεται, οὔτε τοι γάρ μη βιάπτεσθαι· καὶ οὔτε μὲν δέοντα πράττειν οὐ λαβάζεται, πράττειν δὲ τὰ βιάπτοντα, οὐδέμενος μη βιάζει πονητα εἶναι· ἕστε οὐ δυνατόν ἔστιν ἀδικεῖσθαι τινα ἔκόντα. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ τὰ ἐκ τούτων ἐπιγειρόματα λύεται. καὶ γάρ ἀδικεῖ τις, οὕτων βιάπτη τινὰ ἔκπον παρὰ τὴν τοῦ βιάπτομένου βιούλησιν· δροιώς δὲ καὶ ἀδικεῖται, ὅταν ἀδικα πάσχῃ παρὰ τὴν ἔαυτοῦ βιούλησιν. τὸ δὲ ἔκόντα ἀδικα πάσχειν οὐκ ἔστιν ἀδικεῖσθαι· ὥσπερ γάρ τὸ ἀδικον ποιεῖν οὐ πᾶν 10 ἔστιν ἀδικεῖν οὐδὲ οὐδὲκα ποιῶν ἄδικος, ὡς ἀνιστέρω δέδεικται, οὕτως 20 οὐδὲ πᾶς οὐ πάσχων ἀδικα ἀδικεῖται· ἀλλὰ ὥσπερ οὐ ἀπατῶν τὸν νοοῦντα ἰατρὸς η̄ οὐ κλέπτων τὴν τοῦ μαϊνούμενου μάχαιραν ἀδικα μὲν ποιεῖ, ἄδικος δὲ οὐκ ἔστι, διότι πρὸς σωτηρίαν ὅρᾳ τοῦ νοοῦντος καὶ οὐ ζημιοῦ ἀλλὰ κερδαλίεν ποιεῖ, οὗτος καὶ οὐ ἐν ταῖς διανομαῖς ἐλάττω λαμβάνων τῆς ἀξίας 15 οὐκ ἀδικεῖ ἔαυτόν, εἰ καὶ ἀδικα πάσχει· οὐ γάρ ἵνα βιάζῃ ἔαυτὸν ἀνέχεται τῶν ἐλαττόνων ἀξιούμενος, ἀλλὰ ἵνα ὑφελήσῃ μᾶλλον δόξαν μετριότητος 190 καὶ ἐπιεικείας λαβθόντα. ἔπειτα εἰ καὶ βιάπτειν ἔαυτὸν ἀνέχεται, οὐκ ἀδικεῖται· οὐ γάρ παρὰ τὴν αὐτοῦ βιούλησιν τὰ ἀδικα πάσχει· τοῦτο γάρ ἔστιν ἀδικεῖσθαι. οὐ γάρ ἀλλαζόμενος τὰ βελτίω τῶν ἐλαττόνων, ὥσπερ φησὶν 20 Όμηρος τὸν Γλαυκὸν τῷ Διομήδει διδῦναι

χρύσεα γαλακείων, ἔκατόμβοιο<sup>13</sup> ἐννεαβούων,  
οὐκ ἀδικεῖται· βιούλημενος γάρ ἔδωκεν· οὐ δὲ ἀδικούμενος ἀκούσιως βιάπτεται. οὐκ ἄρα δυνατὸν ἀδικεῖσθαι τινα ἔκόντα, βιάπτειν δὲ ἔκόντα δυνατόν.

25 Ήερὶ τοῦ πότερον ἀδικεῖ μᾶλλον οὐ διανέμων ἀδίκως η̄ οὐ λαμ- 10  
βάνων. κεφ. ιδ̄.

Τριτέον δὲ ἔκεινο. πότερος ἀδικεῖ οὐ διανέμων ἀδίκως καὶ μὴ κατὰ τὸ ἀνάλογον η̄ οὐ λαμβάνων τὸ πλέον τῆς ἀξίας τῆς ἔαυτοῦ. φαίνεται δέ, οὗτοι οὐ διανέμων ἀδικεῖ καθ' αὐτό. οὐ δὲ λαμβάνων κατὰ συμβεβηκός· ἔκεινος 30 γάρ ἀδικεῖ καθ' αὐτό, οὐ δέκουν τοῦτο ποιεῖ. ἔκδον δέ τις ποιεῖ, οὕτων η̄ παρ' αὐτῷ τῆς πράξεως η̄ αἰτία καὶ η̄ ἀργὴ τοῦ ποιεῖν· τῆς δὲ διανοῆτος η̄ ἀργὴ παρὰ τῷ διανέμοντι· οὐ ἄρα διανέμων τὸ πλέον ἀδικεῖ καθ' αὐτό, 20 ἀλλ' οὐγὰρ οὐ δεχόμενος· οὐ γάρ ἐπ' αὐτῷ ἔστιν η̄ ἀργὴ, καθὼς εἴρηται. οὐ γάρ οὐ ποιῶν τὰ ἀδικα ἀδικεῖν λέγεται. εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός· ὥσπερ 35 λέγεται καὶ η̄ γειρ φονεύειν η̄ μάχαιρα η̄ λίθος. παρ' οἵτις οὐκ ἔστιν ἀργὴ τοῦ φύσου. οὐδὲ ἀρ' ἔαυτῶν πράττουσιν· ἀδικα μὲν γάρ ποιοῦσιν, ἀδικουσι δὲ οὐδαμῶς. οὐ δὲ διανέμων ἀδίκως. εἰ μὲν ἀγνοῶν τοὺς νόμους ἔξω τοῦ νομικοῦ δικαίου ἔκρινεν, οὐκ ἀδικεῖ κατὰ τὸν νόμον, οὐδὲ ἀδικος η̄ κρίσις ἔστιν· ἔτερον δὲ τρόπον ἀδικεῖ, λέγω δὴ κατὰ τὸ φυσικὸν δίκαιον. ἀλλο 191

13 ζημιοῦ B: ζημιοῦ h  
τὸ om. h

21 Homer. II. Z 236

27 πότερος B: πότερον h

γάρ τὸν νομικὸν δίκαιον καὶ ἄλλο τὸ φυσικόν, οἷον νόμοις πότες τὸν ἀριστέα πλέον ἔχειν ἐν ταῖς διανομαῖς, ὁ διανέμων ἀγνοήσας τὸν νόμον τῶν ἵσων τοῖς ἀλλοις ἡξιώσειν· οὐτος τοίνου κατὰ μὲν τὸ νομικὸν δίκαιον οὐκ ἡδίκησεν, ἡγνήσας γάρ τὸν νόμον· ὁ δὲ ἢ οὐγοῖσιν τὰ ἀδίκα πράττων οὐκ 5 ἀδίκει· ἐπεὶ δὲ καὶ φυσικὸς νόμος ἐστὶ τοὺς εὐεργέτας ἀντευπομεῖν, καὶ μὴ ἀγνοῦν· ἀτε φυσικὸν ὄντα παρέβη, κατὰ τούτους ἀδίκος ἐστιν· εἰ δὲ καὶ τὸν νόμον τυπωτικὸν καὶ τὸ φυσικὸν δίκαιον παρέβη, καὶ ἀδίκως ἔχειν, 10 καὶ τὸ πλέον ἔνειμεν ὃ μὴ προσῆκεν, οὐ μάνον τὸν λαθόντα πλεονεκτεῖν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πλεονεκτεῖ· καὶ γάρ εἴτε διὰ φιλίαν ἢ δι᾽ ἔχ-  
10 θραν ἢ διὰ δῶρα ἡδίκησε, συμφερέσται τὸ ἀδίκημα· πλεονεκτεῖν γάρ καὶ αὐτὸς ἢ γάριτος πρὸς τὸν φίλον ἢ τυμωρίας εἰς τὸν ἐχθρὸν ἢ ἀργυρίου, καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς κοινωνεῖ τοῦ ἀδικήματος τῷ πλέον λαθόντι· κα-  
θάπερ γάρ εἰ ἀγρόν τις ἀδίκως, φὴ μὴ προσῆκεν, ἔδωκεν ἀργυρίου, συμ-  
φερόσται λέγεται τὸν ἀγρόν τῷ λαθόντι (καίτοι οὐκ ἀγρὸν ἔλαζεν ἀλλ 15 ἀργύριον). οὕτω καὶ ὁ ἐν ταῖς διανομαῖς ἀδίκησας. ἵνα ἢ ἔκυτῷ ἢ φίλῳ 20 γαρίσῃται, μετέγει τοῦ πλεονεκτήματος καὶ συμφερέσται τὸ ἀδίκημα· καὶ ὁ μὲν λαθόν πλέον μὲν ἔχει καὶ ἀδίκα ἐποίησεν, οὐκ ἡδίκησε δέ, εἰ μὴ διώροις ἢ ἀλλῇ τοι πειθοῖ τὸν δικαιομέα παρέπεισεν, ὁ δὲ δικαιομένος καὶ τὸ πλέον ἔχει ὥν εἰρηται τρόπον καὶ ἀδίκος ἐστι.

20 Οτι! οὐ ράδιον παντὶ ἔκάστοτε ἀδίκον ἢ δίκαιον είναι κεφ. τε'. 192

Τινὲς δὲ τὸ ἀδίκειν ἢ δίκαιον είναι ράδιον νομίζουσι, καὶ ὅμα τῷ θεληταὶ δύνατὸν είναι δίκαιον ἢ ἀδίκον γενέσθαι· τοῦτο δὲ οὐγὴ οὗτως ἔχει. τὸ μὲν γάρ πρᾶξαι τὰ δίκαια ἢ τὰ ἀδίκα καὶ ἢ δύναι ἀργυρίου ἢ πατέξαι τὸν πληρίου ράδιον ἐστι καὶ τοῦ βιολογέσσου· τὸ δὲ ἢ δίκαιοις δύνατος 25 ἔχειν ἢ ἀδίκιας. ὁ γρόνου καὶ ἀσκήσεως δεῖται, δι᾽ ἀς ἔξεις ἢ δίκαιος τις ἢ ἀδίκος λέγεται, τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἐφ᾽ ἡμῖν, ὥστε ὅμα τῷ βούλε- 10 σιται καὶ ράδιον είναι κτήσασθαι. ὅμοιώς δὲ νομίζουσι καὶ τὴν γνῶσιν τῶν δίκαιων καὶ τῶν ἀδίκων ράδιον είναι, καὶ τὸ δύνασθαι ταῦτα γνώσκειν οὐδὲν αἰσηται τοιφόδιον είναι· ὅτι περὶ τῶν οἱ νόμοι λέγουσιν.  
30 οὐ γαλεπὸν συνιέναι· ταῦτα δὲ εἶναι φασι τὰ δίκαια· οὐκ εἰσὶ δέ, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός· οὐ γάρ ἀπλῆς οὗτω πραττόμενος ὁ νόμος δίκαιος ἔστιν ἔκάστοτε καὶ ως ἔτυχε τείσομενος καὶ παρ' ὅν, ἀλλ' ὡς δεῖ καὶ δέτε δεῖ καὶ παρ' ὅν δεῖ· τὸ δὲ ταῦτα καθ' ἔκαστον τῶν νόμων εἰδέναι δυσκηρέστερόν ἐστι τοῦ τὰ ὑγιεινὰ εἰδέναι· ἐπεὶ κάκει μέλι καὶ σίνον 35 καὶ ἐλλέβορον καὶ καῦσιν καὶ τομῆν εἰδέναι ράδιον. ἀλλὰ πῶς 20 δεῖ τούτων ἔκαστον πρὸς τὴν ὑγίειαν τάξαι· καὶ τένι προσενεκτέον καὶ πότε. τασσότον ἔργον, δεῖσον λατρὸν εἶγαι· διὸ ταῦτα δή καὶ τὸν δίκαιον νομίζουσι δύνασθαι ἀδίκειν οὐδὲν ἔλαττον τοῦ ἀδίκου ἀλλὰ καὶ πλέον. διὰ τὸ ἀδίκα δύνασθαι πράττειν· δύνατο τοῦ γάρ ἀν καὶ πατέξαι τὸν οὐδὲν ἡδίκη- 40 κότα καὶ διελέσθαι τὰ ἀλλότρια, καὶ ὁ ἀδρεῖος βίψαι τὴν ἀσπίδα καὶ

φυγεῖν· ἀλλὰ οὐ τὸ τὰ δίκαια πράττειν· ἀδικεῖν ἐστιν οὐδὲ τὰ τοῦ δειλικοῦ 193 πράττειν δειλικάνειν ἐστί· πλὴν κατὰ συμβεβηκός· ἀλλὰ τὸ μετὰ τῆς ἔξιτος ταῦτα πράττειν· τοῦτο ἐστὶ τὸ δειλικάνειν η̄ ἀδικεῖν· οὗτον τις οὐκ ἔιδικον ἀπλῆς· ἀλλὰ πάλι οὐνούμενος δειλίας φύγει η̄ τῷ ἔξιν ἔχειν ἀδικίας οὐ δίκαιη· ὢσπερ καὶ τὸ ἴατρεύειν καὶ τὸ ὑγράζειν, οὐ τὸ τέμνειν η̄ φρομα-  
κεύειν η̄ μὴ φαρμακεύειν ἐστίν· ἀλλὰ τὸ ὡς θεῖ καὶ θεῖ θεῖ· ταῦτα ποιεῖν 10 ἔξιν ἴατρικής ἔχοντα· τὸ μὲν οὖν ἐπανορθωτικὸν καὶ διανεμητικὸν δίκαιον, περὶ οὐν εἰπεῖν προσκείτο· τίνα ἐστὶ καὶ πότε δίκαιον πρὸς τὸ ἐπιεικές· καὶ η̄ 15 δίκαιοισσύγη πρὸς τὴν ἐπιεικειαν· ἐκεῖνο μόνον τῷ περὶ τοῦ δίκαιου λόγῳ προσθέντες, οὗτοι τὸ διανεμητικὸν καὶ διορθωτικὸν δίκαιον ἐν ἐκείνοις ἐστίν· οἱ μετέχουσι τῶν ἀπλῆς ἀγαθῶν, οἷον πλούτου (ἢ) δέεται, ἐν οἷς ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις εὑρίσκεται· ἐν γάρ δέεται καὶ ὑπερβολὴν δυνατὸν τὸ δέον καὶ ἐλεῖπειν ἡμίων καὶ ἐν πλούτῳ· ἐπὶ γάρ τῶν οἰκιών ἐγήνετον η̄ ισότητες 20 15 καὶ η̄ ἀναλογία ἤτείται· καὶ τοῖς μετέχουσι τούτων τοῦ διανεμητικοῦ δι- καιού χρεία καὶ τοῦ διορθωτικοῦ· ἀλλὰ ἐν μὲν τοῖς θεοῖς οὐκ ἔχει γύρων 25 η̄ ἀνισότητης οὐδὲ ὑπερβολή ἐστιν ἐν ἐκείνοις οὐδὲ ἔλλειψις· διίτιον οὐδὲ γρεία τῆς τιμαύτης δίκαιοισσύγης· ἀλλὰ οὐδὲ ἐν τοῖς φαλόντος παντάπαισι τῶν ἀν- θρώπων καὶ οὐδὲ τρυφῆς καὶ τῆς ἄλλης μογήθηρίας διεφθαρμένους· τοῖς 20 20 γάρ ὑγιάζεσθαι μέλλουσιν ἀνάγκη τι μόριον ὑγίειν ἔχειν, οὐκέτι διεπιθετέον· οὐδὲ νοηταὶ θεραπευτήριοι· διίτιον οὐδὲ ἐν αὐτοῖς ἔχει γύρων τὸ δίκαιον· ἐν 25 25 ἐκείνοις δέ ἐστι τῶν ἀνθρώπων, οὓσοι βούλονται τὰ δίκαια καὶ ποιεῖσθαι κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν καὶ αὐθίς ἀμαρτάνουσιν οὓσον ἀνθρώπους προσῆκε.

Περὶ ἐπιεικείας καὶ τοῦ ἐπιεικοῦς. κεφ. ιτ'.

Περὶ δὲ ἐπιεικείας καὶ τοῦ ἐπιεικοῦς πῶς ἔχει η̄ μὲν ἐπι-  
εικεία πρὸς δίκαιοισσύγην, τὸ δὲ ἐπιεικές πρὸς τὸ δίκαιον. ἀκό-  
λουθόν ἐστιν εἰπεῖν· καὶ γάρ οὕτε πάντῃ ταῦτα ἐστιν οὕτε ἔτερα τῷ 30 γένει· κατόστον μὲν γάρ τὸ ἐπιεικές ἐπαινεῖται μᾶλλον τοῦ δίκαιου· καὶ οὐ 10 ἐπιεικής ἀνὴρ τοῦ δίκαιου βελτίων δοκεῖ· ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα μετα-  
φέρομεν, διίτιον ἐπαινεῖν δέη τινὰ τῶν ἀρετῶν· καὶ γάρ ἐπιεικεστέραν τάρην 35 ἐκείνης λέγομεν, τὸ βέλτιον δηλοῦντες, οὐ τὸ δικαιούτερον· κατὰ τοῦτο ἄλλη τις δοκεῖ εἶναι παρὰ τὴν δίκαιοισσύγην η̄ ἐπιεικεία· πάλιν δὲ τῷ λόγῳ 40 ἀκολουθοῦσι φαίνεται πτοπον, εἰ τὸ ἐπιεικὲς ἄλλο παρὰ τὸ δίκαιον οὖν, ἐπαινετόν ἐστιν· εἰ γάρ ἐπαινετόν, δίκαιον ἐστι· πάλιν γάρ ἐπαινετόν δίκαιον, καὶ η̄ δίκαιοισσύγη τελεία ἐστὶν ἀρετή, ὡς ἐν τοῖς ἀγωτέρω δέδεικται· εἰ δὲ οὐκ ἐστι δίκαιον, οὐδὲ ἐπαινετόν· η̄ εἰ τὸ ἐπιεικές ἐπαινετόν, τὸ δίκαιον οὐκ ἐστιν ἐπαινετόν· η̄ μὲν οὖν ἀπορία σχεδὸν διὰ ταῦτα συμβαίνει. ἔχει 45

1 οὐδὲ τὸ τὰ τοῦ h 4 τῷ h: τὸ B . 11 προσθέντες Bh: προσθεῖσιν Mullach  
12 οὐ B: ἀ h η̄ h: om. B 29 πάντῃ B: πάντα h 37 cf. p. 87,27

δὲ καὶ ἀμφότερα ὑρίδως, τὸ τε ἐν εἶναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἐπιεικὲς καὶ τὸ δικαιοφέρειν. καὶ οὐδὲν ἀλλήλους ἔνστατονται. τὸ γάρ ἐπιεικὲς καὶ δίκαιον ἐστι καὶ δικαίου τυνὴς βέλτιον· καὶ οὐχ ὡς ἐπεργογενὲς τοῦ δίκαιου βέλτιον ἐστιν αὐτοῦ. ἀλλ᾽ ὡς μέρος ἄλλου μορίου ὑμετέρους· καὶ σπουδαῖον ὅντος 5 καὶ αὐτοῦ καὶ δικαίου, τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον σπουδαιότερόν ἐστι. ταῦτην δὲ τὴν | ἀπορίαν εἰσῆγαχεν. ὅτι τὸ ἐπιεικὲς δίκαιον μέν ἐστιν. οὐ κατὰ 195 νόμου δέ· οὐ γάρ περιέχεται ὑπὸ νόμου, ἀλλ᾽ ἐστιν ἐπανόρθωμα δικαίου νομίμου. τὸ δὲ αἴτιον τῆς διορθώσεως. ὅτι ὁ μὲν νόμος ἀπας καθίλου διορίζεται· ἐπ' ἐνίσιοις δὲ τῶν καθ' ἔκαστα οὐ δύνατὸν ἐφαρμόζειν κατὰ 10 τὸν ὥριθμὸν λόγον ὀτλὸν τὸν μὲν νόμον ὠρισμένον εἶναι καὶ εἰς ὠρισμένον τι σκοτεῖν, τὰ δὲ καθ' ἔκαστα ἀόριστα καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἔγινται. οἷον ὁ νόμος κελεύει καθίλου πάντα τὸν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνελθόντα ἕνον ἀπομνήσκειν· ἀνελθόντα (δέ) τις ἡρίστευσεν· εἰ τοινούν ἐφαρμόσουμεν τὸν νόμον τῷ 10 ἀριστεῖ καὶ ἀποκτείνομεν. παρὰ τὸν ὥριθμὸν λόγον καὶ τὸ δίκαιον ποιήσομεν.

15 δικαίως δὲ καὶ ἐπὶ ἄλλων πολλῶν ἔχει· τοῦτο δὲ τὸ ἀμάρτημα οὐκ ἔστιν ἐν τῷ νόμῳ οὐδὲ ἐν τῷ νομοθέτῃ ἀλλ᾽ ἐν τῷ τῶν πραγμάτων φύσει. ὁ γάρ νόμος ἐπεὶ ἀδύνατον τὰ κατὰ μέρος πάντα περιλαβεῖν ἀόριστα δύντα, τὸν ὃς ἐπὶ τὸ πλέον λαμβάνει καὶ πρὸς τοῦτο βλέπων νομοθετεῖ· καὶ οὐκ ἀγνοῶν τὸ ἀμάρτημα ὃ νομοθέτης ἀποσδούριστον ἀφῆκε τὸν νόμον ἄλλα 20 διὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν διορισμῷ καθιυποθῆται· ἀλλοτε ἄλλως ἔχονταν. ἀόριστος γάρ ἐστιν ἡ τῶν πρακτῶν ὅλη καὶ πολλὰς ἔχει τὰς μεταβολὰς. διὰ τοῦτο τῶν ὃς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνοντων οἱ νομοθέται στογήσανται· τὸ γάρ ἕνον ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνιόντα κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου τὴν πόλιν ὠφελῆσαι. ἐπ' ἐλάγιστα συμβαίνει, πλέον δὲ ἐνδέχεται κατὰ τῆς πόλεως ἀνέρχεσθαι. ἐπεὶ τοινούν ἀναγκαῖον εἰδέναι πᾶς δεῖ τοὺς τοιούτους νόμους τηρεῖν καὶ ὅτε καὶ ἐπὶ τίσιν. ἔδει τινὲς ἔξιν καθ' ἧν δυνητόμεθα τὰ τοιαῦτα ἐπανορθίσουν ἀμαρτήματα· αὗτη δέ ἐστιν ἡ ἐπιεικεία, καθ' ἧν τὸ ἐλεῖπον ἀναπληρώνεται τοῦ 196 νόμου καὶ τὸ ἀμάρτημα ἐπανορθίσεται καὶ ὁ προσδιορισμός, ὃν ἐκεῖνος παρέλιπε, διὰ τὸ πάντα τὰ κατὰ μέρος οὐκ εἰδέναι. προστέλλεται· ἐφεξ γάρ ὁ ἐπιεικῆς, πάντα τὸν ἀνιόντα ἕνον ἀπομνήσκειν, εἴτε ἐπιβούλευσιν ἀνῆλθεν. εἰ δὲ ἡρίστευσεν, οὐ μόνον σωτηρίας ἄλλα καὶ γερῶν ἀξιωμάτων· ταῦτα δὲ καὶ αὐτὸς ἀλλ' εἰπεν ὁ νομοθέτης, εἴτε παρῆν· καὶ εἰ γρῖθει, ἐνομοθέτησεν ἄν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς δικαίους νόμους ὁ 25 ἐπιεικῆς ἐπανορθίσεται. διὰ τοῦτο ἡ ἐπιεικεία δίκαιον μέν ἐστι καὶ βέλτιον τινος δικαίου, οὐ τοῦ καθίλου δικαίου ἄλλα τοῦ νομικοῦ, τοῦ διὰ τὸ καθίλου ἀμαρτάνοντος. καὶ ἔστιν αὕτη ἡ φύσις ἡ τοῦ ἐπιεικοῦς ἐπανόρθωμα τοῦ νόμου, καθ' ὃσον ἀμαρτάνει καὶ ἐλλιπής ἐστι διὰ τὸ καθίλου· τοῦτο γάρ αἴτιον καὶ τοῦ μὴ πάντα τὰ δικαίως γινόμενα κατὰ νόμου 40 εἶναι, ὅτι καθίλου καὶ τῶν ὃς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ νόμοι. καὶ διὰ τοῦτο

1 καὶ τὸ ἐπιεικὲς οὐ. h. 13 ὃς h. οὐ. B. ἐφαρμόσωμεν h. 14 ἀποκτείνωμεν h. 29 ὁ προσδιορισμὸς Mullach: τὸν προσδιορισμόν Bl. 30 τὰ οὐ. h. 31 ἐφιστούμενα h. 35 καὶ οὐ. h.

ψηφισμάτων ἐδέκεσαν. οἱ ποιῶντες οἱ πολιτευόμενοι ἐν τοῖς κατὰ μέρος πράγμασιν. ἀλλοτε ἀλλοτε ἔχοντα ἀλλοτε ἔχοντα καὶ αὐτοῖς ἔχουσι· τῶν γάρ ἀριστών ἀριστος καὶ ὁ κανόνης ἐστιν. ὥσπερ καὶ τῆς Λεσβίας οἱ-  
κοδομητῆς ἡ μοιζήδινος κανόνη, ἡς μετεκινεῖτο πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ λίθου.  
5 τὸν αὐτὸν γάρ τρόπον καὶ τὰ ψηφίσματα πρὸς τὰ πράγματα μεταβαλλονται.  
τί μὲν οὖν ἐστι τὸ ἐπιεικὲς καὶ ἡ ἐπιείκεια, καὶ δικαιον.  
καὶ πῶς ἔχει πρὸς τὸ καθόλου δίκαιον, καὶ τίνος βέλτιου δίκαιου, εἰ-  
ρηται. οὐδὲν δὲ ἀπὸ τούτων καὶ ὁ ἐπιεικῆς τίς ἐστιν. ἐστι γάρ ὁ  
τῶν εἰρημένων προαιρετικής καὶ πρακτικής, καὶ ὁ μὴ [δ] ἀκριβο-  
10 δίκαιοις ἐπὶ τὸ γεῖρον ἀλλὰ ἐκατετακός. | καίπερ ἔχων τὸν 197  
νόμον βιογήθων καὶ ἡ ἔξις αὕτη ἐπιείκεια. δικαιοισύνη τις οὐδετε-  
καὶ οὐκ ἄλλη τις παρὰ ταύτην καὶ διάφορος ἔξις.

"Οτι οὐ δυνατὸν ἀδικεῖσθαι ἑκόντα. καφ. 15".

Τριτέον δὲ περὶ τοῦ ἀδικεῖσθαι τελεώτερον. εἰ δύναται ποτε ἑκούσιον  
15 εἶναι. ἐπεὶ τούτῳ ηδικαιοισύνη καὶ ἡ ἀδικία η μὲν καθολική τίς ἐστι καὶ  
τελεία ἀρετή, καθὼς δέδεικται, δυσίως δὲ καὶ ἡ ἀδικία κακία, η δὲ μερική,  
φανερὸν δὲτι οὔτε κατὰ τὴν καθόλου οὔτε κατὰ τὴν μερικὴν ἀδικίαν δυνα-  
τόν τινα ἑαυτὸν ἀδικεῖν. δοκεῖ δὲ δυνατὸν εἶναι. διὰ ταῦτα, τοῦ νόμου  
μὴ κελεύσαντος ἑαυτόν τινα ἀποκτείνειν. παράνομόν ἐστι τὸ ἑαυτόν τινα  
20 ἀποκτείνειν. οὐ γάρ μὴ κελεύει η νόμος. ἀπαγγείλει τὸ δὲ παράνομον  
ἀδικον, καὶ ἀδικεῖ οἱ ἑαυτὸν ἀποκτείνας· οὐ δὲ ἀδικῶν τινὰ ἀδικεῖ· οὐδὲν  
δὲτι ηδικαιοισύνη ἀδικεῖ· τοῦτο δὲ καὶ ἑκουσίως ἐποίησεν. ἑκουσίως ἄρα  
ἀδικεῖται. ἐστι δὲ καὶ ὁ παρὰ τὸν νόμον βιάπτων τινὰ καὶ μὴ ἀμυνή-  
μενος καὶ ἀντιβλάπτων. ὅλλα προκατάργων τῆς βιάζης, ἑκὼν ἀδικεῖ, διαν  
25 καὶ γινώσκῃ τὴν βιάζην καὶ τὸν βιαπτόμενον καὶ τἄλλα τὰ περὶ τὸ  
πρᾶγμα· οὐ δὲ δι' ἀργὴν ἑαυτὸν ἀποσφάξεις οὔτε ἀμύνεται ἑαυτὸν καὶ  
γινώσκει καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν βιάζην καὶ πάντα τὰ περὶ τὸ πρᾶγμα. ἑκὼν  
ἄρα ἀδικεῖ· εἰ δὲ ἑκὼν ἀδικεῖ. καὶ ἑκὼν ἀδικεῖται. διὰ ταῦτα μὲν οὖν  
δοκεῖ δυνατὸν εἶναι ἑκουσίως ἀδικεῖσθαι τινα κατὰ τὴν καθόλου ἀδικίαν,  
30 ηδικεῖ ἐστιν ἑναντία τῇ καθόλου δικαιοισύνῃ. ηδικεῖ γρῆσίς ἐστι πάστης ἀρετῆς.  
τὸ γάρ δὲ ἀργὴν ἑαυτὸν ἀποσφάττειν ἑναντίον ἐστὶ τῷ | κατὰ τὴν πραότητα 198  
νόμῳ. τοῦτο δὲ διτὶ ἀδύνατόν ἐστιν. ἀπὸ τῶν προειρημένων ἐδείχθη· οἱ  
γάρ ὄρισμάς τοῦ ἀδικεῖσθαι ἑναντίος ἐστὶ τῷ τοῦ ἑκουσίου λόγῳ. οὐ δὲ  
ἐναντίος λόγος, καθόστον μὲν ἑκουσίως ἀδικεῖν φέρει· τὸν ἀποσφάξαντα ἑαυτόν,  
35 ὁληθεύει, καθίσον δέ φησιν αὐτὸν ἑαυτὸν ἀδικεῖν, ψεύδεται· οὐ γάρ αὐτὸς  
ἀδικεῖται, οὐ γάρ παρὰ τὴν βιούλησιν αὐτοῦ τὸ κακόν. ὅλλα δὲ πόλις, η  
ζημιούσαι στρατηγὸν η στρατιώτην η οἰκοδόμον η πολίτην ἀπλῶς, καὶ παρὰ  
τὴν αὐτῆς βιούλησιν. διὰ τοῦτο καὶ οὓς ηδικημένη δίκαιας ἀπαιτεῖ παρ' 10  
αὐτοῦ, ἀμυνομένη αὐτὸν δι' οὓς ἔξεστιν. οὐ γάρ ἐξ θάπτει τὸ σῶμα.

2 ἔχοντα ἀλλοτε ἀλλοτε om. h

γάρ B: δὲ h

9 οὐ μὴ οὐ B: οὐ μὴ h

13 ἑκόντα

κατὰ μὲν οὖν τὴν καθίλου ἀδικίαν, ὅτι οὐγέ έκούσιον τὸ ἀδικεῖσθαι. οὐδεικαται· κατὰ δὲ τὴν μερικήν, ητὶς ἐστὶν ἡ πλεονεξία. πῶς οὐναπτὸν ἔκαυτὸν τινα ἀδικεῖν; εἰ γάρ τὸ ἀδικεῖν κατὰ ταύτην τὴν ἀδικίαν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἡ τὸ πλέον ἔχειν θατέρου. ἔτει αὐτὸς ἔκαυτὸν πλέον ἡ ἔκαυτὴν ἀδικῆν· εἰ δὲ πλέον ἔκαυτοῦ, καὶ ἔλαττον· καὶ εἴη ἂν τὸ αὐτὸν καὶ προσθήκη πλειῷ καὶ ἀφαίρεσις. ὅπερ ἀδύνατον ἀνάγκη γάρ τὸ ταύτην δίκαιον τὸ ἐλάγηστον ἐν οὐσίᾳ εἶναι· οὗτοι γάρ οὐναπτὸν καὶ ἀφαίρεσιν καὶ προστίθηκη γε-<sup>20</sup> νέσθαι· καὶ (εἰ) ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν. ἔτι δὲ ἀνάγκη τὸν ἀδικοῦντα τοῦ ἀδικούμενου πρότερον τὴν βλάψην ποιεῖν, καὶ ἔκουσίως καὶ 10 ἐκ προσαρέσεως βλάπτειν· ἡ γάρ. διότι ἔπειτε. τὸ καῦτὸν σὺντιποιῶν, οὐ δοκεῖ ἀδικεῖν. τὸν δὲ ἔκαυτὴν ἀδικοῦντα ἀνάγκη κατὰ ταύτην καὶ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι· διὰ τὸ τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ ἀδικοῦντα καὶ ἀδικούμενον καὶ ἄμα καὶ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι· δεῖ μέρα ἐν πλείσιν εἶναι ταύτην τὴν ἀδικίαν.<sup>199</sup> οὐκ ἄρα δυνατὸν αὐτὸν ἀδικεῖν. πρὸς δὲ τούτοις ἡ ἀδικῶν 15 οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἡ ἡ ποιῶν τὰ κατὰ μέρος ἀδικήματα· καὶ χωρὶς τῶν καὶ ἔκαυτα οὐ δύναται τις ἀδικεῖν οὐδὲ ἄλλος ἄλλοι τι ποιεῖν· τὰ δὲ κατὰ μέρος κλοπὴν ὅρβις πληγὴν τοιχωρυχίαν. οὐδεὶς δὲ ἡ κλέπτει τὰ ἔκαυτον ἡ τὸν ἔκαυτον τοτῆρον διηρύστει ἡ ἔκαυτὸν ὅρβιζει ἡ πλήρτει. ἄλλος δὲ ἐλέγχεται ψεῦδος εἶναι τὸ ἔκαυτόν τινα ἀδικεῖν καὶ ἔκουσίως ἀδικεῖσθαι 20 διὰ τοῦ δρισμοῦ τοῦ ἀδικεῖσθαι. ὅ ἐστι τὸ ἀδικα πάσχειν παρὰ τὴν <sup>10</sup> αὐτοῦ βούλησιν.

Ὅτι γείρον κακὸν τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι. κεφ. ιη'.

Φανερὸν δέ, ὅτι ἄμφω μὲν φαῦλα, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν, καὶ γάρ ἄμφω τοῦ μέσου ἔξω πίπτουσι. καὶ τὸ μὲν ἀδικεῖν 25 πλέον ἐστί, τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι ἔλαττον. τὸ δὲ δικαιοπραγεῖν ἵστον καὶ μέσον. ὅπερ τὸ ὄγκειον ἐν ἴστρικῇ καὶ τὸ εὐεξτικὸν ἐν γυμνοστικῇ. ἄμφω μὲν οὖν φαῦλα, γείρον δέ ἐστι τὸ ἀδικεῖν. τὸ μὲν γάρ ἀδικεῖν καὶ κακόν ἐστι καὶ ψέγεται· καὶ κακὸν ἡ κατὰ τελείαν κακίαν, ητοι τὴν καθίλου ἀδι-<sup>20</sup> κίαν. ἡ τὴν μερικήν· καὶ ἡ ἔκουσίως καὶ μετὰ προσαρέσεως, ὅ ἐστι τὸ 30 τελείως ἀδικεῖν ἡ ἔκουσίως μέν, οὐ μετὰ προσαρέσεως δέ, ὅπερ ἐγρύς ἐστι τοῦ ἀδικεῖν, καὶ οὐ τέλειον· οὐ γάρ ἄπαν ἔκούσιον βλαβερὸν τοῦ πλησίον καὶ ἀδικον. τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι κακὸν μέν ἐστιν. οὐ ψέγεται δέ. ὅτι μὴ διὰ πινηρίαν ἡ ἄλληρη τινὰ κακίαν ἀδικεῖται τις. καὶ οὐδὲ μὲν οὖν τὸ ἀδικεῖσθαι ηττον κακόν ἐστι τοῦ ἀδικεῖν· κατὰ συμβεβηκόδες δὲ οὐδὲ<sup>200</sup> 35 δὲν κωλύει καὶ γείρον εἶναι, διότι συνέβη πολλάκις τὸ ἀδικεῖσθαι μείζονος βλάψης αἵτινον γενέσθαι ἡ τὸ ἀδικεῖν. ὅπερ εἴ τις διὰ τὸ ἀδικεῖσθαι δργισθεὶς πέρι ἀνηγέρει τῇ τοῦ ἀδικοῦντος οὐκίᾳ, ἐκεῖνεν δὲ συνέβη πάσαν ἐμπρησθῆναι τὴν πόλιν. οὕτως δὲ καὶ οὗτοι μεῖζον κακὸν τὸ ἀδικεῖν· οὐδὲν γάρ αὐτὸν ἔκαυτον γείρον διὰ τὸ συμβεβηκότα· ἐπεὶ οὐδὲ πλευρίτις

ἔκαττον κακόν ἐστι τὸ προσπταίσματος. διότι συνέρῃ τινὰ προσπταίσαντα  
οὐπὸ τῶν πολεμίων ληφθῆναι καὶ ἀποθανεῖν. τὸ μὲν οὖν κυρίως δύχαιον 10  
καὶ ἄδικον καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀδικία τὰ εἰργμένα ἐστί. λέγεται δὲ καὶ  
ἄλλο οὐ κυρίως ἀλλὰ κατὰ μεταφορὰν καὶ ὑμοιότητα τοῦ δικαιού. οὐπερ  
5 ἔχει τις πρὸς τὰ ἔαυτοῦ. ὥσπερ ὁ δεσπότης πρὸς τὸν δοῦλον καὶ ὁ πατὴρ  
πρὸς τὸν υἱόν. καθ' ὃ καὶ ἡ ψυχὴ πρὸς τὰ ἔαυτῆς μέρη δικαία λέγεται  
ἢ ἄδικος· καὶ τὸ λογικὸν τοῦ ἀλόγου διέστηκε· καὶ τὸ μὲν λογικὸν ἄρχει  
καὶ τάττει, τὸ δὲ ἀλογικὸν ἄρχεται καὶ τάττεται. πρὸς ὃ δή τινες βλέποντες  
νομίζουσιν ἀδικεῖν τινα ἔαυτὸν καὶ δικαιοῦν. οὗτοι ποτὲ μὲν ἡ λόγιος ἀκο-  
10 λουθεῖ τῷ ἀλόγῳ, ποτὲ δὲ ἀντίκειται, οὗταν τις ποιῇ παρὰ τὰς ἔαυτοῦ 20  
δροῦσεις· καὶ ἔχουσιν ὥσπερ ἄρχον πρὸς [τὸ] ἀρχόμενον· καὶ δίκαιον ἐστιν  
ἐν αὐτοῖς. οὐπερ ἐν ἀρχομένῳ καὶ ἄρχοντι. περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης  
καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἡθικῶν ἀρετῶν διωρίσθιον τὸν τρόπον  
τοῦτον.

11 πρὸς τὸ ἀρχόμενον Β: πρὸς ἀρχόμενον·

Ὅτι λοιπὸν περὶ τοῦ ὄρθιοῦ διορίσασθαι λόγου τίς ἐστιν. καφ. σ'.

Ἐπειδὴ ἐν τοῖς προειρημένοις περὶ τῶν ἀρετῶν λόγοις ἐκεῖνο καφάλαιον ἐποιεύμεθα, ὅτι τὸ μέσον ἐστίν ἐν παντὶ πάσῃ προσῆσε τὸ ἐπανεπέντεν καὶ τὸ ἄριστον καὶ τοῦτο ὃν αἱρεῖσθαι. μὴ τὴν ὑπερβολὴν τὴν ἔλλειψιν, μέσον δὲ εἴναι ἐλέγομεν. Οὐπερ ὁ ὄρθιὸς λόγος κελεύει. ῥητέον δὲ εἴη. τίς ὁ ὄρθιὸς λόγος καὶ τίς ὁ ὄρος αὐτοῦ. ἐν πάσαις γάρ ταῖς εἰρημέναις ἔξεστι. καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πράξεων τὴν ἔξεστιν ἐστί τις ακοπής, πρὸς ὃν ἀποβλέπων ὁ τὸν λόγον ἔχων καὶ ὅπ' αὐτοῦ ταττόμενος αὐξάνει μὲν τὰ ἐλάττω τοῦ δέοντος. συστέλλει δὲ τὰ ὑπὲρ τὸ δέον. εἴτε πάλιν εἴτε πράξεις εἴτε ἄλλο τι τῶν δυνατῶν καὶ ἐπιτείνεσθαι καὶ ἀνίεσθαι· καὶ ἔστι τις κανόνις καὶ ὄρος. δι' οὖν τὸ μέσον γινώσκεται, ὁ λέγομεν κατὰ τὸν ὄρθιὸν λόγον γίνεσθαι, καὶ μεταξὺ εἴναι τῆς ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως· ἀνάγκη τούναν τὸν μείλικοντας γινώσκειν 10 περὶ τοῦ μέσου τὸν ὄρον αὐτοῦ γινώσκειν καὶ τὸν κανόνα· τοῦτο δὲ ὁ ὄρθιὸς ἐστὶ λόγος. τὸ γάρ οὗτος ἀπλῶς εἰπεῖν. μέσον ἐστὶ τὸ κατὰ τὸν ὄρθιὸν γινόμενον λόγον. ὅτι γιττέει μέν, οὐδὲν δὲ συγχέει· ἄδηλον γάρ ἐστι τὸ μέσον τοῖς μὴ τὸν ὄρθιὸν γινόμενοις λόγοιν. καὶ γάρ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσι καὶ σπουδαῖς. ἐν αἷς ἐστιν ἐπιστήμη, ἀλγήτεεις μὲν εἰπεῖν. Ὅτι οὕτε 20 πλείστω τοῦ δέοντος οὕτε ἐλάττω δεῖ ποιεῖν. ἄλλὰ τὰ μέσα καὶ ως ὁ ὄρθιὸς λόγος· οὐ δυνατὸν δὲ ἀπὸ τούτου μόνου τὸ δέον μαθεῖν. οὐδὲ γάρ τὰ ἴατρικὰ καὶ ὑγεινὰ γινώσκεται τις καὶ οὐδὲ δεῖ προτάχειν τῷ νοσοῦντι. εἰ μόνον ἀκούσεται ὅτι ὑγεινά ἐστι καὶ ἴατρικά. Οὐπερ δὲ τὸ λόγον τοῦτον τοῦτον δέ τὸ ζητούμενον οὐδὲν ἔπειτα. τὸν αὐτὸν δὲ τὸρόπον καὶ περὶ τῶν μέσων ἔξεστιν τῆς ψύχης οὐκ ἄλλητος λόγον μόνον εἰπεῖν ἀναγκαῖον ἄλλα καὶ δηλωτικάν. τοῦτο δέ ἐστι τὸ περὶ τοῦ ὄρθιοῦ διορίσασθαι λόγου. τίς τέ ἐστι

1. Λοιποτετέλους γῆθικῶν βεβλέοντος ἡ h      12 μέσον B: μέγαν h      15 τὸν (alterum) h:  
τὸ B      16 γάρ B: δὲ h      17 ἐστι B: ἔστι h      26 ἔξεστιν om. h

καὶ τές ἡ ὅρος αὐτοῦ· λέγωμεν τούτου περὶ τοῦ ὅρθου λόγου, ἀνωθεν ἀρχάμενοι.

Διαιρεσίς τοῦ λογικοῦ τῆς ψυχῆς· καὶ τίνα ἐν ἡμῖν τὰ κύρια πρᾶξεως. κεφ. β'.

Ἐν τοῖς προειρημένοις διελήνετε τὰς τῆς ψυχῆς ἀρετάς, τὰς μὲν ἡθικὰς 20 ἐλέγομεν εἶναι. οὗται τοῦ παιδητικοῦ τῆς ψυχῆς μέρους, τὰς δὲ διανοητικάς, οὗται τῆς διανοίας εἰσί. περὶ μὲν οὖν τῶν ἡθικῶν διεληγόμενων, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἥδη λέγομεν· ἐν αὐτοῖς γάρ τὸν ὅρθον εὑρίσκομεν λόγου, ἐκεῖνο πρῶτον εἰπόντες περὶ τῆς ψυχῆς. πρότερον (μὲν) οὖν δύο μέρη 10 τῆς ψυχῆς εἴπομεν εἶναι, τὸ τε λόγου ἔχον καὶ τὸ ἀλογον. | οὗν δὲ τὸ 203 λόγου ἔχον διαιροῦντες, λέγομεν δύο εἶναι τὰ λόγου ἔχοντα, ἐν μὲν, δι' οὐ τὰ ἀναγκαῖα γνώσκομεν καὶ δεῖ ὠσαύτως ἔχοντα καὶ ἀ μὴ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν. ἄλλο δέ. δι' οὐ τὰ ἐνδεχόμενα γνώσκομεν καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἔχοντα. καὶ γάρ ἐπεὶ τὰ γνωστὰ διάφορά εἰσι καὶ τῷ εἶναι ἔτερα. καὶ 15 τὰς γνώσεις ἐπεται διαφόρους εἶναι τῷ εἶναι. τὴν γάρ γνῶσιν ὄμοίαν εἶναι τῷ γνωστομένῳ καὶ ἀναγκαίᾳν μὲν τὴν τοῦ ἀναγκαίου. ἐνδεχομένη δὲ τὴν τοῦ ἐνδεχομένου. πᾶσα ἀνάγκη καὶ γάρ ἐνδεχομένη γνῶσίς ἐστιν, 10 ἡτοι οὐκ δεῖ ἀληθεύει. ψεύδεται δὲ ἡ γνῶσις, οὕτων τὸ γνωστόμενον μὴ οὕτως ἔχει ῥσπερ γνώσκεται· τὸ δὲ μὴ οὕτως ἔχειν ῥσπερ εἶχε τῶν 20 ἐνδεχομένων ἐστὶ καὶ ἄλλοτε ἄλλως ἔχόντων· τῶν ἐνδεχομένων ἄρα ἡ γνῶσις ἐνδεχομένη ἐστί. διὰ τὰ αὐτὰ δὴ καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀναγκαία ἡ γνῶσις· πᾶσα γάρ γνῶσις καὶ δὲ ὄμοιότερά τινα καὶ οἰκειότερα γίνεται· καὶ γάρ ἔφαμοντῇ τίς ἐστι καὶ ἐπαφῇ τοῦ γνωστομένου καὶ τοῦ γνώσκοντος. ἐπεὶ τοίνου διττὴ ἡ γνῶσις, ἡ μὲν ἀναγκαία, ἡ δὲ ἐνδεχομένη, 25 25 καλείσθω ἡ μὲν ἀναγκαία ἐπιστημονική, ἡ δὲ ἐνδεχομένη λογική ἡ βουλευτική. τὸ γάρ βουλεύεσθαι καὶ λογίζεσθαι ταῦτα ἐστὶ γάρ ἡ βουλευτική· τὸ γάρ βουλευτικόν· οὐδεὶς γάρ βουλεύεται περὶ τῶν μὴ ἐνδεχομένων ἄλλως ἔχειν· ἀνάγκη γάρ ὄμοίως ἔχειν, καὶ οὐδὲν ἡ βουλὴ κινήσει οὐδὲ μεταβαλεῖ. ἐπεὶ τοίνου περὶ τὰ ἐνδεχόμενα τὸ βουλευτικόν, περὶ δὲ τὰ ἐνδεχόμενα αὐτὸς φαμεν εἶναι τὸ λογιστικόν, ταῦτα 30 ἀν εἶη τὸ λογιστικὸν καὶ βουλευτικόν. | ἐστιν ἄρα τὸ βουλευτικὸν τὸ ἔτερον 204 μέρος τοῦ λογικοῦ. ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν διανοητικῶν ἀρετῶν ὁ λόγος ἡμῖν, τουτέστι τῶν οὐδῶν ἐν τῇ διανοίᾳ, τῷ λογικῷ. τὰ δὲ μέρη τοῦ λογικοῦ τὸ ἐπιστημονικόν ἐστι καὶ βουλευτικόν. ἐν αὐτοῖς τοῖς μέρεσι τοῦ λογικοῦ 35 ζητητέον ἡμῖν τὰς διανοητικὰς ἀρετὰς· ληπτέον ἄρα ἑκατέρους τούτων τίς ἡ βελτίστη ἔξις· αὕτη γάρ ἀρετὴ ἑκατέρου. ἐπεὶ δὲ ἡ ἀρετὴ ἐν τοῖς οἰκείοις ἔργοις θεωρεῖται. ζητητέον τίνα τὰ ἔργα τὰ προσήκοντα τῷ ἐπιστημονικῷ καὶ βουλευτικῷ. τρία τοίνου ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ τὰ 40

3. 4 κορία τῆς πρᾶξεως h 8 λέγωμεν h 9 μὲν h: om. B 22 τινα καὶ B: καὶ κατ' h 25 λογική B et Arist. cod. K: λογιστική h et Arist. vulg. 32 λογιστικός h 33 λογιστικῷ h

κύρια πράξεως καὶ ἀληθείας. ἀληθείας μὲν κύρια νοῦς καὶ αἰσθησις.  
 Οὗτοι ἔκάτεροι γνῶσις ἐστιν· οὐδὲ γνῶσις τέλος ἔχει τὴν ἀληθείαν· πράξεως  
 δὲ οὐδὲ ὅρεξις· ἐν αὐτῇ γάρ ἐστι πᾶσα πράξεως ἀργή, καὶ παντὸς ἔργου  
 αὐτῇ αἰτία. οὐ μὲν γάρ νοῦς γνώσκει οὗτοι τόδε τι θέντοι παιῆσαι, οὐ δὲ εἰς  
 τὴν πρᾶξιν κίνησις ἀπὸ τῆς ὥρεξεως γίνεται· οὐ δὲ αἰσθησις οὐδὲμιᾶς ἐστιν  
 ἀργὴ πράξεως. οὐδέτοι δὲ ἀπὸ τῶν ἀλόγων· καὶ γάρ αἰσθησιν ἔγρυπτα οὐ  
 δύνανται πρᾶξιν ἔχειν· πρᾶξις γάρ ἐστιν η̄ μετὰ βουλεύσεως ἐνέργεια. ὥστε  
 οὐ μὲν αἰσθησις οὐδὲμιᾶς αἰτία πράξεως. οὐ δὲ νοῦς καὶ οὐ ὅρεξις πατῶν 20  
 πράξεών εἰσιν ἀργή, οὐ μὲν τὸ δέοντα διδάσκων. οὐ δὲ ἐπὶ τῷ πράξεων  
 10 κινοῦσα. οὖν δὲ ἔχει λόγον ἐν τῇ διανοίᾳ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, τοῦτον  
 ἔχει ἐν τῇ ὥρεξι διωκτικός καὶ φυγή. ὥστε ἐπεὶ η̄ ἡμικῆ ἀρετὴ ἔξις ἐστὶ  
 προαιρετική, οὐ δὲ προαιρέσις ὅρεξις βουλευτική (προαιρέσις γάρ ἐστι  
 τὸ θελήσαντα καὶ ἑλέσθαι τὸ βουλευτόν), πᾶσα ἀνάγκη, εἴπερ η̄ προαιρέσις  
 ἀγαθή ἐστι καὶ σπουδαῖα, ἐκεῖνα αἰρεῖται. οὕτα σπουδαῖα, καὶ τὴν | ὅρεξιν 205  
 15 ὅριθμὸν εἶναι τὸ ἀλγήθυνον βουλομένην. οὐ δύναται δὲ η̄ προαιρέσις τὸ ἀλγήθυνον  
 ἐθέλειν, μὴ τῆς βουλεύσεως διδασκαλούσῃς· ὥστε ἀνάγκη εἶναι τὴν μὲν βου-  
 λευσιν ἀλγήθη λέγειν, τὴν δὲ προαιρέσιν ἐλέσθαι· καὶ τὴν ὅρεξιν τὸ ἀλγήθυνον  
 διώκειν, καὶ τὸ αὐτὸν τὴν μὲν βουλευσιν λέγειν. τὴν ὅρεξιν δὲ διώκειν.  
 αὕτη μὲν οὖν η̄ διάνοια, τὸ λογιστικὸν δηλουντό ταῦθι βουλευτικόν, καὶ  
 20 η̄ κατ' αὐτήν ἀληθεία πρακτική καλεῖται. διότι τέλος ἔχει τὴν πρᾶξιν  
 τοῦ ἀλγήθυνοῦ· καὶ ἔστιν αὐτῆς ἔργον η̄ εἰρημένη ἀληθεία. η̄τις ἐστὶ περὶ τὸ  
 ἀλγήθυνον καὶ κακόν· τῆς δὲ θεωρητικῆς διανοίας καὶ μὴ πρακτικῆς ἔργου 10  
 ἐστιν η̄ ἀληθεία καὶ τὸ ψεύδος. καὶ τέλος ἔχει τὴν γνῶσιν τοῦ ἀλγήθυνοῦ·  
 τοῦτο γάρ ἐστιν ἔργον παντὸς διανοητικοῦ. καθόδου ἐστὶ διανοητικός. οὐδὲ  
 25 δὲ διανοητικὸς καὶ πρακτικός ἐστιν, ἐκείνην τὴν ἀληθείαν ἔργον ἔχει. η̄τις  
 σύμφωνός ἐστι τῇ σπουδαῖᾳ πρᾶξις καὶ τῇ ὅριθμῷ ἐχούσῃ καὶ σπουδαῖως  
 ὥρεξις.

"Οὐτι η̄ πρακτικὴ διάνοια ἀργή ἐστι τῆς προαιρέσεως. κεφ. γ'.

Η μὲν οὖν προαιρέσις αἰτία καὶ ἀργὴ πράξεως· αἰτία δὲ οὐ τελική  
 30 (οὐ γάρ ἔνεκον τῆς προαιρέσεως πράξεων). ἀλλὰ ποιητικὴ μᾶλλον· πρὶν 20  
 γάρ πρᾶξι πρωταριψμένα, τὸ δὲ τέλος μετὰ τὴν πρᾶξιν· προαιρέσεως δὲ  
 ἀργὴ ὅρεξις καὶ λόγος. η̄τις ἐστὶν η̄ βούλευσις. τὸ ἔτερον τοῦ λογικοῦ  
 ϕέρος τὸ λογιστικὸν καὶ βουλευτικόν, οὐ τὴν ἀληθείαν ζητεῖ μέν, οὐ δὲ  
 35 λόγος καὶ η̄ ὅρεξις τῆς προαιρέσεως εἰσιν ἀργαῖ. οὐδὲ διυνατὴν προαιρέσιν  
 εἶναι ἀνεύ διανοίας καὶ η̄μικῆς ἔξεως· ἀπὸ γάρ τῆς ἡμικῆς ἔξεως η̄ 206  
 ὅρεξις γίνεται τοῦ ἀλγήθυνοῦ η̄ τοῦ κακοῦ. καθόδου δὲ θεωρητικὴ η̄ διάνοια,  
 οὐδενός ἐστιν ἀργή, οὐδὲν γάρ κινεῖ, ἀλλὰ μάνον καθὸ πρακτικὴ τῶν εἰρη-  
 μένων ἐστὶν ἀργή τῆς τε ὅρεξεως καὶ τῆς προαιρέσεως καὶ τῆς πράξεως·  
 40 ἔστι δὲ καὶ τῆς ποιητικῆς ἀργή ἐστιν η̄ πρακτικὴ αἰτίη διάνοια. διαφέρει

21 εἰρημένη, B: ἁρημένη, h

περὶ τε τὸ h

28 οὗτοι η̄: ἔστι B

γάρ ποιητικὴ πρακτικῆς· ἡ μὲν γάρ πρακτικὴ τὸν ἀγαθὸν τέλος ἔχει αὐτὸν τὸ εὖ πράττειν τὸ ἀγαθόν. καὶ μέγιστον τούτου τυποῦ, ὅπως εὖ πράξει τὰ τῷ ἀρέσκει δικαιοῦντα. ἡ δὲ ποιητικὴ αὐτὸν ἔστι τὸ πράττειν εὖ τὸ ἀγαθὸν 10 καὶ τέλος ἔχει τὴν ἀνθρωπίνην εὐδαιμονίαν. καὶ τὸ μὲν τέλος τῆς πρακτικῆς καὶ<sup>1</sup> αὐτὸν ἔστι, τὸ δὲ τέλος τῆς ποιητικῆς πρός τι· καὶ γάρ πρὸς τὸν ἀνθρωπὸν ἀναφέρεται· τὴν γάρ ὥφελειαν τοῦ ἀνθρώπου ζητεῖ. ἐπεὶ τοίνυν ὅπερ ἔχει τέλος ἡ πρακτικὴ διάνοια καὶ οὐ ἔστιν ἀργὴ καὶ αἰτία, τὴν πράξιν τὸν ἀγαθὸν, τοῦτο ἀργὴν ἔχει τὸν ἰδίου τέλος ἡ ποιητική (ἀπὸ γάρ τῆς ἀγαθῆς πράξεως ἡ ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία), διὸ τοῦτο καὶ 10 αὐτῆς ἀργὴ λέγεται. ἐπεὶ δὲ ἀργὴ ἔστιν ἡ διάνοια τῆς ὑρεξεως, ἡ δὲ ὑρεξεῖς τῆς προαιρέσεως, εἴη δὲ ἡ προαιρέσις ἡ ὑρεκτικῆς νοῦς ἡ ὑρεξεῖς 20 διανοητικῆς· ταῦτα δὲ διὰ εἴη ἐν μόνῳ τῷ λογικῷ ζῷῳ. οὗτοι τοις ἀνθρωποις.

Ἡσπερὶ τέχνης ἐπιστήμης φρόνησεως καὶ σοφίας καὶ νοῦ, καὶ τίνι  
15 διαφέρει τῶν λοιπῶν ἡ ἐπιστήμη. κεφ. δ'.

“Η μὲν οὖν προαιρέσις τοιαύτη, προαιρετά δέ. δηλούνται ἀ δυνάμεθα προαιρεῖσθαι. τὰ ἐνδεχόμενά εἰσι, καὶ τούτων τὰ μέλλοντα· περὶ γάρ 207 τῶν παρελθόντων οὐδεὶς βουλεύεται εἰ δεῖ ποιῆσαι· περὶ δὲ οὐδεὶς βουλεύεται οὐδὲ προαιρεῖται· τὰ γάρ βουλευτὰ καὶ προαιρετά, ὡς ἐν τοῖς 20 περὶ προαιρέσεως εἴρηται· οὐδεὶς γάρ προαιρεῖται “Ιλιον πεπορθηκέναι· διὸ ὑρμῶς Ἀγρίθων εἶπε

μάνου γάρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται,  
ἀγένητα ποιεῖν ἀστ’ ἀνὴρ πεπραγμένα.

καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει· λέγομεν δὲ περὶ τοῦ ἔργου τὸν τε ἐπιστημονι-  
25 κοῦ διανοητικοῦ καὶ τὸν βιουλευτικοῦ ἀκριβέστερον. τὸ μὲν γάρ ἔργον 10 ἐκατέρων. ὡς δὲν εἰκατεῖ, ἀλήθεια ἔστι· τοῦ ἔργου δὲ δειχθέντος ἐκατέρου, φανερός ἔστιν αὐτῶν ἡ ἀρετή· ἐκάστου γάρ ἡ ἀρετὴ ἐν τῷ οἰκείῳ ἔργῳ αὐτοῦ συνίσταται· τὸ γάρ εὖ καὶ καλῶς ποιῆσαι τὸ ἔργον, τοῦτο ἔστιν ἡ ἀρετή· αἱ τοίνυν ἔξεις καὶ<sup>2</sup> δις δυνάμεται ἐκάτερον αὐτῶν τὴν οἰκείαν ἀλή-  
30 θειαν ἀληθεύειν. ὡς δὲν μάλιστα δυνατόν. αὐταῖς εἰσιν αἱ ἀρεταὶ ἐκατέρου. ἀρετάμενοι οὖν ἀνωθεν περὶ αὐτῶν πάλιν λέγωμεν. ἐπεὶ περὶ τῆς ἀληθείας ἡ ἀρετή ήταν. Σημεῖον ποιαζόντες ἡ ψυχὴ δύναται ἀληθεύειν ἐν τῷ καταφύτευειν καὶ ἀποφύτευειν, καὶ πάσαι εἰσὶν αἱ ἔξεις καὶ<sup>3</sup> δις ἀλη-  
35 θειαί. εἰσὶ τοίνυν πέντε τὸν ἀριθμόν. τέχνη ἐπιστήμη φρόνησις  
ταφία νοῦς· τὴν γάρ ὑπόληψιν καὶ τὴν δέξαν, ὡς ἐνδεχομένως ἀληθεύειν-  
τασαν. παραλείπομεν. τῶν γάρ εἰρημένων πέντε δυνάμεις νοῦς μὲν οὐδέ-  
ποτε ψεύδεται οὐδὲ ἡ ἐπιστήμη· τοῦτο γάρ ἔστιν αὐτοῖς τὸ εἶναι, τὸ ἐξ  
40 ἀνάγκης ἀληθεύειν· τέχνη δὲ καὶ φρόνησις καὶ σοφία ψεύδονται· μέν ποτε,

2 πρᾶξη h      8 post πρᾶξιν add. λέγω h      18 εἰ δεῖ—βουλεύεται (19) h (et Parisin. 1871):  
οὐκ. B      21 vide p. 48,35      Agath. fr. 5 N.      ἡ Ἀγρίθων h      24 λέγωμεν  
Mullach      27. 28 αὐτοῦ ἔργω h

ἀλλ' οὐ δι' ἔαυτάς, ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς θηλῆς ἀνωμαλίαν· τότε γάρ τις 208 μέσθιδος φεύδεται δι' ἔαυτήν, θεαν ἀπὸ τῶν κακόνων αὐτῆς τὸ φεύδος συναργηταῖ· εἰ δὲ αὐτὴ μὲν περὶ τοὺς οἰκείους κανόνας ὑγιῶς ἔχει, τὰ δὲ πρότιματα ἄλλοτε ἄλλως ἔχοντα τὸ φεύδος ποιοῦσιν, οὐκαντὴ λέγονται ἂν 5 δικαίως φεύδης. η δὲ ὑπόληψις καὶ η δέξα· καὶ τῶν γινωσκομένων ἀεὶ ψαύτων ἐγένετον αὐτὴ φεύδεται. θειεν δὲ λόγον οὐ δι' ἔαυτην φεύδεται. οἴτη περ τὸ οἰκεῖται τὸν ζῆτον ποιοῦσιν εἶναι η τὴν τελείην φεύδεται τὸ φῶς· τούτων γάρ ἡς ἔχουσιν ἀεὶ διμοίως ἐγένετον τη περὶ αὐτῶν δέξα 10 καὶ ὑπόληψις φεύδεται. τὰ μὲν οὖν ἀληθεύοντα πέντε εἰςὶν ἡς εἰρηται· 10 ὥρησίν δὲ τί εἰσιν ἔκαστον αὐτῶν· καὶ γάρ εἰ καὶ διμοίτητας ἔχουσι πόρος ἄλληλα (καὶ τῷ ποιλάκῳ τοινά) τέγνη· καὶ ἐπιστήμη καὶ αὐτίς ἐπιστήμη καὶ τοφία· καὶ τοῖς ἄλλοις διμοίως). ἀλλ' θιως ἀναρίζως σκοποῦσι περὶ αὐτῶν καὶ διαφορά εἰσι καὶ διαφοράς ὁ ἔκαστον λέγος. ἐπιστήμη μὲν οὖν εἰσι γνῶσις τῶν ἀναγκαίων· ἔκεινος γάρ λέγομεν ἐπίστασθαι. οἱ οὖν ἐνδέ- 15 γεται ἄλλως ἔχειν καὶ οὐ βεβαίως εστίν η ἀλήθεια παρ' οἷμην διὰ τὸ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μένειν· η γάρ περὶ τὰ ἐνδεγόμενα ἀλήθεια οὐχ οὕτω βε- βαία· μετὰ τῷρ τὸ γνωσθῆναι μεταβάλλεται καὶ πολλάκις λανθάνει ἀπο- 20 γνώμενον. οἵτε μηδὲ τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον καὶ τὴν ἀλήθειαν ἔσταναι. ἄλλα ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν· οὐ δὲ η γνῶσις βεβαία καὶ εἴστανται. ἔκεινό εἰσι 20 τὸ ἀναγκαῖον καὶ διμοίως ἔχον ἀεί· τοιαῦτα δέ εἰσι τὰ ἀληθιαὶ ἀναγκη ἀρα τὸ ἐπιστήμην ἀδικτήν εἰσι καὶ τὸ ἐπιστήμην ματητόν. πᾶσα δὲ 209 διδασκαλία καὶ μάθησις ἐκ προύπαρχούσης γίνεται γνῶσεως. ὡς ἐν τοῖς Ἀναλογικοῖς ἀνέροις· πάσης ἀρα ἐπιστήμης εἰσὶν ἀρχαί· καὶ αἱ μὲν τῶν 25 ἐπιστημῶν ἀρχαὶ ἔχουσιν ἀμέσους καὶ ἀναποδείκτους δι' ἐπαγωγῆς δεικνυ- μένας. οἷαί εἰσιν αἱ τῆς γεωμετρίας ἀρχαί· τινὲς δὲ εἰς ἀρχῶν δρμῶνται ἀποδεικτῶν. αἱ συλλογισμῷ δείκνυνται. ἄλληρες ἐπιστήμης ὑπῆλαστέρας. οἷα εἰσὶν η διπτυκή· καθάπερ ἀρχαῖς γραμμή ταῖς ἀποδείξεσι τῆς γεωμετρίας. η μὲν οὖν ἐπαγωγὴ καθάπερ ἀρχαὶ εἰστι καὶ τῶν ἀναποδείκτων ἀρχῶν, τοι 30 καθόλου μὲν εἰσι· γνῶσκονται δὲ ἀπὸ τῶν κατ' ἔκαστα. οἱ δὲ συλλογισμός. δις πιστοῦται τὰς ἀποδείκτους ἀρχαὶ ἐνίσιν ἐπιστημῶν, ἀρχαὶ ἔχει τὰς κα- θόλου καὶ ἀναποδείκτους ἐννοίας· εἰσὶν ἀρα ἀρχαὶ ἐπιστήμης καὶ καθόλου καὶ κοιναὶ ἔννοιαι. εἰς ὅν ὑποτιθεμένων συλλογιζόμεθα. δις οὐ πιστοῦται συλλογισμὸς ὅλη ἐπαγωγή. οὐδὲ τῆς ἐπιστήμης ἄλλη ἀποδείκνυται ἐπιστήμη, 35 ητος καὶ οὐ π' αὐτὴν εἰναι λέγεται. καὶ διὰ τούτων πᾶσα ἐπιστήμη ἀπὸ αὐτοπίστων τῶν ἐπιστημῶν ἀρχῶν ἀποδείκνυται. εἰστιν ἀρα ἐπιστήμη τοις 20 στιθοδεικτῇ ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν καὶ η αὐτόν, καὶ πρώτων καὶ αἰτίων τοῦ συμπερόσυματος ἀποτελούμενη, καθάπερ ἐν τοῖς Ἀναλογικοῖς διωρισμέσθαι. καὶ γάρ θεαν τις ὑποθέσεις τινὰς πιστεύῃ καὶ γνώριμοι αὐτῷ λέσιν αἱ τοῦ 40 πρόγματος ἀρχαὶ. τέτε εἰπίστασθαι αὐτῷ δύναται· εἰ γάρ τις μὴ τὰς ἀρχαὶ

Η κοινὴ h: om. B 14 τῶν ἀ finis libri B 16 εἰπὶ τοῦ D: om. h 22 δι-  
δακτή h et Arist.: διδακτική D 23 cf. Anal. post. A I p. 71a1 38 cf. Anal.  
post. A 2 p. 71b21

γινώσκου μηδὲ φανερώτεραι εἰεν αἱ προτάσσεις τοὺς συμπεράσματος ἀλλῷ,  
καὶ τὰ συμβεβηκόδε τὴν ἐπιστήμην· οὐ γάρ δι? ἔσυντος ὁ τοιοῦτος ἐπί-  
σταται καὶ διὰ τὴν ἐγκειμένην αὐτῆι τῶν ἀρχῶν | γινότων, ἀλλὰ παρ' 210  
ἄλλων ἵστις ἀκούσας· εἰ γάρ οὕτως ἐγίνωσκε διὰ τὰς ἀρχὰς τὸ συμπέ-  
δρασμα. μᾶλλον δὲν ἐγίνωσκε τὰς ἀρχὰς η̄ τὸ συμπέρασμα· δι? δὲ γάρ ἄλλο  
γινωστόν, ἐκεῖνο μᾶλλον γινώσκεται. περὶ μὲν οὖν ἐπιστήμης διωρί-  
σιν τὸν τρόπον τοῦτον.

Περὶ τέχνης. κεφ. ε'.

Τηγέον δὲ περὶ τῆς τέχνης. τῶν ἐνδεχομένων γάρ καὶ ἄλλοτε ἄλλως  
10 ἐχόντων τὰ μέν εἰσι ποιητέ· τὰ δὲ πρακτά· καὶ ποιητὰ μέν, περὶ ἡ 10  
ποίησις, πρακτὰ δέ, περὶ ἡ ν πρᾶξις ἐστι· καὶ ποίησις μέν ἐστιν, η̄ τὸ  
\* \* \* ἐπεὶ δὲ ἑτερόν ἐστι ποίησις τῆς πρᾶξεως, ἑτερον δὲν εἴη η̄ μετὰ  
λόγου ζῆις πρακτική τῆς μετὰ λόγου ποιητικῆς ζῆσεως. ἑτερα δέ εἰσιν οὐκ  
οὕτως, ὥστε περιέχεσθαι οὐπ' ἄλληλων, ὡς τὸ μερικὸν καὶ τὸ καθόλου,  
15 ἀλλ' ὥσπερ ἵππος καὶ βιοῦ· οὕτε γάρ η̄ πρᾶξις οὐπὸ τὴν ποίησιν ἀνάγεται  
(οὐ γάρ ἐστι ποίησις). οὕτε η̄ ποίησις οὐπὸ τὴν πρᾶξιν (οὐ γάρ ἐστι πρᾶξις).  
δῆλον δὲ ἀπὸ τῶν ὄρισμῶν ἐκατέρας· ἄλλος γάρ πρᾶξεως ὄρισμὸς καὶ  
ἄλλος ποίησεως. ἐστι δὲ τέχνη μὲν ζῆις μετὰ λόγου ποιητική· ὥσπερ η̄  
οἰκοδομική· φρύγης δὲ ζῆις μετὰ λόγου πρακτική· ὡς μετὰ ταῦτα ῥημή· 20  
20 σεται· η̄ ἀρα τέχνη καὶ τῆς ἐπιστήμης διαφέρει (καὶ γάρ περὶ ἐνδεχόμενα  
καταγίνεται), καὶ τῆς φρονήσεως, οὗτι ποιητική ἐστιν οὐ πρακτική· η̄ γάρ  
τέχνη πᾶσα ζῆις ἐστὶ μετὰ λόγου ἀληθησίους ποιητική· καὶ η̄ ἐστι τοιαύτη  
ζῆις, τέχνη ἐστίν· ἀντιστρέψει γάρ. πᾶσα δὲ τέχνη περὶ γένεσιν ἐστιν  
ἐκείνων. η̄ ἐνδέχεται γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι, οἷον η̄ οἰκοδομική περὶ 211  
25 τὸ γενέσθαι οἰκίαν καὶ η̄ ναυπηγική περὶ τὸ γενέσθαι πλοῖον, η̄ ἐνδέχεται  
γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι. πλὴν οὐκ ζῆιται περὶ πάντα τὰ ἐνδεχόμενα  
γενέσθαι, ἀλλὰ περὶ ἐκεῖνα μόνον, οὐκ η̄ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ἐν τῷ ποιοῦντι  
καὶ οὐκ ἐν τῷ ποιουμένῳ ἐστίν, οὐά ἐστι τὰ φυσικά· τῶν γάρ κατὰ φύσιν  
η̄ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ἐν αὐτοῖς ἐστι· καὶ εἰσι μὲν ἐνδεχόμενα, τεχνητὰ  
30 δὲ οὐκ εἰσιν· οὐκ ζῆουσι γάρ τὴν αἰτίαν τῆς οὐπάρξεως ζῆωσιν, ὥσπερ  
οἰκία τὸν οἰκοδόμον καὶ πλοῖον τὸν ναυπηγόν. ζῆιται δὲ η̄ τέχνη καὶ η̄ 10  
τύχη σχεδὸν περὶ τὰ αὐτὰ οὐποκείμενα· καὶ γάρ καὶ η̄ τύχη περὶ ἐνδεχό-  
μενά ἐστι καὶ ἄλλοτε ἄλλως ζῆοντα καὶ ὃν η̄ αἰτία τῆς οὐπάρξεως ζῆωσιν·  
εἰ γάρ ἐν αὐτοῖς εἰλογει τὰ τυχηρὰ τὰς ἀρχὰς τῆς οὐπάρξεως, οὐκ δὲν ἐδόκει  
35 παράδει· οὐδὲ διὰ τοῦτο θαυματίζονται, οὗτι η̄ αἰτία αὐτῶν οὐ μόνον  
ζῆωσιν ἀλλὰ καὶ θύει δὲν οὐδεὶς προσεδόκησε· τὸ γάρ σκάπτειν τοὺς πλου-  
τεῖν αἰτίου οὐπήρξε πολλάκις· θεμελίωρ γάρ τις βόθρον ὀρύττων περιέτυχε

1 γινώσκοι scripsi: γινώσκῃ Dī  
fort. τέλος ἑτερόν ἐστιν scrib.

η̄ τύχη) om. h  
θεμελίωρ Mullach

12 lac. Dī: ἔργον μετὰ τὴν ποίησιν supp. Heinsius:

δὲ h: om. D 25 τὸ πλοῖον h 32 καὶ (ante

32. 33 περὶ ἐνδεχόμενα — καὶ ὃν D: ἐν τούτοις ὃν h 37 ἐν

μηρεαυρῷ· παρὰ προσδοκίαν δέ ἔστι, διότι καὶ<sup>7</sup> οὐκ ἔστιν αἴτιον τὸ σκάπτειν τὸ πλουτεῖν (ἥ γάρ δὲ πάντες ἐπιλούσθων οἱ σκάπτοντες). ἀλλὰ κατὰ συμβεβήκας· τὰ γάρ κατὰ συμβεβήκας αἴτια, ὃν εἰσιν αἴτια. οὐ προσε- 20 δοκῶντο γενέσθαι ἐκεῖνα γάρ τις περὶ τὸν πρόσχηματος προσδοκᾷ, ὅτα ἐν 5 τῷ αὐτοῦ περιέχονται λόγων. ἡ δινάριοι ἥ ἐνεργείᾳ· τὰ δὲ κατὰ συμβεβήκας οὐ τοιαῦτα. ἔστι τοίνυν τέχνη καὶ τύχη, τρόπον τινὰ περὶ τὰ αὐτά. τρό- πον τινὰ δὲ λέγω. ὅτι τῶν ἐνδεχομένων μὲν ἔστι καὶ σῦλος ἀλλως ἐγόν- 10 των· οὐκ ἔστι δὲ καὶ<sup>8</sup> αὐτὴ τούτων αἴτια ἀλλὰ κατὰ συμβεβήκας. ἡ δὲ τέχνη καὶ<sup>9</sup> αὐτός ἔστιν αἴτια τῶν τεχνηῶν. ἡ μὲν οὖν τέχνη, ὡς 212 10 εἶρηται, ἔξις ἔστι μετὰ λόγου (ἀληθινοῦ) ποιητικὴ περὶ τὰ ἐνδεχόμενα. ὃν ἡ αἰτία ἐν τῷ παιδίνῳ· ἀπεγκά δὲ τούναντίν μετὰ λόγου φεύ- δοις ποιητικὴ ἔξις περὶ τὸ ἐνδεχόμενον ἀλλως ἔχειν.

### Περὶ φρονήσεως. κεφ. τ'.

Νῦν δὲ λέγομεν περὶ φρονήσεως. γένοιτο δ' ἂν σαφῆς ὁ περὶ τῆς 15 φρονήσεως λόγος, εἰ θεωρήσομεν. τόντας λέγομεν εἰναι φρονίμους. διοκεῖ δὴ φρόνιμος εἰναι, δε δύναται καλῶς βουλεύεσθαι περὶ τὰ αὐτῷ ἀγαθὰ<sup>10</sup> καὶ συμφέροντα. οὐ περὶ τῶν μερικῶν ἀγαθῶν σκοπούμενος. οἷον περὶ ὑγραίνεις ἥ ἴσχυρος ἥ ἀλλου τινῆς καὶ τῶν πρὸς ταῦτα φερόντων. ἀλλὰ περὶ τοῦ εὗ ἔηρ ἀπλῶς καὶ ὅτα συντελεῖ πρὸς ἀλιμονίαν, οὐ ἔστι τὸ ἀνθρώ- 20 πινον τέλος. ὅτι δὲ οὕτως ἔχει, ὅηλον· φρονίμους γάρ δυναμέζομεν τοὺς πρός τι τέλος ἀγαθὸν τὰς ἴδιας πρᾶξις τάττοντας καὶ καλῶς βουλευομέ- 25 νους περὶ αὐτῶν καὶ ως ἂν δι' αὐτῶν δυνηθεῖν τοῦ σπουδαίου τέλους τυχεῖν. ἐκεῖνα πράττοντας. ὃν οὐκ ἔστι τέχνη. διστε καὶ θλως δὲν εἴη φρόνιμος ὁ βουλευτικός, εἰ δὲ βουλευτικός, περὶ τὰ ἐνδεχόμενά ἔστιν. οὐ- 30 δεὶς γάρ βουλεύεται περὶ τῶν ἀνηγκαίων καὶ μὴ δυναμένων ἀλλως ἔχειν, ἔτι δὲ οὐδὲ περὶ τῶν ἐνδεχομένων μὲν γενέσθαι ὄλως. ὑπ' αὐτοῦ δὲ γε- 35 νέσθαι οὐκ ἐνδεχομένων· δημιώς γάρ οὐδὲ περὶ αὐτῶν βουλεύεται τις, ἀλλὰ μόνον περὶ τῶν δυνατῶν ὑπ' αὐτοῦ πραγμήναι. φανερὸν δὴ ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ἡ φρόνιμος ἀλλο ἔστιν οὐ μόνον παρὰ τὴν τέχνην, ὡς 213 30 δέσσειται, ἀλλὰ *(καὶ)* παρὰ τὴν ἐπιστήμην, ὅτι ἡ μὲν περὶ τὰ ἀνηγκαῖα ἔστιν, ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὰ ἐνδεχόμενα ἀλλως ἔχειν. ἔστι γάρ φρόνησις ἔξις ἀληθῆς μετὰ λόγου πρακτικὴ περὶ τὰ ἀνθρώπου ἀγαθὰ καὶ κακά. τῆς τέχνης δὲ διαφέρει. καθὼς εἰρηται. ὅτι ἀλλο πρᾶξις καὶ ἀλλο ποίησις. τῆς μὲν γάρ ποιήσεως τὸ τέλος ἀλλο ἔστι παρὰ τὴν ποίησιν. ἀλλο γάρ 35 ἔστι νωπηγικὴ καὶ ἔτερον τὸ πλαίσιον. τῆς δὲ πρᾶξις τὸ τέλος οὐκ ἔστιν ἀλλο παρὰ τὴν πρᾶξιν ἀλλετέλης καὶ γάρ ἐνίστε αὐτὴν ἡ πρᾶξις τέλος ἔστιν ἔκα- 40 τῆς, ὅταν εὗ καὶ καλῶς πράττεται· τῆς γάρ ἐπιπλήξ τέλος τὸ εὗ καὶ καλῶς ἐπεύεται. ἔστι τοίνυν φρόνησις ἔξις περὶ τὰ ἀνθρώπου ἀγαθὰ ἥ κακά. διὰ τοῦτο Περιεκλέα καὶ τοὺς τοιούτους φρονίμους οἰόμεθα

7 μέν om. h  
14 λέγωμεν h

10 ante μετὰ add. μὲν h  
28 μόνον h; μόνων D

10 ἀληθῶς Heinsius suppl.: om. Dh  
30 καὶ om. D

εἰναι, διότι τὰ ἔαυτοῖς ἀγαθά καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐδύναντο θεωρεῖν· τοιούτους δὲ εἴναι τῆς οἰκουμενικούς καὶ πολιτευκούς. τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς σωφροσύνης γίνεται δῆλον· ὁ γάρ σωφρον ἄνθρακαν τὸ ἔαυτον ἀγαθόν, τὴν φρόνησιν λέγεται σώζειν·<sup>20</sup> διὸ καὶ τὴν σωφροσύνην, ὡς σώζουσαν τὴν φρόνησιν, τούτῳ προσαγγελεύμεν τῷ ὀνόματι. καὶ γάρ ὁ ἀκολάστος οὐδεμίαν τῶν ἄλλων γνώσεων τῇ ἑδονῇ διαφίεσθαι, εἰ μὴ τὴν φρόνησιν μόνην· ἀλλ᾽ οὕτε τὴν ἐπιστήμην οὕτε ἄλλην τινὰ τῶν ἀπρημματικένων· ὅτι γάρ ἑδονὴ οὐδὲν κωλύει εἰδέναι τὸ τρίγωνον δύο δριθές ἔχειν. ὅπερ ἐστὶ τῆς ἐπιστήμης, οὐδὲ πῶς 10 δεῖ ναῦν οἰκοδομῆσαι ἢ ἄλλο τι ποιῆσαι τεχνητόν· ἀλλὰ μάνον τὸ | πρα-<sup>214</sup> κτὸν διαστρέψει, περὶ δὲ ἣ φρόνησίς ἐστιν· αἱ γάρ ἀργαὶ καὶ τὰ αἰτια, τῶν πρακτῶν τὰ τέλη εἰσίν. Ὡν ἔνεκα πράττονται· τέλος δέ ἐστιν ἐκάστω πρακτῷ τῷ ἀγαθὸν τοῦ πράττοντος προσεγγῶς. Ὅπερ εἰ ἀγνοηθήσεται, τὸ πρακτὸν διαστρέψεται· ἀγνοεῖται δέ, οὗτε τις ὡφὲ ἑδονῆς ἢ λύπης διαφύγεις ἢ ἄλλου 15 τινὸς πάθους οὔτε τὴν ἑδονὴν εἴναι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ τέλος τὸ προσήκον αὐτὸν νομίζει καὶ εἰς αὐτὴν τάττει τὰς πρᾶξεις· καὶ οὕτω διαφίεσθαι τὸ ἔαυτον ὁμοίως, δὲ ἐστὶ τὸ τέλος καὶ ἡ προσήκουσα τῶν πρακτῶν ἀργά· ἐστι γάρ ἡ κακία φυλαρτικὴ ἀργῆς. καὶ διὸ τοῦτο τοῦ ἀκολάστου 20 φύείροντος τὴν φρόνησιν, ὁ διαστρέψων σωφρον καλεῖται· ὥστε ἀνάγκη τὴν φρόνησιν ἔχειν εἴναι μετὰ λόγου ἀληθῆς, περὶ τὰ ἀνθρώπινα ἀγαθά πρακτικά. δῆλον μὲν οὖν καὶ ἀπὸ τούτων. οὗτοι ἄλλοι ἐστὶ πυρὰ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν τέχνην καὶ τὰς ἄλλας γνώσεις. ἔτι δὲ τῆς μὲν τέχνης ἐστὶ καὶ κακία καὶ ἀρετή· καὶ γάρ δυνατὸν καὶ ἀγαθὸν εἴναι τεχνίτην καὶ πονηρόν· φρονήσεως δὲ οὕτε κακία ἐστὶν (ἀδύνατον γάρ φρόνημόν τινα φαῦλον εἶναι) 25 οὕτε ἀρετή· αὐτὴν γάρ ἐστιν ἀρετή· ἀρετὴ δὲ ἀρετῆς οὐκ ἔστιν, οὐ γάρ μεσήτης μεσότητος. ἔτι δὲ μὲν κατὰ τὴν τέχνην ἔκδιν ὁμαρτάνων βελτίων τοῦ ἀκοντος ἀμαρτάνοντος. καθόσον ἐστὶ τεχνίτης· ἐπὶ δὲ τῆς φρονήσεως οὐχ οὕτως ἀλλὰ τούναντίν· διὸ γάρ ἔκδιν τὴν φρόνησιν διαφύγειρων γείρων τοῦ ἀκοντος. δῆλον οὖν, διὸ ἡ φρόνησις ἀρετή τίς ἐστι καὶ οὐ τέχνη· 30 ἀρετὴ δὲ ἐστὶ τοῦ διεκστικοῦ. διοιν γάρ ὅντοι τῶν λόγων ἐχόντων τῆς ψυχῆς μερῶν, τοῦ τε διανοητικοῦ καὶ τοῦ διεκστικοῦ, ἵνα τοῦ βιουλευτικοῦ, τὸ δεύτερον περὶ τὰ ἔνδειχόμενά ἐστι, περὶ δὲ καὶ ἡ φρόνησις. ἐστι 35 δὲ ἡ φρόνησις οὐχ ἔξις μόνον μετὰ λόγου ἀληθῆς. ὥσπερ ἡ τέχνη, διαν μὴ ποιῆι ὁ τεχνίτης τὰ τεχνητά (οὐδὲν γάρ κωλύει καὶ μὴ ποιοῦντα τεχ-<sup>215</sup> 40 νίτην είναι καὶ τέχνην τὴν μετὰ λόγου ἔξιν ἀληθῆ). τὴν δὲ φρόνησιν ἀεὶ πρακτικὴν είναι πᾶσα ἀνάγκη· τὰ μὲν γάρ ὑποκείμενα καὶ ἡ ὑπη τῆς τέχνης οὐκ ἀεὶ πάρεστι τῷ τεχνίτῃ· τὰ δὲ τῆς φρονήσεως ὑποκείμενα οὐδέποτε τὸν φρόνημόν ἐπικείπει· τὰ γάρ τῆς ψυχῆς πάθη καὶ ἀνθρώπιναι πράξεις καὶ αἱ πρᾶξις ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων κοινωνίαι καὶ τὰλλα, περὶ δὲ πᾶσα 45 ἀρετὴν ἐστι καὶ ἡ φρόνησις, ταῦτα τινάν εἶχε τοῦ ἀνθρώπινου βίου γενέσθαι·

4 φρόνησις h: σωφροσύνην D

13 ἀγνοήσεται h  
25 οὕτε ἀρετὴ h: οὕτε ἀρετὴν D

17 οὗτε seripsi: οὗτον Dh

14 δια-

φύειρεις h: διαφύλαρη D

30 ὄντων h

ἀδύνατον· διὸ τοῦτο καὶ λόγῳ τῆς μὲν τέχνης ἔστι. φρονήσεως δὲ οὐκ  
ἔστιν. περὶ μὲν οὖν φρονήσεως εἴρηται.

Ιερὶ τοῦ νοῦ. κεφ. ζ'.

Τριτέον δὲ γέρη περὶ τοῦ νοῦ. περὶ τίνα ἔστι τῶν γνωστῶν. ἐπεὶ  
οἱ τούτους ἡ ἐπιστήμη γνῶσις ἔστι τῶν καθόλου καὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὄντων.  
μετὰ λόγου καὶ ἀποδεῖσεως. ἡ δὲ ἀποδεῖσις ἀργάς ἔχει. μές δὲ προϋποκεί-  
σιται τῆς ἀποδεῖσεως τῷ ἐπιστήμονι. ζητητέον τίνος τῶν ἀπηριθμημένων 20  
γνώσεων ἔστι τὸ ταύτας εἰδέναι τὰς ἀργάς. ἐπιστήμης ἡ τέχνης ἡ φρονή-  
σεως ἡ σοφίας ἡ νοῦ. ἐπιστήμης μὲν οὖν οὐδὲ δυνατὸν εἶναι· ἡ γάρ ἐπι-  
10 στήμη ἀποδεικτική· αἱ δὲ ἀργαὶ οὐκ ἀποδεικταί· ἀλλ' οὐδὲ φρονήσεως,  
οὐδὲ τέχνης· αἱ μὲν γάρ περὶ τὰ ἐνδεχόμενα. αἱ δὲ ἀργαὶ οὐ τοιαῦται·  
ἔστι δὲ οὐδὲ τῆς σοφίας ἔστι τὸ τὰς ἀργάς εἰδέναι· καὶ γάρ καὶ σοφία  
ἔστι, τὸ ἀποδεικτά τινα εἰδέναι· αἱ δὲ ἀργαὶ ἀμεσοί. λείπεται δὴ τὸν 216  
νοῦν εἶναι γνῶσιν τῶν ἀργῶν, καὶ τοῦτο ἔστι νοῦς. οἱ τὰς ἀργάς γνώ-  
15 σκομεν τῆς ἐπιστήμης.

Ιερὶ σοφίας. κεφ. γ'.

Η δὲ σοφία διγῶς λέγεται· ἔστι γάρ ἡ μὲν μερικὴ σοφία, ἡ δὲ  
καθόλου· καὶ μερικὴ μὲν ἔστιν ἡ ἑκάστης τέχνης ἀρετὴ καθ' ἣν τοῦτον  
ἡ ἐκείνου τὸν τεχνίτην σοφὸν λέγομεν κατὰ τὴν αὐτοῦ τέχνην. οἷον τὸν  
20 Φειδίαν λιθουργὸν σοφὸν λέγομεν. ὅτι ἀριστός ἔστι τὴν λιθουργικήν, καὶ τὸν  
Πολύκλειτον σοφὸν ἀνδριαντοποιόν. καθόλου δὲ σοφία ἔστι. καθ' ἣν οὐ  
κατά τι λέγομεν τινας σοφίας, διπερ θυμηρός φησιν ἐν τῷ Μαργίτῃ  
τὸν δ' οὗτ' ἀριστήρα θεοί θέσαν οὕτ' ἀροτήρα  
οὗτ' ἀλλως τι σοφόν.

25 Ὁτε δῆλον, ὅτι ἡ ἀκριβεστάτη τῶν ἐπιστημῶν ἀν εἴη ἡ σοφία, καν τε  
τὴν μερικὴν εἴπη τις καν τε τὴν καθόλου· ἡ τε γάρ μερικὴ αὐτὸν τοῦτο  
ἔστιν ἀκριβῆς ἐπιστήμης καὶ τέχνης, καὶ ἡ καθόλου διὰ τὸ καθόλου εἶναι  
ἀκριβεστέρα ἔστι τῶν ἀλλων. κατέστον μαλλόν ἔστιν ὠρισμένη. ἐπεὶ 20  
τούτουν καθόλου τί ἔστιν ἡ σοφία. δεῖ τὸν σοφὸν τὸν κατ' αὐτὴν σοφὸν μὴ  
30 τὸ μὲν τῶν γνωστῶν εἰδέναι, τὸ δὲ ἀργοτέν· καὶ διὰ τοῦτο μὴ μόνον τὰ  
ἀποδεικτὰ ὁ σοφὸς εἰσεται ἀλλὰ καὶ τὰς ἀργάς, οὐδὲν αἱ ἀποδεῖσεις, καὶ  
τὸν ἐγγωριοῦντα περὶ αὐτῶν ἀποδέσει λόγον. Ὅτε εἴη ἀν ἡ σοφία  
νοῦς καὶ ἐπιστήμης· καὶ οὗτοι ἔσται ἐπιστήμης ἡ τιμιωτάτη, καθάπερ  
κεφαλὴν ἔχουσα τὰς ἀργάς. ἐν γάρ τῷ αὐτῇς λόγῳ καὶ τὰ ἀποδεικτὰ 217  
35 καὶ αἱ ἀργαὶ λαμβάνονται· ἐπὶ γάρ τῶν ἀλλων ἐπιστημῶν οὐγ οὕτως ἔχει.

13. 14 τοῦ νοῦ comi. Mullach

16 capitinis inscriptionem om. D: κεφ. θ'. περὶ σοφίας  
h, quod numero correcto recepimus, quoniam ultimum huius libri caput numero ἥγε indicatum a paraphrasta assertur libri X cap. 9, ubi ne D quidem dissentit 26 εἴη  
Mullach: εἴποι Dh 30 γνωστῶν h: γνωστὸν D

οὐ γάρ ἐν τῷ οὐρανῷ αὐτῶν ἡ γρῦπις τῶν ἀρχῶν παραλαμβάνεται, ἀλλὰ τῶν ἀποικίαντων μόνον. διαφέρει δὲ ἡ σοφία φρονήσεως, διεὶς ἡ μὲν φρόνησις πολιτική ἐστιν, ἡ δὲ σοφία ἡ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν σπουδαιοτάτη· οὐ γάρ ἡ φρόνησις σπουδαιοτάτη· σπουδαιοτάτη γάρ ἐστιν. ηὗται περὶ τὸ ἀριστεῖον καταγένεται· ἡ δὲ φρόνησις περὶ τὰ ἀνθρώπινα ὅγαθον καταγένεται· ὁ δὲ ἀνθρώπος καὶ τὰ αὐτοῦ ὅγαθον οὐκ ἔστι τὸ ἀριστεῖον. ἔτι φρόνημάν 10 ἐστι τὸ εὑρετικὸν τοῦ ἴδιου ἀγαθοῦ· ἀγαθὸν δὲ οὐ πᾶσι τὸ αὐτόν· οὐ γάρ τὸ αὐτὸν πᾶσιν ὑγειειναὶ καὶ ὀφέλειψιν· φρόνημαν ἄρα οὐ παρὰ πᾶσι τὸ αὐτόν· σοφὸν δὲ τὸ αὐτὸν παρὰ πᾶσιν. τὸ γάρ ἐπιστημὸν σοφόν· τὸ δὲ τὸ τρί-  
15 γωνον δύο δριτὰ ἔχειν, ἐπιστημὸν ἐστι. καὶ τὸ αὐτὸν διοκεῖ παρὰ πᾶσιν ἐπιστημὸν εἶναι. καθάπερ καὶ τὸ αὐτὸν εὖθυν καὶ τὸ αὐτὸν λευκὸν παρὰ πᾶσιν· φρόνημαν δὲ οὐκ ἐπὶ ἀνθρώπινον μόνον. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. τὸ θεωρεῖν ἔκαστον τὰ ἔαυτον ὅγαθον καὶ πράττειν· οὐδεν καὶ ἔντα τῶν θηρίων φρόνημά φασιν εἶναι. έσται περὶ τὸν αὐτὸν βίον ἔχοντα 20  
20 φαίνεται δύναμιν προνοητικήν· φανερὸν τούτον. διεὶς οὐκ ἂν εἴη ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις ἡ αὐτή. εἰ γάρ τὴν πρακτικὴν τῶν ἔαυτοῖς ὀφέλειμον ἐροῦσι σοφίαν, ποιλαὶ ἔσσονται σοφίαι· ποιλαὶ γάρ τὰ ὀφέλειμα ἔκαστω· καθάπερ καὶ ἱατρικὴ οὐ μία περὶ πάντα τὰ ζῆται διότι ἄλλοις ἄλλα οὐγεινά γῇ νοσώδῃ· εἰ δὲ φαίνεται βέλτιστον εἶναι τὸν ἀνθρώπων τῶν ἄλλων ζῆτων 25 καὶ διὰ τοῦτο τὴν πολιτικήν, ηὗται τὴν φρόνησιν. σπουδαιοτάτην εἶναι,  
καθάπερ ἡ σοφία. οὐδὲν | διαφέρει· καὶ γάρ ὁνθρώπου ἄλλα ποιλαῖ θεότο-  
215 τερα τὴν φύσιν. οὐδὲ τὰ προδῆλως συνιστάντα τὸ πᾶν. λέγω δὴ ἐξ τοῦ ὃ  
κόσμος συνέστηκεν. ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ δῆλον. διεὶς σοφία ἐστὶν νοῦς  
καὶ ἐπιστήμη, περὶ τὰ φύσει τιμιώτατα. ἀεὶ τὰ ἀναγκαῖα καὶ δεῖ ὠφεύ-  
225 τος ἔχοντα. διὸ Ἀναξαγόραν καὶ Θαλῆν καὶ τοὺς τοιούτους σο-  
φοὺς μὲν λέγουσι, φρονίμους δὲ οὐδεμιῶς, διότι τὰ μὲν αὐτοῖς συμφέροντα  
γίγνονται καὶ τὰ πρὸς τὸν βίον γρήγορα, ἐγένωσκον δὲ περιττά τίνα καὶ 10  
θαυμαστά καὶ γαλεπά καὶ δαιμόνια. ή μὲν οὖν σοφία περὶ ταῦτα· φρό-  
νησις δὲ περὶ τὰ ἀνθρώπινα καὶ περὶ τὸν ἔστι βιουλεύσασθαι. τοῦ  
30 γάρ φρονίμου μάλιστα τοῦτο φαμεν ἔργον εἶναι, τὸ εὖ βιουλεύεσθαι·  
οὐδὲν δὲ περὶ τῶν ἀναγκαίων βιουλεύεται καὶ ἀπερὶ οὐ δύναται ἄλλως  
ἔχειν, οὐδὲ διεὶς μὴ ἔχειν τέλος τὸ πρακτὸν ἀγρότην· ή δὲ σοφία τέλος  
ἔχει τὴν καθόλου ἀληθείαν, καὶ ἡ μὲν ὑποκείμενον ἔχει τὸ καθόλου ἐπι-  
στημόν 35 καὶ τὰς ἀρχὰς ἀπάσης ἐπιστήμης, ή δὲ φρόνησις καὶ τῶν μερικῶν  
ἐστι. γινώσκει μὲν γάρ ὁ φρόνημος καὶ καθόλου τίνα τὰ τὸν ὁνθρώπου 40  
ἀγαθά, γινώσκει δὲ καὶ τὰ μερικὰ ἐξ ἀνάγκης. τίνα εἰσὶν ἀδεῖ πράττειν  
τόνδε τὸν ὁνθρώπων κατὰ τόνδε τὸν καρόν· καὶ γάρ πρακτική ἐστιν· ή δὲ  
πράττεις περὶ τὰ καθόλου ἔκαστα. διὰ τοῦτο καὶ οἱ τὰ μερικὰ μόνον εἰδότες  
τῶν τὰ καθόλου εἰδότων πρακτικήτεροι, καὶ οὐλοις ἐν πᾶσιν οἱ ἔμπειροι  
45 μᾶλλον δύνανται πράττειν ή οἱ τὰ καθόλου γινώσκοντες· εἰ γάρ τις εἰδούση  
μὲν διεὶς τὰ κοῦφα κρέα εὔπεπτα καὶ οὐγεινά, τίνα δέ εἰσιν ἀγνοεῖ, | οὐ 219  
ποιήσει οὐγεινά, ἀλλ᾽ οὐ εἰδώς· διεὶς τὰ δρανθέα κοῦφα καὶ οὐγεινά, ποιήσει

μᾶλλον. ἐπεὶ τούνυν ἡ φρόνησις πρακτική, καὶ ἀμφῷ ἔχειν ἀνάγκη ἡ τὰ καθ' ἔκαστα μᾶλλον· μετὰ γάρ τοῦ καθέλου μάνον οὐ δύναται εἶναι πρακτική· τί μὲν οὖν ἔστιν ἡ σοφία καὶ τὸν διαφέρει φρονήσεως, εἰρηται.

Περὶ φρονήσεως. κεφ. ii'.

5 Περὶ δὲ φρονήσεως ἔστι λέπομεν. ἔστι τούνυν ἡ φρόνησις καὶ τῶν καθύλου καὶ καθ' ἔκαστα. καθάπερ ἀρχιτεκτονική· ὁ γάρ τὰ καθέλου εἰδὼς 10 πρὸς τὸν ἔμπαιρον ὅσπερ ἀρχιτεκτονος ἔχει λόγον. τῆς δὲ φρονήσεως ἀπλῶς ἡ μὲν ἔστιν ἡθική. διαν τις ἔτει μάνον τὸ ἑαυτῷ ἀγαθόν, ητις φρόνησις καλεῖται. ἡ δέ. ητις τὸ πόλεως ἀγαθὸν ἔχει τέλος. ητις καλεῖται 15 πολιτική. καὶ ἔστι μὲν ἡ αὐτὴ τῇ φρονήσει, τῷ λόγῳ δὲ διαφέρει. καθήσον περὶ ὑποκείμενά εἰσι διάφοροι. τῆς δὲ πολιτικῆς ἡ μὲν ἔστι καθάπερ ἀρχιτεκτονικὴ φρόνησις. ητις καλεῖται νομοθετική, ἡ δὲ μερικὴ καὶ ὡπ' αὐτὴν ἔστιν, ητις καλεῖται πολιτική. πολιτικὴν δὲ λέγω τὴν πρακτικὴν καὶ βιουλευτικήν, ητις ἔστι περὶ τὰ ὕφεσματα καὶ τὰς πράξεις· τὰ γάρ 20 15 ψηφίσματα πρακτικά εἰσιν. οὐγά ὡς ἡ πρώτη φρόνησις, ἡ ἀρχιτεκτονική, ἄλλῃ ως ἡ ἐπιγένετη. ητις καὶ κορίως ἔστι πρακτική. διὰ τοῦτο καὶ τούτους μάνοις λέγουσι πολιτευομένους καὶ τὸ κατ' αὐτοὺς πολιτείαν. διότι οὗτοι μάνοι τῶν φρονίμων πράττουσιν ὥσπερ οἱ γειροτέγγους. καὶ γάρ οὗτοι μάνοι κυρίως πράττουσι· οἱ γάρ ἀρχιτεκτονες τῷ τάσσειν μόνον τὰς πράς· 220 20 ζεις πρακτικοὶ λέγονται. κυρίως δὲ οὐκ εἰσὶ πρακτικοί. δοκεῖ δὲ κορίως εἶναι φρόνησις, διαν τις ἔτει μάνον τὸ ἑαυτῷ ἀγαθόν, ητις καὶ ἔχει τὸ κοινὸν ὄνομα καὶ φρόνησις ἴδιως λέγεται· τῶν δὲ ἄλλων ἡ μὲν περὶ οἰκίαν οἰκονομική. ἡ δὲ περὶ πόλεων, ἡ μὲν νομοθεσία, ἡ δὲ πολιτική καὶ τῆς πολιτικῆς ἡ μὲν βιουλευτική, ἡ δὲ δικαστική. ἡ μὲν οὖν ἴδιως καλούμένη 25 φρόνησις, δηλουνότι τὸ τὰ ἑαυτῷ ὀργάνιμα εἰδέναι καὶ ἀγαθά. τριῶσί τις ἔστιν, ὅσπερ καὶ ἡ πολιτική. οὐκ ἔστι δὲ πάντη ἡ αὐτὴ τῇ πολιτικῇ· τούτῳ καὶ διὰ τοῦτο τὸν μὲν τὰ ἀγαθὰ (ἑαυτῷ) μάνοιν ἔτειντα φρονίμοι οἱ ἄνθρωποι νομίζουσι, τὸν δὲ πολιτικὸν πολυπράγμονα. διὰ τοῦτο καὶ Εὐριπίδης φησί·

πῶς δ' ἂν φρονοίγην, ὃ παρὴν ἀπραγμάνως  
ἐν τοῖσι πολλοῖς ἡριθμημένον στρατοῦ  
ἴσων μετασχεῖν;  
τούς τοι γάρ περιστοὺς καί τι πράσσοντας πλέον.

τούτου χάριν καὶ ὴδίως φρόνησις ἐκλήθη ἡ ἡθική. καὶ φρόνιμος ἴδιως ὁ 20 35 ἔτειν μάνοι τὸ ἑαυτοῦ ἀγαθόν, καὶ τοῦτο μάνον δεῖν οἰόμενος πράττειν, περιπιέρω δὲ μὴ ἔτειν. καίτοι οὐ δυνατὸν ἔτειν τὴς πολιτικῆς· οὐ γάρ δυνατὸν εῖναι τῆς οἰκονομικῆς οὐδὲ τὴν οἰκονομικὴν ἄνευ τῆς πολιτικῆς· οὐ γάρ δυνατὸν εῖναι καλῶς τὰ καθ' ἑαυτόν τινα διαθεῖναι, τῆς οἰκίας αὐτῷ ἡ τῆς πόλεως οὐ καλῶς ἐχούσης. γαλεπὸν γάρ μη διαχθαρῆναι τινα μετὰ πολλῶν

4 τῇ Dh 27 ἑαυτῷ h: om. D 29 Eurip. Philoct. fr. 785 sq. Nauck

32 post

μετασχεῖν add. τῷ σοφωτάτῳ τύχῃ h

33 post πλέον add. Ζεὺς μισεῖ h

φασίνων διατρέψονται εἰ δὲ μετὰ υγιεῖνας διατρέψει. ἀλλὰ τίνον ἔχει μανό-  
την. πῶς εἰ τετοι τὸ ἔκαστον ἀγαθόν: ἀδηλον γάρ. καὶ γρεία διδασκαλίας 221  
πρὸς αὐτὸν καὶ σκέψιμος. ταῦτα δὲ ἀδύνατον ἄνευ ἐμπειρίας γνέσθαι· ἡ  
δὲ ἐμπειρία τῶν ἐν κοινωνίᾳ ὅντων ἔστι. καὶ οὐκέτας καὶ πόλεως, καὶ ἄνευ  
5 τούτων οὐκ ἔνι ἐμπειρίου οὐδὲ φρόνιμου εἶναι. διὰ τοῦτο καὶ οἱ νέοι μαθη-  
ματικοὶ μὲν γίνονται καὶ τοφοὶ τὰ τοιαῦτα. φρόνιμοι δὲ οὐ διοκοῦσιν εἶναι.  
τὸ γάρ αἴτιον. ὅτι τῶν καθ' ἔκαστα ἔστιν ἡ φρόνησις. ἀτανα ἐξ ἐμπειρίας  
γίνονταινται· ὁ δὲ νέος ἐμπειρίας οὐκέτι διὰ τὸ γράπτον πολλοῦ διεῖσθαι  
τὴν ἐμπειρίαν. καὶ τοῦτο δὲ ἀκόλουθον σκέψιμον. πῶς οἱ νέοι μαθημα- 10  
10 τοιοὶ μὲν γίνονται. τοφοὶ δὲ ἡ φυσικοὶ οὐδαμῶς· ἡ ὅτι τῶν μὲν φυσικῶν  
καὶ τῆς τοφίας οἱ ἀρχαὶ ἀπὸ τῶν καθ' ἔκαστα λαμβάνονται· καὶ γάρ καὶ  
τὴν τοφίαν. ητας περὶ τὰ ἀναγκαῖα ἔστι καὶ ἀδίδια. ἀδύνατον ἔστι κατηρθιώ-  
θῆναι ἄνευ τῆς ἐμπειρίας. ἀπὸ γάρ τῶν ἥμερον καὶ τῇ αἰτίᾳ τε γραφήματων  
ἐπὶ τὸ ὑπὲρ τὴν αἰτίην αἰτίηθαι· γραφίς μὲν γάρ τοι γνῶναι τίνα συμ- 15  
20 βρινόντες τῷδε τὴν ἐπιστήμην. τὸν καθόλου περὶ αὐτῶν λόγον. οὐ  
διυνατὸν συμπερᾶνται οὐδὲ πιστεῖσαν ἐπιστήμην. πᾶλιν δὲ γραφίς τῆς φυσικῆς  
ἐπιστήμης ἀδύνατον ἐπὶ τὴν τοφίαν ἐλεύθερον μετὰ τὰ φυσικὰ γάρ τὰ ὑπὲρ φύσιν  
γραφῶσκομεν· τὸ δὲ γνῶναι τὰ καθ' ἔκαστα. ἐμπειρίας ἔστιν· ἡ δὲ  
ἐμπειρία γράπτου πολλοῦ· καὶ διὰ τοῦτο τοὺς νέους οὐ διυνατὸν φυσικοὺς ἡ  
25 τοφοὶ εἶναι. τῶν δὲ μαθηματικῶν οἱ ἀρχαὶ γραφίς τῆς θεοῦ λαμβάνονται·  
καὶ διὰ τοῦτο οὐ γρείαν ἔχουσι· γνῶσιν ἔχειν τῶν καθ' ἔκαστα· καὶ γάρ  
οὐκ ἐν τῇ θεῷ τοιοπούσι· τὸν κύκλον ἡ τὸν σύριθμόν, ἐν ἣ πολυειδής τις,  
ώς εἰπεῖν. καὶ ἀόριστος γίνεται. καθόλεπτο τὰ φυσικὰ ὡς φυσικές ἀλλὰ ἀφε-  
λόντες· τῆς θεοῦ καὶ αὐτῶν τοκοπούντες καθ' ἔαυτόν, τούτου γάριν τοὺς 222  
30 νέους οὐδὲν κωλύει μαθηματικούς εἶναι· καὶ γάρ τὰς μὲν τῶν φυσικῶν  
ἀρχὰς καὶ θεως τὰ φυσικὰ εἰ καὶ λέγουσιν. ἀλλ' οὐκ ἕστατις ἀκριβῶς περὶ<sup>1</sup>  
αὐτῶν οὐδὲ πιστεύουσι· τὰς δὲ τῶν μαθηματικῶν καὶ πιστεύουσι· γνῶ-  
σκομεν· γάρ διὰ τὸν ὀρισμένους εἶναι τοὺς αὐτῶν λόγους. ἐπεὶ τοινυν φα-  
νερόν, ὅτι τῆς φρονήσεως τῆς ἡθικῆς αἰτία ἔστιν ἡ ἐμπειρία. τὴν δὲ ἐμ-  
35 πειρίαν οὐκ ἔνι γνέσθαι γραφίς κοινωνίας πολιτεικῆς. ἡ δὲ πολιτεικὴ κοινωνία  
οὐ δύναται εἶναι ἄνευ τῆς πολιτεικῆς φρονήσεως. δηλον ὅτι τὴν ἡθικὴν 10  
φρονήσιν οὐ δύνατὸν εἶναι ἄνευ τῆς πολιτεικῆς. ἔτι ἐπεὶ ἡ ἀμαρτία ἡ περὶ<sup>2</sup>  
τὰς πράξεις ἀπὸ ἀγρούσιας συμβαίνει· ἡ τῆς καθόλου ἡ τῆς μερικῆς (καὶ  
γάρ ὁ ἀγρούσιον καθόλου, ὅτι τὰ βαρύστατημα δύστατα φαῦλα· καὶ ὁ τοῦτο μὲν  
40 εἰδὼς, ἀγρούσιον δὲ μερικῶς, ὅτε τάδε τὰ δύστατα βαρύστατημα. ὅμοιας ἀμαρ-  
τήσεται· γάρ ἐκάτερος τοῖς φαύλοις δύσται), φανερόν, ὅτι πρὸς τὸ  
μὴ ἀμαρτεῖν ἀναγκαῖον μὴ μόνον εἰδέναι. ὅτι τάδε τὰ δύστατα βαρύστατημα,  
ἀλλὰ καὶ ὅτι τὰ βαρύστατημα φαῦλα· δεῖται δῆρα ἡ μερικὴ φρόνησις τῆς  
καθόλου φρονήσεως, τῆς πολιτεικῆς. καὶ ἀδύνατον τὴν ἡθικὴν ἄνευ τῆς πολι-  
45 τεικῆς συστῆναι, ὥσπερ καὶ τὴν μερικὴν γνῶσιν ἄνευ τῆς καθόλου μὴ ἀμαρ-  
τάνειν ἀδύνατον. ἀπὸ τούτων δὲ φανερὸν καὶ ὅτι ἡ φρόνησις οὕτε ἐπι-  
στήμη ἔστιν οὕτε νοῦς· ἐπιστήμη μέν, ὅτι ἡ φρόνησις περὶ τὰ καθ' ἔκαστα

ἐστιν, ἀπερ̄ οὐτερα τῇ φύσει εἰτί· ἡ δὲ ἐπιστήμη τῶν πρώτων τῇ φύσει τῶν καθίστου ἐστί· νοῦς δὲ ἡ φρόνησις οὐκ ἔστιν. ἔτι καὶ ἀντίκειται τῷ γῇ, καὶ γάρ ἡ μὲν οὐδὲ περὶ τὰ πρῶτα καὶ ἀναπόδειτα, φρόνησις δὲ 223 περὶ τὰ ἔχετα. περὶ δὲ οὐδὲ ἐπιστήμη ἐστὶν οὐλλ᾽ αἰσθητική. ἐκεῖνα δὲ 5 λέγω, οὐγ̄ τῶν ἴδιων ἑκάστη αἰσθητική ἀντιλαμβάνεται, οἷον τῶν γενετῶν καὶ διφραντῶν ἡ ἀκούστων· οὐ γάρ γυμνὸς κρίνει ἡ φρόνησις ἡ ἀναπτυ-  
10 μάστις ἡ γῆρας, οὐλλ᾽ ἀπλῶς τὰ καὶ τὴν ἔκαστα· ταῦτα γάρ μόνη γενάσκει ἡ αἰσθητική· διὰ τούτο τὴν φρόνησιν περὶ ἐκεῖνα λέγομεν εἶναι. περὶ δὲ καὶ ἡ αἰσθητική. οἷον εἰ δεῖ τήδε τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων τῇδε τῇ πόλει  
15 τῶν Κορινθίων πόλεμον, τοῦ φρονήμου εἰδέναι· πρακτικὴ γάρ ἡ φρόνησις· 10 ἡ δὲ πρᾶξις τῶν μερικῶν, τούτον δὲ τὸν τρόπον καὶ οἱ μαθηματικοὶ τὸν αἰσθητὸν γενέσκουσι τρόπον. οὐ καθίστων ἀντίκειται τῇ δράσει ἡ τῇ ἀρχῇ, οὐλλὰ ἀπλῶς, καθίστων ἐστὶ τῶν καὶ τὴν ἔκαστα καὶ μερικῶν, ἀπερ̄ τελευταῖς γενάσκουσι· ἐν αὐτοῖς γάρ ὁ γενάσκων ἔσταται καὶ οὐδὲν περαι-  
20 τέρῳ γέτει. καὶ γάρ ἀπὸ μὲν τῶν μερικῶν καὶ αἰσθητῶν ἀρχημένοις ἐτράπη ἐστὶν ἡ γενάση τῶν καθίστων· ἀπὸ δὲ τῶν καθίστων τῇς γενάσεως προσιόντες τὰ αἰσθητὰ τελευταῖς γενάσκουσι. τὰ δὲν οὖν γενάσκειν τὰ μερικά, καθίστων εἰσὶν αἰσθητά, καὶ ἀντίκειται τὰ μὲν γενάσει, τὰ δὲ ἀκούῃ, τὰ δὲ ἀρχῇ, τὰ δὲ δράσει, τῇς αἰσθητεύσεώς ἐστι καὶ οὐ τῇς φρονή-  
25 20 τεσσερίς· τὸ δὲ εἰδέναι ταῦτα, καθίστων λυσιτελοῦσιν ἡ λυμαίνονται τῷ ἀν-  
θρωπίνῳ ἀγαθῷ, τούτῳ δέ ἐστι τῇς φρονήσεως.

### Περὶ εὐθυνήσεως. κεφ. ι'.

Περὶ μὲν οὖν τηφύσιας καὶ φρονήσεως καὶ νοῦ καὶ τέχνης καὶ ἐπιστή-  
μης καὶ τί ἐστιν ἔκαστον καὶ τίσι διαφέρουσιν ἀλλήλων εἴρηται. οὗ δὲ  
25 ὄητέον περὶ εὐθυνήσεως, καὶ περὶ γενάσεως, τίσι τέ ἐστιν 224  
ἑκάστη καὶ τίνι διαφέρει τῶν εἰρημένων πάντες ἀληθευτικῶν ἔξεων. καὶ  
πρῶτον περὶ εὐθυνήσεως· οὐκείως γάρ ἔχει μάλιστα τῇ φρονήσει, ἡς τὸν  
λόγιον ἀπεγλάσσαμεν. ὕστε τὸν περὶ εὐθυνήσεως λόγον τῷ περὶ τῇς  
30 φρονήσεως συναπέσον. πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἔστι ζήτησις· ἐπὶ πλέον γάρ  
ἐστιν ἡ ζήτησις τῇς εὐθυνήσεως· οὐ μόνον τῇ φρονήσει μάλιστα καὶ τὰ  
κακῶς βουλευόμενος ζητεῖ, καὶ οὐ μόνον τὰ ἐνδεχόμενα μάλιστα καὶ τὰ  
ἀνηγκαῖα ζητοῦνται, περὶ δὲ τούτην ἡ ἐπιστήμη, οἷον εἰ τὸ τρέψων ἔχει 10  
οὐδὶς ὅριτάς, ζητεῖται πρὸς τῇς ἐπιστήμης, καὶ εἰ ἡ τελέγνη σφαιροειδῆς ἐστι·  
διὰ τούτο τὴν εὐθυνήσεων οὐκ ἔστι ταῦτα τῇ ζητήσει. ἔτι δὲ οὐδὲ ἐπιστήμη  
35 ἐστὶν ἡ εὐθυνήσις· ὁ μὲν γάρ ἐπιστήμων οὐ ζητεῖ περὶ τὸν ἐπίσταται, ὁ δὲ  
εὐθυνήσεως ζητεῖ· ἡ γάρ εὐθυνήσις βουλή τίς ἐστιν. ἡ δὲ βουλὴ ζητησίς ἐστι  
τοῦ τοῦ δεῖ πράττειν· καὶ ὁ βουλευόμενος ζητεῖ καὶ λογίζεται περὶ τῶν  
πρᾶξεων, διποτε εὖ καὶ καλῶς γένωνται. ὕστε ἡ μὲν εὐθυνήσια ζητησίς, ἡ  
δὲ ἐπιστήμη οὐ τοιαύτη· ἡ εὐθυνήσια ἀρξα οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη, ἔτι δὲ οὐδὲ 20

εὐστογία ἐστὶν ἡ εὐθουλία. ἡ μὲν γάρ εὐστογία ἀνευ γρόνου τινὸς καὶ λοιποῦ καὶ μελέτης γίνεται· τὸ γάρ γνῶναι περὶ τοῦ προκειμένου καλῶς οὐθέρον καὶ ἄνευ μελέτης, τοῦτο ἐστὶν εὐστογία· ἡ δὲ εὐθουλία οὐ τοιαύτη· μετὰ γάρ γρόνον καὶ βραδέως ἡ βιολὴ γίνεται· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ τῶν 5 πολλῶν λόγος φησι δεῖν ταχέως μὲν πράττειν τὰ βιολευτέντα. βιολεύεσθαι δὲ βραδέως. ἔτι ἡ ἀγγίνουσα ἔπερον παρὰ τὴν εὐθουλίαν· ἀγγίνουσα γάρ ἐστιν ἀσκεπτος ἀπό δοσις τῷ μέσου, δηλοῦντες τῆς αἰτίας τοῦ προτε- 225 θέντος· ἡ δὲ εὐθουλία μετὰ ταχέως· ἔτι γάρ ἀγγίνουσα εὐστογία τις· οὐκ ἄρα ἀγγίνουσα ἡ εὐθουλία ἐστί· καὶ γάρ ἡ μὲν εὐστογία ἐστὶ τὸ περὶ τοῦ 10 παντὸς τοῦ προτείνετος εὐεπιγράψας εἰπεῖν, ἡ δὲ ἀγγίνουσα τῆς αἰτίας τοῦ προτείνετος ζητήματος ἀπόδοσις ταχεῖα ἐστιν. οἷον διὰ τί βιέλτιον ἀρχεσθαι τῇ ἀρχειν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις· οὗτοι ἀσφαλέστερον. διὰ ταῦτα μὲν οὖν ἡ εὐθουλία οὔτε εὐστογία οὔτε ἀγγίνουσα ἐστιν. ἀλλ᾽ οὐδὲ δέξαται τὴν 15 ἡ εὐθουλία· πολλῶν γάρ οὐτων τῶν εἰδῶν τῆς δέξης, οὐδὲν τούτων ἡ εὐ- 20 βιολία ἐστί· καὶ γάρ τῶν οὐδεῶν αἱ μέν εἰσι συμπεράσματα διανοίας ἐξ ἀνάγκης ἀποδειγμέντα. ῥισπερ τὸ τρίτωνον οὐδόν δριμᾶς ἔχει, εἴ τις ἄνευ ἀποδεῖξεως οὐδέξει, οὐδέσαν ἔχει ἀναγκαίαν· αἱ δὲ ἀπὸ αἰσθήσεως συνάγονται, τὸν ἔνιαν καὶ φευδεῖς πολλάκις εἰσί· πᾶσαι δὲ τὴν ἀλήθειαν ἔχουσαι τέλος καὶ ἡ δριμότης τῆς δέξης ἡ ἀλήθεια ἐστιν· ἡ δὲ εὐθουλία τέλος ἔχει 25 τὸ συμφέρον τῇ τοῦ βιολευμάτου τῇ ὡρᾷ τὴν βιολὴν διέωσιν, διὰ τοῦτο φεύδουσας καὶ ἀπάτης πολλάκις οἱ εὐθουλοὶ κατορθοῦσιν. ἔτι δὲ οὐ τῆς εὐ- 30 βιολίας ἀλλα τῆς ἐστιν δριμότης, ἀλλὰ αὐτή ἐστιν δριμότης βιολῆς· εἰ γάρ 20 ἡ κακῶς βιολευόμενος ἀμαρτάνει· πάντως δὲ εὐθουλεύμενος κατὰ τὸν δριμὸν βιολεύεται λόγον. ἔστι γάρ δριμότης ἡ εὐθουλία οὔτε δέξης οὔτε 25 ἐπιστήμης ἀλλὰ τῆς βιολῆς, ὡς δηλοῦ καὶ τοῦνομα· ἐπιστήμης μὲν γάρ οὐδεμίας δριμότης, οὐδὲ γάρ ἀμαρτάνει ἡ ἐπιστήμη, ῥιστε δριμότητος δεῖται. τῆς δὲ δέξης ἡ δριμότης, καθὼς εἴρηται, ἡ ἀλήθεια ἐστιν· οὔτε τοίνυν 226 δέξαται τὴν εὐθουλίαν ἡ ἐπιστήμη οὔτε δριμότης ἐστὶν τῇ δέξῃ ἡ ἐπι- 35 στήμη· ἔτι δὲ ἡ μὲν εὐθουλία ζητήσεις ἐστὶ κατὰ τὸν δριμὸν λόγον· ἡ δὲ 40 δέξα εὑρεσίς τινος συμπεράσματος καὶ περὶ τοῦ ὠρισμένου ἐστί· καὶ ἡ μὲν εὐθουλία ζητεῖν ἐστιν, ἡ δὲ δέξα εὑρεται· καθὼς καὶ τῆς διανοίας ἡ εὐ- 45 βιολία λείπεται· ἡ μὲν γάρ διανοία λόγος ἐστὶν ἀπορτισμένος καὶ εύρη- 50 μέντος μετὰ τῆς προσηκούσης αἰτίας, ἡ δὲ εὐθουλία ἐν τῇ ζητήσει ἔχει τὸ εἶναι· δὲ γάρ βιολευόμενος, ἐάν τε εὐθουλεύῃται, ζη- 55 τε τοι τι καὶ λογίζεται· καὶ μετὰ λόγου μὲν ζητεῖ· οὕπω δὲ συνεπέρανεν· 10 ἡ δὲ δέξα οὐ τοιαύτη· οὐ γάρ ζητήσεις ἐστιν, ἀλλὰ φάσις ἀπορτισμένη· οὔτε τοίνυν ἐπιστήμη ἐστιν ἡ εὐθουλία οὔτε εὐστογία οὔτε δέξα. ἀλλ᾽ 60 ἐπεὶ δριμότης ἐστὶ βιολῆς, ζητεῖν πρῶτον τί ἐστι βιολὴ, καὶ περὶ τίνα καταγίνεται δὲ βιολευόμενος, καὶ περὶ μὲν βιολῆς καὶ βιολευτῶν ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται· ὥρησον δὲ περὶ τῆς δριμότητος. ἡ τοίνυν δριμότης πολ- 65 λαγῶς λέγεται· καὶ γάρ καὶ οἱ πονηρὸν τιθέμενοι τέλος καὶ τὰ πόρις αὐτὴ

5 δέσι h: δεῖ D 16 ἄνευ D: ἀπὸ τῆς h 18 ὣν D: διθεῖ h 24 ἐστι D:  
ἔτι h 31 δέξα δὲ h

ἄντειρυς φέροντα ἔγειροντες ὀρθῶς βουλεύονται· καὶ ἡ τοιαύτη βουλὴ ὁρ. 20  
θύτης ἐστί· καὶ οἱ ἀγαθὸν μὲν τιθέμενοι τέλος καὶ πρὸς αὐτὸν φερόμενοι,  
τὰ δὲ πρὸς αὐτὸν συμφέροντα μολιτσα τῶν ἄλλων οὐ δημοντες ἀλλ᾽ ἔτερα  
ῶσπερ οἱ διὰ προτάσεων ψευδῶν ἢ μὴ ἐξ ἀναγκαίων ἀληθῆς συνάγοντες  
5 συμπέρασμα· καὶ οὗτοι γάρ περὶ μὲν τὰ πρὸς τὸ τέλος σφαλλονται, ἔτι δὲ  
πρὸς τὸ τέλος τὸ ἀγαθὸν φέρονται, δημοντες βουλεύονται· καὶ ἡ τοιαύτη  
βουλὴ ὁρθῆται ἐστί· πρὸς δὲ τούτους καὶ ἡ εὑθουλία ὁρθῆται ἐστίν. Καὶ  
καὶ κυρίως δημοτῆς λέγεται βουλῆς, καὶ<sup>9</sup> δὴ πρὸς τὸ ἀγαθὸν φερόμενον 227  
τέλος καὶ ἐκεῖνα ἔγειρονται. δὲ ὅν δυνηρόμενα ῥάστα καὶ καλλιτσα τῷ  
10 τέλους τυχεῖν. εὑθουλία γάρ οὔτε ἡ πρώτη ὁρθῆται ἐστὶν οὔτε ἡ δευτέρα·  
ἡ μὲν γάρ πρώτη κακή ἐστι βουλῆ. ἡ δὲ εὑθουλία ἀγαθόν· τοῦτο γάρ  
βουλεύεται τὸ ὄντα, ἀγαθὴν βουλῆ· ἡ δὲ δευτέρα δημοτῆται ἔγειρι μὲν δὲ δεῖ,  
δι' οὐ δὲ τυχεῖν οὐ δημοτῆς καὶ περὶ τὸ πρὸς τὸ τέλος οὐ καλῶς βουλεύε-  
ται. περὶ δὲ ἡ βουλὴ γίνεται, καθίδος προεργηται· ὥστε καθίσον μὲν εἰς  
15 τὸ ἀγαθὸν φέρεται, δημοντες φέρεται, καθίδος δὲ οὐ διὰ τῶν προστράκων·<sup>10</sup>  
των τῷ τέλει φέρεται, οὐ καλῶς φέρεται· ὥστε οὐκ ἀν εἴη εὑθουλία ἡ  
τοιαύτη ὁρθῆται· ἔτι δὲ οὐδὲς ἡ διὰ πολλοῦ γροῦνος καὶ πλείσιον τοῦ δέ-  
σιν τοῦ γνωμένη βουλὴ εὑθουλία ἐστίν. εὑθουλία γάρ ἐστι μόνον ἡ ὁρθῆται  
τῆς βουλῆς. ἡ κατὰ τὸ ὀφέλιμον, δεῖν περὶ ὅν δεῖ βουλευόμενα καὶ ὡς  
20 δεῖ καὶ οἷσον γροῦνον δεῖ· ἐπεὶ δὲ τὸ τέλος ἢ κατόλου ἐστὶ καὶ ἔσχατον  
ἡ μερικόν, ἔσχατον μέν, πρὸς δὲ πάτα πρᾶξις ἀνθρωπίνῃ φέρεται, μερικὸν 20  
δέ, πρὸς δὲ τινες πρᾶξεις φέρονται, ἀκολουθῶς καὶ ἡ εὑθουλία ἔχει· ἡ μὲν  
καθίδοιο ἐστίν. Καὶ δημοτὴ βουλῆ ἐστὶ περὶ τῶν φερόντων εἰς  
25 τὸ ἔσχατον τέλος, τὴν κατ' ἀρετὴν τοῦτον. ἡ δὲ μερική, Καὶ εἰς μερικόν  
τι τέλος φέρει, δὲ οὐκ ἐστι μὲν τὸ ἔσχατον, φέρει δὲ εἰς τὸ ἔσχατον τέλος.  
Ἐπεὶ δὲ τῶν φρονήμων ἐστὶ τὸ εὖ βουλεύειναι. δεῖ προστίθεναι τῷ τῆς εὑ-  
θουλίας δημοτῷ καὶ τὴν φρονήσιν· ὥστε εἰναι τὸν δημοτὸν τῆς εὑθουλίας  
οὗτοι· εὑθουλία ἐστὶν δημοτῆς· ἡ κατὰ τὸ συμφέρον πρὸς τι τέλος,  
30 διὰ τὴν βουλῆν ἢ πρὸς τέλος μὲν ἀγαθὸν φέρεται, δι' ὅν δὲ προστήκεν  
οὐδὲμις, λέγω δὴ πρᾶξιν καὶ γροῦνος καὶ τρόπου· τὸ δὲ πρὸς τὸ τέλος,  
οὐ δημονήσις ἀληθῆς ὑπόλητῆς ἐστι· διὰ τὴν πονηρὸν βουλῆν. Καὶ τὰ  
μὲν τέλει προσήκουντα καὶ ἀκόλουθα δημοτῆς πρὸς τέλος δὲ φέρεται πονηρόν.  
οὐ οὐκ ἐστιν ἡ φρονήσις ἀληθῆς ὑπόλητῆς.

Περὶ μὲν εὑθουλίας τοταῦτα· ὥρητέον δὲ περὶ συνέσεως. ἐστι τοίνου  
σύνεσις καὶ ἀσύνεσία, καὶ<sup>9</sup> δὲ λέγομεν συνέτούς καὶ ἀσυνέτους, καὶ  
οὔτε ἐπιστήμη ταῦτά ἐστιν ἡ σύνεσις οὔτε δέξιη οὔτε φρονήσι· ἐπιστήμη  
μὲν γάρ οὐκ ἐστιν οὐδὲ δέξια ἡ σύνεσις. ἢ γάρ ἂν πάντες οἱ ἐπιστήμονες

ἢ οἱ δοκιμῶντες συνεποὶ ἡγαν. ἀλλὰ οὐκ εἰσίν· ἀλλὰ οὐδὲ μία τις τῶν ἐπιστημῶν ἔστιν ἡ σύνεσις, οἷον ἴντριχὴ ἡ γεωμετρία· ἡ γάρ ἂν περὶ ὑγι-  
εινῶν ἦν ἡ περὶ μεγεῖτῶν. ἀλλως τε οὐδὲ περὶ τὰ ἀναγκαῖα καὶ οἷς ὁτ-  
5 αὐτῶς ἔχοντά ἔστιν ἡ σύνεσις, οὐδὲ λίτιος περὶ ἕνης τινος τῶν ἐνδεχο-  
μένων ἄλλως ἔχειν ἀλλὰ καθόλου περὶ ὅν ἀπορήσειν ἃν τις καὶ βουλεύ-  
σαιτο. καὶ ἀ τακτίως ἀνέχεται τινος καὶ βουλῆς καὶ ἤγρισεως· διὰ τοῦτο  
περὶ τὰ αὐτὰ μὲν ἔστιν ἡ σύνεσις τῇ φρονήσει· ἔστι γάρ | περὶ τὰ ἐν 229  
δεχόμενα, ὅν ἐξειν αὐτοὶ κύριοι πράττειν καὶ μὴ πράττειν. οὐκ ἔστι δὲ  
πάντῃ ταῦτῃ τῇ φρονήσει· ἡ μὲν γάρ φρόνησις ἐπιτάσσει μόνον πρὸς ποιον  
10 τέλος δεῖ φέρεσθαι καὶ τίνα δεῖ ποιεῖν. ὥστε τέλους τυχεῖν· καὶ τοῦτο  
ἔστιν αὐτῆς τὸ ἔργον, τὸ ἐπιτάσσειν ἢ δεῖ πράττειν, τὸ δὲ κρίνειν τὰ ἐπι-  
ταχθέντα παρὰ τῇ φρονήσεως καὶ τὸ εἰδέναι ὅτι καλῶς ἔχει καὶ οὐτω ὅτι  
πράττειν. τοῦτο ἔστιν ἡ σύνεσις. οὐ γάρ διαφέρει ὁ εὑσύνετος τοῦ συνε-  
τοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ συνετὸς αὐτὸς βουλεύεται. τὸ εὖ καὶ καλῶς συνιέναι 15  
15 καὶ κρίνειν τὰ παρὰ τοῦ φρονήμου ἐπιταττόμενα. καὶ ταῦτα ἔστι σύνεσις  
καὶ εὐσυνεσία, ἥτις οὕτε φρόνησίς ἔστιν οὕτε τὸ ἔχειν φρόνησιν. οὕτε δὲ  
τὸ δέχεσθαι καὶ λαμβάνειν φρόνησιν σύνεσίς ἔστιν· τὸ γάρ λαμβάνειν φρό-  
νησίν ἔστι τὸ μανθάνειν ἀπερὶ ὁ φρόνημας γνώσκει, ἡ δὲ σύνεσίς ἔστι τὸ  
κρίνειν αὐτῷ· οὐκ ἄρα ταῦτα σύνεσις τῇ φρόνησιν λαμβάνειν ἡ φρόνησιν  
20 ἔχειν. ἀλλὰ ὥσπερ ὁ παρὰ ἄλλου τινὸς ἐπιτάχμην ἀκούων καὶ γνώσκων  
καλῶς ἔννοειναι λέγεται. οὗτος ὁ παρὰ τοῦ φρονήμου ἐπιταττόμενα γνώ-  
σκων καὶ κρίνων ὀρθῶς συνιέναι τε λέγεται καὶ συνετὸς ὀνομάζεται καὶ εὐ-  
σύνετος διὰ τὸ καλῶς γνώσκειν· τὸ γάρ εὖ καὶ τὸ καλῶς ταῦτα· καὶ ἀπὸ  
ταῦτας τῇσι πλείστης ἐλέγχθη τὸ ὄνομα. ὅτι τὸ ἄλλου λέγοντος ἄλλον τινὰ  
25 ἀκούοντα γνώσκειν καλῶς μανθάνειν καὶ συνιέναι λέγεται.

Περὶ γνώμης. κεφ. 13'.

230

Τριτέον δὲ περὶ τῆς γνώμης. ἔστι δὲ καὶ αὐτῇ περὶ τὰ ἐνδεχόμενα,  
κατάπερ καὶ ἡ φρόνησις καὶ ἡ εὐθουλία καὶ ἡ σύνεσις. διὰ τοῦτο καὶ  
περὶ αὐτῆς λέγομεν. ἔστι τοίνου γνώμη, καθ' ἣν εὐγνώμονας λέγομεν καὶ  
30 ἔχειν γνώμην. ἡ ὀρθὴ κρίσις τοῦ ἐπιεικοῦς. τίς δέ ἔστιν ἡ ἐπιεικὴς καὶ  
ἡ ἐπιεικεία, εἴρηται ἐν τοῖς πρότεροι. ὅτι δὲ τοῦτο ἔστιν ἡ γνώμη. δη-  
λον· τὸν γάρ ἐπιεικὴ μᾶλιστά φαμεν εἶναι συγγνωμονικόν· καὶ ἐπιεικὲς τὸ 10  
ἐν τοις ἔχειν συγγνώμην. ἡ δὲ συγγνώμη γνώμη ἔστιν ὀρθή, κριτικὴ τοῦ  
ἐπιεικοῦς· κρίσις γάρ ὀρθή καὶ γνώμη ἐπιεικής ἔστιν ἡ συγγνώμη. ὀρθὴ  
35 δὲ λέγεται κρίσις ἡ τοῦ ἀληθινοῦ· εἰ τοίνου ἡ μὲν συγγνώμη κρίσις ἔστι  
τοῦ ἐπιεικοῦς καὶ γνώμη ὀρθή. κατὰ δὲ τὴν ὀρθὴν γνώμην εὐγνώμονές  
τινες λέγονται, ἡ γνώμη ἄρα, καθ' ἣν εὐγνώμονες λέγονται. τοῦ ἐπιεικοῦς  
ἔστι κρίσις, πᾶσαι μὲν οὖν αἱ ἔξεις αἱ ἀληθευτικαὶ πρὸς τὸ αὐτὸν φέρουσι, καὶ  
τὰ αὐτὰ ἔχουσιν ὑποκείμενα, περὶ ἀ καταγίνονται· καὶ γάρ καὶ φρό-  
20

5 ἀλλὰ καθόλου Η: καθόλου δὲ ή 21 ὁ τὰ παρὰ ή 26 τὰ Dh 29 εὐγνώ-  
μονας ή: ἀγνώμονας Η 31 πρότεροι] cf. p. 108,27 sqq.

νησίς καὶ νοῦς καὶ εὐθουλία καὶ σύνεσις καὶ γνώμη περὶ τὰ καὶ<sup>1</sup> ἔκαστα  
εἰς τὰ μερικὰ τὰ ἐν οἷς αἱ πράξεις. νοῦν δὲ λέγω τὸν πρακτικόν.  
ὅς ἀργάς ἔχει τὰ μερικὰ καὶ αἰτιητά· ὁ γάρ αὐτὸς ἀνθρωπος. ὅταν μὲν  
τὰ πρὸς τὴν ἀγαθὴν τέλος φέροντα ποιῇ. φρόνιμός ἐστιν, ὅταν δὲ περὶ αὐ-  
τῶν ὡς δεῖ βιουλεύηται, εὐθουλής ἐστιν. ὅταν δὲ ὅταν ἔταξε πρὸς τὸν τέλος  
τὸν ἀγαθὸν καὶ ἐποίησε. γνῶσκη καὶ κρίνῃ ὑβρίδας καὶ ὡς ἔδει πεπρᾶ-  
γθαι. συνε τός ἐστιν. ὅταν δὲ τὰ ὑπ' ἄλλου πραγμάτευτα ὑβρίδας κρίνων καὶ 231  
συγγράμματα ἐγίνοτε ἀξιοί οἵ τοιστο προτάζουν, εὐγνώμων ἐστὶ καὶ συγγράμμων.  
πάσας γάρ η τοῦ ἐπιεικοῦς κρίσις περὶ πάντα ἐστὶ κοινῇ τὰ ἀγαθὰ τὰ ὑπ'  
10 ἄλλων πραττόμενα· καὶ γάρ καὶ η καλουμένη ἐπιείκεια. ητις ἐστὶ τοῦ νο-  
μικοῦ δικαίου διορθωτική, περὶ ης εἴρηται πρότερον. τοὺς παρ' ἑτέρων  
τεθίντας νόμους κρίνει. καὶ η συγγράμμη καὶ η γνώμη περὶ τῶν πραττο-  
μένων ὑφ' ἑτέρων ὑβρίδων ψηφίζεται· πάντα δὲ ταῦτα τοῦ ἐπιεικοῦς ἐστι.  
συμβαίνει δὲ καὶ πάσας τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ταύτας εἶναι μόνας. Άς ή 10  
15 ἐπιεικῆς κρίνει καὶ περὶ ὧν ψηφίζεται· η μὲν γάρ ἐπιείκεια περὶ τὸ νο-  
μικὸν δίκαιαν ἐστιν, η δὲ γνώμη περὶ τὰ πρακτά ἐστιν. ὅταν δέ τέτοια πράξεις  
πράττωνται· περὶ τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ο νοῦς ἐστιν ο πρακτικός· καὶ γάρ ἐπεὶ  
ο νοῦς γνῶσις ἐστὶ τῶν ἀργῶν. ἀργαὶ δὲ τῶν μὲν πράξεων τὰ καὶ<sup>1</sup> ἔκα-  
στα, τῶν δὲ θεωρητῶν καὶ ὧν ἐστὶ τέλος η ἀλήθεια. οἱ δροὶ καὶ οἱ ἄμεσοι  
20 λόγοι καὶ αἱ κοιναὶ ἔννοιαι. εἰη δὲ ο μὲν θεωρητικὸς νοῦς γνῶσις τῶν  
ὑδρῶν καὶ τῶν πρώτων καὶ ἀκινήτων λόγοιν. ο δὲ πρακτικὸς γνῶσις τῶν  
ἐσχάτων καὶ ἐνδεχομένων, ὀγλονότι τῶν καὶ<sup>1</sup> ἔκαστα πρακτῶν· μέτε τὸν 25  
πρακτικὸν καὶ τὸν θεωρητικὸν νοῦν τῶν ἐσχάτων εἶναι καὶ πρώτων. καὶ  
γάρ καὶ οἱ ἄμεσοι λόγοι καὶ οἱ δροὶ καὶ τὰ καὶ<sup>1</sup> ἔκαστα καὶ πρῶτα καὶ  
25 ἐσχάτα εἰσιν. οἱ μὲν ἄμεσοι λόγοι τῇ φύσει πρῶτοι. ἐσχάτοι δὲ ἡμῖν· τὰ  
δὲ καὶ<sup>1</sup> ἔκαστα πρῶτα μὲν ἡμῖν. ἐσχάτα δὲ τῇ φύσει· ταῦτα δὲ τὰ  
ἐσχάτα τῇ φύσει ἀργαὶ εἰσὶ καὶ αἰτια τοῦ τέλους τοῦ πρακτοῦ· καὶ γάρ  
ἀπὸ τῶν ἐν τῇ αἰτιητῇ καὶ<sup>1</sup> ἔκαστα διδασκόμεθα πράττειν | τὰ συμ- 232  
φέροντα ἡμῖν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις καὶ δὲ ὧν πρὸς τὸ ζητούμενον ἀφι-  
30 ἔνεμειντα τέλος· καὶ ἀπὸ τούτων τῶν μερικῶν καθιλακούς τινας συνάγοντες  
λόγους, φρόνιμοι γνόμενοι πρὸς τὰς ἐν τῷ βίῳ πράξεις. διὰ τοῦτο δεῖ  
τὸν πολιτικὸν γνῶσιν ἔχειν τῶν μερικῶν· η τοιαύτη δὲ γνῶσις ἀνεύ μέσου  
γνωμένη νοῦς ἐστι· νοῦς γάρ ἐστιν η γνῶσις τῶν ἀμέσων καὶ τῶν ἀργῶν.  
διὰ τοῦτο καὶ φυσική τις η τοιαύτη γνῶσις εἶναι δικεῖ. οὐ γάρ ἀπὸ με-  
35 θόδων τινῶν καὶ μαθήσεως περιγράψειται ἀλλὰ φύσει. καὶ οὐχ ο νοῦς μό-  
νον ἀλλὰ καὶ η φρόνησις καὶ η σύνεσις καὶ η γνώμη φυσικὰ δοκεῖ εἶναι·  
ἀπὸ γάρ τῆς φυσικῆς γνώσεως τοῦ νοῦ ταῦτα πάντα ὀρμῶνται. καὶ περὶ  
τὰ αὐτά εἰσι τῷ νῷ, τὰ καὶ<sup>1</sup> ἔκαστα διηγούνται. συφία δὲ οὐκέτι φύσει  
γάρ τοις διδεῖς ἐστιν. οὗτοι μεθόδων χρεία καὶ μαθήσεως πρὸς τὸ γενέ-  
40 σιλαι σισήν, καὶ τὴν μὲν φρόνησιν καὶ τὴν γνώμην καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν  
σύνεσιν οἰδέμεθα ταῖς ἥλικίαις ἀκολουθεῖν· φαμὲν γάρ τὴν ἥλικαν

17 πράττωνται ή: τάττωνται 1)

28 διδασκόμεθα 1): διδασκόμενοι ή

36 η (ante

φρόνησις) ομ. ή

9)

νοῦν ἔχειν καὶ γνώμην καὶ φρόνησιν. ὡς τῆς φύσεως αἰτίας οὐ σημαῖνει σοφίαν δὲ οὐ τῆς τῇ ἡλικίᾳ η̄ τῆς ἀποδίδομεν· καὶ νέῳ γάρ οὐνασθεν γενέσιται σοφίαν καὶ μετραπίων καὶ οὐ πρεσβύτη μάρνον. καθίσπερ ἐπὶ τῆς 20 φρονήσεως ἔχει καὶ τὸν ἄλλον. η̄ γάρ πειρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐστίν. η̄ς αἱ γηραῖς οὐ οὐνασθεν φρόνιμους γενέσιται καὶ νοῦν καὶ σύνεσιν ἔχειν καὶ γνώμην. οὐδὲν λέγω τὸν πρακτικόν· οὐ γάρ νοῦς καθίδως εἴρηται καὶ θεωρητικός ἐστι καὶ πρακτικός καὶ ἀργὴ καὶ τέλος· ἀργὴ μέν. καθίστον τῶν πρότον ἀργῶν ἐστιν γνῶσις καὶ θεωρητικὸς λέγεται· ἀργὴ γάρ ἐστιν ἀποδείξεως· τέλος δέ. καθίστον γνῶσίς ἐστι τῶν καὶ ἔκαστα καὶ ἐν αἱ 233 10 στήνει. καὶ πρακτικὸς λέγεται περὶ τούτων γάρ αἱ ἀποδείξεις. καὶ ταῦτα εἰσὶ τὰ ἀποδεικτά. καὶ εἰς ταῦτα τελευταῖσιν οἱ ἀποδεικνὺς ἔργειναι ἀπὸ τῶν καθίδους καταβαίνων. οὐτοις δὲ οὐδὲς ἀπὸ ἐμπειρίας περιγράμμενος ἐν τοῖς πρεσβυτέροις εὑρίσκεται· διὰ τούτο θεοὶ πιστεύειν ταῖς τῶν ἐμπειρῶν καὶ πρεσβυτέρων η̄ φρονήμων ταῖς ἀναποδείχτοις φάσσει· καὶ 15 δέξαις οὐγ̄ τῆτον τῶν ἀποδείξεων· διὰ γάρ τὸ ἔχειν ἐκ τῆς ἐμπειρίας οὕμασι ὄρηστι τὰς ἀργὰς τῶν πρόδειρων. τὰ καὶ ἔκαστα δη̄-10 λονότι πρακτά· διὸ ὥν τὰ συμφέροντα γνώσκουσι καὶ οὐποτίθενται καὶ ἔκατονται καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις.

Περὶ φρονήσεως καὶ τῆς σοφίας, τί γρήσιμοί εἰσι καὶ ποτέρα  
20 βελτίων. κεφ. ιη̄.

Τί μὲν οὖν ἐστιν η̄ φρόνησις καὶ η̄ σοφία. καὶ περὶ τίνα ἐστὶν ἔκατέρα, καὶ διὰ τῶν τῆς φύγῆς μορίου ἐστὶν ἔκατέρα, εἴρηται. οὐαπορήσεις δὲ αἱ τις περὶ αὐτῶν, τί γρήσιμοί εἰσι καὶ πρὸς τί συντελοῦσι τοῖς ἀνθρώποις. η̄ μὲν γάρ σοφία οὐδὲν θεωρεῖ ἐξ ὧν ἐστιν εὐδαιμονία οἱ ἄνθρω-20 ποι· η̄ μὲν γάρ εὐδαιμονία περὶ τὴν πρᾶξιν ἐστιν, η̄ δὲ σοφία οὐδεμιᾶς αἰτία γενέσεως· οὐ γάρ τέλος ἔχει τὸ πρακτὸν ἀγαθόν. η̄ δὲ φρονήσεις ἐστι μὲν αἰτία πρᾶξεως καὶ πρὸς τὸ πρακτὸν ἀγαθόν. ἀναγκαία δὲ πρὸς τὴν κτήσιν τῆς ἀρετῆς οὐ πάνυ δυσκεῖ· τοῖς μὲν γάρ σπουδαίοις ἀπὸ τοῦ ἔθους τὰς ἀργὰς περιγενομένας βεβαίας εἰναι συμβαίνει· ἔξεις γάρ εἰσι· 234 30 καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἀπὸ τοῦ εἰδέναι τὰ καλὰ καὶ δίκαια | πρακτικοὶ αὐτῶν γίνονται. ὥσπερ οὐδὲν οὐγεινοὶ η̄ εὐεκτικοὶ γινόμενα ἀπὸ τοῦ καλῶς εἰδέναι τὰ οὐγεινὰ καὶ εὐεκτικά, ἀλλὰ τῷ ἔχειν ἔξιν οὐγείας καὶ εὐεξίας· οὐ γάρ οἱ πύκτης πυκτικώτερος γίνεται διὰ τὸ εἰδέναι τί ἐστι τὸ εὖ καὶ καλῶς πυκτεύειν· οὐ γάρ τῷ εἰδέναι ἀλλὰ τῷ ἔχειν πυκτικῆς πυκτεύει· οἱ μοίως δὲ καὶ οἱ παλαιστῆς καὶ οἱ δρομικός· καὶ πᾶς γυμνικὸς διὰ τὴν ἔξιν γυμνικός ἐστιν, οὐ διὰ τὸ εἰδέναι τὰ εὐεκτικὰ καὶ γυμνικά· λέγω δὲ εὐεκτικὰ καὶ γυμνικὰ η̄ οὐγεινὰ οὐ τὰ παιγνικὰ εὐεξίας η̄ οὐγείας ἀλλ᾽ οἱ παιεῖ οἱ οὐγεινων η̄ οἱ εὐεκτῶν ἀπὸ τοῦ ἔχειν οὐγείας η̄ εὐεξίας ἔχειν. ὥσπερ 10 τοίνυν ἐπὶ τῶν εἰργμάνων ἔξειν οἱ ἔχοντες οὐκ ἀμείνους γένοντο διὰ

τὸν εἰδέναι, οὗτος οὐδὲ ὁ σπουδαῖος καλλίων περὶ τὴν ἀρετὴν γένοιτο διὰ τὴν φρόνησιν. εἰ δὲ τοῖς σπουδαῖοις οὐδὲν πρὸς τὴν ἀρετὴν ἡ φρόνησις συντελεῖ, λείπεται δὴ τοὺς μὴ ὄντας σπουδαῖος τὴν φρόνησιν καλλίους ποιεῖν· καὶ τούτους δὲ οὐ σφόδρα ἀναγκαῖον φρονήματος εἶναι πρὸς τὴν γενέσιν τοῦ σπουδαῖος· διηγαῖνον γάρ καὶ παρ' ἄλλων μαθίζεται τὸν περὶ ἀρετῆς λόγον καὶ πεισθέντας αὐτοῖς σπουδαῖος γένεσιθαι· ὥσπερ βιουλόμενοι ὑγιαίνειν οὐκ αὐτοὶ μανιλάρημεν ἵτεροικήν ἀλλὰ τοὺς ἵτερούς ἐρωτῶμεν. καὶ τῷ οὐδὲν κωλύει ὑγιαίνειν. ταῦτα μὲν οὖν ὀπορθέστειν ἂν τις περὶ τῆς φρονήσεως καὶ τῆς σοφίας. εἰς τί συντελοῦντι τοῖς ἀνθρώποις καὶ πρὸς τί εἰτι 10 γρήγοροι. ἔτι δὲ καὶ ἐκεῖνο δεῖ λητεῖν περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλας αὐτῶν σχέσεως, ποτέρα βελτίων, δοκεῖ μὲν γάρ ἡ σοφία βελτίων τῆς φρονήσεως καθίστον τῶν ἀναγκαίων ἐστὶ γνῶσις· δοκεῖ δὲ ἡ φρόνησις βελτίων τῆς σοφίας. καθίστον ἀργήν ἔστι πρόξεως καὶ διὰ τοῦτο κυριωτέρα τῆς τοῦ 235 φίας. ηὗται μήνον θεωρητική ἐστιν. ἡ γάρ πρακτικὴ ἔξις ἀρχεῖ καὶ ἐπιτάξις περὶ ἔκαστον. ταῦτα μὲν οὖν ἡπόρηται περὶ σοφίας καὶ φρονήσεως· ἕτερον δὲ πρὸς ταῦτα καὶ πρῶτον περὶ τοῦ πρώτου· πρῶτον μὲν οὖν εἰ καὶ πρὸς μηδὲν ἡδανονομοῦται αἱ τοιαῦται ἀρεταί, ἀλλὰ δὲ ἔκυρταις ἀναγκαῖον αἴρετας αὐτὰς εἶναι· ἀρεταὶ γάρ εἰσιν ἐκατέρα ἐκατέρου τοῦ διανοητικοῦ, καθὼς εἴρηται· πᾶσα δὲ ἀρετὴ αἴρετον τί ἐστιν. ἔπειτα καὶ γρήγοροι 20 σιμοὶ εἰτι πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν. οὐγὰ δισπερ ἵτεροική πρὸς οὐγίειν. ἀλλὰ ὥσπερ εὐεξία πρὸς οὐγίειν ἔχει. οὕτω σοφία καὶ φρόνησις πρὸς εὐδαιμονίαν γρήγοροι εἰσιν. ἡ μὲν γάρ καθίστον εὐδαιμονία ἡ παντελής ἐστιν ἀρετή. σοφία δὲ καὶ φρόνησις μέρος εἰσὶ τῆς ὅλης ἀρετῆς· διστε μέρος εἰσὶ τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας σοφία καὶ φρόνησις. καὶ τὸ ταῦτα ἔχειν μετὰ 25 τῶν ἀλλων ἀρετῶν εὐδαιμονεῖν ἔστι τὴν ὅλην εὐδαιμονίαν. ἔτι δὲ καὶ πρὸς πᾶσαν πρᾶξιν σπουδαίαν ἡ φρόνησις γρήγοροις ἐστι καὶ διὰ αὐτῆς πᾶν τοιούτον ἔργον ἀποτελεῖται. ἡ μὲν γάρ ἡθικὴ ἀρετὴ τὴν θέλησιν εἰς τὸ ἀγαθὸν ἀπευθύνει τέλος καὶ δρόμον ποιεῖ τὸν εκπονόν. ἡ δὲ φρόνησις τὰ πρὸς τὸ τέλος φέροντα τὸ ἀγαθὸν λητεῖ. καὶ βιουλεύεται διὰ τὸν καλλιστα 30 καὶ ῥῆστα καὶ ὡς δεῖ τοῦ τέλους ἔνι τυγχεῖν. τοῦ δὲ τετάρτου μαρίου τῆς ψυχῆς. Οὐ ἔστι τὸ θερεπικόν, οὐκ ἔστιν ἀρετὴ τοιαύτη, περὶ τῆς ἡμινὸν ἡ λόγος. ηὗται ἀργὴν ἔχει τὸ ὀρεκτικόν. λέγω δὲ τὴν ἡθικήν. οὐ γάρ ἔστι τὸ θερεπικόν κύριον πρᾶξις οὐδὲπιπλός· δὲ δὲ οὐκ ἔστιν ἀργὴ πρᾶξις. οὐ δύναται ἀρετὴν ἔχειν τοιαύτην. δύναται δὲ λέγεσθαι ἀρετὴ τοῦ θρεπτικοῦ. 35 πτικοῦ τὸ εὐτραχές καὶ οὐσα ἄλλα ἔπονται. δταν καλῶς ἔχῃ τὸ θερεπικόν. οἷον καλλος ἡ μέγεθος. ὥσπερ ἀρετὴ οὐκ ἔστι κυρίως· οὐ γάρ ἀπὸ προσιρέσεως γίνεται οὐδὲν σύρεται ἔστιν. ἀλλὰ κατὰ μεταφορὰν λέγεται. καὶ ταῦτα μὲν μεταξὺ εἴρηται· ῥῆσιν δὲ ἔτι πρὸς τὸ προκείμενον. ηὗται μὲν οὖν εἰ καὶ πρὸς μηδὲν ἄλλο συντελεῖν ἤδηνατο ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις. 40 διά τις ἔαντάς ἔδει ποιεῖν τινας ἀξίας εἶναι δοκεῖν. δέδειται. δεῖξομεν 10 δὲ ἔτι σαφέστερον. ηὗται ἡ φρόνησις συντελεῖ πρὸς τὸ σπουδαιωτέρους γενέ-

1 τὸ εἰδέναι—γένοιτο διὰ bis D  
λόγος h  
21 εὐεξία D: ἡ οὐγία h

3 post ποιεῖν add. καὶ σπουδαίους D

10 ἀλλή-

τίτιοι καὶ πρακτικωτέρους τῶν καλῶν καὶ δικαίων· μικρὸν δὲ ἄνωθεν ἀναληγμένον τὸν ἡρῷον. σύρξαμένους ἐκεῖθεν. ὥσπερ γάρ λέγομεν δυνατὸν εἰναι πράττοντάς τινας τὰ δίκαια οὕτω δικαίους εἶναι. καὶ τὰ σώφρονα καὶ μὴ σώφρονας εἶναι. οἷον εἰσιν οἱ τὰ προστατέομενα ὅπερ τοῦ νόμου ποιοῦντες οἱ διὰ φύσιν καὶ ἀκούσιως η̄ οἱ δὲ σύρξαν δίκαιον τι πεποιηκότες· ὥσπερ εἴ τις λάθοι τὸν ἀδικοῦντα κολάσας ἀντὶ τοῦ ἡρῷκημένου η̄ δὲ ἀλλο τι η̄ γρήματα η̄ ἡρῷον τὸ δίκαιον ποιοῦντες καὶ μὴ οὐ ἔμισθο· ὥσπερ τούτου 20 τοὺς τοιούτους οὐ λέγομεν δικαίους. καίτοι πράττοντας τὰ δίκαια. οὗτοις, ως ἔστιν, ἐπὶ πάσῃς ἀρετῆς ἔχειν καὶ οἱ ποιῶν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ διὰ δικαιούσι τὸν ἀγαθὸν οὐκέτι τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ποιεῖν, εἴπερ οἱ καταναγκάζοντις αὐτὸν τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι καταναγκάζει· σπουδαῖς δὲ οὐκ ἔστιν οὐδὲ διγνήδει. θεῖται μὴ πρασιρούμενος καὶ ἔκινοτίνοις πράττει 237 15 τὸ ἀγαθόν. η̄ μὲν οὖν ἔτις τῆς ἀρετῆς ὑστερήσουσα τὸ δρεκτικὸν τῆς ψυγῆς. τὸ θυμικὸν καὶ ἐπιθυμητικόν, ὅριτὴν ποιεῖ τὴν προαίρεσιν· ἐπιθυμεῖ γάρ καὶ πρασιρεῖται τὸ ἀγαθόν τοῦ ἀγαθοῦ μὲν εἶναι ποιεῖ ὅπερ ποιεῖ, εἴπερ τούτου τὸν σπουδαῖον ἴστασιν τοῦ ἔτιν ἔχειν ἀρετῆς. ἀλλὰ καὶ πράττειν ἔτι τὸν ἔσται βεβαία η̄ ἔτις ἐν τῇ ψυγῇ. τὰς πράξεις τὰς σπουδαίας ὀργούνται. τὸ τοίνυν τὰς τοιαύτας πράξεις εἰδέναι οὐ δυνατὸν λαβεῖν ἀπὸ τῆς ἔξεως τῆς ἀρετῆς· αὕτη γάρ μόνην ἐμποιεῖ τῇ ψυγῇ τὴν ὅρειν τοῦ ἀγαθοῦ· τὸ δὲ εἰδέναι μὲν δεῖ πράττειν τὸν σπουδαῖον ἄλλης ἔστι δυγάμεως. λεκτέον οὐδὲ περὶ ταύτης τῆς δυνάμεως σκέψετερον. ἔστι δὴ τις δύναμις, η̄ καλοῦσι δεινότητα· αὕτη δὲ ἔστι τοιαύτη γένεται τὰ πρᾶττα 25 τὸν ὑποτεθέντα σκοπὸν συντείνοντα δύνασθαι ταῦτα πράττειν καὶ τογχάνειν αὐτῶν. ἀν μὲν οὖν οἱ σκοπὸς η̄ καλός. ἐπαινετή ἔστιν. ἀν δὲ φαῦλος. πανούργια· διὸ καὶ τοὺς φρονίμους δεινοὺς καὶ πανούργους φαμὲν εἶναι. ἔστι δὲ η̄ φρόνησις οὐγά αὕτη η̄ δυναμική. η̄ δεινότης. ὀλλὰ οὐδεὶς ἀγεύει τὴς δυνάμεως ταύτης· ταύτης γάρ τῆς δυνάμεως ἀρετῆς ἔστιν η̄ φρόνησις. οὔτε τοίνυν ἀγεύει φρονήσεως 29 τέλειωθείητι οὐδὲ η̄ ἡθικῆς ἀρετῆς· τήν τε φρόνησιν ἀδύνατον ἐπιγενέσθαι τῷ πρακτικῷ οὐδὲ ἄνευ τῆς ἄλλης ἡθικῆς ἀρετῆς· οἱ γάρ συλλογισμοὶ τῶν πρακτῶν. οὖς δηλούνται συλλογιζόμενοι πράττομεν, ἀργάδες ἔχουσι τὰ τέλη τῶν πράξεων· ἀπὸ γάρ τῶν τελῶν συλλογιζόμεθα. εἰ ἀγαθοὶ εἰσιν οἱ πράξεις η̄ πονηροί· τὰς δὲ τοιαύτας ἀργάδες. τὰ τέλη δηλούνται, οὐ γνωσκούσεν ἀγεύει τῆς ἔξεως τῆς ἡθικῆς ἀρετῆς· πονηρὸν γάρ τιθέμεθα τέλος ὅπερ 238 πονηρᾶς ἔξεως καὶ πρᾶττο τοῦτο τὰς πράξεις τάττομεν, ὥσπερ εἰς ἀγαθόν. καὶ συμβαίνει τήν γνῶσιν τῶν τοιούτων πρακτῶν μὴ εἶναι φρόνησιν· η̄ γάρ φρόνησις περὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ ἀνθρώπου· ὕστε ἀνάγκη τὸν φρόνημαν τὸ 40 ἀγαθὸν τίθεσθαι τέλος· καὶ διὰ τοῦτο οὐ δυνατὸν τὴν φρόνησιν συστῆναι ἀγεύει τῆς ἄλλης ἡθικῆς ἀρετῆς καὶ ἀδύνατον φρόνημαν εἶναι μὴ οὐτα ἀγαθόν. οὗτοι μὲν οὖν φαίνεται τὴν φρόνησιν μὴ εἶναι ἀγεύει τῆς ἄλλης ἡθι-

κῆς ἀρετῆς. φανερὸν δὲ μηδὲ τὴν ἀρετὴν εἶναι ἄνευ φρονήσεως· καὶ γάρ τοι  
ώς εἴχει ἡ φρόνησις πρὸς τὴν δεινότητα (οὐ ταύτην υέν, θυμοῖν δέ· καὶ  
γάρ ἡ μὲν δεινότης φυσική ἔστιν ἐπιτηδειότης τῆς ψυχῆς. ἡ δὲ φρόνησις  
ἀρετὴ ἔστι τῆς τοιωτῆς ἐπιτηδειότητος). οὗτον καὶ ἡ ἡθικὴ ἀρετὴ πρὸς  
5 τὴν φυσικὴν ἀρετὴν εἴχει. πάσι· γάρ δοκεῖ τὸν ἡθικὸν ἀρετῶν ἑκάστῃ,  
φυσική ποιεῖ εἶναι· καὶ γάρ δίκαιοι καὶ σωφρόνικοι καὶ ἀνδρεῖοι·  
καὶ τὰλλα ἔχομεν εὑθύνες ἐκ τρειστῆς. οὐδὲ θυμοὶ τηταῦρες ἔτε-  
ρον τι, νομίζοντες οὐ ταύτας εἶναι τὰς κυρίως ἀρετάς. αὕτη γάρ καὶ τῷ  
παιδὶ καὶ θηρίοις οπάργουσαι φίλαθεραι τρόνονται ἐνίστε νιὰ τὸ ἄνευ νοῦ  
10 προσεῖναι, καὶ κακίπερ τῷ σώματι ἴσχυρῷ κυνουμένῳ συμβαίνει σφάλ-  
λεσθαι ἰσχυρός, οὗτον ἄνευ οὐέτου κινήται, οὗτον καὶ τὰς τοιωτῶς ἔστιν  
ἄνευ νοῦ πονηράς εἶναι συμβαίνει. μετὰ δὲ νοῦ στρατίας· αἱ καὶ ἀρεταὶ  
κυρίως καλούνται. καὶ αἱ αὐταὶ ἔξεις νοῦ μὲν ἄνευ οὐκ εἰσὶν ἀρεταὶ κυ-  
ρίως, μετὰ δὲ νοῦ κυρίως ἀρεταὶ γίνονται. ὥστε κακίπερ ἐπὶ τοῦ δοξα- 239  
15 στικοῦ δύο εἰσὶν εἰδη, δεινότης καὶ φρόνησις, οὗτας ἐπὶ τοῦ ἡθικοῦ δύο  
ἐστί, τὸ μὲν ἀρετὴ φυσική, τὸ δὲ ἡ κυρίως. καὶ τούτων ἡ κυρίως οὐ  
γίνεται ἄνευ φρονήσεως. διόπερ φασὶ πάσας τὰς ἀρετὰς φρονήσεις  
εἶναι. καὶ Σωκράτης τούτῳ τῷ λόγῳ στοιχῶν, πηδεῖ δηλῶς εἰχε πη  
δὲ ἡμίρρανεν. οὗτοι μὲν γάρ φρόνησεις φέτο εἶναι τὰς ἀρετὰς ἀπάσας,  
20 ἡμάρτανεν. οὗτοι δὲ οὐκ ἄνευ φρονήσεως, κακῶς ἔλεγε. σημεῖον 10  
δέ· καὶ γάρ νῦν πάντες, οὗτον ἀρέτωνται τὴν ἀρετὴν, εἰπόντες αὐ-  
τὴν ἔξιν καὶ περὶ τίνα καταγίνεται. προτιμέασι καὶ κατὰ τὸν δρῦδαν λόγον·  
δρῦδες δὲ λόγοις ὁ κατὰ τὴν φρόνησιν φαίνεται ἄρα μὴ δύνασθαι εἶναι  
ἀρετὴν ἄνευ φρονήσεως. εἴτε δέ, οὐ μόνον κατὰ τὸν δρῦδαν λόγον ἔξις ἡ  
25 ἀρετὴ λέγεται ἄλλα καὶ μετὰ τοῦ δρυίδου λόγου· ἡ δὲ περὶ τῶν τοιωτῶν  
δρῦδες λόγοις ἡ φρόνησις ἔστιν. ὁ μὲν γάρ Σωκράτης λόγους τὰς ἀρε-  
τὰς φέτο εἶναι (πάσας γάρ ἐπιστήμας ἔλεγεν εἶναι), ήμετες δὲ ἔξεις μετὰ  
λόγου. τὸ γάρ κατὰ λόγον διαφέρει τῷ μετὰ λόγου· κατὰ λόγον γάρ τις 29  
ποιεῖ τι καὶ ἑτέρου κινούντος (καὶ τὸ τέλος σκοπούντος), ὥσπερ ἡ φύσις  
30 κατὰ λόγον ποιεῖ. μετὰ λόγου δέ, οὗτον αὐτὸν εἰδὼς πράττει καὶ τὸ τέλος  
σκοπῶν κατὰ λόγον ποιεῖ. λόγοις δέ ἔσται ἡ φρόνησις κακῶς εἰρηται. δηλούν τούτους ἐκ  
τῶν εἰρημένων, οὗτοι οὐκ οἰόντες τὰς ἀγαθὰς εἶναι κυρίως τὴν ἔξιν ἄνευ  
φρονήσεως οὐδὲ φρόνησιν ἄνευ ἀρετῆς. ἐντεῦθεν δὲ λόγοις δὲν καὶ εἰ 240  
35 τις ἐκ τοῦ ἐνοπτίου λόγους εἰσάγοιτο. δοκεῖ γάρ δινατὸν εἶναι γωρίζεσθαι  
τὴν φρόνησιν τῆς ἡθικῆς ἀρετῆς· οὐ γάρ ὁ αὐτὸς οὗτος εὐφυῶς ἔχει πρὸς  
ἀπάσας. ὥστε πάσας τὰς ἡθικὰς ἀρετὰς καὶ τὴν φρόνησιν δύμοῦ λαζεῖν  
δυνηθῆναι· ὥστε τὴν μὲν λόγονται. τὴν δὲ οὕτω εὐηγρόντες εἴσται. δοκεῖ ἄρα  
γωρίζεσθαι τὰς ἀρετάς. τοῦτο τούτουν κατὰ μὲν τὰς φυσικὰς ἀρετὰς ἐν-  
40 δέγγεται, κατὰ δὲ τὰς ἡθικάς. καὶ μὲν ἀπλῶς ἀγαθὰς δὲ ἄνθρωπος λέγεται, 10

10 τῷ om. h

16 ἡ Mullach: ὁ Dh

29 καὶ τὸ τέλος σκοπούντος h: om. D

33 ἀγαθὸν Dh: ἀγαθὴν Mullach

36 οὗτος h: οὗτος D

40 ἡθικάς h: φυ-  
σικάς D

οὐκ ἐνδέχεται. ἀμα γάρ τῇ φρονήσει μιὰ οὖσῃ πᾶσαι ὑπάρξουσιν. ἡ τοίνου φρόνησις ἔστι μὲν καὶ πρακτικὴ καὶ γρήγορής ἔστι πρὸς τὰς πράξεις ἀπάσας τῶν ἀλλιών ἀρετῶν. ἔστι δὲ καὶ κατ' ἐμυτὴν ζητητέα οὐκ τὸ ἀρετὴν εἶναι τοῦ βελτίστου μορίου τῆς ψυχῆς, τοῦ λογικοῦ δηλονόφου, καὶ στούτου μόνου γάριν γρεία ἂν ἦν αὐτῆς. οὐ γάρ τις ἀπλῶς γένοιτο<sup>5</sup> (ἢ) ἀγαθίης κατὰ τὸ βελτίστων ἐμυτοῦ μέρος φαύλως ἔχων· νῦν δὲ οὐκ ἐν οὐδεμίᾳν ἀρετὴν ἄνευ τῆς φρονήσεως συστῆναι. οὐ γάρ ἔστιν δρυθὴν εἶναι τὴν προαιρέσιν ἄνευ φρονήσεως. ὥσπερ οὐδὲ σκέψην ἀρετῆς, κακοὺς εἴρηται.<sup>20</sup> ἡ μὲν γάρ ἀρετὴ πρὸς τὸ τέλος κινεῖ τὸ ἀγαθόν, καὶ τούτου ἐφίεσθαι παρατοκενάζει· ἡ δὲ φρόνησις τὰ πρὸς τὸ τέλος ποιεῖ πράττειν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κυρία γένεται τῆς σοφίας, ὅτι διὰ τὴν φρόνησιν ἡ σοφία. τῷ γάρ φρόνημα εἰναι ζητούμενη τὴν σοφίαν καὶ ἡ φρόνησις τὸ τέλος ζητεῖ τὴς σοφίας καὶ τὰ πρὸς τὴν σοφίαν φέροντα ζητεῖ· καὶ οὕτω γάρ ἔχουσα οὐκ ἔστι τῆς σοφίας βελτίων· ἔστι γάρ ἡ σοφία ἀρετὴ τοῦ βελτίστου μορίου τῆς ψυχῆς· ἡ μὲν γάρ φρόνησις ἀρετὴ ἔστι τοῦ πρακτικοῦ νοῦ. ἡ<sup>24</sup> 21 δὲ σοφία τοῦ θεωρητικοῦ. εἰ δὲ καὶ περὶ τῆς σοφίας ἡ φρόνησις σκοπεῖ, ἀλλ᾽ οὐ γρῆται αὐτῇ πρὸς τὸ ἐμυτῆς τέλος. ὥσπερ οἱ ἀρχιτεκτονικοὶ ἔχουσι πρὸς τὰς ὑπὸ αὐτὰς τέχνας, ἀλλὰ ζητεῖ οὐποτες γένηται· καὶ οὐ διὰ τοῦτο κυρία αὐτῆς ἔστιν. ὥσπερ οὐδὲ ἡ ιστρικὴ κυρία ἔστι τῆς ὄγρείας·<sup>25</sup> 22 οὐ γάρ αὐτῇ ἐπιτάττει ὁκλά αὐτῆς ἔνεκα. καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον βελτίων ἡ σοφία τῆς φρονήσεως, κακούσπερ καὶ ἡ ὄγρεια τῆς ιστρικῆς, ὅτι αὐτῆς ἔνεκα πράττει. εἰ δὲ ἐπιτάττει ἡ φρόνησις. ἀλλ᾽ οὐ τῷ σοφῷ, ἀλλὰ τῷ μήπω εἰς ταύτην ἐλλιθόντι τὴν ἀρετήν, τῷ δὲ ἐλλιθόντι οὐκέτι· οὐδὲ γάρ ἡ πολιτική, διότι ἐπιτάττει περὶ πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει. γῆρη καὶ τῶν θεῶν ἄργει.

5 ἀν ins. Mullah post γάρ: om. Dh

24 τῶν prius om. h

Περὶ ἐγκρατείας. κεφ. α'.

Μετὰ τὰ εἰρημένα περὶ τῶν ἡθικῶν ἀρετῶν καὶ τῶν διανοητικῶν ἥτεον περὶ ἐγκράτειας καὶ τῆς ὑπὲρ ἡμᾶς ἀρετῆς, ηὗται ἡρωική, τίς ἔστι καὶ 5 θεῖα. οὕτε γάρ ἡ ἐγκράτεια ὅμογενής ἔστι ταῖς εἰρημέναις ἀρεταῖς οὕτε ἡ<sup>10</sup> ὑπὲρ ἄνθρωπου ἀρετή· διὸ τοῦτο μετὰ τὰ περὶ τῶν ἀρετῶν εἰρημένα περὶ τούτων ἰδίως λέγομεν. ἀλλὰ ποιησάμενοι ἀργῆν. οὗτοι δὲ οὐδετέρα αὐτῶν ὁμοταγῆς ἔστι ταῖς προειρημέναις, ὅηλοις ἔσται ἀπὸ τῶν περὶ αὐτῶν ἥτη μηδημένων· τῶν δὴ φόρου ἀξίων καὶ φευκτῶν τρία ἔστιν εῖδη, κακία 10 ἀκρατία θηριότης. τὰ δὲ ἐναντία τούτωις τῇ μὲν κακίᾳ ἡ ἀρετὴ ἡ ἡθική, περὶ ής διείληπται, τῇ δὲ ἀκρατίᾳ ἡ ἐγκράτεια, τῇ δὲ θηριότητι ἡ ὑπὲρ ἄνθρωπου ἀρετή. *Γῆ* ἡρωικὴ καλεῖται. καθ' ἣν ἄνθρωποι γίνεσθαι 20 λέγονται θεῖοι τινες ἐξ ἀνθρώπων. ὕσπερ καὶ Θυμός εἰσάγει τὸν Πρέσμον περὶ τοῦ παιδὸς Έκτορος λέγοντα

οὐ γάρ ἐφ' χεῖ

ἀνδρός *γε* θυητοῦ πάτις ἔμμεναι. ἀλλὰ θεοῖ

δι' ἀρετῆς ὑπερβολὴν. αὕτη ἡ ἔξι ἔστιν ἡ ἀντικειμένη τῇ θηριωδίᾳ.<sup>243</sup> ὕσπερ γάρ ἡ θηριωδία οὐκ ἔστι κακία. οὐα ἔστιν ἡ ἀντικειμένη ταῖς ἀρεταῖς (οὐ γάρ ἔστιν ἀνθρωπίνη κακία, οὐλως δὲ οὐδὲ κακία. οὐ γάρ ἔστι 20 θηριόν κακία ἡ ἀρετὴ διὰ τὸ μὴ μετὰ λόγου ποιεῖν ἢ παρὰ τὸν λόγον), οὕτως οὐδὲ ἡ θεῖα ἀρετὴ καὶ ἡρωικὴ ἀρετὴ διὸ εἴη κυρίως. τὸ γάρ ἀνθρώπων ἀγαθὸν ἀρετὴ λέγεται· τὸ δὲ θεῖον τί ἔστιν; οὐκ ἔστι δὲ θεοῦ ἀρετή, ἀλλά τι τιμωτέρον ἀρετῆς τὸ θεῖον ἔστιν ἀγαθόν· καὶ ὕσπερ σπάνιον ἔστιν ἡ τοιαύτη ἔξι, οὗτοι καὶ ἡ ἀντικειμένη θηριωδία σπάνιον. ἔστι 25 δὲ μάλιστα ἐν τοῖς βαρβάροις. γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη θηριωδία οὐ μόνον <sup>10</sup> διὰ πονηροτάτην ἔξιν ἀλλὰ καὶ διὰ νόσους καὶ πτηρώσεις. περὶ μὲν οὖν

1 inscriptionem libri finxit: ἀριστοτέλους ἡθικῶν νικοραχείων ἦ D: ἀρ. ιθ. βιβλίον ἦ h  
3 τῶν alterum om. h      6 ἀρετή h: αὕτη D      7 λέγομεν D: λέγωμεν h      12 ἦ h:  
om. D      13 [Θυμός] ll. Ω 258      15 οὐ γάρ D et Arist. Mb: οὐδὲ γάρ Arist. Lb Ob;  
οὐδὲ Arist. vulg.      16 γε h: om. D

τῆς τοιαύτης διαιτήσεως θεσμον παιγνίου μεθικά λόγου. περὶ δὲ τῆς κακίας εἰρηται πρύτερον. ὅτε περὶ ἀρετῶν ἐλέγομεν τῶν ημίουμν. νῦν δὲ περὶ τῆς ἀκρασίας ἔροῦμεν καὶ περὶ τῆς μαλακίας καὶ τῆς τρυφῆς καὶ τῶν ἀντικειμένων. ἐγκρατεῖς καὶ καρτερίας. οὕτε γάρ τῇ εἰρημένῃ κακίᾳ καὶ ἀρετῇ αἱ σινώπαι εἰσιν οὔτε πάντῃ διάφοροι. ὡς ἑτερογενεῖς είναι. καθίστον μὲν γάρ τὸ ἀγαθὸν αἱρεῖται ἡ ἐγκρατής καὶ τῷ λόγῳ ἀκολουθεῖ, ἀρετῇ προσήργηται· καθίστον δὲ ἐναντισταὶ αὐτῷ ἡ ἐπιθυμία καὶ ἐν ἀγαθῷ ἔστιν ἀεὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ζεῖν, κατὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀρετή, ἀκολουθίως δὲ οὐδὲ ἡ ἀκρασία κακίᾳ ἔσται κατὰ τὴν κακίαν τὴν ἀντικειμένην ταῖς ἡθοῖς 10 καὶ ἀρεταῖς. ὁ μὲν γάρ τὴν ἀλληλην κακίαν φασὶλις. ζεῖν ἔχων τῆς φυσικῆτος πράττει τὰ φαῦλα. μὴ ἀντιτείνοντας αὐτῷ τοῦ λογισμοῦ, ὁ δὲ ἀκραστής, τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ζηλοντος. ὅπερ τῶν ἐπιθυμιῶν κρα- 244 τεῖται καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ὅμοιειδῆς τῇ κακίᾳ ἡ ἀκρασία. ὅτι δὲ παρὰ τὸν λόγον καὶ αὐτή ἔσται καὶ ἔκοσισιν, κατὰ τοῦτο αὐτῇ κοινωνεῖ. λέ- 15 γωμεν δὴ περὶ αὐτῶν κατὰ τὸν τρόπον, καὶ δὲ διὰ τοὺς ἄλλους εἰπομεν· ἐκιθηρόμενα γάρ τοὺς διοκοῦντας περὶ αὐτῶν λόγους. ὃν τοὺς μὴ συμβαίνοντας τῇ ἀληθείᾳ ἐλέγουσαντες, τοὺς μάλιστα ἐνδόξους καταλείψαντες βεβαιώσαμεν· καὶ οὕτως ἔσται φανερός ἡ περὶ αὐτῶν λόγος. δικεῖ δὴ πᾶσιν ἡ ἐγκρατεῖα ἀγαθὸν καὶ ἡ καρτερία τῶν σπουδαίων καὶ τῶν ἐπαι- 20 νετῶν είναι, ἡ δὲ ἀκρασία τούναντίον. φασὶ δὲ περὶ τῆς ἐγκρατείας καὶ ταῦτα πρῶτον μὲν. ὅτι οἱ ἐγκρατῆς ἡ αὐτές ἔστι τῷ ἐμμενετικῷ ἐν τοις λογισμῷ καὶ ἀκολήτῳ καὶ ἐγκρατεῖα τῷ ἐμμένειν τῷ λογισμῷ, ἀκρασία δὲ καὶ ἀκρατής τούναντίον· δεύτερον, ὅτι εἰδὼς ἡ ἐγκρατής διὰ φαῦλα αἱ ἐπιθυμίαι, ἀφίσταται τούτων καὶ ἀκολουθεῖ τῷ λόγῳ, ὁ δὲ ἀκρατής, εἰδὼς δὲ τοῦ φαῦλα πράττει, διὰ τὴν ἕρδοντα οὐ πενίεται τῷ λόγῳ· τρίτον, ὅτι καὶ ὁ σώφρων ἐγκρατής ἔσται καὶ καρτερικὸς καὶ ὁ ἀκόλαστος τούναντίον· τέταρτον, ὅτι καὶ πάς ἐγκρατής σώφρων (ἔνιοι δὲ οὐ πάντα φασὶν ὅμοιως καὶ τὸν ἀκρατή πάντα ἀκόλαστον καὶ τὸν ἀκόλαστον ἀκρατή είναι φασιν· 25 ἀλλοὶ δὲ διαφέρειν ἀλλήλων). πέμπτον. ὅτι ἐνδέχεται φρόνιμον καὶ δεινὸν οὗτα καὶ ἀκρατή είναι· ἔκτον, ὅτι λέγονται ἀκρατεῖς οἱ πρὸς θυμόν ἐπιρρεπεῖς καὶ οἱ σφόδρα τιμῆς καὶ κέρδους ὀρεγόμενοι. ταῦτα μὲν οὖν εἰς πάντα σχεδὸν τὰ λεγόμενα περὶ ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας· ὃν περὶ ἐκάστου σκεψύμεθα· καὶ πρῶτον περὶ τοῦ πρώτου.

Οὐτι οὐκ ἔστιν ἐγκρατεῖα τὸ ἀπλῶς ἐμμένειν τοῖς δεδογμένοις. 245  
κεφ. β'.

Εἰ τοῦτο ἔστιν ἡ ἐγκρατεῖα, τὸ ἐμμένειν πάσῃ δόξῃ, ἔσται καὶ φαύλη ἐγκρατεῖα. ὅταν ἐμμένῃ τις ψευδεῖ δόξῃ· ὅλλα μὴν ὑπόκειται ἐπαινετόν καὶ ἀγαθὸν είναι αὐτήν· οὐκ ἄρα τὸ ἐμμένειν ἀπλῶς τῇ παρούσῃ δόξῃ ἐγκρατεῖα ἔστιν. ὅμοιως δὲ καὶ ἡ ἀκρασία οὐ πᾶσα φαύλη ἔσται καὶ

2 ὅτε Mullach: ὅτι Dh 5 πάντα h 14 κατὰ om. h 27 οὐ πάντα φασὶν  
om. h 29 καὶ om. h 36 ἡ om. h

φευκτή, ἀλλὰ καὶ ἀγαθή. οὐταν μὴ ἐμμένη τις τῇ ψευδεῖ δύξῃ, ὥσπερ ἡ 10  
Νεοπτόλεμος παισίτεις ὑπὸ τοῦ Οἰδουσσέως φέύγεισθαι, καὶ μὴ ἐμμείνας τῇ  
δύξῃ ἀλλὰ ἀληθεύσας· ἢ εἴ τις ἀπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ προσδιαλεγομένου καὶ  
διεξάσας ψευδῆ οὐκ ἐμμένει τοῖς δεσμογένεσι· οὐ γάρ ψέγεται ὁ τοιούτος·  
ἢ ἡ δὲ ἀκρατής ψέγεται· οὐκ ἄρα ὁ ἐμμενετικὸς τῇ δύξῃ ἐγκρατής ἔστιν  
οὐδὲ ἡ τῆς δύξης ἐκστατικὸς ἀκρατής· ὅλως δὲ ἀκρατία μετὰ ἀκρατήν γε  
συμβαίνει ἀρετὴ εἶναι, εἰ τούτῳ ἔστιν ἀκρατία τὸ ἔξιτασθαι τῆς δύξης καὶ  
μὴ ἐμμένειν τοῖς δικούσιν ἀγαθοῖς· εἰ γάρ τις ὑπὸ διφρυσάνγκης νομίζει τὴν 20  
ἀκολασίαν ἀγαθήν, μὴ ἐμμένει δὲ τοῖς δεσμογένεσι, ἔσται σώφρων· καὶ  
10 οὕτως ἔσται ὁ ἀκρατής σπουδαῖος. Ήπειρ ἔστι ψεῦδος· ὡρεύδην γάρ δικεῖ  
πάτιν ἡ ἀκρατία. ἔστι ὁ δυνάμενος ἐκστήγην τῆς δύξης τοῦ μὴ δυναμένου  
βελτίων ἔστι πολλάκις· ἡ δὲ ἀκρατής τοῦ ἐγκρατοῦς οὐκ ἔστι βελτίων· οὐκ  
ἄρα ὁ ἐμμενετικὸς τῇ δύξῃ ἐγκρατής, οὐδὲ ὁ ἐκστατικὸς ἀκρατής. Ήτι δὲ  
ἡ δυνάμενος ἐκστήγην τῆς δύξης βελτίων τοῦ μὴ δυναμένου, οὐδὲν· ὁ γάρ  
15 τῷ ηπατῆσθαι τὰ φαῦλα διώκων, οὗτοι νομίζει ἀγαθὴ εἶναι. βελτίων ἔστι 246  
τοῦ εἰδότος οὗτοι φαῦλα καὶ διώκοντος· ἡ μὲν γάρ ηπατημένος μεταπεισθεῖς  
δύναται ἀγαθὸς γενέσθαι, ἡ δὲ οὐ ἀκρατίαν διώκων καὶ εἰδὼς οὗτοι φαῦλα.  
οὐ δύναται ἐκστήγην τῶν κακῶν· πᾶς γάρ δὲ ἐκστατή, ἐπεὶ οὐ δύναται  
μεταπεισθῆγει· ὁ γάρ εἶδει γινόσκειν, οὐδεις, καὶ εἰδὼς ἀκρατεύεται, καὶ  
20 ἔνογχος ἔστι τῇ παροιμίᾳ· οὐταν τὸ μέδωρ πνίγη, τί δεῖ ἐπιπίνειν;<sup>13</sup>  
φανερὸν δὴ οὗτοι τὸ ἐμμένειν τῇ παροιμῇ δύξῃ οὐκ ἔστιν ἐγκρατεῖσα οὐδὲ  
τὸ ἔξιτασθαι ἀκρατία.

Περὶ τῆς γνώσεως τοῦ ἀκρατοῦς. Τῇ γνώσκων οὐκ ἐμμένει. 10  
κεφ. γ'.

25 Σητητέον δὴ περὶ τοῦ δευτέρου· απορία γάρ ἔστι, πῶς ὑπολαμβάνων  
δρῦθες περὶ ὃν πράττει τις ἔπειτα ἀκρατεύεται, καὶ φασὶ τινες, οὗτοι οὐ  
γνώσκειν ὁ ἀκρατής οὐ πράττει φαῦλα εἶναι. οὐδὲ εἴχει ἐπιστήμην οὐτδόν,  
ἥσπερ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, οὐ δυνατὸν ἐπιστήμης ἐνούσης ἄλλη τι κρατεῖν  
καὶ περιέκειν ὥσπερ ἀνδράποδον. οὐτοις δὲ ὁ λόγος ἐναντίος ἔστι τοῖς  
30 φανεροῖς· οὗτοι γάρ ἔστιν ἀκρατής, καὶ τοῦτο ἔστιν ἀκρατής, οὐ ποὺς τάνατοί  
ῶν οὐδὲν ἀγαθὸν φερόμενος, φανερόν. οὐδὲ ζητητέον, εἰ δι' ἀγνοίαν πράττει 20  
πᾶς οὐ πράττων τὸ πονηρόν. τις δὲ τρόπος γίνεται τῆς ἀγνοίας· ἄλλοι  
δὲ οὔνοται εἰδέναι μὲν οὐ πράττει τὸν ἀκρατή, ἐπιστήμην δὲ οὐκ εἴχειν  
αὐτῶν ἀλλὰ δύξαν· οὐ γάρ δυνατὸν ἐπιστήμην εἴγοντα κρατεῖσθαι ὑπὸ τῶν  
35 ἄδονῶν· οὐδὲν γάρ εἶναι τῆς ἐπιστήμης ἐπικρατέστερον· οὐδὲ τοῦτο τὴν τοῦ  
ἀκρατοῦς γνῶσιν δύξαν εἶναι φασιν. ἄλλα μὴν εἴ γε δύξα εἶστι καὶ μὴ  
ἐπιστήμη, οὐδὲ ισχυρὰ γνῶσις τοῦ πράγματος ἐν τῷ ἀκρατεῖ ἄλλ'<sup>247</sup>  
ἀσθενής τις καὶ ἡρεμαία καθάπερ ἐν τοῖς διστάζουσι, συγγράψῃ μὲν

8 νομίζει corr. in νομίζοι D: νομίζῃ h  
32 καὶ τίς h

9 ἐμμένει scripsi: ἐμμείνῃ Dh

19 ἀκρα-

εἴη τοῖς ἀκρατέσι. οὐκ ἐμμένουσι τοῖς αὕτω γνωσκομένοις, βιαίων ἀνθελ-  
κούσιν ἐπιθυμιτῶν· οὐκ ἄρα μογῆθηρὸν η̄ ἀκρασία· οὐδὲν γάρ συγγνώμη  
τῶν μογῆθηρῶν καὶ ψεκτῶν καὶ φευκτῶν· τοιούτον δὲ η̄ ἀκρασία. ἐπεῑ δὲ  
οὔτε δέξιν ἔστιν η̄ γνῶσις τοῦ ἀκρατοῦ οὔτε ἐπιστήμη, δοκεῖ φρόνησιν  
οἱ εἶναι· αὕτη γάρ λείπεται καὶ ἔστιν ἴσχυρὰ γνῶσις· καὶ τοῦτο δὲ ἄταπον·  
ἔσται γάρ ἀμφα καὶ φρόνιμος καὶ ἀκρατής. οὐδεὶς δὲ ἂν εἴποι φρονίμου 10  
εἶναι τὸ πρόττειν τὰ φυῖλα ἔκπνται· ἐπεῑ καὶ δέδεικται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.  
ὅτι πρακτικός γε οἱ φρόνιμος καὶ περὶ αὐτὸς ἔστι τὰς πράξεις τὰς μερικὰς  
καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἐπομένας ἔχων ἐξ ἀνάγκης· οὐκ ἄρα φρονήσει γνῶ-  
10 σκει η̄ ἀκρατής· κατὰ μὲν οὖν τοὺς εἰρημένους τρόπους γνωσκειν τὸν  
ἀκρατὴ δέδεικται μὴ δύνατὸν εἶναι· ζητητέον ἄρα τὸν τρόπον, οἱ μετὰ  
μικρὴν ἀκριβέστερον ἐπισκεψόμενοι.

"Οτι οὐκ ἔστιν οἱ ἐγκρατής σώφρονι οὔτε οἱ σώφρων ἐγκρατής.  
κεφ. δ'.

15 Νῦν δὲ σκοπῶμεν περὶ τοῦ τρίτου. εἰ δύνατὸν τὸν σιώφρονα ἐγκρατὴ 20  
εἶναι καὶ ἔτι περὶ τοῦ τετάρτου, εἰ πᾶς ἐγκρατής σώφρων. φανερὸν δὲ  
ἔσται λαβοῦσι τὸν ὄρισμὸν τοῦ ἐγκρατοῦ· ἔστι δὴ ἐγκρατής οἱ ἀνθιστά-  
μενος πρὸς ἴσχυρὰς καὶ φάύλας ἐπιθυμίας· (ἔχει ἄρα η̄ ἐγκρατής ἴσχυρὰς  
καὶ φάύλας ἐπιθυμίας) εἰ δὴ οἱ σώφρωνι ἔσται ἐγκρατής, οὗτοι φαύλας ἐπι-  
20 θυμίας καὶ ἴσχυράς· ὅπερ ἐναντίον ἔστι τῷ λόγῳ τῆς σωφροσύνης. ἐν γάρ  
τῷ ἐπεισθαι τὰς ἐπιθυμίας τῷ λόγῳ η̄ σωφροσύνῃ οὐ συνίσταται· ἄλλως 248  
τε οἱ μὲν σώφρωνι ἥδεται οἵτις πράττει (ἄλλως γάρ οὐκ ἂν τὸ σώφρων), οἱ  
δὲ ἐγκρατής ἐν στήπαι τῷ λόγῳ μάχην πρὸς τὰς ἐπιθυμίας οὐχ ἥδεται· η̄  
γάρ ήδονή ἐν τῇ τῆρι τῆρεμά ἔστιν. ἔτι τὸν ἔχοντα οὕτων ἀνδρείας ἐπιόντα ἔξαι-  
25 φυῆς τὰ φιλερά, καὶ πρὸν τῷ λόγῳ κατ' αὐτῶν γρήγασθαι, οὐ ταράττει·  
ὅμοίως δὲ καὶ τὸν ἔχοντα οὕτων σωφροσύνης οὐ κινήσει τὰ ηδέα, καὶ πρὶν  
περὶ αὐτῶν σκέψασθαι καὶ τὸν λόγον ἀντιστῆσαι. οἱ δὲ ἐγκρατής οὐ τοι-  
οῦτοι· ἐν γάρ τῷ γρήγασθαι τῷ λόγῳ κατ' αὐτῶν καὶ ἀνθιστάσθαι πρὸς 10  
αὐτὰς η̄ ἐγκράτεια συνίστασθαι λέγεται. εἰ μὲν γάρ γρηγορεῖται αἱ ἐπιθυμίαι  
30 τοῦ ἐγκρατοῦ, φαύλη η̄ ἐγκράτεια, κωλύουσα αὐταῖς γρήγοραι, εἰ δὲ ἀσθε-  
νεῖς καὶ οὐ φαύλαι, οὐδὲν σεμνὸν η̄ ἐγκράτεια· νῦν δὲ τοιαύτη δοκεῖ· εἰ  
δὲ φαύλαι καὶ ἀσθενεῖς, οὐδὲν μέγα τὸ τοιούτων κρατεῖν, ὥστε οὐ μέγα  
η̄ ἐγκράτεια· λείπεται δὲ φαύλας εἶναι τὰς ἐπιθυμίας τοῦ ἐγκρατοῦ καὶ  
35 ἴσχυρας· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε οἱ σώφρωνι ἐγκρατής ἀν εἴη οὔτε οἱ ἐγκρατής  
σώφρων.

"Οτι οὐκ ἔστιν οἱ φρόνιμος ἀκρατής. κεφ. ε'.

"Ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ φανερόν, καὶ διὰ οὐ δύναται οἱ φρόνιμος ἀκρα- 20

4 φρόνησιν D: φρόνησις h 10 οἱ om. h 12 ἐπισκεψόμενα h 16 πᾶς D:  
πως h 18, 19 ἔχει—ἐπιθυμίας h: om. D 26 καὶ prius om. h 28 γρήγασθαι h

τῆς εἶναι. ἐπεὶ γάρ τῇ φρονήσει ἔπειτα καὶ ἡ σωφροσύνη. οὗτοι καὶ πάσα  
ἡθικὴ ἀρετὴ, ὁ δὲ σώφρων οὐ δύναται ἐγκρατῆς εἶναι, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ  
ἀκρατῆς ἐστιν· εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲ ὁ φρόνιμος ἀκρατῆς ἂν εἴη.

"Οπως ζητήσαι (δεῖ), τὸ περὶ ἐγκρατείας ζητημα. κεφ. 7'. 249

5 Ζητητέον δὲ καὶ περὶ τοῦ ἔπειτα, εἰ περὶ πλούτου καὶ δόξαν καὶ ἀπλῶς  
πάντα ἐπιθυμητῶν ἡ ἀκρασία ἐστὶ καὶ ἡ ἐγκράτεια, καὶ εἰ τούτη, καὶ ἡ  
περὶ ἔκαστων τούτων ἐπιρρεπῶς ἔχων ἀκρατής ἐστι. ζητητέον τίς ἡ ἀπλῶς  
ἀκρατής, οὐ γάρ ἡ περὶ πάντα ἔχων οὐτως, ἐστιν· οὐδεὶς γάρ ἀπάσχει  
10 ἔχει τὰς ἀκρασίας. ὥστε ζητηθεῖν τὸν κυρίων ἀκρατῆ. τὰ μὲν οὖν  
10 ζητήματα τὰ περὶ τῆς ἐγκρατείας καὶ αἱ ἀπορίαι τοιαῦται συμβαίνουσι·  
τούτων δὲ τὰ μὲν ἀνελεῖν δεῖ, τὰ δὲ καταλιπεῖν· ἡ γάρ λύσις<sup>10</sup>  
τῆς ἀπορίας εὑρεσίς ἐστι τὸν ζητουμένου. πρῶτον μὲν οὖν σκε-  
πτέον, πότερον εἰδότες ἀκρατεύονται οἱ ἀκρατεῖς ἢ οὐ, καὶ πότε  
εἰδότες· ἔπειτα περὶ ποιῶν ἐστιν ἡ ἐγκρατής καὶ ἡ ἀκρατής. λέγω δὲ περὶ<sup>20</sup>  
15 πάσαν ἡδονὴν καὶ λύπην, ἡ περὶ τυχαὶς ἀκρατισμένως· καὶ τὸν ἐγκρατῆ καὶ  
τὸν καρτερικὸν εἰ διαφέρουσι, καὶ οὕτα ἀκόλουθα τούτως τοῖς ζητήμασίν  
εἰσιν. ὃν ἀργή ἐστι τὸ ζητήσαι περὶ τοῦ ἐγκρατοῦς καὶ ἀκρατοῦς, κατὰ  
τι διεφέρουσι· κατὰ τὰ ὑποκείμενα, περὶ ἀ εἰσιν, ἡ κατὰ τὸν τρόπον, καὶ<sup>25</sup>  
δὲ πρὸς αὐτὰ ἔχουσιν. ἡ κατ' ἀμφότερα, μετὰ δὲ τοῦτο σκεπτέον, εἰ περὶ<sup>20</sup>  
20 περὶ ἄπαντα τὰ ἡδεῖα ἐστιν ἡ ἀκρασία καὶ ἡ ἐγκράτεια ἢ οὐ. οὔτε γάρ  
περὶ ἄπαντά ἐστιν ἡ ἀκρασία καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀπλῶς ἀκρατής,  
οὔτε περὶ ἀ ἡ ἀκόλαστος, οὔτε ὅμοίως τῷ ἀκόλαστῷ ἔχει πρὸς αὐτά,  
ἄλλα ἔτερον τρόπον· ἡ μὲν γάρ ἀκόλαστος διεφύλαρμένως κρένων καὶ νομί-  
σας ἡδη ἀγαθὸν τὸ διωκειν δεῖ τὸ ἡδὸν πρὸς αὐτὸν φέρεται. ὁ δὲ ἀκρατής,  
25 τοῦ λόγου ἀντιλέγοντος τῇ ἐπιθυμίᾳ, οὐτὸς ἀκόλουθε.

Τίνα τρόπον γινώσκει ἡ ἀκρατής. κεφ. 7'. 250

Τὸ μὲν οὖν δόξαν εἶναι τὴν γνῶσιν τῶν ἀκρατῶν, ἡ ἀντιπράττουσι,  
καὶ μὴ ἐπιστήμην. οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸν λόγον· τοῦτο γάρ ζη-  
τοῦμεν, εἰ βεβαία ἐστὶν αὐτῷ ἡ ἀμφίβολος ἡ γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ. συμ-  
βαίνει δὲ πολλάκις τὴν δόξαν οὐτω τεθραίως ἐγκεῖται. δύστε μὴ διαφέρειν  
30 ἐπιστήμης κατὰ τὸ ἀντιβαίνειν ταῖς ἐπιθυμίαις. καὶ ἔνιοι οὖτω πιστεύουσιν  
οἵς διδέξουσιν, ὥσπερ οἱ ἐπιστήμονες τοῖς διὰ τῆς ἐπιστήμης γνωσκομέ-<sup>10</sup>  
νοις· ὥσπερ ὁ Ἡράκλειτος ἢ ἐδόξαζεν ὡς εἰς ἐπίστασθαι ἀκριβῶς. οὖν, δεῖ  
οὐκ ἔστι κίνησις καὶ ταῦτα οὕτα ἐτίθει. τῇ γοῦν τοιαύτῃ δόξῃ τοῦ ἀγαθοῦ  
35 ὁ ἀντιπράττων οὐδὲν διαφέρει τὸν ἔχοντος τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἀγαθοῦ καὶ  
πρὸς τὸ ἡδὸν φερομένου· ὅμοίως γάρ εἰσι μοχύηροι· καθόστοι ὅμοίως ἴσχυροι  
λογισμῷ ἐκάτερος πολεμεῖ. ὅστε, δὲ ἐν τοῖς προειρημένοις ἡ πορφύρη, πῶς

δύναται τὸν εἰδότα τὸ ἀγαθὸν αἱρεῖσθαι τὸ κακόν. οὐκ οὕτω δύναται λοιπῆναι. Εἰπεῖτεν δὴ πῶς ἐπέρωτες λοιπά εἰσται. λέγωμεν τούναν δὲ τὸ ἐπίστασθαι καὶ κατὰ ἐπιστήμην γνώσκειν διττόν εἶστι. λέγεται γάρ ἐπίστασθαι καὶ ὁ ἔχων τὴν ἐπιστήμην καὶ γράμμενος αὐτῇ. μᾶς περ εἴ τις γεων μιέτρης ὅν καὶ γεωμετρεῖ λέγεται ἐπίστασθαι καὶ ὁ ἔχων μὲν τὴν ἐπιστήμην μὴ γράμμενος δὲ αὐτῇ. μᾶς περ γεωμέτρης λογιστοῦν τῷ ἄλλῳ τι πράττειν. οὐ γεωμετρῶν πρεπεῖ οὖν ἐπὶ τοῦ γεωμέτρου θαυμαστὸν μὲν ἔσται. εἰ γεωμετρῶν ψευδὴ συναγάγοι. θαυμαστὸν δὲ οὐδέν, εἰ λογιστοῦν οὐ συναρρᾷ. εἰ τις παρὰ τὴν γεωμετρίαν τὰ σχήματα θεωροῖ, τὸν ἵστον 10 τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ αρχατοῦς ἔχει. εἰ μὲν γάρ ἐπιστάμενος ὁ ἀρχατής τῷ καὶ γράμμενος τῇ ἐπιστήμῃ καὶ κατ' αὐτὴν θεωρῶν ἐπὶ τάνακτίσ τὸν ἐπίστασθαι φέρεται. θαυμαστὸν. εἰ δὲ μὴ γράμμενος. καλὸν ἐπιστήμην ἔχει, οὐ δεῖ θαυμάζειν. εἴτε καὶ οὗτον τις ἔχων τὴν ἐπιστήμην καὶ γράμμενος. ὃν μὴ τελείως γρῆται. οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ μογήληρός ἔσται. ἐπεὶ γάρ δισὶ 15 τρόποις προτάσσων ἀποδεικνύεις ἐπίστασθαι ὁ επιστάμενος. καθόλου καὶ μερικῷ. ἔταν ἀμφοτέρας ἔχων θετέρῳ μὴ γρῆται, λέγω τῇ καθόλου. τῇ δὲ μερικῇ οὐ γρῆται. θαυμαστὸν οὐδὲν εἰ μογήληρός ἔσται. οἷον ἐπίστασθαι τις. 20 οὗτος τόδε πονηρόν. τὸ δὲ πονηρὸν οὐ δεῖ πράττειν. τόδε ἄρα οὐ δεῖ πράττειν. καὶ ἀμφοτέρων οὐδὲν ἐν τῇ ψυχῇ τῶν προτάσσων. ἐπειδὴν ἐπιθυμία 25 τις ἐπὶ τι κινήη πονηρόν. συμβαίνει τῇ μὲν καθόλου γρῆται. οὗτος τὸ κακὸν οὐ δεῖ πράττειν καὶ θεωρεῖν κατ' αὐτὴν τριγυμνία, τὴν δὲ μερικήν, οὗτοι τόδε κακόν. ἔχειν μὲν. οὐ γρῆσθαι δέ. οὐδὲν συνοράν ἐνεργεῖν καὶ διὰ τούτου πρὸς τὴν μογήληράν γωρεῖν. μᾶς περ ἀποτιψιλούτετα, τούτῳ δὲ οὐδὲν θαυμαστόν. εἰ γάρ καὶ γρῆται τῇ καθόλου προτάσθαι. ἀλλὰ πράττειν οὐ 30 δύναται κατὰ τὴν ἐπιστήμην μὴ γράμμενος καὶ τῇ μερικῇ. αὐτῇ γάρ ἔστιν τῇ καρδίᾳ τῶν πράξεων. τὴν γάρ τις εἰδῆ, οὗτοι τοῖς ἔτροις γρῆται. μὴ εἰδῆ δὲ οὗτοι τάδε ἔτροι. οὐδὲν μᾶλλον γρῆσται τοῖς ἔτροις. οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τούτων ἔχει. ἂν τις τῇ καθόλου γρῆται καὶ θεωρῇ, τῇ μερικῇ δὲ οὐ γρῆται, οὐδὲν τῇς ἐπιστήμης ἀπόντα. οἱ μερικαὶ δὲ διαφέρουσι· τὰς 35 μὲν γάρ ἀνάγκη πάσα εἰδέναι. τῶν καθόλου γνωσκομένων. τὰς δὲ οὐ. οὗτοι γάρ τῇ καθόλου οὕτως ἔχει. μᾶς περιέχειν αὐτὸν τὸν συλλογιζόμενον τῷ τὸν ὅμοιειδῆ. τῇ καὶ θόλου γνώσκεται καὶ τῇ μερικῇ. οἷον πάσιν τῷ ἀνθρώπους βλαβερὸν δὲ ἐλλέβορος, αὐτὸς δὲ ἀνθρώπος, αὐτῷ ἄρα βλαβερὸν δὲ ἐλλέβορος. ἐνταῦθα τῇ καθόλου καὶ τῇ μερικῇ συγγενώσκεται οὐ γάρ 40 ἔκατὸν δύναται ἀγνοεῖν οὗτοι ἔστιν δινήρωποι· διμίως δὲ καὶ τοὺς δύμειδεῖς περιέχει. οὐδὲν γάρ οὐδὲν αὐτοὺς ἀγνοεῖν δύνατόν. οὗτοι δὲ τῇ καθόλου πράττουσι τι περιέχει. τότε οὐκ ἀνάγκη, τῇς καθόλου γνωσκομένης, καὶ τὴν μερικὴν γνώσκεται. οἷον πᾶς ἐλλέβορος βλαβερός. τόδε ἐλλέβορος. τόδε ἄρα βλαβερόν· ἐνταῦθα οὐκ ἀνάγκη γνώσκεται τὴν μερικήν. τῇς καθόλου 45 γνωσκομένης. τὴν τοιαύτην οὖν μερικὴν δὲ ἀρχατής τῇ οὐκ ἔχει τῇ ἔχων οὐ γρῆται. τὸ δὲ γρῆσθαι καὶ μὴ γρῆσθαι τοσούτῳ διαφέρει ἀλλήλων.

7 πράττων οἷον. h  
συγγενώσκεται h

16 ἀμφοτέρας ἔχων θετέρῳ D: ἀμφοτέροις h.

32 γνώσκεται D:

τῶτες τὸν μὲν γρῷμενον τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ὑπαρτάνοντα στοιπόν τινα ἡγούμενα καὶ θυμηράζομεν εἰς ἔχει τις οὐτως ἔχων. τὸν δὲ μὴ γρῷμενον καὶ ὑμαρτάνοντα, οὐδὲμιν. ἔτι οὐ τούτῳ μόνῳ διατέρεσσιν οἱ ἐπιστήμενοι. τῷ τοὺς μὲν ἔχειν καὶ γρῷται, τοὺς δὲ ἔχειν μέν, οὐ γρῷται οὐδὲν. ἀλλὰ δὲ καὶ κατ' αὐτὸν τὸ ἔχειν διατέρεσσιν· οὐ γάρ διαίσθηται τινα ἐπιστήμην γητὴ ἔχειν. οἷον τὸν 20 καθεδόντα καὶ μακρήμενον καὶ οἰνομένον. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν πρόπον ἔχουσι τὴν ἐπιστήμην καὶ οἱ ἐν τοῖς πάλισσι σύντεται· μετέσσι τῷδε διπλά τῆς ἐπιθυμίας καὶ μαίνονται ὑπὲν τοῦ Ημεροῦ καὶ ῥιπερ ἐπὶ τὸν μανιμένον 10 καὶ οἰνομένον καὶ αὐτῶν τὰ σώματα ἀλλοιοῦνται καὶ μετίστανται φανερῶς διπλά τοιστῶν παθῶν· καὶ γάρ γρῷμα καὶ βλέψιμα. ἔνιοι δὲ καὶ καθηρώδες μαίνονται. φανερὸν οὖν, οὗτοι η ἐπιστήμη τῶν ἀκρατῶν ἡμούμως ἔχει τὴν τὸν μετίθυντων καὶ μανιμένον. εἰ δὲ καὶ λέγουσι λόγους τῆς ἐπι- 253 στήμης, οὐ παρὰ τοῦτο φαίνονται μηδὲ μαίνονται ἔχειν τοῖς εἰρημένοις· καὶ 15 γάρ καὶ οἱ μετίθυντες ἀποδέξεις καὶ ἔπη λέγουσι τινὰ μετέσθιτιν Πύπεδον καλέσσουν· ῥιπερ καὶ οἱ ἄρτι μανιθύνοντες παῖδες τυνείρουσι μὲν τοὺς λόγους, τίσαι δὲ οὐπω πρὸν ἐν ἔτει γενέσται καὶ ῥιπερ συμφύνει. ὅπερ διὰ μακροῦ γίνεται γρόνος· ῥιτες καθάπερ τοὺς διπλακρινομένους. οὐτως διπλακρινομένους. οὐδὲν λέγειν καὶ τοὺς ἀκρατευομένους. οἱ πρόσωπα διπλακρινο- 20 μενοι τὰ ἐν τοῖς ποιήμασιν ἔπη λέγουσι μέν. τίσαι δὲ οὐδέν τὸν λέγουσιν. 25 ἔτι καὶ τόνδε τὸν ἀρόπον φυσικὸν ἣν τις συνιδεῖ τὴν αἰτίαν, δι' οὐδὲν τὸν σκοντες οἱ ἀκρατεῖς τὸ στρατὸν οὐδὲ πάρδονται. ἔτι δέξαι καθίσκου καὶ ἔσται δέξαι μερική. ζῆται δὲ μερική περὶ τὰ αἰτιητά ἐσται. δέσαν δὲ ἀπὸ τῆς κατίθλου καὶ τῆς μερικῆς δέξεως ἀλλὰ τινὰ συναγάγωμεν δέξαιν. ἀγάπητη. εἰ δέ μέν ἐστιν η δέξαι θεωρητική. καταφέναι τὴν διάνοιαν καὶ πιστεύσαι δέ τις οὐτιος ἔχει. εἰ δέ ἐστι πρακτική, η δέξαι. ἀγάπητη πράττειν εὐτελές, ἣν μή τις κωλύῃ. οἷον θεωρητική μὲν δέξαι. δέ τις ἐλλέβορος θιαβερὸν η τὸ μέλι γλυκόν. ὅπερ εἰ συνάγομεν, πιστεύομεν μάνον, οὐ πράττομεν. πρακτική δέ. 20 δέ τοῦ γλυκέος γενέσται δέξαι. δέπερ εἰ συνάγομεν. πράξιοι μεν καὶ γενόμενα. δέσαν οὖν αἱ μὲν δέξαι, καὶ η καθίσκου καὶ η μερική. κελεύσαι πράττειν τι. οἶνον. δεῖ γενέσθαι τοῦδε. δέ τὸ δέ γλυκόν γενέσθαι δέξαι. η δὲ ἐπιστήμη κελεύῃ καὶ ο καθίσκου λόγος μηδὲ γενέσθαι. τούχοι δὲ καὶ ἐπιθυμία ἐνοιστα τοῦ πράγματος. τὸ μὲν ἐκ τούτων συναγόμενον ἐνεργείᾳ ἔχει καὶ γρῷται αὐτῷ. τὸ δὲ καθίσκου κωλύει γενέσθαι. η δὲ ἐπιθυμία 254 μετὰ τῆς δέξεως ἐπὶ τὸ γενεστὸν ἄγει. δύναται γάρ κινεῖν ἔκπαστον τὸν μορίων. λέγω δὲ τὰς οἰκείας αἰτιητεις τῷ ἐπιθυμητῷ. δραστιν εἰ δραστόν ἐστι τὸ ήδον, ή πρὸς ἔσυντὸν ἔκειται, καὶ γεύσιν τὸ γενεστόν. ῥιτες συμβάνει τὴν ἀκρατίαν διπλά λόγου γίνεσθαι, καὶ δέξαι τῆς ἐναντίας τῷ λόγῳ. ἔσται δὲ ἐναντία η δέξαι τῷ δριπλῷ λόγῳ οὐ δι' ἔσυντὸν ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν. 40 οὐ γάρ η δέξαι τῇ ιδίᾳ δυνάμει τοῦ λόγου τοῦ ὀρθοῦ κρατεῖ. ἀλλύνατον

1 τοὺς δὲ D: τὴν δὲ h 11 καὶ γάρ καὶ h 20 ἣν λέγουσιν οὐδέν h 28 et 29 συνάγομεν scripsi: συναγάγομεν D: συναγάγωμεν h 32 κελεύῃ h: κελεύει D 33 ἐνεργείᾳ D: ἐνέργειαν h

γάρ ἐπιστήμης δόξαν περιγενέσθαι ἀλλὰ τῇ δύναμι τῆς ἐπιθυμίας. ή καὶ τὸ σῶμα μεῖζονται καὶ ἀλλοιοῦ· γίνεται δὴ ἡ ἀκρατία ὑπὸ λόγου καὶ δόξης 10 ἀντιφίλεγγονται τῷ ἀριθμῷ λόγῳ διὰ τῆς ἐπιθυμίας. διὸ τοῦτο οὐδὲ τὸ θηρίον ἀκρατῇ δύναται λέγεται. οὐδὲ σύχνουσι λόγον φῶ συνίτεται η̄ ἐπιθυμία. ἀλλὰ φαντασίαν τινὰ τῶν μερικῶν καὶ μηδμάτην. πῶς δὲ λύεται η̄ ἄγνοια τοῦ ἀκρατοῦς τῆς ἐπιθυμίας σφετερίσης καὶ πάλιν γίνεται ὁ ἀκρατῆς ἐπιστήμην καὶ κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἐνεργῶν. οὐ αὐτὸς ἔσται λόγος. οὗτος ἔσται καὶ ἐν τῷ μεῖζονται καὶ καθίενται· τοῦτο δὲ φυσικότερον εἰδέναι. οὕτων δὲ ἐν τῷ πάλιν γίνεται ὁ ἀκρατής. τὴν ἐλάττω πράτταν. τὴν κυρίαν 20 τῶν πράξεων. τὴν δὲ τόδε κακόν. η̄ οὐκ ἔχει οὐδαμῶς οὐδὲ ἐπισταται η̄ οὐτως ἔχει ὥσπερ οἱ μεθύοντες καὶ οἱ μανικεῖνοι ἐπη τινὰ καὶ ἀποθεῖεις λέγοντες· ἀλλοι τε, δὲ οὐδὲ η̄ ἐλάττων πράττας αὐτὴ καθὶ αὐτὴν ἐπιστημονική ἔσται. ὥσπερ η̄ καθίοιν καὶ μεῖζων. ὥστε ἔστικεν. οὐδὲ η̄ Σωκράτης συμβαίνειν· οὐ γάρ παρούσης τῆς κυρίως εἶναι διοικήσης 15 ἐπιστήμης. η̄ τις ἔστιν η̄ καθίοιν. γίνεται τὸ πάθος· οὐ γάρ ταῦτα κρατεῖ η̄ ἐπιθυμία ὀλλὰ τῆς κυρίας τῶν πράξεων. η̄ τις ἔστιν η̄ ἐλάττων καὶ η̄ 25 περὶ τὰ καθὶ ἔκαστα. ταῦτην γάρ διαφίειρε ὁ πράττων. η̄ τις ἔστιν περὶ τὰς πράξεις· καὶ αὕτη περιέλκεται διὰ τὸ πάθος, οὐχ η̄ καθίοιν. περὶ μὲν οὖν τῆς γνώσεως τῶν ἀκρατῶν. εἰ γνώσκουσιν ὅλως τὸ ἀγαθὸν καὶ 30 πῶς γνώσκοντες ἀκρατεύονται, τοσαῦτα εἰρήκαθι.

Tίς οὐ ἀπλῶς ἀκρατῆς καὶ οὐ ἀπλῶς ἐγκρατῆς. κεφ. η̄.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἥγετον. εἰ ἔστι τις ἀπλῶς ἀκρατῆς ἄνευ προσθηκῆς 10 η̄ πάντες κατὰ μέρος. οἷον ἀκρατῆς θυμοῦ καὶ ἀκρατῆς δόξης· καὶ εἰ ἔστιν ἀπλῶς ἀκρατῆς, λεκτέον περὶ ποιὰ ἔστιν ὑποκείμενα. δὲ τοῦ μὲν οὖν 25 περὶ η̄ δονάς καὶ λύπας εἰσὶν ἀπαντεῖς οἱ ἐγκρατεῖς καὶ καρτεροί καὶ ἀπλῶς καὶ μερικοί. καὶ οἱ ἀκρατεῖς καὶ μαλακοί, φανερόν. ἐπειδὲ δὲ τῶν η̄ δέων τὰ μὲν εἰσὶν ἀναγκαῖα, τὰ δὲ οὐκ ἀναγκαῖα μὲν, αἴρετά δὲ καθὶ ἔσυτά καὶ η̄ δέα (λόγῳ δὲ ἀναγκαῖα μέν. ὃν γωρίς οὐ δύναται συνεπάναι η̄ τὸ εἰδός καθίοιν τὸ ἀνθρώπινον. ὥσπερ οὐ γάμος η̄ τὸ ἀπομον. ὥσπερ 30 τροφὴ ἀνεστις ὅπνος καὶ τὰ τοιαῦτα· οὐκ ἀναγκαῖα δέ, αἴρετά καὶ η̄ δέα 20 διὲ ἔσυτά. οὐ διὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἀνθρώπου. πλούτος τιμὴ νίκη καὶ τὰ τοιαῦτα). συμβαίνει καὶ ἐν ἀμφοτεροῖς η̄ δέσιν ὑπερβολὰς εἶναι. καὶ ἐν τοῖς ἀναγκαῖοις καὶ ἐν τοῖς διὲ ἔσωτά αἴρετοις. οὕτων τις αὐτοῖς γρύζεται πλέον η̄ δὲ καὶ οὐδὲντος καλεύει λόγος αὐτοῖς γρύζεσθαι. οὐ μὲν οὖν 35 πρὸς τὰ η̄ δέα οὐ περιβαλλον τὰ μὴ ἀναγκαῖα οὐ λέγεται ἀπλῶς γωρίς προσθηκῆς ἀκρατῆς ὀλλὰ ἀκρατῆς δόξης η̄ ἀκρατῆς πλούτου, ὡς ἔτερος ὡν 256 ἐκείνου τοῦ κυρίως καὶ ἀπλῶς ἀκρατοῦς. διομαζόμενος δὲ ἀκρατῆς διά τινα πρὸς ἐκείνον διαιστήσα. καθίσπερ διαφέρει οὐ ἄνθρωπος οὐ τὰ Οἰλύμπια νενικηκὼς τοῦ ἀπλῶς ἀνθρώπου. καὶ γάρ εἰ καὶ μικρόν ἔσται τὸ διάφορον 40 οὐδῶν. ὀλλὰ οὐδως διαφέρει. καὶ ἔτερος ἔσται διὰ τὴν προσθηκῆν. οὕτω δὲ διάφορός ἔσται η̄ περὶ τὰ μὴ ἀναγκαῖα η̄ δέα ἀκρατίας τῆς ἀκρατίας. δῆλον καὶ ἀπὸ τοῦ τὴν μὲν ἀκρατίαν ἀπλῶς ψέγεσθαι καὶ δοκεῖν οὐ μόνον ἀμαρ-

τίαν ἄλλὰ καὶ κακίαν ἢ κυρίως ἢ κατά τι. τὴν δὲ μετὰ προσθήκης ἀκρα-<sup>10</sup>  
σίαν οὐ φέγγεισθαι ὡς κακίαν. οἱ μὲν οὖν περὶ τὰ μὴ ἀναγκαῖα ἥδεα ὑπερ-  
βάλλοντες ἀκρατεῖς λέγονται μετὰ προσθήκης. οἱ δὲ περὶ τὰς ἀναγκαῖας  
καὶ σωματικὰς ἥδους ὑπερβάλλοντες. οὐ κρίνοντος καὶ συντιθεμένου τοῦ  
αἱ λόγοι ἄλλὰ ἀνθισταμένοι. καὶ τὰς μὲν ἥδους ὑπερβαλλόντως οὐκόντες.  
περὶ δὲ ἔξαμεν εἰναι τὸν σώφρονα καὶ τὸν ἀκόλαστον. τὰς δὲ λύπας φεύ-  
γοντες πλέον ἢ προσῆκεν. οὖν πεντης δύος καὶ ἅλεως καὶ φύγοντος καὶ  
πάντων τῶν περὶ ἀστὴν καὶ γεῦσιν. οἱ τοιούτοις ἀκρατεῖς λέγονται οὐ μετὰ  
προσθήκης ἄλλὰ ἀπλῶς. ὅτιον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἀκολάστους λέγεται τοὺς εο-<sup>20</sup>  
περὶ ταῦτα ὑπερβάλλοντας. τοὺς δὲ περὶ τὰ μὴ ἀναγκαῖα ἥδεα ὑπερβάλ-  
λοντας οὐδὲμιν. οὗτοι γάρ περὶ τὰς αὐτὰς σωματικὰς ἥδους συμβαίνει  
εἰναι τὸν σώφρονα καὶ ἐγκρατῆ καὶ τὸν ἀκρατῆ καὶ ἀκόλαστον. εἰς ταῦτα  
τίθεμεν τὸν σώφρονα τῷ ἐγκρατεῖ καὶ τὸν ἀκόλαστον τῷ ἀκρατεῖ. εἰ καὶ 257  
οὐχ ὅμοίως ἔχουσι πρὸς ταῦτα τὰς ἥδους. οἱ μὲν γάρ ἀκόλαστος προσι-<sup>15</sup>  
ρούμενος ἐπὶ τὴν ἐπιθυμίαν φέρεται. οἱ δὲ ἀκρατῆς μὴ προσιρούμενοι, ἄλλα  
τοῦ δριθοῦ λόγοι ἀνθισταμένοι. τὸν μὲν οὖν ἀκρατῆ τῷ ἀκολάστῳ εἰς  
ταῦτα τίθεμεν καὶ τῷ σώφρονι τὸν ἐγκρατῆ καὶ περὶ τὰ αὐτὰ λέγομεν  
αὐτοὺς εἰναι. τὸν δὲ περὶ τὰς ἅλεας ἥδους τὰς μὴ ἀναγκαῖας ἀκρατῶς  
ἔχοντας οὐδὲμιν. οἱ δὲ καὶ περὶ τὰ αὐτά ἔστιν ἥδεα οἱ ἀκρατῆς τῷ ἀκο-<sup>20</sup>  
λάστῳ. ἄλλα μᾶλλον ὕψεται οἱ ἀκόλαστος ὡς μᾶλλον ταῖς ἐπιθυμίαις δου-<sup>10</sup>  
λεύων. οἱ μὲν γάρ ἀκρατῆς σφρόροτάτων ἐπιθυμιῶν ἥττάται (οὐ γάρ τὴν  
ἄλλως. τοῦ δριθοῦ ἀνθισταμένου λόγοι). οἱ δὲ ἀκόλαστος καὶ μικρῶν καὶ  
ἀτιθενῶν ἐπιθυμιῶν ἥττάται διὰ τὸ μὴ ἀντιπράττειν αὐταῖς τὸν δριθὸν  
λόγον καὶ ἔτει τὰς ὑπερβολὰς καὶ φεύγει μετρίας λύπας· καὶ εἰ  
25 μετρίων κινουσῶν ἐπιθυμιῶν οἵτις εἰς τὰς ὑπερβολὰς φέρεται. τίς δὲ  
γένοιτο. εἰ προσγένοιτο αὐτῷ ἐπιθυμία νεανικὴ καὶ περὶ τὰς τῶν ἀναγ-  
καίων χρείας λύπη ἴσχυρά;

Περὶ τῆς θηριωδίας καὶ τῆς κατ' αὐτὴν ἀκρατίας. κεφ. θ'.

Πάλιν τὸν ἥδεων τὰ μέν ἔστι φύσει ἀγαθά, τὰ δὲ φύσει κακά. τὰ εο-<sup>30</sup>  
δὲ μεταξύ. καὶ φύσει μὲν ἀγαθὰ ἥδεα εἰτέν. ἀ δέ ἔστι καὶ οὐ δι' ἄλλα  
ζητοῦμεν. οἶνον δέξαντας νίκην δηγείαν. φύσει δὲ κακὰ οἶνον τὸ φαγεῖν ἀνθρω-  
πον καὶ πιεῖν αἴματος ἀνθρωπίνου καὶ ἡ παρὰ φύσιν ἀκολασία μεταξύ δὲ  
τούτων, δεσμὸς δέ ταῦτα μὲν οὔτε ἀγαθὰ εἰτέν οὔτε κακὰ ἄλλα χρήσιμα  
πρός τι ἀγαθόν, οἶνον τὰ σιτία καὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ὁ γάμος· τὰ μὲν οὖν 258  
φύσει ἀγαθὰ καὶ τὰ μεταξύ. ἐπειδόν τις ζητᾷ, ἐπαινεῖται, ἐδὲ μὴ ὑπερ-  
βάλλῃ τὸν δριθὸν λόγον ἄλλ' ὡς προσῆκε ζητᾷ. καὶ γάρ οἱ ὑπερβολὴ ἐν  
ἀπασιν οὐκ ἐπαινετόν. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν ταῖς φύσει ἀγαθοῖς ὑπερβολὴ ὕστερον  
μὲν οὐκ ἔστιν οὐδὲ μοχληρόν. δει τὰ διωκόμενα. οὓς εἰργεται. φύσει εἰτέν  
ἀγαθὰ καὶ δι' ἔστιν τις ζητοῦνται. φευκτὸν δέ ἔστι καὶ φαῦλον· τοῦ γάρ φι-

λεῖν τὰς παιδίας. φύσει ὄντας ἀγαθοῦ. ψεύτειν δεῖ τὴν ὑπερβολήν. καὶ μὴ κακούπερ ἡ Λυδη. ἢ καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς ὑπὲρ τῶν τέκνων ἐμάχετο. ἢ ὁ 10 Σάτυρος ὡς θεὸν ἐπικαλούμενος τὸν πατέρα· λίαν γάρ ἐδόκει μωραίνειν. δίλλ' οὐδὲ ἀκρασία ἔστιν ἡ τοιαύτη ὑπερβολή. ἢ γάρ ἀκρασία οὐδὲ μάνιον φευκτὴν ἀλλὰ καὶ τῶν φευκτῶν ἔστι. λέγεται δὲ ἀκρασία δι' ὑπούργητά τινα. ἢν ἔχει περὶ τὴν ἀκρασίαν μετὰ προστιθῆκε. καθίδος εἰργαται ἀκρασία κέρδους ἢ ἀκρασία τιμῆς. καὶ ἀκρασίας οὐχ ἀπλῆς ἀλλὰ ἀκρασίας τιμῆς ἢ φιλοτεκνίας ἢ τινος τῶν τοιούτων· ὥσπερ κακὸν ἵταρον λέγομεν τὸν παρὰ τὴν ἐπιστήμην γρῷμενον τοῖς νοσοῦσι. καὶ κακὸν ὑποκριτὴν τὸν 10 μὴ ἀκριβῶς μιμούμενον δὲ ὑποκρίνεται. καὶ οὐχ ἀπλῆς κακόν. δεῖ οὖν 20 ἔστι κακία ἡ τοιαύτη παρατροπή. ἀλλὰ καὶ ὑπούργητα μετὰ προστιθῆκε. ἢ μὲν οὖν περὶ τὰ φύσεις ἀγαθὰ καὶ ἡδέα ὑπερβολὴ οὗτως ἔχει. τῶν δὲ μεταξὺ ἀγαθῶν αἱ ὑπερβολαὶ μογῆμηραί εἰσι καὶ φευκταί. δεῖ τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ ἀρχέσθαι τάξιν ἔχουσι· τὸ τοιαῦτα ἡ τοιαῦτα εἶναι. ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ 25 τέλους πρὸς δὲ τάξιοντας ἡ ἀγαθὰ εἰσὶν ἡ κακά. καὶ διὰ τοῦτο. ἂν πρὸς τέλους ταχιλῶς μογῆμηρόν. μογῆμηραί εἰσι. τάξιοντας δὲ εἰς μογῆμηρὸν τέλος. διαν μετ' ὑπερβολῆς διώκωντας· ὁ γάρ ὑπερβάλλων ἐν τῇ γοργίᾳ τῶν στίσιν καὶ τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν ἀλλων ἀναγκαίων καὶ παρὰ τὸν ὄρθιὸν λόγον αὐτοῖς γρῷμενος εἰς τὴν ἀκολασίαν αὐτὰ τάξει. καὶ διὰ 30 τοῦτο ἡ τούτων ἀπάντων ὑπερβολὴ μογῆμηρά ἔστι. τινῶν δὲ καὶ ἀπλῆς ἀκρασίας καὶ γωρῆς προστιθῆκε. περὶ δὲ καὶ ἡ ταφροτάσση ἔστι καὶ ἡ ἀκολασία. τῶν δὲ φύσεις κακῶν καὶ ἡδέων οὐχ αἱ ὑπερβολαὶ μογῆμηραί εἰσιν. ἀλλὰ ἀπλῆς αἱ περὶ ταῦτα ἔξεις. αἱ εἰσιν αἱ θηριώδεις· ὥσπερ οὐδὲ φύσει 10 ἡδέα εἰσι. τῶν γάρ ἡδέων τὰ μέν ἔστιν ἡδέα φύσει κακά. περὶ δὲ ἡ θηριώτης τοῦτα. οἷον τὴν ἀνθρώπων ἐκείνην λέγουσι ποιεῖν. τὰς κυριότατας ἀνασχί- 35 τοῦταν τὰ παιδία κατεστήσειν ἢ οἰς ἡδονοῦ οἱ ἀπηγγρωμένοι περὶ τὸν Πόντον ἀνθρώποι. οἱ μὲν ἴγιοις ἡμοιοὺς ἐτίθιοντες καὶ κρέα ὡμά. οἱ δὲ δα- 20 νεῖζοντες τὰ τέκνα ἀλλήλους εἰς εὐωχίαν· ἢ δὲ Φάλαρις ἐποίησε φαγὼν τὸν ἔστιτον παῖδα. τοιαῦτα δηλαδὴ τὰ φύσεις κακά καὶ ἡδέα. οὐ φύσει ἡδέα ἀλλὰ διὰ μογῆμηρίαν μὲν φύσεως ἡδέα διοικοῦσι ταῦτα. τοῖς δὲ διὰ πη- 30 ταρώσεις τινὲς ἡδονοῦται ἢ διὰ μανίαν ἢ ἀλληγρα τινὰ νόσουν. διὰ μανίαν μὲν. ὥσπερ δὲ μανεῖς καὶ φαγὼν τὸν συνδιόλους ἤπαρ ἢ δὲ τὴν μητέρα καθιερεύσας καὶ φαγὼν. διὰ νόσουν δὲ δὲ τοιούτων καὶ γῆς· ἐξ 260 ἔθνους δὲ γίνεται θηριώδης δὲ ταῖς παρὰ φύσιν ἡδοναῖς ἐκ προσθιμίων τοῦ βίου συνειπεῖσις καὶ γαίρων μὲν στίσις. οἵτις οὐδεὶς ἡδεῖται ἀνθρώπων μὴ 40 τῶν φυτειῶν ὅριων ἐκτάσεις. ἀκολασταίνων δὲ τὴν παρὰ φύσιν ἀκολασίαν.

5 ante ἀκρασία add. καὶ h  
ἡδεῖται (25) bis D

11 ἀλλὰ Dh: ἀλλὰ ἡ Mullach  
32 εἰς corr. ex πρὸς D

33 φύσει prius om. h

24 καὶ πᾶσι—μὲν  
οὐδέα (25)

34 μὲν  
om. h

τούτων δέ ἐστι καὶ ὁ γαίρων τριχῶν τῆλει τῇ ὀγκώφυλῳ τριώξει· ταῦτα δὲ καὶ διὰ μογῆμηρίαν φύσεως γίνεται. οὗτοι μὲν οὖν διὰ μογῆμηρίαν φύσεως τοῖς φύσει κακοῖς ἔδουται. οὐκ εἰσιν ἀκρατεῖ· οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς ὅρθιος λόγος, ὃ ἀνθίστανται· ὑμοίως δὲ οὐδὲ οὗτοι ἐπειδὴν τῇ νοσήματος τῇ μα- 10 νίᾳ. ἀλλὰ τὸ ἔδεισθαι τοῖς τοιύτοις ἔξω ἐστὶ παντελῆς τῶν τῆς κακίας δριν. εἰ δέ τις τούτων τῶν ἐπιθυμιῶν οὐν μὲν κρατεῖ. οὐν δὲ ἡττᾶται. οὐ λέγεται ἀκρατῆς ἀπλῶς. ἀλλὰ μετὰ προσθήκης. οὐδὲ ἐγκρατῆς ἀπλῶς ἀλλὰ μετὰ προσθήκης, οὐν ἐγκρατῆς τὴν θηριώδιαν καὶ ἀκρατῆς ὑμοίως· οὐ γάρ ἐστιν ἡ θηριώδια περὶ τὰ αὐτὰ τῇ ἀκολασίᾳ. ὕσπερ η ἀπλῶς ἐ- 10 πράτει· η μὲν γάρ ἀκολασία περὶ τὰς φυσικάς ἐστιν ἄδονάς ὑμοίως καὶ η ἀπλῶς ἐγκράτεια. η δὲ θηριώδια περὶ τὰς παρὰ φύσιν. πᾶσα μὲν γάρ 20 οὐ περθῆσθλουσα κακία καὶ ἀφροσύνη καὶ δειλία καὶ ἀκολασία καὶ γάλεπήτης αἱ μὲν θηριώδεις. αἱ δὲ νοσηματώδεις εἰτίν. οἱ μὲν γάρ φύσει τοιούτοις οἵτις δειδιέναι πάντα, καὶν φύσηση μὲν. θηριώδη δει- 15 λίαν δειλής. νοσηματώδης δέ. οἵτις τῇ δειδιώς τὴν γολγὴν διὰ νότου· καὶ ἐπὶ τῆς ἀφροσύνης οἱ μὲν ἐκ φύσεως ἀλόριστοι καὶ μόνη αἰτητήσει ζῶντες. ὕσπερ τινὰ γένη τῶν πόρων βαρβάρων. θηριώδη ἀφροσύνην ἀφρονες. οἱ δὲ διὰ νόσους ἐπιληπτικάς τῇ μανίας νοσηματώδεις. 261 ταύτας δὲ τὰς ἔξεις δύναταιν καὶ ἔχειν καὶ μὴ κρατεῖσθαι οὐπ' αὐτῶν. ὕσπερ 20 εἰ Φάλαρις ἐγκράτει τῆς ἐπιθυμίας. ἐπιθυμιῶν παιδίου φαγεῖν. δύνατὸν δὲ καὶ κρατεῖσθαι οὐπ' αὐτῶν. τὴν γοῦν τοιαύτην ἀκρατίαν καὶ ἐγκράτειαν οὐγ' ἀπλῶς ἀκρατίαν καὶ ἐγκράτειαν ἐργοῦμεν. ἀλλὰ μετὰ προσθήκης, καθὼς ἐν τοῖς ἀνωτέρω εἴρηται. ἀκρατία θηριώδης τῇ ἀκρατίᾳ νοσηματώδης, καὶ ἐγκράτεια θηριώδιας κακίας τῇ ἐγκράτεια νοσηματώδιος κακίας· ἀκρατία 25 δὲ ἀπλῶς η περὶ τὴν ἀνθετωπίην ἀκολασίαν μόνη. οὗτοι μὲν οὖν ἀκρατίαν καὶ ἐγκράτειά ἐστι μόνον περὶ ἀπερὶ ἀκολασίαν καὶ σωφροσύνη. καὶ οὗτοι η περὶ τὰ ἄλλα ἔδειν ἀλλού τι εἰδός ἐστιν ἀκρατίας κατὰ μετα- φορὰν λεγόμενον καὶ οὐ κυρίως. εἴρηται.

"Οὐτι η τῆς ἐπιθυμίας ἀκρατία αἰτιγίων τῆς τοῦ θυμοῦ; Κεφ. I.

30 Σημετέσσον δὲ ὁποτέρᾳ ἀκρατίᾳ τῆς ἐτέρας αἰτιγίων. η τῶν ἐπιθυμιῶν η (η) τοῦ θυμοῦ. δοκεῖ δὲ η τῶν ἐπιθυμιῶν αἰτιγίων εἶναι τῆς τοῦ θυμοῦ ἀκρατίας. οἱ μὲν γάρ θυμολόγεις οὐ πάντῃ παρακούει τοῦ λόγου. 20 ἀλλὰ κατά τι καὶ ὁπακούει καὶ παρακούει. καθητίπερ οἱ ταχεῖς τῶν διακόνων. οἱ πρὸν ἀκούσαι πάντα τὸ προσταττόμενον ἐκθέουσιν. είτα διαμαρτά- 35 νουσι τῆς προστατεύεως. η ὕσπερ οἱ κύνες πρὸν σκέψασθαι εἰς φίλος οἱ προσιών. πρὸς τὸν φύσιον μόνον ὄλακτούσιν. οὕτω καὶ οἱ θυμὸς διὰ θερμότητα καὶ ταχυτῆτα τῆς φύσεως ἀκούσας τοῦ λόγου μόνον, οὐκ ἐπίταγμα δὲ ἀκούσας. θρυψὶ πρὸς τὴν τιμωρίαν. οἱ μὲν γάρ λογο- σθὸς η η φαντασία τοῦτο δείκνυσι μόνον. οὗτοι οὖτοι οὔρεται τῇ κατα- 262

4 οὗτοι D: οὗτα h      29 τοῦ om. h      30 πατέρων D      31 η (ante τοῦ θυμοῦ)  
h: om. D

φρονεῖ τῇ ζητησίᾳ. ὁ δὲ θυμός, ἡ σπερ πυλατάριανος ὅτι δεῖ τῷ τοι-  
ούτῳ πολεμεῖν, εὐθὺς γάλεπονεῖ. οὗτος μὲν οὖν ὁ θυμὸς ἔπειται κατά-  
τι τῷ λόγῳ. η δὲ ἐπιθυμία, ἐὰν μάνον εἴπῃ η αἰσθησίς η ὁ λογι-  
σμὸς διεφθαρμένος ὑπὸ τῆς αἰσθησίας. οὗτος τόδες ἡδονές, οργαζόμενος πρὸς  
τὴν ἀπόλαυσιν· τοσοῦτον δὲ μὲν θυμός ἀκολουθεῖ τῷ λόγῳ πιστός, η δὲ  
ἐπιθυμία οὐ. αἰσχύλον οὖν διὰ τοῦτο οὐ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν ἀκρατής  
τοῦ πρὸς θυμόν, οὐ μὲν γάρ ἀκρατής τοῦ θυμοῦν κρατεῖται ὑπὸ λόγου τοῦτον  
τινά, οὐ δὲ τῆς ἐπιθυμίας ἀκρατής ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας κρατεῖται. οὕτω  
ταῦτα μᾶλλον φυσικαῖς διέξεστιν ἀκολουθεῖται κακὸν τοῦ ἐπειθεῖται  
τοῖς ζῆτον φυσικαῖς· μᾶλλον γάρ δέσμονται τὸ τοιούτον συγγράψας· μᾶλλον η  
τοῦ θυμοῦν ἀκρατία φυσικότερον τῆς ἀκρασίας τῶν ἐπιθυμῶν. λέγω δὲ  
τῶν μὴ ἀναγκαίων ἐπιθυμῶν καὶ τῶν ὑπερβολικῶν τοῖς ιχνημάσιν καὶ  
δέξιξι· τοστες ἀνεκτότερον κακὸν η τοῦ θυμοῦν ἀκρατία τῆς τῶν ἐπιθυμῶν.  
οὕτω δὲ τὸ μᾶλλον φυσικὸν μᾶλλον συγγριωτόν. οὔτεν. ἐγκαταλύμενος γάρ  
15 τις ὅτι τύπτει τὸν πατέρα, ὀπελογεῖται φυσικὸν αὐτῷ εἶναι τὸν θυμὸν τὸν  
τοιούτον καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἀκρασίαν, καὶ γάρ καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ τοι-  
ούτον εἶναι πατροφλίαν καὶ εἴ τὸν πάππον καὶ τὸν ἕαυτον οὐδὲν ἔτεσθιαι  
καὶ τυπτήσειν αὐτὸν ἐπειδὴν αὐτῷ γένηται. καὶ τις ἔκακόμενος ὑπὸ τοῦ  
οὐροῦ ἐκέλευεν αὐτὸν πρὸς ταῖς θύραις πανθεῖται. "καὶ γάρ ἐγὼ τὸν πα-  
20 τέρα τὸν ἐμὸν εἰλέκυσα". φύσις. "μέγαρις ἐνταῦθα". φάίνεται τούτῳ ὅτι  
ἀπολασμάν τινὰ δίδωσι τοῖς αἰσχροῖς τὸ περικέναι πρὸς αὐτὰ καὶ ἀνεκτό-  
τερον ποιεῖ τὸ ἔγκλημα. οὕτω δὲ καὶ φυσικότερον η τοῦ θυμοῦν ἀκρασία  
τῆς τῶν ἐπιθυμῶν δίδηται· ἀπλῆς γάρ θυμοῦν δικαιούσθιαι φυσικότερον· οὕτω τοῦ  
ἐπιθυμητῶν τῶν μὴ ἀναγκαίων. τὸ μὲν γάρ θυμοῦν διὰ σωτηρίαν τῆς  
25 φύσεως ἐνετέλητη τῇ φύσει. οὐα τὸ βλαβερὸν ἀποτείηται, καὶ εἰς τοῦτο φέρει.  
η δὲ τῶν μὴ ἀναγκαίων ἐπιθυμία οὐκέτι· οὕτω γάρ καὶ ἄνευ νίκης η τι-  
μῆς διατελέσει τὴν φύσιν· διὰ τοῦτο καὶ κοινότερον τὸ θυμοῦν δικαιούσθιαι τῶν ἐπι-  
θυμῶν τῶν μὴ ἀναγκαίων· τὸ μὲν γάρ καὶ πάσιν ἀνθρώποις καὶ πάσι  
ζῷοις πρόσεσταιν. αἱ δὲ οὐδὲ πάσιν ἀνθρώποις, ἐπεὶ δὲ τὸ θυμοῦν δικαιούσθιαι τῶν  
30 τοιούτων ἐπιθυμῶν φυσικότερον, καὶ αἱ οὐ περβολαὶ τοῦ θυμοῦ φυσικότεραι  
τῆς τῶν ἐπιθυμῶν ὑπερβολῆς. η ἀρά τοῦ θυμοῦν ἀκρατία φυσικότερον  
καὶ διὰ τοῦτο ζῆτον αἰσχρό τῆς τῶν ἐπιθυμῶν. οὕτω τῶν ἀδέκων οἱ ἐπι-  
βούλκοτεροι ἀδικούτεροι. ἐπιβούλκοτερα δὲ η ἐπιθυμία τοῦ θυμοῦν. ἀδικοτέρα  
ἄρα. οὕτω δὲ ἐπιβούλκοτερα. οὔτεν. λεληφθώς γάρ εἰσέρχεται καὶ οὐκ  
35 οὐδέροιν διασπερ δ θυμός· καὶ οἱ θυμοῦνδεν φανεροὶ εἰσιν, οἱ δὲ ἐπιθυ-  
μῶντες οὐ πάντοι φανεροῖται. οὕτω λάθιρα πιστοὶ καὶ δίδηφι κλεπτόμενοι ἐπιθυ-  
μῶνται· καὶ διὸ τοῦτο καὶ αὐτοὶ δίδηφι τοὺς καὶ κλοπὴν ἐπὶ τὰ ἐπιθυμητὰ  
φέρονται· οἵτεν καὶ Πυρηρός φρον τὴν Ἀφροδίτην οὐλαπόνων, καὶ τὸν κε-  
στὸν ἴμαντα διὰ τοῦτο τῇ Ἀφροδίτῃ ἀνατιθέασι. τὸ πουκίλον ὑποφραίνοντες  
40 τῆς ἐπιθυμίας· καὶ τὸ

31 τῆς τῶν ἐπιθυμῶν ὑπερβολῆς ή: τοῦ τῶν ἐπιθυμῶν D

38 δολοπλόκον Homero

πάρφασις. ητούτη εκλεψε νόνον πύκα περ φρονέοντας  
 εἰς τοῦτο φέρει. ὅτε τοῦπερ ἀδικιωτέρα ἡ τοιαύτη ἐπιμυμία. καὶ αἱ  
 σγήνων τῆς τοῦ θυμοῦ ἡ περὶ τὴν ἐπιμυμίαν (ἀκρασία) ἐστί, καὶ κυρίως ἀκρασία  
 καὶ ἡ ἀκολασία. ητούτη ἐστὶ κυρίως κακία. ἔτι οὐδὲτες λυπεῖται ταῖς ἀτρ- 264  
 5 ποιες ἐπιμυμίας ἀκολουθήσει. πᾶς δὲ ὑριζόμενος λυπεῖται· κακίζεται δὲ  
 μᾶλλον δὲ ἐν τῷ ποιεῖν τὸ κακὸν ἥδεται ἢ δὲ ἐν τῷ ποιεῖν τὸ κακὸν λυ-  
 πεῖται· δὲ γάρ λυπούμενος δύσκει τινα δύσκολα δύσκηγεν ἣν ἀμαρτάνει· καὶ διὰ  
 τοῦτο ητούτου κακίζεται· δὲ ἄρα ἀτέποις ἀκολουθῶν ἐπιμυμίας μᾶλλον κα-  
 κίζεται δικαίως ἢ δὲ θυμούμενος· γεῖρον ἄρα κακὸν ἡ περὶ τὴν ἐπιμυμίαν  
 10 ἀκρασία τῆς τοῦ θυμοῦ· οἵτις γάρ δραπετεῖται δικαιοτερον. ταῦτα' ἀδικώτερα.  
 Ήτούτη μὲν οὖν αἰσχύνων ἡ τῆς ἐπιμυμίας ἀκρασία τῆς τοῦ θυμοῦ. καὶ οὕτω 10  
 ητούτη ἡ ἐγκράτεια καὶ ἀκρασία περὶ ἐπιμυμίας καὶ ἡδονᾶς σωματικάς. διγένον  
 ἐκ τῶν εἰρημένων.

Τίτι οἰαφέροντιν ἀλλήλων ἐγκράτεια καὶ καρτερία καὶ σωφρο-  
 15 σύνη καὶ αἱ ἀντικείμεναι κακίαι. καὶ ταῦτα.

Νῦν δὲ ητούτη θεωρήσωμεν τὰς διαφορὰς σωφροσύνης καὶ ἐγκράτειας καὶ  
 καρτερίας καὶ τῶν ἀντικειμένων ταῦταις. ἀκολασίας ἀκρασίας καὶ μαλακίας.  
 τῶν γάρ σωματικῶν ἡδονῶν αἱ μέν εἰσιν ἀνθρωπικαί. αἱ δὲ θηριώδεις. αἱ  
 δὲ νοσηματώδεις. ἀνθρωπικαὶ μὲν τοιαῦται. οἵτινες τέρπειν γένονται τὸν ἄνθρω-  
 20 θρωπόν, τοιαῦται. οἵτινες γαίρει ἀνθρωπος ἢ ἀγαθὸς ἢ κακὸς τὴν ἀνθρω-  
 πίνην κακίαν, οἵτινες ἐπὶ πλούτῳ ἢ δέσποτῃ ἢ τροφῇ ἢ γάμῳ· δὲ γάρ ἡδο-  
 νμενος καὶ διώκων ἢ ὡς δεῖ ἢ ἐλλείποντας ἢ ὑπερβολλῶν τὸν λόγον. οὐ  
 τὴν ἔσωτον φύσιν. δὲ τοιούτος ἥδεται τὴν ἀνθρωπικὴν ἡδονήν. Θηριώδεις  
 δὲ αἱ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἐκπίπτουσαι κατὰ τὴν ποιέτατα καὶ  
 25 κατὰ τὴν ποιητήτα· καὶ αἱ ὑπερβολαὶ δὲ τῶν ἀνθρωπίνων ἡδονῶν. Ήταν 265  
 ὑπερβολλῶσιν ἔσωτάς καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ὅρων ἐκτὸς γένονται, θηριώ-  
 δεις εἰσί· νοσηματώδεις δὲ αἱ διὰ νόσου ἢ μανίαν ὑπερβολλουσαι τὴν ἀν-  
 θρωπίνην ἡδονήν, καὶ αἱ παρὰ φύσιν· καὶ δῆλας. καθὼς ἐν τοῖς ἀνωτέρω  
 διέργηται (περὶ) τῆς θηριώδους ἡδονῆς. περὶ ταῦτας τὰς ἡδονᾶς παραπλή-  
 30 σιαὶ εἰσιν ἔξεις. σίλλοις δὲ ταῦτας καὶ ἀκολασία περὶ τὰς ἀνθρωπικὰς  
 μάρνον εἰσί. διὸ καὶ τὰ θηρία οὐ λέγομεν σώφρονα οὐδὲ ἀκόλαστα, εἰ μή  
 που κατὰ μεταφορὰν καὶ οὐ κυρίως· καὶ τότε δὲ λέγομεν σώφρονα ἢ ἀκό- 10  
 λαστα θηρία, συγκρίνοντες πρὸς ἀλλήλα· ἔχουσι γάρ τινα διαφορὰν περὶ<sup>28</sup>  
 τὰς σωματικὰς ἡδονάς· καὶ τὰ μὲν μᾶλλον γείρουσι τοῖς τοιούτοις. τὰ δὲ  
 35 ητούτου. κυρίως δὲ οὐ λέγονται ἀκόλαστα ἢ σώφρονα. Ήτούτη οὐδαμῶς ἔχουσι  
 λόγον. ἀλλὰ πάντη τῆς φύσεως ταῦτης ἀφέστηκεν. ὕστερον οἱ ματιγήμενοι  
 τῶν ἀνθρώπων. διὸ τοῦτο καὶ ἔισατον κακὸν ἡ θηριότης τῆς ἀνθρω-  
 πίνης κακίας, εἰ καὶ φοβερώτερον. ἢ μὲν γάρ ἀνθρωπίνη κακία τὸ βέλ-

1 Homer. Il. Ξ 217 εργονεόντος corr. ex φρονεόντων D: φρονεόντων h et Arist.  
 cod. Mb 3 ἡ scripsi: καὶ D: καὶ ἡ h ἀκρασία h: om. D 28 cf.  
 p. 60. 15 sqq. 29 περὶ h: om. D 38 εἰ D: ἡ h

τιστον τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ διαφένειρει. δηλούνται τὸν λόγον. οὐ δὲ Ηγρούτης σὺδεμῶς· οὐ γάρ ἔχει λόγον· ὥσπερ καὶ τὸ ἄλυχον κακὸν ἔλαττον τοῦ 20 ἐμβύχου κακοῦ· τὸ γάρ κακὸν τὸ ἔχον ἀργήν. ητίς αὐτὸν κινεῖ. βλαβερότερον τοῦ μὴ ἔχοντος· τὸ γάρ ἀκίνητον κακὸν ἀνεκτότερον τοῦ κινούμενου 5 κακοῦ. κακόστον ἔλαττον δύναται δρᾶν. ὥσπερ οὖν τὸ ἔμψυχον κακὸν γείρον τοῦ ἀλύχου. οὗτοι ἔχει ἀργήν ἐν αὐτῷ τὴν ψυχήν. ητίς αὐτὸν κινεῖ. οὐτω καὶ τὸ λογικόν. οὗτοι τὸ ἀλόγου μᾶλλον ἀργήν ἔχει. βλαβερότερον καὶ γείρον· μυριοπλάσια γάρ ἂν (κακὰ) ποιήσειεν ἀνθρωπος κακὸς Ηγρόν. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοιούτον· ἐγράμψει δὲ τὸν προκειμένων. 266  
 10 ἔστι μὲν οὖν περὶ ἔκαστον γένος τῶν προαιρημάτων ίδια τις ἔξις. περὶ δὲ τὰς ἀνθρωπικὰς ἡδονὰς καὶ λύπας ἔστι μὲν η σωφροσύνη, ὡς προείρεται. ἔστι δὲ η ἐγκράτεια καὶ η καρτερία καὶ αἱ ἀντικείμεναι ταύταις· λέγον δὲ ἀνθρωπικὰς ἡδονὰς καὶ λύπας. περὶ δὲ η σωφροσύνη. οὗτοι ἀφῇ καὶ γένεσι προσήκουσι. τούτων δὲ οἱ μὲν ἡττῶνται μᾶλλον τῇ οἱ πολλοί. καὶ πρὸς 15 αὐτὰς φέρονται. ὡς δὲνοι μογγηροί οἱ δὲ κρατοῦσιν ὃν οἱ πολλοί ἡττῶνται. ἐπεὶ δὲ λύπαι εἰσὶ καὶ ἡδοναι τὸν ἡττῶνται καὶ κρατοῦσιν. οἱ μὲν 10 τῶν ἡδονῶν κρατοῦντες ἐγκρατεῖς εἰσι, καὶ οἱ ἡττώμενοι ἀκρατεῖς. οἱ δὲ τῶν λυπηρῶν κρατοῦντες. ὥστε μὴ κινεῖσθαι ὑπὸ αὐτῶν. καρτερικοί, καὶ οἱ ἡττώμενοι καὶ ὁρδίως ὅπ' αὐτῶν κινούμενοι μαλακοί. τὰ πλεῖστα δὲ οἱ 20 ἀνθρωποι οὐτε καρτερικοί εἰσιν οὐτε μαλακοί, ἀλλὰ μεταξύ. εἰ καὶ πρὸς τὸ γείρον ἡέπουσι μᾶλλον· ὑμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλων ἔξιν ἔχει· πᾶσι δὲ διοριστέον περὶ αὐτῶν ἀκριβέστερον. ἐπεὶ γάρ αἱ μὲν τῶν ἡδονῶν ἀναγκαῖαι εἰσιν, αἱ δὲ οὐκ (ἐρρήμη δὲ περὶ αὐτῶν πρότερον, τίνες ἡδοναι καὶ μέχρι τῶν αναγκαῖαι εἰσιν). αἱ μὲν ὑπερβολαὶ οὐκ εἰσιν ἀναγ- 25 καῖται οὐδὲ αἱ ἐλλείψεις, ὑμοίως δὲ καὶ αἱ ἐπιμυρίαι καὶ οἱ λύπαι ἔχουσιν. οἱ μὲν τὰς ὑπερβολὰς διώκων τῶν ἡδονῶν, καὶ η τὰς φύσει μετρήσας δεῖ ζητῶν ἡδονάς. η τὰς φύσει μετρίας ὑπερβαλλόντως ζητῶν, οὐχ ἔλκουμενος βιαίως πως ὑπὸ αὐτῶν, ἀλλὰ μετὰ προαιρέσεως ἐπ' αὐτὰς τρέχων, οὐ δὲ ἀλλοι τι. δόξαν, φέρει εἰπεῖν, η πέρδος, ὀλλὰ αὐτὰς δι' ἔσωτάς, ἀκόλαστος· 30 τὸν τοιούτον γάρ ἀνάγκη μὴ μεταμέλεσθαι μετὰ τὴν ἡδονὴν καὶ διὰ 267 τοῦτο ἀνέστον εἶναι· οἱ γάρ ἀμεταμέλητοις ἀνίσταος· τοιούτος δὲ διὰκόλαστος· οἱ δὲ ἔλαττον τοῦ δέσοντος τὰ τοιαῦτα ζητῶν, οἱ ἐκ διαμέτρου ἀντικείμενος, οἱ ἔστιν ἀναίσθητος· οἱ δὲ μέρους οἱ σώφρων ἔστιν. οὐ μόνον δὲ διώκων τὰς σωματικὰς ἡδονάς, διὰ εἰρηται τρόπου, ἀκόλαστός ἔστιν, ἀλλὰ 35 καὶ οἱ φεύγων τὰς σωματικὰς λύπας. οὐχ ἡττώμενος αὐτῶν, ἀλλὰ προαιρούμενος ὑμοίως ἀκόλαστός ἔσται. τῶν δὲ ἀπροαιρέτων ἐπὶ τὰ ἡδέα φερούμενων οἱ μὲν φέρεται διὰ τὴν ἡδονὴν, οἱ δὲ ἵνα φύγῃ τὴν ἀπὸ τῆς ἐπὶ 10 θυμίας λύπην· ὥστε διαφέρουσιν οὐτοις ἀλλήλων, ἔστι δὲ οἱ μὲν διὰ τὸ φεύγειν τὴν λύπην τὰ ἡδέα διώκων μαλακοί, οἱ δὲ διὰ ἡδονὴν ἀκρατής. 40 ἀντίκειται δὲ οἱ μὲν ἀκρατής τῷ ἐγκρατεῖ, οἱ δὲ καρτερικός τῷ μαλακῷ· η μὲν γάρ καρτερία ἔστιν ἐν τῷ ἀντέχειν. η δὲ ἐγκράτεια ἐν τῷ κρατεῖν.

8 κακὰ Arist.: om. Dh  
D: δὲ h 25 οὐδὲ αἱ serripsi: οὐδὲ Dh

23 οὐκ h: εἴ D

πρότερον] cf. p. 142, 28

24 μὲν

ἔπειτον δὲ τὸ ἀντέχειν τοῦ κρατεῖν. ὥσπερ καὶ τοῦ μὴ ἡττᾶσθαι τὸ νικᾶν· διὸ βέλτιον καὶ αἱρετώτερον ἡ ἐγκράτεια τῆς καρτερίας· βέλτιον γάρ νικᾶν τῇ μὴ ἡττᾶσθαι. φαίνεται δὲ διτὶ καὶ ἡ ἀκολασία γείρων τῆς ἀκρασίας εἰςτι. φανερὸν γάρ πάσιν ὡς γείρων ἔστιν ὁ διώκων τὴν ἡδονὴν προαι-  
5 ρούμενος καὶ τῇ μὴ ἐπιθυμῶν τῇρεμα καὶ σὺ τυραννούμενος τῷ ὑπὲ-  
σφιδροτάτων ἐπιθυμητῶν τυραννούμενου· ἔστι δὲ ὁ μὲν πρῶτος ἡ ἀκολαστος, ὁ δὲ δεύτερος ὁ ἀκρατής· ὥστε ἡ ἀκολασία γείρων τῆς ἀκρασίας ἔστιν.  
6 ὁ μὲν οὖν ἐγκρατής καὶ καρτερικὸς οὗτος διαφέρουσι, καὶ οὗτος αἱρετώ-  
τερον ἐγκράτεια καρτερίας, καὶ ἀκρασία ἀκολασίας ἀνεκτότερον.

10 Τίς δὲ συγγνωστὴ ἀκρασία καὶ μαλακία. κεφ. iβ'.

268

Ἐτι δὲ διοριστέον περὶ αὐτῶν. ἐγκρατής μὲν οὖν ἔστιν ὁ κρατῶν τὸν ἐπιθυμῶν, καρτερικὸς δέ ἔστιν ὁ ἀντέχων πρὸς αὐτὰς καὶ μὴ ἡττή-  
μενος· ὁ δὲ γαυμούμενος πρὸς θεῖς πολλοὶ ἀντιτείνουσι καὶ δύνανται φέ-  
ρειν. οὐτος μαλακὸς καὶ τρυφῶν· καὶ γάρ τῇρεμα μαλακία τίς ἔστιν.  
15 δις ἔλκει τὸ ἴματιον. Ιγάρ μὴ ποιήσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ αἴρειν λύπην,  
καὶ μιμούμενος τὸν ἐκλεκτόν οὐκ οἰσται σῆλητος εἶναι, 10 ἀθλίωρ ὅμοιος ὦν τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ ἐγκρατείας καὶ ἀκρασίας  
ἔστιν. εἰσὶ γάρ ἡδοναὶ καὶ λῦπαι οὕτω μεγάλαι καὶ σφιδραί. ὥστε τὸν  
ἡττήρευνος οὐτῶν συγγνώμης τινὸς ἀξιόδουθι· τὸ γάρ τοιούτων ἡττᾶσθαι  
20 οὐδὲν θαυμαστόν· ὥσπερ ὁ Φιλοκτήτης, ὃν εἰσήγαγεν ἐν τοῖς παιήμασι  
Θεοδέκτης ὁ ποιητὴς πεπληγμένον ὑπὸ ὄφεως, καὶ μέχρι τινὸς κρατοῦντα  
τῆς λύπης, εἴται ἀναβοήσαντα· τῇ δι οἰσάγει Καρκίνος ὁ ποιητὴς Κερκίνον  
ἐπὶ τῇ οὔρει τῆς θυματρὸς Ἀλόπητος καρτερούντα μέχρι τινῆς, εἴτα ἡττη-  
θέντα τῆς ἀλγηδόνος· ὥσπερ οἱ κατέχειν πειρώμενοι τὸν γέλωτα 20  
25 ἀθρόον ἐκκαγγάζουσιν, ὅπερ ὁ Σενόφαντος ἐποίησεν. οὐ τοῦτο τούτῳ  
ἔστι θαυμαστὸν τὸ ἡττηθῆναι οὕτω σφιδροτάτων παθῶν, ἀλλ' εἴ τις ἡτ-  
τάται πρὸς ἀς οἱ πολλοὶ δύνανται ἀντέχειν ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ  
μὴ δύνανται ἀντιτείνειν, μὴ διὰ φύσιν τινὰ τοῦ γένους. ὥσπερ οἱ Σκυθῶν  
βασιλεῖς φύσει εἰσὶ μαλακοί, τῇ ὥσπερ τὸ θῆλυ φύσει ἔστι τοῦ ἀρρενοῦ  
30 μαλακώτερον. τῇ διὰ οὐσιού, ἀλλὰ διὰ πονηρῶν ἔξιν καὶ μοχθηρίαν, ὁ τοι-  
οῦτος ἀσύγγνωστος. ἔστι δὲ καὶ ὁ σφιδρα | γρώμενος ταῖς παιδιαῖς μα-  
λακός, εἰ καὶ δοκεῖ ἀκόλαστος εἶναι. οἱ γάρ τὴν ἀνεσιν σφιδρα ἔγειρούντες  
35 εἰσιν οἱ μαλακοί· τῇ δὲ παιδιὰ ἀνεσις τις καὶ ἀνάπαιος ἔστι· καὶ ὁ σφι-  
δρα γρώμενος παιδιαῖς ὑπερβάλλει κατά τινα ἀνεσιν καὶ παιδιώδης κα-  
35 λεῖται.

Περὶ τῶν εἰδῶν τῆς ἀκρασίας· καὶ διτὶ γείρων κακὸν τῇ ἀκολασίᾳ  
τῆς ἀκρασίας. κεφ. iγ'.

Τῆς δὲ ἀκρασίας δύο εἰσὶν εἴδη· καὶ τὸ μὲν προπέτεια, τὸ δὲ 10

άστιλένεια καλεῖται. οἱ μὲν γάρ προβούλευσάμενοι μὴ συγχωρῆσαι τῷ πάτερι, εἰτα ἡττηθέντες αὐτοῦ τὴν ἀσθενή ἀκρασίαν εἰσὶν ἀκρατεῖς· οἱ δὲ μὴ προβούλευσάμενοι ὅλοι<sup>3</sup> εὐθὺς προσβαλόντος ἡττηθέντες τὴν προπετήν ἀκρασίαν εἰσὶν ἀκρατεῖς· ἔνιοι γάρ προαιτήμενοι καὶ προϊδόντες καὶ ἁ προεγείραντες ἑαυτούς καὶ τὸν λογισμόν. οὐγ̄ ἡττῶνται ὑπὸ τοῦ πάτητοῦ. ὥσπερ τὰ προτρέψαντα καὶ προγαργαλισθέντα (μέλη οὐ γαργαλίζοντα), μαλίστα δὲ οἱ δέεις καὶ μελαγχολικοὶ τὴν προπετήν ἀκρασίαν εἰσὶν ἀκρατεῖς· οἱ μὲν δέεις διὰ τὴν ταχυτῆτα οὐκ ἀνα-<sup>20</sup> μένουσι τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου κρίσιν. οἱ δὲ μελαγχολικοὶ διὰ τὸ σφέδρα φαν-<sup>10</sup> ταστικοὶ εἶναι καὶ ἀκολουθεῖν τῇ φαντασίᾳ διὸ σφιδροτέρως κινοῦνται μὴ, ἐπιτετρεφόμενοι πρὸς τὸν λόγον. πᾶς δὲ ἀκρατής καὶ μεταμελητικὸς ἐστι. καθὼς εἴρηται· τῆς γάρ ἐπιθυμίας σβεστίστης, ὁ λόγος ὑγιαίνων συνορᾷ τὴν ἀταπίαν τοῦ πάθους, ὃ ἔπειτα μετάνοια. ὁ δὲ ἀκόλαστος ἀμεταυξέ-<sup>20</sup> λητος· ὁ γάρ λόγος αὐτῷ οὐγ̄ ὑγιαίνει· καὶ διὰ τοῦτο κατιδεῖν τὸ αἰσχρὸν οὐ δύναται. καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἀκρατής ἰατός ἐστιν. ὁ δὲ ἀκόλαστος<sup>270</sup> ἀνάτοτος. οὐ γάρ. ὥσπερ εἴπομεν ἐν οἷς πρότεροι ἐγγροῦμεν περὶ αὐτῶν, οὗτοι καὶ ἔγειρι εἴρηται γάρ ὡς τις ἔνδοξος λόγος γυμνάζει τὸ ζῆτημα. τὸ δὲ ἀληθικὸν ἀνῦποτον ἐστιν. ἔπικες γάρ οἱ μὲν ἀκόλαστα ὑδέρων καὶ φίλεις, οἱ συνεχῆδες τὸν νοοῦντα λυπεῖ. οἱ δὲ ἀκρασία τοῖς ἐπιληπτικοῖς. ἀδια-<sup>20</sup> λιμπάνοντα οὐ συνεχῶς ἐνηγγλοῦσιν. οἱ μὲν γάρ ἀκόλαστα συνεχῆς πονηρία ἐστιν· ἀεὶ γάρ οἱ ἀκόλαστοι οἰεῖται δεῖν ἀκόλαστανεν. οἱ δὲ ἀκρατής οὐκ ἀεὶ, ὅλῃ δὲ ταν σφιδραῖς περιπέσῃ ἐπιθυμίαῖς. καὶ διλας δὲ ἔτερον τὸ γένος ἀκόλαστας καὶ ἀκρασίας· οἱ μὲν γάρ ἀκόλαστα λανθάνει οὖσα αἰσχρά, οἱ δὲ ἀκρασία οὐ λανθάνει· οἵδε γάρ οἱ ἀκρατής διτι αἰσχρὸν τῷ πάθει<sup>25</sup> συγχωρῆσαι. οἱ μὲν οὖν ἀκόλαστα γείρων ἐκατέρου εἴδους τῆς ἀκρασίας. αὐτῶν δὲ τῶν τῆς ἀκρασίας εἰδῶν η ἀσθενεῖα γείρων τῆς προπετείας. οἱ γάρ τὴν ἀσθενή ἀκρασίαν ἀκρατεῖς ὑπὸ ἐλάττωνος πάθους ἡττῶνται, οἱ δὲ τὴν προπετήν ἀκρασίαν ὑπὸ μείζονος οἵτις γάρ δυνατὸν καὶ βουλεύεται. φανερὸν διτι οὐ σφιδρῶς πολεμεῖ τὸ πάθος· οἱ δὲ προπετεῖς, δι' ὧν οὐ δύνανται βουλεύεσθαι δηλοί εἰσιν ὑπὸ μεγάλων ἐπιθυμιῶν βιαζόμενοι· καὶ ὅλως δὲ αἰσχρότερον ἡττηθῆναι προβούλευσαμένους. ὥσπερ ὑπεισα-<sup>30</sup> μένους η ἀπροβουλεύτους· ὅμοιος γάρ ἐστιν οἱ κατὰ τὴν ἀσθενή ἀκρασίαν ἀκρατής τοῖς ταχέως μεθυσκομένοις καὶ ὑπὸ ὀλίγου οἴνου καὶ ἐλάτ-<sup>20</sup> τονοῦς η ὡς οἱ πολλοί. διτι μὲν οὖν κακία ἐστὶν η ἀκρασία, φανερόν. <sup>35</sup> πλὴν οὐγ̄ ἀπλῆς κακία, οὖν η ἀκόλαστα, ὅλλα πῦρ· καθίστων μὲν | γάρ<sup>271</sup> προαιρεῖται πιας τὸ κακὸν ἐν τῷ πάθει ὄν. κακία ἐστί, καθίστων δὲ οὐ πάντη οἰεῖται δεῖν διώκειν τὸ πάθος, οὖν ἔτει κακία· καὶ ἔτει διώκεια τοῖς Μιλησίοις οὓς Δημόδονος ἔφη σκώπτων “Μιλήσιοι ἀσύνετοι μὲν οὖν εἰσιν, θρῶσι δὲ οἰάπερ οἱ ἀσύνετοι”. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ἀκρατεῖς ἀκόλα-<sup>40</sup> στοι μὲν οὖν εἰσι, θρῶσι δὲ τὰ τῶν ἀκόλαστων. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν ἀκρατής

3 προπετή D 6 μέλη οὐ γαργαλίζονται h: om. D 8 ἀκρατεῖς post μελαγχολικοὶ D  
8. 9 ἀναμένει D 17 γυμνάζει h: γυμνάζουσι D 18 δ D: η h 21 ο (prius)  
om. h 22 δταν Mullach: δτε Dh περιπέσῃ h: περιπέσει D

διώκει τὰς σωματικὰς ἡδονὰς παρὰ τὸν ὄριθλὸν λόγου. οὐ πεπεισμένος ἔτι εἰςὶν ἀγαθοῖς καὶ δεῖν διώκειν. ὁ δὲ ἀκόλαστος πέπεισται ὡς δεῖ διώκειν, ὁ μὲν ἀκρατῆς εὐμετάπειστός ἐστιν, ὁ δὲ ἀκόλαστος οὐ. τὴν γὰρ ἀργὴν 10 τῶν πρᾶξεων, ζῆται ἐτὸν ἀγαθὸν καὶ τὸ τέλος οὐ ἔνεκα. η̄ μὲν ἀρετὴ ὁ σφόδρα, η̄ δὲ μοχύτηρία φύλετει. καὶ γὰρ διὰ μὲν τῆς ἀρετῆς ἀφικινύμεθια εἰς τὸ ἀγαθόν. διὰ δὲ τῆς μοχύτηρίας ἀπογωρισμένην αὐτοῦ· τὸ δὲ τοιοῦτον τέλος οὐ διὰ λόγου καὶ σπουδεῖται γνώσκεται. ὥσπερ οὐδὲ καὶ ἀργαῖ τῶν ραβδημάτων ἀποδεῖται γνώσκεται. ἀλλὰ ἀρετή τίς ἐτοι φυτικὴ η̄ ἐπιτάχη, τὴν δριθῆν δέξαντας περὶ τοὺς τέλους. η̄ γὰρ φύσει η̄ σπὸλ ἀγαθοῦ 10 ἔνθεος η̄ τοιαύτη ἡμῖν περιγένεται γνῶσις. οὐ μὲν οὖν εἰδὼς τὸ ἀγαθόν, οὐ δεῖ ποιεῖσθαι τέλος τῶν πρᾶξεων, καὶ πράττων οὐ πρὸς αὐτὸν φέρει. οὐδέποτε. 20 οὐ δὲ τὸ κακὸν ὑποτιθέμενος τέλος καὶ πρὸς ἐκεῖνο τάττων τὰς ἡδονὰς ἀκόλαστος. οὐδὲ δὲ ὑποτίθεται μὲν ἀγαθὸν τέλος καὶ πρὸς τούτο τάττειν τὰς 25 ἔαυτοῦ πρᾶξεις οἱσται δεῖν. ἐξίσταται δὲ διὰ πάθος τοῦ ὄριθλου λόγου, οὐγά τοστε νομίσαι δέοντα εἴναι διώκειν τὰς τοιαύτας ἡδονάς. οὐλὶν ἀγαθεῖς μόνον περὶ τὰς πρᾶξεις ἐξαμαρτάνειν. οὐ τοιούτοις οὐτε σώφρων οὐν εἴη οὐτε ἀκόλαστος. ἀλλὰ τοῦ μὲν σώφρωνος χείρων διὰ τὰς πρᾶξεις, τοῦ δὲ ἀκολιθοῦ 272 στοι βελτίων διὰ τὸν λόγον. οὐ μὲν γὰρ πηγὴ φύλοις, οὐ δὲ ἀκόλαστος ἀπλῶς. τῷ δὲ ἀκρατεῖ ἀλλοις ἐναντίος. οὐ ἐγκρατῆς. οὐδὲν εξίσταται τοῦ 20 λογισμοῦ διὰ τὸ πάθος. δίτεν φανερόν. διτε η̄ μὲν ἐγκράτεια σπουδαία ἔξις ἐστιν. η̄ δὲ ἀκρατία φάσκη.

Τίς οὐ καὶ ἀύτὸν ἐγκρατῆς καὶ τίς οὐ κατὰ συμβεβηκός. κεφ. ιδ'.

Κητητέον δὲ κάκεῖνο. οὐπερ γηράθη πρότερον, πάντερον οὐ ὑποιειδῶν 10 προσιρέσει ἐμμένων οὐτοις ἐγκρατῆς ἐστιν η̄ οὐ τῇ δριθῆ, καὶ περὶ τοῦ ἀκρατοῦ προσιρέσει. καὶ τὸ συμβεβηκός μὲν οὖν ἐγκρατῆς λέγεται οὐ ἐμμένων ὑποιειδῶν προσιρέσει. καὶ οὐτὸν δὲ ἐγκρατῆς. οὐ ἐμμένων τῇ δριθῇ προσιρέσει καὶ τῷ σληθτεῖ λόγῳ· καὶ ἀκρατῆς ὑμοιώτερος κατὰ συμβεβηκός οὐ μὴ ἐμμένων ὑποιειδῶν δέξῃ, καὶ οὐτὸν δὲ οὐ μὴ ἐμμένων τῇ δριθῇ, καὶ γὰρ εἴ τις ζητεῖ καὶ αἱρεῖται τι οὐκ αὐτὸν δι᾽ ἔαυτόν, ἀλλὰ δι᾽ αὐλοῦ, αὐτὸν μὲν 25 κατὰ συμβεβηκός ζητεῖ, οὐ δὲ ἔνεκα τούτο ζητεῖ. ἐκεῖνο ζητεῖ καὶ οὐτόν. οὐ γὰρ διὰ δέσμων γρήματα ζητῶν κατὰ συμβεβηκός μὲν τὰ γρήματα ζητεῖ. 20 καὶ οὐτὸν δὲ τὴν δέσμων. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τούτων συμβαίνει· οὐ μὲν γάρ τῇ ἀγαθῇ δέσμῃ ἐμμένων καὶ τῇ δριθῇ προσιρέσει αὐτὸν τὸ ἀγαθόν αἱρεῖται, διότι ἀγαθόν. οὐτε καὶ οὐτὸν ἐγκρατῆς ἐστιν· οὐ δὲ ἐμμένων τῇ μὴ δριθῇ προσιρέσει καὶ τῇ ψευδεῖ δέξῃ. ἐμμένει διὰ τὸ νομίζειν διτε ἀγαθόν ἐστιν οὐ αἱρεῖται. νομίζει δὲ διτε ἐστὶν ἐν αὐτῷ τοῦ ἀγαθοῦ τι ἀμυνόρὸν γένος, δι᾽ οὐ ἔχεται τῆς μὴ δριθῆς προσιρέσεως καὶ τῆς ψευδοῦς. 273 δέσμης ὡς δριθῆς καὶ ἀληθινοῦς. ἐπεὶ τούτου οὐ δι᾽ ἔαυτὸν αἱρεῖται οὐ αἱρεῖται καὶ οὐτε ἐμμένει. ἀλλὰ διὰ τὸ ἀγαθόν, οὐ καὶ οὐτὸν ἐγκρατῆς ἐστιν.

σὲλλὰ κατὰ συμβολὴνός. ἡμεῖς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων ἔχει πᾶς μὲν ἀκρατῆς ὁ μὴ ἐμμένων ὑποιδοὺς οὐδέτη, ἀπλῶς δὲ ὁ μὴ ἐμμένων τῇ ἀριθμῷ· τὸ γάρ ἀπλῶς καὶ τὸ καὶ<sup>5</sup> αὐτὸν ταῦτα ἔστιν.

Οὐτὶ (οἱ) ἴσχυρογάρμονες καὶ ἰδιογνώμονες οὐκ εἰσιν ἐγκρατεῖς.  
κεφ. 1ε'.

(Οἱ δὲ καὶ λόγους εἰσιν ἴσχυρογάρμονες ἐμμένουσι μὲν οὐδέτη τινί, ἐνίστε δὲ 10 καὶ ἀληθεῖ καὶ ἀγαθῇ προσιρέσσει, ἐγκρατεῖς δὲ οὐκ εἰσιν. ἀλλὰ ὥσπερ οἱ ἄστωται θεόκαστροι τοῖς ἔλευθεροις καὶ οἱ θρασεῖς τοῖς ἀνδρεοῖς, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οὖτοι τοῖς ἐγκρατέσσι· καὶ εἰσιν οὗτοι οὐδέποτε τινες καὶ οὐκ 15 εὐψεστάπειστοι. καθόσσον μὲν οὖν ἐμμενετικοί εἰσιν, θεόκαστροι τοῖς ἐγκρατέσσι· ἀλλ’ οἱ μὲν ἐγκρατεῖς μεταβολικούται οὐπὸ λόγου τινὸς καὶ πειθοῦς, οἱ δὲ ἴσχυρογάρμονες οὐπὸ μὲν λόγου οὐ μεταβολικούται, οὐπὸ δὲ ἐπιθυμίας καὶ ἡδονῶν πολλῷ τούτων ἀρνούται· εἰσὶ δὲ ἴσχυρογάρμονες (καὶ οἱ ἰδιογάρμονες) καὶ οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἀγροτικοί οἱ μὲν ἀμαθεῖς καὶ 20 ἀγροτικοί. οὐδὲ τὸ μὴ εἰδέναι τὰς ἀρχὰς θήνει πειθηγανούντων, οἱ δὲ ἰδιογάρμονες οὐδὲ ἡδονὴν καὶ λύπην οὐ μεταπείθονται· ἡδονούται γάρ μὴ ἡττώμενοι τῶν πειθειρούντων, καὶ λυπούνται ἐὰν ἄκυρα γένωνται τὰ αὐτῶν ὥσπερ ψηφίσματα· καὶ διὸ τοῦτο μᾶλλον οὐκέται τοῖς ἀκρατέσιν οἱ ἰδιογάρμονες η̄ τοῖς ἐγκρατέσιν· οὐ γάρ λόγῳ ἀλλὰ πάθεσιν ἀκολουθοῦσιν. 25 ὥσπερ ἐκεῖνοι. εἰσὶ δέ τινες, οἱ ἐμμένουσι τοῖς φύεσί δικηθεῖσιν, η̄ οὐκ ἐμμένουσι τοῖς φύεσί δι’ ἡδονὴν, οἱ οὐκ εἰσὶ φαῦλοι, οἵτι διὰ ἡδονὴν ἐπαινετὴν ἐμμένουσιν η̄ οὐκ ἐμμένουσιν. ὥσπερ δὲ Νεοπτολεμος ἐποίησεν οὐ γάρ ἐνέρεινεν οἷς συνέθετο τῷ Οἰδουσσεῖ καὶ οὐκ ἡπάτησε τὸν Φιλοκτήτην φύεσάμενος, δι’ ἡδονὴν καλὴν καὶ οὐ φαῦλην· οὐ γάρ δὲ 30 δι’ ἡδονὴν τι ποιῶν ἀπλῶς, ἀκόλαστος η̄ φαῦλος η̄ ἀκρατῆς, ἀλλὰ δὲ δι’ αἰσχρὰν ἡδονὴν οὖτος φύέτεται.

Περὶ τῆς ἀκρατείας, πῶς ἔχει πρὸς τὴν σωφροσύνην καὶ τίνα 30 τρόπον ὁ ἀκρατῆς δικεῖ φρόνιμος ἐνίστε εἰναι. κεφ. 1ε'.

Ἐπεὶ δὲ η̄ ἐγκράτεια ἔξις ἐστὶν ἐπαινετή, μεσότης δὲν εἴη δύο κακιῶν. 35 ὁ δὲ τῆς μὲν ἐλαττωθήσεται, τὴν δὲ οὐπερβολαῖς· η̄ μὲν οὖν ἀκρασία οὐπερβολλεῖ τὴν ἐγκράτειν, η̄ δὲ ἐλεῖποντα στενῆς ἀνώνυμοις· ἔστι δὲ καὶ η̄ τινες ηδονούται ταῖς σωματικαῖς ἡδοναῖς ἐλαττον τοῦ δέοντος· οἱ καὶ αὐτοὶ τοῦ δρυμοῦ λόγου διαμαρτάνουσιν. οἱ μὲν γάρ ἀκρατῆς οὐκ ἐμμένει τῷ δρυμῷ λόγῳ διὰ τὸ μᾶλλον η̄ προσήκει γαίρειν ταῖς ἡδοναῖς, οἱ δὲ ἐλλείπων παρὰ τὸν δρυμὸν ποιεῖ λόγου διὰ τὸ ἐλαττον η̄ δεῖ τὰ ἡδέα ξητεῖν· οἱ δὲ 40 ἐγκρατῆς ἐμμένει τῷ δρυμῷ λόγῳ καὶ οὐκ ἔξισταται αὐτοῦ οὔτε διὰ μικρὰν ἡδονὴν οὔτε διὰ μεγάλην. ἐπεὶ δὲ η̄ ἐγκράτεια τῶν ἐπαινετῶν καὶ

σπουδαίων. ἀνάγκη τὰς περὶ ἐκάτερα ἔξις φαύλας εἰναι καὶ τῇ ἐγκρατεῖᾳ  
ἐναντίας· ἀλλ οὐτὶ τῇ ἐλεύθεροια σῆσις ἀνώνυμος καὶ ἐλάχιστα συμβαίνει.  
σπάνιοι γάρ οἱ ἡτον τοῦ δέοντος γκαρόντες ταῖς σωματικαῖς ἡδοναῖς· διὸ  
τοῦτο μόνη ἡ ἀκρατία δικεῖ ἐναντία εἰναι οὐτὶ τῇ ἡλιθυήτης ὀλιγάκις εύρι· 275  
οἱ σκεται. σωφρων ὃς ὁ ἐγκρατής λέγεται καὶ ὁ ἀκρατής ἀκόλαστος. καὶ τὸ  
ἀνάπταλον καθ' ὑμιούτητα· πολλὰ γάρ δινομένομεν ἐνὶ διήμετροι διά τινα  
ὑμιούτητα. καὶ γάρ περὶ τὰ αὐτά ἐστιν ὁ σωφρων καὶ ὁ ἐγκρατής. καὶ  
παρὰ τὸν λόγον οὐδὲν παιδιῶν ἀμφότεροι. εἰ καὶ τῷ σωφρονι μὲν αἱ ἐπι-  
θυμίαι οὐ πολεμοῦσι. τῷ ἐγκρατεῖ δὲ πολεμοῦσι· καὶ ὁ μὲν σωφρων οὐδὲ  
10 ηδεται παρὰ τὸν λόγον. ὁ δὲ ἐγκρατής ηδεται μέν, οὐκ ἀγεται δὲ ὑπὸ 10  
τῶν ἡδονῶν· καὶ ὁ ἀκόλαστος δὲ καὶ ὁ ἀκρατής ὑμιώς δημοιο μέν εἰσι.  
κατέστη τῶν αὐτῶν ἡδονῶν ἡττῶνται, διαφέρουσι δέ. οὐτὶ ὁ μὲν ἀκό-  
λαστος οἰεται δεῖν διώκειν τὰς ἡδονάς, ὁ δὲ ἀκρατής οὐ. κατὰ τὸν αὐτὸν  
δὲ τρόπον καὶ τινας ἀκρατεῖς φρονίμους ὀνομάζουσι καθ' ὑμιούτητας τινα  
15 πρὸς τὴν φρόνησιν· τινὲς γάρ τῶν ἀκρατῶν δεινοὶ εἰσιν· οὐδὲ δεινότεροι  
ἔνικε τῇ φρονήσει καὶ γάρ οἱ δεινοὶ κατὰ τὴν γνῶσιν τοῦ δέοντος ἐστικασι  
τοῖς φρονίμοις· ἀλλ οἱ μὲν γνῶσκουσι μόνον τὸ δέον, οὐ προαιροῦνται δὲ  
πράττειν οὐδὲ πράττουσι· οἱ δὲ φρόνιμοι γνῶσκοντες τὸ δέον καὶ πρά-  
τουσι. καὶ διὰ τοῦτο ὁ μὲν φρόνιμος σπουδαῖός ἐστιν, ὁ δὲ ἀκρατής καλῶν  
20 δεινὸς τῇ, φαῦλος ἐστι καὶ ψέγεται. καὶ γάρ εἰ καὶ γνῶσκει τὸ δέον, ἀλλ  
οὐγ̄ ὕσπερ ὁ φρόνιμος ἐνεργείᾳ θεωρῶν καὶ γράμμενος τῇ ἐπιστήμῃ. ἀλλὰ  
κατέπερ εἴρηται. ὡς δὲ καθεύδων καὶ οἰνωμένος. διὸ ταύτην δὴ τὴν  
ὑμιούτητα δὲ δεινὸς ἀκρατής φρόνιμος ὀνομάζεται καὶ ἔνικε φρονίμοι. ἐπεὶ  
καὶ ὁ ἀπλῶς ἀκρατής οὐ πονηρὸς καθάπακε. ἀλλ οὐκεπόνηρός τις οὐδὲ 276  
25 ἀπλοκε· οὐ γάρ ἐπιβούλοις. ἐπεὶ γάρ ἐκδόν ποιεῖ τὰ φαῦλα καὶ εἰδῶς  
οὐτὶ φαῦλα καὶ οὐτὶ εἰς φαῦλον φέρουσι τέλος καὶ οὐτὶ δεῖ τὰ βελτίω ποιεῖν,  
κατά τι μὲν πονηρός. κατά τι δὲ οὐ πονηρός· η μὲν γάρ πρᾶξις πονηρά,  
ἡ δὲ κρίσις ἐπιεικής· η δὲ τοῦ πονηροῦ περὶ τὰς σωματικὰς ἡδονάς. οὐτὶ  
30 μόνον ἀμαρτάνει· οὐ γάρ ἀκρατής τῇ τὴν ἀσθενὴν ἀκρατιαν ἐστὶν ἀκρατής  
τῇ τὴν προπετή· ἀμφότεροι δὲ κατὸς τὴν πρᾶξιν μόνον εἰσὶ πονεροί. οἱ μὲν τοῦ  
γάρ προπετής οὐδὲ βουλεύεται· οἱ δὲ ἀσθενῆς βουλεύεται. οὐδὲ οὐδὲ τοῖς  
αἰσχροῖς ἐπιθυμίαις ἀκολουθεῖν· οἱ δὲ ἀκόλαστος κατ' ἀμφω διέφθαρται.  
διὸ τοῦτο δὲ μὲν ἀκρατής ἔνικε πόλει, η ψηφίζεται μὲν ἀπαντα τὰ δέοντα  
35 καὶ νόμους ἔχει σπουδαίους καὶ ὑγιαίνει τοῦτο τὸ μέρος, γρήται δὲ οὐ-  
δενί, ὕσπερ Ἀναξανδρίδης ἔσκωφεν

ἡ πόλεις ἐβούλευθ' η νόμων οὐδὲν μέλει·

οἱ δὲ ἀκόλαστος ἔνικε πόλει γραμμένη μὲν νόμοις. πονηροὶ δὲ γραμμένη.  
πάσα δὲ ἐγκράτεια καὶ ἀκρατία ἐστὶ περὶ τὰς ὑπερβολὰς τῆς ἔξεως τῶν  
40 πολλῶν. οἱ μὲν γάρ ἐγκρατής νικᾷ τὸν οἱ πολλοὶ ἡττῶνται, οἱ δὲ ἀκρατής 20

5 δὲ D: δὴ h 11 ὅμοιοι Mullach: ὅμοιοι D: 19 οἱ δὲ ἀκρατής D: ἀκρατής  
δὲ h 35. 36 οὐδενὶ D: et Arist. codd. Lb M b O b: οὐδέν Arist. vulg. 37 ἐβούλευθ'  
h: ἐβούλευτο D: μέλει h: μέλει D: 39 ἐγκράτεια h: ἀκράτεια D:

ἡτεπάται μὲν οἱ πολλοὶ χρατεύσιν. ἔστι δὲ ἡ προπετῆς ἀκρατία, τὴν οἱ μελαγχολικοὶ ἀκρατεύονται. δύσγερεστέροις ἴστηθησι τῆς μετίθεντος, κατὰ δὲ τηνίς βουλεύονται οἱ ἀκρατεῖς καὶ οὐκ ἐμμένουσιν. ὅμοίως δὲ καὶ οἱ φυσικῶς ἀκρατεύομενοι δυσιατότεροι τῶν δὲ ἔστις ἀκρατῶν· ἥδην γάρ μετακινήσαι αἱ ἔθνος ηἱ φύσιν· διὰ τοῦτο γάρ καὶ τὸ ἔθνος γαλεπόν. ὅτι ἔστις φύσις· μοσερὶ Πόρηνος λέγει

φημὶ πολυγράφονιν μελέτην ἔμεναι, φίλε, καὶ δὴ ταῦτην ἀνθρώποισι τελευτῶσαν φύσιν εἶναι.

τί μὲν οὖν ἔτειν ἐγκράτεια καὶ τί καρτερία καὶ ἀκρατία καὶ μολακία καὶ 10 πῶς ἔγουσιν αἱ ἔξεις αὗται πρὸς ἀκλήγας. εἰρηται.

### Περὶ ἡδονῆς. κεφ. ι<sup>α</sup>.

Περὶ δὲ ἡδονῆς καὶ λύπης ἡδη σκοπῶμεν· ἔστι γάρ οἰκεῖν καὶ πρινοῦντον τῷ περὶ τῆς πολιτεικῆς φύλασσαι μόντε. οὗτος γάρ ἔστι τοῦ τέλους 10 ἀργιτέκτων. καθὼς ἐν τοῖς προειρημένοις ἐφάνη· τὸ δὲ τέλος ἔστι τὸ ἀγα-  
ια 15 θὸν καὶ τὸ ἄριστον. ἢ κοινόπερ κανόνι διακρίνομεν τῶν πρακτῶν τὰ ἀγαθὰ τῶν φαῦλων· ἂ μὲν γάρ πρὸς ἐκεῖνο φέρει τὸ τέλος, ἀγαθὴν νομίζουμεν. οὐ δὲ τοὺς τέλους ἀπάγει, φαῦλα. ἐπεὶ τούτου ηἱ ἡδονὴ τοῖς μὲν ἀγαθὸν δοκεῖ, τοῖς δὲ φαῦλον. ἐνίοις δὲ καὶ αὐτὸν τὸ τέλος τὸ ἄριστον. ἀκόλουθον ἔστι τῷ πολιτεικῷ ἔγηγεραι περὶ αὐτῆς. ἔτι δὲ καὶ ἀναγκαῖον ἔστιν ἐν τῇ περὶ 20 ἀρετῶν καὶ κακῶν πορευατείᾳ· καὶ γάρ ηἱ ἀρετὴ καὶ ηἱ κακία περὶ τὰς ἡδονάς ἔστι καὶ τὰς λύπας. ὡς εἴρηται πρότερον, καὶ δέον τὸν περὶ ἀρε-  
τῶν σκοπούμενον καὶ περὶ ἡδονῆς εἰπεῖν· καὶ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν μετ' 25 ἡδονῆς εἰναὶ τινές φασι· οὐδὲ καὶ τὸν μακάριον δινομάζουσιν ἀπὸ τοῦ γαίρειν. ἥρεσον δὲ πρότερον ἂ τοῖς ἄλλοις περὶ τούτου δοκεῖ. τοῖς μὲν οὖν οὐδα-  
25 μῶς δοκεῖ ἀγαθὸν εἰναι ηἱ ἡδονὴ οὔτε καὶ ἀγαθὴν εἰναι καὶ ἡδονὴν· τοῖς δὲ φαῦλαι μὲν αἱ πλειόνες δοκεῖσι τὸν ἡδονῶν. ενίοις δὲ ἀγαθοῖς· ἄλ-  
λοις δὲ ἐδόκει, εἰ καὶ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν, ὅλῃ οὐδαμῶς ἐνδέχεται τὸ 278 τέλος ἡδονῆν εἶναι. τὰ μὲν οὖν δοκοῦντα περὶ τῆς ἡδονῆς ταῦτα ἔστι. 30 ἥρεσον δὲ διὸ ἂ ἔκαστον ἐδόκει. οἱ μὲν οὖν λέγοντες μηδεμίαν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἰναι οὕτως ἐπεγγέρουν· πᾶσα ἡδονὴ γένεσίς ἔστιν εἰς φύσιν αἰ-  
σθητή· ηἱ γάρ εἰς τὴν φύσιν γένεσις τῶν φυτῶν οὐκ οὖσα αἰσθητή, ἡδονὴ οὐκ ἔστιν· εἰ τούτου ηἱ ἡδονὴ γένεσις, ηἱ δὲ γένεσις ἀτελές, τὸ δὲ ἀτελές 35 οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. ηἱ ἡδονὴ ἀρά οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν γάρ τὸ ἡδη γε-  
νετονά, οὐ τὸ γένεσισι· οὐ γάρ ἔστιν ηἱ γένεσις διμορφής τοῖς τέλεσιν, εἰς ἂ τελευτὴ· οὐ γάρ ηἱ οὐκομόμεια διμορφής τῷ οἰκῳ. ἔτι δὲ τὸ σώφρων φεύγει τὰ φευκτά (σπουδαῖος γάρ). φεύγει δὲ τὰς ἡδονάς· ηἱ ἡδονὴ ἀρά οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. ἔτι δὲ φρόνιμος τὸ ἀγαθὸν διώκει· τὴν ἡδονὴν δὲ οὐ

4 ἔθος h: ἔθνος D

14 cf. p. 2,33

21 cf. p. 29,28

23 τενες εἶναι h

30 ante ἥρεσον inserit inscriptionem κεφ. τη̄. διὰ οὐδεμία ἡδονὴ ἀγαθὸν h: om. D recte, quod evincitur iis locis ubi caput τη̄ affertur, velut p. 157,9 et 158,9

διώκει· τὸ γάρ ἀλυπὸν διώκει, οὐ τὸ ἡδύ· οὐκ ἄρα η̄ ἡδονὴ ἀγαθόν. ἔτι  
ἐμπόδιον η̄ ἡδονὴ, τῇ φρονήσει, καὶ τασσόντω μᾶλλον, οὗτοι μείζων η̄ ἡδονή·  
οὐδὲτες γάρ δύνονται ἐν ταῖς μεγίσταις ἡδοναῖς μὲν νοῆσαι τι. ἔτι πάντα ἀγαθόν  
ηὸν τέχνης ἔργον· οὐδεμιᾶς δὲ τέχνης ἔργον η̄ ἡδονή· οὐκ ἄρα ἀγαθόν.  
ὅτι τὰ θηρία διώκει τὰς ἡδονὰς καὶ τὰ παιδία ἀλλότις φερόμενα· ἂν δὲ  
ζητεῖ τὰ ἀλλότια κινούμενα, οὐκ ἔστιν ἀγαθόν· οὐκ ἄρα η̄ ἡδονὴ ἀγαθόν.  
ὅτι δὲ οὐ πάσα η̄δονὴ ἀγαθόν, ἐδόκει διὰ τὸ ἔντα τῶν ἡδέων θλαβερὰ εἶναι  
καὶ νοσώδη καὶ ἡδονάς τινας αἰσχρὰς καὶ ἐπονεῖστους. οὗτοι δὲ οὐκ 279  
ἔστι τὸ τέλος η̄ ἡδονή. διῆται γένεσίς ἔστι καὶ κίνησίς τις, τὸ δὲ τέλος  
10 δρός. εἰς δὴ η̄ κίνησις· τὰ μὲν οὖν λεγόμενα σχεδὸν περὶ η̄δονῆς ταῦτα  
ἔστι. τούτων δὲ τὸ μὲν τῶν ἡδονῶν τὰς μὲν ἀγαθάς, τὰς δὲ φαύλας εἶναι  
ἀλητής, τὰ δὲ λοιπὰ ψεύδος· καὶ πειρατέον ἐλέγχειν· καὶ πρῶτον περὶ τοῦ  
πρώτου λέγομεν.

Λύσις τῶν λόγων. περὶ μὲν η̄ ἡδονὴ διοκεῖ μὴ ἀγαθὸν εἶναι.

15

καὶ φ. ἡγ'.

Ὅτι γάρ οὐκ ἀνέγκῃ διὰ τοὺς εἰρημένους λόγους μὴ εἶναι τὴν ἡδο- 10  
νὴν ἀγαθὸν μηδὲ τὸ ἀριστον. ἐκ τῶνδε δηλούν. ἐπεὶ γάρ τὸ ἀγαθὸν διγῆται  
λέγεται, τὸ μὲν ἀπλῶς καὶ καὶ ἕτερον καὶ κυρίως, ὡς η̄ ἀρετή, τὸ δὲ οὐκ  
ἀπλῶς μὲν ἀγαθόν. τινὶ δὲ ἀγαθόν. ὡς τὸ λωποδύτη ἀγα-  
20 θόν. ἀκιλλούθον ἔστιν δὲται καὶ φύσις πάσα καὶ ἔξις καὶ πάσα κίνησις καὶ  
γένεσίς. η̄ μὲν ἔσται ἀπλῶς ἀγαθόν. η̄ δὲ τινι. δροσίως καὶ ἐπὶ τοῦ κα-  
κοῦ. κινήσεις γάρ καὶ γένεσίς καὶ ἔξις αἱ μὲν φαῦλαι ἀπλῶς, αἱ δὲ τινι.  
καὶ τῶν φαύλων τινὶ καὶ αἱ μὲν καὶ ἀεὶ φαῦλαι τινι, αἱ δὲ κατά τινα 29  
τρόπον καὶ ὀλίγον γρόνον· ἀπλῶς μὲν φαῦλαι πάσα κακία· τινὶ δὲ φαῦλον  
25 η̄ σωφροσύνη τῷ ἀκολαστῷ καὶ ἀεὶ καὶ πάντα τρόπον· τινὶ δὲ φαῦλον  
καὶ οὐκ δὲται τὸ ἀκολασταῖνειν τῷ ἀκρατεῖν. τῆς γάρ ἐπιθυμίας σβεστίεσται  
φαῦλον δοκεῖ. κατίσπερ (σὺν) τῷ πάθει οὐκέται. ἐπεὶ τοίνυν πάσα κίνησις  
καὶ γένεσίς οὖτοι διαιρεῖται. καὶ η̄ μὲν ἀπλῶς ἀγαθόν ἔστιν η̄ δὲ τινι. καὶ  
η̄ μὲν ἀπλῶς φαῦλη. η̄ δὲ τινι. κίνησις δὲ καὶ η̄ ἡδονή. φανερὸν δὲται οὐ  
30 πάσα η̄δονὴ φαῦλον. ἔσται γάρ η̄δεσθαι ἐφ' οἷς δεῖ. Ήταν τις η̄δηται ἐπ'  
ἀρετῇ η̄ σοφίᾳ. καὶ ἔστιν η̄δεσθαι ἐπὶ φαύλωις. καὶ ὅλως καθὼς καθίσ- 280  
λου διωρισμένα. ἔτι τοῦ ἀγαθοῦ τὸ μέν ἔστιν ἔξις. ὥσπερ δὲ ἔχων δι-  
καιοσύνης ἔξιν· τὸ δὲ ἐνέργεια, ὥσπερ δὲ ποιῶν· η̄ δὲ ἐνέργεια τὴν ἐλλεί-  
πονταν ἔξιν ἀναπληροῦ τῆς ἐνέργειας. σώζεται δὲ καὶ η̄ φυσικὴ ἔξις· ὥσπερ  
35 η̄ διγένεια ἔγκειται (μέν). σώζεται (δὲ) διὰ τῶν διγενῶν σιτίων. αὕτη δὲ  
η̄ ἐνέργεια η̄ σώζουσα τὴν ἔξιν, ὥποτέραν δὲ τις εἴποι. η̄δεια μέν. οὐ καὶ  
αὕτη δέ. ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. οὐ γάρ αὐτὴ τὸ ἀναπληροῦ τὸ ἐνδέον

3. 4 πάντα ἀγαθόν—ἀγαθόν. ἔτι (δ) h: om. D 13 λέγομεν D: λέγωμεν h 15 η̄  
D: θ' h 27 σὺν h: om. D 28 ἀγαθόν ἔστιν—ἀπλῶς (29) om. h 29 η̄  
tertium om. h 30 η̄δεσθαι D: η̄δεσθαι h 32 διαιρισμένα D 35 μὲν et δὲ h:  
om. D

τῆς ἔξεως αὐτῇ ἐστὶν η̄ ἡδονή. ἀλλὰ τούτῳ ἔπειται ἡδονή. εἰ γάρ τοῦτο 10  
ἡ̄ η̄ ἡδονή. ἀναπλήρωσις τῆς φυσικῆς ἔξεως η̄ τῆς ἐθιστῆς. καὶ πᾶσα ἡν  
η̄ ἡδονή· νῦν δὲ οὐκ οὕτως ἔχει· οὐκ ἄρα τοῦτο ἐστὶν ἡδονή, γένεσις εἰς  
φύσιν αἰσθητή· τοῦτο γάρ ἐστιν η̄ ἀναπλήρωσις τοῦ φυσικῶς ἐνδέσμου·  
5 καὶ οὕτω λύεται τὸ ἐπιγείρημα τῶν συντρόντων μηδεμίᾳ ἡδονὴν ἀγαθὸν  
εἶναι. οὗτος δὲ οὐ πᾶσα ἡδονὴ ἀναπλήρωσίς ἐστι. δηλον ἀπὸ τοῦ καὶ ἀνευ  
λύπης καὶ ἐπιθυμίας ἡδονᾶς εἶναι. τότε δὲ τοιαύτην ἀναπλήρωσιν ἀνευ τού-  
των οὐκ εἶναι δύνατον· αἱ γάρ ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν ἐπιστημάνων ἡδοναὶ ἀνευ  
ἐνδείας εἰσὶ καὶ λύπης. ἐπειδὴν γάρ η̄ μάκρω παροδία ἐπιστήμη ἐγγένη-  
10 ται τῇ ψυχῇ. ἡδονὴν μὲν ἐποίησε τῷ παρεῖναι, λύπην δὲ οὐδεμίαν ἀποδίσα 20  
διδοτοι, ἐπεὶ οὐδὲ ἔνδεικ ἐστὶν η̄ ἀποσύνα τῆς ἐπιστήμης· οὐ γάρ η̄ οὐτε  
παρὴν η̄ ἐπιστήμη, νῦν δὲ ἀπόλετο· καὶ σωματικὴ δὲ ἡδοναὶ εἰς οὕτως  
ἔχουσι τὸν ἔνδεικον καὶ λύπης. καὶ γάρ οὐ μόνον ἔνδεικης ὅντες τροφῆς  
ἡδονμελλον τρεφόμενοι, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ πληρῶσι τὸ ἐλεεῖπον ἔστιν οἵτινες  
15 ἡδονμελλον· οὐ γάρ τοῖς αὐτοῖς γαίρομεν ἔνδεικης ὅντες καὶ πεπληρωμένοι,  
ἀλλὰ πληρωθεῖστες μὲν ἡδονμελλον τοῖς κυρίοις ἡδεῖσι καὶ πάσιν ἡδονὴν 281  
φέρει. πρὶν δὲ πληρωθεῖσται τοῖς τυγχοῦσι καὶ τοῖς ἐναντίοις πολλάκις γαί-  
ρομενοι· οἵτινες φαίνεται· καὶ οὗτοι τῶν ἡδονῶν αἱ μέν εἰσιν ἀπλῶς, αἱ δὲ τισιν·  
ώς γάρ ἔχουσι τὰ ἡδέα. τὸν οὐτὸν τρόπον καὶ αἱ ἡδοναὶ αἱ ἀπὸ τούτων.  
20 οὗτοι μὲν οὖν οὐ πᾶσα ἡδονὴ ἀναπλήρωσίς ἐστι φυσική, δέδεικται· καὶ μὴν  
οὐδὲ πᾶσα ἀναπλήρωσις ἡδονή· τῆς γάρ ὑγιείας πλήρωσις, η̄τις φυσική  
ἐστιν ἔξις διὰ τῆς διαίτης γνωμένη, οὐκ ἔστιν ἡδεῖα· οὐκ ἄρα ὁρίων ἔχει  
λέγειν τὴν ἡδονὴν. οὗτοι ἔστι γένεσις εἰς φύσιν αἰσθητή· καὶ διὰ τοῦτο 10  
οὐκ ἀνάγκη ἀπὸ τούτων τῶν λόγων μὴ εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν.

25 Λύσις τοῦ λόγου οὗτον η̄ ἡδονὴ δικεῖ μὴ τὸ ἀριστον εἶναι.  
κεφ. ιθ'.

Καὶ οἱ λέγοντες δὲ τὴν ἡδονὴν μὴ εἶναι αὐτὸν τὸ τέλος τὸ ἀριστον,  
οὐκ ἀναγκάσιμος τυλιγοτέρονται· εἰ γάρ οὐ δύναται η̄ ἡδονὴ τέλος εἶναι.  
ἀνάγκη δὲ τετερόν τι βέλτιον αὐτῆς εἶναι. τὸ τέλος δηλούντος τὸ γάρ τέλος  
30 παντός ἐστι βέλτιον· αὐτὸν γάρ ἐστι τὸ ἀριστον καὶ τὸ βέλτιστον. οὐκ  
ἀνάγκη δέ· οὐ γάρ ἐστι γένεσις η̄ ἡδονή, ίδια ἔξις ἀνάγκης βέλτιου αὐτῆς 20  
η̄ τὸ τέλος τῆς γενέσεως, οὐδὲ δέλτιον τῇ γενέσει θεωρεῖται, ἀλλὰ ἐνέργειά  
ἐστι καὶ τέλος· θεωρεῖται δὲ οὐκ ἐν τῇ συστάσει τῶν ἔξεων, οἷον, φέρε  
εἰπεῖν, οὗτον τὰ δίκαια τις ποιεῖ καὶ τὴν ἔξιν τῆς δικαιοισύνης ἐν τῇ ψυχῇ  
αἱ συντελῆ, οὕπω δίκαιος ὁν, ἀλλ᾽ ἐν τῇ γρήσει τῆς ἔξεως, ήταν τις δίκαιος  
γενόμενος ἔπειτα γρήσται τῇ ἔξι τῆς δικαιοισύνης. διὸ τοῦτο οὐδὲ πάσης  
ἡδονῆς ἐστι τέλος, ἀλλ᾽ εἴη αὐτοί εἰσι τέλος. καὶ γάρ τῶν ἐνεργειῶν 282  
δοσι μὲν εἰς τελείωσιν ἀγουσι φύσεως, οὐκ αὐτοί εἰσι τέλος, ῥσπερ η̄ καθ'  
ἔξιν ιατρικὴν ἐνέργεια τέλος ἔχει τὴν ὑγίειαν· δοσι δὲ οὐκ ἄγουσιν εἰς

ρυσικήν τελείωσιν. ἀλλ' αὐταῖς εἰςιν οὐ φυσικὴ τελείωσις. δὲ γὰρ οὐκ εἴγουσιν ἄλλο τέλος. σὺντὸν αὐταῖς εἰσὶ τέλη· μόσπερ εἰ τις κατὰ τὴν τελείαν ἔξιν τῆς ἀρετῆς ἐνέργει. οὐ γάρ τοιαύτη ἐνέργεια τέλος ἐστὶν ἄλλων. οὐκ αὐτῇ ἐστι πρὸς ἄλλα τεταγμένη τέλος· διτενὶ καὶ οὐ γάρον. ἐνέργεια οὐσια, οὐ πᾶσα τέλος ἔχει· ἐνέργεια γάρ ἐστι τῆς κατὰ φύσιν ἔξιν. 10 οὐδὲ οὐ καλῶς ἔχει αἰσθητὴν γένεσιν εἶναι λέγειν τὴν ἡδονὴν. ἀλλὰ ἐνέργειαν τῆς κατὰ φύσιν ἔξιν τεκτέον εἶναι τὴν ἡδονὴν· ἀντὶ δὲ τοῦ αἰσθητῆς. οὐνεμπόδιστον· καὶ ἔσται ἡδονὴ ἐνέργεια τῆς κατὰ φύσιν ἔξιν ἀνεμπόδιστος. δέδεικται δὲ ἐν τῷ (*τι?*) κεφαλαίῳ μὴ πᾶσαν ἡδονὴν 10 γένεσιν εἶναι εἰς φύσιν· μόστε ἐλλιπής ἐστιν οὐ τοιοῦτος ὑρισμός· εἴτι δὲ οὐδὲ πᾶσα αἰσθητὴ ἐστιν. οὐ γάρ ἐν τῷ θεωρεῖν ἡδονὴ οὐκ ἐστιν αἰσθητὴ· οὐ δὲ ἐνέργεια καὶ τὴν γένεσιν ἔχει τὴν αἰσθητὴν· καὶ οὐδεμία ἡδονὴ ἐστιν. Τοιούτης οὐκ ἔστιν ἀνεμπόδιστος· τὸ δὲ κατὰ φύσιν πᾶσαν ἔξιν περιέχει φυσικήν τε καὶ ἐθιστήν. καὶ γάρ καὶ οὐ γένεσιν εἴτις κατὰ φύσιν 20 ἔσται· πεφύκαμεν γάρ πρὸς τὰς τοιαύτας ἔξεις καὶ διὰ τοῦτο κτύπευθα· οὐ γοῦν ἐνεργῆτην κατὰ τινὰ ἔξιν ἀνεμπόδιστως ἥδεται· καὶ τοῦτο ἐστιν οὐ γένεσιν. γένεσις δὲ ἔδοξε τισιν εἶναι οὐ γένεσις. Οὐτὶ φύσιται τὴν ἡδονὴν εἶναι τὸ κυρίως ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀριστον. τὸ δὲ κυρίως ἀγαθὸν ἐνέργειαν εἶναι· ἐνέργειαν δὲ καὶ γένεσιν μηδὲν ἀλλήλων διαφέρειν. τὸ δὲ οὐκ οὕτως ἔχει· οὐ γάρ 20 ταῦτον ἐστι γένεσις ἐνεργεία· γένεσις μὲν γάρ ἐστιν οὐ πάθε τοῦ μὴ οὗτος 283 ἐπὶ τὸ εἶναι οὐδὲν τῆς ἔξιν· ἐνέργεια δέ. Τοιούτης ἐστὶ τὸ ἀριστον. οὐ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἔξιν τεκτέον τῆς τελείαν ἔξιν ἐνέργεια.

Αὔτις τοῦ ἐπιγειρόματος. Οὐτενὶς ἐδόκει μὴ πᾶσαν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι, καὶ ἔστι δι' ὃν δικεῖ φαύλη εἶναι· καὶ ἀπόδειξις. Οὐτὶ 25 ἀνάγκη τὸ ἀριστον ἡδονὴν εἶναι. κεφ. κ'.

Οὐδὲ φαύλην δὲ εἶναι ἀνάρκη τὴν ἡδονὴν. Οὐτὶ ἔντα ἡδέα νοσώδη, εἰ γάρ τοῦτο ἐστονται καὶ τὰ ὑγιεινὰ φαῦλα, οὐτὶ τινὰ ὑγιεινὰ ἐμποδὸν ἔσται· 10 ταὶ τῷ πλουτεῖν. Οὐτὶ ποιλῶν γρηγοράτων εἰσὶν ἀναλωτικά· ἀλλ' οὐ φαῦλα διὰ τοῦτο· οὐ γάρ τὸ ἐναντιούμενον ὑποτοῦν ἀλλωφ τινὶ ἀγαθῷ φαῦλον. 30 ἐπειὶ καὶ τὸ θεωρεῖν βλάπτει πιπέτε εἰς ὑγιειν. καὶ οὐ διὰ τοῦτο φαῦλον· οὐκ ἄρα οὐδὲν οὐ γένεσι φαῦλον. Οὐτὶ τινὸς ἡδέα νοσώδη. καὶ μὴν οὐδὲν οὐτὶ ἐμποδίζουσιν εἴναι τὸν ἡδονῶν τῇ φρονήσει καὶ τῇ θεωρίᾳ. διὰ τοῦτο φαῦλον οὐ γένεσις. οὐ γάρ οὐ γένεσις τῆς φρονήσεως τῇ φρονήσει ἐνογκεῖ. οὐδὲν οὐ γένεσις τῆς τέχνης τῇ τέχνῃ, ἀλλὰ μᾶλλον αὖτε ἐκάστην ἔξιν οὐ 35 οὐκεία γένεσις· ἀλλὰ σί ἐμποδίζουσαι ἡδοναῖς τὰς ἔξεις ἀλλήραις εἰσι. καὶ 20 ως μὴ προσήκουσαι ἐνογκεῖσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι φαύλητος σημεῖον. ἐπειὶ καὶ τῇ ὑγιείᾳ οὐ θεωρίᾳ ἐνογκεῖ. καθὼς εὑρηται. Οὐτὶ οὐκ ἔσται προσήκουσα ἐνέργεια τῇ ὑγιείᾳ· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο φαῦλον οὐ θεωρία. καὶ μὴν οὐδὲν οὐτὶ οὐκ ἔστιν ἔργον τέχνης οὐδεμιάτε· διὰ τοῦτο φαῦλον· οὕτω γάρ

2 ἀλλων h: ἀλλήλων D 9 τι? h: om. D 12 γένεσιν h: αἰσθησιν D 25 κ' D: κα h 29 ἀλλω h: ἀλλα D

ἄν πάσα ἐνέργεια φαῦλον ἔη τὸν ἡγούμενον. οὐδὲν μέτα γάρ ἐνέργεια τέγμης ἐστὶν ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ τὴν μὲν δύναμιν ἡ τέγμη. η δὲ δύναμις προσήγει τὴν 284 ἐνέργειαν· η μὲν γάρ περὶ τὴν κυβερνητικὴν τέγμην αἰτίᾳ ἐστὶ τὸν δύνασθαι κυβερνᾶν. τὸ δὲ δύνασθαι κυβερνᾶν αἰτίᾳ ἐστὶ τῆς κατὰ τὴν κυβερνητικὴν ἐνέργειας. καίτοι καὶ η ἡδονὴ γίνεται τινας τέγμης πολλάκις· η γάρ μαρτυρίου καὶ η ὀψοποιητικὴ τέγμην εἰσὶν ἡδονῆς ποιητικαί. οὗτοι δὲ οἱ σώφρονες καὶ οἱ φρόνιμοι φεύγουσι τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν ἄλιπον διώκουσι βίον. οἱ δὲ παιδεῖς καὶ τὰ θηράσια διώκουσι τὰς ἡδονάς. λέγεται τοῖς ἐν τῷ τῷ<sup>9</sup> κεφαλαίῳ, εἰρημένοις, ἐπεὶ γάρ τῶν ἡδονῶν αἱ μέν εἰσιν ἀπλῶς ἀγαθα· 10 οἵτινες αἱ δὲ σύγχρονες ἀγαθαί. τὰς μὲν μὴ ἀπλῶς ἀγαθὰς τὰ παιδία καὶ τὰ θηράσια διώκει καὶ οἱ σώφρονες φεύγει καὶ κατὰ ταῦτα βούλεται μόνιν ἄλιπος εἶναι καὶ οἱ φρόνιμοι καὶ εἴ τις σπουδαῖος. τὰς μετ' ἐπιθυμίας καὶ λύπης. τὰς σωματικὰς (τοιαῦται γάρ αὐταὶ) καὶ τὰς τούτων ὑπερβολάς. περὶ δὲ οἱ ἀκόλαστος στρέφεται· διὸ οἱ σώφρονες φεύγει 15 ταύτας· τὰς δὲ ἀπλῶς ἡδονάς οἱ σώφρονες καὶ οἱ φρόνιμοι διώκει, αἱ εἰσιν τών σώφρονες ἡδοναῖς· αἱ εἰσιν αἱ τῶν ἐπικινεσῶν ζῆσιν ἐνέργειαι. οἷον σωφροσύνης η δικαιοσύνης η θεωρίας. ἐπεὶ δὲ καὶ λύπη η μέν ἐστιν ἀγαθήν. 20 η δὲ φαῦλον καὶ φευκτόν. καὶ τῆς φευκτῆς η μὲν καὶ ἀλτός ἐστι φευκτή· ως η ἐπὶ ἀρετῇ λύπη. η δὲ πή, ως η ἐπὶ ζημίᾳ τινὶ λύπη. ητοι φευκτή 25 ἐστι κατά τι. οὗτοι ἐμποδίζει τῇ θεωρίᾳ, φανερὸν οὗτοι ἀνάγκη πάσα τὸ ἐναντίον τῇ λύπῃ τὴν ἡδονήν. τὴν μὲν ἀπλῶς φευκτὴν εἶναι. τὴν δὲ πή· ἀνάγκη γάρ τῷ ἀπλῷ κακῷ ἀπλῶς ἀγαθὸν εἶναι ἐναντίον. καὶ τῷ πή κακῷ τῷ πή ἀγαθόν· οὐ γάρ η Σπευστίποιο λύσις. καὶ οὐδὲ τῇ θεωρίᾳ· οὐδὲν 30 ἐπιχειρεῖ τόνδε τὸν λόγον, συμβαίνει τῇ ἀληθείᾳ. οὐδὲν γάρ. οὗτοι καθάπερ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον ἐναντία ἐστὶ τῷ ίσῳ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν τὰ παρ' ἑκάτερα ἐναντία. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῇ ἀλυπίᾳ ἀντίκειται η ἡδονὴ καὶ λύπη. η μὲν ως μεῖζον. η δὲ λύπη ως ἔλαττον, καὶ ἔστιν η μὲν ἀλυπία ἀγαθόν, η δὲ ἡδονὴ κακόν· οὐδετος γάρ οἱ λόγοι παντελῶς ἀδιοῖς ἐστιν· οὐδὲν γάρ η ἡδονὴ κακὸν ὀσκεῖ· οὐδὲν γάρ δινοί τὴν ἡδονὴν αὐτήν. οὔπερ ἐστὶ κακὸν εἶναι. οὐδὲν δὲ κωλύει ἡδονὴν 35 εἶναι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἄριστον, οὗτοι ἔνικαι τῶν ἡδονῶν φαῦλοι· καὶ γάρ πολλῶν φαῦλων οὐστὸν ἐπιστημῶν οὐδὲν κωλύει τὸ ἄριστον εἶναι τὴν ἐπιστήμην. οὕτως δὲ οὐ μόνον δύνατον ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον τὴν ἡδονὴν τὸ ἄριστον εἶναι καὶ τὸ αἰρετώτατον. εἰ γάρ πάσης ζῆσις ἐστιν ἐνέργεια. η 40 δὲ εὐδαιμονία καὶ τὸ ἄριστον ἐνέργεια ἐστιν ζῆσις ἀγαθής, η μᾶς τῆς ἀρίστης η πατῶν. ἀνεμπόδιστος· η δὲ ἡδονὴ ἐνέργεια ἐστὶ τῆς κατὰ φύσιν ζῆσις ἀνεμπόδιστος· ἀνάγκη δὲ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὸ ἄριστον ἡδονὴν εἶναι. καὶ οὐδὲν προσίσταται τὸ τινὰς τῶν ἡδονῶν φαῦλας εἶναι. οὗτοι δὲ 45 τὴν εὐδαιμονίαν ἀνάγκη ἐνέργειάν τινα εἶναι ἀνεμπόδιστον. φανερόν· δεῖ γάρ τελείαν εἶναι· οὐδὲν μέταν τελεία ἐμποδίζουμένη τελεία δύναται εἶναι.

9 κεφαλαίῳ h: om. D 11 μόνον h: μόνος D 13 καὶ τὰς σωματικὰς Arist.

14 περὶ δὲ D: περὶ ἂν h. στρέφεται D: στρέφεται h 17 λύπη ed. 1617: λύπης D h 22 τῷ h: τῷ D

διὰ τοῦτο. καθίδης ἐν τοῖς ἔμπρωτοις εἰρηγεῖται. δεῖται δὲ εὐδαιμόνων τῶν ἔξιθεν ἀγαθῶν. ἵνα μὴ ἐμποδίζηται ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ. οἱ δὲ τὸν ἀνισχάλως βι-  
σύντα καὶ δυστυχίας μεγάλαις περιπέπτοντα εὐδαιμόνας φάσκον-  
τες εἰναι. ἐδὲ οὐ μάρτιός. η̄ ἐκάροτες η̄ ἀκούντες οὐδὲν λέγουσι·  
· οἱ προσδεῖται γάρ οἱ εὐδαιμόνων καὶ τῶν σωματικῶν μάρτιον. οὐτείσας δηρόντες 286  
καὶ μακροβιότητος καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα τῶν ἀνηργατῶν καὶ τῆς ἀπὸ  
τῆς τύχης ὁποῖς. διὰ τοῦτο τινες φέρουσιν τὸν εὐτυγήν ταῦταν εἰναι τῷ  
εὐδαιμονίᾳ. οὗτοι ἄνευ εὐτυχίας οὐκ ἔνι καθημόντες εὐδαιμονεῖν· οὐκ ἔται δὲ  
ταῦτάν. δεῖ γάρ τοιούτοις εἰναι τὸν εὐδαιμόνα· οὐ πάντες δὲ εὐτυχίες  
10 επουδαίοις. καὶ γιλάπτει δὲ ἐνίστε εἰς τὴν ἀρετὴν η̄ εὐτυχία. καὶ συγγεῖ  
τὸν επουδαίον. ἀλλὰ περιβαλλόντα η̄. ζητεῖ οὐδὲ εὐτυχία δικάσιος ἀλλὰ καλοῖς·  
τὸ γάρ εἰναι τῆς εὐτυχίας ἐστιν ἐν τῷ συμβούλευτοι πρὸς εὐδαιμονίαν. 10  
ἀκολούθως δὲ καὶ οἱ ὄφοι ἀπὸ τούτου λαμβάνεται καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ  
ἄνομα. οὐκ ἀλλὰ εὐτυχία δικάσιος καλοῖς. μὴ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν  
15 συμβαλλομένη. φανερὸν δὲ οὗτοι τὸν ἀνεμπόδιστον ἀνάγκη προσκείσθαι τῇ  
ἐνέργειᾳ τοῦ εὐδαιμονίας· τοῦτο δέ ἐστιν η̄ ἡδονή. ἐνέργεια ἀνεμπόδιστος.  
τις ἄρα ἡδονή ἐστιν η̄ εὐδαιμονία· ἐτί δὲ δηλοῦνται διάφοροι καὶ ἀπὸ τοῦ θηρίου καὶ  
ἀνθρώπους καὶ πάντα τὰ αἰσθητακά διώκειν τὴν ἡδονήν. οὗτοι τὸ ἀριστον  
ἡδονή ἐστι· πάντα μὲν γάρ βοῶται ἀγαθοῖς εἰναι τὴν ἡδονήν καὶ ἀριστον.  
20 διὸ τὸν εἰς αὐτὴν ἐπείσουσιν.

φέρμη δὲ οὕτε γε πάμπαν ἀπόλλυται. ζητεῖνα ποιήσοι 20  
λασί φημίζουσιν.

οὐ πάντα δὲ διώκουσι τὴν ἀρίστην ἡδονήν. ἐπεὶ οὐδὲ πάντα τὴν αὐτὴν  
ἔχουν ἔχει η̄ τὴν αὐτὴν φύσιν· πάντα δὲ ἡδονήν διώκουσιν. εἰ καὶ τὰ μὲν  
25 ἀγαθά, τὰ δὲ φαύλην. οὕτως δὲ οὐδὲ διώκει οὐδὲν φαύλην ἡδονήν οὐδὲ  
ζητεῖ οὐδὲ ἐφίσται φαύλου τινός· οὐ γάρ μὴ οὔτεται ζητεῖν. καὶ τὸν ἀλλα  
ποι διώκειν. ταῦτην διώκει. ἀλλὰ τὴν ἀρίστην διώκει πάντα. πάντα γάρ 287  
τοῦ ἀγαθοῦ ἐφίσται φύσει. οὗτοι φύσει τοῦ θείου ἔχουσι πᾶσι. καὶ πρὸς τὴν  
ἀγαθὴν ἡδονήν καὶ κυρίως πάντα φέρεται. εἰ καὶ ἡδονὴν κυρίως δοκοῦσιν  
30 εἶναι αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ διὰ τὸ πλειστάκις παραβάλλειν εἰς αὐτὰς καὶ  
πάντας μετέχειν αὐτῶν. διὰ τὸ μόνας οὐν ταῦτας γνωρίμους εἰναι. ταύτας  
μόνας οὖνται εἶναι ἡδονάς· ἐπεὶ δὲ αὐταὶ αἱ ἡδοναὶ οὐκ ἀγαθοῖς εἰσὶ κυ-  
ρίως, ἔλεγον μηδεμίαν ἡδονὴν ἀγαθοῖς εἰναι. φανερὸν δὲ οὗτοι ἀνάγκη τὴν  
ἡδονὴν ἀγαθοῖς εἰναι. εἰ γάρ μὴ ἐστιν η̄ ἡδονὴ ἀγαθοῖς καὶ η̄ κατ' αὐ-  
τὰς τὴν ἐνέργεια, οὐ δυνατὸν ἡδέων τὴν εὐδαιμόνα· ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη  
μεθ' ἡδονῆς τὸν εὐδαιμόνα ζῆν· οὐκ ἄρα δυνατὸν τὴν ἡδονὴν μὴ ἀγαθοῖς  
εἰναι. οὗτοι δὲ εἰ μεθ' ἡδονῆς οἱ εὐδαιμόνων ζήσεται. ἀγαθοῖς ἔται η̄ ἡδονή.  
δηλοῦν ἀπὸ τοῦ τὴν εὐδαιμονία μηδὲν παραμεμψύθαι κακόν. η̄ μὴ κυρίως  
40 ἀγαθοῖς· τένος γάρ ἔνεκα διώκει ταῦτην οἱ εὐδαιμόνων. εἴπερ μὴ ἐστιν ἀγα-  
θοῖς οὔτε κακόν· οὐκ ἄρα φευκτὸν η̄ λύπη. διὰ τὸ οὖν φεύγει αὐτὴν ο

1 cf. p. 21, 17

Op. 763 32, 33 καὶ κυρίως h

14 τὴν D: om. h 18 αἰσθητά D: αἰσθητὰ h 21 Hesiod.

35 ἡδέως h: om. D

εὐδαιμονίων, εἰπερ μὴ ἔστι φευκτόν: οὐ γάρ φευκτόν. εἰ μὴ κακόν: οὐ δύναται τοι 20 τοι δὲ μὴ φεύγειν τὴν λύπην ὁ εὐδαιμόνων· ἀνάγκη γάρ ηδοιτον εἰναι τὸν εὐδαιμονίαν βίον· τοῦτο δὲ οὐ δύνατόν, εἰ μὴ ἡδεῖται εἰς αἱ ἐνέργειαι τοῦ εὐδαιμονίους· πῶς γάρ ἂν ηδοιτος γένοιτο: εἰ δὲ μήτε κακὸν ἢ ηδονὴ μήτε 25 οὐκ ἀγαθόν. εἴη ἂν ἀγαθόν.

Ἀπορία διὰ τὸ πᾶσα λύπη φευκτόν. ἐπεὶ οὐ πᾶσα ηδονὴ ἀγαθόν, καὶ λύσις. κεφ. κα'.

Ἀπορήσεις δὲ ἄν τις, εἰ τινὲς ηδοναὶ ἀγαθοὶ εἰσὶ καὶ αἰρεται. τινὲς δὲ φαῦλαι, ὥσπερ αἱ σωματικαὶ καὶ περὶ ἃς ὁ ἀκόλαστος. διὰ τὸ πᾶσα 10 λύπη μογμηρά ἔστι καὶ φευκτή· δεῖ γάρ τὴν μὲν ἐναντίαν ταῖς ἀγαθοῖς ηδοναῖς λύπην πονηρὰν εἶναι, τὴν δὲ ταῖς φαῦλαις ἐναντίαν ἀγαθήν· κακῷ γάρ ἐναντίον ἀγαθόν· εἰ δὲ καὶ αὕτη ἡ λύπη πονηρά. δέξεται ἂν τὰς σωματικὰς ηδονὰς ἀγαθὸν εἶναι. πρὸς δὲ ταῦτα λέγομεν, οὗτοι αἱ σωματικαὶ ηδοναὶ ἀγαθοὶ εἰσιν οὖτως, ὥστε μὴ εἶναι κακοί· τὸ γάρ μὴ κακὸν ἀγαθόν ἔστι. τοῦτο δὲ μέχρι τινός. ἀγαθοὶ γάρ εἰσι τόνδε τὸν τρόπον αἱ μὴ ὑπερβάλλουσαι· διὰ τοῦτο αἱ ηδοναὶ αἱ ἐναντίαι ταύταις οὐκ εἰσιν ἀγαθοὶ· ἐπεὶ γάρ ἔξεις αἱ μὲν ὑπερβάλλουσι τὸ βέλτιστον καὶ τὸ δέον, αἱ δὲ οὐκ ὑπερβάλλουσιν. ὑπερβάλλουσι μὲν αἱ ἀναγκαῖαι ἔξεις, οἷον ἡ θρηπτικὴ καὶ αἱ ἀλλαὶ ἀναγκαῖαι καὶ θλως αἱ σωματικαὶ· ἔστι γάρ πλέον τοῦ δέοντος αὐταῖς χρήσασθαι· οὐγὰ ὑπερβάλλουσι δέ. οἵτινεινόμενοι οὐγὰ ὑπερβαίνουσι τὸ δέον. ἀλλὰ ἀεὶ ἀγαθοὶ εἰσιν. ὥσπερ αἱ θεωρητικαὶ ἔξεις. ἐπεὶ δὲ αἱ ηδοναὶ ταῖς ἔξεισιν ἀκολουθοῦσιν, ἀνάγκη καὶ τῶν ηδονῶν τὰς μὲν ὑπερβάλλειν τὸ δέον, τὰς δὲ μὴ ὑπερβάλλειν. οἵτινοι τούτους ὑπερβάλλουσι τὸ δέον φαῦλαι εἰσιν, καὶ κατὰ ταύτας ὁ ἀκόλαστός ἔστι καὶ ὁ ἀκρατής· 25 *(κατὰ)* τὰς δὲ ἐναντίας λύπας ὁ ἀκόλαστος οὐ περὶ τὰς ὑπερβολικάς ἔστιν, ἀλλὰ τὰς μὲν ὑπερβαλλούσας ηδονὰς διώκει, τὰς δὲ μικρὰς λύπας φεύγει. 289 ὥστε φανερὸν θτοι ταῖς ὑπερβαλλούσαις ηδοναῖς αἱ ἐν τῷ ἀκολάστῳ ἀντικείμεναι λύπαι οὐγὰ ὑπερβολικαὶ εἰσιν ἀλλὰ μέτριαι, καὶ δὲ οὐδεὶς ἀν φύροι τῶν σπουδαίων. οἵτι οὐδὲ λύπαι εἰσιν. ἀλλὰ τῷ διώκοντι τὴν ὑπερβολὴν τῶν ηδονῶν ἀλλαγὴν δοκεῖ τὸ μετρίως καὶ κατὰ λόγον αὐταῖς χρήσασθαι. λύεται δὲ δὴ ἡ ἀπορία οὖτως· ταῖς μὲν συμμετροῖς ηδοναῖς αἱ ἀντικείμεναι λύπαι οὐκ ἀγαθοὶ εἰσιν· αἱ γάρ σύμμετροι σωματικαὶ ηδοναὶ ἀγαθοί, καθόσον οὐ κακοί· αἱ δὲ ταῖς ὑπερβαλλούσαις ἀντικείμεναι μέτριαι καὶ οὐδὲ 30 λύπαι, καὶ διὰ τοῦτο οὐ φευκταί. ὥστε πᾶν ἀγαθὸν φευκτῷ ἔστιν ἐναντίον, καὶ *(αἱ)* φαῦλαι ηδοναὶ ταῖς ἀγαθοῖς λύπαις εἰσιν ἐναντίαι καὶ αἱ ἀγαθοὶ ταῖς φευκταῖς.

7 καὶ D: κριθ. 9 καὶ om. li  
D: ὑπερβαλλούσαι li

15 δὲ D: γάρ li  
25 κατὰ ed. 1617: om. Dh

20, 21 ὑπερβαίνουσι  
δὲ om. li

35 αἱ li:  
om. D

Διὰ τί αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ τῶν θεωρητικῶν αἱρετώτεραι ὁσ-  
κοῦσιν. καὶ φ. κβ'.

Ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ὁσὶ εἰπεῖν τὸ ἀληθῆς ἀλλὰ καὶ διὰ τί δοκεῖ τὸ  
ἐναντίον ψεῦδος ἀληθές· τοῦτο γάρ συμβάλλεται πρὸς τὸ πιστεῖν τὴν  
ἢ ἀληθείαν· ὅταν γάρ φανῇ ἡ αἰτία, δι' ἣν εἰκότερος τὸ ψεῦδος ἀληθεῖα ὁσ-  
κεῖ καὶ ἡ αὐτῆς ἀπάτη ἐλεγχθῇ. πιστεύειν ποιεῖ τῷ ἀληθῆς μᾶλ-  
λον· ὅτε λεκτέον διὰ τί φαίνονται αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ αἱρε-  
τιώτεραι τῶν κυρίων σὸγιῶν ἡδονῶν. πρῶτον μὲν ὅτι λατρεῖαι εἰσὶ ταῖς  
λύπαις ταῖς σωματικαῖς, καὶ ταύτας ῥαδίως ἐκκρούουσι καὶ μεγάλας οὖσας  
10 αἱ ὑπερβάλλουσαι ἡδοναί, καὶ διὰ τοῦτο διώκονται παρὰ τὸν καιρὸν τῆς  
λύπης τῆς σωματικῆς. ὅτι δοκοῦσιν λατρεῖαι εἰναι σφιδραὶ καὶ ἡδίως 290  
ἀπαλλάσσουσι τῆς ἐπὶ τῇ ἐνέσιφ τῶν ἡδέων λύπης. ἔπειτα διότι διώκονται  
παρὰ τῶν μὴ δύναμένων ἀλλαῖς ἡδοναῖς γαρέειν. πολλοὶ δὲ οἱ τοιωτοί  
καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὑπὸ αὐτῶν ζητούμενον ἀγαθόν τι δοκεῖ καὶ αἱρετόν· οἵ-  
15 τινες οὐ τὰς ἐκ φύσεως ἐπιθυμίας ἐμπιπλάναι μόνον σπουδάζουσιν. ἀλλὰ  
καὶ ἐπισκευαστάς τινας ἐπιθυμίας ἐπινοῦσι καὶ δίψας τινὰς παρασκευά-  
ζουσιν ἔσωτοῖς, ἵνα δύνωνται διὰ παντὸς ἡδεσθεῖαι. τοῦτο δέ. εἰ μὲν οὐ γ.  
ὑπερβαίνει τὸν λόγον καὶ τὸ μέτρον. οὕτε βλαβερόν ἐστιν (αἱ γάρ σύμ-  
μετροὶ ἡδοναὶ οὐ λυματίνονται τῷ σώματι) καὶ ἀνεπιτίμητόν ἐστιν· εἰ δὲ 10  
20 ὑπερβάλλουσι καὶ βλαβεροί εἰσιν αἱ διωκόμεναι ἡδοναί, φαῦλον. ἀνεπι-  
μητον δέ ἐστι τὸ γρῆσθαι συμμετροὺς ἡδοναῖς. ὅτι ἀνάγκη γρῆσθαι τὸν  
ἄνθρωπον τοῖς ἡδέσι διὰ τὴν φύσιν ἀεὶ οὖσαν ἐν πάντῃ καὶ δεσμένην τινὸς  
ἡδονῆς ὕσπερ ἀναπαύσεως. ἀεὶ γάρ πονεῖ τὸ ἄρδαν *(καὶ)* τὸ ἀκούειν  
25 λυπηρὸν εἰναι. διὰ δὲ τὸ ἔησος οὐ τοιωτον δοκεῖν· διὰ τοῦτο γρεία τῷ  
ἀνθρώπῳ ἡδονῆς· ὦ δὲ οὐκ εἰσιν αἱ θεωρητικαὶ ἡδοναὶ, πᾶσα ἀνάγκη  
ταῖς σωματικαῖς γρῆσθαι· οἱ οὖν συμμετρῶς γρώμενοι καὶ ὕσπερ οὐκ 20  
ἔνι διαφθείραι τὸ σῶμα οὐκ ἐπιτιμῶνται. ὁμοίως δὲ διώκονται αἱ ἡδοναὶ  
ὑπὸ τῶν νέων καθάπερ ὑπὸ τῶν ἀκολάστων δται εἰσὶ περὶ τὸ θρεπτικόν,  
30 τῆς φύσεως κινούσῃς, ἵνα αὐξηθῶσι, καὶ διάκεινται ὕσπερ οἱ οἰνωμένοι·  
ἐσθίοντες γάρ ἀεὶ καὶ πίνοντες καὶ ὑπανάττοντες ἀκμαιοπάτην ἔχοντες τὴν  
περὶ ταῦτα ἐπιθυμίαν, ὕσπερ ἐκεῖνοι τὴν δίψαν. διὰ τοῦτο ἡ νεότης ἡδύ  
ἐστιν. ὅτι μετ' ἐπιθυμίας ἀεὶ τῶν ἀναγκαίων ἀπτεται. τὸν ἔσον δὴ τρόπον  
καὶ οἱ μελαγχολικοὶ τὴν φύσιν ἀεὶ ἐν ὑρέσει εἰσὶ σφιδραὶ καὶ δέονται ἀεὶ 291  
35 θεραπείας· δάκνεται γάρ αὐτοῖς ἀεὶ τὸ σῶμα διὰ τὴν κρᾶσιν. οἱ μὲν  
οὖν ζητοῦντες τὰς ἡδονὰς οὖτοι εἰσιν, καὶ διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ζητοῦσι·  
καθόλου δὲ πᾶσα ἡδονὴ σωματικὴ ζητεῖται ἵνα ἐκβάλῃ τὸν λύπην σωματικήν·  
ἐκκρούει γάρ ἡ ἡδονὴ λύπην, οὐ μόνον ἡ ἀντικειμένη αὐτῇ, οἷον ἡ ἐπὶ  
τῷ θρεπτικῷ ἡδονὴ τὴν ἐπὶ τῷ θρεπτικῷ λύπην. ἀλλὰ καὶ ἔτερα τις,

2 κβ' D: κγ' h 24 καὶ h: om. D 27. 28 οὐκ ἔνι D: οὐκ εοί h: οὐκ ἐς τὸ  
Heinsius: οὐ πρὸς τὸ Mullach 38 ἵ (ante ἡδονὴ) om. h

ἐὰν η̄ ἴσχυρά. οὐδὲ ταῦτη τὴν αἰτίαν αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ διώκονται καὶ ἐντεῦθεν ἀκόλαστοι καὶ φαῦλοι γένονται. αἱ δὲ ἡδοναὶ αἱ θεωρητικαί, ὥν 10 οὐ προηγεῖται λύπη (οὐ γάρ, ὥσπερ ἐπὶ τῶν σωματικῶν, πρὶν ἡσθῆναι, λύπουνεθα), αἱ δὲ τοιαῦται οὐχ ὑπερβάλλουσι τὸ δέον, οὐδὲ ἔστι θεωρητικαὶ πλέον τῇ προσήκεν. ἀλλὰ δεῖ ἐποιεῖσθαι εἰσιν. Ήτι τὰ κατ' αὐτὰς ἡδέα φύσει εἰσὶν ἡδέα καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός. λέγω δὲ κατὰ συμβεβηκός ἡδέα τὰ ἵστρεύοντα τὰς σωματικὰς ἐνδείας καὶ λύπας. ὥσπερ τὰ στεία· ἵστρεύει γάρ τὴν φύσιν τοῦ πεινῶντος νηστεύσαν τοῦτο τὸ μέρος, καὶ εἰσάγει τὸ ἐλλεῖπον, ἐπειδὴν κατὰ τὸ ἔτερον μέρος οὐκ ἐνδεῖς η̄ 10 οὐδὲ νήση. λέγω δὲ τὸ θρεπτικόν, ἀλλ᾽ ἔγγι τε αὐτὸν καὶ ὑγιαίνη κατ' αὐτὸν καὶ ἐνεργή, τουτέστιν ὀρέγηται. κατὰ συμβεβηκός γάρ τὰ τοιαῦτα ἡδέα ἔστιν, οὗτοι δὲ τὴν ἵστρεύαν συμβαίνει αὐτοῖς ἡδέσιν εἰναι· φύσει δὲ ἡδέα οὐ τὰ ὀγκοληγροῦντα τὴν ἐνδείαν τῆς φύσεως ἀλλὰ τὰ ποιοῦντα πρᾶξιν αὐτῆς, οἵτινες ἔστι τὰ θεωρητά· τελειοῦσι γάρ τῆς ψυχῆς τὴν ἐνέργειαν. Ήτι δὲ οὐκ ἐσμεν ἀπλοῦ οὐδὲ μόνη γένουμεν τῇ ψυχῇ. διὰ τοῦτο οὐκ ἀεὶ ταῦτα ἡδέα ἡμῖν ἔστιν, ἐπεὶ οὐδὲ τὰ κατὰ συμβεβηκός ἡδέα ἀεὶ 20 γένουμεν. ἀλλὰ νῦν μὲν ταῦτα, νῦν δὲ ἐκεῖνα. Ήταν μὲν γάρ πρὸς τὸ σῶμα ῥέπωμεν, τοῖς σωματικοῖς χαίρομεν, ἐπειδὴν δὲ οὐπέρ τοῦτο ὕδωμεν, τὰ φύσει ἡδέα γένουμεν· αἱ γάρ τῆς ψυχῆς ἡδοναὶ ταῖς σωματικαῖς μόνονται, καὶ οἷς η̄ ψυχὴ πράττουσα χαίρει, ταῦτα τῷ σώματι παρὰ φύσιν· ὑπέταν δὲ διὰ τῆς περὶ τὴν ἀρετὴν μελέτης τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα ἀκολουθήσῃ, τηρικάθα τοῖς ἐνέργοις ηδεῖσαι η̄ ψυχή, οὐχ ηδεῖσαι μὲν τὸ σῶμα, καθόστον οὐκ εἰσιν αἰσθητά, οὐκ ἀλλεῖ δέ. διὰ τοῦτο καὶ οἷς ἔστιν η̄ φύσις καθάπατες ἀπλῆ. η̄ αὐτὴ πρᾶξις ἀεὶ ἡδίστη ἔστιν· οὐ γάρ θεὸς ἀεὶ 25 μίαν καὶ ἀπλῆν γαίρεις ηδονὴν καίτοι ἀκίνητάς ἔστι καὶ δοκεῖ διὰ τοῦτο μὴ ἔχειν ἡδονὴν. η̄ γάρ ἡδονὴ ἐνέργειά ἔστιν, η̄ δὲ ἐνέργεια κινήσεως δοκεῖ μόνον εἶναι, ἀλλ᾽ οὐκ ἔστιν· ἔστι γάρ καὶ ἀκινητίας ἐνέργεια, καὶ η̄ ἡδονὴ μᾶλλον ἐν ἡρεμίᾳ ἔστιν η̄ ἐν κινήσει. η̄ δὲ μεταβολὴ πάντων γλυκυύτατον, κατὰ τὸν ποιητήν, οὐ τῇ ἀρίστῃ καὶ 30 ἀγαθῇ φύσει ἀλλὰ τῇ συνύθετῳ διὰ τὴν ἀστένειαν αὐτῆς καὶ τὴν πονηρίαν. ὥσπερ γάρ οὐ πονηρὸς ἀνθρωπος εὐμετάβολος, οὗτος καὶ η̄ πονηρὰ φύσις ἀεὶ δεῖται μεταβολῆς· οὐ γάρ ἀπλῆ οὐδὲ ἐπιεικῆς. περὶ μὲν 35 οὖν ἐγκρατείας καὶ ἀκρατείας καὶ περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης καὶ τῆς ἔστιν ἔκαστον αὐτῶν καὶ πῶς τὰ μὲν ἀγαθὰ τὰ δὲ κακά, εἴρηται. λοιπὸν δὲ περὶ φιλίας ἐροῦμεν.

10 νοσῆ D: νοσεῖ h 18 ἐπειδὴ vel ἐπειδὴν corr. ex ἐπειδὴν D 25 ἀπλῆ h:  
ἀπλῆ D 27 ἀκινητία D: ἀκινητία h 29 cf. Eurip. Orest. 234

Περὶ φιλίας. κεφ. α'.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ φιλίας ἀκόλουθον ἔστι διελθεῖν. ἔστι γάρ  
 ἡ φιλία ἀρετή τις ἡ ἐπεται τῇ ἀρετῇ· καὶ γάρ ἡ μεταξὺ δυσκολίας καὶ  
 ἡ κολακείας ἀρετή, προσλαβόμενα τὸ στέργειν. φιλία ἔστιν, ὃς ἐν τῷ τῇ<sup>10</sup>  
 κεφαλαῖῳ τῷ δὲ βιβλίου εἰρηται· καὶ ἐπεται δὲ τῇ τελείᾳ ἀρετῆ. ἡ  
 γάρ ἀκηδής φιλία, ὃς αὐτίκα εἰρήσεται, ἐν τοῖς σπουδαίοις μάνοις εὑρί-  
 σκεται. διὰ ταῦτα ἐν τῇ περὶ τῶν ἀρετῶν πραγματείᾳ ἀκόλουθον ἔστιν  
 καὶ περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, ἐπεὶ καὶ ἀναγκαιότατόν ἔστιν εἰς τὸν βίον. ἄνευ  
 10 γάρ φίλων οὐδεὶς ἀν ἔλοιτο ζῆν, ἔχων τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ πάντα·  
 καὶ γάρ τοις πλουτοῦς καὶ ἀργάς καὶ δυναστείας κεκτημένοις δοκεῖ  
 μᾶλιστα χρείαν εἶναι φίλων. τί γάρ διφελος τῇς τοιαύτης εὐδαιμονίας  
 μὴ δυναμένοις εὐεργετεῖν; οὐκ εὐεργετοῦσι δὲ μὴ ἔχοντες φίλους· ἡ γάρ<sup>20</sup>  
 μᾶλιστα γινομένη εὐεργεσία καὶ ἐπαινουμένη πρὸς τοὺς φίλους ἔστιν. ἡ  
 15 πῶς ἀν δὲ εὐδαιμόνων ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ διαμειναὶ καὶ σώζατο ἄνευ φίλων:  
 ὅσφι γάρ μετίουν ἡ εὐδαιμονία, τοσούτῳ καὶ ἐπισφόλεστέρα. οὐ μόνον δὲ  
 εὐδαιμόνιοι χρεία φίλων ἀλλὰ καὶ δυστυχέσι καὶ πένησι μόνην γάρ οἶον.<sup>294</sup>  
 τοι πάντες κατασχήγην εἶναι τοὺς φίλους. οὐ μόνον δὲ τύχῃ ἀλλὰ καὶ  
 ἥλικια πάσῃ λυσιτελῆς ἔστιν ἡ φιλία· οἱ γάρ φίλοι νέους μὲν εἰς τὸν  
 20 δρῦὸν διδηροῦσι λόγον, οὐαὶ μὴ δὲ ἀπειρίαν τοῦ ἀγαθοῦ διαμαρτάνωσι.  
 πρεσβυτέρους δὲ θεραπεύουσι καὶ τὸ ἑλλεῖπον τῇς πράξεως διὰ τὴν ἀπὸ  
 τῆς ἥλικίας ἀσθένειαν αὐτοὶ ἀναπληροῦσι· τῶν δὲ ἐν ἀκμῇ ταῖς ἀγαθαῖς  
 πράξεις προστιθέασι, καὶ βελτίω ποιοῦσι τὰ ἔργα  
 σόν τε δέ <sup>25</sup> ἐργομένω.

καὶ γάρ μετὰ τῶν φίλων καὶ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυστάθεροι γινόμενοι,<sup>10</sup>  
 καὶ φύσει δὲ πρόσεστιν ἡμῖν ἡ φιλία. φύσει γάρ τὸ γεννῶν φίλει τὸ  
 γεννώμενον· καὶ οὐκ ἐν ἀνθρώποις μόνον. ἀλλ᾽ ἡδη καὶ ἐν ὄρνεσι καὶ

1 inscriptionem libri finxi: ἡθικῶν νεκρομαχείων θ' Δ: Αριστοτέλους ἡθικῶν βιβλίον θ' h  
 10 ἀν Ἐλοίτο Dh et Arist. cod. Mv: Θλοίτ' ἀν Arist. vulg. 12 χρείαν Dh: χρεία Mullach  
 ex Arist. 15 διαμειναὶ Mullach: διαμεινῆ Dh 24 Homer. II. K 224

ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ζῷων· καὶ οὐκ ἐν γεννῶντι μόνον καὶ γεννωμένῳ,  
ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἡμογενέσι πρὸς ἀλληλα, μάλιστα δὲ πάντων ἐν τοῖς  
ἀνθρώποις· διὰ τοῦτο τοὺς φιλανθρώπους ἐπαινοῦμεν, ὡς ἀνθρώπινόν τι  
παιοῦντας. ἔδοι δ' ἄν τις καὶ ἐν ταῖς πλάναις, ὥς οἰκεῖται ἀπας  
ἢ ἀνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ φίλον· οἱ τε γάρ ἐπὶ χώρας μένοντες σὺν  
ἡδονῇ τὸν πλανῶμενον ὑποδέχονται καὶ θεραπεύουσιν, ὃ τε πλανῶμενος, εἰ 20  
συντύχοι μόνον ἀνθρώποις, μάλιστα γάρ. καὶ τὰς πόλεις ἡ φιλία  
συνέστησε τὴν ἀρχὴν καὶ δὲ συνέγει· καὶ οἱ καθιστάντες τὰς πόλεις  
νομοθέται μᾶλλον τῆς φιλίας φροντίζουσιν ἢ τῆς δικαιοσύνης· καὶ γάρ διὰ  
10 τὴν ὅμονοιαν ἡ δικαιοσύνη ζητεῖται· ἡ δὲ ὅμονοια δμοιήν τί ἔστι τῇ  
φιλίᾳ. ἡ δὲ στάσις ὅμοια ἔστι τῇ ἔχθρᾳ. ἦν δὲ τῆς πόλεως ἀπελαύνειν  
σπουδάζουσιν οἱ νομοθέται. ἀλλως τε, φίλοι μὲν ὅντων πρὸς ἀλλήλους  
τῶν || πολιτῶν, οὐ γρεία τῇ πόλει δικαιοσύνης. δικαίων δὲ ὅντων, φιλίας 295  
γρεία· βέλτιον γάρ μετὰ ταύτης ὅμονογέουσιν ἢ μετὰ τῆς δικαιοσύνης.  
15 ἔστι τὸ μαλιστα δίκαιον φιλικὸν εἶναι δοκεῖ· καὶ γάρ ἐπειδὴν τις περὶ τὸν  
πληρῶν πάντα τὰ δίκαια διατάξῃ, καὶν αὐτὸν τι δέῃ ζημιωθῆναι, φίλος  
ἔστιν· ὥστε μᾶλλον ζητεῖται ἡ φιλία ἢ ἡ δικαιοσύνη, παρὰ τὸν νομοθέ-  
την, καὶ ἀναγκαῖόν ἔστι πρὸς τὸ καλῶς ὅμονοεστὶν δύνασθαι. οὐ μόνον δὲ  
ἀναγκαῖόν ἔστι καὶ πρὸς ἄλλο φέρει ἀγαθόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς καὶ<sup>2</sup> 10  
20 καλόν ἔστι καὶ ἐπαινετόν· τοὺς γάρ φιλοφίλους ἐπαινοῦμεν, ἢ τε πολυυφιλία  
πολυφιλία δοκεῖ τῶν καλῶν ἐν εἶναι· καὶ ἔνιοι φασι μηδὲν δια-  
φέρειν τὸν φίλον τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρός. ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἀντικρυῖς εἶναι.

Τίς ἡ φιλία, καὶ διε τρία αὐτῆς ἔστιν εἶδη. κεφ. β'.

Τοιαύτη μὲν οὖν ἡ φιλία· διαπορεῖται δὲ περὶ αὐτῆς οὐκ ὀλίγα,  
25 πότερον ὅμοιότης ἔστιν ἡ φιλία καὶ οἱ δμοιοι φίλοι, ἢ ἐναντιότης καὶ οἱ  
ἔχοντες ἐναντίοι. οἱ μὲν γάρ ὅμοιότητα τιμέασιν αὐτὴν καὶ τοὺς δμοίους  
φίλους· δίτεν τὸν δμοῖόν φασιν ὡς τὸν δμοῖον καὶ κολοιόν ποτὶ  
κολοιόν καὶ δσα τοιαῦτα· οἱ δὲ ἐναντίους τοὺς φίλους φασὶν εἶναι 295  
καὶ τὸν λόγον εἰς τὸ καθολικότερον καὶ φυσικότερον ἀνάγουσιν, Εὔρι-  
30 πίδης μὲν φάσκων

ἐρᾶν μὲν ὅμβρου γαῖαν ἔηρανθεῖσαν,  
ἐρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πληρούμενον  
ὅμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν,

‘Ηράκλειτος δὲ λέγων τὸ ἀντίέοντον συμφέρον εἶναι καὶ ἐκ | τῶν 296  
35 διαφερόντων καλλίστην ἀρμονίαν, καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνε-  
σθαι· ἐξ ἐναντίας δὲ τούτοις ἀποφαίνεται περὶ τῆς φιλίας μετὰ  
πολλῶν ἀλλων καὶ δἘμπεδοκλῆς, λέγων τὸ δμοῖον τοῦ δμοῖον ἐφίεσθαι.  
τὸ μὲν οὖν ἀνάγειν τὸν λόγον εἰς καθολικός τινας καὶ φυσικός λόγους  
καὶ ζητεῖν ἀπλῶς, πῶς τὰ ἐναντία τῶν ἐφίεται καὶ τὰ δμοια

15 ἔστι δὲ τὸ h 21 ἐν τι Aristoteles 28 τοῦ; om. h 29 τὸ h: τὸν D 31 Eu-  
ripidis frg. 890 N. 34 Heraclit. frg. 46 Bywater

τῶν ὄμοίων, οὐκ ἔστιν οὐκεῖν τῆς παρούσης σκέψεως. ἐπισκεψώμεθα δὲ  
ὅσα μόνης ἔχεται τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ὅσα εἰς  
ἥθη φέρει καὶ πάθη· ταῦτα γάρ ὅλη ἔστι τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ. τῇ 10  
τητέον τούτου, πότερον ἐν πᾶσι γίνεται ἡ φιλία ἡ ἐν μὲν τοῖς ἀγαθοῖς  
ἢ γίνεται, ἐν δὲ τοῖς μοχθηροῖς οὐχ οὔτι τε γενέσθαι· καὶ πότερον πολλὰ  
εἶδη φιλίας ἡ ἐν οὐ γάρ, διάτι ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον  
ἡ φιλία, διὰ τοῦτο ἐν εἰδίσιοι αὐτῆς ἔστιν· ἐπιδέχεται γάρ τὸ μᾶλλον καὶ  
ἥττον καὶ τὰ ἔτερα τῷ εἶδει· ἡ γάρ οὐσία καὶ τὸ συμβεβηκός ἔτερα  
ὄντα τῷ εἶδει τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐπιδέχονται· οὐ γάρ ὄμοίως εἰσὶν  
10 ὄντα· ὥστε οἱ διὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον οὐδέποτε ἐν εἶδος φιλίας εἰναι  
οὐχ ἵκανῳ πεπιστεύκασι σημείῳ. περὶ τούτων δὲ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν  
εἴρηται. τὰ μὲν οὖν ζητούμενα ταῦτα φανερά δ' ἀν γένοιντο. εἰ φανερὸς 20  
γένοιτο δὲ περὶ τοῦ φιλητοῦ λόγος· οὐ γάρ πάντα φιλοῦμεν ἀλλ' ὅσα πέ-  
φυκε φιλεῖσθαι, ἢ ἔστι τὰ φιλητά· φιλητὰ δὲ ἔστι ταῦτα, τὸ ἀγαθὸν τὸ  
15 ἥδον τὸ χρήσιμον· τὸ μὲν οὖν ἀγαθὸν καὶ τὸ ἥδον δὲ ἔστι ταῦτα, τὸ ἀγαθὸν τὸ  
δὲ χρήσιμον φιλεῖται ἡ διὰ τὸ ἀγαθὸν ἡ διὰ τὴν ἥδοναν. χρήσιμον γάρ  
ἔστι, δὲ οὐ γίνεται ἡ ἀγαθὸν ἡ ἥδονα· ὥστε τὸ μὲν ἀγαθὸν καὶ ἡ ἥδον ἡ  
ώς τέλη εἰσὶ φιλητά, τὸ δὲ χρήσιμον ὡς πρὸς τὸ τέλος ταττόμενον. 297  
σκεψώμεθα δὲ πῶς τὸ ἀγαθὸν φιλητόν ἔστι, πότερον τὸ ἀπλῶς ἀγαθὸν  
20 ἢ τὸ τῷ φιλοῦντι ἀγαθόν· ἐνίστε γάρ διαφέρει ταῦτα ἀλλήλων καὶ ἄλλο  
μέν ἔστι τὸ ἀπλῶς καὶ κυρίως ἀγαθόν, ἄλλο δὲ τιστὸν ἀγαθόν· ὄμοίως  
δὲ καὶ τὸ ἥδον διαφέρει τὸ ἀπλῶς ἥδον καὶ τὸ τιστὸν ἥδον. πότερα γοῦν  
φιλητά ἔστιν; ἢ δηλον διτι τὰ δοκοῦντα ἥδεα καὶ ἀγαθά φιλητά ἔστιν;  
ὄμοίως δὲ καὶ χρήσιμα φιλητά ἔστι, ἢ πρὸς τὰ δοκοῦντα ἥδεα καὶ ἀγαθά 10  
25 φέρει· καὶ οὐ πάντα τὰ δοκοῦντα ἥδεα καὶ ἀγαθά, ἀλλ' ἢ δοκεῖ αὐτοῖς  
ἥδεα εἶναι καὶ ἀγαθά καὶ χρήσιμα, ταῦτα φιλητά. ὥστε ἀπλῶς μὲν  
φιλητὸν τὸ ἀγαθόν ἔστι· τιστὸν δὲ φιλητὸν τὸ τιστὸν ἀγαθόν· φανόμενον δὲ  
φιλητὸν τὸ δοκοῦν τιστὸν ἀγαθὸν εἶναι, ὄμοίως δὲ καὶ τὸ ἥδον καὶ τὸ  
γρήσιμον. τριῶν δὲ ὅντων τῶν φιλητῶν, δι' ἢ η φιλησις γίνεται, οὐκ  
30 ἐν πᾶσι τοῖς φιλούμενοις ἥδη καὶ φιλία γίνεται· φιλοῦμεν γάρ καὶ τὰ  
ἄψυχα διά τι τούτων τῶν τριῶν φιλητῶν· ἀλλ' οὐ φιλία τὸ τοιοῦτον·  
φιλία γάρ ἔστιν, ζεῖν τις φιλῶν ἀντιφιλητούς καὶ βούληται τῷ φιλούμενῳ  
τὰ ἀγαθά καὶ αὐτῷ βούλομένω τῷ φιλοῦντι τὰ ἀγαθά· ὃ δὲ φιλῶν, 20  
φέρει εἰπεῖν, οὖν οὕτε παρ' αὐτοῦ ἀντιφιλεῖται οὕτε τῷ οἷνῳ βούλεται  
35 τὰ ἀγαθά· γελοῖον γάρ· ἀλλ' εἰπερ σώζεσθαι βούλεται αὐτόν, οὐκ  
αὐτοῦ ἔνεκα τοῦ οὗνου ἀλλὰ δι' ἔστιν, ζεῖν αὐτὸς ἔχη· τῷ δὲ φιλῷ  
βούλομένθα τὰ ἀγαθά αὐτοῦ ἔνεκα. διὰ τοῦτο η πρὸς τὰ ἄψυχα φιλησις  
οὐκ ἔστι φιλία. ἔτι δὲ οὐδὲ εἰ τις ἀνθρωπὸν φιλούη καὶ βούλοιτο αὐτῷ  
τὰ ἀγαθά, τὸ τοιοῦτον ἀνάγκη φιλίαν εἶναι· δεῖ γάρ καὶ ἀντιφιλεῖσθαι 298  
40 ὄμοίως· εἰ δὲ μή, οὐ φίλος ἔστιν ἀλλ' εύνους τις λέγεται. συμβαίνει  
δέ τινας λανθάνοντας ἀλλήλους φιλεῖν ὑπολεξόντας ἀγαθούς τινας καὶ

4 ἡ φιλία οι. h 17 ἡ οι. h 20 τῷ οι. h 32 φιλία μὲν γάρ h ἀντιφι-  
ληται h: ἀντιφιλεῖται D 33 βούλομένω h: φιλούμενω D

γρηγήσιμους είναι καὶ ἐπιεικεῖς καὶ βούλεσθαι ἀλλήλους τὸ ἀγαθόν· τούτους δὴ κυρίους μὲν φίλους οὐκ ἄν τις εἶποι, ὅτι οὐκ ἵσται φιλούμενοι οὐδὲ ὡς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους. εἴνουσι δὲ ἀλλήλους εῖποι τις ἄν. οὕτε τοίνυν ἡ τῶν ἀψύχων φιλησία ἐστὶν οὕτε ἡ τῶν ἀνθρώπων. ὅταν τινὸς 5 ἐλλείπῃ τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ φιλία ἐστίν, ὅταν ἀλλήλους εὐνοῶσιν ἡ διὰ τὸ ἀγαθὸν ἡ διὰ τὸ ἥδον ἡ διὰ τὸ γρήσιμον, καὶ βούλευται ἀλλήλους τὰ 10 ἀγαθά, καὶ οὐ λανθάνωσιν ἀλλήλους φιλοῦντες. ὅτι μὲν οὖν ἔστι φιλία εἰρηγται· φανερὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι καὶ τρία εἰδὴ φιλίας· ἐπεὶ γάρ τρία ἔστι τὰ δι' ἣ γίνεται ἡ φιλία. τὸ ἥδον τὸ ἀγαθὸν τὸ γρήσιμον, 10 καὶ διαφέρουσι ταῦτα ἀλλήλων τῷ εἶδει, ἵστριμως τοῖς φιλητοῖς (καὶ ἡ φιλία). καὶ<sup>7</sup> ἔκαστον γάρ τῶν φιλητῶν δυνατὸν φιλίαν γενέσθαι, γῆται φιλησιν μὴ λανθάνουσαν καὶ ἀντιστήσαν. ἔτι δὲ καὶ βούλησιν ἀλλήλους τῶν ἀγαθῶν· καθόσον γάρ τι φιλοῦμεν, βούλομεθα ἐκείνῳ τὸ ἀγαθόν. 20 τρία δρα εἰδὴ φιλίας, κατὰ τὸ ἀγαθὸν κατὰ τὸ ἥδον καὶ κατὰ τὸ γρήσιμον.

15 Περὶ τῆς διὰ τὸ γρήσιμον φιλίας καὶ τῆς διὰ τὴν ἥδονάν, ὅτι διετελεῖς εἰσιν αἱ τοιαῦται φιλίαι. κεφ. γ'.

Ζητητέον δὲ περὶ ἑκάστου εἶδους. οἱ μὲν οὖν διὰ τὸ γρήσιμον φιλοῦντες ἀλλήλους οὐκ αὐτοὺς καὶ<sup>8</sup> ἔχουσιν ἀλλήλους φιλοῦσιν ἀλλὰ διὰ τὸ ἀγαθὸν ἡ τὸ ἥδον. πρὸς | δὲ γρήσιμον εἰσι, καὶ φιλοῦσιν ἔως ἂν 20 ἕρχησαί τι αὐτοῖς παρ' ἀλλήλων ἀγαθόν· ὡμοίως δὲ καὶ οἱ δι' ἥδονάν ἀλλήλους φιλοῦντες οὐ καὶ<sup>9</sup> ἔχουσιν φιλοῦσιν· οὐ γάρ ἀπλῶς ὅτι ἥδεῖς εἰσι διὰ τοῦτο φιλοῦσιν. ἀλλὶ δὲ αὐτοῖς ἥδεῖς εἰσιν, εἰ γάρ ἄλλοις ἥδεῖς ἤσαν, οὐκ ἀντιστήσουν· οὐ τε δὴ διὰ τὸ γρήσιμον φιλοῦντες καὶ οἱ διὰ τὸ ἥδον οὐχ ἀπλῶς διὰ τὸ ἀγαθὸν ἡ τὸ ἥδον ἀλλὰ διὰ τὸ αὐτοὺς 25 ἀγαθόν καὶ ἥδον στέργονται, καὶ οὐ διότι ὁ φιλούμενος αὐτὸς τοιωτότες ἔστι διὰ τοῦτο φιλοῦσιν, ἀλλὶ δὲ αὐτοῖς ἥδον· ἔστι καὶ γρήσιμος. ωτε δῆλον, δὲτι αἱ φιλίαι αὐται κατὰ συμβεβηκός εἰσιν· οὐ διὰ τοῦτο γάρ φιλεῖται ὁ φιλούμενος. δὲτι τοιότερες τις ἔσταιν αὐτές, ἀλλὰ διότι πορίζει ὁ μὲν ἀγαθόν, ὁ δὲ ἥδονάν. καὶ εὐδιάλυτοι δέ εἰσιν αἱ τοιαῦται φιλίαι· οἱ γάρ ἥδεῖς 30 καὶ γρήσιμοι οὐκ δεῖ εἰσιν ἥδεῖς καὶ γρήσιμοι· ἀλλοτε γάρ ἄλλοις ἥδομεθα καὶ ἀλλοτε ἄλλο ἔστι τὸ γρήσιμον. μὴ παραμένοντος οὐν τοῦ αἰτίου τῆς φιλίας καὶ αὐτὴν οὐ δύναται παραμένειν ἀλλὰ διαλύεται, ὡς οὖσα πρὸς ἔκεινα καὶ ταῦτα ἔχουσα τέλη. ἡ δὲ τοιαύτη φιλία, ἡ εὔμετάβολος, μάλιστα δικεῖ γίνεσθαι ἐν τοῖς πρεσβύταις· οὐ γάρ τὸ ἥδον οἱ τηλικοῦται 35 διώκουσιν οὕτε σφόδρα οὕτε συνεχῶς· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐλλείπουσι τῆς καὶ<sup>10</sup> ἥδονάν φιλίας, τὸ ὀψέλιμον δὲ δεῖ μάνον ζητοῦντες κατὰ τὸ γρήσιμον εἰσι φίλοι. καὶ οὐχ οἱ πρεσβύται μάνον ἀλλὰ καὶ τῶν νέων οἵσοι οὐ τὴν ἥδονάν ἀλλὰ τὸ ὀψέλιμον ζητοῦνται· οἱ τοιοῦται δὲ οὐδὲ πάνυ συζῶσι μετ' ἀλλήλων· ἐνίστε γάρ οὐδὲ ἥδονται ἀλλήλοις· τηνικαῦτα γάρ ἥδονται

7 λανθάνωσιν h: λανθάνουσιν D  
ομ. h

10, 11 καὶ ἡ φιλία h: om. D . 24 ἀλλὰ—ἥδον (25)

μόνον ἀλλήλοις, ὅτε ὠφέλιμοι γίνονται ἢ ἐκπίδας παρέχουσιν ὠφέλειας, τὸν δὲ ἄλλον γρήγορον οὐκέτι· οὐκὶ ὅντες δὲ ἀλλήλοις ἡδεῖς οὐδὲ δύνανται συνοικεῖν. τοιαύτην δὲ φασιν εἶναι καὶ τὴν ἔνικήν φιλίαν· καὶ αὕτη γάρ 300 διὰ τὸ γρήγορον συνέστηκεν. ἢ δὲ φιλία τῶν νέων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον 5 δι’ ἡδονῆγος ἔστι. κατὰ πάθος γάρ οὗτοι ζῶσι καὶ μάλιστα διώκουσι τὸ ἡδονόν, καὶ οὐ τὴν μέλλουσαν ὠφέλειαν ἀλλὰ τὴν παροῦσαν ἡδονήγον· αἰσθήσει γάρ μαλιστα ζῶντες τῷ παρόντι χαίρουσι. καὶ δὲ τὴν αἴσθησιν θέλγει. τῆς ἡλικίας δὲ μεταπιπονήσης καὶ τὸ ἡδεῖα γίνεται ἔτερον· διὸ ταχέως γίνονται φίλοι καὶ παύσονται· μεταπίπτοντος γάρ 10 τοῦ ἡδείου καὶ ἡ φιλία μεταπίπτει· μεταπίπτει δὲ τὸ τοιοῦτον ἡδονή ταχέως, 10  
ὅστε καὶ ἡ φιλία. καὶ ἐρωτικοὶ δὲ οἱ νέοι κατὰ πάθος καὶ ἡδονῆγος ζῶντες· τὸ γάρ πλεῖστον τῆς ἐρωτικῆς κατὰ πάθος καὶ ἡδονῆγος διὸ φιλοῦσι, καὶ ταχέως παύονται φιλοῦντες πολλάκις τῆς αὐτῆς ἡμέρας μεταπίπτοντες. διὰ οὐ λογισμῷ καὶ κρίσει τινὶ φιλοῦσιν ἀλλὰ πάθει φερόμενοι. συνηγμερέειν δὲ καὶ συζῆν οὗτοι βούλονται ἀλλήλοις· ἐντεῦθεν γάρ καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς φιλίας αὐτοῖς γίνεται καὶ ἡ ἡδονὴ τὴν συοικίσιν ἀπαιτεῖ. ἡ μὲν οὖν καθ’ ἡδονῆγον καὶ κατὰ τὸ γρήγορον φιλία τοιαύτη ἔστιν, ἀτελής, καὶ οὐ καθ’ αὐτὸν ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός.

Περὶ τῆς διὰ τὸ ἀγαθὸν φιλίας, διὰ αὕτη ἔστιν ἡ τελεία φιλία. 20  
κεφ. δ'.

Ἡ δὲ διὰ τὸ ἀγαθὸν φιλία ἡ τῶν ἀγαθῶν καὶ κατ’ ἀρετὴν ὄμοιῶν τελεία ἔστι καὶ καθ’ αὐτό. βούλονται γάρ ἀλλήλοις οὗτοι τὰ ἀγαθά, διὰ αὐτοὺς ἀγαθοὶ εἰσιν, οὐ δὲ ἄλλο ἀλλὰ καθ’ ἔαυτούς· οἱ δὲ βούλημενοι τὰ ἀγαθὰ τοῖς φίλοις οὐκ ἔαυτῶν ἔνεκα ἀλλὰ τῶν φίλων, οὗτοί εἰσιν οἱ 301· 25 μαλίστα φίλοι· δι’ αὐτοὺς γάρ τοὺς φίλους φιλοῦσι καὶ βούλονται αὐτοῖς τὰ ἀγαθά, καὶ οὐ δὲ ἄλλο καὶ κατὰ συμβεβηκός. ἡ τοιαύτη δὲ φιλία καὶ βεβαία ἔστι καὶ μόνιμος· διαμένει γάρ ἔως ὃν ἀγαθοὶ ὀντείς φίλοι καὶ σπουδαῖοι καὶ ἀγαθοῖς χαίρωσιν· ἡ γάρ ἀρετὴ μόνιμον ἔστι· καὶ ἔστιν ἔκατερος αὐτῶν καὶ καθ’ ἔαυτὸν ἀπλῶς ἀγαθὸς καὶ τῷ φίλῳ σῆμανός· οἱ 30 γάρ ἀγαθοὶ καὶ καθ’ ἔαυτούς ἀγαθοὶ εἰσὶ καὶ ἀλλήλοις. ὄμοιῶς δὲ καὶ ὠφέλιμοι εἰσὶ καὶ ἡδεῖς· οἱ γάρ καθ’ ἔαυτούς καὶ ἀπλῶς ἀγαθοὶ καὶ ἀλλήλοις ἡδεῖς εἰσιν. ἔκαστος γάρ χαίρει ταῖς ἔαυτοῦ πράξεσι καὶ διὰ τοῦτο 10 ἥδεται καὶ ταῖς τῶν ἄλλων. διὰν ὄμοιωις ὁνταί ταῖς αὐτοῦ πράξεσιν ἡ αἱ αὐταῖς· αἱ δὲ τῶν σπουδαίων καὶ ἀγαθῶν πράξεις αἱ αὐταῖς καὶ ὄμοιαι εἰσιν, 35 ὥστε φανερόν, διὰ οἱ σπουδαῖοι ἡδεῖς εἰσὶ καὶ ἔαυτοῖς καὶ ἀλλήλοις. διὰ τοῦτο ἡ τοιαύτη φιλία μόνιμός ἔστιν. ἀλλὰ τοῦτο αἱ ἀλλαὶ ἔχουσι φιλίαι, καὶ ὧν ἔστι γρεία τοῖς φίλοις, ταῦτα πάντα μόνη αὕτη ἡ φιλία συνείληφεν ἐν ἔαυτῃ· καὶ γάρ καὶ τὸ ἀγαθὸν ἔχει καὶ τὸ ἡδονόν καὶ τὸ γρήγορον· τῷ γάρ ἀγαθῷ καὶ τὸ ἡδονῇ ἔπεσται καὶ τὸ ὠφέλιμον· καὶ ἔστι τὸ τοιοῦτον ἀγα-

ηδὸν οὐ καθ' ἔαυτὸν μόνον ἀγαθὸν ἀλλὰ καὶ τῷ φιλοῦντι· καὶ ἡδὸν καὶ 20  
ἀρχέλαιμον ὄμοιώς οὐ καθ' ἔαυτὸν μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ φιλοῦντι· καὶ ἡ  
ὄμοιότης δὲ ποιεῖ τοὺς τοιούτους φίλους τὴν ἡδονήν· καὶ αὕτη μάλιστα ἡ  
φιλία τὴν ἡδονὴν ἔχει καὶ τὸ ὠφέλαιμον. καὶ καθ' ὄμοιότητα ταῦτης αἱ  
ἀλλήλαι φιλίαι δυναμένονται· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀρίστη φιλία· καὶ τὰ ταῦτα  
ποιοῦντα ταῦτα ἐστι τὰ μάλιστα καὶ κυρίως φιλητά. σπανίας δὲ εἰκῆς  
τὰς τοιαύτας φιλίας εἶναι ἀλλοι γάρ οἱ οὗτοι | ἀγαθοί. οὐ μόνον δὲ 302  
ἀρετῆς δεῖται ἡ τοιαύτη φιλία καὶ τρόπων ἀγαθῶν ἀλλὰ καὶ γρόνου καὶ  
συνηθείας· κατὰ τὴν παροιμίαν γάρ οὐκ ἐστιν εἰδῆσαι ἀλλήλους  
10 πρὶν τοὺς λεγομένους ἀλλας συναναλῶσαι οὐδὲ δυνατὸν ἀποδέξασθαι  
καὶ φιλῆσαι ὀλλήλους. πρὶν ἑκάτερος ἑκατέρῳ φανῇ φιλητός καὶ αὐτὸς  
φιλεῖν πιστευθῆ. οἱ δὲ ταχέως τὰ φιλικὰ ποιοῦντες πρὸς ἀλλήλους βού-  
λονται μὲν φίλοι εἶναι, οὐκ εἰσὶ δέ, εἰ μὴ τῷ μακρῷ γρόνῳ καὶ τῇ  
συνηθείᾳ φιλητοῖ γένοντο ἀλλήλοις καὶ πιστεύσαιεν φιλούμενοι. βούλησις  
15 μὲν οὖν φιλίας τάχιστα γίνεται, φιλία δὲ οὐ· αὕτη μὲν οὖν ἡ φιλία τελεία 10  
ἐστι· καὶ κατὰ τὸν γρόνον καὶ κατὰ τὰ ἄλλα, κατίλως εἴρηται· καὶ κατὰ  
πάντα τὰ φιλητὰ γίνεται. καὶ ὄμοια ἐστιν ἑκατέρῳ παρ' ἑκατέρου, διπερ  
δεῖ τοὺς φίλους ὑπάρχειν· καὶ γάρ ὄμοιοι εἰσιν ἑκάτεροι θνητοί σπουδαῖοι,  
καὶ ὄμοιώς εἰσὶν ἡδεῖς ἀλλήλοις καὶ φιλητοί.

20 Ότι αἱ ἀτελεῖς φιλίαι καθ' ὄμοιότητα τῆς τελείας φιλίας λέ-  
γονται. κεφ. ε'.

'Η δὲ διὰ τὴν ἡδονὴν φιλία καὶ ἡ διὰ τὸ γρήσιμον ὄμοιώμα ταῦτης 20  
ἔγρουσι τῆς φιλίας. τὸ γάρ κυρίως ἡδὸν καὶ γρήσιμον τὸ ἀγαθόν ἐστι· καὶ  
ἡδεῖς καὶ γρήσιμοι μάλιστα ἀλλήλοις οἱ ἀγαθοί. καὶ ἐν τούτοις δὲ τοῖς  
25 καθ' ὄμοιότητα λεγομένοις αἱ φιλίαι παραμένουσιν. ὅταν τὸ αὐτὸν ἀλλήλοις  
παρέγωσιν, οἷον εἰ γρήσιμός ἐστιν ἑκάτερος ἑκατέρῳ ἡ ἡδονή, καὶ μὴ δὲ  
μὲν γρήσιμός ἐστιν δὲ ἡδονή. οὐ μόνον δὲ δεῖ τὸ αὐτὸν παρέχειν ἀλλή-  
λοις ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, | εἴ γε μέλλουσιν ἐν τῇ φιλίᾳ παραμένειν, 303  
οἷον εἰ παρέγουσιν ἀλλήλοις ἡδονὴν, ἀπὸ τῶν αὐτῶν παρέένουσι τρόπων.  
30 ὁσπερ οἱ εὐτράπελοι τῇ εὐτραπελίᾳ γαριζόμενοι ἀλλήλοις, καὶ οὐδὲ ὥσπερ  
ἐραστῆς καὶ ἐρώμενος· οὗτοι γάρ ἡδονὴν μὲν παρέγουσιν ἀλλήλοις, ἀλλὰ  
οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλ' ὁ μὲν ἐραστής ἡδεῖται τῇ ὥψει τοῦ ἐρωμένου,  
ὁ δὲ θεραπευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐραστοῦ. ληγούσης δὲ τῆς ὥρας ἐνίστεται  
καὶ ἡ φιλία λήγει· ἡ γάρ ἡδονὴ, δι' ἣν ἡ φιλία, πανεται· οὔτε γάρ δὲ  
35 ἐραστῆς ἡδεῖται τῇ ὥψει τοῦ ἐρωμένου οὔτε δὲ ἐρώμενος θεραπεύεται·  
πολλοὶ δὲ τῶν τοιούτων καὶ διαιμένουσιν ἐν τῇ φιλίᾳ, ἐλλὰ ἐκ τῆς συνη- 10  
θείας τὰ ἀλλήλων ἔμη στέρεωσιν ὄμοια ἔχοντες. οἱ δὲ μὴ τὸ αὐτὸν παρ-  
έχοντες ἀλλήλοις, ἀλλ' ὁ μὲν ἡδονὴν δὲ τὸ γρήσιμον, οὔτε διαιμένουσιν

7 τὰς ομ. h  
φιλίαι D

16 καὶ tertium ομ. h  
26 μὴ ομ. h

17 ὄμοια D: ὄμοιως h.

34 ο̄ ομ. h

20 φιλίας h:

ἐν τῇ φιλίᾳ, καὶ ὅτε φιλοῦσιν ἀλλήλους, ηὗτον φιλοῦσιν· ὅλως δὲ οἱ διὰ τὸ χρήσιμον ὄντες φίλοι, πανομένου τοῦ συμφέροντος, καὶ αὐτοὶ παύονται φιλοῦντες καὶ διαλύονται· οὐ γάρ ἀλλήλων ἡσαν φίλοι ἀλλὰ τοῦ λυσιτελοῦς. ταύτας μὲν οὖν τὰς φιλίας, τὴν τε διὰ τὴν ἡδονὴν καὶ 5 διὰ τὸ χρήσιμον, καὶ φαῦλους ἐνδέχεται ἔχειν καὶ φαῦλον καὶ ἐπι-  
εικῆ· φιλεῖ γάρ καὶ φαῦλος φαῦλον διὰ ταῦτα καὶ φαῦλος ἐπιεικῆ καὶ 20 ἐπιεικῆς φαῦλον καὶ μέσος τις ἑκάτερον αὐτῶν· ἔστι γάρ καὶ τῷ ἐπιεικεῖ τοῦ φαῦλου χρεία πολλάκις. δυνατὸν γάρ ναύαργόν τινα ἀγαθὸν ἢ στρα-  
τηγὸν ἄριστον μὴ πάνυ τοὺς τρόπους ἀγαθὸν εἶναι, ὃν χρείαν ἔχειν τὸν 10 σπουδαῖον οὐδὲν κωλύει, καὶ ἡδεῖσθαι δὲ σπουδαῖον φαῦλοις οὐκ ἔστιν ἀδύνατον. εἰσὶ γάρ οἱ τοὺς μὲν τρόπους ἀπάθουσι. διαλεγόμενοι δὲ καὶ φιλοσοφοῦντες καὶ τῷ ὀντούσι τινες εἶναι τῆς ἀληθείας καταστοχαζόμενοι 304 καὶ τοῦ ἀγαθοῦ τοῖς σπουδαῖοις ἡδεῖς γίνονται· οἱ μὲν οὖν οὕτω φιλού-  
μενοι οὐ δι' ἔαυτοὺς φιλοῦνται ἀλλ ἢ διὰ τὴν ἡδονὴν ἢ διὰ τὸ χρήσι-  
15 μον. μάνοι δὲ οἱ ἀγαθοὶ ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτοὶ δι' ἔαυτοὺς φιλοῦνται,  
καὶ ἡ τοιαύτη φιλία ἀδιάβλητός ἔστιν, ὅτι πολλῷ δοκιμάζεται χρόνῳ καὶ  
συνηθείᾳ τελείᾳ. περὶ δὲ τῶν οὕτω δοκιμασθέντων οὐ ῥάδιον τὰ κείρω  
πιστεύειν τὸν δοκιμάσαντα. ἐν ταύτῃ δέ ἔστι τῇ φιλίᾳ καὶ τὸ πιστεύειν  
ἀλλήλοις καὶ θαρρεῖν περὶ τῶν μερίστων καὶ τὸ μηδέποτ' ἀν ἀδικῆσαι καὶ  
20 οὗτα ἄλλα ἤγετεῖται παρὰ τῶν ὡς ἀληθῶς φιλεῖν ἐλομένων· ἐν δὲ ταῖς 10  
έτεραις οὐδὲν κωλύει καὶ διαβάλλεσθαι πρὸς ἀλλήλους καὶ δοκεῖν ἀλ-  
λήλους μὴ τὴν ἴστητα σώζοντας καὶ τἄλλα πάσχειν. οὐδὲν οὐδὲ φίλοι  
εἰσὶν οἱ τοιωτοὶ κυρίως, ἀλλ ἐπεὶ εἰώθασιν οἱ ἀνθρώποι καὶ τοὺς τοιού-  
τους φίλους ὀνομάζειν ἢ διὰ τὴν χρείαν, ὥσπερ αἱ πόλεις τοὺς συμμάχους  
25 δινομάζουσι φίλους, ἢ δι' ἡδονὴν, ὥσπερ οἱ ἐν συνηθείᾳ παῖδες ἀλλήλους·  
διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς φίλους μὲν αὐτοὺς ὀνομάζομεν, οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρό-  
πον ὥσπερ τοὺς ἀγαθούς, οὐ γάρ ὅμοιεσθι οὐδέμενα εἶναι, ἀλλὰ καὶ  
φίλους δινομάζομεν. καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ εἴδη φαμὲν εἶναι 20  
φιλίας. καὶ ἔστι φιλία πρώτως μὲν καὶ κυρίως ἡ τῶν ἀγαθῶν, ἡ ἀγα-  
30 θοί· καὶ διατητήτα δὲ αἱ λοιπαί· καὶ γάρ καὶ τὸ ἡδύ, καὶ δὲ ἀγαθόν τί  
ἔστιν, ὡς ἡδὺ συνάπτει τοὺς φιληρόνους· ἀγαθὸν γάρ τι ἔστι τοῖς φιληρέσι  
τὸ ἡδύ· καὶ ἀγαθῷ ἔσικεν, ὅτι αὐτοῖς ἀγαθὸν δοκεῖ· καὶ τὸ χρήσιμον  
ἀγαθὸν δοκεῖ τῷ χρωμένῳ· διὰ τοῦτο καὶ διατητήτα τῆς ἀληθοῦς φιλίας  
40 αἱ τοιαῦται φιλίαι λέγονται· μικτῇ δὲ φιλίᾳ ἀπὸ χρησίμου καὶ | ἡδεῖς 305  
οὐ πάνυ γίνεται, ὥστε τῶν φίλων τὸν μὲν διὰ τὸ ἡδύ φιλεῖν, τὸν δὲ διὰ  
τὸ χρήσιμον· τὸ γάρ συνάπτον τοὺς φίλους κατὰ συμβεβηκός ἔστιν ἐν αὐ-  
τοῖς· συνάπτει δὲ τοὺς φίλους τὸ τοῖς αὐτοῖς καίρειν καὶ τὰ αὐτὰ φιλεῖν.  
διὰ τοῦτο γάρ ὁ Σωκράτης φιλεῖ τὸν Πλάτωνα, ὅτι τὸν Σωκράτην ἀμφω  
φιλοῦσι καὶ τοῖς Σωκράτους ἀγαθοῖς ἀμφω χαίρουσιν. ἢ διὰ τὴν ἡδονὴν  
45 ἀμφω φιλεῖσθαι· τὸ χρήσιμον ἀμφω. ἐπὶ δὲ τῇς μικτῇς φιλίαις οὐ τῷ  
αὐτῷ καίρουσιν· οὐ μὲν γάρ ἡδεῖ, οὐ δὲ τῷ χρησίμῳ· κατὰ συμβεβηκός δὲ

τὸ αὐτὴν φιλοῦσι· συγχαίρει γάρ ἐκάτερος ἐκατέρῳ, καὶ συνεύχεται τὰ 10 ἀγαθά· οὐ δὲ αὐτὸν δέ, ἀλλὰ διὰ τὸ χρήσιμον ἦ τὸ ἡδός. διὰ τοῦτο δή οὐ πάνυ ἡ τοιαύτη φιλία γίνεται, ὅτι τὸ κοινὸν κατὰ συμβεβηκός ἔστιν ἐν· τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός ἐν οὐ πάνυ συνάπτει.

5 Ὄτι συζῆν καὶ συνεῖναι παρέχει τοῖς φίλοις τὸ ἐνέργεια φίλοις εἶναι. καφ. ε'.

Εἰς ταῦτα δὲ τὰ εἰδη τῆς φιλίας διηγημένης, οἱ μὲν φαῦλοι 10 ἔσονται φίλοι δι’ ἡδονὴν ἢ τὸ χρήσιμον, ταύτῃ δμοιοι διντες, οἱ δὲ ἀγαθοὶ δι’ ἑαυτοὺς ἔσονται φίλοι· γάρ ἂμφω ἀγαθοὶ, διὰ τοῦτο φι- 20 λοῦσιν ἀλλήλους· ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἀπλῶς φίλοι καὶ κυρίως καὶ καθ’ αὐτό· οὗτοι δὲ κατὰ συμβεβηκός καὶ τῷ ὄφοιούσιθαι τούτοις τὸ ὄνομα τῆς φιλίας ἔχουσιν. ὥσπερ δὲ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν οἱ μὲν καθ’ ἔξιν, οἱ δὲ κατ’ ἐνέργειαν ἀγαθοὶ λέγονται (οἱ μὲν γάρ ἔξιν ἔχουσι δικαιοσύνης, οὐκ ἐνέργουσι δὲ κατ’ αὐτήν, ὑπὸ τῶν ἔξινθεν καλυσθενοι, οἱ δὲ ἐνέργουσι καὶ 15 τὰ δίκαια, κατὰ τὴν ἔξιν ἦν ἔλαβον τῆς δικαιοσύνης), τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας συμβαίνει. οἱ μὲν γάρ συζῶντες ἀλλήλοις χαί- 306 ρουσι τοῖς ἀλλήλων ἀγαθοῖς καὶ πορίζουσιν ἐκάτερος ἐκατέρῳ τὰ δυνατὰ ἀγαθά, οἱ δὲ καθεύδοντες ἢ κεχωρισμένοι τοῖς τόποις οὐκ ἐνερ- γοῦσι μὲν πρὸς ἀλλήλους τὰ φιλικά· οὗτοι δὲ ἔχουσιν ὥστε ἐνερ- 20 γεῖν φιλικῶς. οἱ γάρ τόποι οὐ διαλέγουσι τὴν φιλίαν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν. ἐλὺ δὲ γρόνων πολλῷ ἡ ἀποστία γένεται τῶν φίλων, δοκεῖ καὶ τῆς φιλίας γίνεσθαι λήθην· οὔτεν εἴρηται

πολλὰς δὴ φιλίας ἀπροστηγορία διέλυσεν.

10

οἱ δὲ πρεσβύται καὶ στρυφοὶ φαίνονται ὡς οὐ δύνανται φιλικοὶ εἶναι. βραχὺ 25 γάρ ἐν αὐτοῖς τὸ τῆς ἡδονῆς· ὃ δὲ οὖν ἔστιν ἡδονή, οὐδὲ συνεῖναι καὶ συνημμερεύειν δύνατόν· οὐδεὶς γάρ ἀν ἔλοιπο συνδιάγειν τῷ λυπηρῷ τῷ μὴ ἡδεῖ· φαίνεται γάρ ὅτι ἡ φύσις φεύγει μὲν τὸ λυπηρόν, διώκει δὲ τὸ ἡδὸν ἀεί· ὃ δὲ οὐ δύνατὸν συνεῖναι, τούτῳ οὐκ ἔνι φίλον γενέσθαι· ἡ γάρ συνήθεια καὶ τὸ συνδιάγειν τὰς φιλίας ποιεῖ. οἱ γάρ ἀποδεχόμενοι 30 ἀλλήλους, μὴ συζῶντες δέ, εὐδοί εἰσιν ἀλλήλοις μᾶλλον ἡ φίλοι. οὐδὲν γάρ οὕτως ἔστι φίλων ὡς τὸ συζῆν. οὔτε γάρ οἱ διὰ τὸ χρή- σιμον δύνανται μὴ συνοικεῖν· ἐνδεεῖς γάρ διντες ἀλλήλων δέσονται ἀλλήλοις γρῆσθαι, διὸ δύνατὸν ἀνεύ τοῦ συνοικεῖν· οὔτε οἱ διὰ τὴν ἡδονὴν πολλῷ μᾶλλον· οὔτε οἱ κυρίως φίλοι, οἵτινές εἰσιν οἱ μακάριοι· ἀλλήλων μὲν γάρ 35 οὐκ εἰσιν ἐνδεεῖς, ἡδεῖς δέ εἰσιν ἀλλήλοις. καὶ διὰ τοῦτο μὴ συνδιάγειν ἐθέλειν ἀμήχανον. οὐ γάρ δὴ μονώτας τινάς τοὺς μακαρίους εἶναι προσ- γκει, ἀλλ’ ἀνάγκη μετ’ ἀλλήλων εἶναι τοῖς αὐτοῖς χαίροντας. τοῦτο δὲ 40 τὸ τοῖς αὐτοῖς χαίρειν καὶ τὴν ἑταρικὴν φιλίαν ποιεῖ τὴν τῶν νέων, οἵταν περὶ τὸ αὐτὸν σπουδάζωσι. μάλιστα μὲν οὖν ἔστι φιλία ἡ τῶν ἀγα-

θῶν, καθάπερ πολλάκις εἴρηται. δοκεῖ γάρ φιλητὸν μὲν καὶ αἰρετὸν τὸ ἀπλῶς καὶ κυρίως ἀγαθὸν η̄ ἡδύ. ἐκάστῳ δὲ φιλητὸν καὶ αἰρετὸν τὸ αὐτῷ ἀγαθόν. ὃ δὲ ἀγαθὸς τὸν ἀγαθὸν φιλεῖ δὲ ἄμφω ταῦτα· τὸ γάρ ἀγαθὸν αὐτοῦ καὶ κυρίως ἀγαθόν ἐστι καὶ τῷ φιλῳ<sup>5</sup> ἀγαθὸν ἐστιν· ὥστε ὁ ἀγαθὸς φιλητός ἐστι. καὶ κατ' ἀμφοτέρους τοὺς 10 τρέπουσι· καὶ διὰ τοῦτο συζῆν ἀλλήλους τοὺς σπουδαίους πᾶσα ἀνάγκη βούλευθαι. γαίροντας ἀλλήλους καὶ ως ὅμοιοις καὶ ως ἀγαθοῖς ἀπλῶς καὶ ως ἀλλήλους ἀγαθοῖς.

¶ Περὶ τῆς τε φιλίας καὶ τῆς φιλήσεως. κεφ. 7. ¶

10 Ἐπεὶ δὲ ἀρετὴ ἐστιν η̄ φιλία. ἐν πάσῃ δὲ ἀρετῇ πάθος τι θεωρεῖται καὶ ἔξις, ζητητέον τι ἐστιν ἐν τῇ φιλίᾳ πάθος καὶ τι ἔξις. ἔστι τοίνυν η̄ μὲν φιλητος πάθει, η̄ δὲ φιλία ἔξει· πάθος μὲν γάρ ἐστιν, οὐ καὶ μὴ προαιρουμένοις συμβαίνει. ἔξις δέ, οὐ μετὰ προαιρέσεως γίνεται καὶ καθ'<sup>20</sup> η̄ μετὰ προαιρέσεως ἐνεργούμεν. η̄ μὲν οὖν φιλητος καὶ η̄ πρὸς τὰ ἄλιγά 15 ἐστιν ἀγάπη, καὶ διὰς δύνειν οὐκ ἔστιν ἀντιφίλετος· τὸ δὲ τοιοῦτον πάθος· οὐ γάρ κρίναντες καὶ λογισάμενοι ἀγαπῶμεν οὐδὲ προαιρούμενοι, ἀλλ᾽ ἐκεῖνοι κινούμενοι μόνον. διπερ ἐστὶ καθαρῶς πάθος· η̄ δὲ φιλία η̄ πρὸς τοὺς φιλοῦντας ἀγάπη ἐστι. οὐ πάθος ἐστὶ μετὰ προαιρέσεως. κρίγομεν 308 γάρ ως δεῖ φιλεῖν τὸν φιλοῦντα, καὶ κινούμενα οὐ μόνον ἔχονταν ἀλλὰ καὶ 20 ἔξις ἡμῶν αὐτῶν καὶ τοῦ λογισμοῦ· η̄ δὲ μετὰ λογισμοῦ καὶ προαιρέσεως κίνησις ἀφ' ἔξεως· ἔστιν ἄρα η̄ μὲν φιλητος πάθος, η̄ δὲ φιλία ἔξις. ἔτι οἱ φίλοι βιούλονται τοῖς φιλουμένοις τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν ἔνεκα, οὐ κατὰ πάθος ἀλλὰ καθ'<sup>25</sup> ἔξιν· οὐ γάρ ἀλόγως ἀλλὰ λογιζόμενοι τὴν αἰτίαν· τὸ δὲ βιούλεσθαι τοῖς φιλουμένοις τὰ ἀγαθὰ ἐκείνων ἔνεκα ἐν τῷ λόγῳ ἐστὶ τῆς φιλίας· η̄ ἄρα φιλία ἔξις ἐστίν. ἔτι φιλεῖ τις τὸν ἀγαθὸν φίλον. διτὶ αὖ- 19 τῷ ἀγαθῷ ἐστιν· οὐ γάρ ἀγαθὸς φίλος γενόμενος. ἀγαθὸς γίνεται τῷ φιλῳ· ἐκάτερος οὖν φιλεῖ ἐκάτερον, ως ἀγαθὸν οἰκεῖον. καὶ βιούλεται τὰ ἀγαθά, καὶ ἡδύς ἐστιν ὅμοιος. καὶ διὰς τὸ ἵστον ἀνταποδίδωσι· λέγεται γάρ φιλήσης η̄ ἴστοτης· ταῦτα δὲ οὐκ ἄνευ προαιρέσεως· η̄ δὲ προαιρεσίς ἀφ' 30 ἔξεως· η̄ ἄρα φιλία ἔξις ἐστίν· η̄ δὲ φιλητος ἄνευ προαιρέσεως οὔσα. καθαρῶς ἐστὶ πάθος.

¶ Οὐ πολλοῖς εἶναι τελείως φίλον οὐκ ἐνδέχεται. καὶ πολλαὶ τῶν ἐν ἐξουσίαις φιλίαι. κεφ. 7. ¶

Πάντα μὲν οὖν τὰ φιλικὰ καὶ ἀ προσήκει φίλοις ἐν τῇ φιλίᾳ συμ- 20 35 βαίνει τῶν ἀγαθῶν μόνη· ἐν δὲ τοῖς στρυφοῖς καὶ πρεσβυτικοῖς ἡττον γίνεται η̄ φιλία. δισφρ δισκολώτεροί εἰσι καὶ ἡττον ταῖς ὅμιλαις γαίρουσιν· η̄ γάρ ὅμιλα καὶ τὸ συνεῖναι δοκοῦσιν εἶναι φιλίας

ποιητικά. διὰ τοῦτο νέοι μὲν ταχέως γίνονται φίλοι. πρεβῆται δὲ οὐκ· οὐ γάρ δύνατὸν φίλοιν γενέσθαι τινα ὡς οὐ χαίρει οὐδὲ ἥδεται συνών· τοῦτο δὲ ἐν τοῖς πρετήροις οὐ πάντα συμβαίνει· διότιν γάρ | αὐτοῖς τὸ τῆς 309 ἥδουνής. διὰ τὰ αὐτὰ δὴ οὐδὲ οἱ στρυφοὶ πάντα γίνονται φίλοι ἀλλ' οἱ τοι-  
5 οῦτοι εὖνοι μὲν εἰσιν ἀλλήλοις· βούλονται γάρ ἀλλήλοις τὰ ἀγαθὰ διὰ τὴν  
χρείαν, καὶ λαμβάνουσι παρ' ἀλλήλων, ὃν ἔκατερος ἔκατέρου δεῖται· φί-  
λοι δὲ οὐ πάντα εἰσὶ διὰ τὸ μὴ συνημερεύειν μηδὲ χαίρειν ἀλ-  
λήλοις· ἀ δὴ μάλιστα εἰναι δοκεῖ φιλικὰ καὶ ποιητικὰ φίλια. πολ-  
λοῖς δὲ φίλοι εἰναι τὸν σπουδαῖον κατὰ τὴν τελείαν φίλιαν οὐκ ἐνδέχεται,  
10 ὥσπερ οὐδὲ τὸ ἐρᾶν πολλῶν ἀμα δυνατόν. ὑπερβολὴ γάρ τις ἔστι φίλιας:<sup>16</sup> 10  
ἡ τελεία φίλια. τὸ δὲ τοιούτον πρὸς ἓν πέφυκε γίνεσθαι. τὸ γάρ τοῖς  
αὐτοῖς χαίρειν σφόδρα οὐ ῥάδιον ἐν πολλοῖς εἰναι· ἔτι δὲ οὐδὲ ἀγαθοὺς  
καὶ σπουδαῖους πολλοὺς εἰναι ῥάδιον. ἄλλως τε τῇ τοιαύτῃ φιλίᾳ καὶ  
μακροῦ δεῖ χρόνον καὶ συνηθείας καὶ πείρας ἀχριθοῦς ἀλλήλων. τοῦτο δὲ  
15 γαλεπόν. κατὰ δὲ τὰς ἄλλας φιλίας πολλοὺς ἐνδέχεται φίλειν· καὶ γάρ  
καὶ διὰ τὸ χρησίμου πολλοῖς ἀρέσκειν ἐνδέχεται τινα, καὶ διὰ τὴν ἥδουνήν  
πολλοὺς ἐφέλχεται· πολλοὶ γάρ οἱ τούτοις χαίροντες καὶ διὰ ταῦτα φιλοῦν-  
τες, καὶ οὐδὲ πολλοῦ χρόνου δέονται πρὸς τὸ πεῖραν λαβεῖν ἀχριθῆ τῶν 20  
φίλων ἀλλ' αὐτίκα διὰ τὴν ταχείαν ἡ τὴν ἥδουνήν ὄμοιογοῦσι φιλεῖν. ἡ  
20 μὲν οὖν τελεία φίλια ἔστιν ἡ διὰ τὸ ἀγαθόν, αἱ δὲ καθ' ὄμοιότητα ἡ τοῦ  
χρησίμου καὶ τοῦ ἥδους. τῶν δὲ καθ' ὄμοιότητα ἡ τοῦ ἥδους μᾶλλον  
ὄμοια ἔστι τῇ ἀληθινῇ φιλίᾳ, διταν τὰ αὐτὰ παρ' ἀλλήλων τοῖς φίλοις γί-  
νηται καὶ χαίρωσιν ἀλλήλοις, ἡ τοῖς αὐτοῖς, οἷαι τῶν νέων εἰσὶν  
αἱ φιλίαι. καὶ γάρ ἐν τῇ τοῦ ἥδους φιλίᾳ μᾶλλον ἔστι τὸ ἐλευθέριον 310  
25 ἡ ἐν τῇ τοῦ χρησίμου. ἡ γάρ τοῦ χρησίμου ἀγοραίων τινῶν ἔστι καὶ  
ἀνελευθέρων. ἔτι ἡ ἀληθής φιλία καὶ τοῦ ἥδους δεῖται, τοῦ χρησίμου δὲ  
οὐδαμῶς. οἱ γάρ μακάριοι χρησίμων μὲν οὐ δέονται, ἥδεων δέ· συζῆν  
μὲν γάρ βούλονται τισι, λυπηροῖς δὲ οὐ δύνανται συνεῖναι. τὸ γάρ  
λυπηρὸν διένον φέρουσι χρόνον. συνεχῶς δὲ οὐδεῖς ἀν ὑπομείναι  
30 λυπαρόμενος. οὐδὲ αὐτὸν ἀγαθὸν δυνήσεται φέρειν οὐδείς, εἰ λυπηρὸν αὐ-  
τῷ εἴη. διὰ τοῦτο τοὺς φίλους οἱ σπουδαῖοι ἥδεῖς ζητοῦσιν εἰναι, ἀγα-  
θοὺς οὗτας καὶ αὐτοῖς ἀγαθούς· οὕτω γάρ αὐτοῖς ὑπάρχει οὐσα δεῖ τοῖς  
φίλοις ὑπάρχειν· ἡ ἄρα καθ' ἥδουνήν φιλία μᾶλλον ἔστι τῇ τελείᾳ φιλίᾳ  
ἡ ἡ κατὰ τὸ χρησίμων. οἱ δὲ ἐν ταῖς ἔξουσίαις οὐ τοῖς αὐτοῖς χρῶν-  
35 ται φίλοις ὡς χρησίμοις καὶ ὡς ἥδεσιν. ἄλλοι γάρ εἰσιν αὐτοῖς χρησίμοι  
καὶ ἔτεροι ἥδεις, ἀμφω δὲ οἱ αὐτοὶ οὐ πάντων. τὸ δὲ αἴτιον, διταν τὸ  
χρησίμων καὶ τὸ ἥδον ἐν τῇ τελείᾳ φιλίᾳ ἔστιν, ἡ ἔστι τῶν σπουδαίων. οἱ  
οὐδὲ οὐ τοιούτους ζητοῦσιν. οὔτε γάρ τοὺς δι' ἀρετὴν ἥδεῖς ζητοῦσιν οὔτε  
τοὺς χρησίμους εἰς τὰ καλά. ἀλλὰ τοῖς μὲν εὐτραπέλοις χρῶνται διὰ τὴν  
40 ἥδουνήν, τοῖς δὲ δεινοῖς ὡς χρησίμοις, δυναμένοις πρᾶξαι τὸ ἐπιταχθέν· 20  
ταῦτα δὲ οὐ πάντα συνέρχονται ἐν τῷ αὐτῷ. ἥδος γάρ καὶ χρησίμως ἀμα,

16 καὶ prius om. h  
Arist.: χαίρουσιν Dh

17 an ἐφέλκεσθαι scribendum?

23 χαίρωσιν Mullach ex

καθύσις είργεται, ο σπουδαῖος ἐστιν. οὐδὲ γένεται φίλος ὑπερέχοντι, ἀν μὴ κατ' ἀρετὴν ὑπερέχεται καὶ ὑπὸ τὸν σπουδαῖον ἔσυντον τάττῃ καὶ κρείτονα ἔσυντον ἥγηται. οὕτω γάρ ἐξισάσει ο σπουδαῖος τῷ κατ' ἐξουσίαν ὑπερέχοντι, ἀνάλογον ὑπερέχειν καὶ ὑπερεχόμενον· ἐξισάζων δὲ ἐσται φίλος· ἀν δὲ μὴ οὕτως ἐξισάζει, οὐκ ἐσται· ἐπειδὴ οὐκ ἐξουσίας οὐ πάντα 311 τοιοῦτοι γένονται, διὰ τοῦτο οὐδὲ φίλοι αὐτοῖς οἱ σπουδαῖοι.

(Περὶ τῆς ἡδείας καὶ γρήσιμου φιλίας. οὗτοι κατά τι φιλίαι κατά τι οὐ φιλίαι εἰσί· καὶ περὶ τῆς καθ' ὑπερογκήν φιλίας. κεφ. θ').

Πᾶσαι μὲν οὖν αἱ εἰργμέναι φιλίαι ἐν ἴστηται εἰσι. τὰ γάρ αὐτὰ τοῖς 10 φίλοις ἐξ ἀλλήλων γένεται, καὶ τὰ αὐτὰ βούλονται ἀλλήλους· ἦ καὶ ἔτερον ἄντι ἔτερου ἀντικαταλάττονται. οἷον ἵσσον, οἷον ἥδον· ἀντὶ ὠφελείας· αἴτινες οἵτινοι εἰσὶ τῶν ἀλλων φιλίαι καὶ ἀλιτρογρανιώτεραι. εἰργεται 15 τῶν δὲ φιλίων αἱ διὰ τὸ γρήσιμον καὶ ἥδον κατά τι μὲν δοκοῦσιν εἶναι φιλίαι. κατά τι δὲ οὐ· καθ' οὐ μὲν γάρ ἐσίκασι τῇ τελείᾳ φιλίᾳ, φιλίαι 20 εἰσί, καθ' οὐ δὲ ἀνόμοιοι εἰσι· πρὸς αὐτήν. οὐκ εἰσὶ φιλίαι. ἐσίκασι μὲν γάρ, οἵτινες φιλίαι καὶ τὸ ἀγαθὸν ἔχει καὶ τὸ γρήσιμον. οὐκ ἐσίκασι δέ, οἵτινες μὲν ἀδιαβλητοίς καὶ μόνιμοίς ἐστιν. αἱ δὲ ταχέως μεταπίπτουσι καὶ ἀλλοις διαφέρουσι ποιοῦσι. αὐτοὶ μὲν οὖν πᾶσαι καθ' ὑποιτήτα καὶ 25 ἴστηται εἰσιν. ἔτερον δὲ φιλίας εἰδος τὸ καθ' ὑπερογκήν, οἷον πατρὶ πρὸς οὐδὲν καὶ δῆλως πρεσβυτέρῳ πρὸς νεώτερον. ἀνδρὶ τε 30 πρὸς γυναῖκα καὶ παντὶ ἄρχοντι πρὸς ἀρχόμενον. διαφέρουσι δὲ αὐτοὶ ἀλλήλων. οὐ γάρ η αὐτὴ γονεῦσι τε πρὸς τέκνα καὶ ἄρχουσι πρὸς ἀρχομένους· ἀλλ' οὐδὲ πατρὶ πρὸς οὐδὲν καὶ οὐδὲ πρὸς πατέρα, οὐδὲ ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα καὶ γυναικὶ πρὸς ἄνδρα. 35 ὁστε οὐχ αἱ φιλίαι μόνον διαφέρουσιν ἐνταῦθα. ἀλλὰ καὶ αἱ φιλήσεις πρὸς τὰς ἀντιφιλήσεις. ἔτερα γάρ ἔκατέρου τούτων τῶν φιλῶν η ἀρετὴ καὶ 40 τὸ ἔργον, καὶ ἔτερα οἱ ἀ φιλοῦσι καὶ οἱ ἀ φιλοῦνται. διὰ τοῦτο καὶ αἱ φιλήσεις καὶ αἱ φιλίαι ἔτεραι. ἐν μὲν οὖν ταῖς προειρημέναις φιλίαις τὸ μόνιμον ἐποίει τὸ τὰ αὐτὰ ἔκατέρῳ τῶν φιλῶν παρ' ἔκατέρου γίνεσθαι. 45 ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως· οὐ γάρ τὰ αὐτὰ ο πατήρ τὸν οὐδὲν καὶ ο οὐδὲς τὸν πατέρα ἀπαιτήσει. οὐ γάρ δεῖ τὴν ἴστητα τοὺς τοιούτους κατὰ ταῦτα φυλάττειν, ὅλλ' οταν ἔκατενα ἔκατέρος παρ' ἔκατέρου λαμβάνη, ο δεῖ τὸν μὲν δοῦναι τὸν δὲ λαβεῖν, μόνιμος η τῶν τοιούτων καὶ ἐπιεικῆς 50 ἐσται φιλία. καὶ τὴν φιλησιν δὲ ἀνάλογον δεῖ γίνεσθαι η φιλεῖν, καὶ τὸν ὠφελιμώτερον, καὶ τῶν ἀλλων ἔκαστον ὄμοιώς· δεῖ γάρ τινα γίνεσθαι καὶ ἐν τούτοις ἴστηται τοῦτο γάρ τὴν φιλίαν συνέχει. γίνεται δέ πως ἴστηται, οταν κατ' ἀξίαν η φιλησις γίνεται· καὶ τὸ δίκαιον

3 ἥγηται Mullach: ἥγεται Dh 13 αἱ ed. 1617: η Dh  
ἀλλήλων Dh et Arist. codd. Lb Mb Ob: αὐται καὶ ἀλλήλων Arist. vulg.  
stoteles 38 γίνηται D: γίνεται h

16 φιλία om. h

22 αῦται

τε om. Ari-

δὲ ἐν τῇ ισότητι σώζεται. διὸ δὲ οὐδὲ ὅμοίως ἔγει τὸ ίσον ἐν τοῖς δικαίοις καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ· ἐν μὲν γάρ τοῖς δικαίοις πρήτως μὲν ίσου ἔηται τὸ κατ' ὅξιαν καὶ ἀνάλογον τοῖς διεγομένοις. δευτέρως δὲ ζητεῖται τὸ κατὰ τὴν ποιστήτην ίσον. ἐὰν γάρ καὶ ὅξιαν καὶ ἀνάλογον τὸ γάρται ή διανομή. δικαία ἐστί, καὶ σφόδρα τῷ ποιητῷ διαφέρει, οὐδὲν κωλύει τὸν τοῦ δικαίου σώζεσθαι λόγον, εἰ δὲ κατὰ τὸ ποιητὸν ίση εἴη καὶ μὴ ἀνάλογον, οὐ δύναται εἶναι δικαία. ἐπὶ δὲ τῆς φιλίας ἀνάπταν· τὸ γάρ ίσον ἐν ταύτῃ ζητεῖται. πρῶτον μὲν κατὰ τὴν ποιστήτην, δευτέρως δὲ κατὰ τὸ ἀνάλογον. ἐὰν γάρ πολὺ διαφέρωσιν ἀλλήλων καὶ τὸ μεταξὺ διά-  
10 στήμα οὐκ ὀλίγον ἦ, | σφόδρα δὲ σώζεται θατέρους ὑπερέγγη ἀρετῇ ἡ εὐ- 313 πορίᾳ ἡ τινὶ ἀλλῳ, οὐκ εἰσὶ φίλοι· οὔτε γάρ δύνανται οὔτε βιούλονται. φιλοεργάτερον δὲ γίνεται ἐφ' ἡμῖν καὶ τοῦ θεοῦ. οὗτοι γάρ πλεῖστον ἡμῖν πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχει, διὸ τοῦτο η φίλοις ἐνταῦθα γάρων οὐκ ἔγει· δῆλον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν βασιλέων· οὐ γάρ οὐδὲ τούτοις ὀξειδύσιν εἶναι 15 φίλοι οἱ πολὺ καταδεέστεροι. οὐδὲ τοῖς ἀρίστοις ἡ ταφωτάτοις οἱ μηδενὸς ὀξεῖσι. οἱ μὲν οὖν σφόδρα διαφέροντες οὐ δύνανται εἶναι φίλοι· ἐν δὲ μετρίᾳ ὑπεροχῇ δυνατόν· ἐν πόντῃ δὲ ὠρισμένως εἰπεῖν καὶ 20 ἀκριβῆ διδῦναι λόγον οὐκ ἔνι· καὶ γάρ πολλῶν ἀφαιρουμένων πυρὰ θατέρους τῷ φίλων, ὥστε θατέρους ὑπερέχειν. συμβαίνει μὲν τὴν φιλίαν ἔτι μένειν.  
20 συμβαίνει δὲ λύεσθαι, ὅταν πολὺ γίνηται μεταξὺ τὸ διάστημα. καθάπερ ἐφ' ἡμῖν καὶ τοῦ θεοῦ. διὸ τοῦτο καὶ ἀπορεῖται. μήποτε οὐ βιούλονται οἱ φίλοι τοῖς φίλοις τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν· εἰ γάρ βιούλονται, συνεύξονται αὐτοῖς καὶ θεοῖς γενέσθαι· τοῦτο δὲ λύει τὴν φιλίαν· ὥστε εἰ βιούλονται αὐτοῖς τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν, βιούλονται μὴ 25 εἶναι αὐτοῖς φίλοις· τοῦτο δὲ ἐναντίον ἔστι τῷ λόγῳ τῆς φιλίας, ἔτι δὲ οὐδὲ αὐτοῖς ἔσονται ἀγαθοί, μὴ δύντες φίλοι· οὐδὲ ἄρα συνεύξονται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα ἀγαθά. ἥρτέον δὲ πρὸς τοῦτο, διεὶ δι φίλοις τῷ φίλῳ συνεύγεται τὰ ἀγαθὰ ἐκείνου ἔνεκα· εἰ δὲ ἐκείνου ἔνεκα, δεῖ τὸν φίλον μένειν, καὶ αὐτῷ συμβῆναι τὰ ἀγαθά· μένοι δὲ αὐτῷ, εἰ διηρώπωι δὲ δύνται βιούλεσθαι δι φίλοις τὰ μέγιστα γενέσθαι ἀγαθά. ἔσως δὲ οὐ πάντα. καθάπερ οἱ πλείους τῶν 314 φίλων ἔχουσιν· αὐτῷ γάρ μάλιστα ἔκαστος βιούλεσθαι τὰ ἀγαθά.

(Περὶ τῆς ἐν τῷ φίλειν μᾶλλον ἡ ἐν τῷ φίλεισθαι οὐσίης φιλίας.  
κεφ. ι'.)

35 Οἱ πολλοὶ δὲ δοκοῦσι διὰ φιλοτιμίαν βιούλεσθαι μᾶλλον φιλεῖσθαι ἡ φίλειν· διὸ φιλοκόλακες οἱ ποιλοί, καὶ γέρονται κόλακες συνόντες, διεὶ ὑπερέχουσιν αὐτῶν, δοκούντων εἶναι φίλων· τὸ δὲ ὑπερέχειν τῶν φίλων τοῖς φιλοτίμοις γάρ· καὶ γάρ οἱ κόλακες προσποιοῦνται πάντα τῶν συνόντων γέτταῖς καὶ διὰ τοῦτο φιλεῖν μᾶλλον ἡ φιλεῖσθαι· τὸ δὲ

1 σώζεται Dh: σώζεται Mullach  
φίλων h: τὸν φίλον D

5 διαφέρει h

9 ἀλλήλων om. h

38 τῶν

φιλεῖσθαι ἐγγὺς εἶναι δοκεῖ τοῦ τιμᾶσθαι, οὐ δὴ οἱ πολλοὶ ἐφί-  
σηται. τὸ δὲ τιμᾶσθαι οὐ δὲ ἔαυτὸν ἡγοῦσιν οἱ ἡγοῦντες ἀλλὰ κατὰ  
συμβεβηκός· δὲ ἄλλο γάρ δοκεῖ αὐτοῖς ἀγαθὸν ἡ τιμή· τοῖς μὲν πολ-  
λοῖς δέ τῶν ὑπερεχόντων τιμωμένοις διὰ τὴν ἐλπίδα· οἵονται γάρ  
οἱ τυχεῖν ἂν ὃν δέονται παρὰ τῶν τιμώντων καὶ ὡς σημείῳ τῆς εὐπα-  
θείας γαίρουσι τῇ τιμῇ· οἱ δὲ ἐπιεικέστεροι καὶ οὐδὲ τῶν ἐπιεικῶν  
ἀρετήμενοι τιμᾶσθαι διὰ τοῦτο διώκουσι τὴν τιμήν. οἵτι ἐφίσηται βεβαίως  
περὶ ἔαυτῶν τὰ ἄριστα ὑπολαμβάνειν· βεβαιοῦσι δὲ τὰς περὶ ἔαυτῶν ἀγα-  
θὰς δόξας τῇ ψήφῳ τῶν τιμώντων γαίρουσι δὴ τῇ τιμήτητι καὶ ἐν-  
10 τεύθεν· πιστεύοντι ἔαυτοὺς ἀγαθοὺς εἶναι· τὸ μὲν οὖν τιμᾶσθαι δὲ ἄλλο  
ζητεῖται, τὸ δὲ φιλεῖσθαι δὲ ἔαυτόν· καὶ γάρ ἥδη καὶ φιλητόν εἴτε καὶ<sup>1</sup>  
ἔαυτόν· διὸ δόξειεν ἂν κρείττον εἶναι τοῦ τιμᾶσθαι· καὶ ἡ φιλία  
δὲ καὶ<sup>2</sup> ἔαυτὴν αἱρετὴ εἶναι· ἐπεὶ γάρ ἐν τῷ φιλεῖσθαι καὶ τῷ φιλεῖν  
συνίσταται. εἰ ἔκάτερον καὶ<sup>3</sup> ἔαυτόν ἐστιν αἱρετόν, φανερόν, οἷα | καὶ ἡ 315  
15 φιλία καὶ<sup>4</sup> ἔαυτὴν αἱρετὴ ἐστιν· ἐστι δὲ οὐ μόνον τὸ φιλεῖσθαι δὲ ἔαυτὸν  
αἱρετὸν ἀλλὰ καὶ τὸ φιλεῖν, καὶ πολλῷ μᾶλλον, οὕτω καὶ βέλτιον. οὗτον καὶ  
ἡ φιλία ἐν τῷ φιλεῖν ἐστι μᾶλλον ἢ ἐν τῷ φιλεῖσθαι· σημεῖον δὲ αἱ  
μητέρες τῷ φιλεῖν γαίρουσται καὶ παρὰ τῶν τέκνων φιλεῖσθαι οὐ  
ζητοῦσι. εἴναι γάρ ὑποποιοῦσιν ἀλλαῖς τὰ ἔαυτῶν ἢ καὶ ἄλλως διέρχασιν  
20 ἐπὶ τῷ παρ' αὐτῶν ὅρεσθαι καὶ ἀγρούμεναι οὐ φιλοῦνται· αὐτοὶ δὲ  
φιλοῦσι μὲν εἰδῆσαι, ἀντιφιλεῖσθαι δὲ οὐ ζητοῦσιν. ἐὰν ἀμφό-  
τερα μὴ ἐνδέχηται, ἀλλὰ ἴχανδον αὐταῖς ἔστικεν εἶναι, ἐὰν ὄρθιαν 10  
εὐ πάσχοντας τοὺς παιδες. μᾶλλον δὲ τῇ φιλίας οὔσης ἐν τῷ φι-  
λεῖν ἢ ἐν τῷ φιλεῖσθαι καὶ τῶν φιλοφίλων ἐπαινουμένων, φίλων  
25 ἀἱρετὴ τὸ φιλεῖν ἔστικεν εἶναι. Ὅστε ἐν οἷς τοῦτο γίνεται κατ'  
ἀξίαν, οὗτοι μάρτυροι φίλοι, καὶ ἡ τῶν τοιούτων φιλία βεβαία  
ἐστίν. οὕτω δὲ γένοντα ἄν καὶ οἱ ἄντει φίλοι. εἰ ἀξίως ἀλλήλους φι-  
λοῦσιν· τοι γάρ (ἄν) ἀλλήλοις οὕτω γένοντα· ἢ δὲ λιστῆς φιλότης.

(Ἱερὶ βεβαιότητος φιλίας καὶ πόθεν τό τε φιλεῖν καὶ τὸ φιλεῖν· 20  
σθαι. κεφ. ια').

Αὕτη δὴ ἡ ὄμοιότης ἐν μὲν τοῖς σπουδαίοις μᾶλιστα καὶ κυρίως εὑρί-  
σκεται, ἐν δὲ τοῖς φαύλοις ἀμυδρῶς, ἐν δὲ τοῖς διὰ τὴν χρήσιμον καὶ ἥδη  
μᾶλλον. οἱ μὲν γάρ σπουδαῖοι καὶ ἔαυτοῖς ὄμοιοι εἰσιν (οὐ γάρ εὑμετά-  
βολοί εἰσιν οὐδὲ ἄλλοτε ἄλλοις γαίρουσιν, ἀλλὰ τοῖς σπουδαίοις ἔργοις·  
35 μάρτυρος γάρ ἡ ἀἱρετὴ θεῖ εἴτε ἐστι). καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀλλήλοις | ἀεὶ 316  
ὄμοιοί εἰσι καὶ διαμένουσιν ἐν τῷ φιλίᾳ· καὶ οὕτε δέονται φαύλων  
οὕτω ὑπερετοῦσι τοιαῦτα, ἀλλ᾽ ὡς εἰπεῖν καὶ διακωλύουσι τῶν  
ἀγαθῶν γάρ μήτε αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μήτε τοῖς φίλοις ἐπιτρέ-

9 καὶ om. h 10 πιστεύοντι δὲ h 13 δὲ om. Arist. αἱρετὴ h et Arist.:  
αἱρετὴν ἀρετὴ D τὸ φιλεῖν D 15 δὲ D: δὴ h 26 τῶν τοιούτων Dh et Arist.  
codd. Lb Mb: τούτων Arist. vulg. 28 ἀν h: om. D

πειν ὑπηρετεῖν· οἱ δὲ μοχθηροὶ καὶ τοῦτο μοχθηροί εἰσιν. οἵτι οὐκ ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς γαίρουσιν. οἵθεν οὕτε ἔσυτοις ὅμοιοι εἰσιν δὲ οὗτοι φίλοις· καὶ διὰ τοῦτο ὀλίγον χρόνον μένουσιν ἐν τῇ φιλίᾳ, γαίροντες τῇ ἀλλήλων μοχθηρίᾳ. οἱ χρήσιμοι δὲ καὶ ἡδεῖς μᾶλλον εἰσιν ἐν τῇ αἱρούστητι· μονιμωτέρα γάρ η τοῦ χρησίμου καὶ τοῦ ἡδέος ἕγκτησις, καὶ 10 διὰ τοῦτο ὅμοιοι εἰσιν ἔσυτοις καὶ ἀλλήλοις. τῷ τὸ χρήσιμον ἀμφοτέρους ἔχεται η τὸ ἡδόν. ἔως ἂν πορίζωσιν ἡδονάς η ὠφελεῖταις ἀλλήλοις. οἱ μὲν οὖν ἐξ ὅμοιότητος φιλίαι τοιαῦται. δοκεῖ δὲ καὶ ἐξ ἐναντίότητος συστῆναι φιλία. ητοις καὶ διὰ τὸ χρήσιμόν ἔστιν. οἷον εἴ τις πένητης πλουσιώρ γάνωιτο 15 φίλος, καὶ ἀμαθής εἰδότα· οὐ γάρ τυγχάνει τις ἐνδεής, τούτου ἐφιέμενος ἀντιδωρεῖται ἄλλοι οἱ αὐτῆς ὄντες τοιαῦται δοῦναι. εἰς ταῦτην δὲ τὴν φιλίαν ἀνάγοιτο ἀν καὶ ὁ ἐραστής καὶ ἐρώμενος. καὶ η τοῦ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ φιλία· διὰ τοῦτο καὶ γελοῖοι δοκοῦσιν οἱ ἐρασταὶ πολλάκις. ἀξιοῦν· 20 τες ὅμοιώς ὑπὸ τῶν ἐρωμένων ἀντιφιλεῖσθαι αἰσχροὶ ὄντες ὄντων καλῶν· 15 εἰ μὲν γάρ ὅμοιός εἰσι φιλητοί, τὰ εἰκότα ἀξιοῦσι καὶ δίκαιοι εἰσὶν ὅμοιώς φιλεῖσθαι, εἰ δὲ μή, γελοῖοι. διὰ ταῦτα δοκεῖ καὶ ἐξ ἐναντίων συνεστάναι φιλίαν. οἵτι οἱ αἰσχροὶ τῶν καλῶν ἐρῶσι καὶ οἱ πένητες τῶν πλουσίων καὶ οἱ ἀμαθεῖς τῶν ἐπιστημόνων. καὶ ἐν τῇ φύσει τὰ ἔηρά τῶν ὄγρον ἐφίεται. γίνεται δὲ η τοιαύτη φιλία τῶν ἐναντίων οὐ καθ' αὐτὴν ἀλλὰ· | 20 κατὰ συμβέβηκός. οὐ γάρ. καθὼν φιλοῦσιν ἄλληλα, ἐναντία ἔστιν, ἀλλὰ 317 συμβέβηκεν αὐτοῖς ἐναντίοις εἶναι. καὶ γάρ οἱ πένητες ἐρῆπτοι τοῦ πλουσίου, οἵτι ὠφέλιμός ἔστιν αὐτῷ καὶ χρήσιμος· χρήσιμος δὲ καὶ ὠφέλιμος τῷ χρωμένῳ οὐκ ἔστιν ἐναντίος καθ' αὐτό· η γάρ ἂν πᾶς χρήσιμος τῷ χρωμένῳ ηγίαντος· οὐκ ἔστι δέ. οὐδὲ γάρ οἱ στρατιώτης τῷ στρατηγῷ ἐν- 25 αντίος. οὐδὲ δὲ διδάσκαλος τῷ μαθητῇ. καὶ οἱ ἐραστής δὲ τὸν ἐρώμενον φιλεῖ, οἵτι ἡδόνες ἔστιν αὐτῷ· ἡδόνες δὲ ἡδονόμενοι οὐκ ἔστιν ἐναντίος, ἀλλὰ συμβαίνει αὐτοῖς ἐναντίοις εἶναι. φύσει δὲ τὸ ἔηρον ἐφίεται οὐ τοῦ ἐν- 30 αντίου ὄγρον ἀλλὰ τοῦ μέσου· η γάρ ὅρεῖται τοῦ ἀγαθοῦ ἔστιν· ἀγαθὸν δὲ τὸ μέσον. ταῦτα μὲν οὖν ἀφείσθω· καὶ γάρ οὐ πάνυ οἰκεῖά εἰσι τῇ 35 παρούσῃ πραγματείᾳ.

(Ἱερὶ τῆς πολιτικῆς φιλίας. κεφ. ιβ').

"Εσίκε δέ, καθὼς εἴρηται πρότερον, οἵτι περὶ τὰ αὐτά ἔστιν η τε φιλία καὶ τὸ δέκαιον. καὶ γάρ τὸ δέκαιον ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων κοινωνίαις ζητεῖται, ἐν ταῦταις δὲ καὶ η φιλία γίνεται. καὶ γάρ 35 καὶ σύμπλοι καὶ στρατιῶται καὶ διλαοί οἱ πράξεών τινων καὶ ἐπιτηδευμάτων των κοινωνοῦντες ἀλλήλους καὶ τὰ δέκαια φιλάσσειν πρός ἀλλήλους ζητοῦσι, καὶ φίλοι εἰσὶν ἀλλήλοις καὶ καθόσον δὲ κοινωνοῦσι. κατὰ τοσούτον καὶ φιλοῦσιν ἀλλήλους καὶ τὰ δέκαια πρὸς ἀλλήλους ποιοῦσιν. οἵθεν καὶ η

10 ἐνδεής ὃν Aristoteles  
των Dih

17 οἱ πένητες τῶν πλουσίων Heinsius: οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων Dih  
19 ἐφίεται D: ἐφίεται h 24 γάρ om. h 27 ἐναντίους h

παροιμία φησὶ “κοινὸν τὰ τῶν φίλων” ὅρθιῶς· ἐν κοινωνίᾳ γάρ η φιλία. διαφέρουσι δὲ αἱ κοινωνίαι. ὀδελφοῖς μὲν γάρ καὶ ἑταίροις πάντα κοινά, τοῖς δὲ ἄλλοις οὐ πάντα ἀλλ’ ἔνια ὠρισμένα· καὶ | τούτων τοῖς 218 μὲν πλείω, τοῖς δὲ ἐκάττω. ἀναλόγως δὲ ταῖς κοινωνίαις καὶ αἱ φιλίαι ἔχουσιν· αἱ μὲν γάρ μᾶλλον, αἱ δὲ ἡττῶν γίνονται. ταῖς κοινωνίαις ἀκολουθοῦσιν. ὁμοίως καὶ τὰ δίκαια ταῖς φιλίαις ἀναλογοῦσιν· οὐ γάρ τὰ αὐτὰ δίκαια ὀδελφοῖς πρὸς ἄλλολους καὶ πατρὶ πρὸς οὖτην η̄ πολίταις η̄ ἑταίροις πρὸς ἄλλολους. ἀλλ’ ἔτερα· καὶ μᾶλλον καὶ ἡττῶν γίνεται ταῖς φιλίαις ἀκολουθοῦσιν. οὐ γάρ ὁμοίως ἀδικον γρήματα ἀποστερῆσαι ἑταίρον 10 καὶ πολίτην καὶ μὴ βοηθῆσαι δειρεψιρ ὀδελφῷ καὶ δινεύῃ καὶ πατέσαι πατέρα καὶ ὄντινον ἄλλον. αὔξεσθαι γάρ πέφυκεν ἀμα τῇ φιλίᾳ καὶ 15 τὸ δίκαιον, ὃς ἐν τοῖς αὐτοῖς ὅντα καὶ ἐπ’ ἵσον διέγρανται· καὶ τὸν φιλέσιον διενήτερον ὀδικεῖν καὶ τὸν μᾶλλον κοινωνοῦντα καὶ φίλοντα, η̄ πρὸς ὃν ἡττῶν η̄ κοινωνία καὶ η̄ φιλία γίνεται. πᾶσαι δὲ κοινωνίαι, 20 15 ἐν αἷς ἔστιν η̄ φιλία καὶ τὸ δίκαιον, μέρη εἰσὶ τῇς πολιτικῆς· η̄ γάρ πολιτικὴ κοινωνία ἔστι τὸ συμφέροντος ἔνεκα, δι’ θ καὶ συνέστη τῇρι ἀργήρη η̄ πολιτείᾳ καὶ μέγε. πᾶσαι δὲ κοινωνίαι τὸ συμφέροντός ἔστιν ἔνεκα, η̄ μὲν τοῦδε τὸ συμφέροντος η̄ δὲ ἐκείνου· διὰ γάρ τῶν κοινωνιῶν τὰ 25 συμφέροντα πορίζουμεν ἔστιν. καὶ διὰ ταῦτα ἄλλολοις κοινωνοῦμεν. ἵνα 20 πορισώμεθά τι τῶν εἰς τὸν βίον. τούτου δὴ τὸν κοινῆ συμφέροντος καὶ οἱ νομοθέται στογάζονται. καὶ δίκαιον φασιν εἰναι τὸ κοινῆ συμφέρον. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι, καὶ αἱ οἳ δικαιοῦσι τὸ μέρη αὐτῶν, τοὺς συμφέροντος ἐφίενται, οἵον πλωτῆρες μὲν τοὺς κατὰ τὸν πλοῖον συμφέροντος. οἵον γρηγοράτων η̄ ἄλλοι τινές, συστρατιῶται δὲ τοῦ κατὰ 25 τὸν πόλεμον συμφέροντος δρέπονται. οἵον γρηγοράτων | η̄ νίκης η̄ πόλης 319 λεωφ. ὁμοίως δὲ καὶ φύλεται καὶ δημόσται· τινὲς δὲ τῶν κοινωνιῶν τοὺς ἡδέος ἐφίενται καὶ δι’ ἡδονὴν διοκοῦσι γίνεσθαι, ὥσπερ η̄ τῶν θιασωτῶν κοινωνία καὶ η̄ τῶν ἐφραντῶν. η̄ μὲν γάρ θυσίας ἔνεκα γίνεται, η̄ δὲ συνουσίας. δὲ καὶ ἀμφοτε τοὺς ἡδέος ἐστὶ μᾶλλον. καὶ αὗται δὲ μέρη εἰσὶ τῇς πολιτικῆς· τάττονται γάρ καὶ αὗται πρὸς τὸ κοινῆ συμφέροντος ὑπὸ τῆς πολιτικῆς. καὶ γάρ οὐ μόνον. δὲ νῦν ἔστι συμφέρον, ζητεῖ ἀλλὰ καὶ δὲ νῦν μὲν οὐ συμφέρει. συνοίσει δέ. καὶ τούτῳ διώκει· οὐ γάρ τοὺς παρόντος μόνον συμφέροντος ἐφίεται, ἀλλὰ τοὺς μέχρι βίου· διὰ τούτῳ θυσίας τε 10 εἰσήγεται καὶ συνέδους καὶ συνουσίας μετ’ ἡδονῆς καὶ πόνων ἀναπαύσεις. 35 μετὰ γάρ τὰς τῶν καρπῶν συγκομιδᾶς αἱ τε σύνοδοι ἐτίθονται καὶ αἱ θυσίαι. ὀπαρχαὶ τινες οὖσαι· μάλιστα γάρ ἐν τούτοις ἐσχόλαζον τοῖς καιροῖς· διὰ δὴ τούτων τῶν κοινωνιῶν τὸ τε θεῖον ἔλεων αὐτοῖς ἐγίνετο. δὲ συνοίσειν ἐδόκει, καὶ αὗτοὶ ἀναπαύσμενοι νεαροὶ τῶν ὑπὲρ τοὺς συμφέροντος πόνων γηπτοντο. διὰ τούτῳ φαίνεται, διὰ πᾶσα κοινωνία καὶ (η̄) ἡδέος 40 ἔνεκα γινομένη καὶ η̄ τοὺς συμφέροντος τὸ συμφέρον ἔχει τέλος,

1 τὰ τῶν Dh et Arist. cod. Mb; τὰ Arist. vulg. φέροντος D: τοῦ κατὰ τὸν πλοῖον τοῦ συμφέροντος h om. Dh, sed praetulerim η̄ τοῦ ἡδέος

23 τοῦ κατὰ τὸν πλοῖον συμφέροντος h 39 η̄ ante ἡδέος ed. 1617:

καὶ ὅτι τοῦτο πᾶσαι μέρη εἰσὶ τῆς πολιτειᾶς. ταύταις δὲ ταῖς κοινωνίαις 20 καὶ αἱ φιλίαι ἀκολουθήσουσι, καὶ ὥσπερ αἱ κοινωνίαι. οὕτω καὶ αἱ φιλίαι διαιρεθήσονται, καὶ τοιαῦται ἔσονται αἱ φιλίαι οἵτιναι αἱ κοινωνίαι.

(Περὶ τῶν τριῶν τῆς πολιτείας εἰδῶν. κεφ. ι').

5 Τηγέων δὲ ἔστι περὶ τῆς πολιτειᾶς. ταύτης δὴ τρία εἰσὶν εἴδη, βασιλεία ὀριστοκρατία καὶ τιμοκρατία. ὁν καὶ πολιτείαν εἰνόματιν οἱ πλεῖστοι καλεῖν, τῆτις ἔστιν ἀπὸ τῶν τιμημάτων· διδόντες γάρ χρήματα τὸ ἄργειν 320 λαρυβίσνουσι· διὰ τοῦτο τιμοκρατικὴ οἰκεῖόν ἔστι καλεῖν. τούτων δὲ τῶν πολιτειῶν βελτίστη μὲν ἡ βασιλεία. γειρίστη δὲ ἡ τιμοκρατία. 10 αὗται μὲν οὖν αἱ πολιτείαι. αἱ δὲ παρεκβάσεις καὶ οἷον φύσιοι τῶν πολιτειῶν, τῆς μὲν βασιλείας ἡ τυραννίς· ἀμφῷ γάρ μοναρχίαι, διαφέρουσι δὲ πλεῖστον· ὁ μὲν γάρ τύραννος τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον σκοπεῖ. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ τῶν ἀργομένων οὐ γάρ ἔστι βασιλεὺς ὁ μὴ αὐτὸς ἔαυτῷ ἀρκῶν καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερέχων· ὁ γάρ 15 τοιοῦτος οὐ διεγέρθεται τὰ τῶν ἀργομένων εἰς ἔαυτὸν ἔλκειν. διὰ τοῦτο τὰ μὲν ὠχέλιμα αὐτῷ οὐ προσκοπεῖ πολιτευόμενος καὶ τὰ κοινὰ πράττων, μόνα δὲ τὰ τῶν ἀργομένων· οὐ γάρ ἀπὸ τῶν κοινῶν ἀλλ᾽ οἰκοῦσεν ποριεῖ τὰ συμφέροντα ἔαυτῷ. ὁ δὲ μὴ αὐτῶς ἔχων αἰληρωτὸς μᾶλλον ἢ τις εἶη ἡ βασιλεύς. ἔστι τοίνυν ἡ τυραννίς ἐναντία τῇ βασιλείᾳ· ὁ γάρ τύραννος 20 τὸ ἑαυτοῦ ἀγαθὸν διώκει, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ ὁ αἰληρωτός· καὶ φανερωτέρα ἡ διαφορὰ ἡ πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι καὶ γέρων. διὰ τοῦτο καὶ ἐναντίον ἔστι τῇ βασιλείᾳ ἡ τυραννίς, ὅτι τὸ μὲν βέτεστον, τὸ δὲ κάκιστον· τὸ γάρ κάκιστον ἐναντίον τῷ βελτίστῳ. μεταβαίνει τοίνυν ἡ πολιτεία ἐκ 25 βασιλείας εἰς τυραννίαν· φαυλότης γάρ ἔστι μοναρχίας ἡ τυραννίς, καὶ ὁ μογύθηρὸς βασιλεὺς τύραννος γίνεται. τῆς μὲν οὖν βασιλείας παρέκβασις ἡ τυραννίς. τῆς δὲ ὀριστοκρατίας ἡ ὀλιγαρχία, διαν οἱ ταύτην πολιτευόμενοι τὴν πολιτείαν νέμωσι τὰ τῆς πόλεως ἔαυτοῖς παρὰ τὴν ἀξίαν καὶ πάντα ἡ τὰ πλεῖστα· οὐ καὶ τὰς ἀργὰς τῆς πόλεως τοῖς αὐτοῖς δεῖ δινέσσαι διαικεῖν. ἵνα συνήμεις αὐτοῖς γενέσθενοι δι' αὐτῶν | καρποῦσθαι 321 30 δύνωνται τὰ κοινά. δημον συμβαίνει διλέγουσ τινὰς ἐπὶ τῶν πραγμάτων εἶναι, καὶ μογύθηρὸς μάτι τῶν ἐπιτικεστάτων. τῆς δὲ τιμοκρατίας παρέκβασις ἡ δημοκρατία· σύνοροι γάρ εἰσιν αὐταῖς πλήθουσ γάρ βούλεται καὶ ἡ τιμοκρατία είναι. καὶ τοιούτες οἱ ἐν τῷ τιμήματι. ηκιστα δὲ μογύθηρά ἔστιν ἡ δημοκρατία· μικρὸν γάρ ὑπερβαίνει τὸ τῆς τιμοκρατίας εῖδος· κοινωνεῖ γάρ αὐτῇ μᾶλλον ἢ διαφέρει· τῷ τιμήματι μὲν γάρ διαιρέει, κοινωνεῖ δὲ κατά τε τὴν ισότητα (τοιούτοις γάρ πάντες οἱ ἐν τῷ τιμήματι) καὶ κατὰ τὸ πλήθος.

10

5 ἔστι D: ἔστι h 9 πολιτειῶν ed. 1809: πολιτειῶν Dh  
34 μογύθηρά D: μογύθηρία h: μογύθηρός Aristoteles

12·ἔαυτῷ Aristoteles

〈Περὶ τῶν ὁμοιωμάτων τούτων τῶν εἰδῶν. κεφ. ιδ'.

Τὰ μὲν οὖν εἶδη τῆς πολιτεικῆς εἰς ταῦτα μεταβάλλουσι μαλιστα· τὸ ἐλάχιστον γάρ ἔκαστη τῶν εἰρημένων πολιτειῶν εἰς τὴν ἀντικειμένην αὐτῇ μεταβάλλει καὶ εἰς ταύτην βάστα μεταβάίνει. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τῇ οἰκουμενῇ ὁμοιόματα αὐτῶν καὶ οἷον παραδείγματα· ἐν γάρ ταῖς οἰκίαις καὶ βασιλείαις εἰλόνα λόγῳ τις ἄν καὶ ἀριστοκρατίας καὶ τῶν ἄλλων. ή μὲν γάρ πατρὸς πρὸς υἱὸν κοινωνία βασιλείας ἔχει συγῆμα· τῶν 20 τέκνων γάρ τῷ πατρὶ μέλει· ἐντεῦθεν δὲ καὶ Ὅμηρος τὸν Δία πατέρα προσταγορεῖ. πατρικὴ γάρ ἀρχὴ βασίλειας ή βασιλεία 10 εἶναι, ἣν οἱ Ηέρσαι ὑπερβαίνοντες τυραννικὰ ποιοῦσι. τῶν γάρ οἵποι ὡς δούλων ἀρχούσι. τυραννις δὲ η τῶν δούλων ἀρχή· τὸ γάρ τοῦ δεσπότου συμφέρον ἔγειται δεὶ παρὰ τῶν δούλων. ἔστι δὴ η τοιαύτη τῶν τέκνων ἀρχὴ ἡμαρτημένη· ή δὲ βασιλείᾳ ἐπικυῖα τοῦ δέοντος ἔχεται· δεὶ γάρ, ἐπεὶ οἵδε διαφέρει δούλῳ καὶ | τὰς ἀρχὰς αὐτῶν διαφόρους είναι. ή μὲν 222 15 οὖν πατρὸς πρὸς υἱὸν κοινωνία τῇ βασιλείᾳ ἐπικεν· ἀριστοκρατίᾳ δὲ η τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναικα. κατ' ἀξίαν γάρ καὶ ὡς βελτίων ὁ ἀνὴρ ἀρχει· καὶ ἔσται δὴ ἀριστοκρατία. δταν δὲ προσήκει ἀνδρί. ἔαυτῷ ἀποδιδῷ ὁ ἀνὴρ, δὲ γυναιξὶν ἔρμαζε, τῇ γυναικὶ παραγωρῆ. ὑπερβάσεται δὲ τὴν ἀριστοκρατίαν η τοιαύτη κοινωνία καὶ εἰς διληγαργίαν μετα-20 βαλεῖ, δταν ὁ ἀνὴρ ἀπάντων κυριεύῃ· παρὰ τὴν ἀξίαν γάρ αὐτὸν ποιεῖ καὶ οὐχ η ἀρχείνων. ἐνίστε δὲ ἀρχούσιν αἱ γυναικες, δταν ἐπίκληροι ὥστι 10 καὶ διὰ τούτο πλούτων καὶ δυνάμει τῶν ἀνδρῶν ὑπερέχωσιν· οὐ γάρ γίνεται η τοιαύτη ἀρχὴ δι' ἀρετῆν, ἀλλὰ κακάπερ ἐν ταῖς διληγαργίαις διὰ πλούτου καὶ δύναμιν. τοιαύτη μὲν οὖν η ἐν οἰκίᾳ ἀριστοκρατία καὶ διλη-25 γαργία. τιμοκρατία δὲ η τῶν ἀδελφῶν κοινωνία· ίσοι γάρ, πλὴν ἐφ' οἷσιν ταῖς ἡλικίαις διαλλάτουσι· διύπερ, ἀν πολὺ ταῖς ἡλικίαις διαφέρωσιν, οὐκέτι ἀδελφικὴ γίνεται η φιλία. ἀλλὰ πατρικὴ τινὶ 30 ἔνικε πρὸς παῖδας. δημοκρατία δὲ μάλιστα μὲν ἐν ταῖς ἀδεσπότοις τῶν οἰκήσεων γίνεται· ἐνταῦθα γάρ πάντες ἔχει τίσιν· γίνεται δὲ καὶ ἐν αἷς ὁ ἀρχων ἀσθενής καὶ διὰ τούτο ἔκαστος ἔσυντος ἐστιάζει. 20

〈Περὶ τῆς καθ' ἔκάστηην τῶν πολιτειῶν φιλίας. κεφ. ιε'.

Αὗται μὲν οὖν αἱ τε ἐν τῇ πολιτεικῇ καὶ ἐν οἰκονομικῇ κοινωνίαι· πάσις δὲ ταύταις ταῖς κοινωνίαις φαίνεται η φιλία ἀκολουθοῦσα καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' οἷσιν καὶ τὸ δίκαιον. τῇ μὲν οὖν βασιλείᾳ κοινωνία ὑπερ-35 ογκὴ φιλία, | εἰ δὲ βασιλεὺς ὑπερέχει ταῖς εὐεργεσίαις καὶ εὐ ποιεῖ τοὺς 223 βασιλευομένους καὶ ἐπιμελεῖται αὐτῶν ἀγαθὸς τὸν. οὐδὲ πράττωσιν.

7 οὗτος Dh: οὐεῖς Aristoteles  
32 τῇ om. h

12 ἡ om. h

27 διαφέρωσιν D: διαφέρουσιν h

ῶσπερ νομεῖς προβάτων· δῆτεν καὶ Όμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα ποιεῖ μένα προσαγόρευε λαῖπον. τοιαύτη δὲ καὶ ἡ πατρικὴ φύλα· ὑπεροχικὴ γάρ εἶται καὶ αὐτῆ· διαφέρει δὲ τῷ μεγάλῳ τῶν εὑεργετημάτων· μείζω γάρ ἡ πατήρ εὑεργετεῖ. σίτιος γάρ τῷ παιδὶ τοῦ εἶναι, δέ μέριστον τὸ ἀπάντων δοκεῖ. καὶ ἔτι τροφῆς καὶ παιδείας, καὶ τοῖς προγόνοις δὲ ταῦτα ἀπονέμεται· φύσει γάρ ἀρχικὸν δὲ πατήρ τῶν οὐδὲν καὶ ὁ 10 πρόγονος τῶν ἐγγόνων καὶ βασιλεὺς βασιλευομένων. εἰσὶ δὲ πᾶσαι αἱ τοιαῦται φύλα· ἐν ὑπεροχῇ· διὸ καὶ τιμῶνται οἱ γονεῖς. καὶ τὸ δίκαιον δὲ ἀκολουθίας τῇ φύλᾳ οὐ τὸ αὐτὸν ἀλλὰ ἐν ὑπεροχῇ· τὸ γάρ πρὸς πα- 15 τέρα δίκαιον ὑπερέγει τοῦ πρὸς οὐδέν· τὸ γάρ κατ’ ἀξίαν ἀποδοῦνται δεῖ. διὰ τοῦτο καὶ ἡ φύλα συνίσταται. οὐ τῇ βασιλικῇ δὲ μόνον κοινωνίᾳ ἡ ὑπεροχικὴ φύλα ἀκολουθεῖ ἀλλὰ καὶ τῇ ἀριστοκρατικῇ. πρὸς γάρ τὸν ἀμείνων μείζων γένεται ἡ φύλας· τοιαύτη δὲ καὶ ἡ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς γυναικαν φύλα. ἡ γάρ τοιαύτη κοινωνία ἀριστοκρατία ἐστίν ἐν οὐκίᾳ· κατὰ 20 τὴν ἀρετὴν γάρ δὲ ἀνὴρ ἄρχει. καὶ τῷ ἀμείνονι δεῖ πλέον ἀπονέμειν φύλα- σεως. διμοίως δὲ καὶ τὸ δίκαιον κανταύητα ἐν ὑπεροχῇ. τῇ δὲ τιμοκρατικῇ κοινωνίᾳ, οἷα ἔστι καὶ ἡ τῶν ἀδελφῶν, ἡ ἑταρικὴ φύλα ἀκολουθεῖται. ζῆται ἐν ἴσοτελεῖ ἐστιν. οἱ γάρ ἑταῖροι ἵσται καὶ ἥκτικοιται· οἱ δὲ τοιοῦτοι διμομαθεῖς καὶ διμοκρίθεις ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. οἵτινες εἰσὶ καὶ οἱ ἐν τιμο- 25 κοινωνίᾳ· ἵσται γάρ οἱ πολίται βούλονται καὶ ἐπιεικεῖς εἶναι καὶ ἄρχουσιν ἔκαστος ἐξ ἵστων καὶ ἄρχονται ἐν τῷ μέρει· ἐξ ἵστου δὴ καὶ ἡ 324 φύλα καὶ τὸ δίκαιον. ταῖς μὲν οὖν ὑγιέσι πολιτείαις καὶ κοινωνίαις οὕτως ἡ φύλα ἀκολουθεῖται καὶ τὸ δίκαιον. ταῖς δὲ παρεκβάσεσι τῶν κοινωνιῶν ὕστερον καὶ τὸ δίκαιον ἐπὶ μικρόν ἐστιν. οὕτω καὶ ἡ φύλα. ἐπειδὲ τῶν 30 παρεκβάσεων γειρίστη ἐστίν ἡ τυραννίς, διὰ τοῦτο οὐδεμῶς ἐν αὐτῇ φύλα εὑρίσκεται ἡ πάνω μικρόν. ἐν οἷς γάρ μηδὲν κοινωνόν ἐστι τῷ ἄρ- χοντι καὶ ἄρχομένῳ, οὐδὲ φιλίᾳ· οὐδὲ γάρ οὐδὲ δίκαιον ἀλλὰ ὕστερον δὲ τεγνίτης ἔχει πρὸς τὸ ὅργανον καὶ ἡ ψυχὴ πρὸς τὸ σῶμα. οὕτω καὶ 10 δεσπότης ἐσται πρὸς ποιῶν διούλους καὶ τύραννος πρὸς ἀρχόμενον· ὥφελεῖται μὲν 35 γάρ τὸ τε ὅργανον ὑπὸ τοῦ τεγνίτου καὶ τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ψυχῆς, φύλα δὲ πρὸς αὐτὰ οὐκ ἔστιν· οὐ γάρ πρὸς τὰ ἄψυχα φύλα οὐναται εἶναι· οὐδὲ δίκαιον τι πρὸς αὐτά ἔστιν ἀπὸ τῶν γρωμάτων, ὕστερον οὐδὲ πρὸς βιοῦν ἡ πρὸς κύνα. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον οὐδὲ πρὸς διούλον ἐστι φύλα δεσπότου ἡ πρὸς ἀρχομένους τυράννῳ. καθίστων εἰσὶ διούλοι· οὐδὲν γάρ κοινὸν δε- 40 σπόταις καὶ διούλοις· ὁ γάρ διούλος ἔμψυχον ὅργανον καὶ τὸ ὅργανον ἔψυχος διούλος· ἡ μὲν οὖν διούλος, οὐδὲν ἔστι φύλα πρὸς αὐτόν, ἡ δὲ ἄν- 20 θρωπος, δίναται εἶναι. διοκεῖ γάρ εἶναί τι δίκαιοι παντὶ ἀνθρώπῳ πρὸς πάντας ἄνθρωπον τὸν δινάμενον κοινωνῆσαι νόμων τινῶν καὶ θε- σμῶν· ἡ γάρ κοινωνία τῶν νόμων τὸ πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ δίκαιον. ἡ δὲ 45 κατὰ τὸ δίκαιον κοινωνία καὶ τὴν φύλαν εἰσάγει. ἔσται τούτην τυράννῳ

1 Homer. Il. B 243 al. 7 δὲ D: δὴ b 19 διμομαθεῖς ut Arist. cod. Oὐδὲ διμοπαθεῖς Arist. vulg. 27 καὶ ἄρχομένῳ Dh et Arist. cod. KεOὐδὲ καὶ τῷ ἄρχομένῳ Arist. vulg.

πρὸς ἀρχομένους φιλία. καθίστον εἰσὶν ἄνθρωποι· διὰ τὸντο ἀμυδρόν τι  
ἐνταῦθα καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ φιλία. | ἐν δὲ τῇ δημοκρατίᾳ ἐπὶ πλεῖστον· 325  
πολλὰ γάρ τὰ κοινὰ ἔσοις οὖσιν.

(Περὶ ἑταῖρικῆς φιλίας καὶ συγγενικῆς καὶ οἰκονομικῆς. κεφ. ιε'.)

5 Πᾶσα μὲν οὖν φιλία ἐν κοινωνίᾳ ἐστί. καθίστερος εἰρηται· μόνη δὲ ἡ  
συγγενικὴ καὶ ἑταῖρικὴ φιλία οὐ δικούσιν ἐν κοινωνίᾳ εἶναι. κοινωνικὴ  
γάρ εἰσι φιλίαι αἱ καὶ ὁμολογίαι καὶ συνθήκη τινὰ συνιστάμεναι, οἵαί  
εἰσιν αἱ φιλετικαὶ καὶ συμπλοκαὶ καὶ διαιταὶ τοιαῦται, εἰς ταῦτας δὲ τάξειν 10  
ἄν τις καὶ τὴν ἔσενταν. ἡ δὲ συγγενικὴ φιλία καὶ ἡ ἑταῖρικὴ οὐ καθὶ<sup>14</sup>  
10 ὁμολογίαν τῇ συνθήκῃ τινὰ συνίσταται, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἡ φύσις συνέδησε.  
τοὺς δὲ τὸ τυχεῖν ἡλικιώτας εἶναι καὶ περὶ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύματα σπου-  
δάζειν. ἥτεσσον δὴ περὶ τῆς συγγενικῆς, ἔστι δὴ πολυειδῆς ἡ συγγενικὴ  
φιλία καὶ τῆς πατρικῆς πᾶσα ἐξήρτηται. διὸ γάρ τὴν πρὸς τὸν κοινὸν  
πατέρα ἡ πρόγονον οἰκειότητα οἴ τε ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι συγγενεῖς ἀλ-  
15 λῆγοις φιλοῦσιν. οἱ γονεῖς μὲν γάρ στέργουσι τὰ τέκνα ὡς ἔσωτῶν τι  
ὄντα. τὰ δὲ τέκνα τοὺς γονεῖς ὡς ἀπ' ἐκείνων τι ὄντα. ἀδελφοὶ δὲ ἀδελφοὶ<sup>20</sup>  
φίλοις τῷ ἐκ τῶν αὐτῶν πεφυκέναι. μᾶλλον δὲ ἔσταις τοῖς γονεῖς τὰ  
τέκνα, ὅτι ἐξ αὐτῶν εἰσὶν ἡ τὰ γεννηθέντα, ὅτι ἐκ τούτων καὶ μᾶλ-  
λον συγγενεῖσιται τὸ αἴτιον καὶ τὸ γεννῶν τῷ γεννηθέντι ἡ τῷ παιη-  
20 θέντι, ἡ τὸ γεννώμενον τῷ ποιήσαντι καὶ τὸ γεννηθέν τῷ γεννήσαντι· τὸ  
γάρ ἐκ τυνος οἰκεῖν τῷ ἐξ οὐ ἐστιν. ὕσπερ δὲδούς ἡ θρίξ τῷ ἔχοντι οἰ-  
κεῖόν ἐστι, τριχὴ δὲ καὶ δέδοντι οὐκ ἐστιν οἰκεῖον ὁ ἔχων. ἡ τούνου οὐδα-  
μῶς ἐστιν οἰκεῖον τῷ αἰτιατῷ τὸ αἴτιον καὶ τῷ ἐξ τυνος τῷ ἐξ οὐ, 326  
οὐδέ τινα σχέσιν ἔχει πρὸς αὐτό. ἡ εἰ ἔχει· ἐλάττῳ ἔχει ἡ ἐκεῖνο πρὸς  
25 αὐτὰ δέχει· καὶ τὰ τέκνα δὴ τοὺς γονεῖς ἡπτον φιλοῦσιν ἡ ὑπὲρ ἐκείνων  
φιλοῦνται. ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ γρόνου φανερόν, οἱ μὲν γάρ εὐθὺς γε-  
νόμενα στέργουσι. τὰ τέκνα δὲ αὐτοὺς γρόνῳ ὕστερον μετὰ τὸ λαβεῖν  
σύνεσιν ἡ αἰτίησιν· διὰ τὸντο καὶ αἱ μητέρες μᾶλλον φιλοῦσι τὰ τέκνα  
ἡ οἱ πατέρες. ὅτι πρότερον αὐτὰ στέργουσι. γονεῖς μὲν οὖν τὰ τέκνα  
30 φιλοῦσιν ὡς ἔσωτούς (τὰ γάρ ἐξ αὐτῶν οἷον ἄλλοι αὐτοί, τῷ γω-  
ρὶς εἶναι μόνῳ διαφέροντες), τέκνα δὲ φιλοῦσι γονεῖς, ὡς ἀπ' ἐκείνων πε-  
πεφυκότα, ἀδελφοὶ δὲ ἄλληλοις τῷ ἐκ τῶν αὐτῶν πεφυκέναι.  
ἡ γάρ πρὸς τοὺς γονεῖς ταυτότητας καὶ αὐτοῖς ταυτότητα ποιεῖ πρὸς ἄλλή-  
λους, ὕσπερ τοὺς κλάδους ἡ τῆς βίζης ταυτότητα συνάπτει· διό φασι ταῦ-  
35 τὸν αἴμα καὶ ῥίζαν καὶ τὰ τοιαῦτα· ἔστι γάρ ἐκάτερον ταῦτα καὶ ἐν  
ἐν πολλοῖς καὶ διαφέροντες. μέγα δὲ πρὸς φιλίαν καὶ τὸ συντραφῆναι  
καὶ ἡλικας εἶναι· ἡλικεῖ γάρ ἡλικα φιλεῖ, καὶ οἱ συνήθεις ἑταῖροι· διὸ  
καὶ ἡ ἀδελφικὴ τῇ ἑταῖρικῇ διμοιοῦται. ἀνεψιοὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ

14 οἱ post καὶ om. h  
31 μάνη D: μόνον h

16 τι om. h  
35 ἐν om. h

23 τῷ (prius) h: τὸ D

28 αἱ om. h

συγγενεῖς ἐκ τῶν ἀδελφῶν συνιωκείωνται· τῷ γάρ ἀπὸ τῶν αὐτῶν 20 εἰναι καὶ αὐτοὶ οἱ αὐτοί πως ἀλλήλοις εἰσὶν. γίνονται δὲ οἱ μὲν οἰκείστεροι τῶν συγγενῶν, οἱ δὲ ἀλλοτριώτεροι τῷ σύνεγγυς ἡ πόρρω τὸν ἀρχηγὸν εἰναι τοῦ γένους· οἵτις γάρ πόρρωθεν ἡ κοινωνία, ἀμυδρὸς 5 γίνεται, τῷ προτέναι ἐλαττουμένη. ἔστι δὲ ἡ μὲν τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς φιλία καὶ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν θεὸν ὡς πρὸς ἀγαθὸν καὶ ὑπερέχουν (εὐεργέται γάρ εἰσι τὰ μέριστα εὐεργεσιῶντες, | τὸ δὲ εἶναι καὶ τρα- 327 φῆναι καὶ παιδεύηνται). ἡ δὲ τῶν συγγενῶν πρὸς ἀλλήλους ἐν ἴστρητι ἔχει δὲ καὶ τὸ ἄρδην καὶ τὸ γρήσματον ἡ τοιαύτη φιλία μᾶλλον ἡ ἡ τῶν ἀλλο- 10 τρίων κατὰ γένους. Ήσφε καὶ κοινότεροι ὁ βίος ἔστιν αὐτοῖς κατὰ πλείστα κοινωνῶσιν ἀλλήλοις, μᾶλλοντα δὲ ἡ ἀδελφικὴ φιλία συμβαίνει γάρ αὐτῇ πάντων. ἡ καὶ τῇ ἑταῖρικῇ καὶ μᾶλλον αὐτῇ ἡ ἐκείνη· καὶ διὰ τοῦτο εἰ ἐπιεικεῖς εἰσιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ δμοιοι. μᾶλλον φιλήσουσιν ἀλλήλους ἡ οἱ ἑταῖροι· οἰκείστεροι γάρ εἰσιν ἀλλήλοις καὶ δμοιοτεροι καὶ ἐκ γενετῆς ἀλ- 15 λήλους στέργουσι καὶ δμοιθέστεροι εἰσιν, οἵτι καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ἔργωνται 10 καὶ δμοίως ἐπαιδεύθησαν· καὶ ἡ κατὰ τὸν γράσσον δοκιμασία μείζων ἐνταῦθα καὶ βεβαιοτέρα. ἡ μὲν οὖν μεγίστη ἐν ταῖς συγγενεικαῖς φιλίᾳ ἡ ἀδελφική ἔστιν, αἱ δὲ ἀλλαὶ ἀνάλογον ἔχουσι τῇ κατὰ γένους οἰκείτητι. ἀνδρὶ δὲ καὶ γυναικὶ φιλία δοκεῖ κατὰ φύσιν ὑπάρχειν. ἀνθρω- 20 πος γάρ τῇ φύσει τεκνοποιητικὸν μᾶλλον ἡ πολιτικόν, ήσφε πρότερον καὶ ἀναγκαιότερον οἰκία πόλεως καὶ ήσφε κοινότερον ζώοις τεκνο- ποιία ἡ πολιτεία. τὸ μὲν γάρ πάσι τῷ φύσις ἔνεστιν. ἡ δὲ πολιτεία μόνοις τοῖς ἀνθρώποις, τοῖς μὲν οὖν ἀλλοῖς τῷ φύσις ἐπὶ τοσοῦτον μόνον ἡ κοινωνία 25 ἔστιν. ἐφ' οἷσιν ἔνι τεκνοποιῆσαι, τοῖς δὲ ἀνθρώποις οὐ τῇ τεκνοποιίᾳ· 25 γάρ τον μόνον ἡ κοινωνία ἔστιν ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸν βίον· εὐθὺς γάρ διηγέρεται αὐτῶν τὰ ἔργα καὶ ἄλλα τὰ ἔργα τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἔπειρα γυναι- κός· ἐπαρκοῦσιν οὖν ἀλλήλοις εἰς τὸ κοινὸν τιθέντες τὰ ἕδια. διὰ τοῦτα καὶ τὸ γρήσματον καὶ τὸ ἄρδην ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ εἰναι δοκεῖ εἴη δὲ ἀν καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ ἡ ἀρετή, εἰ ἐπιεικεῖς εἰσιν· ἔστι γάρ ἔκα- 30 τέρους ἀρετῆς· καὶ εἰ | σπουδαῖος εἴη ἔκάτερος τὴν προσήκουσαν ἀρετήν, 328 γαίροιεν ἀν καὶ διὰ τοῦτο ἀλλήλοις. σύνδεσμος δὲ τῇ τοιαύτῃ φιλίᾳ καὶ τὰ τέκνα δοκεῖ εἰναι· διὸ θάττον οἱ ἀτεκνοι διαλέγονται· τὰ γάρ τέκνα κοινὸν ἀγαθὸν ἀμφοῖν· τὸ δὲ κοινὸν συνέχει τὰ κοινωνοῦντα.

(Περὶ τῶν ἐν τῇ κατὰ τὸ γρήσματον φιλίᾳ ἐγκλημάτων. κεφ. ιζ'.)

35 Πῶς δὲ συμβιωτέον ἀνδρὶ πρὸς γυναικαῖς καὶ ἀδελφῷ πρὸς ἀδελ- φὸν καὶ διως φίλῳ πρὸς φίλον ταῦτόν ἔστι τῷ πῶς δίκαιον. ἔπειται γάρ 10 πάσῃ κοινωνίᾳ ἀναλόγως τῇ φιλίᾳ καὶ τὸ δίκαιον, ὥσπερ εἰρηται πολλά- κις· καὶ οὐ ταῦτα φαίνεται εἰναι δίκαιον φίλῳ πρὸς φίλον καὶ τὸν διηνέσιν ἡ τὸν ἀδελφὸν ἡ τὸν ἑταῖρον καὶ τὸν συμφοιτητήν. τριῶν δὲ οὐσῶν τῶν φιλιῶν, διὰ τὸ ἀγαθὸν διὰ τὸ ἄρδην καὶ διὰ τὸ γρήσματον, καὶ καθ' ἔκάτερην τῶν μὲν ἐν ἴστρητι φίλων ὄντων, τῶν δὲ καθ' ὑπεροχῆν (καὶ γάρ γίνονται

φύλοι καὶ οἱ δρυμοί ἦ κατὰ τὸ σῆμαθὸν ἦ κατὰ τὸ ἡρὸν ἦ κατὰ τὸ γρήσιμον [γίνονται φύλοι] καὶ ἀμείνους γένεσι). τοὺς ἵσους μὲν κατ’ ἴσοτητα δεῖ φιλεῖν καὶ τὰ ὅλα πάντα ἵσκειν. τοὺς δὲ ἀνίσους ἀναλόγως τῇ ὑπεροχῇ καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ φιλεῖν καὶ φιλεῖσθαι. μόνη δὲ ἐν τῇ κατὰ τὸ γρήσιμον φιλίᾳ ἦ ταῦτη μᾶλιστα τὰ ἐγκλήματα καὶ αἱ μέμψεις τῶν φύλων γίνονται πρὸς ἀλλήλους εἰκότως. οἱ μὲν γάρ δι’ ἀρετὴν φύλοι ὄντες εὖ ποιεῖν ἀλλήλους προθυμούσινται τοῦτο γάρ ἀρετῆς καὶ φιλίας πρὸς τοῦτο δὲ τῶν φύλων ἀμφιλογεύοντας οὐκ ἔστιν ἐγκλήματα οὐδὲ μάχαιρι τὸν γάρ φιλοῦντα καὶ εὖ ποιεῦντα οὐδετές 329

10 δυσγεραίνει. ἀλλ’ ἐὰν ἦ γαρ εἰς. ἀμείβεται καὶ αὐτὸς εὖ ποιῶν ὁ δὲ ταῖς εὐεργεσίαις τὸν ἔτερον ὑπερβάλλων. τυγχάνων οὖν ἐφίεται. οὐκ ἀν ἐγκαλοίη τῷ φίλῳ ἐφίεται γάρ ἐκάτερος τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ εὖ ποιεῖν. οὐδὲ δὴ οἱ δι’ ἡδονὴν φιλοῦντες πάντα δυσγεραίνειν ἀλλήλους δύνανται. ἀμαρ γάρ ἀμφοῖν γίνεται οὐ δρέγονται. εἰ τῷ συνδιάγειν 15 γαίρουσι. γειοῖς γάρ ἂν εἴη ὃ ἐγκαλῶν τῷ μὴ τέρποντι φίλῳ. ἐξὸν συνδιάγοντα τέρπεσθαι οὔτε τοῖνυν ἢ διὰ τὸ ἀγαθὸν φύλα ἐγκλήματα ἔχει καὶ μέμψεις οὔτε ἢ δι’ ἡδονὴν. μόνη δὲ ἢ διὰ τὸ γρήσιμον ἐγκληματική 330 ἔστιν. ἐπ’ ὧφελείᾳ γάρ γράμμενοι ἀλλήλους ἀεὶ τοῦ πλείστος δέονται καὶ ἔλαττον ἔχειν οὔτεται τοῦ προσήκοντος καὶ μέμψεις ταῖς τυγχάνειν. οἱ γάρ εὖ ποιεῦντες οὐ δύνανται ἐπαρκεῖν αὐτοῖς τοσαῦτα δυσων δέονται. ὅτι δὴ γάρ οἱ εὖ πάσχοντες πλειόνων δέονται, γῆπερ εὖ ποιεῖν οἵ εὐεργέται δύνανται. ἔτικε δέ, ὅτι καθάπερ τὸ δίκαιον διττόν ἔστι (τὸ μὲν ἄγραφον, τὸ δὲ κατὰ νόμον). οὕτω καὶ τῆς κατὰ τὸ γρήσιμον 20 φύλακας τὸ μὲν ἡμικόν ἔστι, τὸ δὲ νομικόν. ημικόν μὲν γρήσιμον. δταν τὸ τίς τινι διδῷ. ἐφ’ φίλοι τοῦ ἥρωὸν καὶ ὠρισμένον. ἡμικόν δέ. δταν τίς τινι ὡς φίλῳ δωρῆται, κομίζεται δὲ ἀξιοῖ τὸ ἵσον γάρ πλέον, οὐ ἥρωὸν οὐδὲ ὠρισμένον κατ’ ἄμφω δὲ τὰ γρήσιμα ταῖς φύλαις ἐγκλήματα καὶ μέμψεις ἀκολουθοῦσι. μᾶλιστα δὲ δταν τῶν φύλων ὁ μὲν τὸ νόμιμον 30 γρήσιμον εἰςάγῃ, ὁ δὲ τὸ ἡμικόν οἱ ταιοῦσι τῷ ταχέως διαλύνονται. εἰ γάρ ὁ μὲν εἰς γρήσιμα τῷ φελεῖ καὶ δέιπον δμοῖς | τῷ φελεῖσθαι καὶ το- 330 σαῦτα λαβεῖν δταν δέδωκεν, δὲ δὲ ἀλλήλη τινὰ φελεῖαν φελεῖ, οὐ δύνανται ἐν τῇ φύλᾳ μένειν. ἔστι δὲ καὶ τοῦ νομίμου γρήσιμου τὸ μὲν πάντη ἀγραφον, τὸ δὲ ἐλευθεριώτερον τὸ μὲν γάρ μη δοῦναι εἰ μὴ αὐτίκα εἴη λα- 35 βεῖν, ἐκ γειρὸς εἰς γειρα, πάντη ἀγραφον. τὸ δὲ δόντα ἀναβαλέσθαι τὴν ληψιν, ἐλευθεριώτερον. καὶ τοῦτο δὲ καὶ ὁμολογίαν γίνεται, τί ἀντὶ τίνος δφειλει (ὠρισμένον γάρ τὸ δφειλημα καὶ οὐκ ἀμφιλογον). η δὲ ἀναβολὴ τῆς κομιδῆς ἐλευθεριώτερον πως καὶ φιλικότερον ποιεῖ τὸ συναλλαγμα. 10 διὸ παρ’ ἐνίοις τούτων οὐκ εἰσὶ δέκαιοι οὐδὲ δικάζονται ἀλλήλοις περὶ τῶν

2 γίνονται φύλοι seclusi τοὺς δὲ ἵσους h 4 τῇ (ante ἀλλείψει) om. h 10 ἀμείβεται Dh et Arist. cod. Nθ: φύλανται Arist. vulg. 15 post ἔξον addl. φίλῳ ed. 1697  
16 οὔτε Mullach: οὔτε τε Dh 24 τὸ μὲν γάρ ἄγραφον h 25 φύλας h: φε-  
λείας D 35 ἀναβαλέσθαι h: ἀναβάλλεσθαι D

γρεῖν ἀλλ᾽ οἴονται δεῖν στέρειν τοὺς κατὰ πίστιν συναλλάξαν-  
τας. ἡ δὲ κατὰ τὸ γῆμακὸν γρήγοριμον ὠφελῶν οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς ἀλλ᾽ ὡς  
φῦλῳ δωρεῖται τι η̄ ἀλληγορικά τινά ὠφελεῖν, κομίζεσθαι δὲ ἀξιοῖ  
τὸ ἔσον η̄ πλέον. ὡς οὐδὲ δεδωκώς ἀλλὰ γρήγορις μὴ λαβόν δὲ οὐχ  
5 ὁ ῥῆσερ γρήγορις οὕτως ἐγκαλεῖ τῷ μὴ δόντι ἀλλ᾽ ὡς φῦλῳ. τοῦτο δὲ  
συμβαίνει διὰ τὸ βιούλεσθαι μὲν πάντας η̄ τοὺς πλείστους τὰ  
καλά, προαιρεῖσθαι δὲ τὰ ὠφέλιμα. τὸ δὲ εὖ ποιεῖν, μὴ ἵνα ἀντι-  
πάθη, καλόν, ὠφέλιμον δὲ τὸ εὐεργετεῖσθαι· διὰ τοῦτο τὸ μὲν ὠφέλειον  
λιμονούσι, μὴ τυχόντες δὲ βιούλονται καλοὶ δοκεῖν. τοὺς δὲ τοιούτους  
10 φῦλους καὶ ἵνα εὖ παθώσιν εὖ ποιῶντας πάσῃ σπουδῇ εὖ ποιητέον τοὺς  
δύναμιμους, καὶ τὴν ἀξίαν εὐεργεσίαν ἀποδοτέον. οὐ γάρ ἔλκειν δεῖ βίᾳ  
πρὸς τὴν ἀληθῆ φύλίαν μὴ βιολογένους, ἀλλὰ δυσγεραῖνειν, ήτι ἔκαθον εὖ  
παθόντες ὑφ' οὐδὲ οὐκ ἔδει, οὐ γάρ ὑπὸ φῦλου. καὶ ἕτερεν ὅπως ἔκόντες  
ἀποτρόψανται τὰς αἰτηράς εὐεργεσίας, ἀς | σκοποῖς ἐδέξαντο τῷ ἀγρυπνεῖν  
15 τὸν εὐεργετοῦντα. ἀποτρόψανται δέ, εἰ μὲν δύνανται, καὶ αὐτοὶ ἀποδοτέοντες  
καὶ καθάπερ ἐπὶ ῥητοῖς εὐθὺς διαλυθέντες. εἰ δὲ μὴ δύνανται τηγικαῦτα,  
δυσοληγήσαντες δυνηθέντες η̄ μὴν εὐθὺς ἀποδώσειν, εἰ δὲ πάντας ἀδύνα-  
τως ἔγουσιν σύμβασθαι, οὐδὲ οἱ δύντες ἀπατήσουσιν οὐδὲν παρ' αὐτῶν.  
ῶστε εἰ δύνανται ἀποδοτέον εὐθύς· πρὸν δὲ εὐεργετηθῆναι, σκοπεόντον ἔκα-  
20 στον, ὑπὸ τίνος εὐεργετεῖται καὶ ἐπὶ τίνι, ὡς ἂν εἰδείη, εἰ δεῖ δέξασθαι  
η̄ μῆ.

(Περὶ μέτρου ἀποδόσεως ἐν τῇ γρηγορίᾳ καὶ ἔτι περὶ τῶν ἐν τῇ 10  
καθ' ὑπεροχὴν φιλίᾳ μέμψεων. κεφ. ιη'.)

Ἐν δὲ ταῖς πρὸς ἀλλήλους τῶν φύλων ἀμοιβαῖς ἀπορία ἐστίν. ἐπεὶ  
25 γάρ ἀπὸ μεγάλων εὐεργεσιῶν μικραὶ ὠφέλειαι γίνονται τοὺς εὐεργετούμε-  
νοις καὶ ἀπὸ μικρῶν μεγάλαι πολλάκις (ἐνδέχεται γάρ πολλὰ ποιήσαντα  
καὶ ἀναλάσσαντα μικρὰ τὸν φύλον ὠφελῆσαι, καὶ τὸ ἀνάπαλιν). πότερον  
ἀμειβούμενοις τὴν ὠφέλειαν δεῖ σκοπεῖν η̄ τῆς εὐεργεσίας τὸ μέτρον. καὶ  
γάρ οἱ μὲν εὖ παθόντες τοιαῦτα φασὶ λαβεῖν παρὰ τῶν εὐεργετῶν, ἀμ-  
30 πρὸ τὴν ἐκείνοις διδύναι καὶ ἐξηγῆν παρ' ἑτέρων λαβεῖν, τούτῳ κατα-  
σμικρύνοντες τὰς εὐεργεσίας, οἱ δὲ εὖ ποιήσαντες τὸ ἀνάπαλιν τὸ μέγιστα  
ῶν εἶχον εὐεργετῆσαι λέγουσι καὶ ἀ παρ' ἀλλων οὐκ η̄ λαβεῖν, καὶ  
ἐν κινδύνοις καὶ γρεῖσις κινδύνων ἐγγύς· ἀμφισβήτησαι δή. ποτέρωφ δεῖ  
μετρεῖν τὴν ἀμοιβὴν τῇ τοῦ παθόντος εὖ ὠφελείᾳ η̄ τῇ τοῦ δράσαντος  
35 εὐεργεσίᾳ. ἔτι δὲ οὐχ ὄμοιώς ἐπὶ πάσῃς φύλαις, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῆς διὸ |  
τὸ γρήγοριμον φύλας η̄ ἀμοιβὴ ἀναλογήσει τῇ τοῦ εὖ παθόντος ὠφελείᾳ 332  
η̄ καὶ ὑπερβαλεῖ ταύτην· οὕτω γάρ καλλιουν. καὶ γάρ οὐτός ἔτιν δεό-  
μενος καὶ ἐπαρκεῖ αὐτῷ ὡς κομισθενος τὴν ἴσην· τοσαύτη οὖν  
γεγένηται ἐπικουρία δύον ὠφελήθη η̄ καὶ πλέον· διλως δὲ τῇ ὠφελείᾳ ἔαυ-

τοῦ μετρεῖν ἀξίουν τὴν ἀμοιβήν, διὰ διὰ ταύτην φίλος ἐστάν· ἐπὶ δὲ τῆς  
δι’ ἀρετὴν φιλίας οὕτε ἐγκλήματά εἰσιν ὥσπερ ἐπὶ ταύτης, ἐκατέρου βου-  
λομένου τὰς εὐεργεσίας ἔλκειν ἐπὶ τὸ ὠφελιμόν ἑαυτῷ. οὕτε τῇ ὠφελεῖά  
τῶν εὐ πασχήντων αἱ ἀμοιβαὶ μετροῦνται ἀλλὰ τῇ προσαρέσει τῶν εὖ ποι-  
5 ούντων· τῆς ἀρετῆς γάρ καὶ τοῦ ηθους ἐν τῇ προσαρέσει τὸ κύριον· ἐπεὶ  
τοίνυν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀλλήλους φίλους τοις φιλίας καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῇ προσαρέσει  
μετρήσουσι, διὰ τοῦτο παντὸς ἐγκλήματος καθηρά ἐστιν ἡ τοιαύτη φιλία,  
αἱ δὲ ἀλλαὶ αἱ ἐγκλήματιν εἰσιν, οἷα ἐτοίκαντι καὶ ἡ κακὴ ὑπερογήν, διὰν  
οἱ μεῖζων τὴν ἐλάττω φίλη ἢ ⟨δ⟩ ὠφελιμώτερος τὸν ἡττητον ὠφελιμον· ἀξιοῦ  
10 γάρ οἱ ὑπερέχουν πλέον ἔχειν, οἱ μέν, διὰ βελτίων, δέ, διὰ ὠφελιμώτερος.  
εἰ γάρ ἔκάτερος, φησί, τῶν φίλων κατὰ τὴν δύναμιν εἰσενέγκοι, καὶ οὐδὲ  
κατ’ ἀξίαν λήψεται, λειτουργία τις ἔσται ἡ φιλία· διὰ τοῦτο φασι δεῖν οὐχ  
δύοιν τοιγάντειν τῶν ἐκ τῆς φιλίας ἀλλὰ μειζόνων· ἀξιοῦσι γάρ, καθάπερ  
οἱ κατ’ ἐμπορίαν συνεισφέροντες γρήματα οἱ πλέον εἰσενεγκόντες τοῦ κέρ-  
15 δους πλέον ἔχουσιν, οὗτοι καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας ἔχειν· καὶ ταῦτα μὲν οἱ  
ὑπερέχοντες, οἱ δὲ ὑπερεχόμενοι οὐ ταῦτα φασι προτίκειν τοῖς ὑπερέχουσι  
φιλοίοις, ἀλλὰ τὸ διάπολιν φίλου γάρ ἀγαθοῦ εἶναι τὸ ἐπαρκεῖν τοῖς  
ἐνδεέσιν· τί γάρ, φασίν, ὅφελος σπουδαίων, ἡ δυνάστη φίλου 333  
εἰναι, μηδέν γε μέλλοντα ἀπολαύειν τῶν τοῦ φίλου ἀγαθῶν; οὗτοι δὲ  
20 ἐγκαλοῦντες ἀλλήλους καὶ ἀξιοῦντες ἔκάτερος πλέον ἔχειν ῥάστα διαλύον-  
ται. ἔηικε δὲ ὡρθῶς καὶ ἔκάτερος ἀξιοῦν· δεῖ γάρ ἐκατέρῳ τὸ πλέον νέ-  
μειν ἐκ τῆς φιλίας. οὐ τοῦ αὐτοῦ δέ, ἀλλὰ τῷ μὲν ὑπερέχοντι δεῖ  
πλέον νέμειν τιμῆς, τῷ δὲ ἐνδεέτι πλέον ἀποδιδόνται τὸν δεῖται. τῆς μὲν  
γάρ ἀρετῆς καὶ εὐεργεσίας ἡ τιμὴ γέρας, τῆς δὲ ἐνδείας ἐπι-  
25 κουρία τὸ κέρδος ἡ ἄλλα διποῦν. οὐ ἐνδείκης ἐστι. τὸν ἴσον δὲ τρόπον  
καὶ ἐν ταῖς πολιτείαις φαίνεται ἔχον· ἀποδίδοται γάρ ἀξὶ τοῖς εὐεργέταις  
ἡ τιμὴ· οὐ γάρ τιμάται ὁ μηδὲν ἀγαθὸν τῷ κοινῷ πορίζων· τὸ  
κοινὸν γάρ διδοται τῷ τὸ κοινὸν εὐεργετοῦντι· ἡ τιμὴ δὲ κοινόν.  
οὐ γάρ ἔστιν ἀμαγρηματίζεσθαι ἀπὸ τῶν κοινῶν καὶ τιμᾶσθαι·  
30 ἀλλ’ οἱ ἐνδεής τοῦ κοινοῦ γρήματα μὲν λαμβάνει, τιμάται δὲ οὐδαμῶς· οὐ-  
δεὶς γάρ δέχεται κατ’ ἀμφω ἐλαττοῦσθαι καὶ κατὰ τὴν τιμὴν καὶ κατὰ  
τὰ γρήματα, ἀλλὰ τὸ ἔτερον διδούσ τὸ ἔτερον λήψεται. διὰ τοῦτο τῷ μὲν  
περὶ γρήματα ἐλαττουμένῳ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τὴν τιμὴν νέμουσι, τῷ δὲ  
διωροδόκῳ γρήματα· τὸ κατ’ ἀξίαν γάρ ἐπανισοῖ καὶ σώζει τὴν φίλοις  
35 λίαν, καθάπερ εἰρηται. τιδοτον δὴ τὸν τρόπον καὶ τοῖς ἀνίσοις φίλοις  
διμητέον, καὶ τῷ εἰς γρήματα ὠφελουμένῳ ἡ εἰς ἀρετὴν τιμὴν  
ἀνταποδοτέον τῷ ὠφελοῦντι· ἀνταποδώσει δὲ τὸ ἐνδεχόμενον. τὸ δι-  
νατὸν γάρ ἡ φιλία ἐπιζητεῖ, οὐ τὸ κατ’ ἀξίαν. οὐ γάρ δύνανται  
πάντες τὰ κατ’ ἀξίαν ὡν ὀφελουμένοις ἀποδιδόνται· οὐ γάρ δυνατὸν ἐπὶ πάν-  
40 των τὸ κατ’ ἀξίαν εὑρεῖν, ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ γονέας 334

9 ὁ inserui

14, 15 εἰσενεγκόντες τοῦ κέρδους ομ. h

19 ἀπολαύειν D: ἀπολα-

βεῖν h

24 καὶ εὐεργεσίας Dh et Arist. cod. M<sup>b</sup>: καὶ τῆς εὐεργεσίας Arist. vulg.

37 ὀφελοῦνται D: τελοῦνται h

τιμαῖς οὐδεὶς τὴν ἀξίαν ἀποδοῦναι· δύναται· ὁ δὲ θεραπεύων κατὰ τὴν δύναμιν καὶ ὅσους ἔχεστιν ἐπιεικής εἶναι· δοκεῖ. διὸ τοῦτο δοκεῖ μὴ ἔχειναι· οὐδὲ πατέρα ἀπείπασθαι· καὶ μὴ ὑπακοῦσαι· περὶ ὃιοῦν ἀξιοῦντα (ἀεὶ γάρ διεῖλει καὶ διὰ τοῦτο ἀνταποδοτέον ἀεί· οὐδὲν γάρ ἄξιον ὃν εὐ-  
5 εργετήθη δέδρακε πρὸς τὸν πατέρα). τῷ πατρὶ δὲ ἀπείπασθαι τὸν οἰόν· ἔχεστι γάρ τοῖς εὐεργέταις τοὺς διείλουντας ἀποπέμψασθαι. ὕσως δὲ οὐδεὶς πατὴρ ἀφίσταται τοῦ οἴον· εἰ μὴ ὑπερβαλλόντως εἶη μοχθηρός· η τε γάρ 10 φυσικὴ φύλα εἰς τοῦτο ἐπείγει καὶ ἄμα ἀνθρώπινόν ἐστι τὴν ἐπικυρίαν μὴ διωθεῖσθαι· τῷ δὲ οἴῳ μοχθηρῷ σῆται μισητόν, η οὐ λίαν σπουδάζεται 15 τῷ πατρὶ ἐπαρκεῖν· οἱ γάρ πολλοὶ εὖ πάσχειν βούλονται, τὸ δὲ εὖ ποιεῖν φεύγουσιν ὡς ἀλισσιτελές. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον εἰρή-  
σθω.

3 ὁτοῦον h 10 βούλονται -- ποιεῖν bis D

〈Ποῖα τὰ τὴν φιλίαν σώζοντα. κεφ. α'.

Λέγωμεν δὲ ἔτι περὶ φιλίας καὶ ὡν δεῖ προσθῶμεν τοῖς εἰρημένοις.  
ἐν μὲν οὖν ταῖς κατ' ισότητα φιλίαις τὰ ἵσι ἀνταποδοτέον ἀλλήλοις τοὺς  
5 φίλους, ἐν δὲ ταῖς ἀνομοιοιειδέσι φιλίαις καθὼς εἴρηται, τὸ ἀνάλογον. ἡ 10  
γάρ ἀναλογία ισάξει τοὺς φίλους ἐν ταῖς πολιτικαῖς κοινωνίαις. ὁ γάρ  
συντατόμος ἀντὶ τῶν ὑποδημάτων οὐχ ὑποδῆματα ἀλλὰ τὸ κατ' ἄξιαν καὶ  
τὸ ἀνάλογον λήψεται, ὡς ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ διὰ πλειόνων εἴρηται.  
ὅμοιώς δὲ καὶ ὁ ὑφάντης καὶ οἱ ὅμοιοι· τοῦτο γάρ σώζει τὰς πολιτικὰς  
10 κοινωνίας, τὸ ἀναλόγως διδόναι καὶ λαμβάνειν, ὡν ἔκαστος ἦ δεῖται ἦ εὐ-  
πορεῖ. ἀλλ᾽ ἐν μὲν ταῖς πολιτικαῖς κοινωνίαις ἔστι κοινὸν μέτρον καὶ τὸ  
νόμισμα. πρὸς δὲ πάντα ἀναφέρεται, καὶ ὃ τὰς δόσεις καὶ τὰς λήψεις 20  
μετροῦμεν, ἐν δὲ ταῖς ἡμικοπῖς τε καὶ φιλικαῖς οὐκ ἔστιν ω̄ μετρῆσαι δυ-  
νατὸν τὰ ἀνομοιοιειδῆ. καὶ διὰ τοῦτο ἐν ἐγκλήμασιν δεῖ εἰσιν αἱ τοιαῦται  
15 κοινωνίαι, οἵτις ἔστιν ἡ ἐρωτική, καὶ γάρ ἐνίστε μὲν ὁ ἐραστὴς ἐγκαλεῖ  
τῷ ἐρωμένῳ, ὅτι ὑπερφιλῶν οὐκ ἀντιφιλεῖται, οὐκ ἀξιος ὡν φιλεῖ-  
σθαι, | εἰ οὕτως ἔτυχε, πολλάκις δὲ ὁ ἐρώμενος τῷ ἐρῶντι μέμφεται, 336  
ὅτι πρήτερον ἐπαγγειλάμενος πάντα 〈γὰν οὐθὲν ἐπιτελεῖ. συμβαίνει δὲ τὰ  
τοιαῦτα, ὅταν ὁ μὲν δι' ἥδουντὸν ἐρῶν, ὁ δὲ〉 διὰ τὸ γρήγορον, εἶτα μήτε  
20 οὗτος πάνυ ἥδος ἦ μῆτε ἐκεῖνος γρήγορος· διὰ ταῦτα γάρ τῆς φιλίας  
οὔσης, ἐπειδὴν μὴ παρθεῖ, διάλυσις γίνεται. οὐ γάρ ἀλλήλους  
ἔστεργον ἀλλὰ τὰ ἀλλήλων, ἢ μὴ ὅντα μόνιμα καὶ τὴν φιλίαν συναπόλλυ-  
σιν· οἱ δὲ ἀλλήλους στέργοντες καὶ τὰ ἀλλήλων γῆμη, οἷνι εἰσιν οἱ σπου-  
δαῖοι. μόνιμοι εἰσιν ἐν τῇ φιλίᾳ. φίλουσι γάρ ἀλλήλους δι' αὐτοὺς καὶ 10  
25 δι' οὐδὲν ἄλλο· αὐτοὶ δὲ μένοντες ἐφ' ἑαυτῶν καὶ τὴν φιλίαν διασώζουσι.  
διαφέρονται δὲ οἱ ἀνομοιοιειδεῖς φίλοι, καὶ ὅταν ἔτερα γίνηται αὐτοῖς παρὰ  
τῶν φίλων καὶ μὴ ὡν ὀρέγονται. ὅμοιον γάρ τῷ μηδὲν γίνεσθαι.

1 inscriptionem finxi: om. D, ubi in margine βιβλίον τι: Ἀριστοτέλους ἡθικῶν βιβλίον  
τι h 3 ἔτι δὲ λέγωμεν h 8 cf. p. 95,36 11 καὶ om. h 17 δὲ D:  
δὴ h 18 νῦν — δὲ (19) h: om. D 26 γίνηται h: γένηται D

ὅταν οὖν ἔφεσται μὴ τυγχάνη, ὥσπερ οὐ τῷ κιθαρῳδῷ ἐπαγγειλάμενος, ὅτῳ ἀμεινονὶ φέσεις τοσούτῳ πλεῖν δώσειν, εἰς ἣν οὐδὲ ἀπαιτοῦντι τὰς ὑποσχέσεις. ἀνὴρ οὐδονῆς οὐδονὴν ἀποδεσμώκεναι ἔφη. εἰ μὲν οὖν ἐκάτερος οὐδονὴν ἔβούλετο λαβεῖν, ίκανῶς οὖν εἶχεν τὴν κοινωνίαν, εἰ δὲ οὐκ ἡ μὲν τέρψιν ἔζητει, οὐδὲ κέρδος, καὶ οὐ μὲν οὐδέποτε ἔλαβεν, οὐδὲ μή, οὐκ οὖν εἴη τὸ κατὰ τὴν κοινωνίαν καλῶς· ὃν γάρ ἐκαστος οὐδεῖται, τοσύτων ἔνεκα διδωσιν οὐ τυγχάνει κεκτημένος αὐτός.

(Περὶ τοῦ τίνος ἔστιν ἐν τῇ ἄνευ διομολογίας γινομένη εὐεργεσίᾳ τὴν ἀμοιβὴν τάττειν καὶ ἔτι περὶ τῆς κατ' ἀρετὴν καὶ τῆς 10 κατὰ τὸ γρήσιμον φιλίας, ἐν τῇ διομολογίᾳ οὐ γίνεται. κεφ. β'.)

'Ἐν μὲν οὖν ταῖς ἀνομοίοις φιλίαις τὸ ἀνάλογον καὶ κατ' ἀξίαν ζητεῖται· ἀπορίᾳ δὲ ἐστι, πότερος κύριος | τάττειν ἀξίαν ἀμοιβήν, οὐ προτέρεος· 337 μενος ή οὐ λαμβάνων. οὐ γάρ προϊέμενος ἔσικεν ἐπιτρέπειν τῷ λαμβάνοντι τάξαι τὴν ἀξίαν ἀμοιβήν. ὥσπερ οὐ Πρωταγόρας ἐποίει· τοὺς γάρ φοιτητὰς 15 τῆς διδασκαλίας τὸν μισθὸν οὐκ αὐτὸς δριζόμενος ἀπήγει, ἀλλ' αὐτοὺς ἐκέλευε τιμὴν δισου νομίζουσιν ἀξία μεραθμηναί, καὶ τοσούτον ἐλάμβανεν. ἐν ταῖς τοιαύταις δὲ κοινωνίαις ἔνοι ταῖς ἀναλόγοις ἀμοιβαῖς ἀρκοῦνται καὶ ἀγαπῶσι τοῖς Ἡσιόδου

μισθὸς δὲ ἀνδρὶ ἄρκινος εἴη·

20 οἱ δὲ ἀγοραῖοι καὶ κατ' ἐμπορίαν ταῖς κοινωνίαις γράμμενοι πλείω ζητοῦσιν, οἱ καὶ προλαβόντες ἐνίστεται τάργύριον καὶ αὐτίκα δώσειν ἐπαγγειλάμενοι οὐκ ἀποιδόσατιν, οὐδὲ ποιοῦσιν οὐδὲν ὃν ἔφασαν· καὶ ἐγκαλοῦνται δικαίως, ὅτι τὰ ἔργα ταῖς ἐπαγγελίαις ὑπερβάλλουσι· διὸ τούτο καὶ οἱ σοφισταὶ οὐ διδάσκουσι πρὸν μισθὸν λαβεῖν τῆς διδασκαλίας διὰ τὸ μηδένα 25 οὖν διδοῦνται ἀργύριον ὃν μεραθμηνεν ἔνεκα· ὅτι φαῦλα· ἐπαγγελλόμενοι δὲ μεγάλα διδάξειν. λαμβάνουσι μὲν τὸν μισθὸν, διδάσκουσι δὲ τὰ φαῦλά τατα· οὗτοι μὲν οὖν ὃν ἔλαβον τὸν μισθὸν μὴ ποιοῦντες εἰκότως ἐν ἐγκλήμασιν εἰσιν. ἐν αἷς δὲ κοινωνίαις οὐ γίνεται διομολογία τῆς 20 ἀμοιβῆς η τῆς ὑπουργίας. οἱ μὲν ὀφελοῦντες τοὺς φίλους οὐδὲ αὐτούς, καὶ 30 προϊέμενοι τὰ ἔσωτῶν τῶν φίλων ἔνεκα. οἵοι εἰσιν οἱ σπουδαῖοι, εἰρηται ὅτι ἀνέγκλητοι. τοιαύτη γάρ η κατ' ἀρετὴν φιλία· τὴν ἀμοιβήν τε ποιητέον κατὰ τὴν προσάρεσιν· αὕτη γάρ τοῦ φίλου καὶ τῆς διδασκαλίας, ὡς ἐν τοῖς προειρημένοις ἐδείγμη. τοιαύτη δέ ἐστι καὶ η κατὰ φίλοσοφίαν κοινωνία· οὐ γάρ διδάσκαλος τῆς φίλοσοφίας τὸν μαθητὴν 35 οὐ χρήματα | ἀπαιτεῖ η τιμὴν ὀφελοῦντες τοῖς φίλοις οὐδέποτε τι τῆς 338 φίλοσοφίας οὔτε ἐν χρήμασιν οὔτε ἐν τιμῇ, ἀλλὰ τὴν προσάρεσιν σκοτεῖ· ἔργον δὲ καὶ ἀμοιβήν ίκανὸν ἥγειται τὸ ἐνδεχόμενον, καθάπερ καὶ τὸ πρὸς θεούς καὶ πρὸς γονεῖς ἔχει δίκαιον. οἱ μὲν οὖν τοῖς φίλοις χαριζό-

μενοι δι' αὐτοὺς οὕτω μετροῦσι τὴν ἀξίαν τῶν ἀμοιβῶν. οἱ δὲ ἐπὶ τινὶ<sup>9</sup> ἦ διὰ γρήσιμον ἢ διὰ ἡδονὴν οὕτω διέτουσι καὶ ληψόνται τὴν ἀμοιβῆν.<sup>10</sup>  
ὅς ἀμφοτέροις δοκεῖ ἄξιον εἶναι. οὕτω γάρ ἂν γέγοντο καθηαρὰν ἐγκλημά-  
των τὴν κοινωνίαν γενέσθαι. εἰ δὲ μὴ συμβαίνει τοῦτο, μηδὲ δύνανται το-  
5 καὶ ἀμφω κρίνειν τὴν προσήκουσαν ἀμοιβὴν ἀλλὰ ἢ ἡ ἔτερος μόνον ἢ  
μηδέτερος. ἀνάγκη κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δειγμάτου τὰς εὐεργεσίας τὰς  
ἀμοιβὰς γίνεσθαι. εἰ γάρ ὁ μὲν ἀντὶ τοσούτων τοσαῦτα διδόναι<sup>11</sup> βούλε-  
σθαι λέγει, ὁ δὲ ἐπὶ τούτοις παρέχει. ἡ μὲν δὲ διδούσαι συνέθετο δύοτε,  
καὶ ἀμείψεται ἢ ἡδονὴν ἢ ἀλικρηνὴν τινὰ ὠφέλειαν ἀποδούσ. ὁ δὲ οὐκ ἐγκα-  
10 λέσσει λαβόν ἢ λαβεῖν ἔκρινεν ἄξιον εἶναι τοῦτο δὲ οὐ μόνον ἀναγκαῖον  
ἔστι καὶ τὴν κοινωνίαν ἀπαλλάξτει πραγμάτων. ἀλλὰ καὶ δίκαιον. εἰ γάρ  
τις διὰ βούλεται τύχοι, οὐκ ἀδικεῖται διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ὀνόμασι οὕτω<sup>12</sup>  
φαίνεται γινόμενον. ὁ γάρ ὀνομάσμας τάττει τὴν τιμὴν καὶ μετρεῖ τῇ  
έκαυτοῦ ὠφελείᾳ ἢ τῇ ἡδονῇ. καὶ τοιούτου ἄξιον εἶναι λέγει τὸ ζητεύ-  
15 μενον τῶνισσον. καὶ νόμος δὲ παρό τισι κεῖται τῶν ἔκοντίσιν συμβολαῖσιν  
δίκαιος μὴ εἶναι μηδὲ ζητεῖν δικαστὴν ἔτερον ἐν ταῖς τοιαύταις κοινωνίαις  
μηδὲ νόμους ἑτέρους. ἀλλ᾽ φὰ τις ἐπίτετυχε καὶ κεκοινώνυκτε τῶν αὐτοῦ  
καὶ ταῖς συνθήκαις γρηγορίμενον διαλέγεται. δικαιούτερον γάρ οὔσηται  
κρίνειν | τὸν ἐπιτραπέντα ἐξ ἀρχῆς τάξαι τὴν ἀμοιβὴν ἢ τὸν ἐπιτρέψαντα.<sup>13</sup>

20 ὁ μὲν γάρ ἐπιτρέψας τῷ δειγμάτῳ φύγειτεσται περὶ τῶν ἔκαυτοῦ δὲ οὐδεὶς  
ἄξιον πιετός ἔσται κρίτης. οὐτοὶ γάρ ἐπὶ τῷ πλεῖστον τὰ οἰκεῖα καὶ οὐ διδωσιν  
ζηταστούς πολλοῦ ἄξια νομίζειν. ὁ δὲ ἐπιτραπέντα τάξαι τὴν ἀμοιβὴν τὸν  
δέγεται εὐεργεσίον, ἐάν τοστερον πράγματα αὐτῷ παρέχῃ ὁ κοινωνήσας  
τῶν ἔκαυτοῦ ὃς οὐκ ἄξιος ἀμείψαμένω. δύναται κρίνειν δοθῆσαι γρηγορίμενος  
25 ταῖς ἐξ ἀρχῆς συνθήκαις, μᾶς οὐτός τε διωριστόγητε. κακεῖνος συνέθετο  
οὐ γάρ διού νῦν ἄξια νομίζει μετά τὸ λαβεῖν. τοσαῦτα παρέξει. ἀλλ' οὐ  
διστον ἐπίμα μήπω λαβόν.

⟨Τίνα τίσιν ἀποδοτέσσον. κεφ. γ'⟩

Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. ζητητέον δὲ κακεῖνο. πότερον τοῖς τι-  
30 μιωτάτοις καὶ φιλατάτοις πάντα ἀποδοτέον καὶ πειστέον, ἢ ἔστιν ἀ τοῖς  
ἥτεον τιμίοις καὶ φιλομάθεοις μᾶλλον ἀποδώσομεν ἢ τοῖς τιμωτάτοις καὶ  
φιλατάτοις. οἷον τῷ πατρὶ πάντᾳ πειστέον. ὅ τι ἀν καὶ ἡρίκα κελεύσοι. ἢ  
οὐκ ἀεὶ, ἀλλὰ κάρυντα μὲν ἰατρῷ πειστέον. πολεμοῦντα δὲ στρατηγούν.<sup>14</sup>  
καὶ στρατηγὸν χειροτονεῖν ἄξιον οὐ τὸν φίλον ἢ τὸν πατέρα ἀλλὰ τὸν  
35 πολεμικόν. ὥμοιος δὲ δεῖ ὑπηρετεῖν ποτέρῳ μᾶλλον. τῷ φίλῳ ἢ τῷ  
σπουδαίῳ, καὶ γάριν διδύναι τῷ ἑταῖρῳ ἢ τῷ εὐεργέτῃ. καὶ φὰ τοιγάνομεν  
διφειλοντες, ἐάν γε ἀμφοτέροις εῦ ποιῆσαι οὐκ ἐνδέχηται. ταῦτα μὲν οὖν  
πάντα κατὰ μέρος καὶ ἀκριβῶς διορίζασθαι οὐ δύσδικον. πολλὰς γάρ καὶ  
παντοίας ἔγειται διαφορὰς καὶ ποικιλίας διαφέρουσιν ἀλλήλων καὶ<sup>15</sup>

μεγέθει καὶ μικρότητι καὶ τῷ καλῷ καὶ τῷ ἀναγκαῖῳ. οὐ γάρ  
ὅμοίως πάντα μικρὰ ἡ καλὰ ἡ ἀναγκαῖα εἰσιν, ἀλλὰ ἐνίστε τὸ  
Θεραπεύειν τὸν φίλον ἀναγκαιότερον δοκεῖ τοῦ τὸν σπουδαῖον θεραπεύειν,  
ἐνίστε δὲ τὸν εὐεργέτην καθλιον εὖ ποιεῖν ἡ τὸν φίλον καὶ τὸ ἀνάπταλιν.  
5 διὰ τοῦτο λόγον ἀχριβῆ περὶ τούτων ἑκάστου δοῦναι οὐ δυνατόν. τοῦτο  
δὲ φανερόν, οὗτοι οὐ πάντα τῷ κατῷ ἀποδοτέον. ἀλλὰ τὰς μὲν εὐεργεσίας  
ἀνταποδίδονται δικαιίεροιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μᾶλλον ἡ γαρίζειναι τοῖς 10  
ἔταιροις, καθάπερ δάνειον τῷ χρήσαντι μᾶλλον δοτέον ἡ τῷ ἔταιρῳ. ὡς  
ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ λέγω, οὗτοι συμβαίνει καὶ τὸ ἀνάπταλιν δικαιίερον εἶναι.  
10 οἵτοι τῷ λυτρωθέντι παρὰ λγυστῶν. πότερον τὸν λυσάμενον ἀντι-  
λυτρωτέον, καὶ ὁ στατισθεῖν ἡ. ἡ μὴ ἑαλωκτή μέν, ἀπαιτοῦντι δὲ αὐτῷ  
ἀποδοτέον. ἡ λυτρωτέον τὸν πατέρα; δέξεις γάρ ἀν καὶ ἑαυτοῦ μᾶλλον  
τὸν πατέρα· διὰ τοῦτο εἴρηται, καθίλου μὲν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀντα-  
ποδοτέον τὸ διφείλημα μᾶλλον ἡ γαριστέον τῷ φίλοιο μένων. ἐάν δὲ τὸ 20  
γαρίζειναι τοῖς φίλοις οὕτω σφόδρα ἀναγκαῖον ἡ καὶ καλόν. ὡς ὑπερ-  
βάλλειν τὸ πρὸς τοὺς εὐεργέτας δίκαιον, πρὸς τοῦτο ἀποκλίτεον· ἐπεὶ οὐδὲ  
δεῖ δίκαιον ἐστι τὸν εὐεργέτην ἀμείψασθαι, εἰ μογήθηρὸς εἴη ὁ εὐεργέτης,  
οἷον εἰ τις ἀγαθῷ δεδάνεικε μογήθηρός. οὐ γάρ ὁ ἀγαθὸς δανείσει τῷ  
μογήθηρῷ· ὁ μὲν γάρ εἰδώς, οὗτοι λήψεται παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ. δεδάνεικεν, ὁ.  
20 δὲ ἀγαθὸς οὐκ ἐλπίζων ἀπολήψειται οὐκ ἀδικεῖ μὴ δανείζων. εἴτε τοίνυν  
ἄλλην περὶ τοῦ μογήθηροῦ νομίζει ὁ σάγαθος, ὡς καὶ τοῦτο μογήθηρὸς 31  
ἐσται, καὶ οὐκ ἀποδώσει. εἰκότα ποιεῖ μὴ δανείζων. εἴτε μὴ οὕτως ἔχει,  
οἰεῖται δέ. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀμείψεται τοῖς ἵστοις. καὶ οὕτως οὐ πόρρω  
ποιεῖ τοῦ δικαιού. οὐ γάρ ἐστι δίκαιον. ἡ διδωτιν ὁ φαῦλος τῷ σπου-  
25 δαίῳ. ταῦτα καὶ παρ' ἐκείνου λαμβάνειν· οὐ γάρ ἐστι τὸ παρὰ τοῦ  
φαύλου τῷ παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ. οὗτον τὸ αὐτὸν γίνηται παρ' ἄλληλων ἀμφο-  
τέροις· μεῖζον γάρ γίνεται τῷ ἀξιώματι τοῦ διδόντος· διὰ τοῦτο εἴρηται,  
οὗτοι οὐκ δεῖ τοῖς εὐεργέταις μᾶλλον ἀνταποδοτέον ἡ γαριστέον τοῖς φίλοις. 10  
ὁ γάρ πολλάκις εἶπον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. οἱ περὶ τῶν παθῶν καὶ τῶν  
30 πρᾶξεων λόγοι τοῖς πάθεσι καὶ τοῖς πρᾶξεσιν ἀκολουθοῦσιν, ἄλλοτες ἄλλως  
ἔχοντες δισπερ ἐκεῖνα· καὶ ὠρισμένους περὶ ἑκάστου καὶ ἀχριβεῖς ἀπο-  
δούναι οὐ δυνατόν. οὗτοι μὲν οὖν οὐ ταῦτα πᾶσιν ἀποδοτέον, οὐδὲ  
τῷ πατρὶ πάντα. καθάπερ οὐδὲ τῷ Διὶ πάντα θύσιμεν. φανερόν.  
επεὶ δὲ ἄλλα μὲν διεῖλομεν τοῖς γονεῦσιν. ἐπέρα δὲ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ  
35 ἄλλα τοῖς εὐεργέταις ἡ ἔταιροις. ἀπονεμητέον ἑκάστοις τὰ οἰκεῖα καὶ τὰ  
άρματα· ταῦτα δὴ καὶ ποιοῦνται φάνηνται σγεδὸν πάντες· εἰς γάμους 20  
μὲν γάρ καλοῦσιν οὐ τοὺς εὐεργέτας ἡ τοὺς ἔταιρούς ἄλλα τοὺς συγγενεῖς·  
τούτοις γάρ κοινὸν τὸ γένος καὶ αἱ περὶ τοῦτο δὴ πράξεις· καὶ  
εἰς τὰ κήδη δὲ μάλιστα οἴονται δεῖν τοὺς συγγενεῖς ἀπαντᾶν τῶν  
40 αὐτῶν ἔνεκα. οὐδὲτε δὲ ἀν τοῖς μὲν γονεῦσι τροφὴν ἐπαρκεῖν, καὶ τούτοις  
μᾶλλον ἡ ἑαυτοῖς· τῷ γάρ εἶναι θεῖ συντηρεῖν τοῖς γονεῦσιν, οὗτοι εἴτε

1 τῷ ante ἀναγκαῖῳ Dh et Arist. cod. Mb: om. Arist. vulg. τοῖς γίνηται D: γίνε-  
ται h 34 διεῖλομεν D: διεῖλομεν h 36 καὶ om. h

27 γίνηται D: γίνε-

αὐτοῖς τὸ εἶναι· καὶ τιμὴν δὲ ἀπονεμησέον αὐτοῖς καθάπερ θεοῖς· οὐ πᾶσαν δὲ τιμὴν καὶ παντούν· | οὐ γάρ τὴν αὐτὴν πατερὶ καὶ μητρὶ. 342 οὐδὲ ἀμφοτέροις τὴν τοῦ σοφοῦ τιμὴν ἀποδοτέον τῷ τὴν τοῦ στρατηγοῦ, τῇ δηλαδὴ τιμῶμεν τὸν σοφὸν τῷ τὸν στρατηγόν. ἀλλὰ τὴν πατερικὴν μὲν 5 τῷ πατερί, τῇ δὲ μητρὶ τὴν προσέκουσαν. ἀπονεμητέον δὲ καὶ παντὶ πρεβυτέρῳ τιμὴν τὴν καθ' ἡλικίαν. οὖν δηλονότι προσήκει νέον ἀποδοῦναι γέροντι, ὑπαναστάσει καὶ κατακλίσει καὶ τοῖς τοιούτοις· ἔταιροις δὲ καὶ ἀδελφοῖς ἀποδοτέον παρρησίᾳν καὶ κοινότητα, καὶ συγγενέσι καὶ φυλέταις καὶ πολίταις καὶ τοῖς λοιποῖς ἄπασι· καὶ πειρατέον τὸ οἰκεῖον 10 ἀπονέμειν ἔκαστην. θεωροῦντα τὴν ἔκαστου πρὸς αὐτὸν οἰκεῖτηγετα τῇ χρῆ- σιν τῇ τὴν ἀρετὴν, καὶ τούτοις μετροῦντα τὰς πρὸς αὐτοὺς τιμὰς καὶ κοινωνίας. τῶν μὲν οὖν ὁμοιγενῶν ὁφών τῇ κρίσις· τοῖς γάρ συγγενέσιν τῇ πολίταις τῇ φυλέταις δὲ ἀλλοτρίοις καὶ διαφέρουσιν εὑρεῖν ἢ δεῖ ἀπονέμειν, 15 ἐπιγιωσάμεναι τοῖς δὲ ἀλλοτρίοις καὶ διαφέρουσιν εὑρεῖν ἢ δεῖ ἀπονέμειν, ἐργωδέστερον. οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἀποστατέον τῶν εἰκότων, ἀλλ' ὡς ἐνδέχεται διοριστέον περὶ ἔκαστου, καὶ περὶ πάντας τὰς *(κατὰ τὸ δέον)* γιγνόμενα τηρητέον.

*(Περὶ τοῦ διαλύεσθαι τὰς φιλίας τῇ μῆ. κεφ. δ').*

20

"Ετι δὲ κάκενο ζητητέον ἔστεν, εἰ δεῖ διαλύεσθαι τὰς φιλίας τῇ μῆ. 20 ἔχει γάρ ἀπορίαν, εἰ δέον ἔστι τὸν ἐνίστηται τῷ φίλῳ στέργοντος ἔτι καὶ φιλοῦντος, αὐτὸν τινα, παύεσθαι τῆς φιλίας. λέγομεν τοίνυν, διὰ πρὸς μὲν τοὺς διὰ τὸ γρήσων τῇ ἡδὸν φιλούμενους, διὰν μηκέτι ταῦτ' ἔχωσιν, οὐδὲν ἀτοπὸν | διαλύεσθαι· τοῦ δημόσιος γάρ τὸ γρηγόριον διαλιπόντος, 343 τὸν δημαρχόν τοις φίλοις, εὔλογον μὴ φιλεῖν. διὰν δὲ οἱ διὰ τὸ γρήσιμον τῇ ἡδὸν 25 φιλοῦντες προσποιῶνται διὰ τὸ δημόσιο φιλεῖν καὶ τοῦ δημαρχοῦ ἔνεκα, καὶ διὰ τοῦτο διαλύουμενοι ἐλέγχωνται, ἀδικουσι καὶ δικαίως ἐν ἐγκλήμασιν εἰσιν. διερ γάρ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, ἐγκλημάτων αἱ τοιαύται φιλίαι γέμουσιν, διὰν μὴ διὰ τὸ αὐτὸν καὶ δημόσια φιλῶνται καὶ φιλῶσιν ἀλλήλους, μηδὲ οἴωνται φιλεῖσθαι δισπερ φιλοῦνται. ἀλλὰ ἀπατῶνται. τρικαῦτα 30 γάρ ἐλεγγομένης τῆς ἀπάτης ἐγκαλοῦσιν ἀλλήλους. διὰν μὲν οὖν δια- 10 ψευσθῆ τις καὶ διοπλάθῃ φιλεῖσθαι διὰ τὸ δημόσιο, μηδὲν τοιούτον ἔκεινον πράττοντος τῇ λέγοντος, διὰ προσήκει τῷ διὰ τὸ δημόσιο φιλοῦντι, ἔκυρτὸν ἀν αἰτιφτο δικαίως. διὰν δὲ ὑπὸ τῆς ἔκεινον προσποιητεως ἀπατηθῆ. δίκαιοιν ἐγκαλεῖν τῷ ἀπατήσαντι, καὶ μᾶλλον τῇ τοῖς τὸ 35 νόμισμα κιβδηλεύοντιν, διώφ περὶ τὰ τιμώτερα τῇ κακουργίᾳ. τοῖς μὲν οὖν διὰ τὸ γρηγόριον καὶ ἡδὸν φίλοις οὗτοι δικαίως συμβαίνει διαλύεσθαι. εἰ δέ τις διὰ τὸ δημόσιο φιλεῖ καὶ ὡς δημάρχον ἀποδέχεται, γένοιτο δὲ μογύηρος, τῇ καὶ δικεῖ τῷ φιλοῦντι. ἀρα φίλητέον ἔτι τῇ διαλυτέον; ἥρη- 20 τέον δή, διὰ οὐδὲ δινατόν ἔστι τὸν μὴ ἀγαθὸν δικοῦντα φίλητὸν εἶναι.

16 κατὰ τὸ δέον οἱ. δια- 24 εὔλογον h et Arist.: εὔκολον D

29 οἴωνται h: οἴον-

ται D διώφ h: διώ D

τὸν γάρ φιλητὸν ἀγαθήν. (ἢν δὲ πονηρόν) οὐδὲ δέκασιν· φιλοπόντηρον γάρ οὐ γρή τινα είναι οὐδὲ δύμοισθιαι φιλόληφ· εἰ δὲ φίλει, πᾶσα ἀνάγκη δύμοισθιαι· εἴρηται γάρ. θεὶ τὸ δύμοιον τῇ δύμοίῳ φίλον. ἀρ' οὖν εὐθὺς διαλυτέον: η̄ οὐ πᾶσιν ἐύθης διαλυτέοιτι γρή μᾶλλα τοῖς ἀνιάτους δι' 5 ὑπερβολὴν μογῆθηται: τοῖς δὲ ίάσιμα νοιοῦσι καὶ δυναμένοις ἐπανόρθωσιν δέξασθαι. οὐ | διαλυτέον. μᾶλλα δεῖ βοηθῆσαι πάσῃ σπουδῇ καὶ τὸ θῆμος 344 ἐπανορθίσαι καὶ σῶσαι αὐτοῖς τὴν ἀρετὴν μᾶλλον η̄ τὴν οὐσίαν· ἐπεὶ βέλτιον τῆς οὐσίας η̄ ἀρετὴ καὶ τὸ εἰς ταύτην βοηθεῖν τοῖς φίλοις φιλικώτερον η̄ τὸν πλοῦτον διασώσασθαι· εἰ δὲ πενίαν ἀπελαύνειν δεῖ τῆς 10 τοῦ φίλου οἰκίας τὸν δυνάμενον, πότιστρον δικαιότερον τὴν ἀρετὴν ἐπανάγειν, ἄλλως (τε καὶ) οἰκειότερον (δ). θεὶ διὰ τὴν ἀρετὴν εἰσι φίλοι· τὸ μὲν οὖν βέλτιον. τὸ καὶ μογῆθρὸν γενομένον τὸν φίλον φιλεῖν ἔτι καὶ ζητεῖν ἐπανορθίσαν. εἰ δέ τις εὐθὺς διαλύσιτο. οὐ δοκεῖ ποιεῖν ἔχω λόγου. οὐ 15 γάρ τῷ μογῆθρῷ φίλος η̄ μᾶλλα τῷ σῆμανθρῷ· τὸν δὲ σῆμανθρὸν μηκέτι ὅντα μὴ φίλον οὐδένας ἀδικεῖ· τὸν τοίνυν ἀγαθὸν ἀλλοιωθείστα τὸν αἰσθανταί 20 ἀφίσταται τῆς πρὸς αὐτὸν φιλίας· εἰ μὲν οὖν οὐ φίλος ἔξι ἀγαθοῦ πονηρὸς γένοιτο. οὗτοι γρηγορέον τῇ διαλύσει. εἰ δὲ τὸν φίλον οὐ μὲν ἐπιεικέστερος ἔαυτον γένοιτο καὶ πολὺ διαλλάττοι τῇ ἀρετῇ. οὐ δὲ ως εἴχε μένοι. ἀρα γρηγορέον τὸν σπουδαῖον τῷ μὴ τοιούτῳ, η̄ οὐκ ἐνδέχεται. 25 ἄλλα διαλυτέον: ἐν μεγάλῃ δὲ διαστάσει μᾶλιστα δῆλον γίνεται. εἰ γάρ οὐ παθῶν φίλον δύνων. διὸ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ διατριβῶν καὶ 30 παιδικὰς κοινωνεῖν, οὐ μὲν εἰς ἄνδρας ἐλλήμων σπουδαῖος γένοιτο καὶ ἀνὴρ εἴη τοῖς οἰκοῖς. οὐ δὲ νεαρὸν ἔτι μένοι τὸ θῆμος ἔχων, πῶς ὅν εἰσι φίλοι. μήτε τοῖς αὐτοῖς ἀρετούμενοι μήτε τοῖς αὐτοῖς γαίροντες η̄ λυπουμένοι; 35 οὐδὲ γάρ γαριεῖται οὐδέτερος οὐδέτερος· οὐδὲ γάρ ἔχει δι ποιήσας ἥριώ ποιήσει τὸν φίλον· ἔτι δὲ οὐδὲ συζῆγην δυνήσονται. ὃν γωρίς οὐκ εἴνι φιλίαν συστῆγαι, καθὼς εἴρηται. | ἀρ' οὖν οὗτοι πρὸς αὐτὸν διακείσθαι δεῖ τὸν 345 σπουδαῖον. ὕσπερ εἰ μηδέποτε γέροντες φίλοις, η̄ δεῖ μνείαν ἔχειν τῆς γενομένης πονηρείας. καὶ καθάπερ φίλοις μᾶλλον η̄ δημογείοις 40 οἰόμεθα δεῖν γαρίζεσθαι. οὗτοι καὶ τοῖς ποτὲ γενομένοις φίλοις πλέον δεῖ νέμειν. η̄ οἷς οὐδέποτε ἔγρηγρος μενταί: δοκεῖ τούτον διείλεσθαι τι αὐτοῖς διὰ τὴν προγενομένην φιλίαν, ἐὰν μὴ δι' ὑπερβολὴν μογῆθηται. η̄ διάλυσις γένηται.

(Περὶ φιλικῶν ἔργων καὶ θεὶ φίλοις δύμοίως εἰς ἔαυτόν τε καὶ 35 τὸν φίλον. φιλόλοις δὲ οὕτε εἰς ἔαυτόν πως οὕτ' εἰς ἄλλον φίλον—  
καὶ διάκειται. κεφ. ε').)

Καὶ οὗτοι μὲν γίνοιντο ἀν ἐπικαίρως αἱ τῶν φιλικῶν διαλύσεις. ἔτι δὲ περὶ αὐτῆς τῆς φιλίας λέγωμεν. τὰ τοίνυν φιλικὰ καὶ ἐν οἷς η̄ φιλία συνί-

1 τὸ δὲ πονηρὸν h: om. D οὐδὲ Mullach: οὕτε Dh 11 τε καὶ et οὐ om. D  
32 προγενομένην Dh et Arist. codd. K b Mb: προγεγενημένην Arist. vulg.

στατοι διοκουδεσιν ὥσπερ κανόνα τινὰ ἔχειν καὶ ἀργὴν τὰ παρ' ἑκάστου ἔσυ-  
τῷ διφειλόμενα· ταῦτα γάρ ζητοῦσι παρ' ἀλλήλων οἱ φίλοι, ἢ καὶ παρ'  
ἔσυτῶν. καὶ διὰ τοῦτο φίλοι οἱ ὅρίζονται εἰναι τὸν βουλόμενον τὰ ἀγαθὰ  
τῷ φίλῳ καὶ πράττοντα ἐκείνου ἔνεκα ἵ τὸν βουλόμενον εἰναι καὶ  
ζῆν τὸν φίλον αὐτοῦ γάριν, ὥπερ αἱ μητέρες πρὸς τὰ τέκνα 20  
πεπόνθισται· βούλονται γάρ τὰ τέκνα ζῆν καὶ εὖ πράττειν αὐτῶν ἔνεκα  
τῶν τέκνων. ἐπεὶ καὶ μὴ φίλομενοι πολλάκις ὑπὲρ τῶν τέκνων ἵ μηδὲ  
γιγνωσκόμενοι τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῖς συνεύγονται· τοῦτο δὲ  
πάραγονται καὶ τῶν φίλων οἱ προσκεκρουκότες μὲν καὶ περιστέντες, μέ-  
10 νοντες δὲ αὐτοὶ ἐν τῷ φίλειν· βούλονται γάρ τοῖς φίλοις πάντα τὰ ἀγαθά.  
μηδὲν ἐλπίζοντες κοινωνήσειν αὐτοῖς. ἀλλὰ αὐτῶν ἔνεκα· ἔτι (δὲ) φίλοι |  
ὅρίζονται εἰναι καὶ τὸν συναλλητόντα καὶ συγγαίροντα τῷ φίλῳ. 346  
ὅπερ καὶ αὐτὸς μάλιστα περὶ τὰς μητέρας συμβαίνει. ἀπὸ τούτων δὲ καὶ  
οἱ τῆς φιλίας ὄρισμοι· ἀπὸ γάρ τοῦ ὄρισμοῦ τῶν ἔχόντων καὶ οἱ ὄρισμοι  
15 τῆς ἔξεως λαμβάνεται· οἱ γάρ ὄρισμοι τοῦ σώματος τὸν τῆς σωφροσύνης  
ὄρισμὸν παρέχει· οὗτοι μὲν οὖν οἱ τῆς φιλίας καὶ τῶν φίλων ὄρισμοι·  
ἐλέγει θησαν δὲ ἀπὸ τῶν ὄρισμάριν παρ' ἑκάστου πρὸς ἔσωτόν· καθίλις  
εἴρηται· καὶ γάρ οἱ ἐπιεικῆς ταῦτα πάντα πρὸς ἔσωτόν ἔστιν, ὥπερ οἱ ἀλη-  
θῆς φίλοις πρὸς τὸν φίλον· καὶ οἱ φίλοις ἔσωτῷ μάλιστα οἱ ἐπιεικῆς ἔστιν. 20  
20 καὶ οἱ οἰεῖται ἐπιεικῆς εἰναι· εἰ δὲ μὴ πάντες, καὶ οἱ φαῦλοι τὰ φιλικὰ  
ἀπονέμουσιν ἔσωτοις, οὐδὲν προσίσταται τῷ λόγῳ. καὶ γάρ οἱ σπουδαῖοι  
καὶ ἐπιεικεῖς ποιοῦσι, ταῦτα εἰσὶ τὰ διαφέροντα τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῇ  
κοινῇ φύσει· καὶ γάρ μέτρου ἔστιν ἡ ἀρετὴ καὶ οἱ σπουδαῖοι τῶν ἀνθρω-  
πίνων παθῶν καὶ τῶν πρᾶξεων· οἱ δὲ οἱ φαῦλοι ζῆτει· οὐκ εἰς τὴν κοινὴν  
25 ἀνάγεται φύσιν· τὴν γάρ περ ταῦτα ψῆφον οὐκ ἀπὸ τῶν νοσούντων ἀλλ  
ἀπὸ τῶν ὑγραινήσαντων ληψόμενα. διτὶ δὲ οἱ ἐπιεικῆς τὰ φιλικὰ ἔσωτῷ πάντα  
ἀπονέμει, δῆλον. οὗτοις γάρ ὁμογνωμονεῖ ἔσωτῷ καὶ τῶν αὐτῶν 20  
διέργεται κατὰ τε (ἢν) λογικὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὴν ἀλητὴν· καὶ οὐ  
καθάπερ οἱ ἀκριτῆς τάνατοί ζῆτει, καὶ τὸ παθητικὸν αὐτῷ τῷ λογιστικῷ  
30 πολεμεῖ· καὶ βούλεται δῆ οἱ σπουδαῖοι τὰ ἀγαθὰ ἔσωτῷ· τά τε κυρίως  
ἀγρεύοι, διτα εἰς ἀρετὴν φέρει καὶ τὰ φιλικά μενα ἀγαθὰ καὶ αὐτῇ τῇ ἀρετῇ  
βοηθοῦνται, καὶ βούλεται ἔσωτῷ ἀγαθὰ ἔσωτον ἔνεκα· οἱ γάρ φαῦλοι οὐχ  
ἔσωτον ἔνεκα· τὸ γάρ διανοητικόν ἔστι τὸ ἀνθρώπινον εἰναι, οὖν ἔνεκα οἱ  
μὲν σπουδαῖοι πάντα ποιεῖ καὶ τὰ ἀγαθὰ πάντα ζῆτει· οἱ δὲ φαῦλοι 347  
35 οὐδέν. οὐ γάρ τὴν θεωρίαν οἱ φαῦλοι ἔχει τέλος τῶν ἔσωτοῦ πράξεων  
ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν τὴν φαῦλην· διτεν οὐ βούλεται τὰ ἀγαθὰ ἔσωτῷ ἔσωτον  
ἔνεκα· ἔτι δὲ καὶ ζῆν βούλεται ἔσωτὸν οἱ σπουδαῖοι καὶ σύζεσθαι· καὶ  
μάλιστα κατὰ τὸ διανοητικόν· καὶ πάντα πράττει· οἱ οἰεῖται ἀγαθὰ εἰναι  
ἔσωτῷ καὶ οἱ πρὸς τὸ ζῆν φέρει καὶ τὸ σώζεσθαι· τῶν δὲ ἄλλων οἱ μὲν

2 καὶ οἱ. h 3 ἔσωτῶν D: ἔσωτῷ h: ἔσωτον Mullach post ὅρίζονται add. ἐκείνον h  
11 δὲ h: om. D 14 γάρ om. h 15 τῆς ἔξεως—ὄρισμὸς om. h 16 παρέχει h:  
περιέχει D 22 ante τοῖς et ante τῷ add. ἐν Mullach 28 τὴν inserunt 29 ἀκρι-  
τῆς D: ἀκριτῆς h: ἀκριτος Mullach 31 αὐτῇ h: αὐτὰ D

μὴ πάνυ ἐκτετραμένοι τοῦ ὥρησο. ἀλλ' οὕτως ἔχοντες ὥστε δύνασθαι  
οἰστοῖαι ἐπιεικεῖς εἶναι τὰ δοκοῦντα ἀγαθὰ καὶ αὐτοὶ ζῆτοῦσι καὶ βούλον· 10  
ταὶ ἑαυτοῖς καὶ ζῆν καὶ σώζεσθαι οὕτω δὲ ἔχουσιν. θεὶ τρόπον τινὰ ἐοί-  
κασι τοῖς σπουδαίοις. οἱ δὲ σφόδρα φαῦλοι καὶ ἀνιστυρηγοὶ οὐδὲν τούτων  
δὲ ἔχουσιν· οὕτε γάρ τὰ δοκοῦντα ἀγαθὰ διώκουσιν, ἀλλὰ ἄλλα μὲν βούλον-  
ται. ἑτέρων δὲ ἐπιθυμοῦσιν. οἵνι εἰς τὸν οὐρανὸν ἀκρατεῖς. καὶ εἰσὶ δὲ οἱ διὰ  
δειλίαν καὶ ἀργίαν σχίστανται τοῦ πράττειν, ἢ οὔνται ἑαυτοῖς βέβλιστα  
εἶναι οὕτε τούτου τὰ δοκοῦντα ἀγαθὰ διώκουσιν. οὕτε βούλονται ἑαυτοῖς  
τὸ ζῆν καὶ σώζεσθαι· ἔνιοι γάρ τῷ πολλὰ καὶ δεινὰ πρᾶξαι μαρτυρήντες 20  
10 οὐδὲ μογήμηραίς οὐερβολὴν φεύγουσι τὸ ζῆν καὶ ἀναιροῦσιν ἑαυτούς.  
οἱ δὲ σπουδαῖοι βούλεται ἑαυτῷ ζῆν· ἀγαθὸν γάρ τῷ σπουδαῖῳ τὸ εἶναι·  
τὴν γάρ Ηεωρητικὴν διώκει ζωὴν (καὶ) τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν συνιτεάναι ζῆτε·  
ἐν γάρ τῷ νοεῖν ἡ ἑκάστου οὐσία συνίσταται ἢ ἐν τούτῳ μᾶλιστα. οἱ δὲ  
τῷ ἀλόγῳ βούλεται τὸ εἶναι καὶ σώζεσθαι καὶ ἑαυτῷ βούλεται τὰ ἀγαθὰ 15  
15 τοῦ οὐκείου εἶναι παρατραπέντι. οὐχὶ ἑαυτῷ βούλεται τὰ ἀγαθὰ ἀλλ' ἐκείνῳ  
εἰς ὁ μετεβλήθη· καὶ ἔκαστος δὲ ἑαυτῷ βούλεται γενέσθαι τὰ ἀγαθά. οὐδὲ  
μένοις μένει ὅπερ ἐστίν· εἰ δὲ συνιδοὶ ἑαυτὸν ἄλλον γενόμενον. οὐδὲν γάρ διαφέρει 348  
ἄλλῳ τινὶ βούλεσθαι τὰ ἀγαθὰ ἢ ἑαυτῷ μετεβληθέντι. οὐδεὶς δὲ ἀγαπᾷ.  
20 ἐὰν ἄλλῳ τινὶ γένηται τὰ ἀγαθά· καὶ γάρ τῷ θεῷ πάντα πρόσεσται τὰ  
ἀγαθά, ἀλλ' ἐστιν αὐτῆς ἡ τι ποτέ ἐστι. διὰ τοῦτο οὐκ ἀγαπῶμεν, ἀλλ'  
ἡμῖν αὐτοῖς ἡ τοῖς φίλοις συνευχρήσθαι τὰ ἀγαθά, οὗτοι ήμῶν τί. εἰσὶ καὶ  
οἱ φίλοι. καὶ μὴν καὶ συνδιάγειν ἑαυτῷ μόνοις ὁ σπουδαῖος βούλεται. θεὶ  
αὐτόρκητος ἐστὶ καὶ ἡδὺς ἐστιν ἑαυτῷ· ἡδετοι γάρ τῷ τε ἐπράξει μεμνη-  
25 μένοις ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ ἐλπίζων ἔτι ποιήσειν ἀγαθὰ καὶ ἀγαθοῖς ἐντεῦθε· 10  
σθια. καὶ γενναῖον εὐπορεῖ Ηεωρημάτων τῇ διανοίᾳ· ταῦτα δὴ πάντα ἡδι-  
στον αὐτὸν ἑαυτῷ ποιεῖ. καὶ ἡδετοι κατὰ σγολὴν αὐτῆς ἑαυτῷ συνδύν καὶ  
συνδιάγων. οἱ δὲ μογήμηροι ζῆτοῦσι μεθ' ὧν συνημμερεύσουσιν, ἑαυτοῖς  
δὲ φεύγουσιν· ἀναμιηνήσκονται γάρ καθ' ἑαυτοὺς ὅντες πολλῶν καὶ δυ-  
30 σκερῶν. καὶ τοιαῦτα ἔτερα ἐλπίζουσιν. τῷ μεθ' ἑτέρων ὅντες ἐπιλανθά-  
νονται. ἔτι δὲ συναλγεῖ καὶ συνήδεται ἑαυτῷ μᾶλιστα ὁ σπουδαῖος. θεὶ  
τὰ αὐτὰ βούλεται καὶ τῶν αὐτῶν ἐπιθυμεῖν. καὶ οὐ μάχεται τὸ λογικὸν τῷ  
παθητικῷ· καὶ διὰ τοῦτο τὸ αὐτὸν ἀστὶ λυπηρόν ἐστιν αὐτῷ καὶ τὸ αὐτὸν 20  
ἡδύ· ἀμεταμέλητος γάρ, ὡς εἰπεῖν. οἱ δὲ μογήμηροι οὐκέτε· οὐδὲν γάρ  
35 φιλητὸν ἔχοντες οὐδὲν φιλικὸν πάσχουσι πρὸς ἑαυτούς· διὰ τοῦτο οὐδὲ  
τυγχάρουσιν ἑαυτοῖς οὐδὲ συναλγούσι· στασιάζει γάρ αὐτῶν ἡ ψυχὴ  
καὶ πολεμεῖ τῷ λογικῷ τὸ ἄλογον· καὶ τὸ μὲν ἄλογον ἀλγεῖ τῶν μογή-  
ρῶν ἀπεγόμενον, τηνικαῦτα δὲ οὐ συναλγεῖ τὸ λογικόν ἀλλὰ γαίρει. καὶ  
τὸ ἀνάπταν· καὶ ὅλως τὸ μὲν δεύτερο τὸ δὲ ἐκεῖσε ἔλκει, καθάπερ 349

6 ἀκρατεῖς scripsi ex Aristotele: ἐγκρατεῖς Dh 12 καὶ addidi τὴν—ζῆτει om. h  
συνιτεάναι scripsi: συνιτεάναι D 17 μένει Mullach: μένων Dh 18 γενόμενον  
Mullach: γενόμενον Dh 34 ἀμεταμέλητος D et Arist. vulg.: ἀμετάβολος h: ἀμετάβλητος  
Arist. cod. Mb 39 ὅλως; h: ὅλος D

διαπαντα· εἰ δὲ μὴ οἵν τε κατὰ ταῦτὸν καὶ λυπεῖσθαι καὶ γῆρασθαι. ἀλλὰ μετὰ μικρὸν γε λυπεῖται. ὅτι πρότερον γῆραστο· οὐ γάρ ἐθύσατο τὴν του-  
αύτην αὐτῷ γενέσιαι γῆραστον. μεταμελείας γάρ οἱ φαῦλοι γέμουσι.  
φαύνεται τοῖνυν ὅτι οὐδὲ πρὸς ἑαυτὸν φύλικός ἐστιν ὁ φογῆμηρός. ὅτι οὐδὲν  
5 φύλικὸν ἔχει. εἰ δὲ τὸ οὗτον ἔχειν λίγον ἐστὶν ἀθήτων. φευκτέον τὴν μογή-  
θηρίαν πάσῃ σπουδῇ καὶ πειρατέον ἐπιεικῇ καὶ σπουδαῖον ἔκαστον εἶναι.  
οὗτον γάρ ἀν καὶ πρὸς ἑαυτὸν φύλικόν ἔχειν καὶ ἐτέρων γένοιστο φύλος. 10  
ἐπει τοῖνυν. οὐπερ ἐπιεικῆς ἑαυτῷ ἀπονέμεται. ταῦτα δεῖ καὶ τῷ φύλῳ ἀπο-  
νέμεται (δεῖ γάρ πρὸς τὸν φύλον ἔχειν τῷ περ πρὸς ἑαυτόν. ὁ γάρ φύλος  
10 ἄλλος αὐτός). φανερόν. ὅτι οὐπερ ἐπιεικῆς ἑαυτῷ βιούλεται καὶ ἀπονέμεται.  
ταῦτα εἰσὶ τὰ φύλικά καὶ ἐν τούτοις ἡ φύλια συνίσταται. τὸ δὲ ζῆτεν  
πρότερον φύλια ἐστὶν ἡ πρὸς ἑαυτὸν ἐκάστου ἀγάπη ἡ μῆτρα. οὐπεισθῶ ἐπὶ τοῦ  
παρόντος· ἡ γάρ φύλια δύον ἡ τριτον. ὡς δὲλον ἐκ τῶν εἰργμένων. καὶ εἴ  
τις καὶ τὸ πρὸς ἑαυτὸν φύλιαν καλεῖ. εἴτη ἀν φύλια καθίστανται ἐστὶν αὐτὸς  
15 πρὸς ἑαυτὸν διαφέρων καὶ τῷ λοιποτάρῳ τὸ παθητικὸν σπένδεται. καὶ τῷ  
διάτη δὲ ἡ ὑπερβολὴ τῆς φύλιας ἔστι τῇ ἐκάστων πρὸς ἑαυτὸν ἀγάπη. καὶ  
αὐτὴ καλοῦσθαι ἀν φύλια.

(Ἱερὶ εὑνοίας. κεφ. τ'.)

ΤΗ δὲ εὕνοια φύλια μὲν ἔστιν. οὐ μὴν ἔστι γε φύλια. καὶ γάρ  
20 εὕνοιοῦμεν καὶ οἵς οὐκ ἔσμεν φύλοι· καὶ γίνεται εὕνοια καὶ πρὸς ἀγνῶτας  
καὶ λανθάνουσα τὸν φύλου μενον· φύλια δὲ οὐκέτι. καθίστω καὶ πρότερον 350  
διὰ πλειόνων εἰργηται. οὗτε τοῖνυν φύλια ἐστὶν ἡ εὕνοια καὶ ὥδε φύλησις  
ἔστικεν εἶναι. καὶ γάρ ἡ μὲν φύλησις ὅρμήν τινα καὶ κίνησιν εἰς τὸ φύλου-  
μενον ἔχει καὶ ὅρεξιν αὐτοῦ καὶ ζητεῖ ὁ φύλον δεῖ τὸ φύλουμενον. ἡ δὲ  
25 εὕνοια οὐ τοιαύτη. οἱ γάρ εῦνοι βιούλονται μὲν τὰ ἀγαθὰ οἵς εἰσιν εῦνοι,  
συνεῖναι δὲ οὐ πάντα ζητοῦσιν· ἔτι δὲ ἡ μὲν φύλησις μετὰ συνηθείας. γρόνιψ  
γάρ τινι καὶ συνηθείᾳ ἡ φύλησις γίνεται. ἡ δὲ εὕνοια ἀθίρσου. ὡς εἰπεῖν. 10  
οἵς ἐπιγίνεται συμβαίνει· καθάπερ οἱ θεώμενοι πρὸς τοὺς ἀγωνίζομένους  
διατίτινται. εῦνοι γάρ τίνινται πρὸς αὐτοὺς εὐθύς νικῶντας ὕριστες καὶ  
30 συνθίκουσιν αὐτοῖς τὰ ἀγαθά. συμπράξαιεν δ' ἀν οὐδέν. οὐ γάρ φύλησιν  
ἔχουσιν εἰς αὐτούς. γρόνιψ τινὶ καὶ συνηθείᾳ στέρεξαντες. ἀλλ' ἂμμα τε εἰδῶν  
καὶ ζητησαν αὐτοῖς· καὶ διὰ τοῦτο ἐπιπολαῖς στέργονται. οὐπερ ἐστὶν ἡ  
εὕνοια. φαίνεται τοῖνυν ἀργῆ φύλιας ἡ εὕνοια εἶναι. καθάπερ τοῦ ἔραν  
ἀργῆ γίνεται ἡ διὰ τῆς ὕψεως γῆραστον· καὶ ὥσπερ οὐ δυνατὸν ἔραν μὴ  
35 πρότερον γῆραστα τῷ εἶναι τοῦ ἔρωμένου, δυνατὸν δὲ γῆραστον μὴ ἔραν 20  
(τότε γάρ τις ἔρα τοῖνα καὶ ἀπόντα ποιητὴ καὶ τῆς παρουσίας ἐπι-  
θυμοῦ), οὗτοι δὴ καὶ φύλους οὐγὶ οἵόν τε εἶναι μὴ εὕνοις γενο-  
μένουσι· εὕνοις δὲ μὴ φύλους εἶναι δυνατόν. οἱ γάρ εῦνοι βιούλονται μὲν  
τὰ ἀγαθὰ οἵς εἰσιν εῦνοι. συμπράξαιεν δ' ἀν οὐδέν. οὐδὲ διγληθείεν

οὐπέρ αὐτῶν. οὐαὶ τοῦτο μεταφορικῶς τις καλέσειεν ἀνάτην ἀργῆν φιλίαν· γρονιζομένη γάρ καὶ εἰς συνήθειαν σφικυνομένη φύλαξ γίνεται. | φιλία δὲ οὐχ ἡ διὰ τὸ γρήσιμον ἢ τὸ ἥδον, ἀλλὰ τοῦ ἀγαθοῦ ἔνεκα. εὗ- 351 νους γάρ τις τινὶ γίνεται δι’ ἀρετὴν καὶ ἐπιεικείαν. οὗτον αὐτῷ καὶ λόγος εἶναι 5 ὁ δέσποιντος ἢ τοιιστον. ὁ δὲ διὰ τὸ ἥδον καὶ γρήσιμον βιολόχωνές τινα εὑπραγεῖν οὐκ ἐκείνην ἔτινεν εὔνους ἀλλ᾽ ἔαυτη. καθίσπερ οὐδὲ φίλος ἔστιν ἡ τοιιστον. ὑμίνιος δὲ οὐδὲ ἡ διάτη ἔλαβε βιολόχωνές τῷ εὐεργέτῃ τὰ ἀγαθὰ εὔνους ἀν εἴη κυρίως, ἀλλὰ τὰ δικαιαὶ ἥρων καὶ ἀποδιδόντα τῷ εὐεργέτῃ τὴν γάριν ὅν εἰς πέπονθεν αὐτῆς. οὐ τῇ ἐκείνου ἀρετῇ ἀλλὰ τῷ 10 ἔαυτοῦ ἀγαθῷ φαίνεται γαίρων. ἔτι τοίνυν ἡ εὔνοια οὕτε φίλοις οὕτε φίλης ἀλλὰ φίλοις ἀρχή. γρόνον δὲ καὶ συνήθειαν καὶ τάλλα φιλικὰ προσταθμούσα φιλία γίνεται ἡ διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν.

(Περὶ ὄμοιοτάς. κεφ. ៥.)

ΤΗ δὲ ὄμοιοια φίλων τι καὶ αὐτῇ ἔτι καὶ τῇ φίλᾳ ἀκολουθεῖ. ἔτι τοιιστον 15 δὲ ὄμοιοια οὐ τὸ τὰ αὐτὰ δοξάζειν, οἷον ὄμοιοτά τις· ἡ μὲν γάρ ὄμοιοτά 20 γένοιστο ἀν καὶ τοῖς ἀγνοοῦσιν ἀλλήλους· οὐδὲν γάρ κωλύει περὶ τῶν αὐτῶν τὰ αὐτὰ δοξάζειν καὶ ἐπιστήμην ἔχειν τῶν αὐτῶν τὴν αὐτὴν μηδὲ εἰδότας ἀλλήλους· ἡ δὲ ὄμοιοια τῶν ἐν κοινωνίᾳ τινὶ καὶ φίλᾳ ὕντων ἔτι. καὶ γάρ τὰς πόλεις ὄμοιοιεν φασιν. οὗταν περὶ τῶν συμφερόντων ὄμοιο- 25 γνωμονῶσι καὶ τὰ αὐτὰ <προαιρέωνται> καὶ πράττωσι τὰ κοινῇ ὄμοιοτά τοιιστον τα. ἔτι τοίνυν ὄμοιοια τῶν φίλων ὄμοιονται πολύ, οὐκ ἐν τοῖς θεωρητοῖς ἀλλ᾽ ἐν τοῖς πρακτοῖς καὶ τούτων τοῖς ἀτοπόγοις καὶ ἐν μεγέθει τινὶ οὖσι. περὶ γάρ τῶν ἐν τῷ βίῳ μηκρῶν οὐ λέγονται ὄμοιοιεν 352 ἀλλήλους οὕτε πόλεις οὕτε φίλοις. οἶνον οὔκοι μένειν ἡ βαδίζειν εἰς ἀγορὰν 25 ἡ τόδε εἰπεῖν ἡ ὀρᾶσσαι, δι’ ὃν οὕτε ὠφέλεια τις μεγάλη οὕτε βλάβη ἀκολουθεῖ. περὶ τούτων γάρ καὶ τῶν τοιιστῶν οὐ λέγονται ὄμοιοιαν ἔχειν ἀλλὰ τῶν μεγάλων καὶ συμφερόντων ἡ τοῖς φίλοις ἀμφοῖν ἡ τῇ πόλει κοινῇ. οἶνον οὗταν πάσῃ τῇ πόλει κοινῇ δοκεῖ τοὺς ἀρχοντας μὴ κληρωτοὺς εἶναι διαδοχῆς τινὶ κτιωμένους τὴν ἀρχὴν ἀλλὰ αἱρετούς, ἡ συμμαχεῖν 30 Λακεδαιμονίοις ἡ ἀλλο ὑπερέν. οὕτε δὲ τοιιστον τε καὶ τῇ πόλει πάσῃ δια- 10 φέρει. καὶ τοὺς φίλους ὄμοιώς ὄμοιοιεν λέγομεν. οὗταν τὸν αὐτὸν ἔλωνται βίον καὶ τὰ μέριστα τῶν ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἀμφοῖν ἡ πρὸς βλάβην ἡ πρὸς ὠφέλειαν φέροντα ἀμφότεροι ὄμοιώς ἡ φεύγωσιν ἡ διώκωσιν. οὐ γάρ τὰ αὐτὰ δεῖ τοῖς φίλοις ἀμφοῖν ἡγεμόνα βίου θατέρῳ τὸν ἔτερον γενέσθαι, βιολόντο δὲ οὐ τὸν αὐτὸν ἀλλ᾽ ἔαυτερος ἔαυτον. τηγνικαῦτα γάρ τὸ αὐτὸν μὲν τηγνιδούσιν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ ἀλλ᾽ ἔαυτῷ ἔκάτερος, οὕτε 20 οὐκ ἔστιν ὄμοιοιεν. καὶ ἐν τοῖς πόλεσι δὲ ὄμοιογέρουσιν ἐν τοῖς ἀρχαῖς

1 καλέσειεν D: καλέσειεν h ἀργῆν D: ἀργῆν h 7 οὐδὲ ὁ διότι D: οὐ διότι h  
15 τις· ἡ μὲν γάρ ὄμοιοτά bis D 20 προαιρέωνται ex Aristotele addidi 33 φεύ-  
γωσιν ἡ διώκωσιν D: φεύγωσιν ἡ διώκωσιν h

ρεσίαις, οὗταν τὸν αὐτὸν βιωνταὶ πάντες ἀργεῖν ἢ τοὺς ἀρίστους πάντες καὶ μὴ ἔσυτὸν ἔκαστος, καθάπερ Εὐριπίδης ἐν ταῖς Φαινόσαις ἐποίησεν· οὕτω γάρ οὐ τὸ πᾶσιν ἀρέσκοντα γίνεται· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν ὅμονοια, ἀλλὰ ὅταν τύχωσῃ πάντες οὐ ἐφίενται, τηγικαῦτα ὅμονοιοιν. ἔστι τοίνυν ἡ ὅμονοια 5 πολιτική τις φίλα καὶ οὕτω λέγεται· καὶ γάρ περὶ τὰ πρακτὰ καὶ τὰ συμφέροντά ἔστι· καὶ πρὸς τὴν θίνον ἀνήκοντα· ταῦτα δὲ τῆς πολιτικῆς. 353 ἔστι δὲ ἐν τοῖς ἐπιεικέσιν ἡ ὅμονοια· οὗτοι γάρ καὶ ἔσυτοις ὅμονοιοῦσι καὶ ἀλλήλοις ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὄντες, ὡς εἰπεῖν· τῶν τοιούτων γάρ ἴσταται τὰ βιουλήματα καὶ μένει καὶ οὐ μεταρρεῖ καθάπερ εὔριπος, 10 βιουλούνταί τε τὰ δίκαια καὶ τὰ συμφέροντα. τούτων δὲ καὶ κοινῇ ἐφίενται. τοὺς δὲ φαύλους οὐχ οἱόν τε ὅμονοιοῖς πλὴν ἐπὶ μικρόν, καθάπερ καὶ φίλοι βέβαιοι οὐ δύνανται εἶναι πλεονεξίας ἐφίειμενοι καὶ μεῖζον ἔχειν ἑκάτερος ἑκατέρου ζητοῦντες ἐν τοῖς συμφέροντιν. ἐν γάρ 15 τοῖς πάνοις καὶ ἐν ταῖς ὑπὲρ ἀλλήλων λειτουργίαις δεῖ ζητοῦνται τὰ ἔλατταν 15 ἔχειν, καὶ ἔσυτὸν ἑκάτερος ἀξίαιν νομίζων διλήγα μὲν πονεῖν, μεγάλα δὲ ὠφελεῖσθαι, τὸν ἔτερον εὐθύνει, περὶ τῶν λειτουργῶν ἀκριβολογούμενοις καὶ κωλύων τῶν συμφερόντων ἀπολαύσιν, οἵτινες εἰλέσθαι, ὡς μεγάλα, φαύλων ἀπονάμενον πόνων· διὰ τοῦτο μὴ τηροῦντες τὸ κοινὸν διλλέτερος τὸ ἔσυτοῦ, τάχιστα διαλύνονται· τὸ γάρ συνάπτον διασπᾶσιν, οὐπερ ἔστι τὸ 20 κοινὸν καὶ ἡ ὅμονοια· τοῦ συνάπτοντος δὲ διαλυθεῖντος οὐ δύνανται συνημμένοι εἶναι. συμβαίνει τοίνυν οὐτοῖς στατιζέσιν. ἀπαιτούσι μὲν παρ' ἀλλήλων τὰ φίλα καὶ αὐτοῖς δὲ οὐ βιουλημένοις τὰ δίκαια ποιεῖν· οἵτεν ἐν τοῖς φαύλοις οὐ δυνατὸν ὅμονοιαν εἶναι ἀλλὰ ἐν τοῖς ἐπιεικέσι μόνοις.

(Περὶ εὐεργεσίας. κεφ. η').

25 Ἐκεῖνο δὲ ζητητέον, ἀνθ' οὗτου τοὺς εὖ πάγκοντας οἱ εὐεργέται φίλοισι μᾶλλον ἢ οὐπ' ἐκείνοιν φιλοῦνται· καὶ γάρ ὡς παράλογον γινόται· 354 μενον ἐπιζητεῖται. οἱ μὲν οὖν ποιλοὶ διὰ τοῦτο φασὶ φιλεῖν μᾶλλον τοὺς εὐεργέτας, δι' δὲ καὶ οἱ δακεισταὶ φιλοῦσιν οἵτις ἐδάνεισαν, μὴ φιλούμενοι οὐ πὸ τῶν ὀφειλόντων· οἱ μὲν γάρ χρήσαντες βιουλούνται τοῖς ὀφειλούσι 30 τὴν σωτηρίαν καὶ πάντα τρόπον βιογένουσιν, ἵνα αὐτοῖς τὰ χρήματα ἐπανέλθῃ, οἱ δὲ ὀφειλούντες οἵτις ὀφειλοῦσιν οὐκέτι βιουλούντο γάρ ἣν αὐτοὺς μὴ εἶναι, ὡς ἀμεινον οὕτω πράζοντες τοῦ δακείου λυτέντος· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον φασὶ καὶ ἐπὶ τούτων. τοὺς μὲν εὐεργέτας βιουλεῖσθαι εἶναι καὶ σύζε- 10 σθαι τοὺς εὖ παθόντας, ὡς οὕτω κομισυμένους τὰς ἀμοιβάς. τοὺς δὲ εὖ παθόντας οὐ σφόδρα φιλεῖν τὴν τῶν εὐεργετῶν σωτηρίαν· οὐ γάρ οὕτως ἐπιμελές τοῖς ἀνθρώποις τὸ ἀνταποδοῦναι ὡς τὸ ἀπολαβεῖν. ἡ μὲν οὖν δοκοῦσα τοῖς ποιλοῖς αἰτία αὐτῇ ἐστί, καὶ ταῦτα προήγαγησαν νομίζειν πρὸς τοὺς ἀγνώμονας καὶ πονηροὺς ἀποβλέποντες τῶν ἀνθρώπων καί, διφορι Έπέχαρμος, ἐκ πονηροῦ θεώμενοι. ἔσικε δὲ ἀνθρωπικὸν τὸ τοιούτον εἶναι· 40 ἀμνήμονες γάρ οἱ ποιλοί, καὶ μᾶλλον εὖ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἐφί-

ενταῖς. δέξεις οὐδὲν φυσικῶτερον εἶναι τὸ αἴτιον καὶ οὐχί δημοιον τῷ περὶ τοὺς δανείσαντας. ἐν μὲν γάρ τοῖς εὑρεγέταις καὶ τοῖς εὐ<sup>20</sup> πάσχοντι φίλησίς ἔστιν. ἐν δὲ τοῖς δανείζουμένοις καὶ δανεισταῖς οὐ φίλησίς· οὐ γάρ φίλει ὁ δανείσας τὸν δανεῖντα ἀλλὰ αὐτὸν μάνον σύζεσθαι αὐτὸν βούλεται τῆς κομιδῆς ἔνεκα καὶ ἵνα τὸ δάνειον ἀπολάβῃ· οἱ δὲ εὖ πεποιηκότες φίλοιοντι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς εὖ πεπονθότας. καὶ μὴ ωσὶ γρήγοροι μηδὲ δύνωνται γενέσθαι. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν συμβέβηκε· πᾶς γάρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον η̄ ἀγαπη- 350 θείη ἀντὶ τοῦ ἔργου ἐμψύχου γενομένου· μᾶλιστα δὲ τοῦτο περὶ 10 τοὺς παιητὰς συμβαίνει· ὑπεραγαπῶσι γάρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα στέργοντες ὥσπερ τέκνα. τοιοῦτο δὲ ἕοικεν εἶναι καὶ τὸ τῶν εὑρεγέτῶν· οἱ γάρ εὖ πάσχοντες ὑπ’ αὐτῶν κατὰ τοῦτο ἔργα αὐτῶν εἰσι καὶ διὰ τοῦτο ἀγαπῶσι μᾶλλον αὐτοὺς η̄ τὰ ἔργα αὐτοὺς ἀγαπᾶται. τούτου δὲ αἴτιον, οὗτο τὸ μὲν εἶναι πάσιν αἴρεται καὶ φίλητόν· ἐσμὲν δὲ κυρίως 15 διταν ἐνεργείᾳ ὠψεν· ἔσμεν δὲ ἐνεργείᾳ ἐν τῷ ζῆν καὶ πράττειν· δὲ πράττων ἐνεργείᾳ ἔστιν ἐν τῷ ἔργῳ. η̄ γάρ οἰκοδομικὴ δὲ λόγος ἔστι τῆς<sup>10</sup> οἰκοδομίας, δις ἐνεργείᾳ ἔστιν ἐν τῇ οἰκίᾳ· καὶ ἔστιν αὐτῇ η̄ οἰκία, καὶ μὲν οἰκία, δὲ τεχνίτης ἐνεργείᾳ, καὶ μὲν τεχνίτης· δημόιας καὶ πᾶς ἐνεργείᾳ ἔστι τὸ ἔργον αὐτοῦ. εἰ τοίνυν φυσικὸν μὲν ἐφίεσθαι τοῦ εἶναι, τὸ 20 εἶναι δὲ ἔστιν ἐν τῷ πράττειν, τὸ ἔργον δὲ ἔστιν αὐτὸς δὲ πράττων ἐνεργείᾳ, φανερὸν οὗτο καθίσσων ζητεῖ τις τὸ ἔαυτον εἶναι, κατὰ τοσοῦτον ζητεῖ καὶ τὸ ἔργον εἶναι· φύσει δὲ τις φίλει ἔαυτὸν καὶ βούλεται εἶναι· φύσει ἄρα φίλει τις τὸ ἔαυτον ἔργον. ἐπεὶ δὲ μᾶλιστά τις φίλει ἔαυτόν, μάλιστα φίλει ἔκαστος τὸ ἔαυτον ἔργον καὶ τὸν εὐεργετούμενον, καθόσου 25 ἔργον ἔστιν αὐτοῦ, μᾶλιστα φίλησει· καὶ διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον η̄ τὸν εὐ- 20 εργέτην· η̄ γάρ μεγίστη φίλησίς ἔστιν, η̄ τις ἔαυτόν φίλει· ἔτι δὲ καὶ οὗτο δὲ μὲν εὐεργέτης ἔαυτον γίνεται βελτίων εὐεργέτῶν καὶ ἀγαθὸν αὐτῷ ἔστι τὸ εὐεργετεῖν καὶ διὰ τοῦτο γιγίνεται τῷ εὖ πάσχοντι, οὗτο ἐν αὐτῷ θεωρεῖ τὸ ἔαυτον ἀγαθόν. δὲ εὖ πάσχων οὐ γίνεται βελτίων ἔαυτοῦ τῷ πά- 30 σχειν, οὐδὲ ἐν τῷ εὐεργέτῃ ἔχει τι ἀγαθόν. βελτίων γάρ τις δύναται γενέσθαι εἴτε ὡν αὐτὸς ποιεῖ· ἐν τῷ ἐνεργείᾳ γάρ ἔστι τὸ ὀντόρωπον | ἀγα- 350 θόν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν εἴρηται. διὰ τοῦτο εἴ τι ἔστιν ηδὲ τῷ εὖ πάσχοντι παρὰ τῷ εὐεργέτῃ, οὐκ ἀγαθὸν ἔστιν αὐτοῦ ἀλλὰ συμφέρον· τὸ δὲ συμφέρον οὐχί οὕτως ηδὲ καὶ φίλητόν ἔστιν ὡς τὸ ἀγαθόν· τὸ γάρ 35 ἀγαθὸν τέλος ἔστι τοῦ συμφέροντος καὶ διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ συμφέρον φίλητόν ἔστι καὶ ηδύ· μᾶλλον ἄρα φίλει ὁ εὐεργέτης τὸν εὖ πάσχοντα η̄ οὐπ’ ἔκεινου φίλεται. ἔτι τοῦ ἀγαθοῦ ηδεῖται ἔστι καὶ η̄ ἐνέργεια καὶ η̄ ἐλπίς καὶ η̄ μνήμη, ἐνέργεια μὲν παρόντος καὶ γινομένου, ἐλπίς δὲ μέλλοντος, μνήμη δὲ παρεληλυθότος. ηδοιν δὲ παρὸν τὸ ἀγαθὸν η̄ μέλλον καὶ παλινούτος· 40 παρεληλυθός· ἔστι δὲ οὐ μὲν εὐεργετηθεὶς παρὸν ἀγαθὸν τοῦ εὐεργετηκότος· μένει γάρ τὸ ἀγαθὸν καὶ ποιηγράνον ἔστιν, οὐ ἐν τῷ εὖ παλινότι ὁ εὐερ-

γέτης θεωρεῖ· τοῦ δὲ εὐ παθόντις τὸ ἀγαθὸν οὕτε μένει (καὶ γάρ γρήσιμον ἔν καὶ ἄμφα τῇ γρήσει παρελήλυθεν). οὕτε ἀγαθὸν ἐστι κυρίως· καὶ διὰ τοῦτο εἰ καὶ ἄμφω παρῆσαν, ζῆσιν ἂν ἦν τὸ τοῦ εὐεργέτου ἀγαθόν, εἴτε καὶ ἄμφω παρῆλησον, ἡδίων ἂν ἦν ἡ μνήμη τοῦ εὐεργέτου ἦ τοῦ εὐεργετουμένου, καθάσιν δὲ τοῦ ἀγαθοῦ μνήμη ἡρίστη ἐστὶ μᾶλιστα, δὲ δὲ τοῦ γρησίμου οὐ πάντα ἦ ητταν. εἰ γάρ ἡ προσδοκία τῶν γρησίμων ἀνά· 20 πάλιν ἔχει καὶ ἡδίων ἐστὶ τῇς μνήμης παρελήλυθτων ἀγαθῶν, φαίνεται τούντιν καὶ διὰ ταῦτα μᾶλλον φίλειν τὸν εὐεργέτην τὸν εὖ πάσχοντα ἦ ὑπ’ ἔκεινου φιλεῖσθαι. ἔτι δὲ μὲν φίλησίς εὐεργέτειρι σύικε, τὸ δὲ φιλεῖσθαι πά-  
10 θεῖ· τοῖς τούντιν εὐεργεῖσι τὰ φιλικά. δηλούνται τοῖς εὐεργέταις, μᾶλλον προσήκει τὸ φιλεῖν ἦ τοῖς πάσχονται. ἔτι τὰ πόνιρ κτημέντα στέργομεν μᾶλλον καὶ φιλοῦμεν τῶν ὁρδίων καταρθιώμεντων. Οὐδεν καὶ τὰ γρήσιατα οἱ κτησάμενοι τῶν διαδεξαμένων μᾶλλον φιλοῦσιν· ἐστι δὲ ἀπονον μὲν 357 τὸ εὖ πάσχειν, ἐργάδες δὲ τὸ εὖ ποιεῖν· ἐστι δὲ τὸ μὲν (εὖ) πάσχειν ἐν 15 τῷ εὐεργετουμένῳ, τὸ δὲ εὖ ποιεῖν ἐν τῷ εὐεργέτῃ· καὶ διὰ τοῦτο ὁ εὐεργετουμένος μᾶλλον ἦ ὁ εὐεργέτης φιλεῖται. καὶ διὰ τοῦτο καὶ αἱ μητέρες φιλοτεκνότεραι μᾶλλον, οὗτοι πόνιρ γεννῶσιν, οἵ οἱ παιδεῖς φιλομήτορες τῷ μηδὲν ὑπὲρ τοῦ τεχθῆναι ποιῆσαι· καὶ μᾶλλον ἵσταιν αἱ μητέρες, οὗτοι ἔξεινων οἱ παιδεῖς ἦ οἱ παιδεῖς, οὗτοι αὐταῖς παρήγαγον εἰς τὸν βίον. ταῦτα 20 δὲ δόξειν ἂν εἶναι καὶ τοῖς εὐεργέταις οἰκεῖα. καὶ γάρ οὐ μόνον ἐπίπονόν τι ποιοῦσιν ὑπὲρ τῶν εὖ πασχόντων ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἵσταιν οὗτοι εὐεργετοῦντις ἦ ἔκεινοι γεννῶσκοιοι· οὗτοι ὑπὲρ τοῦτων εὐεργετοῦνται. καὶ γάρ ἐνδέχεται τὸν εὖ ποιοῦντα οὐκ αὐτὸν οἰκούμενον ἀλλ’ ἐτέρῳ ὑπηρετούμενον εὐεργετεῖν καὶ διὰ τοῦτο μὴ αὐτὸν εἶναι τὸν εὐεργέτην· ἦ αὐτὸν μὲν οὔ-  
25 κούθεν εὐεργετεῖν, οὐκ αὐτοῦ δὲ ἔνεκα τοῦ εὖ πάσχοντος ἀλλ’ ἔαυτον καὶ διὰ τὸ γρήσιμον· ταῦτα δὲ ποιεῖ τὸν εὖ πάσχοντα μὴ πάντα βεβαίως τὸν εὐεργετοῦντα γεννῶσκειν· τὸν μέντοι εὐεργέτην οὐδὲν κινύει τὸν εὖ πάσχοντα γεννῶσκειν, οὗτοι ἔαυτον ἀκριβῶς γεννῶσκει, οὗτοι εὐεργέτης ἐστὶν ἀλλ’ 29 οὐδὲς. διὰ ταῦτα ὁ εὖ ποιῶν τὸν εὖ πάσχοντα φιλεῖ μᾶλλον ἦ ὑπ’ ἔκεινου φιλεῖται.

(Περὶ τῆς φιλαυτίας. κεφ. θ').

Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσούσον. ζητητέον δὲ κἀκεῖνο, πότερον ἔαυτὸν δεῖ φιλεῖν μᾶλιστα ἢ ἄλλον τινά. δοκεῖ γάρ τὸ ἔαυτὸν μᾶλιστα φιλεῖν οὐκ ἀγαθῶν ἀνδρῶν | εἶναι καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτιμῶνται οἱ ἔαυτοὺς μά- 358 35 λιστα ἀγαπῶντες καὶ ὡς ἐν αἰσχρῷ φίλωντοι ἀποκαλοῦνται· ἔτι δὲ καὶ οὗτοι ὁ μὲν φαῦλος δοκεῖ πάντα πράττειν ἔαυτοῦ γάριν, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον οὕτῳ φαυλότερος· καὶ ἐγκαλεῖται διὰ τοῦτο, οὗτοι οὐδὲν τὸν ιδίων πάσιν

3 εἰ Dh: εἴ γε Mullach 4. ὁ τοῦ εὐεργέτου ἥ τοῦ εὐεργετουμένου Mullach: τοῦ εὐεργετουμένου ἥ τοῦ εὐεργέτου Dh 14 εὐ (ante πάσχειν) ins. Mullach: om. Dh  
26 πάσχοντα h: πα reliquis in versus fine omissis D 37 οὗτοι D φαυλότεροι h

ἐπιζητεῖ ἀλλὰ ἔαυτον γάριν πάντα ποιεῖ· ὁ δὲ ἐπιεικῆς διὰ τὸ καλὸν πάντα πρότερει καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ἡστὶ βεβτίων καὶ ἐπιεικέστερος καὶ διὰ τὸν φίλον καὶ ἵνα ὅφει τοῖς ἄλλοις τυγχεῖν. ὃν δέντατι, παρίησι τὰ ἔαυτον· διὰ ταῦτα μὲν οὖν δοκεῖ μὴ δεῖν μᾶλιστα πάντιν φιλεῖν ἔαυτον. τούτοις δὲ 10 ὅ τὰ ἔργα διαφωνεῖ, καὶ οὐκ ἀλόγως. φασὶ γάρ δέον εἶναι μᾶλιστα φιλεῖν τὸν μᾶλιστα φίλον, μᾶλιστα δὲ φίλος ὁ σώζων πάντα τὰ φιλικὰ περὶ τὸν φιλούμενον· φιλικὰ δέ ἐστι τὸ βούλεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ φίλῳ ἐκείνου ἔνεκα, καὶ εἰ μηδεὶς εἰσεται τοῦτο, καὶ τὸ συζῆν μᾶλιστα ζητεῖν καὶ τὸ συναλλαγεῖν καὶ συγγαίρειν· ταῦτα δὲ πάντα αὐτός τις ἔαυτη ἀπονέμει, καὶ ἀπὸ τῶν 15 πρὸς ἔαυτὸν καὶ τὰ πρὸς τοὺς φίλους ἐλήξθη, καθὼς ἐν τῷ δ' εἰρηγηται κεφαλαίῳ. τούτοις δὲ καὶ αἱ παροιμίαι πᾶσαι μαρτυροῦσι. τοὺς γάρ σφύρορα φίλους ὀληροῦντες "μία ψυχή" φασιν. ἔτι δὲ καὶ τὸ "κοινὰ τὰ τῶν φίλων" εἰς τοῦτο φέρει καὶ "ἰσότης φιλότης" καὶ "γόνον κνήμης ἔγγριον". εἰ γάρ τὸ κοινὸν καὶ ἡ ισότης καὶ τὸ ἔγγριστα φίλια, τί γένοιτο ἂν ἑκάστην 20 15 φιλικώτερον ἔαυτον; μᾶλιστα ἄρα φίλος αὐτὸς ἔαυτη. εἰ δὲ τὸν μᾶλιστα φίλον μᾶλιστα δεῖ φιλεῖν, ἔαυτὸν δεῖ μᾶλιστα φιλεῖν. οὗτοι τοίνυν ἀμφοτέρων μὲν λόγων ἀληθύων εἰναι δοκούντων, εἰκότας ἀπορεῖται ποτέρῳ δέον σύκολοντεν. εύργησιμεν δὲ διελόντες καὶ διηρισάμενοι. ἐφ' θεον καὶ πᾶς 359 ἑκάστερος ἀληθίνει. εἰ γάρ λάβοιμεν τὴν τοῦ φιλαύτου σημασίαν, διὰ βούληται παρ' ἑκατέρῳ τῶν λόγων, ὀληροῦ τὸ ζητούμενον γένοιτο ἄν. ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος αὐτὸς φιλαύτους καλεῖ οὐ τοὺς ἔαυτοὺς φιλοῦντας ἀπλῶς ἀλλὰ τοὺς ζητοῦντας ἔαυτοὺς ἀπονέμειν τὸ πλέον, οὐκ ἐν τῷ ἀγαθῷ καὶ τῇ ἀρετῇ ἀλλὰ ἐν γρήμασι καὶ τιμαῖς καὶ ταῖς σωματικαῖς ἥδοναῖς· τούτων γάρ οἱ πολλοὶ ὀρέγονται, καὶ ἐσπουδάκασι περὶ αὐτὰ ὡς 25 ἄριστα ὄντα, διὸ καὶ περιμάγητά ἐστιν. οἱ δὴ περὶ ταῦτα πλεονεκτεῖται γαρίζονται ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ δλῶς τοῖς πάθεσι καὶ τῷ ἀλόγῳ τῆς ψυχῆς· τοιοῦτοι δὲ εἰσὶν οἱ πολλοί· διὰ τοῦτο καὶ τούτοις ἡ προστηρία γέγονε. τοῖς γάρ ὧν ἐπὶ τὸ πλεῖστον γνωμέναις τὰ δυόματα τίθεται· τὰ δὲ σπάνια οὐδὲ σφύρορα δυομάζονται· καὶ γάρ τούτων 30 ἔνια οὐδὲ γινώσκονται. εἰσὶ δὲ οἱ μὲν φαύλοι καὶ τὰ δοκοῦντα ἀγαθὰ ἔαυτοῖς ἀπονέμοντες πολλοί, οἱ δὲ σπουδαῖοι σπάνιοι. διὰ τοῦτο τοὺς πολλοὺς [δυομάζουσι] φαύλους ὄντας καὶ φιλαύτους ἀποκαλοῦσιν. οἱ δὲ οὗτοι φιλαυτοὶ καὶ δικαίως ἐγκαλοῦνται. διτὶ δὲ τοὺς φαύλως ἔχοντας περὶ τὰς ἐπιθυμίας φιλαύτους οἱ πολλοὶ καλοῦσιν, οὐκ ἀδηλον. εἰ γάρ τις δεὶ 35 35 σπουδάζει τὰ δίκαια πράττειν αὐτὸς μᾶλιστα πάντων ἢ τὰ σώφρονα ἢ ὅποιαισὸν ἀλλὰ τῶν κατὰ τὰς ἀρετὰς καὶ δλῶς δεὶ τὸ καλὸν ἔαυτῳ περιποιοῦτο, οὐδεὶς αὐτὸν ἐρεῖ φιλαυτον οὐδὲ φέξει. ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος φιλαυτον δυομάζει τὸν φαύλων ἔαυτὸν φιλεῖν ἔαυτόν· ὁ δὲ δεύτερος τὸν σπουδαῖον καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ ἀγαθὸν περιποιούμενον 40 360 ἔαυτη μᾶλιστά φησι φιλεῖν ἔαυτόν. δις καὶ φιλαυτος δέξειν ἀν εἶναι μᾶλ-

2 τοσούτῳ D 10 δ' h: lacuna D 32 δυομάζουσι D: om. h 35 σπουδάζει Dh et Arist. codd. Lb Mb Ob: σπουδάζει Arist. vulg.

λον εἰκότως· ἔσυντφ γάρ οἱ χαρίζεται· τῷ γάρ οἱ κυριωτάτῳ ἔσυντοῦ. τῷ δὲ αὐτογητικῷ, τὰ καλλισταὶ καὶ μᾶλιστα ἀποδιδώσιν ἀγαθά. ὁ δὲ τῷ κυριωτάτῳ ἔσυντοῦ οἱ χαρίζομενος, οὗτος μᾶλιστα χαρίζεται ἔσυντφ. καὶ γάρ ὅσπερ πόλεις ἐστὶ μᾶλιστα τὸ κυριώτατον τῆς πόλεως καὶ οἱ ἄριστοι τῶν πολιτῶν, οὗτοι καὶ ἀνθρωπός ἐστι μᾶλιστα τὸ κυριώτατον τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. διὰ τοῦτο καὶ φίλαυτος μᾶλιστα ὁ τοῦτο ἀγαπῶν καὶ τούτῳ γαρίζει·<sup>10</sup> μενος· ἐπεὶ καὶ ἐγκρατής τις ἡ ἀκρατής λέγεται οὐ τῷ ἀπλῶς κρατεῖν ἡ κρατεῖσθαι ἀλλὰ τῷ τὸν νοῦν ἡ ἀρχειν τῶν παθῶν ἡ ἀρχεῖσθαι· ὥστε τοῦ μὲν νοῦ κρατούντος αὐτὸς τις λέγεται κρατεῖν, τῶν δὲ παθῶν κρατούντων οὐκ αὐτὸς κρατεῖν ἀλλὰ μᾶλλον κρατεῖσθαι. θίεν φανερόν, θίει αὐτὸς τίς ἐστι μᾶλιστα ἔκαστος τὸ αὐτοῦ διανοητικὸν· καὶ ὁ τὸ ἔσυντοῦ διανοητικὸν ἀγαπῶν καὶ πάντας τρόπους αὐτῷ γαρίζομενος φίλαυτος εἰκότως ἀν λέγοιτο καθ' ἔτερον εἰδοῖς τοῦ ὀνειδιζομένου, καὶ διαφέρων τοισαῦτον.

ὅσον τὸ κατὰ λόγον ζῆν τοῦ κατὰ πάθος καὶ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ὅρεξεις<sup>20</sup> 15 τῆς φαύλης ἐπιθυμίας, ἐπεὶ τοίνυν τοὺς σπουδαίους καὶ ἐπιεικεῖς ἐπαινοῦσι καὶ ἀποδέχονται πάντες. δεῖ δὲ πάντας ἐπιεικεῖς εἶναι (καὶ γάρ πάντων εἰς τὸ καλὸν ἀμύλωμένων καὶ διατεινομένων τὰ καλλιστα πράττειν, πάντας ἀπαντήσειν τὸν ἀγαθόν, καὶ κοινῇ πᾶσι καὶ ὑπέρ ἔκαστω), φανερὸν θίει δέοντας ἐστὶ τὸν μὲν ἀγαθὸν φίλαυτον εἶναι, καὶ γάρ αὐτὸς τε ἔσυντὸν 20 ὠφελήσει τὰ καλὰ πράττων καὶ τοὺς ἀλλούς ἐπὶ τὰ ἴσα κινήσει· τὸν δὲ μοχύηρὸν οὐκέτι. φίλῶν | γάρ καὶ γαρίζομενος ἔσυντφ βλάψει καὶ ἔσυντὸν<sup>30</sup> 25 καὶ τοὺς πέλας. πάθεισιν ἐπόμενος φαύλους· ἐπεὶ παρὰ μὲν τῷ σπουδαίῳ ταῦταν ἐστιν ὃ πράττει καὶ ὃ πράττειν προσήκει· καὶ γάρ πᾶς μὲν ἀνὴρ ἀγαθὸς ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐστιν· ὃ νοῦς (ἢ) αἴρεται τὸ βέλτιστον ἔσυντφ· οἱ δὲ πειθαρχῆντος καὶ ἀκολουθοῦντος τῷ νῷ· παρὰ δὲ τοῖς φαύλοις τὸ δέοντα 30 καὶ ὃ ποιοῦσι διαφωνεῖ· καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν οὐ δεῖ φίλαυτους εἶναι, τοὺς δὲ ἔσυντοὺς μᾶλιστα προσήκει φίλειν. οὗτοι μὲν οὖν ὁ ἀληθῆς διώρισται λόγος. λυτέον δὲ καὶ τὸν πρῶτον λόγον, δεῖ δὲ ἐδόκει τὸν ἀγαθὸν μὴ εἶναι φίλαυτον. θίει τῶν μὲν ἔσυντοῦ ἀμελεῖ, ζητεῖ δὲ τὰ τῶν φίλων<sup>40</sup> 35 καὶ τῆς πατρίδος ἀγαθά, ὑπὲρ τὸν καὶ ἀποθυμήσκει δεήσαν. θίει μὲν οὖν τοισαῦτος ἐστιν ὁ σπουδαῖος, ἀληθῆς ἐστιν. οὐ μὴν διὰ τοῦτο ὥρτέον αὐτὸν μὴ μᾶλιστα φίλαυτον εἶναι· διὸ αὐτὰ μὲν οὖν φαίνεται φίλαυτος εἶναι. καὶ γάρ ἀντὶ μεγάλων μικρὰ προσέταπι, καὶ τὰ μικρὰ ῥίπτων τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἔσυντφ περιποιεῖται· τοῖς μὲν γάρ φίλοις καὶ τῇ πατρίδι γρήγορα καὶ τιμᾶς καὶ τιμωρίας παρέχει, ἔσυντφ δὲ τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ γρηγορήσθεν καὶ φιλόποιοι εἶναι καὶ τὰ τιμωρία, ὃν ἐκεῖνα πάντα ἐλάττω· καὶ θίει δὲ ὑπὲρ τῶν φίλων καὶ τῆς πόλεως ἀποθυμάνη καὶ τὴν ἔσυντοῦ πρότερον<sup>50</sup> ται ζωήν, μείζω ἐκέρδανεν ἡ προσήκατο. αἴρεται γάρ ὀλέγον *(γρόνον)*

9 τις h: τι D • 18 ἀπαντήσειν Dh: ἀπαντήσει Mullach 22 ἐπεὶ τὰ παρὰ h  
τῷ σπουδαίῳ h: τοῖς σπουδαίοις D 23 πράττει D: πράττουσι h • πράττειν δὲ  
προσήκει h ἀνὴρ—ἐστιν· ὃ (24) Heinsius suppl. ex coni.: om. Dh 24 δὲ prius  
Heinsius suppl. ex coni.: om. Dh 27 οὖν om. h 35 καλὸν καὶ ἀγαθὸν h  
38 χρόνον om. D

ἥσιληγαι σφύρδρα τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐπαινετὴν ἡδονὴν ἥ πολλὴν ἡρέμα· καὶ  
βέβαιον αὐτῷ εἰναι ἡγεῖται τὸν βίον μακρὸν ὅντα μεγάλων γέμειν καταρριθο-  
μάτων. ἥ μακρὸν βιώσαντα μὴ οὖτος ἐπαινετὴν εἶναι, καὶ μίαν πρᾶξιν  
ποιῆσαι καλὴν καὶ μεγάλην ἥ πολλὰς καὶ μακράς. ταῦτα γάρ ἐκεῖνων καλ-  
5 λίω. καὶ πρᾶξεις δὲ σπουδαίας ἐνίστηται τῇ φῦλῳ, καὶ ἐξὸν αὐτῷ  
τὸν πράττειν, ἐκείνῳ τῆς φυλοτυμίας παραγωρεῖ. καὶ τρικαῦτα δὲ τὸ μεγ-  
6 λὺν ἀγαθὸν ἔσωτῷ ἀπονέμει· καλλιον γάρ τοῦ αὐτὸν πρᾶξαι τὸ αἴτιον τοῦ  
καλοῦ τῷ φῦλῳ γενέσθαι. διὰ ταῦτα δὴ εἰκότες δοκεῖ σπουδαῖος εἶναι  
ἀντὶ πάντων αἱρόμενος τὸ καλὸν καὶ τὸ πλέον ἡγεῖται ἐν τοῖς ἀγαθοῖς καὶ  
10 σπουδαῖοις. φαίνεται τούτου μᾶλιστα ἔσωτὸν φύλῳν ὁ σπουδαῖος καὶ ἔσω-  
τῷ τοῦ καλοῦ τὸ πλέον ἐκάρτοτε νέμων. οὕτω μὲν οὖν δεῖ φίλοιστον  
εἶναι. καθάπερ εἰρηγηται, ως δὲ οἱ πολικοί. οὐ γρή· θπως μὲν οὖν 10  
δεῖ μᾶλιστα φύλεν ἔσωτόν, ἐπὶ τασσόμενον εἰρηγεῖθω.

(Ὅτι καὶ εὐδαίμων φύλων σπουδαίων δεῖται. κεφ. ι').)

15 Ἀμφισβητεῖται δὲ καὶ περὶ τῶν εὐδαιμόνων, εἰ δεῖται φῦλων αὐ-  
τοῖς ἥ μή. φασὶ γάρ μὴ γρείαν εἶναι τοῖς μακαρίοις καὶ αὐτάρκεσιν·  
αὐτάρκεις γάρ ὄντες καὶ πάντα ἔχοντες τὰ ἀγαθά, πῶς ἂν ἄλλων δέοντο;  
καὶ γάρ οἱ φῦλοι δέονται τῶν φύλων καὶ καρπούνται δι' ἐκείνων οὐδὲ 20  
τῶν οὐ δύνανται κτᾶσθαι· καὶ γάρ ὁ φύλος ἄλλος αὐτός. ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς  
οἱ εὐδαιμόνες ἀρκοῦντιν. οὐ γρείαν ἔχουσι φῦλων, διὰ τούτον φασιν .

ὅταν ὁ δαιμῶν εὖ διδῷ, τί δεῖ φύλων;

διὰ ταῦτα μὲν οὖν δοκεῖ μὴ γρείαν εἶναι τοῖς εὐδαιμοσι φύλων. καὶ<sup>1</sup>  
ἔτερον δὲ λόγον ἀτοπὸν ἔσικεν εἶναι τὸ πάντα ἀπονέμοντας τὰ ἀγαθὰ  
τῷ εὐδαιμονι φύλους μὴ ἀποδιδόνται, διὰ τῶν ἐκτὸς ἀγαθῶν τὸ 363  
25 μέγιστον εἶναι δοκεῖ, ἄλλως τε καὶ διὰ τὸ μὲν εὐεργετεῖν ἀναγκαῖον ἐστι  
πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, ἥ δὲ καλλίστη καὶ μᾶλιστα ἐπαινουμένη εὐεργεσία  
πρὸς τοὺς φύλους ἐστίν. ἡστε δεῖ φῦλων τοῖς εὐδαιμοσιν. ἐπεὶ γρεία τὴν  
ἀρίστην εὐεργεσίαν εὐεργετεῖν. μᾶλιστα γάρ φῦλῳ προσήκει τὸ εὖ ποιεῖν  
καὶ τὸ εὖ πάγχειν· καὶ καλλιον εὐεργετεῖν φύλους ἥ διλείσους καὶ ἀγῶνας  
30 καὶ μηδὲν προστήκοντας οὔτε τῶν ἡθῶν ἔνεκα οὔτε τῆς πολιτείας. διὰ  
ταῦτα δὴ φαίνεται δεῖσθαι φύλων τὸν εὐδαιμόνα, καὶ τούτου ἔνεκα καὶ ζη-  
τεῖται. πότερον ἐν εὐτυχίαις γρεία φῦλων μᾶλλον ἥ ἐν ἀτυχίαις. δεῖ γάρ 10  
καὶ ἀτυχοῦντι φύλων βοηθούντων καὶ ἐπανορθούντων αὐτῷ τὴν τύχην καὶ  
τῷ εὐτυχοῦντι, ἵνα εὐεργετεῖν δύνηται. ἔτι δὲ ἀτοπὸν κάκεῖν, τὸν μονώ-  
35 την καὶ ἔσωτῷ μόνῳ ζῶντα μακάριον οἰεσθαι· ἥ μὲν γάρ εὐδαιμονία αἱ-  
ρετόν. τὸ δὲ μονώτης εἶναι οὐδεὶς ἀν ξένοις οὐδεὶς γάρ βούλεται καὶ  
ἔσωτὸν πάντα ἔχειν τὰ ἀγαθά· πολιτικὸν γάρ ὁ ἀνθρωπος καὶ φύσει ὀρέ-  
γεται μετὰ ἄλλων ζῆν. ταῦτα δὲ ὑπάρχει καὶ τῷ εὐδαιμονι καὶ συζῆγη

2 γέρειν h: νέρειν D      9 καὶ αὐτε σπουδαῖοις D: om. h      11 μὲν οὖν δεῖ h et Arist.  
cod. Lb: δη D: δεῖ post εἶναι Arist. vulg.      21 Euripid. Orest. 667

βούλεται· τὰ γάρ φύσει ἀγαθὰ καὶ αὐτὸς ἔχει· εἰ δὲ συζῆν ἀνάγκη τὸν εὐδαιμόνια. φανερὸν δὲ τοῖς βέλτιστοις τῶν ἀνθρώπων καὶ οἰκειστάτοις:<sup>20</sup> οἱ δέ εἰσιν οἱ φίλοι καὶ οἱ ἐπιεικεῖς. μετ' ὧν βέλτιον καὶ ἡδιον συνημμερέσιν ἥ μετὰ ὄλινείων καὶ τῶν τυγχάνων. θεῖ ἄρα τῷ εὐδαιμονι τρί-  
5 λαων. λυτέον δὲ τοὺς πρώτους λόγους, δι' οὓς ἐδόκει μὴ δεῖ φίλων τοῖς μακαρίοις· καὶ ἡρέτον τί λέγουσι· καὶ πῃ ἀληθεύουσι. λέγουμεν τούτουν. δὲ τοῖς πολλοὶ φίλους οἴονται τοῦτος γρηγόριος εἶναι· καὶ οὐ διὰ τὸ ἀγαθόν δὲλλα διὰ τὴν γρείαν ἀγαπωμένους καὶ ἔτι τοὺς διὰ τὴν ἡδονήν.<sup>364</sup> τούτων δὲ ὁ εὐδαιμόνιον οὐ δεῖται, τοῦ μὲν γρηγόριον. δὲ τοῖς πάντας ἔχει τὰ  
10 ἀγαθά, τοῦ δὲ ἡδείος, δὲ τὸ δέ τοῖς αὐτῷ καὶ οὐ δεῖται τῆς ἔξωθεν ἡδονῆς. οὐ διεόμενος δὲ τῶν τοιωτῶν φίλων οὐ δοκεῖ δεῖσθαι φίλων, τῶν δὲ ἀληθιῶν φίλων. διοι διὰ τὴν ἀρετὴν φιλοῦνται καὶ τὸ ἀγαθόν. τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἀληθές· καὶ δηλούν ἐκεῖνεν. κατάπερ γάρ  
15 ἐν ἀρχῇ εἴρηται. ἡ εὐδαιμονία ἐνέργεια ἔστιν. ἡ δὲ ἐνέργεια φανερὸν δὲτι γίνεται καὶ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει. καὶ οὐ γέγονε καὶ ὑπάρχει ἡδη τοῦτο  
καθάπερ τι κτήμα· συνίσταται μὲν οὖν ἡ εὐδαιμονία ἐν τῷ ζῆν καὶ πράττειν. *(τὸ γάρ ζῆν κατ' ἀρετὴν καὶ πράττειν)* τὰ σπουδαῖα εὐδαιμονεῖν  
20 ἔστιν. ἐπεὶ δὲ ἡ τοιαύτη ἐνέργεια ἡδεῖα ἔστι τῷ σπουδαίῳ. δὲ τε ἀγαθή καὶ ἡδεῖα καθ' ἔαυτήν. ὡς ἐν ἀρχῇ εἴρηται, καὶ δὲ τοῖς οἰκείας αὐτῷ. τὸ ἄρα  
25 θεωρεῖν τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν ἡδεῖον ἔστι τῷ εὐδαιμονι. θεωρεῖν δὲ τὰ τοῦ πέλας δυνάμειντα μᾶλλον ἥ τὰ οἰκεῖα καὶ τὰς ἐκείνουν πράξεις ἥ τὰς  
30 ἡμετέρας· ἡ ἄρα εὐδαιμόνιον μάλιστα θεωρήσει τὰς τοῦ φίλου πράξεις, καὶ ἀγαθῶς δὲ οὕτως ἡσθίσεται μᾶλιστα. εἰ δὲ ἀνάγκη τὴν ἀγαθὴν ἡδονὴν  
35 ἡδεῖσθαι τὸν εὐδαιμόνιον. φανερὸν δὲ τὸ γρείαν τῷ εὐδαιμονι φίλων τοιωτῶν,  
40 εἰπερ θεωρεῖν αἱρεῖται πράξεις ἐπιεικεῖς καὶ οἰκείας. οἷαί εἰσιν  
αἱ τοῦ ἀγαθοῦ φίλοι οὗτοι. ἔτι δὲ πάντες οἴονται ἡδεῖται τὴν τοῦ εὐ-  
δαιμονος ζωήν. ἡ δὲ ζωὴ τοῦ εὐδαιμονής ἔστι τὸ κατ' ἀρετὴν ἐνεργεῖν,  
τὸ δὲ ἐνεργεῖν συνεγῆς μετ' ἑτέρων μὲν ἕρδουν καθ' ἔαυτὸν δὲ γαλεπόν.  
ὅτεν γαλεπὸς ὁ μανώτης βίος· τὸ δὲ ἁρδίον | ἡδιον τοῦ δυτικεροῦς· τὸ  
45 ἡδιον δὲ μᾶλλον προσήκει τῷ μακαρίῳ. καὶ ἀμαρτία ἡ ἐνέργεια συνεγέστερά  
αὐτῷ ἔσται. ἡδεῖα οὕτω· τοῦτο δὲ τῷ μακαρίῳ προσήκει συνεγῆς κατ'  
50 ἀρετὴν ἐνεργεῖν. τοῦτο δὲ αὐθίς μετίσω αὐτῷ ποιητεῖ τὴν ἡδονὴν. ἡδεῖται  
γάρ ἡ σπουδαῖος ταῖς κατ' ἀρετὴν πράξεισιν ἥ σπουδαῖος. ταῖς δὲ ἀπὸ  
κακίας δυσγεραίνει· καθάπερ ὁ μουσικὸς τοῖς καλοῖς μέλεσιν  
55 ἡδεῖται, ἐπὶ δὲ τοῖς φαύλαις λυπεῖται. οὐ μόνον δὲ τὴν οὕτων ἔξιν  
συνεγέστερον ἐνεργήσει ὁ σπουδαῖος ἀπὸ τοῦ σπουδαίοις συζῆν. ἀλλὰ καὶ τὸ  
60 τὴν μὴ οὕτων κτήσεται. ἥ μὲν ἔχει ἀμεινον τέξει· γένοιτο γάρ ἀν ἐπίδησις  
ἀρετῆς ἀπὸ τοῦ συζῆν τοῖς ἀγαθοῖς. καθάπερ καὶ Θέοντας φησι·  
65 δεῖ ἄρα τῷ εὐδαιμονι φίλων. ἔτι δὲ καὶ οὐδὲ δηλούν ἔσται φυσικῶτερον  
τὸν λόγον ἐπισκοποῦσι. σκεψώμεθα γάρ οὐκ ἀπὸ τῶν ιδίᾳ προσόντων τῷ  
εὐδαιμονι ἀλλὰ ἀπὸ τῶν κοινῆς πάσι. τὸ μὲν οὖν ζῆν πάσι τοῖς ζῷοις

17 τὸ γάρ ζῆν — πράττειν h: om. D  
v. 35

29 γαλεπός h: γαλεπὸν D

38 cf. Theogn.

φύσει ἔστιν ἡδύ· τὸ δὲ ζῆν ὑρίζονται εἰναι ἐν μὲν τοῖς ἀλόγοις δύναμιν αἰτιήσεως, ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις δύναμιν αἰσθήσεως ἡ νοήσεως. ἡ δὲ δύναμις διὰ τὴν ἐνέργειάν ἔστι καὶ τὸ κύριον ἐν τῇ ἐνέργειᾳ· εἰ τοινυν τὸ 20 δύνατον αἰτιᾶνεσθι τῇ νοεῖν ζῆν ἔστι, πολλῷ μᾶλλον αὐτὸν τὸ αἰσθάνεσθι καὶ τῇ νοεῖν ἐνέργειά. τὸ ἄρα αἰτιᾶνεσθι τῇ νοεῖν ἐνέργειά αὐτὸν ἔστι τὸ ζῆν, τὸ δὲ ζῆν ἡδύ τέ ἔστι καὶ ἔαυτὸν καὶ ἀγαθόν, μᾶλιστα μὲν. Στις ὠρισμένον τί ἔστι τὸ ζῆν. τὸ δὲ ὠρισμένον τῆς τοῦ ἀγαθοῦ φύσεως. καθάπερ καὶ Πυθαγορείους ἐδόκει· καὶ γάρ ἔταττον ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ συστοιχίᾳ τὸ ὠρισμένον. ἔπειτα καὶ δι τούτα τοῦ ζῆν ἐφίσται· οὐ 10 δὲ πάντα ἐφίσται, ἀγαθόν ἔστι καὶ ἔαυτὸν καὶ ἡδύ· λέγω δὲ ζωὴν οὐ 366 τὴν μορφὴν καὶ μορίων γέμουσαν συμφορῶν· ἀδρίσται γάρ αἱ τοιαῦται, καθάπερ καὶ τὰ ταῦτη συμβαίνοντα· λεγούσεσται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν οἷς περὶ ἡδονῆς ἐροῦμεν. ἔπειτα τοίνυν τὸ μὲν ζῆν καὶ ἔαυτὸν ὀγκούμον ἔστι καὶ ἡδύ. γιγάρει δέ τις καὶ ἥρεται ὀρῶν ἐν ἔαυτῷ ἀγαθόν τι καὶ ἡδύ, γιγάρουμεν ἄρα 15 καὶ ἡδομεσθι αἰτιᾶνομενοι δι τὴν ζῶμεν. καὶ γάρ αἰτιᾶνομεσθι δι τὴν ζῶμεν. ὥσπερ ὀρῶντες αἰτιᾶνομεσθι δι τὸ ὀρῶμεν καὶ ἀκούοντες δι τὸ ἀκούομεν καὶ βαδίζοντες δι τὸ βαδίζομεν. καὶ νοοῦντες καὶ αἰτιᾶνομενοι γινώσκομεν δι τὸ 20 νοοῦμεν καὶ αἰτιᾶνομεσθι. τὸ δὲ νοεῖν καὶ αἰτιᾶνεσθι τοῦτο ἔστι τὸ εἶναι τῶν αἰτιᾶνομένων καὶ νοούντων· νοοῦμεν ἄρα δι τὸ ἐσμέν, καὶ θλως ἔστι 25 τις ἐν ἡμῖν δύναμις. ἡ γινώσκομεν δι τὸ ἐνέργοιομεν καὶ ζῶμεν. εἰ δὲ τὸ ζῆν ἀγαθόν, τὸ δὲ συνειδέναι τινὰ ἔαυτῷ ὀγκούμον ἡδύ καὶ ἔαυτὸν ἔστι, τὸ ἄρα εἰδέναι δι τὸ ζῶμεν. ἡδύ ἔστιν. ἔπειτα τοίνυν τὰ φύσει ἀγαθὰ καὶ ἡδέα (καὶ τῷ σπουδαῖῳ ἀγαθά εἰσι καὶ ἡδέα), ησθήσεται μὲν ζῶν ὁ σπουδαῖος, καὶ μᾶλιστα τῶν ἄλλων οὗτος, καθόστον ἡ αὐτοῦ ζωὴ αἴρετωτέρα 30 ἔστι καὶ ἡδίων καὶ μακαρία. ησθήσεται δὲ γινώσκων δι τὸ ζῆν τὸ δὲ ζῆν 20 ἔστι τὸ νοεῖν· ἥρεται ἄρα ὁ σπουδαῖος γινώσκων δι τὸ νοεῖν. οὕτω δὲ πρὸς τὸν φίλον ως πρὸς ἔαυτὸν ὁ σπουδαῖος ἔχει, ἔτερος γάρ αὐτὸς ὁ φίλος ἔστιν· οὐκοῦν φανερόν, δι τὸ καθάπερ τὸ αὐτὸν εἶναι καὶ ζῆν αἴρετὸν ἔστιν αὐτῷ καὶ ἡδύ, οὕτω καὶ τὸ τοῦ φίλου εἶναι ζητεῖ, τουτέστι τὸ τὸν 35 φίλον νοεῖν· τὸ γάρ εἶναι καὶ ζῆν τὸ νοεῖν ἔστιν. ὥσπερ δὲ γιγάρει γινώσκων δι τὸ νοεῖν, οὕτως ἡδύ ἔστιν αὐτῷ καὶ αἴρετὸν τὸ γινώσκειν δι τὸ φίλον νοεῖν· τὸ δὲ γινώσκειν τὸν φίλον δι τὸ νοεῖν, τότε ἔστιν ἐνέργειά, 367 δι τὸν αὐτὸν γινώσκη δι νοεῖν οὐγά ἀπλῶς δι τὸ διανοῦσται. τοῦτο δὲ γίνοιτο ἀν ἐν τῷ ζῆν μετ' ἀλλήλων καὶ κοινωνεῖν λόγων καὶ διανοίας· τοῦτον γάρ 40 τὸν τρόπον συζῆν οἱ ἀνθρώποι λέγονται· οὐ γάρ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι συζῆν ἔστι, καθάπερ ἐπὶ τῶν βιοσκημάτων τὸ ἐν τῷ αὐτῷ νέμεσθαι. τὸ ἄρα συνεῖναι τοῖς φίλοις αἴρετόν ἔστι τῷ σπουδαῖῳ καὶ ἡδύ· δὲ δέ ἔστιν αὐτῷ αἴρετόν, τοῦτο δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ· εἰ δὲ μή, ἐνδεής ἔσται τοῦτο τὸ μέρος, δὲ ἐναντίον ἔστι τῇ εὐδαιμονίᾳ. δεήσει ἄρα τῷ εὐδαιμονίᾳ συνήσοντι φίλων σπουδαίων.

6 τὸ ζῆν D: τῷ ζῆν h

23 καὶ τῷ — ἡδέα h: om. D

(Ἡερὶ φίλων ἀριθμοῦ. κεφ. ια').

10

Ἐπειδὲ χρεία τῷ εὐδαιμονίῳ φίλων. ζητητέον πάντερον πλείστους φίλων ὡς ἔνι μᾶλιστα παιγνέον αὐτὸν, ἵνα καθίσπερ ἐπὶ τῆς ἑσνίας εἴρηται καλῶς καὶ ἀρμόδιως, ὡς οὐδὲ μῆτ' ἄξεινον εἶναι μήτε πολύτεινον οὗτον καὶ ἐπὶ τῶν φίλων εἰκάς ἐστι μῆτ' ἄξεινον εἶναι μήτε πολύφιλον. λέγομεν τούτουν ἑκεῖνον. ὅτι τριγωνούς τῆς φίλιας διαιρούμενης καὶ τῆς μὲν διὰ τὴν γρήσιμον οὔσης, τῆς δὲ διὰ τὴν ἡδονήν, τῆς δὲ τοῦ ἀγαθοῦ ἔνεσται καὶ τῆς ἀρετῆς, τῶν μὲν διὰ τὴν γρήσιμον ἵνα τὴν ἡδονὴν φίλων διλήψων ἀντίονται χρεία, μᾶλιστα τῶν μὲν διὰ τὴν γρήσιμον, ὅτι διλήσται ἃν τις ἀρκέσειν ἀντίονται φίλων τῶν μέτρων, καὶ τὸ πολλοὺς θεραπεύειν ἐπίπονον, μᾶλιστα εἰ τύχοιεν περίεργον τινες ὄντες καὶ ζητοῦντες θεραπεύεινθαι περιττῶς, τῶν δὲ διὰ τὴν ἡδονήν, ὅτι διλήγεις ἡδονῆς χρεία τῷ βίῳ καὶ ἀνέσεως, καθίσπερ ἐν εὐωχίᾳ τοῦ ἡδονῆματος, τῶν δὲ σπουδάσιν καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ 368 ἀγαθὸν φιλούντων πλειόνων μὲν τῷ εὐδαιμονίῳ δεήσει. πλὴν ἐσται τι καὶ 15 αὐτῶν μέτρον. καθίσπερ γάρ πόλεως ἐστι μέτρον καὶ οὕτε ἐκ δέκα ἀνθρώπων γένοιται ἀν πόλις οὕτε ἐκ δέκα μυριάδων (οὐ γάρ ἀν ἔτι πόλις ἢ τοιαύτη ἀν εἴη συνοικία), οὗτον δεῖ καὶ τοὺς φίλους ὠρίζειν καὶ μέτρον αὐτοῖς εἶναι. καὶ ὥσπερ ἐπὶ τῆς πόλεως οὐ τὸ πασὸν ὅμιτον καὶ ἀριθμὸς ἥργος ἐστι τοῦ πλήθυος τοῦ πόλει προτίμονος, ἀλλὰ τοῦ 20 ὑπερβάλλοντος ἀριθμοῦ τὸ τῆς πόλεως μέτρον καὶ τοῦ ἐλλείποντος ὥρι- 10 σμένων, τὰ μεταξὺ ποσὰ μέτρον εἶναι φαμεν πόλεως. οἷον οὕτε οἱ γίλιοι πόλις ἀν εἴη οὕτε αἱ δέκα μυριάδες. ἀλλὰ τὰ μεταξύ, οὗτον καὶ ἐπὶ τῶν φίλων οὐκ ἔνι λαβεῖν ἀριθμὸν ὠρισμένον ἀλλὰ εἰλεῖν ἀν τοσούτοις οἵσιοις δύναται τις συζῆν. τούτο γάρ ἐδόκει φιλικότατον εἶναι. ὅτι γάρ οὐκ 25 οἶν τε πλείστοις συζῆν καὶ διανέμειν ἁματόν, φανερόν. δεῖ δὲ καὶ συνημφερεύειν τοῖς φίλοις· πλείστοις δὲ οὖσι ἐργάδες μᾶλιστα· καὶ μὴν καὶ συναλγεῖν δεῖ καὶ συγγάρειν οἰκεῖοις· καὶ τούτο δὲ γαλεπόν, εἰ πολλοῖς τις γρήσιμος φίλοις. πολλῶν γάρ ὄντων οἱ μὲν γαίρουσιν, οἱ δὲ σχημονται κατὰ ταῦτα· καὶ δέντον τὸν φίλον ἐπιμερίζειν ἐπιτόν ἔσπεροις· τὸ δὲ ἐπί- 30 πονον. ἵσως οὖν εὗ ἔχει μὴ ζητεῖν σφόδρα πολυφιλότατον εἶναι ἀλλὰ τοσούτους παραδέχεται φίλους. οἵσιοις δύναμεσθαι συζῆν καὶ συνημφερεύειν καὶ συναλγεῖν καὶ συγγάρειν. οὗτον δὲ γρῆσθαι πολλοῖς οὐκ ἐνδέχεται διὰ τούτο, οὐδὲ κατὰ τὴν ἐρωτικὴν φίλιαν πολλῶν ἐνδέχεται φίλον εἶναι. ἥ γάρ ἐρωτικὴ φίλιας ἐστὶν ὑπερβολή, καὶ διὰ τούτο πρὸς ἔνα δύναται γί- 35 νεσθαι· τὸν ἵστον δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῆς κατ' ἀρετὴν φιλίας πολλοὺς σφόδρα φίλειν καὶ τὰ φίλικὰ πάντα σώζειν περὶ αὐτοὺς οὐκ ἐνδέχεται, διλήσται δὲ οὗτον γρήσαται δυνατόν. τούτοις δὲ τοῖς λόγοις καὶ τὰ πράγματα μαρτυρεῖ· οὐ γάρ γίνονται φίλοι πολλοί κατὰ τὴν ἐταιρικὴν φίλιαν, ἀλλὰ αἱ μᾶλιστα ὑμνούμεναι ἐταιρικαὶ φίλαι εἰν διτὶ γενέσθαι λέγονται. οἱ

13 καὶ prius om. D.  
33 φίλον h: φίλων D

20, 21 ὠρισμένου h  
35 δὲ D: δὴ h

23 τοσοῦτοι D: τοσοῦτον h

δὲ ποιόντες καὶ πάσιν οἰκείως ἐντυγχάνοντες καὶ ἡ δεῖ ἔκσταφ  
τῶν ποιεῖσθαι καὶ ἔργοις καὶ λόγοις ἀποδιδόνται οὐδενὶ φίλοι εἰσὶ<sup>10</sup>  
τὴν ἀκριβῆ καὶ ἀληθῆ φύλακαν. ἀλλὰ φίλοι ἀν λέγοντο τὴν λεγομένην πολε-  
τικὴν φύλακαν. τούτων δὲ οἱ μὲν ἀρεσκούσι εἰσὶ. πάντα τοῖς συνοδοῖς γαριζό-  
μενοι. περὶ τὸν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται. οἱ δὲ ἐπιεικεῖς εἰσὶ καὶ πρὸς  
ἀλήθειαν σύνεισι καὶ τὸ ἀγαθόν. οἱ καὶ φίλοι καλοῦνται διὰ τὴν πρὸς τὴν  
φύλακαν ὁμοίωτηταν καὶ εἰσὶ μεταξὺ τῶν τε ἀρεσκούντων καὶ τῶν οὐκακόλων ἐπαι-  
νετοί, ἀμφοτέρων ψεκτῶν. καθὼς ἐν τῷ ὅγδοῳ κεφαλαίῳ τοῦ τετάρτου βι-  
βλίου διελήγεται. τοιούτους μὲν οὖν φίλους πολλοὺς ἄν τις εὑροι. τοὺς δὲ  
10 κυρίως φίλους ἀγαπητὴν καὶ ὀλέγους εὑρεῖν.

(Πότερον ἐν εὐτυγίαις φίλων μᾶλλον δεῖ τῇ ἐν ἀτυγίαις καὶ δὲ τῇ  
τὴ συζῆτην ἰδιαίτερον ἔργον ἐν φιλίαις σπουδαίων τε καὶ φιλων.  
κεφ. ιβ'.)

Τίπει δὲ δεῖ φίλων τοῖς τε εὐδαιμονίαις καὶ τοῖς οὐστυγέσι, ζητητέον  
15 ποτέρωις μᾶλλον δεήσει τῶν φίλων. οἵ τε γάρ ἀτυχοῦντες δέονται τῆς  
παρὸς τῶν φίλων ἐπικυρίας, οἵ τε εὐδαιμονες οἵσι συζήσουσι καὶ οἵσι εὖ  
ποιήσουσι· ἐθέλουσι γάρ εὐ ποιεῖν καὶ ἀναγκαῖον αὐτοῖς ἐστιν εἰς τὴν εὐ-  
δαιμονίαν. ἔστι δὲ τρόπον μὲν τινα τῷ οὐστυγεῖ γρείᾳ φίλων μᾶλλον τῇ 370  
τῷ σπουδαίῳ, κατὰ δῆλον δὲ τρόπον τῷ εὖ πράττοντι μᾶλλον. τὸ μὲν διὰ  
20 τὸ ἀναγκαῖον, τὸ δὲ διὰ τὸ καλόν· τῷ μὲν γάρ οὐστυγεῖ ἀναγκαιότερον οἱ  
φίλοι τῇ τῷ εὐδαιμονίῃ, τῷ εὐδαιμονίῳ δὲ καλλιονὶ τῇ τῷ κακῷ πράττοντι·  
διὰ τοῦτο ἐν μὲν ταῖς ἀτυγίαις οὐ τοσοῦτον δεῖ φίλων σπουδαίων ὅσου  
ώφελίμων καὶ γρηγόρων. ἐν δὲ ταῖς εὐτυγίαις οὐδαμῶς γρηγόρων δῆλα  
ἀγαθῶν μόνον· τοὺς γάρ ἐπιεικεῖς οἱ εὐδαιμονες ζητοῦσι καὶ τούτους  
25 βιούλους μᾶλλον εὐεργετεῖν καὶ μετά τούτων διάγειν. ἔστι γάρ τοι  
καὶ τὴ παρουσία αὐτὴ τῶν φίλων ἡδεῖα, καὶ ἐν ταῖς εὐτυγίαις,  
κουφίζονται γάρ οἱ λυπούμενοι συναλγούντων αὐτοῖς τῶν φίλων.  
διὰ τοῦτο καὶ ἀπορήσειν ἄν τις, ἀν' ὅτου κουφίζονται τῷ συναλγούντας  
τοὺς φίλους ὄραν· δοκεῖ γάρ ὥσπερ βάρος μεριζόμενον καὶ πρὸς τοὺς  
30 φίλους κουφίζεινται. τὸ δὲ οὐκ ἔστιν· δῆλον τῇ παρουσίᾳ τῶν  
φίλων ἡδονὴ καὶ τὸ τοὺς συναλγοῦντας ὄραν ἡδονὴ δὲν ἐλάττω ποιεῖ τὴν  
λύπην· ἡδονὴ γάρ λύπην ἐλαύνει· εἰ μὲν οὖν διὰ ταῦτα τῇ δὲ ἀλλο το  
κουφίζονται, διφείσθω ζητεῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος· ὅτι δὲ ῥάσους γίνονται οἱ  
λυπούμενοι διὰ τὴν παρουσίαν τῶν φίλων, φανερόν εἶστι. ἔστιν δὲ μὴ κα-  
35 θαρῶς γαίρειν αὐτοὺς τοῖς συναλγοῦσι τῶν φίλων μηδὲ ἀμικτον αὐτοῖς  
εἰναι τὴν τοιαύτην ἡδονήν, ἀλλὰ καὶ ἀλγεῖν ἐν τῷ μέρει. αὐτὸς μὲν γάρ  
τὴ ὄραν τοὺς φίλους ἡδύ, μᾶλιστα τοῖς ἀτυγοῦσι. καὶ τις αὐτῷ γίνεται  
ἐπικυρία πρὸς τὸ μὴ λυπεῖσθαι. παραμυθητικὸν γάρ ὁ φίλος καὶ  
40 ὄραψενος καὶ λέγων, ἐάν τῇ ἐπι δέξιος· γνώσκει γάρ τὸν τοῦ φίλου 371

2 λόγοις καὶ ἔργοις h  
varias Arist. lectiones

6 τὴν alterum b: om. D

26 καὶ ἐν ταῖς εὐτυγίαις Dh: cf.

τρόπου, καὶ οἵς γιαίρει καὶ οἵς λυπεῖται, καὶ δύναται παραμυθῆσασθαι  
ράδίως. κατὰ τοῦτο μὲν οὖν τὸν τρόπον ἔστιν ἡ παρουσία τῶν  
φύλων. τὸ δὲ λυπούμενον αἰτίανέσται τὸν φύλον ἐπὶ ταῖς ἑαυτοῦ ἀτυχίαις  
λυπηράν ποιεῖ τηγικαῦτα τὴν συνουσίαν τῶν φύλων· πᾶς γάρ λυπηρὸν  
ὅ γεγένεται τὸ λύπης αἴτιος γενέσιμοι τοῖς φύλοις. διὰ τοῦτο οἱ μὲν ἀνδρώ-  
δεις τὴν φύσιν εὐλαβοῦνται τοὺς φύλους αὐτοῖς. κανὸν  
μὴ μεγάλη μὲν ἡ παραμυθία ἥ καὶ ἐπὶ μετίσταται συμφοραῖς. μικρὰ δὲ 10  
ἡ λύπη. ἣν συναλγοῦσιν αὐτοῖς. οὐκ ἀνέγνονται κοινωνεῖν τοῖς φύλοις τῶν  
κακῶν. ὅλως τε τοὺς συνηθρηγοῦντας οὐ προσένεται διὰ τὸ μῆδε αὐτοὶ  
10 θρηγητοὶ εἰναι ἀλλὰ γενναίως ἔχειν πρὸς τὰ λυπηρά. γύναισι δὲ καὶ οἱ  
γυναικῶδεις τῶν ἀνδρῶν τοῖς στενάζουσι γαίρουσι καὶ φιλοῦσιν ως  
φύλους καὶ συναλγοῦντας· δεῖ δὲ οὐ τούτους ἀλλὰ τοὺς ἀνδρικοὺς  
μιμεῖσθαι· ἐν ἀπασι γάρ προσήκει τὰ βελτιών διώκειν. οὗτῳ μὲν οὖν τοῖς  
δυστυχοῦσιν οἱ φύλοι βοηθοῦνται. ἥ δὲ ἐν ταῖς εὐτυχίαις παρουσία τῶν  
15 φύλων διπλῶς ἔρεται ἔστιν. διὰ τε ἡδίστη ἔστιν ἡ μετὰ τῶν φύλων δια-  
τριβή. αὐθίζον εἰσὶ φύλοι, καὶ διὰ βλέπουσι γαίρουντας τοῖς αὐτῶν 20  
ἀγαθοῖς, ὃ τῆς μεριστῆς εὐνοίας τεκμηριόν ἔστιν. ἐπεὶ τοίνυν κοινωνοῦν-  
τες μὲν τοῖς φύλοις τῶν συμφορῶν λυποῦμεν. μεταδιδόντες δὲ τῆς εὐδαι-  
μονίας εὐφραίνομεν, δέξειν δὲν εἰναι προθύμως μὲν καλεῖν αὐτοὺς  
20 εἰς τὰς εὐτυχίας, εἰς δὲ τὰς ἀτυχίας ὀκνοῦντα. τὸ μὲν γάρ εὐεργετεῖν  
καλόν. μεταδιδόνται δὲ τῶν κακῶν ως ἤκιστα δεῖ. διὰ τοῦτο καὶ ἡ τρα-  
γῳδός φησι “Ἄλις ἐγὼ δυστυχῶν.” οὐδὲ γάρ δεῖ τοὺς φύλους τῶν 372  
οἰκείων ἀναπιπλάναι κακῶν· τηγικαῦτα δὲ παρακλητέον τοὺς φύλους ἐπὶ  
τὸ συναλγεῖν, ὅπα μέλλωσιν ἀλλάτικα ὀλληλίστες μεράλα τοὺς λυπουμένους  
25 ὠφελήσειν. αὐτοὺς μέντοι τοὺς φύλους τὸ ἀνάπολιν ὄρμότει ποιεῖν πρὸς  
τοὺς ἐν συμφορῶν ὄντας. λέναι γάρ δεῖ πρὸς μὲν τοὺς  
ἀτυχοῦντας ἀλικήτους καὶ προθύμους· φύλοι γάρ τὸ εὖ ποιεῖν, καὶ μάλιστα  
τοὺς ἐν γρείᾳ καὶ μήπω ἀξιώσαντας (τοῦτο γάρ ἀμφοτέροις, καὶ τῷ  
διδόντι καὶ τῷ λαμβάνοντι, καὶ καλλιον καὶ ἤδονιν). εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας 10  
30 λέναι μέν, ἀλλὰ πρὸς μὲν τὸ συνεργεῖν καὶ βοηθεῖν τοῖς φύλοις τὴν εὐτυ-  
χίαν προθύμως ἔχειν, πρὸς δὲ τὸ κοινωνεῖν τῆς εὐποιείας αὐτοῖς σχο-  
λαιστέρον· οὐ γάρ καλὸν τὸ προθύμεσθαι ὠφελεῖσθαι· προθύμου-  
μένους δὲ (καὶ) ἐπειγομένους τοὺς φύλους ὠφελεῖν ἵστις οὐ δεῖ διωθεῖσθαι  
καὶ ἀποτελέσθαι τὴν εὐεργετίαν, μὴ καὶ διέξωτι πρὸς τοὺς φύλους ἀγδῶς  
35 ἔχειν. τοῦτο γάρ ἐνίστει συμφαίνει. φανερὸν δή ἔστιν ἐκ τῶν εἰρημένων.  
διὰ τοὺς φύλοις αἱρετώτατόν ἔστι τὸ ζῆν μετ' ἀλλήλων. καὶ καθάπερ τοῖς  
ἐρῶσιν ἀγαπητότατόν ἔστι τὸ ἀλλήλους ὄρδαν καὶ μᾶλλον αἱροῦνται κατὰ 20  
ταύτην τὴν αἰσθήσιν συνεῖναι ἀλλήλοις ἥ κατὰ τὰς ἀλλας, ώς διὰ ταύτης  
τῆς αἰσθήσεως καὶ γνωμένου τοῦ ἔρωτος ἐξ ἀργῆς καὶ συνισταμένου.  
40 οὗτῳ καὶ τοῖς φύλοις τῶν ἀλλων φύλοις πάντων αἱρετώτατόν  
ἔστι τὸ συζῆν. κοινωνία γάρ ἔστι τὸ συζῆν καὶ κοινωνίων ἡ τελειοτάτη,  
ἥ δὲ φιλία ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἔχει τὸ εἶναι· κοινωνία γάρ ἥ φιλία. | ὅλως 373

τε καὶ ὅτι τὸ αἰσθάνεσθαι των ἑαυτοῦ αἴρετώτατόν ἐστιν, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρηται πρὸς ὃς ὁ τὸν φίλον οὕτως ἔχει ὡς πρὸς ἑαυτόν, ὥστε καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι τοῦ φίλου αἴρετὸν ἂν εἴη μάλιστα πάντων. αἰσθάνεσθαι δὲ ἀν τις ἐνεργείᾳ τοῦ φίλου συνδὺν καὶ συζῶν καὶ συνδιάγων 5 αὐτῷ· λέστε εἰκήτως ἐφίενται συζῆν ἀλλήλοις οἱ φίλοι. διὰ τούτο καὶ ἔκαστος δὲ νομίζει εἶναι τὴν ἀνθερωπίνην ἐνέργειαν καὶ οὐ ἔνεκα αἴρεται τὸ ζῆν καὶ ὃν ἀνθρώπινον ἡγεῖται βίον. ἐν τούτῳ μετὰ τῶν φίλων βιού-  
λεται ζῆν καὶ διάγειν. καὶ οἱ μὲν συμπίνειν οὔσονται δεῖν φίλους, οἱ δὲ 10 συγκυβεύειν. οἱ δὲ συνθηρεύειν καὶ συγγυμνάζεσθαι, ὅτι ταῦτα αὐτοῖς τίμια 10 εἶναι δοκεῖ. καὶ δεῖν τούτων κοινωνίας ἔχειν τοὺς φίλους· ἔπειροι δὲ συμφί-  
λοισι φίλοις καὶ ἀλλοις ἀλλων ἐνεργειῶν καὶ βίων κοινωνίας τοῖς φίλοις, καὶ 15 οἵως ἔκαστοι ἐν τούτῳ συνημμερεύειν βιούλονται τοῖς φίλοις, δι τι περ μά-  
λιστα ὄγκωσι τῶν ἐν βίῳ. συζῆν γάρ βιούλομενοι μετὰ τῶν φίλων ταῦτα ποιοῦσι καὶ τούτων κοινωνίας ἂν καὶ ἀμφοτέροις ἥδεν ἐστίν. οὕτω γάρ 20 15 συζῆν δυνατόν. γίνεται οὖν ἡ μὲν τῶν φαύλων φιλία μοχθηρὰ καὶ κοινωνίας ἀλλήλοις τῶν φαύλων καὶ ἡ φιλία αὐτοῖς οὐγέ ἔστεγεν· 25 ἀβέβαιοι γάρ εἰσι· καὶ γείρους δὲ γίνονται ἑαυτῶν. δημοιόμενοι ἀλλήλοις καὶ παρακαλοῦντες ἀλλήλους ἐπὶ τὰ φαῦλα. ἡ δὲ τῶν ἐπιεικῶν φιλία ἐπιεικής ἐστι καὶ βεβαία. συναυξανομένη ἀεὶ ταῖς δημιοίσι· διοκοῦσι δὲ 20 καὶ βελτίους γίνεσθαι ταῖς ἀγαθοῖς ἐνεργείαις. διορθοῦντες ἀλλήλους· ἀπο-  
μάττονται γάρ παρ' ἀλλήλων τὰ παρ' ἐκατέρω φίλοι. δι' ὃ φίλοισιν ἀλλήλους. διὰ τούτο καὶ ποιητής τές φρεσι

ἐσθλῶν μὲν ἀπ' ἐσθλά.

καὶ (ἢ ἀρ) ἀπὸ μὲν τῶν ἀγαθῶν | ἀγαθά. ἀπὸ δὲ τῶν φαύλων φαῦλα 374  
25 καρπούμεθα. περὶ μὲν οὖν φιλίας ἐπὶ τοσαῦτον εἰρήσθω. ἐπό-  
μενοι δὲ ἀν εἴη διελθεῖν περὶ ἡδονῆς.

1 ἐν τοῖς ἔμπροσθεν] p. 204,5

23 Theogn. v. 35

24 γάρ ομ. D: add. b

(ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ Κ)

Περὶ ἡδονῆς. κεφ. α'.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ ἡδονῆς ἀκόλουθόν ἐστι διελθεῖν τελεώτερον· καὶ γάρ συμπέρικέ πως καὶ συνφρενικένη τῷ γένει ἡμῶν. διὸ τοῦτο τοῦτο ποιεῖ παράγοντες τοὺς νέοντας ἡδονῆς καὶ λύπης. διὸ μὲν τῆς λύπης ἀπάργοντες τῶν φαύλων. διὸ δὲ τῆς ἡδονῆς εἰς τὸ σχῆμαν προτρεπόμενοι· διὸ δὲ λύπην. τοῖς φύσει τὴν μὲν λύπην φεύγομεν, τὴν δὲ ἡδονὴν διώνυμεν. ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ποιῶν καὶ πράξεων δὲ λόγος ἡμῖν, καὶ περὶ τῆς ἡδονῆς διαλαβεῖν εἰκός ἐν εἴη καὶ πρέπον τῇ πραγματείᾳ. φαίνεται δέ τοι οὐ μερικά συλλαμβάνεται πρὸς τὴν κτήσιν τῆς 20 τηλικῆς ἀρετῆς τὸ γαύρειν οἷς γαύρειν προσήκει καὶ μισεῖν ἀ δέσον ἐστὶ μισεῖν. ταῦτα γάρ συμπαρεχετείνεται τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ· καὶ τοῖς μὲν γαύρομεν, τοῖς δὲ λυπούμενοι· καὶ μετρίληγη ψυπήγη ἔχει πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν εὐδαιμόνια βίον εὖ καὶ καλῶς καὶ κατὰ τὸν ὄφιλον γινόμενα 375 15 λόγον. περὶ δὲ τῶν τοιούτων μὴ λέγειν ἡγιεῖται δὲ δόξειν εἰκός εἶναι, ἐπεὶ μηδὲ ἀπλοῦς μηδὲ προφανῆς δὲ περὶ τῆς ἡδονῆς λόγος. μέστε μὴ δεῖσθαι πολλῶν καὶ σπουδαίων λόγων. ἀλλὰ οὕτω πολλάκιν τινα τὴν ἀμφισθήτησιν ἔχει. μέστε οἱ μὲν οὐτὸν τὸ ἔσχατον σῆμαί τὸν ἡδονὴν εἶναι φασιν, οἱ δὲ οὐδὲ σῆμαί τὸν ἀπλῶς ἀλλ᾽ ἐξ ἐναντίας κομιδῇ φαῦλον. καὶ 20 τῶν λεγόντων φαῦλον ἡδονὴν οἱ μὲν καὶ αὐτοὶ φρονοῦσιν οὕτως ἔχειν καὶ πεπεισμένοι εἰσὶ φαῦλον αὐτὴν εἶναι. οἱ δὲ φρονοῦσι μὲν σῆμαί τινα 25 ἡδονὴν εἶναι, τοὺς ἀλλούς δὲ ἐθέλουσι πείσειν φαῦλον ἀπλῶς ἀπαταν εἶναι, νομίζοντες οὕτως βέλτιον εἶναι τῷ βίῳ καὶ λυτετέλεστερον τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἡδονὴν οἰεῖσθαι φαῦλον εἶναι· φύσει γάρ πάντας ἀνθρώπους εἰς αὐτὴν ἔρεποντας δέσον εἶναι φασιν εἰς τούνακτίον ἔλκειν καὶ δι' ὧν ἔξεστι κομιδῆσαι τῶν ἡδονῶν ἀπάγειν. ἵνα δυνηθῆσιν εἰς τὸ μέσον ἐλθεῖν καὶ ὡς δεῖ πρὸς τὴν ἡδονὴν ἔχειν. ταῦτα δὲ οὐ καλῶς λέγουσιν· οὐ γάρ οὕτω δυνήσονται τοὺς πολλούς τῶν φαῦλων ἀπαγαγεῖν ἡδονῶν. τὰ γάρ ἀνθρώ-

1 inscriptionem fluxi: ἀριστοτέλειος ἡμερῶν νικηφαγείων δέκατον D: ἀριστοτέλειος ἡμερῶν βεβλῶν ἡ h 21 σῆμά D: σῆμά h

πινα πάδηη καὶ ὁ ὄρωσι πιστότερός εἰσι τῶν περὶ αὐτὰ λόγων. οἵταν τοίνυν οἵτις μὲν λέγουσι τὴν ἡδονὴν ψέματι, δι' οὓς οὐκε πιστοῦ· τὸν ἐπιστολιν, ἔαυτοῖς ἀντιλέγοντες, ὅπο τῶν ἀκουούντων καὶ ὄρωντων καταχελώνται· καὶ τοῖς λόγοις οὐδὲν μᾶλλον ὥνησαν τοὺς πολλούς. ὅπο τὸν πραγμάτων ἐλεγχομένους, ὁ γάρ ψέματα τὴν ἡδονὴν ὀφείλεις ποτε ἐφίεμενος αὐτῆς ἀποκλίνειν δοκεῖ πρὸς αὐτὴν καὶ ἀγαθὸν ἡγείσθαι· καὶ οὕτω δέξαντες τοῖς ὄρωσι οὐ τινὰ ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι οὐλλ' ἀπλῶς ἀπαστον ἐπαινεῖσθαι. τὸ γάρ διαρίζειν καὶ διαιρεῖν καὶ τὸ μὲν 376 ἀγαθὸν εἶναι κρίνειν. ἐνδέχεται δὲ ἀλλήλην φαίλην εἶναι. οὐκ ἔστι τὸν πολλὸν ἀλλ' ἀμα τε εἰδον τὸν γοῦν ἔγοντα ἡδονὴν τοι γάριοντα καὶ πάσαν ἡδονὴν ἀγαθὸν καὶ αἱρετὸν φήμησαν εἶναι. καὶ οὕτως οὐ μόνον ἀ 10 ἐβούλοντο οὐκ ἔπεισαν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀλήθειαν προσαπάλεσαν. οἵτινες φανερόν. οἵτι οἱ ἀληθεῖς λόγοι οὐ μόνον πρὸς τὴν γνῶσιν χρησιμώτατοι εἰσι. πλάνης καθιαρίσοντες ἀπάτης, ἀλλὰ καὶ τῷ βίῳ λυτιτελοῦντι· πιστεύοντας τοι γάρ τοῖς ἔργοις ἀπολουμούντες.

10

(II τοῦ Εὔδοξου περὶ ἡδονῆς ὑπόληψις καὶ Πλάτωνος καὶ ἑτέρων· καὶ ἔστι οὗτοι ἀγαθὸν ἡ ἡδονὴ καὶ οὐ πάσα αἱρετή· καὶ λύσις τῶν ἔναντιών λόγων. κεφ. β').

Περὶ μὲν τούτων ἀλιτεύοντας λέγωμεν δὲ περὶ ἡδονῆς. καὶ πρῶτον ἐκμηδενικῶν τὰς τῶν παλαιῶν περὶ αὐτῆς δέξας. ὁ μὲν οὖν Εὔδοξος αὐτὸν τὸν ἔπειταν ἀγαθὸν φέτο τὴν ἡδονὴν εἶναι. διότι πάντα ἔωρα τῆς ἡδονῆς ἐφίεμενα καὶ λογικὰ καὶ ἀληγορικά οὐδὲ πάντα ἐφίεται, τούτον ἔστι τὸ πάντων ὑπερέχον τὸν ἀγαθὸν· φέτο γάρ ἀγαθὸν μὲν ἐκάστη φείναι ιδίως δέ 20 ἔκαστον ζητεῖ. καθιστάπερ καὶ τροφὴν ἔκαστον διώκει τὴν αὐτῷ ἀγαθὴν καὶ λυτιτελήν· πάσι δὲ κοινῶς ἀγαθὸν οὐ πάντα κοινῶς ἐφίενται καὶ πορίζειν βιούλονται ἔαυτοῖς. ὁ δὲ πάσιν ἔστιν ἀπλῶς ἀγαθὸν καὶ οὐ πάντα ἐφίεται, τούτο εἶναι τὸ ἔπειταν ἀγαθόν. ταῦτα μὲν οὖν Εὔδοξος ἀπεφαίνετο περὶ τῆς ἡδονῆς. ἐπιστεύοντο δὲ οἱ λόγοι διὰ τὴν ἐν τῷ γῆθει τοῦ λέγοντος ἀρετὴν μᾶλλον ἡ δι' ἔαυτούς σώφρων γάρ ὣν διαφερόν. 377 τοις, οὐχ ὡς φίλοις τῆς ἡδονῆς ἐδόκει ταῦτα λέγειν ἀλλὰ τῷ σφόδρᾳ τῆς ἀληθείας φροντίζειν. ἔπει δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἔναντιού της ἡδονῆς τῆς λύπης φανερὸν φέτο εἶναι· τὴν γάρ λύπην πάντα φεύγοντα. τὴν ἡδονὴν ἀνάγκην εἶναι πάντα διώκειν· δέ πάντα διώκει. τούτο εἶναι τὸ ἀγαθόν. ἔπει τοι οὕτως ἐπεγέρει λέγων μᾶλιστα αἱρετὸν εἶναι δὲ δι' ἔαυτὸν αἱρετόν 35 τοισιτον δέ περι τοῖς ἔργοις μηδὲ ἐτέρους γάριν αἱρούμενα· τοισιτον δέ φανερῶς τὴν ἡδονὴν εἶναι· καὶ γάρ οὐδὲντες ἐρωτᾷ τίνος ἔνεκα τὴν ἡδονὴν βιούλομενα ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ὄλλων ἐρωτώμενα, οἷον, φέρε εἰπεῖν, τίνος 14 24 ἔκαστον D: ἔκαστος h 33 διώκει D: διώκειν h

1 ἡ δρῶσι h: τὰ τοῖς ὄρωσι D  
33 διώκει D: διώκειν h

14 πλάνης h: πάσης D

24 ἔκαστον D: ἔκαστος h

τέλος τῆς ἡδονῆς. ἀνθ' ὅτου βούλεται ηδεῖσθιαι ἀλλὰ ἀντὶ τῶν αἰρεῖται καθ' ἑαυτήν, ὡς καὶ ἑαυτήν οὐδενί. ἐπεὶ δὲ τὸ καὶ ἑαυτὴν αἱρετὸν τὸ τέλος ἔστι τὸ ἔσγατον καὶ τὸ ἀγαθὸν αὐτό. διὸ τοῦτο συνήρξε τὴν ἡδονὴν τὸ ἔσγατον ἀγαθὸν εἶναι. εἴτε δὲ καὶ ἐκεῖνεν δηλούν εἶναι φέτο τὸ προκεί-  
5 μενον· προστιθεμένη, γάρ η ἡδονὴ τῶν ἀγαθῶν ἡδονὴν. αἱρετώτερον ποιεῖ καὶ ἐφετὸν μᾶλλον. η γάρ σωφροσύνη τὴν ἡδονὴν προστλαβοῦσα η η δι-  
καιοσύνη ἡδονὴν ἔσται καὶ αἱρετώτερα ἑαυτής. διὸ δὲ προστιθεμένον παντὶ 20 ἀγαθῷ βέλτιον δύναται ποιεῖν. τοῦτο ἐνδιμένεν εἶναι τὸ ἔσγατον ἀγαθὸν.  
ἔχει δὲ οὐκ οὔτε. οὐ γάρ προστιθεμένον ἀγαθῷ βέλτιον δύναται ποιεῖν.  
10 φάνεται δὲτο ἀγαθὸν ἔσται· οὐκ ἀνάγκη δὲ σύνθετο εἶναι τὸ ἔσγατον ἀγαθὸν  
η ἑτέρου διοικούντος βέλτιον· πάντα γάρ ἀγαθὸν ἐτέμη προστείλεν ἀγαθῷ αἱρε-  
τώτερον ποιεῖ· μετέντον γάρ τὸ δηλού τοῦ μέρους ἐπὶ παντάς. καὶ μὲν  
ἐδόκει τῷ Εὐδόξῳ περὶ ἡδονῆς, ταῦτα. Πλάτων δὲ οὐκ εἶναι ἔφασκεν 378  
αὐτὴν τὸ ἔσγατον ἀγαθὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐπιγείρον λόγους διλεγούσης  
15 ἐπειράτο τὸ ἔσγατον ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν ἀποφασίνειν. ἐπεὶ γάρ οὐκ ἔστι,  
φησίν, ἀγαθὸν ἔσγατον. οὐ ἐνδέχεται μετέντον γενέσθαι· σύνθετο γάρ εἰκὸς εἶναι  
τὸ μέγιστον ἀγαθόν· φησίν ἀριστοῦ ἀλλού ἀγαθὸν προστείλεν μετέντον ἐποίησε  
καὶ αἱρετώτερον. τοῦτο οὐκ ἔστι τὸ ἔσγατον ἀγαθόν· οὐ γάρ ἔστι τὸ μέ-  
γιστον ἀγαθόν. οὐ μετέντον ἄλλο δύναται γενέσθαι· η δὲ ἡδονὴ τοιαύτη· ο  
20 γάρ ἡδονὴ βίος φρόνησιν η σωφροσύνην προστλαβόντων ἡδονὴν γίνεται καὶ αἱ-  
ρετώτερος ἔστιν ἄρτα το βέλτιον τῆς ἡδονῆς· οὐκ ἄρτα η ἡδονὴ ἔστι τὸ  
ἔσγατον ἀγαθόν, ἀλλὰ ἀγαθὸν τί ἔστι τοιούτον. οὐτα ἀγαθά εἰσιν αἱ ἀρεταὶ  
καὶ αἱ ἐπιστῆμαι καὶ τὰλλα. τὸν καὶ ἡμεῖς κοινωνούμενον. τοῦτο γάρ καὶ  
ζητοῦμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος δεῖξαι. τούτων τῶν ἀγαθῶν ἐν τοι εἶναι τὴν  
25 ἡδονὴν. ἔτεροι δὲ ἐνιστάμενοι πρὸς τοὺς τοῦ Εὐδόξου λόγους ἔφασκον μὴ  
εἶναι ἀγαθόν. οὐ πάντα ἔφεσται· λέγουσι δὲ οὐδέν. ἐκεῖνο γάρ φαμεν  
ἄλληθες εἶναι, δι πᾶσι δικεῖ ἀληθιές· διὸ δὲ ταῦτην ἀναιρόντων τὴν κοινὴν δόξαν  
καὶ τὴν ἐκεῖνεν ἀποτελέμενης πίστιν πᾶς δὲ δύναται πιστότερα λέγειν: δέτο  
δὲ ἀγαθόντος ἔστιν οὐ πάντα ἔφεσται. πᾶσι τοῖς ἐν αἰτήσει δοκεῖ δι' τὸν  
30 γάρ εἰς σύνθετον φέρονται διώκουσιν· ως ἄρτα ἀγαθὸν νομίζουσιν εἶναι. εἰ  
μὲν γάρ τὰ ἀνόρτα μόνον ὠρέγοντο αὐτούς. αὐτοῖς δὲ τὴν ἀγαθὸν μόνον.  
καὶ η ψήφος οὐκ ἀλλὰ τὴν βεβαίαν τῶν ἀνορτῶν. οὐδὲ ἀλλὰ τὴν ἀγαθὸν ἀλη-  
θικὲς εἶναι. δέτον δὲ καὶ τὰ ἀνόρτα καὶ τὰ φρόνιμα κοινῇ πάντα νομίζωσιν  
ἀγαθὸν εἶναι. δι' τὸν ζητοῦσιν αὐτά. τί ἔστι κοινὸν ἀγαθὸν ἀληθικῶς εἶναι:  
35 καὶ γάρ καὶ ἐν τοῖς ἀνορτοῖς ἔστι τὸ φυσικὸν ἀγαθὸν τὴν φυσικήτα 379  
αὐτῶν ὑπερβαίνον, δι' δι τῷ ἀγαθῷ οἰκειούμενα ως οἰκείου ηδη δρέγονται.  
καὶ πρὸς μὲν τὸν πρῶτον τοῦ Εὐδόξου λόγου ταύτην κοινίζουσι τὴν ἔν-  
στασιν, πρὸς δὲ τὸν διεύτερον. διὸ ἐν τοῖς ἐναντίοις ἔστιν εἰληφμένης, ἐκεί-  
νην οὐκ ἀνάγκη φασίν. εἰ η λύπη κακόν ἔστι. τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι.  
40 οὐ γάρ εἴ τι κακόν, τὸ ἐναντίον αὐτῷ ἀγαθόν· ἔστι γάρ ἐναντίον κακὸν  
κακῷ· η γάρ ηλιθιότης τῇ ἀνολασίᾳ ἐναντίον ἔστιν. ἀμφοτέρων οὐτῶν κα-

καν. καὶ ἀμφότερα τῇ σωφροσύνῃ. ταῦτα μὲν οὖν καλῶς λέγουσιν. οὐ μὴν 10  
ἐπί γε τῆς ἡδονῆς ἀληθεύουσιν. εἰ γάρ ἄμφω κακὰ ἦν, καὶ η̄ ἡδονὴ καὶ  
ἡ λύπη, ἦν ἀν καὶ ἀμφω φευκτά· καθάπερ εἰ καὶ ἄμφω ἤσαν ἀγαθά. ἦν  
δὲ ἀμφότερα αἱρετά, ἢ εἰ μήτε ἀγαθὸν μήτε φευκτόν. οὐδὲ αἱρετά διμοίως  
ἢ ἀμφότεραι· νῦν δὲ τὴν μὲν λύπην φεύγομεν ὡς κακόν, τὴν δὲ ἡδονὴν αἱ-  
ρούμεθα ὡς ἀγαθόν. διτεν φανερόν, οὗτοι οὓς κακὸν ἀγαθόν τῇ ἡδονῇ  
ἀντίκειται. ἔτεροι δὲ λέγουσι μὴ εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν. οὗτοι οὐκ ἔστιν  
ποιότητες, οὐδὲν λέγοντες ἀνηγκαῖον· οὐδὲ γάρ κι ἐνέργειαι τῶν ἀρετῶν ποιό-  
τητές εἰσιν. οὐδὲν εὐδαιμονία παικτῆς ἔστιν· ἐνέργεια γάρ εἰστιν· ἀλλὰ διμοὶς 20  
οὐδὲν κινδύνει ἀγαθὸν ταῦτα εἶναι. έτι δὲ καὶ οὗτοι οὐκ ἔστιν ὥρισμένοι τι  
η̄ ἡδονή, τὸ δὲ ἀγαθὸν ὥρισμένον. διὰ τοῦτο μὴ εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν·  
ἀόριστον δὲ ἔλεγον εἶναι τὴν ἡδονήν, οὗτοι οὐκ ἔστιν η̄ αὐτὴ ἀλλὰ ἐπιδέχε-  
ται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἔπειτα. εἰ μὲν οὖν ἐν αὐτῇ τῇ ἡδονῇ τὸ μᾶλλον  
καὶ τὸ ἔπειτα ἐθίζωρετο, ἦν ἀν αἴσθησις ὁ λόγος αὐτοῖς· νῦν δὲ η̄ ἐπίτασις  
15 καὶ η̄ ἀνεστις ἐν τῷ ἡδεσθίῳ γίνεται. | οὗτοι οἱ ἡδονέμενοι μᾶλλον καὶ ἔπειταν 380  
ἡδονταῖς τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀρεταῖς συμβαῖνον φαίνεται· δικαῖοι γάρ εἰσι  
μᾶλλον καὶ ἔπειταν καὶ ἀνθρακεῖοι, καὶ δικαιοπράγειν καὶ σωφρονεῖν μᾶλλον  
καὶ ἔπειταν. ἀλλὰ οὐ διὰ τοῦτο ἀόριστοι εἰσιν αἱ ἀρεταῖς· τὸν αὐτὸν  
δὴ τρόπον καὶ η̄ ἡδονὴ αὐτὴ μὲν καθὺ ἐκυτήν οὐκ ἔστιν ἀόριστος, ἐν δὲ  
20 τοῖς ἡδονέμενοις τὴν ἐπίτασιν καὶ τὴν ἀνεστιν ἐπιδέχεται, οὗτοι οὐκ ἔστιν ἀμι-  
γῆς λύπης ἐν πᾶσιν. οὐδὲν διμοίως· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς ὑγιείας συμβαίνει·  
καὶ γάρ αὐτὴ ὥρισμένη οὖσα ἐν τοῖς ὑγιαίνουσιν ἐπιτείνεται καὶ ἀνίσταται. 10  
οὐ γάρ η̄ αὐτὴ συμμετρία ἐν πᾶσιν ἔστιν, οὐδὲν δὲ τῷ αὐτῷ μία  
τις ἀεί, ἀλλὰ μεταβάλλει ποτὲ μὲν ἐπὶ τὸ μεῖζον, ποτὲ δὲ ἐπὶ τὸ ἔλα-  
25 τον. καὶ νῦν μὲν καθαρῶς ὑγιαίνει τινὶ τὸ σῶμα, νῦν δὲ ἔνεστι τι καὶ  
νόσου. τοιοῦτον δὴ καὶ περὶ τὴν ἡδονὴν ἐνδέχεται εἶναι. έτι  
δὲ καὶ ἐκεῖνην συνηγγον τὴν ἡδονὴν μὴ εἶναι ἀγαθόν· η̄ ἡδονὴ κίνησις τις  
καὶ γένεσις ἔστι· κίνησις δὲ καὶ γένεσις στελκή· τὸ δὲ στελές οὐκ ἔστιν  
ἀγαθόν· τὸ γάρ ἀγαθὸν τέλειον· η̄ ἡδονὴ ἄρα οὐκ ἔστιν ἀγαθόν. έστι δὲ  
30 αὐτοῖς η̄ ἐλάττων πρότασις φευδόμενοι· οὔτε γάρ κίνησις οὔτε γένεσις ἔστιν  
η̄ ἡδονή· οὗτοι μὲν οὖν οὐκ ἔστι κίνησις. δῆλον ἐκεῖθεν. πάσῃ μὲν γάρ 20  
κινήσει οἰκεῖον εἶναι τάχις καὶ βραδυτής· καὶ εἰ μὴ αὐτή τις πρὸς  
ἔκυτήν τραβεῖται η̄ ταχεῖα φαίνεται τῷ τάχιον ἔκυτῶν καὶ βράδιον κινεῖσθαι  
τὰ κινούμενα. οἷά ἔστι τὰ ὀντωμάτων κινούμενα. ἀλλὰ πρὸς ἄλλον γοῦν θεω-  
35 ρούμενα ταχέως η̄ βραδέως κινεῖσθαι λέγονται· καθάπερ η̄ τοῦ οὐρανοῦ  
κίνησις διμαλὴ μέν ἔστι καὶ ἀλλὰ ἔκυτήν, πρὸς δὲ τὴν *(τῶν)* ἀστέρων θεω-  
ρούμενη κίνησιν, ταχεῖα λέγεται. πάσῃ μὲν οὖν κινήσει τὸ τάχιος καὶ η̄ 381  
βραδυτής οἰκεῖον ἔστι. τῇ δὲ ἡδονῇ οὐ προσήκει· η̄ ἡδονὴ ἄρα οὐκ ἔστι  
κίνησις. οὗτοι δὲ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἡδονῇ ταῦτα, δῆλον. η̄ σθῆται μὲν γάρ  
40 λέγεται τις ταχέως ὠσπερ δργισθῆναι διὰ τὸ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πρὸς τὸ

6 ἀγαθόν h: ἀγαθὸν D  
h: om. D

τῇ om. h

14 τὸ om. h

15 οἱ om. h

36 τῶν

ἥδεσθαι ἀπὸ τοῦ μὴ ἥδεσθαι κινηθῆναι, ἥδεσθαι δὲ ταχέως ἡ βραδέως οὐκέτι. οὗτε πρὸς ἔμπορον. καθάπερ τὰ ἀνωμάλως κινούμενα. οὗτε πρὸς ἄλλο, καθάπερ τὰ ὅμοιά. τὸ δὲ βαδίζειν καὶ αὔξεσθαι καὶ ἀλλοιοῦσθαι καὶ πάντα ὅσα κινήσεως ἐστι μετὰ τῆς ταχυτήτος θεωροῦνται καὶ τῆς 10 ὁ βραδυτήτος. μεταβάλλειν μὲν γάρ λέγεται τις εἰς τὴν ἥδουνὴν ταχέως ἡ βραδέως. (ἐνεργεῖν δὲ κατ' αὐτὴν ταχέως ἡ βραδέως) οὐκ ἔστιν. ὅρος γάρ ἐστι κινήσεως ἡ ἥδουνὴ καὶ ἥρεμία τις καὶ οὐ δήπου αὐτῇ δύναται κίνησις εἶναι. οὗτοι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν κίνησις ἡ ἥδουνὴ ὅτιον. ἔτι δὲ οὐδὲ γένεσίς ἐστιν· εἰ γάρ ἡ ἥδουνὴ γένεσις, ἡ λύπη ἀν εἴη φθορά. καὶ ἔσται ὡν ἡ 15 ἥδουνὴ γένεσις. τούτων ἡ λύπη φθορά· οὐ γάρ τοῦ τοχόντος φθειρούμενου τὴν τυχόν γένεται, ὅλῃ ἐξ οὐ γένεται τι. εἰς τούτο καὶ διαλύεσθαι πέφυκεν. ἐπειδὲ δὲ λέγουσι τὴν λύπην ἔνδειαν εἶναι τοῦ κατὰ φύσιν. εἴη δὲ ἡ ἥδουνὴ 20 τοῦ κατὰ φύσιν ἀναπλήρωσις· ταῦτα δὲ σωματικά ἐστι τὰ πάθη. εἰ δὴ ἐστιν ἡ ἥδουνὴ τοῦ κατὰ φύσιν ἀναπλήρωσις, ἐν τῷ ἡ ἀναπλήρωσις. τούτῳ 25 δὲν καὶ ἔχοι τὴν ἥδουνὴν, καὶ ἥδεσθαι δύναται· τὸ σῶμα ἄρα ἥδεσθαι, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἥδουνὴ. τούτο δὲ οὐκ ἔστιν ἀληθές· τὸ γάρ ἥδεσθαι τῆς ψυχῆς εἶναι δοκεῖ. οὐκ ἄρα ἡ ἥδουνὴ γένεσις τις καὶ ἀναπλήρωσίς ἐστιν, ὅλῃ ἐπειδὲ τῇ ἀναπληρώσει. καθάπερ καὶ τῇ ἔνδειᾳ ἡ λύπη· γινομένης μὲν γάρ ἀναπληρώσεως ἥδομεντα, τεμνόμενοι δὲ λυπούμεθα. | δοκεῖ δὲ γενέ- 382  
20 σθαι αὕτη ἡ δέξα ἀπὸ τῶν σωματικῶν καὶ τῶν περὶ τὴν τροφὴν λύ-  
πων καὶ ἥδουνῶν· ἔνδειες γάρ γεγονότες καὶ προληπτικέντες ἥδομεντα τῇ  
ἀναπληρώσει. τούτο δὲ οὐ περὶ πάσας συμβαίνει τὰς ἥδουνάς.  
ἄλυποι γάρ εἰσιν αἵ τε μαθηματικαὶ καὶ αἱ ἐν τοῖς αἰσιήσεις· καὶ  
γάρ καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀκήρην ἥδουναὶ καὶ κατὰ τὴν ὅστρησιν καὶ κατὰ τὴν  
25 ὕρασιν μηδεμιᾶς προτιγησαμένης λύπης γίνονται καὶ οὐκ ἔστιν οὐδεμία  
αὐτῶν ἔνδειας ἀναπλήρωσις. ἔτι δὲ καὶ ἐλπίδες καὶ μνῆματι τῶν ἀγαθῶν  
ἥδισταί εἰσιν· αἱ δὴ κατὰ ταῦτα ἥδουναὶ τίνος εἰσὶ γένεσεις; οὐδενὸς γάρ 10  
ἔνδεια ἐν αὐτοῖς προτιγήσατο, οὐ γένοιτο δὲ ἀναπλήρωσις· οὐδενὸς φανερόν,  
οὗτοι οὐκ ἔστιν ἡ ἥδουνὴ γένεσις. ἔτεροι δὲ ἀξιούσι μὴ εἶναι τὴν ἥδουνὴν  
30 ἀγαθόν, προφέρουσες τὰς ἐπονειδίστους τῶν ἥδουνῶν. πρὸς οὓς ἐκεῖνο λέ-  
γουμεν, οὗτοι οὐκ ἔστι ταῦτα ἥδεα, ἀ τοῖς φαύλοις ἥδεα δοκεῖ· οὐ γάρ εἰ  
τοῖς κακῶς διακειμένοις ἥδεα ταῦτα ἔστιν, οὐλέσον ἥδη αὐτὰ καὶ ἥδεα  
ἀπλῶς εἶναι. ὅλῃ τούτοις μόνον ἥδεα· καθάπερ οὐδὲ τὰ τοῖς κακ-  
μονισιν ὑγιεινὰ ἡ γλυκέα ἡ πικρὰ ἀπλῶς ὑγιεινὰ ἡ γλυκέα ὅλῃ αὐ-  
35 τοῖς· ἐπεὶ οὐδὲ λευκὰ ἀπλῶς τὰ φανόμενα τοῖς ὀφιδιαλιπῶσι λευκά· φα-  
νερὸν δή, οὗτοι οὐδὲ ἀπὸ τούτων τῶν λόγων δόξειεν δὲν ἡ ἥδουνὴ μὴ ἀγαθὸν  
εἶναι. μᾶλιστα μὲν γάρ, οὗτοι οὐκ εἰσιν ἥδουναὶ αἱ παρὰ τοῖς μωχθηροῖς  
ἥδουναί· ἐπειτα, εἰ καὶ ταῦτα ἥδουνάς εἶναι δώσουμεν, ὅλῃ οὐκ ἀνάγκη διὰ  
τούτο τὴν ἥδουνὴν ἀπλῶς φαύλην εἶναι· οὐ γάρ μία ἔστιν ἡ ἥδουνὴ, τῷ εἴ-  
40 δει ὅλῃ κολλαῖ. καὶ οὐδὲν κωλύει τὰς μὲν φαύλας εἶναι, τὰς δὲ ἀγαθάς.

6 ἐνεργεῖν—βραδέως h: om. D 14 ἡ ἀναπλήρωσις Dh et Arist. cod. Lb: ἀναπλήρωσις  
Arist. vulg. 39 τούτο h: τὸ D

ἔπεραι γάρ αἱ ἀπὸ τῶν καλῶν καὶ ἐπαινεῖσαν ἡδοναὶ καὶ ἄλλαι αἱ ἀπὸ 383 τῶν αἰτγρῶν· καὶ αἱ μὲν ἀγαθαὶ αἱ δὲ φευκταί. ὥσπερ τὸ πλουτεῖν η̄ ὑγιαίνειν· ἔστι γάρ πλουτεῖν καλῶς κτώμενον δίτεν (οὐδεῖς) ἀδικεῖται· καὶ ἔστιν αἰτγρῶς πλουτεῖν, προδόντα τὴν ἔσυνθον η̄ ἐξανδραποδισμένους 5 τοὺς οἰκείους· καὶ ἔστιν ὑγιαίνειν καλῶς ἀνθρωπικὴ διάτη γράμμενον καὶ κακῶς. Ταῦτα οὐγ̄ δίτεν δεῖ κτησάρχειται τὴν ὑγίειαν· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὠραῖων· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἐπὶ τῶν ἡδονῶν. καὶ δὲκαὶ ἔπεραι 10 εἰσὶ τῷ εἶδει. καὶ οὐκ ἔστιν ἡδονὴ τὴν τοῦ μουσικοῦ ἡδονὴν. μὴ ὅτα 15 μουσικόν. η̄ τὴν τοῦ οἰκαίου μὴ ὅντα οἰκαίον. δίτεν φανερόν. δὲτι ἄλλη ἔστι 10 τῷ εἶδει η̄ τοῦ μουσικοῦ ἡδονὴ· καὶ ἄλλη η̄ τοῦ δικαίου· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. οὐ τούτου εἰ η̄ τῶν φαύλων ἡδονὴ κακόν. η̄ δημάτως η̄ ἡδονὴ φευκτόν ἔστιν. ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τοῦ καλακοῦ καὶ τοῦ φύλου τὴν ἡδονὴν ἐδόκει μὴ εἶναι ἀγαθόν. ὁ μὲν γάρ καλαξεῖ φέγγει, 15 δὲ πρὸς ἡδονὴν φύλει, δὲ φύλος ἐπαινεῖται, δὲτι μὴ πρὸς ἡδονὴν ἄλλὰ πρὸς ἀλήθειαν καὶ τὸ ἀγαθόν. δίτεν δοκεῖ συνάγεσθαι, τὴν ἡδονὴν ἐπονεῖδιστον εἶναι. οὐ τοῦτο δὲ ἀπὸ τούτων συνάγεται, ἀλλὰ μᾶλλον δὲτι διαφοροί εἰσι 20 τῷ εἶδει αἱ ἡδοναὶ· καὶ η̄ μὲν ἐπαινεῖται, η̄ δὲ ἐπονεῖδιστής ἔστιν. δὲτι γάρ καὶ ὁ φύλος ἡδύς ἔστιν καὶ ἡδονὴν ἔχει τῷ φύλῳ, τίς ἀγνοεῖ; φανερὸν τούτου, δὲτι ἡδονὴ ἔστι τοῖς συγγόνοις παρ' ἐκατέρου. καὶ η̄ μὲν τοῦ καλα- 25 κοῦ διαβαθμίσεται, ἐπαινεῖται δὲ η̄ τοῦ φύλου. ἔτι δὲ καὶ ἐκεῖτεν ἐπονεῖδιστον εἶναι ἐδόκει η̄ ἡδονὴ. καὶ γάρ φεύγει οὐ νοῦν ἔχων ἡδεσθαι διὰ βίου τὴν παιδίων ἡδονὴν διακονούμενος καὶ γαίρων. ὥσπερ ἐκεῖνα, οὐδὲ ἄλλο τι· αἰτγρὸν ποιεῖν, ἵνα ἡδοίτο διὰ βίου· διὰ τοῦτο δὲ οὐδεμία 384 ἀνάρητη τὴν ἡδονὴν φαύλων εἶναι. οὐ γάρ φεύγει οὐ νοῦν ἔχων τὴν παιδί- 30 κὴν ζωὴν καὶ τὸ αἰτγρὸν πράττειν διὰ τὴν ἐκεῖτεν ἡδονὴν, ἀλλὰ αὐτὰ δι’ ἐκατά. δὲτι φευκτά εἰσιν. ἐπεὶ καὶ πολλὰ πρὸς ἡδονὴν φέροντα διωκομεναὶ δὲτι διὰ τὴν ἡδονὴν, ἀλλὰ δὲτι αὐτὰ δι’ ἐκατά εἰσιν αἴρεται· τὸ γάρ ὄραν καὶ μηγμονεύειν καὶ εἰδέναι καὶ τὰς ἀρετὰς ἔχειν ἐλοιμεθαί ἀν, καὶ εἰ μηδεμίαν ἐπιφέροι ἡδονὴν· εἰ δὲτι ἀνάγκης ἐπονται τούτοις 35 ἡδοναῖ, οὐδὲν διαφέρει· βουλοίμεθα γάρ ἀν ταῦτα ήμιν αὐτοῖς, 10 καὶ εἰ μηδεμία γένοιτο ἀπ’ αὐτῶν ἡδονὴ· δὲτι μὲν οὖν οὐ πᾶσα ἡδονὴ αἴρεταιν καὶ ἀγαθόν. καὶ δὲτι εἰσὶ τινες αἴρεται καθ’ ἐκατάς διαφέρουσαι τῷ εἶδει τῶν φαύλων η̄ ταῖς αἰτίαις δίτεν γένονται, δῆλον ἔσικεν εἶναι.

(Περὶ τοῦ δὲτι οὐκ ἔστι κίνησις η̄ ἡδονὴ. κεφ. γ̄.)

35 Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα περὶ ἡδονῆς καὶ λύπης ταῦτα ἔστιν· ἡγεμονεῖν δὲ η̄ περὶ αὐτῆς τί ἔστιν η̄ πιστὸν τι· τοῦτο δὲ γένοιτο ἀν καταφανεῖς ἀνωμένης ἀναλαβοῦσι τὸν λόγον. ἔστι τοίνου η̄ ἡδονὴ τελεία καὶ καθάπερ 20 η̄ δρασίς καθ’ ὄντινασιν γρόνον τελεία ἔστι, καὶ οὐκ ἔστι λαβεῖν μέρος

3 οὐδεῖς h: om. D  
Nullach: ἀρεταὶ Dh

4 post ἔσυνθον add. πατρίδα ed. 1617: om. Dh

32 αἴρεται

τοῦ ἐν τῷ ὥρων γρόνου καὶ ὃν γίνεται, ἀλλὰ ἐν τῷ ὥλῳ· ἐν γάρ ἑκάστῳ  
μέρει ἀτελής ἔστιν ἡ κίνησις καὶ ἑτέρᾳ τῷ εἰδεῖ τὰ γάρ μέρη τῆς κι-  
νήσεως διαφέρουσι καὶ τῆς ὅλης κινήσεως καὶ ἀλλήλων, ὥσπερ ἐπὶ τῆς  
οὐκαδύομένας· τῆς γάρ ὅλης ποιήσεως. φέρε εἰπεῖν, τοῦ ναὸν ἑτέρᾳ ἡ τῶν  
5 λίθων σύνθεσις καὶ ἀλλὴ ἡ τῶν κινήσων κατασκευὴ καὶ διαφέρουσι πρὸς τε  
ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν ὅλην οὐκαδύομάν· ἡ μὲν γάρ τελεία· καὶ γάρ 385  
οὐδενὸς ἐλλείπει τῶν θεόντων· ἡ δὲ τῆς πορηπίδος καὶ τοῦ τριγλύφου  
ἀτελής· μέρους γάρ οὐκαδύομήσις ἔκατέρα. τῷ εἰδεῖ οὖν διαφέρουσι,  
καὶ ὅλως οὐκ ἔστιν ἐν ὄτιφοιν γρόνου μέρει, ὅηλοντί τοῦ κατὰ κίνησιν  
10 γρόνου. τελείαν λαβεῖν κίνησιν· κατὰ τὸ εἶδος δὲ ζητεῖται ἐν τῇ τελείᾳ  
κινήσει. ἀλλὰ ἐν τῷ ὥλῳ γρόνῳ δὲ τελεία κίνησις ἀποτελεῖται. ὅμοιος δὲ  
ἔχει καὶ ἐπὶ βαδίσεως καὶ τῶν λοιπῶν κινήσεων. καὶ γάρ ἡ φορὰ διά-  
φορα εἰδὴ κινήσεως περιέχει, καὶ γάρ ἀλιτεῖς καὶ πεζῆσις καὶ βαδίσις πάσαι 10  
φοραὶ μὲν εἰσὶ, διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων κατ’ εἶδος· οὐ τοῦτο δὲ μόνον.  
15 ἀλλὰ καὶ ἐν ἑκάστῃ τῶν φορῶν τούτων διάφορα εἰδὴ γίνεται βαδίσεως. οἱ  
γάρ ὅροι διάφοροι, τὸ πόλεν καὶ ποτὶ τῶν ὅρων δὲ διαφόρων ὄντων, διά-  
φορα καὶ τὰ εἰδῆ τῆς βαδίσεως· τῆς γάρ ἐν τῷ σταδίῳ βαδίσεως τὸ μέρος  
διαφόρους ἔχει τοὺς ὅρους πρὸς τὴν ὅλην βαδίσιν· καὶ οὐ μόνον πρὸς τὴν  
ὅλην, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ μέρη. εἰ γάρ εἴη ἡ βαδίσις ὅλη ἀπὸ τοῦ  
20 α' ἐπὶ τὸ ε', ἡ ἀπὸ τοῦ α' ἐπὶ τὸ γ' διάφορος ὃν εἴη κατὰ τοὺς ὅρους  
τῆς τε ὅλης καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ γ' ἐπὶ τὸ δ' καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ δ' ἐπὶ τὸ ζ'  
καὶ ἔτι τῆς ἀπὸ τοῦ ζ' ἐπὶ τὸ ε'. διαφόρων δὲ ὄντων τῶν ὅρων, καὶ 20  
αὐταὶ διάφοροι ὃν εἰσὶν τῷ εἰδεῖ. εἰ γάρ καὶ γραμμὴν ἑκάστῃ βαδίσις διε-  
πορεύετο. τὴν αὐτὴν οὖσαν τῷ εἰδεῖ, *(\*)* ἀλλ' ἐπεὶ ἑκάστῃ γραμμὴ  
25 ἐν τόπῳ ἔστιν, οἱ δὲ τόποι διάφοροι, διὰ τοῦτο διάφοροί εἰσιν αἱ κινήσεις.  
τοὺς μὲν οὖν ἀκριβεῖς περὶ κινήσεως λόγους ἐν ἀλλοις ἐποιησάμεθα. τοῦτο  
δὲ μόνον ἐνταῦθα εἰπεῖν ἀναγκαῖον, διτι οὐκ ἐν παντὶ γρόνῳ τελεία ἔστιν  
ἡ κίνησις ἀλλὰ ἐν τῷ ὥλῳ. αἱ δὲ ἐν τοῖς μέρεσι τῷ ὥλῳ γρόνου κι-  
νήσεις ἀτελεῖς εἰσὶ καὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων τῷ εἰδεῖ. εἰπερ οἱ ὅροι τῆς 386  
30 κινήσεως τὸ πόλεν καὶ ποτὶ τὴν κίνησιν εἰδοποιοῦσι. τῆς δὲ ἡδονῆς τὸ  
εἶδος ἐν ὄτιφοιν γρόνῳ τέλειόν ἔστι. φανερὸν τούτουν, διτι ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ  
κίνησις ἔτεραί εἰσιν ἀλλήλων· καὶ ἡ μὲν ἡδονὴ ὅλον τι καὶ τέλειον ἔστιν.  
ἡ δὲ κίνησις οὐκ ἐν παντὶ γρόνῳ τελεία, καὶ διτι κίνησιν μὲν ἄνευ γρόνου  
οὐκ ἐνδέχεται εἰναι. ἡδονὴν δὲ δυνατόν. καὶ γάρ ἐν μὲν τῷ νῦν καὶ τῷ  
35 ἀτόμῳ οὐ δυνατὸν κινητῆναι, ἡδονὴν δὲ δυνατὸν ὅλην καὶ τελείαν ἡδο-  
νήν. ἐκ τούτων δὲ δῆλον, διτι οὐ μόνον οὐκ ἔστι κίνησις ἡ ἡδονὴ ἀλλὰ 10  
οὐδὲ γένεσις. οὐ γάρ πάντων ἀπλῶν γένεσις ἔστιν ἀλλὰ τῶν μεριστῶν  
καὶ μὴ ὅλων, ἐπεὶ μηδὲ ὁράσεως ἔστι γένεσις οὐδὲ στιγμῆς οὐδὲ μονάδος.  
διτι ὅλον τι ἔκαστον αὐτῶν ἔστι καὶ οὐ μεριστὸν οὐδὲ ἐν γρόνῳ ἀπὸ τοῦ  
40 ἀτελοῦς ἐπὶ τὸ τέλειον ἔργεται, ἀλλὰ ἐν ὄτιφοιν γρόνῳ ὅλον τι καὶ τέλειον

5 σύνθετις scripsi ex Arist.: σύνθετις Dh      9 γρόνου h: γρόνῳ D      23 καὶ seclusit  
Mullach      23, 24 διεπορεύετο Mullach: διαπορεύεται Dh      24 ἄλλο ἦν suppl. Heinsius  
32 καὶ τέλειον D: πρὸς τέλειον h      39 ἐν om. h

ἔκαστον αὐτῶν ἔστιν. οὐ τὸ γάρ μονάς οὐ τὸ μὲν τελεία ἔστι, τὸ δὲ ἀτελῆς, καὶ τῷ γρόνῳ τελεῖούται, οὔτε η̄ στιγμή· τὸ τε ὄρδιν εἰ παντὶ μέρει τοῦ γρόνου, καὶ τὸ δὲ ὄρομεν, τελείων ἔστι, καὶ ὅλως πάσῃς αἰσθήσεως ἐνέργεια πρὸς τὸ οἰκεῖον αἰσθητὴν ἐνεργούσῃς τελεία ἔστιν εἰ παντὶ μέρει 20 τὸ τοῦ γρόνου.

(Περὶ τοῦ οὗτοῦ πάσαν ἐνέργειαν τελείοις η̄ ἡδονή, κεφ. δ').)

Ἐπειταὶ δὲ ταῖς ἐνέργειαις τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς διανοίας η̄ ἡδονή, καὶ μάλιστα οὕτων ὑγιαίνουσαι τελειωτάτην προβάλλωνται τῷτο ἐνέργειαν, καὶ περὶ τὸ καλλίστον ἐνεργῶσιν η̄ μὲν αἰσθητῶν, η̄ δὲ διανοία 10 τῶν διανοητῶν. τηγικαύτα γάρ μάλιστα καὶ τελείως ἐνεργεῖ *η̄* ἐνέργεια 387 *η̄* η̄ ἐνεργούσα ἔξι. οὐδὲν *γάρ* διαφέρει ταῦτην ἐνέργειαν εἰπεῖν η̄ ἐκείνην· ἐπειδὴν γάρ δύναται τε καὶ τελείως ὄρομεν καὶ τὸ καλλίστον ὄρομεν τῶν ὄρατῶν, τελειωτάτη γίνεται η̄ ἐνέργεια· διμοίως καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων· η̄ δὲ τελειωτάτη καὶ ἡδίστη. οὗτοὶ δὲ γίνεται 15 κατὰ τὴν διάνοιαν ἡδονή καὶ καὶ ἔκαστην αἰσθητιν, φανερόν· φαμὲν γάρ διανοήματα ἡδέα εἶναι καὶ θεωρήματι γαρίφαμεν καὶ ὄραματιν ἡδομέθα καὶ ἀκούσματι, καὶ μάλιστα οὕτων τελείως τε ἐνεργῶμεν. καθὼς εἴρηται, καὶ τὰ βέλτιστα ὄρομεν η̄ θεωρῶμεν η̄ ἄλλως αἰσθανόμεθα. τοιούτων γάρ 10 οὕτων τῆς τε αἰσθήσεως καὶ τῶν αἰσθητῶν καὶ τῆς διανοίας καὶ τῶν δια- 20 νοητῶν, ἀεὶ ἔσται ἡδονή, ἔως ἂν η̄ διάνοια καὶ η̄ αἰσθητις πάσχῃ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων. ἐπειταὶ τοίνυν τῇ ἐνέργειᾳ η̄ ἡδονή καὶ τελειότηται τίς ἔστιν αὐτῆς. τελεῖον δὲ οὐκ ώς ἔξι τὸν ἔχοντα ἀπὸ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνέργεια ἄγουσα· διπερ τὸν δυνάμει οἰκουδόμουν η̄ οἰκουδομικὴ τελεῖον καὶ ἐνέργεια ποιεῖ οἰκοδόμον, καθάπερ οὐδὲ η̄ ὑγίεια καὶ οἱ ιατρὸς διμοίως 25 αἰτιά εἰσι τοῦ ὑγιαίνειν· η̄ μὲν γάρ αὐτὴ ποιεῖ μὴ οὖσαν τὴν τοῦ ὑγιαίνειν ἐνέργειαν, οἱ δὲ συντηρεῖ καὶ φυλάττει, καὶ ὅπως παραμενή *η̄* 20 τεῖ. ξεῖ δὲ οὐδὲ ὥσπερ τὸ αἰσθητὸν τελεῖον τὴν αἰσθητιν η̄ τὸ διανοητὸν τὴν διάνοιαν, οὕτω καὶ η̄ ἡδονὴ τελεῖον τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν. η̄ μὲν γάρ 30 οὖσας καὶ τὸ ἀντικείμενον ἀπὸ τοῦ δυνάμει εἰς τὸ ἐνέργεια προσάγουσι τὴν ἐνέργειαν, η̄ δὲ ἡδονὴ τῇ ἐνέργεια γενομένη συμπεφυκία συντηρεῖ καὶ φυλάττει. πείθει γάρ ἐνέργεια η̄ ἐπ’ αὐτῷ ἡδονή, καὶ ἔστι τῇ ἐνέργειᾳ καθάπερ ἐπιγιγνόμενον τέλος, διπερ η̄ ὥρα τοῖς ἐν ἀκμῇ· καὶ ἐπειτα | ἀεὶ 388 ταῦτη ἔως ἂν η̄ η̄ τε αἰσθητις καὶ η̄ διάνοια, καὶ περὶ τὸ αἰσθητὸν καὶ διανοητὸν ἐνέργητος καὶ μάλιστα, οὕτω εὖ καὶ ἄριστα ἔχωσι καὶ περὶ τὸ ἄριστον ἐνέργητον. ἀπορήσεις δὲ ἀν τις εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει. πῶς οὐδεὶς οὕτως ἐνέργων συνεγών ηδεται. πρὸς δὲ ὥραν, οὗτοι κάμνει πάντα τὰ ἀνθρώπεια καὶ οὐ δύναται συνεγών ἐνέργειν. διὰ τοῦτο οὐδὲ ηδεσθαι δύναται συνεγών, ἐπεὶ η̄ ἡδονὴ τῇ ἐνέργειᾳ ἀκολουθεῖ· ένια δὲ τέρπει μὲν

10, 11 η̄ ἐνέργεια η̄ h: om. D 11 γάρ h: om. D 25 εἰσι Βι et Arist. cod. L<sup>b</sup>: ἔστι Arist. vulg. οὖσαν D: οὖσα h 32 τοῖς h: τῆς D

νεωστὶ φανέντα, γρόνον δέ τινα συνειθίσθεντα οὐκ ὑπέως ἡδέα δοκεῖ. τὸ δὲ αἴτιον, ὅπερ ἔφην, τὸ μὲν γάρ πρῶτον παρακέκλιται ἢ διάνοια καὶ τὸ ἐπιτεταμένως περὶ αὐτὰ ἐνεργεῖ, ὥσπερ κατὰ τὴν ὅψιν οἱ ἐμβλέποντες, μετέπειτα δὲ οὐ γίνεται τοιαύτη ἢ ἐνέργεια ὀλλὰ παρημελημένη· 5 διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἡδονὴ ἀμαυροῦται.

〈Περὶ τοῦ ὅτι φύσει διακρίνεται ἡ ἡδονή· καὶ ἔτι περὶ τοῦ ὅτι εἶδει διαφέρουσιν καὶ ἡδοναί. κεφ. ε'〉

Ἐπεὶ δὲ πάσιν ἐνέργειαν τελειοῦ ἡ ἡδονή, ἐνέργεια δὲ καὶ τὸ ζῆν, τὸ ἄρα ἐφίμενα τοῦ ζῆν ὀρέγονται τῆς ἡδονῆς. οὗτοι τελειότητες ἔστιν αὐτοῦ. πάντα δὲ ἐφίμενα τοῦ ζῆν· ὥστε δύξειν ἀν πάντα ἐφίστασθαι τῆς 20 ἡδονῆς. πάσαν γάρ ἐνέργειαν ἡ ἡδονὴ αἰρετωτέραν ποιεῖ· καὶ ἔκαστος περὶ τοῦτα καὶ τούτοις ἐνεργεῖ μᾶλιστα. οἵτις μᾶλιστα ἡδεῖται. οἷον ἡ μουσικὴ τῇ ἀκοῇ περὶ τὰ μέλη καὶ ὁ φύλουματῆς τῇ διαγονίᾳ περὶ τὰ θεωρήματα καὶ τὸν ἄλλων ἔκαστος. ἐπεὶ οὖν οὕτω ποιεῖ τὴν ἐνέργειαν ἡ 15 ἡδονὴ κατὰλίποις καὶ αἰρετωτέραν, εἰκότες τὰ ὀρεγόμενά τυνος ἐνέργειάς καὶ τῆς κατ' αὐτὴν ὀρέγονται ἡδονῆς· τὰ ἄρα τοῦ ζῆν ἐφίμενα | εὐλόγιος 389 καὶ τῆς ἐκείθεν ἐφίμενα ἡδονῆς, οὗτοι τὸ αἰρετὸν καὶ ἐφετὸν αὐτοῖς τελειοῦ. τὸ δὲ ζῆτεν ἐπὶ τοῦ παρόντος, πότερον ποτέρου ἔνεκα αἰρετόν. ἡ ἡδονὴ διὰ τὸ ζῆν ἡ τὸ ζῆν διὰ τὴν ἡδονήν. ἀφείσθια. φαίνεται δὲ οὗτοι ἀδικία- 20 ρετά εἰσι ταῦτα ἀλλήλων, καὶ οὔτε ἡδονὴν γωρίς ἐνέργειας οὔτε ἐνέργειαν γωρίς ἡδορῆς εῦροι τις ἄν· τελείωσις γάρ ἐνέργειάς ἡ ἡδονή, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναται γωρίς εἶναι. διὰ ταῦτα φαίνεται καὶ οὗτοι αἱ ἡδοναί διαφέρουσιν ἀλλήλων τῷ εἶδει· καὶ γάρ διαφόρων τῷ εἶδει ἐνέργειῶν τελειότητες οὕτως καὶ αὐταὶ διαφόροι εἰσιν. αἱ γάρ τελειότητες τῶν διαφόρων 10 εἰδῶν οὐ δύνανται μὴ διέφεροι εἶναι τῷ εἶδει. οἷον αἱ τῆς διανοίας ἐνέργειαι τῶν αἰσθήσεως διαφέρουσι τῷ εἶδει καὶ ἔτι αὐταὶ ἀλλήλων. ὥστε καὶ αἱ ἡδοναί. τούτῳ δέ ἔτι φανερὸν ἐκ τοῦ πάση ἐνέργειᾳ οἰκείαν ἡδονὴν προσείναι. οὗτοι δὲ οἰκεῖα, δῆλον· καὶ γάρ συναύξει τὴν ἐνέργειαν ἡ οἰκεία ἡδονή. μᾶλιστα γάρ τις ἔκαστα γινώσκει καὶ ἐξακριβοῦ καὶ δῆλος 30 ἐνέργειη, οὗταν μείζην ἡδονῆς τοῦτο ποιῆι· καὶ γάρ γεωμετρικοὶ γίνονται μᾶλιστα οἱ γαίροντες τῷ γεωμετρεῖν καὶ κατανοοῦσιν ἔκαστα μᾶλλον, καὶ ἔκαστον ἡ ἡδονὴ πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔχοντος ἐπιδιέδονται ποιεῖ. εἰ τοίς νῦν τὰς ἐνέργειας συναύξουσιν αἱ ἡδοναί, τὰ δὲ συναύξοντα οἰκεῖα, τὰ δὲ οἰκεῖα τοῖς διαφόροις τῷ εἶδει καὶ αὐτὰ διαφόροι κατὰ τὸ εἶδος, φανερὸν 35 οὗτοι αἱ ἡδοναί ἔτεραι τῷ εἶδει ἀλλήλων. ἔτι καὶ ἐκεῖθεν γίνεται δῆλον τὰς ἡδονὰς διαφόρους εἶναι τῷ εἶδει· καὶ γάρ προσίστανται ταῖς ἐνέργειαῖς αἱ ἀλλότριαι ἡδοναί. καθόπερ αἱ οἰκεῖαι τελειότερας ποιοῦσιν· ἡ γάρ τῆς αὐτητικῆς ἡδονῆς συγγένει ἀν ὁροῖς τὴν ἐν τοῖς μαθήμασι θεωρίαν, οὗταν 390 μὴ εἴπειν μαθηματικὴν διθεωρίαν ἔχει, ἀλλὰ ἡδηταὶ μᾶλλον αὐλοῦντας ἀκούοντας ηγῆς ἡδονῆς. ὅμοιοις δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει, οὗταν δύο ἐνέργειας

τις κατὰ τὸν ἐνεργῆ· καὶ γάρ οὐ δύον τὴν ἑτέραν ἔκκρουει, καὶ τοσοῦ-  
τῷ μᾶλλον. οὗτοι κατὰ τὴν δύονήν διαφέρει, εἰ γάρ σφόδρα ὑπερβάλλει  
τὴν ἐξ ἑτέρας η̄ τῆς ἑτέρας δύονήν, καὶ παντελῶς ἀφανίζει τὴν ἀλλοτρίαν  
ἐνεργειαν. ὥστε μηδὲ οὐκαντίς τούτην ἐνεργεῖν· διὰ τοῦτο ἐπειδὸν καὶ-10  
οὐ ρωμέν τινι σφόδρα, οὐ πάνυ δρῶμεν ἔτερον· εἰ δὲ οὐ πάνυ δύσμειλα ἕτερ-  
οῦν. καὶ ἄλλα ποιοῦμεν, οἷον παιοῦσι καὶ οἱ ἐν τοῖς θεάτροις τραγηματί-  
ζοντες· οὗτοι γάρ φαῦλοι οἱ ἀγωνιζόμενοι ὅσιοι καὶ οὐ πάνυ γαίρωσι τῷ  
θεάτρῳ. τότε μάλιστα αὐτὸς δρῶσιν. ἐπεὶ τοίνυν η̄ μὲν οὐκείᾳ δύονή τὰς  
ἐνεργείας ἐξακρύψι καὶ γρονιωτέρας καὶ βελτίους ποιεῖ η̄ δὲ ἀλλοτρία λυ-  
10 μαίνεται. φανερὸν οὖτι πολὺ διαφέρουσιν ἀλλήλων· σχεδὸν γάρ ὥσπερ αἱ  
οὐκεῖαι ταῖς ἐνεργείαις λόποι καθλυμα γίνονται καὶ προσγωρεῖν οὐκ ἔχουσι,  
οὕτω καὶ αἱ ἀλλοτρίαι δύονται. φιλεργουσι γάρ αἱ οὐκεῖαι λόποι τὰς ἐνερ-20  
γείας· εἰ γάρ τις ἐπὶ τῷ γράφειν λυποῖτο. οὐ γράψει, καὶ εἰ τῷ τὸ λογί-  
ζεινται ἀγρέει. οὐ θεωρήσει· τοῦτο δὲ πείσεται, καθὼς εἴρηται, καὶ ἀπὸ  
15 τῆς ἀλλοτρίας δύονης. εἰ τοίνυν η̄ ἀλλοτρία δύονη παραπλήσιον ποιεῖ ταῖς  
οὐκείαις λόποις, η̄ δὲ οὐκείᾳ λόπη τῇ οὐκείᾳ δύονη ἐναντίως ἔχει, φανερὸν  
οὗτοι η̄ ἀλλοτρία δύονη τῇ οὐκείᾳ ἐναντίως ἔχει· τὰ δὲ τοιαῦτα οὐ δύνανται  
τὰ αὐτὰ εἶναι τῷ εἰδεῖν η̄ ἄρα δύονη οὐκ ἔστι μία κατὰ τὸ εἰδός. |

(Περὶ τοῦ οὗτοῦ ἐπιεικείας καὶ φαντάσηται καὶ ἔτι καθαρότηται δια- 391  
20 φέρουσιν αἱ δύονται· καὶ οὗτοι ἑτέρων ζώων καὶ ἔτεραι· καὶ τίς  
η̄ ἀληγούτης. κεφ. σ'.)

Ἐπεὶ δὲ ἔκάστη δύονη τῇ ἐνεργείᾳ. διηνεγένετο, οὐκείως ἔχει,  
αἱ δὲ ἐνεργειαὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐπιεικές καὶ φαντάσηται, καὶ αἱ  
μὲν αἰρεταί εἰσιν, αἱ δὲ φευκταί. αἱ δὲ οὐδέτερον. τὸν αὐτὸν τρόπον  
25 καὶ τὰς δύονάς ἔχειν ἀνάγκην, καὶ τὰς μὲν ἀγαθὰς εἰναι, τὰς δὲ φαύλας,  
τὰς δὲ οὐδέτερον τούτων· καὶ ἐπιεικής μὲν καὶ ἀγαθὴ δύονη ἔστιν η̄ οἱ-10  
κεία τῇ ἐπιεικεῖ καὶ ἀγαθῇ καὶ σπουδαίᾳ ἐνεργείᾳ, φαύλη δὲ η̄ τῇ φαύλῃ  
ἐνεργείᾳ οὐκεία· καὶ γάρ αἱ ἐπιεικεῖς τῶν μὲν καθῶν ἐπαινεταί, τῶν δὲ  
φαύλων φεκταί· η̄ δὲ οὐκείᾳ τῇ ἐνεργείᾳ. η̄ οὔτε ἐπαινετή ἔστιν οὔτε  
30 φεκτή· καὶ αὐτὴν οὐδέτερόν ἔστιν. ἐπεὶ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ καὶ ὄρεξίς ἔστιν  
οὕτων κινεῖται τις ἐπὶ τὸ ἐνεργεῖν. ζητητέον πότερα μᾶλλον ἔστιν οὐκεία, η̄  
δύονη τῇ ἐνεργείᾳ η̄ τῇ δρέξει. φαίνεται δὲ οὗτοι οὐκειοτέρα ἔστι τῇ ἐνερ-  
γείᾳ. τῇ μὲν γάρ δρέξει η̄ δύονη οὔτε συμπέφυκεν οὔτε ἀμφα γίνεται αὐ-  
τῇ κατὰ τὸν γρόνον ἀλλὰ διέστηκεν αὐτῆς καὶ τῷ γρόνῳ καὶ τῇ φύσει. 20  
35 προηγεῖται γάρ η̄ δρέξις τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ δύονης· τῇ δὲ  
ἐνεργείᾳ οὕτω συμπέφυκεν η̄ δύονη καὶ οὕτως ἀγωρίστως ἔχει, ὥστε ἀμ-  
φισβητεῖται, εἰ ταῦτόν ἔστι τῇ ἐνεργείᾳ η̄ δύονη. φαίνεται μὲν οὖν, οὗτοι  
τῇ ἐνεργείᾳ μᾶλλον φαίνεται η̄ δύονη τῇ δρέξει· ταῦτον δὲ οὐκ ἔστιν.

1. Οἱ τοσοῦτοι μᾶλλον οὗτοι D

2. Οἱ περβάλλει Mullach: περβάλλη D:

ἀφανίζει h 32 δρέξει γάρ h

οὐ γάρ ταύτην ἡδουνὴ διανοίᾳ οὐδὲ αἰσθήσει οὐδέμιᾳ· ἀποπον γάρ οὕτως οἰστεῖαι. ἀλλὰ τῷ σχηματιστῶν ἀλλήλων ἔχειν δοκεῖ μηδὲν διαφέρειν ἐνεργείας. διάφοροι δέ εἰσι καὶ αὐταὶ αἱ ἡδουνὶ πρὸς ἀλλήλας. οὗται καὶ αἱ 392 ἐνέργειαι. διαφέρει γάρ οὐκις ἀρχῆς καθαρότεραι. καθίσσονται η̄ μὲν τοῦ εἴ-  
5 δοὺς ἀντιλαμβάνεται μόνου. η̄ δὲ ἀρχὴ τῇ ὅλῃ μᾶλλον προσάγει. καὶ η̄ ἀκοή ταύτη τῆς ὑστερήσεως καὶ τῆς γεύσεως διαφέρει. οὗται τῆς ὅλης ἀπεπνυται μᾶλλον. οὗταις καὶ αἱ ἐπόμεναι ἡδουναὶ διοιτουσιν ἀλλήλων καὶ τῶν ἐκ τῆς διανοίας ἡδουνῶν. οὗται διάφοροι αἱ ἐνέργειαι. καὶ αὐταὶ δὲ αἱ τῆς διανοίας ἡδουναὶ οὐγ̄ αἱ αὐταὶ εἴσονται ἀλλήλαις. οὗται διάφοροι ἐνέργειαι δια-  
10 νοίας. φαίνεται δὲ οὗται καὶ ἔκάτιον ζῷῳ οἰκεία τίς ἐστιν ἡδουνὴ, καθίσπερ 10  
καὶ ἔργον ἐστὶν οἰκείαν. εἰ γάρ ταῖς ἐνεργείαις αἱ ἡδουναὶ ἀκολουθοῦσιν,  
ἔκάτιον δὲ ζῷῳ οἰκεία τίς ἐστιν ἐνέργεια κατάλληλος τῇ φύσει. καὶ ἡδουνὴ  
ἄν οἰκεία εἴη. τοῦτο δὲ καὶ καὶ<sup>13</sup> ἔκαστην θεωροῦντι γίνεται δῆλον. ἐτέρα  
γάρ τοπον ἡδουνὴ καὶ κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, καθίσπερ Πράκλειτος  
15 φῆσιν, ὃνος σύρματα ἀν ἐλέσθαι μᾶλλον η̄ γρυπόν. η̄ διοιτον γάρ  
γρυπόν τροφὴ ὅνοις. αἱ μὲν οὖν οἰκείαι ἡδουναὶ ταῖς διαφόροις ἐνερ-  
γείαις καὶ αὐταὶ διάφοροι εἰσι· τὰς δὲ τῶν αὐτῶν ἐνεργειῶν τὰς αὐτὰς  
εὐλογὸν είναι κατὰ τὸ εἰδός. διοιτουσι δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἡδεῖον. 20  
οὗται γάρ ταῖς αὐταῖς ἐνεργείαις οὐγ̄ ὥμοιως ἡδουνται πάντες. φανερόν. ἐπεὶ  
20 καὶ τοσαύτη γίνεται η̄ διαφορά, ὥστε ταῖς αὐτοῖς τοὺς μὲν ἡδεῖσθαι. τοὺς  
δὲ λυπεῖσθαι· καὶ γλυκέα οὐ πάσι τὰ αὐτά· οὐ γάρ τὰ αὐτὰ δοκεῖ γλυκέα  
τῷ πυρέττοντι καὶ τῷ ὑγραινόντι, οὐδὲ θερμά τὰ αὐτὰ τῷ ἀσθενεῖ καὶ τῷ  
εὐεκτοῦντι. τοῦτο δὲ καὶ ἐφ̄ ἐτέρων συμβάνει. καθίσπερ δὲ ἐπὶ τῶν  
τοιωτῶν ἡδέων τὰ ἀληθῆς ἡδέα τῶν δοκούντων ἀπὸ τῶν ὑγραινόντων 393  
25 γνωσόμεθα διελεῖν· οὕτω καὶ τὰς ἐν τῷ η̄θει ἡδουνὰς ἀπὸ τῶν εὐ ἐχόντων  
περὶ τὸ η̄θος, δηλαδὴ τῶν σπουδαίων. διηρισθείσα. εἰ δὲ τοῦτο καλῶς  
λέγεται καὶ ἔκάστου μέτρον η̄ ἀρετή, καὶ τὸ ἀγαθόν είναι διὰ τὴν ἀρετήν  
ἐστιν ἔκάτιον, καὶ ἡδουνὴ ἀν εἰσεν ἀληθῆς αἱ τῷ σπουδαίῳ φανερόμεναι  
ἡδουναὶ, καὶ ἡδέα οἰς οὐτος γαίρει· πρὸς ἀ δὲ οὐτος ἀγδῶς ἔχει, οὐκ ἀν  
30 εὐλόγως ἡδέα λέγοντα οὐδὲ ἡδουναί. εἰ δὲ ταῖς διεφθαρμένοις ἡδέα δοκεῖ  
ταῦτα, οὐδὲν θαυμαστόν. πολλαὶ γάρ φθοραὶ καὶ λῦματι ἀνθρώπων  
γίνονται καὶ ἡδεῖς εἰσιν, ἀλλ ὡγ̄ ἀπλῶς ἡδεῖς, ἀλλὰ τοῖς γε διεφθαρ-  
35 μένοις· τὰς μὲν οὖν ὥμοισιουμένων αἰσχρὰς δῆλον ώς οὐκ ἀν εἴη ἡρτέον  
ἡδουνὰς είναι, πλὴν τοῖς διεφθαρμένοις. τῶν δὲ ἐπιεικῶν ἡδουνῶν τίνα ἥρ-  
τεον κυρίως ἀνδρωπίνην ἡδουνὴν είναι; καὶ τοῦτο δὲ φανερὸν ἐκ τῶν εἰρη-  
μένων. ἐπεὶ γάρ οἰκεῖαι ταῖς ἐνεργείαις αἱ ἐπόμεναι ἡδουναί. ληπτέον τὴν  
ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν. η̄ τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶ κακόν ἐστιν ἀνθρωπος, εἴτε  
μία ἐνέργεια ἐστιν εἴτε πλείους· καὶ δὴ ταύτας τὰς ἐνεργείας αἱ τελειοῦσαι  
ἡδουναὶ τὰς τοῦ τελείου καὶ μακαρίου ἀνδρός. αὐταὶ εἰσιν αἱ τοῦ ἀνθρώπου, 26

2.3 ἐνέργειας Mullach: ἐνέργειά Dh  
13 εἴη οἰκεία h 14 Heracliti fr. 51 Bywater

3 καὶ alterum om. h  
15 ὃνος h: ὃσσι D

12 ἡδουνὴ D: η̄ ἡδουνὴ h  
26 δη-  
λαδὴ h: δη̄ D

γῆ ἀνθρωπος. ἡδοναι· αἱ δὲ λοιπαι ὑευτέρως καὶ πολλοστῶς λέγοντο  
ἄν ἀνθρώπιναι, κακάπερ καὶ αἱ ἐνέργειαι.

(Ἱερὶ εὐδαιμονίας. κεφ. 5.)

394

Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀρετῶν ἕρηται καὶ τῆς φιλίας καὶ τῆς ἡδονῆς,  
οἱ λοιπὸν περὶ εὐδαιμονίας τύπῳ οἰστείεν, ἐπεὶ τέλος αὐτὴν εἴναι τῶν  
ἀνθρωπίνων πάντων φαμέν. γένοιτο δὲ ἂν ἡμῖν ταφῆς καὶ ἥδοις ὁ λό-  
γος, τὰ προειρημένα περὶ τῆς εὐδαιμονίας ἀναλαβοῦσιν. εὕρηται τοίνυν περὶ<sup>10</sup>  
αὐτῆς ἐν τῷ ιτ' κεφαλαίῳ τοῦ πρώτου βιβλίου. ὅτι οὐκ ἔστιν ἔξις· εὐδαι-  
μων γάρ ἂν εἴη καὶ ὁ διὸ βίον καθεύδων καὶ ὁ φυτῶν βίον ζῶν καὶ ἔτι  
10 ὁ τὰ μέριστα δυστυχῶν· ἐνδέχεται γάρ ἔξιν ἔχοντα ἀρετῆς οὗτα βιῶναι.  
εἰ δὲ τούτο ἀδύον, εὐδαιμονία τὸν οὗτος ἔχοντα καλεῖν, ἐνέργειά τις ἀν-  
εῖη ἡ εὐδαιμονία. ζητητέον δὴ τίς τῶν ἀνθρωπίνων ἐνεργεῖον ἔστιν. ἐπεὶ  
γάρ αἱ μὲν τῶν ἐνεργειῶν ἀναγκαῖαι εἰσι καὶ πρὸς ἄλλα φέρουσι καὶ δι'<sup>10</sup>  
ἄλλα ζητοῦνται, αἱ δὲ καὶ ἑαυτάς εἰσιν αἵρεται, δηλὼν ὅτι τὴν εὐδαι-  
15 μονίαν θετέον εἶναι τῶν καὶ<sup>10</sup> ἑαυτάς αἵρετῶν· αὐτάρκης γάρ ἡ εὐδαιμονία  
καὶ οὐδενός ἔστιν ἐνδεής· τὸ δὲ δι' ἄλλο αἵρετὸν ἐκείνου ὑεῖται, δι' ὁ ζη-  
τεῖται πρὸς τὸ αἵρετὸν εἶναι καὶ ἀγαθόν. καὶ<sup>10</sup> ἑαυτάς δέ εἰσιν αὐτάρ-  
κεις αἱ κατὰ τὰς ἀρετὰς ἐνέργειαι, ὃς οὐ δι' ἄλλο ζητοῦμεν ἄλλὰ δι'  
ἑαυτάς. τὸ γάρ τὰ καὶ<sup>10</sup> σπουδαῖα πράττειν τῶν καὶ<sup>10</sup> ἑαυτὰ αἵρετῶν·  
20 καὶ τῶν παιδιῶν δὲ αἱ ἡδεῖαι οὐ δι' ἄλλα ζητοῦνται· οἱ γάρ αἵρούμενοι  
αὐτὰς οὐδὲν ἔξι αὐτῶν ὠφελοῦνται· βλάπτονται μὲν οὖν μᾶλλον, τῶν σω-  
μάτων ἀμελοῦντες, καὶ τῆς κτήσεως τῶν ὑπὲρ τοῦ σώματος ζητοῦμένων. 20  
διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ τῶν εὐτυχῶν καὶ κατὰ τὸν βίον εὐθυμουμένων ἐπὶ  
τὸν παιδιώδη τρέγουσι· βίον καὶ πολλοὺς τιμῶνται τοὺς εὐτραπέλους· καὶ  
25 οἱ παρὰ τοῖς τυράννοις παῖζειν ἡδέως εἰδότες εὐδαιμονίσιν· ἡδεῖς γάρ εἰσιν,  
αὐτοῖς παρέγοντες ὃν ἐφίενται καὶ δέονται πρὸς τὴν νομιζομένην εὐδαι-  
μονίαν. δοκεῖ μὲν οὖν τὰς παιδιὰς εὐδαιμονικὰς εἶναι διὰ τὸ τοὺς ἐν δυ-  
ναστείαις ἐν τούτοις μάλιστα διατρίβειν· οὐκ εἰσὶ δέ· οὐ γάρ ξανθὸν 395  
σημεῖον τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ἡ ψῆφος. οὐ γάρ ἐν τῷ δυναστεύειν  
30 ἡ ἀρετὴ οὐδὲ ὁ ὑγιαίνων μάλιστα νοῦς, ἀφ' ὃν αἱ σπουδαῖαι εἰνέρ-  
γειαι. οὐδὲ γάρ ἐπεὶ τῆς ἐλευθερίου καὶ εὐτικρινός ἡδονῆς ἀγευστοι  
καθάπακε ὅντες ἐπὶ τὰς σωματικὰς καταφεύγουσιν ἡδονάς, διὰ τοῦτο ταύτας  
εὐλογον οἰεσθαι τῶν ὡς ἀληθῶς αἵρετωτέρας εἶναι. καὶ γάρ οἱ παιδεῖς  
τὰ παρ' αὐτοῖς τιμώμενα κράτιστα οἰνοῦνται εἶναι· ἀλλ οὔτε τοῖς  
35 ἀνδράσι τίμα τὰ τῶν παιδῶν δοκεῖ, οὔτε ἐπιεικεῖς οὐ θαυμάσουσιν ἀπερ οἱ  
φαῦλοι· ἀλλὰ τοὺς μὲν ἡ δοκοῦσα τοὺς δὲ ἡ ἀληθῆς ἡδονὴ μάλιστα τέρψει.  
κακάπερ οὖν ἐν ἀργῇ εὕρηται, τὰ ὡς ἀληθῶς τίμα καὶ σπουδαῖα ἔστιν,  
ἡ θαυμάσει καὶ οἰς ἡδεῖαι οὐ σπουδαῖος. ἐπεὶ δὲ ἀκολούθους ταῖς ἔξεσι  
ταῖς ἐν τῇ ψυγῇ καὶ τὰς ἐνέργειας ἔκαστος ἐπιζητεῖ, καὶ ταύτας οἰεται

23 εὐθυμουμένων Mullach: εὐθυμομένων Dh

35 ἐπιεικεῖς οὐ Dh, fort. ortum ex οἱ

ἐπιεικεῖς

μάλιστα αἱρετωτάτας είναι, ὁ δὲ σπουδαῖος κατὰ τὴν ἔξιν τῆς ἀρετῆς ζῆ. φανερόν, οὗτοι ταῖς ἐνεργείαις ἡσθίεται ταῖς κατὰ τὴν ἀρετήν, καὶ ταύτας τιμάται ἡγήσεται καὶ ἡδείσεται τῶν δὲ παιδιῶν, ὡς ἀλλοτρίων τῆς ἔξιν, καταφρονήσει. ἐπεὶ δὲ δριθῆς καὶ ὑγιῆς οὐτος ὕγροί εται, οὐκ ἄρα τίμου 20 δὴ παιδιά, οὐδὲ ἄρα ἐν αὐτῇ δὴ εὐδαιμονίᾳ, καὶ γάρ ἀποπονεῖται εἰναι τῶν ἀνθρωπίνων τὸ τέλος καὶ πάντα πραγματεύεται καὶ κακοποθεῖται διὰ βίου τοῦ παιζεῖν γάριν. εἰ γάρ τις ὑπόθιστο ταύτην είναι τὴν εὐδαιμονίαν, ἀκάλουσθόν ἐστι καὶ ταῦτα δὴ συγχωρεῖν. τῆς γάρ εὐδαιμονίας ἔνεκα πάντα ἤτοι δὲ γάριν πονεῖν διὰ βίου καὶ σπουδάζειν 10 τὴλιθού τι δοκεῖ λίαν είναι, καὶ τούτῳ δὴ παιδικόν. τὸ ἀνάπαλιν μὲν οὖν ἔνεκα τοῦ δύνασθαι σπουδάζειν παιζεῖν αἱρετίσθαι κατ' Ἀνάγραστιν 396 καλῶς καὶ δριθῶς ἂν ἔχοι. καὶ γάρ ἀνάπαυσις τις δὴ παιδιὰ τοῖς ἀγωνιζομένοις. συνεγόντες οὐ δύναμένοις πονεῖν. δὴ τὴν δύναμιν αὐτοῖς ἀνακαίνουμένη, τοῖς πόνοις ἀκριβήτας ἀποδίδωσιν. θίλεν οὐ τέλος δὴ ἀνάπαυσις ἀλλ’ 15 ἀναπαύσεως ἐνέργεια τέλος. ἔτι πᾶσιν ὅμιλοις εἶται τὸν εὐδαιμόνα βίου κατὰ τὴν ἀρετὴν είναι· οὐτοις δὲ μετὰ σπουδῆς· καὶ δὲ σπουδαῖος οὐ παιζεῖν ἀλλὰ σπουδάζειν. ἔτι δὲ βέλτιον λέγομεν είναι τὰ σπουδαῖα τῶν μετὰ παιδιάς καὶ γελοίων· καὶ τὴν ἐνέργειαν βελτίστον τῆς ψυχῆς μέρους 10 σπουδαιωτάτην φαμέν. τὸ δὲ βέλτιον καὶ τὸν βελτίστον μέρους μᾶλλον τῇ εὐδαιμονίᾳ προσήκει. ἔτι δὴ μὲν ἀπόλαυσις τῶν σωματικῶν ἥδουντων κοινή ἐστι καὶ τοῖς τυγχάνει καὶ τοῖς φαύλοις καὶ ἀνδραπόδοις καὶ τοῖς μαχηθροτάτοις ἔνεστιν οὐκ γίτται δὴ τοῖς ἀρίστοις· δὲ εὐδαιμονία τῶν ἀρίστων λέγεται μόνον. καὶ οὐδὲν ἂν εἴποι καὶ τοῖς φαύλοις προσεῖναι, καὶ γάρ οὐδὲ βίον τὸν αὐτὸν ἀμφοτέρων είναι. οὗτοι μὴ κατὰ τὴν φαύλην δικαιωγήν 20 δὴ εὐδαιμονία, ἀλλ’ ἐν ταῖς κατ’ ἀρετὴν ἐνεργείαις. καθάπερ καὶ πρότερον εἴρηται.

⟨Περὶ τῆς θεωρητικῆς εὐδαιμονίας. κεφ. η'.⟩

20

Ἐπεὶ δὲ δὴ εὐδαιμονία ἐν ταῖς κατ’ ἀρετὴν ἐνεργείαις δέδεικται οὖσα, εἴ τις εἴη κρατίστη τῶν τυπώτων ἐνέργειῶν, μάλιστα ἐν ταύτῃ ἂν εἴη. 30 Κράτιστον γάρ καὶ ἀριστον ἡ εὐδαιμονία· κρατίστη δὲ ἐνέργεια δὴ τοῦ κρατίστον τῶν ἐν ἡμῖν ἐνεργούντων, δὲ κατὰ φύσιν ἄρχει· καὶ ἥγεται πρὸς 397 τὴν ἀλκήθειαν. καὶ τὸ ἀγαθόν. εἴτε νοῦς τούτῳ ἂν καλοῖτο εἴτε ἀλλοί τι. δὲ δὴ ἔννοιαν ἔχει περὶ καλῶν τε καὶ θείων, εἴτε θείον δὲ καὶ αὐτὸν εἴτε τῶν ἐν ἡμῖν τὸ θειότατον. δὴ δὴ τούτου ἐνέργεια εὖ καὶ καλῶς γνωμένη, 35 καὶ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν εἴη ἂν δὴ τελείᾳ εὐδαιμονία. καὶ ἔστι θεωρητική, καθὼς πρότερον εἴρηται· δὲ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἐνέργειᾳ ἔστιν δὴ τελεία εὐδαιμονία, καὶ τὰ προσιρηγμένα ἡμῖν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐνέργειῶν καὶ δὴ ἀλκήθεια μαρτυρεῖ. καὶ γάρ οὓς ἐν τῷ περὶ φιλίας εἴρηται. οὐ νοῦς 40

11 παιζεῖν οὐν. h 13. 14 ἀνακαίνουμένη D: ἀνακαλουμένη h  
των D 38 cf. p. 201, 18

31 τούτου h: τού-

ἔστι τὸ ἡμέτερον εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο κρατίστη ἔστιν ἡ αὐτοῦ ἐνέργεια,  
καὶ ἡ γινώσκει πρότιστά εἰς τὸν αἰσθήσει γινωσκομένων· εἰ δὲ σφίστον  
δεῖ εἶναι τὴν εὐδαιμονίαν, ἐν τῷ ἀρίστῳ εἶναι πᾶσα ἀνάγκη. ἔτι τὸ συν-  
εχὲς ἀποδόντων δεῖ τῇ εὐδαιμονίᾳ. οὗτον γάρ ἂν τελείως δύνατον τις εὐ-  
δαιμονεῖν. μὴ διακοποπέμνης αὐτῷ τῇς εὐδαιμονίας. τοῦτο δὲ θεωροῦσι  
μᾶλλον τὰ δυνατά· θεωρεῖν γάρ δύναμεῖν συνεχῆς μᾶλλον τῇ διατομῇ ἔτερον  
πράττειν. ἔτι καὶ ἡδονὴν οἰόμεται δεῖν τῇ εὐδαιμονίᾳ παραμεμψῆσαι. 20  
ἡδίστῃ δὲ τῶν κατ' ἀρετὴν ἐνεργειῶν ἡ κατὰ σοφίαν ὑμοιότητον  
μένως ἔστι· φαίνεται τούτου ἡ φιλοσοφία θαυμαστὰς ἔγουστα ἡδονὰς διὰ  
10 τῆς καθαρότητας καὶ τὸ ὅλης ἀπολλαγμένη καθίσπας εἶναι καὶ διὰ τὸ  
βέβαιον. Ήτι περὶ τὰ σκίνητα καὶ ωσάυτως ἔχοντα ἐνεργεῖ. ἡ γάρ πρακ-  
τικὴ τῆς τε ὅλης δεῖται περὶ τε τὰ ἐνδεχόμενά ἔστι· τοιαῦτα γάρ τὰ  
πρακτά· δηλεῖν οὖν ἔνι τελείως κατὰ ταύτην εὐδαιμονεῖν. ἔτι καὶ αὐτοῦ 398  
τάρκη τὸν εὐδαιμονιαν εἶναι δεῖ. τοῦτο δὲ τῇς θεωρητικῇ ἔστι μᾶλλον τῇ  
15 τῆς ἐπέρας· τῶν μὲν γάρ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων καὶ δὲ θεωρητικὸς δεῖται  
καὶ δὲ πρακτικός. πρὸς ταύτους δὲ δὲ μὲν πρακτικὸς καὶ ἄλλων δεῖται πρὸς  
τὸ τὴν ἀρετὴν ἐνεργῆσαι· καὶ γάρ δὲ δίκαιος δεῖται πρὸς οὓς δικαιοπρα-  
γήσει καὶ μεῖντον καὶ δὲ σώφρων καὶ δὲ σὺνδρεῖος καὶ τῶν ἄλλων  
ζευστοῖς, δὲ δὲ σοφός καὶ καθ' ἔαυτὸν δὲν δύναται θεωρεῖν καὶ  
20 οὐδὲν δεῖται πρὸς τοῦτο καὶ μᾶλλον διστροφέας· εἰ δὲ δεῖται πως  
καὶ αὐτὸς ἄλλων. Ήτι μετ' ἄλλων βέβαιον θεωρήσει. πρὸς γε τὸν τὴν ἐνέρ- 10  
γειαν τελείως ἐνεργῆσαι καὶ καθ' ἔαυτὸν αὐταρκέστατος ἔστιν. ἔτι καὶ δι'  
ἔαυτὴν αἱρετὴν καὶ ἀγαπητὴν εἶναι δεῖ τὴν εὐδαιμονίαν. φαίνεται δὲ τῇ  
θεωρητικῇ ζωὴ ἀντὴ δι' ἔαυτὴν φίλουμένη. καὶ γάρ οὐδὲν ἀπ' αὐτῆς  
25 ἄλλο ζητοῦμεν. οὐδέ τι γίνεται ημεῖν ἔτερον παρὰ τὸ θεωρεῖν· ἀπ' ἔκά-  
της δὲ τῶν πρακτικῶν ἀρετῶν ἔστι τι ἄλλο τῇ πικρὸν δὲ μεῖζον λαβεῖν.  
καὶ γάρ ἀπὸ μὲν τῆς ἀνδρείας νίκη, ἀπὸ δὲ σωφροσύνης ἡ κατὰ φυγῆν  
ἡρεμία, ἀπὸ δὲ φρονήσεως τὸ εὑρεῖν τὰ πρὸς τὸ ἔσχατον φέροντα τέλος.  
ἀπὸ δὲ πατῶν ἡ πολιτικὴ εὐδαιμονία. τῇ δὲ θεωρίᾳ οὐδὲν ἀπολούμεν, δι' 20  
30 δὲ δικεῖ δέοντα εἶναι ζητεῖσθαι. ἄλλα δὲ τὴν ἀγαπᾶται. φαίνεται  
ἄρα ταύτην εἶναι τὴν ἀνθρωπίνην εὐδαιμονίαν. τέλος γάρ τι ἔστιν τῇ σχολῇ. καὶ  
σχολὴ συνετάσσαι δεῖ τὴν εὐδαιμονίαν. τέλος γάρ τι ἔστιν τῇ σχολῇ. καὶ  
ἀπολούμενη ἵνα δυνηθῆμεν σχολάσσαι. καὶ πόλεμον αἱρούμεθα διὰ τὴν  
εἰρήνην. αἱ μὲν οὖν ἐνέργειαι τῶν πρακτικῶν ἀρετῶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς  
35 εἰσὶ καὶ πολεμικοῖς· αἱ δὲ τοιαῦται πράξεις μᾶλλον τὰ δοκοῦσι πάρρω 399  
πάτης ἡρεμίας καὶ σχολῆς εἶναι· αἱ μὲν πολεμικαὶ παντελῶς· οὐδὲν γάρ  
ἐν αὐταῖς ἔστιν ἡρεμίας· εἰ γάρ την δὲ ἔαυτὸν δὲ πόλεμος ἐζητεῖτο. οὐ-  
δεῖς δὲ αἱρεταὶ τὸ πολεμεῖν τοῦ πολεμεῖν ἔνεκα. οὐδέ τις ἐιλέσαι δι' ἔαυ-  
τὸν τὸν πόλεμον παρατευθῆσειν· δέξεις γάρ ἂν μισιφόνος τις εἶναι. εἰ  
40 τοὺς φίλους πολεμίους ποιοῦσι, ἵνα μάχαι καὶ φόνοι γίνωνται.

5 αὐτῷ I: αὐτῷ h 8 κατὰ σοφίαν Dh et Arist. cod. Ha: κατὰ τὴν σοφίαν Arist. vulg. 22 καὶ (prins) om. h 40 γίνωνται Dh et Arist. cod. Mb: γίγνονται Arist. vulg.

εἰς τὸν πολιτικὸν πράξεις φανερῶς ἀσγολοὶ καὶ παρ' αὐτῷ  
 τὸ πολιτεύεσθαι περιποιουμένου δύναστείας καὶ τιμᾶς η̄ τὴν  
 γε εὑδαιμονίαν ἔσυντῷ καὶ τοῖς πολίταις ἐπέρα γάρ η̄ αὐτῷ καὶ τῷ  
 ἀλλῇ η̄ τῆς πόλεως εὑδαιμονίᾳ. καὶ δῆλον εὐδαιμονίων γάρ αὐτὸς γενό-  
 μενος οὐκ ἀγαπᾷ ἀλλὰ καὶ τὴν πολιτικὴν ἡγετεῖ. δῆλον ὡς ἐπέραν οὖσαν.  
 ἐπεὶ τοινύν τῶν μὲν κατὰ τὰς ἀρετὰς πράξειν αἱ πολιτικαὶ καὶ πολε-  
 μικαὶ καὶ λαϊκεῖς καὶ μεζέθει προέχουσιν. αὐταὶ δὲ ἀσγολοὶ καὶ  
 τέλουσ τινὲς ἐφίενται καὶ οὐ δι' ἔσυντος εἰπειν αἱρεταῖ. η̄ δὲ τοῦ νοῦ  
 ἐνέργεια σπουδαιοτέρα τέ ἐστιν. οὗτοι τοῦ βελτίστου τῆς ψυχῆς ἐστιν μέρους  
 10 καὶ οὐδενὸς ἔνεκα ἡγετεῖται οὐδὲ ἀλλού παρ' αὐτὴν ἐφίεται τέλους ἔχει  
 τε οὐκείαν ἡδονὴν μεζένα η̄ κατὰ τὰς πρακτικὰς ἐνέργειας. η̄ δὴ ἡδονὴ 20  
 συναρτᾷ τὴν ἐνέργειαν. ἔτι δὲ η̄ τοῦ νοῦ ἐνέργεια καὶ αὐτάρκης ἐστὶ μά-  
 λιστα καὶ ἡρεμαία. ὡς ἀνθρώπους δήπουσιν δυνατόν. καὶ οὐσα ἀλλα τῷ  
 μακαρίῳ ἀπονέμονται. κατὰ ταύτην τὴν ἐνέργειαν φαίνεται ὅντα,  
 15 φανερὸν οὗτοι η̄ τελεία τοῦ ἀνθρώπου εὑδαιμονία αὕτη ἂν εἴη τελείου μῆ-  
 κος βίου λαβοῦντα· τῶν γάρ τῆς εὑδαιμονίας οὐδὲν ἀτελὲς είναι προσήκει.

*(Οτι μεζέων η̄ κατὰ ἀνθρωπον η̄ θεωρητικὴ εὑδαιμονία· καὶ ἔτι 400  
 περὶ τῆς η̄ θεωρητικῆς. η̄ γονυ τῆς κατὰ ἀνθρωπον. κεφ. ιι.).*

Ἔστι δὲ ὁ τοιωδὸς βίος κρείττων η̄ κατὰ ἀνθρωπον. ὁ γάρ αὐτῷ  
 20 οὐχ η̄ ἀνθρωπος οὐτε βίον ἀλλὰ καθόλι το θεῖον αὐτῷ ὑπάρχει. οὕτω  
 δὴ διαφέρει τοιωτο οὐκ τὸ θεῖον τοῦ καθὶ ήμᾶς συνθίέτου. τοιωτον διοι-  
 σουσιν αἱ τούτου ἐνέργειαι τῶν ἀλλων ἀνθρωπίνων ἐνέργειαν καὶ η̄ τού-  
 του ἀρετὴ τῆς ἀλλῆς τη̄θικῆς ἀρετῆς. εἰ γάρ θεῖον οὐ νοῦς πρὸς τὸν ἀν-  
 θρωπον. καὶ οὐ κατὰ νοῦν βίος θεῖος πρὸς τὸν ἀνθρώπινον βίον. οὐ γρὴ 10  
 25 δὲ ταῖς ἐνίνων παρανίσεσιν ἀπομένους ἀνθρώπουνα φρονεῖν ἀνθρώπους ὅντας  
 καὶ θηγατὰ θηγατούς. ἀλλ' ἐφ' οὗσον ἐνδέχεται ἔκαστον ἔσυντὸν ἀπαθανατίζειν  
 καὶ πάντα ποιεῖν πρὸς τὸ ζῆν κατὰ τὸ κράτιστον τῶν ἐν αὐτῷ.  
 κράτιστον δὲ τῶν ἐν ήμεν ὁ νοῦς ἐστιν. εἰ γάρ μεζέθει καὶ οὐκαρ οὐδενὸς  
 30 ὑπερέγει οὐδὲ τὸ ὑπερβαίνειν τὴν οὐλην. ἀλλὰ τῇ γε δυνάμει καὶ τιμότηται  
 μέγιστον ἐστιν ἀπάντων. ἐπεὶ καὶ δεινῶς ἀποπον. εἰ τοις ἔσυντῷ μὴ ζῷη  
 μηδὲ τὸν ἔσυντὸν βίον αἱρεῖτο ἀλλὰ τὸν τινος ἀλλου. καὶ γάρ αὐτὸς ἐστιν 35  
 ἔκαστος τὸ κυριώτατον καὶ ἀριστον τῶν ἐν αὐτῷ. καὶ *(κατὰ)* τοιωτο ζῶν.  
 ἔσυντῷ ἀν βιώη καὶ τὸν οὐκείον μάλιστα βίον. ἀλλως τε τὸ πρότερον  
 λεγεῖται ἀρμόσσει καὶ νῦν· τὸ γάρ οὐκείον τῇ φύσει ἔκάστου. τοιωτο κράτιστον  
 40 καὶ η̄διστον ἐστιν ἔκάστω. τῷ ἀνθρώπῳ δὲ οὐκείον μάλιστα πάντων τὸ  
 κατὰ νοῦν ἐνέργειν. εἴπερ αὐτὸς ἐστιν οὐ νοῦς· οὐκείον δὲ τὸ καθὶ ἔσυντὸν  
 ἐνέργειν ἔκάστω τῷ ἐνέργοντων κράτιστος ἄρα *(καὶ)* η̄διστος οὐ κατὰ νοῦν

3 γε h (et Arist.): δὲ D 10 ἐφίεται h 15 φανερὸν D: φανερὸν οὖν h

20 οὗτοι D 21 τοιωτο D 30 μὴ ζῷη D: om. h 32 κατὰ om. D 37 καὶ  
 post ἄρα h: om. D

βίος ἀνθρώπῳ· οὐτοις ἄρα καὶ εὐδαιμονέστατος· καὶ αὕτη ἀν εἰς 401 περάτως ἡ ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία. δευτέρως δὲ ἡ κατὰ τὴν ἀλλήλην ἀρετήν. σί γάρ κατ' αὐτήν ἐνέργειαι ἀνθρωπικαὶ ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων καινοτονίαις συνιστάμεναι. δίκαια γάρ καὶ ἀνδρεῖα  
 5 καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὰς ἀρετὰς πρὸς ἀλλήλους πράττομεν ἐν πρᾶξεσι καὶ χρείαις καὶ συναλλήψεσι καὶ τὰ πάθη πανθαγωγῆμεν, τὸ πρέπον τῷ πληρῶν διατηροῦντες· ταῦτα δὲ πάντα τὴν σύνθετην ταύτην συντηροῦσι ζωὴν. τὰ δὲ τοιαῦτα ἀνθρωπικά. ἔτι αἱ ἡθικαὶ ἀρεταὶ πολ- 10 λὴν ἔχουσιν ἐνίστις ὅπερ τοῦ σώματος τὴν σκυπήν· καὶ γάρ σωφρονικοί 10 τινές εἰσι φύσει καὶ πρὸς ἀνδρεῖαν εὗ ἔχουσι καὶ πρὸς μεγαλοψυχίαν ὅπερ τῆς κατὰ τὸ σῶμα διατίθεσσες. καὶ ὥλιας σφρόδρα φύκείωται τοῖς πάθεσιν ἡ ἡθικὴ ἀρετὴ, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ φρόνησις. συνέζευκται γάρ τῇ τοῦ θήμους ἀρετῆ. (ώς) καὶ δέδεικται ἐν ταῖς ἔμποροις θεοῖς, ἐπεὶ φρόνησις μὲν τὰς ἀργὰς 15 ὅπερ τῶν ἡθικῶν ἀρετῶν ἔχει· τὸ γάρ ἡριστοῦσεῖν περὶ τὸ τέλος ἐκεῖθεν.  
 15 ἡ δὲ ἡθικὴ ἀρετὴ, πῶς δεῖ τοῦ τέλους τυχεῖν ἀπὸ τῆς φρονήσεως λαμ- 20 βάνει. καθὼς ἐν τῷ ιγ' κεφαλαίῳ τοῦ τέλους βιβλίου διείληπται. ἐπεὶ τοίνυν ἡ μὲν ἡθικὴ ἀρετὴ περὶ τὰ ἀνθρώπινα ἔστι πάλιη καὶ τούτοις ἔστι συνημμένη, ταύτης δὲ σύγχριστος ἡ φρόνησις εἰναι ἐδείγμη, φανερὸν διτι πάτα  
 20 ἀρετὴν πρακτικὴν τοῖς πάθεσιν ἔστι συνημμένη· περὶ τὸ σύνθετον ἄρα καὶ 25 τὴν ἐν τούτῳ ζωὴν· αἱ δὲ τοῦ συνθέτου ἀρεταὶ ἀνθρωπικαί· ὁ γάρ τοῦ ἀνθρώπου δρισμὸς ὅπερ τὸ συνθέτου ὕστε καὶ ὁ βίος ὁ κατὰ ταύτας τὰς ἐνεργείας, ἀνθρωπικὸς καὶ ἡ εὐδαιμονία· ὁ δὲ κατὰ νοῦν βίος μόνος 402  
 30 ἔστι κεχωρισμένος τῶν ἀνθρωπίνων καὶ ἡ κατὰ τοῦτον εὐδαιμονία. πῶς δὲ κεχωρισμένος ἔστι, καὶ ὡς ἔχει. διακριθῶσαι, μετέντονται τοῦ προκει-  
 35 μένου καὶ θεολογίᾳ μαλλὸν προσῆκεν· τοισθότον δὲ μόνον εἰπεῖν ἀρκεῖται ἐν τῷ παρόντι, διτι τὰ ἀνθρώπινα ὑπερβαίνει. τοῦτο δὲ καὶ ἐκεῖθεν γίνε-  
 ται δῆλον. οὐ γάρ δεῖται τὸν ἐκτὸς καὶ τῆς ἐκεῖθεν χορηγίας εἰς τὴν  
 40 οἰκείαν ἐνέργειαν. δεῖται μὲν γάρ ὁ θεωρῶν, ἀνθρωπος ὅμοιος τῶν πρὸς τὴν  
 ἀνθρωπινῶν, εἰς δὲ αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν οὐδενός· ὁ δὲ πρακτικὸς δεῖ-  
 45 ται μὲν καὶ τὸν ὁ θεωρητικός, καὶ μαλλὸν οὐδοῖς, διστροφὴ καὶ μαλλὸν τῷ σώματι πρὸς τὰς ἐνεργείας γρηγορεῖ· δεῖται δὲ ἔτι πρὸς τὰς ἐνεργείας καὶ τῆς  
 50 ξένωμεν χορηγίας. ὁ μὲν γάρ ἐλευθέριος γρηγοριῶν πρὸς τὸ τὰ ἐλευθέρια πράττειν, ὁ δὲ δίκαιος ίσα ἀνταπόδοι. γωρίες γάρ τῶν ξένωμεν τούτων οὐ πράττουσιν οὐδὲν τῶν κατὰ τὴν οἰκείαν ἀρετὴν ἔκαστος. δεῖ γάρ τῷ μὲν  
 55 ἀνθρώπῳ καιροῦ τίνος καταλήγειν καὶ τῆς ἐν σώματι δυνάμεως, δῆλον ἐπι-  
 60 θεῖται τὴν τούτην καὶ τὴν καρτερίαν, καὶ τῷ σωφρονὶ ἐξουσίας καὶ τῷ  
 δύνασθαι, εἰ βούλοιτο, ταῖς ἡροναῖς ἐπειναι· καὶ τῶν ἄλλων ἔκαστων γρεία  
 65 τῶν καταλήγειν, ἐν οἷς δύναται πρᾶξαι τὴν ἀρετὴν. Ἐγενούμενος γάρ τοῦ πρᾶξαι  
 70 κατὰ τὴν ἔξιν τῆς ἀρετῆς μάλιστα μὲν ἀδηλοίς ἡ βούλησις καὶ ἡ ἔξις.  
 75 προσποιοῦνται γάρ ἔνιοι μὴ δίκαιοι οἵτε βούλεσθαι δικαιωπραγεῖν, καὶ

ἐλευθέρια πράττειν. μὴ δύνεται ἐλευθέρου. ἔπειτα οὐδὲ τελεία ἐστιν η ἀρετή· ἐν μόνῃ τῇ προαιρέσει. ἀλλὰ δεῖ καὶ τῆς πράξεως· ἐν ἀμφοῖν γάρ ἐστιν· καὶ οὖτας ἐν ἀμφοῖν ἐστιν. ὅστε τελεῖται ἐν ποτέρᾳ μᾶλιστι ἐστιν η 403 ἀρετή· ἐν τῇ προαιρέσει η ἐν τῇ πράξει. τὸ γάρ τελεῖον δῆλον ὡς ἐν 5 ἀμφοῖν ἀν εἴη. φανερὸν τούτῳ. οὗτοι η πρακτική ἀρετή πρὸς τὸ τελεῖον εἶναι τῆς ἔξωθεν γηραιότεροι δεῖται. καὶ τοσοῦτῷ πλείστοις. οὗτοι μείζων ἐστὶν καὶ καλλίστων· αἱ γάρ κακοὶ αὐτὴν πράξεις μεγάλαι καὶ σκληροὶ οὖσαι καὶ πλειόνων δεήσονται τῶν ἔξωθεν. τῷ δὲ θεωρητικῷ οὐδενὸς τῶν τοιούτων πρός γε τὴν ἐνέργειαν γρεία· ἀλλὰ ως εἰπεῖν. καὶ ἐμποδόν τιταται ταῦτα 10 τῇ θεωρητῇ. δεήσεται δὲ οὐγῇ ὡς θεωρητικὸς ἀλλὰ ὡς πρακτικός. ἐπεὶ ἀνθρώποις ὥν καὶ ἀνθρώποις τυχῶν αἴρεται τὰ κατὰ τὴν πρακτικήν ἀρετήν. 10 οὐαὶ πρὸς τοὺς συνόντας τὰ ἀνθρώπινα σύγκριτοι.

⟨Ἐτι περὶ τοῦ θεωρητικοῦ βίου καὶ διεῖ η τελεία εὐδαιμονία ἐν αὐτῷ ἐστι. καὶ τότε. ι'.

15 Φαίνεται δὲ καὶ ἐκεῖθεν ἐν τῷ θεωρητικῷ βίῳ συνεστάναι τὴν τελείαν εὐδαιμονίαν. η γάρ θεωρέα μάνον θεοῦ ἔργον ἐστιν. οὗτοι δὲ τοῖς ἀληθῶς μακάριοις καὶ εὐδαιμονι. ποιάς γάρ ἀλλας πράξεις ἀποδοτέον αὐτῷ; τὰς δικαίας; η γελοῖον συγκαλλάττειν αὐτὸν καὶ πρακτικούμενος ἀποδιδόναι καὶ οὗτα ἄλλα τοιαῦτα· ἀλλὰ τὰς ἀνδρείας; πῶς οὖν ὑπομενεῖ τὰ φρο- 20 20 βερὰ καὶ περὶ τῆς ζωῆς κινδυνεύει τοῦ καλοῦ ἔνεκα; καὶ γάρ καὶ εἰπεῖν ἀτοπον. ἀλλὰ τὰς ἐλευθερίους; τίνι οὖν καὶ τί δύσει: ἀτοπον. δὲ εἰ καὶ ἔνεκα αὐτῷ νόμιμα η τοιοῦτον. οὖν δεήσεις αὐτὸς εἰς τὸν βίον. ἔπειτα ἀλλωρ διθωσιν. ἔνεκα τοῦ ἀγαθοῦ. σωφρον ὁδὸς οὐκ εἴη φαύλας οὐκ ἔγων ἐπιμυμάτις; πάσαι μὲν οὖν αἱ τοιαῦται πράξεις μικραὶ καὶ ἀνάρται 404 25 θεοῦ· ἐπεὶ δὲ τῇ πάντες ὑπειλήφασιν αὐτόν. ἀνάγκη καὶ ἐνέργειν· οὐ γάρ δεῖ κομιθεύειν ἐξηγρηκότα. καθάπερ τὸν Ἐνδιομάνων· ἐπεὶ δὲ ἐνέργων οὔτε πράττει, καθὼς δέδεικται. οὔτε πολλῷ μᾶλλον ποιεῖ (οὐ γάρ συνεγών περὶ ἀποτελέσματά τινα διατρίβειν εὐλογοῖς αὐτὸν κατὰ τοὺς δημιουργούς τῶν τεγκιτῶν), τί λείπεται πλὴν θεωρεῖν; η ἄρα τοῦ θεοῦ ἐνέργεια μακαριότηται 30 δι αἰρέρουσα θεωρητική ἀν εἴη. ἐν ἄρα τῷ θεωρητικῷ βίῳ συνεστάναι πᾶσα ἀνάγκη τὴν τελείαν· συγγενετάτη γάρ ἐστι τῇ τοῦ θεοῦ ἐνέργειᾳ. 10 φρίνεται δὲ τοῦτο καὶ ἀπὸ τοῦ μηδὲν τῶν μάλιστων εὐδαιμονίας μετέχειν. τῆς θεωρητικῆς ἐνεργείας ἐστερημένα τελείως. τῷ μὲν γάρ θεῷ πᾶς δ βίος μακάριος. τοῖς δ' ἀνθρώποις ἐφ' οὗτοις καὶ εἰκόνας φέρει τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας· τῶν δ' ἄλλων ἔφων οὐδὲν μακάριον. ἐπεὶ οὐδεμῶς κοινωνεῖ θεωρίας. οὗτα τοίνου θεωρίας καὶ τῆς εὐδαιμονίας μετέχει καὶ ἀ μᾶλλον θεωρεῖ καὶ μᾶλλον εὐδαιμονεῖ καὶ μᾶλλος ἐφ' οὗτοις η θεωρία καὶ η εὐδαιμονία διατείνει οὐ κατὰ συμβεβηκός ἀλλὰ κατ' αὐτὴν δέρπου τὴν

5 τελείον ή: τελεία D 6 τοσοῦτο—οὗτο D Dh et Arist. cod. Lb: οὗτα τοιαῦτα Arist. vulg. Mullach: οὗτων Dh

18 η D: η h 19 οὗτα ἄλλα τοιαῦτα 35 οὐδεμῶς D: οὐδεμῶς h 37 οὗτον

θεωρίαν· αὐτη γάρ τιμά δι' ἔαυτὴν ή θεωρία. ὥστ' εἶη ἀν δι εὑδαι- 20  
 μονία θεωρία τις, ή ἀρίστη δη καὶ τελειοτάτη. γρεία δὲ καὶ τῶν  
 ἔξιοιν τῷ θεωρόντι πρὸς τὸ συνεστάναι τὸ σῶμα καὶ ὅγειν· οὐκ εὕ-  
 λογὸν γάρ μὴ δεῖται τὸν τοιούτων ἀνθρωπὸν δύνα, οὐ καὶ αὐτάρκης ή  
 5 φύσις τὰ τοιαῦτα. δεήσεται δὲ οὐ τοσούτων δύσων δη πρακτικές. οὐδὲ  
 ἀπλῶς πολλῶν τυφων καὶ μεγάλων. ἐπεὶ φαμεν γρείαν αὐτὸν ἔχειν τῶν 405  
 ἀναγκαίων, ἀλλὰ μετρίων. οὐ γάρ ή περιβολὴ τοῦ πληνύου καὶ τῶν ἄλλων  
 τῶν ἔξιοιν ἀγαθῶν αὐτάρκη ποιεῖ τὸν εὐδαιμόνα η πείθει κρίνειν ὅρθως  
 περὶ τῶν πρακτῶν η πράττειν τὰ δέοντα. δυνατὸν γάρ καὶ μὴ ἀρχοντα  
 10 ηγές καὶ θαλάττης πράττειν τὰ καλὰ καὶ ἀπὸ μετρίων τινῶν ποιεῖν  
 δη πορσήκει τοῖς μεγάλην περιβεβλημένοις ἀρχήν. τοῦτο δὲ ὡρᾶν ἔστιν ἐν-  
 αργῶς· οἱ γάρ ἰδιῶται τῶν μέγα δυναμένων οὐδὲ ηττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον,  
 τὰ ἐπιεικῆ φαίνονται πράττοντες. τοσούτων τούτων εὐπορεῖν τὸν εὐδαι-  
 μόνα ἕκανθὸν πρὸς εὐδαιμονίαν· ἐνεργήσει γάρ τὴν ἀρετὴν ἀκωλύτως καὶ 10  
 15 τὸν εὐδαιμόνα βιώσεται βίον· μαρτυρεῖ δὲ τοῖς λόγοις καὶ Σόλων, οὐ τοῖς  
 ἐκτὸς ἀγαθοῖς τὴν εὐδαιμονίαν ὅρίζων ἀλλὰ εὐδαιμονας ἀποφαινόμενος εἰναι  
 τοῖς ἐκτὸς ἀγαθοῖς κενορρηγμένους. πεπραγότας τε τὰ καλλιστα καὶ βεβιω-  
 κότας τωράρνως· ἐνδέχεται γάρ μέτρια κεκτημένους πράττειν δ  
 δεῖ. δοκεῖ δὲ καὶ Ἀναξαγόρας οὐ πλούσιον οὐδὲ δυνάστην ὑπολαβεῖν τὸν  
 20 εὐδαιμόνα εἴναι φησὶ γάρ, οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ δέξειται τοῖς πολλοῖς ἄτο-  
 ποιοις εἴγαι· δυνατὸν γάρ ἀγοθὸν καὶ εὐδαιμόνα δύνα, πονηρὸν καὶ ὄθιλον 20  
 νομισθῆναι τοῖς πολλοῖς, οἱ τοῖς ἐκτὸς καὶ φαινομένοις κρίνουσι, τούτων  
 αἰτίαν διαφέρουσι μάνιον. ὥστε τοῖς ἡμετέροις λόγοις καὶ αἱ τῶν σοφῶν  
 συμφωνοῦσι δέξαι· καὶ τις καὶ ἀπὸ τούτων τοῖς εἰρημένοις γίνεται πίστις  
 25 μετρία· τὸ γάρ ἐν τοῖς πρακτοῖς ἀληθῆς ἀπὸ τῶν ἔργων καὶ τοῦ βίου φαί-  
 νεται· καὶ τούτοις ἐλέγχεται τὸ φεύγον. δέκαν οἱ λόγοι μὴ φαίνονται τοῖς  
 πράγμασιν ἐξακολουθοῦσιντεξ· ἐν γάρ ταῖς πράξεσι τὸ κύριον· δεῖ τούτουν σκο-  
 πεῖν τὰ προειρημένα καὶ τοῖς ἀνθρωπίναις πράξεσι καὶ τῷ φέρον· 406  
 τας ἐφαρμόζειν, καὶ συνάρδοντα μὲν ἀποδεκτέον, διαφωνοῦντα δὲ λόγους κε-  
 30 νοῦς ὑποληπτέον. ἔτι δὲ καὶ ἐκεῖθεν γίνεται δηλον. εὐδαιμονέστατον εἴναι  
 τὸν κατὰ νοῦν ἐνεργοῦντα· καὶ γάρ θεοφιλέστατης ἔστιν· οὐ τί γένοιτο ἀν  
 εὐδαιμονέστερον: εἰ γάρ τι τῷ θεῷ μέλει τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τίς ἔστιν  
 αὐτῶν ἐπιμέλεια παρ' ἐκείνου. καθίσπερ πᾶσι δοκεῖ καὶ εἶη γε. τίνι τῶν  
 ἐν ἀνθρώποις γαίρειν τὸν θεὸν μᾶλλον εἰκῆς η τῷ ἀρίσται καὶ συγγενε-  
 35 στάτῳ: τοῦτο δὲ οὐ νοῦς ἐστιν. εἰ δὲ τῷ νῷ μᾶλλοντα γαίρει καὶ ἀγα- 10  
 πῶντας μᾶλλοντα τούτον καὶ τιμῶντας καὶ κατ' αὐτὸν ἐνεργοῦντας. ἀντευ-  
 ποιήσει πάντως, ὃς τῶν φύλων αὐτῷ καὶ συγγενῶν ἐπιμελουμένους, καὶ  
 μᾶλλος ὡς ὁρθῶς καὶ καλῶς πράττοντας· οὐτοις δὲ οἱ σοφοὶ ἐστι καὶ κατὰ  
 νοῦν ἐνεργῶν· θεοφιλέστατος ἀρά· τὸν αὐτὸν δὲ εἰκῆς καὶ εὐδαι-

3 θεωροῦντι D: θεωρήματι h  
 Aristoteli restituere voluit  
 Ἀναξαγόρας h

7 περιβολὴ] fort. ὑπερβολὴ scribendum quod Heinius  
 16 εὐδαιμονας D: εὐδαιμονας h 19 Ἀναξαγόρας D:  
 20 φασι h 27 κατέρ h: κατέν D

μονέστατον εἶναι· καὶ διὰ τοῦτο ἄρα ὁ σοφὸς μάλιστα εὐδαιμόνων. ή ἄρα τελεία εὐδαιμονία ἐν τῷ θεωρητικῷ συνίσταται βίῳ.

(Οὐτι περὶ ἀρετῆς οὐγίκανὸν τὸ εἰδέναι ἀλλ' ἔχειν καὶ γρῆσθαι τοιςειρατέον. καθ. α').)

"Α μὲν οὖν προσῆκε περὶ τῶν ἀρετῶν ὡς ἐν τύπῳ διαλαβεῖν, ἔτι τε φιλίας καὶ ἡδονῆς καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἵκανῶς εἴρηται· καὶ οὐδενὸς ἴσως ἔτι δεήσει τῇ πραγματείᾳ πρὸς γε τὸν περὶ αὐτῶν λόγον. τί οὖν; ἔγνωσται τὸ προτεθὲν ἥμιν ἔργη καὶ τὸ προσῆκον τέλις ἔλαβεν ή σπουδή; καὶ μὴν πρακτική τίς ἔστιν ή φιλοσοφία καὶ δεῖ καταλλήλου τέλους 407  
10 αὐτῆς· τὸ δὲ εἰδέναι τίς ἔστιν ἀρετὴ καὶ τὸν ἀλλῶν ἕκαστον. θεωρία τίς ἔστιν μόνον. οὐκοῦν καθίσπερ τῷ πρὸς ἀρετὴν ἐπειρημένῳ οὐδὲ μέγερι τούτου στῆγαι δεῖ τὴν σπουδὴν. μαθήντι τίνα δεῖ πράττειν καὶ τίνων ἀπέγεισθαι. τί τέ ἔστιν ή ἀρετὴ καὶ τίς ή κακία καὶ τί τὸ τὸν ἀνθρωπίνων ἔσγκατον τέλος. ἀλλὰ καὶ πρόξενων ἀπεισθαι καὶ τὴν μὲν φεύγειν τὴν δὲ διώκειν. ὑπὲρ δὲ τοῦ τῆς εὐδαιμονίας τυγχάνειν πάντα ποιεῖν· τὸν ἴσον ήτι τρόπον καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς ἀλείπεται ἀνάγκη μὴ τούτωις ἀγαπᾶν μόνον τοὺς λόγους, διθενὲν ἔνι μαθεῖν ἕκαστα τί ἔστιν. ἀλλὰ καὶ διποτὸς ἀντίοτο κατερρεθεῖται· καὶ τοῦτο διεστενεῖν, οἰδημενον οὕτως ἂν στηθῶς γενέσθαι διδάσκαλον ἀρετῆς. πρὸς γάρ τὴν τελείωσιν τοῦ γυμναστικένου τὸν παιδευτὴν 410  
20 προσῆκει τάττειν τοὺς λόγους· τελείωσις δ' ἀν εἴη τοῦ τῆς ἀρετῆς ἀθλητοῦ τὸ ἀγαθὸν αὐτὴν γενέσθαι καὶ πρακτικὸν τὸν καλῶν. φανερὸν τοίνυν, ὡς ἄρα τοῖς περὶ τῶν ἀρετῶν εἰρημένοις ἐκεῖνα προσθεῖναι δεῖ. τί ποιῶν ἕκαστος ή πῶς ἔχων οἰκεῖως εἰς ἀρετὴν καὶ τὸ ἀγαθὸν ἔξει καὶ τῶν περὶ αὐτῆς ἥδεως ἀκούσεται λόγων καὶ βιδοναι δυνήσεται κατ' αὐτήν. οὕτω  
25 γάρ ἂν ή περὶ τῆς ἀρετῆς αὐτάρκης γένοιτο λόγος. διὰ πάντων τὸ γυνό-<sup>20</sup>  
μενον σώζων. πειρατέον δὴ ταύτην τὴν μείονον ἀποδοῦναι. εἰ μὲν οὖν ἕικανὸς τὴν ὁ περὶ τῆς ἀρετῆς λόγους πεῖσαι γενέσθαι γρησταύς, πολλοὺς δὲ μαθητοὺς καὶ μεγάλους δικαίως κατὰ τὸν Θέογνιν ἔψερον. καὶ πολλῶν ἔδει τοῦτον ὠνεῖσθαι καὶ ζητεῖν ἐκ παντὸς τρόπου λαβεῖν. οὐδὲ τοὺς  
30 μὲν ἀγαθοὺς καὶ ἐλευθερίους τῶν νέων καὶ οἵτις εὐγενὲς καὶ φιλόκαλον  
τίθησι φαίνονται δυνάμενοι | πειθεῖν καὶ πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ταύτης 408  
πρόξενον καὶ τὴν ἔξιν παρακαλεῖν. τοὺς πολλοὺς δὲ οὐκέτι δύναται γάρ  
οὐδὲστι τῶν τοιούτων λόγων τινὶ καὶ πειθοὶ τὴν καλοκαγαθίαν ἐλέσθαι καὶ  
τὴν κακίαν φυγεῖν. οὐ γάρ αἰδὼς αὐτοὺς ἀγει τεινὸν ἥγουμένους αὐτὸν τὸ  
35 δέξαι κακοὺς ἀλλὰ φόβος. οὐδὲ ἀπέγραται τῶν φαύλων. διότι φαῦλα καὶ  
ὅτι τὸ ταῦτα πράττειν οἰστρόν, ἀλλὰ διετὰς τὰς τιμωρίας· τὸ δὲ αἴτιον, διε  
λόγω μὲν οὐ ζῶσιν, διθενὲν αἰδεῖσθαι συμβαίνει, παύθεσι δὲ ἀκολουθοῦντες  
τὰς ἐπομένας τοῖς πάθεσι διώκουσιν ἥδονάς καὶ διὰ τοῦτο τὰς ἀντικει-<sup>10</sup>  
μένας φεύγουσι λύπας· τὸ δὲ φεύγειν τὰς λύπας. τοῦτο ἔστι τὸ φοβεῖσθαι·

25 γένοιτο h: γένηται D  
βιδεῖσθαι D: σαβεῖσθαι h

28 Theogn. v. 434

ἔψερον D: ἔψερόμην h

39 φο-

τοὺς δὴ οὗτοις ἔχοντας καὶ τῷ μὴ γενέσασθαι τῶν ὡς ἀληθῶς καλῶν καὶ σπουδαίων μηδὲ εἰς ἔννοιαν τούτων δύνηται εἶναι, τίς ἀν λόγος μεταρρυθμίσαι; καὶ γάρ ἀδύνατον ἡ οὐδέποτε, τὰ γράντι πολλῷ τοῖς ζήσεις ἐμπαγέντα καὶ βεβαιωθέντα λόγῳ κινῆσαι μόνῳ. δεῖ γάρ καὶ ἑτέρων, ἃ τὸν παρόντων ἀγαπητὸν εἴ τις ἀρετῆς καὶ γρηγορίου θήμον μεταλάβοι. ἐπεὶ τούτους οὐκ αὐτάρκεις οἱ λόγοι πρὸς τὸ προκείμενον, ζητέον τίνα ἐστίν, τὸν προοῦποκειμένων καὶ ὁ λόγος τὸ ἀγαθὸν δύναται πείθειν. 20

(Ἔτοις ἔστι καλὸν καὶ ἀγαθόν τινα γενέσθαι· καὶ δτὶ δεῖ πρὸς τοῦτο τοῦ νόμου. κεφ. ιβ').

10 Τὰ τούτου αἵτια τῆς ἀρετῆς τοῖς ἀνθρώποις τρία πᾶσι δοκεῖ. φύσις καὶ ὀιδασκαλία καὶ ἔθος. ἡ μὲν οὖν φύσις. δτὶ ἐφ' ἡμῖν οὐκ ἔστι, φανερόν· τὸ γάρ πεφυκέναι πρὸς | ἀρετὴν διά τινος γίνεται θείας αἵτιας τοῖς 409 ὡς ἀληθῶς εὐτυχέστιν, ἡ δὲ ὀιδασκαλία καὶ ὁ περὶ τῶν ἀρετῶν λόγος δῆλοι ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς οὐ πάντας δύναται πείθειν, ὅλλα ἀνάγκη τὴν 15 τοῦ ἀκροατοῦ ψυχὴν ἔλεσί τισιν ἀγαθοῖς παρεσκευασμένην εἰναι πρὸς τὸ χαίρειν οἷς δεῖ καὶ μιτεῖν ἢ δέοντας ἐστίν· οὕτω γάρ ἀν καλῶς ὑποδέξαιτο τὴν διδασκαλίαν, καθόπερ ἡ τὸ σπέρμα θρέψαι δυναμένη γῆ· γωρίς δὲ τούτου πᾶς ἀν καύσεις λόγῳ τῶν ἥδουν ἀφιστάντις; πᾶς δὲ ἀν δλως καὶ δυνητεῖται συνεῖναι ζῶν κατὰ πάθος; τὸν δὲ οὗτος ἔχοντα πῶς οἶόν 20 20 τε μεταπείσαι; δῆλον γάρ, ὡς οὐ λόγῳ δύναται τὸ πάθος ὑπείκειν ἀλλὰ βίᾳ τινί. διὰ τοῦτο οὐκ ἴκανὸς ὁ λόγος ποιῆσαι γρηγορίους, τὸ δὲ ἔθος προοῦποκειται δεῖ τῆς ὀιδασκαλίας. δι' οὐ τὸ ἡθικὸς τοῦ ἀκροατοῦ πρὸς ἀρετὴν οἰκείως ἀν ἔχει. στέργον μὲν τὸ καλόν, δυσχεραῖνον δὲ τὸ αἰσχρόν. δτὶ μὲν οὖν τὸ ἀγαθὸν ἔθιος δεῖ προοῦπάρχειν καὶ τὴν ψυχὴν προδιατιθέναι, 25 δῆλον ἔστιν ἐκ τῶν εἰρημένων. ἐμισθῆναι δὲ πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τυχεῖν ἀγωγῆς ἡρμῆς καὶ πρὸς ἀρετὴν φερούστης διαίτης, πῶς ἀν γένοιτο γωρίς τῶν ὅρθων καὶ δικαίων καὶ δλως καταλλήλων ἀρετῆ νόμων; δεῖ γάρ ὑπὸ 20 νόμωις τοιούτοις ἔτι νέοις οὔτας τραφῆναι. τὸ γάρ σωφρόνως ζῆν καὶ καρτερικῶς οὐκ ἔδο τοῖς πολλοῖς καὶ μάλιστα νέοις οὖσι καὶ διὰ τοῦτο προσ-30 ήκει νόμωις τετάχθιμαι αὐτοῖς τὰ ἐπιτιχεύματα καὶ τὴν τροφὴν καὶ τὰλλα. διὰ τὸν ὁ βίος· καὶ οὗτοις οὖν ἀν εἴη λυπηρὰ αὐτοῖς. διὰ τὸ συνήθη γενέσθαι. οὐ μόνον δὲ νέοις οὔταις ἀλλὰ καὶ ἀνδράσι γρεία τῶν νόμων· οὐ γάρ ἴκανὸν πρὸς τὸ γενέσασθαι γρηγορίους τὸ νέον οὔτας | μόνον τροφῆς 410 ἡριθῆς καὶ ἐπιμελείας τυγχάνειν, ὅλλα ἐπειδὴ καὶ ἀνδρωθήντας ἐπιτιχεύειν 35 δεῖ τὰ καλὰ καὶ πρὸς ἀρετὴν ἔστοις ἔθιζειν, καὶ τηγικαῖτα δεησόμενα νόμων καὶ δλως περὶ πάντα τὸν βίον. οἱ γάρ πολλοὶ ἀνάγκη πειθαρχοῦσι μᾶλλον ἡ λόγῳ, καὶ ταῖς ζημίσις ἡ τῷ καλῷ. διὰ τοῦτο καὶ τινες οὔνται δεῖν τοὺς νομοθέτας πρώτα μὲν λόγοις ἐπὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ ἀγαθὸν

4 κινῆσαι D: κοινῆσαι h.

23 στέργον D: στέργων h

δυσχεραῖνον Mullach:

δυσχεραῖνον D: h

ἐνάγειν, προτρεπομένους τοῦ καλοῦ γάρ (οὗτῷ γάρ ἂν τοὺς ἐπιεικεῖς ἀμεί-  
νους γενέσθαι, πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἔθισθεντας), ἔπειτα τοῖς ἀπειθοῦσι καὶ  
ἀδυῶσι ἔχουσι κολαστεῖς καὶ τιμωρίας ἐπιτιθένται. τοὺς δὲ ἀνιστούς ἔξηρίζειν 10  
τοῦ χοροῦ τῶν οὐρανόντων ἦ δυναμένων· προσήκει γάρ τὸν μὲν ἐπιεικῆ  
καὶ πρὸς τὸ καλὸν ἔδυτα· τῷ λόγῳ πειθαρχήσειν. τὸν δὲ φαῦλον  
ἡδονῆς ὀρεγόμενον καὶ πάθειν ἀλόγοις ἀκολουθοῦντα λόγῳ μὲν οὐκ  
ἄν βελτιόν γενέσθαι, λόπη δὲ κολαζόμενον ὥσπερ ὑποζύγιον. θίεν καὶ  
φασι δέοντος εἶναι τοὺς ἀλιγωτέρους ἐκείναις ταῖς λύπαις κοιλᾶσιν, αἱ πρὸς  
τὰς ἀγαπωμένας ὑπ' αὐτῶν ἡδονὰς ἐναντίως ἔχουσιν, οἷον τὸν μὲν πλεο-  
10 νέκτην ἀπογυμνῶσαι τῶν ὑπαρχόντων, τὸν δὲ ἀλαζόνα καὶ ὑβριστὴν ἀτε-<sup>20</sup>  
μάσαι, τυπῆσαι δὲ τὸν ἀκόλαστον. εἰ δὲ ταῦτα σκληρὰ καὶ ἀηδῆ καὶ  
ἀγαθὸν εἰναι δεῖ καὶ ἐπιεικὴ τῶν ἀνθρώπων ἔκαστον. ἐκ παιδὸς καλῶς  
καὶ ὀρθῶς προσήκει τραχῆγοι καὶ παιδευθῆναι καὶ τὴν ἐπιείκειαν ἐμισθῆ-  
ναι, καὶ οὕτως ἔπειτα ζῆν ἐν ἐπιτηδεύμασιν ἀγαθοῖς καὶ μήτε ἄκοντα  
15 μήτε ἔκόντα πράττειν τὰ φαῦλα· τοῦτο δὲ δύναται γενέσθαι διαιτω-  
μένοις κατά τινα τάξιν καὶ λόγους ὠρισμένους, κύριος ἔχοντας καὶ ισχύν.  
τὰ μὲν οὖν τῶν πατέρων πρὸς τοὺς παῖδας προστάγματα τὴν ισχὺν οὐκ 411  
οὕτω μεγάλην ἔχει ὥστε βιάζεσθαι, οὐδέ τινος ἐνὸς ἀνδρός, μὴ τυράννου  
οὔτοις ἡ βασιλέως, οἱ λόγοι δύνανται τοσοῦτον, ὥστε μὴ βουλομένους ἐν-  
20 ἀγεῖν ἐπὶ τὰ καλὰ τοὺς πολλούς· μάνος δὲ ὁ νόμος ἀναγκαστικήν τινα δύ-  
ναμιν ἔχει. πιστεύεται γάρ ἀπό τινος νοῦ καὶ φρονήσεως τεθῆναι τὸ ἐξ  
ἀρχῆς· θίεν τοῖς μὲν ἀνθρώποις ἐχθρισθεῖν οἱ πολλοὶ ταῖς ὄρμαις αὐ-  
τῶν ἐναντιούμενοις, κανὸν ὀρθῶς αὐτὸν ὀρθός. τῷ νόμῳ δὲ οὐδεὶς ἀγνεται  
τάττοντι τὸ ἐπιεικές καὶ τῶν πονηρῶν ἀφιετάντι· τοὺς μὲν γάρ ζῶντας 10  
25 τῶν παιδευτῶν ἵσως ἐστὶ νομίσαι μίσει τινὶ ἡ φύσις τοινούμενος λυπεῖν,  
τοῖς νόμοις δὲ οὐ τοῦτο συμβαίνει. φανερὸν μὲν οὖν, ὡς ἄρα δεῖ νόμων  
ρύθμιζόντων καὶ διαιτιμέντων πρὸς τὴν ἀρετὴν εὐθὺς ἐκ παιδός. τοιούτοι  
δὲ νόμοι μάνῃ τῇ Λακεδαιμονίᾳ ἐγένοντο πόλεις καὶ τισιν ἀλλαῖς διλγαῖς  
κομιδῆς· ταῖς δὲ πλείσταις πόλεσιν οὐκ ἐμέλησε περὶ τῶν τοιούτων, ἀλλ  
30 ἔκαστος ὡς βούλεται τάττει τὸν βίον καὶ τὴν οἰκίαν, κυνηγωπικῶς θεμι-  
στεύων ‘παῖδων ἥδ’ ἀλόγου’. κράτιστον μὲν οὖν τὸ γίνεσθαι κοι-<sup>20</sup>  
νὴν ἐπιμέλειαν καὶ ὀρθήν, καὶ πάντας ζῆν δύνασθαι τεταγμένως καὶ  
ώς ὁ ὀρθὸς ἀπαιτεῖ λόγος· εἰ δὲ μὴ τοῦτο γένοιτο καὶ τὸ κοινὸν ἀμε-  
λοιτο, προσήκειν ἔκάστηρ οὔξειεν ἀν τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις καὶ φίλοις εἰς ἀρε-  
35 τὴν βοηθείην ἡ βοηθείην προσίψυκειθεῖ· δυνηθεῖται δὲ ἀν ἔκαστος ταῦτα τοὺς  
οἰκείους εὐεργετεῖν νομοθετικὸς γενόμενος, ὡς φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων.  
γίνεται γάρ πάσα ἐπιμέλεια διὰ νόμων· καὶ αἱ μὲν κοινὴ ἐπιμέλειαι διὰ  
τῶν κοινῶν νόμων, αἱ δὲ σπουδαῖαι καὶ ἐπιεικεῖς ἐπιμέλειαι καὶ παιδεῖαι 412  
διὰ τῶν καταλλήλων, τῶν σπουδαίων καὶ ἐπιεικῶν φημι νόμων. γεγραμ-  
40 μένους δὲ ἡ ἀγράφους εἶναι τοὺς νόμους, οὐδὲν διαφέρει· οὐδὲ τὸ πολλοὺς  
παιδεύειν ἡ ἔνα ρύθμιζεν εἰσάγοι ἀν τοῖς νόμοις διαφοράν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς

μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων συμβαίνει· καὶ γάρ ἂ τὸν ἔνα δύναται γυμνάσαι καὶ τὸν πολλοὺς καὶ οὐδὲν εἰς μουσικός, καὶ πολλοὺς οὐδὲν κωλύει γενέσθαι καὶ τὸ ἀνάπολεν. διὰ τοῦτο καὶ τὸν οἰκίαν διατείμεντα μίαν καὶ ἡμίμιζοντα ἦ τὸν ἀνδρόν παιδεύοντα 10 οὐδὲν κωλύει νόμους τιθέναι καὶ εἶναι νομοθετικόν, οὐδὲν ἡττον τοῦ πόλιν δῆλην ἦ τὸν ἔμπορον διατιμέντος. καὶ γάρ μετεπερ ἐν τοῖς πόλεσιν ἰσχύει τὸ νόμιμα καὶ τὸ ἔθη, οὗτον καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ μιᾷ οἱ πατρικοὶ λόγοι καὶ τὸ ἔθη, οἵς φαίνεται γαίρων, μεγάλην ἐν τοῖς παισι καὶ τοῖς ἄλλως οἰκείοις δύναμιν ἔχει, καὶ πολλῷ πλέον διὰ τὴν συγγένειαν καὶ τὰς εὐεργεσίας· εὖνοι 20 γάρ εἰσι διὰ ταῦτα τῷ πατρὶ μᾶλλον οἱ παιδες ἦ οἱ παῖδες τῷ νομοθέτῃ· καὶ διὰ τοῦτο ἥδη ἀγόνται καὶ τοῖς νόμοις πειθόνται μᾶλλον, καὶ ἄλλως ἀπειθεῖς ὥστι, φύσει τοὺς στέρεσαντες ἐξ ἀρχῆς· ἔτι δὲ καὶ ἀκριβέστεροι 25 γίνονται ἀν τῶν κοινῶν οἱ καθ' ἔκαστον νόμοι καὶ διὰ τοῦτο λυσιτελέστεροι, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἴατρικῆς ἔχει. καὶ γάρ οἱ μερικοὶ ἴατροι 30 τοῖς λόγοι, οἱ ἐνὶ ἐφαρμόζοντες σώματος ἔξει. βέλτιστον ἴσσονται τῶν καθόλου· καθόλου μὲν γάρ τῷ πυρέττοντι συμφέρει ἀστία καὶ ἡσυχία, τινὶ δὲ ἵσως οὐ ταῦτα ἀλλὰ τάνατία λυσιτελήσει, καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἐνὶ σώματι νομοθετῶν ἀκριβέστερον νομοθετήσει τοῦ πᾶσιν ἀπλῶς διαιτῶντος· καὶ ὁ πυκτικὸς δέ, | ἐὰν ἀπὸ τοῦ ἀεὶ παρόντος ἀνταγωνιστοῦ τὸν ἀγῶνα 413 20 διατιμῇ, καὶ τὴν μάχην οὐχ ὅμοιαν ἀεὶ τὴν αὐτήν, ἀλλὰ προστήκουσαν ἑκάστῳ ποιῆται, ἀμεινον ἀγωνιστεῖται· καὶ ὅλως ἀκριβέστερον ἔκαστον ὀφεληθήσεται, τῆς ἐπιμελείας ἕδιας καὶ καθ' ἔκαστον γινομένης· οὗτοι γάρ ἑκάστῳ γένοιτο τοῦ προσάρκοντος τυγχεῖν. φανερὸν τούτον, διτὶ ἐπιμεληθείη μὲν ἀριστα καὶ ἔνας τυνος καὶ διάριων, ὃ τὸ καθόλου γινώσκων ἦ ἴατρὸς ἦ 25 γυμναστὴς ἦ νομοθέτης. ἐπειδὸν τὸν καθόλου λόγον τῆς ἐπιστήμης συναψύῃ τῷ μερικῷ· καὶ γάρ οὐδεν ὃ πᾶσιν ἦ τοῖσδε ἦ οὕτως ἦ οὕτως ἔχουσι 10 λυσιτελέν· τοῦ κοινοῦ γάρ οἱ ἐπιστῆμαι λέγονται τε καὶ εἰσίν. οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ τὸν μὴ τὸ καθόλου εἰδότα. τεθεαμένον δὲ ἀκριβῶς τὸ συμβαίνοντα ἑκάστῳ δι' ἐμπειρίαν, ἔνας τυνος καλῶς ἐπιμεληθῆναι· καὶ 30 γάρ ἴατροί τινές εἰσι τῶν σωμάτων τῶν ἑαυτῶν, ἀλλοις ταῦτα μὴ δυνάμενοι βοηθεῖν. ὅμοιας δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλων ἐπιτηδευμάτων συμβαίνει, καὶ οὕτω δὲ τῆς ἐμπειρίας ἀρκούσῃς πρὸς τὴν ὀφελειαν τῶν ἐπιτηδευμάτων ἑκάστου, τήν γε ἐπιστήμην ζητηέον πάσῃ σπουδῇ καὶ βαδιστέον ἐπὶ τὸ καθόλου τῷ τεχνικῷ καὶ θεωρητικῷ βιολογένῳ γενέσθαι. περὶ 35 γάρ τὸ καθόλου ἦ ἐπιστήμη· γινώσκειν δὲ οὕτω γρῆ τὸ καθόλου. τό γε τῆς ἴατρικῆς ἦ νομοθετικῆς ἦ ἀλλης τοιαύτης ἐπιστήμης οὐχ ὡς ἀκίνητον καὶ ἀεὶ ὀσαύτως ἔχον ἀλλ' ὡς μᾶλιστα ἐνδεχόμενον· τῶν ἐνδεχόμενων γάρ καὶ οὐ τῶν ἀκινήτων αἱ τοιαῦται εἰσιν ἐπιστῆμαι. ζητηέον τούτον ἐφ' ἑκάστου τὴν ἐπιστήμην· καὶ τὸν βιολογένον δι' ἐπιμελείας βελ- 40 τίους παιεῖν, εἴτε πολλοὺς εἴτε διάριους, νομοθετικὸν | πειρατέον γενέσθαι. 414

7 τῇ om. h      ἔθη (alterum) h: ἔθη D      16 ἀστία καὶ ἡσυχία Dh, ut Arist. cod. Iib: ἡσυχία καὶ ἀστία Arist. vulg.      26 τοῖσδε D: τοιαῦτε h . . . ἦ οὕτως alterum om. h      33 ἑκάστου D: ἑκάστων h

καὶ γάρ διὰ τῶν νόμων πρὸς τὸ ἀγαθὸν κινούμενα καὶ τὴν ἀρετὴν. οὐ γάρ ἔστι τοῦ τυχόντος ἢ πολλοὺς ἢ ἔνα τινά καλῶς διαμεῖναι. καὶ παιδεύσαι πρὸς ἀρετὴν ἔχειν οἰκείως· ἀλλ᾽ εἰ γε τοῦτο δυνατὸν ἐν ἀνθρώποις, ἐκεῖνος ἀν δύνηθεντή μάρνος, οὗς οἵδες τοὺς νόμους τοὺς μὲν κρίνειν τοὺς δὲ τιμέναι.

(Περὶ τῶν σοφιστῶν τε καὶ τῶν τὰ πολιτικὰ διδάσκειν ἐπαγγέλλομένων· καὶ ὅτι τὸ περὶ τῆς νομοθεσίας ἐπισκέψασθαι πρὸς τὴν τῆς πρακτικῆς φιλοσοφίας τελείωσιν ἔτι λοιπόν ἐστι. 10 κεφ. ιγ'.)

10 Ότι μὲν οὖν νομοθετικὸν εἶναι δεῖ τὸν τῆς ἀρετῆς ἀλείπτην, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων· ὅπως δὲ δυνηθείη τις ἀν νομοθετικὸς γενέσθαι, ἔγειρτέον ἔστιν. ἢ φανερόν ἐστιν. Ήτι καθιάπερ ἀπὸ τοῦ εἰδότος τὰ γραμματικὰ ἢ τὰ μουσικὰ γραμματικάς τις γένοιτο ἀν ἢ μουσικός. οὗτοι καὶ νομοθετικὸς ἀπὸ τοῦ εἰδότος νομοθετεῖν, οὓς ἔστιν ὁ πολιτικός· τῆς γάρ πολιτικῆς ἢ 15 νομοθετικὴ μέρος. καίτοι δοκεῖ οὐ τὰ αὐτὰ συμβαίνειν τῇ πολιτικῇ καὶ ταῖς ἀλλαῖς δυνάμεσι καὶ ἐπιστήμαις. ἐν μὲν γάρ ταῖς ἀλλαῖς οἱ αὐτοὶ 20 φαίνονται τάς τε μεθόδους τῶν ἐπιστημῶν παραδίδοντες καὶ κατ' αὐτὰς ἐνεργοῦντες· Ιατρὸς γάρ καὶ ζωγράφος τὴν τε τέγχην ἔκαστος διδάσκει καὶ ὁ αὐτὸς καὶ γράφει ἢ ιατρεύει· περὶ δὲ τὴν πολιτικὴν ἑτέρως φαίνεται 25 ἔχον· οἱ μὲν γάρ σοφισταὶ τὰ πολιτικὰ διδάσκειν ἐπαγγέλλονται. μηδὲν πράττοντες πολιτικόν. οἱ δὲ πολιτεύομενοι πράττουσι μάν. διδάσκουσι δὲ οὐδέν· οὐ γάρ δύνανται. | οἱ γάρ μεθόδῳ τινὶ πράττουσι καὶ ἐπιστήμῃ 415 πολιτικῇ ἀλλὰ φυσικῇ τινὶ ἐπιτηδεύστηται καὶ ἐμπειρίᾳ μᾶλλον ἢ διανοίᾳ. Ήτι δὲ οὐ δύνανται τι περὶ τῆς πολιτικῆς διδάσκειν. φανερόν· οὐ γάρ διδάσκουσιν οὐδέ τι γράψουσιν ἢ λέγουσι περὶ τῶν τοιωτῶν. εἰπόντες ἀν, εἴπερ ἐδύναντο· μεῖζον γάρ ἀν ἢν αὐτοῖς εἰς φιλοτιμίαν τοιούτους συντιθέναι λόγους ἢ δικαιικούς τε καὶ δημητρικούς· ἀλλας τε καὶ τοὺς σφετέρους οὐδένες πολιτικούς ἐποίησαν ἀν ἢ τινας ἀλλους τῶν φίλων, εἴπερ ἐδύναντο· οὐ γάρ εὑλογὸν δυναμένους μὴ τοιαῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς φίλοις 10 τάτους εὐεργετεῖν· οὕτε γάρ εἴγον μεῖζον ἀγαθὸν καὶ συμφοιδώτερον τῇ πόλει καταλιπεῖν ἢ ταῦτα συγγραψάμενοι καὶ διδάσκαντες οὕτε ἔσχυτοῖς ἢ τοῖς οὐδέσιν ἢ τοῖς ἑταίροις μεῖζον ἀν ἐπείλησαν ἀγαθὸν τοῦ τοιαῦτα δύνασθαι. φανερὸν τούτον, εἴπερ ἐδύναντο διδάσκειν τὰ πολιτικά, Ήτι καὶ ἐβούληγησαν ἀν καὶ ἐδίδασκον· ἐπεὶ δὲ οὐ φαίνονται διδάσκοντες φανερὸν Ήτι οὕτε ἐδύναντο διδάσκειν οὕτε αὐτοὶ λόγῳ τινὶ τὰ πολιτικὰ παισῦσιν ἢ ἐπιστήμῃ ἀλλὰ ἐμπειρίᾳ· καὶ γάρ οὐ μικρὸν ἢ ἐμπειρίᾳ πρὸς τὸ πράττειν συμβαῖλεται· γίνονται γάρ διὰ τῆς πολιτικῆς συνηθείας μᾶλλον πολιτικοί. 20 διὰ τοῦτο τοῖς ἐφιεμένοις περὶ τῆς πολιτικῆς εἰδέναι καὶ ἐμπειρίας τινὸς γρεία καὶ συνηθείας. καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ σοφισταὶ διδάσκειν μὲν ἐπαγγέλ-

λοιπούς τὴν γραμμετικήν. διδάσκουσι δὲ οὐδὲν μᾶλλον, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέγνωσι τὸν περὶ ταύτης ἢ προσήκει δύνασθαι λέγειν. ὅστε οὐδὲ τίς ἔσται ἡ νομοθετικὴ τῇ ποιῶν τί ἔσται. ἵστασι· καὶ γάρ ταῦτὸν τῇ γειτόνων ἡγούμεναι εἰναι τῆς ὥραρικῆς· εἶτα καὶ τὸ νομοθετεῖν οὗτον ῥάδιον, ὡς παντὸς εἶναι.

5 νομίζουσι γάρ τὸ συναγαγεῖν νόμους τοὺς εὐδοκιμωτάτους καὶ τούτων 416 ἐκλέξασθαι τοὺς ἀρίστους. τοῦτο εἶναι τὸ νομοθετεῖν, τὸ δὲ κρῖναι νόμους καὶ τὸν ἀριστὸν λαβεῖν, μὴ πάντα γχλεπὸν εἶναι. καίτοι πρῶτον μὲν οὐ ῥάδιον καὶ τὸν βουλοφύλεντον τὸ δύνασθαι κρίνειν ὥριδος περὶ τῶν προτεινότων ἑκάστου ἀλλὰ θαυμαστῆς δεῖ συνέσσεως καὶ διανοίας πρὸς τὴν τοιαύτην ὁδόναριν· οἱ γάρ ἔμπειροι περὶ ἔκαστα καὶ δύνανται κρίνειν περὶ αὐτῶν. ὅσπερ ὁ τῶν μουσικῶν ἔμπειρος τὰ μουσικὰ δύναται κρίνειν καὶ ὁ τῶν γραμματικῶν τὰ γραμματικά. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὥστας· οὗτοι γάρ 10 ἴσται δι’ ἄν ταῦτα τῇ ἔκεινα γίνονται. καὶ ποια ποίησις συνάδει, καὶ πῶς ἔκαστον ἔχει· οἱ δὲ ἄπειροι οὐδὲν τούτων εἰδότες οὐκ ἐκλέξονται τὰ καλλίστα. καὶ γάρ ἀγαπητόν, εἰ τοῦτο μόνον γνώσονται ἀπλῶς, διτὶ καλῶς τῇ κακῷ πεποίηται τὸ ἔργον ὅσπερ καὶ ἐπὶ τῆς γραμματῆς ἔχει· καὶ γάρ τὸ μὲν τὴν ἀρίστην εἰκόνα γινώσκειν διτὶ καλῶς γέγραπται. καὶ τῶν μὴ ζωγράφων ἀν εἴη, τὸ δὲ εἰδέναι διτὶ ἀρίστη καὶ δηῃ τῶν ἄλλων διαφέρει, μόνον ἐστὶ τὸ γράψειν εἰδότος τῇ ἔμπειρίᾳ τινὰ κεκτημένου περὶ 20 αὐτό. οὕτας τοίνυν τὸ ζωγράφου ἔργον τῇ τὸν μουσικοῦ τῇ τὸν γραμματικοῦ γωρίες τῆς περὶ αὐτὰ ἐπιστήμης οὐδεὶς ὥριδος δύναται κρίνειν οὔτε τὸ τὸν πολιτικοῦ ἔργον ἀνευ τὸν τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην εἰδέναι, κρίνει δύνατόν. ἔργον δὲ τὸν πολιτικοῦ ὁ νόμος ἐστί. πρῶτον μὲν οὖν τὸ σύναγαγεῖν νόμους καὶ ἐκλέξασθαι τοὺς ἀρίστους ἀνευ τῆς περὶ τὰ πολιτικὰ 25 ἔμπειρίας οὐ δύνατόν. ἔπειτα, εἰ καὶ τοῦτο δύσομεν, ὡς ἄρα δύνατὸν ἀνευ τὸν πολιτικὸν εἰναι νόμους κρίνειν εἰδέναι καὶ συναγαγεῖν τοὺς ἀρίστους, 417 οὐδὲ τοῦτο ἀρκέσει πρὸς τὸ γενέσθαι πολιτικὸν καὶ νομοθετικόν, ἐπεὶ οὐδὲ ιατροὶ γένοιντο ἀν ἀπὸ τὸν τὰ ιατρικὰ συγγράμματα συναγαγεῖν καὶ ἀναγνῶνται· καίτοι οἱ τοιοῦτοι καὶ πειρῶνται λέγειν οὐ μόνον τὰ θεραπεύματα 30 ἀλλὰ καὶ ως ίάμησαν οἱ τούτοις γρηγάμενοι καὶ δηῃ πρῶς προσήκει τῶν νοσημάτων ἔκαστον θεραπεύειν, καὶ διαφοροῦντει γε τὰς ἔξεις τῶν νοσημάτων καὶ τῶν σωμάτων, ἀλλ ὥμως οὐκ εἰσὶν ιατροί· δεῖ γάρ καὶ ἔμπειρίας καὶ συνηθείας τινός· τὰ δὲ συγγράμματα καὶ αἱ τοιαῦται θεωρήσαι τοὺς μὲν ἔμπειρους καλλίνους ποιοῦσι, τοὺς δὲ ἀπειρίους οὐδὲν ὥνησαν πρός γε τὸ 35 δύνασθαι θεραπεύειν· τὸν αὐτὸν δὴ τούτον καὶ ἐπὶ τῶν νόμων ἀν ἔχοι καὶ τῆς πολιτείας. τὸ γάρ συναγαγεῖν νόμους καὶ διερευνήσασθαι τὰς ἔκασταχοι πολιτείας, τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς ἔμπειρίας οὐναμένους ἔκαστα καλῶς θεωρῆσαι καὶ συνιδεῖν ἀ τε ὥριδος καὶ ἀ φαύλως ἔχουσι καὶ ποια ποίησις ἀρμόττει, πάνυ ἀν ὠφελήσεις· γένοιντο γάρ ἀν ἔαυτῶν τὰ πολιτικὰ καλλίστους· τοῖς δὲ ἀνευ τῆς τοιαύτης ἔξεις καὶ πείρας τὰ τοιαῦτα διεξιούσιν

13 ποίησις D: ποιεῖν h  
τῶν σωμάτων om. h

18 ὅπη Mullach: ὅποι Dh

29 καὶ om. h

32 καὶ

ἀνόητος ἡ σπουδὴ πρὸς γε τὸ νομιμετακούς γενέσθαι· οὐ γάρ δυνήσονται  
κρίνειν δρῦμὸς περὶ αὐτῶν. εἰ μὴ ἄρα τύχῃ τινί· γένοιντο δὲ ἐν τοῖς  
συνεπάτεροι πρὸς ταῦτα τρόπον τινά, μαθήντες περὶ τῶν πολιτεικῶν. φαί-  
νεται μὲν οὖν. διτι οὕτε οὐ σφισται οὕτε οἱ πολιτευόμενοι περὶ τῆς πολι-  
τείας ταῦτα καὶ νομιμετακῆς οἷοί τε ἐγένοντο διδάσκειν. ἐπειδὲ δὲ σκόλοιςθόν ἔστιν.  
ώς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐδείχθη. τὸν τῆς ἀρετῆς διδάσκαλον καὶ περὶ τού-  
των διεξιέναι. τῶν προτέρων οὐ πάντα περὶ νόμων καὶ πολιτείας διερευνη-  
σαμένων. βέλτιον τοῖς ημᾶς ἐπισκόψαθαι περὶ τούτων, ὡς ἂν | ἡ προ- 418  
κειμένη ημῖν φύλασσία. περὶ τῶν ἀνθρωπίνων οὖσα παθῶν καὶ πράξεων  
10 τοῦ προσήκοντος τυχοῦσα τέλους, μηδὲνδε ἐλλείπῃ τῶν εἰς ταῦτα φερόν-  
των. πρῶτον μὲν οὖν εἴ τι καλῶς περὶ αὐτῶν εἴρηται τοῖς προγενεστέροις.  
κατὰ μέρος ἐπελθεῖν πειραθῆμεν. εἶτα συναγαγόντες τὰς πολιτείας θεω-  
ρῶμεν ἐν αὐταῖς. ἢ τε φύσείρει καὶ ἢ σώζει τὰς πόλεις, ἔτι τε τῶν πολι-  
τειῶν ἑκάστην ἢ συνίστηται καὶ ἢ διαλύει, καὶ τίνα μὲν βασιλείαν συνέγει.  
15 τίνα δὲ δημοκρατίαν καὶ τῶν ἀλλων ἑκάστην, καὶ τίνα πέρικλες λύει. καὶ  
μὴν κάκεινο σκοπόμεν. διὰ ποίας αἰτίας αἱ μὲν τῶν πολιτειῶν καλῶς πολι- 10  
τεύονται, αἱ δὲ ἐναντίως ἔχουσι. τούτων γάρ δὴ πάντων θεωρηθέντων  
συνδιημεν ἀν καὶ ποία πολιτεία ἀρίστη καὶ πῶς ἑκάστη ταχ-  
θεῖσα καὶ τίσι νόμοις καὶ ἔθεσι γρωμένη τοῖς πολιτευόμενοι  
20 λυσιτελήσει. λέγομεν οὖν ἀρετάμενοι.

<sup>4</sup> οἱ ante πολιτευόμενοι οἱ. h 14 συνίστηται D: συνίζησι h 20 λέγομεν D et Arist. cod. K: λέγωμεν h et Arist. vulg. in fine τῶν εἰς τὰ τοῦ Ἀριστοτελέους Νικηράχεια τέλος h



I N D I C E S



## I INDEX VERBORUM

- ἀβασανίστως 87, 22  
 ἀγαθότης 6, 7  
 ἀγαθόνειν 86, 41  
 ἀγαπᾶν 222, 30 ἀγαπητός 222, 23 ἀγαπητότατον 207, 37 — *contentum esse* 223, 5  
 ἀγαπητόν 3, 25 4, 19 228, 5 232, 15  
 ἀγάπη 171, 18 195, 12, 16  
 ἄγευστος 220, 31  
 ἀγνωμοσύνη 74, 10  
 ἀγώγιμος, τὰ ἡ 41, 28  
 ἀδιάφορος 101, 28 sqq.  
 ἀδοξίος *incredibilis* 220, 11  
 ἀθλητής (*τῆς ἀρετῆς*) 227, 20  
 ἀθρόος, ἀθρόν καὶ ἀνεῳ μελέτης 126, 3  
 αἰκίζειν med. 92, 38  
 αἴτειν med. 65, 39  
 αἴτιον, αἰτίων *genera quattuor* 6, 13  
 ἀκαλλής 17, 37  
 ἀκρής 221, 14  
 ἀκοινώνητος 21, 31  
 ἀκολασία (*opp. ἡλιθιότης*) 211, 41  
 ἀκολουθεῖν 31, 37  
 ἀκόλουθος 18, 34 23, 23 60, 34 ἀκόλουθον  
     ἐστιν 108, 28 cf. 17, 7 ἡ ἀν εἴη 45, 7  
     ἀκολούθως 7, 23 61, 4 127, 22 136, 8  
     180, 9  
 ἀκούστηκα 216, 17  
 ἀκουστικός, ἡ δύναμις 26, 26  
 ἀκριβολογεῖσθαι 69, 32 197, 16  
 ἀκύλυτος, ἀκωλύτως 226, 14  
 ἀλείπτης 34, 18 227, 16 231, 10  
 ἀληθευτικός, ἡ ἔξεις 125, 26  
 ἀλίσκεσθαι 43, 18  
 ἀμαυροῦν, ἡ ἕδονή ἀμαυροῦται 217, 5  
 ἀμετος (*eoni. ἀναπόδεικτος*) 117, 25 ἀργή  
     121, 13 ἀμετοι λόγοι (*eoni. ψροι*) 129, 19.
- 25 γνῶσις τῶν ἀμέτων 129, 33 ἀμέτως  
     48, 8  
 ἀμετάβλητος 102, 5  
 ἀμιγής ἡ ἀλήθεια 3, 37 ἱμάρης 212, 20  
 ἀμοιβή 27, 7 ὡς κομισουμένους τὰς ἀμοιβάς  
     197, 34  
 ἀμυδρός 151, 36 181, 1 182, 4  
 ἀμφισβήτητος 41, 26  
 ἀμφίβολος 139, 29  
 ἀναγιγνώσκειν (*σωγγράμματα*) 232, 28  
 ἀνάγκη, λόγου ἀνάγκη ὀνταντες 7, 4  
 ἀνακατούση med. 221, 13  
 ἀνακαλεῖν med. 92, 24  
 ἀναλογεῖν 177, 6  
 ἀνάλογος, ἀνάλογον ἔχειν 182, 18 ἀναλόγως 182, 37 183, 20 ἡ ἔχειν 177, 4  
 ἀνάπταται 85, 19 174, 7 τὸ ἡ 6, 22, 27, 31  
     (ubi Arist. ἀνάπταται) 9, 38 26, 28 36, 27  
     75, 5 153, 5 194, 39 221, 10 230, 3  
 ἀναπτυπλάναι, τοὺς φύους τῶν οἰκείων  
     ἡ κακῶν 207, 23  
 ἀναπληροῦν τὴν ἔνδειαν 162, 13  
 ἀνάπτειν 111, 37  
 ἀνδροφόνος 102, 36 sq.  
 ἀνελευθερότης 68, 4, 9 sqq. 88, 17  
 ἀνεστις (*eoni. ἀνάπαυσις*) 81, 38 (*opp. ἐπίτασις*) 212, 15, 20  
 ἀνέχειν med. (= Arist. ὑπομένειν) 82, 36  
     ἡ στέψις ἀνέχεται 128, 6 ἀνεκτότερον  
     ἔγκλημα 146, 22 κακόν 146, 13  
 ἀνθέλκειν 138, 1  
 ἀνθιστάναι med. τοῦ λόγου ἀνθισταμένον  
     (*opp. συντεθεμένον*) 143, 5, 16, 22  
 ἀνθοσμήτας 104, 36  
 ἀνθρώπειος 216, 36  
 ἀνόργητος 233, 1

- ἀναστολογής 194,4  
 ἀντευποιεῖν 107,5  
 ἀντέγειν. γρημάτων ἀντέγεσθαι 64,22  
 ἀντιβλάπτειν 95,4  
 ἀντίθεσις 38,22  
 ἀντικρύς 127,1  
 ἀντιλαμβάνειν 125,5  
 ἀντιπαλός 56,29,32 57,4  
 ἀντιπάσχειν. ἀντιπεπονθότας 97,2,20  
 ἀντιστρέψειν 31,2 84,8  
 ἀντιφθέγγεσθαι 142,3  
 ἀντιχειρίς 95,18 sq.  
 ἀνωμαλία τῆς ὥλης 117,1  
 ἀνώμαλος. τὸν ἀνωμαλῶς βιοῦντα 159,2  
 τὸν ἀνωμαλῶς κινοῦμενα 212,34 213,2  
 ἀξιόγρεως αριθής 5,4  
 ἀπαιτεῖν. ὡς ὁ δρόδος ἢ λόγος 229,33  
 ἀπαλλάσσειν (τὸν λόγον) 125,28 ἀπαλλά-  
 γεῖς τῶν δυστυχημάτων 21,12  
 ἀπαρτίζειν. φέρεις ἀπαρτισμένη 126,36  
 ἀπαρτέων 99,38 100,5  
 ἀπειράντις 34,7  
 ἀπειρός. τὸν ἄ. 10,2  
 ἀπειναντίον. ἡ ἀ. γωνία 95,41  
 ἀπέργεσθαι mori 19,28  
 ἀπληστος 63,6  
 ἀπὸ τῶν εἰρημένων 59,11 ἢ. τῶν ἐνεργειῶν  
 ἐθέλημαν 51,15 ἢ. τῶν προεργαμένων  
 ἐδείχθη 49,12 ἢ. φύσεως (opp. ὑπὸ γένους)  
 52,40  
 ἀποβλάχειν (παῖδας) 18,2  
 ἀποβολὴ (γρημάτων) 53,30 54,21  
 ἀπογνωμονῶν 229,10  
 ἀποδέχεσθαι τοὺς λόγους 5,26  
 ἀποδιδόνται (Arist. ἀπονέμειν) 225,18  
 ἀποκτείνειν. ἀποκτανθήσεται 95,8  
 ἀπονιγάνται. οὐδὲν τῆς ἐπιστήμης ἀπώνυτο  
 140,29  
 ἀποπέμπειν. ἀποπέμψασθαι 65,18  
 ἀποπηδᾶν 55,24  
 ἀποστέλειν 146,25 med. 105,29,31 (coni.  
 διωθεῖσθαι) 207,34 τὴν ἐκεῖνην ἀποστέ-  
 μενος πίστων 211,28  
 ἀποσφάττειν 99,35 110,26 sqq.  
 ἀποτελεῖν 13,5 27,15 (Arist. ἐπιτελεῖν)  
 34,24  
 ἀποτέλεσμα 2,15 6,22 sqq. 158,1  
 ἀποτρέπειν 87,23 sq.  
 ἀποτρίβειν. ὅπως ἀποτρίψωνται τὰς αἱ-  
 σηρὰς εὐεργεσίας 184,14 sq.  
 ἀποτυφλοῦν 140,23
- ἀποφάσσειν 116,33  
 ἀπροσδιόριστος 109,19  
 ἀργία παντελής 19,12  
 ἀριστερός. τὸ ἄ. 10,2  
 ἀριστεύειν 109,13,32  
 ἀριστεύς 102,30 107,1 109,14  
 ἀριστοκρατικός 91,40  
 ἀρκεῖν 34,15 λόγος οὐκ ἀρκοῦσα 19,16  
 ἀρκεῖσθαι τὸν 101,7 ἀρκοῦντας 7,9  
 ἀρκετός 4,1  
 ἄρκιος 12,39  
 ἄρμοδιος. ἄρμοδιος (Arist. ἐμπελῶς) 205,4  
 ἄρρητος 9,40  
 ἄρτι. οὐ ἄ. (Arist. πρῶτον) μανθάνοντες  
 141,16  
 ἄρτιος 10,2 ἄρτιος 125,28  
 ἄργατρεσία 196,38  
 ἀσπάζεσθαι. τοῖς γενεσιν ἀ. 86,13  
 ἀσύγγιωστος 149,31  
 ἀσυλλογίστως 73,32  
 ἀσκετος. ἀσκέτως 33,5  
 ἄτε 3,36  
 ἀτέλεστος 71,16  
 ἀτομος. τοῦ ἀτόμου (opp. τοῦ καθόλου)  
 11,30 ἐν τῷ νῦν καὶ τῷ ἀτόμῳ 215,35  
 αὐτοτικός 24,10 25,3  
 αὐτοάγαθος 9,33 sq.  
 αὐτόπιπος 9,30  
 αὐτόπιστος 117,36  
 αὐτοσχεδίως 87,22  
 ἀφιέναι 51,32  
 ἀγαρις (Arist. ἀγδής) 37,39  
 ἀγώριστος 224,18 ἀγωρίστως ἔχειν 218,36  
 219,2
- βλάπτειν. τὴν διάνοιαν βεβλαμένοις 18,18  
 βοήθημα 11,22  
 βρύρος 118,37  
 βουλή. καθίειν τὴν 3, 47,39
- γαλήνη 42,12  
 γενναῖος 42,33  
 γοῦν idem atque οὖν 165,22  
 γράφειν. τελείως γράψαι (dist. ὑποτυπώσαν)  
 14,28  
 γραφική 232,16

- δέσμειον 101,26 104,17  
 δὲ in apodosi 125,21  
 δεῖν *dēbere* εἰ δεῖν 47,39 δεῖται absol.  
     201,30 *vincere* λόγων ἀνάγκη δ. 7,4  
 δεινότης def. 133,3  
 δεκάπτης τὸ δ. 33,43 34,1  
 δεκαπλάσιος 98,22  
 δεκτικός 26,8  
 δεξιός 9,40  
 δευτερεῖον plur. 74,31  
 δὴ duobus unius sententiae vocabulis ad-  
     ditum 223,21  
 δηλαδή 3,16 30,21 37,5 44,7 191,4 219,26  
 δηλοντεῖ 7,6,10 9,30 13,34 15,34 20,21  
     24,18 28,20 33,4 34,22 32 35,18 24  
     39,1,32 40,1,40 42,2,16 43,3 45,4  
     47,29 49,5 53,23 62,27 al.  
 δημιουργεῖν. τὴν οἰκίαν δ. 6,19  
 δημοκρατικός 91,39  
 δῆπου 213,7 225,38  
 δῆπουθεν 223,13  
 διάγραμμα 98,20  
 διαδέχεσθαι (= Arist. παραλαμβάνειν)  
     66,11  
 διάδηλος 24,17  
 διαδοχή 196,29  
 διαδειστικός φύγοντι 49,37 διαδέστεις τῶν σω-  
     μάτων 28,25  
 διατρεῖν 178,3  
 διατάξια 11,2 def. 9,10  
 διατάξη 230,18  
 διακόπτειν. μὴ διακοπούμενης τῆς ἐργασίας  
     20,16 τῆς ἐνδιαιτούμενης 222,5  
 διάκρισις (Arist. κρίσις) 100,34  
 διαλαμβάνειν 5,6 6,12 41,6 53,11  
 διαμαρτάνειν (= Arist. ἀμαρτάνειν) 145,  
     35  
 διάμετρος. ἐκ διαμέτρου διακείμενος 148,32  
 διανεμητικός (coni. διορθωτικός) 98,29  
     100,30 108,15  
 διανόημα 216,16  
 διανούμενός 107,18  
 διανομή (coni. διάρθωσις) 98,29  
 διανοητικός (opp. γνητικός) 34,30  
 διάνοια. τὴν δ. θεβλαμμένοις 18,18  
 διαπρεπεύεται. περὶ εἰρήνης δ. 3,12  
 διαπάνη 193,1 197,19  
 διαπόρειν τοὺς ἔχθρούς 75,17  
 διαπόζειν 3,24 sq.  
 διεξέρχεται 53,9  
 διερευνᾶν. διερευνήσαται τὰς πολιτείας  
     232,36 τῶν περὶ πολιτείας διερευνητα-  
     μένων 233,7  
 διοικεῖν τὰ πράγματα 47,40  
 διορθώσις 189,25  
 διόρθωσις (coni. διανομή) 98,29  
 διορθωτικός (coni. διανεμητικός) 98,29  
     100,30 108,16  
 διορύζεται 111,18  
 διπτήγυς. τὸ δ. 33,44 34,1  
 διπλάσιος 98,23  
 διπλασίων 97,15  
 δοκεῖν. τὰ δεδογμένα 42,31 δοκεῖ συνε-  
     σταντι φύλαν 176,16 δ. γρείαν εἶναι  
     163,12  
 δύνατοθατι *valere* 1,22  
 δυταπάλλακτος. δυταπαλλακτόρον 76,23  
 δυτακολία 163,4  
 δύτακολος. δύτακολόν ἔστεν 39,32  
 δυταγεράνειν 43,22  
 δυταγερής 4,15
- ἐστι. ἐστέον 13,33  
 ἐγκλημα 146,22  
 ἐγκολλᾶν 70,6  
 ἐθισμός 64,22 sqq.  
 εἰ cum conjunctivo 98,27 εἴ γε 231,3  
 εἰδοποιεῖν 215,30  
 εἰκάζειν 71,24  
 εἰς. τὸ ἐν 9,40  
 εἰσάγειν 49,2  
 εἰσάπαξ 70,23  
 εἰσαῦθις 13,14  
 ἐκασταγοῦ 232,36  
 ἐκβαλλεῖν τὴν δειλίαν 62,24 λόπην 161,37  
 ἐκδικεῖν 105,21  
 ἐκδρομή. θαλάσσης ἐκδρομαῖ 54,26  
 ἐκεῖθεν 27,39  
 ἐκκλίνειν 40,33  
 ἐκτιθέναι med. 210,19  
 ἐκτισις. ἀδικίας ε. 103,1  
 ἐκτρέπειν. οἱ μὴ πάνυ ἐκτεραμμένοι τῷ  
     οῷθῷ 194,1  
 ἐλέπολις 100,11  
 ἐλλέβορος 140,33 sq.  
 ἐμπαγγέναι. ἐμπαγέντα καὶ βεβαιωθέντα  
     228,4  
 ἐμπιπλάναι (τὰς ἐπιθυμίας) 161,15  
 ἐμποδὼν ιταται 225,9  
 ἐναλλάξῃ 91,12,15

- ΞΑΝΘΙΟΥ Ν. 52,7  
 ΞΑΝΘΙΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΣ. ΞΑΝΘΙΟΥ ΜΕΛΙΟΣ 116,35  
 ΞΑΝΘΙΟΥ ΠΑ. 61,12  
 ΞΑΝΘΙΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΣ 131,30 182,24 ούκ ξν 52,18  
 124,5 134,6 161,28 192,26 170,28  
 174,18 205,23 222,13 ώς ξν 205,3  
 ώς ξν μάλιστα δυνατών 116,30  
 ΞΑΝΘΙΟΥΣ. ξανθιαί 129,20  
 ΞΑΝΘΙΑΣ. ξανθιαί την ἔ. 211,37  
 ΞΑΝΘΙΘΕΝΤΑΙ ΔΔΞΑΝ 210,7  
 ΞΑΝΠΑΡΧΙΕΙΝ (Arist. οπάρχειν) 16,14  
 ΞΑΝΩΣΙΣ 97,22  
 ΞΕΔΓΕΙΝ 44,14  
 ΞΕΔΑΚΟΛΟΥΘΕΙΝ 226,27  
 ΞΕΔΑΝΔΡΑΠΟΔΙΖΕΣΘΑΙ 214,4  
 ΞΕΔΑΡΤΖΑΝ. τῆς προνοίας ξεγρηγμένον 101,12  
 ΞΕΔΑΤΑΣΙΣ 10,9  
 ΞΕΓΙ. έν τοῖς ἔ. 67,5  
 ΞΕΙΣΟΥΝ 22,29  
 ΞΕΙΟΥΣΙΔΔΕΙΝ. ξειατος ξειωτού ξειουσιδδειτ  
 179,30  
 ΞΕΙΚΕΝΤΑΙ. εἰκός 62,40 κατὰ τὸ εἰκός 54,36  
 δοκεῖ εἰκότα εἶναι (Arist. δρέσκει) 49,22  
 — ξεικότως 161,5  
 ΞΠΑΓΓΕΛΙΑ (eoni. βαβλημα) 27,9  
 ΞΠΑΙΣΘΑΝΕΣΘΑΙ 72,2  
 ΞΠΑΝΑΖΑΧΕΙΝ med. 108,21  
 ΞΠΑΝΟΡΘΟΥΝ 202,33  
 ΞΠΑΦΗ 114,23  
 ΞΠΕΙΓΙΕΙΝ. τῷ ξπειγομένῳ νικᾶν 2,1  
 ΞΠΕΙΣΘΑΙ. ξπομένως 73,6  
 ΞΠΙΒΑΛΛΕΙΝ 30,36  
 ΞΠΙΓΙΓΝΗΣΚΕΙΝ 191,14  
 ΞΠΙΓΝΩΜΩΝ 76,12  
 ΞΠΙΔΕΙΧΝΥΝΤΑΙ med. 29,33 74,27  
 ΞΠΙΔΞΕΣΘΑΙ 35,24 (Arist. δέξεσθαι) 212,  
 12,20  
 ΞΠΙΕΙΣΗ. ξπιεικῶς 7,28  
 ΞΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ 62,23  
 ΞΠΙΚΡΑΤΗ. ξπικρατέστερον 137,35  
 ΞΠΙΜΕΡΙΖΕΙΝ 205,29  
 ΞΠΙΠΟΔΛΑΙΟΣ. ξπιπολαίως 195,32  
 ΞΠΙΡΡΕΠΗΣ 136,30 δ ξπιρρεπῶς ξγων 139,7  
 ΞΠΙΝΟΕΙΝ 61,4  
 ΞΠΙΤΑΖΙΣ (ζωῆς) 18,30 (opp. ἀνεταζει) 212,  
 14,20  
 ΞΠΙΤΕΙΝΕΙΝ. ξπιτεταμένως 217,3  
 ΞΠΙΤΓΔΕΙΟΤΗ. ξπιτγδειοτήτες τῆς ψυχῆς  
 33,1  
 ΞΠΙΤΟΥΓΗ. 21,15  
 ΞΠΙΤΔΑΝΕΙΑ 33,41
- ΞΠΙΧΙΣΙΡΕΙΝ 50,30 τυραννίδι 101,7  
 ΞΡΑΞ. οἱ σοφίας ἐρῶντες 6,3 ἐραστός 8,21  
 ΞΡΓΩΔΗΣ 39,31  
 ΞΡΧΕΣΘΑΙ. θσα εἰς ἀργύριον ἔρχεται 81,82  
 ΞΣΧΑΤΟΣ. τὸ ἔ. ἀγαθόν 8,25,29 τέλος 8,  
 7,32  
 ΞΤΕΡΟΓΕΝΗΣ 14,8,11 109,3  
 ΞΤΕΡΟΙΟΣ 49,34  
 ΞΤΕΡΟΜΗΧΑΝΗΣ 10,3  
 ΞΤΕΡΩΘΕΝ 50,25 52,18  
 ΞΝΑΠΑΛΛΑΧΤΟΣ 76,14  
 ΞΝΒΟΥΛΙΑ 129,1  
 ΞΝΘΑΡΣΗΣ. ξνθαρτῶς 53,30  
 ΞΝΘΗΝΙΑ 98,4  
 ΞΝΘΙΣ. τὸ εύ. 9,40  
 ΞΝΧΟΛΟΣ 14,30  
 ΞΝΛΟΓΟΣ. ούκ εῦλογον 17,20 226,3  
 ΞΝΜΕΤΑΞΘΟΛΟΣ 166,33  
 ΞΝΝΟΜΟΙΣΙΣΘΑΙ. ταῖς εὐνομουμέναις πολιτείαις  
 102,27  
 ΞΝΡΕΤΙΚΗΣ 122,7  
 ΞΝΡΟΙΑ 21,5  
 ΞΝΣΥΝΕΤΟΣ. εὺσυνετώτεροι 233,2  
 ΞΝΤΡΑΦΗΣ 131,35  
 ΞΝΦΡΑΙΝΕΙΝ 207,19  
 ΞΝΧΕΡΗΣ. ούκ ξστιν εὐχερές 43,4 εὐχερῶς  
 56,30  
 ΞΝΩΨΙΑ 205,13  
 ΞΦΑΡΜΟΓΗ 114,23  
 ΞΦΑΡΜΟΔΞΕΙΝ. ἔ. ὁ λόγος 10,24 ἔ. ὁ ὄρισμός  
 10,23  
 ΞΦΕΣΤΡΟΙΣ 2,1  
 ΞΦΙΕΝΤΑΙ. ξφετός 211,6  
 ΞΓΕΙΝ. τοῦ δέοντος ξγεται 179,13
- ΖΩΓΡΑΦΟΣ 4,6 231,18 232,18,20
- Ϊ ΜΗΝ 184,17  
 Ϊ ΓΕΡΔΩΝ θέου 196,35  
 Ϊ ΓΟΥΝ 34,16  
 Ϊ ΛΙΘΙΩΤΗΣ (opp. ἀκολασία) 211,41  
 Ϊ ΝΙΚΑ 1,18  
 Ϊ ΡΕΜΑ 202,1  
 Ϊ ΡΕΜΕΙΝ. τὸ ιρεμοῦν 10,1  
 Ϊ ΤΟΙ 122,20
- ΪΞΑ (Arist. ίδει) 17,38  
 Ϊ ΖΕΙΝ. ιελητός 42,8,39

- Μεμέλιον 118,37  
 Μεσάθεν 18,8  
 Μεσολογία 224,25  
 Μεσός. τηρ Μεσφ πάντα πρόσεστι τὰ ἀγαθά,  
     ἀλλ᾽ ἔστιν αὐτός ὅτι ποτέ ἔστι 194,20  
 Μεσράπευμα 232,29  
 Μέρημα 30,16  
 Μεσύρημα 216,16 217,13
- Ιδέα (= Arist. *εἶδος*) 8,33 sqq.  
 Ιερός. ὁ βίος οὐδὲν ιερόν 7,27  
 Ιλεως 177,37  
 Ιπτασθαι 45,30  
 Ισόρροπος (ἀλλαγή) 97,2  
 Ιστάναι. πρὸς τὰς τύχας στήσεται 20,23  
 Ιγνος. ἀμυδρὸν ἔγνος 151,37
- καθαίρειν πλάνης 210,14  
 καθάπαξ 58,1 54,14 62,25 73,2 102,3  
     153,24 162,24 209,25 222,10  
 καθαρίστης 219,4 222,10  
 καθαρότης 218,19  
 καθίζειν (τὴν βουλήν) 47,39  
 καθέ 115,37,39 126,31 223,20 al.  
 καθαλικός. οἱ καθαλοκοὶ βίοι 7,25 (λέγοις)  
     100,2  
 καθέσον 49,27 59,14 60,27 62,20 75,32  
     77,22,33 108,30 al. καθέσον — καθέσον  
     54,3 sq. ς. μέν, ς. δέ 72,4 90,27 110,34  
     127,14 136,5 150,35 καθέσον — κατὰ  
     τοσοῦτον 96,23  
 καθηποβάλλειν 109,20  
 καὶ in apodosi 218,3  
 κατός 9,11,24 11,1  
 κατίζειν 83,9  
 κακοπάθεια 68,7  
 κάμνειν. κάμνει πάντα τὰ ἀνθρώπεια 216,36  
 καρπόλος 10,2  
 κάνῃ τε — κάνῃ τε 102,39 121,25  
 κανῶν 31,7,37 45,9 99,16 154,15 (comi.  
     ὅρος) 113,12 οἱ τῆς τέχνης κ. 3,8 δι-  
     δόνται τοὺς κ. 1,26 τῷ κ. τῆς περιστη-  
     γικῆς κεγρημάνος 3,12  
 καρποῦσθαι 178,29  
 καρτερεῖν τὸν θάνατον 54,9 τοὺς κινδύ-  
     νους 56,20  
 καρτερικός. καρτερεῖν 228,28
- κατὰ πελάρης 51,32  
 καταβάνειν εἰς τὰ ἀποδεικτά 130,12  
 καταγίνεσθαι 28,4 31,4,15 34,40  
 κατάληγος 219,12 224,38 227,9 228,27  
     229,39 καταλήγοις 29,18  
 καταπλήξ 84,6  
 κατάπληξ 84,4  
 καταπληξη 42,33 κ. μεγάλων κινδύνων  
     73,35  
 καταρραγής 214,36  
 καταρράσκειν 116,33  
 κατέρρημα 35,1 202,2  
 κέντρον 39,32  
 κεφαλαιον *summa* 113,3 *pars paraphrasis*  
     15,23  
 κεφαλαῖτων 36,31  
 κινεῖν. τὰ λογισμῷ (ορρ. τὰ φύσει) κινοῦ-  
     μένα 1,8 γένοντα (= Arist. ποιεῖν γ.)  
     83,5  
 κληροῦν. τοὺς ἀρχοντας μὴ κληροτοῦς  
     εἶναι 196,28  
 κλέδων 42,2,7 54,17  
 κλυδώνιον 41,28  
 κοινωνεῖν σομπέτης καὶ στέγης 75,3  
 κοινωνικός 21,32  
 κομιδή 183,38 κομιδῇ 229,29  
 κομίζειν τὴν ἔνστασιν 211,37  
 κοσμεῖν 33,26,31  
 κουφός. κουφότερον κακόν 146,9  
 κωδίον 71,7  
 κωλύειν. οὐδὲν κωλύει 230,5,28
- λάθρα 100,8  
 λαρβάνειν. πεῖραν ἔλαβεν 5,2  
 λανθάνειν. λεληθότως 53,6  
 λειτουργία 197,14,16  
 λογισμός. τὰ λογισμῷ (ορρ. τὰ φύσει)  
     κινοῦμενα 1,8  
 λογοποιεῖν 140,6,8  
 λόγος. ὁ ὄρθος ἀπαιτεῖ λόγος 229,33 ἀμεσος  
     λόγοι 129,20 περὶ προνοίας λόγοι 18,12  
 λοραίνεσθαι τῷ σώματι 161,19  
 λόσις οὐκ ἀρκοῦσα 19,16  
 λωποῦσθεῖν 49,25
- μακροβιότης 159,6  
 μάλα. μᾶλλον c. comparat. 40,1 59,5 134,20

- 199, 17 μάθεστα additur superlativo  
201, 4 sq. cf. 205, 3 221, 1
- ματαριόν** 53, 34
- μεθημερίας 21, 21
- μετοίκειν (comi. διεκρέπειν) 89, 29
- μεταπλάκειν. μεταβλήσεις 102, 4
- μεταπίπτειν. μεταπεσεῖται 21, 13
- μεταφορά κατὰ μεταφοράν 53, 23, 27 (opp.  
κορών) 145, 27
- μεταφορικός. μεταφορικός 196, 1
- μεταχειρίζεσθαι. τὴν πρόξει μεταχειρίζ-  
θεναι 48, 5
- μεταχειρίσταις τῆς τέλης 32, 15
- μετέπειτα 217, 4
- μετέργεσθαι (Arist. γετιέναι) 15, 23 ἀρετήν  
58, 35
- μήν. ἡ μήν 184, 17 καὶ μήν 205, 26 ὁ  
μήν 212, 1
- μόδις 74, 19
- μονοειδής 35, 6
- νεύειν 39, 9
- νεωτέρι 217, 1
- νοῦς defin. 129, 33
- νῦν. ἐν τῷ νῦν 215, 34
- νυνὶ 26, 17
- νωθρός 75, 37
- όδεύειν 48, 10, 17
- όδηγειν 163, 20
- όδουνηρός 30, 16
- όλιγαρχίας 91, 40
- όλιγοχρόνιος. ολιγοχρονιώτεραι 173, 12
- όλιγωρος. ολιγώρως 73, 11
- όλιλόναι med. 64, 19
- όλοσχερής. ολοσχερώς (Arist. καθόλου)  
21, 37 (comi. καθόλου) 52, 33
- όμοιός 213, 3 ἡ τοῦ οὐρανοῦ κίνησις ὁ.  
καθ' ἔστατην 212, 36
- όμογενής 70, 30 109, 4 135, 5 (Arist. συγ-  
γενής) 154, 34 sq.
- όμογνωμοσύνη 196, 21
- όμοδιαιτος 78, 22
- όμοιωμα 168, 22
- όμοιωσής 180, 19
- όμοταγής 59, 13 135, 5
- όμομα def. τονεσταλμένος ὄμομός 100, 10
- όξυφωνεῖν 75, 28
- όπεικός. ὁ δύναμις 26, 26 ἡ ὀπεική 117, 28
- όραμα 216, 16
- όρθοδοξεῖν 224, 14
- όρμητήριον 100, 13
- οὐδεῖς. οὐδὲν (non) θαυματόν 219, 31
- οὐράνιος. τὰ οὐράνια 46, 38
- οὔτε — καὶ οὐδὲ 195, 22
- οὐροστ. ταυτηνί 31, 10
- οὐριλέπτης 74, 7
- παιδαγωγεῖν 63, 6
- παιδευτής 227, 19
- παλαίειν 58, 27
- παλαιστής 130, 35
- πάναιτηρος (Arist. παναιτηρος) 18, 1
- παντελής. ἀργία π. 19, 22 παντελῆς 53, 2  
218, 3
- πάνω. π. βρυλόμενος 32, 6
- παρὰ τὸν καιρὸν τῆς λύπης 161, 10
- παράγειν (τούνομο) 78, 10
- παράδοξος (comi. παράλογος) 103, 33
- παρατητις 42, 23
- παρανερδαίνειν 81, 22 100, 8
- παράκλητης 50, 34
- παρακλήνειν 21, 13 παρακέκλιται ἡ διά-  
νοια 217, 2
- παραλιμπάνειν (Arist. παραλείπειν) 11, 21
- παραλληλόγραμμον 95, 41
- παράλογος (comi. παράδοξος) 103, 33
- παραμιγόνατ. παραμεγάλιαι 159, 38
- παραπειθεῖν 107, 18
- παραπέτασμα 71, 8
- παράταξις 56, 19
- παρατάττειν 57, 1
- παρατρέπειν. παρατραπένται 194, 15
- παρατροπή 144, 11
- παραφθέγγεσθαι 44, 12
- παραγωρεῖν τῆς φλοιοπίας 202, 6
- παρεκκλήνειν 81, 5
- παρέχειν πρόγματα 20, 28 med. 26, 14  
ἀπόδεξιν παρέχεσθαι 54, 8
- παρρησιαστικός (= Arist. παρρησιαστής)  
74, 41
- πᾶς. πᾶν τούναντίον 19, 37 99, 20 μέγιτον  
παντός 19, 13
- πεῖραι πεῖραι ἔλαζεν 5, 2
- πέλαγος 51, 32
- πέλας. ὁ π. 88, 15 οἱ π. 87, 31

- πενταπλάσιαί ειν 98, 27  
 πενταπλάσιος 98, 25  
 πενταπλασίων 98, 25  
 πέρα, περιπέρω 123, 36 125, 14  
 πέρας 9, 40  
 πέρδιξ 104, 36  
 περιβάλλειν, τοῖς μεγάλην περιβεβλημένους  
   ἀργήν 226, 11  
 περιβόλη τοῦ πλούτου 226, 7  
 περιεκτικός, π. ὄνομα 87, 7  
 περιοράν, οἱ περιορίζοντες 193, 9  
 περισσός 9, 40  
 περιστατικές 30, 23 40, 30 42, 18 49, 25 77, 39  
 περιστατικός, τὰ π. 103, 17  μετὰ τῶν  
   περιστατικῶν (ορp. χωρὶς τῆς περιστάσεως)  
   42, 17  
 πὴ μὲν — πὴ δέ 133, 18  
 πῆγμα 33, 44  
 πλάστης 4, 6  
 πόλις 144, 26  
 ποδιαῖς 117, 7  
 πολυειδής 35, 3  
 πολυσήμωντος 86, 8 sqq.  
 πορφυρίς 71, 8  
 ποταπός 72, 2  
 πρᾶγμα, οἱ παρέχει πράγματα 20, 28  
 πραγματεία 18, 12  
 πρεπώδης, πρεπούδεστατον 69, 34  
 προβούλευειν med. 45, 16 46, 30  
 πρόδηλος 58, 9  
 προδιατεθέναι 228, 14  
 προδιδόναι 59, 8  
 προηγεῖσθαι 162, 3 213, 28  μηδεμιᾶς προη-  
   γγερέντις λόγης 213, 25  
 προιέναι med. 59, 9  
 προκατάρχειν (ορp. ἀμύνεσθαι) 104, 9, 12  
 προκεῖσθαι, τὸ προκείμενον 8, 16  
 προκινδυνεύειν 74, 2 sq.  
 προνοητικός 66, 16  
 πρόνοια, περὶ προνοίας λόγοι 18, 12  
 προσίμιον, ἐκ προσμίων τοῦ βίου 144, 38  
 προξενεῖν 67, 37  
 ποάς, ζητεῖται πόδες τῆς ἐπιστήμης 125, 33  
 προσαπολόναι 210, 12  
 προσδιαλέγεσθαι 137, 3  
 προσδιορισμός 109, 29  
 προσεγής, προσεγώς 2, 30, 34  
 προσήκειν, προσῆκε *debet* 6, 20 58, 37 69, 24  
   73, 8 87, 22 108, 25 127, 30 129, 8 143,  
   7, 36 162, 5 224, 25  προσηκόντως 63, 2  
   99, 15
- προσθήκη, μετὰ προσθήκης 113, 9 144,  
   6, 11 145, 7 sq.  χωρὶς προσθήκης 142, 35  
   144, 21  
 προστατάναι med. 217, 36  
 προσπεριεργάζεσθαι 67, 33  
 πρότασις, ἡ ἐλάττων π. 212, 30  
 προτιμᾶν 65, 36  
 πρότιμος, προτιμότερον 2, 8  
 προτρέψειν 150, 6  
 προσπάργειν 117, 23  
 προσποκεῖσθαι 121, 6  
 προσφανῆς (Ὄργος) 209, 16  
 πρωτεῖα 74, 31  
 πρωνοκίνδυνος 73, 40  
 πρωτεῖον 130, 33 sq.  
 πρώτης 130, 33  
 πρωτεῖν 130, 31  
 πρωτεῖος 230, 19  πρωτειότερος 130, 33
- ράβδῳ 49, 2  
 ρέπειν, ὅταν πρός τὸ σῶμα ῥέπωρεν 162, 18  
 ρήπτειν τὰ μικρά 201, 33  
 ρήπῃ, μεγάλην ῥ. ἔχει 209, 13  
 ρυθμίζειν 25, 7 132, 15 230, 4 (comi. τάτ-  
   τεν) 14, 2 sq. (comi. ὀπαθέλλειν) πρός ῥε-  
   τήν 229, 27 (comi. παθέειν) 229, 41
- σηματία 200, 19  
 σημεῖον *littera* 47, 19  
 σιτοδεῖα 98, 5  
 σκάπτειν 118, 36  
 σκηπτός 54, 25  
 σκιά 22, 5  
 σκοτή 224, 9  
 σκορπίζειν 66, 23  
 σκότος 10, 2  
 σμικρότης 71, 33  
 στοιχεῖν 133, 18  
 στόμα, ἀπὸ στόματος πρὸς τοὺς ἐντομῆ-  
   νοντας εἴπομεν (= Arist. λέγεται ἐν τοῖς  
   ἐξωτερικοῖς λόγοις) 24, 1  
 στρέψειν med. 158, 14  
 σύγγραμμα, συγγράμματα συναγαγεῖν καὶ  
   ἀναγράνται 232, 28 — συγγράμματα *libri*  
   Arist. 23, 38  
 σύγκρισις, κατὰ σύγκρισιν τελειότερον 12, 26  
 συγχέτην, συγχρήματα 44, 11

- συρθαίνειν. οὐτω τριθάν absol. 103, 32  
 συρμερέζειν 107, 10 sqq.  
 συρμεταθάλειν 28, 26  
 συρπαραρεκτενειν 209, 12  
 συμπλέκειν 56, 28  
 συρφοιτητής 182, 39  
 συρφύειν 209, 4  
 συνάγειν αρθρος 232, 26, 36 συγγράμματα  
 232, 28 *concludere* 211, 3 211, 15 sq.  
 συναττειν. τὸ πᾶν συνεόντα 27, 29  
 συνεισφέρειν γρίματα 185, 14  
 συνελαύνειν 27, 6  
 συνεργός 57, 19  
 συνεργεσθαι 193, 8, 22  
 συνέχειν. τῷ θυρῷ συνεχεῖς 104, 2  
 συνεργής. τὸ συνεχές 33, 43 34, 7  
 συνθρηγεῖν 207, 9  
 συνοικία 205, 17  
 συνορᾶν 50, 1 140, 9, 22  
 συντείνειν. οὐδὲν συντεῖναι 24, 8  
 συντελεῖν 14, 30 21, 35 24, 38 32, 17 62,  
 5, 39 130, 23 131, 2, 9, 39, 41 (Arist.  
 συρμεταθάται) 43, 21 73, 17  
 συντιθένονται. συντίθεσθαι (ορρ. ἀνθίστασθαι)  
 143, 4  
 συνώνυμος. συνωνύμως 10, 30  
 σύστασις τοῦ ἀνθρώπου 142, 31  
 συστέλλειν (ορρ. αὔξενειν) 113, 10 τὴν  
 ὅρεξιν 63, 4 συστέλλεσθαι ὑπὸ τῆς αἰσθοῦς  
 83, 27 συνεσταλμένος ὄρισμός 100, 11  
 σφαλερός. σφαλερώτερος 28, 29  
 σφικα. τὰ οὐράνια σ. 46, 38  
 τεκνοποιητικός 182, 20  
 ταλαντίζειν 19, 18  
 τέκνων 1, 23 sq.  
 τελειοῦν 33, 29  
 τελειότης τῆς φυγῆς 26, 4  
 τελικός. αἰτία τελειή 115, 29  
 τετράγωνος 10, 1  
 τηγνικαῦτα 194, 38 196, 36 197, 4 202, 6  
 207, 4, 23 228, 35  
 τίκτειν 16, 17  
 τοίγυν 97, 5 100, 18, 30 102, 9  
 τοιχωρυγία 111, 17  
 τοιχώρυγος 35, 32  
 τόνος (coni. ὄρμή) 54, 17
- τέπος. ἀπὸ τόπου εἰς τόπον 41, 19  
 τοπετέστειν 33, 25 114, 33 162, 11 204, 29  
 τραγῳδός 207, 22  
 τύπος. ὡς ἐν τύπῳ 85, 12 89, 10  
 τυποῦν 14, 29  
 τυπεῖν 56, 21 95, 8 146, 18 229, 11  
 τυραννεῖν. ὑπὸ ἐνδείκας τυραννόμυνος 104, 3  
 τυγχρής 118, 34
- ὑγιάζειν 85, 17 sq.  
 ὑγιαίνειν 102, 11  
 ὑπείκειν τῷ λόγῳ 14, 1  
 ὑπερνικᾶν 86, 35  
 ὑπεροχηκός 180, 2, 12  
 ὑπνόττειν 24, 15, 17 161, 31  
 ὑποκρίνεσθαι 82, 27 sq.  
 ὑποποιεῖν 175, 19  
 ὑποχωρεῖν 58, 41
- φανταστικός 150, 9  
 φαρμακεία 10, 14  
 φέρειν. φέρε εἰπεῖν 70, 4 86, 3 90, 25, 34  
 210, 37 215, 4  
 φιλάλληλος 78, 29  
 φιλεῖν οὐγή ἀπλοῦν 86, 12  
 φιλομήτωρ 199, 17  
 φιλόπολις 201, 36  
 φιλογρίματος 54, 22  
 φιλυαρίς 60, 5  
 φοιτητής 188, 14  
 φθορά. παρεκβάσεις καὶ οἷον φθοραὶ τῶν  
 πολιτιῶν 178, 10  
 φροντίζειν τῆς ἀληθείας 210, 31  
 φῶς 9, 40
- γαρακτηρίζειν 82, 12  
 γαυνοῦν med. 149, 13  
 γεῖλος. τοὺς γείλεσιν ἀπάλλεσθαι 86, 13  
 γοργήτα. ἡ ἔξωθεν γ. 225, 6  
 γρήγειν 12, 38  
 γρῆσθαι. νεγρῆσθαι 29, 5  
 γρηγορεύειν 15, 4
- φῆμος. τὴν φ. ληψόμεθα 193, 25

## II INDEX NOMINUM ET AUCTORUM

- Αγάθων fr. 5 Nauck 116,21  
 Αγαμένων 180,1  
 Αθηναῖοι. εἰ δεῖ τὴνδε τὴν πόλιν τῶν  
     Αθηναίων τῇδε τῇ πόλει τῶν Κορινθίων  
     πολεμεῖν 125,9 — 74,17 sq.  
 Αἴτις 90,25 91,11  
 Αἴγυπτος 101,38  
 Αἰνυμαῖον vide Εὐριπίδης  
 Αἰδεπη 149,23  
 Ανακτήτικά vide Αριστοτέλης  
 Αναξαγόρας 122,25 226,19  
 Αναξανδρίδης 153,36  
 Ανάγκαρις 221,11  
 Αρχεῖοι 58,15  
 Αριστοτέλης  
     Analytic. post. A 1 p. 71<sup>a</sup>1 117,24  
     A 2 p. 71<sup>b</sup>21 117,38  
 Αρφοδίτη 146,38 sq.  
 Αγιλλεύς. εἴ τις ἐπίτρα τὸν Αγιλλέα ὅτι καὶώς  
     ζῆει καθαρίειν 73,2 — 90,25 sq. 91,11  
 Βίας 87,40  
 Γλαῦκος 106,20  
 Δημόδοος 150,38  
 Δημοσθένης. ἔδοξε τῷ βουλῇ καὶ τῷ δῆμῳ  
     τὸν Δ. στεφανῶσαι 101,33  
 Διοργῆς 56,2. 4 106,20  
 Έκτωρ 56,2. 5. 16 135,14  
 Ελένη 40,21  
 Ελληνες 40,23  
 Εμπεδοκλῆς 141,15 164,37  
 Ενδυμίων 225,26  
 Επίχαρρος 187,39  
 Ερμαῖον 56,39  
 Ερύκτος 60,22  
 Εὑδοξος 22,40 210,20. 27 211,13 sq.,  
     25,37
- Εὐηνος 154,6  
 Εὐριπίδης Αἰνυμαῖον 12,27 ἐν ταῖς Φοι-  
     νίσσαις 197,2  
     Orest. 234 162,25  
     Philoct. frg. 785 sq. N. 123,28  
     frg. 69 105,8  
     frg. 890 164,30  
 Ζεῦς 74,15 179,21 190,33  
 Ηράκλειτος 139,33  
     frg. 46 Byw. 164,34  
     frg. 51 219,14  
     frg. 105 31,21  
 Ησίοδος Opp. 368 188,19  
     763 sq. 159,21  
     frg. 212 Mark. 94,34  
 Θαλῆς 122,25  
 Θεοπιτονίκης. ἔδοξε τῷ βουλῇ καὶ τῷ  
     δῆμῳ τὸν Θ. καλεῖν Ολύμπιον 101,35  
 Θεογνής v. 35 203,28 208,23  
     147 87,35  
     434 227,28  
 Θεοδίκτης 149,21  
 Θέτις 74,15  
 Τίτος 116,20  
 Καλυψό 40,2  
 Καρπείδης 149,22  
 Κερκύων 149,22  
 Κελτοί 55,8  
 Κορίνθιοι. εἰ δεῖ τὴνδε τὴν πόλιν τῶν  
     Αθηναίων τῇδε τῇ πόλει τῶν Κορινθίων  
     πολεμεῖν 125,10  
 Κρητες 23,21  
 Λακεδαιμόνιοι 23,22 47,8 196,30 229,28  
 Λάζωνες 58,16 74,17 81,31  
 Λέσβιος 110,3  
 Μεγαρεῖς 71,8

- Μερόπη 44,16  
 Μιλήσιοι 150,38  
 Μίλων 34,17  
 Νεοπτέλερος 137,2 152,22  
 Νιόβη 144,2  
 Οδυσσεύς 137,2 152,23  
 Ολύμπια 142,38  
 Ολύμπιοι, ἔνος της βουλῆς καὶ τῷ δήμῳ τὸν Θεριστοκλέα παλεῖν Ολύμπιον 101,34  
 Ομηρος 37,9 146,38 179,21  
 II. A 503 74,15  
 B 243 180,1  
 B 391, 393 56,17  
 Γ 149 40,21  
 Ζ 236 106,20  
 Θ 148 56,5  
 Κ 224 163,24  
 Σ 217 147,1  
 Χ 100 56,1  
 Ω 258 135,13  
 Od. i 115 229,31  
 p. 219 40,3  
 p. 420 69,13  
 ἐν τῷ Μαργύη 121,22  
 Ξενόφαντος 149,25  
 Ηερεικλῆς 119,39  
 Ηέρσατ 179,10  
 Ηλάτων vide Σωκράτης  
 Ηλάτων 211,13  
 De Rep. VI p. 511 B 6,28  
 De Legg. II p. 653 B 30,4  
 Πολύκλειτος 121,21  
 Πόντος 144,31  
 Ποιλοδάμας 56,3  
 Πριαμίχος 21,8  
 Πρίαμος 19,4 135,13  
 Πρωταγόρας 188,14  
 Προθαγόρειοι. τὸ δὲ ὥρισμένον τῆς τοῦ ἀγαθοῦ φύσεως, καθάπερ καὶ Ηυθαγόρειοι ἔδοσεν καὶ γὰρ ἔταπεν ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ συστοιχίᾳ τὸ ὥρισμένον 204,8 — 9,36 94,31  
 Ραδάρανθος 94,32  
 Σάτυρος 144,3  
 Σικυώνιοι 58,16  
 Σιρωνίδης 67,2  
 Σκόθαι 43,9 149,28  
 Σδλων 19,8, 12 226,15  
 (Sophocles Oed. Tyr. 1061 207,22)  
 Σπεντεπόντος 9,39 158,23  
 Σωκράτης ὁ Σ. εὐλεῖ τὸν Ηλάτωνα ὅτι τὸν Σ. ἔργων φύσιον καὶ τοὺς Σωκράτους ἀγαθοῖς ἔργων γράφουσαν 169,38 — 56,24 81,26 133,18, 26 137,28 142,14  
 Τρῶες 40,21 56,5  
 Τυδείδης 56,6  
 Φάλαρις 144,32  
 Φειδίας 121,20  
 Φιλοκτήτης 149,20 152,24  
 Φιλόξενος ὁ Ἐρυξιός 60,22  
 Φοίνισσατ 197,2  
 Νάρπτες 95,17









BINDING SECT. JUN 22 1972

PLEASE DO NOT REMOVE  
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

---

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

---

PA              Commentaria in Aristotelem  
3002              graeca  
A25  
1882  
v.19  
pars.1-2

